

New Testament

Baka Language

Baka - Bible - New Testament

Old Testament	
Dosí éyí~e	3
New Testament	
Matáyo	104
Máriko	179
Lúka	228
Yiwáni	312
Moko 'bi 'yjmikása~e	378
Róma	454
1 Koríndo	486
2 Koríndo	521
Galatíya	541
Éfeso	554
Phílipo	565
Kolósayi	573
1 Tasaloníka	581
2 Tasaloníka	588
1 Timatíyo	592
2 Timatíyo	603
Títo	611
Felemúna	616
Ébere	618
Yakóbo	643
1 Pétero	651
2 Pétero	660
1 Yiwáni	666
2 Yiwáni	674
3 Yiwáni	675
Yúda	677
'Dódoógụ	680

Baka - Bible - New Testament

Dosí éyí~e

Dosí éyí~e 1

Ledre gị ro Dosí éyí e

- ¹Dosí éyí e tonóní kóo káa, Lomo oto ere e kí do sogo káńgá.
- ²Do sogo káńgá ni aka kóo tí lá nyáráne, éyí e ndaní kóo doa mbá wá, zí mịtụluru ídíne dụnụ ne mbụụ do mongụ mịkavu. Zí Lomo kóo ndịsịné gámáne do iní née lá dụnụ ne.
- ³Zí Lomo úku ledre kídí, “Bimíóńgọ idí óńgọ.” Káa zí bì Lomo uku ní, zí bì tí óńgọne.
- ⁴Zí Lomo ídíne kí rokinyi gị ro bimíóńgọ, zía ífi dongará bimíóńgọ e kí mịtụluru.
- ⁵Zía ífí ịrị bimíóńgọ kídí, “Kadra” zí ịrị mịtụluru ídí 'bì ené “Ndụlụ.” Zí kadra útúne, zí bì áráne. Née go sílí kíé'do.
- ⁶Zí Lomo úku ledre kídí, “Bì fúó idí ídí gị ro zía ífi dongará iní kí ezené iní.”
- ⁷Née ní, zí Lomo óto bifúó. Zía ífi dongará iní bì 'dága kí wo bì do káńgá ní. Zía méngị roné tí kenée.
- ⁸Zí Lomo ífí ịrị bì bì 'dága ní kídí, “Ere.” Zí kadra útúne, zí bì áráne, née go gbre sílí.
- ⁹Zí Lomo úku ledre kídí, “Iní máa wo bì do káńgá ní idí yóko roné do bì kíé'do zí ngáká bì ídíne sága.” Zí ledre née méngị roné tí kenée.
- ¹⁰Zí Lomo ífí ịrị ngáká bì née kídí, “Káńgá,” zía ífí ịrị iní ga bì yokoní royé do bì kíé'do ní, “Mịkavu e” Zíye émeyé komo Lomo.
- ¹¹Zí Lomo úku ledre kídí, “Káńgá idí ndíkíogụ rịkí do kífú éyí e. Idíní útụ do ánáye kí kífúye e simiyé gị ro zíye ndịsịyé útutátá royé.” Zí ledre née méngị roné tí kenée.
- ¹²Zí káńgá ndíkíogụ kífú éyí e kací rịkí sị doyé e mịngúńgúcu. Simi bì Lomo lurú éyí ga gére née niyí go tí kenée ní, zía ídíne kí rokinyi.
- ¹³Zí kadra née útúne, zí bì áráne, née go ota sílí.
- ¹⁴Zí Lomo úku ledre kídí, “Bimíóńgọ e idíní ídí komo ere gị ro zía ífi dongará kadra kí ndụlụ gị ro zí 'yì e ówo toso ndumu kí lịmị kí sílí e kpá kí simibi e gị roa.
- ¹⁵Bimíóńgọ ga bì komo ere née idíní ndịsị óńgọ bì do sogo káńgá.” Zíye méngị royé tí kenée.
- ¹⁶Lomo oto mịngburoko éyí mịóńgọ e gbre gị ro zíye ndịsịyé óńgọ bì. Kadra óńgọ 'bì ené bì kí kadra. Éfé óńgọ 'bì ené bì kí ndụlụ. Zía kpá óto kele e.

- 17**Lomo oto éyí ga gére komo ere íri gí ro záyé ndísiyé óngó bi do sogo káṅgá.
- 18**Ngíti a oṅgó 'bì ené bi kí kadra, ngíti géyì 'bì eyé kí ndulù gí ro ífì dongará bimíóṅgó kí mītulurù. Sìmi bì Lomo lurú éyí ga gére née mengìní royé go tí kenée ní, zía ídíne kí rokinyi.
- 19**Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go eso sílì.
- 20**Zí Lomo úku ledre kídí, “Iní idí ndíkiógu tǔ'dù éyí trìdrì bì niyí ndísi sìmi iní kací ríkí sí doyé mbá, solù e idíní idí 'bì eyé komo ere 'dága, záyé ndísi ìnyì ló'bó royé sìmi sílì 'dága.”
- 21**Née ní zí Lomo ótoógu mīngburoko bangá iní e kpá kí ngíti géyì ríkí éyí trìdrì ga bì 'bì iní ní. Zía kpá ótoógu ríkí sí do solù e. Sìmi bì Lomo lurú éyí ga gére née mengìní royé go tí kenée ní, zía ídíne kí rokinyi.
- 22**Zí Lomo í'bí úndru zí éyí trìdrì ga gére née zía úku ledre kídí, “Ídíse étrì zíse ídíse tǔ'dù tǔ'dù tǔ'dù sìmi mīkavu e mbá. Solù e idíní kpá étrì záyé ídíye tǔ'dù tǔ'dù tǔ'dù do sogo káṅgá.”
- 23**Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go ìnyì sílì.
- 24**Zí Lomo úku ledre kídí, “Káṅgá idí ndíkiógu ríkí sí do bangá e. Yée ga bì ndísiní ùlù yée 'be, bangá súwú e nda kí éyí trìdrì máa yée ga bì ndísiní ndéré kí do sìmiyé bi ní.” Zí éyí ga gére née méngì royé tí kenée.
- 25**Zí Lomo óto bangá ga gére née, yée ga bì gí ro do ùlù yée ní kací sí doyé, bangá súwú e 'bì eyé kpá kací sí doyé, nda kí éyí trìdrì máa yée ga bì ndísiní ndéré kí do sìmiyé bi ní kpá kací sí doyé. Sìmi bì Lomo lurú éyí ga gére née mengìní royé go tí kenée ní, záyé útúásáye kací komoa.
- 26**Zí Lomo úku ledre kídí, “Ídízé mu yéme 'yìma'dí e káa do tosozé, záyé ídíye káa zíze ní, do ídíye ye ngére e do kénzé e, solù e nda za kí ríkí sí do éyí trìdrì e mbá.”
- 27**Née ní zí Lomo go yéme 'yìma'dí káa zí ne ní, zía yéme wo go tí kenée káa zí ne ní, yeme yée o'do kí kára.
- 28**Zía í'bí úndru záyé kídí, “Ídíse ndíki tǔ'dù owù e gí ro zí bulúndusé e ídíye tǔ'dù tǔ'dù do sogo káṅgá.” Zíse ídíse kéye káa do ngére e do kénzé e, solù e kpá kí ngíti géyì éyí trìdrì ga bì do sogo káṅgá ní za mbá.
- 29**Née ní, zí Lomo úku ledre záyé kídí, “Máí'bí ríkí sí do kífú éyí ga bì ndísiní ána miáná kí miáná kágá ga bì kí kífúye sìmiyé ní go zíse do sogo káṅgá ba mbá káa do éyí miánu zíse.
- 30**Bì kenée ní, ríkí sí do bangá e mbá, solù e nda kí éyí trìdrì máa yée ga bì ndísiní ndéré kí do sìmiyé bi ní, máí'bí mbílì éyí e go záyé káa do éyí miánu.” Zí éyí ga gére née méngì royé tí kenée.
- 31**Zí Lomo lurú éyí ga bì méngì yée née ní záyé émené komoa. Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go ìnyì doa kéré sílì.

Dosí éyí~e 2

¹Gì ona, moko 'bì otoogu ere e kí do sogo káṅgá za kí ngíti géyì éyì e mbá ní zí Lomo méngìónzó a.

²Lomo méngìónzó kóo moko ga gére née mbá sìmì sílì ìnyì doa kéré, nda sìmì sílì ìnyì doa gbre máa née zía 'dówúroné gí sìmì moko bì kóo ndìsì méngì a ní.

³Zí Lomo óto sílì bì ìnyì doa gbre née kí ledrené owóowó gí zía 'dowú kóo roné sìmì gí sìmì moko 'bì ótoógu éyì e bì kóo ndìsì méngì a ní.

Ádama e kí Áwa sìmì Édene

⁴Ngére Lomo otoogu kóo ere e kí do sogo káṅgá kenée. Sìmì bì Ngére Lomo otoogu ere e kí do sogo káṅgá ní,

⁵futú éyì ndaní eyé aka kóo do sogo káṅgá mbá wá gí zía Lomo uku aka kóo bì yaá iní idí mu tónó é'dì ní wá, 'yìma'dí ndaá aka kóo gí ro méngì moko do sogo káṅgá kpá wá.

⁶Tí lá iní ndìsì aka kóo lá lágaógu mìlágaógu gí sìmì káṅgá, zía ndìsìné ndíndi káṅgá.

⁷Née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bi káṅgá ó'bó a káa do o'do, zía lúwú trìdrì sìmì a zía ídìne trìdrì.

⁸Nda née ní zí Ngére Lomo líkpí yáká sìmì ngíti bì kí ìrìné Édene mì'dí gbére, zía 'dí'bi o'do née óto wo yáká íri.

⁹Zí Ngére Lomo úku ledre zí ríkí tú'dù bìlámá kágá e útúoguyé sìmì yáká née. Yée ga bì kí bìlámá tosoyé kpá bìlámáye gí ro ánu yée ní. Ngíti géyì kágá e niyí 'bì eyé bo gbre yana yáká née íri, ngíti a ndìsì í'bí trìdrì, ngíti a i'bí 'bì ené komokenzì 'bì ówo bìlámá ledre kí bisinyí a.

¹⁰Ngbuṛu nì kóo bo ndìsì kúkú kpurú gí sìmì Édene gí ore gí ro zí éyì ga bì yáká ore ní ndìsì ngbóróye. Nda go sogo yáká íri zía rásáne eso.

¹¹Mìzefì sílì a ndoloní, “Pìsónì.” Kúkú 'dìyì roné sìmì káṅgá bì kí ìrìné Avíla bì kí dábu sìmìné ní.

¹²Dábu ga bì do bì née ní niyí mbá bìlámáye kí tutú ga bì rìrìrì ndìsìní úgú yée kí tú'dù késì ní, nda kí Abúrèngú ga bì kí bìlámá ndonyoyé ní.

¹³Gbre sílì a ndoloní, “Giyóna.” Kúkú ngìrìgì roné sìmì káṅgá bì kí ìrìné Kùsù ní.

¹⁴Ota sílì a ndoloní, “Tìgìrì.” Kúkú 'dìyì 'bì ené roné mì'dí gbére sìmì káṅgá bì kí ìrìné Asúrì ní. Esoyé ndìsìní 'bì eyé ndólo a Efaráta.

¹⁵Zí Ngére Lomo 'dí'bi o'do née óto wo yáká bì Édene née íri zía ndìsìné méngì moko sìmì a kpá kí lúru bì kací a.

¹⁶Zí Ngére Lomo úku ledre zí o'do née kídí, “Míáná kágá ga bì yáká née za mbá, idí ánu yée káa zí bì íli ní,

¹⁷Tí lá dụú kágá máa wo bi ndịsi í'bí komokenzi 'bi ówo bilámá ledre kí bisinyí a ní ndá ánu a wá, gị zía togú ánu go yá, 'dí'biógụ umbu go komoyí."

¹⁸Zí Ngére Lomo úku ledre kídí, "Ndaá bilámáne zí o'do ba ndịsiné ngúcuné wá. Ní miútúásáne zíma ótoógụ 'yị sáká wo."

¹⁹Nda née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bi bangá ga bi kí solú ga bi kóo otoogụ yée gị simi kángá ní kací ríkí sị do eyé mbá kó'dụ o'do née zía ndịsiné ífí ịrị doyé. Tí lá ịrị bi ífí go do éyí trịdrị bi ni bo ní née goó ịrịa.

²⁰Zí o'do née ífí ịrị do bangá ga gére mbá, kí solú e mbá, tí lá ngíti a bi zía útúásáne sáká o'do née ní ndaá.

²¹Née ní zí Ngére Lomo óto o'do née zía útú 'dú'duné rí. Simi bi ni cìkì simi kútú 'bí ní, zí Lomo lálaógụ ngúru cóngó kó'dụ a, do 'dútulúgu bifúó née kí esí.

²²Cóngó kó'dụ bi Ngére Lomo 'di'biogụ gị ro o'do née ní, zía ó'bóogụ a káa do kára do í'bí wo zí o'do née.

²³Zí o'do née úku ledre kídí, "Ba nda go cù cóngó gị dongará cóngóma e, kpá esí gị simi esimá, mááyí ndólo a 'Kára,' gị zía 'di'bioguní wo gị simi cóngó kó'duma."

²⁴Gị zí kényí née, o'do ni ótoómo 'buné kí mbágáne zía ófú kára zíye ídíye kéne éyí kíé'do.

²⁵Abú o'do née kí me'bené ndịsiní kóo ndịsi eyé ngírá yá, komoyé enyí ené e wá.

Dosí éyí~e 3

Kála ledre 'bi 'yima'dí

¹Kámá ni kóo mongú 'yị lóndó gị dongará bangá sinyí ga bi Ngére Lomo otoogụ yée ní mbá. Kadra kíé'do zía ógụné ndú'yú kára kídí, "Ma'díi, Lomo ya 'Ndásé ánu miáná kágá ga bi yáká ba mbá wá káa?"

²Zí kára née úkulúgu ledre zí kámá kídí, "Lomo yaá azé ánu miáná kágá ga bi yáká ona ba mbá,

³tí lá dụú kágá máa wo bi yana yáká ịrị née, Lomo yaá ndazé ánu miáná a wá, ndazé gbawá óto sílíze roa káa bi azé úyu."

⁴Zí kámá úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Úyusé esé e wá.

⁵Lomo owo bú kídí togú ánusé miáná kágá née go yá, komosé ni líkpí zíse ówo dongará bisinyí ledre kí bilámá ledre, zíse ídíse káa zí ne Lomo ní."

⁶Simi bi kára née uwú kídí miáná kágá née ni bilámáne kí bilámá tosoné gị ro ánu a, ni kpá bilámáne gị ro í'bí komokenzi zí 'yị ní, zía 'dí'bi a ánu a. Zía í'bí ngíti a zí o'do 'bi ené bi niyí kéne ní zía ánu a.

⁷Née ní geré zí komo o'do née kí me'bené líkpíne, zíye ówo a kídí yée ndịsiní ndịsi ba ngírá. Zíye ndéréye 'dəcì tịyí ócò a royé.

⁸Nda sìmì bì kadra 'bu'bú go ní, zí o'do née kí me'bené úwú gboṛu Ngére Lomo kí ógu yáká ore, zíye geré ndéréye ló'boyé dongará kágá ga bì yáká ore ní.

⁹Zí Ngére Lomo ndólo ndú'yú o'do née kídí, “Áyí 'da?”

¹⁰Zí o'do née úkulúgu ledre kídí, “Máúwú gáa gboṛuyí kí ogu, zíma ndéréma ló'bomá gí zí ngìrì gí zía mááyí ngírà.”

¹¹Ngére Lomo ya zía ní, “Ambí uku zíyì ne ya áyí ngírà? Ánu miáná kágá bì máyá ndá ánu a wá ní ánu go?”

¹²Zía úkulúgu ledre zí Lomo kídí, “Kára bì í'bíógú wo zíma ba i'bí miáná kágá née ne zíma go ánu a.”

¹³Zí Ngére Lomo úku ledre zí kára née kídí, “Éyí bì méngì kenée née 'di?” Zí kára née úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, “Kámá londo máa ne zíma ánu a.”

¹⁴Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí kámá kídí, “Gí zía bì méngì éyí go kenée ní, “Taramá nì ndéré kacíyì gí dongará bangákulú e kí bangá súwú e mbá, áyí ndísi lála royí fú lá mílála bi do sìmíyí, áyí ánu 'bì eyí fú lá 'bùrù gí sìmì sìnḍí kadra bì áyí úyu sìmì a ní.

¹⁵Mááyí óto báfí dongaráse kí kára née, kpá dongará owú 'bì eyí e kí owú 'bì ené e, nì 'dítí kánya doyí, zíyì náná 'bì eyí rítí a.”

¹⁶Zí Ngére Lomo úku ledre zí kára kídí, “Mááyí í'bí 'do'dó royí sìmì sìnḍí kadra 'bì árá owú, áyí ndísi árá owú e tí fú kí éyí miówo 'bú o'do 'bì eyí nì ndísi ídí doyí kpá fú kíngaya Áyí ídí fú lá sí sílì o'do 'bì eyí.”

¹⁷Gí ore, zí Lomo ìnyiné úku ledre zí o'do kídí, “Gí zía bì úwú yí eyí ledre gí tara me'beyí, zíyì ánu miáná kágá bì kóo máyá, ‘Ndá ánu a wá ní,’ “Máoto taramá go ro káṅgá gí zí ledre eyí, tí bì áyí ndísi ní, áyí méngì moko zíyì 'dó'dóyì m'í'dó'dó kí áyí fú ndíki éyí miánu ánu a.

¹⁸Gí zí kéyì née ní, káṅgá nì ndíkiógú bisinyí kágá ga bì kí kíniyé kí súwú ga bì kí mbù'duyé ní zíyì, áyí ndísi méngì moko royé cù kí mokoné áyí fú ndíki éyí miánu gí sìmì a.

¹⁹Áyí ndísi méngì moko kí bisuwu té kí éyí miánu nì fú ídí zíyì. Ledre máa née nì ndísi méngì roné kenée gí sìmì sìnḍí kadra bì áyí ndá'balúgu royí sìmì a sìmì káṅgá k'ídí bì kóo má'dí'biógú yí ní. Gí zía bì ógu gí sìmì káṅgá ní, sìnḍí kadra nì ógu zíyì ndá'balúgu royí ídíyì té káa do káṅgá.”

²⁰Nda née ní, zí Ádama ífí ìrì me'bené Áwa, gí zía nì ndíkiógú 'yì e mbá ne.

²¹Zí Ngére Lomo nda kóo yeme saná káa zí bongó ní zí Ádama e kí Áwa ési a royé.

Lomo lagaoyó Ádama e kí Áwa gí yáká ené

²²Née ní, zí Ngére Lomo úku ledre kídí, “Cakaba ní 'yì ga ba owoní dongará bìlámá ledre kí bisinyí ledre go káa zí ze ní. Bì go kenée ní, ndazé ótoómo yée zíye ndísi 'dəcì miáná kágá bì yáká née ndísi ánu a do ndísiyé fí trìdrì wá.”

²³Née ní, zí Ngére Lomo go 'dí'bióyó Ádama e kí me'bené gí símì yáká bì símì Édene ní, do óto wo zía ndíshíné ó'do éyí gí ro éyí miánu zíye gí símì káṅgá bì o'bóní wo gí símì a ní.

²⁴Zí Lomo 'dí'bi maláyika ekí fúndúye zía í'bí roko'bu zíye do óto yée símì yáká bì Édene ní mǐ'dí gbére ndíshì lúrú bi kací a. Zí éyí ndíshì gámá'díkí yáká née gbaá káa zí mongú maku ndíshì 'bílé'be ne ní káa bì 'yì nì ólù íri 'dècì miáná kágá 'bì trìdrì née ánu a ke.

Dosí éyí~e 4

Káyina ufu Ábele

¹Gí do kací ledre née ní, zí Ádama ndíshiyé kí me'bené, zí me'bea ídíne kí símíné, zía áráne owúo'do. Zí Áwa úku ledre kídí, “Mááyí ífí ìrìjà Káyinagí zía mándíkí wo kí sáká éyí bì gí zí Ngére Lomo ní.”

²Gí do kací Káyina, zía kpá áráne owúo'do do ífí ìrìjò wo née 'bì ené Ábele. Zí owú ga gére née ngbóróóguyé gbrengrá. Káyina áyí 'bì eyí 'yì ó'do éyí, Ábele nì 'bì ené nda 'yì ùlù kábìrìkì e.

³Kadra kǐé'do zí Káyina 'dí'bi ngítì géyí éyí ga bì gí yáká ené ní ndéréne kíye í'bí yée zí Ngére Lomo.

⁴Tí lá zí Ábele óṅgoónzó 'duo ndíká 'bì kábìrìkì ené, do 'dí'bi bilámá esì a bì kí sù'bù roné ní í'bí a káa do mǐkawu zí Ngére Lomo. Zí Lomo ídíne kí mongú rokinyi gí zí Ábele kpá gí ro mǐkawu ené bì í'bí ní,

⁵tí lá nda gí ro mǐkawu máa bì 'bì Káyina ní, Ngére Lomo ndaá 'bì ené kóo kí rokinyi kíe wá. Née ní zí mǐmbé'de Káyina ésìne, zí do komoa ídíne bisinyíne.

⁶Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Káyina, éyí bì mǐmbé'deyí esí gí zía ní 'dì? Éyí bì sínyì do komoyí gí zía kenée ní 'dì?”

⁷Togú ndíshì méngì ledre bì mǐútúásáne ní, káa bì iliní yíjì wá? Tí lá togú méngì ledre bì utúasá wá ní, bisinyí ledre nì go gbóo kíyì. Ídí tóro ngbúo zíyì rómo komoa.”

⁸Gí ore zí Káyina úku ledre zí lúnduné Ábele kídí, “Nderézé aka lúrú bi yáká.” Nda símì bì niyí go yáká íri ní, zí Káyina útúne do lúnduné Ábele zía ócóonzó wo.

⁹Gí do kací ledre née ní, zí Ngére Lomo ndú'yú Káyina kídí, “Ábele nì 'da?” Zía úkulúgu ledre zí Lomo kídí, “Máówo wá, mááyí nda go 'yì lúrú bi kací lúndumá ma'dáa?”

¹⁰Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Méngì bisinyí ledre zí lúnduyí kenée gí zí 'dì? Máúwú gboṛu sáma lúnduyí go kí kúkú bi gí zíyì.

¹¹Cakaba ní, máoto taramá go kacíyì, káṅgá bì ewé sáma lúnduyí akpa gí do sílìyì ní, utúasá lolu zíyì ndá'bayí méngì moko símì a wá.

¹²Tónóne gi ona ndéréne 'dá'dá, abú áyí ó'do éyí, káṅgá utúasá 'dí'biógú éyí miánu zíyí wá. Éyí bi kí iríné 'be ní ndaá gi royí kpá wá, odu ledre eyí ni ídí duḅú gámá ríj 'dága do sogo káṅgá ba.”

¹³Zí Káyina úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, “Áko Ngére, 'do'dó bi óto domá née romo do roko'bumá go.

¹⁴Karaba ní óto máa go zíma ñnyimá gi do bi bi mándísi doa ní, máútúásá lolu kpá ídí gbóo kíyí wá, zíma nda ídíma go lá miḡámáma 'dága ní, née go umbumá gi zí 'yí e.”

¹⁵Tí lá zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ndaá kenée wá, togú 'yí ufu yíj, mááyí í'bí 'do'dó ro 'yí née rómo do 'bi eyí ba k'dí ñnyí doa gbre.” Née ní, zí Lomo éké tífí ro simi komo Káyina gi ro zí 'yí e ówo a mbá káa bi ñnyí úfu wo ke.

¹⁶Zí Káyina ñnyiné gi do komo Lomo gi simi Édene gi ore ndéré ndísiné simi ngíti káṅgá mi'dí gbére kí iríné Nódu.

Ledre gi ro owú 'bi Káyina e

¹⁷Née ní, zí Káyina e kí me'bené ndíki owúo'do zíye ífí irija Enóka. Simi sɛndí kadra máa bi kóo née ní, Káyina ni kóo ndísi ó'bó gara, zía ñnyiné ífí iri owú 'bi ené bi Enóka ní do gara máa née.

¹⁸Simi bi Enóka ngboró ní zía ndíki Iráda, zí Iráda ndíki 'bi ené Mazéla, zí Mazéla ndíki 'bi ené Matúséla, zí Matúséla nda ndíki 'bi ené Laméke.

¹⁹Zí Laméke ngbóróne zía 'dí'bi kará e gbre, Áda e kí Zíla.

²⁰Zí Áda ndíki owú do ífí irija Zabála. Zabála ni ne bulúndu 'yí ga bi ndísiní gámá mi'da'dágá kí lúru bi kací bangá eyé e simi súwú ní.

²¹Iri lúndua ni 'bi ené Zúbála. Zúbála ni ne bulúndu 'yí ga bi 'yí ɛcɛ ku'dú e kpá 'yí ímí káṅgá e ní.

²²Zí Zíla kpá ndíki 'bi ené owúo'do zía ífí irija Túbúla Káyina. Bi ngboróogu ní, zía ídí 'bi ené 'yí ɛcɛ 'boro. Iri lémiá kóo Náma.

²³Kadra kíé'do zí Laméke kóo úku ledre zí me'bené ga bi gbre ní kídí, “Kará 'bi amá e, úwúsé aka kúrúma kúrú o'do 'bi esé. Máúfu kóo ngíti owúo'do gi zía oto kóo unḡú romá.

²⁴Togú Lomo úku kóo kídí 'yí bi ni óto sɛlɛne ro Káyina ní, née ni 'dó'do wo kí'dí ñnyí doa gbre. Máa Laméke togú 'yí oto sɛlɛne romá, mááyí 'bi amá 'dó'do wo kí'dí cɛ ota doa sokó doa ñnyí doa gbre.”

²⁵Gi do kací umbu Ábele, zí Ádama e ndíki ngíti owúo'do zíye ífí iri a Séte. Zíye úku ledre kídí, “Mbófo éyí, Lomo i'biógú dobikulú Ábele bi kóo lúndua ufu ní go zíze.”

²⁶Gi ore zí Séte ndíki owúo'do, zíye ífí iri a Enósa. Née nda go sɛndí kadra bi kóo zí 'yí e ndísiyé íni ini zí Ngére Lomo simi a ní.

Dosí éyí~e 5

Ledre gí ro bulúndu bulúndu Ádama e

- ¹Ba ledre ga bi kóo gí ro Ádama kí bulúnduné e ní. Simi bi kóo Lomo otoogu 'yíma'dí e ní, otoogu kóo yéé cé káa zí ne ní.
- ²Otoogu kóo yéé o'do kí kára, zía ífí iriyé kídí, "Yíma'dí e." Zía inyiné í'bí úndru zíye.
- ³Simi bi kóo simibi 'bi Ádama ni go míya kíé'do doa cí kéréj do sokó (130) ní, zía kóo ndíkiógu tosoné owú'o'do zía ífí iri owú ma'dáa Séte.
- ⁴Zí Ádama ndísiné gí do kací bi ndikiní Séte ní, simibi míya inyi doa ota (800). Zía kóo kpá ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kí kará e.
- ⁵Ádama ni úyu ní, mengi do sogo kángá go simibi míya inyi doa eso doa cí kéréj do sokó (930).
- ⁶Simi bi kóo simibi ni do Séte go míya doa inyi (105) ní, zía ndíki Enósa.
- ⁷Gí do kací a née, zía ndísiné simibi míya inyi doa ota doa inyi doa gbre (807). Zía ndíki ngíti géyí owú e ya'dá e kí kará e.
- ⁸Simibi ni kóo do Séte mbá míya inyi doa eso doa sókó doa gbre (912) zía kóo úyuné.
- ⁹Simi bi kóo Enósa mengi go simibi cí eso doa sokó (90) ní, zía ndíki Kenána.
- ¹⁰Zí Enósa ménginé gí do kací Kenána née simibi e míya inyi doa ota doa sokó doa inyi (815). Zía ndíki ngíti géyí owú e ya'dá e kí kará e.
- ¹¹Ni nda kóo úyu ní simibi ni kóo doa go mbá míya inyi doa eso doa inyi (905).
- ¹²Simi bi Kenána ni kóo go kí simibi cí ota doa sokó (70) zía ndíki Malále.
- ¹³Gí do kací Malále zía ménginé simibi e míya inyi doa ota doa cí gbre (840), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kí kará e.
- ¹⁴Kenána mengi kóo mbá simibi míya inyi doa eso doa sokó (910), zía úyuné.
- ¹⁵Malále mengi kóo 'bi ené simibi cí ota doa inyi (65), zía ndíki Yéreda.
- ¹⁶Gí do kací a née, zí Malále ménginé simibi míya inyi doa ota doa cí kéréj do sokó (830), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kí kará e.
- ¹⁷Malále mengi kóo mbá simibi míya inyi doa ota doa cí eso doa sokó doa inyi (895), zía úyuné.
- ¹⁸Yéreda mengi kóo mbá simibi míya kíé'do doa cí ota doa gbre (162) zía ndíki Enóka.
- ¹⁹Nda gí do kací a née, zía ménginé simibi míya inyi doa ota (800), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kí kará e.

- ²⁰Yéreda mengi kóo mbá simibi míya ìnyì doa eso doa cí ota doa gbre (962), zía úyuné.
- ²¹Enóka mengi kóo mbá simibi cí ota doa ìnyì (65), zía ndíki Metuséla.
- ²²Zía méngìné gí do kací Metuséla née simibi míya ota (300), zía ndíki ngíti géyì owú e, ya'dá e kí kará e. Iliofuní kóo ledre 'bì Lomo go.
- ²³Enóka mengi kóo mbá simibi míya ota doa cí ota doa ìnyì (365).
- ²⁴Ndìsì 'bì Enóka kí míméngì ledre ené nì kóo bilámáne do komo Lomo. Gí zí kényì née ní, zí Lomo kóo 'dí'bì wo lá wayí.
- ²⁵Zí Metuséla kóo méngìné mbá simibi míya kíé'do doa cí eso doa ìnyì doa gbre (187), zía ndíki Laméke.
- ²⁶Gí do kací a née, zía méngìné simibi míya ìnyì doa gbre doa cí eso doa gbre (782) zía ndíki ngíti géyì owú e, ya'dá e kí kará e.
- ²⁷Zía nda kóo úyuné simi bì mengi kóo go mbá simibi míya ìnyì doa eso, doa cí ota doa ìnyì doa eso (969) ní.
- ²⁸Laméke mengi kóo mbá simibi míya kíé'do doa cí eso doa gbre (182), zía ndíki owú'o'do.
- ²⁹Zía ífí ìrja Nówa. Zía úku ledre gí roa kídí, “Ba go owú bì nì sáká zée gí simi 'do'dó bì ndìsìzé 'dó'dó a kí méngì moko simi káṅgá bì Lomo oto tarané kací a ní.”
- ³⁰Zí Laméke kóo méngìné mbá simibi míya ìnyì doa cí eso doa sokó doa ìnyì (595) gí do kací bì ndikiní Nówa ní. Zía ndíki ngíti géyì owú e, ya'dá e kí kará e.
- ³¹Zía úyuné simi bì kóo simibi nì doa go mbá míya ìnyì doa gbre doa cí ota doa sokó doa ìnyì doa gbre (777) ní.
- ³²Simi bì Nówa mengi go simibi míya ìnyì (500) ní, zía ndíki owú e ota mbá owú ya'dá e. Owú maáge kóo Séme, Áma nda kí Yépetá.

Dosí éyí~e 6

Milúyú ledre 'bì 'yìma'dí e

- ¹Simi bì 'yì e nìyí nda go étrì do sogo káṅgá kíngaya ní, zí yée ndíki tú'dú owú kará e,
- ²zì owú ya'dá e gí simi 'yì ga bì ṅuṅṅuní ledre 'bì Lomo go ní lurú owú kará ga gére née kí 'búne gí zí lámá bì royé ní. Zíye ndìsìyé 'dí'bì yée káa do kará e.
- ³Zí ledre née sínyíne ro Lomo, zía úku ledre kídí, “Máútúásá lolu ótoómo 'Dówúma simi 'yìma'dí e zíye ndìsìyé trídriyé za fí ní wá gí zía nìyí úyu miúyu. Odú simibi eyé nì ídí duú míya kíé'do doa cíkérí (120) zíye úyuyé.”
- ⁴Mingburoko raga 'yì e nìyí kóo bo do sogo káṅgá simi sɪndí kadrá bì kóo owú 'bì 'yì ga bì ṅuṅṅuní ledre 'bì Lomo go ní ndìsìní ndiki owú e kí nyí 'yì ga bì ṅuṅṅuní

ledre 'bi Lomo wá ní. Niyí kóo ye 'yi ga bi kí roko'buyé, iriyé ndisi ówú miówú simi sɪndí kadra máa bi kóo née ní.

⁵Zí Lomo lurú mɪngbóro bisinyí ledre 'bi 'yima'dí e do sogo káṅgá, míméngi ledre eyé kí misómú ledre eyé ni nda yi ené go mbá bisinyíne kíngaya kací kadra mbá,

⁶zí ledre née sínýíne ro Ngére Lomo zí mimbé'dea 'dəcíné gi zía mǐ'déci gi zía bi otoogu 'yima'dí e ne do sogo káṅgá ní.

⁷Zía úku ledre kídí, “Mááyí úfuóyó 'yi ga gére née mbá 'dá'ba. Zíma kpá úfuóyó bangá e, solú e, kí éyí trɪdrɪ ga bi ndisíní ndéré kí do simiyé bi ní mbá 'dá'ba. Mááyí kí mongú lerí zíma ótoógu yée”

⁸Odu 'yi bi kóo ni bilámáne do komo Lomo ní dujú Nówa.

Nówa yeme kurúngba

⁹Ba owú ledre gi ro Nówa. Nówa ni kóo mbigí 'yi 'bi Lomo, zí míméngi ledre ené ídíne mbá bilámáne gi dongará 'bi 'yi ga bi kóo simi sɪndí kadra née.

¹⁰Nówa ma'dáa ndiki kóo owú e ota, Séme, Áma kí Yépetá.

¹¹Nda gi ore zí míméngi ledre 'bi 'yima'dí e do sogo káṅgá ídí ené nda go bisinyíne kíngaya do komo Lomo, gi zía ambáye nda yi ené kóo go lá góo rará.

¹²Simi bi Lomo lurú do sogo káṅgá ni nda yi ené go kenée ní, zía ówo a kídí do sogo káṅgá sinyí go gi zía míméngi ledre 'bi 'yima'dí e ni nda yi ené go mbá bisinyíne.

¹³Née ní zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, “Máyéme romá go gi ro zíma úfuónzó 'yima'dí e za mbá, gi zía do sogo káṅgá sinyíonzó roné go gi zí rará eyé. Káa zí bi go kenée ní, mááyí go ógu úfuónzó yée kí éyí trɪdrɪ e gi do sogo káṅgá za mbá.

¹⁴Ídí yéme mongú kurúngba zíyi gi simi kágá bi kí roko'buné ní. Zíyi ífi 'dəcí simia tú'dú káa zí ifíní simi 'dící ní, zíyi kúrúru simiyé mǐkúrúru kí ko'dó 'dící kí sága mbá.

¹⁵Miyéme a idí ídí káa, miákpa a idí ídí miólo komo sɪndí 'yi míya eso cí gbre doa sokó (450), miáya a idí ídí miólo komo sɪndí 'yi cí ota doa sokó doa ñnyí (75), mióló a nda 'bi ené miólo komo sɪndí 'yi cí gbre doa ñnyí (45).

¹⁶Ídí 'dóro doa káa zí do 'dící ní, zíyi ótoómo bifúo dongará doa née kí gbígérɪ a gi ro síli. Simi kurúngba ma'dáa, idí ídí ota ngíti a 'dága, ngíti a yana ngíti a nda 'bi ené nde. Zíyi óto mbotu do gboɾu a.

¹⁷Ídí úwú ledre ba bilámáne, gi zía mááyí go ógu kásaógu mongú iní zía úcuné do sogo káṅgá mbá, zí 'yima'dí e kí éyí trɪdrɪ e úyuyé za mbá 'dá'ba.

¹⁸Tí lá miyéme ledre ni ídí dongaráze keyí káa, ídí 'dí'bi me'beyí kí owú 'bi eyí e kí me'beyé e zise ólúse simi kurúngba.

¹⁹Ídí 'dí'biútú ríkí sí do éyí trɪdrɪ e ya'dáye kí karáye mbá gi ro zise ómosé keye simi kurúngba íri gi ro zíye ídíye trɪdrɪ gi zí mongú iní.

²⁰Zíyì kpá 'dí'biútú rí kí sí do solú e, bangá e kí éyì trìdrì ga bì ndìshìní ndéré kí do sìmiyé bi ní, ya'dáye kí karáye mbá kpa kíyì sìmi kuṙúngba íri, gí ro zíse ómosé ndro kéye.

²¹Gí ore zíyì kpá 'dí'bi éyì miánu kací sí doyé mbá kpa zíyì bándáóto yéé gí rosé kí éyì trìdrì ga gére née.”

²²Zí Nówa méngì ledre ga gére née tí za cé káa zí bì Lomo uku zía ní.

Dosí éyí~e 7

Mongú iní bì ucu ní

¹Sìmi bì sìnḍí kadra utúasá go ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Nówa kídí, “Nówa, ólúsé mu kí me'beyí, kí 'yì 'bì 'be 'bì eyí e mbá sìmi kuṙúngba gí zía gí dongará 'yì ga bì sìmi sìnḍí kadra máa ba ní, áyì òyú yì mbigí 'yì amá.

²Sìmi bì ásé go olú ní, ídí 'dí'bi rí kí sí do bìlámá bangá e ìnyì doa gbre, ya'dáye kí karáye. Zíyì 'dí'bi rí kí sí do bìsinyí bangá e ya'dáye kí karáye.

³Nda gí ore zíyì 'dí'bi rí kí sí do solú e kpá ìnyì doa gbre, ya'dáye kí karáye, káa bì kífúye nì ùngbù ke.

⁴Gí do kací sílì ìnyì doa gbre mááyí go ógù kása iní zía é'dìné kí sílì cì gbre kí ndulù e kí kadra mbá gí ro zía úfuónzó éyì trìdrì ga bì ndìshìní ndìsì gbéré bì máótoógù yéé ní mbá 'dá'ba.”

⁵Zí Nówa méngì ledre ga gére née go tí káa zí bì Ngére Lomo uku zía ní.

⁶Sìmi bì iní née nì kóo ógù é'dì ní, Nówa nì kóo go kí sìmi bì míya ìnyì doa kéré (600).

⁷Née ní, zí Nówa ìnyiyé kí me'bené, kí wotíne e kí me'beyé e mbá do olúye sìmi kuṙúngba gí ro ómoyé gí zí mongú iní née.

⁸Zí bìlámá bangá kí bìsinyí bangá ga bì Lomo uku ledreyé zí Nówa ní, solú e, kí éyì trìdrì ga bì ndìshìní ndéré kí do sìmiyé bi ní,

⁹ya'dáye kí karáye olúye kí Nówa e mbá sìmi kuṙúngba káa zí bì Lomo uku zía ní.

¹⁰Gí do kací sílì ìnyì doa gbre, zí mongú iní née 'dí'bi bi do tónóne é'dìné.

¹¹Sìmi sìmi bì sìmi bì do Nówa go míya ìnyì doa kéré (600) ní, sìmi gbre éfé sìmi 'dú'du ené sokó doa ìnyì doa gbre, zí mongú iní ndìsì lágaógùné gí sìmi káṅgá do sogo káṅgá, zí wo bì ndìsì é'dì gí komo ere ní ndìsì léfené káa zí ere líkpí go mìlìkpí ní.

¹²Zí iní née é'dìné kí ndulù e kí kadra mbá kí sílì cì gbre.

¹³Née kadra bì kóo Nówa e kí me'bené kí wotíye ga bì ota, Séme, Áma kí Yépetá kí me'beyé e mbá olúní sìmi kuṙúngba ní.

14'Di'biutúní kóo bangá súwú e kací ɾíkí sí doyé, bangákulú e kací ɾíkí sí doyé, éyí trɪdri ga bi ndiṣiní ndéré kí do simiyé bi ní kpá kací ɾíkí sí doyé, nda kí solú e kí éyí trɪdri ga bi kí fúndúye ní kací ɾíkí sí doyé mbá.

15Zí eyí trɪdri ga gére née óguyé kací sí doyé e mbá gbre gbre ólúye kí Nówa e simi kuṙungba.

16Éyí trɪdri ga bi kóo mbá olúní simi kuṙungba ní, niyí kóo kí ya'dáye kí karáye káa zí bi kóo Lomo uku zí Nówa ní. Gi ore zí Ngére Lomo 'dútu mbotu.

17Zí iní é'diné kí sɪlɪ cí gbre, do úcuné do sogo káṅgá kɪngaya, zí miúcu iní née ndiṣiné sɪkpi kuṙungba ndéré kɛ 'dága gi do sogo káṅgá.

18Zí iní nda úcuné go bisinyíne kɪngaya do sogo káṅgá, zí kuṙungba ndiṣi élené doa ndéréne 'dága.

19Nda gi ore zí miúcu iní née úcu'dútu do mɪngburoko ngbáṅgbá landa ga bi do sogo káṅgá ní mbá.

20Zíá úcutátá roné 'dága kɪngaya, zí mɪngburoko landa ga gére ídíye mbá sí iní nde. Zí iní ídíne 'dága gi do landa mítiri inyi doa gbre.

21Za ɾíkí éyí trɪdri e ga bi ndiṣiní ndiṣi gbére kací sí doyé mbá, solú e, bangákulú e, bangá súwú e nda kí éyí trɪdri máa yée ga bi ndiṣiní ndéré kí do simiyé bi ní kí 'yima'dí e, úyuónzó royé za mbá.

22Éyí ga bi kí 'dówú simiyé bi ndiṣiní ndiṣi gbére ní, zíye úyuónzó royé za mbá.

23Lomo úfuónzó éyí trɪdri ga bi ndiṣiní ndiṣi gbére ní go za mbá, 'yima'dí e, bangá e, solú e, nda kí éyí trɪdri máa yée ga bi ndiṣiní ndéré kí do simiyé bi ní. Ootomo tí lá dúú Nówa kí éyí trɪdri ga bi niyí kéye simi kuṙungba íri ní.

24Zí iní bi ucu née tóroné do sogo káṅgá kí sɪlɪ míya kíé'do, cí gbre doa sokó.

Dosí éyí~e 8

Mindúkú mongú iní

1Tí lá Lomo somúligi ledre Nówa kí éyí trɪdri ga bi kɛ simi kuṙungba ní wá. Zí Lomo kásaógu sɪli zía ndiṣi ílíne do sogo káṅgá gi ro zí iní bi ucu née tónó ndúkúne.

2Née ní zí miłaga iní bi gi simi káṅgá ótoómo kí lágaóguné, zí wo bi ndiṣi é'di gi komo ere ní ndímíne.

3Zí iní bi kóo ucu née, tónó ndúkúne ndoo gi do sogo káṅgá. Ni ndéréógu simi sɪlɪ míya kíé'do, cí gbre doa sokó ní, iní ndúkúonzó roné go.

4Nda simi 'dú'du sokó doa inyi doa gbre 'bi inyi doa gbre éfé, zí kuṙungba ndéré ndiṣiné do ngíti landa kí iriné Araráta.

5Zí iní nda ndiṣiné go fú lá ndúkú tátá roné nde. Nda go simi mizefi sɪlɪ 'bi sokó éfé, zí do ngíti géyi landa e go ólúóguyé sága.

- ⁶Gi do kací sǐlǐ cí gbre, zǐ Nówa líkpí bifúó bì otoomo ro kuṛúngba ní,
- ⁷zǐa ìnyìné kása solú bì kǐ ìrìné fóro ní, nderé yí ené fí, zaá gí zǐ iní ndúkúónzó roné té kǐ.
- ⁸Gi do kací a nées, zǐa kása kířikó'do gí ro zǐa nderéne lúru bí togú iní ndúkúonzó roné gí do káṅgá go yá.
- ⁹Tí lá simi bí kířikó'do nderéogú íri ní, bí útú a bí ndaá gí zǐa iní nì aka yí ené fú lá bo do sogo káṅgá, zǐa ndá'balúgu roné zǐ Nówa simi kuṛúngba. Zǐ Nówa ésiógu sǐlǐne do 'dí'bilúgu wo simi kuṛúngba.
- ¹⁰Zǐ Nówa ndísiné kǐ sǐlǐ ìnyí doa gbre, zǐa kpá kása ándá kířikó'do nderé lúru bí.
- ¹¹Simi bí kířikó'do nda'baogú nda kǐ tagá ní, nì nda go kǐ mbílí kágá bí olíva ní tarané. Gí ore zǐ Nówa owo a kídí iní ndúkú go.
- ¹²Zǐa ndísiné gí do kací a nées kpá sǐlǐ ìnyí doa gbre, zǐa kpá kásalúgu kířikó'do. Tí lá nderé máa bí nderé nées ní, nda'balugu ené lolú roné zǐ Nówa wá.
- ¹³Simi sǐndí kadra máa bí kóo nées ní, simibi 'bí Nówa nì kóo go míya ìnyí doa kéří doa kǐé'do (601). Simi mizefi 'dú'du 'bí éfé 'bí simibi máa nées ní, zǐ iní ndúkúonzó roné gí do sogo káṅgá. Zǐ Nówa líkpí do kuṛúngba, nì lúru bí ní, do káṅgá nì go gágá.
- ¹⁴Nì nderéogú bí simi sǐlǐ cí kéří doa ìnyí doa gbre 'bí gbre éfé ní, do káṅgá gagá go ngéré.
- ¹⁵Nées ní, zǐ Lomo úku ledre zǐ Nówa kídí,
- ¹⁶” Nówa ólúógusé gí simi kuṛúngba mu, yí kǐ me'beyí, nda kǐ wotíse e kǐ me'beyé e.
- ¹⁷Zíyí 'dí'biógu éyí trídri ga bí kǐyí íri ní sága, solú e, bangá e nda éyí trídri máa yée ga bí ndísiní nderé kǐ do simiyé bí ní gí ro zǐye étrilúgu royé do ídíye tú'dú do sogo káṅgá.”
- ¹⁸Nées ní, zǐ Nówa ólúóguyé sága kǐ me'bené, nda kǐ wotíne e kǐ me'beyé e.
- ¹⁹Zǐ bangá e, kǐ éyí trídri ga bí ndísiní nderé kǐ do simiyé bí ní nda kǐ solú ga bí kóo kéye simi kuṛúngba ní ólúóguyé mbá sága kací sí doyé e mǐngúngúcu.

Lomo mǐcú éyí gí ro do sogo káṅgá

- ²⁰Nées ní, zǐ Nówa ó'bó mbayi zǐ Ngére Lomo. Zǐa 'dí'bi říkí sí do bílámá bangá e kǐ solú ga bí bílámáye ní óṅgoónzó yée do óṅbó yée do mbayi nées káa do éyí 'dáná.
- ²¹Zǐ Lomo ídíne kǐ mongú rokinyi gí ro 'dáná éyí bí Nówa 'daná zǐa ní. Zǐa ódroné zǐne kǐ roné kídí, “Tónóne karaba nderéne 'dá'dá, máoto lolú taramá kací káṅgá gí zǐ lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e wá. Míméngi ledre 'bí 'yíma'dí e mbá nì yí ené bisinyíne kú gí do owúye, tí lá máúfuónzó lolú éyí ga bí kǐ 'dówú simiyé ní káa zǐ wo bí mǐméngi ba wá.

22” Tí káa zí bì do sogo káṅgá ni ídí 'bì ené ní, sṳndí kadra 'bì éyí e mbá niyí ídí, sṳndí kadra 'bì 'díyí éyí e, kí sṳndí kadra 'bì 'dó'dúógu éyí e gí yáká, sṳndí kadra 'bì drú kí sṳndí kadra 'bì bi mṳírí, sṳndí kadra 'bì lìmí kí sṳndí kadra 'bì ndumu, nda kí sṳndí kadra 'bì kadra kí sṳndí kadra 'bì ndulú. Éyí ga gére née niyí ídí kenée za fí.”

Dosí éyí~e 9

Miyéme ledre 'bì Lomo zí Nówa

- 1Gí do kací née ní, zí Lomo í'bí úndru zí Nówa e kí wotíne e zía úku ledre zíye kídí, “Ídíse étrí zí bulúndusé e ídíye tú'dú do sogo káṅgá.
- 2Bangá e kí solú e mbá, nda kí éyí trídri ga bì ndisíní ndéré kí do simiyé bi ní kí kénzé e, niyí ndísi éré ngirisé miéré gí zía máoto yée go sí sílise.
- 3Éyí ga bì za mbá ndisíní gámá miámá kí trídri simiyé ní, mái'bí yée go zise káa do éyí miánu cé káa zí bì koo mái'bí futú éyí e zise ndisísé ánu yée ní.
- 4” Tí lá ndásé ánu esí bì kí sáma siminé ní wá. Máasi kée gí zise gí zía trídri bì simi sáma ni aka simi a.
- 5Káa zí bì go kenée née ní, togú 'yí ufu ezené 'yíma'dí mááyí kpá úfu wo. Kpá kenée bangá bì úfu 'yíma'dí go ní mááyí kpá úfu a 'dá'ba.
- 6Lomo otoogu 'yíma'dí cé káa zí ne ní, gí zí keyí née ní 'yí ufu 'yíma'dí, eze a 'yíma'dí ni úfu wo kpá ne.
- 7Gí zí keyí née ní, ili go zise étrisé kíngaya zí bulúndusé e ídíye do sogo káṅgá ba za mbá.”
- 8Née ní zí Lomo úku ándá ledre zí Nówa kí wotíne e kídí,
- 9” Bì ba ní, máoto miyéme ledre go gí ro zíma méngí a zise kí bulúndusé ga bì niyí ógu gí do kacíse ní,
- 10kpá kí éyí trídri ga bì olúógusé kéye gí simi kurúngba, solú e, bangákulú e, kí bangá súwú e ní.
- 11Máoto go káa do miyéme ledre zise kíse, éyí ndaá lolú íri do úfuónzó éyí trídri e kí miúcu iní do sogo káṅgá ní wá.”
- 12Née ní zí Lomo úku ledre kídí, “Ba lílì miyéme ledre bì máyéme go gí ro zía ídíne dongaráze kíse kí éyí trídri e mbá ní, yée ga bì cakaba ba kí yée ga bì niyí ídí karanée ní.
- 13Máoto míkórú amá go komo ere zía ídíne káa do lílì miyéme ledre dongaráze kíse kí do sogo káṅgá mbá.
- 14Kí'dí bì mákása mongú iní go gí ro zía é'diné do sogo káṅgá ní, míkórú ni olúogu.
- 15Togú olúogu go kenée, mááyí geré sómúndíki miyéme ledre bì máyéme dongaráze kíse kí éyí trídri e kací sí doyé e mbá ní. Iní ucu andá lolú roné zía úfuónzó éyí trídri mbá wá.

16Kí'dí bì mǐkórú ólúógu go kenée ní, mááyí lúrúndíki a zǐma geré sómúndíki ledre miyémeóto ledre bì máyéme dongaráze kíse kí éyí trǐdrì e do sogo kǎngá mbá ní.”

17Nda gǐ ore zǐ Lomo úku ledre zǐ Nówa kídí, “Ba go lílì miyéme ledre bì máyémeóto dongaráze kíse kí éyí trǐdrì e do sogo kǎngá mbá ní.”

Wotí Nówa e

18Wotí Nówa ga bì kóo olúoguní kéye gǐ simi kurúngba ní niyí, Séme, Áma kí Yépetá. Áma ni ne 'bù Kanána.

19Wotí Nówa ga bì ota née, niyí ye bulúndu 'yìma'dí e do sogo kǎngá mbá.

20Nówa ni ne mizefì 'yì bì kóo tonó ó'do yáká do 'díyí kóró simi a ní.

21Simi bì Nówa ewé le'yí kóró née ní, zǐa kóyóne, zǐa útú 'dú'duné gǐ zǐa ngírǎ sí kútú kacíne.

22Zǐ Áma 'bù Kanána olú ndíki 'búyé kí 'dú'du ngírǎ, zǐa ólúoguné ndéréne úku a zǐ lúnduné e sága.

23Tí lá zǐ Séme kí Yépetá 'dí'bi mbílì bongó yáya do goyé zǐye ólúye kǐe kí sogoyé sí kútú do ló'bù a do 'búyé kí 'dú'du ngírǎ. Oyólo'bóní komoyé gbù gǐ 'dí kerí káa bì yé niyí lúru ngírǎ 'búyé.

24Simi bì le'yí ongó gǐ komo Nówa zǐa úwú ledre bì wotí a Áma mengì zǐa ní,

25zǐa úku ledre kídí, “Máóto taramá go kací Kanána, ni ídí owúkúlú 'bi lúnduné e. Ni ídí 'bi ené za 'dá'ba kíngaya.”

26Zǐa kpá úku ledre kídí, “Yì e mbá idíní í'bí mbófo éyí zǐ Ngére Lomo bì ndìsì sáká Séme ní. Zǐ Kanána ídí 'bi ené nda owúkúlú 'bi Séme.

27Mááyí úku ledre zǐ Ngére Lomo idí í'bí úndru zǐ Yépetá, zǐa ndíki tú'dú owú e, zǐ bulúnduga ndìsì ndìsìyé ndro kí bulúndu Séme e, zǐ Kanána ídí 'bi ené owúkúlú 'bi Yépetá.”

28Zǐ Nówa ndìsìné gǐ do kací mongú iní bì kóo ucu ní simìbi míya ota, cí gbre doa sokó (350).

29Nówa mengì kóo mbá simìbi míya ìnyì doa eso, cí gbre doa sokó (950) zǐa úyuné.

Dosí éyí~e 10

Bulúndu Nówa e

1Ba ledre gǐ ro bulúndu Nówa bì wotíga ga bì Séme, Áma kí Yépetá ndikiní yé gǐ do kací mongú iní bì kóo ucu ní.

Owú 'bi Yépetá e

2Owú 'bi Yépetá e niyí, Goméra, Magága, Midáyì, Yavána, Tùbùla, Misáka nda kí Tirása.

3Zǐ owú 'bi Goméra ídí 'bi eyé, Asakenéza, Ripháta nda kí Togaráma.

⁴Owú 'bi Yavána, 'bi eyé, Elísa, Tarasísi, Kìtìmì, nda kí Rodanìmì.

⁵Ga ba sí do bulúndu Yépetá ga bi ndìşiní ndìşì kací kó'dú mìkavu e kí do cùkú e ní. Zíye ndìşì óto 'be 'bi eyé e do bi e m̀ng̀ng̀cua do ndìşì ódroyé s̀m̀ m̀bigí tara máa 'bi eyé ní.

Owú 'bi Áma e

⁶Owú 'bi Áma 'bi eyé kóo, Kùşu, Ízibiti, Pùtu nda kí Kanána.

⁷Owú 'bi Kùşu nda 'bi eyé, Séba, Avíla, Sábata, Ráma nda kí Sabatéka. Zí owú 'bi Ráma e nda ídí 'bi eyé Síba e kí Dedána.

⁸Ngíti owú 'bi Kùşu ni kóo bo kí ìrìné Nìmìróda, ni kóo ne bìrará 'yì kí roko'buné do sogo káṅgá.

⁹Gì zí sáká éyí 'bi Ngére Lomo zí Nìmìróda ndìşiné úfu bangá e kíngaya. Née sí ledre bi 'yì e ndìşiní úku ledre g̀ zía kídí, “Lomo idí íbì komokenzì z̀yì, z̀yì ndìşiyì úfu bangá e k̀e káa zí 'bi Nìmìróda ní.”

¹⁰Ga kóo 'desì ní, Nìmìróda ndìşì kóo ndìşì s̀m̀ káṅgá bi Sinára ní. Nì ne m̀zefì mongú ngére do gara ga bi ota, Babelóniya, Eréka, Akáda nda Kalané.

¹¹Nda g̀ ore zía ìnyiné ndérene s̀m̀ káṅgá bi kí ìrìné Asíriya, kí'dí bi o'bó m̀ng̀buroko gara ga bi, Nìnévi, Rebóta Íra, Kála,

¹²nda kí Résene bi ni dongará Nìnévi kí Kála bi ni ne mongú gara doyé mbá ní.

¹³Owú 'bi Ízibiti niyí 'bi eyé Lìdiyádi, Aníma, Labíti, Nefatúma,

¹⁴Petarúsa, Kasélù bi ndikioguní kúfú 'yì ga bi Falasitini ní, nda kí Kuréto.

¹⁵Owú 'bi Kanána e niyí Sidóna bi ni ndíká ní kí Éte.

¹⁶Kanána ni kpá ne 'bu, Zebúsa, Amóra, Girigási,

¹⁷Ìvítá, Aréka, Sinóyi,

¹⁸Avénda, Zemaráda nda kí Amáta. Nda g̀ do kací a née zí 'yì 'bi Kanána e áṅgayé

¹⁹zí mama bi dongaráye kí ngíti géyì 'yì e ní tónóne g̀ s̀m̀ Sidóna ndéréoguné g̀ s̀m̀ Gerári gbóo kí Gáza, nda m̀'dí gbére s̀m̀ Sodóma, Gomóra, Adéma, Zeboyíma gbóo kí Lasa.

²⁰Ga ba owú 'bi Áma e kí bulúnduga ga bi ndìşiní ndìşì do bi e kací sí doyé kí tara eyé e m̀ng̀ng̀cua ní.

Owú 'bi Séme

²¹Zí Séme bi mongú lúndua ni Yépetá ní kpá ndíki wotíne e. Séme ni ne bulúndu 'yì ga bi ndìşiní ndólo yé Ébere e ní mbá.

²²Owú 'bi Séme ma'dáa niyí nda 'bi eyé Eláma, Asúra, Arìpakasáda, Lúda nda kí Aráma.

- ²³Owù 'bi Aráma niyí 'bi eyé, Ụzụ, Úla, Getéra nda kí Mása.
- ²⁴Arìpakasáda ni 'bi ené 'bụ Séla, zí Séla nda ídí 'bi ené 'bụ Ébere.
- ²⁵Ébere ndíki kóo owù e gbre. Ngíti a ìrìja 'bi ené Pelége gị zía née sịndí kadra bi 'yìma'dí e ifi bayiní royé do sogo káṅgá ní. Ìrì lúndua 'bi ené nda Zakatáni.
- ²⁶Owù 'bi Zakatáni niyí 'bi eyé, Alemodáda, Sélefa, Azaramavéta, Zéra,
- ²⁷Adoráma, Uzála, Dikéla,
- ²⁸Obála, Abimiyéle, Síba,
- ²⁹Opíra, Avíla nda kí Zobába. Ga gére née mbá owù 'bi Zakatáni.
- ³⁰Káṅgá bi kóo ndìşiní sìmì a ní tonó gị sìmì Mésa ndéré'díyì roné 'dí gbére do bi ekíekí bi gbóo kí Sefára ní.
- ³¹Ga ba owù 'bi Séme ga bi ndìşiní ndìşì do bi e kací sị doyé kí tara eyé e m̀ng̀ng̀cua ní.
- ³²Ga ba sị do bulúndu Nówa ga bi wotí ga ndikiní yée kací do 'be 'bi eyé e ní. Niyí ye 'yì ga bi ndikioguní r̀k̀k̀ sị do 'yìma'dí e do sogo káṅgá gị do kací mongú iní bi kóo ucu ní.

Dosí éyí~e 11

Lomo ifi bayi tara zí 'yìma'dí e

- ¹Ga kóo 'desí ní, tara ni aka yí ené kóo do sogo káṅgá duú ḱé'do zí 'yì e ndìşì úku duú tara máa bi ḱé'do née.
- ²Sìmì bi 'yìma'dí e niyí ndìşì kí gámálící royé ní, zíye ndéré 'díyì royé m̀'dí gbére do óguyé do mongú nyára bi sìmì Sinára, zíye ndìşiyé ore.
- ³Zíye úku ledre dengbíye kídí, “Ógusé mu zíze ónzó bílòko do óngbó a bílámáne.” Yemení kóo bílòko née do bi kací tutú zí m̀cece'dì ko'bó nda ídí 'bi ené do bi kací éyí bi káa zí seméndì ní.
- ⁴Née ní zíye úku ledre kídí, “Ógusé mu, zíze ó'bó mongú gara zíze, kí mongú 'd́ć s̀m̀ǹé mbíwu 'dága zí doa ndéréóguné gị ro ere, gị ro zí ìr̀z̀é ówúne doa káa bi azé báyi do sogo káṅgá mbá ke.”
- ⁵Tí lá zí Ngére Lomo óguné lúru mongú gara kí mongú 'd́ć bi 'yì ga gére niyí ndìşì ó'bó a née.
- ⁶Zí Ngére Lomo úku ledre zíne kí roné kídí, “Káa zí bi 'yì ga ba niyí go 'yì ḱé'do, ndìşiní ódro go kpá lá duú tara bi ḱé'do zíye tónóye go méngì éyí káa zí ba ní, ledre bi niyí yéme a gị ro méngì a ní utúasá rómo yée wá.
- ⁷Ógusé mu zíze ndéréze gírágá báyi sìmì tara eyé káa bi niyí ndìşì úwú royé dengbíye ke.”

⁸Née ní, zí Ngére Lomo báyi yée girí do sogo káṅgá mbá, zíye ótoómo kí ó'bó mongú gara bi kóo née.

⁹Née sí ledre bi ifíńí iri bi née kídí Bábelení gi zía née bi bi Ngére Lomo giragá bayi tara bi do sogo káṅgá ba gi doa ní. Nda gi ore zí Ngére Lomo báyi yée míkékereja do sogo káṅgá mbá.

Ledre gi ro bulúndu Séme e

¹⁰Ba ledre gi ro bulúndu Séme e. Simibi gbre gi do kací mongú iní bi kóo ucu ní, simi bi simibi 'bi Séme ni go míya (100) ní, zía ndíki Aripakasáda.

¹¹Gi do kací a née ní, zí Séme ndísiné simibi míya inyi (500) zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

¹²Simi bi simibi 'bi Aripakasáda ni go cí kéréj a doa sokó doa inyi (35) ní, zía ndíki Séla.

¹³Nda gi do kací Séla, zí Aripakasáda méngi simibi míya eso doa ota (403) zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

¹⁴Simi bi simibi ni do Séla go cí kéréj a doa sokó (30) ní, zía ndíki Ébere.

¹⁵Zí Séla méngi gi do kací Ébere née simibi míya eso doa ota (403), zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

¹⁶Simi bi simibi do Ébere go cí kéréj a doa sokó doa eso (34) ní, zía ndíki Pelége.

¹⁷Zí Ébere méngi gi do kací Pelége née simibi míya eso doa cí kéréj a doa sokó (430), zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

¹⁸Simi bi simibi do Pelége go cí kéréj a doa sokó (30) ní, zía ndíki Réwu.

¹⁹Zí Pelége méngi gi do kací Réwu née simibi míya gbre doa inyi doa eso (209), zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

²⁰Simi bi simibi do Réwu go cí kéréj a doa sokó doa gbre (32) ní, zía ndíki Serúga.

²¹Zí Réwu méngi gi do kací Serúga née simibi míya gbre doa inyi doa gbre (207), zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

²²Simi bi simibi do Serúga go cí kéréj a doa sokó (30) ní, zía ndíki Nówara.

²³Zí Serúga méngi gi do kací Nówara née simibi míya gbre (200), zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

²⁴Simi bi simibi do Nówara go cí kéréj a doa inyi doa eso (29) ní, zía ndíki Téra.

²⁵Zí Nówara méngi gi do kací Téra née simibi míya kíé'do doa sokó doa inyi doa eso (119), zía ndíki ngíti géyi owú e, ya'dá e kí kará e.

²⁶Simi bi simibi do Téra go cí ota doa sokó (70) ní, zía ndíki Abaráma e kí Nówara nda kí Árana.

Ledre gi ro bulúndu Téra e

²⁷Ba ledre gi ro bulúndu Téra e. Téra ndiki Abaráma e kí Nówara nda kí Árana. Zí Árana ndíki Lóto.

²⁸Sìmi bì Téra 'bù Árana ni aka kí komoné ní, zí Árana úyuné cìkì sìmi Ùrù káṅgá bì ndikiní wo sìmi a sìmi Babelóniya ní.

²⁹Née ní zí Abaráma e kí Nówara gbrenḡará 'dí'bi kará e. Iṛi me'be Abaráma 'bì ené Sárayi, iṛi me'be Nówara ni nda 'bì ené Mílíka nyí Árana bì lémi Íseke ní.

³⁰Bì kenée ní Sárayi ni yí ené mìkoto ndiki ené owù wá.

³¹Née ní, zí Téra 'dí'bi wotíne Abaráma kí bulúnduné Lóto bì wotí Árana nda kí Sárayi me'be wotíne Abaráma zíye ómúye gi sìmi Ùrù bì sìmi Babelóniya ní ndéréye sìmi káṅgá bì Kanána ní. Tí lá sìmi bì nderéoguní sìmi gara bì ndìsiní ndólo a Arána ní, zíye ndìsiyè cìkì ore.

³²Sìmi bì sìmbi 'bì Téra ni go míya gbre doa ìnyì (205) ní, zí Lomo 'dí'bi 'dówù a cìkì sìmi Arána ore.

Dosí éyí~e 12

Lomo ndolo Abaráma

¹Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, “Ídí ótoómo káṅgá esé, 'yì eyí e kí 'bùyí e mbá, zíyì ómúyì sìmi káṅgá bì mááyí 'dódo a zíyì ní.

²Mááyí í'bí úndru zíyì, zíma óto bulúnduyí e zíye étriyé do ídíye káa do mongú sí do. Mááyí óto iṛiyí zía ówúne miówù zíyì ídíyì 'yì bì 'yì e niyí ndìsì ndíki úndru kpurú gi zía ní.

³Mááyí í'bí úndru zí 'yì ga bì niyí óto úndruyí ní, 'yì bì ni óto tarané kacíyì ní mááyí kpá óto taramá kací a. Nda kpurú gi sìmiyí mááyí í'bí úndru zí ríkí kúfú 'yìma'dí e do sogo káṅgá mbá.”

⁴Née ní zí Abaráma ìnyìné ndéréne tí káa zí bì Ngére Lomo uku zía ní. Zí Lóto útúne do kací a. Sìmbi 'bì Abaráma ni kóo cì ota doa sokó doa ìnyì (75) sìmi bì omù gi sìmi Arána ní.

⁵Zí Abaráma ómúye kí me'bené Sárayi e kí Lóto owù 'bì lúnduné, zíye 'dí'bi za éyí ga bì 'bì 'be ní mbá, 'yì 'bì moko eyé ga bì kóo niyí kéye sìmi Arána ore ní mbá zíye ìnyiyé ndéréye sìmi káṅgá bì Kanána ní. Do ndéréoguyé íri.

⁶Zíye ókpóye gi sìmi Kanána fú lá miókpó do ndéréoguyé sìmi owù gara kí ìriné Sekéme, do ndìsiyè cigí kágá bì ndìsiní ndólo a Móre. Sìmi sìnḡí kadra máa bì kóo née 'yì 'bì Kanána e ndìsiní kóo ndìsì ore.

⁷Née ní zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abaráma íri zía úku ledre zía kídí, “Mááyí í'bí káṅgá ba zí bulúnduyí e za fí.” Zí Abaráma ó'bó mbayi zí Ngére Lomo bì 'dódo roné zía ní ore.

⁸Gì do kací nées ní, zí Abaráma ñnyiyé ndéréye do bi bi ekíekí bi simi Bétele mi'dí gbére ní, zía óto táya ore. Bétele ni 'bi ené mi'dí gólù Áyi ni 'bi ené mi'dí gbére. Zía ó'bó mbayi ore ndísi ini ini zí Ngére Lomo sí a.

⁹Zí Abaráma e kpá ñnyiyé gí ore ndéré 'díyí royé mi'dí simi Negébe.

Abaráma nderé simi Ízibiti

¹⁰Simi sındí kadra máa bi kóo nées ní, zí mongú 'bú útúne. Zí Abaráma ñnyiyé gí ore ndéréye ndísiyé cúku'dée simi Ízibiti gí zí mongú 'bú nées.

¹¹Simi bi ni go gbóo gí ro ólù simi Ízibiti ní, zía úku ledre zí me'bené Sárayi kídí, "Sárayi, Máówo bú lámá ni royí kíngaya.

¹²Simi bi 'yí ga bi 'bi Ízibiti niyí lúrúndíki yí ní, niyí geré úku ledre kídí, 'Ba me'bené.' Nées ní niyí úfu máa do ótoómo yí trídri.

¹³Togú ndu'yúní yí go yá, ídí úku a zíye kídí áyí lémimá, gí ro zíye ndísiyé méngi ledremá kíngaya gí royí, utúasání ufu máa wá gí zíyí."

¹⁴Simi bi Abaráma oguní simi Ízibiti ní, zí 'yí 'bi Ízibiti e lúru Sárayi ni kára bi kí lámá roné kíngaya ní.

¹⁵Nda simi bi ngíti géyí mǎngburoko 'yí 'bi ngbanga 'bi mongú ngére Fáro lurúní Sárayi ni kí lámá roné kíngaya ní, zíye ndéréye úku ledrea zí mongú ngére, zíye óguyé 'dí'bi wo ndéré kée 'be 'bi ngére zía ndísiné íri.

¹⁶Gí ro ledre Sárayi, zí ngére 'bi Ízibiti ndísiné méngi ledre Abaráma kíngaya, do í'bi éyí ga bi káa zí kábiri'ki e, Ití e, dongí e, owúkúlú e nda kí gémele e ní zía.

¹⁷Gí zía bi ngére 'bi Ízibiti 'dí'bi Sárayi me'be Abaráma ní, zí Ngére Lomo kása bisinyí ndíyá doa kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e mbá.

¹⁸Nées ní zí ngére 'bi Ízibiti kákasa kací Abaráma do úku ledre zía kídí, "Méngi keyí zíma kenée gí zí 'di? Úku kóo zíma yaá Sárayi ni yí ené me'beyí wá gí zí 'di?

¹⁹Éyí bi úku ledre zíma gí zía yaá, 'Sárayi ni lémíné' gí zía ní 'di, bi zíma 'dí'bi wo káa do kára ní? Bi ba ní me'beyí ni go nées. 'Dí'bi wo mu zíse ndérése."

²⁰Nées ní, zí ngére 'bi Ízibiti úku ledre gí ro Abaráma e kí me'bené kídí, idíní mu 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ólúógú gí simi Ízibiti gí ona 'dá'ba.

Dosí éyí~e 13

Míífi ro 'bi Abaráma e kí Lóto

¹Gí ore zí Abaráma e kí me'bené ñnyiyé gí simi Ízibiti do 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ndá'balúgu royé simi Negébe. Zí Lóto ndéréne kéye.

²Abaráma ni nda kóo go kí tú'dú éyí e zíne, bangákúlú e, kési e kpá kí dábu e.

³Gí simi Negébe zía ndísiné ómúne gí do bi e kírí nées wá kírí nées zía ndéréóguné zaá gí simi Bétele do bi kurú táya ené bi kóo 'desí dongará Bétele kí Áyi ní,

- ⁴kí'dí bì o'bó mizefì mbayi ní. Zí Abaráma ndìşinè ìni ini zí Ngére Lomo ore.
- ⁵Lóto bì kóo ndìşiní gámálící royé kí Abaráma ní, ni nda kpá go kí tú'dù 'yì e do kacíne, kpá kí kábìrìkì e, kí ìtí e.
- ⁶Tí lá bì eye lolu kóo zíye gí ro zíye ndìşiyé ndro do bì kífè'do wá gí zía éyí e ofuní nda kóo zíye go bì utúasá ótoómo yée zíye ndìşiyé mbá do bì kífè'do wá ní.
- ⁷Zí 'yì ga bì ndìşiní 'bá'bá bangá ga bì 'bì Abaráma kí yée ga bì 'bì Lóto ní ndìşiyé ófúye dongaráye gí ro bì. Sìmì şindí kadra máa bì kóo nées ní, 'yì 'bì Kanána e kí 'yì 'bì Peréze e niyí kóo kpá ore.
- ⁸Nda nées ní zí Abaráma úku ledre zí Lóto kídí, “Owú 'bì amá a, ófú nda ógu dongaráze keyì wá togú mbú dongará 'yì 'bá'bá bangá eyì e kí 'bì amá e wá.
- ⁹Mongú ìrìgbére ni bì kó'dúyì ìri nées, ifizé rozé mu. Ídí mu géle bì bì ìli ndéré doa ní. Togú ndéré go do anú, mááyí nda ndéré 'bì amá do ngelì. Togú do ngelì yá, mááyí nda ndéré 'bì amá do anú.”
- ¹⁰Zí Lóto lúru bì keree, zía lúru ndíki 'bululu bì kací kó'dù Yeredéne ni kí iní doné ngára ndukú wá ní bì ni káa zí yáká 'bì Ngére Lomo kpá káa zí káṅgá 'bì Ízibiti bì m'ídí sìmì Zóra ní. Ledre máa nées mengì kóo roné 'dá'dá gí zí Ngére Lomo kí óngbó gara ga bì Sodóma kí Gomóra ní.
- ¹¹Nées ní zí Lóto géle 'bululu bì kó'dù Yeredéne ní, zíye ìfi royé, zí Lóto ndéré ndìşì 'bì ené m'ídí gbére.
- ¹²Nda nées ní zí Abaráma ndìşì 'bì ené sìmì káṅgá 'bì Kanána ore. Zí Lóto ndéré ndìşì 'bì ené dongará gara ga bì sìmì kpára ní, zía óto táya ené gbóo kí Sodóma.
- ¹³'Yì 'bì Sodóma e niyí 'yì méngì bisinyí ledre e, ndìşiní méngì mbá ledre ga bì Ngére Lomo ìli wá ní.

Abaráma omú sìmì Éborono

- ¹⁴Gí do kací bì Lóto e ifiní royé kí Abaráma ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, “Sìkpì aka doyì do bì bì áyí doa nées zíyì lúru'díkì bì cigíyì gbaá.
- ¹⁵Bì bì áyí lúru a nées ní, mááyí í'bí a zíyì, kí bulúnduyì e za fí.
- ¹⁶Mááyí óto bulúnduyì e zíye étriyé zíye ídiye káa zí 'buru ní, gí ro togú 'yì utúasá go ólo 'buru yá, ni útúasá ólo bulúnduyì e.
- ¹⁷Ínyì mu zíyì gámá'díkì bì nées gbaá, gí zía mááyí go í'bí a mbá zíyì.”
- ¹⁸Gí zí keyì nées ní zí Abaráma ómúne kí táya ené ndéré ndìşinè sìmì gara bì ndìşiní ndolo a Éborono cigí kágá bì kí ìrìné Mamaré kí'dí bì o'bó mbayi zí Ngére Lomo ní.

Dosí éyí~e 14

Abaráma yomo Lóto

- ¹Simi sɪndɪ kadra máa bi kóo née ní, Amaraféle ni kóo mongú ngére 'bi Sinára, Ariyóka ni kóo 'bi ené 'bi Elesára, Kedarolaméra ni 'bi ené 'bi Eláma, zɪ Tidála nda ídí 'bi ené 'bi Góyima,
- ²zɪye ɪnyiyé ndéré útúye kí okó do ngére e ɪnyɪ. Ngére maáge niyí Béra ngére 'bi Sodóma, Bɪrásá ngére 'bi Gomóra, Sinába ngére 'bi Adéma, Semebére ngére 'bi Zeboyíma, nda kí ngére 'bi Béla bi ni Zóra ní.
- ³Zɪ ngére ga bi ɪnyɪ née yóko royé kí asikíri eyé e mbá simi 'bululu bi kí ɪrɪné Sɪdɪmɪ bi gbóo kí mɪkavu bi éyɪ trɪdrɪ ndanɪ simi a wá ní.
- ⁴Ngére ga bi ɪnyɪ née niyí kóo mbá sɪ sɪlɪ Kedarolaméra kí simibi sokó doa gbre, tɪ lá nda simi sokó doa ota simibi zɪye óyóló'bó royé ɪcɪ okó roa.
- ⁵Nda simi sokó doa eso simibi, zɪ Kedarolaméra kí ngére ga bi ilinɪ aka fú ledre ené ní, ɪnyiyé kí asikíri eyé e ndéré útúye kí okó do 'yɪ 'bi Réfa e ga bi simi Aseteróta Karána ní do rómo komoyé cù, zɪye rómo komo 'yɪ ga bi Zúzɔ bi simi Áma kpá cù, do ókpóye rómo komo 'yɪ 'bi Émɪ ga bi ndɪɪnɪ ndɪɪsɪ simi 'bululu bi Kiriyatámi kpá cù,
- ⁶zɪye tátáye ro 'yɪ 'bi Órɪ e ga bi ndɪɪnɪ ndɪɪsɪ do bi ekɪekɪ bi simi káŋgá 'bi Seyíra ní, do ógó ngɪti géyɪ ndéré kɪye mɪ'dí simi Eliparána simi súwú.
- ⁷Née ní zɪye ndá'balúgu royé 'dá'ba do ndéréóguyé simi gara bi Misapáta simi Kadése ní. Zɪye 'dí'bi za káŋgá 'bi 'yɪ 'bi Amalékɪ e kí 'bi 'yɪ 'bi Amóra e ga bi ndɪɪnɪ ndɪɪsɪ simi Azazóna Tamára ní mbá.
- ⁸Nda gɪ ore zɪ ngére 'bi Sodóma, kí 'bi Gomóra, kí 'bi Adéma, kí 'bi Zeboyíma, nda kí ngére 'bi Béla bi Zóra ní, zɪye ndéréye yóko royé mbá simi 'bululu sɪdɪmɪ yéme royé gɪ ro okó,
- ⁹kí Kedarolaméra ngére 'bi Eláma, kí Tidála ngére 'bi Góyima, kí Amaraféle ngére 'bi Sinára, nda kí Ariyóka ngére 'bi Elesára. Zɪ ngére ga bi eso née ɪcɪ okó kí ngére ga bi ɪnyɪ ní.
- ¹⁰Simi sɪndɪ kadra née ní 'Bululu Sɪdɪmɪ ni kóo kí mɪngburoko gu e kí mɪcece'dɪ ko'bó siminé. Nda simi bi ngére 'bi Sodóma kí 'bi Gomóra ngásá bayinɪ royé gɪ zɪ okó ní, zɪ ngɪti géyɪ 'yɪ e útúye simi mɪngburoko gu ga gére née zɪ ngɪti géyɪ ngásá 'bi eyé do bi ga bi ekɪekɪ ní.
- ¹¹Zɪ ngére ga bi eso née kókú éyɪ ga bi kacɪ ngére 'bi Sodóma kí Gomóra ní kí éyɪ miánu mbá Yóo ndéréye kɪe.
- ¹²Zɪye kpá 'dí'bi Lóto owú 'bi lúndu Abaráma, bi ndɪɪsɪ ndɪɪsɪ simi Sodóma ní kí eyɪ ené e mbá ókpóye kɪye.
- ¹³Nda gɪ ore zɪ ngúru 'yɪ bi omo gɪ dongaráye ní ɪnyinɪ ndéréne úku ledre Lóto zɪ Abaráma bi Ébere ní. Simi sɪndɪ kadra máa bi kóo née kútú 'bi Abaráma ni kóo gbóo kí mongú kágá 'bi Mamaré 'yɪ 'bi Amóra e ní. Mamaré e kí lúndunɪ Esekólo kí Anéra niyí kóo 'yɪ ga bi ilinɪ ledre 'bi Abaráma ní.

¹⁴Simi bi Abaráma uwú kídí 'di'biní owú 'bi lúnduné go simi okó ní, zía ñnyiné yóko asikiri e ga bi gi sí s̄indíne ní míya ota doa sokó doa ñnyí doa ota (318) zíye lódú yée gi simi ngíti mongú gara kí ñriné Dána.

¹⁵Kí ndulú a née zía ífi simi asikiri ga gére née do óto yée ícì okó kí ngére ga gére née do ésì ngásá simi s̄indíye zíye lódú yée gi simi Óba bi gi 'dí do ngelì gi simi Damásika ní.

¹⁶Zí Abaráma ngákalúgu éyí ga bi kóo ngakaní yée ní, do kpá ngákalúgu Lóto owú 'bi lúnduné kí éyí ené e ga bi kóo 'di'biní yée ní ndro kí kará e kí ngíti géyí 'yì ga bi 'di'biní yée ní mbá.

Malekesédeke i'bí úndru zí Abaráma

¹⁷Simi bi Abaráma e niyí go ndá'baogú gi do kací bi romo komo ngére Kedarolaméra kí lafúga ngére e ní, zí ngére 'bi Sodóma ñnyiné ndéré 'dí'bi wo simi sumu simi 'bululu bi Sáve (bi ndişiní kpá ndólo a 'Bululu Ngére) ní.

¹⁸Zí Malekesédeke bi ni ngére 'bi Salímu kpá 'yì 'dáná éyí zí Lomo bi roko'bu a ofu go ní, 'dí'bi éyí miánu kí le'yì e í'bí yée zí Abaráma kí 'yì ga bi nda'baogú kéye née ní.

¹⁹Zía 'dí'bi sílì Abaráma, zía úku ledre kídí, “Lomo bi roko'bu a ofu go ní, bi otoogu ere kí do sogo káṅgá ní, idí ídí káyì.

²⁰Yìma'dí e idíní í'bí mbófo éyí zí Lomo bi roko'bu a ofu go ní, gi zía i'bí roko'bu zíyì ne zíyì rómo komo ezeokóyì e kíe.” Zí Abaráma 'dí'bi tákpásìlì kíe'do gi simi sokó 'bi éyí ga bi ngakaní yée gi simi okó ní í'bí yée zía.

²¹Nda gi ore zí ngére 'bi Sodóma úku ledre zí Abaráma kídí, “Ídí í'bílúgu 'yì amá e zíma, zíyì 'dí'bi 'bi eyí éyí ga bi ngakaní yée née.”

²²Zí Abaráma úkulúgu ledre zía kídí, “Málólóbú go zíma síkpì sílìma zí Ngére Lomo bi roko'bu a ofu go ní, bi ni ne 'yì bi otoogu ere e kí do sogo káṅgá ní kídí,

²³máútúásá amá ṅúṅgu a zíma 'dí'bi éyí gi zíyì wá, abú mongú éyí togú mbú owú a, káa bi áyí óyóló'bó tarayí kílonódó yá, 'Máí'bí tú'dú éyí ga bi zí Abaráma née máa.’

²⁴Éyí bi má'dí'bi go ní, tí lá duú éyí miánu bi 'yì e amá e anuní ní. Ídí í'bí éyí e zí Anéra, Esekólo kí Mamaré e gi zía née 'yì ga bi nderézé kéye ní.”

Dosí éyí~e 15

Miyéme ledre 'bi Lomo zí Abaráma

¹Gi do kací a née ní, zí Ngére Lomo óguné do Abaráma simi 'duru do úku ledre zía kídí, “Ndá éré ngiri wá Abaráma, Mááyí ndişì lúru bi kacíyì máa, Mááyí kpá í'bí tákpásìlì zíyì kíngaya.”

²Tí lá Abaráma ya zía ní, “Áko Ngére Lomo áyí 'yì 'bi roko'bu, áyí í'bí zíma bi káa 'di bi ngará owú 'bi amá ndaá ní. 'Yì bi ni 'dí'bi éyí sílìma ga gére née ba Iliyázara bi gi simi Damásika ní tée?”

- ³Zí Abaráma kpá úku ledre kídí, “Ngára í'bí owú e zíma wá ní, bí kenée ní Iliyázara 'yí 'bí moko amá nì 'dí'bi éyí sílíma ga gére née ne.”
- ⁴Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zí Abaráma kídí, “O'do née 'di'bi ené éyí sílíyí ne wá. Mbigí owú bí gí simiyí ní, nì 'dí'bi eyí sílíyí ga gére née ne.”
- ⁵Zí Ngére Lomo ndóloógu wo sága úku ledre zía kídí, “Lúru aka bí 'dága komo ere zíyí ólo kele ga gére ní, togú áyí útúásá óloónzó yée yá. Bulúnduyí e niyí karanée ídí kpá tú'dú kenée.”
- ⁶Zí Abaráma ngúngu ledre bí Ngére Lomo uku zía ní, zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené.
- ⁷Zí Ngére Lomo kpá úku ledre zía kídí, “Abaráma, Mááyí máa Ngére bí 'di'biogu yí gí simi Ụru gara bí simi kánga bí Babelóniya ní, gí ro í'bí kánga ba zíyí káa do 'bí eyí.”
- ⁸Zí Abaráma ndú'yúlúgu wo kídí, “Áko Ngére Lomo roko'buyí ofu go, 'be tí kenée ní, sara mááyí ówo a bí kídí kánga née nì tí ídí 'bí amá ma'díí ní lára a káa be 'di?”
- ⁹Ngére Lomo ya zía ní, “Ídí ndéréógu kí dúrú í'bí kí dúrú ína, nda kí ya'dá kábiríkí bí simibi eyé nì aka za mbá ota ní, zíyí 'dí'biútú kírikó'do kí amámu gírí kpa.”
- ¹⁰Zí Abaráma óguné kí éyí ga gére née tí kenée zí Lomo. Zía ongo'deci simiyé mbá gbre gbre. Zía ndá'ba ótolúgu yée do bí kíé'do. Tí lá zía ótoómo solú ga gére née kenée ongo'deci simiyé wá.
- ¹¹Nda simi bí solú ga bí ndişiní ánu esí oguní gí ro ánu esí ga gére ní, zí Abaráma ndişiné ógóoyó yée 'dá'ba.
- ¹²Simi bí kadra nì go ndéré útú ní, zí Abaráma útúne rí 'dú'duné. Zí mongú bisinyí mutuluru bí kí ngiriné ní ídine cigí a gbaá.
- ¹³Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Abaráma, ídí ówo a kídí bulúnduyí e niyí karanée ídí káa do owúkúlú e simi kánga 'bí ngíti géyí 'yí e. Zí mिंगí kánga máa ga gére née ndişiyé 'dó'do yée kí simibi e míya eso.
- ¹⁴Tí lá mááyí í'bí mongú 'do'dó ro mिंगí kánga máa ga gére née bí niyí óto bulúnduyí e káa do owúkúlú e née ní kíngaya. Nda gí do kací a née, bulúnduyí ga gére née niyí olúógu gí simi kánga 'bí 'yí ga gére kí tú'dú éyí e zíye.
- ¹⁵Nda gí royí, áyí lú'bu mílú'bu do sogo kánga zíyí ngókoyí gó'do gó'do kí, áyí fú úyu do nda óto yí gu.
- ¹⁶Bulúnduyí e niyí ndá'baógu ándá royé gí 'dáa ona gí do kací bí ndiki andání yée go kí'dí eso ní, gí zía lúyú ledre 'bí 'yí 'bí Amóra e utúásá aka bí gí ro zíma 'dó'do yée ní wá.”
- ¹⁷Simi bí kadra utúonzó roné ní, zí bí nda go úlúne, zí Abaráma lúrúndíki síréré kí pho'du siminé kí miyúndu pho'du. Zí pho'du ga gére née ndişí ókpóye kpurú gí dongará esí ga bí bí née.

¹⁸Simi sɪndí kadra máa bi kóo née, zí Ngére Lomo yéme ledre kí Abaráma kídí, “Máí'bí káńgá ba go zí bulúnduyí e tónóne gí ro ngbuɾu 'bi Ízibiti ndéréóguné gí ro ngbuɾu bi Efaráta ní,

¹⁹bi ni káńgá 'bi kúfú 'yí ga bi Kéna, Kenéze, Kadamóno,

²⁰Éte, Peréze, Réfa,

²¹Amóra, Kanána, Girigási nda kí Zebúsa ní.”

Dosí éyí~e 16

Ledre gí ro Agára e kí owú 'bi ené Isiméle

¹Sárayi me'be Abaráma ndiki ené kóo owú wá. Tí lá owúkúlú ené ni kóo bo nyí 'yí 'bi Ízibiti kí iríné Agára,

²gí zí kényi née ní zí Sárayi úku ledre zí Abaráma kídí, “Bi ngára Ngére Lomo i'bi owú zíma wá ní, ídí mu ńgúnḡu ledre owúkúlú amá née zíse ndísisé kéne káa do kára kí o'do, éyí née kenée ni ndíki owú e zíze.” Zí Abaráma ńgúnḡu ledre bi Sárayi uku zía née.

³Née ní gí do kací bi Abaráma ndísi simi Kanána kí simibi sokó ní, zí Sárayi í'bi owúkúlú ené Agára bi nyí 'yí 'bi Ízibiti ní zí Abaráma káa do kará.

⁴Zí Abaráma ndísiné kí Agára káa do kára, zí Agára go ídíne kí siminé. Simi bi Agára lurú kídí née ni go kí siminé ní, zía tónóne nda ndísi lúrúcáyí Sárayi mílúrúcáyí.

⁵Née zí Sárayi uku ledre zí Abaráma kídí, “Bisinyí ledre bi mááyí ndísi 'dó'dó gí zía ba ńgrí a ídí ídí doyí. Máí'bí owúkára bi owúkúlú amá ní zía 'dú'duné sogoyí, bi ba ní lurú nda roné ni go kí siminé ní, zía ndísiné úku cáyí máa. Ngére Lomo ídí 'déci ngbanga ne dongaráze kényi.”

⁶Abaráma ya zía ní, “Ledre bi gí ro owúkúlú eyí ní ni do síllyi. Éyí bi íli méngi a kée ní áyí méngi a káa zí bi íli ní.” Gí zí ledre née ní zí Sárayi tónóne méngi Agára bisinyíne, zí Agára ngásáoyó roné gí 'be.

⁷Zí maláyika 'bi Ngére Lomo ndíki Agára do 'dawú simi súwú, 'dawú máa née ni do misí'di bi ndéré 'diyí roné do bi bi Súru ní.

⁸Zía ndólo wo kídí, “Agára, owúkúlú 'bi Sárayi, óḡu gí 'da? Sara áyí ndéré 'da?” Agára ya zía ní, “Mángásáoyó romá gí zí mongú 'yí amá Sárayi.”

⁹Zí maláyika 'bi Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ndá'balúgu royí mu zí mongú 'yí eyí 'be zíyí ndísiyí úwú ledre ené.”

¹⁰Gí ore zí maláyika 'bi Ngére Lomo kpá úku ńgíti ledre zía kídí, “Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriyé do ídíye tú'dú 'yí bi ni óloónzó yée ní ndaá.”

¹¹Zí maláyika 'bì Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Bì ba ní áyí go kí sìmíyí, áyí áráógu a owúo'do zíyí ífí ìrì a Isiméle. Ledre gí sìmíia kídí, ‘Ngére Lomo uwú ini eyí bì gí zí 'do'dó ní go.’

¹²Owú máa néesì ní ídí káa zí bangá rará ní dongará 'yìma'dí e, ní ídí 'yì méngì okó kí 'yì e mbá, gí zí kényì néesì ní zí 'yì e ídíye kpá mbá okó roa, ní ndìsì 'bì ené fú lá ngúcuné abú gba kí lúnduné e.”

¹³Néesì ní zí Agára ífí ìrì do Ngére Lomo bì odro zíne ní kídí, “Lomo bì lurú máa ní, bì ba ní málúru wo bì lurú máa ní go cù kí komomá.”

¹⁴Néesì sù ledre bì ndìsìní ndólo 'dawú néesì gí zía kídí, Beralayiróyi bì ini ledre gí sìmí a yaá 'dawú 'bì Lomo bì lurú máa ní. 'Dawú néesì ní karaba fú lá bo dongará ìrìgbére ga bì Kadése e kí Berede ní.

¹⁵Néesì ní zí Agára ndíki owúo'do zí Abaráma, do ífí ìrì a Isiméle.

¹⁶Agára ní ndíki Isiméle zí Abaráma ní, sìmíbi 'bì Abaráma ní kóo go cí eso doa ìnyì doa kéré (86).

Dosí éyí~e 17

Miyéme ledre 'bì Lomo zí Abaráma gí ro útú ngburu

¹Sìmi bì sìmíbi 'bì Abaráma ní go cí eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) ní, zí Ngére Lomo 'dódo roné do úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bì 'yì roko'bu ní, ídí óto úndrumá zíyí ndìsìyì méngì fú lá ledre bì miútúásáne ní.

²Mááyí yéme ledre dongaráze kényì, zíma óto bulúnduyì e zíye étriyé tù'dù.”

³Geré zí Abaráma útú ló'bu komoné bì, zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí,

⁴” Ba go miyéme ledre bì máyéme zíyì ní. Áyí ídí bulúndu tù'dù ríki sí do 'yìma'dí e.

⁵Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ìrìyì ndaá lolu Abaráma wá ìrìyì nda go Abarayáma. Gí zía máoto yì go káa do bulúndu tù'dù ríki sí do 'yìma'dí e.

⁶Mááyí óto bulúnduyì e zíye étriyé tù'dù. Mááyí ótoógu ríki sí do 'yìma'dí e gí sìmíyì, zí mingburoko ngére e olúóguyé gí sìmíyì.

⁷Mááyí óto miyéme ledre amá dongaráze kényì kpá kí bulúnduyì ga bì karanée niyì ógu gí do kacíyì zía ídíne za fí. Zíma ídíma Lomo bì áse ndìsì óto úndrua kí bulúnduyì e ga bì niyì ógu gí do kacíyì ní.

⁸Kángá 'bì Kanána bì áyí sìmí a 'yì lóngó ba ní, mááyí í'bì a zíse kí bulúnduyì ga bì niyì ógu gí do kacíyì ní za fí, zíma ídíma Lomo bì niyì ndìsì óto úndrua ní.”

⁹Néesì ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí, “Nì miútúásáne zíyì bándá miyéme ledre bì dongaráze kényì kpá kí bulúnduyì ga bì niyì ógu gí do kacíyì ní bilámáne.

- 10** Ba go miyéme ledre amá bi dongaráze kéyi kpá kí bulúnduyí ga bi niyí ógụ gi do kacýi ní. Miyéme ledre ba ili zíse bándá a, ya'dá ga bi tara mbotụ esé ní mbá, idíní útú ngburu.
- 11** Ídísé útú ngburu gi ro zía 'dódo lílì miyéme ledre bi dongaráze kéyi ní.
- 12** Tónóne gi ona ndéréne 'dá'dá, owụ ya'dá ga bi niyí ndíki yée tara mbotụ esé e ní mbá, simi bi sílì ni doyé go ìnyì doa ota ní, idíní útú ngburu. Gba owụ máa yée ga bi niyí ndíki yée zíse 'be kí yée ga bi úgúsé yée kí késì gi zì 'yi lónḡó e ngárá ndaní owụ 'bi esé wá ní, idíní kpá mbá útú ngburu.
- 13** Togụ owụ ga bi ndikiní zýi 'be togụ mbú yée ga bi úgú kí késì idíní mbá útú ngburu. Ni ídì lílì ledre bi ni 'dódo a kídì miyéme ledre bi dongaráze kéyi ní ni ídì za fí.
- 14** O'do máa wo bi útú ngburu wá ní, bandá ené miyéme ledre ené bi dongaráze kéne ní wá, bi kenée ní utúasá ídì káa do 'yi amá wá.”
- 15** Zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre zí Abarayáma kídì, “Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ìrì me'beyì ndáá lolu Sárayi wá, ìrì a nda go Sára.
- 16** Mááyí í'bí úndru zía, zía ndíki owúo'do zýi. Zíma í'bí úndru zía, zía ídine mbágá ríkí sí do 'yìma'dí e, m̀ngburoko ngére ga bi niyí ídì do 'yi e ní niyí ólúógụ gi simi a.”
- 17** Gi ore zí Abarayáma útú ló'bu komoné bi. Zía kúkugú do úku ledre zíne kí roné kídì, “Utúasání go ndíki owúo'do zí o'do bi simibi ené go míya ní? Sara Sára utúasá go ndíki owú simi bi simibi ené ni go cí eso doa sokó ní?”
- 18** Zí Abarayáma ndá'bané ndú'yúlúgu Lomo kídì, “Sara togụ Isiméle 'dì'bi éyì sílìma e ne ní éyì bi ni méngì ní 'dì?”
- 19** Zí Lomo úkulúgu ledre zía kídì, “Be tí kenée ní, tí lá me'beyì Sára ni ndíki owúo'do zýi, zýi ífí ìrì a Isáka. Mááyí óto miyéme ledre amá dongaráze kéne za fí gi ro bulúnduga ga bi karanée gi do kací a ní.
- 20** Ini eyí bi gi ro Isiméle ní máúwú go. Mááyí í'bí úndru zía zí bulúnduga étriyé do ídìye tú'dú. Ni ídì bulúndu m̀ngburoko ngére e sokó doa gbre, zíma óto wo zí tú'dú ríkí sí do 'yìma'dí e ólúóguyé gi simi a.
- 21** Tí lá mááyí óto miyéme ledre amá gi ro Isáka bi Sára ni ndíki wo zýi simi s̀ndì kadra káa, kíbi ngíti a.”
- 22** Simi bi Lomo ukuonzó ledre née zí Abarayáma kenée ní, zía ndéréókpó ené gi ore.
- 23** Kpá tí geré kadra née ní, zí Abarayáma 'dì'bi wotíne Isiméle kí owụ ya'dá ga bi ndikiní yée zía 'be, kpá kí yée ga bi ugú yée kí késì kí ya'dá ga bi 'be 'bi ené ore ní mbá ndéré kíye óto yée zíye útúye ngburu káa zí bi Lomo uku zía ní.
- 24** Simi bi Abarayáma ni útú ngburu ní, simibi ené ni kóo go cí eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99).

²⁵Simìbi 'bi wotí a Isiméle 'bi ené kóo go sokó doa ota.

²⁶Abarayáma e kí wotíne Isiméle utúní kóo ngbuṛu mbá kadra kǐé'do.

²⁷Zaá ya'dá ga bi zǐ Abarayáma 'be ní, kí owú ya'dá ga bi ndikiní yé ore, nda kí yé ga bi ugú gǐ zǐ 'yǐ lónḡó e ní utúní kóo ngbuṛu mbá kadra máa née kí Abarayáma e.

Dosí éyí~e 18

Ngu e ota oguní zǐ Abarayáma 'be

¹Kadra kǐé'do simi cónḡo kadra, zǐ Ngére Lomo 'dódo roné zǐ Abarayáma simi bi ni mǐndíṣíné ku mbotu kútú ené bi cigí mongú kágá bi kí ìríné Mamaré ní.

²Zǐ Abarayáma síkpǐ doné 'dága, zǐa lúrúndíki ya'dá e ota mitóroyé kenée. Simi bi lurúndiki yé ní, zǐa ìnyíné geré 'diya gǐ tara kútú ené ndéréne zǐye do ótú doné bi kó'dúye.

³Zǐa úku ledre zǐye kídí, “Mǐngburoko 'yǐ amá e, togú máútúásá tí go kací komosé yá, ndásé ókpó gǐ domá 'yǐ 'bi moko esé geré mǐókpó wá.

⁴Idíní óḡu kí owú iní zǐse lúgu sǐndíse kǐe, zǐse ndíṣísé ca 'dówúrosé sǐ lǐndí kágá ba ona.

⁵Mááyí ba í'bí owú éyí miánu zǐse gǐ ro zǐse ánu ó'bu rosé kǐe kí ásé nda fú ndéréókpó esé, gǐ zǐa bi óḡundíkisé máa 'yǐ 'bi moko esé go ní.” Zǐ ya'dá ga bi ota née úkulúgu ledre zǐa kídí, “Bǐlámáne, méngǐ mu káa zǐ bi úku née.”

⁶Née ní zǐ Abarayáma ndéré ólúne 'diya zǐ Sára sǐ kútú. Zǐa úku ledre zǐa kídí, “Dí'diya, 'dí'bi aka mongú gbété tǔḡu zǐyǐ ǔnzǔ tǔḡu bi memelǐ ní simi a kǐ'dí ota zǐyǐ ó'bó ambata gǐ simi a.”

⁷Zǐa ngásáókpóne gǐ ore do bi bi kí ítǐ ené e doné ní, zǐa géle zoro ítǐ bi bǐlámáne ní í'bí a zǐ 'yǐ 'bi moko ené idí 'dí'dǐ ǔkú 'diya.

⁸Gǐ ore zǐ Abarayáma 'dí'bi iní umba bangá bi iri mǐiri ní kí wo bi kákára ní nda kí éyí miánu óḡu óto a cǔ ne kó'dúye. Simi bi niyǐ ánu éyí ní, ni 'bi ené mitóroné sǐ lǐndí kágá kenée.

⁹Zǐye ndú'yú Abarayáma kídí, “Me'beyǐ Sára ni 'da?” Zǐa úkulúgu ledre zǐye kídí, “Ni bi sǐ kútú 'dáa ba.”

¹⁰Née ní zǐ Ngére Lomo úku ledre kídí, “Mááyí ndá'baóḡu ona kǐbi ngíti a simi sǐndí kadra káa, née ní me'beyǐ Sára ni go kí owúo'do kó'dúne.” Sára ni kóo mǐndíṣíné sogo Abarayáma ku mbotu kútú kenée zǐa ndíṣíné úwú ledre née.

¹¹Abarayáma e kí Sára niyǐ kóo go gbrenḡára mbá ngokoyé. Simìbi 'bi Sára okpóomo yǐ ené kóo simìbi 'bi ndíki owú go.

¹²Née ní zǐ Sára útúne kúḡu roné kí roné simi bi sómú ló'bó ledre née ní, zǐa úku ledre kídí, “Gǐ do kací bi simìbi bi gǐ ro zǐma ndíki owú okpó go, mǐngǐ 'be 'bi amá ni go kpá ngokoné, mááyí fú lá ndíki owú?”

13Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí, “Éyí bì Sára kukugú zía úku ledre gí zía kídí, ‘Ma'díi mááyí tǐ ndíki owú yá ní 'di, bì mááyí go ngokomá káa ní ní?’

14Éyí bì nì miórúné zí Ngére Lomo ní 'di? Káa zí bì máúku ní, kǐbì ngíti a káa zí ba ní, ‘Mááyí ndá'baógù ndíki Sára go kǐ owúo'do kó'dùne.’ ”

15Zí ngìrì ledre née méngì Sára, zía ítí kangú kídí, “Mákúgú amá kugú wá.” Lomo ya zía ní, “Kúkugú go.”

Abarayáma ñgunḡú roné gí ro 'yì 'bì Sodóma e

16Sìmi bì ya'dá ga gère née ñyí go ndéré ní, zíye óyó komoyé lúru 'dìyì bì nde mì'dí sìmi Sodóma. Gí ore zí Abarayáma 'dìyì yée tara mìsi'di kenée.

17Zí Ngére Lomo ódroné zíne kǐ roné kídí, “Ledre bì máíli méngì a ba ndaá miútúásáne zíma ótoécì a gí zí Abarayáma wá.

18Gí zía tú'dù rǐkǐ sí do 'yì e kǐ roko'buyé ñyí karanée ólúógù gí sìmi a. Zí rǐkǐ sí do 'yìma'dí ga bì do sogo kángá ní mbá mááyí í'bì úndru kpurú gí sìmi a.

19Mágélé wo go zía ídine 'yì 'dódo bìlámá mìsi'di zí owú 'bì ené e kǐ 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá gí ro zíye ndísiyé óto úndrumá kǐ méngì ledre ga bì utúásání miútúásá ní gí ro zí Ngére Lomo í'bì éyí bì mocú ledre a zí Abarayáma ní zía.”

20Née ní zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre kídí, “Abarayáma, máúwú ledre bisinyí míméngì ledre 'bì 'yì 'bì Sodóma e kǐ Gomóra e go yaá ofù nda go.

21Máíli ba ndéré lúru ledre née za cù kǐ komomá, togú ledre bì mándìsì úwú a née nì tǐ ma'díi yá. Togú ndaní kenée wá, mááyí kpá ówo a.”

22Zí ya'dá ga bì gbre ní ndéré 'dìyì royé mì'dí sìmi Sodóma, zí Ngére Lomo ídíáká 'bì ené zí Abarayáma ore.

23Zí Abarayáma ndósoógùnè gbóo ro Ngére Lomo zía ndú'yú wo kídí, “Bì née ní ní áyí úfuónzó 'yì méngì bisinyí ledre e kǐ 'yì méngì bìlámá ledre e mbá?

24Sara togú 'yì méngì bìlámá ledre e ñyí sìmi gara née íri cǐ gbre doa sokó ní, áyí úfuónzó 'yì e íri mbá útúásá ótoómo bì gí ro ngíti géyì 'yì ga bì cǐ gbre doa sokó née wá?

25Bì née ní ní útúásá úfu kótrù 'yì méngì bìlámá ledre e kǐ 'yì méngì bisinyí ledre wá, útúásá kpá méngì lará 'yì méngì bìlámá ledre e kǐ 'yì méngì bisinyí ledre ndro wá. Áyí Lomo bì ndísi 'décì yéme ngbanga 'yì e do sogo kángá ní mbá, ndísi méngì yí eyí dùjù ledre bì miútúásáne ní.”

26Ngére Lomo ya zí Abarayáma ní, “Togú máógù ndíki 'yì méngì bìlámá ledre e sìmi Sodóma íri cǐ gbre doa sokó, mááyí ótoómo kǐ úfuónzó 'yì ga bì íri née gí royé.”

27Zí Abarayáma úku ledre zía kídí, “Ngére Lomo mándìsì ódro zíyì káa zí éyí bì roko'bù má ofù go ní, mááyí lá éyí bì ngará moko ndaá sìmi a wá káa zí 'burù kǐ mbùkù ní.

²⁸Sara togú 'yi e niyí íri lá dọ̀ cị gbre doa ìnyị (45) ní, áyí kpá fú úfuónzó 'yi ga bi simi gara née mbá?" Lomo ya zía ní, "Togú bilámá 'yi e niyí cị gbre doa ìnyị yá, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yi ga bi íri ní."

²⁹Zí Abarayáma kpá ndú'yú ándá wo kídí, "Sara togú ndíki bilámá 'yi e íri lá dọ̀ cị gbre ní?" Lomo ya zía ní, "Gì ro bilámá 'yi ga bi cị gbre née ní, máúfuónzó 'yi ga bi íri née wá."

³⁰Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mimbé'deyí ndaá ésí romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yi e niyí íri lá dọ̀ cị kéréí doa sokó ní?" Lomo ya zía ní, "Abú bilámá 'yi e niyí lá dọ̀ cị kéréí doa sokó yá, máútúásá úfuónzó 'yi ga bi íri née wá."

³¹Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mándísi nda ódro zíyí káa zí éyí bi roko'bumá ofu go ní, sara togú ndíki bilámá 'yi e íri lá dọ̀ cịkéréí ní?" Lomo ya zía ní, "Gì ro bilámá 'yi ga bi cịkéréí née ní, máúfuónzó 'yi ga bi íri née wá."

³²Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mimbé'deyí ndaá ésí romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yi e niyí íri lá dọ̀ sokó ní?" Lomo ya zía ní, "Gì ro bilámá 'yi ga bi sokó née ní, máúfuónzó 'yi ga bi íri née wá."

³³Simi bi Ngére Lomo odro asá roné go zí Abarayáma ní, zía ndéréókpóne, zí Abarayáma kpá ndá'balúgu roné 'be.

Dosí éyí~e 19

Lomo ongbó Sodóma e kí Gomóra

¹Zí maláyika ga bi gbre née ndéréóguyé simi Sodóma kí tagá, ogu ndikiní Lóto mindísiné tara mbotu gara ore. Simi bi Lóto lurúndiki yéé ní, zía ìnyìné ndéréne 'dí'bi yee simi sụmụ, zía ló'bu komoné bi óto úndrúyé.

²Zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé ókpó gị cigí 'be 'bi 'yi 'bi moko esé 'duo miókpó wá. Ídísé ógu ndísi bi lúgu 'buru gị ro sịndíse, zíse 'dú'dusé ona, kí phiyí zíse nda ólúógusé ndérése." Zíye úkulúgu ledre zí Lóto kídí, "Íi, azé 'dú'du ezé gị 'dáa do misí'di ona."

³Tí lá zí Lóto ódroné zíye kíngaya, zíye úwú ledre ené zíye ndéréye zía 'be. Zía ó'bó ambata bi ngára 'de'dí ndaá simi wá ní do méngi éyí miánu zíye ánu a.

⁴Dá'dá zí Lóto e kí ngu ené e 'dú'duyé, zí 'yi ga bi 'bi Sodóma ní mingburoko ya'dá e kí phirangá ga bi simi gara ore ní mbá óguyé tóro 'díkí 'be 'bi Lóto gbaá.

⁵Zíye ndólo Lóto ndú'yú a kídí, "Ngu ga bi gáa oguní zíyí 'be ona ba niyí go 'da? Ídí 'dí'biógú yéé zíze, zíye 'dú'duyé sogozé káa do kará e."

⁶Née ní zí Lóto ólúóguné zíye sága, do 'dútu mbotu kací ngu ga gére née.

⁷Zía úku ledre zíye kídí, "Ezegámáma e mángúnú romá zíse, ndásé méngi bisinyí ledre káa zí bi áse úku a née wá.

⁸Lúrúsé aka, ɲgu ga bi oguní nées niyí cakaba sí sílíma. Togú áse gi ro ledre káa zí bi áse úku a nées yá, nyíma e niyí bo gbre owoní aka ledre 'bi ya'dá e wá, mááyí í'bíogú yée zíse, zíse méngi ledre bi ílisé méngi a ní kíye. Ndásé méngi kémbí bisinyí ledre kí 'yi ga gére nées wá. Niyí ɲgu e 'be 'bi amá ona ili zíma bándá yée.”

⁹Nées ní zíye úku ledre zía kídí, “Ndá tóro 'dùtù misi'di zíze wá, áyí gbékpí 'yi lónḡó, íli úku ledre zíze káa zí ambi. Azé útúásá méngi láráyí rómo wo bi ilizé méngi a zí ɲgu ga bi oguní zíyí 'be nées.” Zíye lánýaye fú lá ro ledre nées do ñnyiyé ndéré útúye 'déwe mbotù 'bi Lóto.

¹⁰Zí ɲgu ga gére nées ólúóguyé sága lálalúgu Lóto 'díci, do 'dùtù mbotù.

¹¹Zíye sémbí komo 'yi ga bi ku mbotù ore ní zí mītùluru útúne komoyé mbá, mingburoko 'yi e kí owúphirangá e utúasání ndíki mbotù wá.

¹²Zí maláyika ga bi gbre nées úku ledre zí Lóto kídí, “Ngíti géyí 'yi eyí e niyí bo ona káa zí ya'dá 'bi nyíyí e, wotíyí e, togú nyíyí e, togú mbú ngíti géyí 'yi ga bi gi do kacíyí ní simi gara ona? Ídí 'dí'bióyó yée gi ona 'dá'ba,

¹³gi zía azé go ndéré sínýionzó gara nées. Ngére Lomo uwú ledre bisinyí miméngi ledre eyé go kíngaya, bi kenée ní, kasaogu zée go gi ro sínýionzó gara ba.”

¹⁴Nées ní zí Lóto ñnyiné ndéréne úku ledre zí ya'dá ga bi karanées niyí 'dí'bi nyíga ní kí nyíne e kídí, “Dí'diya, ólúógusé gi ona mu. Ngére Lomo ni go ógu sínýionzó gara ba.” Tí lá somúní yí eyé kídí ndísi ízi izi.

¹⁵Nda go kí sí ndóndó, zí maláyika ga gére nées úku ledre zí Lóto kídí, “Dí'diya ñnyí mu zíyí 'dí'bi me'beyí kí nyíyí ga bi gbre nées zíse ólúógusé gi ona, káa bi áse úyu simi bi Ngére Lomo ni sínýionzó gara ba ní.”

¹⁶Simi bi Lóto ni aka fú lá íngbí roné ní, zí maláyika ga gére nées 'dí'bi sílí Lóto, sílí me'bea, nda kí sílí nyíga ga bi gbre ní do 'dí'biogú yée gi simi gara gi ore 'dá'ba, gi zía Ngére Lomo ili yómo yée.

¹⁷Kpá tí lá simi bi 'di'bioguní yée gi simi gara gi ore go ní, zí ngúru maláyika úku ledre zí Lóto e kídí, “Gi ro zíse yómo tridrisé, ngásásé mu ndásé lúru bi 'dá'ba wá, ndásé kpá tóro simi 'bululu yana ore wá. Ídíse tí lá ngásáokpó geré do landa 'dága káa bi áse úyu ke.”

¹⁸Zí Lóto úkulúgu ledre zí ngúrúyé kídí, “Ndaá kenée wá mingburoko 'yi e.

¹⁹Lúrúsé aka mááyí 'yi 'bi moko esé miútúásá goó kací komosé, zíse go sáká máa yómo tridrimá. Tí lá mángúngú romá zíse máútúásá ngásá gbála do landa íri wá, bisinyí ledre nées ni ndíki máa yana zíma úyumá.

²⁰Owú gara ni bi gbóo ba, ni yí ené lá owú bi cúku'dée. Abú eye wá, togú ótoómosé misi'di go zíze ngásáze íri kí 'yi 'bi 'be 'bi amá e yá azé ómo.”

²¹Maláyika nées ya zí Lóto ní, “Bílámáne máótoómo misi'di go zíyí ndéréyí íri. Máútúásá sínýionzó gara bi úku ledre a nées wá.

22Bi go kenée ní, ngásásé mu 'di'diya íri. Máútúásá aka méngi éyí wá, 'búó togú ógusé go íri.” Née sí ledre bi ndoloní ìrì gara née gí zía Zóra ní.

23Lóto ngasáogú símì Zóra símì bi kadra ólúógú go ní.

24Zí Ngére Lomo léfe m̀ngurogó so pho'du zía ndísi r̀r̀rené gí komo ere do Sodóma kí Gomóra.

25Zía sínnyíonzó gara ga bi gbre née kí 'bululu ga bi símìyé ní, kí éyí tr̀dr̀r̀ ga bi íri ní mbá kpá kí kágá e za mbá.

26Tí lá bi me'be Lóto oyó komoné lúrú bi 'dá'ba ní, zía óyóló'bó roné káa do m̀ngurogó to'do.

27Nda kí phiyí a née, zí Abarayáma ìnyiné ndéréne kí'dí bi karana toroní kí Ngére Lomo doa ní.

28Zía lúrú 'díyí bi m̀'dí símì Sodóma kí Gomóra. Lurúndiki tí lá dujú cika gúndru káa zí cika mu'dutú ní.

29Símì bi Lomo sínnyíonzó gara ga bi símì 'bululu ní, zía sómúndíki ledre m̀iyéme ledre bi kóo dongaráye kí Abarayáma ní, zía yómo Lóto gí símì mongú bisinyí ledre bi méngi roné do bi bi kóo Lóto ndísi ndísi doa ní.

Lóto e kí nyíne e

30Zí Lóto e kí nyíne e ómúye gí símì Zóra ndéré ndísiyé gbála símì gu landa, gí zía ngirí méngi kóo yéé m̀m̀éngi kí ndísi símì Zóra ore.

31Kadra kí'é'do zí nyí a bi mongú ní úku ledre zí owú léminé kí'dí, “Buzé ni go ngokoné, ya'dá ndaní ona zíze 'dí'bi yéé gí ro ndíki owú e wá.

32Bi go kenée ní, idízé í'bí le'yí zía gí ro zía kóyóne gí do bi zíze 'dú'duzé sogo a káa do kará gí ro zíze ndíki owú e.”

33Kí ndulú a née ní zíye í'bí le'yí zí 'buyé éwé a. Zí nyí a bi mongú ní ìnyiné ndéré 'dú'duné sogo a káa do káa kára. Tí lá Lóto owo bi ya née nyíne ní wá, owo kpá bi ndá'ba a wá.

34Kí'lonódó a née ní, zí mongú úku ledre zí owú léminé, kí'dí “Kí ndulúna má'dú'du go sogo babá. Idízé mu í'bí le'yí zía kóyóne kíe gí ro kí ndulú ba zíyí kpá ndéré 'dú'duyí sogo a gí ro zíze ídize gbrenará mbá kí owú e.”

35Kí ndulú née zíye go kpá í'bí le'yí zí 'buyé éwé a zía kóyóne. Zí nyí a bi owú ní kpá ndéréne 'dú'duné sogo a káa do kára. Owo kpá bi ya née nyíne ní wá, owo kpá bi ndá'ba a wá.

36Née ní zí nyí Lóto ga bi gbre née ídíye mbá kí símìyé gí zí 'buyé.

37Zí nyí a bi mongú ní áráne owúo'do, zía ífí ìr̀r̀a Muwába. Bi ni ne bulúndu kífú 'yí ga bi ndísiní ndólo yéé karaba kí'dí Muwába e ní.

³⁸Zí nyí a bi owú ní kpá áráne owúo'do, zía ífí ìrìà Benámi. Nì ne bulúndu kífú 'yì ga bi ndìşiní ndólo yéè karaba kídí Amóna ní.

Dosí éyí~e 20

Abarayáma e kí Abimaléke

¹Zí Abarayáma ómúnè gí ore ndéréne mǐ'dí do anú sǐmǐ ìrìgbére bi ndoloní Negébe ní, zía ndéré ndìşiné dongará Kadése kí Súrù. Zía ìnyìné gí ore ndéré ndìşiné ca sǐmǐ ngíti bi kí ìrìné Gerári ní,

²Zí Abarayáma uku yí ené zí 'yì e kídí, “Sára nì yí ené lémimá.” Gí zí kényì nées ní zí Abimaléke ngére 'bi Gerári kákasa idíní ógù kí Sára zíne.

³Tí lá zí Ngére Lomo ógúné do Abimaléke sǐmǐ 'duru do úku ledre zía kídí, “Áyí go ógù úyu gí zía kára bi 'dí'bi nées nì yí ené me'be 'yì.”

⁴Sǐmǐ sǐndí kadra máa bi kóo nées ní, Abimaléke óto aka kóo Sára sogoné káa do kára wá. Zía ìnyìné úku ledre kídí, “Ngére Lomo áyí útúásá úfu 'yì kí 'yì ené e lá gbékpíne kenée?”

⁵Abarayáma ukune kí tarané zíma kídí, ‘Sára nì lémimá,’ zí kùrù'bu kára nées kpá úku a kídí, ‘Abarayáma nì lúndumá.’ Máméngì ledre nées kí mbigí ledre bi do mǐmbé'demá ní, máméngì amá bisinyí ledre wá.”

⁶Nées ní zí Lomo úkulúgu ledre zí Abimaléke sǐmǐ 'duru kídí, “Ma'díi máówo go kídí, méngì ledre nées kí mbigí ledre bi do mǐmbé'deyí ní, bi kenée ní máúçuómo yíi kpá go kí lúyú ledre romá. Nées sí ledre bi máóto yíi zíyì óto sílìyì ro kára nées gí zía wá ní.

⁷Bi goó kenée ní, ótoómo me'be o'do nées mu zía ndá'bané 'be 'bi ené, gí zía o'do 'bi ené nì yí ené nébi nì ìni ini gí royí útúásá úyu wá. Tí lá togú kála ledre nées goó, ásé úyu kí 'yì eyí e za mbá.”

⁸Sǐmǐ bi miárá nées ní, zí Abimaléke ndóloyóko mǐngburoko 'yì 'bi ené e, zía líkpí ledre bi méngì roné nées mbá zíye. Zí 'yì ga gére nées idíye mbá kí ngìrì royé kíngaya.

⁹Gí ore zí Abimaléke ndólo Abarayáma úku ledre zía kídí, “Méngì zíze bi káa 'dì? Éyí bi máméngì zíyì bisinyíne ní 'dì, bi zíyì 'dí'biógù mongú bisinyí ledre káa zí ba domá kí 'yì amá e ní? Éyí bi méngì zíze nées ní ndaá bílámáne wá.”

¹⁰Zí Abimaléke ndú'yú Abarayáma kídí, “Éyí bi sómù wo zíyì méngì kényì gí zía kenée ní 'dì?”

¹¹Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, “Máméngì kényì kenée, máyá bi ngárá 'yì ga bi ona ba eréní eyé ngìrì Lomo wá ní, nìyì úfu máa gí ro ledre me'bemá ba.

¹²Ma'díi Sára nì yí ené tí lémimá, 'buzé kíé'do tí lá mbágáze nì mǐngúngúcua. Gí zí kényì nées ní zíma 'dí'bi wo káa do kára.

¹³Simi bi Lomo uku ledre zíma ya máídí olúógù gí 'be 'bi babá zíma ndéré kí gámama m'í'da'dágá ní, máúku kóo ledre zí me'bemá máyá, 'Ba misi'di bi áyí yómo máa doa ní. Bi ga bi azé gámá doyé ní mbá, ídí úku a zí 'yí e kídí, "Ni lúndumá." "

¹⁴Zí Abimaléke 'dí'bi kábiriṣi e, ití e kí owúkúlú e ya'dáye kí karáye í'bí yéé zí Abarayáma. Zíá í'bílúgu Sára me'be Abarayáma zíá.

¹⁵Zí Abimaléke úku ledre zí Abarayáma kídí, "Bi ga bi áyí lúru yéé nées za mbá niyi do sílma. Wo bi utúasá go kací komoyí ní, ídí geré ndéré ndísi doa."

¹⁶Zíá inyiné úku ledre zí Sára kídí, "Mááyí go í'bí m'iriri kési álifu k'íe'do zí lúnduyí gí ro zíá ídine miówoné zí 'yí e mbá kídí kémbi ledre ndaá dongaraze keyi wá."

¹⁷Zí Abarayáma inyiné ini ini gí royé zí Lomo. Zí Lomo yómo Abimaléke e, kí me'bené e nda kí owúkúlú ga bi kóo ore owúkará e ní zíye ndá'bayé ndíki owú e.

¹⁸Ledre nées mengi roné kenée gí zíá Lomo ucuomo kóo kará ga bi zí Abimaléke 'be ní go kí ndíki owú gí zí ledre bi kóo Abimaléke ayí 'dí'bi me'be Abarayáma ní. Gí do kací bi í'dí sílme go gí ro Sára ní.

Dosí éyí~e 21

Ledre gí ro mindíki Isáka

¹Nées ní zí Ngére Lomo méngi yéme ledre zí Sára tí káa zí bi kóo mocú ledre a zíá ní.

²Zí Sára ídine kí siminé zíá árá owúo'do zí Abarayáma simi bi Abarayáma ni goó ngokoné té simi sindi kadra bi kóo Lomo uku ledre a zí Abarayáma ní.

³Zí Abarayáma ífi iri owúo'do bi Sára ndiki zíá nées Isáka.

⁴Simi bi woti a mengi go sílme inyi doa ota ní, zí Abarayáma ónzó wo ngburu káa zí bi kóo Lomo loru Abarayáma k'íe ní.

⁵Isáka ni árá ní, simibi 'bi Abarayáma ni kóo go míya k'íe'do (100).

⁶Zí Sára úku ledre kídí, "Lomo oto kugú go taramá. 'Yí ga bi niyi úwú ledre ba ní, azé inyi kéye mbá kúkugú."

⁷Zí Sára kpá úku ledre kídí, "Ambi owo kóo bi ya mááyí ndíki owú zí Abarayáma ní ne? Bi ba ní, mándíki owú go zí Abarayáma tí bi ni ngokoné nées."

Agára e kí owú 'bi ené Isiméle

⁸Zí komo owú go énziné, zíye 'dí'bióyó wo gí tara umba. Kadra bi 'di'bioyóni Isáka gí tara umba ní, zí Abarayáma méngi mongú ayímbi.

⁹Tí lá simi ngiti sílme, zí Sára úwú do Isiméle woti Abarayáma bi Agára nyi 'yí 'bi ízibiti ndiki ní kí ndísi kí ódro ódro fóló do bi ndeke,

¹⁰Zí Sára úku ledre zí Abarayáma kídí, “Ídí ógóóyó kára owúkúlú née kí owú 'bì ené née gí 'be gí ona 'dá'ba. Máílí zí owú gí sìmí kára owúkúlú née karanée ífí sìmí éyí sílìyí kí wotíma Isáka wá.”

¹¹Zí Abarayáma ídíne kí mongú lerí do mímbe'dené gí ro owú 'bì ené Isíméle.

¹²Tí lá zí Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí, “Ndá ídí kí mongú lerí do mímbe'deyí gí ro owú 'bì eyí née kí kára née wá, ídí lá méngí ledre bí Sára úku zíyí ní. Iriyí ní ówú do Isáka e kí owú 'bì ené e.

¹³Mááyí kpá óto owú bí gí sìmí kára owúkúlú née zía ídíne bulúndu ríkí sí do 'yíma'dí e gí zía ní kpá owú 'bì eyí.”

¹⁴Akpa kí phiyí a née, zí Abarayáma 'dí'bi éyí miánu kí kúkú iní bí ìcíní gí sìmí saná ní í'bí a zí Agára. Zía ímbíóto a do gu Agára do úku ledre zía kídí olúoguní mu gí 'be gí ona kí owú née 'dá'ba. Zí Agára e 'dí'bi m̀isi'di ndéréye kí gámá lícì royé sìmí yana súwú sìmí ìrìgbére bí ndìsìní ndólo a Bírìsába ní.

¹⁵Sìmí bí iní bí sìmí kúkú née ùkú ní, zí Agára ímbí owú 'bì ené née ndéré óto wo sí líndí m̀idedenye kágá kenée.

¹⁶Zía ìnyìné gí cigí a ndéré ndìsìné gbála éyí 'bì dongará s̀indí 'yí míya (100). Zía ódroné zíne kí roné kídí, “Máútúásá ndìsì ona lúrú wo kí úyu wá.” Zía tónóne íni ini kí mongú lerí do mímbe'dené.

¹⁷Zí Lomo úwú do owú née kí íni ini, zí maláyika 'bì Lomo ndólo Agára gí komo ere do úku ledre zía kídí, “Ledre máa káa be 'di? Ndá síkpí mímbe'deyí 'dága wá. Lomo uwú do owú née go kí íni ini bí sí kágá íri.

¹⁸Ínyí mu ndéré ímbí síkpí owú née 'dága, gí zía mááyí óto wo zía ídíne bulúndu tú'dú sí do 'yíma'dí e.”

¹⁹Gí ore zí Lomo 'dódo bí ngítí 'dawú bí ore ní zí Agára. Sìmí bí komo Agára utú ro 'dawú née ní, zía ndéréne lóló iní gírí 'bé sìmí kúkú óguné ḱe í'bí a zí owú 'bì ené éwé a.

²⁰Zí Lomo ídíne kí owú née zía ngbóróoguné. Ndìsì kóo ndìsì ené sìmí súwú, gí zí ḱeyí née ní zía ídíne 'yí méngí bangá e.

²¹Sìmí bí ní sìmí súwú sìmí ìrìgbére bí Paráná ní, zí mbágá a ófú kára zía gí sìmí nyí 'yí 'bì Ízibiti.

Miyéme ledre bí dongará Abimaléke kí Abarayáma ní

²²Sìmí s̀indí kadra máa bí kóo née, zí Abimaléke e kí Píkóla bí ní mongú 'yí 'bì asikíri ené e ní óguyé úku ledre zí Abarayáma kídí, “Lomo í'bí úndru go zíyí sìmí ledre ga bí ndìsì méngí yée ní za mbá.

²³Bí ba ní, máílí go zíyí lólóbú do komo Lomo kídí, karaba ndéréne 'dá'dá áyí ndìsì méngí zíma kí owú 'bì amá e kí owú 'bì owú 'bì amá e fú lá bílámá ledre káa zí bí

má'dí'bi yì bilámáne sìmì sùmù sìmì káṅgá bi áyí sìmì a ona káa do 'yì lóngó ba ní.”

²⁴Abarayáma ya zía ní, “Málólóbù go, mááyí ndìsì méngì a tí kenée.”

²⁵Gì do kací a nées ní, zí Abarayáma úkuógu ledre bi sinyí roné gí ro 'dawú ené bi 'yì moko 'bi Abimaléke ngakaní ní.

²⁶Tí lá Abimaléke ya zía ní, “Máówo wá, togù ambí méngì ledre nées ne. Úku eyí zíma wá, máúwú go kpá bi gí tarayí nées.”

²⁷Nées ní zí Abarayáma 'dí'bi kábiríkì e kí ítì e í'bí yées zí Abimaléke, zíye ìnyiyé gbrengrá yéme ledre do ídíye ezesáma e.

²⁸Zí Abarayáma kpá 'dí'bi dúrú kábiríkì e ìnyì doa gbre óto yées kpí gí dongará kábiríkì ené e.

²⁹Zí Abimaléke ndú'yú wo kídí, “Éyí bi 'dí'bióyó nda dúrú kábiríkì eyí ga gére nées gí dongará lafúye óto yées kpí gí zía ní 'di?”

³⁰Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, “Máílì zíyì 'dí'bi kábiríkì ga gére nées káa do 'bi eyí gí ro zía 'dódo a zí 'yì e mbá kídí máíci 'dawú ba máa.”

³¹Nées ní zíye ndólo ìrì bi nées Bírìsába, gí zía ya'dá ga bi gbre nées yemení kóo ledre dongaráye ore.

³²Gì do kací bi yemeonzóní ledre goó dongaráye sìmì Bírìsába ní, zí Abimaléke e kí Píkóla manda 'bi asikíri ené e ìnyiyé ndá'balúgu royé sìmì káṅgá 'bi 'yì 'bi Falasitíni e.

³³Zí Abarayáma 'díyì kágá bi kí ìrìné tamarasíka sìmì Bírìsába ore. Zía ndìsìné ìni ìni zí Ngére Lomo bi nì trìdrìné za fí ní ore.

³⁴Zí Abarayáma ma'dáa kóo ndìsìné sìmì káṅgá 'bi Falasitíni e ore kí tú'dù sìmìbi e.

Dosí éyí~e 22

Ngére Lomo uzu Abarayáma

¹Nda gí do kací tú'dù sìmìbi e, zí Lomo ìnyìné úzu Abarayáma. Zía ndólo wo kídí, “Abarayáma.” Zí Abarayáma ndìzìné zía kídí, “Í.”

²Lomo ya zía ní, “Ídí 'dí'bi Isáka kémbì wotíyì nées, bi 'búa nì doyí kíngaya ní, zíyì ndéré kíe sìmì káṅgá 'bi Moríya e. Ídí óṅgoónzó wo zíyì óngbó a káa do 'dáná éyì zíma do landa bi mááyí 'dódo a zíyì ní.”

³Zí Abarayáma ìnyìné akpa kí phiyí ódó bi ndìsì do dongí ené, zía 'dí'bi wotíne Isáka kí 'yì 'bi moko ené e gbre ndéréye só'do ngírì. Sìmì bi só'do asání ngírì bi gí ro óngbó 'dáná éyì doa go ní, zíye ìnyiyé ndéréye do bi bi Lomo úku ledre a zí Abarayáma ní.

⁴Nda go sìmì sílì ota bi méngíní kí ndéré ní, zí Abarayáma lúrúndíki landa bi Lomo uku ledre a ní gí gbála.

⁵Zíá ìnyìné úku ledre zí 'yì moko ené ga gére née kídí, “Ndìsìsé 'bì esé kí bangá ba ona sìmì bì azé go ndéré kí wotíma ìrì ní. Azé ndéré ìni ìni zí Lomo, azé gírì ndá'baógu.”

⁶Zí Abarayáma ìmbíóto ngírì bì ayíní ndéré óngbó éyí 'dáná doa ní do Isáka. Zíá 'dí'bi 'bì ené rùkpù pho'du kí mongù maku yóó zíye ndéréye.

⁷Zí Isáka ndólo 'buné Abarayáma kídí, “Babá.” Zí 'bua ndízíné kídí, “Woyí owù 'bì amáa.” Zí Isáka ndú'yú wo kídí, “Mongù maku kí rùkpù pho'du niyí go bo, sara owù kábìrìkì bì gì ro óngbó a káa do 'dáná éyí ní nì nda 'bì ené go 'da?”

⁸Bua ya zíá ní, “Owù 'bì amáa, Lomo nì í'bíógu owù kábìrìkì bì gì ro óngbó a káa do 'dáná éyí ní.” Niyí kpá fú m̀ndéréye.

⁹Sìmì bì nderéoguní go do bi bì Lomo uku ledre a ní, zí Abarayáma ó'bó mbayi, zíá séséyeme ngírì e doa bìlámáne. Zíá ìnyìné 'dí'bi wotíne Isáka ódó wo ndá, do ìmbíóto wo do mbayi gá do ngírì ga bì seséyeme ní.

¹⁰Zíá ìnyìné 'dí'bi maku áyíne go gì ro óngóonzó wotíne.

¹¹Tí lá zí maláyika 'bì Ngére Lomo ndólo wo gì komo ere kídí, “Abarayáma.” Zíá ndízíné kídí, “Í.”

¹²Zí Lomo úku ledre zíá kídí, “Ndá óto so késì ro owù née wá. Ndá gbawá méngì kémbì ledre kíe. Máówoyéme go kídí ma'díi óto úndrumá go kíngaya, gì zíá ási eyí kí kémbì owù 'bì eyí née gì zíma wá.”

¹³Née ní sìmì bì Abarayáma s̀kpì doné lúru bì káa ní, zíá lúruńdiki ya'dá kábìrìkì bì ngírì a lanyángerì roné go ngará kágá kenée. Zí Abarayáma ìnyìné ndéréne í'díógu kábìrìkì née gì ngará kágá gírì ógu kíe óngóonzó a 'dáná a zí Lomo do bi kací wotíne.

¹⁴Zí Abarayáma ífí ìrì bì née kídí, “Ngére Lomo nì í'bí a.” Ndéréoguné gì karaba ní, 'yì e ndìsìní kpá fú ndólo a ìrì bì máa née kídí, “Do landa bì Ngére Lomo nì í'bí a ní.”

¹⁵Zí maláyika 'bì Ngére Lomo kpá ndólo ándá Abarayáma gì komo ere

¹⁶do úku ledre zíá kídí, “Málóbù romá go máa Ngére Lomo gì zíá ledre bì méngì bì ngará ási kí í'bí kémbì owù 'bì eyí zíma wá ní,

¹⁷ma'díi mááyí í'bí úndru zíyì, zí bulúnduyí e étriyé ídíye tú'dù tú'dù tú'dù káa zí kele ga bì komo ere kpá káa zí sayi bì do gbúrógó ní. Bulúnduyí e niyí rómo komo ezeokóye e zíye 'dí'bi m̀ngburoko gara ga bì kacíye ní.

¹⁸Kpùrù gì sìmì bulúnduyí e, Mááyí karanée í'bí úndru zí r̀kì sí do 'yìma'dí e do sogo kánga ona za mbá gì zíá bì óto úndrumá ní.”

¹⁹Zí Abarayáma ndá'balúgu roné zí 'yì 'bì moko ené e, zíye nda ìnyiyé ndá'balúgu royé sìmì Bírìsába kídí bì Abarayáma ndìsì ndìsì ní.

Owù ga bì 'bì Nówara ní

²⁰Nda gi do kací ledre ga gére ní, zí Abarayáma úwu ledre kídí, “Mílika ndiki owú e go zí lúnduyí Nówara.

²¹Iriyé ni Úzụ bi ni owúndíká ní, Búzụ, Kemụwéle 'bụ Aráma,

²²Keséde, Ázo, Piledása, Zidiláfa, nda kí Bétuwele.”

²³Bétuwele ni nda 'bi ené 'bụ Rebéka. Owú ya'dá ga bi ìnyị doa ota née Mílika ndiki yée ne zí Nówara lúndu Abarayáma.

²⁴Zí Nówara 'dí'bi ngíti kára kí ìrìné Rúma. Zía kpá ndíki 'bi ené owú e eso, ìrì owú ga gére née ni, Téba, Gáma, Tésa nda kí Máka.

Dosí éyí~e 23

Ledre gi ro umbu Sára

¹Sára mengi kóo do sogo káṅgá mbá sìmìbi míya kí cìkérì doa ìnyị doa gbre doné (127).

²Zía kóo úyuné sìmì Kiríta Arába bi ndìsìní kpá ndólo a Éborono Káṅgá 'bi 'yì 'bi Kanána e ní. Zí Abarayáma ídíne kí dokulú zía ndìsìné ìni me'bené née kíngaya.

³Zía ìnyìné gi do umbu me'bené zía úku ledre zí kufú 'yì ga bi ndìsìní ndólo yée Éte e ní kídí,

⁴” Mááyí dongaráse ona 'yì lónṅó. Ídíse úgúoyó bi zíma gi ro zíma óto umbu me'bemá sìmì a.”

⁵Zíye úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí,

⁶” Mongú 'yì, úwú aka ledre bi azé úku a zíyì ba, áyí dongaráse ona 'yì bi kí úndruiyí kíngaya ní. Ídí lúru bi bi utúasá go kací komoyí do bi bi ndìsìzé óto umbu ezé e doa ní zíyì óto umbu eyì sìmì a. 'Yì bi ni ási kí bi gi zíyì kí óto umbu eyì sìmì a ní ndaá.”

⁷Zí Abarayáma ìnyìoguné do ótù doné bi kó'dù Éte e mìnṅí káṅgá e óto úndruiyí.

⁸Zía úku ledre zíye kídí, “Togú ṅúnṅusé tí go gi ro zíma óto umbu me'bemá ona yá, máṅṅunṅú romá zíse ídíse ndú'yú Éforono wotí Zóra do bi kacíma,

⁹ídí úgúoyó gu landa ené bi Makeféla tara yáká ené ìri née zíma. Mááyí í'bí késì bi utúasá goó kací komoa ní zía gi ro zíma kpá ídíma kí bi óto umbu dongaráse ona ndìsì óto 'yì amá e sìmì a.”

¹⁰Éforono bi 'yì 'bi Éte ní ni kóo mìnṅìsìné tara mbotụ gara ore dongará 'yì ené e zía úkulúgu ledre zí Abarayáma do komo 'yì 'bi Éte ga bi kóo ore mbá kídí,

¹¹” Í'í, ngére amá, úwú aka ledre bi mááyí úku a zíyì ba, mál'bí yáká née kí gu landa bi ndúndu'yú gi roa née go mbá zíyì. Mál'bí bi née go zíyì do komo 'yì amá ga ba gi ro zíyì ndìsì óto umbu eyì e sìmì a.”

¹²Zí Abarayáma kpá ló'bụ komoné bi kó'dù 'yì ga gére née.

13Zíá úku ledre zí Éforono do komo 'yì ga gére née kídí, “Utúásá miútúásá zíma nda gba í'bí késí zíyì gí ro yáká née. Ídí ngúnṅu a zíma kenée gí ro zíma óto umbu amá íri.”

14Zí Éforono úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí,

15” Mongú 'yì, úwú aka ledre bì mááyí úku a zíyì ba, bì née gí ro úgú a, ili miṛíṛíṛí késí míya eso. Tí lá ledre bì dongaráze kényì 'dì? Ndéré mu óto umbu eyí.”

16Zí Abarayáma ngúnṅu ledre bì Éforono uku ní zíá 'dí'bióḡu miṛíṛíṛí késí míya eso í'bí a zíá do komo 'yì 'bì Éte e ore. Née késí bì 'yì úgúóyó éyì e ndìṣìní méngì moko kíe dongaráye ní.

17Née ní yáká 'bì Éforono bì sìmì Makeféla gbóo kí Mamaré ní kí gu landa bì sìmì yáká máa née ní, kí kágá ga bì sìmì a kí yée ga bì do mama ní mbá do í'bí a

18zì Abarayáma káa do 'bì ené do komo 'yì 'bì Éte ga bì kóo ku mbotu mongú gara ore ní.

19Gì do kací née ní zí Abarayáma 'dí'bi umbu me'bené Sára ndéré óto a sìmì Kanána sìmì gu landa bì Makeféla cigí Mamaré sìmì gara bì Éborono ní.

20Gì ore zì yáká kí gu landa née nda ídíye 'bì Abarayáma. Ndìṣì nda kóo óto umbu 'yì ené e fú sìmì gu landa née ore.

Dosí éyì~e 24

Rebéka me'be Isáka

1Lomo í'bí úndru zí Abarayáma sìmì éyì ga bì ndìṣì méngì yée ní mbá. Zíá 'dú'duné do sogo káṅgá kí tú'dú sìmìbì zíá nda ídíne ngokoné kíngaya.

2Kadra kíé'do zíá ndólo manda 'bì 'yì 'bì moko ené e, zíá úku ledre zí manda née kídí, “Máíli zíyì lóló'bù zíma

3kí ìrì Ngére Lomo bì otoogù ere kí do sogo káṅgá ní kídí, útúásá lúru kára zí wotíma Isáka gí sìmì nyí 'yì 'bì Kanána ga bì mááyí dongaráye ona ba wá.

4Máíli zíyì ndéréyì sìmì káṅgá amá zíyì ófú kára zí wotíma Isáka gí dongará 'yì amá e.”

5Zí 'yì 'bì moko née ndú'yú Abarayáma kídí, “Sara togú mándéré zíma ófú kára go zí Isáka ili ené zíze óguzé kéne sìmì káṅgá ba yáa wá ní? Máídí óḡu 'dí'bi Isáka ndá'ba kíe sìmì káṅgá esé íri?”

6Zí Abarayáma úkulúgu ledre zí 'yì 'bì moko née kídí, “Ídí ówo a bìlámáne kídí ndaá miútúásáne zíyì 'dí'bilúgu wotíma íri wá.

7Ngére Lomo bì komo ere, kóo 'dí'biogù máa gí 'be 'bì babá gí dongará sùmumá e gí sìmì káṅgá ezé ona ní, mocù kóo ledre go zíma kídí, ‘Mááyí í'bí káṅgá ba zí bulúnduyí e ní,’ nì kásaóḡu maláyika ené zíyì 'dá'dá íri gí ro zíyì ófú kára gíri óḡu kíe zí wotíma.

- ⁸Togú kára ma'dáa ili ené zíse ógusé kéne wá ne, ledre eyí ndaá. Tí lá ndaá miútúásáne zíyì 'dí'bilúgu wotíma íri wá.”
- ⁹Née ní zí 'yì moko née lólóbù zí mongú 'yì ené Abarayáma kídí née ni méngì ledre bi Abarayáma uku zíne née tí kenée.
- ¹⁰Zí 'yì 'bi moko née 'dí'bi gémele e 'bi mongú 'yì ené sokó, zía 'dí'bi ngíti géyì bilámá éyì ga bi kí tosoyé ní gí zí mongú 'yì ené. Zía ndéréne sìmì kàngá bi Mesopatómiya ní, do ókpóne sìmì Aráma Naráyima gara bi Nówara ndìsì sìmì a ní.
- ¹¹Sìmì bi nderéogu íri ní, zía óto gémele e 'dówúroyé cígì ngíti 'dawú 'dá'dá olúní aka sìmì gara wá. Née kóo go kí kadra tagá sìmì sìnđí kadra bi kará e ndìsìní íngì iní sìmì a ní.
- ¹²Née ní zía íni ini kídí, “Ngére Lomo, áyí Lomo bi mongú 'yì amá ndìsì óto úndruyí ní. Mángúngú romá zíyì sìmì sílí bi karaba ba ídí í'bí éyì bi málólóbù gí roa zí mongú 'yì amá Abarayáma ní zíma gí ro zía ídíne kí rokinyi.
- ¹³Mááyí go bi mitóromá do 'dawú ba, tų'dų nyí 'yì ga bi 'bi gara ba niyí ógu cakaba íngì iní.
- ¹⁴Ídí óto owúkára bi mááyí uku ledre zía máyá, ‘Oto aka ndoko iní eyí bi zíyì í'bí iní zíma éwé a,’ zía ídíne ne wo bi ni úku ledre zíma kídí, ‘Éwé iní mu mááyí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a,’ zía kpá ídíne ne wo bi géle wo go zí 'yì kasa eyí Isáka ní. Gí sìmì ledre née ní mááyí ówo a kídí miyéme ledre bi yéme wo zí mongú 'yì amá Abarayáma ní née goó wo.”
- ¹⁵Dá'dá zía kí íni ónzó ini zí Lomo, zí Rebéka nyí Bétuwele bi ni nyí Mílíka me'be Nówara lúndu Abarayáma ní ógúné kí ndoko iní doné.
- ¹⁶Ni aka lá owúkára tara mbotu kí lámá roné kíngaya owo aka ledre 'bi ya'dá e wá. Zía ógúné geré ndúrú'bùne sìmì 'dawú, íngì'dúcu ndoko iní ené do olúógúné.
- ¹⁷Geré zí 'yì 'bi moko 'bi Abarayáma née ngásá'décì doa do úku ledre zía kídí, “Mángúngú romá zíyì, í'bí aka iní zíma éwé a gí sìmì ndoko iní eyí née.”
- ¹⁸Zí Rebéka ndálané kí ndoko iní née zía úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, éwé iní mu.” Zía í'bí iní zía éwé a.
- ¹⁹Gí do kací bi ewé asá iní go ní, zí Rebéka úku ledre zía kídí, “Mááyí kpá í'bí iní zí gémele eyí e éwé e gí togú ewé asání go ní.”
- ²⁰Geré 'diya zía léfe iní bi sìmì ndoko iní ené ní sìmì éyì bi bangá e ndìsìní éwé iní gí sìmì a ní zí gémele ga gére née, do ngásálúgu roné íngì yata iní léfe a zíye éwé a, do éwé ásá a.
- ²¹Yì 'bi moko née ni mitóroné kenée ndìsì lúrú wo itì mbá wá, ili tí lá ówo a togú Ngére Lomo mengì bilámá ledre go zíne sìmì miógúné ba yá.

22 Simi bi gémele ga gére ewé asání iní go ní, zí o'do nées 'dí'biógú amafí bi gí simi dábu ní ésí a ro somo Rebéka. Zía kpá 'dí'biógú mĩmbitá e gbre gí simi dábu ésí ro sílía.

23 Zía ìnyiné ndú'yú Rebéka kídí, “Áyí nyí ambi? Bi nées ní bi 'dú'du ni laká bo 'be 'buyí íri gí ro zíze ndéré 'dú'duzé simi a?”

24 Zí Rebéka úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí nyí Bétuwele wotí Mílíka bi ndiki wo zí Nówara ní.”

25 Zía kpá úku ledre kídí, “Bi 'dú'du kí éyí miánu 'bi bangá e ni bo zíze mongúne. 'Díçí ni kpá bo gí ro zíse 'dú'dusé simi a.”

26 Nées ní zí o'do nées ótú doné bi óto úndru Ngére Lomo,

27 zía úku ledre kídí “Mbófo éyí zí Ngére Lomo bi mongú 'yí amá Abarayáma ndìsì óto úndrua ní, bi ootomo miyéme ledre bi kóo yeme zía ní wá ní. Gí romá, Ngére Lomo saká máa goó zíma ndéréógumá gí 'be 'bi 'yí ga bi 'bi mongú 'yí amá ní.”

28 Gí ore, zí Rebéka ngásálúgu roné 'be líkpí ledre ga bi menginí royé íri ní zí 'yí ga bi 'bi mbágáne ní.

29 Zí Labána lúndu Rebéka ìnyiné ngásáne zí o'do nées do 'dawú íri.

30 Simi bi lurúndiki amafí ro somo Rebéka kí mĩmbitá sílía, nda kí ledre bi uwú wo bi ndìsì líkpí a bi o'do nées uku zía ní, zía geré ndéréne ógundíki o'do nées kí tóro cígí gémele ené e do 'dawú íri.

31 Zí Labána úku ledre zía kídí, “Ógú mu zíze ndéréze keyí 'be. Áyí 'yí bi Lomo i'bí úndru go zía ní. Ndìsì tóro do misi'di ona gí ro 'di? Màyéme ómo bi goó gí royí nzíyiné kpá kí bi gí ro gémele eyí e.”

32 Nées ní zí o'do nées ndéréye kí Labána 'be, do líkpíoyó éyí e gí do gémele e. Do í'bí éyí miánu kí bi 'dú'du 'bi bangá e zí gémele ga gére nées kí iní zí o'do nées zíye lúgu síndíye kée kí 'yí ga bi oguní kéye ní.

33 Do í'bíógú éyí miánu zíye, tí lá zí o'do nées úku ledre kídí, “Máútúásá aka ánu éyí wá, 'búo togú ledre bi máógú kée ba máúku go zíse.” Labána ya zía ní, “Úku ledre bi ógú kée ní mu zíze.”

34 Zía úku ledre kídí, “Mááyí 'yí 'bi moko 'bi Abarayáma.

35 Ngére Lomo i'bí úndru go zí mongú 'yí amá Abarayáma kíngaya zía ídine kí tú'dú éyí e zíne. I'bí kábíríkí e, ína e, ítí e, mĩrĩrĩrĩ kėsí e kí dábu e, kí 'yí 'bi moko e kará e kí ya'dá e nda kpá kí gémele e kí dongí e.

36 Sára me'be mongú 'yí amá ndiki owú zía owúo'do do ngokoné, bi ba ní mongú 'yí amá i'bí éyí sílíné go mbá zí owú máa nées.

37 Zí mongú 'yí amá óto máa lólóbú zíne do úku ledre zíma kídí, ‘Ndá ófú kára zí wotíma gí simi nyí 'yí 'bi Kanána e bi mááyí simi kángá eyé ona 'yí lóngó ba wá,

- 38Ídí ndéré ófú kára zí wotíma gí dongará sụmụ babá e gí tara mbotụ ezé.'
- 39" Née ní zíma ndú'yú mongú 'yì amá máyá, 'Togú bì kára máa née ili ené útú do kacíma wá ní?'
- 40" Zíá úkulúgu ledre zíma kídí, 'Ngére Lomo bì mándịsị óto úndrua kací kadra mbá ní, nì kása maláyika ené zíyì 'dá'dá zíá yémeómo ledre zíyì, zíyì ófú kára zí wotíma gí dongará sụmụ babá e gí tara mbotụ ezé.'
- 41Togú ndéréógu goó dongará sụmụmá e, asiní yì eyé ye kí ótoómo síllye gí ro kára ma'dáa kídí ndáá útú do kacíyì wá yá, née ndáá ledre eyí wá."
- 42" Símì bì gáa máógu do 'dawú 'dáa ní, zíma gáa íni ini máyá, 'Ngére Lomo bì mongú 'yì amá Abarayáma ndịsị óto úndruyì ní, mángúngú romá zíyì ledre bì máógu gí roa ba ídí óto a zíá ídíne bìlámáne.
- 43Mááyí go bì mítóromá do 'dawú ba, símì bì nyí 'yì ga bì 'bì gara ba nìyì ógu íngi iní, wo bì máúku ledre go zíá máyá, "Mángúngú romá zíyì í'bí aka iní zíma gí símì ndoko iní eyí ní."
- 44Togú uku ledre go zíma kídí, "Mongú 'yì, éwé iní mu, mááyí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a yá," idí ídíne owúkára máa wo bì gélé wo go káa do kára zí wotí mongú 'yì amá ní.'
- 45" Máíniónzó aka ini ba gí do mímbé'demá kpá wá, ve, zí Rebéka ógụné kí ndoko iní doné. Zíá ndúrụ'bụne do 'dawú íri íngi iní. Zíma úku ledre zíá máyá, 'Í'bí aka iní zíma éwé a.'
- 46" Zíá ndálané kí ndoko iní née zíá úku ledre zíma kídí, 'Mongú 'yì, éwé iní mu, mááyí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a.' Née ní zíma éwé iní zíá kpá í'bí a zí gémele amá e.
- 47" Zíma ndú'yú wo kídí, 'Áyí nyí ambi?' "Zíá úkulúgu ledre kídí, 'Mááyí nyí Bétụwele wotí Mílíka bì ndiki wo zí Nówara ní.' "Née ní zíma ésì amafí ro somoa kí mímbitá sílía.
- 48Zíma ótú domá bi óto úndru Ngére Lomo máyá, mámbófo yì go Ngére Lomo bì mongú 'yì amá ndịsị óto úndrua ní, sáká máa go zíma ógụmá ndíki owúkára gí tara mbotụ 'bì mongú 'yì amá káa do kára zí wotía.
- 49Bì ba ní máílí go ówo a gí zíse togú ásé ngúngu a zíse méngì bìlámá ledre zí mongú 'yì amá yá, togú útúásásé wá, ídísé úku a zíma gí ro zíma ówo éyì bì mááyí méngì a ní."
- 50Zí Labána e kí 'buné Bétụwele úkulúgu ledre zíá kídí, "Bì née yì ené go miyéme ledre 'bì Ngére Lomo ní, ledre ndáá tarazé úku a kací a zíyì wá.
- 51Rebéka nì go née 'dí'bi wo mu, zíse ndérése kéne zí wotí mongú 'yì eyí káa do kára káa zí bì Ngére Lomo uku ní."

52Simi bi 'yi 'bi moko née uwú ledre bi ukuní kenée ní, zía ótú doné bi óto úndru Ngére Lomo.

53Gi do kací ledre née ní, zí 'yi moko née 'dí'biógu miṛíriṛí késí kí dábu nda kí bongó e í'bí yée zí Rebéka. Zía kpá í'bí ngíti géyi éyi ga bi ugúní yée kí tú'dú késí ní zí lúndua kí mbágáa.

54Nda née ní, zí 'yi moko née kí 'yi ga bi oguní kéye ní ánu éyi do éwé éyi, zíye 'dú'duyé ore bi ndre. Nda go kí phiyí, zía úku ledre kídí, “Másómú utúasá go gi ro zíma ndá'bamá kí sanda zí mongú 'yi amá.”

55Zí Labána e kí mbágáne úkulúgu ledre kídí, “Ótoómosé aka Rebéka ma'dáa zíze ona kí sílì ìnyì doa gbre togú mbú sílì sokó, ni nda fú ógu ndéré.”

56Zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé lolu úcuómo máa wá, káa zí bi Ngére Lomo yemeonzó ledre amá go ní. Ni miútuásáne zíse í'bí misi'di zíma ndá'bamá zí mongú 'yi amá.”

57Zíye úkulúgu ledre kídí, “Ili go zíze ndóloógu Rebéka ma'dáa zíze úwú ledre bi gi tara ní.”

58Zíye ndóloógu wo ndú'yú wo kídí, “Bi née ní ní ásé go ógu ndéré kí o'do ba yá?” Rebéka ya zíye ní, “Ì, azé ndéré ndro kéne.”

59Née ní zíye í'bí misi'di zí Rebéka e kí kára bi 'yi 'bi moko ené ní, nda kí 'yi moko 'bi Abarayáma née kí 'yi ga bi oguní kéye ní.

60Zíye údru súrú do mimbé'de Rebéka do úku ledre kídí, “Ndéré mu, Lomo idí í'bí úndru zíyi, zíyi ndíki tú'dú owú e gi simiyí, zí tetéyi ga gére ndísiyé rómo komo ezeokóye e za mbá.”

61Née ní zí Rebéka e kí kára bi 'yi 'bi moko ené ní yéme royé zíye ékí ndísiyé do gémele e zí 'yi 'bi moko 'bi Abarayáma née 'dí'bi yée, yóó zíye ndéréye.

62Simi sɪndí kadra máa bi kóo née ní, Isáka nda'baogu nda gi simi Béralayiróyi bi ini ledre gi simi a yaá 'dawú 'bi Lomo bi lurú máa ní go. Oto nda 'be go simi Negébe.

63Kadra kíé'do kí tagá, zí Isáka ólúóguné ndéré kí gámá 'dózo komo sɪndíne kí sómú ngíti géyi ledre ené e, ni lúru bi káa ní, gémele e niyi go ógu.

64Zí Rebéka síkpì doné zía lúrúndíki Isáka. Zía ndítíóguné bi gi do gémele ené.

65Zía ndú'yú 'yi moko 'bi Abarayáma née kídí, “Ambí ndisi ógu 'díyi roné girí m'dí zíze yáa née ne?” Zí 'yi moko 'bi Abarayáma née úkulúgu ledre zía kídí, “Née Isáka, wotí mongú 'yi amá.” Geré zí Rebéka ló'bu'dútù komoné kí mbílì bongó.

66Zí 'yi moko née líkpì ledre ga bi menginí royé íri ní mbá zí Isáka.

67Née ní zí Isáka 'dí'bi ési Rebéka simi kútú bi kóo mbágáa Sára ndisi ndisi simi a ní, zía ídine go kára zía. Isáka oto kóo 'búa go kíngaya. Miógu a zí Isáka 'be, oto kóo Isáka go zía sómúlìgi ledre umbu mbágáne.

Dosí éyí~e 25

Ledre gi ro umbu Abarayáma

- ¹Gi do kací bì Sára uyu ní, zí Abarayáma 'dí'bi ngíti kára kí ìrìné Ketúra.
- ²Zí Ketúra ndíki owú ya'dá e zía, ìnyì doa kéré. Niyí, Zimaráni, Zokosána, Midáni, Mìdiyáni, Isibáka nda kí Súwa.
- ³Zí Zokosána ndíkiógù 'bì ené Síba e kí Dedána. Zí Dedána ndíkiógù 'bì ené Asuríma e, kí Letùsítésì e nda kí Lewumítésì.
- ⁴Wotí Mìdiyáni niyí 'bì eyé, Éfa, Efére, Enóka, Abída, nda kí Eledáya. Née mbá owú ga bì olúoguní gi sìmì Ketúra ní.
- ⁵Zí Abarayáma ótoómo éyí sílíne e mbá zí Isáka.
- ⁶Tí lá sìmì bì Abarayáma ni aka kí komoné ní, zía í'bí ngíti géyì éyí sílíne e zí wotíne ga bì ndiki yée kí ngíti géyì kará e ní. Zía úku ledre kídí idíní ìnyì 'bì eyé gi cigí Isáka go ona 'dá'ba, do ndéré 'bì eyé sìmì káṅgá bì m'ídí gbére ní.
- ⁷Abarayáma mengì kóo do sogo káṅgá mbá sìmìbi míya doa cí ota doa sokó doa ìnyì (175).
- ⁸Uyu nda kóo sìmì bì ngoko goó za kíngaya ní.
- ⁹Zí wotíga Isáka e kí Isiméle óto wo kpá sìmì gu landa bì Makeféla sìmì yáká 'bì Éforono wotí Zóra 'yì 'bì Éte e gbóo cigí Mamaré ní,
- ¹⁰née yáká bì kóo Abarayáma ugú gi zí 'yì 'bì Éte e ní. Otoní Abarayáma e kí me'bené Sára ore.
- ¹¹Gi do kací umbu Abarayáma, zí Lomo í'bí úndru zí wotí a Isáka zía ógù ndísiné cigí 'dawú bì cigí Béalayiróyi ní.

Ìrì wotí Isiméle e

- ¹²Ga ba ìrì wotí Isiméle bì Agára nyí 'yì 'bì Ízibiti bì 'yì 'bì moko 'bì Sára ndiki wo zí Abarayáma ní.
- ¹³Ìrì wotí Isiméle ga ba, zezéní kací m̀ndíki yée. Mìzefiyé ni Nebayóta, Kedára, Adabéla, Mibasáma,
- ¹⁴Misáma, Dúma, Mása,
- ¹⁵Adáda, Téma, Zetúra, Nafisa nda kí Kedéma.
- ¹⁶Niyí ye 'yì ga bì sí do ga bì sokó doa gbre née olúogù gi sìmìyé ní. Do ndolo ìrìyè kací do 'be 'bì eyé e kí ìrì bi ga bì táya eyé e niyí doyé ní.
- ¹⁷Isiméle mengì kóo mbá sìmìbi míya doa cíkéřì doa sokó doa ìnyì doa gbre (137), zía úyu lódú kací 'yì ené e.

18Zí bulúnduga ndísiyé sìmí ìrìgbére bì tonó gí sìmí Avíla ndéréóguné gí sìmí Sùrù gbóo do mama bì dongará a kí Ízibiti sìmí bì 'yì nì ndéré 'díyì roné mì'dí sìmí Asùrì ní. Bìlámá ndísi ndaá 'bì ené kóo dongaráye kí lúnduyé e wá.

Miára É sawu e kí Yakóbo

19Ba ledre gí ro Isáka wotí Abarayáma.

20Sìmbi 'bì Isáka nì kóo cí gbre, zía ófú Rebéka nyí Bétuwele lémì Labána bì nì 'yì 'bì Padána Aráma gí sìmí Mesopotómiya ní.

21Zí Isáka ìni ini zí Ngére Lomo do bì kací Rebéka gí zía nì kára mìkoto. Zí Ngére Lomo úwú ini ené zí me'bea ídìne kí sìmíné.

22Zí owú e ídíye sìmí Rebéka tongo, zíye ndísi óró royé kí ezené sìmí. Zí Rebéka úku ledre kídí, “Éyì ndísi nda méngì roné zíma káa gí zí 'dì?” Née ní zía ìnyìné ndéréne ndú'yú Ngére Lomo sìmí ini.

23Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ríkí sí do 'yìma'dí e niyí gbre sìmíyì, tongo ga gére née niyí ífì royé mìífi. Ngúru a nì ídí kí roko'buné kíngaya rómo do ezené, owú'dá'dá nì ídí 'yì ìnyì kasa zí owú'dá'ba.”

24Sìmbi bì sìnđí kadra 'bì Rebéka utúasá go gí ro zía áráne ní, zía áráogú tí owú tongo e gbre mbá owú ya'dá e.

25Zí owú'dá'dá áráogú 'bì ené bíkésìne kí bì roné mbá káa zí esìní roa bongó bì yemení gí sìmí bì bangá ní. Née ní, zíye ífì ìrìja É sawu.

26Zí lúndua bì aráogú 'bì ené gí do kací a ní, aráogú 'bì ené nyé kí sílìne ndá ro sìnđí É sawu. Née ní, zíye ífì ìrìja Yakóbo. Sìmí bì Rebéka nì ará owú ga gére ní, sìmíbi 'bì Isáka nì kóo go cí ota.

27Sìmbi bì owú ya'dá ga gére née ngboróoguní go m̀ngburokoyé ní, zí É sawu ídìne 'yì gámá súwú. Zí ambá sìnđí kadra ené ídìne mbá sìmí súwú. Née ní Yakóbo áyí 'bì eyí lá 'be ndísi méngì moko ga bì 'bì 'be ní.

28Isáka ndísi óto 'bú É sawu kíngaya gí zí esì bì ndísi ánu a gí do sílì ní, tí lá Rebéka oto 'bì ené yí ené 'bú Yakóbo kíngaya.

29Sìmbi ngíti sílì, zí 'bú úfu É sawu kíngaya sìmí bì nì ndá'baogú kí gámá sìmí súwú ní, zía ógundíki Yakóbo kí 'dí'dì phirinda ené,

30zía úku ledre zí Yakóbo kídí, “Lúndu 'bì ené, lára aka phirinda eyí née gírì 'diya zíma ndéne a mááyí go úyu gí zí 'bú.” (Née sí ledre bì ndoloní wo gí zía Edómo ní.)

31Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ídí ótoómo bì eyí 'bì owúndíká née zíma kí, mááyí fú í'bí a zíyì.”

32Née ní É sawu ya zía ní, “Mááyí go úyu gí zí 'bú, ídí káa do owúndíká nì méngì ndíki zíma 'dì?”

³³Yakóbo ya zía ní, “Ídí lólóbú zíma kí.” Née ní zí Ésawu lólóbú. Zía ootomo bi 'bì owúndíkà go zí Yakóbo.

³⁴Gì ore, zí Yakóbo 'dí'bi phirinda kí ambata í'bí a zí Ésawu ánu a. Sìmi bì anu éyí zía éwé éyí ní, zía ìnyì ndéréókpóne. Ésawu lurúcyi mǐdíne bì káa do owúndíkà ní kenée.

Dosí éyí~e 26

Isáka nderé sìmi Gerári

¹Mongú 'bú utú kóo sìmi káṅgá née kpí gí zí wo bì kóo utú sìmi sǐndí kadra 'bì Abarayáma ní. Zí Isáka ìnyìné ndéréne zí mongú ngére Abimaléke 'bì kúfú 'yì ga bì Falasitíni e ní, sìmi káṅgá bì Gerári ní.

²Zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, “Ndá ndéré sìmi Ízibiti wá, ídí ndísi sìmi káṅgá bì mááyí úku ledre a zíyì ndísiyì sìmi a ní.

³Ídí ndísi ca sìmi káṅgá ba ona, mááyí ndísi sáká yì zíma í'bí úndru zíyì. Mááyí í'bí káṅgá ba mbá zíyì kí bulúnduyì e, mááyí méngì ledre e zíyì kací mǐyéme ledre bì kóo dongaráze kí 'bùyì Abarayáma ní.

⁴Mááyí óto bulúnduyì e zíye étriyé káa zí kele ga bì komo ere ní, zíma í'bí káṅgá ba mbá zíye. Kpúrú gí sìmi bulúnduyì e Mááyí karanée í'bí úndru zí ríkí sí do 'yìma'dí e do sogo káṅgá ona za mbá,

⁵gí zía Abarayáma uwú kóo ledre amá zía ndísiné méngì ledre ga bì máílì yée, kí ledre ga bì máúku yée ní nda kpá kí lódú lorú amá e.”

⁶Née ní zí Isáka ídíákáne ndísiné sìmi Gerári.

⁷Sìmi bì 'yì ga bì ore ndu'yúní Isáka gí ro ledre me'bea ní, zía úku ledre zíye kídí, “Nì lémimá,” gí zía eré ngìrì kí úku ledre zíye ya, “Nì me'bemá.” Somú yaá 'yì ga bì ore ní niyì úfu née gí ro ledre Rebéka gí zía lámá nì roa kíngaya.

⁸Sìmi bì Isáka lu'bú nda go ore ní, kadra kíé'do zí Abimaléke ngére 'bì Falasitíni lúru bì gí do subáa zía lúruńdíkí Isáka e kí ndéndeke kí me'bené Rebéka.

⁹Zí ngére Abimaléke kákasa kací Isáka, do úku ledre zía kídí, “Ma'díi nì yì ené tí me'beyì. Sara úku zí 'yì e yá, ‘Nì lémimá’ ní gí zí 'dì?” Zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, “Gí zía máyá 'bì amá niyì úfu máa gí roa.”

¹⁰Zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, “Éyì bì méngì kéyì zíze kenée gí zía ní 'dì? Togú bì kóo ngítì 'yì nderé só'do me'beyì ní mbé 'dí'biógu kóo komozé née go umbu.”

¹¹Zí ngére Abimaléke í'bí lorú zí 'yì ené e za mbá kídí, “Togú 'yì oto sǐlìne ro Isáka togú mbú ro me'bea sìmi káṅgá ba ona, yì máa née odu a 'bì eyì dujú umbu.”

¹²Zí Isáka ó'do éyì sìmi sìmbi máa née, zí éyì e ánáye zía kíngaya gí zía Ngére Lomo í'bí úndru go zía.

13Zíá ídíne kí éyí e zíne, zí éyí máa ga gére kpá fú ndísi éyeyé, odu a zía nda ídíne goó 'yí bì kí tú'dú éyí e zíne ní.

14Née ní gí zí kábiríkí kí ítí ga bì zía kpá kí tú'dú 'yí 'bì moko e ní, zí Falasitíni e nda ndísi óto mímbe'deyé roa bisinyíne.

15Gí zí mímbe'dekesí, zí Falasitíni e ásiyé kí 'dawú bì kóo 'yí 'bì moko 'bì Abarayáma 'bù Isáka iciní ní káa bì niyí íngi a do únzu 'dúcu a mbá kí káṅgá.

16Née ní zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, “Ólúógú mu gí simi káṅgá ba gí ona 'dá'ba, roko'buyí romo do 'bì ezé go.”

17Zí Isáka ómúne gí ore ndéré óto táya ené simi 'Bululu 'bì gara bì Gerári ní ndísiné ore.

18Zí Isáka ícilúgu 'dawú ga bì kóo 'bù Abarayáma ici, zí Falasitíni e ásiyé kíe gí do kací umbu Abarayáma ní, zía ífílúgu kpá kémbí ìrì ga gére née do 'dawú ga gére née.

19Simi ngíti sílì zí 'yí 'bì moko ga bì 'bì Isáka kpá ndéréye íci ngíti 'dawú simi 'bululu bì ndísi kací kó'dú a ní, zíye íci ndíki iní bì ndísi lágaógú gí sí káṅgá ní.

20Tí lá zí 'yí 'bá'bá bangá ga bì 'bì 'yí 'bì Gerári e ndísiyé ófúye dongaraye kí 'yí 'bá'bá bangá ga bì 'bì Isáka ní zíye úku ledre zí 'yí 'bì Isáka e kídí, “Ba yí ené iní ezé.” Née ní zí Isáka ífí ìrì 'dawú née “Eséke,” ini ledre gí simi a kídí 'dawú ófú gí zía 'yí e ndísiní kóo ófú ore.

21Née ní zí 'yí 'bì moko 'bì Isáka e kpá íci ngíti 'dawú, zíye kpá ófúye gí roa. Zí Isáka ífí ìrì 'dawú máa wo née nda, “Sitína,” ini ledre gí simi a kídí 'dawú okó.

22Zí Isáka ómúne gí ore ndéré íci ngíti 'dawú, 'yí ófú ndaá lolu kíye gí roa wá. Gí zí kényi née zía ífí ìrì 'dawú máa wo née kídí, “Rebóta,” ini ledre gí simi a bikídrí gí zía ófú ndaá lolu wá zía úku ledre kídí, “Bì ba ní Ngére Lomo i'bí goó ne zíze, azé go ógu ídí kí tú'dú éyí e zíze simi káṅgá ba ona.”

23Gí ore, zí Isáka ndéréókpóne simi gara bì Bírísába.

24Kí ndulú a née, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bì kóo 'buyí Abarayáma ndísi óto úndrua ní. Ndá éré ngirí wá, kací kadra mbá mááyí ídí kíyí. Mááyí í'bí úndru zíyí zí bulúnduyí e étriyé do ídíye tú'dú kací miyéme ledre bì kóo máyéme zí 'yí 'bì moko amá Abarayáma ní.”

25Zí Isáka ó'bó mbayi ore ndísi ini ini sí a ore zí Ngére Lomo. Zía úbú kútú, zí 'yí 'bì moko ené e íci ngíti 'dawú ore.

Miyéme dongará Abimaléke kí Isáka

26Simi ngíti sílì zí ngére Abimaléke ínyiné gí simi Gerári niyí kí Awúza 'yí í'bí lorú zía kí Píkóla mongú 'yí ené 'bì asíkiri ené e ndéréye zí Isáka.

27Zí Isáka ndú'yú yé kídí, “Ógusé zíma yáa káa be 'di bì kóo bi ndísimá ndaá gí zíse wá zíse ínyisé ógó máa gí simi káṅgá esé ní?”

²⁸Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Owozé go ma'díi kídí Ngére Lomo ni yí ené kíyí, née ní zíze úku ledre kídí ni miútúásáne zíze óto miyéme ledre dongaráze kése. Idíze mu óto miyéme ledre dongaráze,

²⁹kídí útúásá méngi bisinyí ledre zíze wá. Abú lagazé kóo yíi gi simi káṅgá ezé yá, otozé ezé kóo sílize royí wá. Bi ba ní Ngére Lomo i'bí úndru go zíyí.”

³⁰Zí Isáka méngi mongú ayímbi gi royé, zíye ánu éyí kpá kí éwé éyí e.

³¹Nda goó akpa kí phiyí zíye lolóbú mikékeríja dongaráye. Zí Isáka í'bí misi'di zíye ndéréye, zíye ínyiyé otoómo wo ore zí mindísi a ídíne bilámáne.

³²Kadra née ní zí 'yi 'bi moko 'bi Isáka óguyé úku ledre 'dawú bi iciní ní zía. Zíye úku ledre kídí, “Ndikizé iní go.”

³³Zí Isáka ífí iri 'dawú née “Síba.” Ndéréoguné gi karaba ní, iri gara bi kóo née ní fú lá Bírísába.

Ledre gi ro me'be Ésawu ga bi 'yi lónḡo e ní

³⁴Simi bi simibi 'bi Ésawu ni go cí gbre ní, zía ófú kará e gbre, Yodíta e kí Basimáta mbá gi simi nyí 'yi 'bi Éte e. Yodíta ni 'bi ené nyí Béri, Basimáta 'bi ené nyí Éloni.

³⁵Tí lá zí kará ga bi gbre née í'bí dokogo zí Isáka e kí Rebéka kíngaya.

Dosí éyí~e 27

Isáka i'bí luyú úndru 'bi Ésawu zí Yakóbo

¹Simi bi Isáka ngoko go, komoa lurú lolu kpá bi mbí wá ní, zía ndólo mongú wotíne Ésawu do úku ledre zía kídí, “Owú 'bi amáa.” Zía úkulúgu ledre zía kídí, “Í babá.”

²Zí Isáka úku ledre zía kídí, “Mááyí go ngokomá, máówo sílì bi mááyí úyu simi a ní wá.

³Dí'bi aka sama eyí kí kéré eyí zíyí olúoguyí simi súwú ndéré gámásó'do owú bilámá ukú zíma.

⁴Ídí 'dí'di bilámá esí bi kí 'búne domá kíngaya ní, zíyí ógu kíe zíma ánu a gi ro zíma í'bí úndru zíyí 'dá'dá zíma kí úyumá.”

⁵Née ní zí Rebéka úwú ledre ga bi Isáka ni ndísi úku yée zí wotíne Ésawu ní mbá. Simi bi Ésawu nderé go simi súwú gámásó'do bangá úfu a ógu kíe zí 'buné ní,

⁶zí Rebéka úku ledre zí wotíne Yakóbo kídí, “Lurú aka máúwú gáa do 'buyí kí úku ledre zí lúnduyí Ésawu kídí,

⁷Ídí ndéréogú kí esí zíma gi simi súwú zíyí 'dí'di a bikinyiné zíma ánu a gi ro zíma í'bí úndru zíyí do komo Ngére Lomo 'dá'dá zíma kí úyumá.’

⁸Bi ba ní owú 'bi amáa, ídí úwú ledre ba bilámáne zíyí méngi ledre bi mááyí úku a zíyí ba.

- ⁹Ndéré mu do bi bi kí bangá eyí e doné ní zíyí óguyí kí bilámá phirangá ína e gbregi ro zíma 'dí'dí a bikinyiné zí 'búyí ánu a káa zí bi ili ní.
- ¹⁰Zíyí 'dí'bi a ndéré kíe zía ánu a gi ro zía í'bí úndru ené zíyí 'dá'dá zía kí úyuné."
- ¹¹Yakóbo ya zí mbágáne Rebéka ní, "Lúndumá Ésawu ni yí ené o'do bi kí bi roné ní ngará 'bi amá bi ndaá romá wá ní.
- ¹²Sara togú bi babá tatauzu máa, zía ówo a ya mándá wo wá ní, mándá ídí zía 'yí ranga zía 'dí'bióyó úndru ené gi zíma zí taraa nda ólúne ne kacíma ní wá?"
- ¹³Rebéka ya zía ní, "Owú 'bi amáa, tara a idí ólú kacíma. Méngi aka lá ledre bi máúku née, zíyí ndéréyí ógú kí ína ga gére née zíma."
- ¹⁴Née ní zí Yakóbo ndéréne ógú kíye zí mbágáne. Zí mbágáa méngi bikinyi éyí miánu tí káa zí bi 'bú Isáka ili ní.
- ¹⁵Gi ore zí Rebéka 'dí'bi bilámá bongó kací Ésawu, bi kóo ni zía 'dí'cí ní ési a ro Yakóbo.
- ¹⁶Zía kpá círingbí saná ína ro kágá sílì Yakóbo kí ro goa mbá.
- ¹⁷Zía í'bí bikinyi éyí miánu bi méngi née kí ambata do sílì Yakóbo.
- ¹⁸Zí Yakóbo 'dí'bi éyí miánu née ndéré kíe zí 'buné, zía ndólo wo kídí, "Babá." Zí 'bú a ndízíné do ndúndu'yú kídí, "Née 'bi ené náambi?"
- ¹⁹Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Née máa Ésawu owúndíká eyí. Máméngi ledre bi úku zíma ní go. Ínyíógu 'dága ánu éyí miánu bi máógu kíe ba gi ro zíyí í'bí úndru zíma."
- ²⁰Zí Isáka ndúndu'yú kídí, "Owú 'bi amáa úfu bangá máa ba lá 'diya káa ní káa be 'di?" Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Ngére Lomo bi ndísi óto úndrua ní i'biógune zíma."
- ²¹Nda née ní zí Isáka úku ledre zí Yakóbo kídí, "Ndósoógu mu gbóo yána gi ro zíma tátáúzu yí owú 'bi amáa gi ro zíma ówo a ma'díi togú áyí tí Ésawu yá togú ndá wo wá."
- ²²Zí Yakóbo ndósoóguné gbóo ro 'buné. Sími bi 'bú tatauzu roa ní, zía úku ledre kídí, "Sími kúrúyí ni sími kúrú Yakóbo, tí lá ro kágá sílìyí ni kágá sílì Ésawu."
- ²³Owo 'dí'bi Yakóbo wá gi zía ro kágá sílì ni kí bi roné mbá káa zí 'bi Ésawu ní. Née ní zí Isáka í'bí úndru zía.
- ²⁴Zía kpá ndú'yú ándá ndu'yú kídí, "Ma'díi áyí tí owú 'bi amá bi Ésawu ní?" Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Née tí máa."
- ²⁵Zí Isáka úku ledre kídí, "Owú 'bi amáa í'biógu éyí miánu girí mu zíma ánu a gi ro zíma í'bí úndru zíyí." Zí Yakóbo 'dí'biógu éyí miánu óto a kó'dú 'buné zí 'bú ánu a, do kpá 'dí'biógu le'yí kóró zía éwé a.

- 26**Nda née ní zí 'bù Isáka úku ledre zía kídí, “Ndóso gírí mu gbóo zíma yána owú 'bì amáa zíyì fáka máa.”
- 27**Zí Yakóbo ndósoóguné gbóo fáka 'buné. Sìmi bì Isáka otùlurú ndonyo bongó 'bì É sawu ní, zí Isáka í'bí úndru zía do úku ledre kídí, “Ma'díi, ba tí ndonyo owú 'bì amá, káa zí ndonyo súwú bì kí úndru 'bì Ngére Lomo sìminé ní.
- 28**Lomo idí í'bí iní gí komo ere zía é'díné do yáká eyí, gí ro zí kére kí kágá ga bì yáká eyí ní ndísi ánáye bilámáye zíyì nda ídíyì kí éyì miánu kí le'yí kóró kíngaya.
- 29**Ríkí sí do 'yíma'dí e mbá idíní idí 'yì ìnyì kasa zíyì, zíye ndísiyé ótú doyé bi óto úndruyì. Zíyì ídíyì ngére do lúnduyì e, owú 'bì mbágáyì e idíní ndísi ótú doyé zíyì. 'Yì ga bì niyí óto tarayé kacíyì ní tara Lomo idí ólú kacíye, yé ga bì niyí méngì bilámá ledre zíyì ní, zíyì kpá méngì bilámá ledre zíye.”
- 30**Sìmi bì Isáka í'bí asá úndru go zía, Yakóbo olúogù okpó go ní, ve zí lúndua É sawu ndá'baóguné gí do bi gámá.
- 31**Zía kpá méngì bikinyi éyì miánu ógù kíe zí 'buné. Zía úku ledre zí 'buné kídí, “Babá, ìnyìogù mu ánu éyì miánu gí ro zíyì í'bí úndru zíma.”
- 32**Zí 'bù Isáka ndú'yú wo kídí, “Áyí náambi?” Zía úkulúgu ledre zí 'buné kídí, “Née máa É sawu owúndíká eyí.”
- 33**Zí bi sínyíne ro Isáka zía ndísi lángbané, zía ndúndu'yú kídí, “Sara 'yì bì gáa ogù kí éyì miánu zíma kíra 'bì ené náambi? Éyì miánu bì gáa oguní kíe ní máánu go 'dá'dá gí zíyì kí óguyì, máí'bí úndru go zía. Úndru née goó 'bì ené za fí.”
- 34**Sìmi bì É sawu uwú ledre gí zí 'buné kenée ní, zía útúne ìni ini kíngaya zía úku ledre zí 'buné kídí, “Babá idí kpá í'bí úndru zíma.”
- 35**Tí lá zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, “Lúnduyì ogù ona lóndo máa 'dì'bi úndru go.”
- 36**Zí É sawu úku ledre kídí, “Ífísé ìrìja Yakóbo mbí. Londo máa go kídí gbre. Mìzefì a londo máa gí ro zíne ídíne owúndíká do bi kacíma, bì ba ní 'dì'bi úndru amá kpá go.” Zí É sawu ndúndu'yú kídí, “Ótoómo eyí gáa ngítí úndru ma'dáa gí ro í'bí a zíma wá?”
- 37**Zí Isáka úkulúgu zía kídí, “Owú 'bì amáa, máí'bí úndru go zía, zía ídíne ngére dosé. Máoto sùmu ga go mbá zíye ndísiyé óto úndrua. Máí'bí úndru go zía gí ro éyì ené ga bì yáká ní kpá kí le'yí kóró. Éyì bì idíaká gí ro zíma í'bí a zíyì ní ndaá.”
- 38**Zí É sawu ngúnú roné zí 'buné kídí, “Úndru ni zíyì lá dujú kíé'do babá? Í'bí kpá úndru zíma ke babá.” Zí É sawu kpá útúne ìni ini kíngaya.
- 39**Zí Isáka úku ledre zía kídí, “Be 'bì eyí ni idí sìmi ìrìgbére kídí bì fùtù éyì e ngboróní doa zí sanáye ídíne bilámáne wá ní, kpá do bi bì ngárá iní e'dì doa gí komo ere wá ní.
- 40**Áyí ndísi fú lá kí éyì okó do sílìyì zíyì ndísiyì ìnyì kasa zí lúnduyì. Tí lá sìmi bì áyì 'dó'dó gí zía ní, áyì ùcùoyó 'do'dó née gí goyì 'dá'ba.”

Yakóbo ngasá 'be 'bi nokoné

- ⁴¹Zí É sawu óto ledre siminé ro lúnduné Yakóbo gi ro úndru bi gi zí 'búyé ní. Zía sómú ledre siminé kídí, “Karanée gi do kací umbu babá, mááyí úfu lúndumá Yakóbo 'búó.”
- ⁴²Simi bi Rebéka uwú miyéme ledre 'bi É sawu née ní, zía ndólo Yakóbo úku ledre zía kídí, “Lúnduyí É sawu yeme roné go gi ro úfu yíi.
- ⁴³Bi goó kenée ní owú 'bi amáa ídí méngi ledre bi mááyí úku a ba, ídí geré ngasá 'be 'bi nokoyí Labána simi Arána.
- ⁴⁴Ídí ndísi íri 'búó togú mimbé'de lúnduyí idrí go kí.
- ⁴⁵Togú okó bi mimbé'dea royí née idrí go somúligi ledre ga bi méngi yée zía née go yá, mááyí kákasa zíyi nda ndá'baoguyí girí. Ndaá miútúásáne zise úyusé zíma gbrenará kadra kídí' do wá.”
- ⁴⁶Née ní zí Rebéka úku ledre zí Isáka kídí, “Mááyí kí mongú lerí do mimbé'demá gi zí kará 'yi lóngó ga bi É sawu ofú yée ba. Togú ya zí Yakóbo kpá ofú kára gi ona gi simi nyí 'yi 'bi Éte e yá, mindísimá utúasá ídí bilámáne wá, bilámá a máídí úyu 'dá'ba.”

Dosí éyí~e 28

Isáka lorú wotíne Yakóbo

- ¹Née ní zí Isáka ndóloogú Yakóbo í'bí mandá zía, zía úku ledre zía kídí, “Ndá ofú kára gi simi nyí 'yi 'bi Kanána e wá.
- ²Ínyí mu zíyi ndéréyi simi Padána Aráma 'be 'bi bulúnduyí Bétuwele. Zíyi ofú kára zíyi gi dongará nyí nokoyí Labána.
- ³Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní idí í'bí úndru zíyi, zía óto yíi zíyi ndíki tú'dú owú e gi ro zíyi ídíyi bulúndu ríkí sí do 'yíma'dí e.
- ⁴Ídí í'bí úndru zíyi kí bulúnduyí e za mbá káa zí bi kóo i'bí úndru zí Abarayáma ní, gi ro zíyi 'dí'bi kángá bi ndísi simi a káa do 'yi lóngó ba bi kóo i'bí zí Abarayáma ní.”
- ⁵Zí Isáka kása Yakóbo simi Padána Aráma 'be 'bi Labána wotí Bétuwele 'yi 'bi Aráma bi ni lúndu Rebéka mbágá Yakóbo e kí É sawu ní.
- ⁶Zí É sawu ówo a kídí Isáka i'bí úndru go zí Yakóbo, kasa kpá wo go simi Padána Aráma ndéré ofú kára girí. Owo kpá go kídí simi bi i'bí úndru zí Yakóbo ní, zía lorú wo kídí, “Ndaá 'dí'bi kára gi simi nyí 'yi 'bi Kanána e wá.”
- ⁷Zí É sawu go kpá ówo a kídí Yakóbo uwú kúrú 'buné kí mbágáne go zía ínyiné ndéréne simi Padána Aráma.
- ⁸Née ní ábuwá É sawu ówo go kídí 'bú nyí 'yi 'bi Kanána e ndaá 'bi ené do 'buné Isáka wá.

⁹Gì zí kẹ̀yí nẹ́e ní zí Ẹ̀sawu ndéréne 'be 'bì Isiméle wotí Abarayáma. Zíá ófú nyíá bì Maláta lémì Nebayóta ní káa do ngíti kára.

Yakóbo 'du'duru simi Bétele

¹⁰Zí Yakóbo ìnyìné gí simi Bírìsába 'dí'bi mìsi'di yóó, ndéréne simi Arána.

¹¹Zíá ndéréóguné do ngíti bi, zíá ndìsìné 'dówùroné ore gí zíá kadra utú go. Zíá 'dí'bi tutú óto doné gá doa zíá útúne 'dú'duné.

¹²Simi bì ni go simi 'bí ní, zíá 'dú'duru. Simi 'duru máa nẹ́e ní, zíá lúrúndíki mìsi'di bì toko roné kú gí do káṅgá zaá gí komo ere, zí maláyika ga bì 'bì Lomo ní ndìsìyé ékíye kí ndítíóguyé kací mìsi'di máa nẹ́e ní.

¹³Zíá lúrúndíki Ngére Lomo kí tóroné doné zíá úku ledre kídí, “Mááyí Ngére Lomo bì Abarayáma e kí Isáka ndìsìní óto úndrua ní. Káṅgá bì áyí m'í'dú'duyí doa ba mááyí í'bí a zíse kí bulúnduyí e.

¹⁴Bulúnduyí e niyí karanée étrì zíye ídíye tǔ'dù tǔ'dù zíse áṅgasé zaá do sogo káṅgá mbá. Rí kǐ sí do 'yìma'dí do sogo káṅgá mbá mááyí í'bí úndru zíye kpurú gí simiyí kí bulúnduyí e.

¹⁵Ídí ówo a kídí, mááyí ídí kíyí zíma ndìsímá bándá yí do bi ga bì áyí gámá doyé ní mbá, zíma 'dí'bilúgu yí kpá gí simi káṅgá bì áyí simi a ba. Máútúásá ótoómo yí wá 'búo togú miyéme ledre bì máyéme wo gí royí ní máméngi go.”

¹⁶Simi bì Yakóbo urú gí simi 'bí ní, zíá úku ledre kídí, “Ábuwá ma'díi Ngére Lomo ni bo do bi ba ona, máówo amá kenée wá.”

¹⁷Zí ngìrì útúne simi a zíá úku ledre kídí, “Bi ba ni kí úndruné, ni kpá mìsi'di bì ndìsì ndéré komo ere ní, Lomo ni ona.”

¹⁸Nda go akpa kí phiyí, zí Yakóbo ìnyìóguné 'dí'bi tutú bì oto doné doa ní ícióto a mbí 'dága do bi bì 'du'du doa nẹ́e. Zíá 'dí'bi sù'bù léfe a doa.

¹⁹Née ní zíá ífí ìrì bì nẹ́e Bétele, abú bì kóo ndìsìní ndólo ìrì gara nẹ́e “Lúzù ní.”

²⁰Nda gí ore zí Yakóbo lólóbù zí Ngére Lomo kídí, “Togú ma'díi áyí tí lúru bi kacíma simi ndéré bì mááyí ndéré a ba, zíyí ndìsìyí í'bí éyí miánu zíma kí bongó e zíma ésj a,

²¹gí ro zíma ndá'balúgu romá zí babá 'be bilámáne yá, nẹ́e ní áyí ídí Ngére Lomo amá.

²²Tutú bì máicióto 'dága ba ní, bi ba ni go ógu ídí bi bì niyí ndìsì ini ini zíyí doa ní. Éyí ga bì áyí ndìsì í'bí yée zíma ní, mááyí ndìsì 'dí'bi kǐé'do gí simi sokó í'bílúgu yée zíyí.”

Dosí éyí~e 29

Yakóbo nderéogu 'be 'bì nokoné Labána

- ¹Zí Yakóbo ìnyìné gí ore kpá fú ndéréne, do ndéréoguné sìmi káńgá bì Mesopatómiya káńgá 'bì mbágáne.
- ²Sìmi bì nderéogu do ngítì 'dawú ní, zía lúrúndíki kábìrìkì mífíyé do bi e ota gbaá dongá 'dawú kí 'dú'du gí zía née bi bì ndìsìní í'bí iní miéwé zíye doa ní. Lo'bu'dutuní tara 'dawú máa née kí mongú tutú.
- ³Sìmi bì kábìrìkì e yokoní royé go mbá ore ní zí 'yì 'bá'bá kábìrìkì e gbúrúgbuóyó tutú née gí tara 'dawú née 'dá'ba do ndìsìyé í'bí iní zí kábìrìkì eyé e éwé a. Zíye ndá'bayé gbúrúgbuóyó tutú née do tara 'dawú née.
- ⁴Zí Yakóbo ndú'yú 'yì 'bá'bá kábìrìkì ga gére née kídí, “Lúndumá e ógusé bì káa ba gí 'da?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Oguzé gí sìmi Arána.”
- ⁵Zía ndú'yú yé kídí, “Bì née ní ówosé Labána owú 'bì owú 'bì Nówara bú?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Owozé wo bú.”
- ⁶Zía kpá ndú'yú yé, “Éyí roa 'di?” Zíye úku ledre zía kídí, “Nì bilámáne, éyí ndaá roa wá. Nyíá, Rayéle nì bì ógu kí kábìrìkì eyé e gírì née.”
- ⁷Zí Yakóbo úku ledre zíye kídí, “Lúrúsé aka kadra nì aka nyé 'dága, ba ndaá aka sìnđí kadra bì zise yóko kábìrìkì e do bi kíé'do ní wá. Ídísé í'bí iní zíye éwé a, zise ndá'basé kíye do bi éyí miánu.”
- ⁸Zíye úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Utúasázé í'bí iní zí kábìrìkì e mǐngúngúcua wá, 'búó togú kábìrìkì e yokooguní royé go mbá, do gbúrúgbuóyó tutú née gí tara 'dawú 'dá'ba, azé nda fú í'bí iní zíye ndro.”
- ⁹Sìmi bì Yakóbo nì aka tí ndìsì ódro zíye ní, zí Rayéle 'déweógu bi go kí kábìrìkì 'bì 'buné e gí zía ndìsì 'bá'bá yé ne.
- ¹⁰Sìmi bì Yakóbo lurúndiki Rayéle nyí nokoné Labána kí ógu kí kábìrìkì eyé e ní, zía ndéréne gbúrúgbuóyó tutú gí tara 'dawú 'dá'ba, do íngi iní í'bí a zí kábìrìkì 'bì nokoné e éwé a.
- ¹¹Zía útúne fáka Rayéle, zía tónóne íni ini roa.
- ¹²Zía úku ledre zí Rayéle kídí, née nì owú 'bì lémì Labána bì kí ìrìné Rebéka ní. Née ní geré zí Rayéle ngásáne ndéré úku ledre a zí 'buné.
- ¹³Sìmi bì Labána uwú ledre Yakóbo nì owú 'bì lémìné ní, geré zía ìnyìné ndéréne 'dí'bi wo do mǐsì'di. Zí Labána fáka wo í'bí mandá zía kí 'búne, do 'dí'biógu wo 'be. Zí Yakóbo lǐkpí ledre ga bì mengìní royé ní mbá zí Labána.
- ¹⁴Zí Labána uku ledre zía kídí, “Áyí née mbigí a 'bì amá, lémimá ndiki yíi ne.” Zí Yakóbo ndìsìné ore éfé kíé'do.

Yakóbo ofú Léya e kí Rayéle

- ¹⁵Zí Labána úku ledre zía kídí, “Abú áyí mbigí a 'bì amá, lémimá ndiki yíi ne yá, útúasá ndìsì méngì moko zíma lá gbékpí a wá, máídí í'bí zíyì ndu?”

16 Labána ni kí nyíne e gbre, ìrì nyíá bi mongú ní ni Léya, wo bi owú ní ìrìá 'bi ené Rayéle.

17 Komo Léya ndaá bilámáne wá, zí Rayéle ídíne owúkára bi kí lámá roné kíngaya do komo 'yi e ní.

18 Bú Rayéle ni kóo do Yakóbo kíngaya, zía úkulúgu ledre zí Labána kídí, “Mááyí méngi moko zíyi kí simibi ìnyì doa gbre gi ro zíyi í'bí nyíyi bi Rayéle ní zíma káa do kára.”

19 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, “Ni bilámáne zíma í'bí wo zíyi gi zí wo bi mááyí í'bí a zí 'yi lónḡo ní. Ndísi mu ona méngi moko zíma”

20 Nda née ní zí Yakóbo méngi moko kí simibi ìnyì doa gbre gi ro Rayéle. Sílì née kóo zí Yakóbo lá káa zí owú sílì cúku'dée ní gi zía 'bú Rayéle ofu kóo doa go.

21 Gi ore zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, “Í'bí me'bemá mu zíma. Simibi kóo óto zíma ní utúasá go, máíli go zía óḡuné 'be.”

22 Née ní zí Labána méngi mongú ayímbi, zía ndóloyóko 'yi e gi roa.

23 Tí lá simi ndulú máa bi kóo née ní, zí Labána 'dí'bi yí ené nyíne bi Léya ní í'bí a zí Yakóbo, zí Yakóbo go ówo wo káa do kára.

24 Zí Labána 'dí'bi ngúru owúkára 'yi 'bi moko ené kí ìrìné Zílifa í'bí a zí Léya káa do 'yi 'bi moko zía.

25 Simi bi bi ará nda go ní, Yakóbo ni lúru bi káa ní, nda yí ené go Léya. Zía ìnyìné ndéréne úku ledre zí Labána kídí, “Méngi nda máa kenée gi zí 'di? Ndaá 'bi ené bi máméngi moko zíyi gi ro Rayéle ní wá? Lóndo nda máa gi zí 'di?”

26 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, “Kací ondú 'bi káḡá ezé ba ona, ofúní eyé nyí 'yi bi owú ní 'dá'dá gi zí mongú wá.

27 Mengionzózé aka ayímbi 'bi ofú ro máa wo ba mu kí, azé nda fú í'bí Rayéle zíyi. Zíyi méngi kpá moko zíma gi roa kí simibi ìnyì doa gbre.”

28 Zí Yakóbo go ḡḡḡḡ a. Zía méngionzó sílì ìnyì doa gbre bi 'bi ayímbi 'bi ofú ro 'bi Léya ní. Zí Labána 'dí'bi nyíne bi Rayéle ní kpá í'bí wo zí Yakóbo káa do kára.

29 Zí Labána 'dí'bi ngúru owúkára 'yi 'bi moko ené kí bi ìrìné Bíla ní í'bí a zí Rayéle káa 'yi 'bi moko zía.

30 Zí Yakóbo kpá ówo Rayéle káa do kára, tí lá Yakóbo oto yí ené kóo 'bú Rayéle kíngaya rómo do Léya. Zía í'bí roné méngi moko zí Labána kí simibi ìnyì doa gbre.

Ledre gi ro owú 'bi Yakóbo e

31 Simi bi Ngére Lomo lúru kídí Yakóbo oto ené 'bú Léya kíngaya wá ní, zía óto wo ndíki owú e. Zí Rayéle ídíáká 'bi ené goó míkoto.

³²Zí Léya ídíné kí simíné zía áráne owú'o'do zía ífí ìrìja Rùbene. Zía úku ledre kídí, “Ledre mengì roné zíma kenée gí zía Ngére Lomo lurú lerí bì mááyí kée ní go. Bì ba ní, ma'díí o'do 'bì amá nì go ógù óto 'búma.”

³³Zía kpá ídíné kí simíné, zía áráne kpá owú'o'do. Zía úku ledre kídí, “Ngére Lomo owo go kídí Yakóbo oto kóo 'búma wá, gí zí kényì née zía go kpá í'bí ngíti owú'o'do zíma.” Née ní zía ífí ìrìja Simiyóna.

³⁴Gì ore zía kpá ídíné kí simíné, zía áráne kpá owú'o'do. Zía úku ledre kídí, “Bì ba ní, o'do 'bì amá nì 'dí'bingérì máa gí zía mándíki owú ya'dá e zía go 'dénýé ota.” Zía ífí ìrì owú máa née Lévi.

³⁵Zía kpá ndá'ba ídíné kí ngíti simíné, zía áráne owú'o'do. Zía úku ledre kídí, “Bì ba ní, ili zíma í'bí mbófo éyì zí Ngére Lomo.” Gí zí kényì née ní zía ífí ìrì wo née Zúda. Zía tóroné dọ̀ do owú ga gére née.

Dosí éyí~e 30

¹Simì bì Rayéle owo kídí née ndiki owú e zí Yakóbo wá ní, zía óto ledre simíné ro lémíné. Zía úku ledre zí Yakóbo kídí, “Máíli kpá ndiki owú e, togú wá nì miútúásáne zíma úyumá.”

²Zí mimbé'de Yakóbo ésíne ro Rayéle, zía úku ledre kídí, “Mándá 'bì amá Lomo zíma úcúómo yíí kí ndiki owú wá.”

³Zí Rayéle úkulúgu ledre kídí, “Owúkára 'yì 'bì moko amá Bíla nì goó ba zíse ndísìsé kéne káa do kára gí ro zía ndíki owú e zíma, zí owú máa ga gére née ídíye owú 'bì amá e.”

⁴Née ní zía í'bí 'yì moko ené Bíla zí Yakóbo káa do kára. Zí Yakóbo ndísíyé kéne,

⁵zí Bíla ídíné kí simíné zía áráne owú'o'do.

⁶Née ní zí Rayéle úku ledre kídí, “Lomo uwú ini amá go, 'deciyeme ngbanga amá go zía í'bíogú owú'o'do zíma.” Gí zí kényì née zía ífí ìrìja Dána.

⁷Zí Bíla kpá ídíné kí ngíti simíné zía áráne owú'o'do.

⁸Zí Rayéle úku ledre kídí, “Máoto kóo mimbé'de sínyí goó ro lémímá gí ro ledre owú, bì ba ní 'yì 'bì moko amá ndiki owú go zíma.” Zía ífí ìrì owú máa née Nafatáli.

⁹Simì bì Léya lurú kídí née ndiki lolu owú wá ní, zía 'dí'bi 'yì 'bì moko ené Zílifa í'bí a káa do kára zí Yakóbo.

¹⁰Zí Zílifa 'yì 'bì moko 'bì Léya née ndíki owú'o'do zí Yakóbo.

¹¹Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo eme kíma go.” Zía ífí ìrì owú née Gáda.

¹²Zí Zílifa 'yì 'bì moko 'bì Léya née kpá ndíki ngíti owú'o'do zí Yakóbo.

¹³Zí Léya úku ledre kídí, “Mimbé'demá ìdrí go. Lafúma e kará e niyí ndólo máa kára 'yì 'bì rokinyi.” Zía ífí ìrì owú máa née Aséra.

¹⁴Nda go simi sindí kadra 'bi 'dó'dú'ógù éyí gí yáká, zí Rùbene ndéréne ndíki kágá bi ndìshíní ndólo a madaráka ní simi súwú, zía 'dècì misúrú a ógù kíe zí mbágáne Léya. Rayéle ya zí Léya ní, “Ūnzù aka misúrú madaráka bi wotí ogù kíe née zíma.”

¹⁵Zí Léya úku ledre zía kídí, “O'do 'bi amá bi 'dí'bi wo née asá aka fú lá wá? Íli ba kpá 'dí'bi misúrú madaráka 'bi wotíma drú doa?” Zí Rayéle úkulúgu ledre zí Léya kídí, “Bílámáne, í'bí mu zíma gí ro zíyí 'dú'duyí karaba sogo Yakóbo do bi kulú misúrú madaráka 'bi wotíyí.”

¹⁶Nda simi bi Yakóbo nda'baogù gí yáká kí tagá ní, zí Léya ndéréne úku ledre zía kídí, “Karaba mááyí 'dú'du sogoyí gí zía mál'bí misúrú madaráka 'bi wotíma go zí Rayéle.” Simi ndulù a née ní, zí Léya 'dú'duné sogo Yakóbo.

¹⁷Zí Lomo úwú ini 'bi Léya, zía ídine kí siminé zía ndíki ìnyí owú'o'do zí Yakóbo.

¹⁸Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo méngì bilámá ledre go zíma, gí zía mál'bí 'yí 'bi moko amá zí o'do 'bi amá káa do kára.” Zía ífí ìrì owú née Isakára.

¹⁹Née ní zí Léya kpá ídine kí siminé zía ndíki ìnyí doa kéréjì owú'o'do zí Yakóbo.

²⁰Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo i'bí mongù tákpásílí go zíma. Bi ba ní o'do 'bi amá ni go óto úndrumá kíngaya gí zía mándíki owú ya'dá e go zía ìnyí doa kéréjì.” Zía ífí ìrì owú máa wo née Zebulúna.

²¹Nda gí 'dá'ba zía ndíki owúkára, do ífí ìrì a Dína.

²²Née ní zí Lomo sómúndíki ledre Rayéle, zía úwú ledre ené do líkpí misí'di 'bi ndíki owú zía.

²³Zí Rayéle ídine kí siminé zía ndíki owú'o'do, zía úku ledre kídí, “Lomo 'di'bioyó lerí gí do mimbé'demá go.”

²⁴Zía ífí ìrì a owú máa née Yoséfa. Zía úku ledre kídí, “Ngére Lomo idí kpá í'bí ngítì owú'o'do zíma.”

Bangákulú e etríni zí Yakóbo

²⁵Gí do kací bi Rayéle ndiki Yoséfa ní, zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, “Ídí mu ngúngu a zíma ndá'balúgu romá simi kángá amá.

²⁶Zíyí í'bí me'bemá e kí owú 'bi amá ga bi máméngì moko gí royé zíyí ní zíma, zíyí í'bí misí'di zíma ndéréma gí zía ówo moko bi máméngì zíyí ní go mbá.”

²⁷Tí lá zí Labána úkulúgu ledre zía kídí, “Togù ni útúásá kací komoyí yá, mángúngu romá zíyí ndá ndéré wá. Lomo 'dodo go zíma kídí úndru bi Ngére Lomo i'bí zíma ba ní ni gí zíyí.”

²⁸Zía kpá úku ngítì ledre zí Yakóbo kídí, “Ídí ólo éyí ga bi íli yée kací moko bi méngì ní mbá, mááyí í'bí yée zíyí.”

²⁹Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ówo moko bi máméngì zíyí ní bú bilámáne, zíma lúru bi kací bangá eyí e zíye étriyé kíngaya.

30 Simi bi koo máogụ ní, éyí niyí koo zíyí lá cúku'dée. Bi nda ba ní, éyí etriní zíyí go kíngaya rómo do rómó. Ngére Lomo i'bí úndru go zíyí, do bi ga bi za mbá mágámá doyé ní. Tí lá bi ba ní sındí kadra ogụ go zíma gí ro zíma tónóma lúru bi kací 'yí 'bi 'be 'bi amá e."

31 Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Máídí í'bí zíyí 'di?" Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Ndá aka í'bí éyí zíma wá. Tí lá togú áyí ngúngu yá, mááyí útúásá ndá'ba lúru bi kací bangá eyí e.

32 Ídí ngúngu a zíma gámáma dongará bangá eyí e za mbá, kábiriṛíkí e kí ina e, yée ga bi kí rííkí tífí e royé mĩngúngúcuá, téte téte, kpákpa kpákpa, dódóru togú mbú bukuluyé ní mbá zíma 'dí'bi yée káa do tákpásílí kací moko bi máméngí zíyí ní.

33 Togú méngí go kenée, máútúásá lóndo yíi simi bi áyí ógụ lúrusó'do bangá eyí e dongará tákpásílí bi í'bí zíma kací moko amá ní wá. Ina bi togú tífí ndáá roa téte téte togú kpákpa kpákpa wá togú mbú owú kábiriṛíkí ga bi royé ndáá bukuluné wá ní, áyí ówo a kídí máúgu yée née goó mĩúgu."

34 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Bilámáne idí mu káa zí bi úku née."

35 Simi sílì máa bi koo née ní, zí Labána ífi simi bangá ené e, kábiriṛíkí e kí ina e yée ga bi kí rííkí tífí e royé mĩngúngúcuá, téte téte, kpákpa kpákpa, dódóru, bukuluyé ní mbá, zía í'bí yée zí wotíne ndísi lúru bi kacíye.

36 Zía 'dí'bi bangá ga gére ndéré kíye do bi bi ni 'dí'bi 'yí sílì ota gí do bi bi Yakóbo ni doa ní.

37 Zí Yakóbo lágáogụ sílì kágá e ota káa do ngbángbá, zía lílì royé kpákpa kpákpa. Zía ófoóyó wo bi lílì ní gí ro zí bikenyí cóngó a bi 'dí simi née ídíne sága, do ótoómo bi bi lílì wá ní kenée gí ro zíye ídíye kí tífíye.

38 Zía óto ngbángbá ga gére née do bi bi bangá e ndísiní éwé iní doa ní, gí ro zía ídíne mbí kó'dú bangá ga gére simi bi niyí ógụ éwé iní ní. Simi bi bangá ga gére niyí go 'bé'be royé, oguní go éwé iní ní,

39 zí ya'dáye ndísi lé'béye do karáye kó'dú sílì kágá ga gére née. Zíye ndísiyé ndíki owú e kí tífí royé téte téte ngíti géyí kpákpa kpákpa.

40 Zí Yakóbo óto mĩnzéré kábiriṛíkí ga gére zíye ídíye do bi eyé kpí, tí lá zía óto ngítí bangá ga gére née ndísi lúru bangá 'bi Labána ga bi kí tífí royé téte téte togú mbú bukuluyé ní. Zía yéme bi kpí zí bangá ené e, oto kotru yée kí 'bi Labána wá.

41 Tí lá kídí bi mĩngburoko bangá ga gére née oguní go éwé iní ní, zí Yakóbo óto ngbángbá née kó'dúye do bi bi ndísiní éwé iní doa gí ro zíye ndísi 'bé'be royé cigí a,

42 tí lá bangá máa yée ga bi rógbóye roko'buyé ndáá ní, Yakóbo oto ené ngbángbá née kó'dúye wá. Gí ore zí bangá ga bi rógbóye roko'buyé ndáá ní ídíye go mbá 'bi Labána, yée ga bi kí roko'buyé ní mbá 'bi Yakóbo.

⁴³Née misi'di bi oto Yakóbo ídíne kí tǔ'dǔ éyí zíne ní. Ni nda goó 'yi bi kí tǔ'dǔ bangá e zíne kpá kí tǔ'dǔ 'yi 'bi moko e ya'dá e kí kará e, kpá kí gémele e kí dongí e ní.

Dosí éyí~e 31

Yakóbo ngasá gí zí Labána

¹Zí Yakóbo úwú ledre kídí wotí Labána e ndişiní úku ledre kídí, “Yakóbo 'di'bi éyí 'bi 'buzé go mbá káa do 'bi ené. Tǔ'dǔ éyí ga bi zí Yakóbo née gí simi éyí 'bi 'buzé.”

²Zí Yakóbo ówo a kídí toso ndişí 'bi Labána ndaá 'bi ené lolu kíne bilámáne káa zí bi kóna ní wá.

³Nda née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ndá'balúgu royí mu simi kánga 'bi 'buyí e kí sụmụyí e, Mááyí lúru bi kacíyí.”

⁴Gí ore née ní zí Yakóbo kákasa zí Rayéle e kí Léya idíní ógundíki née simi súwú do bi bi bangá ené niyí doa ní.

⁵Zía úku ledre zíye kídí, “Málúru ndişí 'bi 'buzé ndaá 'bi ené lolu kíma bilámáne káa zí bi kóo 'dá'dá ní wá, tí lá Lomo bi ndişí lúru bi kací babá ni bo kíma.

⁶Ówosé bú kídí mámengi moko zí 'buzé kí roko'bụmá mbá,

⁷tí simi ledre née ní zí 'buzé ndişiné mengi láráma do óyóló'bó toso tákpásílí bi ni íbí a zíma kací moko amá ní kídí sokó. Tí lá Lomo ili ené gí ro zía mengi máa bisinyíne wá.

⁸Togú Labána uku ledre go kídí, ‘Ína máa yée ga bi niyí ará yée kí sanáye téte téte niyí ídí tákpásílí kací moko eyí,’ owú ína ga bi ína e niyí ará yée ní niyí ídí mbá kí sanáye téte téte. Togú uku kídí, ‘Yée ga bi kí sanáye kpákpa kpákpa niyí ídí tákpásílí kací moko eyí,’ owú ína ga bi niyí ará yée ní niyí ídí mbá kí sanáye kpákpa kpákpa.

⁹Lomo 'di'bioyó bangá gí zí 'buzé go 'dá'ba zía íbí yée zíma.

¹⁰” Simi sındí kadra bi bangá e ndişiní 'bé'be royé ní, zíma 'dú'duru kídí ya'dá ína ga bi ndişiní lé'bé do karáye ní yí ené dǔyí yée ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi midódórụyé ní.

¹¹Zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zíma simi 'duru kídí, ‘Yakóbo.’ Zíma ndízimá kídí ‘Í Ngére.’

¹²Zía úku tátá ledre kídí, ‘Lúru aka, ya'dá ína ga bi ndişiní lé'bé do karáye ní, yí eyé dǔyí yée ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi dódóru ní. Mámengi ledre née zía mengi roné kenée gí zía máówo éyí bi Labána mengi kíyí née go.

¹³Mááyí Lomo bi ndişí lúru bi kací 'yi 'bi Bétele, kídí bi léfe sụ'bú do tutú zíyí kí mócú éyí zíma ní. Cakaba ní ínyí mu zíyí ndá'balúgu royí do bi bi arání yíi doa ní.’ ”

14Zí Rayéle e kí Léya úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Éyí ñi bo bi ídíáká zíze ífi a dongaráze káa do éyí kací 'buzé ní?”

15Ndịsi méngi láráze káa zí 'yi lóngó e ní gí zí 'di? Ugúoyó ené lá duú zée 'dá'ba wá, késí bi i'biní kacíze ní sinyionzó go za mbá.

16Ma'díi tị'dụ éyí ga bi Lomo 'di'bioyó yée gí zí 'buzé née ní yí ené éyí ezé e kí owú 'bi ezé e. Bi kenée ní méngi lá ledre bi Lomo uku zíyí ní.”

17Zí Yakóbo óto owú 'bi ené e kí me'bené e mbá do gémele e,

18zía ócọ bangá ené e mbá 'dá'dá kí éyí ga bi ndiki yée simi Padána Aráma ní mbá ndá'bané kíye zí 'buné Isáka simi káṅgá bi Kanána ní.

19Simi bi Labána ndéré ólo bi kábiriṅki ené ní, gí do kací a née ní zí Rayéle úgu lomo 'bi 'buné ga bi 'be ore ní.

20Ábuwá Yakóbo londo yí ené lá Labána 'yi 'bi Aráma káa bi ñi ówo a kídí née ñi go ngásáokpó ené.

21Zía 'dí'bi éyí ené e mbá do ndéréokpóne. Zía 'dógu ngburu bi Efaráta ní, zía 'dí'bi misi'di ndéré 'díyi roné do bi ekíekí bi simi káṅgá bi Gílídi ní.

Labána ogólodú Yakóbo

22Simi sílì ota do úku ledre zí Labána kídí Yakóbo ngasáokpó go.

23Zí Labána 'dí'bi 'yi ené e, zíye ógólodú Yakóbo kí sílì ñnyì doa gbre do ógundiki wo do bi ekíekí bi simi káṅgá bi Gílídi ní.

24Kí ndụlụ a née, zí Lomo 'dódo roné zí Labána 'yi 'bi Aráma simi 'duru do úku ledre zía kídí, “Ídí bándá royí, ndáá úku bisinyí ledre togú mbú mócú éyí zí Yakóbo cúku'dée wá.”

25Yakóbo oto kóo táya ené do bi ekíekí bi simi káṅgá bi Gílídi ní. Simi bi Labána kí sumuné e ogundikiní wo ní, zíye óto 'bi eyé táya kpá ore.

26Zí Labána úku ledre zí Yakóbo kídí, “Éyí bi lóndo máa zíyí ngásáokpóyí kí nyíma e káa zí kará ga bi 'di'biní yée simi okó ní gí roa ní 'di?”

27Éyí bi úgu royí gí zía zíyí ngásáokpóyí úku 'dódo zíma gí zía wá ní 'di? Togú úku 'dódo kóo zíma ní, mááyí kóo óto ayímbi gí rosé zíze lé'bé ke'bi kí ụcụ kụ'dụ zíma í'bi misi'di zíse kí rokinyi do mimbé'demá.

28Lúrú aka máúdru gbawá súrú mimbé'de bulúndumá e kí nyíma e í'bi mandá zíye. Méngi née bicayi ledre.

29Mááyí kí roko'bu zíma gí ro zíma méngi bisinyí ledre kíyí, tí lá kí ndụluna Lomo bi ndịsi lúrú bi kací 'buyí e ní mada máa kídí, 'Mándá úku bisinyí ledre togú mbú ési ngiri simiyí gbawá cúku'dée.’

30Máówo bú kídí ndá'balúgu royí gí zía 'bú 'be 'bi esé ofụ doyí go. Tí lá éyí bi úgu lomo amá e gí roa ní 'di?”

- 31 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí Labána kídí, “Ngiri mengi máa née, gi zía másómú 'bi amá kídí áyí 'dí'bióyó nyíyí e gi zíma kí cóngóro.
- 32 Tí lá togú ówo 'yí go kíra kí lomo eyí e zíne yá, idíní úfuóyó wo 'dá'ba. Do komo 'yí ezé e kíra ní. Ídí mu gámásó'do éyí eyí e dongará éyí amá e, togú ówo go zíyí 'dí'bi a.” Yakóbo owo ené bi kídí Rayéle ugu lomo ga bi 'bi Labána ní go wá.
- 33 Zí Labána ndéréne gámásó'do bi simi kútú 'bi Yakóbo, zía ndéréne simi kútú 'bi Léya, nda gi ore simi kútú 'bi kará ga bi kóo gbre owúkúlú e ní, ndiki lomo ené e wá. Nda née ní zía ndéréne simi kútú 'bi Rayéle.
- 34 Ábuwá Rayéle 'di'bi lomo ga gére née go do óto yée sí bindísi bi do gémele ené ní zía ndísiné doyé. Zí Labána gámáne simi éyí ga bi simi kútú ore ní mbá owo kémbí éyí wá.
- 35 Zí Rayéle úku ledre zí 'buné, “Mimbé'deyí nda ésí wá, mongú 'yí, tí lá máútúásá tóro 'dága do komoyí wá, mááyí kí ndíyá ezé 'bi kará e romá.” Zí Labána gámáne má ndiki lomo ené e wá.
- 36 Zí mimbé'de Yakóbo ésíne. Zía ndú'yú Labána kí mimbé'dekesí kídí, “Éyí bi máméngi zíyí bisinyíne ní 'di? Lorú bi má'déwe wo, bi zíyí ndísiyí ógólódú kacíma gi roa kenée wo be 'di?
- 37 Bi gírágá báyi simi éyí amá e go mbá ní, éyí eyí bi ndíki dongará éyí amá e ní go 'di? Óto mu gi 'dáa kó'dú sùmuyí e kí sùmumá e ona, gi ro do 'dəcí ngbanga dongaráze kéyí.
- 38” Ndísizé kéyí go kí simibi cí kéré a. Kábiríkí e kí ína eyí e ndísiní ndíki owú e kací kadra mbá bilámáye, máúfu gbawá ya'dá kábiríkí e gi simi bangá eyí e zíma ánu a.
- 39 Abú bangá sinyi 'di'bi bangá eyí e yá, máimbíógu umbuyé 'dódo a zíyí kídí née ndaá 'bi ené luyú amá wá ní wá. Bangá ga bi ndísiní índri née zí ngíriye ídine domá. Zíyí ndísiyí úku ledre zíma ndísi í'bilúgu kulú bangá eyí ga bi togú uguní yée go kí kadra togú mbú kí ndulú ní.
- 40 Míndísimá ni kóo káa zí ba, kí kadra, pho'du kadra ni ndísi óngbó máa. Ni ógu kí ndulú ní zí drú olúne simimá 'bí 'di'bi gbawá komomá.
- 41 Simibi cí kéré a mááyí míndísimá zíyí 'be. Zíma méngi moko zíyí kí simibi sokó doa eso gi ro ófú nyíyí ga bi gbre née, zíma méngi ngíti moko zíyí kí simibi inyí doa kíé'do gi ro úgú bangá e kée gi zíyí. Simi ledre ga gére née ní, zíyí ndísiyí óyóló'bo toso tákpásílí bi do í'bí a zíma kací moko bi máméngi ní gbú gbú kí'dí tú'dú.
- 42 Togú Lomo bi ndísi lúru bi kací babá, Lomo bi ndísi lúru bi kací Abarayáma e kí Isáka ndaá ídí kíma wá, káa bi ma'díi ógóóyó máa go 'dá'ba kí sílma sokó. Tí lá Lomo luru 'do'dó amá kí moko bi máméngi wo ní zía ínyiné máda yíi kí nduluna.”
- 43 Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Kará ga gére née niyí nyíma e, owú 'bi eyé ga gére née owú 'bi amá e kí bangá ga gére née mbá. Éyí ga bi lúru yée née mbá

éyí amá e. Bi kenée ní éyí bi mááyí méngì a karaba gí ro nyíma e kí owù 'bi eyé e ní 'di?

⁴⁴Ógù mu zíze yéme ledre dongaráze kényi. Idíze úrú tutú e kúra gí ro zíze ndísi sómúndíki ledre miyéme ledre née gí roa.”

⁴⁵Née ní zí Yakóbo 'dí'bi mongú tutú do ícióto a cí 'dága káa do dosí a.

⁴⁶Zíá úku ledre zí sùmuné e, “Dó'dù yókosé tutú e.” Née ní zí sùmuga 'dó'dúyóko tutú e do úrú a ngí. Zíye ndísiyè cigí miúrú tutú ba ánu éyí miánu.

⁴⁷Zí Labána ífí ìrì bi máa née Zígárá Sadúsa, zí Yakóbo ífí 'bi ené yaá Gílìdì.

⁴⁸Zí Labána úku ledre kídí, “Karaba ní tutú bi úrúze ba ni go éyí bi ni óto zée zíze ndísiyé sómúndíki miyéme ledre bi dongaráze kényi ní.” Née sí ledre bi ndoloní ìrì bi née Gílìdì gí zíá ní.

⁴⁹Ndísiní kpá ndólo bi née Mizípa, gí zíá Labána uku ledre kídí, “Ngére Lomo idí lúru bi dozé sìmì bi ndazé do bikérí a kényi wá ní.

⁵⁰Togú méngì lárá nyíma ga gére, togú 'dí'bi mbú ngíti géyí kará e, abú ngíti 'yì uku'dodo zíma wá, ídí ówo a kídí Lomo owo ledre née bi dongaráze kényi ní go.”

⁵¹Zí Labána kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, “Miúrú tutú ni go ba kí mongú tutú bi otozé wo dongaráze kényi ní.

⁵²Tutú bi úrúze kí mongú tutú née ni ndísi óto zée zíze ndísi sómúndíki a kídí, máútúásá ókpóomo tutú ga gére née ndéré méngì bisinyí ledre kényi wá, útúásá kpá ókpóomo a zýyí ndéréyí méngì bisinyí ledre kíma wá.

⁵³Lomo bi ndísi lúru bi kací Abarayáma, Lomo bi ndísi lúru bi kací Nówara e kí Lomo bi ndísi lúru bi kací 'búyè e ní ni 'dècì ngbanga née ne dongaráze.” Zí Yakóbo lólóbù kí ìrì Lomo bi 'bua Isáka ndísi óto úndrua kídí née ni lódù kací miyéme ledre née.

⁵⁴Zí Yakóbo 'dáná éyí do bi ekíekí bi sìmì káṅgá bi Gílìdì ní, do ndólo sùmuné e zíye ánu éyí kéye. Gí do kací éyí miánu zíye 'dú'duyé cìkì ore.

⁵⁵Akpa kí phiyí a née, zí Labána fáka nyíne e kí bulúnduné e zíá údru sùrú mímbe'deyé za mbá. Zíá ìnyìné ndá'balúgu roné 'be 'bi ené.

Dosí éyí~e 32

Yakóbo yeme roné ndéré lúru Ésawu

¹Gí do kací née ní, Yakóbo ni mindéréne do misi'di, zí maláyika ga bi 'bi Lomo ní 'dódo royé zíá.

²Sìmì bi Yakóbo lurúndiki yé ní, zíá úku ledre kídí, “Ba táya 'bi Lomo.” Née ní zíá ìnyìné ífí ìrì bi née Manayíma.

³Zí Yakóbo ìnyìné kása 'yì kasa ené e 'dá'dá zí lúnduné Ésawu sìmì káṅgá bi kí ìrìné Seyíra do bi bi kóo bulúndu Edómo ndísiní doa ní.

⁴Zíá úku ledre zíye kídí, “Togú ndéré ndíkisé mongú 'yì amá Ésawu go yá, zíse úku ledre zía yaá, ‘Yì kasa eyì Yakóbo uku ledre yaá, tú'dù sìmìbi ga bì okpó ba mbá mándìsì ndìsì 'be 'bì Labána.

⁵Mándá'baógu go mááyí kí tú'dù, ìtí e, kí dongí e, kábìrìkì e, ína e kpá kí 'yì kasa e ya'dá e kí kará e zíma. Mákása 'yì kasa ga ba máa zíyì gí ro zíyì ótoómo bisinyí ledre ga bì kóo māméngì yéé zíyì ní, zíyì 'dí'bi máa sìmì sùmù tí káa do owù 'bì mbágáyì.’ ”

⁶Sìmì bì 'yì kasa ga gére nda'baluguní royé ógundíki Yakóbo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Nderé ndikizé lúnduyì Ésawu go, cakaba ní nì gírì go do mìsì'dì mìóguné zíyì yána kí 'yì e do kacíne míya eso (400).”

⁷Zí ngìrì útúne sìmì Yakóbo, zía ífi sìmì 'yì ené e kí bangá ené e gbre.

⁸Sìmì sómù ledre ené, “Togú Ésawu ogù go útú kí okó do ngíti géyì 'yì ené e yá, ngíti géyì 'yì ga bì utú aka doyé wá ní niyí ngásáókpó zíye ómoyé.”

⁹Née ní zí Yakóbo ìnyìné ìni ini zí Lomo, “Mbófo éyì zíyì Lomo bì kóo ndìsì lúru bì kací bulúndumá Abarayáma kí 'bùmá Isáka ní, áyì Ngére bì úku ledre zíma kídí, ‘Ndá'ba mu sìmì káṅgá eyì zí sùmuyì e, mááyí óto yì zí bilámá ledre e ndìsì méngì royé zíyì ní.’

¹⁰Bì go kenée ní, Lomo mááyí bisinyí 'yì. Máútúásá kóo ówo bilámá ledre káa zí bì méngì wo zíyì 'í'bí tú'dù éyì e zíma ba wá. Sìmì bì kóo mááyí 'dógu Yeredéne ní, mááyí kóo dūyì kí ngbángbá do sílìma, tí lá bì nda ba ní, mááyí go kí tú'dù éyì e zíma káa zí bì máífi sìmìyè gbre née.

¹¹Áko Lomo, máíni ini ba zíyì gí ro zíyì yómo máa gí zí lúndumá Ésawu. Ngìrì a ndìsì méngì máa gí zía nì ógu útú kí okó domá, kí kará e kí owù ga ba mbá.

¹²Tí lá úku kóo ledre kídí, ‘Mááyí óto yì zí bilámá ledre e ndìsì méngì royé zíyì, bulúnduyì e niyì étrì káa zí sayi bì kól'dù míkavu bì ngárá utúasání óloónzó a wá ní.’ ”

¹³Zí Yakóbo 'dú'duné cìkì íri. Gí sìmì éyì ga bì zía ní, zía ìnyìné géle ngíti géyì 'í'bí a zí lúnduné Ésawu.

¹⁴'Dì'bi kóo kará ína e míya gbre (200), ya'dá ye cì kéré a (20), kará kábìrìkì e míya gbre (200), ya'dá ye cì kéré a (20),

¹⁵kará gémele e cì kéré a doa sokó (30) kí owù 'bì eyé e, kará ìtí e cì gbre (40), ya'dá ye sokó (10), nda kí kará dongí e cì kéré a (20) kí ya'dá ye sokó (10).

¹⁶Zí Yakóbo ìnyìné ífi bangá ga gére née kací sí doyé. Zía 'dí'bi 'yì kasa ené e do óto yéé kací bangá ga bì ifi yéé née kí'è'do kí'è'do mbá. Zía úku ledre zíye kídí, “Ndérésé mu 'dá'dá íri, ídísé ndéré kí dongarase.”

17Zíá úku ledre zí wo bi ni 'dá'dá zí lafúne ní kídí, “Sìmi bi ndíkísé go kí lúndumá Ésawu zíá ndúndu'yú yaá, ‘Áyí 'yì 'bi ambi, sara áyí ndéré 'da, sara ambí ni mǐngí bangá ga bi kó'dú ba ne ní?”

18Ídí úkulúgu ledre zíá kídí, ‘Bangá ga ba 'bi 'yì kasa eyì Yakóbo. Kasa yée zíyì ngéré ené. Ni gí 'dá'ba gírí rayí.’ ”

19Zí Yakóbo kpá úku ledre zí ngíti géyì 'yì kasa ené ga gére née mikékeríá mbá kídí, “Ídí sé úku mbá kémbí ledre kíé'do sìmi bi ndíkísé go kí Ésawu e ní.

20Ledre nda lígì sée kí úku a bi yaá, ‘Yì kasa eyì Yakóbo ni gí 'dá'ba gírí rayí ní wá.’ ” Kací sómù ledre 'bi Yakóbo, i'bí kóo tǔ'dú éyì ga gére née zí Ésawu gí ro zí bi émené roa zíá ótoómo bisinyí ledre bi kóo née mengì wo kíe ní.

21Née ní zí Yakóbo kásaókpó éyì ga gére ené 'dá'dá, tí lá zíá 'dú'duné cìkì do táya ore.

Yakóbo oróní royé kí Lomo

22Kí ndulú a née ní, zí Yakóbo 'dí'bi me'bené e gbrengrárá kí owúkará 'yì 'bi moko ené e gbrené nda kí wotíne sokó doa kíé'do (11) do kásaókpó yée sága ngburu bi kí ìríné Zabúkù ní.

23Gí do kací bi kásaókpó yée go sága ní, zíá kpá kásaókpó éyì ené e mbá sága íri.

24Née ní zí Yakóbo ídíákáne ore ngúcuné 'dogu ené bi sága wá. Zí ngíti o'do óguné útúne kí okó do Yakóbo, zíyè oró royé kéne bi ndre.

25Sìmi bi o'do née owo ya née utúasá ónzó ngóró a bi wá ní, zíá ìnyìné ócò komo 'bungono Yakóbo kpoó, zí komo 'bungono a éfíne.

26Nda née ní, zí o'do née úku ledre kídí, “Ídí sílìyì gí romá mu zíma ndéréma, bi ará go.” Tí lá zí Yakóbo úkulúgu ledre zíá kídí, “Máí'dí amá sílìma gí royì wá, 'búó togú údru súrú go mímbe'demá.”

27Zí o'do née ndú'yú wo kídí, “Ìrìyì náambi?” Zí Yakóbo úkulúgu ledre zíá kídí, “Ìrímá Yakóbo.”

28Gí ore zí o'do née úku ledre kídí, “Ìrìyì ndaá lolu Yakóbo wá, ìrìyì nda go Isiréle gí zíá rómo komo 'yì e do sogo kánḡá ba go mbá zíyì go kpá rómo cú komo Lomo.”

29Zí Yakóbo úku ledre zíá kídí, “Mongú 'yì ífí aka kpá ìrìyì zíma.” Zíá úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Éyì bi ndú'yú ìrímá gí roa ní 'di?” Zí o'do née nda ìnyìné údru súrú mímbe'de Yakóbo.

30Nda née ní, zí Yakóbo ndólo ìrì bi née Penuwéle. ” Máúku ledre née kenée gí zíá bi málúru Lomo go cú kí komomá máúyu wá ní.”

31Zí bi nda go aráónzó roné. Zí Yakóbo ìnyìné gí sìmi Penuwéle ndéréókpóne nda go miécíné gí zí 'bungononé bi efí ní.

³²Née sí ledre bi karaba Isiréle e anuní cídri bi simi longu bangá gi zía wá ní, gi zía o'do née oco koo Yakóbo do cídri a bi komo 'bungono a ní.

Dosí éyí~e 33

Yakóbo ndikíní kí lúnduné Ésawu

¹Yakóbo ni lúru bi káa ní zía ónzó komoné gbó ro Ésawu kí ogu kí tú'dú 'yi e do kacíne míya eso (400). Née ní zí Yakóbo ìnyiné ífi owú e, yée ga bi 'bi Léya kí Rayéle nda kí 'bi owúkará 'yi 'bi moko ga bi gbre ní.

²Zía óto kará 'yi 'bi moko ga gére née kí owú 'bi eyé e 'dá'dá, Léya kí 'bi ené e gi do kacíye, Rayéle kí Yoséfa niyí 'bi eyé nda dudu gi 'dá'ba.

³Zí Yakóbo útúne zíye 'dá'dá, zía útúne do ngúrú sındíne bi ótú doné kó'dú Ésawu bi kí'dí ìnyí doa gbre simi bi ogu go gbóo cigí lúnduné ní.

⁴Tí lá zí Ésawu ngásáne fáka Yakóbo do óto sílíné do goa tónóne íni ini roa. Zíye útúye mbá íni ini.

⁵Zí Ésawu óyó komoné káa gbó ro kará e kí owú e. Zía ndú'yú Yakóbo kí'dí, “Yí ga bi ógusé kéye ba 'bi eyé náambi?” Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía yaá, “Mongú 'yi, née owú ga bi Lomo owo ledre káma zía í'bí yée zí 'yi 'bi moko eyí ní.”

⁶Nda née ní, zí kará 'yi moko ga ba kí owú 'bi eyé e née óguyé ótú doyé bi í'bí mandá zí Ésawu.

⁷Gi do kacíye, zí Léya kí owú 'bi ené e óguyé ótú doyé bi kó'dú Ésawu do kpá í'bí mandá zía. Oduyé nda dudu zí Yoséfa e kí Rayéle óguyé, zíye méngi a kpá kenée.

⁸Zí Ésawu ndú'yú Yakóbo kí'dí, “Lúndu 'bi enée, ndikízé kí 'yi e do misí'di kára mĩndéréye kí tú'dú bangá e, ledre máa 'be káa be 'di?” Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kí'dí, “Mákása bangá ga gére née máa zíyí gi ro zí mĩmbé'deyí ìdríne romá mongú 'yi.”

⁹Tí lá zí Ésawu úkulúgu ledre zía kí'dí, “Lúndu 'bi enée, máútúásá 'dí'bi tú'dú bangá ga gére née wá, gi zía tú'dú bangá e niyí kpá bo zíma. 'Bi eyí ga gére née idíní zíyí.”

¹⁰Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kí'dí, “Mongú 'yi, ndaá kenée wá. Togú 'búma ni doyí, ídì 'dí'bi tákpásílí bi máí'bí zíyí née. Káa zí bi málúru yí karaba ba ní, nda káa zí málúru cú Lomo ní. Gi zía bi óto 'búma go zíyí 'dí'bi máa simi sũmũ kí mĩmbé'deyí kíé'do ní.

¹¹Bi go kenée ní, mándéndí romá go zíyí ídì 'dí'bi tákpásílí bi máí'bí yée zíyí née, gi zía Lomo saká máa go kíngaya kí éyí ga gére née.” Nda gi zía bi Yakóbo lánýá nda ro Ésawu go kíngaya ní, zí Ésawu ngúngu a zía 'dí'bi yée.

¹²Gi ore zí Ésawu úku ledre kí'dí, “Nderézé mu 'be. Mááyí 'díyíóto sée.”

¹³Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kí'dí, “Mongú 'yi, cóngó ro mĩnzéré owú ga ba ndaá. Ili kpá zíma lúru kací mĩnzéré bangá ga bi niyí aka úlú umba ní. Togú nderézé kíye kakara kenée yá, lá kadra kíé'do bangá ga gére née niyí úyuónzó royé mbá.

¹⁴Bi kenée ní, mongú 'yì ndéré 'bì eyí mu zíma 'dá'dá íri, mááyí lódúyí gí yáa ndoo kací ndéré bì bangá ga ba kí owù e niyí ndéré a ní, gí zíma ógumá 'be 'bì ngére sìmì Seyíra.”

¹⁵Nda née ní zí Èsawu úku ledre zí Yakóbo kídí, “Togú kenée, mááyí ótoómo ngíti géyì 'yì amá ga ba zíse ógusé kéye.” Zí Yakóbo ndúndu'yú kídí, “Nda née kenée gí ro 'dì? Ngére máílì tí lá zíyì ìdrì mímbe'deyì romá éyì bì nì méngì zée ní ndaá.”

¹⁶Née ní kpá 'duo kadra née, zí Èsawu ìnyìné ndá'balúgu roné sìmì Seyíra.

¹⁷Tí lá zí Yakóbo ìnyiyé gí ore ndéréóguyé do ngíti bì ndìshíní ndólo a Sùkótù kídí bì lagá kùtù zíne kí bangá ené e ní. Née sí ledre bì ndoloní ìrì bì née gí zía Sùkóta ní.

¹⁸Gí do kací bì Yakóbo ìnyìní gí sìmì Padána Aráma ní, zíye ndéréóguyé bìlámáne sìmì mongú gara bì kí ìrìné Sekéme sìmì kàngá 'bì Kanána, zía óto táya ené m'dí sìmì súwú cigí mongú gara ore.

¹⁹Zí Yakóbo ìnyìné úgú bì bì oto táya ené doa née gí zí wotí Amóra 'yì 'bì Sekéme kí m'írìrìrì késí míya k'í'do.

²⁰Née ní zí Yakóbo ó'bó mbayi gí sìmì tutú ore do ìfí ìrì a Lomo bì ndìsì lúru bì kací Isiréle e ní.

Dosí éyí~e 34

Wotí Amóra ngaka Dína nyí Yakóbo

¹Kadra k'í'do zí Dína nyí Yakóbo bì ndikiní kí Léya ní ìnyìné ndéréne lúru ngíti géyì kará e gí dongará 'yì ga bì 'bì Sekéme ní.

²Sìmì bì komo wotí Amóra ngére bì ore 'yì 'bì Ìvíta bì kí ìrìné kpá Sekéme utú ro Dína ní, zía ìnyìné ngáka Dína ndìsì k'íe káa do kára kí cóngóro.

³Nda née ní, zí 'bú Dína nyí Yakóbo nda ídine doa kíngaya, zía ndìshíné lóndo komo owúkára née gí ro zí 'búne ídine doa.

⁴Zí Sekéme úku ledre zí 'buné Amóra kídí, “Babá ófú owúkára née zíma.”

⁵Sìmì bì Yakóbo uwú ledre yaá ngakaní nyíne Dína go ndìsì k'íe kí cóngóro ní, zía ndécíne tí zaá gí sìmì kadra bì wotí ga nda'baoguní gí sìmì súwú go 'be kí lúru kací bangá eyé e ní.

⁶Nda née ní, zí Amóra 'bù Sekéme ndéréne ndú'yú Yakóbo gí ro ledre nyí a zí wotíne.

⁷Sìmì bì wotí Yakóbo e uwúní ledre bì méngì roné zíye kenée ní, geré zíye ndá'balúgu royé gí sìmì súwú 'be. Zí ledre née í'bí komokenyí kí sìmikesí zíye kíngaya, gí zía éyì bì Sekéme méngì née oto kese go ro 'yì 'bì Isiréle e. Née bicayi ledre bì utúasá zía méngì roné wá ní.

- ⁸Tí lá zí Amóra úku ledre zíye kídí, “Mimbé'de Wotíma Sekéme ili nyíse née go kíngaya. Ótoómosé wo mu zía, zía 'dí'bi wo káa do me'bené.
- ⁹Ni miútúásáne zíze yéme ledre ófú ro dongaráze kése. Azé 'dí'bi nyíse e, zíze kpá 'dí'bi nyíze e.
- ¹⁰Ásé ndísi dongaráze simi Sekéme ona do bilámá bi. Azé kpá í'bí bi ga bi ona ní mbá zíze, zíze ndísi gámáse kí bangá esé e simi a káa zí bi ílisé ní. Ásé kpá ówo bilámá ledre gi simi káṅgá ba ona.”
- ¹¹Zí Sekéme úku ledre zí 'bù Dína e kí lúnduga kídí, “Ótoómosé ledre zíma, zíze ófú rozé kéne. Mááyí í'bí éyí ga bi ílisé yéé ní mbá zíze.
- ¹²Úkusé lá ledre éyí bi ílisé ní, zíze ólo késí kára esé káa zí bi ílisé ní, mááyí í'bí a zíze togú ótoómosé nyíse née go zíma ófú a ní.”
- ¹³Gi zía bi sinyiní lémiyé Dína go ní, zí wotí Yakóbo e sómúndíki mani lóndo Sekéme kí 'buné Amóra káe simi bi niyí ódro kéye ní kídí,
- ¹⁴” Utúasázé méngi ledre káa zí née wá. I'bíze ezé lémiyé zí o'do bi ngará utú ngbuṛu wá ní wá. Née mongú komokenyí zíze.
- ¹⁵Azé ṅúṅgu ledre née 'búó togú 'yí esé ga bi ya'dá e ní utúní go mbá ngbuṛu zíye ídíye go káa zíze ní.
- ¹⁶Azé nda fú í'bí nyíze e zíze ófúyé e zíze kpá ófú nyíse e. Togú ledre née méngi roné go kenée azé fú ógu ndísi kése káa do 'yí e kíé'do.
- ¹⁷Tí lá togú ṅúṅgusé esé ledre útú ngbuṛu wá, azé 'dí'bi lémiyé zíze ókpóze káe.”
- ¹⁸Zí ledre bi ukuní née útúásáne komo Amóra e kí wotíne Sekéme.
- ¹⁹Sekéme ni owúphirangá bi kí ledrené owóowó rómo do 'yí ga 'be 'bi eyé ore mbá ní. Lu'bú wá, zía ínyiné geré ndéré méngi ledre bi ukuní née gi zía 'bú nyí Yakóbo ofú kóo doa go.
- ²⁰Née ní, zí Amóra kí wotíne Sekéme ndéréye ku mbotu mongú gara ódroyé zí 'yí eyé ga bi simi gara ore ní.
- ²¹” 'Yí ga gére niyí bilámá 'yí e. Ni bilámáne zíye ndísiyé simi káṅgá ezé ona ndísi gámá kí bangá eyé e káa zí bi iliní ní gi zía káṅgá ezé ni mongúne kíngaya, ni 'dí'bi zée kéye mbá. Azé ófú nyíye zíye kpá ófú nyíze e.
- ²²Tí lá ledre kíé'do. 'Yí ga gére née niyí ṅúṅgu a zíze ídíze kéye káa do 'yí kíé'do 'búó togú zée ya'dá e utúze go mbá ngbuṛu zíze ídíze káa zí ye ní.
- ²³Lúrúsé aka, tú'dú bangá e kí tú'dú ngíti géyí éyí ga bi zíye née niyí nda ídí go káa zí 'bi ezé e ní. Bi kenée ní, ṅunguzé mu zíye kenée gi ro zíye ndísiyé dongaráze ona.”
- ²⁴Zí ya'dá ga bi nderení ku mbotu mongú gara ní ínyiyé mbá ṅúṅgu ledre 'bi Amóra e kí wotíne Sekéme, zí ya'dá e ínyiyé mbá útúye ngbuṛu.

²⁵Gi do kací sílì ota, sìmi bì unḡú nì aka ndìsì 'dó'do yée ní, zí wotí Yakóbo e gbre, Simiyóna e kí Lévi bì niyí gí sìmi mbágá kí Dína e ní ñnyiyé 'dí'bi mongú maku eyé ndéré útú okó do 'yì ga gére née sìmi bì ledre lìgì yée go ní. Zíye úfu zaá ya'dá ga bì sìmi mongú gara née ore mbá.

²⁶Zíye óguyé kpurú gí do Amóra kí wotíne Sekéme do úfu yée 'dá'ba. Zíye 'dí'bi lémiyé Dína gí 'be 'bì Sekéme yóó zíye ókpóye kíe.

²⁷Zí ngíti géyì wotí Yakóbo e ndéréye do bi bì ufuní 'yì e doa née do ngáka éyì kací 'yì ga bì sìmi mongú gara ore kí'dí bì sinyiní lémiyé ní mbá.

²⁸Zíye 'dí'bi bangá ga bì kábìrìkì e, ìtì e, dongí e nda kí ngíti géyì éyì ga bì iliní yée sìmi mongú gara gí ore ní mbá ókpó kíe sìmi súwú.

²⁹Gi do kací bì ngaka onzóní éyì ga bì kí ledreyé owóowó ní go ní, zíye ñnyiyé 'dí'bi kará e kí owú e kacíye mbá ókpó kíye.

³⁰Zí Yakóbo úku ledre zí Simiyóna e kí Lévi kídí, “Dí'biógusé báfí go dongaráze kí 'yì 'bì Kanána e kí 'yì 'bì Peréze e m̀ngí káḡgá ga ba. 'Yì ga gére née niyí go óḡú ídí mbá okó romá. Lúrúsé aka eyezé kpá wá, togú kotruní royé óḡú útú okó kíma ní, niyí úfu máa kí éyì ga bì 'be 'bì amá ní mbá 'dá'ba.”

³¹Tí lá zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Nì miútúásáne zía méngì lárá lémizé káa zí kára bì ndìsì gámá kací ya'dá faa ní?”

Dosí éyì~e 35

Yakóbo om̀lugu roné sìmi Bétele

¹Gi do kací ledre née ní, zí Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ómú mu ndéré ndìsìyì sìmi Bétele, zíyì ó'bó mbayi íri zí Lomo bì kóo 'dodo roné zíyì sìmi bì kóo áyì ndìsì ngásá gí zí lúnduyì Ésawu ní.”

²Née ní, zí Yakóbo úku ledre zí 'yì 'bì 'be 'bì ené e kí 'yì ga bì kóo niyí kéye ní kídí, “Úcúoyósé lomo 'bì 'yì lónḡó ga bì do sílìse née mbá 'dá'ba, zíse méngì ondú bì ndìsì óto 'yì zía útúásáne kací komo Lomo ní, zíse nda 'dí'bi bìlámá bongó esé e ési yée rosé.

³Gi ore zíse óḡusé zíze ndéréze sìmi Bétele, kí'dí bì mááyì ó'bó mbayi zí Lomo ní. Lomo bì ndìsì úwú ini amá sìmi bì mááyì kí mongú sómú ledre, zía ndìsìné lúru bì ne kacíma kací kadra mbá ní.”

⁴Née ní, zíye í'bì lomo ga gére kí ngo'di ga bì ro mbíliye ní mbá zí Yakóbo. Zí Yakóbo ícióto lomo kí éyì mbílí ga gére née sìmi káḡgá cìkì sí kágá sìmi Sekéme ore.

⁵Sìmi bì Yakóbo e kí 'yì ené e ñnyiní go ndéré ní, zí Lomo ési ngirì sìmi 'yì ga bì sìmi gara ore ní mbá, káa bì niyí ndéré lódú Yakóbo e kí 'yì ené e ke.

⁶Zí Yakóbo e kí 'yì ga bì kóo do kacíne ní ndéréóguyé sìmi bì bì kí ìrìné Lúzù bì ndìsìní kpá ndólo a Bétele, sìmi káḡgá bì Kanána ní.

⁷Simi Bétele íri, zía ó'bó mbayi zí Lomo do ífí ìrì a, Lomo 'bì Bétele gí zía Lomo 'dodo kóo roné zía ore simi bì ni ngásáoyó roné gí zí lúnduné ní.

⁸Née ní, zí Débura bì nḡboróogụ Rebéka ní úyuné. Do óto bi zía sí ngíti mongú kágá kí ìrìné óka simi Bétele ore. Zíye ífí ìrì bi née Alóni Bakútu.

⁹Gí do kací bì Yakóbo nda'baogụ gí simi Padána Aráma ní, zí Lomo 'dódo roné zía do í'bí ándá úndru zía.

¹⁰Zí Lomo úku ledre zía kídí, “Ìrìyí ni yí ené tí Yakóbo, tí lá utúásání lolu ndólo yí Yakóbo wá, niyí nda ndólo yí go Isiréle.” Née ní zía ìnyìné ífí ìrì doa Isiréle.

¹¹Gí ore zí Lomo úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bì roko'bu a ofu go ní, máí'bí roko'bu go zíyí ndíki tú'dú owú e, zí bulúnduyí e étriyé tú'dú. Ríkí sí do 'yíma'dí e, kí bi eyé e niyí ólúógụ gí simiyí, zí ngíti géyí ídíye káa do mḡngburoko ngére e.

¹²Káḡgá bì kóo máí'bí zí Abarayáma e kí Isáka ní, máí'bí kpá go zíyí, mááyí kpá í'bí káḡgá née zí bulúnduyí e gí do kacíyí.”

¹³Simi bì Lomo uku ledre née kenée ní, zía ìnyìné ndéréókpóne gí do bi bì gáa ndìsì ódro doa zí Yakóbo ní.

¹⁴Gí ore, zí Yakóbo ícióto mongú tutú cí 'dága do bi bì Lomo odro zía doa née. Zía ìnyìné 'dí'bi le'yí kí sù'bu léfe a do tutú née káa do 'dáná éyí óto úndru Lomo kíe.

¹⁵Zí Yakóbo ífí ìrì bi bì Lomo odro zía doa née Bétele.

Ledre gí ro umbu Rayéle

¹⁶Née ní, zí Yakóbo e ómúye gí simi Bétele gí ore, simi bì niyí aka do misi'di gbála gí simi Efaráta ní, zí sḡndí kadra útúásáne gí ro zí Rayéle áráne. Zí owú nda tónóne ówoné simi a bisinyíne kíngaya.

¹⁷Gí zía bì miárá Rayéle 'do'do kóo wo go kíngaya ní, zí kára bì ndìsì sáká wo gí ro zía áráne ní úku ledre zía kídí, “Ndá éré ngirí wá, áyí árá ngíti owú 'bì eyí owú'do.”

¹⁸Simi bì Rayéle ni nda go gbóo gí ro úyu ní, zía ìnyìné ífí ìrì wotíne née Benóni. Zí Yakóbo ífí 'bì ené Benzemúna.

¹⁹Née ní zí Rayéle úyuné do ícióto wo do misi'di kí ndéréye simi Efaráta bì ndoloní kpá Beteléme ní.

²⁰Zí Yakóbo 'dí'bi mongú tutú ícióto a do bi zí Rayéle. Tutú máa née gí simi sḡndí kadra bì karaba ba miéké ledre ni roa kídí bi zí Rayéle.

²¹Gí do kací née, zí Isiréle ómúne ndéré lágá kútú ndìsìné simi a sogo bi bì kí ìrìné Mìgìdéle Edára.

²²Simi bì Isiréle ni mḡndìsìné simi ìrìgbére née ore ní, zí Rúbene ìnyìné ndéréne ndìsìné kí me'be 'buné káa do kára bì kí ìrìné Bíla ní. Zí 'bu a Isiréle úwú ledre née. Wotí Yakóbo e niyí kóo mbá sokó doa gbre.

²³Wotíga máa yée ga bi gi simi Léya ní niyí, Rúbene bi ni ne owúndíká 'bi Yakóbo, Simiyóna, Lévi, Zúda, Isakára nda kí Zebulúna.

²⁴Wotíga máa yée ga bi gi simi Rayéle ní niyí 'bi eyé, Yoséfa e kí Benzemúna.

²⁵Yée máa yée ga bi gi simi owúkára bi 'yi 'bi moko 'bi Rayéle bi kí iriné Bíla ní niyí 'bi eyé, Dána e kí Nafatáli.

²⁶Yée ga bi 'bi eyé gi simi owúkára bi 'yi 'bi moko 'bi Léya bi kí iriné Zílifa ní niyí 'bi eyé, Gáda e kí Aséra. Ga gére née iri wotí Yakóbo ga bi ndikiní yée zía simi Padána Aráma ní.

²⁷Zí Yakóbo ndéréne lúru 'buné Isáka simi Mamaré gbóo kí Kiríta Arába bi ndişiní ndólo a Éborono ní, kí'dí bi kóo Abarayáma e kí Isáka ndişiní ndísi ní.

²⁸Isáka mengi kóo mbá simibi míya k'í' do doa cí eso (180).

²⁹Uyu nda kóo simi bi ni nda goó ngokoné kíngaya ní. Zí wotíga ga bi É sawu e kí Yakóbo ní óto wo.

Dosí éyí~e 36

Ledre gi ro É sawu kí bulúnduné e

¹Ba ledre gi ro bulúndu É sawu ga bi ndişiní ndólo yée Edómo e ní.

²É sawu ofú kóo kára gi simi nyí 'yi 'bi Kanána e. Iri me'bea bi nyí 'yi ga bi Éte e ní ni Áda ni nyí Éloni. Me'bea máa wo bi 'bi ené nyí 'yi 'bi Ivíta ní iri a 'bi ené Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna,

³me'bea máa wo bi Basimáta ní, ni nyí Isiméle lémi Nebayóta.

⁴Me'be É sawu e ota mbá 'yi ndíki owú e. Me'bea bi Áda ní ndiki 'bi ené Elifáza, zí Basimáta ndíki 'bi ené Ruwéle,

⁵zí Olibáma nda ndíki 'bi ené Zéwusa e kí Zaláma nda kí Kóra. Ga gére née iri wotí É sawu ga bi ndikiní yée zía simi Kanána ní.

⁶Gi ore, zí É sawu 'dí'bi me'bené e, wotíne e, nyíne e, kí 'yi ga bi gi do kacíne ní, bangá ené e kí ngíti géyi éyí 'bi 'be 'bi ené e bi ndiki yée simi Kanána ní mbá do ómúne ndéré ndişiné gbála gi do bi bi Yakóbo ni doa ní.

⁷Omú kóo gi zía bi bi ndişiní ndísi doa kí Yakóbo e ní, eye lolu kóo gi royé gbrenará wá. Bangá eyé e etriní nda kóo go kíngaya.

⁸Née ní zí É sawu bi ndişiní kpá ndólo wo Edómo ní ómúne ndéré ndişiné simi kánga bi do bi ekíekí bi simi Seyíra ní.

⁹Ba ledre gi ro É sawu bulúndu 'yi ga bi ndişiní ndólo yée Edómo e bi simi kánga bi do bi ekíekí simi Seyíra ní.

¹⁰Ga ba ní iri wotí É sawu e. É sawu e ndikiní Elifáza kí me'bené bi Áda ní, zí me'bea bi Basimáta ní ndíki 'bi ené Ruwéle.

- 11**Wotí Elifáza ga bi ndíki yée ní niyí Temána e, Ómara e, Zéfo e, Gatáma e, nda kí Kenáza.
- 12**Zí É sawu e kpá ndíki ngíti owú kí iriné Elifáza bi ni 'bụ Amaléka kí 'beriné bi Timáni ní. Ga gére née iri bulúndu É sawu e bi gi simi me'bea bi Áda ní.
- 13**Wotí É sawu bi ndikiní wo kí Basimáta kí iriné Ruwéle ní, ndiki 'bi ené Náta e, Zéra e, Sába e nda kí Miza. Ga gére née iri bulúndu É sawu ga bi gi simi me'bea bi Basimáta ní.
- 14**Wotí É sawu máa yée ga bi Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna ndiki yée ní, niyí 'bi eyé Zéwusa e, Zaláma e nda kí Kóra.
- 15**Ga gére née kóo sí do ga bi gi dongará bulúndu É sawu e ní. Elifáza bi owúndíká 'bi É sawu ní, ni ne 'yi bi ndikiogu mingburoko sí do ga bi kí iriyé Temána e, Ómara e, Zéfo e, Kenáza e,
- 16**Kóra e, Gatáma e kí Amaléka e ní. Née kóo mbá sí do bi Elifáza ndiki yée simi Edómo ní. Niyí bulúndu É sawu bi tetéye ni Áda ní.
- 17**Bulúndu É sawu ga bi gi simi wotí a bi Ruwéle ní, niyí 'bi eyé sí do ga bi kí iriyé Náta e, Zéra e, Sába e kí Miza e ní. Sí do máa ga gére née Ruwéle ndikiogu yée ne simi Edómo. Niyí bulúndu É sawu bi tetéye ni Basimáta ní.
- 18**Wotí É sawu bi ndiki wo kí me'bené bi Olibáma ní, ndikiogu 'bi ené sí do ga bi kí iriyé Zéwusa e, Zaláma e kí Kóra e ní. Ga gére née sí do ga bi gi simi me'be É sawu bi Olibáma nyí Ána ní.
- 19**Ga gére née iri bulúndu É sawu bi ndişiní ndólo yée Edómo ní. Niyí kóo mbá mingburoko sí do gi simi kúfú yée née.
- 20**Ga ba iri wotí Seyíra 'yi 'bi Óri bi niyí ye mizefi 'yi ga bi kóo ndişiní ndisi simi Edómo ore 'desi ní. Iriyé ni, Lotána, Şubúla, Zibóna, Ána,
- 21**Disóna, Ezére e nda kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née niyí kóo ye sí do 'yi 'bi Óri e.
- 22**Wotí Seyíra bi kí iriné Lotána ndiki 'bi ené kóo Óri e kí Omámu. Timáni ni 'bi ené lémi Lotána.
- 23**Wotí máa wo bi kí iriné Şubúla ní, ndikiogu 'bi ené kóo Alavána, Manáta, Ebála, Séfo e nda kí Onáma.
- 24**Ngíti wotí Seyíra bi kí iriné Zibóna ní, ndiki 'bi ené Ayá e kí Ána. Ána utúogu kóo do ngbu ru bi iní a iri mիրi simi bi ndisi ndéré kí dongi ga bi 'bi 'buné simi súwú ánu éyi ní.
- 25**Wotí Seyíra máa wo bi kí iriné Ána ní, ndiki kóo Disóna e kí Olibáma.
- 26**Wotí Seyíra máa wo bi kí iriné Disóna ní, ndiki kóo Emadána, Esebána, Isarána nda kí Keráni.

- 27 Zí wotíá bi Ezére ní, ndiki 'bi ené Bilána, Zavána e kí Akána.
- 28 Wotí Seyíra máa wo bi kí ìrìné Disána ní, ndiki Úza e kí Arána.
- 29 Ga gére née sí do 'yì ga bi 'bi Órì e ní, Lotána, Subúla, Zibóna nda kí Ána,
- 30 Disóna, Ezére e kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née niyí kóo ye ngére kací sí doyé ga gére née simi káṅgá 'bi Seyíra ore.

Mingburoko ngére ga bi 'bi Edómo

- 31 Ba ìrì mingburoko ngére ga bi kóo 'di'biní bi do ndísiyé do kúfú 'yì ga bi 'bi Edómo ní mbá 'dá'dá gí zí mingburoko ngére ga bi 'bi Isiréle ní.
- 32 Mizefì mongú ngére 'bi Edómo bi 'yì e otoní wo ní, ni Béla wotí Biyóra bi mongú gara ené ni gara bi kí ìrìné Dinába ní.
- 33 Simi bi Béla uyu ní, zí Zobába wotí Zéra 'yì 'bi Buzóra 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.
- 34 Simi bi Zobába uyu ní, zí Usáma bi gí simi káṅgá 'bi 'yì 'bi Temána ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.
- 35 Simi bi Usáma uyu ní, zí Adáda wotí Bedáda 'yì 'bi Avíti 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. Adáda mengíní kóo okó kí Mìdiyáni e simi káṅgá 'bi Muwába zía rómo komoyé cù.
- 36 Simi bi Adáda uyu ní, zí Samála 'yì 'bi Masaréka 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.
- 37 Simi bi Samála uyu ní, zí Sávùla 'yì 'bi Rebóta gbóo kí ngbuṛu bi Efaráta ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.
- 38 Simi bi Sávùla uyu ní, zí Balánana wotí Akóbo 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére.
- 39 Simi bi Balánana wotí Akóbo uyu ní, zí Adára 'yì 'bi gara bi Péwu ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. Ìrì me'bea kóo Metabéle nyí Matírída bi kí ìrì nyíne Mezába ní.
- 40 Ba ìrì kúfú 'yì ga bi Ésawu ndiki ogú yée ní. Ìrìyé ni Timína e, Aláva e, Yetéte e,
- 41 Olibáma, Éla, Pinóna,
- 42 Kenáza, Temána, Mibizára,
- 43 Magadiyéle e kí Yiráma. Ga gére née mbá ìrì sí do 'yì ga bi kóo niyí mingburoko sí do simi Edómo ní. Ìfíní ìrì ga gére née kací káṅgá bi ndísiní ndísi simiyé ní. Ésawu ndiki ogú sí do 'yì 'bi Edómo e mbá ne.

Dosí éyí~e 37

Yoséfa 'du'duru

- ¹Yakóbo nderé ndịsi kóo simi kángá bi Kanána k'ídí bi kóo 'bua ndịsiní ní.
- ²Ba ledre gi ro Yakóbo. Simi bi Yoséfa ni kóo go owúphirangá simibi ené ni go sokó doa inyí doa gbre ní, zíye kóo ndịsiyé k'í m'ingburoko lúnduné e ndịsi 'bá'ba bangá 'bi 'búyé. Lúnduga ga gére née kóo wotí me'be 'búyé ga bi Bíla e k'í Zílifa ní. Zí Yoséfa óguné líkpí bisinyí ledre ga bi ndịsiní méngi royé íri ní mbá z'í 'búyé.
- ³Yakóbo otoofu kóo yí ené 'bú Yoséfa go rómo do ngíti géyi wotíne e mbá, gi z'ía ndikiní kóo Yoséfa z'ía simi bi ni kóo go ngokoné ní. Z'ía 'dí'bi bongó bi k'í bílámá tífíne ní í'bi a z'í Yoséfa ndịsi ési a.
- ⁴Simi bi lúnduga owoní k'ídí 'búyé oto 'bú Yoséfa go rómo doyé mbá ní, z'í 'bú Yoséfa nzúlúne doyé, z'íye óto bisinyí mimbé'deyé roa, odroní lolu bílámá ódro z'ía wá.
- ⁵Simi ngíti ndulú z'í Yoséfa 'dú'duru, simi bi líkpí 'duru née z'í lúnduné e ní, z'í 'bua nzúlú tátá roné doyé nda 'dá'dá.
- ⁶Z'ía úku ledre z'íye k'ídí, “Úwúsé aka 'duru bi má'dúru ba.
- ⁷Má'dú'duru, azé ndịsi ódó kére yáká. 'Diya káa ní z'í kuru'bu kére bi máódó ní inyíóguné tóroné c'í 'dága, z'í kuru'bu kére esé e yóko royé gbaá dongá kuru'bu kére amá z'íye ótú doyé z'ía bi.”
- ⁸Z'í lúnduga úku ledre z'ía k'ídí, “Simi sómú ledre eyí ní íli ídí káa do mongú ngére z'í roko'búyí ídíne dozé?” Z'í 'bú Yoséfa nzúlúne doyé k'ingaya gi z'í 'duru bi 'duru k'í ledre bi uku wo ní.
- ⁹Gi ore z'í Yoséfa kpá 'dúru ngíti 'duru, z'ía úku ledre z'í lúnduné e k'ídí, “Má'dúru kpá ngíti 'duru go. 'Duru máa wo ba ni 'bi ené, z'í kadra e k'í éfé nda kele e sokó doa k'í'do ndịsiyé útúóguyé bi z'íma.”
- ¹⁰Simi bi líkpí 'duru née z'í 'buné kpá z'í lúnduné e ní, z'í 'bua úku ledre z'ía o'bubú k'ídí, “'Duru máa bi 'dúru née lárá 'duru 'di? Sómú 'bi eyí yá mbágáyi k'íma k'í lúnduyí e azé ógu ótú dozé bi do kángá kó'dúyí?”
- ¹¹Z'í lúndu Yoséfa e óto ledre née simiyé roa, tí lá 'bua bandá kóo ledre née simi sómú ledre ené.

Lúndu Yoséfa e ugúoyóní wo z'í 'yí 'bi ízibiti

- ¹²Kadra k'í'do z'í lúndu Yoséfa e 'dí'bi bangá 'bi 'búyé ndéré k'íye do bi éyí miánu gbóo k'í Sekéme,
- ¹³z'í Isiréle úku ledre z'í Yoséfa k'ídí, “Káa z'í bi owo bú, lúnduyí e nderéní go k'í bangá e do bi éyí miánu gbóo k'í Sekéme ní, ógu mu, máíli kása y'í z'íye íri.” Z'í Yoséfa úkulúgu ledre z'ía k'ídí, “Bílámáne.”
- ¹⁴Née ní z'í 'bua úku ledre z'ía k'ídí, “Ndéré mu lúru lúnduyí e k'í bangá ga gére née togú niyí mbá bílámáye yá z'íyí ndá'baóguyí k'í ledreyé z'íma.” Z'ía kásaókpó wo gi do bi bi ndịsiní doa simi 'bululu Éborono ní ndéré lúru lúnduné e. Simi bi Yoséfa ogu simi Sekéme ní,

- 15 Zí ngíti o'do ndíki wo kí gámá ló'bó roné sìmì káṅgá nées ore, zía ndú'yú Yoséfa kídí, “Ndìsì gámásó'do 'di?”
- 16 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Mándìsì gámásó'do lúndumá e. Útúásá go 'dódo bi bì bangá eyé e ndìsìní ánu éyí doa ní zíma?”
- 17 Zí o'do nées úkulúgu ledre zía kídí, “Omúní yí eyé gí ona go. Máúwú ledre gí tarayé kídí, ‘Nderézé mu sìmì Dotána.’ ” Nées ní zí Yoséfa ndéréne lódú kací lúnduné e, zía ndéré ndíki yée gbóo kí Dotána.
- 18 Zí lúnduga lúrúndíki wo gí gbála, 'dá'dá gí zía kí ógúné zíye, zíye ndómo tarayé gí ro zíye úfuóyó wo.
- 19 Zíye úku ledre dengbíye kídí, “Yí 'duru ba nì gí 'dáa go ógu.
- 20 Ógu gírí mu, zíze úfu wo zíze ónzóoto umbu a sìmì ngúru kuṛú gu 'dawú ga ba. Zíze úku a kídí bangá sinyí 'di'bi wo go, ánuónzó wo go. Zíze aka ówo éyí bì nì ólúógu gí sìmì 'duru ené máa nées ní ní.”
- 21 Sìmì bì Rúbene uwú ledre nées kenées ní, zía sómú só'do mìsì'di bì nées nì yómo Yoséfa doa gí zíye ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Ndazé úfu wo wá.
- 22 Ndazé 'dí'biógu sáama a kpá wá. 'Di'bizé lá wo zíze úçu wo sìmì kuṛú gu 'dawú ga ba sìmì súwú ona, tí lá ndazé méngì bisinyí ledre kée wá.” Rúbene uku kóo ledre nées kenées gí ro yómo wo gí zíye gí ro zíne 'dí'bi wo ndá'ba kée zí 'buné.
- 23 Nées ní, sìmì bì Yoséfa ógu ndiki lúnduné e ní, zíye útú 'dí'bi wo ídíógu bìlámá bongó ené bì kí bìlámá tífíne ní gí roa 'dá'ba,
- 24 zíye 'dí'bi wo ndéré kée úçu wo sìmì kuṛú gu 'dawú. Sìmì sìnḍí kadra nées iní ndaá kóo sìmì gu 'dawú nées wá.
- 25 Sìmì bì nda'baluguní royé go ndìsìyé bi ánu éyí ní, zíye lúrúndíki 'yí ga bì kí sí doyé Isíméle e ní kí óguyé gí sìmì Gílḍi. Ìmbíní kóo kágá ga bì kí bìlámá ndonyoyé kí ngíti géyì bìlámá éyí m̀ndonyo e do gémele eyé ndéré kée úgúóyó yée sìmì Ízibiti.
- 26 Zí Zúda úku ledre zí lúnduné e kídí, “Togú ufuzé lúnduzé zíze ótoécì ledre umbu a ní, éyí bì azé ówo a gí sìmì a ní 'di?”
- 27 Togú lá máa yá, idízé úgúóyó wo zí 'yí 'bì Isíméle e gí zí wo bì azé méngì bisinyí ledre kée ní. Ówosé bú, nì lúnduzé, mbigí sanáze kpá sámazé.” Zí lúnduga ṅgúnṅu a.
- 28 Nées ní sìmì bì 'yí 'bì Isíméle ga bì gí sìmì M̀dìyáni oguní ní, zí lúndu Yoséfa e lálaógu wo gí sìmì gu 'dawú do úgúóyó wo kí komo késí cì kéréjì a zí 'yí 'bì Isíméle ga gére nées, zíye 'dí'bi wo ókpó kée sìmì Ízibiti.
- 29 Sìmì bì Rúbene nda'balugu roné do gu 'dawú íri ní, nì lúru bì káa ní Yoséfa ndaá lolu wá, zía lófo bongó gí roné gí zí sìmìkésí.

³⁰Zíá ndá'balúgu roné úku ledre zí lúnduné e kídí, “Owú ba ndaá 'bì ené lolu íri wá. Mááyí méngì goó 'dì?”

³¹Gì do kací née ní, zíye óṅgoónzó ína do 'dí'bi bìlámá bongó bì kí tífíne kací Yoséfa née ní ló'dó a sìmì sáma ína née.

³²Zíye 'dí'bi bongó née ndá'ba kíe zí 'bùyé. Zíye úku ledre kídí, “Owozé bongó ba bi. Lúru yéme aka za kpó kpó kpó née ndaá bongó 'bì wotíyì wá?”

³³Zíá ówo bongó née tí kóró zíá úku ledre kídí, “Ba tí bongó 'bì wotíma. Bangá sinyí ufu wo go do ánuónzó a. Ma'díi lófo bayi Yoséfa go kúrì kúrì.”

³⁴Gì ore zí Yakóbo lófo bongó bì roné ní za mbá 'dá'ba, do 'dí'bi nzenze bongó ési a roné íni wotíne kíe kí tù'dù sílì e.

³⁵Zí wotíga kí nyíga óguyé mbá zíá gí ro ìdri mímbe'dea, tí lá zíá ásiné ili ené do ìdri mímbe'dené wá. Zíá úkulúgu ledre zíye kídí, “Mááyí íni wotíma née gí sìmì bì mááyí úyu zíma olúma sìmì káṅgá ní.” Née ní zí Yakóbo ndísiné íni wotíne née tí kenée.

³⁶Sìmì ledre née ní, zí 'yì 'bì Mìdiyáni ga gére née úgúoyó Yoséfa sìmì Ízibiti ore zí Potifá manda 'dá'dá 'bì 'yì 'bì moko e 'be 'bì mongú ngére.

Dosí éyí~e 38

Zúda e kí Tamára

¹Sìmì sìndí kadra máa bì kóo née ní, zí Zúda ómúne ótoómo lúnduné e ndéré ndísiné sìmì gara bì Adulúma ní cigí 'be 'bì o'do bì kí ìrìné Íra ní.

²Sìmì bì nì íri ní, zí Zúda ówo owúkára nyí ngíti o'do kí ìrìné Súwa gí sìmì nyí Kanána e. Zíá ófú wo zíye ndísiyé kéne,

³zí owúkára née ídine kí sìminé do ndíkiogú owú'o'do do ífí ìrìá Éra.

⁴Zí kára née kpá ídine kí sìminé zíá ndíki owú'o'do do ífí ìrìá Onána.

⁵Zíá kpá ndíki ngíti owú'o'do do ífí ìrìá Séla. Arání kóo wo sìmì bì Yúda e nìyí sìmì gara bì Kezìbi ní.

⁶Sìmì bì Éra owúndíká 'bì Zúda ngboró ógu go káa do ya'dá 'yì ní, zí Zúda ófú kára zíá kí ìrìné Tamára.

⁷Tí lá Éra, owúndíká 'bì Zúda nì yì ené bisinyí 'yì do komo Lomo. Née ní zí Ngére Lomo úfu wo.

⁸Gì ore zí Zúda úku ledre zí Onána, “Dí'bi lúmúyì née zíyì ndísiyì kíe káa do kára zíse ndíki owú e kéne sìmì lafa 'bì lúnduyì.”

⁹Tí lá Onána owo bú kídí owú ga bì yé nìyí ndíki yé kéne ní ndaní eyé owú 'bì ené wá. Sìmì bì nì go ndísi kí kára umbu bì kací lúnduné née ní, zíá ndísi ndé'yì ené bì káa bì née nì óto owú sìmì a zíá ndíki a sìmì lafa 'bì lúnduné.

- 10** Ledre bi kóo ndịsi méngi a née ni kóo mongú bisinyí ledre do komo Ngére Lomo. Zí Lomo kpá úfuóyó wo.
- 11** Gi ore zí Zúda úku ledre zí Tamára kára 'bi owú 'bi ené kídí, “Ndá'ba aka mu ndịsi káa do kára umbu 'be 'bi 'bụyí gi togú Séla ngoró ogụ go káa do ya'dá 'yi.” Somú 'bi ené ya, “Séla ni go kpá ógụ úyu cé káa zí 'bi lúnduné e ní.” Née ní zí Tamára ndá'balúgu roné 'be 'buné.
- 12** Gi do kací tǔ'dú simi e zí me'be Zúda nyí Súwa úyuné. Simi bi Zúda ini me'bené, lerí ukú nda gi roa go ní, zíye ínyiyé ndéréye simi Timána kí ezegámá Íra 'yi 'bi Adulúma zí ya'dá ga bi kóo ndịsiní ólo kálá kábiriṅki ené e ní.
- 13** Simi bi ukuní ledre zí Tamára kídí, “Tetéyi ya'dá 'yi ínyí go gi ro ndéré simi Timána ólo kálá kábiriṅki ené e ní,”
- 14** Zía í'díoyó bongó bi ndịsi ési a 'bi kára umbu ní gi roné 'dá'ba. Zía 'dí'bi bilámá mbílí bongó ló'bu a roné, doné e kí simi komoné mbá gi ro zíne ídine kpí. Zía ndéré ndịsiné tara mịsi'di bi ndịsi ólú simi Enayíma do mịsi'di bi ndịsi ndéré simi Timána ní. Owoyeme bú bilámáne kídí, abú bi Séla ngoró ogụ go káa do ya'dá 'yi ní, iliní eyé í'bí née zía káa do me'bea wá.
- 15** Simi bi Zúda lurúndiki wo ní, zía sómú a kídí née kára bi ndịsi gámá kací ya'dá e faa ní, gi zía lo'bu'dutụ simi komoné go.
- 16** Owo ené bi kídí née kára 'bi owú 'bi ené ní wá. Zía ndéréne zía dogboṅ mịsi'di íri do úku ledre zía kídí, “Ógụ mu zíze ndịsizé kéyi káa kára kí o'do.” Zí Tamára ndú'yú wo kídí, “Áyí í'bí zíma 'di gi ro zíze ndịsi kéyi?”
- 17** Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí kása owú ína gi dongará ína amá e zíyi.” Zí Tamára ndú'yú wo kídí, “Útúásá go ótoómo éyí zíma ona bi zía 'dódo a kídí ma'díí áyí kása ína ní?”
- 18** Zía úkulúgu ledre zí Tamára kídí, “Éyí bi íli zíma í'bí a zíyi ní 'di?” Zí Tamára úkulúgu ledre zía kídí, “Ngo'di bi ro sílìyi kí nyari bi goyí née kpá kí ngbángbá bi do sílìyi née.” Zía ínyiné í'bí éyí ga gére née zía, zíye ndịsiyé kéne. Zía geré óto owú simi a.
- 19** Zí Tamára ndá'bané 'be, zía í'díogụ bilámá mbílí bongó bi lo'bu roné ní do ésiḷúgu bongó 'bi kará umbu e roné.
- 20** Simi sịndí kadra máa née ní, zí Zúda kása owú ína do sílì ezegámáne bi 'yi 'bi Adulúma zía ndéré kée zí kára née gi ro zía 'dí'bilúgu éyí ené ga bi zía íri ní, tí lá ogundiki ené wo do biné née wá.
- 21** Zía ndú'yú 'yi ga bi ndịsiní ndịsi ore ní kídí, “Kára bi tara mịsi'di bi ndịsi ólú simi Enayíma ona bi ndịsi gámá kací ya'dá e faa ba ni 'da?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Kára ndá 'bi ené ona bi ndịsi gámá kací ya'dá e faa ní wá.”

²²Née ní zía ndá'balúgu roné úku a zí Zúda kídí, “Máówo amá wo wá. 'Yì ga bì ndìşìní ndìşì ore ní ukuní yaá, 'Kára ndaá 'bì ené kú ore bì ndìşì gámá kací ya'dá e faa ní wá.’ ”

²³Zí Zúda úku ledre kídí, “Éyí ga gére née idí mu zía, káa bì azé idí káa zí éyí kugú 'bì 'yì e. També mákása tí owú ina go zía, tí lá bì ngára ndíki wo wá ní.”

²⁴Gì do kací éfé ota zí ngíti 'yì úku ledre zí Zúda kídí, “Tamára kára 'bì owú 'bì eyí luyú ledre go ndìşì gámáne kací ya'dá e faa, gí zí kényì née ní nì go kí owú siminé.” Simi bì Yúda uwú ledre née ní, zía úku ledre kídí, “Idíní 'dí'bi Tamára do ónzó a ku pho'du zía áráónzó roné 'dá'ba.”

²⁵Simi bì 'dí'biní wo go ndéré kíe ní, zía kákasa zí teténe ya'dá 'yì. Zía úku ledre kídí, “Owú bì simimá ba mینگí éyí ga ba oto ne. Lúru aka ngo'di, nyari kí ngbángbá ga ba, ówo mینگí a bú?”

²⁶Zúda áyí lúru bì káa ní, gbó ro éyí ené e, zía úku ledre kídí, “Ledre ené nì ma'díi, málúyú ledre máa gí zía máí'bí amá Tamára zí wotíma Séla wá.” Gí do kací ledre née ní ndìşìní lolu kéne káa do kára kí o'do wá.

²⁷Simi bì sındí kadra utúasá go gí ro zía áráne ní, zía áráogu owú tongo e mbá ya'dá e.

²⁸Simi bì nì árá ní, zí ngúruyé éşìogu sılíne sága zí kára bì ndìşì árá do sılı a née 'dí'bi bíkeshí ká'dá bongó ódó a ro sılıa. Zí kára née úku ledre kídí, “Wo ba aráutune.”

²⁹Tí lá simi bì lalalugu sılíne ní, zí lúndua geré olúogu ené. Zí kára née úku ledre kídí, “Née ní go mishi'di bì 'déwe phutru zíyí aráyí doa ní.” Nda née ní do ífí ırja Peréze.

³⁰Zí lúndua bì odóní bíkeshí ká'dá bongó ro sılıa áráne do ífí ırja Zéra.

Dosí éyí~e 39

Yoséfa asi gí zí me'be Potifá

¹Simi sındí kadra máa bì kóo née nderéokpóní kí Yoséfa go simi Ízibiti. Zí Potifá ngúru mongú 'yì bì do 'yì óndó bì ga bì 'be 'bì mongú ngére ní, úgú wo gí zí 'yì 'bì Isiméle ga gére née do ndá'bané kíe 'be.

²Ngére Lomo nì kóo kí Yoséfa zía óto wo zí moko ené idíne bilámáne kینگaya simi mindìşì a bì 'be 'bì mongú 'yì ené bì 'yì 'bì Ízibiti ní.

³Simi bì mongú 'yì ené bì 'yì 'bì Ízibiti owo yaá Ngére Lomo nì kí Yoséfa, i'bí roko'bu zía ne zí moko ené ndìşì ndéréne mbá bilámáne ní,

⁴zì ledre 'bì Yoséfa émené komo Potifá kینگaya zía gélé Yoséfa káa do bilámá 'yì 'bì moko ené. Zí Potifá óto Yoséfa káa do 'yì lúru bì kací 'be 'bì ené, zía kpá ótoómo éyí sılíne e mbá zí Yoséfa ndìşì lúru bì kací a ne.

⁵Gí simi sındí kadra bì oto Yoséfa káa do 'yì lúru bì kací 'be 'bì ené, kpá kí éyí sılíne e mbá ní, zí Ngére Lomo í'bí úndru simi éyí ga bì 'yì 'bì Ízibiti ní gí zí Yoséfa. Lomo

i'bi kóo úndru simi éyí ga bi 'bi Potifá ní mbá. Éyí máa yée ga bi 'be kí yée ga bi yáká ní.

⁶Née ní zía ótoómo Yoséfa ndíşiné lúru bi kací éyí ené e mbá ne. Potifá somú ené lolu ledre éyí ga gére née wá, nda lá dujú ledre éyí bi gi ro zíne ánu a ní. Yoséfa ni kóo bilámá owúphirangá kí lámá roné,

⁷gi zí kéyi née ní, zí me'be mongú 'yi ené óto 'bú Yoséfa doné zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Máíli zíze kótru bi 'dú'du kéyi.”

⁸Zí Yoséfa ási ené. Zía úku ledre zí kára née kídí, “Lúru aka mongú 'yi amá somú ené ledre éyí ga bi 'be ba mbá wá, zía ótoómo éyí ga gére née mbá zíma ndíşí lúru bi kacíye.

⁹Yi ndaá 'be ona bi romo gi domá ní wá. Mongú 'yi amá asi kí kémbí éyí kíé'do káa gi zíma wá, lá dujú yi gi zí bi áyí me'bea ní. Mááyí méngi bisinyí ledre née zíma lúyuma ro Lomo kenée lará káa be 'di?”

¹⁰Abú bi ndíşí úku ledre née zí Yoséfa kací kadra mbá ní, zía ásiné, kotruní bi 'dú'du kéne wá, ndíşí gbawá cígí a.

¹¹Kadra kíé'do, Yoséfa ndéré go 'díjí méngi moko ené káa zí bi lengbe ní. 'Yi 'bi moko ga bi 'be ore ní ndaní mbá wá.

¹²Zí me'be Potifá olúne kací a íri zía útúne ti ro bongó 'bi Yoséfa lála do úku ledre zía kídí, “Ógu mu ndíşí kíma.” Tí lá zí Yoséfa ótoómo bongó née ciki do sílía do gbúgbuoguné sága.

¹³Simi bi luru kídí Yoséfa ootomo bongó ené go ciki do sílíné gbugbuogu go sága ní,

¹⁴zía ndólo 'yi moko ené ga bi ore ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Lúrúsé aka, 'yi 'bi Ébere bi 'di'bioguní wo zíze 'be ona ba, ogu gi ro zía ndíşiné úku zée. Olú lodú gáa kacíma 'díjí áyíne gi ro ngáka máa, bi zíma mbúmbúdu ba.

¹⁵Simi bi uwú domá kí mbúmbúdu gi ro zí 'yi e óguyé sáká máa ní, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuoguné sága.”

¹⁶Zí me'be Potifá bándá bongó 'bi Yoséfa cigíne ore gi zí mongú 'yi 'bi Yoséfa ndá'baoguné 'be.

¹⁷Gi ore zí kára née 'dí'bi ledre née líkpí a zí o'do 'bi ené. “Yi 'bi Ébere bi 'di'bioguní wo zíze 'be ona ba olú lodú gáa kacíma 'díjí ona gi ro ngáka máa.

¹⁸Tí lá simi bi mámbúmbúdu gi ro zí 'yi e ngásáoguyé sáká máa ní, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuoguné sága.”

¹⁹Simi bi mongú 'yi ené uwú ledre bi me'bea líkpí zía, ya “Née ledre bi 'yi 'bi moko éyí méngi kíma ní,” zí ledre née útúne simia 'duo káa zí pho'du ní.

²⁰Zí mongú 'yì 'bì Yoséfa 'dí'bi wo ónzó a sìmì s̀g̀ìní k̀'dí bì nd̀s̀ìní bándá 'yì ga bì 'dì'biní yée m̀'dí'bi 'be 'bì mongú ngére ní. Tí lá sìmì bì kóo Yoséfa nì sìmì s̀g̀ìní ní,

²¹Ngére Lomo nì kóo bo ḱe. Źa ówo ledre ḱ Yoséfa ź ledre ené óto 'yì ga bì nd̀s̀ìní lúru bì kać s̀g̀ìní ore ní mbá ídíye ḱ rokinyi ḱe.

²²Née ní ź 'yì lúru bì kać s̀g̀ìní óto Yoséfa káa do manda 'dá'dá ź 'yì ga bì niyí m̀'dí'biyé sìmì s̀g̀ìní ore ní, źa kpá nd̀s̀ìné lúru bì kać éyí ga bì ore ní mbá.

²³'Yì lúru bì kać s̀g̀ìní otoní eyé sómú ledre ḱngaya g̀ ro éyí ga bì Yoséfa nd̀s̀ì lúru bì kaćye ní wá, g̀ źa Ngére Lomo nì kóo bo ḱe ź moko ené nd̀s̀ì ndéréne 'dá'dá.

Dosí éyí~e 40

Yoséfa ukuogu ini ledre g̀ sìmì 'duru

¹G̀ do kać ledre ga gére ní, ź 'yì í'bí le'yí e ḱ ezené 'yì ó'bó ambata ź mongú ngére 'bì Ízibiti, méngi ledre bì emengú ní do komo mongú 'yì eyé mongú ngére 'bì Ízibiti.

²Ź mimbé'de ngére née ésíne ro 'yì 'bì moko ené ga bì gbre née bisinyíne ḱngaya,

³źa 'dí'bi yée ónzó yée sìmì s̀g̀ìní 'be 'bì mongú 'yì lúru bì do 'yì óndó bì ga bì 'be 'bì mongú ngére ore k̀'dí bì onzóní Yoséfa sìmì s̀g̀ìní ní.

⁴Ź mongú 'yì bì nd̀s̀ì lúru bì do 'yì óndó bì e ní í'bí yée ź Yoséfa nd̀s̀ì lúru bì kaćye. G̀ do kać bì nd̀s̀ìní ore go ḱ tú'dú s̀l̀í e ní,

⁵sìmì ngíti ndulú ź ya'dá ga bì otoní yée sìmì s̀g̀ìní ba, 'yì í'bí le'yí ḱ 'yì ó'bó ambata ź mongú ngére 'bì Ízibiti 'dú'duru. 'Duru máa ga gére née niyí mbá ḱ ini ledre e s̀m̀iyé kpí kpí kpí.

⁶Sìmì bì Yoséfa ogú źye ḱ phiyí a née ní, źa ndíki yée ḱ nd̀s̀ì sómú ledre ḱ mongú lerí.

⁷Źa ndú'yú m̀nbguroko 'yì moko 'bì mongú ngére ga bì niyí kéye sìmì s̀g̀ìní née ní kídí, “Ledre máa káa be 'dì bì nd̀s̀ìsé karaba mbá ḱ lerí ní?”

⁸Źye úkulúgu ledre źa kídí, “Zée gbengará 'duruzé 'duru e, tí lá 'yì bì źa úkuogu ini ledre g̀ s̀m̀iyé źze ní ndaá.” Ź Yoséfa úkulúgu ledre źye kídí, “Lomo nì útúásá úkuogu ini ledre g̀ s̀m̀ì 'duru née ne. L̀kp̀sé aka 'duru esé ma'dáa źma.”

⁹Née ní ź mongú 'yì máa wo bì 'bì ené 'yì í'bí le'yí ź mongú ngéré ní l̀kp̀ 'duru ené ź Yoséfa kídí, “Má'duru mongú kókó kóró ḱ tóro kó'dúma,

¹⁰kóró máa née ní nì ḱ m̀ngarasáne e ota. Sìmì bì mbíliá tonó ú'bu ní, źa s̀r̀úne do ánáogu b́kesí miánáne.

¹¹Mááyí kenée ḱ kó'do le'yí kóró 'bì mongú ngére do s̀l̀íma. Źma 'dí'bi b́kesí miáná née l̀r̀u a sìmì kó'do 'bì mongú ngére źma 'dí'bi a í'bí a źa.”

¹²Ź Yoséfa úku ledre źa kídí, “Ini ledre g̀ s̀m̀ì 'duru née nì káa, m̀ngarasá kóró ga bì ota née niyí s̀l̀í e ota.

¹³Simi sílì ota mongú ngére ni 'dí'biógu yíi gí simi sígìni zía ótolúgu yíi do bi moko eyí káa zí bi kóo 'dádá ní. Nda née ní zíyì ndísiyí í'bí le'yí kóró ené zía cé káa zí bi kóo ndísi méngì a zía bilámáne ní.

¹⁴Karanée simi bi ledre e emení go zíyì ní, ídí sómúndíki ledremá zíyì ówo ledre kíma zíyì kpá úkuógu ledremá zí mongú ngére zía 'dí'biógu máa gí simi sígìni.

¹⁵Yì e 'di'bioguní máa ona ye gí simi kángá ezé 'bi Ébere e kí cóngóro. Ona máméngì kpá gbawá ledre bi do útúásá ónzó máa simi sígìni gí zía ní.”

¹⁶Simi bi mongú 'yì máa wo bi 'bi ené 'yì ó'bó ambata zí mongú ngére lurú ini ledre bi Yoséfa ukuogu ba ni miútúásáne ní, zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dúru kpá 'duru, zíma ímbí gbété e ota kí ambata simiyé domá.

¹⁷Gbété bi do lafúne ní, toso bilámá ambata ga bi ndísiní ó'bó yée zí mongú ngére ní ni simi a, tí lá zí solú e ndísiyé lágá yée gí simi gbété gí domá gí ore.”

¹⁸Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Ini ledre gí simi 'duru née ni káa, gbété ga bi ota née ní, née sílì e ota.

¹⁹Simi sílì ota mongú ngére ni 'dí'biógu yíi gí simi sígìni zía íngíónzó yíi komo kágá. Zí solú e óguyé ndísi lágá umbuyí.”

²⁰Sílì ota gí do kací ledre née, née kóo sílì bi arání mongú ngére née simi a ní. Zía méngì ayímbi zí mĩngburoko 'yì 'bi moko ené e. Zía 'dí'biógu 'yì í'bí kó'do le'yì zíne kí 'yì ó'bó ambata zíne gí simi sígìni. Zía óto yée kó'dú mĩngburoko 'yì moko ené e.

²¹Zía 'dí'bilúgu 'yì í'bí kó'do le'yì zíne do bi moko, gí ro zía ndísiné í'bí le'yì zíne.

²²Tí lá zía íngíónzó 'yì ó'bó ambata cé káa zí bi Yoséfa uku zíye simi bi ukuogu ini ledre gí simi 'dúru zíye ní.

²³Abú kenée ndotó, 'yì í'bí le'yì zí mongú ngére somúndiki ené ledre Yoséfa wá. Ledre bi kóo Yoséfa uku zía ní somúligì yì ené go.

Dosí éyí~e 41

Mongú ngére 'bi Ízibiti 'du'duru e

¹Gí do kací simibi e gbre, zí mongú ngére 'bi Ízibiti 'dú'duru. Ni kenée mitóroné kací kó'dú mongú ngbuṛu bi Náyili ní,

²ni lúru bi káa ní, zí mĩngburoko mióto ítí e ìnyì doa gbre (7) kí bilámá sanáye ríriří ólúóguyé gí simi iní ndísi ánu éyì dongará lómí e kenée.

³Gí do kací yée née ní, zí ngíti géyì mĩlárá rógbó ítí e ìnyì do a gbre (7) kpá ólúóguyé gí simi iní dongará yée ga bi gáa ba do gbúróngó kenée.

⁴Diya káa ní, zí mĩlárá rógbó ítí ga gére née nánáónzó bilámá mióto ítí ga bi kí sanáye ríriří née do ánuónzó yée mbá. Gí ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úru ne gí simi 'bí.

⁵Zí 'bí kpá 'dí'bi ándá wo zía kpá 'dúru ándá ngíti 'duru. Símì 'duru máa née ní, zí m̀ngburoko do kére e ìnyì doa gbre (7) mbá m̀d̀d̀ ḱ bílámá ḱfúye út̀òguyé do kókó kére ḱé'do.

⁶Gì do kací née ní, zí ngíti géyì m̀lárá do kére e ìnyì doa gbre (7) mbá kíríkála kpá út̀òguyé do kókó kére ḱé'do.

⁷Zí do kére bí kíríkála ìnyì doa gbre (7) ba ùl̀ m̀d̀d̀ ga bí ḱ bílámá ḱfúye née mbá. Gì ore zí mongú ngére 'bí Ízibiti úrúne g̀ símì 'bí zía ówo a kídí yì ené 'duru.

⁸Ḱ phiyí a née ní, zía ndìsìné sómú ledre née kíngaya. Née ní zía kákasa kací 'yì mála e ḱ 'yì 'bí komokenzì ga bí símì Ízibiti ore ní mbá. Zí mongú ngére 'bí Ízibiti líkpí 'duru bí 'duru wo ní zíye, tí lá 'yì bí ní úkuógu ini ledre g̀ símì 'duru née zía ní ndaá.

⁹Zí 'yì 'bí le'yì úku ledre zí mongú ngére kídí, “Lúru aka símì lìgì amá. Másóm̀ndíki lúyú ledre amá go.

¹⁰Símì bí kóo m̀mbé'deyì esì rozé ḱ 'yì ó'bó ambata zíyì 'dí'bi zée ónzó zée símì sígìní 'be 'bí mongú 'yì 'bí 'yì óndó bí eyì ní,

¹¹símì kémbí ndul̀, zíze ìnyìzé gbengárá 'dú'duru, ini ledre g̀ símì 'duru ga gére née mbá kpí kpí kpí.

¹²Tí lá owú 'yì 'bí Ébere ní kóo bo ḱze írì. Nì 'yì 'bí moko 'be 'bí mongú 'yì bí ndìsì lúru bí do 'yì óndó bí bí 'be 'bí mongú ngére ní. Zíze líkpí 'duru ezé e zía, zía úkuógu ini ledre g̀ símìyé zíze.

¹³Zí ledre ga bí uku yée zíze ní m̀ngì roné tí kenée. Zíyì 'dí'bilúgu máa do bí moko amá káa zí bí kóo 'desì ní, zíyì íngíónzó ngíti o'do née.”

¹⁴Née ní zí mongú ngére née kákasa kací Yoséfa do geré 'dí'biógu wo g̀ símì sígìní g̀rì 'diya. Símì bí Yoséfa olo doné zía esì bílámá bongó roné ní, zíye 'dí'bi wo ndéré ḱe kó'dú mongú ngére.

¹⁵Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru 'yì bí zía úkuógu ini ledre g̀ símì a ní ndaá. Tí lá ukuní ledre g̀ royì ya útúásá go úkuógu ini ledre g̀ símì 'duru née zíma.”

¹⁶Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, “Máútúásá amá úkuógu ini ledre g̀ símì wá, tí lá Lomo ní úkulúgu ledre kací a ne zíyì bí ní útúásá do m̀mbé'deyì ní.”

¹⁷Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru mááyì m̀tómá do gbúrógó Náyili,

¹⁸zì m̀ngburoko m̀tóto ítí e ìnyì doa gbre (7) ḱ bílámá sanáye r̀r̀r̀r̀ olúòguyé g̀ símì iní ndìsì ánu lómí.

¹⁹Gì do kací yée ga gére ní, zí ngíti géyì m̀lárá rógbó ítí e ìnyì doa gbre (7) kpá olúòguyé g̀ símì iní cóngó kírókóye mbá sága. Málúrúndíki aka m̀lárá ítí e símì Ízibiti ona kenée wá.

- 20 Zí milará rógbó ítí ga bi kí cóngó kírókóye mbá sága ba ánuónzó mizefí bilámá mióto ítí ga bi gáa kí sanáye rírírí née mbá 'dá'ba.
- 21 Tí bi gí do kací bi anuní mióto ítí ga gére ní, 'yí utúasá úku a bi yaá mengíní ledre go kenée ní wá. Niyí yí eyé fú lá rógbóye káa zí bi 'dá'dá ní. Gí ore zíma úrúma gí simi 'bí.
- 22" Zíma kpá 'dú'duru zí mingburoko do kére ìnyí doa gbre mbá mụdu kí bilámá kúfúye útúogụyé do kókó kére kíé'do.
- 23 Gí do kací née ní, zí ngíti géyí do kére ga bi ìnyí doa gbre (7) née ídíye mbá kíríkála kúfúye ndaá kpá wá, útúogụyé do kókó kére kíé'do.
- 24 Zí do kére bi kíríkála ìnyí doa gbre née úlụ mụdu ga bi kí bilámá kúfúye née mbá. Zíma líkpí 'duru ba zí 'yí mála e, tí lá 'yí bi zía úkuógu ini ledre bi gí simi 'duru née zíma ní ndaá."
- 25 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, "Duru ga bi gbre née ní yí eyé lá kémbí 'duru kíé'do. Lomo 'dodo zíyí née ledre bi née ni ógu méngí a ní.
- 26 Bilámá mingburoko mióto ítí ga bi ìnyí doa gbre (7) née ní, née simibi ìnyí doa gbre, mụdu ga bi ìnyí doa gbre (7) née kpá simibi ìnyí doa gbre (7). Née yí ené lá ledre kíé'do kpá kémbí 'duru.
- 27 Milará rógbó ítí ga bi olúoguní gí 'dá'ba ìnyí doa gbre née kí kíríkála ga bi ìnyí doa gbre (7) née ní, née 'bi eyé mongú 'bú bi ni útú kí simibi ìnyí doa gbre (7) ní.
- 28" Ngére, ledre née ni méngí roné tí cé kenée. Lomo 'dodo ledre bi née ni ógu méngí a ní go zíyí.
- 29 Simibi ni ídí ìnyí doa gbre (7) zí éyí miánu ndísi ídíne zí 'yí e simi káṅgá 'bi Ízibiti ona mbá káa zí ku'dú ní,
- 30 tí lá gí do kací simibi máa yée née ní, mongú 'bú ni ógu útú kí simibi ìnyí doa gbre (7). 'Yí e niyí sómụ ligi ledre éyí miánu bi kóo ni káa zí ku'dú simi Ízibiti ní mbá, zí 'bú ndísi léwe bi simi káṅgá 'bi Ízibiti dụné.
- 31 'Yí e utúasání sómúndíki ledre éyí miánu bi kóo née wá, gí zía 'bú bi ni ógu útú gí do kací a née ní ni ídí bisinyíne kíngaya.
- 32 Sí ledre bi 'duru née ogụ do mongú ngére do misi'diné gbre ní, Lomo oto yeme sómụ ledre go gí roa bilámáne, Lomo ni ógu méngí a lu'bú lolu wá.
- 33" Bi ba ní ili go zí mongú ngére géle 'yí 'bi komokenzi bi lurú bi bú simi ledre olúolú do óto wo zía lurú bi do káṅgá 'bi Ízibiti mbá.
- 34 Mongú ngére idí géle ngíti géyí mingburoko 'yí e zíye 'dí'bi kíé'do gí simi ìnyí (5) gí simi éyí miánu bi ni káa zí ku'dú simi Ízibiti ona kací simibi bi ìnyí doa gbre (7) née mbá.

35Ídí í'bí lorù idíní kótrù éyí miánu ga gére née mbá óto yée 'be 'bí mongú ngére 'bí Ízibiti zía ídine sìmi gara e káa do éyí miánu.

36Éyí miánu ga gére née idíní bándá óto yée káa do tóngó gí ro 'yí ga bí sìmi káṅgá ba, zýe ndísiyé ánu a gí zí mongú 'bú bí nì ógù útú sìmi Ízibiti kí sìmìbí ìnyì doa gbre (7) ní, káa bí 'yí e niyí úyuónzó royé gí zí 'bú ke.”

37Zí miyéme ledre née útúásáne komo mongú ngére kí mǐngburoko 'yí 'bí moko ené e.

38Née ní zí mongú ngére ndú'yú 'yí 'bí moko ené e, “Azé útúásá ówo 'yí káa zí o'do ba, bí kí 'Dówù Lomo sìmìné ní gí 'da?”

39Gí ore zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Káa zí bí Lomo óto yí go zýyí ówoyéme ledre mbá bílámáne ní, ngítí 'yí bí zíze gélé a bí nì 'yí komokenzì, lúru bí bú sìmi ledre olúolú káa zýyí ní ndaá.

40Bí kenée ní, mááyí go ógù óto yí káa do 'yí lúru bí kací éyí ga bí 'be 'bí amá ona ní mbá. 'Yí ga bí sìmi Ízibiti ona ní niyí úwú lorù mbá gí zýyí. Lá gí zía bí mááyí mongú ngére ní 'bí amá roko'bù bí rómo gí 'bí eyí.”

Otoní Yoséfa lúru bí kací 'yí 'bí Ízibiti

41Née ní zí mongú ngére úku ledre kídí, “Máoto yí go káa do 'yí lúru bí do káṅgá 'bí Ízibiti mbá.”

42Zí ngére née 'dí'bí ngo'di ené bí ndísi óto kací sílìne kíe sìmi wáraga gí ro sílìne ní ési a ro sílì Yoséfa. Zía ési bílámá mǐrǐrǐrǐ bongó roa. Do kpá í'bí nyari bí yemení gí sìmi dábu ní zí Yoséfa ónzó a goné.

43Zía í'bí arabíya bí usáni ndísi lála ní zí Yoséfa bí nì geré do kací mǐngí káṅgá 'bí Ízibiti ní ndísi gámáne kíe. Asikíri niyí 'bí eyé ndísi gbúrógbó kídí, “Ídísé ótoómo mǐsi'di fúó.” Née ní zía óto Yoséfa káa do 'yí lúru bí kací káṅgá 'bí Ízibiti mbá.

44Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Máoto yí máa kí roko'búmá 'bí mongú ngére 'bí káṅgá Ízibiti ba. Ledre bí úku go ní, 'yí bí nì óyóló'bó a ní ndaá sìmi Ízibiti ona mbá wá.”

45Zí mongú ngére ócò ìrì do Yoséfa kídí Zefanáta Panéya. Zía í'bí Aseníta nyí 'yí 'dáná éyí bí Potifára gí sìmi Óno ní zí Yoséfa káa do me'bea. Zí Yoséfa gámáne sìmi káṅgá 'bí Ízibiti mbá.

46Sìmìbí 'bí Yoséfa bí kóo cí kéré a do sokó (30) sìmi bí olú sìmi moko 'bí mongú ngére 'bí Ízibiti ní. Gí ro zía méngí moko ené, zía olúóguné gí 'be 'bí mongú ngére ndéré kí gámáne sìmi káṅgá 'bí Ízibiti za mbá.

47Sìmi sìmìbí ìnyì doa gbre (7) née ní, zí éyí miánu olúóguné kángaya.

48Zí Yoséfa kótrù éyí miánu ga bí olúoguní sìmi sìmìbí bí ìnyì doa gbre (7) née sìmi gara ga bí 'bí Ízibiti ní mbá do óto yée sìmi gbagba ga bí sìmi gara ga gére née. Éyí

miánu ga bi olúoguní gi simi yáká ga bi gbaá dongá gara ga gére mikékeríja mbá zía óto yée simi a ore.

⁴⁹Zí kére ga bi Yoséfa yoko yée ní ídíye rùrù rùrù káa zí sayi ga bi iní kotrù yée kó'dù mikavu ní. Éyí miánu ofù nda kóo go zía ótoómo kí ékéóto a bi gi zía bi ndarába ndaá lolu wá.

⁵⁰Dá'dá gi zí Mongú 'bú née kí útú ne, Aseníta nyí 'yì 'dáná éyí bi Potifára gi simi Óno ndiki kóo owù go gbre zí Yoséfa.

⁵¹Yoséfa ifí iri owùndíká ené née Manási. Ini Ledre gi simi a kídí, “Lomo oto máa go zíma sómùlígì ledre 'do'dó amá kí ledre 'yì amá ga bi zí babá 'be ní mbá.”

⁵²Ifí iri gbre owù 'bi ené Efarayíma. Ini ledre gi simi a kídí simi 'do'dó amá mbá, “Lomo oto máa go zíma étrímá.”

⁵³Zí simibi ìnyì doa gbre (7) bi kóo éyí miánu aná simi a kíngaya simi Ízibiti ní ùkúne.

⁵⁴Zí bizóró 'bi 'bú bi kóo Yoséfa uku ledre a ní tónóne tí káa zí bi kóo Yoséfa uku ní simi ìrigbére ga bi gbaá ro Ízibiti ní mbá. 'Bú ni tí bo ní, tí lá simi káṅgá 'bi Ízibiti mbá éyí miánu ni yì ené bo.

⁵⁵Simi bi 'yì 'bi Ízibiti e otùlurúní ndonyo 'bú ní, zí 'yì e tónóye íni ini zí mongú ngére gi ro éyí miánu zíye. Zí mongú ngére úku ledre zí 'yì 'bi Ízibiti e kídí, “Ndérésé zí Yoséfa, ledre bi uku go zíse ní, ídíse méngì wo.”

⁵⁶Simi bi 'bú aṅga nda go simi káṅgá 'bi Ízibiti mbá ní, zí Yoséfa úku ledre idíní mu tónó úgú kére zí 'yì 'bi Ízibiti e gi zía 'bú ni nda kóo go bisinyíne kíngaya simi Ízibiti.

⁵⁷Zí 'yì ga bi gi simi ngíti géyì káṅgá e ní ndìsì óguyé simi Ízibiti ndìsì úgú kére gi zí Yoséfa gi zía 'bú utú kóo go bisinyíne simi káṅgá ga bi do sogo káṅgá ba mbá.

Dosí éyí~e 42

Lúndu Yoséfa e nderení simi Ízibiti

¹Simi bi kóo Yakóbo úwú ledre kídí kére ni bo simi Ízibiti ní, zía úku ledre zí wotí e kídí, “Éyí bi ndìsìsé lá lúru komosé gi roa ona ní 'di?

²Máúwú ledre go kídí kére ni bo simi Ízibiti. Ndérésé mu íri úgú kére zíze káa bi azé úyu gi zí 'bú.”

³Zí lúndu Yoséfa e sokó ìnyiyé ndéréye simi Ízibiti úgú kére.

⁴Tí lá Yakóbo otoomo ené kóo Benzemúna owù lúndu Yoséfa zíye ndéréye kéye wá káa bi ngíti ledre ni méngì wo ke.

⁵Née ní zí owù 'bi Yakóbo ídíye dongará 'yì ga bi kóo nderení úgú kére gi simi Ízibiti ní gi zía mongú 'bú utú kóo kpá go simi Kanána.

⁶Yoséfa ni ne gávana 'bi káṅgá 'bi Ízibiti, ndìsìne úgúóyó kére zí 'yì e. Simi bi lúnduga oguní ní, zíye otù doyé bi do káṅgá óto úndrua.

- ⁷Simi bi oguní ní, geré zí Yoséfa ówo tosoyé kídí ga ba lúnduné e. Tí lá ili ené geré gí ro 'dódo roné zíye wá, zía ndísi ódroné zíye fú lá bisinyíne kídí, “Ógusé gí 'da?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Oguzé gí simi káṅgá 'bì Kanána, úgú kére.”
- ⁸Abú Yoséfa owo tí toso lúnduné e go yá, lúnduga owoní eyé toso a wá.
- ⁹Zí Yoséfa sómúndíki 'duru kóo 'duru gí royé ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ásé mbeze e. Ógusé ba lúru yéme bi bi útúásásé go ógú kí okó dozé gí doa ní.”
- ¹⁰Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, 'yì 'bì moko eyí e oguní úgú éyí miánu.
- ¹¹Azé mbá owú 'bì kémbí 'yì kífé'do. Ndazé ezé mbeze e wá.”
- ¹²Yoséfa ya zíye ní, “Ranga, ógusé née lúru yéme bi bi útúásásé go ógú kí okó dozé gí doa ní.”
- ¹³Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ndikiní 'yì 'bì moko eyí e sokó doa gbire (12) mbá owú ya'dá e, azé mbá owú 'bì kémbí 'bù kífé'do, o'do máa née ndísi ndísi simi Kanána. Lomo 'dì'bi ngúrusé go, wo bi owú ní ni cìkì zí 'buzé 'be.”
- ¹⁴Yoséfa ya zíye ní, “Tí káa zí bi máúku ba, ásé mbeze e.
- ¹⁵Mááyí ba ógú úwú ma'díi ledre bi gí rosé ní, togú ndaá, málóbú sɪndí ngére 'bì káṅgá ba go zíse. Ólúógusé gí ona wá 'búó togú owú lúndusé bi úkusé ledre a née ogú go ona.
- ¹⁶Sée mbá ásé ídíáká simi sígìni ona. Ngúrusé idí mu ndéréógú kí lúndusé bi úkusé ledre a née gí ro zíma ówo a kídí ledre bi úkusé ní ni ma'díi. Togú kenée wá málóbú sɪndí ngére 'bì káṅgá ba go zíse ásé mbeze e.”
- ¹⁷Zía úku ledre do óto yée mbá simi sígìni kí sílì ota.
- ¹⁸Simi sílì ota née, zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí kpá 'yì óto úndru Lomo. Ledre bi mááyí úku a ba, ídíse méngì a gí ro zíse ómosé.
- ¹⁹Togú ledre esé ni ma'díi, ídíse ótoómo ngúrusé simi sígìni ona, zí ngítí se ga gére 'dì'bi kére ndéré kífé zí 'yì esé e 'be gí zí 'bú.
- ²⁰Zíse 'dì'bi owú lúndusé bi úkusé ledre née girí ógú kífé. Mááyí ówo a kídí ledre bi úkusé zíma ní ni ma'díi. Gí ore, ásé ómo ufuzé sée wá.” Zíye go ṅúṅgu ledre née.
- ²¹Zíye tónóye ódroyé dengbíye kídí, “Ma'díi ndísiní 'dó'do zée gí ro lúnduzé. Lúrusé aka káa zí bi kóo lúnduzé ni ndísi ini ini kí ṅúṅgú roné zíze gí ro trɪdrɪné ní, 'dùtuzé mbílize ngbúrú lerí a méngì zée wá. Lomo i'bì 'do'dó go rozé ba.”
- ²²Ngúrúyè bi kí ìrìné Rúbene ya zíye ní, “Máúku kóo ledre go zíse kídí ndazé méngì lúnduzé née kenée wá, úwúsé esé e wá. Sáma a nda'ba dozé ba gí zí ledre née.”
- ²³Owoní eyé bi kídí Yoséfa owoyeme ledre bi yée ndísiní úku a ba bú ní wá. Gí zía togú ili go úku ledre zíye yá, ngítí 'yì ni ógú ne óyóló'bó a simi tara bi owoní bú ní.

- 24 Zíá óyó roné gí cigíye tónóne íni ini. Zíá ndá'baóguné tónóne ódroné zíye. Zíá 'dí'bi Simiyóna gí dongaráye do ódó wo do komoyé ore.
- 25 Zí Yoséfa úku ledre idíní léfe kére zíye sìmí kombo eyé e, késí eyé e idíní ótolúgu a zíye do kére eyé e. Idíní kpá í'bí éyí miánu bì zíye ndéréye kí ánu a kací m̀isi'di ní. Gí do kací bì mengíní ledre ga gére née go zíye kenée ní,
- 26 zíye ímbíóto éyí e do dongí eyé e yóó zíye ndéréye.
- 27 Nda go do bi 'dú'du kí ndulù, zí ngúrúyè líkpí tara kombo ené gí ro 'dí'biógù éyí miánu í'bí a zí dongí ené ní, nì lúrú bi káa ní, zíá ndíki m̀irírírí késí ené otoluguní go sìmí kombo ené.
- 28 Zíá úku ledre zí lúnduné e kídí, “Í'biluguní m̀irírírí késí amá go zíma, lúrúsé aka nì bì sìmí kombo amá ba.” Zí m̀imbé'deyé 'dəcíné zíye ndísiyè lángbayé zíye úku ledre dongaráye kídí, “Éyí bì Lomo mengí nda zíze bì káa 'di?”
- 29 Sìmí bì nderéoguní go zí 'bùyé Yakóbo sìmí Kanána ní, zíye líkpí ledre ga bì mengíní royé íri ní mbá zíá kídí,
- 30 “Mongú 'yì bì sìmí káṅgá 'bí Ízibiti íri née, mengí zée bisinyíne. Zíá ndísiné méngí láráze káa zí éyí bì azé mbeze e sìmí káṅgá née ní ní.
- 31 Tí lá zíze ítí kangú zíá kídí, ‘Azé yí ezé bilámá 'yì e. Ndazé ezé mbeze e wá.
- 32 ‘Buzé ndiki zée sokó doa gbre (12) mbá owù ya'dá, ngúrúze ndaá lolù wá, wo bì owù ní idíaká go c̀ikí zí 'buzé 'be sìmí Kanána.’
- 33 “ Zíá úku ledre zíze kídí, ‘Gí ro zíma ówo a kídí ásé bilámá 'yì e, ídísé ótoómo ngúru lúndusé zíma ona, zíse 'dí'bi éyí miánu ndéré kíe zí 'yì esé e gí zí 'bú.
- 34 Tí lá ídísé 'dí'biógù lúndusé bì ambáodù née gírí ógù kíe zíma. Mááyí ówo a kídí ndásé mbeze e wá ásé yí esé bilámá 'yì e. Gí ore mááyí ótoómo sílìma gí ro lúndusé zíse ndísi gámáse kí úgù éyí e sìmí káṅgá ba ona.’ ”
- 35 Sìmí bì niyí ndísi léfeóyó kére gí sìmí kombo eyé ní, zíye ndíki owù kombo m̀irírírí késí eyé e sìmí kombo eyé m̀ikékeríja mbá. Zí ngírí ledre née méngí yée kí 'bùyé e mbá m̀iméngí.
- 36 Zí 'bùyé Yakóbo úku ledre zíye kídí, “Ílísé go zí owù 'bí amá e ùkúye mbá? Yoséfa ndaá lolù wá, Simiyóna ndaá lolù kpá wá, bì ba ní ílísé go kpá 'dí'bi Benzemúna. Lerí máa nì nda ídí romá go c̀ù káa be 'di?”
- 37 Zí Rúbene úku ledre zí 'bùyé kídí, “Babá, ídí ótoómo wo do sílìma, mááyí lúrú bi kací a. Togú mándá'baógù kíe wá, idíní úfu owù 'bí amá e gbre do bi kací a.”
- 38 Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, “Máótoómo sílìma gí ro Benzemúna zíá útúne do kacíse zíse ndérése kéye sìmí Ízibiti wá. Lúnduga uyuní go mbá idíaká go lá dùyè ne. Togú zíse 'dí'bi wo née zíá kpá úyuné yá, née go kpá umbumá gí zíá mááyí go ngoko 'yì.”

Dosí éyí~e 43

Mindá'ba lúndu Yoséfa e simi Ízibiti kí Benzemúna

- ¹Bú ni aka fú lá méngì 'yì e kíngaya simi káṅgá bi Kanána ní.
- ²Simi bi Yakóbo kí owú 'bi ené e anuonzóní kére bi kóo oguní kfe gi simi Ízibiti ní go ní, zí Yakóbo úku ledre zí wotíne e kídí, “Ndá'basé mu simi Ízibiti ndéré úgú ngíti owú yata éyí miánu zíze.”
- ³Zí Zúda úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì bi íri née uku kóo ledre zíze o'buó'bu kídí togú ógusé kí ambáodúse wá, ‘Útúásásé lúru komomá wá.’⁴Togú ótoómo Benzemúna go zíze ndéréze kéye yá, miúgú éyí miánu ni ídí zíze 'diya.
- ⁵Tí lá togú ótoómo síllyì gi roa wá, utúásázé ndéré wá gi zía mongú 'yì née uku kídí togú ógusé kí ambáodúse née wá, ‘Útúásásé lúru komomá wá.’ ”
- ⁶Zí Yakóbo úku ledre kídí, “Méngísé kéyì zíma bisinyíne káa gi zí 'di, bi zíse úku ledre zí o'do née íri kídí ngíti lúndusé ni bo ní?”
- ⁷Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “O'do née ndu'yú zée do bilámá misi'di gi ro ówo ledre bi gi do bizé kí 'yì 'be 'bi ezé e kídí, “Búsé ni bo trídri? Ngíti lúndusé ni kpá bo?” Zíze úkulúgu ledre zía kací ndu'yú ené. Bi kenée ní azé ówo a bi kídí ni úku ledre yaá, ‘Ídízé ogú kí lúnduzé ní’ káa be 'di?”
- ⁸Zí Zúda úku ledre zí 'buyé kídí, “Ótoómo síllyì mu gi ro owú née zíze ndéréze kéye úgú éyí miánu, gi zí wo bi zée kése kí owú 'bi ezé e, azé úyu mbá gi zí 'bú ní.
- ⁹Mááyí ídí máa 'yì lúru bi kací a. Áyí ndu'yú máa gi roa. Togú mándá'baogú kfe óto wo kó'dúyì wá, mááyí go máa bisinyí 'yì kíngaya gi ro ledre ené.
- ¹⁰Ídí ndazé lú'bú káa zí ba wá, káa bi nderé andázé rozé ba go kí'dí gbre.”
- ¹¹Zí 'buyé Yakóbo úku ledre zíye kídí, “Togú kenée yá, ídíse méngì ledre ba. Ídíse 'dí'bi ngíti géyì bilámá éyì ga bi gi simi káṅgá ba gi ona simi kombo esé e ndéré í'bí a zí o'do née káa do tákpásílí. Kpá kí éyì ga bi káa zí sù'bu mindonyo, tezi, kágá ukú, nda kí ngíti géyì kágá ga bi niyí bo ní ndéré kfe zía.
- ¹²Ídíse 'dí'bi miříříří kėsì mongúne gi ro togú ógusé go íri yá, kėsì máa wo bi kóna i'biluguní zíse ní, zíse í'bí a. Éyì née kenée i'biluyúní née kóo mi'bilúyú.
- ¹³Dí'bisé lúndusé mu zíse řnyisé ndá'basé zí o'do née íri.
- ¹⁴Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní, ídí řdri mimbé'de o'do née rosé gi ro zía í'dí síllyìne gi ro lúndusé bi íri ní zíse ndá'baogúsé kéye kí Benzemúna e mbá bilámáse. Togú 'bi amá ledre go dujú zí owú 'bi amá e ndisì úyuyé yá, mengì éyì wá, ídí mu kenée.”
- ¹⁵Zíye 'dí'bi tákpásílí ga bi yemení yé ní, kí yata miříříří kėsì nda kí lúnduyé Benzemúna yóo zíye ndéréye simi Ízibiti, do ndéréóguyé zí Yoséfa.

- 16**Simi bi Yoséfa lúru kídí 'di'bioguní Benzemúna go ní, zía úku ledre zí 'yi bi ndísi lúru bi kací 'be 'bi ené ní kídí, “Dí'bi ya'dá ga gére née ndéré kíye zíma 'be. Zíyi óngóonzó bangá zíyi méngi éyí miánu zíze kéye kí yana kadra.”
- 17**Zí o'do née méngi tí ledre ga bi Yoséfa uku yée ní, do 'dí'bi yée 'be 'bi Yoséfa.
- 18**Simi bi 'di'biotóní yée go 'dící ní, zí ngiri méngi yée kíngaya. Zíye ndísiyé sómú ledre kídí, “Di'bioguní zée 'dící kára ba goó gi ro ledre késí ga bi kóo otoluguní yée simi kombo ezé simi mizefi ógu bi oguzé ona ní tee. Ayí gi ro 'dí'bingeri zée zíne ndísiné méngi láráze gi ro zíne 'dí'bi dongí ezé e gi ro zíne óto zée káa do owúkúlú e.”
- 19**Née ní zíye ndéréye zí 'yi lúru bi kací 'be 'bi Yoséfa née úku ledre zía simi bi niyi go ku mbotu ní.
- 20**Zíye úku ledre zí 'yi 'bi moko née kídí, “Lúru aka, oguzé kóo go 'dá'dá ona úgú éyí miánu.
- 21**Simi bi nderéoguzé go do bi 'dówuro azé líkpí tara kombo ezé e ní, zíze ndíki késí ezé e otoluguní go simi kombo ezé e. Bi ba ní nda'baoguzé go káe ni goó ba.
- 22**Owozé wá, togú ambí otolugu késí máa née ne yá? Oguzé kpá go kí yata késí gi ro úgú ngíti éyí miánu káe zíze.”
- 23**Zí 'yi 'bi moko née úku ledre kídí, “Ndásé éré ngiri wá. Ambí owone, Lomo bi ndísisé ini ini zía kí 'busé e ní i'bílugu mírírírí késí née ba ne zíse. Wo bi kóo úgúsé kére káe ní, mándíki kóo go cé.” Nda gi ore zía 'dí'biógu Simiyóna zíye.
- 24**Zía 'dí'bi yée ési yée 'dící kací Yoséfa, í'bí ini zíye lúgu sındíye káe. Zía kpá í'bí éyí miánu zí dongí eyé e.
- 25**Zíye 'dí'biógu éyí ga bi oguní kíye gi ro í'bí a zí Yoséfa káa do tákpásílí ní óto yée nzíyiyé gi zía uwúní go kídí yée niyi ánu éyí miánu kí Yoséfa e.
- 26**Simi bi Yoséfa nda'baogu go 'be ní, zíye í'bí tákpásílí ga bi oguní káe ní zía, zíye útú ló'bu komoyé bi óto úndrua.
- 27**Zí Yoséfa ndú'yú ledre simi sanáye kpá kí ledre ngoko 'búyé kídí, “Ngoko 'busé bi úkusé ledrea zíma ona ní ni káa be 'di? Ni aka kí komoné?”
- 28**Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Buzé bi 'yi 'bi moko eyí ní, ni bo kí komoné kí sanáne bilámáne.” Zíye ótú doyé bi óto úndru a.
- 29**Zía lúru bi kere, zía ónzó komoné ro Benzemúna bi owú 'bi mbágáa ní. Zía ndú'yú yée kídí, “Née owú lúndusé bi úkusé ledre a zíma ní?” Zía ínyiné úku ledre kídí, “Lomo idí méngi bilámá ledre zíyi owú 'bi amáa.”
- 30**Zí simikozo méngi wo do komo lúndua ore zía gbúgbuóguné sága lúrusó'do bi bi née ni ini ini doa ní. Zía ólúne ngúcuné 'dící ené ini ini íri.

³¹Zíá útụ sımíné do lúgu komoné, zía ndá'balúgu roné dongaráye. Zía úku ledre kídí, “Dí'biógusé éyí miánu mu.”

³²Zíye 'dí'bióto éyí miánu 'bì Yoséfa ngúcuné, 'bì lúnduga kpá ngúcuyé, 'yì ga bì 'bì Ízibiti bì ndịsìní ánu éyí kéye ní kpá ngúcuyé, gí zía 'yì 'bì Ízibiti e anu kotruní éyí kí 'yì 'bì Ébere wá, ndịsìní lúrúcáyì 'yì 'bì Ébere e mílúrúcáyì.

³³Otoní bì ndịsì zí lúndu Yoséfa e mbá kací m̀ndíki yée. Tónóne gí ro wo bì ndíká ní, ndéréoguné gí ro ambáodúye. Zí tarayé ídríne sımì bì lurúní ledre née kenée ní.

³⁴Ndịsìní 'dí'bikása éyí miánu zíye gí do tarabíza bì kó'dú Yoséfa ní. Éyí miánu bì i'bíní zí Benzemúna ní nì mongúne rómo 'bì lúnduga ga gére née kídí ìnyì. Née ní zíye ánu éyí kí éwé éyí do ídíye kí Yoséfa e mbá kí rokinyi.

Dosí éyí~e 44

Ledre gí ro m̀r̀r̀r̀r̀r̀ kó'do 'bì Yoséfa

¹Zí Yoséfa úku ledre zí 'yì moko bì ndịsì lúrú bì kací 'be 'bì ené ore ní kídí, “Ídí léfe kére cídí sımì kombo 'bì 'yì ga gére née útúásáne kací roko'bu bì zíye gí ro ìmbì a ní. Zíyì 'dí'bi késí eyé ótolúgu a zíye do kére máa ga gére née.

²Zíyì óto kó'do amá bì gí sımì m̀r̀r̀r̀r̀r̀r̀ késí ní do kére bì 'bì owù lúnduyé ní, ndro kí késí ené bì i'bí gí ro kére ní.” Zí 'yì 'bì moko née méngì ledre ga gére née tí káa zí bì Yoséfa úku zía ní.

³Akpa kí sì ndóndó do í'dí sílì 'yì gí royé kí dongí eyé e yóo do ndéréye.

⁴Sımì bì nderéní aka kpálá ca gí sımì yana gara ní, zí Yoséfa úku ledre zí 'yì 'bì moko bì ndịsì lúrú bì kací 'be 'bì ené ní kídí, “Dí'diya, ngásá lódú kací 'yì ga bì gáa ba mu, togú ngásá ndíki yée go yá, ídí úku ledre zíye kídí, ‘Méngìlúgusé bısinyí ledre do bì kací bilámá ledre gí zí 'dì?

⁵Ba ndaá kó'do bì mongú 'yì amá ndịsì éwé éyí sımì a zía kpá ndịsì lúrú ledre ené e sımì a ní wá? Méngísé bısinyí ledre go ḱngaya.’ ”

⁶Sımì bì 'yì 'bì moko née ngasá ndiki yée ní, zía úku ledre ga gére née zíye tí kenée.

⁷Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, úku lárá ledre zíze kenée gí zí 'dì? Zée 'yì 'bì moko eyí e utúásázé méngì ḱyì kenée wá.

⁸Lúrú aka, késí ga bì kóo ndikizé yée do kére ezé e ní, nda'baoguzé kóo ḱe kú gí sımì kángá 'bì Kanána í'bílúgu a zíyì. Éyí bì azé nda úgu m̀r̀r̀r̀r̀r̀r̀ késí togú mbú d́bu gí 'be 'bì mongú 'yì eyí gí roa ní 'dì?

⁹Togú ndíki m̀r̀r̀r̀r̀r̀r̀ kó'do née goó sımì éyí kací ngúruzé, idíní geré úfu wo 'dá'ba, zí ngítize née ídíákáye káa do owúkúlú sì sílìyì.”

¹⁰Zí o'do née úku ledre kídí, “Bilámáne, ídí mu ídí káa zí bì úkusé née. Tí lá 'yì bì nìyí ndíki wo kí m̀r̀r̀r̀r̀r̀r̀ kó'do née zíne ní, nì ídí owúkúlú zíma, ngítise nìyí ídíáká kí ro doyé.”

- 11** Geré nées ní zíye ìmbíóto kombo eyé e do tónóye líkpí tarayé.
- 12** Zí o'do nées tónóne gámásó'do sìmi éyí eyé e. Tonó kí ndíká ndéréoguné ro ambáodúye. Zí ndíki kó'do sìmi éyí kací Benzemúna bì ambáodú ní.
- 13** Zí ledre nées sínyíne royé bisinyíne, zíye tónóye lófo bongó gí royé. Zíye ékílúgu royé do dongí eyé e ndá'bayé 'dá'ba k'ídí bì ìnyìní gáa gí sìmi gara ní.
- 14** Niyí ógu ní, Yoséfa ñi aka fú m̀ndíshíné 'be. Zí Zúda kí lúnduné e ógu útúye bì kó'dú a kenée.
- 15** Zí Yoséfa úku ledre zíye kídí, “Éyí bì méngísé nées kenée 'di? Ówosé esé bì kídí 'yí káa zí ma ba ñi kí roko'bù 'bì lúrúndíki ledre e ní wá?”
- 16** Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, azé úku a ba kídí 'di? Azé úku a bì kídí azé bìlámá 'yí e ní lárá a káa be 'di? Lomo 'dodo ogú lúyú ledre ezé go sága. Bì ba ní azé go mbá owúkúlú eyí e, ndaá lá dùú wo bì ndikiní kó'do zía nées wá.”
- 17** Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Éyí ndaá kenée wá, lá dùú 'yí bì ndikiní kó'do zía ní ñi ídíákáne káa do owúkúlú amá. Sée ga bì ledre esé ndaá ní, ásé ndá'ba zí 'bùsé 'be.”
- 18** Nées ní zí Zúda ndósooguné gí ro Yoséfa úku ledre zía kídí, “Mongú 'yí, máówo bú roko'bù bì zíyí ní ñi gbóo kí 'bì mongú ngére, ìdri aka m̀mbé'deyí, ledre ñi taramá máíli úku a zíyí.
- 19** Ndú'yú kóo zée kídí 'bùzé ñi aka bo kí komoné yá? Ngíti géyí lúnduzé e ñiyí kpá bo yá?
- 20** Ukuluguzé kóo ledre go zíyí kídí, ‘Ngoko 'bùzé ñi aka bo kí ambáodú ené bì ndikiní zía do ngokoné ní. Tí lá mongú lúndua bì ñiyí kéne gí sìmi mbágá k'íé'do ní uyune. 'Bùzé iliofù ledre owú máa nées go gí zía bì ñi nda go lá ngúcuné gí sìmi mbágáne ní.’
- 21** “ Zíyí úku ledre zíze kídí, idíze ógu kí owú máa nées zíyí, gí ro zíyí lúrú wo.
- 22** Zíze kóo úkulúgu ledre zíyí kídí, ‘Owú nées utúasá ótoómo 'buné e wá, togú nderéoyó roné gí cigí 'buné go yá, 'bua nées ñi geré úyu.’
- 23** Tí lá zíyí úku ledre zíze kídí, 'búo togú oguzé go kí owú lúnduzé nées yá, azé fú lúrú komoyí.
- 24** Sìmi bì nderéoguzé zí 'yí 'bì moko eyí bì 'bùzé ní, zíze úku kúrúyí nées zía.
- 25** “ Nées ní zí 'bùzé úku ledre kídí, ‘Ndá'ba ándásé rosé mu úgú yata éyí miánu zíze.’
- 26** Tí lá zíze úkulúgu ledre zía kídí, ‘Utúasázé ndéré wá 'búo togú owú lúnduzé ba ní nderé go kíze. Togú nderézé ngúcuzé utúasázé lúrú komo o'do nées wá 'búo togú nderézé go ndro kí owú lúnduzé.’
- 27** “ Zí 'bùzé úkulúgu ledre zíze kídí, ‘Ówosé bú bìlámáne kídí me'bemá Rayéle ndiki kóo owú e zíma dùú gbre.

²⁸Ngúrúyé ìndrì go, zíma úku ledre kídí, “Ma'díi bangá sinyí lófo bayi wo go kúrì kúrì.” Tí bì kóo née ní zaá gị ba málúrú komoa wá.

²⁹Togú 'dí'bisé kpá wo ba go gị zíma zí ngíti ledre ndíki wo íri yá, lerí bì ótosé romá née nì úfu máa gị zía mááyí go ngoko 'yì.'

³⁰” Bì née ní mongú 'yì, togú nda'bazé zí 'buzé 'dáa owú ba ndaá yá, bì 'bú owú ba ofu do 'bua go ní,

³¹zía ówo a yaá nda'baoguzé go ngúcuzé owú née ndaá yá, nì geré úyu. Lerí bì nì ólú roa née nì úfu wo gị zía nì yí ené go ngoko 'yì.

³²Mááyí máa 'yì lúru bì kací a zíma 'dí'bilúgu wo zí babá 'be kí bilámá sanáne. Zíma kóo go lolóbú zí babá kídí, ‘Togú mándá'baógu kíe wá, lúyú ledre née idí ídí 'bì amá za fí.’

³³” Gị zí kényi née ní, mángúngú romá zýyì mongú 'yì, máídí ídíáká zýyì ona káa do owúkúlú, owú née idíní mu ndá'ba kí lúnduné.

³⁴Mááyí ndá'balúgu romá zí babá lárá a káa be 'di togú nda'bazé kí owú née wá ní? Ndá ótoómo máa zíma lúru lerí bì nì ógu ro babá gị zí sómú ledre bì gị ro owú née ní wá.”

Dosí éyí~e 45

Yoséfa 'dodo roné zí lúnduné e

¹Yoséfa utúasá útú simíné do komo 'yì moko ga bì mítóroyé kó'dú a ore ní wá, zía úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, “Yì e idíní ólúogú gị do komoné gị ona mbá sága.” Née ní simi bì 'yì e olúoguní ní, zía úku ledre gị do biné zí lúnduné e.

²Zía útúne ini ini kí kúrúne 'dága zí 'yì 'bì Ízibiti e úwú doa. Zí 'yì ga bì 'be 'bì mongú ngére ní úwú ledre máa née.

³Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Ba máa Yoséfa, lúndusé. Babá nì aka tí kí komoné?” Tí lá lúnduga utúasání úkulúgu ledre zía wá, gị zí ngirí a bì nì kó'dúye née.

⁴Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Ídíse ndósoogú gbóo romá.” Simi bì ndoso oguní ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ba máa Yoséfa lúndusé bì kóo úgúoyósé zí 'yì 'bì Ízibiti e ní.

⁵Bì ndaá sinyí rosé zí mimbé'desé éšíne rosé gị zía bì kóo úgúoyósé máa ní wá. Lomo 'di'biogu máa ne 'dá'dá yáa gị ro yómo 'yì e.

⁶Gị zía ba aka lá dujú gbre simibi 'bì 'bú bì utú do 'yì e ní. Simibi nì aka 'dá'dá ìnyì (5), 'yì ó'do éyì gị ro 'dí'biogú éyì miánu ndaá.

⁷Lomo 'di'biogu máa ne zíse 'dá'dá yána gị ro yómo sée gị simi bizóró ba, gị ro zíse ídíse kí bulúndusé e trídri.

- 8” 'Dí'biógusé esé máa ona se wá, yí ené Lomo. Oto máa go zíma ídíma mongú 'yí lúru bi kací mongú ngére kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e mbá, kpá kí roko'bu zíma do 'yí e kí éyí ga bi simi Ízibiti ona ní mbá.
- 9” Bi ba ní ìnyisè mu zise ndá'basé zí babá úku ledre zía kídí, 'Ba ledre bi wotíyí Yoséfa uku ní. Lomo oto máa go zíma ídíma ngére do Ízibiti e mbá. Ídí mu ógu 'diya zíma yána.
- 10 Áyí ógu ndísi simi írìgbére bi Gósene ní gí ro zíyí ídíyí dongáma. Yíi, owú 'bi eyí e kí bulúnduyí e kí bangá eyí e nda kí ngíti géyí éyí eyí ga bi 'bi 'be ní mbá.
- 11 Mááyí lúru bi kacíse íri, gí zía simibi 'bi mongú 'bú bi utú do 'yí e ba ni aka 'dá'dá 'dényé simibi ìnyí (5). Káa bi sée kí 'yí 'bi 'be 'bi esé e nda kí ngíti géyí éyí esé e ásé úyu gí zí 'bú ke.'
- 12” Lúrúsé go cù kí rosé, lúndumá Benzemúna owo kpá go kídí ma'díi máa Yoséfa mándísi ódro zise ba tí máa.
- 13 Ndérésé mu zise líkpí ledre roko'bu bi mááyí kíe do 'yí 'bi Ízibiti e kí ledre ga bi lúrúsé yée yána cù kí komosé ní zí babá. Zise 'dí'biógu wo zíma yána 'diya.”
- 14 Zía ìnyiné fáka lúnduné Benzemúna zía íni ini roa, zí Benzemúna kpá fáka wo íni ini roa.
- 15 Zía ndéréne kí fáka lúnduné e kí ndísi íni ini royé. Gí do kací a née ní zí lúnduga nda tónóye ódroyé zía.
- 16 Simi bi sanda nderéogu zí mongú ngére kídí, lúndu Yoséfa oguní go ní, zí mongú ngére kí 'yí ené e ídíye mbá kí rokinyi.
- 17 Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Ídí úku ledre zí lúnduyí e, 'Ímbíótosé éyí e mu do dongí esé e, zise ndá'balúgu rosé simi káṅgá 'bi Kanána.
- 18 Idíní 'dí'biógu 'buyí kí 'yí 'be 'bi esé e mbá zíma yána. Mááyí í'bí bílámá bi zíye simi Ízibiti ona, gí ro zíye kpá ndísi ánu bílámá éyí bi 'bi káṅgá ba.'
- 19” Ídí kpá úku ledre zíye idíní 'dí'bi arabíya gí simi Ízibiti gí ona kpa gí ro 'dí'bi me'beyé e kí owú e, zíye 'dí'biútú 'buyí gírí ógu kíe.
- 20 Ndásé sómú ledre éyí e wá, gí zía bílámá éyí ga bi simi Ízibiti ona ní, niyí ídí mbá 'bi esé.”
- 21 Née ní zí owú 'bi Yakóbo e méngí tí ledre ga bi mongú ngére uku zíye ní. Zí Yoséfa í'bí arabíya zíye kí éyí miánu bi niyí ánu a do misí'di ní tí káa zí bi mongú ngére úku ledre a zía ní.
- 22 Zí Yoséfa í'bí míkánda bongó zíye kacíye cé. Tí lá zía í'bí 'bi Benzemúna bongó ìnyí kí mīrīrīrī kēsī míya ota (300).

²³Zíá í'bí kása éyí e káa zí ga ba zí 'buné, ya'dá dongí e sokó (10) mbá kí bilámá éyí ga bí gí simi Ízibiti ore ní doyé, mbágá dongí e kpá sokó mbá kí kére e, ambata e nda kí ngíti géyí éyí miánu bí 'bua ní ánu a kací misi'di ní doyé.

²⁴Zíá í'bí misi'di zí lúnduné e zíye ndéréye. Zí Yoséfa úku ledre zíye simi bí niyí go ndéré ní kídí, “Ndásé ndéré kí ófú do misi'di wá.”

²⁵Zíye ìnyiyé gí simi Ízibiti ndá'bayé zí 'buyé Yakóbo simi káṅgá 'bí Kanána.

²⁶Zíye úku ledre zí 'buyé kídí, “Yoséfa ní bo tridri. Ní ne kí roko'bu zíne do káṅgá bí Ízibiti ní mbá.” Zí Yakóbo ndíṣíné ónzó komoné gí zía ṅúṅgu ené kóo ledre eyé née wá.

²⁷Tí lá simi bí lḱpíní ledre ga bí Yoséfa 'dicí yée mbá zía ní, nda simi bí lurú arabíya ga bí Yoséfa kasa yée gí ro do 'dí'bi wo girí simi a ní, zí lomo ro 'buyé Yakóbo ndá'baóṅuné roa.

²⁸Zí Yakóbo úku ledre kídí, “Ma'díi, máṅṅunṅu go. Owú 'bí amá Yoséfa ní bo tridri. Mááyí óḡu ndéré lúru wo 'dá'dá zíma kí úyuma.”

Dosí éyí~e 46

Yakóbo nderé simi Ízibiti

¹Née ní zí Yakóbo kókú éyí ené e mbá, nda simi bí nderéogú simi Bírṣába ní, zía 'dáná éyí zí Lomo bí kóo 'bua Isáka ndíṣí óto úndrua ní ore.

²Nda go kí ndulú, zí Lomo 'dódo roné zí Yakóbo simi 'duru do úku ledre zía kídí, “Yakóbo.” Zía úkulúgu ledre zía kídí, “Íf Ngére.”

³Zí Lomo úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bí kóo 'buyí ndíṣí óto úndrua ní. Ngirí ndaá méngí yíi kí ndéré simi Ízibiti wá, gí zía mááyí óḡu í'bí úndru zíyí, zíyí ndíkióḡu tú'dú ríki sí do 'yíma'dí e íri.

⁴Mááyí 'díyíóto yíi gí simi Ízibiti. Zíma kpá 'dí'bilúgu yíi girí. Áyí úyu do sílḱ mbigí wotíyí Yoséfa.”

⁵Zí Yakóbo ìnyíné gí simi Bírṣába gí ore, zí owú 'bí ené e 'dí'bi wo kí 'yí 'bí 'be 'bí eyé e mbá simi arabíya bí mongú ṅére í'bí gí ro do 'dí'bi wo kée ní.

⁶Zíye kpá 'dí'bi za bangá eyé e kí éyí eyé ga bí 'bí 'be ga bí ndikiní simi káṅgá bí Kanána ní, zíye ndéréye simi Ízibiti. Zí Yakóbo 'dí'bi bulúnduné e mbá kíne.

⁷Zíá 'dí'bi wotíne e, bulúnduné ga bí owú ya'dá e ní, kí nyíne e, teténe e mbá simi Ízibiti.

⁸Yí ga bí 'bí Yakóbo nderé kíye simi Ízibiti ní, niyí, Rúbene owúndíká ené,

⁹Wotí Rúbene niyí 'bí eyé, Anóka, Pálú, Ézorono nda kí Karamí.

¹⁰Simiyóna, wotíga niyí 'bí eyé, Zemúwéle, Zamína, Oyáda, Zakíni, Zóra, nda Sáló wo bí mbágáa 'bí ené nyí 'yí 'bí Kanána ní.

- ¹¹Lévi, wotíga niyí 'bì eyé, Geresóna, Káta, kí Miráré.
- ¹²Zúda, wotíga niyí 'bì eyé, Éra, Onána, Séla, Peréze nda kí Zéra. (Éra e kí Onána uyuní 'bì eyé cìkì sìmì Kanána.) Owù 'bì Peréze 'bì eyé, Ézorono e kí Amùlù.
- ¹³Isakára, wotíga niyí 'bì eyé, Tóla, Púwa, Zasùba nda kí Simaróna.
- ¹⁴Zebulúna, wotíga niyí 'bì eyé, Seréda, Elóna, Zaléle.
- ¹⁵Sìmi bì Léya ndiki owù ga gère née zí Yakóbo sìmì Padána Aráma ní, zía ndíki owúkára dongaráye kíé'do kí ìrìné Dína. Owù ga gère née niyí kóo mbá cì kéréjì a doa sokó doa ota (33).
- ¹⁶Gáda, wotíga niyí 'bì eyé, Zefóna, Ágì, Sùni, Ezebóno, Érì, Aródi, nda kí Aréli.
- ¹⁷Aséra, wotíga niyí 'bì eyé, Imána, Isáva, Isívi, nda kí Beríya. Ìrì lémiyé Séra. Owù 'bì Beríya 'bì eyé, Ebére e kí Malakéle.
- ¹⁸Ga ba ìrì owù ga bì Yakóbo ndikiní yée kí Zílifa kára 'yì 'bì moko bì Labána i'bí wo zí nyíne Léya ní. Niyí 'bì eyé mbá sokó doa ìnyì doa kéréjì (16).
- ¹⁹Wotí Yakóbo ga bì gì sìmì Rayéle ní, niyí dùjù gbre, Yoséfa e kí Benzemúna.
- ²⁰Nda sìmì Ízibiti ìrì, zí Aseníta, nyí Potifára 'yì 'dáná éyì bì gì sìmì Óno ní, ndíki Manási e kí Efarayíma zí Yoséfa.
- ²¹Wotí Benzemúna niyí 'bì eyé, Béla, Béka, Asebéla, Géra, Námana, Éyì, Rósa, Mupíma, Apíma nda kí Aráda.
- ²²Ga ba 'bì eyé bulúndu Yakóbo ga bì gì sìmì Rayéle ní, niyí mbá sokó doa eso (14).
- ²³Wotí Dána ni 'bì ené, Ùsíma.
- ²⁴Wotí Nafatáli niyí 'bì eyé, Zazéle, Gùnjì, Zezére nda kí Siléma.
- ²⁵Ga ba 'bì eyé bulúndu Yakóbo ga bì gì sìmì Bíla bì owúkára 'yì 'bì moko bì Labána i'bí zí nyíne Rayéle ní, niyí mbá ìnyì doa gbre (7).
- ²⁶Bulúndu Yakóbo ga bì nderéní kí Yakóbo sìmì Ízibiti ní, niyí mbá cì ota doa ìnyì doa kéréjì (66). Oloní kará 'bì owù e wá.
- ²⁷Nda kí owù 'bì Yoséfa ga bì ndiki yée gbre sìmì Ízibiti ní, zí owù ga bì sí sùndí Yakóbo ní ídíye mbá cì ota doa sokó (70).

Yakóbo e nderéoguní sìmì Gósene

- ²⁸Yakóbo kasaokpó Zúda 'dá'dá zí Yoséfa sìmì Ízibiti gì ro zía óguné sòngó yée sìmì gara bì Gósene ní. Sìmì bì nderéoguní nda goó sìmì Gósene ní,
- ²⁹zì Yoséfa ékìne sìmì arabíya ené ndéréne sìmì Gósene sòngó 'buné Yakóbo. Sìmì bì ndikiní ní, zí Yoséfa fáka 'buné, zía ìni ìni kíngaya.
- ³⁰Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Bì ba ní, abú máúyu yá máúyu sara ìrì, málúru komoyí go, máówo go kídí áyì bo trìdrì.”

³¹Née ní zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kí 'yì ga bì 'bì 'buné e ní mbá kídí, “Nì miútúásáne zíma ndéréma úku ledre zí mongú ngére kídí, ‘Lúndumá e kí 'yì ga bì 'bì babá ní oguní gí simì Kanána go zíma ona.

³²Nìyí yí eyé 'yì úlú bangá e, 'di'bioguní kábìrìkì e, ína e, ítí e kí ngíti géyì éyì eyé e go mbá káye.’

³³Simì bì mongú ngére ndolo sée go ndu'yú sée kídí, ‘Moko esé nì 'díya yá?’

³⁴Ídísé úkulúgu ledre zía kídí, ‘Azé yí ezé 'yì úlú bangá e kú gí do owúze káa zí bì kóo m̀ngburoko 'yì ezé e ndìsìní m̀ngì a ní.’ Gí ore nì ótoómo sée zíse ndìsìsè simì ìrìgbére bì Gósene ní, gí zía 'yì ga bì 'bì Ízibiti ní, iliní ndìsì kótrù royé kí 'yì úlú bangá e wá.”

Dosí éyì~e 47

¹Zí Yoséfa ndéréne úku ledre zí mongú ngére, kídí, “Babá kí lúndumá e oguní go gí simì Kanána ona. 'Di'bioguní kábìrìkì e, ína e, ítí e kí ngíti géyì éyì eyé e go mbá káye simì ìrìgbére bì Gósene ní.”

²Yoséfa 'di'biutú lúnduné ga bì ìnyì (5) née ndéré 'dódo yée zí mongú ngére.

³Zí mongú ngére ndú'yú yée kídí, “Ndìsìsè m̀ngì moko 'di?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, azé yí ezé 'yì úlú bangá e cé káa zí 'bì bulúnduzé e ní.

⁴Oguzé go ndìsì ca simì kàngá ba ona, gí zía mongú 'bú utú go bìsinyíne simì kàngá 'bì Kanána, éyì bì zée kí bangá ezé e zíze ánu a ní ndaá lolu wá. Bì ba ní ñgunúzá rozé zíyì, ídì ñgunú a zíze ndìsìzè simì Gósene ona.”

⁵Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Bùyì e kí lúnduyì e oguní go zíyì,

⁶kàngá 'bì Ízibiti nì do sílìyì, ídì óto 'bùyì e kí lúnduyì e idíní ídì simì bìlámá bi bì Gósene ní. Togú lúru ngíti géyì 'yì e nìyì bo dongaráye bì nìyì miútúásáye ní, ídì óto yée zíye ndìsìyè lúru bi kací bangá amá e.”

⁷Née ní zí Yoséfa 'dí'biógu 'buné Yakóbo 'dódo wo zí mongú ngére. Gí do kací bì Yakóbo í'bí mandá zí mongú ngére ní,

⁸zí mongú ngére ndú'yú wo kídí, “Simìbi eyì nì goó ndu?”

⁹Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Simìbi amá nì go mbá míya kíé'do doa cí kèrì a doa sokó (130). Simìbi amá ndaá za káa zí 'bì bulúndumá e wá. Tí lá m̀ndìsì yéme romá wá, m̀gámá lícì romá go k̀ngaya gí zí 'do'dó.”

¹⁰Zí Yakóbo í'bí mandá zí mongú ngére, zía ìnyìné yóó ókpóne.

¹¹Née ní zí Yoséfa í'bí bìlámá bi zí 'buné e kí lúnduné e ndìsìyè simì a simì Ízibiti, do bìlámá bi gbóo kí gara bì kí ìrìné Ramasé káa zí bì mongú ngére uku ní.

¹²Zí Yoséfa í'bíógu éyì miánu zí 'buné e kí lúnduné e kí 'yì ga bì 'be 'bì eyé e ní zía útúásáne kacíye kí owú e mbá.

Mongú 'bú utú simì Ízibiti

- 13Éyí miánu ndaá lolu kóo zí 'yì e sìmi káṅgá e mbá wá gí zía 'bú utú go bisinyíne kíngaya, gí zí kényi nées zí roko'bụ 'yì 'bì Ízibiti kí Kanána úkúne goó miúkú gí zí 'bú.
- 14Zí Yoséfa 'dó'dúyóko késí ga bì ugúní kére kíe sìmi káṅgá 'bì Ízibiti kí káṅgá 'bì Kanána ní mbá, zía 'dí'bi késí nées ndéré kíe óto a 'be 'bì mongú ngére.
- 15Sìmi bì késí ùkú gí zí 'yì 'bì Ízibiti e kí 'yì 'bì Kanána e go ní, zí 'yì 'bì Ízibiti e óguyé zí Yoséfa do úku ledre zía kídí, “Í'bí éyí miánu mu zíze. Azé go úyu gí zí 'bú. Késí ùkú gí zíze go.”
- 16Zí Yoséfa úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídísé ógu kí bangá e esé zíma, zíma í'bí éyí miánu doa zíse togú késí esé ùkú go mbá ní.”
- 17Nées ní zíye 'dí'biógu bangá eyé e zí Yoséfa, zía í'bí éyí miánu zíye do usáni eyé e, kábiríkí eyé e, ína eyé e ítí eyé e, kpá dongí eyé e. Sìmi Sìmìbi máa nées ní zí Yoséfa ndísíné í'bí éyí miánu zíye do bangá eyé e.
- 18Sìmi bì sìmìbi nées ùkú go ní, zí 'yì e kpá óguyé zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, utúasázé ótoécì ledre gí zíyì wá. Késí ezé e kí bangákulú ezé e niyí go mbá 'bì eyí. Owú éyí bì idíaká cúku'dée káa gí ro zíze í'bí a zíyì ní ndaá lolu wá. Odu éyí ga bì idíakání go lá dujú kuru'buzé kí gbékpí káṅgá bì zíze ní.
- 19Azé úyu zí káṅgá ezé e sínyíye tí do komoyí káa gí ro 'di? Azé úgúoyó kuru'buzé kí káṅgá ezé e zíyì gí ro éyí miánu, zíze ídíze kí káṅgá ezé e mbá owúkúlú 'bì mongú ngére. Zíyì í'bí kufú zíze gí ro zíze 'díyí a bì nì óto zée zíze ídíze trídri kpá káa bì 'yì bì zía ndísíné sìmi káṅgá nées ndaá lolu wá.”
- 20Zí Yoséfa úgú bì ga bì sìmi Ízibiti ní mbá zí mongú ngére. 'Yì 'bì Ízibiti e ugúoyóní bì eyé go mbá, gí zía 'bú mengì nda kóo yée go kíngaya. Bì ga bì sìmi Ízibiti ore ní mbá nda goó 'bì mongú ngére.
- 21Zí Yoséfa óto 'yì e zíye ídíye go mbá owúkúlú 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti.
- 22Odu 'yì ga bì kóo ugu bì eyé wá ní dujú 'yì 'dáná éyí e, gí zía mongú ngére ndísì kóo í'bí sáká éyí 'bì miánu zí 'yì 'dáná éyí e kací kadra mbá. Éyí miánu máa bì kóo gí zí mongú ngére ní, ndísì kóo ásá kíye. Nées sí ledre bì ugúoyóní bì eyé e gí zía wá ní.
- 23Zí Yoséfa úku ledre zí 'yì e kídí, “Bì ba ní máúgú sée kí bì esé e go mbá zí mongú ngére. Kufú nì goó ba zíse ó'do a yáká esé e.
- 24Tí lá sìmi bì sındí kadra 'bì 'dí'biógu éyí gí yáká ogú go ní, zíse ífi sìmi a ìnyì. Kémbí a gí sìmi ìnyì nées zíse í'bí a zí mongú ngére. Zí ngítí a ídíne káa do kufú kí éyí miánu zíse kí 'yì 'bì 'be 'bì esé e.”
- 25Zíye úkulúgu ledre kídí, “Mongú 'yì, yómo trídrižé go. Azé kí rokinyi zíze ídíze káa do owúkúlú e zí mongú ngére.”
- 26Nées ní zí Yoséfa óto ledre nées zía ídíne káa do lorú gí ro bì ga bì sìmi Ízibiti ní kídí kíé'do gí sìmi ìnyì (5) 'bì éyí ga bì niyí 'dí'biógu a gí yáká ní, nì ídí 'bì mongú

ngére. Lorụ née ni fú lá kenée gị karaba. Bi bi ngára ndaa 'bi mongụ ngére wá ní, dụú bi 'bi 'yi 'dáná éyí e.

²⁷Simi sịndí kadra máa née ní zí Isiréle e óto 'be 'bi eyé simi Ízibiti simi írìgbére bi Gósene ní. Zíye ndíki tų'dụ éyí e íri, do étriyé zíye ídíye tų'dụ.

²⁸Yakóbo ndịsị kóo simi Ízibiti íri kí simibi sokó doa ìnyị doa gbre (17). Simibi bi Yakóbo mengi ní, ni kóo mbá míya kí'edo cị gbre doa ìnyị doa gbre (147).

²⁹Simi bi sịndí kadra ni go gbóo zí Yakóbo úyuné ní, zía ndólo Yoséfa úku ledre zía kídí, “Togụ 'búma ni tí doyi ídí óto sílìyị ro kótóma zíyị lolóbụ zíma yaá née utúasá óto máa simi Ízibiti ona wá.

³⁰Simi bi togụ máúyu go ní, ídí ndéré óto umbumá kídí bi otoní bulúndumá e ní.” Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí méngi a káa zí bi úku ní.”

³¹Zí Yakóbo úku ledre zía kídí, “Ídí lolóbụ gị ro zíma ówo a.” Nda née ní zí Yoséfa lolóbụ zía, zí Yakóbo ótú doné bi gị do rangba ené ini ini zí Lomo.

Dosí éyí~e 48

Yakóbo í'bí úndru zí Manási e kí Efarayíma

¹Nda gị do kací ngíti géyị sịndí kadra e zí sanda ndéréne zí Yoséfa kídí, “Buyí ni kí ndíyá kíngaya.” Zí Yoséfa 'dí'bi wotíne ga bi gbre, Manási e kí Efarayíma ní kpa kíne.

²Simi bi ukuní ledre zí Yakóbo kídí, “Wotíyị Yoséfa ogụ go lúru yí ní,” zía ó'bu roné ìnyìné ndịsìné tara rangba 'dága.

³Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní 'dodo kóo roné zíma simi Lúzụ simi káṅgá bi Kanána ní, zía kóo í'bí úndru zíma,

⁴zía úku ledre zíma kídí, ‘Mááyí óto yí zíyị étriyí kíngaya, zí bulúnduyí e ndíkiógu ríkí sí do 'yíma'dí e. Mááyí karanée í'bí káṅgá ba zíyị kí bulúnduyí ga bi niyí ógu gị do kacíyị ní za fí, zía ídíne káa do 'bi eyé.’

⁵” Bi ba ní wotíyị ga bi ndikiní yée zíyị gbre simi káṅgá 'bi Ízibiti ona 'dádá zíma kí ógumá zíyị simi káṅgá 'bi Ízibiti ní, niyí go ógu ídí wotíma e, Efarayíma e kí Manási. Niyí go ógu ídí zíma káa zí Rúbene e kí Simiyóna bi niyí wotíma e ní.

⁶Owú ga bi gị do kacíye ní, niyí nda ídí go 'bi eyí e. Éyí sílì bi niyí ógundíki a ní, ni ógu gị zí Manási e kí Efarayíma.

⁷Ledre ni gị ro mbágáyí káa. Simi bi máínyị gị simi Padána zí Rayéle úyuné do misi'di simi káṅgá 'bi Kanána ní, zía kóo í'bí mongụ sómụ ledre zíma. Efaráta bi ndịsíní kpá ndólo a Beteléme ní ni aka yí ené kóo gbála, zíze kóo óto wo cìkị do misi'di ore.”

⁸Simi bi Yakóbo lurú wotí Yoséfa ga gére ní, zía ndúndu'yú kídí, “Owú ga gére née náambi e?”

- ⁹Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí 'buné kídí, “Babá, née owú ga bi Lomo i'bí yée zíma ona ní.” Yakóbo ya zía ní, “Ógụ kíye zíma yána, gị ro zíma í'bí úndru zíye.”
- ¹⁰Komo Yakóbo lurú lolu kóo bi mbí wá gị zí ngoko, gị zí kényi née ní, utúasá lúru bi bilámáne wá. Née ní zí Yoséfa 'dí'biógụ wotíne ga gére née gbóo ro Yakóbo, zí 'bua fáka yée roné í'bí úndru zíye.
- ¹¹Zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Máówo amá lolu kóo bi kídí mááyí lúru komoyí ní wá. Bi ba ní Lomo otoomo máa go zíma kpá lúru owú e gị simiyí.”
- ¹²Zí Yoséfa ímbíoyó yée gị do sịndí Yakóbo do útúló'bu komoné bi.
- ¹³Zí Yoséfa 'dí'bi yée gbrenghára, zía óto Efarayíma zí Yakóbo do ngelì do óto Manási do anú.
- ¹⁴Zí Yakóbo ngílífi sílíne. Zía óto sílíne 'bi anú do Efarayíma bi ni owú ní. Do nda óto sílíne 'bi ngelì do Manási bi ndíká ní.
- ¹⁵Zía í'bí úndru zí Yoséfa do úku ledre kídí, “Lomo bi kóo bulúndumá Abarayáma ndịsị óto úndrua ní, zí babá Isáka kpá ndịsịné óto úndrua ní, ni kpá Lomo bi ndịsị lúru bi kacíma gị karaba ní ní.
- ¹⁶Ni ne Lomo bi lúru bi kacíma simi ledre e za mbá ní, idí í'bí úndru zí owú ga ba İrimá idí ndịsị ówú doyé, zí İri babá Abarayáma kí İri Isáka kpá ndịsị ówúne doyé Idíní étrì tú'dú do sogo káṅgá.”
- ¹⁷Simi bi Yoséfa lurú 'buné oto nda yí ené sílíne 'bi anú do Efarayíma ní, zí bi sínýíne roa. Zía İnyiné gị ro 'dí'bióyó sílí 'buné 'bi anú gị do Efarayíma gị ro óto a do Manási.
- ¹⁸Zí Yoséfa úku ledre zí 'buné kídí, “Babá, owúndíká ni ba óto sílíyí 'bi anú doa.”
- ¹⁹Tí lá Yakóbo asi yí ené miási. Zía úku ledre kídí, “Máówo bú, owú 'bi amáa, máówo bú. Bulúndu Manási niyí kpá idí tú'dú. Tí lá bulúndu Efarayíma niyí idí tú'dú rómo do 'bi Manási, bulúnduga niyí ndíkíogụ tú'dú sị do 'yima'dí e.”
- ²⁰Zí Yakóbo í'bí úndru zíye simi sílí bi kóo née zía úku ledre kídí, “Karanée Isiréle e niyí ndịsị ndólo İrişé simi bi iliní go í'bí úndru ní. Niyí úku ledre kídí, ‘Lomo idí í'bí úndru zíyí káa zí bi í'bí úndru zí Efarayíma e kí Manási ní.’ ” Née misi'di bi kóo Yakóbo oto Efarayíma kée 'dá'dá zí Manási ní.
- ²¹Née ní, zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Káa zí bi lúru go née, málú'bu lolu gị do kací ba kíngaya wá. Tí lá Lomo ni lúru bi kacíse zía 'dí'bilúgu sée simi káṅgá 'bi bulúndusé e.
- ²²Bi ba ní, mál'bí Sekéme go zíyí ndaá zí lúnduyí e wá. Née bilámá İrişbére bi kóo mál'dí'bi gị zí ezeokóma e Amóra e ní.”

Dosí éyí~e 49

Yakóbo i'bí úndru zí wotíne e

- ¹Zí Yakóbo ndóloyóko wotíne e úku ledre zíye kídí, “Ídísé yóko rosé mbá do bi kǐé'do gǐ ro ledre bǐ karanée ni méngi roné zǐse ní zǐma úku a zǐse.
- ²” Ídísé yóko rosé zǐse úwú ledre ba sée wotí Yakóbo e. Ídísé úwú kúrúma kúrú 'busé, Isiréle.
- ³Rùbene áyí owùndíká amá, áyí yǐi roko'bu amá, mándíki yǐi sǐmǐ bǐ kóo mááyí aka do sǐndǐma ní. Áyí yǐi kǐ úndruyǐ kpá kǐ roko'bu zǐyǐ.
- ⁴Áyí cakaba tǐ lá káa zǐ mongú ngbuṛu ní, cóngó ledre bǐ zǐa ídǐne gǐ do biyǐ ní ndaá, gǐ zǐa ndǐsǐ go kǐ me'be 'buyǐ káa do kára bi 'dú'du amá azá goó gǐ zǐyǐ.
- ⁵Simiyóna e kǐ Lévi ásé do lúndu, ásé ídǐ 'bǐ esé 'yǐ méngi okó kǐ mǐngburoko maku ga bǐ do sǐlǐse née ní.
- ⁶Máútúásá úku yéme ledre gǐ royé e wá, máútúásá kpá ólú sǐmǐ ledre eyé e wá, gǐ zǐa ufunǐ 'yǐ e goó kǐ mǐmbé'dekesǐ bǐ zǐye ní, zǐye ndǐsǐyé kǐ 'déwe sǐndǐ ítǐ 'bǐ 'yǐ e káa zǐ bǐ ilinǐ ní.
- ⁷Máóto taramá goó kacǐ mǐmbé'dekesǐ esé née bisinyíne, sǐmǐkesǐ esé née ofu nda go. Bulúndusé e niyǐ báyi faa dongará kúfú Isiréle e mbá.
- ⁸Zúda, lúnduyǐ e niyǐ ndǐsǐ mbófo yǐi, zǐye ndǐsǐ óto úndruyǐ gǐ zǐa áyí rómo komo ezeokóyǐ e.
- ⁹Áyí ídǐ káa zǐ kemǐ ní, ni nánáónzó bangá ené togú anu go zǐa lérené yá, zǐa ndá'ba 'dú'duné bi. Káa zǐ mbágá kemǐ ní, éyǐ bǐ ni tóro 'dútu kó'dúyǐ ní ndaá.
- ¹⁰Áyí ídǐ kǐ ngbángbá 'bǐ ídǐ káa do manda zǐyǐ, bulúnduyǐ e niyǐ ídǐ ngére do kúfú 'yǐ e mbá kúfú 'yǐma'dǐ e mbá niyǐ ndǐsǐ óto úndruyé zǐye ndǐsǐ í'bǐ tákpásǐlǐ zǐyǐ.
- ¹¹Nǐ ódóngéřǐ dongǐ ené ro kókó sǐndǐ kóřó bǐ ni mǐútúásáne komoa ní. Zǐa ndǐsǐne ló'dó bongó ené sǐmǐ iní kóřó bǐ káa zǐ sáma ní.
- ¹²Komoa ni ídǐ bǐkesǐne rómo gǐ do iní kóřó, soa ni ídǐ bǐkenyíne rómo do miényǐ iní umba.
- ¹³Zebulúna, ni ndǐsǐ kǐ 'be tara mongú ngbuṛu, zǐ tú'dú 'yǐ e ndǐsǐ ógu tóroyé do gbúróngó ngbuṛu ma'dáa née. Mamayé ni ídǐ geré gbóo kǐ káṅgá bǐ Sidóna ní.
- ¹⁴Isakára, ni ídǐ kǐ roko'buné káa zǐ dongǐ bǐ ndǐsǐ 'dú'du dongará éyǐ ga bǐ ǐmbǐ yée ní.
- ¹⁵Sǐmǐ bǐ lúru bi 'dówuro née ni bǐlámáne zǐ ǐřǐgbére a ídǐne kpá bǐlámáne ní, ni óyóyéme sogoné, zǐa í'bǐ roné ndǐsǐ ǐmbǐ éyǐ owóowó ga bǐ ore ní. Zǐa ídǐne owúkúlú 'bǐ moko ga bǐ ore ní.
- ¹⁶Dána ni ídǐ 'yǐ 'dēcǐ yéme ngbanga zǐ 'yǐ ené e káa zǐ ngǐti géyǐ 'yǐ ga bǐ kóo 'bǐ Isiréle e ní.
- ¹⁷Owú 'bǐ eyǐ e kǐ bulúnduyǐ e niyǐ ídǐ káa zǐ kámá dogboṛu mǐsǐ'di, togú lagá usáni go yá, 'yǐ bǐ ndǐsǐ ngásá kǐ usáni máa née ni útúogu gǐ doa.

- ¹⁸Ngére Lomo mándísi óto komomá gí ro zíyí yómo zée.
- ¹⁹Gáda, 'yí ngáka éyí e niyí karanée útú kí okó do bulúnduyí e, tí lá niyí rómo komo 'yí ga gére née cù.
- ²⁰Bi bi Aséra, ni ndísi doa ní ni 'dí'biógù bilámá éyí miánu kíngaya. Zía ndísiné í'bí bilámá éyí miánu bi ni miútúásáne gí ro mongú ngére.
- ²¹Nafatáli, ni yí ené káa zí nyazu ní. Ni ndísi gámá kí ro doné. Ni ndísi ndíki mbá owú ga bi kí lámá royé kíngaya ní.
- ²²Yoséfa ni 'bi ené káa zí kóró bi ndísi áná kíngaya ní, kpá káa zí kóró bi kó'dú ngbuṛu ní, bi mirásá a rasá zía 'dùtù bi mbá ní.
- ²³Ezeokóyí niyí ndísi útú kí okó doyí, zíye ndísiyé méngi yíi 'duo kí mimbé'dekesi.
- ²⁴Tí lá sama bi do sílía ní utúásá kízi wá, sílía utúásá ó'dó kí é'be sama wá, gí zía Lomo bi kí Roko'buné kíngaya bi ndísi lúru bi kací Yakóbo ní, ni ne bi ló'bo kpá 'yí 'bá'bá Isiréle e,
- ²⁵gí zía Lomo bi 'buyí ndísi óto úndrua ní ndísi sáká yíi ne, gí zía Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní ndísi í'bí úndru bi gí komo ere gí 'dága ní zíyí, ni kpá í'bí úndru do iní bi ndísi lágaógù gí sí káṅgá ní, zí bangá eyí e, bulúnduyí e étriyé zíye ídíye tú'dú.
- ²⁶Úndru bi máí'bí zíyí ba ni kí roko'buné kíngaya rómo do úndru ga bi kóo 'desí ní mbá, romo kpá gí do tákpásílí ga bi kóo gí zí bulúnduyí e ní mbá. Úndru ga gére née idíní ógù zí Yoséfa, gí zía ni ídíne manda zí lúnduné e za mbá.
- ²⁷Benzemúna, ni ídí 'bi ené káa zí máárara bi kí 'bú roné ní, kí phiyí ni nánáónzó bangá e zía ánu yée, kí tagá zíye ífi simi ngítí a kí lafúne e.”
- ²⁸Ga bi sokó doa gbre (12) née mbá sí do Isiréle. Née ledre bi 'buyé Yakóbo uku zíye simi bi ni í'bí úndru zíye kací misi'diné mingúngúcuá ní.

Ledre gí ro umbu Yakóbo

- ²⁹Zí Yakóbo yóko wotíne e úku ledre zíye kídí, “Mááyí go ógù úyu zíze ndíkíze kí 'yí amá e. Ídíse óto máa cigí babá simi gu landa bi simi yáká 'bi Éforono 'yí 'bi Éte ní.
- ³⁰Gu landa bi Makeféla née ni kóo simi yáká bi Abarayáma ugú gí ro ndísi óto bi e simi a gí zí Éforono 'yí 'bi Éte, gbóo kí Mamaré simi káṅgá 'bi Kanána ní.
- ³¹Otoní kóo Abarayáma e kí me'bené Sára ore, do kóo óto Isáka e kí me'bené Rebéka kpá ore, máoto me'bemá Léya kpá ore.
- ³²Ugúní kóo yáká née go kí éyí ga bi simiyé ní mbá gí zí Éte e.”
- ³³Simi bi Yakóbo ukuonzó ledre go zí wotíne e ní, zía 'dú'dulúgu roné bi, zí sındí kadra útúásáne zía úyuné.

Dosí éyí~e 50

- ¹Zí Yoséfa útúne kùkùrùkù do umbu 'buné do fáka wo zía ndìşiné ini ini roa.
- ²Zí Yoséfa ìnyiné úku ledre idíní yéme umbu 'buné kí kágá bìlámáne káa bì ni sínyí.
- ³Sílí 'bì sùşu kágá née ni mbá cí gbre (40). Zí 'yì 'bì Ízibiti e ini wo kí sílì cí ota doa sokó (70).
- ⁴Simi bì sílì 'bì ini ùkù go ní, zí Yoséfa úku ledre zí mǐngí kǎngá ga bì mǐngburoko 'yì 'bì moko 'bì mongù ngére ní kídí, “Togù ledre amá eme komosé tí miéme yá, ídísé ndéré kí sanda ba úku a zí mongù ngére kídí,
- ⁵‘Babá oto kóo máa go lólóbù zíne kídí, “Mááyí go ógù úyu, ídí óto máa simi gu bì kóo máiciómo gí romá simi Kanána ní.” Bì ba ní mǎngùngù romá zíyì ídí ngùngu a zíma ndéréma óto 'bumá zíma ndá'baógumá.’ ”
- ⁶Mongù ngére ya zía ní, “Ndéré mu óto 'buyì káa zí bì lólóbù zía kídí née ni mǐngí a kenée ní.”
- ⁷Simi bì Yoséfa 'dí'bi umbu 'buné ndéré kǐe óto a ní, zí 'yì 'bì moko 'bì mongù ngére nda kí mǐngburoko 'yì ga bì 'bì Ízibiti ní ndéréye 'díyíóto Yoséfa.
- ⁸Zí 'yì ga bì kací Yoséfa kí yé ga bì kací 'bua ní ìnyiyé mbá ndéréye 'díyíóto umbu. Odu 'yì ga bì idíakání simi Gósene ní duş mǐnzéré owù e nda kí bangá eyé e.
- ⁹Zí 'yì ngásá kí arabíya e kí 'yì ngásá kí usáni e kpá ndéréye ndro kéye. 'Yì e niyí kóo tú'dù bì utúní do kací Yoséfa ní.
- ¹⁰Simi bì 'doguní bi, nderéoguní goó simi Atáda bì sága Yeredéne mǐ'dí gbére kí'dí bì ndìşiní ócò kére ní, zíye ndìşiyé ore ini ini, ini ini kíngaya. Née ní zí Yoséfa ini 'buné ore kí sílì ìnyì doa gbre (7).
- ¹¹Simi bì 'yì 'bì Kanána ga bì ndìşiní ndìşì ore lurúní ini bì mǐngí roné kíngaya simi Atáda ní, zíye úku ledre kídí, “Mongù lerí ro 'yì 'bì Ízibiti e.” Zí ìrì bi née nda ídine Ábele Miziráma.
- ¹²Née ní, zí wotí Yakóbo e mǐngí ledre tí káa zí bì 'buyé úku zíye ní.
- ¹³Zíye 'dí'bi umbu 'buyé ndéré kǐe simi Kanána óto a simi gu landa bì Makeféla gbóo kí Mamaré, bì simi yáká bì kóo Abarayáma ugú gí ro ndìşì óto bi e simi a gí zí Éforono 'yì 'bì Éte e ní.
- ¹⁴Gí do kací bì otoní bi ní, zí Yoséfa ìnyiyé kí lúnduné e kí 'yì ga bì kóo nderéní kéye óto bi ní mbá ndá'balúgu royé simi Ízibiti.

Yoséfa uku ledre zí lúnduné e

- ¹⁵Simi bì lúndu Yoséfa lurúní 'buyé uyu go ní, zíye úku ledre kídí, “Togù Yoséfa somùndiki bisinyí ledre bì kóo mǐngízé zía, zía mǐngí lúgu a zíze ní, azé mǐngí 'di?”
- ¹⁶Née ní zíye kákasa zí Yoséfa kídí, “Buyì uku kóo ledre zíze 'dá'dá zía kí úyuné,

17'Ba ledre bi ídísé úku a zí Yoséfa ní. Mánḡúnḡú romá zíyí ídí ótoómo luyú kí bisinyí ledre kóo lúnduyí e menginí zíyí ní.' Bì ba ní ídí ótoómo ledre zíze gí simi luyú ledre ezé, zée ga bì ndisizé óto úndru Lomo 'bì 'bùyí ní." Simi bì Yoséfa uwú ledre née ní, zí simikozo méngi wo zía útúne íni ini.

18Zí lúnduga óḡuyé útúye ló'bu komoyé bi kó'dù a. Zíye úku ledre kídí, "Azé cakaba go owúkùlù eyí e."

19Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí lúnduné e kídí, "Ndásé éré ngiri wá. Mándá kí roko'bu zíma óyóló'bó ledre bì Lomo yeme go ní wá.

20Abú yémesé kóo rosé gí ro méngi bisinyí ledre kíma yá, tí lá Lomo yeme kóo ledre née zía ídíne kenée ne gí ro zíne yómo tú'dù 'yí e káa zí bì ni ndisi méngi roné cakaba ba.

21Zía úku yéme ledre zíye kídí, bì goó kenée ní ndásé éré ngiri wá. Mááyí í'bí éyí e zíse kí owú 'bì esé e mbá."

Ledre gí ro umbu Yoséfa

22Yoséfa ndisini kóo kí lúnduné e simi Ízibiti. Ni úyu ní, simibi ené ni go míya kíé'do doa sokó (110).

23Yoséfa lu'bú kóo do sogo kánḡá go kíngaya. Zía lúru owú e gí simi Efarayíma kí bulúndu Efarayíma e. Zía kpá ímbí owú ga bì gí simi Makíri wotí Manási ní.

24Nda simi ngiti sḡndí kadra zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, "Mááyí go óḡu úyu. Tí lá Lomo ni óḡu sáká sée do 'dí'bióyó sée gí simi kánḡá ba ndéré kíse simi kánḡá bì kóo mocúomo ledre a zí Abarayáma, Isáka nda kí Yakóbo ní."

25Bì ba ní, ídísé lólóbù zíma kídí, ásé 'dí'bi umbumá kpa kíse simi bì Lomo ni go 'dí'bi sée ndéré kíse simi Kanána ní.

26Née ní, zí Yoséfa úyuné cìkì simi Ízibiti ore simi bì simibi ené ni go míya kíé'do doa sokó (110) ní. Do yéme umbu a bilámáne kí kágá do óto a simi sondúu.

Baka - Bible - New Testament

Matáyo

Matáyo 1

Ledre gi ro bulúndu bulúndu Kírésìto Yésu

(Lúru kpá Lúka 3:23-38)

- ¹Ba ledre gi ro bulúndu bulúndu Kírésìto Yésu, tonó gi ro ngére Dawídi ndéréóguné gi ro Abarayáma.
- ²Abarayáma ndiki Isáka. Zí Isáka ndíki Yakóbo. Zí Yakóbo ndíki Zúda e kí lúnduné e.
- ³Zí Zúda ndíki 'bì ené Peréze e kí Zéra. Mbágáye 'bì ené Tamára. Zí Peréze ndíki 'bì ené Ézorono. Zí Ézorono ndíki 'bì ené Ráma.
- ⁴Zí Ráma ndíki 'bì ené Aminadába. Zí Aminadába ndíki 'bì ené Nasóna. Zí Nasóna ndíki 'bì ené Salamóna
- ⁵Zí Salamóna ndíki 'bì ené Bowáza, ìrì mbágáa Rába. Zí Bowáza ndíki 'bì ené Óbede, ìrì mbágáa Rúta. Zí Óbede ndíki 'bì ené Zése.
- ⁶Zí Zése ndíki 'bì ené Dawídi bì kóo ñì mongú ngére ní. Dawídi ndiki 'bì ené Solomóna, mbágáa ñì Beteseyída kára umbu kací Ụríya.
- ⁷Zí Solomóna ndíki 'bì ené Rebóma. Zí Rebóma ndíki 'bì ené Abiyáza. Zí Abiyáza ndíki 'bì ené Ása.
- ⁸Zí Ása ndíki 'bì ené Zesofáti. Zí Zesofáti ndíki 'bì ené Zeróma. Zí Zeróma ndíki 'bì ené Uzíya.
- ⁹Zí Uzíya ndíki 'bì ené Zotáma. Zí Zotáma ndíki 'bì ené Áza. Zí Áza ndíki 'bì ené Izikíya.
- ¹⁰Zí Izikíya ndíki 'bì ené Manási. Zí Manási ndíki 'bì ené Amóna. Zí Amóna ndíki 'bì ené Zosíya.
- ¹¹Zí Zosíya ndíki 'bì ené Zekíni, do ndíki ngíti géyì lúnduga sìmì bì ezeokó Isiréle e 'di'biní yéé ndéré kíye sìmì Babelóniya ní.
- ¹²Gì do kací a bì Yúda e nda'baoguní 'bì eyé gi sìmì Babelóniya ní, zí Zekíni ndíki 'bì ené Seretiyéle. Zí Seretiyéle ndíki 'bì ené Zerubábele.
- ¹³Zí Zerubábele ndíki 'bì ené Abiyúda. Zí Abiyúda ndíki 'bì ené Alikíma. Zí Alikíma ndíki 'bì ené Azóra.
- ¹⁴Zí Azóra ndíki 'bì ené Zadóka. Zí Zadóka ndíki 'bì ené Akímu. Zí Akímu ndíki 'bì ené Eluyúda.

15Zí Eluyúda ndíki 'bì ené Eliyázara. Zí Eliyázara ndíki 'bì ené Matána. Zí Matána ndíki 'bì ené Yakóbo.

16Zí Yakóbo ndíki 'bì ené Yoséfa o'do 'bì Maríya. Née Maríya bì mbágá Kírésìto Yésu ní.

17Bulúndu Yésu niyí kóo miífiyé káa. Tonó gí ro Abarayáma ndéréóguné gí ro mongú ngére Dawídi, ndiki andání kóo ríki 'yì eyé e go kí'dí sokó doa eso (14). Do tónó ndíki ngíti géyì gí simì sìnđì kadra 'bì mongú ngére Dawídi ndéréóguné gí simì sìnđì kadra bì ezeokó Isiréle e 'di'biní yéé ndéré kíye simì Babelóniya ní, kpá sokó doa eso. Zí ngíti géyì tónóye gí ore ndéréóguné gí simì sìnđì kadra bì arání Kírésìto simì a ní. Ndiki andání ríki 'yì eyé e go kpá sokó doa eso.

Ledre gí ro mindíki Kírésìto Yésu

(Lúru kpá Lúka 2:1-7)

18Ledre gí ro mindíki Kírésìto Yésu tonó kóo káa. Koróní kóo mbágáa Maríya zí ngíti o'do kí ìrìné Yoséfa. 'Dá'dá zí Yoséfa kí ówo royé kéne káa do o'do kí kára, zí Maríya ídíné kí simíné, owú ma'dáa ogú yì ené simì roko'bu 'bì 'Dówú Lomo.

19Gí zía bì Yoséfa ndìsì mēngì ledre ga bì Lomo ili yéé ní, kpá gí zía bì ili ené í'bì komokenyí ro do Maríya wá ní, zía kóo áyíne gí ro ótoómo wo lá wayí kenée 'yì e ndaní ówo a wá.

20Simì bì Yoséfa yeme roné go kenée ní, zí Ngére kása maláyika 'diya ógú úku ledre zía simì 'duru kídí, “Yoséfa bulúndu ngére Dawídi, ndá sómú ledre gí ro ótoómo kí 'dí'bi Maríya káa do me'beyí wá, owú bì simì a née ogú ené gí zí 'yìma'dí wá, Lomo yeme yì ené ne simì roko'bu 'bì 'Dówúne.

21Nì áráogú owú née owúo'do, ídí ífí ìrì a Yésu, gí zía nì yómo 'yì ené e gí simì lúyú ledre eyé e.”

22Ledre bì kóo Ngére ukui'bì tara ngíti nébì ní, mēngì roné née goó ne tǐ káa zí bì kóo uku ní kídí,

23” Karanée ngíti owúkára ku mbotu nì ídí kí simíné, zía árane owúo'do, do ndìsì ndólo wo Imanuwéle,” ledre gí simì a kídí, “Lomo nì kíze.”

24Simì bì Yoséfa urú ní, zía tǐ 'dí'bi Maríya káa do me'bené káa zí bì maláyika 'bì Ngére ogú úku a zía ní.

25Abú Yoséfa 'di'bi tǐ Maríya go káa do me'bené yá, kotruní bì 'dú'du kéne wá, zaá gí zí Maríya ára owú bì simíné née té kí, zí Yoséfa ífí ìrì a Yésu.

Matáyo 2

'Yì komokenzì e oguní simì Beteléme

1Gí do kací a bì kóo arání Yésu simì Beteléme ngíti gara simì káṅgá bì Yúdáya simì bì kóo Eróde nì ore ne ngére ní, zí ngíti géyì 'yì komokenzì e óguyé gí gbére simì Yerusaléma ore,

²Zíye ndúndu'yú kídí, “Owú bì arání wo káa do ngére 'bì Yúda e ona ba, ni 'dí 'da? Kele ené 'dodo ledre a go zíze gbére 'dáa, óguzé ba óto úndrua.”

³Simi bì ngére Eróde uwú ledre née kenée ní, zí bì sínýíne roa kí 'yì ga bì 'bì Yerusaléma ní mbá.

⁴Zíá ndóloyóko manda 'bì 'yì 'dáná éyí e, kí 'yì 'dódo lorù e, ndú'yú yée kídí, “Úwúsé kóo kídí niyí árá Kírésìto ma'dáa 'da?”

⁵Zíye úkulúgu ledre kídí, “Ukuní kóo kídí, niyí árá wo simi Beteléme, káṅgá 'bì Yúdáyá ona. Ngíti nébì uku kóo kídí Lomo uku yaá,

⁶“Beteléme, ndáa 'bì eyí lá dujú owú gara simi káṅgá 'bì Yúda e wá. Mongú ngére ni karanée ólúógù gí simiyí gí ona zía ídíne 'yì lúru bì kací 'yì amá e Isiréle e za mbá.’ ”

⁷Née ní, zí Eróde ndólo 'yì komokenzì ga gére née simi ugu gí ro ówo a gí zíye lurúní kóo kele máa née kí be 'di?

⁸Zíá úku ledre zíye kídí, “Ndérésé mu simi Beteléme gámásó'do owú máa née. Togú ndíkisé wo goó, ídíse ndá'baógù 'dódo bia zíma gí ro zíma kpá ndéréma óto úndrua.”

⁹Simi bì ngére Eróde odro go zíye ní, zíye ólúóguyé ndéréye. Kele bì ndìsì útú zíye 'dá'dá ní, nzara zía kpá ólúóguné útúne zíye 'dá'dá. Zíá ndéré tóroné té do 'be bì owú máa née ni simi a ní.

¹⁰Niyí kóo kí mongú rokinyi kí lúru kele née kí útúne zíye kpá fú 'dá'dá.

¹¹Zíye ndéréóguyé ndíki Yésù kí mbágáne Maríya, zíye útúye do ngúrù sìnđíye óto úndru a. Zíye líkpí tara kombo eyé e, 'dí'biógù dábu kí abúrèngú kí bìlámá sù'bù mĩndonyo í'bì yée zí Yésù.

¹²Nda go kí ndùlù, zí Lomo ódroné zíye simi 'duru kídí ndaní ndá'ba gí 'dí zí Eróde wá, idíní ndéré gí do ngíti mĩsì'di kpí.

Ngasání kí Yésù simi Ízibiti

¹³Simi bì ya'dá ga gére née okpóní go ní, zí Ngére Lomo kása maláyika ógù ódroné zí Yoséfa simi 'duru kídí, “Dì'diya, ìnyìsé mu kí me'beyí zíse 'dí'bi owú ba ngásá ndìsì kíe simi Ízibiti gí zía Eróde ayí go gámásó'do wo gí ro úfu a. Ídíse ndìsì íri 'búo togú mándólólúgu sée máa.”

¹⁴Kpá tí akpa kí ndùlù née, zí Yoséfa e kí me'bené 'dí'bi owú née, zíye ngásáye simi Ízibiti,

¹⁵zíye ndìsìyé íri zí Eróde úyuné té kí. Ledre née 'dodo ini ledre gí simi ledre kóo Ngére Lomo ukui'bì zí ngúru nébì úku a ní kídí, “Mándólólúgu owú 'bì amá go gí simi Ízibiti.”

¹⁶Simi bì Eróde owo kídí 'yì komokenzì ga gére née londoní née go ní, zí mĩmbé'dea ésíne zía kása asikíri ené e ndéré úfu owú ya'dá ga bì simi Beteléme ore kpá kí yée

ga bi gbaá ore ní mbá 'dá'ba. Tonóní úfu yée gi ro yée ga bi simibi eyé ni gbre ní ndá'baóguné nde.

¹⁷Zí mongú lerí ídine tí káa zí bi kóo nébì Yeremáya uku ní kídí,

¹⁸” Do kará Isiréle e ndìsì ówù kí ìni ini kí mbùmbùdù kí mongú lerí simi gara bi Ráma ní. Ndìsìní ìni ini gi ro owù 'bi eyé e, gi zía ufuonzóní yée go mbá. Mbámìowù máa ga gére nées iliní do úcuómo yée kí ìni ini wá.”

Yoséfa nda'baoguní simi káṅgá eyé

¹⁹Simi bi Eróde uyu nda go ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo óguné simi 'duru zí Yoséfa simi Ízibiti

²⁰zía úku ledre kídí, “Ínyisè mu kí me'beyí zise 'dí'bi owù zise ndá'basé simi káṅgá esé 'bi Isiréle e. Eróde bi kóo ayí gi ro úfu wo ní uyu go.”

²¹Zí Yoséfa ìnyiyé kí me'bené 'dí'bi Yésu, yóo do ndá'bayé simi Káṅgá eyé 'bi Isiréle e.

²²Ábuwá Arakaláyo ni nda goó ne ngére do bi kací 'buné simi káṅgá bi Yudáya ní. Zí ngirí méngi Yoséfa kí ndá'bané íri. Zí Lomo úku ledre zía simi 'duru, zíye nda ndéréye simi Galiláya.

²³Ndìsìní nda kóo simi gara bi Nazeréta ní. Utúasá go kí ledre bi kóo ngíti nébì uku gi ro Kírésito ma'dáa kídí, “Niyí ndìsì ndólo wo 'yi 'bi Nazeréta.”

Matáyo 3

Yiwáni uku kúrú Lomo zí 'yi e

(Lúru kpá Máriko 1:1-8, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

¹Simi sɛndí kadra máa bi kóo nées ní, ngíti o'do ni kóo bo kí irinè Yiwáni, ni 'yi Bábátízí 'yi e. Zía ndìsìné úku ledre 'bi Lomo zí 'yi e simi Yudáya gbála simi súwú

²kídí, “Ídísé mu óyóló'bó mimbé'desé, gi zía sɛndí kadra ni go gbóo gi ro zí Lomo bi komo ere ní ídine Ngére esé.”

³Yiwáni ni o'do bi kóo nébì Isáya uku ledre a kídí, “'Yi ni karanée ndìsì ótrú ledre zí 'yi simi súwú kídí, yémeómosé m̀isi'di mu nzíyiné zí Ngére, ídísé 'dózo yéme m̀isi'di zía ní.”

⁴Yiwáni esì kóo roné bongó bi u'yúní gi simi bi bangá bi Gémele ní, zía ódó roné ká'dá bi yemení gi simi saná ní. Mongú éyí miánu ené ni kóo mbíra kí tezi.

⁵Tú'dù 'yi e ìnyiní kóo gi simi Yerusaléma, kí yée ga bi gi simi káṅgá bi Yudáya ní, nda kpá kí 'yi máa yée ga bi gbóo gbóo kó'dù ngburu bi Yeredéne ore ní mbá ndéréye úwú ledre 'bi Lomo gi tara Yiwáni.

⁶Simi bi 'yi ga gére nées ukuoguní lúyú ledre eyé e ní, zía bábátízí yée simi ngburu bi ndoloní Yeredéne ní.

⁷Simi bi lurú tú'dú Farusáyo e, kí Sadukáyo e kí óguyé kí'dí bi ndiṣi í'bí babatíza ní, zía úku ledre zíye kídí, “Sée ga bi áse bisinyíse káa zí kámá okó ní, ambí uku zíse ne ya ídísé ngásáoyó rosé gi zí simikesí 'bi Lomo bi ni ógu dosé ní?”

⁸Togú kenée yá, ídísé méngi éyí bi ni 'dódo a kídí óyóló'bósé miméngi ledre esé go ma'díi ní.

⁹Éyí ndaá kpá lóndo sée zíse sómú ledre kídí Lomo ni ótoómo ledre zíse gi zía bi áse bulúndu Abarayáma ní wá. Máúku zíse ma'díi tutú ga bi bi née, Lomo utúasá go óyóló'bó yée zíye ídíye káa do bulúndu Abarayáma.

¹⁰Lomo ni go nzíyiné gi ro lágáónzó kágá e bi. Ma'díi, kágá máa wo bi aná bilámáne wá ní, ni lágáónzó a do úcu a ku pho'du.

¹¹” Mándísi bábátízí sée kí iní gi ro zíse óyóló'bó sómú ledre esé. Tí lá gi do kacíma ngíti mongú 'yi ni ógu, bi romo domá ní. Máútúasá gbawá í'díógu wará ené gi sındí. Ni bábátízí 'bi ené sée kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo kí pho'du.

¹²Ni 'bi ené yí ené káa zí 'yi ócó komo kére ní. Ni léfeóto kére ené simi bilámá éyí, cící a née zía kótru a tríe do óngbóoyó a 'dá'ba.”

Yiwáni i'bí babatíza zí Yésu

(Lúru kpá Mária 1:9-11, Lúka 3:21,22)

¹³Simi ngíti sındí kadra zí Yésu ínyiné gi simi kánga bi Galiláya ní ndéréne ngbuṛu bi Yeredéne ní gi ro zí Yiwáni bábátízí née.

¹⁴Zí Yiwáni úku ledre zía kídí, “Máíli ba zíyi í'bí babatíza zíma yíi, ógu nda zíma ba lará a káa be 'di?”

¹⁵Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yiwáni kídí, “Ba go bilámá sındí kadra gi ro zíyi bábátízí máa, gi zía ilizé mbá ndísi méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní.” Zí Yiwáni ngúngu a.

¹⁶Zí Yiwáni go bábátízí wo. Simi bi olúogu gi simi iní ní, geré zí ere líkpí roné. Zía lúrúndíki 'Dówú Lomo kí óguné doné káa zí kírikó'do ní.

¹⁷Zí Lomo ódroné gi komo ere kídí, “Ba mbigí Owú 'bi amá, 'búa ofu domá go, mááyí kí rokinyi gi zía.”

Matáyo 4

Satána uzu Yésu

(Lúru kpá Mária 1:12,13, Lúka 4:1-13)

¹Gi ore zí 'Dówú Lomo 'dí'bi Yésu ndéré kfe simi súwú gbála gi ro zí ngere 'bi bicayi lomo e úzu wo.

²Zí Yésu ménginé simi súwú íri sílì cí gbre (40) anu éyí mbá wá. Zí 'bú nda go méngi wo kíngaya.

³Zí Satána óguné úku ledre zía kídí, “Togú áyí tí mbigí Owú 'bi Lomo yá, ídí úku ledre zí owú tutú ga bi bi ba idíní óyóló'bó royé káa do ambata gi ro zíyi ánu a gi zí 'bú.”

⁴Zí Yésu ìnyìné úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Yìma'dí utúasá ídí trìdrì lá dùyì gí zí éyì miánu wá. Kúrú Lomo nì óto 'yì e ne zíye ídíye trìdrì.’ ”

⁵Gì do kací ledre née, zí ngére 'bì bìcayi lomo e 'dí'bi Yésu ndéré ékí kíe do mongú 'Díjí 'bì Lomo sìmì Yerusaléma bì o'bóní ngbángbáne 'dága ní do úku ledre zíá kídí,

⁶” Togú áyí tí Owú 'bì Lomo yá, ídí mu lé'béútú bi 'dáa. Gí zíá nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Lomo nì kása maláyika ené e zíye sáká yíjì, káa bì áyí útú útru sìnđíyì ro tutú e ke.’ ”

⁷Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Nì miékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo eyí wá.’ ”

⁸Zí ngére 'bì bìcayi lomo e kpá 'dì'bi wo ndéré ékí kíe do mongú ngbángbá landa 'dága, zíá 'dódo káṅgá e kí manda eyé e kí roko'bu ga bì zíye ní mbá zí Yésu.

⁹Zíá úku ledre zí Yésu kídí, “Togú útú cakaba bì zíyì óto úndrumá yá, éyì ga bì za mbá má'dódo yé zíyì née, mááyí í'bì yé zíyì.”

¹⁰Zí Yésu úku ledre zí Satána kídí, “Ídí ìnyì gí cigíma írì, nì miékéne kídí, ídí óto úndru Ngére Lomo eyí zíyì ndísiyì méngì dùyì ledre ené.”

¹¹Gì do kací ledre née ní, zí ngére 'bì bìcayi lomo e ndéréóyó roné, zí maláyika e nda óguyé sáká wo.

Dosí moko 'bì Yésu

(Lúru kpá Máriko 1:14,15, Lúka 4:14,15)

¹²Kací ledre née lu'bú wá, do ónzó Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e sìmì sígìní. Sìmì bì Yésu uwú kídí onzóní Yiwáni go sìmì sígìní ní, zíá ìnyìné ndá'balúgu roné sìmì káṅgá bì Galiláya ní.

¹³Ndìsì ené kóo sìmì Nazeréta ore wá, okpó geré miókpo sìmì gara bì Kapáranawúma ní. Gara máa née nì kóo do gbúróngó míkavu Galiláya mì'dí sìmì káṅgá 'bì kífú 'yì ga bì Zebulúna kí Nafatáli ní.

¹⁴Ledre née utúasá go kpìní kí ledre bì nébì Isáya uku ní kídí,

¹⁵” 'Yì ga bì Zebulúna e kí Nafatáli e ní, ndìsìní ndìsì gbóo kó'dú míkavu Galiláya, née Yúda e. 'Yì ga bì ndìsìní sága Yeredéne gí 'dí kerí nda kí yé ga bì sìmì Galiláya ní, niyí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní.

¹⁶'Yì ga bì ndìsìní kóo ndìsì sìmì mitulurú ní, mongú bimíóṅgó ogú go zíye. Yé máa ga bì kóo ndìsìní 'bì eyé do bì bì umbu ndìsì í'bì 'do'dó ro 'yì e sìmì a ní, bimíóṅgó oṅgó go zíye.”

¹⁷Gì sìmì sìnđí kadra máa bì kóo née ní, zí Yésu tónóne úku ledre 'bì Lomo zí 'yì e kídí, “Ídísé óyóló'bó mimbé'desé zíse ṅúṅgu ledre 'bì Lomo. Gí zíá sìnđí kadra nì go gbóo gí ro zíá ídíne káa do Ngére esé.”

Yésu ndolo mizefì 'yì lódú kacíne e

(Lúru kpá Máríko 1:16-20, Lúka 5:1-11)

18Kadra kíf'edo, Yésu ni go ndísi ndéré do gbúróngó míkavu Galiláya, zía lúru ndíki Simúna Pétero kí lúnduné Andíríya. Niyí go ndísi ónzó mbírá kénzé eyé simi iní.

19Zía ndólo yée kídí, “Ógusé mu ndísi lódú kacíma, gí ro zíma óto sée káa do 'yi 'dí'biógu 'yi e zíma.”

20Simi bi uwúní ledre née kenée ní, geré zíye ótoómo mbírá eyé ore zíye ógu útúye do kací Yésu.

21Zíye ókpóye gí ore 'dá'dá, zía ndíki Zebedíya kí wotíne e gbre, Yakóbo kí lúnduné Yiwáni. Niyí simi kuřungba ndísi yéme komo mbírá eyé. Zí Yésu ndólo phirangá ga gére née gbengará kí lúnduné.

22Geré zíye ótoómo mbírá eyé kí 'buyé ore, do útúye do kací Yésu.

Yésu yomo 'yi ndiyá e

(Lúru kpá Lúka 6:17-19)

23Zí Yésu gámáne simi Galiláya mbá. Togú ogú ndiki 'yi e go simi 'Díci Kótruro e, niyí ndísi ini ini zí Lomo yá, zía 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ore. Zía kpá úku bilámá ledre bi yeme gí ro 'yima'dí e ní zíye. 'Yi ga bi niyí kí říkí ndiyá e royé ore ní, zía kpá yómo yée gí simi a.

24Zí phanda ledre bi Yésu ndísi méngi a née ángané simi írìgbére bi Súrìya ní mbá. Zí tú'dú 'yi e ndísi óguyé kí říkí ndiyá eyé e zí Yésu ndísiné 'dí'bióyó a gí royé. 'Yi máa yée ga bi niyí kí dokéké simiyé, kí yée ga bi simi doyé sinyí go misínyí ní, nda kí yée ga bi kí umbu sındíye ní, zía yómo yée mbá.

25Simi sındí kadra máa bi kóo née ní, zí tú'dú 'yi e ndísi óguyé zí Yésu. 'Yi ga bi gí simi Galiláya, kí yée ga bi gí simi gara bi Dikapólisi, kí Yerusaléma, kí kánga bi Yudáya, nda kí yée ga bi gí sága ngbuřu Yeredéne ní mbá.

Matáyo 5

Yésu 'dodo ledre zí 'yi e do landa

1Simi bi Yésu lurú tú'dú 'yi e niyí go ndísi ógu zíne kíngaya ní, zía ékí ndísiné gá do landa. Zí 'yi lódú kacíga ógu ndísiyé cigí a.

2Zía tónóne 'dódo ledre zíye kídí,

3” Úndru ni ídí zí 'yi ga bi nguņguní ledre 'bi Lomo go ní, bilámá bi bi 'be Lomo komo ere 'dáa ní, ni ídí 'bi eyé.

4Úndru ni ídí zí 'yi ga bi ndísiní ini ini gí zía bi bi sinyí royé misínyí ní, niyí karanée ídí kí rokinyi.

5Úndru ni ídí zí 'yi ga bi ndísiní 'búó'bú royé mi'búó'bú ní, niyí ídí ye mĩngí do sogo kánga ba.

⁶Úndru ni ídí zí 'yì ga bi 'bú kí kodró 'bì míméngì ledre ga bi Lomo ili yéé ní doyé ní, niyí ídí ye míléreyé gí zí Lomo.

⁷Úndru ni ídí zí 'yì ga bi ndìşiní méngì bìlámá ledre zí lafúye ní, Lomo ni kpá méngì bìlámá ledre zíye.

⁸Úndru ni ídí zí 'yì ga bi bisinyí ledre ndaá do mimbé'deyé wá ní, niyí lúru Lomo cú kí komoyé.

⁹Úndru ni ídí zí 'yì ga bi ndìşiní 'dí'biógu dujú bìlámá ledre dongará 'yì e ní, niyí ndìşì ndólo yéé Owú 'bì Lomo.

¹⁰Úndru ni ídí zí 'yì ga bi ndìşiní méngì yéé bisinyíne gí zía bi ndìşiní méngì ledre ga bi Lomo ili yéé ní, niyí ídíye 'be 'bì Lomo komo ere.

¹¹” Úndru ni ídí zíse simi bi 'yì e niyí ndìşì úku sée, 'dó'do sée kí ndìşì trótro tú'dú bisinyí ledre e rosé kí ranga gí zía bi ngúngusé ledre amá ní.

¹²Bi nda síní rosé wá. Ídísé kúkugú kí rokinyi, gí zía tákpásílí esé ni ídí mongúne komo ere. Ndìşiní kóo méngì lárá nébì ga bi kóo gí zíse 'desí 'dá'dá ní kpá kenée.”

To'do kí bimióngó

(Lúru kpá Mária 9:50, Lúka 14:34,35)

¹³Zí Yésu kpá fú ndìşiné 'dódo ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Ásé do sogo káṅgá ba káa zí to'do ní. Tí lá togú to'do nzulú go ní, ni útúásá áyálúgu roné káa be 'di? Odu a dujú do léféoyó a 'dá'ba zí 'yì e ndìşì gámáye doa.

¹⁴” Nda kpá lá dujú to'do wá, ásé do sogo káṅgá ba káa zí bimióngó ní, gí zía gara bi o'bóní wo có do landa 'dága ní, utúásá ené ló'bo wá.

¹⁵Kpá kenée 'yì e ɔ̀nduní eyé pho'du ló'bu'dútu a sí pheré wá. Ndìşiní yì eyé óto a do nyára bi gí ro zía óṅgó bi zí 'yì e 'díjí ore mbá.

¹⁶Míméngì ledre esé idí ídí bimióngó zí 'yì e gí ro zíye lúru bìlámá míméngì ledre esé zíye ndìşiyé mbófo 'Búse bi komo ere ní.”

'Dódo ledre gí ro loru

¹⁷” Ndásé sómú a bi kídí máógu go 'dí'bióyó loru ga bi kóo 'bì nébì e ní wá, máógu yí amá tí lá gí ro zí 'dódo ledre eyé ídíne ma'díi.

¹⁸Máúku zíse ma'díi, tí káa zí bi do sogo káṅgá kí ere ni aka bo ba ní, utúasání 'dí'bióyó ngíti owú ledre cúku'dée gí dongará ledre ga bi ekéní simi loru 'bì Lomo ní wá, 'búo togú ledre ga bi ekéní yéé simi loru née mengíní royé go mbá ní.

¹⁹'Yì bi asi go gí ro ledre kíé'do gí dongará ledre ga bi ekéní yéé simi loru 'bì Lomo, zía síní do ngíti 'yì idí kpá ási kenée ní, 'yì máa née utúasá ídí kí ledrené owóowó 'be 'bì Lomo komo ere wá. 'Yì máa wo bi ni ngúngu ledre loru 'bì Lomo zía ndìşiné 'dódotátá a zí lafúne e ní, ni ídí kí ledrené owóowó 'be 'bì Lomo komo ere.

20 Gí zí kéyì nées ní máúku zíse, togú méngísé ledre ga bì Lomo ili yée ní rómo do Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorù e wá, útúásásé ólù 'be 'bì Lomo komo ere wá.”

Úfu 'yì emengú

21” Úwúsé ledre bì kóo ukuní zí bulúnduzé ga bì kóo 'desí ní go kídí, ‘Ndá úfu 'yì wá.’ 'Yì bì nì úfu 'yì ní, nìyí 'dècì ngbanga roa.

22 Tí lá máúku zíse 'yì bì sìmíà ndìsì ésí bìsinyíne ro lafúne e ní, nìyí 'dècì ngbanga roa. Kpá kenée 'yì máa wo bì nì ndólo ezené yaá nì 'yì rifu ní, nìyí 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú m̀ngburoko 'yì 'dècì ngbanga e. Tí lá 'yì máa wo bì nì úku ledre yaá moko ndaá sìmí ezené wá ní, nìyí úcù wo ku pho'dù bì ngára ìlì wá ní.

23” Bì kenée ní, togú ìli gáa go ndéré í'bí tákpásílì sí mbayi, zíyì sómùndíki a kídí ledre nì bo dongarásé kí ngítì 'yì yá,

24 ídí ótoómo tákpásílì nées dongá mbayi ore kí, zíyì ndéréyì zíse yéme dongarásé kí 'yì nées, zíyì nda ndá'baóguyí í'bí tákpásílì eyí.

25” Togú lúyú ledre go ro ngítì 'yì, ili go ndéré kíyì do ngbanga yá, ídí ndéré zíse yéme ledre nées kéne 'dá'dá gí zía kí ndéréne kíyì do ngbanga, káa bì ngére nìyí í'bí yí do ónzó yí sìmí sígìnì.

26 Máúku zíse ma'díi, áyí ídí sìmí sígìnì ìri ólúógù wá 'búo togú késí bì iliní gí zíyì ní í'bí go mbá.”

Ndá méngì 'berì wá

27” Úwúsé ledre kóo ukuní zí 'yì ezé ga bì kóna ní go kídí, ‘Ndá méngì 'berì wá.’

28 Tí lá máúku zíse ma'díi, 'yì bì lurú kára zí 'bú kára máa nées méngì wo ní, ndìsì go kí kára nées sìmí sómù ledre.

29 Togú komoyí bì do anú ayí óto yí zíyì lúyú ledre yá, ídí 'dí'bióyó komoyí máa nées 'dá'ba. Nì bìlámáne zí kémbí éyí sínyíne gí royí gí zí wo bì do úcù kùrù'buyí nyé ku pho'dù ní.

30 Kpá kenée togú sílìyì 'bì anú ayí óto yí zíyì lúyú ledre yá, ídí 'dí'bióyó sílìyì nées 'dá'ba. Nì bìlámáne zí kémbí éyí sínyíne gí royí gí zí wo bì do úcù kùrù'buyí nyé ku pho'dù ní.”

Ledre gí ro ótoómo kára

(Lúru kpá Matáyo 19:9, Máriko 10:11,12, Lúka 16:18)

31” Ngítì 'dódo ledre nì kpá káa, ‘o'do bì otoomo me'bené go ní, ídí í'bí wáraga 'bì ótoómo ro'yì zí kára máa nées.’

32 Tí lá máúku zíse ma'díi, 'yì bì ótoómo me'bené lá gbékpíne ndaá gí zía bì méngì 'berì ní wá ní, oto kára nées go 'yì méngì 'berì. 'Yì bì nì ofú kára bì o'do otoomo wo nées ní, méngì 'berì go.”

'Dódo ledre gí ro lóbù

33” Ngíti 'dódo ledre ni kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna 'desí ní kídí, ‘Ledre bi lóbú go kó'dú Ngére Lomo ní, ndá óyóló'bó a wá idí idí do biné.’³⁴Tí lá máúku zíse, ndásé lólóbú kú wá, togú mbú lóbú ere, gí zía née bi ndísi 'bi Lomo.

35Ndásé kpá lóbú do sogo káṅgá wá gí zía Lomo ndísi óto sɛndíne doa. Ndásé kpá gbawá lólóbú kí ìrì Yerusaléma, ni mongú gara 'bi Mongú Ngére.

36Ndá kpá lólóbú kí ìrì bi doyí wá, gí zía utúasá eyí ótoógú kémbí bido zía ídine bukúluné togú mbú bikenýine ní wá.

37Bílámá a ídì úku lá éyí kíé'do, togú 'í' idí ídì 'ì,' togú 'í' idí ídì 'í.' Míúkuókpó ledre káa zí yée ga gére ní ndísi ógú gí zí Satána.”

Méngílúgu bisinyí ledre emengú

(Lúru kpá Lúka 6:29,30)

38” Ngíti 'dódo ledre ni kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna ní kídí, ‘Togú 'yì méngíní okó zí ngíti a útrulóko komo ezené yá, idíní kpá útrulóko 'bi ené. Togú utru'dewe so ezené yá, idíní kpá útru'déwe 'bi ené.’

39Tí lá máúku zíse, 'yì ndaá méngílúgu bisinyí ledre kí bisinyí ledre wá. Togú 'yì ongo komoyí, ídì óyó wo bi gí 'díkerí ní zía kpá óngbo a.

40Togú ngíti 'yì ili ndólo yí kó'dú ngére e gí ro 'dí'bi ngúru bongó gí zíyí yá, ídì 'dí'bi ngíti a tákpa ro wo bi kíé'do née í'bí a zía.

41Togú asikíri gaga yí ìmbí éyí ené, ndéré 'dógú ngburu kíe kíé'do yá, ídì ìmbí tátá a ndéré 'dógú ngburu e kíe gbre.

42Togú 'yì ombo éyí gí zíyí yá, komoyí ndaá ìndí kíe wá, ídì í'bí a zía. Wo bi ili sáká késí gí zíyí ní, ídì í'bí a zía.”

Ídísé óto 'bú ezeokóse e

(Lúru kpá Lúka 6:27,28,32-36)

43” Ngíti 'dódo ledre ni kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna ní kídí, ‘Ídì óto 'bú lafúyì e zíyí sógó ezeokóyì e.’

44Tí lá máúku zíse, ídísé óto 'bú ezeokóse e, zíse ndísisé ìni ini zí Lomo gí ro ngíti géyì 'yì ga bi ndísiní méngì sée bisinyíne ní,

45méngì kényì kenée, ni óto sée zíse ídise mbigí owú ga bi 'bi 'Búse bi komo ere ní. Wo Lomo, ndísi ótoómo kadra súwuné zí bisinyí 'yì e kpá kí bílámá 'yì e. Zía ndísiné kása iní zí 'yì méngì bisinyí ledre kpá kí 'yì ga bi ndísiní méngì ledre ga bi Lomo ili yée ní.

46Togú ótosé lá duú 'bú 'yì ga bi ndísiní óto 'búse ní, Lomo ni nda í'bí tákpásílí zíse gí ro 'di? Gba 'yì ga bi ndísiní 'dó'dú usóru gí zí 'yì e ní ndísiní méngì kényì kpá kenée.

⁴⁷Togú í'bí mandá lá dùyí zí lafúyí e ní, bilámá ledre bì ore romo do 'bì lafúyí e ní wo be? Née ndaá kpá ledre bì 'yí ga bì ɲɔɲɔguní aka ledre 'bì Lomo wá ndiṣiní méngí a ní wá?

⁴⁸Kací kadra mbá, míméngí ledre esé idí idí bilámáne káa zí bì míméngí ledre 'bì 'Bụsé bì komo ere ni bilámáne ní.”

Matáyo 6

Í'bí éyí zí 'yí lerí e

¹” Ndásé 'dódo méngí ledre ga bì Lomo ili yée ní gí ro zí 'yí e lúrú a wá, káa bì ásé zángá tákpásílí gí zí 'Bụsé Lomo.

²” 'Yí ga bì ndiṣiní lóndo royé kídí yée ɲiyí mbigí 'yí ga bì 'bì Lomo ní, ndiṣiní méngí kéyí kenée ye. Simi bì ɲiyí go simi 'Díjí Kótruro e togú mbú do misi'di kídí bì 'yí e ɲiyí ore tú'dú ní, ndiṣiní méngí kéyí kenée gí ro zí 'yí e ndiṣi mbófo yée. Máúku zíse, odu tákpásílí eyé goó dùyí wo bì 'yí ga gére née i'bíní zíye née.

³Togú í'bí éyí go zí 'yí yá, ndá ócọ tarayí káe zí 'yí e ówo a mbá wá.

⁴Buyí bì komo ere 'yí ówo miótoéçì ledre 'bì 'yí e ní, idí ówo a lá dùyí ne gí ro zía í'bí tákpásílí zíyí.”

Ledre gí ro ini zí Lomo

(Lúrú kpá Lúka 11:2-4)

⁵” Mááyí kpá úku a zíse, ndásé idí káa zí 'yí ga bì ndiṣiní lóndo royé togú ɲiyí go simi 'Díjí Kótruro e togú mbú dogboru misi'di kídí bì tú'dú 'yí e ɲiyí ore ní, zíye ndiṣi ɲnyíoguyé ndiṣi ini ini zí Lomo kí sómú ledre bì gí ro zí 'yí e ówo yée kídí yée ɲiyí mbigí 'yí ga bì 'bì Lomo ní, 'yí ga bì ndiṣiní méngí kéyí kenée ní, 'di'biní tákpásílí eyé go gí zí 'yíma'dí e, ndaá gí zí Lomo wá.

⁶Togú íli ini ini yá, idí ólú 'díjí, zíyí 'dútù mbotù kacíyí, zíyí ini ini zí 'Buyí bì komo ere ní ndoo simi ugu roné. Ni 'yí bì owo ledre ga bì do mimbé'de 'yí e ní mbá bú, ni í'bí tákpásílí zíyí ne.

⁷Togú áyí go ini ini ma'dáa yá, ndá ndiṣi lála tú'dú ledre e ngbángáne káa zí 'yí ga bì owoní aka Lomo wá ní wá. Somúní 'bì eyé kídí Lomo ni úwú ini eyé gí zí tú'dú ledre ga bì yée ɲiyí úku a ní.

⁸Ndá idí káa zíye wá. Gí zía éyí ga bì íli yée ní, 'Buyí owo mbá bú 'dá'dá gí zíyí kí ndú'yú wo.

⁹” Ini esé idí idí káa, ““Buzé komo ere, 'yí e za mbá idíní oto úndruyí,

¹⁰idíní ówo yí káa do Ngére eyé, idíní méngí ledre eyí do sogo káṅgá ona káa zí bì komo ere 'dága íri ní.

¹¹Ídí í'bí éyí miánu ezé 'bì karaba zíze.

12Ídí ótoómo lúyú ledre ezé zíze káa zí bi ndịsịzè ótoómo a zí yée ga bi ndịsịnị lúyú rozé ní.

13Ndá úzu zée kíngaya wá, ídí yómo zée gị zí Satána.'

14" Togú ótoómosé ledre go zí 'yị ga bi menginị sée bisinyíne ní, 'Bụsè bi komo ere ní, ni kpá ótoómo ledre zíse.

15Togú ótoómosé ledre zí 'yị ga bi luyúní ledre rosé ní wá, 'Bụsè bi komo ere ní, ótoómo ené kpá lúyú ledre esé wá."

Ledre gị ro órụ tara'yị

16" Simi bi ásé go órụ tarasé ní, ndásé óto rosé zí do komosé ídíne bisinyíne káa zí 'yị ga bi ndịsịnị lóndo royé gị ro do ówo a mbá kídí ásé go órụ tarasé ní wá. 'Yị ga bi owoní Lomo wá ní, ndịsịnị méngị kéyị kenée ye. Máúku zíse, yée máa ga gére née ndikiní tákpásílí eyé goó gị zí 'yịma'dí e ndaá gị zí Lomo wá.

17Abú ásé ndịsị órụ tarasé yá, simi komosé kí rosé mbá idí ídí bilámáne káa zí bi lengbe ní.

18'Yịma'dí e ndaní ówo a bi ya ásé go órụ tarasé ní wá, 'Bụsè bi komo ere bi ndịsị ówo ledre gị do mimbé'de 'yị ní, idí ówo a lá dụụ ne gị ro zía í'bí tákpásílí zíse."

Ídísé óto komosé gị ro éyí ga bi komo ere ní

(Lúru kpá Lúka 12:33,34)

19" Ndásé 'dó'dúyóko éyí e zíse do sogo kángá ona wá, gị zía ngánza ni ánu ngíti géyị, zí kụndụ ó'bó ngíti géyị, zí 'yị ugu e úgu ngíti géyị, zí éyí ga gére née sínyí eyé mbá.

20Bilámá a ídísé óto komosé gị ro éyí ga bi komo ere ní. Gị zía ngánza kí kụndụ kí 'yị ugu e ndaní eyé íri gị ro sínyíónzó éyí ga gére née wá.

21Kací kadra mbá, mimbé'desé idí ídí gị ro éyí ga bi komo ere ní.

22" Komosé ni káa zí miụndụ pho'dụ ní, togú ụndụnị pho'dụ bilámáne yá, ásé lúru bi kací a drá mitùluru ndaá.

23Togú komosé luru bi bilámáne wá, ásé ndịsị fú lá simi mitùluru. Kpá kenée togú bimióngó 'bi Lomo ndaá simisé wá, mitùluru bi ásé ídí simi a ní ni nda rómo mirómo.

24" 'Yị kífé'do útúásá ídí káa do 'yị 'bi ngére e gbre wá. Ni óto 'bú wo bi kífé'do ní, zía sógó ngíti a misógó. Togú kenée wá, ni óto úndru ngíti a rómo do eze a. Ndá óto komoyí ro Lomo kpá ro éyí ga bi 'bi sága ba wá.

25" Ndásé ndịsị sómụ ledresé kíngaya kí rosé, ledre gị ro éyí miánu, iní miéwé, nda kí bongó e gị ro ési yée wá. Ndaá 'bi ené bi ledre trịdrisè ni zí Lomo owóowó rómo do éyí miánu ní wá, ndaá 'bi ené bi ledre kuru'busè ni zí Lomo owóowó rómo do bongó ní wá?

- 26 Lúrúsé aka lá dọ́ solú e, yáká eyé ndaá, gbagba eyé ndaá kpá wá, 'Buzé bì komo ere ní ndịsị lúru bì kacíye. Sée kí solú e, ambí romoní do lafúye ní ye, ndaá sée wá?
- 27 Sómú ledre bì ndịsịzé sómú a gị rozé kí rozé ní, utúasá ené óto zée zíze lú'búze do sogo káṅgá ba wá.
- 28" Éyí bì ndịsịsé sómú sìmísé gị ro bongó gị roa ní 'di? Lúrúsé aka gba misúrú kágá ga bì ngára mēgíní moko wá ní, Lomo ndịsị kpá fú óto lámá royé.
- 29 Abú kpá za cù Solomóna mongú ngére bì kóo 'bì Isiréle e ní, kí túbù bílámá bongó ga bì kóo zíne ní mbá, lámá bì kóo roa ní, romo ené do lámá bì ro misúrú kágá e ní wá.
- 30 Togú bì Lomo oto lámá bú ro éyí ga bì káa zí súwú e, karaba niyí ídí bílámáye kílónzó gagání go zíye áráónzó royé ní, ala nda sée ga bì kí ledresé zía owóowó ní? Éyí bì ṅúṅgusé ledre 'bì Lomo kí roko'buné gị zía wá ní 'di?
- 31" Ndásé ndịsị sómú ledre bì kídí, azé ánu karaba 'díya, azé ndíki iní éwé a 'dáya, azé ndíki bongó ési a 'dáya ní wá?
- 32" Yí ga bì ṅuṅguní ledre 'bì Lomo wá ní ndịsíní sómú ledre kenée ye. 'Buzé bì komo ere ní, owo yí ené éyí ga bì ílisé yée ní mbá bú.
- 33 Mizefí ledre, ídísé óto Lomo kí ledrené owóowó, zise ndịsịsé mēgí ledre ga bì Lomo ili yée ní. Éyí ga bì za mbá ílisé yée ní, ni íbì yée zise.
- 34" Ndásé ndịsị sómú ledre ga bì 'bì kílónzó ní wá, kílónzó owo ledre ga bì gị roné ní ne. Ídísé óto komosé dọ́ gị ro ledre ga bì 'bì karaba ní ní."

Matáyo 7

Ndá 'dēcì ngbanga lafúyì e wá

(Lúru kpá Lúka 6:37,38,41,42)

- 1" Ndá 'dēcì ngbanga lafúyì e wá, káa bì Lomo nì kpá 'dēcì ngbangayí ke.
- 2 Gị zía misi'di bì ndịsị 'dí'bi a 'dēcì ngbanga lafúyì e doa née ní, Lomo nì 'dí'bi kpá wo 'dēcì ngbangayí doa. Éyí bì mēgí kíye ní, nì mēgí kpá wo kíyì.
- 3" Éyí bì ndịsịsé úku ledre owú lúyú ledre 'bì lafúse e bì cúku'dée ní kí roko'buné rómo do 'bì esé mīngburoko lúyú ledre e gị zía ní 'di?
- 4 Áyí úku ledre zí ezeyí yaá née ídí 'dí'bióyó owú cící éyí gị komoa lára a káa be 'di? Símì bì útúasá eyí lúru ndíki mongú kuru'bu éyí bì komoyí ní kí royí wá ní.
- 5 Sée 'yì ga bì ndịsịsé lónzo rosé gị ro zí 'yì e ówo sée ní, ídísé 'dí'bióyó mongú kuru'bu éyí bì komosé ní kí, gị ro zí komosé ídine drá, áse nda fú 'dí'bióyó owú cící éyí gị komo lafúse."
- 6 Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, "Ndá íbì éyí bì 'bì Lomo ní zí ísì wá. Éyí bì nì mīríríne bílámáne káa zí dábú ní, ndá úcúoto a kó'dù mukúrú e bì wá, niyí ndịsị 'dítí sínyi a. Zíye ndá'bayé náná báyi sīmīyí nzéré nzéré.

Éyí bí ǐlǐ ní, Lomo ní ǐ'bí a zǐyí

(Lúru kpá Lúka 11:9-13)

7" Éyí bí ǐlǐ ní, ǐdí ómbo a Lomo ní ǐ'bí a zǐyí. Éyí bí ndaá zǐyí wá ní, ǐdí gámásó'do a áyí ndíki a. ǐdí kóko mbotu, Lomo ní líkpí a zǐyí.

8'Yí bí ndìṣì ómbo éyí ní, niyí ǐ'bí a zǐa. 'Yí bí ndìṣì gámásó'do éyí ní, ni ndíki a. 'Yí bí ndìṣì kóko mbotu ní, niyí líkpí a zǐa.

9" Ambí ní dongarase ore ne togú owú 'bí ené ombo ambata yá zǐa 'dí'bi tutú ǐ'bí a zǐa ní?

10Togú ombo kénzè yá, zǐa 'dí'bi kámá ǐ'bí a zǐa ní?

11Tí bí ásé 'yí lúyú ledre e ní, ówosé kací ǐ'bí bílámá éyí e bú zǐ owú 'bí esé e. Bí kenée ní, 'Bùsé bí komo ere ní, ní nzíyiné gí ro ǐ'bí bílámá éyí zǐ 'yí bí ombo ní rómo do 'bí esé.

12Bí goó kenée ní, simì ledre mbá ǐdí méngì zǐ 'yí e éyí bí ǐlǐ zǐye méngì a zǐyí ní. Ledre née kotru goó zaá ledre gí ro ledre lorú kí ledre gí ro nébì e mbá.

Owú mbotu kí owú mǐsǐ'di

(Lúru kpá Lúka 13:24)

13" ǐdí ólú 'be 'bí Lomo gí do owú mbotu bí cúku'dée ní. Mongú mbotu bí wé, kí mongú mǐsǐ'di bí ngúó ní, tú'dú 'yí e ndìṣìní ndéré gí doa zǐ umbu.

14Tí lá owú mbotu kí owú mǐsǐ'di bí cúku'dée ní, 'yí e cúku'dée niyí ndéré gí doa lá ye ndíki trìdri.

Bílámá miáná kágá

(Lúru kpá Lúka 6:43-45)

15" Komosé ǐdí ǐdí rosé gí zǐ nébì ga bí 'yí ranga e ní. Niyí ógu zǐse kí bílámá tosoyè lá gí 'dí sága, tí lá nda mǐ'dí simì, niyí yí eyé káa zǐ bangá sinyí e ní.

16Ásé ówoyème yée dùyú gí ro miánáye. 'Yí e utúasání go 'dècì mánga gí komo kǐnì togú mbú goófo gí komo ngéyè?

17Kpá kenée bílámá kágá ndìṣì ána dùyú bílámá miánáne, bisinyí kágá ána 'bí ené kpá dùyú bisinyí miánáne.

18Bílámá kágá ána ené bisinyí miáná kágá wá, bisinyí kágá ána ené kpá bílámá miáná kágá wá.

19Kágá máa yée ga bí ilíní ána bílámá miánáye wá ní, mǐngì a ní lágáoyó a 'dá'ba do óngbó a.

20Bí kenée ní, ásé ówoyème nébì ga gére née gí zǐ mǐméngì ledre eyé.

Mbigí 'yí lódú kací Yésu

(Lúru kpá Lúka 13:26,27)

21” Ndaá 'bi ené bi kídí 'yi ga bi za mbá ndişiní ndólo máa Ngére, Ngére ní, niyí olú mbá 'be 'bi Lomo komo ere ní wá. Duṣú wo bi ndişí méngi ledre ga bi Babá ili yée ní, ni olú duṣú ne íri.

22Kadra bi Lomo ni 'dəcì ngbanga 'yìma'dí e ní, tų'dų 'yi e niyí ndólo máa, 'Ngére, Ngére.' Zíye ndişí úku ledre kídí, ndişizé kóo úku ledre eyí ze zí 'yi e kí roko'bu bi kóo í'bí zíze ní, zíze ndişizé lágaóyó dokéké e gi sìmì 'yi e kí ìriyí, zíze kpá kí méngi m̀ingburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní.

23Tí lá Mááyí úkulúgu ledre zíye máyá, 'Máówo amá sée wá, ídísé ìnyì gi romá íri sée 'yi luyú e.'

'Yì komokenzi

(Lúru kpá Lúka 6:47-49)

24” Bi kenée ní, 'yi bi ni úwú ledre bi mááyí úku a ba, zía óto a sìmì moko ní, ni go káa zí 'yi bi ubú 'dìcì ené, do landa zí sì 'dìcì ma'dáa ídine ngírì ní.

25Abú iní ni é'dì kí mongú síli sìmíné ndişí ílíné ro 'dìcì née, zí ngburu úcuyé gi roa yá, nduru wá gi zía otoní sí a go ngírì.

26Kpá kenée, 'yi máa wo bi ni úwúómo ledre bi mááyí úku a ba lá kí mbílíné ní, ni go cé káa zí bicayi 'yi bi ubú 'dìcì ené do sayi ní.

27Sìmi bi iní ni é'dì, zí ngburu e úcuyé, zí mongú síli óguné ndişí kízì 'dìcì née ní, ni geré nduru sínì roné bisinyíne.”

28Sìmi bi Yésu ukuonzó ledre ga gère zíye kenée ní, zía lútúne komoyé, zí tarayé ìdríne mbá m̀ìdrì gi zí 'dódo ledre ené,

29gi zía 'dódo ledre ené ni káa zí 'yi bi kí roko'bu zíne, ndaá 'bi ené káa zí 'bi 'yi ga bi 'yi 'dódo lorú e ní wá.

Matáyo 8

Yésu yomo o'do bi kí umbunonó roné ní

(Lúru kpá M̀ariko 1:40-45, Lúka 5:12-16)

1Sìmi bi Yésu nditíogú gi do landa kí 'dódo ledre zí 'yi e ní, zí tų'dų 'yi e kpá útúye do kací a.

2Zí ngítì o'do kí umbunonó roné ógú útúne gbri do ngúrú s̀indíne kó'dų Yésu ngúnú roné kídí, “Áko Mongú 'yi, togú utúasá go kací komoyí, ídì yéme máa zí romá ídine drá.”

3Zí Yésu 'dózo sílíné óto a ro o'do née zía úku ledre kídí, “Máìli go kenée royí eme mu.” Geré zí umbunonó née úkúne gi roa.

4Zí Yésu lóru wo o'buó'bu kídí, “Éyí bi mengi roné zíyì née ndá aka geré úku a zí 'yi e wá. Ídì aka ndéré zí 'yi 'dáná éyí, togú lurú royí utúasá kací komoa go yá, ni ngúnú a kídí ì, royí eme go. Zíyì nda 'dí'bi bangá ndéré óngóonzó a gi ro í'bílúgu

mbófo éyí kíe zí Lomo káa zí bi ni miékéne sîmi lorù 'bi Músa ní. 'Yì e niyí geré ówo a mbá kídí royí eme go.”

Ngúru mongú 'yì 'bi asikíri e ñgunu ledre 'bi Lomo

(Lúru kpá Lúka 7:1-10, Yiwáni 4:43-54)

⁵Sîmi bi Yésu nda'baogu sîmi gara bi Kapáranawúma ní, zí ngúru mongú 'yì 'bi asikíri e 'bi káṅgá 'bi Róma óguné úku ledre zí Yésu kídí,

⁶” Mongú 'yì, 'yì 'bi moko amá ni 'be 'dáa mî'dó'dóne kíngaya kí ndíyá umbu sîndí, ni mî'dú'duné gî zía bi.”

⁷Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Bílámáne mááyí ógu yómo wo gî do ndíyá máa née.”

⁸Zí mongú 'yì née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, mááyí 'yì lúyú ledre, utúasá zíyì óguyí zíma 'be wá. Ídí lá úku kása kúrúyì zí 'yì 'bi moko amá máa née ómoné.

⁹Gî zía mándísi méngi moko sí sîlî mîngburoko 'yì ga bi domá ní. Zíma nda kpá ídíma mongú 'yì do ngíti géyì 'yì e. Mááyí úku ledre zí ngíti a kídí, ‘Ídí ndéré 'dáa’ zía tí ndéréne, Mááyí ndólo ngíti a kídí, ‘Ógu mu,’ zía tí óguné. Mááyí úku ledre zí 'yì 'bi moko kídí, ‘Ídí méngi moko ba,’ zía tí méngi a.”

¹⁰Sîmi bi Yésu uwú ledre née kenée ní, zía úku ledre zí 'yì ga bi ndíshí lódú kacíne ní kídí, “Máúku zíse ma'díi, sîmi kúfúse Isiréle e za mbá, mándíki aka 'yì kí ledre 'bi Lomo do mîmbé'dené káa zí o'do ba wá.

¹¹Karanée 'dá'dá íri, rîkí sí do 'yìma'dí e gî sîmi káṅgá eyé e mîngúngúcu a niyí ndéré zíye ndísi kótru royé ndro sîmi ayímbi 'be 'bi Lomo kí Abarayáma e kí Isáka e kí Yakóbo e, mîngburoko 'yì ga kóna ñgununí ledre 'bi Lomo go 'dá'dá ní.

¹²Kúfú Isiréle e mbá niyí kóo ndéré ndísi 'be 'bi Lomo sîmi rokinyi née íri ye. Tí lá gî zía bi iliní zí Lomo ídíne ne Ngére eyé wá ní, utúasání lolu ídí íri wá. Niyí úcu yé sîmi mongú mîtuluru kídí bi 'yì e niyí ndísi mbúmbúdu kí náná do soyé gî zí éyí miówo ní.”

¹³Zí Yésu úku ledre zí mongú 'yì gáa ogu ndú'yú wo ní kídí, “Ndá'ba mu 'be. Ñgunu ledre eyí oto 'yì ndíyá eyí go zía ómoné.” Geré zí ndíyá úkúne gî ro 'yì 'bi moko née 'be íri.

Yésu yomo tú'dú 'yì e gî do ndíyá

(Lúru kpá Mária 1:29-34, Lúka 4:38-41)

¹⁴Sîmi bi Yésu nderéogu 'be 'bi Pétero ní, do úku ledre zía kídí ro towú Pétero ñrî mîrî ní mî'dú'duné gî zía bi.

¹⁵Zí Yésu ólúne zía 'díjí íri, zía 'dí'bi sîlía lála síkpî wo 'dága, geré zí sîmi saná a émené. Zía tónóne yéme éyí miánu zí Yésu kí 'yì ené ga gére ní.

16Nda simi bi kadra utú go ní, zí tú'dú 'yi e 'dí'biógu 'yi eyé ga bi kí dokéké e simiyé ní zí Yésu. Zía lá úku kúrúne, zí dokéké e ólúóguyé mbá gi simi 'yi ga bi gáa oguní kíye zía ní. Zía kpá yómo tú'dú 'yi ndíyá e.

17Ledre née mengi roné go tí káa zí bi kóo nébi Isáya uku ní kídí, “Di'bioyó ndíyá gi rozé, zía 'dí'bióyó éyí miówo gi rozé.”

Lódú kací Yésu ndaá owú ledre wá

(Lúru kpá Lúka 9:57-62)

18Simi bi Yésu lurú tú'dú 'yi e niyí kpá fú cigíne ore ní, zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, yé 'doguní aka bi mu sága mikavu Galiláya gi 'dí keří.

19İnyiní aka ndéré wá, zí ngúru 'yi 'dódo lorú 'bi Músa óguné úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, máli zíze ndéze kése gi do bi bi ili ndéré doa ní.”

20Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Lúru goó, gba o'do bangá e emení gi zíma ye gi zía niyí kí gu eyé e ndísi 'dú'du simi a. Solú e niyí kí 'díci eyé e ndísiní 'dú'du simi a. Tí lá Maa bi Owú 'bi 'Yíma'dí ní, gba bi 'dówuro ndaá zíma wá.”

21Zí ngúru 'yi lódú kacíga İnyiné úku ledre zía kídí, “Ngére, babá ngoko go, ili aka zíma ndá'bamá óto wo kí zíma ndá'baógumá lódú kacíyi.”

22Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Yi ga bi niyí go káa zí umbu 'yi e gi zía bi ngununí ledre 'bi Lomo wá ní idíní óto wo. Ógu 'bi eyí mu lódú kacíma.”

Yésu uçumomo mongú síli kí ílì

(Lúru kpá Mária 4:35-41, Lúka 8:22-25)

23Nda gi ore zía ékíne simi kurungba, zí 'yi lódú kacíga ékí lódú kací a, Yóó zíye ndéréye.

24Niyí aka lá ciki simi yana iní, zí mongú síli óguné kpi kpi kpi ndísi ílì iní gbuwa gbuwa simi kurungba. Yésu ni yi ené kóo mi'dú'duné.

25Zí 'yi lódú kacíga ndéréye úru wo kídí, “Ngére, 'di'diya yómo zée mu azé go úyu.”

26Simi bi Yésu İnyioḡu ní, zía úku ledre zíye kídí, “Érésé ngiri gi ro 'di, 'desi ba ngungusé aka esé ledremá kینگaya fú lá wá?” Zía İnyioḡuné 'dága úku ledre zí mongú síli née zía tóroné zí bi ídine síi.

27Zí tara 'yi ené ga gére née İdríne mbá mi'drì zíye ndísi úku ledre dengbiye kídí, “Bi káa lará 'yi 'di? Bi síli uwú kúru a gba ne ní.”

Ya'dá e gbre kí dokéké simiyé

(Lúru kpá Mária 5:1-20, Lúka 8:26-39)

28Simi bi 'doguní bi go sága gi 'dí keří ní, zíye ndéréóḡuyé simi owú do 'be 'bi 'yi ga bi ndísiní ndólo yé Gadára e ní. Niyí aka ciki do misi'di, zí ngíti géyi ya'dá e gbre kí dokéké simiyé, bi gámá 'yi e ndaá gi do misi'di née gi zí rará bi ro ya'dá ga gére née wá.

²⁹Zíye úku ledre zí Yésu kídí, “Yì, Owú 'bì Lomo, éyí bì ìlì gí zíze ní 'dì, ógù lìnḡi ba go gí ro 'dècì ngbanga rozé 'dádá gí zí sìnḡí kadra 'bì 'dècì ngbangazé?”

³⁰Ábuwá mụkúrú nìyí yí eyé kóo gbóo ore ndìsì ánu éyí eyé.

³¹Zí dokéké ga bì sìmì ya'dá ga gére ní nḡnḡú royé zí Yésu kídí, “Togú ili lágaóyó zée gí sìmì ya'dá ga ba yá, idí kása zée ndéré ndìsì sìmì mụkúrú ga bì 'dáa ba.”

³²Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Nderéní mu ólú ndìsì sìmì mụkúrú ga gére ní.” Geré zíye ndéréye. Sìmì bì olúní go sìmì mụkúrú e ní, zí mụkúrú e ụduyé ru gí dogboru landa ngásá útúye sìmì mıkavu do úyuyé mbá.

³³'Yì ga bì ndìsìní lúru bì kací mụkúrú ga gére ní, sìmì bì lurúní ledre bì Yésu mengi née kenée ní, zíye ngásáye úku 'dódo a zí 'yì e sìmì gara.

³⁴Zí 'yì e gí sìmì gara girí óguyé úku ledre zí Yésu idí ólúógù gí sìmì gara eyé gí ona 'dábá.

Matáyo 9

Yésu yomo ngíti o'do bì nì mīgīgírí nì

(Lúru kpá Máriko 2:1-12, Lúka 5:17-26)

¹Zí Yésu ìnyìné ékíne sìmì kuḡngba, 'dógù bì ndéréne sìmì gara bì ndìsì ndìsì sìmì a ní.

²Nda go 'be ìrì, zí ngíti géyì 'yì e ìmbíógù ngíti owúphirangá bì nì mīgīgírí nì zía kí gbagbara. Zí Yésu owo a kídí 'yì ga gére née owoní go ya née nì útúásá yómo wo. Zía úku ledre zía kídí, “Owú 'bì amáa idí ódó mimbé'deyí, máotoómo lúyú ledre eyí go.”

³Geré zí ngíti géyì 'yì 'dódo lorù ìnyiyé úku ledre dengbìye kídí, “Uku sinyi ledre go, otoasá roné go kí Lomo.”

⁴Tí lá zí Yésu ówo sómù ledre eyé née, zía úku ledre zíye kídí, “Éyí bì mimbé'desé nì gí zía bisinyíne kenée ní 'dì?

⁵Wo be 'dì nì née mì'diyíne zíma úku a, ‘Máotoómo lúyú ledre eyí go,’ togú mbú, ‘Ìnyìógù mu 'dága tónó gámáyì?’

⁶Tí lá gí ro zíse ówo a kídí Owú 'bì 'Yìma'dí nì kí roko'bù zíne gí ro ótoómo lúyú ledre 'bì 'yì e do sogo kánḡa ona,” zía úku ledre zí mīgīgírí ba kídí, “Ìnyìógù mu 'dì'bì gbagbara eyí zíyì ndá'bayí 'be.”

⁷Tí ma'dí zí o'do née ìnyìógùnè ndá'bané 'be.

⁸Sìmì bì tú'dù 'yì e lurúní ledre née kenée ní, zí ngirí méngi yée kíngaya, zíye ndìsìyè mbófo Lomo bì 'bì roko'bù kenée zí 'yì e ní.

Yésu ndólo Matáyo

(Lúru kpá Máriko 2:13-17, Lúka 5:27-32)

⁹Káa zí bì Yésu ni go mindéréókpóne ní, zía ndíki ngíti o'do kí ìrìné Matáyo sìmì mákitabu ni 'yì 'dó'dù ụsọrụ, Yésu ya zía ní, “Ídí lódù kacíma,” Zí Matáyo útúne do kací a.

¹⁰Sìmi bì Yésu niyí go zí Matáyo 'be kí 'yì ené e do bi éyì miánu ní, zí tǔ'dù 'yì 'dó'dù ụsọrụ e kí ngíti géyì 'yì luyú e, ógụyé zíye ndịsì ánu éyì kí Yésu nda kí 'yì lódù kacíga.

¹¹Zí ngíti géyì Farusáyo e ógụye úku ledre zí 'yì lódù kací Yésu ga gére née kídí, “Éyì bì mongù 'yì esé ndịsìni ánu éyì kí 'yì 'dó'dù ụsọrụ e kpá kí 'yì luyú ledre e gí zía ní 'di?”

¹²Sìmi bì Yésu uwú ledre ba ní, zía úku ledre zí Farusáyo ga gére née kídí, “Yì bì ndíyá ndaá roa wa ní gamás'o'do ené dokotóro wá, tí lá 'yì ndíyá e ndịsìni gámás'o'do dokotóro ye.

¹³Tí lá ndérésé mu zíse gámás'o'do ini ledre gí sìmì ledre bì Lomo uku kídí, ‘Máílì ídísé ídí 'yì ówo ledre kí 'yì e, ndaá 'bì ené 'dáná éyì esé e wá.’ Gí zía máogụ amá gí ro bìlámá 'yì e wá, yí ené gí ro bisinyí 'yì e.”

Ndu'yúni Yésu gí ro ledre órú tara'yì

(Lúru kpá Mária 2:18-22, Lúka 5:33-39)

¹⁴Nda sìmì ngíti sílì, zí 'yì ga bì ndịsìni lódù kací Yiwáni Babatíza ní ndú'yú Yésu kídí, “Mongù 'yì, zée kí Farusáyo e ndịsìzè órú tarazé, tí lá 'yì lódù kacíyì orúní 'bì eyé tarayé wá gí zí 'di?”

¹⁵Yésu ya zíye ní, “Yì ga bì nderení ófù kára, mìkándá adrúgu ni dongaráye ní, lerí mengi yée wá. Lerí ni méngi yée sìmì bì 'di'bioyóní wo gí dongaráye go ní.

¹⁶” Ngíti a, 'yì utúasá ícì 'dùtù ụngú bì ro kurú bongó ní kí mìkándá a wá. Mìkándá bongó née ni ngúrógù zía lálalófo kurú a née kí mongù ụngú.

¹⁷Kpá kenée, 'yì e utúasání lótó le'yì sìmì kurú ndoko wá. Togù lotóní yá, le'yì née ni ụ'bụ geré zí kurú ndoko née ndóko ené zí le'yì kúkúónzó roné bi. Idíní lótó le'yì sìmì mìkándá ndoko gí ro zí ndoko e kí le'yì ídíye mibándáye.”

Yésu yomo kára 'yì ndíyá

(Lúru kpá Mária 5:21-43, Lúka 8:40-56)

¹⁸Cìkì ore, zí ngúru mongù 'yì ógù útúne gbri kó'dù Yésu úku ledre kídí, “Nyíma ootomo 'dówúne go cakaba, ógù aka óto sílíyì doa gí ro zía ómoné.”

¹⁹Zí Yésu ìnyiyé kí 'yì lódù kacíne e ndéréye zí o'do née 'be.

²⁰Sìmi mindéréye do mìsi'di, zí kára kí ndíyá 'bì kará e roné sìmìbi doa goó sokó doa gbre (12) ụkú wá, ógùnè gbóo sogo Yésu do 'dí'bi tara bongó gí roa.

²¹Zía úku ledre zíne kí roné kídí, “Togù má'dí'bi lá tara bongó bì roa née yá, romá ni éme.”

²²Geré zí Yésu óyó roné lúrúndíki wo. Zíá úku ledre kídí, “Nyíma, ídí ódó mimbé'deyí, ńgúnṅu ledre eyí yómo yíi go.” Ma'díi, geré zí ro kára née émené.

Yésu yomo owúkára gí simi umbu

²³Simi bi Yésu ńiyí ógu kí 'yi ené e 'be 'bi mongú 'yi née íri ní, ku'dú ni ndísi úku ledre, mbú'dú ni ówú,

²⁴zía úku ledre zíye kídí, “Ólúogusé aka sága, owúkára ba uyu ené wá 'du'du yí ené lá m'í'dú'du.” Zí 'yi e útúye mbá kúgú a.

²⁵Simi bi 'yi e olúoguní gí 'díci ini go mbá sága ní, zí Yésu olúne ndéré 'dí'bi sílì umbu, geré zía úrúne, do ínyíoguné 'dága.

²⁶Zí phanda ledre née ángané simi gara e za mbá.

Yésu likpí komo ya'dá e gbre

²⁷Simi mindéréokpó Yésu gí ore, zí ya'dá e gbre komoyé ndaá lódú wo kí ńgúnṅu royé zía kídí, “Mongú 'yi, Bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre zíze.”

²⁸Simi bi ni goó za 'díci ní zí ya'dá ga bi komoyé ndaá ba olú lódú kací a gí 'díci, zía ndú'yú yée kídí, “Nṅúnṅusé go kídí mááyí útúásá likpí komosé?” Zíye úkulúgu ledre kídí, “Íi, ńgunṅuzé go kenée Ngére.”

²⁹Zí Yésu óto sílìne ro komoyé zía úku ledre kídí, “Gí zí ńgúnṅu ledre esé mááyí yómo sée,”

³⁰zí komoyé tí likpíne. Zí Yésu lórú yée o'buóbú kídí, “Ndásé úku ledre bi máméngi zíse née zí 'yi e wá.”

³¹Abú kenée ndotó, tí lá bi olúoguní gí ore ní, zíye úku ledre née zí phanda a báyiné simi gara e za mbá.

³²Kpá lá bi Yésu kí 'yi ené e ńiyí aka gí ro olúogú ní, zí ngíti géyí ya'dá e ímbíogú ngíti o'do kí dokéké siminé odro gí zía wá zí Yésu.

³³Nda simi bi Yésu ógóoyó dokéké née ní, o'do bi kóo odro wá ní, zía geré tónó ódroné. Zí ledre née lútúne komo 'yi ga bi ore née zíye úku ledre kídí, “Ledre mengi aka roné zíze Isiréle e ona kenée wá.”

³⁴Tí lá Farusáyo e ya, “Satána i'bí roko'bu née zía ndísi ogóoyó dokéké e kíe gí simi 'yi e ne.”

Lerí 'yi e mengi Yésu

³⁵Zí Yésu gámáne simi gara kí íriṅbére ga bi ore ní, kí ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e simi 'Díci Kótruro e eyé e, kí ndísi úku bilámá ledre gí ro 'be 'bi Lomo zí 'yi e nda kpá kí síkpi 'yi e gí do ríkí ndiyá eyé e.

³⁶Simi bi lurú tú'dú 'yi e 'dii ní, zí leríye méngi wo gí zía 'yi ga gére née ngíti géyí 'yi e ndísiní méngi láráye 'yi sáká yée ndaá, káa zí kábíríkí bi ngára m'ingíye ndaá ní.

³⁷Zíá úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Tù'dù 'yì e niyí go nzíiyé gí ro úwú ledre 'bì Lomo, tí lá sée 'yì 'dódo ledre maáge, éyesé wá.

³⁸Bì kenée ní, ídísé íni ini zí Ngére bì ni mǐngí moko ma'dáa ní, zíá kásaógu yata 'yì 'bì moko zíse gí ro zíse ndísi 'dódo bilámá ledre kéye zí 'yì e mbá.”

Matáyo 10

Yésu gelé 'yìmikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Mária 3:13-19, Lúka 6:12-16)

¹Zí Yésu ndólo 'yì lódù kacíne ga bì sokó doa gbre (12) ní, í'bí roko'bù 'bì ógóoyó bicayi lomo e kpá kí síkpi 'yì ndíyá e kíe zíye.

²Ba ìrì 'yìmikása ga bì sokó doa gbre (12) ní. Simúna bì ngíti ìrì kpá Pétero ní, kí lúnduné Andiríya, Yakóbo wotí Zebedíya, kí lúnduné Yiwáni,

³nda Phílipo, kí Batilimáyo, Tóma kí Matáyo 'yì 'dó'dù usóru, Yakóbo wotí Alafáyo, nda Tadéyo,

⁴kí Simúna Zíloto, kí Yúda bì gí simi gara bì Keriyóta bì í'bí ngbángá Yésu ní.

Yésu kasa 'yìmikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Mária 6:7-13, Lúka 9:1-6)

⁵Simi bì Yésu kasa 'yìmikása ené ga bì sokó doa gbre (12) ní, zíá úku ledre zíye kídí, “Ndásé ndéré 'be 'bì 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní wá, togú simi kángá 'bì 'yì ga bì Samáriya e ní kpá wá.

⁶Ídísé ndéré 'be 'bì Isiréle e gí zíá oyóní sogoyé go zí Lomo.

⁷Zíse úku ledre zíye kídí, ‘Sìndí kadra ni go gbóo gí ro zí Lomo ídine Ngére doyé.’

⁸Zíse síkpi 'yì ndíyá e kpá kí úru 'yì e gí simi umbu. 'Yì ga bì kí sámá royé ní, zíse yéme sanáye, zíse ógóoyó dokéké e gí simi 'yì e. 'Yì e ndaní í'bí éyí zíse gí ro moko máa née wá gí zíá mál'bí roko'bù née zíse gbékpíne.

⁹Simi mindérése, ndásé 'dí'bi késí wá,

¹⁰ndásé gbawá 'dí'bi yata bongó e kí éyí sìndí e zíse simi kombo, ndásé kpá gbawá 'dí'bi ngbángbá. 'Yì ga bì ásé ndéré méngí moko zíye née niyí lúru bi kacíse.

¹¹” Gara togú do 'be bì ógusé go simi a ní, zí ngúru mǐngí 'be 'dí'bi sée simi sümü yá, ídise 'dú'du ore, ásé nda fú ndéréókpó.

¹²'Be bì ógusé go simi a ní, ídísé í'bí mandá ore.

¹³Togú 'di'biní sée go simi sümü, ídísé íni ini zí Lomo idí í'bí úndru zíye ore. Togú 'di'biní sée wá, úndru esé née idí ídíáká zíse.

¹⁴'Yì ga bì 'di'biní sée simi sümü gí ro úwú ledre ga bì ógusé kíe zíye ní wá ní, ídísé ú'búómo 'buru bì ro sìndíse ní cìkí ore gí ro do ówo a mbá kídí asiní goó gí rosé.

- 15 Zíá kpá úku ngíti ledre zíye kídí, Máúku zíse ma'díí, 'do'dó 'bì 'yì ga bì kóo Lomo 'do'do yée sìmì Sodóma kí Gomóra ní emene gí zí 'do'dó bì nì 'dó'do 'yì ga bì asiní kí úwú ledre gí tarasé ní.
- 16 Ásé ídí dongará bisinyí 'yì e írí káa zí kábiríkí ga bì dongará máárára e mǐngíye ndaá ní. Gí zí kényì nées ní, komosé idí ídí rosé, zí mǐmbé'desé ídíne zí 'yì e mbá bilámáne.
- 17" Ídíse kpá bándá rosé gí zí ngíti géyì Yúda e, niyí 'dí'biógú sée kó'dú mǐngburoko 'yì eyé e sìmì 'Díçí Kótruro e, zíye 'dó'do sée.
- 18 Ásé ídí zíye káa zí bisinyí 'yì e ní, zíye 'dí'biógú sée kó'dú mǐngburoko 'yì e kpá kí mǐngburoko ngére e gí ro zíye 'déçí ngbanga rosé. Ábuwá ásé go ndéré 'dódo ledre amá zíye kpá kí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní.
- 19 Togú 'di'biní sée go yá, ndásé sómú ledre kídí, ásé ndéré úku a ba ya 'díya wá. 'Dówú Lomo nì úkuí'bí ledre ne zíse úku a.
- 20 Ásé ndísi úku dujú éyì bì 'Búse Lomo nì ndísi úkuí'bí a zíse sìmì roko'bu 'bì 'Dówúne ní.
- 21" Karanée ngíti géyì 'yì e niyí í'bí ngbángá lúnduyé e kí lémiyé do úfu yée, zí ngíti géyì 'búmiowú e méngí a zí owú 'bì eyé e kpá kenée, zí owú e ídíye okó ro 'yì ndíki yée do úfu 'yì ndíki yée gí zíye.
- 22 Tú'dú 'yì e niyí karanée sógó sée gí zíá bì ngúngusé ledre amá ní. Yée bì ngunúní ledremá zíye tóroyé ngbúo sìmì 'do'dó ní, Lomo nì karanée í'bí trídri zíye.
- 23 Togú 'do'doní sée sìmì gara bì áse sìmì a gí zíá bì ndísisé 'dódo ledre amá ore ní, ídíse ngásá sìmì ngíti a. Mááyí ndá'baógú 'diya 'dá'dá gí zíse kí gámá líçí rosé kenée sìmì kángá 'bì Isiréle e mbá kí úku ledre amá zí 'yì e.
- 24" 'Yì bì ndísiní 'dódo ledre zíá ní, romo ené do 'yì 'dódo ledre wá. Kpá kenée 'yì 'bì moko romo ené do mongú 'yì ené wá.
- 25 Káa zí bì mááyí 'yì 'dódo ledre zíse kpá manda esé ní, ídíse ówo a kídí niyí ndólo sée Belezabúbú káa zí bì ndísiní ndólo máa ní gí zíá mááyí mongú 'yì esé.
- 26" Ndásé éré 'yì ga bì niyí ndísi méngí lárásé gí zíá bì ngúngusé ledre amá ní wá. Lomo ili ídíse 'dódo ledre ené e za mbá zí 'yì e bikérí a ndaá ló'bo wá.
- 27 Ledre ga bì mǐ'dódo yée zíse kí ndulú kí kadra ní ídíse ózoógú yée zí kadra zí tú'dú 'yì e úwú yée mbá.
- 28 Ndásé éré 'yì ga bì niyí úfu lá dujú gbékpí rosé, utúasání óto síllye ro trídri sé wá ní wá. Ídíse éré ngírí Wo bì nì úçu kuru'busé nyé ku pho'du ní.
- 29 Mǐnzéré owú solú e, ledreyé ndaá owóowó wá, 'yì nì úgú yée 'dényé gbre dujú kí giníya kíé'do. Lomo bì otoogú yée ní, ili ené zíye úyuyé lá síkala wá gí zíá owo yì ené yée mbá bú.

- ³⁰Lomo owo ledre gi rosé bú bilámáne, gba bi dosé olo yée kékíé'do mbá.
- ³¹Ndásé éré ngìrì 'yì ga bi iliní dùyú úfu gbékpí rosé ní wá, ledresé ni zí Lomo owóowó rómo do gbékpí éyí trìdrì e mbá.
- ³²" 'Yì ga bi eréní ngìrì wá, togú toroní ngìrì úku ledre fúó zí 'yì e kídí yée niyí 'yì amá e yá, mááyí úku ledreyé zí Babá komo ere kpá fúó kídí, ma'díi niyí tí 'yì amá e.
- ³³Togú asiní gi romá gi zí komo 'yì e yá, mááyí kpá ási gi royé kó'dù Babá bi komo ere ní kídí ndaní eyé 'yì amá e wá.
- ³⁴" Ndásé sómú a bi kídí bi máogù ba ledre e niyí ídí mbá bilámáye ní wá. 'Yì ga bi ngununí ledremá wá ní, mimbé'deyé ni ndísi ídí pho'du zíye ndísiyé kí úfu ngíti géyì 'yì ga bi ngununí ledre amá go ní.
- ³⁵Ngíti géyì "owú ya'dá e niyí zíngi ro 'buyé e kídí 'buyé ngununí ledremá gi ro 'díya. Zí owúkará e méngì a zí mbágáye kpá kenée gi zía bi mbágáye ngununí ledremá ní. Kará 'be e niyí méngì a kpá kenée zí tetéye e.
- ³⁶Ledre née 'dodo go kídí, okó ni ógù ro 'yì bi ngunu ledre amá go ní cìkì gi zí 'yì ené e gi 'be.'
- ³⁷" Togú 'yì oto 'bú 'yì 'bi 'be 'bi ené e rómo domá yá, 'yì née utúasá ené ídí 'yì lódù kacíma wá.
- ³⁸'Yì bi utúasá ímbì mingbúngbu kágá ené í'bí roné kíe zí 'do'dó kí umbu gi romá wá ní, utúasá ídí káa do 'yì lódù kacíma wá.
- ³⁹Togú 'yì ya née ngunu ledremá wá káa bi ezeokóma e niyí úfu née yá, simi bi ufuní wo go ní, ndiki trìdrì bi za fí ní wá. Togú ezeokóma e ufuní 'yì gi zía bi ngunu ledremá ní yá, ni ndiki trìdrì bi za fí ní.
- ⁴⁰" Togú 'yì 'di'bi sée simi sùmù gi zía bi ásé 'yì amá e ní, 'yì née 'di'bi kpá máa go. 'Yì bi 'di'bi máa go simi sùmù ní, 'di'bi kpá babá go gi zía kasaogù máa ne.
- ⁴¹Togú 'yì 'di'bi nébì simi sùmù gi zía bi Lomo kasaogù wo ne ní yá, Lomo ni í'bí tákpásílí zíye ndro kí nébì ma'dáa. Togú 'yì 'di'bi 'yì méngì ledre ga bi Lomo ili yée ní simi sùmù, Lomo ni í'bí tákpásílí zíye ndro kí 'yì máa née.
- ⁴²Ndaá kpá lá dùyú née wá, togú 'yì í'bí iní zíse éwé a gi zía bi ásé 'yì lódù kacíma e ní yá, Lomo ni í'bí úndru zía."

Matáyo 11

Yiwáni Babatíza kasa 'yì e ené e zí Yésù

(Lúru kpá Lúka 7:18-35)

¹Simi bi Yésù ukuonzó ledre zí 'yì lódù kacíne ga bi sokó doa gbre née kenée ní, zía ñnyìné ndéréne kí 'dodo ledre kpá kí úku ledre 'bi Lomo simi gara ga bi 'bi Galiláya ore ní.

²Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e ni sìmì sígìni. Zí phanda Kírésìto ówú ndíki wo 'dìcì íri. Zíá kása 'yì lódù kacíne e zí Yésù ndú'yú wo kídí,

³” Áyí ba Kírésìto bì nébì e ukuní ledrea kídí ni ógù ní, ala áyí ngítì 'yì kpí?”

⁴Zí Yésù kásalúgu yée kídí, “Ledre ga bì mándìsì 'dódo yée, zíse úwú a go kí mbílìse kí yée ga bì lúrúsé máa kí méngì yée ní, ídísé ndéré úku yée zí Yiwáni kídí,

⁵'yì ga bì lurú bi wá ní málìkpí komoyé go, mìgìgírí e máyème sìnđíye go, 'yì ga bì kí sáamá royé ní máyème yée go, mimbílí ngbùtù e málìkpí mbílíye go, umbu e niyí go kí úrú, mááyí go kpá ndìsì úku bìlámá ledre 'bì Lomo zí 'yì lerí e.

⁶Ídísé kpá úku a zíá kídí, Lomo ni 'bì úndru zí 'yì ga bì asiní gí romá wá gí zí ledre ga bì mándìsì méngì yée ní.”

⁷Sìmi bì 'yì lódù kací Yiwáni niyí go ndá'ba ní, zí Yésù óyólúgu komoné tónóne úku ledre zí tù'dù 'yì ga ba ní gí ro Yiwáni kídí, “O'do bì kóo ndìsìsè ndéré lúrú wo sìmì súwú 'dáa ní náambi? Ówosé kóo wo lá káa zí lómí bì síli ndìsì ílì a káa zí cícì éyí ní?

⁸Togú kenée wá ní, ílísé kóo zíá ídìne íri kí mongù bìlámá bongó roné? 'Yì ga bì kí bongó e royé kenée ní ndìsìní ndìsì dūy ye do m̀ngburoko bi ga bì 'bì ngere e ní.

⁹Sara togú kenée ní, éyí bì kóo ndérésé lúrú a ní 'di? Ndérésé lúrú nébì? 'Be tí kenée ní, máúku zíse o'do née romo do nébì.

¹⁰Née o'do bì kóo Lomo uku ledre a do éké ledre gí roa kídí, “Mááyí kása 'yì kasa amá zíyì 'dá'dá, gí ro zíá yémeómo mìsì'di zíyì nzíyiné.’

¹¹Máúku zíse ma'dí, gí dongará 'yì ga bì kará e ndikiní yée ní 'yì rómo do Yiwáni Babatíza ndaá. Tí lá 'yì máa wo bì ni odu 'yì 'be 'bì Lomo komo ere ní, romo do Yiwáni dūy ne.

¹²Tónóne gí sìmì sìnđí kadra bì kóo Yiwáni Babatíza ndìsì úku ledre 'bì Lomo zí 'yì e, ndéréoguné gí karaba ní, ledre 'bì Lomo bì komo ere ní ni kóo go m̀ndéréne 'dá'dá, tí lá 'yì ga bì otoní royé okó ro ledre 'bì Lomo ní ndìsìní gámásó'do mìsì'di gí ro úcúómo a kí cóngó ro.

¹³Ledre ga bì mbá nébì e ekéní yée nda kpá kí lorù 'bì Mùsa, ndéréoguné gí sìmì sìnđí kadra 'bì Yiwáni, niyí gí ro ledre 'be 'bì Lomo.

¹⁴Togú ngúnusé go kenée, Yiwáni babatíza ni nébì káa zí Ilíya nébì bì kóo Lomo uku'dodo ledre m̀ogù ené ní.

¹⁵'Yì bì kí mbílí ro doné, idí índi mbílíne úwúyème ledre ba bìlámáne.

¹⁶” Mááyí ótoásá 'yì ga bì cakaba ba kí 'di? Niyí yí eyé káa zí owú ga bì niyí do bi ndeke ní. Zí ngítì géyì ndìsìyè ndólo lafúye,

¹⁷úku ledre zíye kídí, ‘Ndìsìzé úku ke'bì kí úcù kídri, ógusé lé'bé ke'bì zíze wá, ukuzé ke'bì ini, sìmìkoso 'di'bì sée kpá wá.

18Simi bi Yiwáni ogu ní, anu bilámá éyí wá, ewé le'yí kóró kpá wá ní, úkusé yí esé kídí ni kí dokéké siminé.'

19Zí Owù 'bi 'Yìma'dí óguné ndìsì kí ánu éyí kpá kí éwé éyí e kí 'yì e ní, úkusé yí esé kídí, 'Lúrúsé aka o'do ba. Ni 'yì mímbe'de, 'yì kóyó kpá ezegámá 'yì 'dó'dù ʊsórù e kí 'yì lúyú ledre e.' Tí lá komokenzì ndìsì 'dódo roné ma'díi kací míméngì ledre."

'Do'dó ro 'yì kála ledre e

(Lúru kpá Lúka 10:13-15)

20Zí Yésu tónóne úku ledre zí 'yì e simi gara ga bi kóo mengì tù'dù m̀ngburoko ledre e ga bi kí roko'buyé simiyé ní, g̀ zía oyólo'bóní eyé mímbe'deyé zíye ǹgungu ledre 'bi Lomo wá.

21" Áko, sée 'yì 'bi gara ga bi Korazini kí Beteseyída ní, Lomo ni karanée 'dó'do sée bisinyíne. Togù m̀ngburoko ledre ga bi menginí royé káa do 'dódo ledre zíse ní, idí menginí kóo royé née simi gara ga bi Táyire kí Sidóna ní, káa bi 'yì ga bi íri née oyólo'bóní kóo mímbe'deyé go 'desí zíye ǹgungu ledre 'bi Lomo.

22Máuku zíse, abú 'yì ga bi 'bi Táyire kí Sidóna Lomo ni karanée 'dó'do yée yá, ni idí kí ngítíne.

23Sée 'yì 'bi gara bi Kapáranawúma ní, sómúsé kídí Lomo ni 'dí'bi sée 'be 'bi ené komo ere? 'í, 'dí'bi ené sée íri wá. Ni ʊcù sée ku pho'dù bi za fí ní. Togù m̀ngburoko ledre ga bi máméngì yée simi gara esé ona ní, idí menginí kóo royé née simi gara Sodóma, káa bi idíaká ba go g̀ karaba.

24Karanée kadra ngbanga, Lomo ni 'dó'do sée rómo do 'bi Sodóma."

Yésu i'bí mbófo éyí zí Lomo

(Lúru kpá Lúka 10:21,22)

25Zí Yésu ìnyiné mbófo Lomo kídí, "Babá, áyí Ngére do éyí e za mbá, kpá do Ere kí Kángá. Mámbofo yì g̀ zía ótoécì ma'díi ledre eyí ba g̀ zí 'yì ga bi ya yée niyí 'yì ówo ledre e ní, zíyì nda 'dódo a zí yée ga bi kí owù ówo ledre ní.

26Babá, née ledre bi utúasá kací komoyí ní, g̀ ro zía ídine kenée."

27Zía kpá úku ngítí ledre kídí, "Babá, i'bí roko'bu ledre e go za mbá zíma. 'Yì bi owoyeme ledre g̀ romá ní ndaá dùù Babá, 'yì ówoyeme ledre g̀ ro Babá ndaá dùù máa kí 'yì ga bi mágélé yée go g̀ ro 'dódo Babá zíye ní.

28" Sée ga bi za mbá ndìsìsè 'dó'dó g̀ zí lorù bi m̀ngburoko 'yì esé e ìmbíotoní dosé ní, ídísé ógu zíma, mááyí sáká sée g̀ ro zíse 'dówúrosé.

29Ídísé í'bí mímbe'desé zíma, zíse ndìsìsè lódù dùù kací lorù amá, g̀ zía mímbe'demá ni bilámáne ro 'yì e g̀ zía bi mándìsì ówo 'do'dó eyé ní. Togù ílisé ledre amá go yá, mááyí ìdrì mímbe'desé zía ìdrìne nzoó zíse 'dówúrosé.

30Gì zía lorù bi mááyí í'bí a zíse ní ndaá 'bi ené owóowó wá, ni yì ené fáfáka utúasá í'bí kùrù rosé wá."

Matáyo 12

'Yì lódú kací Yésu anuní ngoru kére

(Lúru kpá Májiko 2:23-28, Lúka 6:1-5)

- ¹Sìmi Sílí 'bì 'Dówúro , zí Yésu 'dècì bì kpurú gí sìmi ngíti yáká kére. Zí 'yì lódú kacíga ndísiyé lófo ngoru kére kí ánu a gí zí 'bú.
- ²Zí ngíti géyì Farusáyo e ìnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Lúru aka 'yì lódú kacíyì ga ba niyí go méngì moko sìmi Sílí 'bì 'Dówúro.”
- ³Yésu ya zíye ní, “Ówosé éyì bì kóo Dawídi kí 'yì ené e mengíní sìmi bì kóo 'bú mengì yéé ní bú?
- ⁴Olúní kí 'yì ené e 'Díçí 'bì Lomo, éyì ga bì 'danání Lomo kíe, 'yì 'dáná éyì e niyí ánu a lá dùyè ye ní, zíye 'dí'bi a ánu a.
- ⁵Ólosé esé ledre bì Músa eké sìmi lorú kídí 'yì 'dáná éyì bì sílí ené 'bì moko sìmi 'Díçí 'bì Lomo utú go ndro sìmi Sílí 'bì 'Dówúro ní, idí méngì a ndaá zía lúyú ledre wá ní wá?
- ⁶Máúku zíse ma'díi, wo bì kí roko'buné rómo do roko'bù 'bì 'Díçí 'bì Lomo ní ni ona.
- ⁷Idí ówosé ini ledre bì sìmi miéké kúrú Lomo kídí, ‘Máíli ídísé ídì 'yì ówo ledre kí 'yì e, ndaá 'bì ené 'dáná éyì esé e wá ní bo,’ káa bì úku sínyisé esé ledre ro 'yì e amá e wá.
- ⁸Bì kenée ní Owú 'bì 'Yìma'dí ni ngére do Sílí 'bì 'Dówúro.”
- ⁹Zí Yésu ókpóne gí ore 'dá'dá, zía ndéré olúne sìmi ngíti 'Díçí Kótruro 'bì Yúda e,
- ¹⁰ngíti o'do ni ore cídrí sílí gagá miágá nzi sílíga mengíní lolu moko wá. Zí Farusáyo e gámásó'do m̀isi'di gí ro 'dí'bi Yésu. Zíye ndú'yú wo kí mani kídí, “Togú 'yì ni kí ndíyá ní, ni miútúásáne do síkpì wo sìmi Sílí 'bì 'Dówúro?”
- ¹¹Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “'Yì ni bo dongarásé ore togú Kábìrìkì ené utú sìmi gu sìmi Sílí 'bì 'Dówúro ní utúasá láláógú a wá?
- ¹²'Yìma'dí ni kí ledrené owóowó rómo do Kábìrìkì. Gí zí kèyì née, ni miútúásáne do ndísi méngì dùyè bìlámá ledre sìmi Sílí 'bì 'Dówúro.”
- ¹³Zía ìnyiné úku ledre zí o'do bì sílí mengì moko wá née kídí, “Dózo aka sílí née mu.” Sìmi bì 'dózo ní, geré zí sílí ídìne bìlámáne.
- ¹⁴Zí ledre née sínyíne ro Farusáyo e. Zíye olúóguyé ndéré ndómo tarayé gí ro úfu Yésu 'dá'ba.

'Yì bì Lomo gelé káa do 'yì kasa ené ní

- ¹⁵Zí Yésu ndéré óyó yì ené roné gí ore. Zí tú'dú 'yì e kpá útúye ruru do kací a, zía 'dí'bióyó ndíyá gí royé mbá.
- ¹⁶Zía lóru 'yì ga bì 'di'bioyó ndíyá gí royé ní, ndaní úku ledrené zí 'yì e faa wá.

- 17Ledre bi Yésu mengi nées 'dodo go ledre bi koo nébi Isáya eké ní kídí,
- 18" Ba wo bi mágélé káa do 'yi kasa amá ní, 'búa ofu domá go, mááyí kí mongú rokinyi gi roa. Mááyí í'bí 'dówúma zía, zía ndisíné úku ledre zí kufú 'yi e mbá kídí, Lomo ni karanée 'decì ngbanga zíye bilámáne.
- 19'Yi kása amá máa nées ndaá 'bi ené 'yi ofú kí gbúrógbó do 'yi e wá. Nderé ené kpá kí 'dodo ledre zí 'yi e kací misì'di e kí doné wó'dú wó'dú wá.
- 20Ni í'bí roko'bu zí 'yi máa yée ga bi ngununí ledre Lomo go ní. 'Yi máa yée ga bi ngununí aka wá ní, asi ené gi royé wá. Ni ndisì tóro gi ro 'yi ené e fú kenée tí bi zía rómo komo Satána ní.
- 21Ni ne 'yi bi 'yi e do sogo kángá mbá niyí óto mimbé'deyé roa ní."

Yésu lágaoyó dokéké

(Lúru kpá Mária 3:20-30, Lúka 11:14-23, 12:10)

- 22Kadra kíé'do do kókóogú ngíti o'do ni kí dokéké siminé, lurú bi gi zía wá, odro kpá wá. Zí Yésu lágaoyó dokéké nées gi simi a, geré zí komoa líkpíne, zía kpá tónóne ódroné.
- 23Zí tara 'yi e ídríne mbá miídrí, zíye ndisíyé úku ledre kídí, "Ba ndaá Bulúndu ngére Dawídi wá?"
- 24Simi bi Farusáyo e uwúní ledre nées kenée ní, zíye úku ledre kídí, "Yésu ndisì lágaoyó dokéké gi zía manda eyé Belezabúbu í'bí roko'bu nées zía ne."
- 25Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú 'yi 'bi kángá kíé'do, togú mbú gara kíé'do togú mbú 'be ndisíní méngi okó dengbíye yá, 'be 'bi eyé nées ni báyi ené.
- 26Kpá kenée togú Satána ndisíní méngi okó dengbíye yá, toro yemení royé wá, niyí báyi eyé mi báya.
- 27Togú málágaoyó dokéké e kí roko'bu bi gi zí Belezabúbu ní, sara 'yi esé e ndisíní 'bi eyé lágaoyó yée kí roko'bu gi zí ambi? 'Yi esé maáge niyí úku yéme a ye sómú ledre esé ndaá mbí wá.
- 28Togú lágaoyó dokéké kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, 'dodo go kídí Lomo ogú go káa do Ngére dosé."
- 29Zí Yésu kpá úku muruwayi kídí, "Yi ugu utúasá ngáka éyí gi zí 'yi bi kí roko'buné ní wá, 'búo togú roko'bu romo do 'bi míngí éyí nées go.
- 30" 'Yi bi ngunu ya málágaoyó bicayi lomo e kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo wá ní, ni okó romá. 'Yi ga bi iliní ndisì báyi 'yi e káa bi niyí ngunu ledre amá ní, niyí okó romá.
- 31Lomo ni ótoómo ledre zí 'yi abú luyú ba koo za luyú ledre bi káa be 'díya. Éyí kíé'do togú 'yi ukucayi ledre gi do bi 'Dówú Lomo, Lomo ootomo ené ledre zía wá.

³²Máúku zíse, Maa bi Lomo kasaogu máa ba, togú 'yi ukucayi ledre gi do bi Owú 'bi 'Yima'dí yá, Lomo ni ótoómo ledre zía. Togú ukucayi ledre gi do bi 'Dówú Lomo yá, tí bi ni ndísi 'bi ené ní, Lomo otoomo ledre zía kú wá.

³³” Ndísiní ówoyéme 'yima'dí gi zí miméngi ledre ené. Bilámá 'yi, miméngi ledre ené ni bilámáne. Bisinyí 'yi, miméngi ledre ené ni kpá bisinyíne.

³⁴Máúku zíse, éyí ga bi ndísisé úku yée simi 'dódo ledre esé zí 'yi e ní, ndísi ówo royé káa zí okó pho'du ní, ndísisé née úku ledre ga bi do mimbé'desé ní zíye.

³⁵Bilámá ledre ndísi olúogú gi ku bilámá 'yi. Zí bisinyí ledre ndísi olúogú 'bi ené kpá gi ku bisinyí 'yi. Gi zía née éyí bi ni simi mimbé'dea ní.

³⁶Lomo ni 'dódoogú bisinyí ledre ga bi 'yi e ndísiní úku yée ní mbá karanée kadra ngbanga, zía 'déci ngbanga royé kací a.

³⁷Lomo ni 'déci ngbanga 'yi kací miódro 'bi 'yi. Wo bi ni bilámáne ní, zía úku a yaá ba bilámá 'yi. Togú bisinyíne yá, zía úku a yaá ba bisinyí 'yi.”

Ledre mengi koo roné zí nébi Yóna

(Lúru kpá Mária 8:11,12, Lúka 11:29-32)

³⁸Zí Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú 'bi Yúda e úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, méngi aka ledre bi kí roko'buné ní mu zíze lúru a.”

³⁹Yésu ya zíye ní, “Sée 'yi luyú ledre e, ledre mengi koo roné kí roko'buné zí nébi Yóna káa do 'dódo ledre e zíse, tí lá ílisé esé ngúngu a wá.

⁴⁰Mongú kenzé ulú koo Yóna, zía ménginé sílì ota (3) simi a, zía nda sí'díogú wo. Kpá kenée, Maa bi Lomo kasaogu máa ba ní, Mááyí méngi simi kánga kpá sílì ota (3) zíma nda úrúma.

⁴¹'Yi 'bi Nínévi niyí karanée úku ledre kídí ásé 'yi luyú ledre e, gi zía oyólo'bóní koo mimbé'deyé zíye ngúngu ledre 'bi Lomo bi koo Yóna ndísi úku a ní. Bi ba ní, máa bi márómo do Yóna ní ílisé kpá óyóló'bó mimbé'desé zíse ngúngu ledre 'bi Lomo gi taramá wá.

⁴²Mongú ngére ni koo bo kára 'yi, ñnyí kú gi simi kánga ené Séba ógu úwú ledre gi tara Solomóna. Ni karanée 'déci ngbangasé, gi zía máa bi márómo gi do Solomóna ní, ílisé úwú ledre gi taramá wá.

⁴³” Togú bicayi lomo olúogú go gi simi 'yi, ni ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yi gi ro olú ndísiné simi a. Togú ndiki ngíti 'yi mbá wá,

⁴⁴ni úku ledre kídí, ‘Bilámá a máídí ndá'ba kí'dí bi koo mándísi ndísi ní.’ Togú nderé ndiki 'Dówú Lomo ndaá simi mimbé'de 'yi née fú lá wá, ni ídí ené kí rokinyi.

⁴⁵Ni ndéré ndolóogú lafúne e bicayi lomo e ñnyí doa gbre yée ga bi nda bisinyíye kíngaya ní zíye ndísiyé kéye mimbé'de 'yi née íri, zí 'yi née nda sínyí tátá roné 'dá'dá. Sée 'yi ga bi cakaba ba ní, née éyí bi ni méngi roné zíse ní.”

Mbágá Yésu kí lúnduga

(Lúru kpá Májiko 3:31-35, Lúka 8:19-21)

⁴⁶Simi bi Yésu ni fú ndisi 'dodo ledre zí tú'dú 'yi e 'dici ní, zí mbágáa kí lúnduga ógu tóroyé sága kákasa kídí yée iliní Yésu.

⁴⁷Zí ngíti 'yi gi dongará 'yi ga bi ore née úku ledre zía kídí, “Mbágáyi kí lúnduyi e iliní yi sága 'dása iliní ódro zíyi.”

⁴⁸Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “mbágáma e 'be náambi e? Sara Lúndumá e 'be náambi e?”

⁴⁹Zía kú'du sílíne ro 'yi lódú kacíne e, zía úku ledre kídí, “Ga gére née mbágáma e kí lúndumá e.

⁵⁰'Yi ga bi ndisiní méngi ledre ga bi Babá bi komo ere ili ní, niyi ye mbágáma e, lémi má e kí lúndumá e.”

Matáyo 13

Muruwayi gi ro 'yi ó'do yáká

(Lúru kpá Májiko 4:1-9, Lúka 8:4-8)

¹Ciki simi sílí née, simi ngíti sindí kadra, zí Yésu olúóguyé kí 'yi lódú kacíne e gi 'be ndéré ndisiné kó'dú mikavu Galiláya.

²Zí tú'dú 'yi e yóko royé cigí a íri gi ro úwú ledre e gi taraa. Zía ékí ndisiné simi kurúngba 'yi e niyi 'bi eyé mbá do gbúróngó sága.

³Zía 'dodo tú'dú ledre e zíye simi muruwayi kídí, “Ngíti 'yi inyi kóo ndéré óyu kífú yáká ené, zía ndisiné ó'do éyi.

⁴Kífú ga bi ndisi óyu yée ní, ngíti géyi utúní do misi'di, zí solú e lagá yée.

⁵Ngíti géyi utúní do landa zíye útuyé 'diya gi zía bi kángá ndaá ore mbí wá ní.

⁶Simi bi kadra suwu ní, zíye gágáye rufú gi zía cíyíye ndaá simi kángá wá.

⁷Ngíti géyi utúní 'bi eyé dongará kini e. Simi bi nboróní ní, zí kini ga gére née ála'dútu yée anání wá, zíye ndá'ba eyé mbá andulé.

⁸Ngíti géyi utúní 'bi eyé simi bilámá kángá. Zí mingingí yáká ówo gi simi ngíti bi kongu inyi (100), gi simi ngíti a kongu ota (60), gi simi ngíti a 'bi ené kongu kídí do doa sokó (30).

⁹'Yi bi uwú ledre bú ní, ídí úwú ledre ba bilámáne.”

¹⁰Nda gi 'dá'ba, zí 'yi lódú kacíga ógu ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, éyi bi ndisi ódro zíze fú lá simi muruwayi gi zía ní 'di?”

¹¹Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Lomo 'dodo miótoéci ledre ga bi 'be 'bi ené komo ere ní go zíze, tí lá 'dodo ené zí ngíti géyi 'yi e wá.

¹²Tí lá 'yi bi kí éyi zíne ní niyi í'bí yata zía, zí éyi nda ídíne zía kíngaya. 'Yi máa wo bi éyi ndaá zía wá ní, gba owú a bi zía ní, niyi 'dí'bióyó a gi zía 'dá'ba.

13 Née sí ledre bi mándíṣi ódro zí 'yì e sìmi muruwayi gí zía ní. “Abú niyí tí lúru éyí ga bi mááyí ndíṣi méngi yée ní kí komoyé yá, lúru yemení eyé wá, abú niyí tí kí úwú ledre ga bi mááyí ndíṣi úku yée ní kí mbílíye yá, olú ené sìmi doyé wá.

14” Ledre née méngi roné go tí cé káa zí bi kóo Lomo uku zí nébi Isáya eké a ní, kídí, “Ásé úwú ledre ga bi mááyí ndíṣi úku yée ní utúasá ené olú sìmi dosé wá, abú áse lúru éyí ga bi mándíṣi méngi yée ní, utúasá esé ówoyéme a wá.

15 Gí zía bi doyé oru yí ené mióru ní, utúasání eyé úwú ledre kí mbílíye wá, 'dùtuní komoyé kpá go ngbúrú. Niyí kóo ndíṣi lúru éyí ga bi mándíṣi méngi yée ní kí komoyé, zíye ndíṣi úwú a kí mbílíye, zíye ndíṣiyé ówoyéme sìmi ledre e kí mimbé'deyé do ndá'baóguyé zíma, káa bi mááyí yómo yée.’

16” Tí lá Lomo ni í'bí úndru zíse gí zía komosé lúru bi bú, mbílíse uwú ledre bú bilámáne ní.

17 Bi kenée ní, máúku zíse ma'díi, tú'dú nébi e kí ngíti géyì 'yì ga bi kóo 'desí ndíṣiní méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní, ndíṣiní kóo óto komoyé gí ro lúru éyí ga bi lúrusé yée ní tí lá utúasání lúru a wá, ndíṣiní kpá índi mbílíye gí ro úwú ledre ga bi úwúsé yée ní utúasání úwú a wá.

18” Úwúsé nda ini ledre gí sìmi muruwayi 'bi 'yì bi nderé óyù kífú ní mu.

19 Kífú ga bi utúní do m̀isi'di ní, niyí 'bi eyé káa zí 'yì ga bi abú uwúní tí bilámá ledre bi gí ro 'be 'bi Lomo ní go yá, owoyemení eyé ledre gí sìmi a wá, zí Satána ógùnè 'dí'bióyó bilámá ledre née gí do mimbé'deyé 'dá'ba.

20 Kífú ga bi utúní do landa ní, niyí 'bi eyé káa zí 'yì ga bi uwúní lá ledre 'bi Lomo geré zíye 'dí'bióto a 'diya do mimbé'deyé ní.

21 Gí zía bi cíyí ledre ma'dáa ndaá do mimbé'deyé wá ní, sìmi bi 'do'dó ogù go royé gí zía bi ñgunṅuní ledre 'bi Lomo ní, geré zíye óyó sogoyé zí Lomo.

22 Kífú máa wo bi utú 'bi ené dongará k̀nì ní, ni 'bi ené káa zí 'yì máa wo bi abú uwú tí ledre 'bi Lomo go yá, tí lá mongù somù ledre ené yí ené gí ro tú'dú éyí ga bi 'bi sága ba. Gí zí kéyì née, ledre 'bi Lomo bi ñgunṅu ní, miáná a ndaá 'bi ené sìmi a wá.

23 Yì máa wo bi uwú yeme ledre 'bi Lomo ní, ni 'bi ené káa zí kífú ga bi utúní sìmi bilámá k̀ngá, ngíti a aná 'bi ené míya (100), ngíti a 'bi ené cí ota (60) zí ngíti a ídí 'bi ené cí k̀rì a doa sokó (30) ní.”

Muruwayi gí ro tó'dó

24 Zí Yésu kpá ñnyiné úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo komo ere ní káa zí o'do bi nderé óyù bilámá kífú yáká ené ní.

25 Nda go sìmi ngíti s̀ndí kadra kí ndulù, zí 'yì bi ni okó ro m̀ngí yáká née ndéréne óyù kífú angángúya sìmi kére 'bi o'do née, zía ndéréókpo ené.

26 Simi bi kére ngboró do gbórúne ni nda go léfe kúfúne ní, zí angángúya kpá ólúógúné dongará a.

27” Zí 'yì 'bi moko 'bi mǐngí yáká née óguyé úku ledre zí mongú 'yì eyé kídí, 'Mongú 'yì, bi kóo oyuní yáká 'dáa dùú kúfú kére ní, sara angángúya née oguní nda 'bi eyé íri gí 'da?’

28” Mǐngí yáká ya kídí, 'Ezeokóma e oyuní ye.' “'Yì 'bi moko e ya kídí, 'Íli go zíze ndéré láláoyó yée 'dá'ba?’

29” Mǐngí yáká ya zíye ní, 'Íi, ótoómosé aka kenée káa bi áse lála kótrú yée ndro kí kére e ke.

30 Idíní aka ídí mbá kenée, gí simi sǐndí kadra 'bi óngo kére. Mááyí ogú úku a zí 'yì ga bi niyí óngo kére ní kídí, idíní aka ndéré fì láláoyó angángúya née ódó yée, do óngbóoyó yée 'dá'ba, zíye nda óngo kére ndéré kíe simi gbagba.’ ”

Muruwayi gí ro kúfú musitáda

31 Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo komo ere ní káa zí o'do bi 'di'bi kúfú kágá bi ndìşiní ndólo a musitáda nderé kíe óyú a yáká ené ní.

32 Abú kágá née kúfú ga niyí nzéré yá, simi bi oyú ní, zía ngbóró ógúné mongú kágá rómo do ngíti géyì kágá e yáká ore mbá. Zía nda ídine go kágá bi zí solú e óguyé ndìşì úbú 'be 'bi eyé komo a.”

Muruwayi gí ro 'de'dí

33 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo komo ere ní káa zí owú 'de'dí bi lá cúku'dée kará e ndìşiní lótó mongú le'yì kíe zía átáne gí zía ní.”

34 Yésu ndìşì kóo úku éyì ga gére née zí 'yì e mbá simi muruwayi. Ledre bi kíé'do zía úku a zíye ndaá simi muruwayi wá ní ndaá.

35 Yésu ndìşì née méngí ledre ga bi kóo Lomo uku zí ngúru nébi éké a kídí, “Mááyí ndìşì úku ledre zíye simi muruwayi. Mááyí úku 'dódo ledre ga bi kóo miótoécíné kú simi sǐndí kadra bi kóo máotoógú do sogo káṅgá simi a ní zíye.”

Ini ledre gí simi muruwayi bi gí ro tó'dó ní

36 Nda gí do kací 'dódo ledre, zí Yésu ótoómo tú'dú 'yì ga gére née ore zía ndá'bané 'be kídí bi ndìşì 'dú'du ní do ólúne 'dící. Zí 'yì lódú kacíga ólú lódú kací a zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yì, úkuógú aka ini ledre gí simi muruwayi 'bi tó'dó ga úku ní zíze.”

37 Zía úkulúgu ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “O'do bi oyú bilámá kúfú née Owú 'bi 'Yíma'dí.

38 Yáká ni 'bi ené do sogo káṅgá ba. Bilámá kúfú ni 'bi ené 'yì ga bi ṅuṅuní Lomo go káa do ngére eyé ní. Bìşinyí kúfú 'bi ené 'yì ga bi ndìşiní méngí ledre ga bi 'bi Satána ní.

³⁹Ezeokó mǐngí yáká bǐ oyụ bǐsinyí kúfú ní nǐ 'bǐ ené ngére 'bǐ bicayi lomo e. Kadra ǒngó kére nǐ 'bǐ ené odu sǐndí kadra 'bǐ do sogo kǎngá ba. 'Yì ǒngó kére niyí 'bǐ eyé maláyika e.

⁴⁰" Bǐsinyí kúfú ga bǐ odóní yée ǒngbó yée née, niyí 'bǐ eyé née 'yì ga bǐ Lomo nǐ 'dǐcǐ ngbangayé sǐmǐ odu sǐndí kadra ní.

⁴¹Owù 'bǐ 'Yìma'dí nǐ kása maláyika ené e ndéré ìcǐóyó tó'dó kí éyí ga bǐ ndǐsǐ 'dǐ'biógụ luyú kí 'yì méngí bǐsinyí ledre gǐ 'be 'bǐ ené mbá 'dá'ba.

⁴²Do úcụ yée mbá sǐmǐ mongú gu pho'dụ bǐ ìlǐ wá ní zǎye ndǐsǐyé mbúmbúđú kí náná do soyé gǐ zǐ éyí miówo.

⁴³'Yì ga bǐ ndǐsǐnǐ méngí ledre ga bǐ Lomo ili yée ní, zǐ royé ndǐsǐ rǐrǐne káa zǐ súlú kadra gǐ zǐ roko'bu 'bǐ 'Büyé Lomo bǐ doyé ní. Togú mbílise nǐ bo yá, ídísé úwú ledre bǐ máúku née."

Muruwayi gǐ ro mongú kǐsǐ

⁴⁴Zǎa kpá úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre nǐ gǐ ro ledre ga bǐ 'be 'bǐ Lomo komo ere ní káa 'yì bǐ ndiki mongú kǐsǐ bǐ otoecǐnǐ sǐmǐ kǎngá ní." Zǎa kpá ótoécǐ ándá a. Gǐ zǐ rokinyi zǎa ndá'bané úgúóyó éyí ga bǐ zǎne 'be ní mbá, do ndá'bané úgú bǐ bǐ ótoécǐ kǐsǐ née doa ní zǎne.

⁴⁵Zǎa kpá úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre nǐ gǐ ro ledre ga bǐ 'be 'bǐ Lomo komo ere ní káa zǐ 'yì bǐ nderé gámásó'do gali bǐ kí tosoné rǐrǐrǐ kí mongú ke'bǐné 'dága ní gǐ ro úgú a.

⁴⁶Sǐmǐ bǐ nderé ndíki ní, zǎa ndá'bané úgúóyó éyí ga bǐ zǎne 'be ní mbá do ndéréne úgú gali née."

Muruwayi gǐ ro mbírá kénzé

⁴⁷Zǎa kpá úku ngíti a kídí, "Ledre nǐ gǐ ro ledre ga bǐ 'be 'bǐ Lomo komo ere ní káa zǐ 'yì méngí kénzé ga bǐ onzóomoní mbírá kénzé sǐmǐ iní zǐ rǐkǐ kénzé e lákayé sǐmǐ a ní.

⁴⁸Sǐmǐ bǐ tǔ'dú kénzé e lakaní go sǐmǐ a ní, zǐ mǐngí mbírá ógụyé lálaógụ mbírá do gbúrǒngó, ndǐsǐyé géle kénzé e. Zǎye 'dǐ'bióto yée ga bǐ iliní ní sǐmǐ éyí, yée ga bǐ iliní wá ní, zǎye úcụóyó yée 'dá'ba.

⁴⁹Karanée sǐmǐ odu sǐndí kadra ledre e niyí méngí royé kenée. Maláyika e niyí ógụ ífi dongará bǐsinyí 'yì e kí bǐlámá 'yì e,

⁵⁰do 'dǐ'bi yée úcụ yée sǐmǐ mongú gu pho'dụ bǐ ìlǐ wá ní, kǐ'dí bǐ 'yì e niyí ndǐsǐ mbúmbúđú kí náná do soyé gǐ zǐ éyí miówo ní."

⁵¹Zǎ Yésu ndú'yú yée kídí, "Ówosé ini ledre gǐ sǐmǐ ledre ga bǐ máúku yée née go?" Zǎye ngúnṅu a kídí, "Í, owozé go."

52Zí Yésu kpá úku ledre zíye kídí, “Ini ledre simia ni káa, 'yi 'dódo loru ga bi mbá ngununí ledre 'bi Lomo go ní niyí ídí 'be 'bi Lomo komo ere káa zí mǐngí 'be bi olú 'díjí zía 'dó'dúógu mikánda éyí e kí kurúga mbá sága gi 'díjí ené ní.”

'Yi 'bi Nazeréta e asiní gi ro Yésu

(Lúru kpá Mária 6:1-6, Lúka 4:16-30)

53Simi bi Yésu 'dodo asá ledre simi muruwayi zíye ore ní, zía ndéréókópone gi ore.

54Simi bi nderéogu simi Nazeréta simi gara bi nboró simi a ní, zía tónóne 'dódo ledre zí Yúda e simi 'Díjí Kótruro. 'Yi ga bi owoní wo kí 'dódo ledre ní zí tarayé ídríne mbá miídrí. Zíye úku ledre kídí, “Ndiki roko'bu kí mongú ówo ledre bi zía ndísiné 'dódo mǐngburoko ledre kǐe bi káa ba gi 'da? Sara mǐngburoko ledre ga bi kí roko'buyé née?”

55Owozé wo bú bilámáne ni wotí Yoséfa bi 'yi yéme éyí e gi simi kágá ní, iri mbágáa Mariya. Lúdu ga niyí Yakóbo e, Yoséfa e, Simúna e nda kí Yúda e.

56Lémi ga niyí kpá mbá kǐze ona. Sara ndiki roko'bu zía ndísiné méngi ledre ga gére née kǐe née gi 'da?”

57Zí 'yi ga gére née óto mǐmbé'dekesí ro Yésu. Zía ínyiné úku ledre zíye kídí, “Ndísiní óto úndru nébi do bi ga bi 'dí sogo ní tǐ lá bi bi nébi née nboró doa kí 'yi 'be 'bi ené otoní eyé úndrua wá.”

58Gi zía bi 'yi 'bi Nazeréta e ngununí eyé ledre 'bi Yésu wá ní, Yésu mengi ené mǐngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní zíye ore wá.

Matáyo 14

Ufuní Yiwáni 'yi Bábátízí 'yi e

(Lúru kpá Mária 6:14-29, Lúka 9:7-9)

1Simi sǐndí kadra máa née ní, zí phanda Yésu ówú ndíki mbílí ngére Eróde,

2zía úku ledre zí ngíti géyi 'yi 'bi moko ené e kídí, “Née Yiwáni 'yi Bábátízí 'yi e bi kóo ufuní wo ní urúne, ndísi méngi mǐngburoko ledre ga bi kí roko'buyé née ne gi zí kéyi née.”

3Eróde onzó kóo Yiwáni simi sǐgini gi ro do úfu wo gi ro Erodíya me'be lúnduné Phílipo,

4gi zía Yiwáni ndísi úku ledre kídí, “Eróde, ndaá bilámáne wá, lúduyí ni aka kí komoné ayí 'dí'bi me'be a káa do kára zíyi káa be 'di?”

5Eróde ayí kóo geré gi ro úfu Yiwáni miúfu tǐ lá bi úfu wo ndaá gi zía tú'dú 'yi e ngununí yí eyé mbá ledre ga bi Yiwáni ndísi úku yéé ní gi zía owoní go kídí Yiwáni ni yí ené nébi.

6Nda simi sǐlí 'bi ayímbi, née ayímbi 'bi sǐlí bi kóo arání Eróde ma'dáa simi a ní, zí nyí Erodíya kára bi 'di'bi gi zí lúnduné ba ndísiné lé'bé ke'bi, zí Eróde ídine kí mongú rokinyi

- ⁷Zíá lólóbù zí owúkára née kídí éyí bì ili ní idí úku ledre a née ñí í'bí a zía.
- ⁸Zí owúkára née ndú'yú mbágáne, née idí úku ledre 'di? Mbágáa ya zía ní, idí úku a kídí, “Máíli do lágá'décì go Yiwáni Babatíza zíye ógù kí doa gírí do éyí zíma.”
- ⁹Zí ledre née í'bí mongú sómù ledre zí ngére Eróde. Nda lá gí zía bì uku gáa ledre née do komo tú'dù m̀ngburoko 'yì ga bì ndolo ogù yée ní, zía tí kákasa
- ¹⁰idíní mu ndéré úfu Yiwáni zíye ógù kí doa do éyí zí owúkára née lúru a.
- ¹¹Zíye ógù kí do Yiwáni do éyí í'bí a zí owúkára née, zía ndéréne 'dódo a zí mbágáne.
- ¹²Zí sanda ndéréne zí 'yì lódù kací Yiwáni, zíye óguyé 'dí'bi umbu Yiwáni ndéré óto a. Zíye ndéréye úku ledre bì mengì roné née zí Yésù.

Yésù í'bí éyí miánu zí 'yì e, álfu ìnyì

(Lúru kpá M̀ríko 6:30-44, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

- ¹³Simì bì Yésù uwú ledre umbu Yiwáni ní, zía ìnyiné kí 'yìmikása ené e ékíye simì kurúngba 'dógu m̀kavu Galiláya aka gí ro ndéré ndísiyé do bi bì tú'dù 'yì e ndaní doa wá ní. Zí 'yì ga bì íri née kpá úwú ledre a zíye ndéréye sǒngó wo.
- ¹⁴Niyí ndéréogù bì do gbúrǒngó ní, tú'dù 'yì e niyí go íri 'dii. Zí leríye méngì wo zía 'dí'bióyó ndíyá e gí royé.
- ¹⁵Nda go za kí tagá, zí 'yì lódù kacíga úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, kadra utú go, éyí miánu ndaá kpá ona wá. Ótoómo sílìyì gí ro 'yì ga gére née mu zíye ndéréye gámásó'do éyí miánu zíye ánu a.”
- ¹⁶Zí Yésù úkulúgu ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Ndaní ndéré wá, ídísé í'bí éyí miánu se zíye.”
- ¹⁷Zí 'yì lódù kacíga úkulúgu ledre kídí, “Mongú 'yì, odù éyí bì do sílìze ona ní lá d̀dù ambata ìnyì (5) kí m̀nzéré kénzé e gbre.”
- ¹⁸Zía úku ledre kídí, “Ógusé aka kí ambata máa ga gére née yáa.”
- ¹⁹Yésù ya 'yì e idíní ndísi do súwú ga gére née bi ore. Zía 'dí'bi ambata kí kénzé ga bì gbre née do sílìne, zía lúru bi komo ere, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo, zía 'déweífi simiyé. Zía í'bí a do sílì 'yì lódù kacíne ga gére née idíní ífi yée zí 'yì e ánu a.
- ²⁰Zí tú'dù 'yì ga ba ánu éyí zíye léreyé mbá. Ngítí a ga bì idíaká ní, zí 'yì lódù kacíga ga gére née 'dó'dù 'dúcu gbété e kíe sokó doa gbre (12).
- ²¹'Yì ga bì anuní éyí ní, ya'dá e niyí kóo álfu ìnyì (5,000). Oloní kará e kí owù e wá.

Yésù nderé do iní

(Lúru kpá M̀ríko 6:45-52, Yiwáni 6:15-21)

- ²²Geré gí do kací éyí miánu née, zí Yésù úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née idíní mu 'dógu m̀kavu ndéréókpoýe 'dá'dá. Zía aka ídíaká 'bì ené 'dá'ba gí ro úku ledre zí 'yì ga gére née ndá'bayé 'be.

- ²³Simi bi uku ledre go zí 'yi ga gére née kídí bayiní mu ní, zía ndéré ékíne do landa ngúcuné íni ini zí Lomo. Ndisi íri gi kí tagá ngúcuné.
- ²⁴Kurúngba bi gáa 'yi lódú kacíga niyí simi a ní nderé go simi iní gbála gi do gbúróngó. Gi zí síli bi ndisi ílí do iní kí roko'buné ní, zí iní nda ndisiné úcúló'bó kurúngba gbú gbú gbú, bi ndéré eme lolu ngú.
- ²⁵Nda kí sí ndóndó, zí Yésu ékíóguné gi do landa girí ndisi ndéréne do iní zí 'yi ené ga bi simi kurúngba née káa zí ndisi ndéré do ngáká bi ní.
- ²⁶Simi bi 'yi lódú kacíga ga gére née lurúní wo do iní kí ndisi ógú'díyi roné m'dí zíye ní, zí ngiri méngi yée. Zíye útúye ndisi mbúmbúdú gi zía somúní 'bi eyé kídí née go “Yi lará.”
- ²⁷Geré 'diya zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngiri wá, née máa.”
- ²⁸Zí Pétero úkulúgu ledre zía ya, “Mongú 'yi togú née tí yi ma'díi, ídí mu ngúngu a zíma ndéréma gi do iní ógumá zíyi íri.”
- ²⁹Yésu ya zía ní, “Ógú mu.” Zí Pétero ékíóguné gi simi kurúngba ndisi ndéréne do iní m'dí zí Yésu.
- ³⁰Tí lá simi bi Pétero lurú iní ni ndisi kízi kí roko'buné kíngaya gi zí mongú síli ní, zí ngiri méngi wo, geré zía tónóne ólúne simi iní. Zía ótrú ledre kídí, “Ngére yómo máa mu.”
- ³¹Geré zí Yésu á'dané sáká wo, zía úku ledre kídí, “Pétero ngúngu aka eyi ledremá kíngaya fú wá, éré ngiri gi ro 'di?”
- ³²Simi bi Pétero ekíluginí royé kí Yésu simi kurúngba ní, geré zí mongú síli bi gáa ba tóroné.
- ³³Zí 'yi ga bi simi kurúngba née óto úndrua, zíye úku ledre kídí, “Yésu, áyí Owú 'bi Lomo ma'díi.”
- ³⁴Zíye 'dógu bi do ndéréóguyé simi owú gara bi kí iriné Geneseréta ní.
- ³⁵Simi bi 'yi ga bi 'bi gara née owoní kídí Yésu ogú née ne ní, zíye kákasa simi gara ore mbá kídí 'yi ga bi 'yi eyé e niyí kí ndiyá ní, idíní ógú kéye zí Yésu, ni go simi gara ore.
- ³⁶Zí 'yi ndiyá e ngúngú royé zía idí ngúngu a zíye óto síllye lá gba ro tara bongó ené. Ma'díi yée ga bi otoní síllye ro tara bongó ené ní, zí ndiyá eyé e tí úkúne gi royé.

Matáyo 15

Ondú 'bi Yúda e
(Lúru kpá Máríko 7:1-13)

- ¹Nda gi ore zí ngíti géyi Farúsáyo e kí ngíti géyi 'yi ga bi ndisiní 'dódo lorú ní, óguyé gi simi Yerusaléma ndú'yú Yésu kídí,

- 2” Éyí bì 'yì lódù kacíyì ga ba iliní méngì kényì kací ondù ezé gì zía wá ní 'di? Ndìşiní ánu éyì geré miánu iliní lúgu sílíye kí wá ní.”
- 3Zí Yésù ndú'yú lúgu yée kídí, “Sara ílisé méngì kényì kací lorù 'bì Lomo wá gì ro 'di, bì zíse ndìşisè méngì dujú ledre ga bì ondù esé ili yée ní.
- 4Lomo i'bì lorù kídí, ‘Ídí óto úndru 'bùyì e kí mbágáyì.’ “Yì bì nì uku tara sinyí zí 'buné e kí mbágáne ní, idíní úfu wo 'dá'ba.’
- 5Tí lá ndìşisè 'dódo ledre kídí, togù 'yì uku ledre zí 'buné e kí mbágáne kídí, ‘Éyì ga bì ílisé gì ro zíye sáká sée kíe ní, máí'bí go káa do tákpásílí zí Lomo,’
- 6ndaá gì ro zíye óto úndruyé kíe wá. 'Déwesé née go lorù 'bì Lomo gì ro ondù esé 'bì Yúda e.
- 7Ndìşisè lóndo rosé kídí ásé 'yì méngì ledre 'bì Lomo, ábuwá ledre bì nébì Isáya uku gì rosé ní nì ma'díi kídí,
- 8” “Yì ga ba ndìşiní óto úndrumá lá dujú do tarayé, tí lá mímbe'deyé nì yì ené gì romá gbála.
- 9Ndìşiní óto úndrumá lá gbékpíne, ndìşiní tí 'dódo ledre ní, tí lá yì eyé lorù eyé 'bì 'yìma'dí e.’ ”
- 10Gì do kací ledre née ní, zí Yésù ndóloyóko tú'dù 'yì e zía úku ledre zíye kídí, “Ídísé úwú ledre ba zíse ówoyéme a bílámáne.
- 11Ndaá 'bì ené éyì miánu bì 'yì ánu ní nì oto wo ne zía ídine 'yì lúyú ledre wá, yì ené bisinyí ódro bì gì tara'yì ní.”
- 12Zí 'yì lódù kací Yésù óguyé úku ledre zía kídí, “Mongù 'yì, ówo go kídí ledre bì gáa úku ba sinyí yì ené ro Farusáyo e go misínyí?”
- 13Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Éyì ga bì mbá ngárá Babá bì komo ere 'diyí yée ne wá ní, nì láláoyó yée mbá 'dá'ba.
- 14Ndásé óto komosé ro ledre 'bì Farusáyo ga gére née wá, niyí yì eyé manda ga bì komoyé ndaá ní. 'Yì bì komoa ndaá ní togù lala ezené bì komoa ndaá ní, yée gbrenghárá niyí útú simi gu.”
- 15Zí Pétero úku ledre kídí, “Mongù 'yì, úku 'dódo aka ini ledre gì simi muruwayi bì úku née zíze.”
- 16Yésù ya zíye ní, “Áyí, ówosé esé kpá wá?
- 17Ówosé bì kídí éyì miánu ndìşì ólù gì ku 'yì, zía ókpóne simi 'yì, zía nda ólúoguné gì simi 'yì 'dá'ba ní wá?
- 18Bisinyí ledre bì ndìşì ówú gì tara'yì ní, ndìşì ólúogu gì yana mímbe'de 'yì. Gì zí kényì née zí 'yì ídine bisinyíne do komo Lomo.

¹⁹Bi kenée ní, bisinyí ledre ga bi káa zí úfu 'yi, só'do ro'yi kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní, kí ledre 'bi gámá faa kací kará e togú ya'dá e, kí ugu, kí ɾanga, kpá úku tara sinyí zí 'yi e. Ledre ga gére née mbá olúoguní gí do mímbe'de 'yi.

²⁰Éyí ga gére née ndişiní óto 'yi e ye zíye ídíye bisinyíye do komo Lomo. Ndaá 'bi ené ánu éyí miánu togú mbú 'yi lúgu sílíné wá ní óto 'yi ne zía ídíne do komo Lomo bisinyíne ní wá.”

Yésu yomo nyí ngíti kára

(Lúru kpá Máriko 7:24-30)

²¹Zí Yésu nda ínyiné gí ore ndéréne simi gara ga bi Táyre kí Sidóna ní.

²²Zí ngíti kára gí simi kufú bi Kanána e ndiş ndiş do bi gbóo ore óguné ngúngrú roné zí Yésu kídí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, ówo aka ledre kíma. Nyíma dokéké e ndişiní méngi wo bisinyíne kíngaya.”

²³Tí lá Yésu ukulugu ené ledre zía wá. Zí 'yi lódú kací Yésu óguyé úku ledre zí Yésu kídí, “Ógóoyó kára née gí ore 'dá'ba. Ndishí fú lá gbúrógbó do kacíze kí ledre ené née.”

²⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Lomo kasaogu máa lá dujú gí ro sáká 'yi amá e Isiréle e gí zía niyí káa zí kábiriṣi gí bi mینگیye ndaá ní.”

²⁵Zí kára née ndósoóguné gbóo útúne gbri kó'dú Yésu. Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, sáká máa mu.”

²⁶Yésu ya zía ní, “Ndaá 'bi ené bilámáne do 'dí'bi éyí miánu 'bi owú e í'bí a zí ísi e wá.”

²⁷Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngére, ni tí kenée. Tí lá ísi e 'do'dúní nyunyú éyí miánu gí sí tarabíza 'bi mینگیye bú.”

²⁸Née ní, zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Kára ngúngrú ledre eyí ofu go. Éyí bi íli ní mááyí méngi a zíyí.” Kpá tí geré simi şindí kadra née zí ro nyí kára née émené.

Yésu i'bí éyí miánu zí 'yi e álifú eso

²⁹Zí Yésu ínyiné gí ore ndá'bané kó'dú mikavu Galiláya. Zía ndéré ékíne do landa ndişiné bi.

³⁰Zí tú'dú 'yi e ndişí óguyé zía kí 'yi eyé ga bi kí umbu şindíye, 'yi komo m'dútú e, miḡiḡiṣi e, yée ga bi odroní wá ní, nda kpá kí yée ga bi kí toso ndíyá eyé e mینگیngúcua ní. Do ógu óto yée mbá cigí Yésu bi kenée, zía óto sílíné royé zíye ómo yée mbá.

³¹Zí tara'yi e ídríne kí lúru 'yi ga bi odroní wá ní kí ódro, miḡiḡiṣi e şindíye 'dózo roné go, yée ga bi kí umbu şindíye ní niyí go kí gámá, mikomo m'dútú niyí go lúru bi. Zíye mbófo Lomo bi Isiréle e ndişiní ini ini zía ní.

³²Zí Yésu ndólo 'yi lódú kacíne e zía úku ledre zíye kídí, “Lerí 'yi ga ba mengi máa go, mengizé kéye go sílì ota éyí miánu ndaá zíye wá. Ndaá bílámáne zíma ótoómo yée zíye ndá'bayé kí 'bú wá káa bí komoyé ni ùlú yana zíye útúye ke.”

³³Zí 'yi lódú kacíga úkulúgu ledre zía kídí, “Azé ówo éyí miánu simi súwú ona í'bí a zí tú'dú káa zí wo née gi 'da?”

³⁴Yésu ya zíye ní, ambata ni zise kírí née ndu? Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ambata e niyí ñyi doa gbre (7) nda lá kí minzéré kénzè e.”

³⁵Zía úku ledre zí tú'dú 'yi ga gére née ndísiyé bi do kángá.

³⁶Zía 'dí'bi ambata ga bí ñyi doa gbre (7) kí minzéré kénzè ga gére née, simi bí í'bí mbófo éyí go zí Lomo ní, zía 'déweífi simiyé zía í'bí yée zí 'yi lódú kacíne e, zíye nda í'bí a zí 'yi ga gére ní.

³⁷Zí tú'dú 'yi ga gére née ánu éyí, zíye léreyé mbá. Ngítí éyí miánu ga bí idíakání ní, zí 'yi lódú kacíga 'dó'dú 'dúcu gbété e kfe kpá ñyi doa gbre (7).

³⁸Gi simi 'yi ga bí kóo anuní éyí ní, oloní lá dùy ya'dá e álifu eso (4,000). Oloní kará e kí owú e wá.

³⁹Gi do kací bí Yésu bayi 'yi ga gére née go ní, zía nda ékíne simi kurúngba zíye ndéréye simi bí bí ndísiní ndólo a Magadána ní.

Matáyo 16

Farusáyo e uzuní Yésu

(Lúru kpá Máriaiko 8:11-13, Lúka 12:54-56)

¹Simi ngítí sílì, zí Farusáyo e kí Sadúkáyo e óguyé úzu Yésu idí méngi ledre bí kí roko'buné ní gi ro zíye ówo a kídí Lomo kasaogu wo ne gi komo ere.

²Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Togú go kí tagá yá, ndísisé úku ledre kídí, ‘Kílondó kadra ni súwu gi zía bí ni komo ere gbawu káa.’

³Togú kí phiyí yá, zise ndísisé úku ledre kídí, ‘Múkú ni go kuyu née ní iní ni é'di karaba.’ Ówosé tí lá kací úku ledre gi ro éyí ga bí ndísiní méngi royé komo ere ní, togú nda gi ro éyí ga bí ndísiní méngi royé ca cakaba ní yá, ówosé esé e wá.

⁴Ílisé lúru ledre ga bí kí roko'buyé ní té kí ásé fú ngúngu a. Gi zía bí ásé 'yi luyú ledre e ní, útúásásé esé ngúngu a wá. Ledre bí mááyí 'dódo a zise ní dùy wo bí kóo méngi roné zí Yóna ní.” Gi ore, zí Yésu ndéréókpóne.

Farusáyo e kí Sadúkáyo e ndaní lóndo sée wá

(Lúru kpá Máriaiko 8:14-21)

⁵Simi bí Yésu 'doguní bí sága ní, 'yi lódú kacíga niyí lúru bí ní, ootomo lijiní ambata go.

⁶Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Komosé idí ídí rosé gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bí Farusáyo e kí Sadúkáyo e bí káa zí 'de'dí bí ndísiní óto a simi ambata eyé e ní.”

⁷Zíye úkuló'bó ledre dongaráye kídí, “Uku ledre née kenée ba gi zía bi ledre ligi zée kí 'dí'biútú ambata ní.”

⁸Yésu owo sómù ledre eyé née go bú. Zía úku ledre zíye kídí, “Éyí bi ndísisé úku ledre ambata gi roa ní 'di, ngúngusé aka esé ledremá fú wá ke?”

⁹Sómùlígìsè ledre ambata bi kóo ìnyì máí'bí zí 'yì e álifú ìnyì ní go, sara ngítíye bi idíaká ní, 'dó'dù 'dúcusé kóo gbété kíe ndu?

¹⁰Togú wo née wá ní, sara ambata bi kóo ìnyì doa gbre (7) máí'bí zí 'yì e álifú eso (4,000) ánu a ní, 'dó'dù 'dúcusé kóo gbété kí ngítíye ndu?

¹¹Éyí bi sómùsè ledre gi zía kídí máúku gáa née ledre ambata gi roa ní 'di? Komósé idí ídí rosé gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadukáyo e.”

¹²Zíye nda ówoyéme a kídí uku ené gáa ba ledre gi ro ambata wá, uku yí ené ledre bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadukáyo e.

Tù'dù 'yì e somùlo'bóní ledre gi ro Yésu

(Lúru kpá Mária 8:27-30, Lúka 9:18-21)

¹³Simi bi Yésu nderéoguní gbóo kí gara bi Kayisariya Phílipo ní, zía ndú'yú 'yì lódú kacíne e kídí, “Yì e ndísiní sómù a kídí, Owù 'bi 'Yìma'dí ni náambi?”

¹⁴Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ngíti géyì 'yì e ya ni Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e, ngíti géyì ya ni Ilíya, ngíti géyì ya ni Yeremáya, togú wá, ni ngúru nébi e.”

¹⁵Zía ndú'yúlúgu yée kídí, “Sara sómùsè 'bi esé kídí mááyí náambi?”

¹⁶Simúna Pétero ya zía ní, “Áyí Kírésito, Owù 'bi Lomo bi ni tridri ní.”

¹⁷Yésu ya zía ní, “Simúna wotí Yóna, Lomo i'bí úndru go zíyì. 'Yìma'dí ukui'bí ené ledre née zíyì ne wá, Babá bi komo ere ní ukui'bí ne.

¹⁸Máúku zíyì, ìrìyì ni karaba go Pétero, ledre gi simi a kídí, ‘Landa.’ Mááyí óto sí 'dìcì amá doa. Umbu utúasá ndùru 'dìcì máa née wá.

¹⁹Mááyí í'bí roko'bù bi gi 'be 'bi Lomo komo ere ní zíyì. Éyí bi ási go gi roa ní, Lomo ni kpá ási gi roa gi komo ere. Éyí bi ngúngu ledre a go ní, Lomo ni kpá ngúngu a.”

²⁰Nda gi ore zía ési sílìne komo 'yì lódú kacíne e kídí ndaní aka úku 'dódo a bi ya née ni Kírésito ní zí 'yì e wá.

Yésu uku ledre umbuné

(Lúru kpá Mária 8:31—9:1, Lúka 9:22-27)

²¹Gi do kací ledre née ní, zí Yésu ndísiné úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, ni miútúásáne zíne ndéréne simi Yerusaléma. Gi ro zí mingburoko 'yì e, manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní kí 'yì 'dódo lorù e 'dó'do née, zíye úfu née, simi sílì ota zíne úrúne.

²²Zí Pétero ndólo wo sogo éyì úku ledre zía kídí, “Ngére Lomo, ndá ótoómo ledre née zía méngì roné zíyì wá.”

²³Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Inyi gi romá íri, áyí zíma go káa zí tutú bi toro 'dutu misi'di ní, sómú ledre eyí ndaa 'bi Lomo wá, yi ené 'bi Satána.”

²⁴Nda gi ore zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Togú 'yi ili ídí 'yi lódú kacíma yá, ídí ótoómo kí méngi 'bi ené ledre bi ili ne ní, zía ímbí mǐngbúngbu kágá ené 'bi 'do'dó lódú máa.

²⁵Togú 'yi íli bándá trǐdriné kí roné, zía úyuné. Togú i'bí roné zí umbu gi romá yá, zía ndíki trǐdri.

²⁶Wo be 'di emene, zí 'yi ídíne kí éyí ga bi do sogo káṅgá mbá zíne, zía úyuné miúyu? Sara togú uyu go ní, éyí ni bo ni í'bí a zí Lomo gi ro í'bílúgu trǐdri zía?

²⁷Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógu simi roko'bu 'bi 'Buné gi komo ere kí maláyika e, zía í'bí tákpásíli zí 'yíma'dí e kací miméngi ledre eyé.

²⁸Máúku zíse, ngíti géyi 'yi e gi dongaráse ga bi áse tóro née, utúasání aka úyu wá, niyi lúru Owú 'bi 'Yíma'dí kí ndá'baógu ídíne Ngére kí.”

Matáyo 17

Toso Yésu oyólo'bó roné

(Lúru kpá Mǎrikó 9:2-13, Lúka 9:28-36)

¹Síli inyi doa kéré (6) gi do kací ledre née ní, zí Yésu 'dí'bi Pétero e kí Yakóbo nda Yiwáni owú lúndu Yakóbo, yée ota zíye ndéré ékí ndísiyé do landa ngúcuyé.

²Zí toso Yésu óyóló'bó roné zíye do landa íri. Zí simi komoa ndísi ndícíne káa zí súlú kadra ní, zí bongó bi ro a ní ényíne kpílélé káa zí bimíòṅgó ní.

³Tí do komoyé née, zí Ilíya e kí Músa óguyé zíye ndísi ódroyé kí Yésu.

⁴Zí Pétero úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, utúasá miútúasá zíse ndísiyé ona. Togú ṅúṅgu go yá, mááyí lágá kútú e ota (3) kúra, kíé'do zíyi, kíé'do zí Músa ngíti a zí Ilíya.”

⁵Simi bi ni aka ngbúrú ndísi úku ledre née ní, zí bikenyi burungú óguné kúu káa zí cika ní sólú yée yeré. Zí kúru 'yi ówúne kpurú gi simi burungú girí kídí, “Ba Owú 'bi amá, 'búa ofu domá go, mááyí kí rokiyi gi zía. Ídíse úwú ledre gi taraa.”

⁶Simi bi 'yi lódú kacíga uwúní ledre née kenée ní, zí ngiri útúne simiyé zíye útú ló'bu komoyé bi.

⁷Tí lá zí Yésu óguné óto sílíne royé úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngiri wá, inyiógusé mu 'dága.”

⁸Simi bi síkpíní doyé 'dága ní, lurúndikiní ngíti 'yi wá lá duú Yésu.

⁹Kí ndítíóguyé gi do landa girí, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ndásé aka úku ledre ga bi gáa lúrusé née zí ngíti géyi 'yi e wá 'búo togú lúrusé Owú 'bi 'Yíma'dí urú go gi simi umbu.”

10Zí 'yì lódú kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, “Sara éyí bì 'yì 'dódo lorù ukuní ledre gí zía kídí, Ilíya nì ndá'baógù útù roné fì ne gí zía ní 'dì?”

11Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Ma'díi, Ilíya nì ógùútù roné ne zía ótoyéme éyí e za mbá do misi'diyé?”

12Máúku zíse Ilíya ogù yí ené tí go, tí lá m̀ngburoko 'yì e iliní eyé 'dí'bi wo s̀m̀m̀ sumù wá, menginí nda yí eyé wo bisinyíne. Niyí ógù méngì lárá Owù 'bì 'Yìma'dí kpá kenée.”

13Zí 'yì lódú kacíga ówo a kídí uku née ledre Yiwáni Babatíza.

Yésù lagaoyó dokéké gí s̀m̀m̀ owù'o'do

(Lúru kpá M̀ríko 9:14-29, Lúka 9:37-43a)

14S̀m̀m̀ bì oguní nda go dongará tú'dù 'yì e ní, zí ngiti o'do óguné útúne sí s̀ndí Yésù úku ledre zía kídí,

15” Ngére ídí ówo ledre kí wotíma,” nì kí dokéké s̀m̀m̀né, ndìsì nda 'dó'dó gí zía go kíngaya. Ndìsì kí láláónzó wo ku pho'dù kpá s̀m̀m̀ iní.

16Má'dí'biógù gáa wo zí 'yì lódú kacíyì ga ba, tí lá utúasání eyé sáká wo wá.

17Zí Yésù ìnyiné úku ledre zíye kí 'yì ga bì ore ní mbá kídí, “Dosé orù go kíngaya gí ro zíse ngúngu ledremá. Máídí ndìsì zíse ona gí kí be 'dì? Máídí útusimimá zíse ndìsì kése kenée gí kí be 'dì? Ógùsé kí owù'o'do née gírì mu yána.”

18S̀m̀m̀ bì oguní kí owù'o'do née ní ní, zí Yésù ódroné zí dokéké née kí roko'buné, geré zía ólúóguné gí s̀m̀m̀ owù'o'do née zí roa émené c̀k̀k̀ ore.

19Zí 'yì lódú kací Yésù óguyé ndú'yú wo s̀m̀m̀ bì nì ngúcuné ní kídí, “Éyí bì utúasázé lágaoyó dokéké née gí zía wá ní 'dì?”

20Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Yí ené gí zía bì ngúngu ledre esé nì cúku'dée ní. Abú ngúngu ledre esé nì cúku'dée káa zí kífú musitáda, ásé úku ledre zí mongù landa bì 'dáa kídí, ‘Ìnyì mu 'dá'ba,’ nì tí ìnyì gí ore. Máúku zíse, éyí bì nì órù zíse ní ndaá.”

21Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Dokéké e káa zí ga gére née ásé lágáoyó yée gí s̀m̀m̀ 'yì 'búó togù ínìsè ini kí órù rosé zí Lomo kí.”

Yésù uku ledre umbuné

22S̀m̀m̀ bì 'yì lódú kací Yésù oguní go mbá ndro s̀m̀m̀ Galiláya ní, zí Yésù úku ledre zíye kídí, “S̀ndí kadra nì go gbóo gí ro do í'bí ngbángá Owù 'bì 'Yìma'dí zí ezeokóga.

23Zíye úfu wo, nda s̀m̀m̀ sílì ota zía úrú ené.” Zí ledre née í'bí lerí ro 'yì lódú kacíga mbá.

Yésù nderé s̀m̀m̀ Kapáranawúma

²⁴Gi kací bî Yésu kí 'yì lódú kacíne e nderéoguní simi gara bî Kapáranawúma ní, zí 'yì 'dó'dú usóru ga bî 'bî 'Díjí 'bî Lomo ní óguyé ndú'yú Pétero kídí, “Mongú 'yì esé í'bí usóru 'bî 'Díjí 'bî Lomo bú?”

²⁵Pétero ya zíye ní, “Ì 'bí bú.” Simi bî nderéoguní nda go 'be ní, zí Yésu ndú'yú Pétero kídí, “Simúna, simi sómú ledre eyí ní, ngére ga bî do sogo káṅgá ba ndişiní 'dó'dú usóru akpa gí zí 'yì eyé e, togú mbú gí zí 'yì lónḡó e?”

²⁶Zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Ndışiní 'dó'dú usóru gí zí 'yì lónḡó e.” Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Yì eyé e ndaní kí ledre wá.

²⁷Tí lá ilizé ezé zí mimbé'deyé ésíne rozé wá, ndéré mu nḡbuṛu íkpí iní, mizefi kénzé bî áyí íkpíóḡu a ní, ídí líkpí taraa, áyí ndíki késí ku a, zíyí 'dí'bi a ndéré í'bí a káa do usóru gí rozé kéyí.”

Matáyo 18

Mongú 'yì 'be 'bî Lomo

(Lúru kpá Mária 9:33-37, Lúka 9:46-48)

¹Simi sındí kadra máa née ní, zí 'yì lódú kací Yésu óguyé ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yì, ambí ni karanée ídí ne mongú 'yì 'be 'bî Lomo komo ere zí lafúne e mbá?”

²Zí Yésu ndóloóḡu owú tóroné dongará 'yì e kírí née.

³Zía úku ledre gí ro owú née kídí, “Máúku zíse ma'díi, togú ótosé rosé ndoo káa zí minzéré owú e wá, útúásásé óḡu 'be 'bî Lomo komo ere wá.

⁴Bî go kenée ní, 'yì bî 'bo'bú roné go káa zí owú ba ní ní, ni go ne mongú 'yì 'be 'bî Lomo 'dáa.

⁵Kpá kenée, togú 'yì 'di'bi owú bî cúku'dée káa zí wo ba simi sümü, kídí 'dí'bi née go kpá máa.

⁶Yì bî nḡṅṅu ledremá abú ni aka lá cúku'dée káa zí owú ba, zí ngíti 'yì óḡuné lóndo wo zía lúyú ledre yá, ni ídí bilámáne togú odóní ká'dá ro goa, do odónḡerí wo kée ro tutú do úcu wo kée bu simi mongú kúlú.

⁷” Mongú nduwú ni ídí zí 'yì ga bî niyí ndísi lóndo 'yì e zíye lúyú ledre ní. Ma'díi, ngíti géyí 'yì e niyí ídí 'yì lóndo 'yì e. 'Yì máa ga gére ní, Lomo ni 'dó'do yée bisinyíne kíngaya.

⁸Togú lúru ngíti síllyí togú mbú ngíti sındíyí ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, ídí óṅoóyó a 'dá'ba. Ni bilámáne zíyí ndíki trıdrı bî za fí ní kí sındíyí kíé'do gí zí wo bî áyí ídí kí sındíyí togú mbú síllyí gbrenḡará do úcu yíi nyé simi mongú gu pho'du bî ilí wá ní.

⁹Togú ngúru komoyí ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, ídí cígíóyó a 'dá'ba. Ni bilámáne zíyí ndíki trıdrı bî za fí ní kí komoyí kíé'do gí zí wo bî áyí ídí kí komoyí gbrenḡará do úcu yíi nyé simi mongú gu pho'du bî ilí wá ní.”

Muruwayi gí ro kábıřıkı

(Lúru kpá Lúka 15:3-7)

10” Ídísé ówo a kídí, 'yì ndaá lúru cáyi 'yì gì dongará mìnzéré owù ga ba wá. Máúku zíse ma'díi, maláyika ga bì ndìshìní ndìsì kí Babá komo ere ní, niyí í'bí ngbángá 'yì máa née zí Babá.

11” Babá kasaogu máa yómo 'yì luyú ledre e.

12” Sómúsé 'bì esé káa be 'di? Togù 'yì nì kí kábìrìkì e zíne míya zí kémbí a ìndrìné ní, mìnjí a utúasá ótoómo yé ga bì cì eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) née zía ndéréne gámásó'do wo bì ìndrì née wá?

13” Sìmì bì togù ndiki go ní, máúku zíse ma'díi, nì ídí kí mongù rokinyi gì roa kíngaya rómo do yé ga bì cì eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) ngára ìndrìní wá ní.

14” Kpá kenée 'Bùsé Lomo bì komo ere ní, ili ené zí bikérì owù ìndrìné gì dongará lafúne wá.”

'Yì bì luyú ledre ro ezené ní

(Lúru kpá Lúka 17:3)

15” Togù ezeyí bì ngunḡu ledremá go ní luyú ledre royí yá, ídí ndéré úku 'dódo luyú ené née zía sìmì bì ásé lá gbre kéne ní. Togù ngunḡu go yá, yéme dongaráse go kéne.

16” Togù ili ené ngunḡu a wá, ídí ndólo 'yì kíé'do togù mbú gbre zíse ídise kéye, 'Gì ro ledre ga bì za mbá ásé ótoyéme yé dongará 'yì kí ezené ní ídí ídí do komo 'yì e gbre togù mbú ota (3).'

17” Togù ili ené kpá úwú ledre gì tara 'yì ga gére née wá, zíyì ndéré kíe zí 'yì ga bì ngunḡuní ledre 'bì Lomo go ní zíye ódroyé zía. Togù ìli kpá fú wá, ídísé ási gì roa káa zí 'yì bì ngára ngunḡu aka ledre 'bì Lomo wá ní, togù mbú 'yì 'dó'dù ọsórù gì zí 'yì e.

18” Máúku zíse ma'díi, ledre bì tórosé go doa do sogo káḡá ona ní, Lomo bì komo ere ní toro kpá go doa kenée. Wo bì ásisé go gì roa ní Lomo bì komo ere nì kpá ási gì roa kenée.

19” Mááyí go kpá úku ándá a zíse, togù 'yì e gbre gì dongaráse do sogo káḡá ona otoní sómù ledre eyé go kíé'do ndú'yú Lomo gì ro éyì bì iliní ní, Babá Lomo bì komo ere ní nì í'bí a zíye.

20” Nì kenée ma'díi, togù 'yì e gbre togù mbú ota yokoní royé ìni ini gì zía bì niyí 'yì amá e ní, mááyí ídí dongaráye.”

Muruwayi gì ro ótoómo ledre zí 'yì

21” Zí Pétero óḡuné zí Yésù do ndú'yú wo kídí, “Ngére, togù ezemá ndìsì luyú ledre romá ní, máídí ótoómo ledre zía kídí ndu? Kídí ìnyì doa gbre?”

22” Yésù ya zía ní, “Íi, ndaá lá kídí ìnyì doa gbre (7) wá, ídí ídí kídí cì ota doa sokó doa ìnyì doa gbre (77).”

23 Bi kenée ní, ledre gí ro 'be 'bì Lomo nì cé káa zí ngére bì kóo 'yì moko ené e 'dì'biní késí gí zía ili nda go zíye í'bílúgu a ní.

24 Káa zí bì mongú 'yì nì go tónó ótoyéme ledre ga gére née ní, zíye 'dì'biógu ngúru 'yì 'bì moko bì kóo 'dì'bi tú'dù késí ené ní kó'dù a.

25 Gí zía bì roko'bu bì zí 'yì moko née í'bílúgu mongú késí née kíe ndaá ní, mongú 'yì ené ya kídí togú kenée yá, idíní 'dì'bi wo kí me'bea kí owú 'bì ené e nda kí éyí ga bì zía ní mbá úgúoyó yée 'dá'ba gí ro do í'bílúgu késí ené née.

26 " Zí 'yì moko née útúne do ngúrú sɔ̀ndíne kó'dù mongú 'yì ené ngúnú roné zía kídí, 'Áko mongú 'yì, ótoómo ledre zíma, mááyí í'bílúgu késí née mbá.'

27 Zí leríá méngí mongú 'yì née zía ótoómo ledre zía kídí ndá lolú í'bílúgu késí née wá.

28 " Tí lá bì ìnyì gí ore ndéréne ní, zía ówo ngúru ezené 'yì moko bì kóo 'dì'bi késí gí zía kpá lá cúku'dée ní. Zía útúne doa geré 'dì'bi kúrúa ngírí kídí, 'Í'bílúgu késí amá bì zíyì ní mu.'

29 " Zí eze a née útúne do ngúrú sɔ̀ndíne ngúnú roné zía kídí, 'Áko, ótoómo ledre zíma, mááyí í'bílúgu késí née mbá.'

30 " Eze moko a née asi yì ené miási. Símì ledre née ní, zía lála wo ndéré kíe sìmì sígìnì. Zí eze a née ndísìné ìrì gí do í'bíónzó késí ené née té kí.

31 Símì bì lafúga 'yì 'bì moko e lurúní ledre bì méngí kí ezené née ní, zía sínyíne royé kíngaya do ndéréye úku 'dódo ledre ga bì méngíní royé née ní mbá zí mongú 'yì eyé.

32 " Zí mongú 'yì née ndólo 'yì 'bì moko née do úku ledre zía kídí, 'Áyí bisinyí 'yì, Máotoómo kóo tú'dù késí amá bì kacíyì gí zía ngúnú royí kídí máídí ótoómo ledre zíyì ní.

33 Útúásá eyí ótoómo ledre zí ezeyí née káa zí bì kóo máotoómo ledre zíyì ní wá?'

34 Gí zí sìmikesí, zí mongú 'yì ené 'dì'bi a ndéré kíe sìmì sígìnì do ndísì 'dó'do wo gí zía í'bílúgu késí bì kóo 'dì'bi ní za mbá kí.

35 " Née ledre bì Babá gí komo ere nì méngí a zíse ní, 'búó togú ótoómosé ledre go zí lafúse gí yana mímbe'desé."

Matáyo 19

Ledre gí ro ótoómo kára

(Lúrú kpá Mária 10:1-12)

1 Símì bì Yésu 'dódo asá ledre née ní, zía ìnyìné gí sìmì Galiláya ndéréne sága ngburu bì Yeredéne sìmì kángá bì Yudáya ní.

2 Zí tú'dù 'yì e lódù wo ìrì, zía ndísìné yómo yée ga bì kí ndíyá royé ní.

³Zí ngíti géyì Farusáyo e óguyé úzu Yésu kí ndu'yú kídí, “Nì miútúásáne zí 'yì ótoómo me'bené tí lá gí ro owú ledre bì nì bo ní?”

⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ólosé esé miéké kúrú Lomo wá? Kú gí dosíne Lomo 'otoogu 'yìma'dí e o'do kí kára,'

⁵Née kpá sị ledre bì o'do nì ótoómo 'buné kí mbágáne kenée zía ófú kára zíye ódó royé kí me'bené ídíye éyí kíé'do ní.'

⁶Gí ore, ndaní lolu 'yì e gbre wá, niyí goó éyí kíé'do. Bì kenée ní, éyí bì Lomo kótru go ní, 'yìma'dí ndaá báyi a wá.”

⁷Zíye ndú'yú Yésu kídí, “Togú kenée ma'dí ní, sara Músa eké nda kóo kídí 'yì idí í'bí wáraga 'bì ótoómo ro'yì zí kára máa née zía ndéréne kíe gí ro 'dí?”

⁸Yésu ya zíye ní, “Músa eké kóo ledre née zíse Yúda e kenée gí ro zíse ótoómo me'besé e gí zía dosé oru mióru. Tí lá ndaá 'bì ené kóo miyémené kenée gí dosíne wá.

⁹Máúku zíse, togú me'beyí so'do ené o'do 'dí sogo wá, zíyì ótoómo wo zíyì ndéréyì ófú ngíti kára yá, lúyú ledre go, gí zía só'do née go royí 'dí sogo.”

¹⁰Yì lódú kacíga ya zía ní, “Togú ledre nì nda yí ené gí ro o'do kí kára goó kenée yá, nì bilámáne 'yì ndaá 'bì ené lolu ófú kára wá.”

¹¹Yésu ya zíye ní, “Tú'dú 'yì e utúasání 'dí'bi 'dódo ledre née wá, tí lá dùyí yée ga bì utúasání go ndísi ngúcuyé ní.

¹²Ngíti géyì utúasání 'dí'bi kará e wá gí zía arání yí eyé yée kú kenée. Ngíti géyì, 'yì e mengíní yée ye. Ngíti géyì asíní yí eyé kú ye gí zía bì i'biní royé go méngí dùyí moko bì 'be 'bì Lomo komo ere ní. 'Yì bì utúasá go ngúnngu ledre née ní, zía ngúnngu a.”

Yésu í'bí úndru zí mìnzeré owú e

(Lúru kpá Mária 10:13-16, Lúka 18:15-17)

¹³Nda gí ore zí ngíti géyì 'yì e óguyé kí mìnzeré owú e zí Yésu íni ini doyé kpá kí í'bí úndru zíye. Tí lá zí 'yì lódú kacíga ndísiyé úçuómo 'yì ga bì oguní kí owú ga gére ní.

¹⁴Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ótoómosé mìnzeré owú ga gére née zíye óguyé zíma. Ndásé úçuómo yée wá, 'Be 'bì Babá bì komo ere ní, nì gí ro 'yì ga bì káa zí mìnzeré owú e ní.”

¹⁵Sìmi bì Yésu ini ini go zí Lomo idí í'bí úndru zí owú ga gére ní, zía ndéréókpóne gí ore.

Owúphirangá bì kí tú'dú éyí e zíne ní

(Lúru kpá Mária 10:17-31, Lúka 18:18-30)

¹⁶Nda née ní, zí ngíti owúphirangá óguné ndú'yú Yésu kídí, “Mongú 'yì, bilámá ledre bì máídí méngí a gí ro zíma ndíki tridri bì za fí ní 'dí?”

- 17 Yésu ya zía ní, “Ndú'yú máa gi ro bilámá ledre gi ro 'di? Lomo ni dujú ne bilámáne. Togú ili tridri bi za fi ní yá, ídí lódú loru ga bi Lomo uku yée ní.”
- 18 Zí phirangá nées ndú'yú ándá wo kídí, “Loru ga bi káa zí yée ga be 'di?” Yésu ya zía ní, loru ga bi káa zí, “Ndá úfu 'yi wá, ndásé só'do rosé kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá r̄ar̄anga wá,
- 19 ídí óto úndru 'buyí kí mbágáyi,' zíyi 'óto 'bú lafúyi e káa zí bi óto 'búyi kí royí ní.' ”
- 20 Owúphirangá nées ya zía ní, “Óo, loru ga gére nées māmengi yée go mbá kenée. Ngítí a bi idíaká ní nda go 'di?”
- 21 Zí Yésu úkulúgu a zía kídí, “Togú ili méngi zaá ma'díi ledre yá, ídí ndéré úgúoyó éyí eyí e gi 'be mbá 'dá'ba. Zíyi í'bíoyó késíye zí 'yi lerí e, gi ore zíyi nda ndá'baóguyí lódú máa. Lomo ni í'bí mongú úndru zíyi komo ere.”
- 22 Simi bi owúphirangá nées uwú ledre bi Yésu uku zía kenée ní, zí bi sínýíne roa gbála. Zía ókpóne gi ore kí do komoné bisinyíne gi zía ni kí tú'dú éyí e zíne.
- 23 Zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, “Máúku zíse ma'díi, ni miórúné kíngaya zí 'yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní ógúné 'be 'bi Lomo komo ere.
- 24 Mááyí kpá úku a zíse kídí, ndaá miórúné zí mongú bangá bi gémele ní ólú phútru bi gi simi gu líbira wá, nda zí 'yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní, ni miórúné kíngaya zía ólúne 'be 'bi Lomo.”
- 25 Simi bi 'yi lódú kací Yésu uwúní ledre nées kenée ní, zíye ónzó komoyé kíngaya, zíye úku ledre kídí, “Ambí ni nda ómo goó ne?”
- 26 Zí Yésu lúru yée gbóó, zía úku ledre kídí, “Éyí bi 'yíma'dí utúasá méngi a wá ní, Lomo utúasá yí ené bú méngi a.”
- 27 Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Sara aka nda zée ga bi otoomozé 'bi ezé éyí e go mbá zíze ndísisé lódú go lá dujú yíi ní, 'bi ezé ni nda ídí 'bi ené go 'di?”
- 28 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, simi bi karanée ledre e niyí oyólo'bó royé mbá mikándayé ní, zí Owú 'bi 'Yíma'dí ídíne goó mindísíné do kítí ngére ené kí mongú roko'buné ní, sée ga bi ásé 'yi lódú kacíma e ba ní, ásé ídí kpá mindísísé do kítí ngére zíse ndísisé 'dəcí ngbanga Isiréle e kací sí doyé ga bi sokó doa gbre nées mbá.
- 29 'Yi ga bi otoomoní éyí eyé e za mbá, 'be 'bi eyé e, lúnduyé e, lémiyé e, 'buyé e kí mbágáye e, kí owú 'bi eyé e gi ro lódú kacíma ní, Lomo ni í'bí tú'dú éyí e zíye, kpá kí tridri bi za fi ní.
- 30 Tí lá tú'dú 'yi máa yée ga bi cakaba niyí zí lafúye 'dá'dá ní, niyí karanée ídí 'dá'ba. Tú'dú 'yi máa yée ga bi niyí 'dá'ba niyí karanée ídí 'dá'dá.”

Matáyo 20

Muruwayi gi ro 'be 'bi Lomo

- ¹Zí Yésu tónóne úku muruwayi kídí, “Ledre gí ro 'be 'bì Lomo komo ere nì káa zí mǐngí yáká bì nderé ndólo 'yì e gí ro óguyé méngí moko késí sìmí yáká ené nì.
- ²Sìmí bì 'yì ga gére née odóní sómù ledre go kí mǐngí yáká nì, zía kása yée kídí nderéní mu méngí moko sìmí yáká ené.
- ³ Sìmí sǐndí kadra ìnyì doa eso (9), zí mǐngí yáká kpá nderéne ndíki ngíti géyì 'yì e mítóroyé sìmí sùu gbékpíne moko ndaá royé wá.
- ⁴Zía úku ledre zíye kídí, ‘Máíli gáa sée, zíse kpá nderése méngí moko yáká amá. Mááyí í'bí késí bì miútúásáne nì zíse.’
- ⁵Zí 'yì ga gére née nderéye. “Kí yana kadra nda kpá kí komo kadra tagá, zía nderéne méngí a kpá kenée.
- ⁶Nda go za kí tagá, zía kpá nderéne ndíki ngíti géyì 'yì e niyí mítóroyé. Zía úku ledre zíye kídí, ‘Éyí bì ndísi ónzósé kadra gbékpíne méngísé moko gí zía wá nì 'dì?’
- ⁷ Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, ‘Gí zía 'yì bì zía í'bí moko zíze nì ndaá.’ “Zía úku ledre zíye kídí, ‘Nì miútúásáne zíse nderése méngí moko yáká amá.’
- ⁸ Kí tagá a née, zí mǐngí yáká úku ledre zí 'yì lúrú bì kací moko ené kídí, ‘Ndólo ógu 'yì 'bì moko ga bì yáká 'dáa nì mu zíye 'dí'bi késí eyé. Ídí tónó a kí 'yì ga bì oguní gí 'dá'ba nì nda gí ro yée ga bì tonóní nì.’
- ⁹ Zí 'yì ga bì tonóní moko kí tagá nì óguyé 'dí'bi késí eyé kpá káa zí 'bì 'yì ga bì tonóní moko kí phiyí nì.
- ¹⁰Nda sìmí bì 'yì ga bì tonóní moko kí phiyí oguní 'dí'bi késí eyé nì, somúní 'bì eyé kídí késí eyé nì ídí mongúne. Niyí ídí kíe nì, í'biní zíye go kpá késí bì í'biní zí 'yì ga bì tonóní moko gí 'dá'ba nì.
- ¹¹Sìmí bì 'dì'biní késí née nì nì, zíye tónóye úku mǐngúngúrú ledre dongaráye ro mǐngí yáká.
- ¹²Zíye úku ledre zía kídí, ‘Zée ga bì tonózé méngí moko kú akpa kí phiyí gí kí tagá nì, áyí í'bí késí zíze útúásáne kí 'yì ga bì oguní 'bì eyé gí 'dá'ba nì lára a káa be 'dì? Kenée ndaá bilámáne wá.’
- ¹³ Zía úku ledre zí ngúrúyé kídí, ‘Máméngí amá sée bisinyíne wá. Máí'bí zíse née tí késí bì gáa ngúngusé ledre a nì.
- ¹⁴Dí'bisé késí esé mu zíse nderése. Máíli í'bí zí 'yì ga bì tonóní moko kí tagá nì, kpá késí bì máí'bí zíse née.
- ¹⁵Née yí ené késí amá, éyí bì máíli méngí a kíe nì, mááyí méngí a. Bì sinyí rosé née gí zía bì mááyí 'yì méngí bilámá ledre zí 'yì e nì?’ ”
- ¹⁶Née nì, zí Yésu úku ledre kídí, “'Yì ga bì 'dá'ba nì niyí ídíye 'dá'dá. Yée ga bì 'dá'dá nì niyí ídí 'dá'ba.”

Yésu uku andá ledre umbuné

(Lúru kpá Mária 10:32-34, Lúka 18:31-34)

17 Sìmì bì Yésù nì m̀ndéréne sìmì Yerusaléma ní, źa ndólo 'yì lódù kacíne ga bì sokó doa gbre (12) ní sogo éyí, źa úku ledre źye kídí,

18 " Azé go bì ndéré sìmì Yerusaléma ba, ngíti géyì 'yì e niyí í'bí ngbángá Owù 'bì 'Yìma'dí źí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní kí 'yì 'dódo lorù e. Niyí 'dəcì ngbanga a do úfu a,

19 do í'bí wo źí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní, źye fóló wo, ócò a do phéphé a do m̀ngb̀ngbu kágá. T́í lá g̀ do kací sílì ota (3) nì úrú g̀ sìmì umbu."

Ledre g̀ ro ndu'yú 'bì mbágá Yakóbo e kí Yiwáni

(Lúru kpá Mária 10:35-45)

20 G̀ ore, źí me'be Zebedíya 'dí'bi wotíne ga bì Yakóbo e kí Yiwáni ógù útúne kéye kó'dù Yésù ngúnú roné źa.

21 Źí Yésù ndu'yú wo kídí, "Éyì bì ìli ní 'di?" Kára née ya źa ní, "Kí'dí bì áyì go do Kítì Ngére eyí ní, owù 'bì amá ga bì gbre ba ídí 'dí'bióto yée cigíyì. Ngíti a do sílìyì 'bì anú ngíti a do ngelì."

22 Yésù ya źye ní, "Ówosé esé éyì bì ásé ndúndu'yú g̀ roa ní wá. Útúásásé go ngúnú a źise 'dó'dóse káa źí bì mááyì ógù 'dó'dó ní?" Yakóbo e kí Yiwáni ya źa ní, "Azé útúásá."

23 Yésù ya źye ní, "Ì, ásé tí 'dó'dó. T́í lá óto 'yì e źye ndísiyé do anú kí do ngelì ní, ndaá 'bì ené moko amá wá. Babá ndísi yì ené yéme ledre máa wo née ne."

24 Sìmì bì 'yì lódù kací Yésù ga bì ore sokó uwúní ledre née ní, źí m̀mbé'deyé ésíne ro Yakóbo e kí Yiwáni kíngaya.

25 Źí Yésù ndólo 'yì ené ga gére née úku ledre źye kídí, "Ówosé bú, ngére ga bì do sogo kángá ba ndísiní ndísi do 'yì e kí roko'bu. Źye ndísiyé méngì yée káa źí bì iliní yì eyé ní.

26 T́í lá ndásé méngì kéyì kenée wá. Togù 'yì g̀ dongarásé ili źíne ídíne 'dá'dá źí lafúne e yá, idí idí 'yì ìnyì kasa źí lafúne,

27 wo bì ili źíne ídíne 'dá'dá ní, idí óto roné káa do owúkùlù źí lafúne,

28 cé káa źí bì Owù 'bì 'Yìma'dí ogù ené g̀ ro źí 'yì e ìnyì kasa źa wá ní, yì ené g̀ ro ìnyì kasa źí 'yì e, kpá g̀ ro í'bí roné źí umbu g̀ ro yómo tú'dù 'yì e."

Mikomo m̀'dùtù e gbre

(Lúru kpá Mária 10:46-52, Lúka 18:35-43)

29 Sìmì bì Yésù kí 'yì lódù kacíne e niyí go ndéréókpó g̀ sìmì Zérìko ní, źí tú'dù 'yì e lódù wo.

³⁰Simi sɪndí kadrá máa née ní, mikomo mi'dùtù e gbre mbá ya'dá e, niyí kóo mindísiyé dogboṛu mi'si'di kenée. Simi bi uwúní ledre kídí Yésu ndiṣi ndéré née ne ní, zíye ótrú ledre 'dága kídí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, ídí aka lúru leríze.”

³¹Zí tù'dù 'yì e úçuómo yée kídí ndaní gbúrógbó wá. Tí lá gbúrógbó tatání nda royé 'dá'dá kídí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, ídí aka lúru leríze.”

³²Zí Yésu tóroné ndólo yée, zía ndú'yú yée kídí, “Ílisé máídí méngi zíse 'di?”

³³Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, ilizé zíyì líkpí komozé.”

³⁴Zí leríye méngi Yésu. Zía óto sílìne ro komoyé, geré zí komoyé líkpíne, zíye útúye lódú kací a.

Matáyo 21

Yésu olú simi Yerusaléma

(Lúru kpá Máriko 11:1-11, Lúka 19:28-38, Yiwáni 12:12-19)

¹Simi bi Yésu kí 'yì lódú kacíne e nderéoguní go gbóo kí Yerusaléma zíye óguyé simi gara kí iriné Betefége do landa bi kí kágá ga bi olíva doné bi ndiṣiní ndólo a Landa Olíva ní, zía kásaókpó 'yì lódú kacíne e gbre 'dá'dá,

²kídí, “Ndéréókpósé mu simi gara íri, áse ndéré ndíki mbágá dongí kí owù 'bi ené miódóótoyé tara mi'si'di kenée, ídísé líkpí yée gbrengrá ógu kíye zíma yáa.

³Togú ngíti 'yì ayí úku ledre kídí, líkpísé bangá ga gére née gi ro 'díya yá, ídísé úku a zía kídí Ngére ili yée ne. Ni geré ótoómo yée zíse.”

⁴Ledre née méngi roné go té káa zí bi kóo ngúru nébi eké ní,

⁵Kídí, “Ídísé úku ledre zí nyí 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní, 'Lúrúsé aka, Ngére esé ni go ógu zíse. Ni 'yì mimbé'de kídrí, ndiṣi ógu gbóo do dongí, ni bi mindísiné do owù dongí girí née.’ ”

⁶Zí 'yì lódú kacíga ga gére née ndéréye méngi tí ledre bi Yésu uku zíye ní.

⁷Zíye óguyé kí dongí ga gére née zí Yésu, zí ngíti géyì ónzó bongó eyé e do dongí ga gére née. Zí Yésu ékí ndiṣiné doyé.

⁸Zí tù'dù 'yì e ízì bongó eyé e do mi'si'di, zí ngíti géyì 'dècì 'bi eyé mbílí tìyì e ízì yée do mi'si'di.

⁹Zí tù'dù ngíti géyì 'yì ga bi utúní zí Yésu 'dá'dá, nda kí yée ga bi gi do kací a ní ndiṣiyé mbófo wo kídí, “Mbófo éyì zí Bulúndu Dawídi.” “Úndru idí ídí zí wo bi ogu kí iri Ngére Lomo ní.” “Mbófo éyì zí Lomo bi komo ere ní.”

¹⁰Simi bi Yésu olú simi Yerusaléma ní, zí bi kíziné mikízi gi zí 'yì e. Zí 'yì e ndiṣiyé ndúndu'yú kídí, “Yì máa bi ogu ba káa náambi?”

¹¹Zí tù'dù 'yì ga bi Yésu oguní kéye née úkulúgu ledre kídí, “Née Yésu, nébi bi gi simi Nazeréta owù gara bi simi kángá bi Galiláya ní.”

Yésu lagabayi 'yì e

(Lúru kpá Mária 11:15-19, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)

12Zí Yésu ndéré olúne do ligá 'Díjí 'bì Lomo, zía ógóbáyì 'yì ga bì ndìshìní úgúóyó éyí kí yée ga bì ndìshìní úgú eyí e ore ní mbá 'dá'ba. Zía ítríónzó tarabíza 'bì 'yì óyóló'bó késí e kí bì ndìsì 'bì 'yì ga bì ndìshìní úgúóyó amámu e ní kpukpúkpu bì.

13Zía úku ledre zíye kídí, “Nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Díjí amá nì 'díjí 'bì ini zíma,’ tí lá óyóló'bósé nda yí esé go káa do ‘bì ló'bo 'bì 'yì ugu e.’ ”

14Gì do kací ledre née zí 'yì e óguyé kí 'yì ga bì kí komoyé mì'dútuné kí mìgìgírí e zía 'Díjí 'bì Lomo ore, zía yómo yée.

15Tí lá sìmì bì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kí 'yì 'dódo lorù e lurúní mìngburoko ledre ga bì Yésu ndìsì méngì yée kenée née ní, zíye ndìsìyé kpá úwú do owú e kí ndìsì mbófo wo do ligá 'Díjí 'bì Lomo kídí, “Mbófo éyí zí Bulúndu Dawídi” , zí bì sínýíne royé gbála.

16Zí mìngburoko 'yì ga gére née ndú'yú Yésu kídí, “Úwú ledre bì owú ga gére née ndìshìní úku a née goó?” Yésu ya zíye ní, “Ì, Máúwú go. Sara ólosé esé ledre bì ekéní sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Dódo ledre go zí owú e kí sírì owú e zíye í'bì mbófo éyí zíma ní wá?”

17Zí Yésu olúóguné gí sìmì Yerusaléma gí ore ndéré 'dú'duné sìmì owú gara bì Beteníya ní.

Yésu oto tarané kací ndórí

(Lúru kpá Mária 11:12-14,20-24)

18Akpa kí phiyí sìmì bì Yésu nì go ndá'balúgu roné sìmì Yerusaléma ní, 'bú ufu kóo wo go miúfu.

19Zía lúrúndíki ndórí dogboṛu mìsì'di. Sìmì bì olú sí a ní, kémbí miáná a ndaá tí lá dujú mbílí. Zía úku ledre zí kágá née kídí, “Tí bì áyí ndìsì 'bì eyí ní, áná lolu kú wá.” Geré zí ndórí née gágáne.

20Sìmì bì 'yì lódú kacíga lurúní ledre née kenée ní, zí tarayé ídríne mbá mìídrí. Zíye úku ledre kídí, “Bì káa lará ledre 'di, kágá ba gagá 'diya gí zí 'di?”

21Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'dí, togú ngúngusé ledre 'bì Lomo go ítísé kangú a wá, útúásásé méngì lá dujú ledre bì máméngì zí ndórí née wá, ásé kpá útúásá úku ledre zí landa ba, 'Ndéré mu, útú sìmì mongú iní bì 'dáa,' zía tí méngì roné kenée.

22Togú ngúngu tí ledre 'bì Lomo go, éyí ga bì áyí iní ini zí Lomo gí royé ní, nì í'bì a zíyí.”

Mìngburoko 'yì 'bì Yúda e ndu'yúní Yésu

(Lúru kpá Mária 11:27-33, Lúka 20:1-8)

23Zí Yésu ndá'balúgu roné do ligá 'Díjí 'bì Lomo, sìmì bì nì ndìsì 'dódo ledre zí 'yì e ní, zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kpá kí ngíti géyì mìngburoko Yúda e óguyé zía.

Zíye ndú'yú wo kídí, “Ndíki roko'bu bi ndísi méngi éyí ga ba kíe ba gi 'da? Ambí i'bí roko'bu máa née zíyí ne?”

²⁴Yésu ya zíye ní, 'dá'dá zíma kí úku ledre zíse, “Mááyí aka kpá ndú'yú sée. Togú úkulúgusé ledre go kací a zíma, mááyí nda fú úku 'dódo ledre 'yí bi i'bí roko'bu zíma ndísi méngi éyí ga gére kíe ní.

²⁵Roko'bu bi Yiwáni ndísi í'bí babatíza kíe zí 'yí e ní ogú gi zí Lomo gi komo ere togú mbú gi zí 'yíma'dí e?” Zíye ódroyé dongaráye kídí, “Togú ukuzé yaá ogú gi komo ere yá, ni ndú'yú zée kídí, ‘Sara ngunğuzé nda ledre ené wá gi ro 'di?’

²⁶Tí lá togú ukuzé yaá roko'bu née ogú gi zí 'yíma'dí e yá, tú'dú 'yí ga ba niyí zíngi eyé gi zía owoní Yiwáni bú kídí ni yí ené nébi.”

²⁷Nda née ní, zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Owozé ezé e wá.” Zía úku ledre zíye kídí, “Bi kenée ní, máúku 'dódo amá ledre 'yí bi i'bí roko'bu zíma ndísi méngi éyí ga gére née kíe ní wá.”

Muruwayi gi ro ngíti o'do kí wotíne e gbre

²⁸Zí Yésu úku ledre zí mĩngburoko 'yí ga gére née kídí, “Ili zíse sómú ledre simi muruwayi ba bilámáne. Ngíti o'do ni kóo bo kí wotíne e gbre. Kadra kíé'do zía úku ledre zí owúndíká kídí, ‘Ndéré aka karaba méngi moko yáká.’

²⁹” Owúndíká née ya zí 'buné ní, ‘Mándéré amá a wá.’ Tí lá nda gi 'dá'ba, zía óyóló'bó sómú ledre ené zía ndéréne.

³⁰” Zí 'bua ndéréne úku kpá kémbí ledre née zí ngíti wotíne. Zía úkulúgu ledre zía kídí, ‘Babá mááyí ndéré.’ Abú uku kenée, nderé ené wá.

³¹” Gi dongará wotíga ga bi gbre née, ambí mengi ledre kací kúrú 'buyé ní ne?” Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Owúndíká mengi ne.” Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ídísé ówo a bilámáne, 'yí 'dó'dú ʊsórʊ e kí kará ga bi ndísiní gámá kací ya'dá e faa ní, togú oyólo'bóní sómú ledre eyé, niyí óguʊtʊ eyé ye 'be 'bi Lomo gi zíse.

³²Gi zí kényi née, Yiwáni ogú kóo 'dódo mĩsi'di méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní zíse, nğunğusé esé ledre ené wá, tí lá 'yí 'dó'dú ʊsórʊ e kí kará ga bi ndísiní gámá kací ya'dá e faa ní, nğunğuní nda yí eyé ledre ené ye. Abú lúrúsé yée tí kí méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní yá, ílisé esé óyóló'bó somú ledre esé zíse nğunğusé ledre ené wá.

Muruwayi gi ro 'yí bi otoní wo lúrú bi kací yáká ní

(Lúrú kpá Mária 12:1-12, Lúka 20:9-19)

³³” Úwúsé aka kpá ngíti muruwayi ba. Ngíti o'do o'do kóo yáká ené zía 'díyí kóró simi a. Zía íci'díkí gara gbaá roa. Zía íci gu káa do ndoko gi ro do ndísi lúrú miáná kóró née simi a. Zía yéme bi ndísi 'dága gi ro zí 'yí 'bá'bá yáká máa née ékí ndísiné doa 'bá'bá éyí. Zía óto 'yí 'bi moko e ndísi méngi moko ore, yóo zía ndéréókpóne do bi gbála.

³⁴Simi bi sındí kadra 'bi kpírékpe miáná kóró ogú ní, zí mĩngí yáká kása 'yí kasa ené zí 'yí lúrú bi kací yáká idí ʊnzʊ kóró máa 'bi ené gi ro do ógu kíe zíne.

35” Zí 'yì 'bì moko ga bì yáká íri née 'dí'bi 'yì ga bì mǐngí yáká kasa yée née. Zíye ócò ngíti a bisinyíne, zíye úfu ngíti a geré miúfu, zíye óngbo otayé kí tutú.

36” Zí ká kása ngíti géyì 'yì 'bì moko ené e rómo gí do yée ga bì 'dá'dá ní, zíye yáká íri. Zíye méngì yée kpá bisinyíne káa zí yée ga bì 'dá'dá ní.

37” Odu a, zía nda kása cù owù 'bì ené zíye yáká íri. Zía úku ledre kídí, ‘Niyí oto úndru wotíne.’

38” Tí lá sìmì bì lurúndikiní owù née ní, zíye yéme ledre kídí, ‘Nì ídine karanée mǐngí yáká ba. Ógusé mu zíze úfu wo 'dá'ba zíze 'dí'bi yáká ba káa do 'bì ezé.’

39” Gí ore zíye 'dí'bi wo, do lála óyó wo gí yáká gí ore 'dá'ba, zíye úfu wo.

40” Bì kenée ní, sìmì bì mǐngí yáká née nì ndá'baógu ní, nì méngì kí 'yì 'bì moko ga gére née 'di?”

41” Zíye úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “Nì úfu 'yì 'bì moko ga gére née mbá 'dá'ba, zía 'dí'biógu mikánda 'yì 'bì moko e gí ro zíne kpá ndíki éyí gí yáká ené née.”

42” Yésù ya zíye ní, “Ówosé bú kídí miéké kúrú Lomo uku kídí, “Tutú bì 'yì ó'bó 'dí'cì e asiní gí roa ní, ogù nda yì ené go tutú bì kí ledrené owóowó ní wá. Ngére mengì ledre née ne zía ídine kenée. Née ledre bì owó komozé miówó ní.’

43” Máúku zíse ma'dí, bilámá bì bì 'be 'bì Lomo 'dáa ní, Lomo nì 'dí'bióyó a gí zíse, zía í'bì a zí 'yì ga bì niyí méngì moko ené do bilámá mìsi'diné ní.

44” Yì bì nì lése utú do tutú née ní, nì 'déwe geré mi'déwe. 'Yì máa wo bì tutú née nì útú doa ní, nì kányá geré mikányá.”

45” Sìmì bì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kí Farusáyo e uwúní ledre ga bì Yésù ndìsì úku yée sìmì muruwayi kenée ní, zíye ówo a kídí, ndìsì úku ledre née gí royé.

46” Zíye ndìsìyé gámásó'do mìsi'di gí ro 'dí'bi wo, tí lá bì 'dí'bi wo ndaá, ngìrì tǔ'dù 'yì e méngì yée míméngì gí zía ambá 'yì e ngununí yì eyé mbá ledrea kídí nì nébì.

Matáyo 22

Ayímbi 'bì ofú kára

(Lúrú kpá Lúka 14:15-24)

1” Zí Yésù kpá úku ngíti ledre zíye sìmì muruwayi kídí,

2” Ledre gí ro 'be 'bì Lomo nì káa zí mongú ngére bì méngì ayímbi 'bì owù 'bì ené bì ofú kára ní.

3” Zía kása 'yì 'bì moko ené e ndéré ndólo 'yì ga bì ili zíye óguyé sìmì ayímbi ní. Tí lá 'yì ga bì ndolo yée ní, asiní yì eyé mbá miási oguní eyé e wá.

4” Zí ngére née kpá kása ngíti géyì 'yì 'bì moko ené e zí 'yì ga bì ndolo yée 'dá'dá ní kídí, ‘Úkusé zíye máúfu tǔ'dù ítí amá e go, éyí miánu niyí go mbá nzíyiné oguní mu sìmì ayímbi.’

- 5" 'Yì ga bì ndolo yée née asiní yí eyé fú lá miási. Ngíti géyì ìnyìní ndéré eyé yáká, ngíti géyì nderéní yí eyé sìmì ngíti géyì moko eyé e.
- 6Zí ngíti géyì 'dí'bi 'yì ga bì oguní kí sanda née ócò yée bisinyíne, do úfu yée.
- 7" Zí ledre née sínyíne ro ngére née, zía í'bí okó do 'yì ga bì mengíní ledre née, do úfu yée, do óngbó gara eyé mbá 'dá'ba.
- 8" Zía nda úku ledre zí 'yì 'bì moko ené ga bì nda'baoguní née kídí, 'Káa zí bì sìnǵí kadra ogù go 'yì ga bì mándólo yée ngárá utúasání eyé óguní wá ní,
- 9ndá'ba ándásé rosé mu do m̀sì'di, t́ lá 'yì ga bì ndíkisé yée go ní, ídísé ndólo yée idíní ógù.'
- 10Nda g̀ì ore zí 'yì 'bì moko ga gére née ólúógùyé do m̀sì'di íri zíye ndólo t́ lá 'yì ga bì ndikiní yée go ní, bilámáye kí bisinyíye mbá, zí bì ndìsì ídíné mbá kí 'yì e.
- 11" T́ lá s̀mì bì ngére ìnyì ndéré kí í'bí mandá zí ñgu ené e ní, zía ónzó komoné ro ngíti 'yì dongará ñgu ga gére née bongó 'bì ayímbi ndaá roa wá.
- 12Zí ngére née úku ledre zía kídí, 'Ezegámá ólú yáa káa be 'di, ngárá bongó 'bì ayímbi ndaá royí wá ní.' Ledre ndaá kóo tara o'do née wá.
- 13" Zí ngére úku ledre zí 'yì moko ené e kídí, 'Ódósé s̀lì o'do née kí s̀ndí, zíse úçúogù wo s̀mì m̀t̀lur̀ sága 'dáa, kídí bì karanée 'yì e ñyí ndìsì ìni ini kí náná do soyé ní.'
- 14" T̀d̀'ù 'yì e ñyí m̀ndóloyé, t́ lá m̀géléye ñyí cúku'dée."

Ledre g̀ì ro í'bí ̀sòr̀

(Lúru kpá M̀ríko 12:13-17, Lúka 20:20-26)

- 15Zí Farúsayo e yéme ledre g̀ì ro 'dí'bi Yésù togú uku luyú ledre go ní.
- 16Zíye kása ngíti géyì 'yì lódù kacíye kpá kí ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Eróde ní zí Yésù. S̀mì bì oguní íri ní, zíye ndólo wo kídí, "'Yì 'dódo ledre, owozé go kídí, 'yì e otoní úndruyí go k̀ngaya g̀ì zía ndìsì 'dódo zíye òjù ma'dí ledre bì Lomo ili zíye méngì a ní. Ífì eyí s̀mì 'yì e wá. 'Yìma'dí e ñyí zíyì mbá kí ledreyé owóowó.
- 17Í'bí aka somú ledre zíze. Kací komoyí ní, ñ m̀t̀túásáne zíze í'bí ̀sòr̀ zí Káyísara togú ndazé í'bí a wá?"
- 18T́ lá Yésù owo mani eyé née bú. Zía úku ledre zíye kídí, "Sée ga bì ndìsìsé lóndo rosé kídí ásé bilámáse ní, éyí bì ógùsé úzu máa g̀ì roa ní 'di?
- 19'Dódosé aka késì bì ndìsìsé lengbe í'bí a káa do ̀sòr̀ ona ní zíma lúru a." Zíye í'bíogù a zía.
- 20Zía ndú'yú yée kídí, "Bì s̀mì késì máa ba lílì ambi? Sara bì roa ba ìrì ambi?"
- 21Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née lílì Káyísara." Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyí bì 'bì Káyísara ní ídísé í'bí a zí Káyísara. Wo bì 'bì Lomo ní, ídísé í'bí a zí Lomo."

22 Simi bi uwúní ledre née kenée ní, zí tarayé ìdríne mbá miḍdrí. Zíye ìnyiyé gí cigí Yésu gí ore ókpóye.

Úrú gí simi umbu

(Lúru kpá Mária 12:18-27, Lúka 20:27-40)

23 Kpá simi kémbí kadra née ní, zí Sadúkáyo e bi ngará nḡḡuní 'bi eyé ledre úrú gí simi umbu wá ní, óguyé zí Yésu zíye ndólo wo kídí,

24 " 'Yí 'dódo ledre, Músa ekéomo kóo zíze simi lorú kídí, togú 'yí ofú kára ndikiní owú kéne wá, zía úyuné yá, lúndu a idí 'dí'bi kára umbu née zíye ndíki owú kéne zía.

25 Lúru aka, 'yí e niyí kóo bo dongaráze ona ìnyí doa gbre mbá lúndu e. Zí ndíká eyé 'dí'bi kára, ndikiní owú kéne wá, zía úyuómo kára máa née zí lúndua bi gí do kací a ní 'dí'bi kára máa née.

26 Zía kpá úyuné, zí ota lúnduyé 'dí'bi a, zía kpá úyuné. Zía ndéréne kenée ógúné gí ro ambáodúye.

27 Odú a, zí kára née úyuné.

28 Bi kenée ní, simi bi karanée 'yí e niyí úrú gí simi umbu ní, kára máa née ni nda idí go me'be ambi. Bi kóo ni go me'beyé mbá ní?"

29 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Sómú lúyúsé ledre go gí zía ówosé esé miéké kúru Lomo, togú mbú roko'bu 'bi Lomo wá.

30 Simi bi Lomo ni úru 'yí e gí simi umbu ní, ngíti éyí bi zía idíne kídí ofú ro'yí togú mbú ndéré do o'do ní ndaá. 'Yí e niyí idí dudu káa zí maláyika e komo ere ní.

31 Gí ro ledre úrú gí simi umbu ní, ólosé esé ledre bi Lomo uku zíse simi miéké kúru ne ní wá.

32 Uku kídí, 'Mááyí Lomo bi ndiṣi lúru kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' Ndaá 'bi ené Lomo 'bi umbu e wá, ni yí ené Lomo 'bi 'yí ga bi tridri ní."

33 Simi bi tū'dú 'yí e uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zí tarayé ìdríne mbá miḍdrí gí zí mī'dódo ledre ené.

Lorú bi kí ledrené owóowó ní

(Lúru kpá Mária 12:28-34, Lúka 10:25-28)

34 Simi bi Yésu romo komo Sadúkáyo e go ní, zí Farúsáyo ndíkiye ndómo tarayé.

35 Zí ngúruyé bi owo ledre gí ro lorú go bilámáne ní ìnyiné úzu Yésu kí ndu'yú kídí,

36 " 'Yí 'dódo ledre, lorú be 'di ni ne kí ledrené owóowó?"

37 Yésu ya zía ní, "Ídí óto 'bú Ngére bi Lomo eyí ní kí mimbé'deyí kíé'do, kí lomo royí mbá, kpá kí sómú ledre eyí mbá."

38 Née mizefi lorú bi kí ledrené owóowó ní.

³⁹Gbre a 'bi ené nda wo ba, 'Ídí óto 'bú lafúyì e káa zí bi óto 'búyì kí royí ní.'

⁴⁰Lorù ga bi Mùsa eké yée kí yée ga bi ngíti géyì nébì e ekéní yée ní, odóní royé mbá ro lorù ga bi gbre née."

Kírésìto ni owù 'bi ambi?

(Lúru kpá Mária 12:35-37, Lúka 20:41-44)

⁴¹Sìmi bi Farusáyo ga gére née niyí aka fú cigí Yésù ore ní, zía ndú'yú yée kídí,

⁴²" Ndìsìsè sómù a ní, Kírésìto ni náambi? Ni mbì owù 'bi ambi?" Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ni owù 'bi gére Dawídi."

⁴³Yésù ya zíye ní, "Sara togú kenée ní, 'Dówù Lomo uku nda kóo ledre zí Dawídi ndólo Kírésìto Ngére ené gí ro 'di? Dawídi ma'dáa uku kóo kídí,

⁴⁴" 'Lomo uku ledre zí Ngére amá kídí, "Ndìsì do sílíma 'bi anú ona, gí sìmi sìnđí kadra bi mááyí óto ezeokóyì e mbá sí sìnđíyì ní."

⁴⁵Togú Dawídi ndolo nda wo go Ngére ní, sara ni nda ídí owù 'bi ené lára a káa be 'di?"

⁴⁶'Yì bi zía útúásáne úkulúgu ledre kací ndu'yú bi Yésù ndu'yú née ndaá. Tónóne sìmi sìnđí kadra bi kóo née 'yì bi zía tóroóguné ndú'yú wo kí ngíti ndu'yú ní ndaá.

Matáyo 23

Yésù enzi komo 'yi ené e

(Lúru kpá Mária 12:38-40, Lúka 11:37-52, 20:45-47)

¹Nda gí ore zí Yésù ódroné zí tú'dù 'yi e kí 'yi lódù kacíne e kídí,

²" 'Yì 'dódo lorù e kí Farusáyo e otoní nda royé go kídí, yée niyí ye 'yi 'dódoyéme lorù 'bi Mùsa.

³Bi kenée ní, ídísé úwú ledre eyé zíse ndìsìsè méngì éyì ga bi niyí úku yée zíse ní. Tí lá ndásé 'dí'bi míméngì ledre eyé wá gí zía ledre ga bi ndìsìní 'dódo yée ní méngìní eyé wá.

⁴Otoní tú'dù lorù owóowó do 'yi e gí ro zíye ndìsìyè méngì yée, tí lá yée kí royé utúásání eyé kpá méngì lorù máa ga gére née wá.

⁵" Ndìsìní méngì ledre eyé e gí ro do lúru a. Ekéotoní gba miéké kúru Lomo ro saná zíye ódóoto a muù sìmi komoyé, ngíti géyì ro kágá sílíye. Zíye íngì kelele e ndríf tara bongó eyé e.

⁶Sìmi ayímbi iliní ndìsì 'duo do mĩngburoko bi ndìsì e kí bi ndìsì ga bi otoní yée 'dá'dá sìmi 'Díçí Kótruro e ní.

⁷" Sìmi bi niyí sìmi sùu ní, iliní zí 'yi e ndìsì óto úndruyè sìmi bi niyí í'bí mandá zíye ní kpá kí ndìsì ndólo yée "Yì 'dódo ledre e."

⁸" Tí lá ndásé óto rosé zí 'yi e ndìsì ndólo sée "Yì 'dódo ledre e," wá, gí zía mongù 'yi esé ni duù kíé'do. Ásé mbá lúndu e kí lémì e.

- ⁹Ndásé kpá ndólo 'yì do sogo káṅgá ona 'bùsé' wá, gí zía 'Bùsé ni dujú kǐé'do wo bi komo ere ní.
- ¹⁰Ndásé ótoómo rosé zǐ 'yì e ndólo sée 'mongú 'yì,' wá, gí zía mongú 'yì esé ni kǐé'do, máa Kírésìto.
- ¹¹Mongú 'yì bi dongaráse ní, ni idí 'yì ìnyì kasa zǐ lafúne.
- ¹²'Yì bi ndìsì óto roné zǐ lafúne 'dá'dá ní, ni ídí 'dá'ba, 'yì máa wo bi ndìsì óto roné 'dá'ba ní, ni ídíne zǐ lafúne e 'dá'dá.
- ¹³⁻¹⁴" Sée 'yì 'dódo lorù e, kǐ Farusáyo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni í'bí 'do'dó rosé karanée. 'Dùtùsé mbotù ólù 'be 'bi Lomo komo ere go gí zǐ 'yì e. Kuru'bùsé, útúásásé kpá ólù íri wá togú mbú ótoómo bi zǐ 'yì máa yée ga bi ayíní ólù íri ní wá.
- ¹⁵" Sée 'yì 'dódo lorù e, kǐ Farusáyo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni í'bí 'do'dó rosé. Ndìsìsè gámá do sogo káṅgá kǐ mǐkavu mbá gámásó'do 'yì bi ni ṅúṅgu ledre esé ní, sìmì bi ówosé kémbí 'yì máa go ní, zǐse ndìsìsè 'dódo ledre bi ni ésì wo ku pho'du rómo gí do wo bi 'dá'dá ní gí ro zía ídíne káa zǐ se.
- ¹⁶" Ásé go sìmì 'do'dó. Sée 'yì 'dó'do ledre zǐ 'yì e ngára komosé ndaá ní. 'Dódosé ledre zǐ 'yì e kǐdí, 'Togú 'yì lobú 'Dǐcǐ 'bi Lomo yá, ndaá 'bi ené luyú wá. Tǐ lá togú 'yì lobú dábu bi 'Dǐcǐ 'bi Lomo ní, née luyú ledre.'¹⁷Ówosé ledre wá gí zǐ 'di. Éyí bi kǐ ledrené owóowó ní ni 'di? Dábu togú mbú 'Dǐcǐ 'bi Lomo bi oto dábu ne zía ídíne luyú ndaá roa wá ní?
- ¹⁸'Dódosé kpá ledre zǐ 'yì e kǐdí, 'Togú 'yì lobú mbayi bi ndìsìní 'dáná éyí zǐ Lomo doa ní yá, ledre ndaá sìmì a wá. Tǐ lá togú 'yì lobú éyí bi i'bíní wo zǐ Lomo ní, née luyú ledre.'
- ¹⁹Ówosé ledre wá gí zǐ 'di. Éyí bi kǐ ledrené owóowó ní ni 'di? Éyí bi i'bíní zǐ Lomo ní togú mbú mbayi bi ndìsìní 'dáná éyí zǐ Lomo doa ní, bi oto éyí née ne zía ídíne luyú ndaá roa wá ní.
- ²⁰'Yì bi lobú mbayi 'bi Lomo ní, lobú go za éyí ga bi sí mbayi ore ní mbá.
- ²¹Kpá kenée 'yì bi lobú 'Dǐcǐ 'bi Lomo go ní, lobú née go Lomo bi mǐngí 'dǐcǐ máa née ní.
- ²²'Yì bi lobú ere go ní, lobú née go kǐtì ngére 'bi Lomo kpá kǐ kuru'bu Lomo ma'dáa.
- ²³" Sée 'yì 'dódo lorù e, kǐ Farusáyo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ndìsìsè tǐ 'dí'bi zaá éyí ga bi gí yáká esé e ní í'bí yée zǐ Lomo káa do mǐkawu. Tǐ lá méngìsè esé mbigí ledre bi kóo áse méngì a káa zǐ méngì bilámá ledre zǐ 'yì e, lúrúndúwú 'yì e, méngì ma'dí ledre e ní wá. Née kóo éyí ga bi áse ndìsì méngì yée ndro kǐ yée ga bi ndìsìsè méngì yée née.

24Sée 'yi 'dódo ledre ga bi ngára komosé ndaá ba, ndịsịsé ịkpíoyó owú ngoṅgó bi cúku'dée do iní bi ịlísé éwé a ní 'dá'ba, tí lá ịkpíoyósé esé mongú misosókó bi simi iní née wá, zíse éwé a simísé.

25" Sée 'yi 'dódo lorụ e, kí Farụsáyo e, ndịsịsé lónodo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ndịsịsé lúgu lá duụ ro kó'do kí éyí ga bi ndịsịsé ánu éyí simiyé ní, tí lá zíse ótoómo simiyé ngurongbo kí ịndrị bi mongú mimbé'de kí mongú 'bú éyí ní.

26Sée Farụsáyo bi ngára komosé ndaá ní, ịdísé lúgu simi kó'do kí éyí ga bi ndịsịsé ánu éyí simiyé ní kí. Gị ore, royé bi 'dí sága ní ni kpá árá ené zíye ịdíye drá.

27" Sée 'yi 'dódo lorụ e, kí Farụsáyo e, ndịsịsé lónodo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ásé cé káa zí bi bi o'bóní wo bılámáne kí lámá roné gị 'dí sága, tí lá simi a ịri yí ené lá duụ cóngó kí bisinyí alá éyí e ní.

28Ásé cé kenée gị 'dí sága. Do komo 'yi e, ásé 'yi méngi bılámá ledre e, tí lá 'dí simísé, mimbé'desé kí míméngi ledre esé emení eyé e ngú.

29" Sée 'yi 'dódo lorụ e, kí Farụsáyo e, ndịsịsé lónodo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ndịsịsé ó'bó bi zí nébị e zíse ndịsịsé kpá kí kúrírí yéme ro bi zí mbígí 'yi ga bi ndịsịnị méngi ledre 'bi Lomo ní.

30Zíse ndịsịsé úku ledre kídí, "Togú ásé kóo bo simi sịndí kadra bi kóo 'bi bulúndusé e ní yá, káa bi útúásásé esé kóo ngúngu a zíse kótrụ rosé kéye léfe sáma nébị e wá.'

31Bi kenée ní, úkusé go cú kí tarasé kídí ásé bulúndu 'yi ga bi kóo ufuní nébị ga bi kóo née.

32Káa zí bi go kenée ní, 'dí'bisé míméngi ledre 'bi bulúndusé ga gére née mu ndéré kíe 'dá'dá.

33" Ásé káa zí kámá okó ní. Ndịsịsé ụlú bisinyí ledre bi káa zí súrú kámá ní. Ásé ómo gị simi pho'du bi Lomo ni ụcụ sée simi a ní lára a káa be 'di?

34Bi kenée ní, Mááyí kása nébị e kí 'yi 'bi komokenzị e kí 'yi 'dódo ledre e zíse. Tí lá ásé úfu ngíti géyí, zíse phéphéónzó ngíti géyí do mịngbúngbu kágá, zíse ndịsịsé kí ócọ ngíti géyí simi 'Dịcị Kótruro e, kpá kí ógó lícị ngíti géyí gị simi ngíti gara simi ngíti a.

35Gị zí kéyí née ní, Lomo ni í'bí 'do'dó rosé gị ro bılámá 'yi ené ga bi úfusé yée ní, tónóne gị ro Ábele ndéréóguné gị ro Zakaríya wotí Berekiya, bi kóo úfusé wo za cú dongará 'Dịcị 'bi Lomo kí mbayi bi ndịsịnị 'dáná éyí sị a zí Lomo ní.

36Máúku zíse ma'díi, Lomo ni í'bí 'do'dó 'bi bisinyí ledre ga gére née dosé sée 'yi máa ga bi simi sịndí kadra bi cakaba ba."

Yésu ini ini gị ro 'yi ga bi 'bi Yerusaléma ní

(Lúrú kpá Lúka 13:34,35)

³⁷ Sée 'yi 'bi Yerusaléma, úfusé kóo nébi e, zíse kpá óngbóónzó ngíti géyi 'yimikása ga bi kóo Lomo kasaogu yée zíse ní kí tutú. Máíli kóo tí gi ro kótrụ owụ 'bi esé e káa zí mbágá ngono bi kotrụ owụ 'bi ené tríé sí fúndúne ní, tí lá ílisé esé kenée wá.

³⁸ Bi kenée ní, 'Díjí esé 'bi Lomo ni go ógu ídí tobó.

³⁹ Máúku ba go wo zíse, tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, útúásásé aka lolụ lúru máa wá 'búo togú ásé úku ledre kí tarasé kí kídí, 'Úndru ídí ídí zí wo bi ogụ kí ìrì Ngére Lomo ní.' "

Matáyo 24

'Yi e ndaní lóndo sée wá

(Lúru kpá Máriko 13:1,2, Lúka 21:5,6)

¹ Símì bi Yésu olúogu gi símì 'Díjí 'bi Lomo gi ore ni nda go ndéréókpo ní, zí 'yi lódú kacíga ndísi úku ledre toso mió'bo 'díjí ga bi ore ní zía.

² Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Lúrúsé 'díjí ga gére née go? Máúku zíse ma'díi, tutú bi kíé'do karanée ni ídíáká do lafúne ní ndáá, niyi ndúrụónzó yée za mbá bi."

³ Símì bi Yésu ni mindísiné ngúcuné do Landa Olíva ní, zí 'yi lódú kacíga óguyé zía. Zíye ndú'yú wo kídí, "Ledre máa née ni méngi roné kí be 'di? Sara éyí bi ni 'dódo mindá'baóguyí kí odu do sogo káṅgá ba ní ní 'di?"

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Komosé ídí ídí rosé, ngíti géyi 'yi e ndaní lóndo sée wá.

⁵ Tú'dú 'yi e niyi ógu úku ledre kídí makása yée máa, ngíti géyi niyi úku 'bi eyé kídí, 'Mááyí Kírésito,' bi kenée ní, niyi lóndo tú'dú 'yi e.

⁶ Ásé úwú gboru okó e, kí ledre okó máa yée ga bi niyi ndísi méngi royé do ngíti géyi bi e ní, ndásé síkpì mimbé'desé 'dága wá. Ledre ga gére née niyi méngi royé kenée kí, tí lá née ndáá 'bi ené aka odu do sogo káṅgá ba wá.

⁷ Ngíti géyi 'yi e gi símì ngíti káṅgá niyi ìnyì ndéré útú kí okó do ngíti káṅgá. Ngíti m'ingí káṅgá ni kása 'yi ené e ndéré útú kí okó do ezené bi 'bi ngíti káṅgá kpí ní. Bizóro 'bi 'bú ni útú do 'yi e mbá, zí mikí'di káṅgá ídíne do bi e m'ingungúcuá bisinyíne.

⁸ Ga gére née aka yi ené lá dosí nduwú.

⁹ Ngíti géyi 'yi e niyi 'dí'bi sée í'bí sée zí m'ingburoko m'ingí káṅgá e zíye 'dó'do sée, do kí úfu ngíti géyi 'yi e gi dongarásé. Tú'dú 'yi e mbá niyi sógó sée gi zía bi ngungusé ledremá ní.

¹⁰ Gi zí ngiri, tú'dú ngíti géyi 'yi e niyi ási gi romá, zíye óyóló'bo royé sógó lafúye zíye kpá ndísiyé í'bí lafúye e zí ezeokóye.

¹¹ Nda kpá lá dụú wo née wá, tú'dú ngíti géyi 'yi ranga e niyi ógu kídí yée niyi kpá nébi e zíye lóndo tú'dú 'yi e.

- 12Gì zí tú'dù b̄sinyí ledre ga b̄ ñiyí méngì royé kenée ní, zí tú'dù ngíti géyì 'yì e ótoómo kí óto 'bú lafúye.
- 13Tí lá 'yì b̄ ñi ódó m̄imbé'dené z̄íá tóroné ngbúó oyó sogoné z̄íma mbá wá ní, s̄imi odu s̄indí kadra, ñi ídí kí tr̄idri b̄ za fí ní.
- 14B̄ilámá ledre b̄ ḡi ro 'be 'b̄i Lomo ní, ñiyí aka úku 'dódo a z̄í 'yì e za mbá kí, odu do sogo k̄angá ba ñi nda fú ógụ.
- 15" Née ní s̄imi b̄ lúrúndíkisé 'mongú éyì b̄sinyí go kí tóro do bi 'b̄i Lomo' cé káa b̄ kóo néb̄i Dániyele uku ledreyé ní, 'yì b̄ ñi ólo ledre ba ní, idí ówoyéme ini ledre ḡi s̄imi a b̄ilámáne.
- 16S̄imi b̄ ledre máa ga gére née ñiyí go méngì royé ní, 'yì ga b̄ ñiyí s̄imi Yūdáyá ní, idíní ngásá komo landa e.
- 17'Yì b̄ ledre née ñi ndíki wo do 'd̄ic̄i ní, ndaá ndítíogụ ólú 'd̄ic̄i 'd̄í'bi éyì e kí wá.
- 18'Yì máa wo b̄ ledre née ndiki wo yáká ní, ndaá ndá'ba 'be ḡi ro 'd̄í'bi bongó ené kí wá.
- 19Ñi ídí b̄sinyí s̄indí kadra z̄í kará ga b̄ kí s̄imiyé kpá kí kará máa yée ga b̄ owú ñiyí nd̄is̄i úlụ umba kó'dúye ní.
- 20Íd̄ísé ini ini z̄í Lomo, b̄sinyí ledre née ndaá méngì roné s̄imi s̄indí kadra 'b̄i dr̄u togú mbú s̄imi S̄ílí 'b̄i 'Dówuro wá.
- 21'Do'dó née ñi rómo yée ga b̄ kóo menḡiní royé kú ḡi s̄imi s̄indí kadra b̄ kóo Lomo otoogụ k̄angá ba s̄imi a ní. Toso b̄sinyí ledre née menḡi andá lolụ roné kenée píříwá.
- 22Togú Lomo nda kóo 'dósoogụ s̄indí kadra 'b̄i 'do'dó née z̄íá íd̄íne gbú'du wá, káa b̄ 'yì ómo ndaá. Tí lá ḡi ro ledre 'yì ené ga b̄ gelé yée ní, z̄íá 'dósoogụ s̄indí kadra née gbú'du.
- 23" S̄imi s̄indí kadra 'b̄i b̄sinyí ledre máa née ní, togú 'yì ogụ úku ledre z̄íse kídí, 'Kírés̄ito ñi go ba,' togú mbú kídí 'Ñi go b̄i 'd̄áa' yá, ndásé nḡungu a wá.
- 24Gì z̄íá tú'dù 'yì r̄anga e ñiyí ógụ z̄íye nd̄is̄i úku ledre ya yée ñiyí Kírés̄ito, ngíti géyì ya yée ñiyí néb̄i e. Z̄íye nd̄is̄iyé méngì m̄ingburoko ledre ga b̄ kí roko'buyé ní ḡi ro lóndo kpá za cú m̄igélé 'yì ga b̄i 'b̄i Lomo ní togú m̄isi'di ñi bo z̄íye ní.
- 25Ledre ga b̄i máenzi komosé k̄ie née ní, ndaá líḡi s̄ee wá.
- 26" Togú 'yì uku ledre z̄íse ya, 'Kírés̄ito ñi s̄imi súwú 'd̄áa yá,' ndásé ndéré íri wá. Togú uku mbú ya 'Kírés̄ito ñi 'd̄ic̄i ona yá, ndásé nḡungu a wá.'
- 27Gì z̄íá m̄indá'baogụ Owú 'b̄i 'Ȳíma'dí, ñi ídí káa z̄í n̄zagba b̄i 'b̄ile'be, z̄í pho'du a óngóne kú ḡi gbere ḡi gólụ ní. 'Yì e ñiyí lúrú a mbá kí komoyé.
- 28Bi b̄i umbu eyí ñi doa ní, lugúnu e ñiyí yóko royé ore.

29” Geré gí do kací 'do'dó ga gére ní, “zí kadra ìlìne m̀b̀ù, éfè oṅgò kpá wá, zí kele e ndìsì r̀èr̀eyé gí 'dága gírì, née ní zí éyì ga b̀ì komo ere ní mbá ndìsì k̀ìzìyè.’

30” S̀ìm̀ì s̀ìndì kadra máa née ní, éyì b̀ì ǹì 'dódo miógu Owù 'b̀ì 'Yìma'dí ní ǹì 'dódo roné komo ere, zí 'yìma'dí e do sogo k̀aṅgá útúye mbá ndìsì ìnì ìnì. Ǹìyì lurúndikiní Owù 'b̀ì 'Yìma'dí k̀ì ógu gí komo ere kp̀urù gí s̀ìm̀ì b̀ur̀ungù k̀ì cóngó roné kpá k̀ì mongù roko'b̀uné.

31” Ǹì kása maláyika e ené e ndéreye k̀ì ímì d̀ìb̀ìlì e do b̀ì e za mbá gí ro z̀ìye 'dó'dúyóko 'yì ené ga b̀ì gelé yé go z̀ìne ní gí do sogo k̀aṅgá mbá.

32” Ídísé lúrútoko l̀ìlì ledre gí ro kágá e. S̀ìm̀ì b̀ì mb̀ìlì kágá tonó go ù'b̀ulúgu roné ní, k̀ídì ndumu ǹì go gbóo.

33” Kpá kenée, s̀ìm̀ì b̀ì lúrúsé éyì ga gére née ǹìyì go k̀ì méngì royé kenée ní, ídísé ówo a k̀ídì, s̀ìndì kadra b̀ì Owù 'b̀ì 'Yìma'dí ǹì ndá'baógu s̀ìm̀ì a ní ǹì go gbóo.

34” Máúku z̀ìse ma'díi, ledre née ǹì méngì roné 'dá'dá k̀ì gí zí 'yì ga b̀ì cakaba ba k̀ì úyuónzó royé.

35” Do sogo k̀aṅgá k̀ì ere ǹìyì ùkù mbá, t̀ì lá ledre amá ùkù ené wá.”

S̀ìlì k̀ì s̀ìndì kadra ledre 'yì ówo a ndaá

(Lúrú kpá M̀ariko 13:32-37, Lúka 17:26-30,34-36)

36” 'Yì b̀ì owo s̀ìndì kadra k̀ì s̀ìlì b̀ì ledre ga gére née ǹìyì méngì royé s̀ìm̀ì a ní ndaá. Gba maláyika ga b̀ì komo ere k̀ì Owù 'b̀ì 'Yìma'dí ní owoní wá. T̀ì lá Babá owo d̀ùj̀ ne.

37” S̀ìm̀ì b̀ì Owù 'b̀ì 'Yìma'dí ǹì ndá'baógu ní, ledre ǹìyì ídì cé káa zí b̀ì kóo s̀ìm̀ì s̀ìndì kadra b̀ì kóo 'b̀ì Nówa ní.

38” Gí z̀ìa, 'dá'dá gí zí mongù ìnì b̀ì kóo e'dì z̀ìa úcuné do sogo k̀aṅgá ba za mbá ní, 'yì e otoní yì eyé kóo komoyé lá d̀ùj̀ gí ro ánu éyì e k̀ì éwé éyì e, ngíti géyì k̀ì ófù royé ndérene kenée gí s̀ìm̀ì s̀ìndì kadra b̀ì zí Nówa ólúye s̀ìm̀ì kur̀ungba ní.

39” 'Yì e owoní eyé kóo éyì b̀ì ǹì ógu méngì roné ní wá, zaá gí s̀ìm̀ì b̀ì mongù ìnì e'dì z̀ìa úcuné do sogo k̀aṅgá ba z̀ìa úfuónzó 'yì e za mbá ní. M̀indá'baógu Owù 'b̀ì 'Yìma'dí ǹì l̀ìyì 'yì e gú kenée.

40” Ma'díi, kadra b̀ì mááyí ndá'baógu ní, togù 'yì e gbre ǹìyì méngì moko yáká yá, mááyí yomo wo b̀ì k̀ìé'do ṅunṅu ledre amá go ní z̀ìma ótoómo wo b̀ì ṅunṅu ledre amá wá ní.

41” Kpá kenée, togù kará e ǹìyì gbre do b̀ì úsù éyì, mááyí yomo wo b̀ì k̀ìé'do ṅunṅu ledre amá go ní z̀ìma ótoómo wo b̀ì ṅunṅu ledre amá wá ní.

42” B̀ì kenée ní, ídísé ídì k̀ì komosé rosé, gí z̀ìa b̀ì ngára ówosé kadra b̀ì Ngére esé ǹì ndá'baógu s̀ìm̀ì a ní wá ní.

⁴³Ówosé bú kídí, togú kóo mǐngí 'be owo sǐndí kadra bi 'yì ugu ni ógù úgu éyí ené sǐmì a bú ní, káa bi ni óndóráyì bi ndre, ootomo 'yì ugu zǐa úgu éyí ené e wá.

⁴⁴Bi kenée ní, ledre ndaá lígì sée wá, gǐ zǐa mǐndá'baógù Owù 'bi 'Yìma'dí ni líyì sée mǐlìyì. Ówosé sǐndí kadra a wá.

⁴⁵" 'Yì 'bi moko bi mǐmǐngì ledre ené ni mǐútúásáne ni kpá 'yì komokenzì ní ni wo be 'di, wo bi mongú 'yì ené oto wo lúró bi kací lafúga 'yì 'bi moko e, zǐa ndǐsǐné í'bí éyí mǐánu eyé e zǐye sǐmì sǐndí kadra bi mǐútúásáne ní?

⁴⁶Ni ídí bǐlámáne zǐ 'yì moko née togú mongú 'yì ené ogù ndiki wo tí fú kí lúró bi kací lafúne kenée ní.

⁴⁷Máúku zǐse ma'dí, mǐngí 'be née ni óto 'yì moko née zǐa ídíne 'yì lúró bi kací yì ené ga bi 'be ore ní mbá.

⁴⁸Tí lá ídí kóo 'yì 'bi moko née ni bǐsinyí 'yì zǐa sómù ledre kídí, 'Mongú 'yì ené nderé go gbála nda'baogù ené 'diya wá,'

⁴⁹zǐa ndǐsǐné kí ócò lafúne ga gére née bǐsinyíne kpá kí ánu éyí kí éwé le'yì kí 'yì kóyó e.

⁵⁰Mongú 'yì née ni ndá'baógù sǐmì sǐlì kí sǐndí kadra bi 'yì 'bi moko née owo wá ní.

⁵¹Ni 'dó'do 'yì 'bi moko née bǐsinyíne, zǐa ónzó wo dongará 'yì ga bi ndǐsǐnǐ lóndo royé kídí yée niyí bǐlámá 'yì e ní kí'dí bi ini ni gú ídí kí náná do so 'yì gǐ zǐ éyí mǐówo ní."

Matáyo 25

Muruwayi gǐ ro owúkará e sokó

¹" Sǐmì sǐndí kadra máa née ní, ledre gǐ ro 'be 'bi Lomo komo ere ni ídí káa zǐ owúkará ga bi sokó (10) 'di'biní lámbe eyé ndéréye sóngó mǐkándá adrúgu bi ili ógù ní.

²Yée ga bi ñnyì (5) ní niyí 'yì komokenzì e, ngítí géyì ga bi ñnyì (5) ní niyí 'bi eyé 'yì cayi e.

³Yée ga bi 'yì cayi e ní 'di'biní lámbe eyé e tí go ní, tí lá 'di'biutúní eyé yata sù'bù pho'dù wá.

⁴Yée ga bi 'yì komokenzì ní 'di'biní 'bi eyé lámbe eyé, zǐye 'dí'bi yata sù'bù pho'dù kpa sǐmì kúkú ndéré kǐe.

⁵Zǐ mǐkándá adrúgu née lú'búne kíngaya ogù ené 'diya wá. Zǐ 'bí 'dí'bi owúkará ga bi ndǐsǐnǐ sóngó wo ba zǐye útúye mbá 'dú'duyé.

⁶" Nda go kí yana ndùlù, zǐ ngítí 'yì gbúrógbóne kídí, "Di'diya, mǐkándá adrúgu ogù go, ñnyíogùsé mu 'dí'bi wo sǐmì sùmu."

⁷" Zǐ owúkará ga gére née gbúgbu úrúye óto pho'dù do lámbe eyé e.

8Zí yée ga bi 'yi cayi e ní úku ledre zí lafúye ga bi 'yi komokenzi ní kídí, 'Sákásé aka zée kí owù sù'bù pho'du. Lámba ezé ayíní go ílí.'

9" Zí owúkará ga bi 'yi komokenzi ní, úkulúgu ledre zí lafúye ga gére née kídí, 'Sù'bù pho'du utúasá ásá zíze kése mbá wá, bílámá a ídísé ndéré úgú 'bi esé.'

10" Tí lá sími bi oyóní aka lá sogoyé ndéréye úgú sù'bù pho'du ní, zí míkánda adrúgu née óguné. Zí owúkará ga bi 'yi komokenzi bi kóo niyí yi eyé nzíyiyé ní ndéréye kéye sími 'díci bi ayíní ófú kára sími a ní. Do 'dùtu mbotu.

11" Nda gi 'dá'ba zí yée ga bi gáa nderení úgú sù'bù pho'du ní ndá'baóguyé. Zíye ndóndóló kídí, 'Ngére, Ngére, líkpí mbotu zíze.'

12" Tí lá zía úkulúgu ledre zíye kídí, 'Máúku zíse ma'díi, máowo amá sée wá.'

13" Bi kenée ní, komosé idí ídí rosé gi zía ówosé esé sílí kí sındí kadra bi ledre née ni méngi roné sími a ní wá.

Ledre gi ro 'yi 'bi moko e ota

(Lúru kpá Lúka 19:11-27)

14" Ni ídí kpá káa zí 'yi bi ìnyì ndéré do ngíti bi zía í'bíómo éyí ené ga bi 'bi 'be ní mbá zí 'yi 'bi moko ené e ní.

15I'bí késí álifú ìnyì (5,000) zí mizefiyé, zía í'bí álifú gbre (2,000) zí gbreyé nda zí otayé (3) 'bi ené álifú kíé'do (1,000) kpìni kací roko'buyé mikékeríja. Zía ìnyìné ndéréókpóne.

16Zí wo bi i'bíní álifú ìnyì (5,000) zía ní, geré tónóne méngi moko káe zía ndíki yata a doa kpá álifú ìnyì (5,000).

17Wo bi i'bíní zía álifú gbre (2,000) ní, zía ndíki yata a doa kpá álifú gbre (2,000).

18Tí lá wo bi i'bíní zía álifú kíé'do ní, zía 'dí'bi késí 'bi mongú 'yi ené née ndéréne ícióto a sími káṅgá.

19" Nda gi do kací ngbángbá sílí, zí mongú 'yi née ndá'baóguné. Zía ndóloyóko 'yi 'bi moko ené ga gére née ndú'yú yée gi ro éyí bi ménginí wo go kí késí ené ní.

20Zí wo bi kóo mongú 'yi i'bí zía álifú ìnyì (5,000) ní 'dí'biógú kpá ngíti álifú ìnyì. Zía úku ledre kídí, 'Mongú 'yi, í'bí kóo zíma álifú ìnyì (5,000), mándíki yata a doa go kpá álifú ìnyì (5,000).'

21" Mongú 'yi ené ya zía ní, 'Mbófo éyí zíyi, áyí cóngó 'yi 'bi moko. Méngi moko go kí owù késí bi cúku'dée ní bílámáne, mááyí óto yí 'yi lúru bi kací tú'dú éyí amá e. Ógu mu zíze ídíze kéyi sími rokinyi.'

22" Zí wo bi i'bíní zía álifú gbre (2,000) ní 'dí'biógú kpá ngíti álifú gbre. Zía úku ledre kídí, 'Mongú 'yi, í'bí kóo zíma álifú gbre (2,000), mándíki yata a doa go kpá álifú gbre (2,000).'

23” Mongú 'yi ené ya zía ní, ‘Mbófo éyí zíyí, áyí cóngó 'yi 'bi moko. Méngi moko go kí owú késí bi cúku'dée ní bilámáne, mááyí óto yí 'yi lúru bi kací tú'dú éyí amá e. Ógu mu zíze ídíze kényi simi rokinyi.’

24” Zí wo bi i'biní zía álifú kí'é'do (1,000) ní óguné. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, máówo bú bi ndeke ndaá 'bi ené royí wá. Abú ó'do éyí wá áyí fú lá 'dí'biógu éyí e gi yáká, zíyí ndísiyí kpá kótru éyí miánu gi do bi bi 'díyí éyí doa yí wá ní.

25” Ngiriyí mengi máa ne, zíma ótoécí késí eyí simi káṅgá. Lúru aka ba tí kací síllyí bi kóo ódó kée ní.’

26” Mongú 'yi ené ya zía ní, ‘Áyí bisinyí 'yi kpá 'yi ngidri. Ówo bú mándísi 'dí'biógu éyí e gi yáká bi máó'do máa wá ní, zíma ndísimá kpá kótru éyí miánu gi do bi bi má'díyí éyí doa wá ní.

27” Áyí kóo ndéré kí késí amá née óto a zía méngi moko zíma gi ro zíma ndá'baógumá ndíki a ngboró go.’

28” Zí mongú 'yi née úku ledre kídí, ‘Dí'bisé álifú kí'é'do (1,000) née gi zía 'dá'ba zíse í'bí a zí wo bi ni kí álifú zíne sokó (10,000) ní.

29” Gi zía 'yi bi kí éyí zíne ní, Lomo ni í'bí yata éyí e zía, zía nda ídíne kí tú'dú éyí e zíne kíngaya. Tí lá 'yi máa wo bi éyí ndaá 'bi ené zía wá ní, owú a bi zía ní, niyí 'dí'bióyó a gi zía 'dá'ba.

30” Yi 'bi moko máa wo bi moko ndaá simi a wá née, 'dí'bisé wo, zíse úcuógu wo simi muṭuluru sága kí'dí bi ini ni gú ídí kí náná do so 'yi gi zí éyí miówo ní.’

Yésu ni 'dəcí ngbanga 'yi e kací miméngi ledre eyé

31” Simi bi Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógu kí mongú roko'buné káa do Ngére kí maláyika e ené ní, ni ndísi do kíti ngére ené kí roko'bu bi gi komo ere ní.

32” Zía ndóloyóko ríkí sí do 'yíma'dí e za mbá kó'dúne, zía ndísiné ífi simiyé káa zí 'yi 'bá'ba kábiri'ki e ndísi ífi simi ina e kí kábiri'ki e ní.

33” Ni óto kábiri'ki e do síllyíne 'bi ánu, zía óto ina e 'bi eyé do ngeli.

34” Née ní, Ngére Yésu ni úku ledre zí yée ga bi do síllyíne 'bi anú ní kídí, ‘Sée ga bi Babá i'bí úndru go zíse ní, ógusé mu 'dí'bi úndru bi Lomo yemeomo gi rosé 'be 'bi ené kú 'desí 'dá'dá gi zí Lomo kí ótoógu do sogo káṅgá ba ní ní.

35” Gi zía simi bi kóo mááyí kí 'bú ní, zíse í'bí éyí miánu zíma, simi bi mááyí kí kodró ní, zíse í'bí iní miéwé zíma, simi bi mááyí káa zí 'yi lóngó ní, zíse 'dí'bi máa simi sumu.

36” Mááyí do lerí bongó, zíse í'bí bongó zíma. Mááyí kí ndíyá, zíse ndísisé cigíma. Onzóní máa simi sígini, zíse ndísi ógusé lúru máa.’

37” Née ní 'yi ga bi ndísiní méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní niyí úkulúgu ledre kídí, ‘Ngére, áyí kóo kí 'bú kí be 'di bi zíze í'bí éyí miánu zíyí ní, togú mbú kí kodró royí kí be 'di bi zíze í'bí iní miéwé zíyí ní?

38 Áyí kóo káa zí 'yì lónḡó 'da bì zíze 'dí'bi yìì sìmì sùṃṃ ní, togú mbú do lerì bongó kí be 'di bì zíze í'bí bongó zíyì ní.

39 Útú kóo ndíyá togú mbú onzóní yìì sìmì síḡìṃì zíze ndéréze lúru yìì ní kí be 'di?'

40" Ngére Yésu ni úkulúgu ledre kídí, 'Máúku zíse ma'díi, ledre ga bì za mbá ndísisé méngì yée zí 'yì amá e ga bì ngára ndaní kí ledreyé owóowó wá ní, méngìsé née zíma.'

41" Ni úku ledre zí 'yì ga bì do sílìne 'bì ngelì ní kídí, 'Ìnyìsé ḡì romá íri sée 'yì ga bì Babá ndaá kí rokinyi ḡì zíse wá ní. Bì esé ni go mongú pho'du bì kotúomoní ḡì ro ngére 'bì bicayi lomo e kí maláyika ené e za fí ní.

42 ḡì zía sìmì bì mááyí kí 'bú ní, í'bisé éyì miánu zíma wá, mááyí kí kodró, í'bisé iní miéwé zíma wá,

43 sìmì bì mááyí 'yì lónḡó ní, 'dí'bisé esé máa sìmì sùṃṃ wá, mááyí do lerì bongó, í'bisé esé bongó zíma wá. Mááyí kí ndíyá zíma kpá ídíma sìmì síḡìṃì, óḡusé esé lúru máa wá.'

44" Niyí kpá úkulúgu ledre kídí, 'Ngére, áyí kóo kí 'bú togú mbú kodró, zíyì ídíyì 'yì lónḡó ní kí be 'di? Áyí kóo do lerì bongó togú kí ndíyá, togú mbú sìmì síḡìṃì ní 'da, bì zíze óḡuzé lúru yìì wá ní?'

45" Ngére ni úkulúgu ledre kídí, 'Máúku zíse ma'díi 'yì amá ga bì ledreyé ndaá owóowó wá, bì ngára sákásé yée wá ní, sákásé esé kpá máa wá.'

46" Nda ḡì ore niyí úcu bisinyí 'yì e sìmì 'do'dó bì odu a ndaá ní, tí lá bìlámá 'yì e niyí ndéré 'bì eyé sìmì rokinyi bì za fí ní."

Matáyo 26

Yemení ledre ḡì ro úfu Yésu

(Lúru kpá Mária 14:1,2, Lúka 22:1,2, Yiwáni 11:45-53)

1 Sìmì bì Yésu ukuonzó ledre ga bì ndìsì úku yée née go mbá ní, zía ìnyìné úku ledre zí 'yì lódù kacíne e kídí,

2" Káa zí bì ówosé go bìlámáne kídí sṃndí kadra 'bì Ayímbi Umbuokpó ni go kílónó sogo a re ní, née go kpá sṃndí kadra bì niyí í'bí ngbángá Owú 'bì 'Yíma'dí sìmì a zí ezeokóga phéphéonzo wo do mṃngbúṃgbu kágá ní."

3 Kpá cìkì sìmì sílì bì kóo née ní, zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kpá kí ngíti géyì mṃngburoko 'yì 'bì Yúda e yóko royé 'be 'bì ngúru mongú 'yì 'dáná éyì kí ìrìné Kayáfa,

4 yokoní royé yéme ledre ḡì ro 'dí'bi úgu Yésu úfu wo 'dá'ba.

5" Tí lá ndazé 'dí'bi wo sìmì sílì 'bì ayímbi wá, káa bì 'yì e niyí zíngi."

Lefení sù'bú do Yésu simi Beteniya

(Lúru kpá Mária 14:3-9, Yiwáni 12:1-8)

⁶Simi bi kóo Yésu ni simi Beteníya 'be 'bi ngíti o'do kí ìrìné Simúna bi kóo kí sámá roné ní,

⁷Zí ngíti kára ógùnè kí sù'bù mindonyo bi ugúní kí tǔ'dù késí ní simi kúkú, zía dǔdǔ a mbá do Yésu simi bi ni mindíshiné dongará 'yì lódù kacíne e ánu éyí ní.

⁸Simi bi 'yì lódù kací Yésu lurúní kára née kí léfe sù'bù kenée ní, zí bi sínýíne royé zíye úku ledre kídí, “Kára née lefe sinyi nda sù'bù née bi kenée gí ro 'dì?”

⁹Zíye kpá úku ledre kídí, “Niyí kóo úgúóyó sù'bù née kí tǔ'dù késí do ífi báyi a zí 'yì lerí e.”

¹⁰Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndásé sínýi ìrì kára née wá, mengì bílámá ledre go zíma.

¹¹'Yì lerí ga bi ndíshé úku ledreyé née, ásé ídí kéye kací kadra mbá, tí lá máútúásá lolu ídí kése kací kadra e mbá wá.

¹²Simi bi kára née lefe sù'bù domá ní, yeme née umbumá gí ro óto a.

¹³Máúku zíse ma'dí, kídí bi 'yì e niyí go ndíshé úku bílámá ledre 'bi Lomo do sogo káṅgá mbá ní, ledre bi kára née mengì zíma née niyí ndíshé úkuógu a do ndíshé 'yì sómúndíki ledrea gí roa.”

Yúda Keriyóta yeme ledre gí ro úfu Yésu

(Lúru kpá Mária 14:10,11, Lúka 22:3-6)

¹⁴Zí ngúru 'yì lódù kací Yésu bi ndíshé ndólo a Yúda Keriyóta ní ìnyíné ndéréne zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e ní,

¹⁵zía ndú'yú yée kídí, “Togú máí'bíógu wo go zíse ní, éyí bi ásé í'bí a zíma ní 'dì?” Zíye ólo késí cí kéří a doa sokó í'bí a zí Yúda.

¹⁶Tónóne simi sǎndí kadra máa bi kóo née ní, zí Yúda ndíshé gámásó'do bílámá mísi'di bi gí ro 'dí'bíógu Yésu doa zíye.

Yésu anuní odu éyí miánu kí 'yì lódù kacíne e

(Lúru kpá Mária 14:12-21, Lúka 22:7-13, Yiwáni 13:21-30)

¹⁷Simi mízefí sǎlǎ 'bi Ayímbi bi ndíshé ndólo a 'De'dí ndaá ní, zí 'yì lódù kací Yésu óguyé ndú'yú Yésu kídí, “Íli zíze ndéréze yeme éyí miánu zíyì gí ro Ayímbi Umbuokpó 'da?”

¹⁸Zí úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídísé ndéré zí ngíti o'do simi gara 'dáa zíse úku ledre zía kídí, “Yì 'dódo ledre uku yaá sǎndí kadra ni go gbóo. Mááyí ógu kí 'yì lódù kacíma e ánu Ayímbi Umbuokpó zíyì 'be ona.’ ”

¹⁹Zí 'yìmikása ga gére née ndéréye yeme éyí miánu 'bi Ayímbi née íri tí káa zí bi Yésu uku zíye ní.

²⁰Simi bi nda go kí tagá ní, zí Yésu tónóye ánu éyí kí 'yì lódù kacíne ga bi sokó doa gbre ní.

- 21** Simi bi niyí go ánu éyí miánu ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, ngúrusé ni í'bí ngbángáma zí ezeokóma e.”
- 22** Zí ledre née sínyíne royé, zíye tónóye ítí kangú gí royé kídí, “Wo bi ni ma'díi ní, Ngére, ndaá 'bi ené máa wá.”
- 23** Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Kpá tí akpa ngúrusé bi ndisizé esí kótru sílize kéne simi éyí miánu ní ni í'bí ngbángáma ne.
- 24** Owú 'bi 'Yíma'dí, ni ndéré tí káa ledre bi ekéní gí roa ní. Tí lá mongú 'do'dó ni ídí zí 'yí bi ni í'bí ngbángáma Owú 'bi 'Yíma'dí ní. Ni kóo ídí zía bilámáne togú ndikioguní wo wá ní.”
- 25** Zí Yúda bi ni í'bí ngbángá Yésu ní úku ledre kídí, “Wo bi ma'díi ní, 'yí 'dódo ledre, ndaá 'bi ené máa wá.” Yésu ya zía ní, “Tí yíi.”
- 26** Simi bi niyí ndisí ánu éyí ní, zí Yésu 'dí'bi ambata, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa, zía 'déweífi simi a zía í'bí a zí 'yí lódú kacíne e, zía úku ledre kídí, “Ba kuru'bumá, ídísé 'dí'bi a zíse ánu a.”
- 27** Gí do kací née, zía 'dí'bi kó'do, do í'bí mbófo éyí gí roa zí Lomo, zía í'bí a zíye, zía úku ledre kídí, “Sée mbá ídísé éwé a.”
- 28** Née sámamá bi nde'yí bi káa do miyéme ledre dongaráse kí Lomo gí ro zía ótoómo lúyú ledre esé ní.
- 29** Gí do kací éyí miánu, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Utúasázé lolu éwé le'yí kóró kése káa zí wo ba wá, gí simi sındí kadra bi azé éwé mikánda éyí kése 'be 'bi Babá ní.”
- 30** Simi bi ukuní ke'bi ní, zíye ndéréokpóye do Landa Olíva.

Yésu ya Pétero ni ási gí roné

(Lúru kpá Mária 14:27-31, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

- 31** Nda née ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Kí ndulú ba, áse ási gí romá mbá, káa zí bi ni miékéne kídí, “Mááyí úfu 'yí 'bá'bá kábiri'kí e, zí kábiri'kí e ngásá báyi royé mbá.’
- 32** Tí lá, gí do kací bi mááyí úru gí simi umbu ní, mááyí ógu ndéréútu romá máa 'dá'dá zíse simi kángá bi Galiláya ní.”
- 33** Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Abú lafúma e niyí ngásáómo yíi mbá yá, máotoómo yíi wá.”
- 34** Yésu ya zía ní, “Máúku zíyí ma'díi, kí ndulú ba ní, 'dá'dá zí ngono kí úcu koko, áyí ási gí romá kí'dí ota.”
- 35** Tí lá zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Togú kpá umbu yá, máotoómo yíi wá.” Zí ngíti géyí lafúga ga bi 'yí lódú kací Yésu ní uku a kpá mbá kenée.

Yésu nderení kí 'yí ené e simi Getesemáni

(Lúru kpá Mária 14:32-42, Lúka 22:39-46)

36Zí Yésu ñnyiyé kí 'yì lódú kacíne e gí ore ndéréye sìmì ngíti bi kí ìrìnè Getesemáni, zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, “Ndísisé aka ona mááyí aka ndéré 'dá'dá 'dáa ìni ini zí Lomo.”

37Zía ndólo Pétero e kí wotí Zebedíya e gbre, Yakóbo e kí Yiwáni zíye ndéréye kéye, zí sìmikozo kí sómú ledre tónóne méngì wo kíngaya.

38Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí go kí mongú lerí do mímbe'demá kíngaya 'dówúma ayí úkú gí zía geré mǐúkú. Ídísé ndísi kí komosé rosé.”

39Zía ndéré 'dóso roné cúku'dée 'dá'dá kenée, zía útúló'bu komoné bi ìni ini zí Lomo kídí, “Babá, togú ñi útúásáne kací komoyí yá, ndá ótoómo máa zíma 'dó'dóma wá. Tí lá ndaá ídí káa zí bi máíli máa ní wá, idí ídí kací mǐyéme ledre eyí.”

40Sìmì bi ìni asá ìni ní, zía ndá'balúgu roné zí 'yì lódú kacíne e. Ñi ógú ní, ñiyí yí eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ndú'yú Pétero kídí, “Útúásásé ó'bu rosé zíse ndísisé dilá kí owú sǐndí kadra kíé'do wá?

41Ídísé ndísi ìni ini zí Lomo zí komosé ídíne rosé káa bi ásé útú sìmì lúyú ledre ke. Ílisé tí gí ro méngì ledre ga bi ma'díi ní, tí lá roko'bu ndaá rosé wá.”

42Zía kpá ndá'ba ándá roné ìni ini káa zí gáa 'dá'dá ní kídí, “Babá, togú ñi mǐyémené gí ro zíma 'dó'dóma té kí yá, idí mu méngì roné káa zí bi ìli ní.”

43Sìmì bi nda'baogu ní, zía ndíki yée kpá mǐ'dú'duyé, gí zía ko'dóní gí zí 'bí go mǐkó'dó.

44Zía kpá ndá'balúgu roné ìni ini zí Lomo. Née kóo go ota mǐndéré a ìni ini zí Lomo, uku kpá fú ledre bi kíé'do ba ní.

45Zía ndá'baoguné úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Ásé aka yí esé fú lá 'dú'du 'dówúrosé? Lúrúsé go, sǐndí kadra ñi go gbóo do í'bí ngbángá Owú 'bi 'Yíma'dí zí 'yì lúyú ledre e.

46Ínyíogusé mu zíze ndéréze. Lúrúsé aka, wo bi í'bí ngbángáma ní ñi gírí go ógú née.”

'Dí'biní Yésu

(Lúru kpá Mária 14:43-50, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

47Sìmì bi Yésu ñi aka cìkì ndísi ódro ní, zí Yúda bi ngúru 'yì gí dongará 'yì lódú kací Yésu ga bi kóo sokó doa gbre (12) ní óguné. Oguní kóo kí tú'dú 'yì e mbá kí mǐngburoko maku e kí ngbóndó e do sǐlǐye. Manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e kí ngíti géyí mǐngburoko 'yì e kasaní yée ye.

48Yúda ma'dáa yemeomo ledre go kíye kídí, “Yì bi mááyí ndéré geré fáka wo í'bí mandá zía ní, née go wo, ídísé geré 'dí'bi wo.”

49Zí Yúda ndéréne geré mbí zí Yésu, zía fáka Yésu, í'bí mandá zía kídí, “Yì 'dódo ledre, mandá zíyí.”

50Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ezegámá, méngi ledre bi ógu gi roa ní mu.” Geré zí 'yi ga gére née óguyé 'dí'bi Yésu.

51Zí ngúru 'yi lódú kací Yésu lálaógu mongú maku lágá 'dəcí mbílí ngúru 'yi 'bi moko 'bi mongú 'yi 'dáná éyí e kíe.

52Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ótolúgu mongú maku eyí née do biné, gi zía 'yi ga bi mbá úfu 'yi kí mongú maku ní, niyí úfu yéé kpá kí mongú maku.

53Ówo eyí bi kídí, togú mándólo Babá yá, ni geré kásaógu tú'dú maláyika e 'dii sáká máa ní wá?

54Tí lá togú máméngi go kenée ní, ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí ni méngi roné zíma kenée ní, ni nda ídí káa do ma'díi káa be 'di?”

55Zí Yésu úku ledre zí 'yi ga bi oguní 'dí'bi wo née kídí, “Éyí bi ógusé kí maku e kí ngbóndó e 'dí'bi máa gi roa káa zí éyí bi málúyú ledre ní 'di? Mándísi 'dódo ledre simi 'Díci 'bi Lomo kací kadra mbá 'dí'bisé máa wá gi zí 'di?”

56Tí lá éyí née méngi roné kenée gi ro zí ledre ga bi kóo nébi e ukuní yéé ní ídíye ma'díi.” Nda née ní, zí 'yi lódú kacíga ngásá báyi royé mbá.

Oguní kí Yésu kó'dú Kayáfa

(Lúru kpá Mária 14:53-65, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

57Zí 'yi ga bi 'dí'bi Yésu ní 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bi Kayáfa mongú 'yi 'dáná éyí e, kí'dí bi 'yi 'dódo lorú e kí ngíti géyi mingburoko 'yi e kotruní royé ní.

58Tí lá, zí Pétero útúne do kacíye gi gbála gi zíye ndéré ólúye kí Yésu do ligá ngbanga 'bi mongú 'yi 'dáná éyí. Zí Pétero ólúne ndísiné dongará 'yi ga bi ndísiní óndó mbotu ore ní gi ro lúru ledre bi niyí ógu méngi a kíe ní.

59Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí mingburoko 'yi 'dəcí ngbanga e ndísiyé gámásó'do ledre bi gi ro úkuóto a ro Yésu gi ro zíye úfu wo gi roa ní.

60Tí lá ndikiní eyé lúyú ledre roa wá, abú tú'dú 'yi e oguní gi ro trótro ledre roa kí ranga. Odu a zí 'yi e gbre óguyé

61úku ledre kídí, “O'do ba úku ledre kídí, ‘Mááyí ndúrú 'Díci 'bi Lomo, zíma úbúlúgu a simi sílì ota (3).’ ”

62Zí mongú 'yi 'dáná éyí née ínyiné 'dága úku ledre zí Yésu kídí, “Ledre ndaá tarayí zíyi úku a kací ledre ba wá? Úwú eyí ledre bi 'yi ga gére née niyí ndísi trótro a royé née wá?”

63Tí lá Yésu ití ené e wá. Zí mongú 'yi 'dáná éyí úku ledre zía kídí, “Mándú'yú ba yíi do komo Lomo. Ídí úku ma'díi zíze, áyí Kírésito bi ni Owú 'bi Lomo ní?”

64Yésu ya zía ní, “fi, tí káa zí bi úku née. Tí lá máúku ba wo zíse mbá, karanée áse lúru Owú 'bi 'Yíma'dí kí ndísi zí Lomo bi roko'bua ofu go ní do anú kpá kí ógu gi komo ere kpurú gi simi burungú.”

⁶⁵Simi bi mongú 'yi 'dáná éyí uwú ledre née kenée ní, zía lófo bongó gi roné kí mimbé'dekesí. Zía úku ledre kídí, “Uku sinyi ledre go, éyí bi ilizé ngíti géyí 'yi e zíye óguyé úku ngíti ledre gi roa ní ndaá lolu wá. Úwúsé tara sinyí bi uku née go cú kí mbílíse.

⁶⁶Sómúsé 'bi esé káa be 'di?” Zíye úkulúgu ledre kídí, “Utúasá go gi ro do úfu wo 'dá'ba.”

⁶⁷Zíye ndísiyé údru súrú komo Yésu kí útru wo kí sílíye. Ngíti géyí sembíní 'bi eyé kóo wo misémbí.

⁶⁸Kí ndísi ndú'yú wo kídí, “Bi úku yá née ni Kírésito ní, ambí oco yíi née ne?”

Pétero ási gi ro Yésu

(Lúru kpá Mária 14:66-72, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

⁶⁹Pétero ni kóo mindísiné dongará 'yi e do ligá kenée. Zí owúkára 'bi moko bi ore ní óguné úku ledre zí Pétero kídí, “Málúru káa zí áyí kpá ngúru 'yi bi kóo ndísiné gámá kí Yésu bi gi simi Galiláya ní.”

⁷⁰Tí lá zí Pétero íti kangú do komoyé ore mbá kídí, “Máowo amá ledre gi ro ledre bi áyí úku a née wá.”

⁷¹Zí Pétero ínyiné gi ore ndéréne tara mbotu gara, kídí bi ngíti owúkára lurúndiki wo zía úku ledre zí 'yi ga bi íri ní gi ro Pétero kídí, “Yí née niyí kóo kí Yésu 'yi 'bi Nazeréta.”

⁷²Zí Pétero lolóbú kídí, “Do komo Lomo, máowo o'do née wá.”

⁷³Kací ledre ba lu'bu kpá wá, zí ngíti géyí 'yi ga bi kóo mitóroyé ore ní óguyé úku ledre zí Pétero kídí, “Ma'díi, áyí ngúrúyé gi zía ndísi ódro káa zí 'yi 'bi Galiláya e ní.”

⁷⁴Zía lolóbú kídí, “Do komo Lomo, máowo amá o'do née wá.” Geré, zí ngono úcu koko.

⁷⁵Zí ledre bi kóo Yésu uku zía kídí, “Dá'dá zí ngono úcu koko, áyí ási gi romá kídí ota (3) ní,” geré zí ledre née ngásáoguné simi Pétero. Gére zí simikozo méngi wo, zía olúoguné sága ndísi íni ini kíngaya.

Matáyo 27

Yúda ingiónzó roné

(Lúru kpá Mária 15:1, Lúka 23:1,2, Yiwáni 18:28-32)

¹Nda go kí sí ndóndó, zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí ngíti géyí mĩngburoko 'yi 'bi Yúda e olúoguyé kí ledre bi kídí idíní úfu Yésu ní.

²Zíye ódó Yésu do 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú Piláto bi ni ne gávana ní.

³Simi bi Yúda Keriyóta bi i'bí ngbángá Yésu owo kídí 'decíní ngbanga Yésu go 'bi umbu ní, zí simikozo méngi wo zía 'dí'bi késí bi kóo i'biní zía cí kéréj a doa sokó (30) ní í'bílúgu a zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e ní kí ngíti géyí mĩngburoko 'yi e.

⁴Zíá úku ledre zíye kídí, “Málúyú ledre go zíma í'bí ngbángá 'yì bí ngára luyú ledre wá ní.” Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zí Yúda kídí, “Née ndaá lolu ledre ezé wá, née ledre eyí.”

⁵Gì ore zí Yúda ónzóoto késì née cìkì sìmì 'Dìcì 'bì Lomo ore do ndá'bané ndéré ingíonzó roné.

⁶Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e ní, 'dí'bì késì née gì bì, zíá úku ledre kídí, “Kací lorù utúasání bándáoto késì ba 'Dìcì 'bì Lomo ona wá gì zíá née késì sáma.”

⁷Née ní zíye 'dí'bì késì née ndéréye úgú bì kíe gì zí 'yì ó'bó pheré gì ro ndìsì oto umbu 'yì lóngó e sìmì a.

⁸Née sì ledre bì ndìsìní ndólo bì née gì zíá zaá gì karaba kídí Yáká Sáma ní.

⁹Zí ledre bì kóo nébì Yeremáya uku ní ídìne ma'díí, “Zíye 'dí'bì komo késì bì kóo cì kéréjì a doa sokó (30), née késì bì 'yì 'bì Isiréle e nṅunṅuní ledre a í'bí a gì roa ní,

¹⁰zíye 'dí'bì késì née ndéréye úgú bì kíe gì zí 'yì ó'bó pheré káa zí bì Ngére Lomo uku zíma ní.”

Yésu do ngbanga kó'dù Piláto

(Lúru kpá Mária 15:2-5, Lúka 23:3-5, Yiwáni 18:33-38)

¹¹Sìmì bì oguní kí Yésu kó'dù Gávana Piláto ní, zíá ndú'yú Yésu kídí, “Áyí mongú ngére 'bì Yúda e?” Yésu ya zíá ní, “Ì, nì kpá tí káa zí bì úku née.”

¹²Sìmì bì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kí mṅngburoko 'yì 'bì Yúda e ukuotoní ledre roa ní, ìtì ené wá.

¹³Zí Piláto kpá ndú'yú Yésu kídí, “Úwú eyí ledre bì nìyí ndìsì trótro a royí née wá?”

¹⁴Tí lá Yésu ìtì wá, uku gbawá bikéréjì ledre kací ledre bì ukuotoní roa ní. Zí tara Piláto ìdríne gì zí ledre née mǐdrí kǐngaya.

¹⁵Kadra Ayímbi Umbuokpó e mbá, gávana ndìsì lengbe otoómo kémbí 'yì gì sìmì sígìnì wo bì tǔ'dù 'yì e geléní go mbá wo ní.

¹⁶Sìmì sǐndí kadra máa née ní, ngíti o'do nì kóo bo sìmì sígìnì ore 'yì méngì bisinyí ledre kí ìrìné Barába.

¹⁷Née ní sìmì bì Piláto ndú'yú tǔ'dù 'yì ga bì kotruní royé ní kídí, “Yì bì ìlisé zíma otoómo wo zíse gì sìmì sígìnì ní náambi, Barába togú mbú Yésu bì ndìsìní ndólo wo yaá Kírésìto ní?”

¹⁸Gì zíá Piláto owo bú kídí Yúda e otoní bisinyí mǐmbé'deyé ro Yésu gbékpíne zíye óguyé kíe kó'dúne ní.

¹⁹Sìmì bì Piláto nì mǐndìsìné do kítì ngére ené ní, zí me'bea kákasa zíá kídí, “Ndá oto síllyì ro o'do bì luyú ené ledre wá née wá, gì zíá bisinyí 'duru ogù ándá roné go domá gì ro ledre ené.”

²⁰Tí lá zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí m̀ngburoko 'yi 'bi Yúda e 'dí'bi do tú'dú 'yi ga gére née kí ledre kídí idíní úku ledre gi ro do ótoómo Barába, do úfu Yésu 'dá'ba.

²¹Zí gávana kpá ndúndu'yú kídí, “Yi ga bi gbre ba, 'yi bi ílisé zíma ótoómo wo zíse ní náambi?” Zí 'yi e ínyiyé mbá úkulúgu ledre zía kídí, “Barába.”

²²Zí Piláto ndúndu'yú kídí, “Sara máídí nda méngi kí Yésu bi ndìşiní kpá ndólo wo Kírésito ní go 'di?” Zíye ínyiyé mbá úkulúgu ledre kídí, “Ídí phéphéonzo wo do m̀ngbúngu kágá.”

²³Zí Piláto ndú'yú yée kídí, “Gi ro 'di? Ledre bi luyú wo ní 'di?” Tí lá zí tú'dú 'yi ga gére gbúrógbó tátá royé nda 'dá'dá kídí, “Ídí phéphéonzo wo do m̀ngbúngu kágá.”

²⁴Simi bi Piláto lurú 'yi e ayíní yí eyé go zíngi eyé, mbí éyí bi zíne méngi a ní ndaá ní, zía 'dí'bi iní lúgu s̀lína ḱe do komoyé ore. Zía úku ledre kídí, “Misi'di umbu o'do née ndaá do s̀lína wá. Née yí ené ledre esé.”

²⁵Zí 'yi e ínyiyé mbá úkulúgu ledre kídí, “Sáma a idí ndá'ba dozé kí owú 'bi ezé e.”

²⁶Gi ore zía 'dí'biógu Barába gi simi s̀gini. Zía 'dí'biógu Yésu ócò wo, do ótoómo wo zíye ndéréye ḱe phéphé wo do m̀ngbúngu kágá.

Asikiri e foloní Yésu

(Lúru kpá M̀riko 15:16-21, Yiwáni 19:2,3)

²⁷Zí asikiri ga bi 'bi gávana ní 'dí'bi Yésu ndéré ḱe simi mongú bi eyé 'bi asikiri e zíye yóko royé mbá cigí a íri.

²⁸Zíye í'diógu bongó 'bi Yésu gi roa 'dá'ba do éşì mongú ngbángbá bongó eyé 'bi asikiri e roa,

²⁹do kúrókú ḱini káa do komú éşì a ro doa. Zíye í'bi ngbángbá do s̀lína káa zí 'bi ngére ní. Do ndìşiyé útúye do ngúrú s̀ndíye fólo wo kídí, “Ba, mongú ngére 'bi Yúda e.”

³⁰Zíye ndìşiyé údru súrú roa, do 'dí'bi ngbángbá bi gi do s̀lína née ndìşiyé ócò wo ḱe ro doa.

³¹Simi bi folo asání wo go ní, zíye í'diógu mongú ngbángbá bongó bi gáa roa ní, zíye éşilúgu bongó máa 'bi ené ní roa. Zíye 'dí'bi wo ndéréye ḱe phéphé wo do m̀ngbúngu kágá.

Yésu do m̀ngbúngu kágá

(Lúru kpá M̀riko 15:22-32, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

³²Simi m̀ndéréye, zíye ndíkíye kí ngíti o'do do misi'di kí ìrìné Simúna ndìşì ógu gi simi gara bi kí ìrìné Kuréne ní. Zíye gága o'do née ímbí m̀ngbúngu kágá 'bi Yésu.

³³Zíye ndéréóguyé do landa bi ndìşiní ndólo a Gologóta bi ini ledre gi simi a kídí, “Cóngó do'yi ní.”

³⁴Simi bi nderéoguní do landa née íri ní, zíye í'bí le'yí kóró bi lefení kágá simi a ní zí Yésu idí éwé a gi zí okó éyí miówo. Tí lá simi bi ewéuzu ní, zía ási ené kí éwé a.

³⁵Simi bi phephéní wo go do mingbúngbu kágá ní, zíye ónzó gbégbé ifi báyi bongó ené e kíe dongaraye.

³⁶Zí asikíri ga gére née ndéré ndísiyé bi ndísi lúrukása wo.

³⁷Zíye ékéóto ledre bi ufuní wo gi roa ní gá doa 'dága kídí, BA YÉSÚ, MONGÚ NGÉRE 'BI YUDA E.

³⁸Phephéní kóo kpá 'yi ugu e gbre kéne simi sındí kadra máa née. Kémbí a do sílì Yésu 'bi anú, ngíti a do ngelì.

³⁹Zí 'yi ga bi ndísiní ndéré kací misí'di gi ore ní ndísiyé úku sínyi ledre zí Yésu, kpá kí ndísi lágá doyé,

⁴⁰kí ndísi úku ledre zía kídí, “Úku yaá née ni ógu ndúru 'Dící 'bi Lomo zíne ubúlúgu a simi sílì ota, togú áyí tí Owú 'bi Lomo ma'díi yá, idí mu yómo royí, zíyi ndítíoguyí gi do mingbúngbu kágá girí bi yáa.”

⁴¹Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e ní kí 'yi 'dódo lorú e nda kí mingburoko Yúda e ndísiyé fólo wo kpá kenée.

⁴²Zíye ndísiyé úku ledre kídí, “Ni 'yi yómo 'yi e, tí lá utúasá yómo roné wá gi zí 'di? Ni kpá mongú ngére 'bi Isiréle e. Idí mu ndítíogú gi do mingbúngbu kágá girí, zíze ngúngu ledrea.

⁴³Ndísi úku ledre kídí, ‘Mááyí Owú 'bi Lomo.’ Née ni 'yi bi ngúngu ledre 'bi Lomo go ní. Lomo idí mu yómo wo cakaba togú Lomo ili wo bú ní.”

⁴⁴Kpá kenée, gba 'yi ugu ga bi phephéní yée kéye ní, zíye kpá ndísiyé úrú kese doa.

Ledre gi ro umbu Yésu

(Lúru kpá Máriko 15:33-41, Lúka 23:44-49, Yiwáni 19:28-30)

⁴⁵Nda gi ore née ní, ni ndéréogú kí yana kadra ní, zí mutúluru útúne simi gara ore mbúú bi ongó wá zaá gi simi sındí kadra ota kí tagá.

⁴⁶Simi sındí kadra ota (3) kí tagá née ní, zí Yésu gbúrógbóne 'dága kídí, “Ilóyi, Ilóyi, Líma sabákatani?” Ledre gi simi a kídí, “Lomo amá, Lomo amá, ótoómo máa gi zí 'di?”

⁴⁷Simi bi ngíti géyi 'yi ga bi niyí mitóroyé ore uwúní ledre ba ní, zíye úku ledre kídí, “Ni go ndólo Ilíya.”

⁴⁸Zí ngíti 'yi gi dongará 'yi ga bi gáa ore ní geré ngásáne 'dí'bi katúu. Zía ónzó a bu simi mindogó le'yí kóró do ésióto a do kágá ndéré kíe óto a tara Yésu gi ro zía mbúlú a.

⁴⁹Zí ngíti géyi 'yi e úku ledre kídí, “Idízé ótoómo wo ngúcuné. Zíze aka lúru a togú Ilíya ni ógu yómo wo yá.”

50Gi do kací bi Yésu gbúrógbó andá kpá roné kí kúrúne 'dága ní, zía ótoómo 'dówúne.

51Simi sɛndí kadra bi kóo née, zí mongú mbílí bongó bi ingí 'decíní simi 'Díjí 'bi Lomo kée ní, lófo ífi simíné gberé gbre kú gi 'dága gi bi. Zí do sogo káṅgá kízíné landa e kí ífi báyi simiyé.

52Zí bi ga bi zí 'yi ga bi kóo uyuní go 'desí ní ndókoyé. Zí 'yi ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Lomo go ní úrúye gi simi umbu do ídíye trídri.

53Zíye ólúóguyé gi simi bi. Nda gi do kací a bi Yésu urú gi simi umbu ní, zí 'yi ga gére née ndá'balúgu royé simi Yerusaléma zí tú'dú 'yi e lúru yée cù kí komoyé trídri.

54Simi bi mongú 'yi 'bi asikíri e kí asikíri ené ga bi ndísiní óndó Yésu simi bi bi otoní wo simi a lurúní kí'di káṅgá kí ledre ga bi mengíní royé mbá ní, zí ṅirí útúne simiyé kíngaya, zíye úku ledre kídí, “Ma'díi, ni yi ené tí Owú 'bi Lomo.”

55Tú'dú kará ga bi oguní kí Yésu gi simi káṅgá bi Galiláya ndísiyé sáká wo kí éyí bi ili ní, niyí kóo mitóroyé ndísi lúru kasa bi gi gbála.

56Dongará kará ga gére née kóo Maríya bi gi simi gara bi kí ìríné Magídála ní, Maríya bi mbágá Yakóbo e kí Yoséfa, nda kí mbágá Yakóbo e kí Yiwáni.

Otoní bi zí Yésu

(Lúru kpá Mária 15:42-47, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

57Ni ndéréogu kí tagá ní, zí ṅítí o'do kí ìríné Yoséfa ni 'yi bi kí tú'dú éyí zíne ní óguné gi simi gara bi ndísiní ndólo a Aramatáyo ní. Ni ṅúru 'yi lódú kací Yésu.

58Zía ndéréne ndú'yú Piláto idí ṅúṅgu a zíne 'dí'bi umbu Yésu ndéré óto a. Zí Piláto úku ledre do í'bí umbu Yésu zía.

59Zí Yoséfa 'dí'bi umbu Yésu yeme a simi bilámá bikenyi mbílí bongó,

60ndéré kée óto a simi mikánda bi ené bi iciomo gi roné simi landa ní. Zía gbúrúgbuóto mongú misisilekpe tutú ngbuturú tara bi ma'dáa do ndéréokpóne.

61Maríya bi gi simi Magídála nda kí ezené Maríya niyí kóo mindísiyé ìri re kenée ndísi lúru kása bi máa née.

Asikíri e ondóní bi bi zí Yésu ní

62Kílon dó a née kóo Sílí 'bi 'Dówúro, zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e ní kí Farúsáyo e ìnyiyé ndéréye zí Piláto.

63Zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, ledre bi 'yi ranga ba uku simi bi kóo ni aka trídri ní ṅásáogu go simizé. Uku kóo ledre kídí, ‘Née ni úyu, gi do kací sílì ota zíne úrúne.’

⁶⁴Idí kása asikíri e zíye ndéré ndísiyé sí bi íri óndó bi kí sílì ota (3) káa bi 'yì lódù kacíga niyí ógù úgu umbua zíye úku a zí 'yì e kídí urú go gí simì umbu. Ẹanga máa wo néesi nda ánga zía sínýíne rómo gí do yée ga bi kóo 'dá'dá ní za mbá.”

⁶⁵Zí Piláto úku ledre zíye kídí, “Dí'bisé asikíri e mu zíse ndérése óto yée ndísi óndó bi néesi zaá bilámáne káa zí bi áse ówo kací a ní.”

⁶⁶Néesi ní zí ya'dá ga gére néesi ndéréye sí bi. Zíye kúrúru 'dùtù tara bi néesi kurí, do 'dí'bióto asikíri e íri ndísi óndó a.

Matáyo 28

Yésu urú gí simì umbu

(Lúru kpá Mária 16:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

¹Akpa kí sí ndóndó simì sílì gí do kací Sílì 'bi 'Dówúro, zí Maríya Magídála kí ezené Maríya ínyiyé ndéréye sí bi.

²Diya káa ní, zí mongú kídí kánga méngi roné, zí maláyika 'bi Ngére Lomo óguné gí komo ere gbúrúgbuóyó tutú bi otoní ngbuturú tara mbotù bi bi zí Yésu ní 'dá'ba, do ndísiné gá do tutú néesi.

³Zí simì komo maláyika néesi ndísi ríriné ganya ganya ganya káa zí m'bilé'be iní ní, zí bongó bi roa ní ídine bikenýíne kpílélé.

⁴Zí asikíri ga bi otoní yée ndísi 'bá'ba bi néesi ní ní, zí royé úyuné za mbá miúyu gí zí ngiri, zíye ídiye káa zí éyí bi uyuní go miúyu ní.

⁵Zí maláyika néesi úku ledre zí kará ga gére néesi kídí, “Ndásé esé éré ngiri wá. Máowo bú kídí ndísisé gámásó'do umbu Yésu bi phephéonzóní wo do mingbungbu kágá ní.

⁶Ndaá 'bi ené lolu ona wá, urú yí ené go káa zí bi kóo uku zíse ní. Ógusé mu lúru bi kací a kídí bi kóo otoní wo ní.

⁷Ndérésé mu 'di'diya úku a zí 'yì lódù kacíga kídí, ‘Urú yí ené gí simì umbu go, ndéréokpó go zíse 'dá'dá íri simì kánga bi Galiláya ní. Áse ndéré ndíki wo íri.’ Néesi ledre bi mááyí úku a zíse ní.”

⁸Gí ore zí kará ga gére néesi gbúgbuóguyé gí simì bi girí abú kí ngiri royé yá, mimbé'deyé ni m'ducuné kí mongú rokinyi. Zíye ngásáye úku ledre néesi zí 'yì lódù kacíga.

⁹Diya káa ní zí Yésu ndíkiye kí kará ga gére néesi. Zía úku ledre zíye kídí, “Mandá zíse.” Zí kará ga gére néesi óguyé gbóo cigí a do útúye sí síndia óto úndrua.

¹⁰Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngiri wá. Ndérésé mu úku a zí 'yì lódù kacíma e, zíye ndéréye simì Galiláya, niyí ógundíki máa íri.”

Asikíri ukuní ma'dii ledre gí ro miúru Yésu

11 Simi bi kará ga gére née niyi do misi'di mindéréye ní, zí asikíri ga bi otoní yée ndísi óndó bi bi zí Yésu ní ñnyiyé ndéréye simi gara úku ledre ga bi menginí royé íri ní mbá zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e ní.

12 Simi bi manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e yóko royé kí ngíti géyi mingburoko 'yi eyé e yéme ledre bi yée niyi méngi a ní, zíye úgu komo asikíri ga gére née kí tú'dú kési,

13 zíye úku ledre zíye kídí, “Ídísé úku a zí 'yi e kídí, “Yi lódú kacíga oguní kí nduluna zíye úgu umbua simi bi ásé 'dú'du ní.’

14 Togú gávana ni úwú ledre née yá, azé ódro zía utúasá méngi sée bisinyíne wá.”

15 Gi ore zí asikíri e 'dí'bi kési née, zíye méngi a tí káa zí bi ukuní zíye ní. Zí phanda ledre née aṅgané tí kadra née dongará Yúda e ore mbá.

Yésu 'dodo roné zí 'yi lódú kacíne e

(Lúru kpá Mária 16:14-18, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yimikása~e 1:6-8)

16 Nda gi ore zí 'yi lódú kací Yésu ga bi sokó doa kí'do ní ñnyiyé ndéréye simi Galiláya do landa bi Yésu uku ledre a zíye ní.

17 Simi bi ogundikiní wo íri, zíye óto úndrua, tí lá ledre née utúasá ené kací komo ngíti géyi 'yi lódú kacíga wá.

18 Zí Yésu nda go óguné za gbóo cigíye zía úku ledre zíye kídí, “Babá i'bí úndru ledre ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo káṅgá ona ní go mbá zíma.

19 Bi kenée ní, ídísé mu ndéré zí kífú 'yi e za mbá, zíse óyóló'bó yée káa do 'yi lódú kacíma e, zíse bábátízí yée kí iri 'Bu, kí iri Owú, nda kí 'Dówú Lomo.

20 Ídísé 'dódo ledre zíye idíní óto úndru ledre ga bi máúku yée zíse ní mbá. Ma'díi mááyí ídí kése kací kadra mbá zaá gi simi bi mááyí ndá'baógu do sogo káṅgá ona ní.”

Márikò

Márikò 1

Yiwáni babatíza uku ledre miógu Kírésito

(Lúru kpá Matáyo 3:1-12, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

- ¹Ba dosí bilámá ledre gí ro Kírésito Yésu Owú 'bì Lomo.
- ²Ni káa zí bì kóo nébì Isáya eké kídí, “Mááyí kása 'yì kasa amá zíyì 'dádá, gí ro zía yémeómo mìsi'di zíyì nzíyiné.”
- ³“ 'Yì ni karanée ndísi ótrú ledre zí 'yì e sìmi súwú kídí, yémeómosé mìsi'di mu nzíyiné zí Ngére, ídísé 'dózo yéme mìsi'di zía.”
- ⁴Zí Yiwáni ógu ndísiné sìmi súwú ndísi úku ledre 'bì Lomo zí 'yì e kídí, “Ídísé ngúngu ledre 'bì Lomo zise óyóló'bó mimbé'desé do bábátízí sée gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre esé e.”
- ⁵Zí tǔ'dú 'yì e gí do bi e mǎngúngúcuá, ngíti géyì gí sìmi kǎngá bì Yúdáyá ní kǐ tǔ'dú ngíti géyì gí sìmi Yerusaléma ndéréye zí Yiwáni. Zíye úkuógu lúyú ledre eyé e, zía bábátízí yée sìmi ngbuṛu bì Yeredéne ní.
- ⁶Yiwáni esí kóo roné bongó bì u'yúní gí sìmi bì bangá bì gémele ní, zía ódó roné ká'dá bì yemení gí sìmi saná ní, éyí miánu ené ni kóo mbíra kǐ tezi.
- ⁷Zía kóo kpá úku ledre kídí, “'Yì bì ni ógu gí do kacíma ní, roko'bua romo do 'bì amá go kíngaya. Máútúásá gbawá ídíma káa do 'yì líkpí ká'dá wará ené gí ro í'díogu a gí sǐndía.
- ⁸Máí'bí babatíza zise lá kǐ iní, ni í'bí 'bì ené zise babatíza bì kǐ 'Dówú Lomo ní.”

Yiwáni i'bí babatíza zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 3:13-17, Lúka 3:21-22)

- ⁹Sìmi sǐndí kadra máa bì kóo nées ní, zí Yésu óguné gí sìmi gara bì Nazeréta sìmi kǎngá bì Galiláya ní, zí Yiwáni bábátízí wo sìmi ngbuṛu bì Yeredéne ní.
- ¹⁰Sìmi bì Yésu ni nda go ólúogu gí sìmi iní ní, zía lúru ere líkpí roné go, zí 'Dówú Lomo óguné doa pá pá pá pá káa zí kířikó'do ní.
- ¹¹Geré zí kúru ówúne zía gírí kídí, “Áyí Owú 'bì amá 'búyì ofu domá go. Mááyí kǐ rokinyi gí zíyì.”

Satána uzu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 4:1-11, Lúka 4:1-13)

- ¹²Gí ore geré, zí 'Dówú Lomo, 'dí'bi wo ndéré kǐe gbála sìmi súwú,
- ¹³zía ndísiné íri kǐ sílǐ cí gbre, zí Satána ndísiné úzu wo. Bangá súwú e niyí kóo kpá kíye íri. Zí ngíti géyì maláyika e ndísiyé sáká wo.

Yésu tonó moko 'bì Lomo sìmi Galiláya

(Lúru kpá Matáyo 4:12-17, Lúka 4:14-15)

14Gì do kací bì Eróde ónzó Yiwáni sìmì sígìni ní, zí Yésu ìnyìné ndéréne sìmì Galiláya, zía úku bìlámá ledre 'bì Lomo zí 'yì e ìri kídí,

15” Sìnḍí kadra nì go gbóo gí ro zí Lomo ídíne Ngére esé. Ídíse mu ngúnḡu bìlámá ledre 'bì Lomo zíse ótoómo bisinyí ledre e mbá 'dá'ba.”

16Kadra kí'è'do, zí Yésu ìnyìné ndéréne do gbúróngó mìkavu Galiláya, zía lúrúndíki Simúna e kí lúnduné Andiríya, kí ónzó mbírá eyé sìmì iní gí zía niyí yí eyé 'yì 'dí'bi kénzé e.

17Zía úku ledre zíye, kídí, “Ógusé mu lódú kacíma, zíma 'dódo ledre zíse, gí ro zíse ídíse 'yì 'dí'biógú 'yì e, ndaá lolu 'yì 'dí'bi kénzé wá.”

18Geré zíye ótoómo mbírá gí do sílìye zíye lódú Yésu.

19Zía ndéréókpóne gí ore lá cúku'dée, zía lúrúndíki wotí Zebedíya, Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni sìmì kuḡngba, ndìsìní tóko komo mbírá eyé.

20Sìmì bì Yésu lurúndiki yée ní, zía ndólo yée. Zíye ótoómo 'buyé Zebedíya e, kí 'yì 'bì moko eyé e sìmì kuḡngba ore, zíye útúye do kací Yésu, yóo zíye ndéréókpóye.

Yésu ogóoyó bicayi lomo e

(Lúru kpá Lúka 4:31-37)

21Zíye ndéréóguyé sìmì ngíti gara sìmì Galiláya bì kí ìrìné Kapáranawúma ní. Nda sìmì ngíti Sílí 'bì 'Dówúro, zíye ólúye 'Díjí Kótruro, zí Yésu ndìsìné 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e.

22Zí tara 'yì ga bì uwúní 'dódo ledre ené ní ìdríne mbá mìḍrì, gí zía mì'dódo ledre ené nì kóo kí roko'buné, ndaá 'bì ené kóo káa zí 'bì 'yì 'dódo lorú 'bì Músa wá.

23Sìmì sìnḍí kadra máa bì kóo née ní, ngíti o'do nì kóo kpá bo sìmì 'Díjí Kótruro ore nì kí dokéké sìmìné. Zía tónóne ìni ini, zía ìnyìné úku ledre zí Yésu kídí,

24” Yíjì, 'yì 'bì Nazeréta ba, éyí bì ìli gí zíze ní 'di? Ógú kára go gí ro úfuónzó zée? Máowo yíjì bú. Áyí Yésu, Mbigí Owú 'bì Lomo.”

25Zí Yésu úku ledre zí dokéké née cù kí sìmìné kídí, “Ídí ndécí tí, ólúógú gí sìmì o'do née mu”

26Zí dokéké kángba o'do née bisinyíne, zía óto wo ndìsì lánḡbané zi zi zi. Zí dokéké gbúrógbóne 'dága sìmì o'do née ìri, ábuwá née go mìólúógú a.

27Zí ledre née lútúne komo 'yì e za mbá, zíye tónóye úku ledre dongaráye kídí, “Bì káa 'bié ledre 'di? 'Bié mìkánda ledre? O'do ba i'bí lorú zí dokéké e zíye tí úwú kúrú.”

28Zí phanda ledre bì Yésu mengì née aḡgané sìmì Galiláya za mbá.

Yésu yomo tú'dú 'yì e

(Lúru kpá Matáyo 8:14-17, Lúka 4:38-41)

²⁹Simi bi oluoguní gí simi 'Díçí Kótruro ní, zíye ndéréye kí Yakóbo e kí Yiwáni 'be 'bi Simúna e kí Andiríya.

³⁰Niyí ndéréogú íri ní, towú Simúna kára 'yì ní mǐ'dú'duné bi, gí zía roa ìrì mǐrì. Zíye ìnyiyé úku ledrea zí Yésu.

³¹Zí Yésu ndéré 'dí'bi sílía, lálasiḱpì wo 'dága. Geré zí simi saná kára née zázáne, zía méngì éyì miánu zí Yésu kí 'yì ené e.

³²Nda go kí tagá, zí tú'dú 'yì e ndísi óguyé kí 'yì ndíyá eyé e kpá kí yée ga bi kí dokéké e simiyé ní zí Yésu.

³³Zí 'yì ga bi 'bi gara née yóko royé tú'dú tara mbotu 'díçí bi Yésu ní simi a ní,

³⁴zía 'dí'bióyó ríki ndíyá eyé e gí royé mbá. Yée ga bi kí dokéké e simiyé ní, zía lágaóyó yée gí simiyé mbá, zía úcuómo dokéké ga gère née ndaní ódro wá, gí zía owoní Yésu bú.

Yésu 'dódo ledre 'bi Lomo simi Galiláya

(Lúru kpá Lúka 4:42-44)

³⁵Zí Yésu áfáne akpa ngúcuné kí sí ndóndó simi bi bi ní aka mbumbumbu ní, ndéréne gí cigí 'be re gbála íni ini zí Lomo.

³⁶Zí Simúna e kí lafúne e ndéréye gámásó'do wo.

³⁷Simi bi nderé ndikiní wo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Tú'dú 'yì e niyí ndísi gámásó'do yí.”

³⁸Zía úku ledre zíye kídí, “Nderézé aka simi ngíti géyì owú gara ga bi kpí ní, máli kpá úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yì ga bi íri ní. Gí zía, née moko bi máogú gí roa ní.”

³⁹Zíye gámáye simi tú'dú ngíti géyì owú gara ga bi simi Galiláya ore ní, kí úku ledre 'bi Lomo simi 'Díçí Kótruro e, kpá kí lágaóyó dokéké e gí simi 'yì e 'dá'ba.

Yésu yomo ngíti 'yì kí bisinyí umbunonó

(Lúru kpá Matáyo 8:1-4, Lúka 5:12-16)

⁴⁰Zí ngíti 'yì kí bisinyí umbunonó roné óguné ngúngú roné zí Yésu, kídí, “Áko, togú utúasá go kací komoyí, ídí yómo máa.”

⁴¹Zí lerí méngì Yésu, zía óto sílìne ro o'do née, zía úku ledre kídí, “Máli go kenée, royí eme mu.”

⁴²Geré, zí bisinyí umbunonó née úkúne gí roa, zí roa ndá'baóguné bilámáne.

⁴³Zí Yésu kásalúgu wo kí lóru o'buó'bu kídí,

⁴⁴” Ndá úku 'dódo ledre née zí 'yì e wá. Ídí ndéré zí 'yì 'dáná éyì, zíyì òngoónzó bangá í'bí mbófo éyì kée zí Lomo káa zí bi Músa eké ní, niyí geré ówo a kídí umbunonó bi royí ní ukú go.”

⁴⁵O'do nées tonó nda yí ené geré úku ledre nées zí 'yí e. Gí zí kéyí nées, Yésu utúasá lolu ndéré simi ngíti géyí gara e wá. Ndíşiní nda kóo lá do bi bi ngará 'yí e ndaní doa tú'dú wá ní. Abú kenée ndotó, tú'dú 'yí e niyí kpá fú ndíşí ógú zía kací gara e mingúngúca.

Márikó 2

Yésu yeme şindí mişigírí (Lúru kpá Matáyo 9:1-8, Lúka 5:17-26)

- ¹Gí do kací owú şilí ca, zí Yésu ndá'balúgu roné simi gara bi Kapáranawúma, zí 'yí e úwú ledrea kídí nda'baogu go 'be.
- ²Zí tú'dú 'yí e óguyé, 'dúcu 'díćí bi ni simi a ní ndá, kémbí bifúó ndaá lolu wá. Zía ndíşiné 'dódo ledre 'bi Lomo zíye.
- ³Zí ngíti géyí ya'dá e eso (4) ímbíógu ngíti mişigírí kí gbagbara zía.
- ⁴Gí zía bi bi ndéréóguyé zí Yésu íri ndaá gí zí 'yí wá ní, zíye ékíye íciphútru do 'díćí fúó, zíye ímbíşí o'do nées zí Yésu 'díćí íri, kí ká'dá nyé kí gbagbara nées.
- ⁵Simi bi Yésu lurú kídí ya'dá ga gére nées nguᅇguní ledre ené go ní, zía úku ledre zí mişigírí nées kídí, "Owú 'bi amáa, máotoómo lúyú ledre eyí go."
- ⁶Ngíti géyí 'yí 'dódo lorú e niyí kóo mindíşiyé kenée ndíşí sómú ledre kídí,
- ⁷" O'do nées uku nées kenée ledre 'di? Uku sinyi ledre go. Lomo ni dujú ne 'yí otoómo lúyú ledre 'bi 'yí e."
- ⁸Geré zí Yésu ówo sómú ledre eyé, zía úku ledre zíye kídí, "Ndíşisé sómú ledre kenée gí zí 'di?"
- ⁹Ledre be 'di ni 'diya zíma gáa úku a zí o'do nées, 'Máotoómo lúyú ledre eyí go, togú inyiógu mu, 'dí'bi sáka eyí zíyí ndá'bayí 'be'?"
- ¹⁰Máili ídíşé ówo a kídí, máa Owú 'bi 'Yíma'dí, mááyí kí roko'bu gí ro otoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e kée do sogo káᅇgá ba." Zía óyó komoné úku ledre zí mişigírí nées kídí,
- ¹¹" Inyiógu mu, 'dí'bi sáka eyí mu zíyí ndá'bayí 'be."
- ¹²Zí o'do nées inyióguné tí do komoyé nées, 'dí'bi sáka ené, yóó do ndá'bané 'be. Zí tara 'yí ga bi kóo ore ní ídríye mbá mişdrí, zíye ndíşiyé úku ledre kídí, "Mbófo éyí zí Lomo. Tí bi ndíşizé ona ní, lurúzé aka ledre káa zí wo ba kú wá."

Yésu ndolo Lévi lódú nées (Lúru kpá Matáyo 9:9-13, Lúka 5:27-32)

- ¹³Zí Yésu kpá ndá'ba ánda roné do gbúróngó mişavu Galiláya, zí tú'dú 'yí e óguyé zía, zía ndíşiné 'dódo ledre zíye.

14Zíá ndéréókpóne gí ore, zíá lúrúndíki 'yì 'dó'dù ụsọrụ gí zí 'yì e kí ìrìné Léví Matáyo, owú 'bì Alafáyo, m̀ndíshíné s̀m̀m̀ mákítabu. Yésu ya zíá ní, “Ógụ mu, lódú kacíma.” Geré zí Matáyo ìnyìógụné zíye ndéréye kí Yésu.

15Kí tagá a née zí Léví yéme éyì miánu zí Yésu kí 'yì lódú kacíne e. Zí t̀t̀d̀d̀ ngíti géyì 'yì 'dó'dù ụsọrụ kpá ógụyé ìrì kí ngíti géyì 'yì lúyú ledre e gí zíá niyí nda kóo go mbá 'yì lódú kací Yésu.

16S̀m̀m̀ bì 'yì 'dódo lorù e ga bì Farusáyo e lúrúndiki Yésu kí ánu éyì miánu kí 'yì ga gére née ní, zíye ìnyiyé ndú'yú 'yì lódú kacíga kídí, “Mongú 'yì née ndíshíné ánu éyì kí 'yì 'dó'dù ụsọrụ kpá kí lúyú ledre ga gére née gí ro 'dì?”

17S̀m̀m̀ bì Yésu uwú ledre née kenée ní, zíá úku ledre zíye kídí, “Yì ga bì ndaní 'yì ndíyá e wá ní, nderéní eyé lengbe zí dokotóro e wá, d̀d̀ 'yì ndíyá e. Máógụ amá gí ro bilámá 'yì e wá, yì ené gí ro 'yì lúyú ledre e.”

'Yì e ndu'yúní Yésu gí ro órú tara'yì

(Lúrú kpá Matáyo 9:14-17, Lúka 5:33-39)

18Yì ga bì ndíshíné lódú kací Yiwáni ní, kí Farusáyo e ndíshíné lengbe órú éyì. Zí ngíti géyì 'yì e ndú'yú Yésu kídí, “Mongú 'yì, 'yì lódú kací Yiwáni e kí Farusáyo e niyí go órú éyì, sara 'yì eyí e orúní 'bì eyé éyì wá gí zí 'dì?”

19Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Yì ga bì ogúní 'd̀ỳỳtó m̀k̀ánda kára ní, niyí ndíshí 'bú lárá a káa be 'dì bì m̀k̀ánda adrúgu nì kíye ore ní? Utúasání ndíshí 'bú wá.

20S̀ndí kádra nì ógụ, do 'd̀'bióyó m̀k̀ánda adrúgu née gí zíye, née go s̀ndí kádra bì zíye órú éyì ní.

21” Utúasá zí 'yì ìc̀'̀d̀t̀t̀ ụngú bì ro kurú bongó ní, kí tara m̀k̀ánda bongó wá. M̀k̀ánda bongó née, nì lálalófo kurú a née fúó, zí ụngú née nda áyané rómo wo bì 'd̀'̀d̀ ní.

22Utúasá kpá do lótó m̀k̀ánda le'yì kóró s̀m̀m̀ kurú ndoko wá, gí zíá m̀k̀ánda le'yì née nì ụ'̀b̀ kí cóngó roné, zíá lóko kurú ndoko née gburá, zí le'yì kí ndoko née s̀nyíye gbrenghára. Bilámá a, idíní lótó m̀k̀ánda le'yì s̀m̀m̀ m̀k̀ánda ndoko ené kpí.”

Yésu nì kí roko'bù do S̀l̀l̀ 'bì 'Dówúro

(Lúrú kpá Matáyo 12:1-8, Lúka 6:1-5)

23Kádra kíé'do s̀m̀m̀ ngíti S̀l̀l̀ 'bì 'Dówúro, zí Yésu ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne e ndéréye kpurú gí s̀m̀m̀ ngíti yáká kére, zí 'yì lódú kacíga ga gére née tónóye lófo ngorù kére, kí ánu a.

24Zí Farusáyo e úku ledre zíá kídí, “Mongú 'yì, éyì bì 'yì eyí e ndíshíné m̀ng̀ moko s̀m̀m̀ S̀l̀l̀ 'bì 'Dówúro bì ngará ndaá s̀l̀l̀ 'bì moko wá ní gí zíá ní 'dì?”

25Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ólosé esé ledre bì kóo Dawídi m̀ng̀ s̀m̀m̀ s̀ndí kádra bì kóo 'bú m̀ng̀ yé kí 'yì ené m̀m̀ng̀ ní wá?

²⁶Kóo simi sɪndí 'bì Abiyatára mongú 'yì 'dáná éyí ní, 'bú mengi kóo Dawídi kí 'yì ené e go kíngaya, zía ólúne 'Díjí 'bì Lomo. Zía 'dí'bi ambata bì kóo 'yì 'dáná éyí e nìyí ánu a lá dùyè ye ní, zía ánu a, zía í'bí ngíti géyì zí 'yì ené e ánu a."

²⁷Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Sílí 'bì 'Dówúro nì gí ro 'yìma'dí e, ndaá 'bì ené 'yìma'dí e gí ro Sílí 'bì 'Dówúro wá.

²⁸Owú 'bì 'Yìma'dí, nì Ngére do Sílí 'bì 'Dówúro."

Márikò 3

¹Simi ngíti Sílí 'bì 'Dówúro, zí Yésu ólúne simi 'Díjí Kótruro, ngíti o'do nì kóo ore, kí umbusílíne.

²Zí ngíti géyì Farusáyo e ndísiyé lúru bí togú Yésu yéme sílì o'do née go simi Sílí 'bì 'Dówúro yá, zíye í'bí ngbángá a zí mɪngburoko 'yì e.

³Zí Yésu úku ledre zí o'do née kídí, "Ìnyìogú mu tóro 'dága do komo 'yì ga ba."

⁴Zí Yésu ndú'yú Farusáyo ga gére ní, "Ledre be 'di nì miútúásá do méngi a simi Sílí 'bì 'Dówúro. Méngi bilámá ledre káa zí sáká 'yì? Togú méngi bisinyí ledre káa zí úfu 'yì?" Ukuluguní ledre mbá wá.

⁵Zía lúru yée, zí bí sínýíne roa, zía ídíne kpá kí mongú sómú ledre, gí zía bí doyé orú mióru ní. Zía úku ledre zí o'do née kídí, "Dózo sílìyì née mu mbí." Zía 'dózo a, zí sílì ndá'baóguné bilámáne.

⁶Zí Farusáyo ga gére née ìnyiyé, ndéréye kótru royé kí mɪngburoko 'yì ga bí 'bì Eróde e ní yéme misómú ledre gí ro úfu Yésu.

Tú'dú 'yì e lodúní kací Yésu

⁷Zí Yésu ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne e ndéréye do gbúrógó mɪkavu Galiláya. Zí tú'dú 'yì e gí simi káṅgá bí Galiláya ní lódú wo íri.

⁸Simi bí 'yì e uwúní ledre ga bí ndísi méngi yée ní, zí ngíti géyì ìnyiyé gí simi Yerusaléma kí káṅgá ga bí Yúdáya kí Idumáya, nda kí ngíti géyì ìrigbére ga bí sága Yeredéne kí gara bí Táýire, kí Sidóna ní óguyé zía.

⁹Gí zía bí, 'yì máa ga gére née ofuní nda go ní, zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne e yémeómo ngíti owú kurúngba nzíyiné zíne ndísiné simi a gí zí bí kí ídíne royé ndá ke.

¹⁰Zía síkpì tú'dú 'yì e gí do ndíyá eyé e. Zí ngíti géyì 'yì ndíyá e ndísi kí ítrí royé gí ro óguyé gbóo ro Yésu, gí ro óto sílìye roa.

¹¹Simi bí bicayi lomo e lurúndikiní wo ní, zíye ndísi útúye bí kó'dú Yésu gbúrógbóye 'dága kídí, "Áyí Owú 'bì Lomo."

¹²Zí Yésu lóru yée kídí, ndaní úku 'dódo ledrené zí 'yì e wá.

Yésu geléogú 'yìmikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Matáyo 10:1-4, Lúka 6:12-16)

- 13 Zí Yésu ékíne do landa, zía ndólo 'yi ga bi ili yée ní,
- 14 zía géléogú ya'dá e sokó doa gbre (12), káa do 'yimíkása ené e gí ro zíne kása yée kací bi e kí úku ledre 'bi Lomo zí 'yi e,
- 15 kpá gí ro zíye ídíye kí roko'bu do dokéké e gí ro ndísi lágaoyó yée kíe.
- 16 Ba iri 'yi ga bi gelé yée sokó doa gbre ní. Simúna, wo bi Yésu í'bí ngíti iri zía, “Pétero” ní,
- 17 nda Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni, owú 'bi Zebedíya e. Née yée ga bi kóo Yésu ifi iriyé kídí, “Owú Rará e” ní,
- 18 Nda Andiríya, Phílipo, Batilimáyo, Matáyo, Tóma, Yakóbo wotí Alafáyo, Tadéyo, Simúna Zíloto ,
- 19 nda kí Yúda Keriyóta, bi í'bí ngbángá Yésu ní.

'Yi 'dódo lorú e ya Yésu ni kí Belezabúbú siminé

(Lúru kpá Matáyo 12:22-32, Lúka 11:14-23, 12:10)

- 20 Zí Yésu ndá'bayé 'be, zí tú'dú 'yi e kpá yóko royé, bi ánu éyí ndaá lolú zía kí 'yi lódú kacíne e wá.
- 21 Simi bi 'yi ené e uwúní ledre a ní, zíye ínyiyé ndéréye gí ro 'dí'bilúgu wo, gí zía, ukuní go ya, “Simi doa sinyí go misínyí.”

Roko'bu Yésu romo do 'bi Satána

- 22 Ngíti géyi 'yi 'dódo lorú ga bi oguní gí simi Yerusaléma ní, ukuní 'bi eyé kídí, “Yésu ni kí Belezabúbú siminé. I'bí cóngó ro zía ne, zía ndísiné lágaoyó dokéké e kíe.”
- 23 Zí Yésu ndólo yée, úku ledre zíye simi muruwayi kídí, “Satána ni kpá ndísi lágaoyó Satána 'dá'ba?
- 24 Togú 'yi 'bi ngére ndísiní méngi okó dengbíye yá, kánga 'bi ngére née toroyeme roné wá.
- 25 Kpá kenée togú sümü e ifiní royé, ndísi méngi okó akpa dengbíye yá, 'be 'bi eyé née toroyeme roné wá.
- 26 Togú Satána ndísi nda go méngi okó akpa kí 'yi ené e ní, niyí nda ndísi méngi moko ené káa be 'di? Roko'bu a ni úkú.
- 27 'Yi utúasá olú 'díci 'bi mongú ngére, ngáka éyí ené e wá, 'búo togú odóutu ngére née kí, ni nda fú ngáka éyí ené e gí 'díci ndéré kíe.
- 28 “ Máúku zíse ma'dí, Lomo ni ótoómo mílúyú ledre 'bi 'yi e, kí ledre ga bi ndísiní úku sinyi yée ní mbá.
- 29 Togú 'yi uku sinyi ledre gí do bi 'Dówú Lomo yá, Lomo otoomo ledre zía kú wá, gí zía méngi née go bisinyí ledre bi ngára utúasá úkú kú wá ní.”

30Yésu uku ledre née kenée, gi zía bi 'yi 'dódo loru ga gére née ukuní ledre kídí, “Ni kí bicayi lomo siminé ní.”

Ledre gi ro mbága Yésu kí lúnduga

(Lúru kpá Matáyo 12:46-50, Lúka 8:19-21)

31Zí mbága Yésu kí lúnduga ndéréóguyé do bi bi ni doa ní, zíye tóroyé ciki sága, kákasa 'dící íri ndóloógu wo zíye.

32Zí tú'dú 'yi ga bi gbaá cigí Yésu ní úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, mbágáyí kí lúnduyí e niyí ndólo yí sága 'dáa.”

33Zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Mbágáma e kí lúndumá e 'be náambi e?”

34Zía lúru 'yi ga bi niyí mindísiyé cigíne gbaá ba, zía úku ledre kídí, “Ga bi niyí ndísi ba, mbágáma e kí lúndumá e.

35'Yi ga bi ndísiní méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní, niyí ye lúndumá e lémimá e kí mbágáma e.”

Márikó 4

Muruwayi gi ro kufú

(Lúru kpá Matáyo 13:1-9, Lúka 8:4-8)

1Simi ngíti sındí kadra zí Yésu kpá ndéréne ndísi 'dódo ledre zí 'yi e do gbúróngó míkavu Galiláya. Zí tú'dú 'yi e yóko royé cigí a gbaá. Zía ékí ndísiné simi kurúngba ndísi 'dódo kása ledre zíye.

2'Dódo tú'dú ledre e zíye simi muruwayi kídí,

3” Úwúsé aka ledre ba, ngíti o'do nderé kóo óyú kufú ené.

4Simi bi ndísi óyú kufú ní, zí ngíti géyí útúye do misi'di, zí solú e óguyé lágá yée.

5Ngíti géyí utúní 'bi eyé do gbúgbúrú kídí bi kánga ndaa 'be'be'de ore wá ní. Zíye útúye 'diya gi zía cíyíye olú ené simi kánga mbí wá.

6Simi bi birará kadra suwu kíngaya ní, zíye á'dáye gi zía cíyíye ndaa simi kánga mbí wá, zíye gágáye rufú.

7Ngíti géyí kufú utú 'bi ené do bi kí kını e doné ní. Simi bi utú ní, ngboró yeme roné wá gi zía kını olúindí yí ené nda 'dútú bi ngbóró gi zía mbá.

8Ngíti a utú 'bi ené simi ngomu kánga, zía ánáne bilámáne kíngaya. Gi simi ngíti bi mینگí yáká owo kongu kíé'do doa sokó, gi simi ngíti a 'bi ené kongu ota. Zía ówo gi simi ngíti a kongu inyi.”

9Zí Yésu úku ledre kídí, “Yi bi mbílía uwú ledre bú ní, idí úwú ledre née.”

10Simi bi Yésu ni nda go ngúcuné ní, zí 'yimíkása ené e kí ngíti géyí 'yi lódú kacíga ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, ledre 'bié gi simi muruwayi gána ní káa be 'di?”

- 11 Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí ba go 'dódo a zíse. Togú zí ngíti géyì 'yì e yá, mááyí 'dódo a zíye sìmì muruwayi,
- 12 gì ro “nìyí lúru éyí ga bì mándìsì méngì yée ní, utúasá esé ówoyéme a wá, zíye ndìsìyé úwú ledre ga bì mááyí ndìsì úku yée ní utúasá ené olù sìmì dosé wá Idí oyólo'bóní misómù ledre eyé ba bo, káa bì Lomo otoomo mìlúyú ledre eyé go.’ ”
- 13 Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Ówosé esé ini ledre gì sìmì muruwayi néesé fú lá wá? Ásé nda ówoyéme ngíti géyì muruwayi ga bì mááyí úku yée ní káa be 'di?
- 14 Kúru Lomo nì káa zí kúfú bì ndìsìní óyù a yáká ní.
- 15 Ngíti géyì 'yì e nìyí 'bì eyé káa zí kúfú bì utú do mìsì'di ní. Nìyí úwú kúru Lomo 'diya, lu'bú kpá wá, geré zí Satána ógùnè 'dí'bióyó a gì sìmìyé.
- 16 Ngíti géyì 'yì e nìyí 'bì eyé káa zí landa ní. Nìyí úwú kúru Lomo zíye ídíye 'diya kí rokinyi.
- 17 Nda gì zía bì cìyí ledre ma'dáa ndaá sìmìyé wá ní, geré zíye ótoómo a gì zí 'do'dó bì ndiki yée go ní.
- 18 Ngíti géyì nìyí 'bì eyé káa zí kúfú bì utú dongará kìnì ní,
- 19 nda gì zí sómù ledre éyí ga bì 'bì sága, zíye ndìsìyé óto 'búye kíngaya ní, zí 'bú ledre 'bì Lomo nda úkúnè gì doyé, utúasání eyé lolù áná bìlámá miánáye wá.
- 20 Ngíti géyì 'yì e nìyí 'bì eyé káa zí ngomù káṅgá ní. Sìmì bì úwú kúru Lomo ní, zíye ṅúnṅu a, zí sómù ledre eyé óyóló'bó roné bìlámáne, zíye 'dí'bi a, zíye ndìsìyé méngì ledre ga bì Lomo ili ní, zí míméngì ledre eyé ídíne bìlámáne káa zí kúfú bì anáogù kongù kífé'do doa sokó (30), kongù ota (60) nda kí yée ga bì anáoguní kongù ìnyì (100) ní.”

Muruwayi gì ro bimiónṅó

(Lúru kpá Lúka 8:16-18)

- 21 Zí Yésù kpá úku ngíti ledre zíye kídí, “Yì ụndoto pho'du bú 'dìcì kacíne, zía ló'bu'dùtù a sí pheré, togú sí rangba? Nì óto pho'du néesé do nyára bi.
- 22 Gì ro zí éyí ga bì sìmì mìtùlurù ní, ídíye mbá do nyára bi. Gba ledre ga bì nìyí mìótoécìyé ní do ówo yée mbá.
- 23 'Yì bì mbílía úwú ledre bú ní, idí úwú ledre néesé.”
- 24 Zía kpá úku ledre kídí, “Ídísé óto ledre ga bì úwúsé yée néesé sìmì dosé. Mìsì'di bì ndìsìsè méngì 'yì e kífè ní, nì idí kpá ne mìsì'di bì do méngìsè e kífè nda za kíngaya ní.
- 25 'Yì bì nì kí éyí e zíne ní, nìyí í'bí yata a zía nda za kíngaya. 'Yì máa wo bì ngára éyí eyení zía wá ní, abú wo bì zía cúku'dée néesé nìyí 'dí'bióyó a gì zía kpúrú 'dá'ba.”

Ngíti muruwayi gì ro kúfú

26Zí Yésu úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre gí ro 'be 'bi Lomo káa zí 'yì bì oyù kúfú yáká ní.

27Kí kadra kí ndulù mbá togù nì 'dú'du togù nì mbú dilá yá, kúfú ga bì oyù yéé ní niyí útù zíye ngbóróye abú owo wá.

28Káṅgá ndìsì í'bí éyí miánu zíye lá dūú ne, zíye ngbóróye kíe, aka kókó sɔ̀ndíye, nda girí zíye ngbóróye, zíye gbórúye, nda geré go miánáye.

29Nda simi bì kére nì go nzíyiné gí ro óṅgó a ní, zía nda tónóne óṅgo a.”

Muruwayi gí ro kúfú musitáda

(Lúru kpá Matáyo 13:31,32, Lúka 13:18,19)

30Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi zíye kídí, “Mááyí ótoásá ledre gí ro 'be 'bi Lomo 'dáa ní kí 'di? Muruwayi bì nì útúásá kíe ní wo be 'di?

31Nì káa zí kúfú musitáda ní. Gí zía nì kúfú bì nì nzéré kíngaya ní.

32Abú kúfú kágá née nì nzéré kenée ndotó, togù 'dìyíní go yáká utù go yá, zía ngbóró rómoné do ngíti géyì éyì ga bì yáká ore ní mbá. Nì rásá tù'dú, zí solù e ndìsì úbù 'be 'bi eyé komoa.”

33Yésu ndìsì kóo 'dódo ledre zí 'yì e simi muruwayi. Mengí kenée gí do bì zíye ówo'dí'bi ini ledre gí simiyé.

34Kací kadra e mbá, togù Yésu nì go ndìsì 'dódo ledre yá, zía ndìsìné 'dódo ngíti géyì ledre e simi muruwayi. Simi bì lurú go tí lá céré yéé kí 'yì lódù kacíne e ní, zía ìnyìné úkuógu ledre gí simi muruwayi ga gére née mbá zíye.

Yésu uçumomo mongú síli kí ílì

(Lúru kpá Matáyo 8:23-27, Lúka 8:22-25)

35Nda kí tagá a née ní, zí Yésu úku ledre zí 'yì lódù kacíne e kídí, “Doguzé aka bi mu sága gí 'dí kerí.”

36Zíye ìnyiyé ótoómo tù'dú 'yì ga bì yokoní royé née ore, zí 'yì lódù kacíga ékílódù kací a simi owù kurúngba bì gáa ndìsì simi a ní, zí ngíti géyì 'yì e ékí 'bi eyé simi ngíti géyì kurúngba e yóó, zíye ndéréókpoye.

37Zí mongú síli óguné kpìkpìkpìkpì, zía ndìsìné ílíoṅu iní simi kurúngba bì Yésu nì simi a ní, gbuwa gbuwa gbuwa, ngítí kurúngba nda kí 'dúcu go cúku'dée.

38Yésu, nì mi'dú'duné, kí doné gá do éyì 'dága. Zí 'yì lódù kacíga ga ba ìnyiyé úru wo, kídí, “Áko, 'Yì 'dódo ledre, sómù eyì ledre umbu bì azé go úyu a, ba wá?”

39Zía ìnyìoguné, úku ledre zí síli kpá kí kùrùmù iní kídí, “Ídí tóro tí.” Zí síli tóroné tí, zí mongú gboṛu bi bì gáa ba ídine síí.

40Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Áyi, érésé ngirí gí zí 'di? Nṅúṅgusé aka esé ledremá fú lá wá?”

41Zí ngiri ledre bi Yésu mengi née olúne royé gbála, zíye tónóye úku ledre dengbíye kídí, “Bi káa lára 'yi 'di, bi síli kí kúrúmu iní uwúní ledre ené gba ye ní?”

Máiko 5

Yésu lagaoyó dokéké gi simi ngiti o'do

(Lúru kpá Matáyo 8:28-34, Lúka 8:26-39)

1Zí Yésu kí 'yi lódú kacíne e go 'dógu bi ndéréoguyé simi gara bi Gerésa ní.

2Simi bi Yésu ni go ndítíogú gi simi kurúngba ní, zí ngiti o'do kí dokéké siminé olúoguné gi dongará bi e zía.

3O'do máa née, ambá bi ndísi ené nda yi ené kóo sí bi e íri. 'Yi bi ni útúásá ódó wo abú kpá gba cú kí ká'dá késí ní ndaá.

4Odó andání kóo sındíja kí sílía go miódó ánda kí ká'dá késí ndísi 'déci yée gi roné fú lá mi'déci, gi zía, cóngó roa ofu kóo go. 'Yi bi zía útúásáne gba gi ro 'dí'bingeri wo ní ndaá kpá wá.

5Kí'dí bi ni go dongará bi máa ga gére née íri, togú kí kadra togú kí ndulu yá, zía ndísi gbúrógbóne 'dága kpá ndísi kí óngó roné kí tutú e.

6Simi bi o'do née lúrúndíki Yésu gi gbála ní, geré zía ngásáoguné zía íri, zía útúne gbrí do ngúrú sındíne bi kó'dú Yésu.

7Zía gbúrógbóne 'dága kídí, “Yésu, yi Owú 'bi Lomo bi komo ere ní, éyi bi íli gi zíma ní 'di? Ídí lólóbú zíma do komo Lomo kídí, ógu eyi ba gi ro méngi bisinyi ledre kíma wá.”

8O'do née uku ledre kenée gi zía bi Yésu úku ledre zí dokéké née kídí, “Ólúogú gi simi o'do née mu.”

9Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Iriyi náambi?” Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Irimá Owútú'dú, gi zía bi, azé tú'dú ní.”

10Zía ndísiné dódó roné ro Yésu kíngaya kídí, “Ndá lagaoyó zée gi ore wá.”

11Tú'dú mukúru e niyi kóo gbóo ore, ndísiní ánu éyi dogboru landa.

12Zí dokéké ga gére née dódó royé zí Yésu kídí, “Kása zée ndéré ndísi simi mukúru ga bi 'dáa ba.”

13Zí Yésu í'bi misí'di zí dokéké e olúoguyé gi simi o'do née, zíye ndéré olúye simi mukúru e. Zí tú'dú mukúru ga gére née éyi 'bi álifu gbre, ínyiyé ru ndúru'búye gi do gboru landa, ndéré útúye mbá simi mongu mikavu do úyuyé mbá.

14Zí 'yi 'bá'bá mukúru ga gére née ínyiyé ngásáye úku 'dódo ledre bi mengi roné née simi gara, kpá kí ngiti géyi bi ga bi gbóo gbóo ore ní mbá. Zí 'yi e óguyé mbá lúru ledre bi mengi roné née.

15Simi bi oguní zí Yésu ní, zíye ndíki o'do bi Yésu lagaogu dokéké e gi simi a ba kí ndísi bilámáne kí bongó roné. Zí ngiri méngi 'yi ga gére née kíngaya.

16'Yi ga bi lurúńí ledre bi méngi roné zí o'do née, kpá kí wo bi zí mukúrú e ní, zíye ndísiyé úku a zí lafúye e.

17Zí 'yi máa ga gére née ndísi dódó royé ro Yésu, idí mu olúogú gi simi kángá eyé gi ore 'dá'ba.

18Simi bi Yésu ékí go simi kurúngba ní, zí o'do bi dokéké e olúoguní gi simi a ní dódó roné ro Yésu yée idíní ndéré kéne.

19Yésu ngungu ené zíye ndéréye kéne wá, tí lá zía úku ledre zía kídí, “Ndá'ba aka 'be zí 'yi eyí e, zíyi líkpí bilámá ledre bi Ngére Lomo mengi zíyi kí bilámá mimbé'dené ní zíye.”

20Zí o'do née ínyiné ndéréne kí úku 'dódo ledre bi Yésu mengi zía née zí 'yi e simi kángá bi Dikapolísi kí tú'dú gara ga bi ore sokó ní mbá. Zí tara 'yi ga bi kóo ore ní ídríne mbá miídrí.

Yésu romo do umbu kí ndiyá

(Lúru kpá Matáyo 9:18-26, Lúka 8:40-56)

21Zí Yésu ékílúgu roné simi kurúngba zía 'dógu bi sága gi 'dí kéri, zí tú'dú 'yi e kpá ínyiyé yóko royé gbaá cigí a do gbúrúngó mikavu Galiláya íri.

22Zí ngúru mongú 'yi 'bi 'Díci Kótruro kí iriné Yáyiroyé óguné íri. Simi bi lurúndiki Yésu ní, zía ógu ndísiné ndoo sí síndí Yésu,

23ngúngú roné kíngaya kídí, “Áko, mongú 'yi, nyíma ni kí ndiyá zaá o'buó'bu ógu aka ndéré óto síllyi roa, gi ro zí ndiyá máa née úkúne gi roa zía ídine trídri.”

24Zí Yésu ínyiyé ndéréye kí o'do née. Zí tú'dú 'yi e útúye ruu do kacíye, misi'di eye lolu kóo zíye wá, ndísiní nda ndéré kí ítrí royé miítrí.

25Ngíti kára ni kóo dongará 'yi ga gére née kírí née kí ndiyá ká'dá 'bi kará e roné, simibi doa kfe go sokó doa gbre.

26Gamá zí tú'dú dokotóro e go má, zí kési úkúne gi zía miúkú, tí lá ndiyá tatá nda yí ené roa 'dá'dá.

27Simi bi kára née uwú ledre Yésu ní, geré zía ndéréne gi 'dí sogo a gi dongará tú'dú 'yi ga gére née óto síllye ro bongó bi ro Yésu ní.

28Zía somú ledre kídí, “Togú máoto síllye lá ro bongó ené yá, ndiyá ba ni úkú gi romá.”

29Simi bi mengi kenée ní, geré zí ndiyá née úkúne gi roa. Zía ówo a kídí simi sanáne eme go.

30Zí Yésu kpá ówo a kídí roko'bu bi siminé ní mengi moko go. Zía lúru bi 'dí sogoné, zía ndúndu'yú kídí, “Ambí oto síllye ro bongó amá ne?”

31Zí 'yi lódú kacíga úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, ‘Lúru aka lá tú'dú 'yi ga bi gbaá cigíyi ba, áyí ówo 'yi bi oto síllye royí ní káa be 'di?’ ”

- ³²Abú ndotó, Yésu ni kpá fú ndịsị lúru bi kere gi ro ówo 'yi bi oto sịlịne roné ní.
- ³³Zí kára née owo ledre bi mengi roné zine ní, zía óguné kí mbé'bé gi zí ngiri útúne sị sịndi Yésu, do úku ledre e gi do biné zí Yésu.
- ³⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Owú 'bi amáa, ndiyá ukú go gi royí, gi zía bi ngungu ledremá ní. Ndéré mu bilámáne 'dó'dó lolu wá.”
- ³⁵Simi bi Yésu ni aka ndịsị ódro ní, zí ngiti géyi 'yi e óguyé gi 'be 'bi Yáyi, zíye úku ledre zí Yáyi kídí, “Mongú 'yi, nyíyi ootomo 'dówú go. Ndá lolu 'dó'do mongú 'yi née wá.”
- ³⁶Ledre née ata ené koo kací komo Yésu wá, zía ñnyiné úku ledre zí Yáyi kídí, “Lomo royí ndáá úyu wá, ídì lá ngungu ledremá.”
- ³⁷Yésu ili ené zí tú'dú 'yi e lódú née wá, lá duú Pétero e kí Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni e.
- ³⁸Niyí ógu bi 'be 'bi Yáyi íri ní, tú'dú 'yi e niyí go ini ini kí mbúmbúdu.
- ³⁹Zí Yésu ñnyiné ólúne 'dịcị ini, zía úku ledre zí 'yi ga bi íri née kídí, “Ndásé ini ini wá, owú née uyu ené wá, 'du'du yi ené née lá mī'dú'du.”
- ⁴⁰Zí 'yi ga bi 'dịcị íri née útúye coo kúgu wo mīkúgu. Gi do kací bi uku ledre zíye ólúóguyé sága ní, zía 'dí'bi 'bumiowú kí mbágáa nda kí 'yi lódú kacíga ga bi niyí kéye ní do ólúókpoýe simi ngiti simi 'dịcị bi otoní umbu owú née simi a ní.
- ⁴¹Zí Yésu 'dí'bi sịlị owú née do úku ledre zía kí tara Aráma kídí, “Talíta kumu” kídí, “Nyíma, ñnyíogu mu 'dága”
- ⁴²Geré zí owúkára née úrúne, zía ñnyíoguné 'dága ndịsị gámáne. Zí tara 'bua kí mbágáa kí 'yi lódú kací Yésu ídríne mbá mīdrí.
- ⁴³Zí Yésu úku ledre o'buóbú zí 'bua kí mbágáa kídí 'yi e ndaní aka ówo ledre bi mengi roné née wá. Zía kpá úku ledre zíye idíní í'bí éyí miánu zía ánu a.

Máiko 6

'Yi e asiní gi ro Yésu simi Nazeréta

(Lúru kpá Matáyo 13:53-58, Lúka 4:16-30)

- ¹Gi do kací ledre née ní, zí Yésu e ñnyiyé kí 'yi lódú kacíne e gi ore ndá'balúgu royé simi Nazeréta, owú gara bi Yésu ngboró simi a ní.
- ²Simi ngiti Sílí 'bi 'Dówúro zí Yésu ndịsịné 'dodo ledre zí tú'dú 'yi e simi 'Dịcị Kótruro. Zí tara 'yi e ídríne mbá mīdrí kí úwú ledre ga bi ndịsị úku yée ní. Zíye ndịsịyé úku ledre kídí, “O'do ba ndiki mongú ówo ledre bi 'dényé káa ba gi 'da? Ambí 'dodo ledre ga gére née zía ne? Sara aka lá roko'bu bi ndịsị méngi mīngburoko ledre ga gére née kée née, ndiki gi 'da?”

³Zí ngíti géyì 'yì e úku ledre kídí, “Née ndaá 'yì yéme éyì e gí simì kágá ba wá? Bì nì owù 'bì Mariya bì lúnduga niyì Yakóbo, Yoséfa, Yúda kí Simúna e ní wá? Lémìga ndìshìní ndìshì fú kíze ona” Zíye lúrúcáyì wo do ásiyé kí ngúngu ledre ené.

⁴Yésù ya zíye ní, “Yì lónḡo e ndìshìní óto úndru nébì ye. Togù nda 'be yá, sùmuḡa otoní eyé úndrua wá.”

⁵Gí zía bì tù'dúye ngunḡuní ledre ené wá ní, mengì ené ledre ga bì kí roko'buyé ní ore wá, 'dì'bioyó ndíyá lá gí ro ngíti géyì 'yì e.

⁶Zía kóo ndìshìné sòmùlóbó ledre bì 'yì ga gére née ngunḡuní ledrené, gí zía wá ní.

Yésù kasa 'yìmikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Matáyo 10:5-15, Lúka 9:1-6)

Zí Yésù ìnyiyé ndéréye simì owù gara ga bì gbóo gbóo ore ní, kí 'dódo ledre zí 'yì e.

⁷Nda simì ngíti sílì, zía ndóloyóko 'yìmikása ené ga bì sokó doa gbre (12) ní, zía í'bí roko'bù zíye ídíye do dokéké e, zía kása yé gbre gbre.

⁸Zía úku ledre zíye kídí, “Simì mindérése, ídísé 'dí'bi lá dùyì ngbángbá. Ndásé 'dí'bi kombo e, ambata e, kí késì wá.

⁹Wará bì sùndìse ní asá go, ndásé 'dí'biḡngó bongó wá.

¹⁰” Togù óḡusé go simì ngíti gara, ídísé ndìshì simì 'be bì 'dì'biní sée go simì a simì sùmu ní áse nda fú ókpó gí ore.

¹¹'Be máa wo bì 'dì'biní sée simì a simì sùmu wá, uwúní ledre esé kpá simì a wá ní yá, ídísé ù'bù 'burù gí ro sùndìse cìkì ore simì bì áse go ndéréókpó ní gí ro zía 'dódo a kídí, asiní go gí romá.”

¹²Zíye ndéréókpóye, ndìshì úku ledre zí 'yì e, idíní óyólóbó mímbe'deyé.

¹³Zíye lágaoyó dokéké e gí simì tù'dù 'yì e, zíye sùsù'bù ro tù'dù 'yì ndíyá e, zí ndíyá eyé ùkùne.

Ledre umbu Yiwáni Babatíza

(Lúru kpá Matáyo 14:1-12, Lúka 9:7-9)

¹⁴Zí ngére Eróde úwú phanda ledre Yésù. Zí ngíti géyì 'yì e ndìshìyé úkulóbó ledre kídí, “Yiwáni 'yì bábátízì 'yì e bì kóo ufuní wo ba, urú go ne, ndìshì méngì ledre ga bì kí roko'buyé gére née gí zí kényì née.”

¹⁵Ngíti géyì 'yì e ya, Yésù nì, “Nébì Ilíya kóna ní.” Ngíti géyì ya, “Nì ngúru nébì gí dongará nébì ga bì kóo 'desì ní.”

¹⁶Simì bì Eróde uwú ledre ga bì 'yì e ndìshìní úku yé gí ro Yésù kenée ní, zía úku 'bì ené kídí, “Zí Yiwáni kóo máúfu wo ní, úrúne née go tǎ ne ma'díi?”

¹⁷Eróde 'dì'bi kóo Erodíya me'be lúnduné Phílìpo. Zí Yiwáni úku ledre kídí ndaá bìlámáne zía méngì kényì kenée wá. Zía 'dí'bi Yiwáni óto wo simì sígìni.

- ¹⁸Yiwáni ya kídí, “Ndaá miútúásáne zíyì 'dí'bióyó kára gí zí lúnduyì nda zíyì wá.”
- ¹⁹Gí zí kényì née ní, kémbì 'bú Yiwáni ndaá kóo do Erodíya wá. Zíá kóo óto ledre simíné kídí, née ní úfu Yiwáni 'búó.
- ²⁰Eróde ndìsì kóo éré kí úfu Yiwáni kpá ngirì, gí zíá owo bú kídí, Yiwáni luyú ené ledre wá. Zíá úku ledre zí 'yì 'bì sígìnjì e idíní lúrú bi kací a. Abú ledre bì Yiwáni ndìsì kóo úku a ní ndìsì 'dó'do sómù ledre ené yá ili kóo kpá fú ndìsì úwú yata ledre e gí zí Yiwáni.
- ²¹Zí misi'di líkpíne zí kára née Erodíya, gí ro úfu Yiwáni. Eróde mengì ayímbi 'bì sílì bì kóo arání née simì a ní. Zíá ndóloogù m̀ngburoko 'yì ené e kpá kí m̀ngburoko manda ga bì 'bì asikíri e ndìsìnjì méngì moko kéye simì káṅgá bì Galiláya ní.
- ²²Zí nyì Erodíya ólùne ndìsì lé'bé ke'bì, zí rokinyi méngì Eróde e kí 'yì ga bì kóo ndìsìnjì ánu éyì kéye ní mbá. Zí Ngére ìnyìné úku ledre zí owù née kídí, “Éyì bì ìli zíma í'bì a zíyì ní 'di? Mááyì í'bì a zíyì.”
- ²³Zíá ìnyìné lolóbù zí owù née kídí, “Tí lá éyì bì ìli wo ní mááyì í'bì a zíyì, abú yana káṅgá bì mááyì ngére simì a ba.”
- ²⁴Zí owù née ngásáne ndú'yú mbágáne kídí, “Máídí úku ledre 'di?” Mbágáa ya zíá ní, “Idíní í'bíogù kúrògbó do Yiwáni 'yì bábátízì 'yì e zíyì.”
- ²⁵Zí owù née geré ìnyìné ngásándá'bané úku ledre zí ngére kídí, “Máìli idíní í'bíogù kúrògbó do Yiwáni Babatíza zíma do éyì ona.”
- ²⁶Zí bì s̀nyìne ro ngére gbála. Nda lá, gí zíá bì, lolóbù go do komo 'yì ga bì ndoloogu yée ní, zí ngirì méngì wo asi wá.
- ²⁷Zíá kása 'yì kídí, “Ndéré mu úfu Yiwáni zíyì óguyì kí kúrògbó doa gírì.” Zí asikíri née ndéréne simì s̀gìnjì ìri, zíá úfu Yiwáni, zíá óṅgo 'dəcì goa,
- ²⁸do óguné kí kúrògbó doa do éyì, zíá ìnyìné í'bì a zí owù née. Zíá ndéréne kíe í'bì a zí mbágáne.
- ²⁹Simì bì 'yì lódù kací Yiwáni uwúní ledre a ní, zíye óguyé 'dí'bi umbu a, ndéréye kíe óto a.

Yésu í'bì éyì miánu zí 'yì e álifú ìnyì

(Lúrú kpá Matáyo 14:13-21, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

- ³⁰Zí 'yìmikása e ndá'baóguyé, zíye úku 'dódo ledre ga bì mengìnjì yée kí ledre ga bì 'dodoní yée zí 'yì e ní, mbá zí Yésu ma'dáa.
- ³¹Née ní zí t̀d̀d̀ 'yì e nda kóo ndìsì kí ógu zíye gbúrù gbùrù gbúrù gbùrù, s̀ndì kádra zí Yésu ánu éyì kí 'yìmikása ené e ndaá. Zíá úku ledre zí 'yìmikása ené e kídí, “Nderézé aka mu do ngíti owù bì gí ro zíse aka 'dówùrosé cúku'dée.”
- ³²Zíye ìnyiyé ngúcuyé kí kurúngba ndéréye do ngíti owù bì.

- 33Zí tǔ'dù 'yì e lúru yé kǐ ndéré, zíye tónóye óguyé gí sǐmì gara ga bǐ ore ní mbá, ndǐsì ngásáye ruu gí do gbúróngó, óguùtu royé fì ye gí zǐ Yésu íri.
- 34Sǐmì bǐ Yésu ekìogù gí sǐmì kuṙungba ní, zǐa lúru tǔ'dù 'yì ga gére née, zǐ leríye méngì wo, gí zǐa nìyí kací komoa káa zǐ kábìrìkì ga bǐ 'yì lúru bǐ ndaá kacíye wá ní. Zǐa tónóne 'dódo tǔ'dù ledre e zíye.
- 35Nda go kǐ tagá, zǐ 'yì lódù kacíga óguyé úku ledre zǐa kídí, “Mongú 'yì, bǐ ba 'be ndaní doa wá, kadra utú kpá go.
- 36Ídí úku ledre zǐ 'yì ga ba ndéréye do bǐ ga bǐ gbóo gbóo kǐra ní ní, gí ro zíye úgú éyí miánu, zíye ánu a.”
- 37Zǐ Yésu úku ledre zíye kídí, “Ídísé í'bí éyí miánu zíye.” Zíye úkulúgu ledre zǐ Yésu kídí, “'Yì ga gére née ofuní go. Abú késí idí ba gáa zíze ona kpá za cù késí 'bǐ 'yì bǐ mengì moko gí roa sǐmìbǐ kǐé'do ní yá, utúasá fú lá úgú éyí miánu, zǐa ásáne kǐ 'yì ga gére née wá.”
- 38Zǐ Yésu ndú'yú yé kídí, “Ambata nǐ zǐse kǐrǐ née mbá ndu?” Sǐmì bǐ nderéní lúru a ní, zíye óguyé kǐ ledre kídí, “Ambata nǐ íri lá dùú ìnyì, kǐ mǐnzéré kénzé e gbre.”
- 39Zǐ Yésu úku ledre, idíní ífíbáyì 'yì ga gére née zíye ndǐsiyé bǐ do súwú e ore.
- 40Zǐ 'yì e ndǐsiyé bǐ e mǐngúngúcua, ngítì géyì míya, ngítì géyì cǐ gbre doa sokó.
- 41Zǐ Yésu 'dí'bǐ ambata bǐ ìnyì kǐ mǐnzéré kénzé ga bǐ gbre née, zǐa lúru bǐ komo ere 'dága, zǐa í'bí mbófo éyí zǐ Lomo, do 'déweífi sǐmì a. Zǐa í'bí yé zǐ 'yì lódù kacíne e ífi yé zǐ 'yì e. Zǐa ífi mǐnzéré kénzé ga bǐ gbre née kacíye kpá kenée.
- 42Zǐ 'yì ga gére née ánu éyí, zǐa útúásáne kǐye kpìní.
- 43Zǐ lódù kacíga 'dó'dúyóko nyunyú ambata kǐ kénzé bǐ 'yì e lereomoní ní, zǐ gbété e 'dúcuyé kǐye sokó doa gbre.
- 44'Yì ga bǐ kóo anuní éyí née ní, oloní ya'dá e mbá álifú ìnyì.

Yésu nderé do iní

(Lúru kpá Matáyo 14:22-33, Yiwáni 6:15-21)

- 45Geré gí ore, zǐ Yésu kása 'yì lódù kacíne e ndéré 'bǐ eyé 'dá'dá kǐ kuṙungba sǐngó née sǐmì Beteseyída. Zǐa aka ídíáká 'bǐ ené 'dá'ba úku ledre zǐ 'yì ga gére née ndá'bayé 'be.
- 46Sǐmì bǐ uku ledre go zǐ 'yì ga gére née kídí bayíní mu ní, zǐa ékǐne do landa íni ini zǐ Lomo.
- 47Zǐa ndǐsíné do gbúróngó íri ngúcuné gí kǐ tagá, zǐ 'yì lódù kacíga ndéréóguyé kǐ kuṙungba yana mongú mǐkavu.

⁴⁸Zí Yésu lúrúndíki 'yi lódú kacíne e kí 'dó'dó kí ndéré yana iní, gí zía bí síli ilí 'diyi roné yóo doyé ní. Nda go kí sí ndóndó zí Yésu tónó ndéréne do iní zíye íri, zía áyíne ókpóómo yée.

⁴⁹Zíye lúrúndíki Yésu kí ndéré do iní, somúní 'bí eyé kídí, nì 'yi lará, zíye tónó gbúrógbóye gí zí ngìrì.

⁵⁰Sìmi bí ìnyìní mbá lúrúndíki Yésu ní, zí ngìrì méngì yée kíngaya. Zí Yésu úku ledre kídí, “Ndásé éré ngìrì wá, ídísé ódó mimbé'desé née yí ené máa.”

⁵¹Zía ékíne zíye sìmi kurúngba, geré zí mongú síli bí gáa née ndécíne, zí bí ídíne síí. Zí ledre née lútúne komoyé.

⁵²Abú lurúní ledre bí Yésu méngì zía óyóló'bó ambata bí cúku'dée ní, ídíne mongú éyí zí tǔ'dǔ 'yi e mbá ánu a ní, go cú kí komoyé yá, zí sómú ledre eyé 'dǔtúné owo'di'biní ini ledre gí sìmi a wá.

⁵³Sìmi bí 'doguní bí go sága ní, zíye ndéréye sìmi gara bí Geneseréta ní, zíye ìnyiyé ódóngérì kurúngba ore.

⁵⁴Sìmi bí ekìoguní ní, geré zí 'yi e ówo a kídí Yésu ogu née ne.

⁵⁵Zí 'yi ga gére née báiyé sìmi gara ga bí ore ní mbá kí ìmbíogú 'yi ndíyá eyé e zí Yésu tí káa zí bí lengbe ndìsìní méngì a togú owoní go ya Yésu nì go ore ní.

⁵⁶Bi ga bí za mbá Yésu ndìsì ndéré doyé ní, 'yi e ndìsìní ìmbíogú 'yi ndíyá eyé e zía, togú sìmi sùu zíye ndìsì dódó royé roa gí ro zí 'yi ndíyá eyé e 'dí'bi lá gba tara bongó bí gí roa ní. Yée ga bí 'di'biní sílìye roa ní, zí ndíyá eyé ùkúne gí royé mbá.

Márikò 7

Yésu 'dodo ledre gí ro ondú 'bí Yúda e

(Lúru kpá Matáyo 15:1-9)

¹Kadra kí'edo zí Farusáyo e kí ngíti géyì 'yi 'dódo lorú ga bí oguní gí sìmi Yerusaléma ní yóko royé cigí Yésu.

²Zíye lúrúndíki ngíti géyì 'yi lódú kací Yésu kí ndìsì ánu éyí kí “ìndrì” née kídí luguní sílìye kí wá.

³Yúda e, kíngaya kí Farusáyo e, anuní eyé eyí geré miánu wá, niyí aka lúgu sílìye kací ondú eyé kí.

⁴Togú nda'baoguní go gí sìmi sùu yá, niyí aka lúgu sílìye kí niyí fú ánu éyí. Zíye ndìsìyé kpá lódú kací ngíti géyì ondú ga bí káa zí lúgu sìmi éyí ga bí ndìsìní ánu éyí sìmiyé ní.

⁵Zí Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú ga gére née ndú'yú Yésu kídí, “Éyí bí 'yi lódú kacíyì méngìní ledre e gí zía kací lorú 'bí ondú 'bí mǐngburoko 'yi ezé e gí zía wá ní 'di? Bí zíye ndìsìyé ánu éyí geré miánu, luguní sílìye kí wá ní?”

- ⁶Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ábuwá, nébì Isáya uku kóo gì rosé tí mbigí ledre kídí, “Yì ga ba ndìshìní óto úndrumá lá dùy do tarayé, tí lá mimbé'deyé nì yì ené gì romá gbála.
- ⁷Ndìshìní mbófo máa lá gbékpíne, ndìshìní tí 'dódo ledre ní, tí lá yì eyé lorù eyé 'bì 'yìma'dí e.'
- ⁸Ótoómosé mbigí lorù 'bì Lomo kenée, zíse nda yì esé lánýáse ro ondù esé 'bì 'yìma'dí e.”
- ⁹Zíá úku ándá ledre zíye kídí, “Ndìshìsé lé'bé'dófù do lorù 'bì Lomo, zíse ndìshìsé méngì ledre esé e kací ondù 'bì bulúndusé e.
- ¹⁰Músa i'bí kóo lorù 'bì Lomo go zíse kídí, ‘Ídí óto úndru 'bùyì e kí mbágáyì. 'Yì bì nì uku tara sinyí zì 'buné e kí mbágáne ní, idíní úfu wo 'dá'ba.’
- ¹¹Ndìshìsé 'dódo lorù bì 'bì bulúndusé e ní zì 'yì e kídí, togù 'yì 'bùà togù mbú mbágáa ili sáká éyì gì zíá yá, nì miútúásáne 'yì née idí úku ledre zì 'buné née togù mbágáne kídí, ‘Éyì bì mállì sáká yìi kíe ní, ndaá lolù wá, máí'bí go zì Lomo.’
- ¹²Ndìshìsé née go sínyíónzó 'yì e, sakání lolù 'bùyé e kí mbágáye wá.
- ¹³Ótoómosé lorù bì 'bì Lomo kenée, zíse lánýáse ro ondù esé. Zíse ndìshìsé méngì tǔ'dù ngíti géyì bisinyí ledre e.”
- ¹⁴Zí Yésu ndóloógù tǔ'dù 'yì e, zíá úku ledre zíye kídí, “Ídísé aka úwú ledre bì mááyì úku a ba, zíse ówo ini ledre gì simì a.
- ¹⁵Éyì bì 'yìma'dí ánu simíné ní, oto ené wo zíá ídíne bisinyíne do komo Lomo wá. Bisinyí ledre bì ndìshì olúogù gì tara'yì ní, ndìshì óto 'yì ne, zíá ídíne bisinyíne do komo Lomo.
- ¹⁶'Yì bì mbílía uwú ledre bú ní, ídí úwú ledre née bilámáne.”
- ¹⁷Simì bì Yésu nda'baní nda gì ore go 'be, niyí go 'dící ní, zì 'yì lódù kacíga ndú'yú wo gì ro muruwayi bì gáa uku née.
- ¹⁸Zíá úku ledre zíye kídí, “Ówosé esé ini ledre gì simì ledre bì gáa máúku née fú lá wá? Máyá, éyì bì 'yìma'dí anu wo simíné ní, oto ené wo zíá ídíne bisinyíne do komo Lomo wá.
- ¹⁹Éyì miánu nderé ené ndìshì simì mimbé'de 'yì wá, ndìshì lá simì 'yì, nda girí, zíá olúóguné gì simì a sága. Éyì miánu e mbá niyí bilámáye gì ro ánu yée.”
- ²⁰Zíá ìnyìné kpá úku ngíti ledre kídí, “Éyì bì ndìshì 'dí'bióyó 'yì gì ro Lomo 'dá'ba ní, nì lá dùy bisinyí mimbé'de 'yì.
- ²¹Gì zíá 'yì bì mimbé'dea emengù ní, bisinyí misómù ledre niyí ndìshì ógù zíá káa zì: méngì 'berì, kí úgu ugu, kí úfu 'yì e, kí só'do ro'yì kí 'yì bì ófúsé rosé kéne wá ní,

22 Kí óto 'bú éyí 'bì 'yì e, kí ngíti géyì bisinyí ledre e, kí lóndo 'yì e, kí ledre bì ndìsì 'dí'biógu komokenyí ní, kí óto bisinyí mimbé'de ro 'yì e, kí líkpí ìrì 'yì, kí ìlì, nda kpá kí bicayi ledre e.

23 Bisinyí ledre káa zí ga gére ní, ndìsìní olúógu gí sìmì mimbé'de 'yì, zíye óyóló'bó 'yì bisinyíne do komo Lomo.”

Yésu yomo nyí 'yì lónḡó

(Lúru kpá Matáyo 15:21-28)

24 Zí Yésu ìnyìné gí ore ndéréne sìmì gara bì Táyire ní. Zíá olúne sìmì ngíti 'díjí ili ené kóo zí ngíti 'yì ówo a wá. Abú kenée ndotó, ledrea utúasá ené ló'bo wá.

25 Ngíti kára ni kóo ore nyíá ni kí dokéké sìmíné. Sìmì bì uwú ledre kídí Yésu ni sìmì ngíti 'be ore ní, zíá geré óguné útúne do ngúrú sìnḡíne bi kó'dú Yésu.

26 Kára máa née ni nyí 'yì 'bì Gíríḡí arání wo sìmì káḡá bì Súrìya bì ndìsìní kpá ndólo a Fonísiya ní. Zíá ógu dódó roné zí Yésu idí ndéré lágaóyó dokéké gí sìmì nyíne 'dá'ba.

27 Zí Yésu úkulúgu ledre zíá kídí, “Éyí miánu 'bì owú e idíní ánu yí eyé ye, ndaní í'bí a zí ísì e wá.”

28 Kára née ya, “Ni tí káa zí bì úku née Ngére. Abú kenée ndotó, ísì niyí 'dó'dú 'bì eyé gbóo nyunyú a bì ni ndìsì rère gí tara owú maáge ní.”

29 Yésu ya zíá ní, “Ódro go bilámáne, ndá'ba mu 'be, dokéké olúoguní gí sìmì owú 'bì eyí go.”

30 Zí kára née ndá'balúgu roné 'be, zíá ógundíki owú kí 'dú'du dokéké olúoguní gí sìmì go.

Yésu líkpí mbílí mimbílí ngbütú

31 Zí Yésu ìnyìné gí sìmì gara bì Táyire, ndéréne kpurú gí sìmì wo bì Sidóna ní, zíá ndéréóguné do míkavu Galiláya, zíá ndéréókpóne sìmì Dikapolísì.

32 Zí ngíti géyì 'yì e óguyé kí ngíti o'do, ni mimbílí ngbütú, odroenzì roné gí zíá wá, zíye dódó royé ro Yésu, idí óto sílìne ro o'do née.

33 Sìmì bì Yésu 'dí'bi o'do née ndoo 'dí sogo ní, zíá ésì nzisílìne gu mbílía. Zíá lú'bu súrú, zíá óto a do dondene o'do née.

34 Zí Yésu ìnyìné lúru bi komo ere 'dága, zíá 'dówúne difi, zíá úku ledre kídí, “Éfata” ledre gí sìmì a kídí, “Líkpí mu”

35 Geré, zí mbílí o'do née líkpíne, zí dondene kpá líkpí roné, zíá tónó ndìsì ódroné zí 'yì e bilámáne.

36 Zí Yésu úku ledre kídí, “Ndásé aka úku 'dódo ledre née zí 'yì e wá.” Abú ucuomo yéé kenée ndotó, ukutatání nda yí eyé ledre née 'dá'dá.

³⁷Simi bi 'yi e uwúní ledre née ní, zía lútúne kací komoyé, zíye úku ledre kídí, “Ábuwá, Yésu ni yi ené bilámá 'yi. Mengiyeme ofu ledre e go. Yeme 'yi ga bi odroní wá ní zíye ódroyé. Yée ga bi mimbílí ngbutú e ní, zíye úwú ledre.”

Márikó 8

Yésu í'bí éyí miánu zí 'yi e álifú eso

(Lúru kpá Matáyo 15:32-39)

¹Simi ngíti sɔndí kadra, zí tɔ'dú 'yi e kpá yóko royé. Simi bi éyí miánu ndaá lolu zíye wá ní, zí Yésu ndóloógu 'yi lódú kacíne e úku ledre zíye kídí,

²” Lerí 'yi ga ba mengi máa yáa go miméngi, mengizé kéye kára go sílì ota, éyí miánu ndaá zíye wá.

³Utúasá zíma ótoómo yée ndá'bayé 'be kí 'bú wá, komoyé ni ɔlú do misi'di, zíye útúye gi zía ngíti géyi oguní gi gbála.”

⁴Yi lódú kacíga ya zía ní, “Azé ówo éyí miánu simi súwú ona í'bí a zí tɔ'dú 'yi e káa zí ga gére née gi 'da?”

⁵Zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Ambata ni zíse kírí née ndu?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ambata ni lá dɔú ñnyi doa gbre (7).”

⁶Zía úku ledre zí 'yi e kídí ndísisé aka bi. Zía 'dí'bi ambata ga bi ñnyi doa gbre (7) née, í'bí mbófo éyí zí Lomo gi royé, zía 'deweífi simiyé, í'bí yée zí 'yi lódú kacíne e gi ro ífi yée zí 'yi e, zíye méngi a tí kenée.

⁷Minzéré kénzé e ñyi kóo kpá bo zíye ore cúku'dée, zí Yésu kpá í'bí mbófo éyí zí Lomo, zía ñnyiné úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née, idíní kpá ífi kénzé ga gére née zí 'yi e.

⁸Zí 'yi ga gére née ánu éyí, zía ásáne kíye mbá. Zí 'yi lódú kacíga 'dó'dúyóko ngítí a bi 'yi e lereomoní ní, kí mbúra e kpá ñnyi doa gbre.

⁹Yi e ñyi kóo tɔ'dú, ya'dá e ñyi 'bi eyé álifú eso (4,000). Zí Yésu í'bí misi'di zíye ndá'bayé 'be 'bi eyé e.

¹⁰Geré zíye ñnyi 'bi eyé kí 'yi lódú kacíne e ékíye simi kurúngba ndéréye simi ngíti kánga kí ñriné Dalamanúta.

Farúsáyo e uzuní Yésu

(Lúru kpá Matáyo 16:1-4)

¹¹Zí ngíti géyi Farúsáyo e óguyé úzu Yésu kí ndú'yú kídí, “Ídí méngi ngíti géyi ledre ga bi kí roko'buyé komo ere ní.”

¹²Zí Yésu 'dówúne difi, zía úku ledre zíye kídí, “Éyí bi 'yi ga bi cakaba ba ndísiní ndúndu'yú gi ro zíye lúru ledre bi kí roko'buyé té kí kí komosé gi zía ní 'di? Máúku zíse ma'díi, máútúasá méngi éyí kenée zí 'yi e káa zíse née wá.”

¹³Zía ótoómo yée ore, zía ndá'ba ékílúgu roné simi kurúngba, do 'dógu mikavu sága gi 'dí kerí.

Bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo

(Lúru kpá Matáyo 16:5-12)

- 14**Ábuwá 'yimikása e ootomoligini ambata go. Wo bi zíye simi kuřungba ní ni lá dụú kífé'do.
- 15**Yésu ya zíye ní, “Komosé idí idí rosé. Zíse 'bábá rosé gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí 'yi 'bi Eróde e bi káa zí 'de'dí bi ndişini óto a simi ambata eyé e ní.”
- 16**Zíye tónó ódroyé dengbíye kídí, “Uku ledre née kenée gi zía bi ambata ndaá zíze ona wá ní?”
- 17**Yésu ówo sómú ledre eyé née go, zía úku ledre zíye kídí, “Ndíşisé ódro gi ro ambata bi ngára ndaá ní gi ro 'di? Ówoyémesé esé fú lá ledre née wá? Éyí bi mimbé'desé ni gi zía bisinyíne kenée ní 'di?”
- 18**Bi komosé ni bo ní, lúrusé esé bi wá? Mbílise uwú ené kpá ledre wá? Sómundíkisé esé kpá ledre wá?
- 19**Simi bi kóo má'déweífi simi ambata ga bi inyi (5), zí 'yi ga bi álifu inyi (5,000) ní, ngítí a bi kóo anuomoní ní, 'ducuní kóo gbété e ndu?” Zíye úkulúgu ledre kídí, “Gbété e sokó doa gbre (12).”
- 20**” Sara yée ga bi kóo inyi doa gbre (7) má'déweífi simiyé zí 'yi ga bi álifu eso (4,000) ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo mbúra e kí ngítí ye ndu?” Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mbúra e inyi doa gbre (7).”
- 21**Yésu ya zíye ní, “Sara née ní ní, ówosé aka ledre gi simi a fú lá wá?”

Yésu likpí komo o'do simi Beteseyída

- 22**Zíye óguyé simi Beteseyída, zí ngítí géyi 'yi e 'dí'biógu ngítí o'do komoa ndaá, zíye dódó royé ro Yésu idí óto sílíne ro o'do née.
- 23**Zí Yésu 'dí'bi sílí, zíye ólúóguyé kéne gi simi owú gara née sága. Zía óró súrú ro komo o'do née, zía óto sílíne roa, zía ndú'yú wo kídí, “Lúruńdiki éyí e go íri?”
- 24**Zía lúru bi cii, zía úku ledre kídí, “Málúruńdiki tí 'yi e go ní, tí lá niyi káa zí kágá e ndişini gámá ye ní.”
- 25**Zí Yésu kpá ótoándá sílíne ro komoa, zí komoa líkpíne zía nda lúruyéme éyí e bilámáne.
- 26**Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndá'ba mu 'be, tí lá ndá aka 'dódo royí zí 'yi e simi gara íri wá.”

Pétero uku ledre Yésu kídí ni Kírésito

(Lúru kpá Matáyo 16:13-20, Lúka 9:18-21)

- 27**Zí Yésu iniyé gi simi Beteseyída gi ore kí 'yi lódú kacíne e, do ndéréóguyé simi do 'be ga bi cigí gara bi Kayisaríya Phílipo ní. Simi ndéréye do misi'di, zía ndú'yú 'yi lódú kacíne e kídí, “Yí e ndişini úku a ya mááyí náambi?”

28Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngíti géyì 'yì e ukuní 'bì eyé kídí, áyí Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e, ngíti géyì ya, áyí nébì Ilíya, ngíti géyì ya, áyí ngúru nébì ga bì kóo 'desí ní.”

29Zí Yésu kpá ndú'yú ándá yée kídí, “Sara nda sée, úkusé 'bì esé kídí mááyí náambi?” Pétero ya zía ní, “Áyí Kírésìto.”

30Zí Yésu lórù yée kídí, “Ndásé aka úku 'dódo ledre máa née zí 'yì e wá.”

Yésu uku'dodo ledre umbuné

(Lúru kpá Matáyo 16:21-28, Lúka 9:22-27)

31Zí Yésu tónóne 'dódo ledre bì 'yì e niyí méngì née kíe ní zí 'yì lódù kacíne kídí, “Mìngburoko 'yì e, kí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e, kpá kí 'yì 'dódo lorù e niyí karanée ìnyì mbá méngì láràma, zíye úfu máa, gì do kací sílí ota, zíma úrúma.”

32Sìmi bì uku ledre fúo kenée ní, kídí niyí karanée méngì láràne zíye kpá úfu née ní, zí Pétero 'dí'bi wo ndéré kíe ndoo 'dí sogo, ndìsìné úku ledre zía éyí ndaá méngì roné kenée wá.

33Zí Yésu óyó kó'dùne zí 'yì lódù kacíne e, zía úku ledre zí Pétero kídí, “Ìnyì gì cigíma íri Satána. Sómù ledre eyí née ndaá 'bì ené 'bì Lomo wá, yí ené 'bì 'yìma'dí.”

34Nda gì ore, zí Yésu ndóloyóko tù'dù 'yì e kpá kí 'yì lódù kacíne e zía úku ledre zíye kídí, “Togù 'yì ili ídí 'yì lódù kacíma yá, idí ótoómo ledre ené e mbá zía ìmbí mìngbúngbu kágá ené lódù máa.

35'Yì bì ili yómo roné kí roné ní, omo gú wá. Togù 'yì i'bí roné za mbá zíma kpá gì ro bìlámá ledre 'bì Lomo yá, ni ídí kí trìdrì bì za fí ní.

36Abú 'yì ni ba kí éyí ga bì do sogo káṅgá ba za mbá zíne, togù trìdrì bì za fí ní ndaá zía wá yá, éyí ga gére née mēngìní éyí zía mbá wá.

37Éyí bì kíé'do do sogo káṅgá ona yaá ni 'dí'biogù trìdrì bì za fí ní zí 'yì ní ndaá.

38Togù dokuwu mēngì 'yì zía otoomo ledre amá lá gì zí ngìrì 'yì lúyú ledre ga bì iliní ledre amá wá ní yá, sìmi bì karanée máa Owù 'bì 'Yìma'dí, mááyí ndá'baogù kí maláyika amá e sìmi roko'bu 'bì Babá ní, dokuwu ni kpá méngì máa zíma ótoómo 'yì máa née.”

Máriko 9

1Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'dí, ngíti géyì 'yì e gì dongarase bì ásé tóro née, niyí aka lúru roko'bu bì gì 'be 'bì Lomo ní kí komoyé té kí niyí nda fú úyu.”

Toso Yésu oyólo'bó roné

(Lúru kpá Matáyo 17:1-13, Lúka 9:28-36)

2Gì do kací sílí ìnyì doa kéré (6), zí Yésu 'dí'bi Pétero e, kí Yakóbo e, kí lúnduné Yiwáni zíye ndéré ékíye ngúcuyé do ngbángbá landa 'dága. Zí toso Yésu óyóló'bó roné do komoyé do landa íri.

- ³Zí bongó bi roa ní óyóló'bó roné bikenyíne kpílélé, ngíti éyí ndaá káa zía wá.
- ⁴Zí mĩngburoko 'yì e gbre, Ilíya e kí Mùsa bi kóo Lomo 'di'bi yé go 'desí ní, ólúóguyé zí Yésù, zíye ndìsì ódroyé kéye.
- ⁵Zí Pétero úku ledre zí Yésù kídí, “Yì 'dódo ledre, utúasá miútúásá zíze ndìsìzè ona. Ni bìlámáne zíze yéme kútú e ota kíra, 'bì eyí, 'bì Mùsa kí 'bì Ilíya.”
- ⁶Pétero owo mbí éyí bì néesì ndìsì úku a néesì wá gí zía ngìrì mēngì yé go mīmēngì kíngaya.
- ⁷Geré zí mongú bũrũngú ógũné kũyú sólú yé yéré, zí kúrú 'yì ówũne gírì kídí, “Ba Owú 'bì amá, 'búa ofu domá go. Ídísé úwú ledre gí taraa.”
- ⁸Zíye lúrú bi cigíye gbaá, lurúndikiní lá duú Yésù, Mùsa e kí Ilíya ndaní eyé lolu wá.
- ⁹Nda sìmì miékíóguyé gí do landa gírì, zía ìnyìné lórú 'yì lódú kacíne ga gére néesì kídí, “Ndásé úku 'dódo ledre bi gáa lúrúsé néesì zí 'yì e wá, 'búo togú karanée máa Owú 'bì 'Yìma'dí, máúrú go gí sìmì umbu.”
- ¹⁰Pétero e ukuní ledre néesì zí 'yì e mbá wá. Zíye ndìsìyé úkuló'bó a lá dengbíye kídí, “Néesì kenée lárá ledre 'di, kí ledre 'bì úrú gí sìmì umbu sìmìné kenée néesì?”
- ¹¹Zíye ndú'yú Yésù kídí, “Ndaá 'bì ené bì 'yì 'dódo lorú 'bì Mùsa ukuní kídí, Ilíya ni aka ógú 'dá'dá kí zí Kírésìto nda ógũné ní wá?”
- ¹²Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Ma'dí, Ilíya ni aka ndá'baógú fì ne yémelúgu ledre ga bi kóo sinyíní ní kí. Sara éyí bì miéké kúrú Lomo uku ledre gí zía kídí, Owú 'bì 'Yìma'dí ni 'dó'dó zí 'yì e ásiyé gí ro a gí zía kí ní 'di?”
- ¹³Máúku zíse, Ilíya ogú kóo go mēngì kóo lárá a bisinyíne cé káa zí bì miéké kúrú uku Lomo ní.”

Yésù lagaoyó bicayi lomo gí sìmì owú

(Lúrú kpá Matáyo 17:14-20, Lúka 9:37-43a)

- ¹⁴Sìmì bì Yésù nda'baoguní zí 'yì lódú kacíne ga bì idíakání 'bì eyé 'dá'ba ore ní, zíye ógũndíki tũ'dũ 'yì e, 'yì 'dódo lorú e nìyì go ndìsì ítí kangú kí 'yì lódú kacíga ga gére ní.
- ¹⁵Sìmì bì tũ'dũ 'yì ga gére néesì lurúndikiní Yésù ní, zí tarayé ìdríne mbá mĩdrí, zíye údũyé mbá rụy ngásáye íbì mandá zía.
- ¹⁶Zí Yésù ndúndu'yú kídí, “Ndìsìsè ítí kangú bì 'dényé bì káa ba ba gí ro 'di?”
- ¹⁷Zí ngíti o'do gí do ngára 'yì e kírí néesì úku ledre kídí, “Yì 'dódo ledre, máógú gáa kí owú 'bì amá ba zíyì. Dokéké ndìsì mēngì wo, 'dũtũ taraa go, odro lolu gí zía wá.
- ¹⁸Togú tonó wo go yá, zía lálaónzó wo gbũ bi, zí somú ndìsì ógũné taraa kodu kodu káa. Zía ndìsìné kí náná do soné, zía órũné gí zía 'duo gbìgaga káa. Mándú'yú gáa 'yì lódú kacíyì ga ba, gí ro zíye lágaoyó a gí sìmì a ní, romo yé mĩrómo utúasání kíe wá.”

- ¹⁹Yésu ya zíye ní, “Ngunḡusé aka esé ledremá wá? Azé ndịsị go fú lá kése káa ní? Utúasá idí kenée wá. Óḡusé kí owú née ḡírí mu zíma yáa.”
- ²⁰Zíye óḡuyé kí owú née zí Yésu. Símì bì bìcayi lomo lúrúndíki Yésu ní, zía óto owú née zí roa ndịsị lánḡbané, zía lálaónzó owú née ḡbụ bì, zía ndịsị ḡbúróbóne, zí somú kpá ndịsị óḡuné ḡi taraa.
- ²¹Zí Yésu ìnyìné ndú'yú 'bụa kídí, “Éyí máa née lu'bú kée goó?” 'Bụa ya zí Yésu ní, “Tonó kóo méngì wo go kú ḡi do owú a zaá ḡi karaba ba.
- ²²Ndịsị kí lálaónzó wo ku pho'dụ, kpá kí lálaónzó wo símì iní ḡi ro zíne úfu wo 'dá'ba. Togú útúásá go sáká zée, lúrú aka lerize zíyì láḡaóyó a ḡi símì owú née 'dá'ba.”
- ²³Yésu ya zí 'bụ owú née ní ní, “Úku yá togú mááyí útúásá yá? 'Yì bì nḡunḡu ledremá go ní, owo bú kídí máútúásá go méngì éyí e mbá.”
- ²⁴Geré zí 'bụ owú née úku ledre kídí, “Ma'dí, máḡunḡu ledreyí go lá cúku'dée. Ídì sáká máa, ḡi ro zíma nḡunḡu ledreyí nda za kíngaya.”
- ²⁵Símì bì Yésu lurú tú'dú 'yì e nìyí go yóko royé cigíye kí o'do née ní ní, zía úku ledre zí bìcayi lomo née kídí, “Yíj, bì 'dútụ mbílí owú ba kpá kí taraa ní, ólúḡu ḡi símì a mu ndá lolu ndá'balúgu royí símì a wá.”
- ²⁶Zí bìcayi lomo née ìdríónzó owú née ḡbụ bì zía ndịsị ḡbúgbúne káa zí ayí go úyu ní, geré zí bìcayi lomo née ólúḡuné ḡi símì a, zí owú née ídíne káa zí uyu go ní. Zí tú'dú 'yì e úku ledre kídí, “Uyu go.”
- ²⁷Zí Yésu 'dí'bi sílí owú née, lálásìkpì wo 'dága zí roa ídíne bìlámáne.
- ²⁸Zí Yésu ndá'bayé kí 'yì lódú kacíne e 'be zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yì, éyí bì ḡáa utúasázé láḡaóyó bìcayi lomo ḡi símì owú née ḡi zía wá ní 'dì?”
- ²⁹Yésu ya zíye ní, “Ini zí Lomo utúasá kí ledre e káa zí ga gére ne dujú ne.”

Yésu uku andá ledre miúyuné

(Lúrú kpá Matáyo 17:22,23, Lúka 9:43-45)

- ³⁰Zíye ìnyiyé ḡi ore ndéréye kpurú ḡi símì kánḡá bì Galiláya ní. Yésu ili kóo zí kémbí 'yì ówo bì bì yée nìyí ndéré ndịsị doa ní wá,
- ³¹ḡi zía bì kóo ndịsị 'dódo ledre zí 'yì lódú kacíne e ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Nìyí karanée í'bí nḡbángá, Owú 'bì 'Yìma'dí zí 'yìma'dí e, do úfu wo. Nda símì sílí ota (3) zía úrú ené.”
- ³²'Yì lódú kacíga owo'dì'biní ledre ḡi símì ledre bì kóo ndịsị 'dódo a née wá, ḡi zí kéyì née, 'yì ndú'yú wo ndaá kóo wá ḡi zí nḡírì.

Ambí nì kí ledrené owóowó ní ne?

(Lúrú kpá Matáyo 18:1-5, Lúka 9:46-48)

33Zíye ndá'baóguyé 'be simi gara bi Kapáranawúma ní. Zí Yésu ndú'yú 'yi lódú kacíne e kídí, “Ndísisé gáa ítí kangú do misi'di 'dáa gi ro 'di?”

34Ukuluguní ledre kací a zía wá, gi zía ndísiní ítí kangú gi ro ambí ni dongaráye ne ledrea owóromo do 'bi lafúne e.

35Zí Yésu ndísiné bi, zía ndóloógu 'yi lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní, zía úku ledre zíye kídí, “Togú 'yi ili ídí 'dá'dá zí lafúne e yá, idí óto roné ndoo, zía ídíne 'dá'ba, zía kpá ídíne 'yi ínyí kasa zí lafúne e za mbá.”

36Zí Yésu 'dí'bi ngíti owú úku ledre zía tóroné kó'dú 'yi lódú kacíne ga gére née. Zía fáka owú née zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí,

37” Togú 'yi 'di'bi owú káa zí wo ba simi sümü gi zía bi ni 'yi lódú kacíma ní, 'di'bi née kpá go máa simi sümü. 'Yi bi 'di'bi máa go simi sümü ní, 'di'bi ené née lá dụú máa wá, 'di'bi née go kpá wo bi kasaogu máa ní simi sümü.”

Bilámá ndísi kí lafú 'yi e

(Lúru kpá Lúka 9:49-50)

38Geré zí Yiwáni úku ledre kídí, “'Yi 'dódo ledre, ogú ndikizé ngíti o'do kí ndísi lágaoyó dokéké e gi simi 'yi e. Zíze úcuómo wo gi zía ndaá 'bi ené ngúruzé wá.”

39Yésu ya zía ní, “Ndásé úcuómo 'yi káa zí wo née wá. 'Yi bi ndísi méngi bilámá ledre kí ìrimá ní, úku sínyi ené ledre gi do bi máa wá.

40'Yi bi ngára ndaá okó rozé wá ní, née go 'yi ezé.

41Máuku zíse ma'díi, abú 'yi i'bí zíse lá gba iní miéwé, gi zía bi, ásé 'yi 'bi Kírésito ní, Lomo ni karanée méngi bilámá ledre zía.

42” Owú káa zí wo ba ngunu ledremá go, togú 'yi londo wo zía lúyú ledre yá, ni ídí bilámáne togú odóní ká'dá ro goa, do odongeríní wo kíe ro tutú do úcu wo kíe bu simi mongú iní yá, ni éme gbála.

43-44 Togú ngúru síllyi ayí óto yíi zíyí lúyú yá, idí óngooyó a 'dá'ba. Ni bilámáne zíyí ndéréyi 'be 'bi Lomo kí síllyi kíé'do, gi zí wo bi ayí ndéré kí síllyi gbengará ku pho'du bi ilí wá ní.

45-46 Kpá kenée, togú ngúru sındíyi ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, idí óngooyó a 'dá'ba. Ni bilámáne zíyí ndéréyi 'be 'bi Lomo kí sındíyi kíé'do, gi zí wo bi ayí ndéré ku pho'du kí sındíyi gbengará ní.

47Togú ngúru komoyí ayí óto yíi, zíyí lúyú ledre yá, idí cígíoyó a 'dá'ba. Ni bilámáne zíyí ndéréyi 'be 'bi Lomo kí komoyí kíé'do, gi zí wo bi ayí ndéré kí komoyí gbengará do úcu yíi nyé ku pho'du bi ilí wá ní,

48kídí bi “'kidri ga bi ndísiní ánu 'yi e ngára uyuní wá, kí pho'du bi ngára ilí kpá wá ní.’

⁴⁹Yìma'dí ni ídí miútúásáne do komo Lomo kpurú gi simi 'do'dó káa zí to'do bi lefení simi ukú ní.

⁵⁰"To'do ni bilámá éyí. Togú ayá lolu wá, moko ndaá lolu simi a wá. Míméngi ledre esé e idíní ìnyi zí lafúse e káa zí to'do ní gi ro zíse ndísisé kéye simi bikidrí."

Márikó 10

Ledre gi ro ótoómo kára

(Lúru kpá Matáyo 19:1-12, Lúka 16:18)

¹Zí Yésu ìnyiné gi ore ndéréne simi kánga 'bi Yudáya sága ngburu Yeredéne. Zí tú'dú 'yi e kpá óguyé zía ore, zía tónóne 'dódo ledre zíye káa zí bi lengbe ní.

²Zí ngíti géyi Farusáyo e óguyé úzu wo kídí, "Mongú 'yi, ni miútúásáne zí 'yi ótoómo me'bené?"

³Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Músa eké kóo zíse simi lorú yaá 'di?"

⁴Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Músa ekéomo kóo zíze kídí, togú 'yi otoomo me'bené yá, idí í'bí wáraga 'bi ótoómo ro'yi zí kára máa née."

⁵Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Músa eké kóo lorú née zíse kenée gi zía bi dosé oruofu go ní.

⁶Simi bi kóo Lomo otoogu éyí e ní, 'otoogu 'yìma'dí e o'do kí kára.'

⁷'Gi zí keyi née, o'do ni ótoómo 'buné kí mbágáne, zía ófú kára zíye óto 'be kéne.

⁸Zí 'yi ga bi gbre née ídiye nda éyí kíé'do.'Ndaní lolu gbre wá, niyí goó éyí kíé'do.

⁹Éyí bi Lomo oto go káa do éyí kíé'do ní, 'yìma'dí ndaá ífi simi a wá."

¹⁰Simi bi olúní nda go 'dící ní, zí 'yi lódú kacíga ndú'yú wo gi ro ledre gána née.

¹¹Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zíse ma'díi, 'yi bi otoomo mizefi me'bené, zía ndéréne ófú ngíti kára ní, mengíní née go 'berí ro mizefi me'bené.

¹²Kpá kenée, togú kára otoomo mizefi o'do 'bi ené, zía nda ndéréne 'dí'bi ngíti o'do yá, mengíní née go kpá 'berí kí ngíti o'do née ro mizefi o'do 'bi ené."

Yésu í'bí úndru zí minzéré owú e

(Lúru kpá Matáyo 19:13-15, Lúka 18:15-17)

¹³'Yi e ndísiní kóo ógu kí owú 'bi eyé e zí Yésu gi ro zía í'bí úndru zíye. Zí 'yi lódú kací Yésu úcuómo yée.

¹⁴Zí ledre née kóo sínyíne ro Yésu. Zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, "Ndásé úcuómo owú e kí óguyé zíma wá, ótoómosé yée idíní ógu zíma. Bi bi 'be 'bi Lomo ni gi ro 'yi ga bi káa zí minzéré owú ga gére née.

¹⁵Ma'díi, 'yi bi ngungu ledre 'be 'bi Lomo káa zí owú wá ní, utúasá olú íri wá."

¹⁶Zía tónóne ímbí owú ga gére née kékíé'do ndísi kí óto sílíné doyé í'bí úndru zíye.

Ledre gi ro o'do bi kí tú'dú éyí sǐlǐne e ní

(Lúru kpá Matáyo 19:16-30, Lúka 18:18-30)

- 17** Simi bi Yésu ni nda go gi ro ndéréokpó ené gi ore ní, zí ngíti o'do ngásáoguné útúne gbri do ngúrú sǐndíne, úku ledre zí Yésu kídí, “Bilámá 'yi 'dódo ledre, mááyí méngi káa be 'di zǐma ndíki tridri bi za fí ní?”
- 18** Yésu ya zía ní, “Ndólo máa bilámá 'yi gi ro 'di? Bilámá 'yi ndaá. Odu bilámá 'yi dujú Lomo.
- 19** Owo lorú e bú bilámáne, ‘Ndá úfu 'yi wá, ndásé só'do rosé kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá úkuóto ledre ro 'yi wá, ndá lónodo 'yi gi ro éyí ené wá, ídí óto úndru 'buyí e kí mbágáyí.’ ”
- 20** O'do nées ya, “Yí 'dódo ledre, tónóne kú gi do owúma, málé'bé amá gi do lorú wá.”
- 21** Gi zía 'búa ni kóo do Yésu. Zí Yésu lúru wo gbóó, zía úku ledre zía kídí, “Éyí ni bo kíé'do méngi aka wá. Ndéré mu úgúoyó éyí ga bi zíyí 'be ní mbá 'dá'ba, zíyí ífibáyí késíye zí 'yi lerí e, zíyí ndá'baóguyí lódú kacíma. Lomo ni karanée í'bí tú'dú éyí zíyí.”
- 22** Gi zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí bi sínyíne ro o'do nées gbála. Zía ndéréne gi ore kí do komoné misínyíne, gi zía ni kóo kí tú'dú éyí e zíne.
- 23** Zí Yésu lúru bi keree, zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, “Ni miórúné kíngaya gi ro zí 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní ólúye 'be 'bi Lomo.”
- 24** Zí ledre nées lútúne komo 'yi lódú kacíga ga gére nées. Zí Yésu kpá úku ándá ledre zíye kídí, “Owú 'bi amáa e, ma'díi, ni miórúné kíngaya gi ro zí 'yi ólúne 'be 'bi Lomo.
- 25** Ni owú ledre cúku'dée zí mongú bangá bi gémele ní, ólúoguné gi simi gu líbira gi 'dí kerí. Tí lá gi ro 'yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní, ni miórúné gi ro zía ólúne 'be 'bi Lomo.”
- 26** Simi bi 'yi lódú kacíga uwúní ledre nées kenée ní, zía lútúne komoyé, zíye ódroyé dengbíye kídí, “Sara togú nda go kenée ní, ambí ni nda ómo ne?”
- 27** Zí Yésu lúru yée keree, zía úku ledre zíye kídí, “Togú zí 'yíma'dí e yá, ledre káa zí nées ni ídí miórúné. Ledre e niyí yí eyé kací komo Lomo mbá cúku'dée.”
- 28** Zí Pétero úku ledre zía kídí, “Lúru áka, mongú 'yi, otoomozé éyí ezé e go mbá, zíze útúze do kacíyí káa zí ba.”
- 29** Yésu ya zía ní, “Pétero, togú 'yi otoomo 'be 'bi ené, kí owú 'bi ené e, kí lúnduné e kí léminé e nda kí mbágáne kí 'buné e, kpá kí yáká ené e gi romá kí bilámá ledre yá,
- 30** ni ndíki tú'dú éyí e, 'díci e, lúndu e, lémi e, mbágá e, owú e kí yáká e rómo gi do yée ga bi cakaba ba nda kpá kí 'do'dó e. Karanée zía kpá ndíki tridri bi za fí ní.

31Tù'dù 'yì máa yée ga bì ledreyé nì miówóne ní, utúasání lolu gú karanée ídí kí ledreyé owóowó wá. Yée ga ledreyé ndaá owóowó wá ní, niyí nda ídí ye kí ledreyé owóowó.”

Yésu uku andá ledre miúyuné

(Lúru kpá Matáyo 20:17-19, Lúka 18:31-34)

32Zíye ñnyiyé 'dí'bi misi'di bì nderé 'diyì roné simi Yerusaléma ní, Yésu nì kóo za 'dá'dá zí 'yì lódù kacíne e, zí ledre née lútùne komoyé, zí ngíti géyì 'yì ga bì utúní do kací a ní, ídíye kí ngìrì royé. Zíá kpá ñnyiné ndóloyóko 'yimíkása ené e 'dí sogo, zíá úkuógu ledre bì nì gú méngì née ní zíye,

33kídí, “Úwúsé aka ledre bì mááyí úku a zíse ba. Azé ba go nderé simi Yerusaléma, kídí bì niyí í'bí ngbángá Owú 'bì 'Yìma'dí zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kí 'yì 'dódo lorù e ní. Niyí 'dècì ngbanga a idíní úfu wo, do í'bí wo do sílí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní.

34Zíye ndísiyé kí fólo máa, zíye lúbu súrú komomá, zíye ócò máa, zíye ñnyiyé úfu máa. Zíma ídíma umbumá kí sílí ota, zíma úrú amá.”

Yakóbo e kí Yiwáni iliní ídí káa do ngére e do lafúye e

(Lúru kpá Matáyo 20:20-28)

35Née ní, zí Yakóbo e kí Yiwáni wotí Zebedíya óguyé ndoo zí Yésu, ya zíá ní, “Mongú 'yì, éyí nì bo, ilizé gáa zíyì méngì a zíze.”

36Zíá ndú'yú yée kídí, “Ílisé gáa zíma méngì zíse 'di?”

37Zíye úku a zíá kídí, “Simi bì áyí gú karanée ndísi do kítì ngére eyí ní, ilizé zíze ídíze gbengárá káa do m̀ngburoko 'yì eyí e gbóo kíyì, ngíti 'yì do sílíyì 'bì anú, ngíti 'yì 'bì ené do ngelì.”

38Zíá úkulúgu ledre zíye kídí, “Íí, ówosé esé éyí bì ásé ndúndu'yú gí roa ní wá. Útúásásé go gí ro éwé tara kó'do nduwú bì mááyí gú ógu éwé a ní ma'díi? Útúásásé go gí ro 'dí'bi babatíza 'bì nduwú bì mááyí gú ógu 'dí'bi a ní?”

39Zíye úkulúgu ledre zíá kídí, “Íí, azé útúásá.” Yésu ya zíye ní, “Íí, tí ma'díi, ásé tí gú éwé tara kó'do nduwú bì mááyí ógu éwé a ní kpá kí babatíza 'bì nduwú bì mááyí gú ógu 'dí'bi a ní.

40Tí lá gí ro ndísi bì do anú kí do ngelì ní, ndaá 'bì ené ledre amá wá. Bi ga gére née niyí yí eyé gí ro 'yì ga bì yemeotoní go gí royé ní.”

41Simi bì 'yì lódù kacíga ga bì sokó uwúní ledre née ní, zí simiyé ésíne ro Yakóbo e kí Yiwáni.

42Zí Yésu ndóloyóko yée do úku ledre zíye kídí, “Ídíse ówo a kídí 'yì ga bì lurúní yée káa do ngére e nda kpá kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní niyí ye 'yì ga bì kí roko'buyé do 'yì e mbá ní. Zíye ndísiyé óto 'yì e méngì moko zíye káa zí éyí bì 'yì e niyí owúkúlú eyé e ní.

⁴³Éyí ndaá kenée dongaráse wá. Togú 'yì gì dongaráse ili ídíne mongú 'yì, idí óto roné káa do 'yì kasa 'bì lafúne e mbá.

⁴⁴Togú ngíti 'yì gì dongaráse ili zíne ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e mbá yá, idí ídí káa do 'yì 'bì moko 'bì lafúne e mbá.

⁴⁵Abú gba Owú 'bì 'Yìma'dí ógù ené gì ro zí 'yì e méngì moko zía wá, ogù yì ené gì ro méngì moko zí 'yì e, kpá gì ro í'bì roné úyuné gì ro yómo tú'dù 'yì e."

Yésù líkpí komo owú 'bì Timáyo

(Lúru kpá Matáyo 20:29-34, Lúka 18:35-43)

⁴⁶Zí Yésù kí 'yì lódù kacíne ndéréóguyé sìmì gara bì Zérìko ní. Sìmì bì niyí go m̀ndéréókpóye kí 'yì lódù kacíne e nda kí tú'dù 'yì e gì sìmì gara gì ore ní, zíye ndíki o'do bì komoa ndaá ní. Nì wotí Timáyo bì ndìşiní kpá ndólo a Batimáyo ní, nì m̀ndìşiné dogborù m̀sì'di ndìşì ómbo éyì gì zí 'yì e.

⁴⁷Sìmì bì úwú ledre kídí, née Yésù 'yì 'bì Nazeréta ogù ne ní, zía gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésù Owú 'bì Dawídi, lúru aka leríma."

⁴⁸Zí tú'dù 'yì ga bì ndìşiní ndéré kí Yésù e née, ndìşiyé kíngaya úcúomo wo kídí, idí múkú. Abú kenée ndotó, zí o'do née nda gbúrógbó tátá roné 'dá'dá kídí, "Yésù Owú 'bì Dawídi, lúru aka leríma."

⁴⁹Zí Yésù úwú ledre née, zía tóroné, zía úku ledre zí 'yì ga gére née kídí, "Ndólosé aka o'do bì ndìşì gbúrógbó née gírì yáa." Zíye ìnyiyé úku ledre zía kídí, "Royí inyi nda mu, ìnyìogù mu 'dága nì go ndólo yíi."

⁵⁰Geré zía úcúoyó mongú bongó bì onzó roné ní 'dá'ba, zía ìnyìoguné 'dága do s̀ndíne óguné zí Yésù.

⁵¹Zí Yésù ndú'yú wo kídí, "Máídí méngì zíyì 'di?" Zía úku ledre kídí, "Yì 'dódo ledre, máíli lá dùyú lúru bì."

⁵²Yésù ya zía ní, "Bilámáne, ndéré mu, komoyí eme go, gì zía bì ngúnngu ledremá go ní." Geré née ní, zí komoa líkpíphútru roné. Sìmì bì Yésù niyí nda go ndéréókpo ní, zí o'do ba útúne kpí'áká do kacíye, yóó, zíye ndéréye kéye.

Márikò 11

Yésù olú sìmì Yerusaléma

(Lúru kpá Matáyo 21:1-11, Lúka 19:28-40, Yiwáni 12:12-19)

¹Sìmì bì Yésù kí 'yì lódù kacíne e niyí go gbóo kí Yerusaléma, nderení kpurú gì sìmì owú gara bì Betefége kí Beteníya cigí Landa Olíva ní, zí Yésù kása 'yì lódù kacíne e gbre 'dá'dá,

²kídí, "Ndérésé mu sìmì 'be ga bì do'dónozé 'dáa née. Ásé ógundíki owúphirangá dongí bì ngárá 'yì e ekíní aka doa kú wá ní, miódóótoné kenée tara ngíti 'be. Ídísé líkpí a, zíse ógusé ḱe gírì zíma yáa.

³Togú 'yì e ndu'yúní sée kídí, méngìsé kényì kenée gì ro 'díya yá, ídíse úku a zíye kídí, Ngére ili ne, ni girí kásalúgu a 'diya."

⁴Zíye ndéréye, do óguyé ndíki phìrangá dongí miódóótoné tara ngíti 'be cigí m̀isi'di kenée tí káa zí bi Yésu uku ní. Geré zíye tónóye líkpí a.

⁵Ngíti géyì 'yì e niyí kóo kpá mìtóroyé do m̀isi'di ore, zíye ìnyiyé úku ledre zí ya'dá ga bi gbre Yésu kasa yée née kídí, "Bié ledre 'di, bangá bi ásé líkpí a née 'bi ambi?"

⁶Zíye úkulúgu ledre zí 'yì ga gére née tí káa zí bi Yésu uku zíye ní. Zí 'yì ga gére née ótoómo yée, zíye 'dí'bi bangá née ndéréye kíe.

⁷Zíye óguyé kíe zí Yésu, zíye ónzó ngíti géyì bongó eyé e doa, zí Yésu ékí ndìsiné doa.

⁸Zí ngíti géyì 'yì e 'dí'biógu bongó eyé e, ngíti géyì 'deciní 'bi eyé mbílí tìyì e do ízì yée zía kí rokinyi do m̀isi'di gì ro óto únrua.

⁹Zí 'yì ga bi niyí 'bi eyé 'dá'dá, kí yée ga bi gì do kací a gì 'dá'ba ní, ndìsiyè úcu koko kí yéyèyí kí ndìsi ótrú ledre 'dága kídí, "Mbófo éyì zí Lomo. Úndru idí ídí zí wo bi ogú kí ìrì Ngére Lomo ní."

¹⁰Úndru idí ídí zí wo bi ogú go ndìsi do kítì ngére 'bi bulúnduzé Dawídi ní. Mbófo éyì zí Lomo Komo Ere.

¹¹Zí Yésu ìnyiyé kí 'yì ené e ólúye simi Yerusaléma, do ndéréye do ligá 'Díjí 'bi Lomo. Gí zía, kadra utú nda kóo go miútú, zía lúru éyì ga bi ore ní, nda go lá 'di'diya, zíye ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní gì ore, yóo do ndá'balúgu royé 'dá'ba simi Beteníya.

Yésu oto tarané kací ndórí

(Lúru kpá Matáyo 21:18-19)

¹²Zí bi áráló'bó roné, zí Yésu ìnyiyé ndá'balúgu royé gì simi Beteníya simi Yerusaléma, 'bú mengi nda kóo Yésu ma'dáa go miméngi.

¹³Zía lúru ndíki ndórí 'bi 'be gì gbála kí mbílíne gbukú. Abú née ndaá aka kóo s̀indí kadra gì ro m̀ikánda miáná a wá yá, zía sómú ledre kídí, ambí owo ne, éyì née kenée kuṛú miánága ga bi idíakání ní, niyí ba bo 'dága íri. Zía ìnyiné ndéréne gì sí ndórí née íri lúru bi, lúru bi má, kémbí miáná a ndaá.

¹⁴Cìkì ore, zí Yésu ìnyiné óto tarané kací a née kídí, "Tí káa zí bi áyì go née ní, útúásá 'bi eyì lolu ána gì ro zí 'yì e ánu miánáyì kú wá." 'Yì lódú kacíga uwúní kóo ledre bi uku née go.

Yésu olú do ligá 'Díjí 'bi Lomo

(Lúru kpá Matáyo 21:12-17, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)

¹⁵Simi bi olúní nda go simi Yerusaléma ní, zí Yésu olúne do ligá 'Díjí 'bi Lomo, zía ógóbáyì 'yì ga bi ndìsiní úgú éyì e kpá kí úgúoyó éyì e ore ní 'dá'ba. Zía kpá ndìsiné

kí ìtríónzó tarabíza bì 'yì óyóló'bó kẹ́sì e ndìṣìní óyóló'bó kẹ́sì e doa ní kpukpúkpu bì. Nda kpá kẹ́ bì ndìsì 'bì 'yì ga bì ndìṣìní úgúóyó amámu e ní.

16Yésu ili ené zí 'yì e ìmbí éyí e ndéré'décì bì kẹ́e gị do ligá 'Dìcì 'bì Lomo wá.

17Sìmi bì ndìsì 'dódo ledre ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ndaá 'bì ené miékéne bì kídí, “‘Dìcì amá nì 'dìcì 'bì ini zíma’? Tí lá óyóló'bósé nda yì esé go káa do 'bì ló'bo 'bì 'yì ugu e.’”

18Sìmi bì ledre ga bì Yésu ndìsì 'dódo yée do ligá 'Dìcì 'bì Lomo ní, owúndiki mbílí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kpá kẹ́ 'yì 'dódo lorù e ní, zíye ndìsìyé gámásó'do mìsì'di gị ro zíye úfu wo. Abú kenée ndotó, niyí kóo mbá kẹ́ ngìrì royé, gị zía, tú'dú 'yì e iliní yì eyé kóo mbá Yésu gị zí bilámá 'dódo ledre ené.

19Nda go kẹ́ tagá ndùlù, gị do kací 'dódo ledre, zí Yésu ma'dáa ólúóguyé kẹ́ 'yì lódú kacíne e gị sìmi gara gị ore 'dá'ba.

Miówo ledre gị sìmi ledre 'bì ndórí bì Yésu oto tarané kací a ní

(Lúru kpá Matáyo 21:20-22)

20Nda káa zí kílónzó a nées kẹ́ phiyí, niyí kpá go ndá'balúgu royé sìmi Yerusaléma, zíye lúru ndórí bì karana Yésu oto tarané kací a ní, gagá go zawu gị 'dága gị ro cýíne e.

21Zí Pétero ìnyìné sómúndíki ledre bì karana Yésu mengì ní, zía úku ledre kídí, “Í, 'yì 'dódo ledre, lúru aka kágá bì karana óto tarayí kací a ba, gagá go.”

22Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ídísé ngúngu ledre 'bì Lomo.

23Ídísé óto ledre ba sìmi dosé. 'Yì bì 'bì roné go za mbá zí Lomo ní, togú uku ledre zí landa bì 'dáa kídí, ‘Ídí ìnyì gị ore zíyì ndéré útúyì sìmi mìkavu bì 'dáa,’ togú 'yì nées owo go bilámáne kídí ledre bì nées uku nées nì méngì roné yá, zí Lomo óto ledre nées, zía tí méngì roné zí 'yì nées kenée.

24Káa zí bì éyí nì kenée bo ní, máúku zíse ma'díi, togú í'bísé rosé go mbá zí Lomo, nda sìmi bì áse ndìsì ìni ini zí Lomo, zíse ndú'yú wo gị ro éyí ní, ídísé ngúngu a kídí, éyí bì ndú'yúsé wo gị roa nées, ásá tí ndíki a ma'díi, Lomo nì tí í'bì éyí ma'dáa zíse.

25Ndásé ìni ini zí 'Buzé Lomo nyé kẹ́ bisinyí ledre simísé ro lafúse e wá, gị ro zí Lomo úwú ini esé.

26Togú áse go ìni ini zí 'Buzé Lomo gị ro zía ótoómo lúyú ledre esé yá, ídísé ówo a kídí lafúse ga bì niyí ógu ndú'yú sée gị ro zíse ótoómo ledre zíye ní, ídísé ìdrì mímbe'desé, zíse ótoómo ledre zíye. 'Buzé Lomo nì kpá ótoómo lúyú ledre esé.”

Ndu'yú gị ro ówo roko'bu 'bì Yésu

(Lúru kpá Matáyo 21:23-27, Lúka 20:1-8)

27Nées ní, zí Yésu ndéréóguyé kẹ́ 'yì lódú kacíne e go sìmi Yerusaléma, zíye ndìsìyé gámáye do ligá 'Dìcì 'bì Lomo. Zí ngíti géyì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e, kẹ́ ngíti géyì 'yì 'dódo lorù e, kẹ́ ngíti géyì m̀ngburoko ngére e óguyé zí Yésu.

²⁸Zíye úku ledre zía kídí, “Ndíki 'bì eyí roko'bu máa bì zíyì ndísiyí méngì ledre e kíe 'dényé bì káa ba ba gí 'da? Ambí i'bí roko'bu máa née zíyì ne?”

²⁹Yésu ya zíye ní, “Máíli aka ndú'yú sée kí ndu'yú kíé'do kí. Togú úkulúgusé ledre go kací a zíma, mááyí nda fú úku 'dódo ledre roko'bu bì mándísi méngì ledre e kíe ba zíse.

³⁰Úkusé aka zíma, Yiwáni ndiki kóo roko'bu bì zía ndísiné bábátízí 'yì e kíe ní gí 'da? Gí zí 'yìma'dí e? Togú kenée wá, nda gí zí Mbigí Lomo?”

³¹Zíye tónóye ndísi úku ledre dengbíye kídí, “Azé úku a zía ba kídí 'di? Togú ukuzé ya gí zí Lomo, ni geré úku a kídí, bì kenée ní, ilizé nda kóo ledre ené wá gí zí 'di?”

³²Togú ukuzé ya ndiki roko'bu née gí zí 'yìma'dí e, utúasá kpá wá.” Gí zía, niyí kóo kí ngìrì royé gí zí 'yì e, gí zía, tú'dú 'yì e nḡḡuní kóo go mbá kídí, Yiwáni ni nébì.

³³Zíye nda ñnyiyé úkulúgu ledre kací a zía kídí, “Owozé wá.” Yésu ya zíye ní, “Ì, bì kenée ní, máíli amá lolu kpá úku ledre roko'bu bì mándísi méngì ledre e kíe ní, zíse wá.”

Márikó 12

Muruwayi gí ro bisinyí 'yì ga bì ufuní owú 'bì mǐngí yáká ní

(Lúru kpá Matáyo 21:33-46, Lúka 20:9-19)

¹Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí mǐngburoko 'yì ga gére née sǐmì muruwayi kídí, “Ngíti o'do, 'di'biogu kóo kúfú kóró zía 'díyí a yáká ené. Zía ñnyiné íci'díkí gara ro yáká máa née gbaá, zía íci gu gí ro do ndísi lúru kóró ma'dáa sǐmì a. Gí ore, zía ó'bóyeme bì gí ro zí 'yì bì ni ndísi 'bá'ba yáká ma'dáa a née ní, ndísiné sǐmì a 'dága kí lúru bí. Zía yéme ledre kí ngíti géyì 'yì e, zía ótoómo yáká máa née zíye, idíní ndísi méngì moko sǐmì a. Yóo zía ndéréókponé gbála.

²” Nda sǐmì kadra mi'déçì miáná kóró máa ga gére ní, zía ñnyiné kása ngíti 'yì kasa ené zí 'yì ga bì yáká íri ní, gí ro zíye kpá íbì 'bì ené kóró gí sǐmì a.

³Sǐmì bì 'yì kasa née ogú íri ní, zí 'yì ga gére née 'dí'bi wo, zíye ócò wo, zía ngásálúgu roné zí mǐngí yáká kí gbékpí sílìne.

⁴Zí mǐngí yáká ñnyiné kpá kása ngíti 'yì kasa ené, zí 'yì ga gére née kpá ñnyiyé ócò wo do ócólóko doa, zíye méngìlára a 'duo bisinyíne.

⁵Zía kpá kása ngíti 'yì kasa, zí 'yì ga gére née ñnyiyé úfu wo. Zía kpá kása tú'dú ngíti géyì, méngìní yé kpá kenée, ocóní ngíti géyì bisinyíne, zíye úfu ngíti géyì miúfu.

⁶” Ngíti 'yì kasa gí ro zía kása a ndaá lolu kóo wá. Mbigí owú 'bì ené bì oto 'búa kíngaya ní, idíaká nda kóo go lá dujú ne. Zía nda ñnyiné kása cù wo dujú gí 'dá'ba kí sómú ledre bì kídí, ‘Bì ba nda go zaá mbigí owú 'bì amá ní, niyí go ógu éré wo.’

⁷” Sǐmì bì ya'dá ga bì yáká íri née, lurúndikiní nda go cù mbigí owú 'bì mǐngí yáká ní, zíye úku ledre dengbíye kídí, ‘Ndazé řifu zíze ótoómo yáká ba wá. Idízé úfu owú 'bì ené née kpá 'dá'ba, gí ro zí yáká máa ba nda ídine geré 'bì ezé.’

⁸Née ní, zíye ìnyiyé 'dí'bi owú née, ócò a, do ócòónzó wo, zíye 'dí'bi umbua ndéréye úcù a tara yáká kenée.”

⁹Née ní, zí Yésù ndú'yú yée kídí, “Bì kenée ní, mǐngí yáká nì nda méngí goó 'dí? Máúku zíse, ootomo 'yì 'bì moko ga gére née wá, nì ógù úfu yée mbá do bi kulú owú 'bì ené née, zía nda óto ngítì géyì 'yì e ndísiyé méngí moko simì yáká ené née.”

¹⁰Ólosé aka esé miéké kúrú Lomo bì uku kídí, “Tutú bì kóo 'yì ó'bó 'dícì e asiní gí roa ní, ogù nda yí ené go tutú bì kí ledrené owóowó ní.

¹¹Ledre ba ní, Ngére ezé Lomo méngí kóo ne, zía nda ówóne go miówó, zía émené komozé.’ ”

¹²Zí mǐngburoko 'yì 'bì Yúda e áyíye gí ro 'dí'bi Yésù, gí zía, owoní go kídí, uku muruwayi née royé. Tí lá zíye éré ngírì túbù 'yì e, zíye ótoómo wo, do ndéréókópoye gí cigí a.

Ngítì géyì Farúsayo e uzuní Yésù kí ledre ʊsórù

(Lúru kpá Matáyo 22:15-22, Lúka 20:20-26)

¹³Gí do kací ledre née ní, zí mǐngburoko Isiréle ga gére née kása ngítì géyì Farúsayo e kí ngítì géyì 'yì 'bì Eróde e zí Yésù gí ro úzu wo togú Yésù ma'dáa uku luyú ledre go ro akúma 'bì Róma yá, zíye 'dí'bi wo.

¹⁴Zíye ìnyiyé óguyé zía, ya zí Yésù ní, “Yì 'dódo ledre, owozé bú kídí, rǎnga eyí lengbe rǎnga kú wá, ledre bì 'yì e ndísiní sómù a ní, ata ené kací komoyí kpá wá, sómù eyí ledre moko 'bì 'yì e kpá wá, ndísi 'dódo yí eyí tí lá dujú mbigí ledre 'bì Lomo. Bì kenée ní, úku aka zíze, utúasá miútúasá zíze í'bí ʊsórù zí mongú 'yì Káyísara ngére 'bì kǎngá Róma? Idízé í'bí a? Ídí úku a zíze. Togú ndazé í'bí a wá, ídí kpá úku a zíze.”

¹⁵Zí Yésù ówo mani eyé née téké, zía úku ledre zíye kídí, “Ílisé úzu máa gí ro 'dí? Í'bíógusé aka komo késí girí zíma yáa.”

¹⁶Zíye ìnyiyé ógù kíe zía. Zía ndú'yú yée kídí, “Bì ro késí ba lílì simì komo ambi, sara ìrì 'yì ba, née ìrì ambi?” Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Née, lílì simì komo Káyísara.”

¹⁷Née ní, Yésù ya zíye ní, “Togú kenée yá, ídísé í'bí éyí bì 'bì Káyísara ní zía, zíse í'bí éyí bì 'bì Lomo ní, zí Lomo.” Zí tara ya'dá ga gére née ìdríne mbá miídrí, gí zí ledre bì Yésù ukulugu zíye ní, zíye ìnyiyé ótoómo wo.

Ledre gí ro úrú gí simì umbu

(Lúru kpá Matáyo 22:23-33, Lúka 20:27-40)

¹⁸Nda gí ore, zí Sadúkáyo ga bì ngárá ngunúní ledre úrú gí simì umbu wá ní óguyé ndú'yú Yésù.

¹⁹Zíye ndú'yú Yésù kídí, “Yì 'dódo ledre, Músa eké kóo lorù ba zíze kídí, togú 'yì uyuomo owú e do kacíne wá, 'yì ma'dáa bì uyu née, lúndua idí 'dí'bi kára umbu bì kací a née, gí ro zía ndíkiógu owú do bi kací lúndu máa née.

20Ngítì ledre mengì kóo roné káa, owù ya'dá e niyí kóo bo ìnyì doa gbre (7) mbá lúndu e. Zí mongúye ofú kára, kára máa née ndiki aka kóo owù zía wá, geré zía úyuómo kára née.

21Zí lúndua bì utú do sogoa ní, 'dí'bi kára umbu eyé máa née, ndikiní owù kéne kpá wá, zía kpá úyu ené, ótoómo kára máa née. Zí ota (3) lúnduyé 'dí'bitátá kára máa née, ndikiní owù kéne kpá wá, zía kpá úyuné.

22Zí ledre née ndéréne kenée kací owù ya'dá ga gére née za mbá. Odu nda dujú ambáodúye, zía 'dí'bi kára máa née, ndikiní owù kpá wá, zía kpá úyu ené, ótoómo kára née. Nda gí do kací ya'dá ga gére née mbá, zí kára née nda úyu 'bì ené dujú gí 'dá'ba.

23Bì goó kenée ní, togú karanée urúní kí ya'dá ga gére née go gí simì umbu mbá ní, kára máa née nì nda ídí go mbí me'be ambi? Bì owù ya'dá ga bì ìnyì doa gbre (7) née, kára née nì kóo go me'beyé mbá ní.”

24Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Lúyúsé go gbála, gí zía bì ówosé esé ini ledre gí simì miéké kúrú Lomo kí roko'bu 'bì Lomo kpá wá ní.

25Simì bì 'yì e niyí úrú gí simì umbu ní, kará e kí ya'dá e 'di'biní lolu royé wá, niyí nda ídí eyé mbá káa zí maláyika ga bì komo ere 'dága 'dáa ní.

26Nda gí ro ledre miúrú gí simì umbu, ólosé esé miéké kúrú Lomo bì uku ledre gí ro kadra bì kóo kúrú Lomo owúogù zí Músa gí simì pho'du kí ndící komo kágá ní wá? Ekéní simì a íri kídí, Lomo uku zí Músa kídí, ‘Mááyí Lomo bì ndìsì lúrú kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’

27Sée Sadúkáyo e, lúyúsé ledre go. Ndaá 'bì ené Lomo 'bì 'yì ga bì niyí umbuyé ní wá, yì ené Lomo 'bì 'yì ga bì trìdrì ní.”

Lorù bì kí ledrené owóowó kíngaya ní

(Lúrú kpá Matáyo 22:34-40, Lúka 10:25-28)

28Ngítì 'yì 'dódo lorù 'bì Músa nì kóo kpá dongará 'yì e ore, ndìsì kóo úwú ledre ga bì Sadúkáyo ga gére ndìsiní úkuló'bó a kí Yésù e ní, owo kóo go kídí, Yésù ukulugu ledre go zí Sadúkáyo e bìlámáne, née ní, zía ìnyìné óguné ndú'yú Yésù kídí, “Mongú 'yì, lorù bì romo gí do lafúne e mbá ní, 'bié wo be 'di?”

29Zí Yésù úkulúgu ledre zía kídí, “Lorù bì kí ledrené owóowó ní nì ba, ‘Úwúsé aka sée Isiréle e, Mbigí Lomo nì dujú kíé'do bì nì Ngére ezé ní.

30Ídí óto 'bú Ngére bì Lomo eyí ní kí mimbé'deyí kíé'do, kí sómù ledre eyí mbá, kí lomo royí mbá nda kpá kí roko'buyí za mbá.’

31Ngítì a bì kpá káa zía romo gí do lafúne e mbá ní, nì 'bì ené. Ídí óto 'bú lafúyì e káa zí bì óto 'búyì kí royí ní. Ngítì cóngó lorù bì romo gí do yé ga bì gbre née ndaá.”

32Zí o'do née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Bílámáne, 'yì 'dódo ledre, ledre née ni tí kenée ma'díi. Káa zí bi úku née, tí lá ngére ezé Lomo ni dùyù ne bikéří ngére, ngíti a ndaá 'bi ené do kací a née wá.

33Togú óto 'bú Lomo kíngaya kí mimbé'deyí kíé'do, kí sómú ledre eyí mbá, kí roko'buyí za mbá, zíyì óto 'bú lafúyì e káa zí bi óto 'búyì kí royí ní yá, méngì née go mongú bílámá ledre bi Lomo ni ídí gí zíyì kí rokinyi kíngaya ní, gí zía, ledre née romo go do 'dáná éyì e za mbá.”

34Zí Yésu ìnyìné ówo a gí zía téké kídí, miúkulúgu ledre ené ni kí bílámá sómú ledre siminé, ya zí o'do née ní ní, “Mbófo éyì, sómú ledre eyí emesá. Áyì go lá gbóo gí ro ówo Lomo káa do ngére eyí.” Nda gí do kací ledre née ní, 'yì ga bi kóo niyí okó ro Yésu ní, utúasání lolu kóo ógu úzu Yésu kí ngíti ndu'yú wá.

Yésu uzu ezeokóne e kí ndu'yú

(Lúru kpá Matáyo 22:41-46, Lúka 20:41-44)

35Zí Yésu kóo ndíşiné kpá fú 'dódo ledre zí 'yì e do ligá 'Díçí 'bi Lomo íri, zía ìnyìné ndúndu'yú kídí, “Sara 'yì 'dódo lorù e ukuní ledre kídí Kírésito ni bulúndu Dawídi lará káa be 'di?

36Ngére Dawídi uku kóo ledre kací kúru 'Dówú Lomo gí ro Kírésito ma'dáa kídí, “Ngére ezé Lomo ni úku ledre zí ngére amá kídí, “Ndíşì do şılıma 'bi anú ona, gí simi şindí kadra bi mááyì óto ezeokóyì e mbá sí şindíyì ní.”

37Dawídi kí roné ndíşì ndólo Kírésito Ngére, togú kenée ní, Kírésito ni ídí bulúndu a lará a káa be 'di?” Zí tú'dú 'yì e ndíşiyé úwú ledre ené kí mongú rokinyi ní.

Yésu mada 'yì e gí ro Faruşáyo e kí 'yì 'dódo lorù e

(Lúru kpá Matáyo 23:1-36, Lúka 20:45-47)

38Zí Yésu ìnyìné 'dódo ledre zíye kídí, “Komosé idí ídí rosé, ndásé idí káa zí 'yì 'dódo lorù e wá. Ndíşiní éşì mĩngburoko mĩkokoro bongó e royé ndíşì kí gámáye kíe simi sù, gí ro zí 'yì e ndíşiyé íbì mandá zíye kí dokuwu.

39Togú olúní go simi 'Díçí Kótruro e, togú mbú mĩngburoko ayĩmbi yá, iliní ndíşì té do mĩngburoko bi ndíşì e gí ro zíye ídíye owóowó.

40Ndíşiní éřì 'be 'bi kará umbu e zí kará umbu ga gére née ndíşiyé sáká yée. Owú éyì bi do şılı kará ga gére ní, zíye ndíşiyé íbì a zíye ánu. Togú nda go şindí kadra 'bi ini zí Lomo yá, zíye ndíşiyé ódroyé ngbángbáne. Gí zí kényì née ní, Lomo ni 'dó'do yée bisinyíne.”

Tákpásíjì 'bi ngíti kára umbu

(Lúru kpá Lúka 21:1-4)

41Nda gí do kací 'dódo ledre do ligá 'Díçí 'bi Lomo, zí Yésu ndéré ndíşiné gbóo cigí bi bi 'yì e ndíşiní ónzó késì e doa ní, zía ndíşiné lúru 'yì ga bi ndíşiní ónzó késì káa

do tákpásílí zí Lomo ní. 'Yì ga bì kí tǔ'dù késí e zíye ní, zíye ndísiyé ónzó a sìmi sondùú née íri.

⁴²Née ní, zí ngíti kára umbu 'yì lerí ngára éyí ndaá zía wá ní, ógùn é kí odu owú késí bì zíne bì niyí útúásá úgú lá owú éyí bì cúku'dée kíe ní, ónzó a sìmi sondùú káa do tákpásílí zí Lomo.

⁴³Zí Yésu ìnyìné ndóloyóko 'yì lódù kacíne e tríe do bi kéré a, ya zíye ní, “Máúku zíse ma'díi, kára bì gáa ogú ónzó késí kára ba, onzóromo késí go gí do 'yì ga bì gáa onzóní késí ona ní za mbá,

⁴⁴gí zía, 'yì máa ga gére née onzóní lá késí bì gí do tǔ'dù a bì zíye ní. Kára ba, za kí lerí ené née mbá, i'bí 'bì ené késí bì do sílíné ní go mbá, née kóo wo bì ootoomo gí ro éyí miánu zíne ní.”

Márikó 13

Ledre gí ro mindúru 'dící 'bì Lomo

(Lúru kpá Matáyo 24:1-2, Lúka 21:5-6)

¹Sìmi bì Yésu ni go ólúogú gí sìmi 'Dící 'bì Lomo ní, zí ngúru 'yì lódù kacía ìnyìné úku ledre kídí, “Yì 'dódo ledre, lúru aka lá mǐngburoko tutú ga bì o'bóní 'dící ga ba kíe ba, kpá kí lámá bì ro 'dící máa ga gére née.”

²Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Née kpá éyí? 'Dící ga gére née kí mbágá lámá née bì royé née, kpá kí mǐngburoko tutú ga bì o'bóní yé kíe née mbá, niyí ógu ndúruónzó yé kírí née mbá bì, bikéré tutú bì zía ídíákáne do ezené 'dága ní ndaá.”

³Sìmi bì Yésu ni go mindísiné gá do Landa Olíva mi'dí zí 'Dící 'bì Lomo ní, zí Pétero e, kí Yakóbo e, kí Yiwáni e, kí Andiríya óguyé ndoo ndú'yú wo,

⁴“Úku aka zíze, ledre máa née ni méngí roné kenée kí be 'di? Lílí ledre bì ni 'dódo a zíze kídí ledre née ni ógu méngí roné kenée ní 'di?”

Ledre gí ro 'do'dó bì 'yì 'bì Yésu niyí ógu 'do'dó a ní

(Lúru kpá Matáyo 24:3-14, Lúka 21:7-19)

⁵Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Komosé idí ídí rosé, 'yì e ndaní lóndo sée wá.

⁶Tǔ'dù 'yì e niyí karanée ógu kí ìrimá, zíye ndísi úku ledre kídí yé niyí Kírésito, gí zí kényi née ní, niyí lóndo tǔ'dù 'yì e.

⁷Ásé karanée úwú ledre kídí okó ni go ógu, ngíti géyí yá kídí okó ni go 'dáa, sìmi bì ledre ga gére niyí go ndísi méngí royé kenée ní, ndásé síkpi mimbé'desé 'dága wá. Ledre ga gére niyí méngí royé kenée, tí lá née ndaá 'bì ené aka odu do sogo kángá ba wá.

⁸Kúfú ngíti géyí 'yì e niyí karanée ndéré útú kí okó do kúfú ngíti géyí 'yì e, zí ngíti kángá ndéré útúne kí okó do ngíti kángá. Mongú 'bú ni útú, zí kǐ'dì kángá ndísi méngí roné do ngíti géyí bì e. Née aka lá dosí 'do'dó ma'dáa.

9" Ídísé tóro ngbúó káa zí bì ásé go 'yì lódù kacíma e ní. Ngíti géyì 'yì e niyí karanée 'dí'bi sée ógù kíse kó'dù 'yì úku ngbanga e do ócò sée sìmi 'Dìcì Kótruro e. Niyí karanée 'dí'biógù sée kó'dù gávana e kí m̀ngburoko ngére e g̀ ro úku ledre g̀ romá źye.

10'Dá'dá zí do sogo káṅgá ba úkùne, nì miútúásáne do 'dódo bìlámá ledre zí r̀kí kúfú 'yì e za mbá.

11Togù karanée 'di'biní sée go do ógù kíse kó'dù m̀ngburoko 'yì ga gére née yá, ndásé ndísi sómù ledre sisikala 'dá'dá g̀ ro úku a togù iliní go úwù ledre g̀ tarasé ní wá. Ídísé úku źye tí lá dùjù ledre bì 'Dówù Lomo uku go źise ní. G̀ źía, úkusé née kúrú Lomo, née ndaá sómù ledre esé wá.

12" Lúndu e niyí í'bí lúnduyé e zí umbu, 'bumiowù nì méngì a kpá kenée zí owù 'bì ené. Owù e niyí źngì ro 'yì ndíki yée do í'bí yée zí umbu.

13Tù'dù 'yì e niyí sógó sée g̀ źía bì ásé 'yì lódù kacíma e ní. Abú kenée ndotó, 'yì bì nì í'bí roné ndísi lódù kacíma g̀ sìmi odù s̀ndí kadra 'bì do sogo káṅgá ba ní, nì ndíki tr̀drì bì za fí ní."

Ledre g̀ ro misínyíonzó Yerusaléma

(Lúru kpá Matáyo 24:15-21, Lúka 21:20-24)

14" Sìmi bì lúrúndíkíse mongù bisinyí éyì kí tóro do bi bì ngára ndaá źía tóroné doa wá ní, 'yì bì nì ólo ledre ba ní, idí ówoyéme ini ledre g̀ sìmi a bìlámáne. G̀ ore 'yì ga bì niyí sìmi Yudáya ní, idíní ngásá komo landa e.

15Togù bisinyí ledre máa née ogundiki 'yì do 'dìcì, ndaá ndítíogù olù 'dìcì g̀ ro 'dí'bi éyì kí wá.

16Togù 'yì bì ledre máa née ndiki wo yáká ní, ndaá lolù ngásá ndá'ba 'be g̀ ro 'dí'bi yata bongó wá.

17Kadra máa née nì sínyí gbála, zí kará ga bì kí simiyé, kpá kí yée ga bì kí owù e kó'dúye ní.

18Ídísé ini ini zí Lomo kíngaya kídí, ledre máa née, ndaá méngì roné sìmi kadra drù wá,

19'do'dó 'bì s̀ndí kadra máa née nì idí bisinyíne kíngaya źía rómoné g̀ do bizóró e za mbá, g̀ źía méngì aka roné 'dá'dá a do sogo káṅgá ona kú wá, tónóne sìmi kadra bì kóo Lomo otoogù káṅgá ba kí ere e, do ndéréoguné g̀ cakaba ní. Ngíti ledre utúasá lolù kpá méngì roné kenée wá.

20Idí Ngére Lomo ndaá kóo 'dósoogù s̀ndí kadra ledre máa née gbù'du wá, káa bì 'yì ómo ndaá. Nda lá g̀ ro m̀géléogù 'yì ené e, źía 'dósoogù a gbù'du.

21Sìmi s̀ndí kadra máa née togù ngíti 'yì uku ledre kídí, 'Lúrúsé aka Kírésito ogu go.' Togù kenée wá, 'Nì go bì 'dáa yá,' ndásé ṅg̀ṅgu a wá.

- 22**Tú'dú 'yì ɾanga e niyí karanée ógù kí ìrì Kírésìto ngítì géyì kí ìrì nébì e, zíye ndísiyé méngì m̀ngburoko ledre ga bì kí roko'buyé ní g̀ ro ndísi lón do m̀gélé 'yì ga bì 'bì Lomo ní, togù nì útúásá zíye méngì a kenée yá.
- 23**Káa zí bì go kenée ní, komosé idí idí rosé kíngaya. Máenzì komosé go 'dá'dá g̀ zí ledre káa zí ga gére née kí méngì royé.
- 24**” Tí lá s̀m̀ s̀ndí kdra máa née, g̀ do kací 'dó'dó née ní, “zì kdra ìl̀ne mbùù, éfé oṅó kpá wá,
- 25**zì kele e ndísi ɾéreyé g̀ 'dága g̀rì, zì éyì ga bì komo ere ní mbá ndísi kíziyé.’
- 26**” S̀m̀ s̀ndí kdra née 'yì e niyí lúru Owù 'bì 'Yìma'dí kí ógù g̀ komo ere kpurù g̀ s̀m̀ b̀r̀ngù kí cóngò roné kpá kí mongù roko'buné.
- 27**Nì kása maláyika ené e zíye báiyé do bi e do sogo káṅgá za mbá, zíye 'dó'dúyoko 'yì ené e ga bì gelé yée go ní, mbá do bi kíé'do.
- 28**” Ídísé lúru lílì ledre bì mándísi úku a ba lá d̀yù g̀ ro ndórí. Togù lúrusé m̀kanda mbílì ndórí niyí go ù'bù yá, kídí ndumu nì go gbóo.
- 29**Kpá kenée, togù lúrusé ɾíkí ledre e go kí méngì royé kenée komo ere yá, ídísé ówo a kídí, kdra m̀ndá'baógumá nì go gbóo.
- 30**Máúku zíse kídí, ledre máa née nì méngì roné s̀m̀ bì 'yì ga bì cakaba ba uyuonzó aka roné wá ní.
- 31**Ere e kí do sogo káṅgá ba niyí ùkù mbá, tí lá kúrúma ùkù ené e wá.

M̀ndá'baógù Yésù nì líyì 'yì e m̀líyì

(Lúru kpá Matáyo 24:36-44)

- 32**” Kdra m̀ndá'baógumá, 'yì e mbá utúásání ówo a wá, abú maláyika ga bì komo Ere ní, owoní wá, gba máa Owù 'bì Lomo máówo kpá wá. 'Buzé Lomo owo d̀yù ne.
- 33**Káa zí bì go kenée ní, komosé idí idí rosé. Zíse ídise nzíyisé g̀ zía kdra ledre máa née ówosé wá.
- 34**” M̀ndá'baógumá nì idí ené káa zí 'bì o'do bì kóo ìnyì g̀ 'be 'bì ené ndéréne do ngítì bì gbála ní. S̀m̀ bì kóo ìnyì ndéré ní, zía ífíbáyi moko zí 'yì 'bì moko ené e mbá kpìkpìkpì, zía kpá úkuómo ledre zí 'yì 'bì moko máa wo bì ndísi 'bì ené lúru bì kací mbotù gara ní kídí, ‘Komoyí idí idí kacíma do m̀si'di, mándéré go, mááyí ndá'baógù.’
- 35**” G̀ zí kèyì née ní, komosé idí idí rosé g̀ zía ówosé esé kdra bì m̀ngì 'be née nì ndá'baógù s̀m̀ a ní wá. Ambí owo ne ngítì géyì yá, nì ndá'baógù kí tagá, togù kí ndulù, kí s̀m̀bì, togù kí phiyí.
- 36**Abú m̀ógù a nì líyì sée m̀líyì yá, idí ógundíki sée fú lá kí óndó bì.
- 37**Ledre bì máúku zíse ba, máúku go zí 'yì amá e mbá, ‘Komosé idí idí rosé.’ ”

Márikò 14

Ledre bi yemení wo wayí ro Yésu ní

(Lúru kpá Matáyo 26:1-5, Lúka 22:1-2, Yiwáni 11:45-53)

- ¹Simi sɛndí kadra née ngítí sɛlɛlɛ idíaká kóo go gbre gɛ ro do méngi Ayímbi Umbuokpó kí Ayímbi Ambata bi 'De'dí ndaá simi a wá ní. Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e, kí 'yi 'dódo lorɔ e yéme royé ndísi gámásó'do misi'di bi do 'dí'bi Yésu doa wayí gɛ ro úfu wo ní.
- ²Zíye úku ledre kídí, “Tí lá ndazé 'dí'bi wo kadra ayímbi wá, káa bi 'yi e niyí zíngi rozé ke.”

Lefení sɔ'bú do Yésu simi Beteniya

(Lúru kpá Matáyo 26:6-13, Yiwáni 12:1-8)

- ³Simi bi Yésu ní simi Beteniya do bi éyí miánu 'be 'bi Simúna bi kí umbunonó roné ní, zí ngítí kára óguné kí bilámá sɔ'bú mindonyo bi ugúní kí tú'dú késí ní, zía líkpí tara kúkú sɔ'bú née do léfe a mbá do Yésu.
- ⁴Zí bi sínýíne ro ngítí géyí 'yi ga bi kóo ore ní, zíye tónóye úku ledre dongaráye kídí, “Áyi, kára née lefe sinyi nda sɔ'bú née kenée gɛ ro 'di?”
- ⁵Niyí kóo úgúóyó a kí tú'dú késí, káa zí késí bi gɛ ro í'bí a zí 'yi bi mengi moko go kí tú'dú éfé e, go gbóo zía ídíne simibi kífé'do ní, do í'bí a zí 'yi lerí e.” Zíye ínyiyé úku sinyi ledre zí kára née 'duo gbála.
- ⁶Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ótoómosé kára née, 'yi ndaá 'dó'do wo wá. Mengi mongú bilámá ledre go zíma.
- ⁷Ásé ídí kací kadra ga ba mbá kí 'yi lerí ga gére née, zíse ndísisé í'bí éyí zíye simi kadra bi ílisé go í'bí a simi a ní. Tí lá mándísi amá kíse za fí wá.
- ⁸Mengi zíma née go 'bi ené ledre bi utúasá go méngi a ní. Lefeɔtu sɔ'bú mindonyo née domá gɛ ro yémeómo máa nzíyiné gɛ ro bi bi niyí óto a zíma ní.
- ⁹Máúku zíse ma'díi, bi ga bi niyí úku bilámá ledre doyé ní mbá, ledre bi kára née mengi wo zíma ní, niyí úkuógu a zí 'yi e ndísiyé sómúndíki ledrea gɛ roa.”
- ¹⁰Zí Yúda Keriyóta, ngúru 'yi lódú kací Yésu ndéréne zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e ní í'bí ngbángá Yésu zíye.
- ¹¹Zí bi émené royé gbála kí úwú ledre bi Yúda uku née, zíye úku ledre zía kídí, yé niyí í'bí késí zía. Née ní, zí Yúda tónóne gámásó'do bilámá misi'di bi gɛ ro zíne í'bíógu Yésu ma'dáa doa zíye ní.

Yemení éyí miánu 'bi Ayímbi Umbuokpó

(Lúru kpá Matáyo 26:17-25, Lúka 22:7-14,21-23, Yiwáni 13:21-30)

- ¹²Simi mizefi sɛlɛlɛ 'bi Ayímbi Ambata bi ngára 'De'dí ndaá simi wá ní, kací ondú bi Yúda e, née sɛlɛlɛ bi ndísiní óngóonzó phirangá kábiri'ki simi a gɛ ro Ayímbi Umbuokpó ní, zí 'yi lódú kací Yésu ínyiyé ndú'yú wo kídí, “Íli gáa zíze ndéréze yéme bi gɛ ro Ayímbi Umbuokpó 'da?”

13Née ní zía kása 'yì e gbre gì dongaráye 'yì lódù kacíne e kídí, “Ndérésé mu simi Yerusaléma íri, ásé ndíki ngíti o'do íri kí ndá'baógù gì ngbuṛu kí ndoko iní doné. Ídísé lódù wo

14zaá gì 'be, zíse ndú'yú mǐngì 'be máa née kídí, 'Yì 'dódo ledre ya, 'bì ené 'dǐcì bì yée niyí ánu éyí miánu 'bì Ayímbi Umbuokpó simi a kí 'yì lódù kacíne e ní, ni 'bì ené wo bì 'dì?

15Nì 'dódo bi 'bì ṅgu e zíse simi 'dǐcì máa wo bì ụbúní wo gá do ezené 'dǐcì 'dága ní, yemeomoní bi go mbá nzíyiné, zíse simi a íri, ídísé yéme éyí miánu 'bì ayímbi simi a íri nzíyiné gì rozé.”

16Zí 'yì lódù kacíga ga bì gbre née ndéréye, zíye óguyé simi Yerusaléma íri, zíye ndíki éyí e tí káa zí bì Yésù uku ledre a zíye ní, zíye ìnyiyé yéme éyí miánu 'bì Ayímbi Umbuokpó ore.

17Nda go kí tagá, zí Yésù óguyé kí 'yì lódù kacíne ga bì sokó doa gbre née mbá simi Yerusaléma do bi bì gáa yemeomoní go zíye nzíyiné ní.

18Simi bì niyí nda go ánu éyí ní, zí Yésù ìnyiné úku ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, ngúrusé ni í'bí ngbángáma zí ezeokóma e. Tí 'yì bì ndìsìzé éšìkótrù sǐlǐze kéne simi éyí miánu ní.”

19Simi bì uwúní ledre née ní, zí bì sínyíne royé gbála, zíye tónóye úku ledre zía mìkékèrǐa kídí, “Mongú 'yì, wo bì ma'díi ní ndaá 'bì ené máa wá.”

20Yésù ya zíye ní, “'Yì ma'dáa ni ídì gì dongaráse ga bì sokó doa gbre bì ndìsìzé éšìkótrù sǐlǐze kéye simi éyí miánu ní.

21Gì romá, wo bì ogù go káa do 'yìma'dí ní, ledre amá ndaá. Mìéké kúrú Lomo ukuyeme go kídí niyí 'dó'do máa, zíye úfu máa. Ledre née ni tí ógù méngì roné kenée ma'díi, ni sínyí gbála zí 'yì bì ni í'bíógù máa ní. Ni kóo ídì bìlámáne zí 'yì máa née togú ndaní kóo ndíkiógù wo wá ní.”

Éyí miánu gì ro sómùndíki ledre miúyu Yésù

(Lúru kpá Matáyo 26:26-30, Lúka 22:14-23, 1 Koríndo 11:23-25)

22Simi bì niyí aka fú ánu éyí ní, zí Yésù ma'dáa ìnyiné 'dí'bi ambata, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo, zía 'déweífi simi a, zía í'bí a zí 'yì lódù kacíne e ga gére née, ya zíye ní, “Ánusé mu, née kùṛù'bùmá.”

23Zía kpá 'dí'bi kó'do bì kí le'yì kóró siminé ní, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo, zía í'bí kó'do máa née zíye, zíye éwé le'yì kóró bì simi a née kacíye cé.

24Yésù ya zíye ní, “Ba lílì sámamá bì ndé'yì bi káa do yéme ledre zí tǔ'dù 'yì e ní, née go éyí bì ni yéme mìkándá ledre dongará 'Buzé Lomo kí tǔ'dù 'yì e ní.

25Máúku zíse ma'díi, máéwé ándá aka lolù le'yì kóró káa zí wo ba 'diya wá, mááyí éwé 'búó mìkándá a 'be 'bì Lomo.”

²⁶Née ní, zí Yésu kí 'yìmíkása ené e úku ke'bi mbófo Lomo, zíye ìnyiyé yóó ndéréye do Landa Olíva.

Yésu uku ledre miási Pétero gi roné

(Lúru kpá Matáyo 26:31-35, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

²⁷Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Ásé ìnyì mbá ngásáómo máa, káa zí bi ni miékéne simi kúrú Lomo ní kídí, “Mááyí úfu 'yì 'bá'bá kábìrìkì e, zí kábìrìkì e ngásá báyi royé mbá.’

²⁸Togú máúrú go gi simi umbu yá, mááyí ndéréókpó sǒngó sée simi káṅgá bi Galiláya ní.”

²⁹Pétero ya zía ní, “Mongú 'yì, togú lafúma ga ba niyí ngásáómo yìi ye yá, mángásáómo yìi kú wá.”

³⁰Yésu ya zía ní, “Ì, ídí óto ledre ba simi doyi bílámáne, karaba kí ndùlù, simi bi o'do ngono uçù aka koko kí'dí gbre wá ní, áyí ási gi romá kí'dí ota (3), yá née owo ené máa wá.”

³¹Zí Pétero ìnyìné úku ledre cú kí siminé zía kídí, “Mongú 'yì, máútúásá úku ledre kí'dí ‘máówo yìi wá’ ní kú wá. Togú umbu yá, umbu.” Zí lafúga ìnyiyé úku ledre kpá mbá kenée.

Yésu ini ini zí Lomo simi Getesemáni

(Lúru kpá Matáyo 26:36-46, Lúka 22:39-46)

³²Simi bi oguní nda go do Landa Olíva ní, zíye ìnyiyé óguyé do bi bi kí ìriné Getesemáni ní. Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacíne máa ga gère née kídí, “Ndísìsé aka kíra, mááyí aka ndéré ìni ini zí Lomo.”

³³Née ní, zía ìnyìné 'dí'bi lá dọ̀ Simúna Pétero e, kí Yakóbo e, kí Yiwáni e, zíye ndéréye kéye. Zí Yésu ma'dáa ídine kí mongú sómú ledre, do ndúwúne kpá mindúwú,

³⁴zía úku ledre zíye kídí, “Sómú ledre bi mááyí kée yáa ní ofu go, másómú sómú ledre née ni úfu máa goó ne, ídísé aka ndìsì ona kí komosé rosé.”

³⁵Zía ìnyìné ndéréne gi re cúku'dée kenée, zía útúne gbri do ngúrú sǐndíne, do ló'bu komoné bi, tónóne ìni ini kídí, “Babá Lomo, togú sǐndí kadra utúásá go ne gi zíyì yá, ndá lolu ótoómo máa zíma ndúwúma wá.

³⁶Babá, roko'buyí romo do ledre e za mbá, ídí 'dí'bióyó nduwú ba gi romá 'dá'ba. Máúku amá née kídí ídí méngì ledre ma'dáa káa zí bi máìli ní wá. Ledre bi yéme go yìi ní, ídí méngì dọ̀ wo.”

³⁷Zía ìnyìné gi ore ndá'balúgu roné zí 'yì lódú kacíne ga bi ota née. Ni ógu ìri ní, niyì yì eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ìnyìné úku ledre zí Pétero kídí, “Simúna, ásé yì esé go mbá 'dú'du esé, útúásásé esé ndìsì dilá gba kí sǐndí kadra kǐé'do wá?

³⁸Komosé idí ídí rosé, zíse kpá ndísisé íni ini zí Lomo káa bi áse lúyú ledre ke. Lomo rosé ili tí go ní, tí lá cóngó rosé ndaá.”

³⁹Zíá ñnyiné kpá ndá'balúgu roné íni ini zí Lomo, zíá úku kpá té bikéří ledre bi gáa uku 'dá'dá ní.

⁴⁰Zíá ñnyiné ndá'balúgu roné zí 'yì lódú kacíne e, zíá ógundíki yée kpá kí 'dú'du eyé, gí zíá, saná komoyé owó nda go miówó kíngaya. Ledre ndaá lolu kóo tarayé zíye úku a zíá wá.

⁴¹Nda simi ota (3) mindá'baógua, zíá úku ledre zíye kídí, “Ásé aka yí esé kpá fú 'dú'du esé? Asá go. Kadra ledre ogu go. Lúrúsé aka, i'bíńí máa, wo bi ogu káa do 'yima'dí ní, go do sílì 'yì mlúyú ledre e.

⁴²Ínyiógusé mu zíze ndéréze. Lúrúsé aka 'yì bi ni í'bí máa zí 'yì ga ba ní, ni girí go née.”

Yúda i'biogu Yésu zí ezeokóga

(Lúru kpá Matáyo 26:47-56, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

⁴³Simi bi ngára Yésu ukuonzó aka ledre gí tarané wá ní, geré zí Yúda ma'dáa bi ngúru 'yì lódú kací Yésu ní, óguyé kí tú'dú 'yì e ruu kí maku okó e, kí ngbóndó e do sílìye. Manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e, 'yì 'dódo lorú e, kí mingburoko ngére e ní, kasaní kóo yée ye gí ro 'dí'bi Yésu.

⁴⁴Yúda uku gáa ledre go zíye kídí, “Tí lá 'yì bi mááyí fáka wo ní, née 'yì máa bi áse 'dí'bi wo ní. Ídísé geré 'dí'bingéří wo, zíse ndéré kíe.”

⁴⁵Simi bi Yúda oguní ní, zíá ndéréne geré zí Yésu ya zíá ní, “Yì 'dódo ledre,” zíá ñnyiné fáka wo.

⁴⁶Geré née ní, zíye ñnyiyé 'dí'bingéří Yésu.

⁴⁷Zí ngúru 'yì gí dongará 'yì lódú kací Yésu ma'dáa lálaógu maku okó gí simi siríkpa, zíá ñnyiné lágá'décì mbílì 'yì moko 'bi mongú 'yì 'dáná éyí tu.

⁴⁸Yésu ya zíye ní, “Ógusé kí maku okó e, kí ngbóndó e gí ro 'dí'bi máa ní. Mááyí 'yì méngì bisinyí ledre e?

⁴⁹Mááyí kíse kára kací kadra mbá kí ndísi 'dódo ledre e zíse do ligá 'Díçí 'bi Lomo, 'dí'bisé nda kóo máa wá gí zí 'di? Ni go méngì roné káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní.”

⁵⁰Née ní, zí 'yì lódú kacíga údúyé mbá ngásáye, zíye ótoómo wo kí ngúcuné do sílì 'yì ga bi oguní 'dí'bi wo ní.

⁵¹Ngíti owúphirangá ni kóo ore, onzó roné lá bongó mióonzó, zíá ñnyiné lódú Yésu. Simi bi iliní nda kóo kpá gí ro 'dí'bi wo ní,

⁵²zì mióonzó bongó née líkpíne gí roa, zíá ótoómo a çikì kírí née, do ngásáne ngírá.

Yésu kó'dú 'yì 'décì ngbanga e

(Lúru kpá Matáyo 26:57-68, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

53Née ní, zí 'yì ga bì kóo 'di'biní Yésu ní, ìnyiyé ndéréye kí Yésu ma'dáa 'be 'bì mongú 'yì 'dáná éyí. Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e, kí m̀ngburoko ngére e, kpá kí 'yì 'dódo lorù e yóko royé mbá íri.

54Abú ledre née ni kóo o'buó'bu ndotó, zí Pétero kóo ódó m̀mbé'dené, zía ndísiné kpá fú lódú kací Yésu ndo ndo ndo gí 'dá'ba gí ro zíne lúru ledre bì iliní méngí a kí Yésu ma'dáa ní. Símì bì olúokpóní go kí Yésu 'be 'bì mongú 'yì 'dáná éyí íri ní, zí Pétero ma'dáa olúúgu roné do ligá íri do ndéré ndísiné gí zí drú ro pho'du dongará 'yì ga bì 'bì moko ore ní.

55Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e nda kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì 'dəcì ngbanga e ndísiyé gámásó'do ledre bì zíye úkuóto a ro Yésu gí ro zíye 'dí'bi wo úfu a ní, tí lá ledre bì kíé'do káa zíye ówo a ní ndaá.

56Símì ledre ga gére née mbá, abú tú'dú ngíti géyì 'yì e ukuotoní ledre ro Yésu ma'dáa ndotó yá, ledre ga bì ukuotoní yéé ní, nderení eyé mbá cee kíé'do wá.

57Zí ngíti géyì 'yì e úkuóto 'bì eyé kídí,

58” Uwúze gí taraa kídí, née ni ndúruónzó mongú 'Díçí 'bì Lomo bì bulúnduzé e ubúní ye ba, zíne ubúlúgu a do biné dudu símì sílì ota, 'yì e ubúní ye wá.”

59Abú ukuní kenée ndotó, kúrúye ni kóo kpá fú kpíkpíkpí.

60Zí mongú 'yì 'dáná éyí ìnyíogú tóroné kó'dúye mbá, zía ndú'yú Yésu, kídí, “Ledre ndaá tarayí zíyì úku a kací ledre ga bì 'yì ga gére née ukuní née wá?”

61Tí lá Yésu ìtì ené wá. Zí mongú 'yì 'dáná éyí kpá ndú'yú ándá Yésu kídí, “Áyí ba Kírésìto, wo bì Lomo geléogú wo go káa do Mbigí Owú 'bì ené ní?”

62Yésu ya zía ní, “Ìì, mááyí tí wo ma'díi, ásé gú lúru Owú 'bì 'Yìma'dí kí ndísi zí Lomo bì roko'bua ofu go ní do anú, kpá kí ógú gí komo ere kpurú gí símì burungú.”

63Geré zí mongú 'yì 'dáná éyí ìnyiné lófo bongó gí roné kí símikesí, zía úku ledre zí 'yì e kídí, “Éyì bì ilizé kpá fú úwú ledre gí zí ngíti géyì 'yì e gí roa ní 'di

64bì uku tara sinyí go ro Lomo cú kí tarané ya née ni Ngére Lomo ní. Sómú ledre esé ni káa be 'di?” Zíye ìnyiyé mbá úku ledre kídí, “Née ndaá ledre bì niyí otoómo kí úfu wo gí zía ní wá, idíní úfu wo 'dá'ba.”

65Zí ngíti géyì tónóye ndísi lúbu súrú komoa, do ìnyiyé ódó'dútù komoa kí bongó, do ócò wo, zíye úku ledre kídí, “Ambí ocó yìi née ne? Ífí aka ìrìà.” Zí 'yì óndó bi ga bì ore née ìnyiyé kpá ócò wo.

Pétero ití kangú kídí née owo ené Yésu wá

(Lúru kpá Matáyo 26:69-75, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

66Símì bì Pétero ni aka kpá fú ndísi do ligá ore ro pho'du ní, zí owúkára 'yì 'bì moko bì 'be 'bì mongú 'yì 'dáná éyí ore ní, óguné.

⁶⁷Simi bi lurúndiki Pétero ní, zía lúru wo gbóó. Zía úku ledre zí Pétero kídí, “Áyi, áyí ba tí ngúru 'yì gì dongará 'yì ga bi 'bi Yésu 'yì 'bi Nazeréta ba ke.”

⁶⁸Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Úku née kenée ledre 'di? Máówo amá o'do née wá. Máówo'dí'bi amá kpá ledre gì simi ledre bi áyí ndìsì úku a née wá.” Zí Pétero ìnyìné ndéréne mǐ'dí ku mbotu bi olúogu sága ní.

⁶⁹Gì do kací a née ní, zí owúkára née kpá ìnyìné ndéréne tara mbotu íri, zía lúru ndíki Pétero kí tóro, zía ìnyìné úku ándá ledre zí 'yì ga bi kóo ndìsìní tóro ore ní kídí, “Ni kpá tí ngúru 'yì gì dongará 'yì ga bi 'bi Yésu ní ma'díi.”

⁷⁰Zí Pétero kpá ìnyìné ítí kangú. Do kací ledre máa wo née akpa kpá wá, geré zí 'yì ga bi kóo ndìsìní tóro ore ní, ìnyiyé kpá úku ledre zí Pétero kídí, “Utúasá zíyì ítí kangú yá née ndaá 'yì 'bi Yésu wá ní wá, gì zía, owozé kpá tí bú áyí 'yì 'bi Galiláya.”

⁷¹Née ní, zí Pétero tónóne lolóbú kídí, “Togú ledre bi máúku ba ndaá ma'díi ledre wá, Lomo idí í'bí mongú 'do'dó zíma. 'Yì bi ndìsìsé úku ledre gì roa née, máówo amá wo kú wá.”

⁷²Geré née ní, zí o'do ngono úçu koko zí Pétero sómúndíki ledre bi Yésu uku zía kídí, “Karaba kí ndulú kídí bi ngono úçu aka koko kídí gbre wá ní, áyí ítí kangúma kídí ota yá, née owo ené máa wá.” Zí mongú simikozo méngì Pétero, zía útúne geré ndìsìné ìni ini.

Márikó 15

Yésu kó'dú Ngére Piláto

(Lúru kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Lúka 23:1-5, Yiwáni 18:28-38)

¹Akpa kí phiyí, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e ní, mǐngburoko 'yì e kpá kí 'yì 'dódo lorú ga bi 'bi Músa ní, nda kí mǐngburoko 'yì 'dəcì ngbanga e, yóko royé za mbá gì ro yéme ledre kí'edo. Zíye ìnyiyé ódó Yésu, zíye 'dí'bi wo ndéréye kée kó'dú Piláto.

²Simi bi oguní kí Yésu íri ní, zí Piláto ndúndu'yú kídí, “'Yì ga ba ukuní ya úku ledre yá née ni mongú ngére 'bi Yúda e. Áyí tí mongú ngére 'bi Yúda e ma'díi?” Yésu ya zía ní, “Kpá tí káa zí bi úku née.”

³Zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e ní úkuóto tú'dú ledre e roa.

⁴Zí Piláto kpá ìnyìné ndú'yú wo kídí, “Ledre ndaá tarayí zíyì úku a kací ledre ga bi ndìsìní trótro yée ba wá? Lúru aka tú'dú ledre ga bi ndìsìní úku yée ba.”

⁵Yésu uku ené ledre kací ledre ga gére née zía mbá wá, zí ledre née lútúne kací komo Piláto gbála.

⁶Simi kadra Ayímbi Umbuokpó, Piláto ndìsì lengbe ótoómo 'yì bi 'yì e ndu'yúní wo gì roa gì simi sígìnì ní.

⁷Simi síndí kadra máa née ní, ngíti o'do ni kóo bo simi sígìnì ore kí ìrìné Barába. Wo kí ngíti géyì lafúne 'di'bi kóo yée gì zía ufuní 'yì e simi bi tú'dú 'yì e yokoní royé ndìsì gbúrógbóye kí ndìsì méngì ledre bi utúasá wá ní.

⁸Zí tǔ'dù 'yì ga bì yokoní royé ní óguyé ndú'yú Piláto gí ro zía í'dí sǐlǐne gí ro kémbí 'yì gí sǐmì sǐgìni káa zí bì lengbe ndìsì méngì a ní.

⁹Zí Piláto ndú'yú yé kídí, “Ílisé zǐma ótoómo zǐse ngére bì 'bì Yúda e ní?”

¹⁰Piláto owo bì kídí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní, oguní kǐ Yésu zǐne gí zía bì otoní bisinyí mǐmbé'deyé roa.

¹¹Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní úku ledre, 'yì e idíní úku ledre zǐ Piláto idí ótoómo Barába gí sǐmì sǐgìni.

¹²Zí Piláto kpá ñnyiné ndú'yú yé kídí, “Máídí nda méngì kǐ Yésu bì ndìsìsé ndólo wo mongú ngére 'bì Yúda e ní 'dì?”

¹³Zíye ñnyiyé ótrǔlúgu ledre zǐ Piláto kídí, “O'do née idí úyu, idíní phéphé wo do mǐngbúngu kágá, zía úyuné 'dá'ba.”

¹⁴Piláto ya zíye ní, “Bisinyí ledre bì méngì wo ní, ni 'dì?” Tǐ lá otrǔtatání ledre nda 'dá'dá kídí, “Ídí phéphéonzo wo do mǐngbúngu kágá.”

¹⁵Piláto ili kóo méngì 'yì ga gére née gí ro zǐ bi émené royé, zía ñnyiné ótoómo Barába zíye. Zía úku ledre zǐ asikíri ené e ócó Yésu bisinyíne, do 'dí'bi wo ndéré phéphéonzo a.

Piláto i'bí Yésu zǐ asikíri ené e

(Lúru kpá Matáyo 27:27-30, Yiwáni 19:2,3)

¹⁶Zí asikíri ga gére née nda 'dí'bi Yésu gí ore ndéré kǐe 'be 'bì ngére, zíye ñnyiyé ndóloyóko royé mbá do ídíye tǔ'dù íri.

¹⁷Zíye ési mǐgbagbawu bongó ro Yésu, zíye kpá kúrókú kǐni zíye ési a ro do Yésu.

¹⁸Née ní, zíye tónóye ndìsì lágá sǐlǐye zía kǐ ledre kídí, “Sǐmǐbi idí ídí doyì tǔ'dù, mongú ngére 'bì Yúda e.”

¹⁹Zíye ndìsìyé kǐ ócó doa kǐ ngbángbá, kpá kǐ lúbu súrú komoa, zíye útúye do ngúrú sǐndíye, ndìsìyé fóló wo kídí, yé otoní née úndrua.

²⁰Sǐmì bì folo asání nda wo go ní, zíye ñnyiyé í'díogú ngbángbá mǐgbagbawu bongó bì esíní gáa roa ní, do ñnyiyé ésilúgu mbigí bongó ené roa. Zíye nda ñnyiyé ólúogú kǐe gí ro ndéré kǐe kǐ'dí bi bì ilíní phéphé wo doa ní.

Phephéní Yésu

(Lúru kpá Matáyo 27:31-44, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

²¹Sǐmì bì asikíri ga gére née niyí go mǐndéréye do mǐsi'di kǐ Yésu ní, zíye ndíkíye kǐ ngítí o'do do mǐsi'di ñrǐa Simúna, o'do máa née ni 'yì 'bì gara bì 'yì e ndìsíní ndólo a Kuréne ní. Simúna ma'dáa ni 'bù Alakizánde e kǐ Rǔfú. Ni kóo go ólú sǐmì Yerusaléma. Zí asikíri ga gére née gága wo ñmbí mǐngbúngu kágá bì Yésu ñmbí née.

- 22**Zíye óguyé kí Yésu do bi bi ndişiní úfu 'yi e doa ní, ndoloní Gologóta, ledre gi simi a kídí, cóngó do'yi.
- 23**Nda íri, zíye ñnyiyé í'bí le'yi kóró bi kotruní kí ngíti kágá ní zí Yésu, gi ro zía éwé a gi ro zí okó éyí miówo úkúne gi roa, zía ási ené kí éwé a.
- 24**Née ní, zíye í'díogú bongó ené, zíye ñnyiyé phéphé wo do mingbúngbu kágá máa née, zíye síkpí wo kíe 'dága, zíye ónzó gbégbé ífibáyi bongó ené e kíe dongaráye.
- 25**Ledre máa née mengi kóo roné simi sındí kadra ñnyí doa eso kí phiyí.
- 26**Zíye ñnyiyé éké ledre bi kóo ufuní wo gi roa ní, do phéphéoto a doa 'dága kídí, “Ba, mongú ngére 'bi Yúda e.”
- 27-28**Phephéní kóo yée kí 'yi ugu e gbre, ngíti a do sílía 'bi anú, ngíti a do ngeli.
- 29**'Yi ga bi kóo ndişiní ókpó kací misi'di gi ore ní, zíye ndişiyé úku wo kpá kí úkucáyi ledre gi do bi a kídí, “Bi kóo úku yá áyí ndúru mongú 'Díci 'bi Lomo, zíyi úbúlúgu a lá simi sílí ota ní,
- 30**ékíogú nda lolu girí zíyi yómo royí wá gi zí 'di?”
- 31**Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e, kí 'yi 'dódo lorú e ndişiyé kpá fóló wo kídí, “Ndışı kóo lá yómo ngíti géyi 'yi e ní, yomo nda lolu roné wá?
- 32**Káa zí bi ni wo bi Lomo geléogú wo káa do Kírésito, mongú ngére 'bi Isiréle e ní, idízé aka lúru a, togú ekíogú gi do kágá girí go cakaba bi yáa yá, azé geré ngúngu wo.” 'Yi ga bi kóo gbre phephéní yée kí Yésu e ní, ndişiní kóo kpá úku wo.

Ledre gi ro miúyu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 27:45-56, Lúka 23:44-49, Yiwáni 19:28-30)

- 33**Simi bi kóo kadra ni nda go kpíkpiríkpí simi do ní, zí mutúluru útúne do kánga mbá kí sındí kadra ota.
- 34**Simi bi sındí kadra ota ogú nda go ní, zí Yésu ñnyiné ini ini 'dága kídí, “Ilóyi, Ilóyi, Líma sabákatani?” Ledre gi simi a kídí, “Lomo amá, Lomo amá, ótoómo máa gi zí 'di?”
- 35**Zí ngíti géyi 'yi ga bi ore ní, ñnyiyé úwú doa, zíye úku ledre kídí, “Úwúsé aka, ni go ndólo nébi Ilíya.”
- 36**Née ní, zí ngúru 'yi gi dongaráye ñnyiné ngásáne 'dí'bi éyí káa zí katúu ní, zía ónzó a bu simi mindógó le'yi kóró, zía ési a do kágá, zía síkpí a, óto a tara Yésu 'dága íri. Zía úku ledre zí lafúne e kídí, “Ndíšisé aka tí, zíze lúru a togú Ilíya ni girí ogú gi ro ímbíoto wo bi yá.”
- 37**Zí Yésu ini ini kí mongú kúrué 'dága, geré zía ótoómo 'dówúne.
- 38**Née ní geré zí mongú mbílí bongó bi ingí 'deciní simi 'Díci 'bi Lomo kíe ní, lófo ífi siminé gberé gbre kú gi 'dága gi bi.

³⁹Simi bi mongú 'yi 'bi asikíri e bi kóo ndiṣi tóro ore kó'dú Yésu do mingbúngbu kágá, uwú ini bi Yésu ini wo kí mongú kúrúne geré zía ótoómo 'dówúne ní, zía ñnyiné úku ledre kídí, “Máúku zíse zaá ma'díi, o'do ba ni mbigí Owú 'bi Lomo.”

⁴⁰Ngíti géyi kará e niyí kóo kpá ore, ndiṣi lúrúkása bi gi gbála, Mariya Magídála kí Salóme kí Mariya mbágá Yoséfa kí Yakóbo owú, niyí kóo bo dongaráye.

⁴¹Utúní kóo do kací Yésu kú gi simi káṅgá bi Galiláya ní kóo kí ñnyí kasa zía. Tú'dú ngíti géyi kará ga bi kóo oguní kí Yésu simi Yerusaléma ní, niyí kóo kpá mbá ore.

Otoní bi zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 27:57-61, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

⁴²Nda kóo go za kí tagá simi sɔndí kadra bi 'yi e ndiṣiní yéme royé gi ro Sílí 'bi 'Dówúro ní,

⁴³zí ngíti o'do kí ñnyiné Yoséfa gi simi gara bi Aramatáyo ódó mimbé'dené káa zí o'do 'yi ní, zía ndéréne ndú'yú Piláto gi ro umbu Yésu. Yoséfa ni ngúru 'yi gi dongará mingburoko 'yi 'bi Yúda e. Ndiṣi kpá óto komoné gi ro miógu Lomo káa do ngére do 'yima'dí e.

⁴⁴Simi bi Piláto uwú kídí, Yésu uyu go ní, zí tara a ñdríne miídrí, zía úku ledre kídí, “Née kenée lárá ledre 'di, bi zí o'do née úyuné lá 'diya kenée ní?” Zía ndóloógu mongú 'yi 'bi asikíri e gána ní ndú'yú wo togú Yésu uyu tí go ma'díi yá.

⁴⁵Simi bi Piláto uwú ya Yésu uyu tí go ma'díi ní, zía ñnyiné úku ledre zí Yoséfa kídí, “Dí'bi umbu Yésu ma'dáa mu ndéré óto a.”

⁴⁶Zí Yoséfa úgu bilámá bikenyi mbílí bongó, zíye 'dí'biógu umbu Yésu, óto a simi a, zíye ndéréye óto wo simi bi bi kóo iciní kací ondú eyé simi landa ní. Zíye gbúrúgbuóto mongú tutú ngbuturú tara bi ma'dáa.

⁴⁷Mariya Magídála, kí Mariya mbágá Yoséfa e ndiṣiní kóo lúrúkása bi bi otoní Yésu ma'dáa doa ní.

Márikó 16

Yésu urú gi simi umbu

(Lúru kpá Matáyo 28:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

¹Gi do kací Sílí 'bi 'Dówúro, zí Mariya Magídála, kí Salóme, kí Mariya mbágá Yakóbo e úgu sɔ'bu mindonyo e gi ro ndéré súsú a ro umbu Yésu.

²Akpa kí phiyí simi sílí gi do kací Sílí 'bi 'Dówúro simi bi súlú kadra ni go 'dága ní, zíye ñnyiyé ndéréye sí bi.

³Kí ndéréye do misi'di, zíye ndú'yú royé dengbíye kídí, “Ambí ni laká gbúrúgbuóyo mongú tutú karaba zíze gi tara bi ne?”

⁴Tí lá simi bi niyí lúru bi káa ní, zíye ówo a kídí gbúrúgbu oyóní mongú tutú née go 'dá'ba.

⁵Simi bi kará ga gére née olúní simi bi íri ní, zíye ónzó komoyé káa gbó ro owúphirangá kí ndísi simi bi íri do sílì 'bi anú, kí ngbángbá bikenyí bongó roné. Zí Lomo royé líyìné, zí tarayé ìdríne mbá miídrí, gí zí lará ledre káa zí wo née.

⁶Geré zí owúphirangá née úku ledre zíye kídí, “Íì, ndásé líyì wá, máowo bú kídí, ógusé ba lúru bi gí ro Yésu 'yì 'bi Nazeréta bi ufuní wo ní. Ndaá 'bi ené lolu kíra wá, urú yí ené gí simi umbu go. Lúrúsé aka lá, ba bi bi kóo otoní wo doa ní.

⁷Ndérésé mu cakaba úku a zí Pétero e, kí lafúne e 'yì lódú kací Yésu kídí, ‘Yésu ma'dáa ni ndéréútú roné fì ne 'dá'dá zíse simi kángá bi Galiláya ní, áse nda ógundíki wo geré íri káa zí bi kóo uku zíse ní.’ ”

⁸Née ní, zíye ólúóguyé gí simi bi miángbayé gí zí ngírì, geré zíye tónóye ngásáye. Uku'dodoní kóo ledre máa née zí 'yì e do m̀isi'di mbá wá. Odu ledre bi M̀ariko ekéne kí sílìne ní.

Yésu 'dodo roné zí Mariya Magidála

(Lúru kpá Matáyo 28:9,10, Yiwáni 20:11-18)

⁹Simi sílì gí do kací Sílì 'bi 'Dówuro bi Yésu urú gí simi umbu simi a akpa kí sí ndóndó ní, zía 'dódoútú roné zí Mariya Magidála, bi kóo Yésu lagaogu dokéké e ìnyì doa gbre (7) gí simi a ní.

¹⁰Zí Mariya ma'dáa ìnyìné ndéréne úku 'dódo a zí ezegámáne e, 'yì lódú kací Yésu ga bi kóo niyí 'bi eyé ndísi ìni Yésu ma'dáa ní.

¹¹Simi bi uwúní gí taraa kídí Yésu urú gí simi umbu go, née lurú gáa wo go trìdrì cù kí komoné ní, ñgunṅuní eyé kóo ledre máa née wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yì lódú kacíne ga bi gbre ní

(Lúru kpá Lúka 24:13-35)

¹²Gí do kací a née, zí Yésu kpá 'dódo roné simi ngíti tosoné kpí zí 'yì lódú kacíne ga bi kóo gbre, simi bi niyí m̀ndéréye do m̀isi'di gí simi gara ní.

¹³Zíye ndá'balúgu royé simi Yerusaléma, zíye úku 'dódo ledre née zí lafúye e, t́ lá a ñgunṅuní eyé kóo ledre máa née kpá wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yìmikása e sokó doa kéréjì

(Lúru kpá Matáyo 28:16-20, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yìmikása~e 1:6-8)

¹⁴Nda girí, simi bi 'yìmikása ga bi sokó doa kéréjì (11) née ndísiní ánu éyì ní, zí Yésu 'dódo roné zíye, zía úku ledre zíye, gí zía do ngíti géyì lafúye e oru yí ené kóo mióru kí ñgunṅu ledre 'bi lafúye ga bi lurúní trìdrìné go cù kí komoyé ní.

¹⁵Nda née ní, zí Yésu ma'dáa úku ledre zíye kídí, “Ndérésé mu kací bi e za mbá kí úku bilámá ledremá zí 'yì e za mbá.

¹⁶'Yì bi ñgunṅu ledremá go ní, zíse bábátízì wo, ni gú ómo gí simi 'do'dó bi odu nda ní. 'Yì bi ñgunṅu wá ní, niyí 'dó'do wo.

17Zí 'yì ga bì ñgunṅuní go ní, ídíye kí roko'bu káa zí bì niyí go 'yì amá e ní, zíye kí ódroyé simi ríkí tara e kí ndísi lágaóyó dokéké e gí simi 'yì e kí irimá.

18Abú 'di'biní kámá okó kí sílìye, abú ewení ngónú kémbí éyí mengi yée wá. Niyí óto sílìye ro 'yì ndiyá e, zí ndiyá eyé úkúne.”

Yésu nda'balugu roné komo Ere

(Lúru kpá Lúka 24:50-53, Moko 'bi 'yimikása~e 1:9-11)

19Simi bì Yésu ukuonzó ledre go zíye ní, zí Lomo nda 'dí'bilúgu wo 'be 'bì ené komo ere, zía ndísiné do sílì anú 'bì Lomo káa do mongú ngére.

20Zí 'yì lódú kací Ngére Yésu ga gére ndéréye kí úku bilámá ledre zí 'yì e kací bi e za mbá. Zí Ngére kóo ndísiné méngi moko kíye, zí mingburoko ledre ga bì ndísiní méngi yée kí roko'buné ní 'dódo a kídí ledre ga bì úku yée ní ni ma'díi.

Lúka

Lúka 1

Lúka eké ledre gi ro Yésu

- ¹Mongú 'yi Teyófilo, tǔ'dú ngíti géyi 'yi e eké omoní ledre ga bi kóo gi do bi Yésu, bi kóo Yésu ma'dáa ndisi méngi yée dongaráze ní go bi 'desí.
- ²Ekéní tí za cé ledre ga bi kóo 'yimikása ga kóo 'desí lurúní kí komoyé zíye ndisiyé líkpí a ní.
- ³Gi zía bi ledre ga bi 'yi ga gére née ekéní ní, niyí mbá ma'díi ledre e ní, máyá ni miútúásáne zíma éké kása yée zíyi,
- ⁴gi do bi zíyi ówoyéme a yá 'dodoní kóo ma'díi ledre e go zíne.

Ledre gi ro mindiki Yiwáni Babatíza

- ⁵Simi bi kóo Eróde ni mongú ngére 'bi kángá bi Yúdáyá ní, ngíti 'yi 'dáná mbayi 'bi Lomo ni kóo bo kí iriné Zakaríya. Ni gi dongará 'yi 'dáná éyi ga bi manda eyé ni mbá Abiyáza ní. Iri me'bea Elizebéta, ni kpá gi simi kufú bulúnduyé bi Aróna ní.
- ⁶Zakaríya e gbengará kí me'bené, miméngi ledre eyé ni kací kadra mbá fú lá mbí do komo Lomo, gi zía ndisíní éré lorú 'bi Ngére Lomo.
- ⁷Tí lá owú ndaá 'bi ené kóo zíye wá gi zía me'bea ni mikoto, niyí nda kpá yi eyé go ngokoyé utúasání lolú ndíki owú wá.
- ⁸Nda simi ngíti sílì, sìnì kadra utúasá go zí Zakaríya e kí lafúne ndéréye simi 'Díci 'bi Lomo 'dáná éyi zí Lomo,
- ⁹kací ondú 'bi 'yi 'dáná éyi e. Zí gbégbé 'dódo Zakaríya zía ólúne 'Díci 'bi Lomo 'dáná éyi zí Lomo.
- ¹⁰Simi bi Zakaríya olú go 'Díci 'bi Lomo ni go ndisi óngbó abúřengú kí ndonyoné 'díci íri ní, tǔ'dú 'yi ga bi oguní ní niyí 'bi eyé ndisi ini ini zí Lomo sága.
- ¹¹Cìkì 'díci íri, zí maláyika bi Ngére Lomo kasa ní ógu tóroné do sílì 'bi anú cigí mbayi bi ndisíní 'dáná éyi doa ní.
- ¹²Simi bi Zakaríya lurú maláyika née kenée ní, zí lomo roa líyíné gi zí ngiri.
- ¹³Zí maláyika née úku ledre kídí, “Ndá éré ngiri wá Zakaríya, Lomo uwú ini bi ndisi ini a ní go. Me'beyí Elizebéta ni ndíki owú zíyi owúo'do. Ídí ífí iria Yiwáni.
- ¹⁴Ni óto sée kí me'beyí zíse ídise kí rokinyi, tǔ'dú 'yi e niyí ídí kí rokinyi simi bi niyí úwú a kídí arání wo go ní.
- ¹⁵Ni ídí kí ledrené owóowó simi moko bi 'bi Ngére Lomo ní. Ndaá 'yi éwé le'yi wá, ni duý m'í dúcuné kí 'Dówú Lomo kú gi simi mbágáne.
- ¹⁶Ni 'dí'bilúgu ngíti géyi Isiréle e ga kóna luyúní gi do misí'di 'bi Ngére Lomo go ní zí Lomo.

17Ni ndịsi gámá kí úku kúrú Lomo simi roko'bu 'Dówú Lomo cé káa zí nébì Ilíya kóna ní, zía ndịsiné kí yéme dongará 'yi ga bi sinyí go kí owú 'bi eyé e ní, kpá kí sáká 'yi ga bi sómú ledre eyé ndaá bilámáne do mịsi'di 'bi Lomo wá ní, nda kpá kí yémeómo 'yi e nzíyiyé zí Ngére Yésu."

18Zí Zakaríya ndú'yú maláyika née kídí, "Mááyí ówo a bi kídí éyí ni ndéré méngi roné zíma kenée ní lárá a káa be 'di? Bi mááyí go ngokomá káa zí ba, kára bi zíma ní ni go kpá ngokoné ní."

19Zí maláyika née úkulúgu ledre zí Zakaríya kídí, "Zakaríya, ìrimá Gábirele. Kací kadra mbá azé fú lá kí Lomo do bi kíé'do, kasa máa ne kí bilámá ledre née ógu úku a zíyí.

20Gí zía bi ìli ngúngu ledre bi máúku zíyí ba wá ní, tarayí ni ídí m' dútuné ódro wá gí simi sındí kadra bi owú née ni árá simi a ní."

21Gí zí kényí née, 'yi ga bi ndịsiné sóngó wo sága ní ndịsiné go má zíye úku ledre kídí, "Bié laká nda 'di, Zakaríya lu'bu karaba simi 'Díjí 'bi Lomo 'dényé káa ní ní."

22Simi bi olúogu gí 'Díjí 'bi Lomo girí ní, ndịsi nda ódro zíye lá kí sílíne. Zí 'yi ga gére née tí geré ówo a kídí Lomo 'dodo ngíti míkánda ledre go zía 'díjí íri.

23Simi bi sındí kadra 'bi moko ené ukú ní, zía ìnyí ndá'balúgu roné 'be.

24Nda gí do kací sílí cúku'dée, zí me'bea Elizebéta ídíne kí siminé. Zía ndịsiné 'be éfé ìnyí, olúogu gí 'be wá.

25Zí Elizebéta íbì mbófo éyí zí Lomo kídí, "Mbófo éyí zíyí Ngére Lomo gí ro ledre bi méngi zíma ba. Ówo ledre go kíma zíyí 'dí'bióyó mongú dokuwu bi mááyí káe ní gí domá 'dá'ba."

Maláyika uku ledre gí ro mindíki Yésu

26Simi bi Elizebéta ni go kí siminé 'bi éfé ìnyí doa kéré (6) ní, zí Lomo kpá kása maláyika Gábirele simi Nazeréta ngíti owú gara simi Galiláya,

27zí owúkára tara mbotu ni kóo go míkórone zí ngíti o'do kí ìriné Yoséfa. Ni gí simi kífú ngére Dawídi. Owú kára ma'dáa ìri a Maríya.

28Zí Gábirele ndéréóguné íri, zía íbì mandá kídí, "Mandá zíyí Maríya, útúásá go kací komo Ngére Lomo, Lomo idí kíyí."

29Zí Maríya ndịsi ónzó komoné kí toso mandá bi maláyika ogú íbì a zíne née.

30Zí maláyika úku ledre zí Maríya kídí, "Maríya, ndá éré ngiri wá, útúásá yí eyí m'útúásá kací komo Lomo."

31Áyí ogú idí kí simiyí zíyí árá ógu a owúo'do. Ídí ìfí ìri a Yésu.

32Ni idí mongú 'yi. 'Yi e niyí ndịsi ndólo wo Owú 'bi Lomo. Ngére Lomo ni óto wo káa do ngére káa zí bulúndua bi kóo Dawídi ní.

33Ni idí ngére do kífú Isiréle e za fí, 'yi 'dí'bióyó wo ndaá.

³⁴Maríya ya zí maláyika ní, “Ledre máa née ni méngi roné née lárá a kée 'di bi máówo aka kpá ledre 'bi ya'dá e wá ní?”

³⁵Maláyika ya zía ní, “Owú née ni ógụ ené simi roko'bu 'bi 'Dówụ Lomo. Lomo ni ndịsi ne sáká yị gi zía owú bi áyí ndíkiógu a née ni yí ené Owú 'bi Lomo.

³⁶Lúró aka gba ngoko sụmuyí bi Elizebéta ba, ni go kí siminé 'bi éfé inyị doa kéří (6). 'Yi e owoní go mbá kídí utúasá lolu kóo ndíki owú wá.

³⁷Ledre bi Lomo uku go ní, ni méngi roné.”

³⁸Maríya ya, “Káa zí bi mááyí 'yi 'bi moko 'bi Ngére Lomo ní, mángúngu ledre bi úku ili méngi a zíma ní go.” Geré zí maláyika née lélí ené gi ore.

Maríya nderé lúró Elizebéta

³⁹Zí Maríya yéme roné ndéréne lúró Elizebéta simi owú gara do bi ekíekí simi Yúdáya,

⁴⁰zía ógụné 'be 'bi Zakaríya zía í'bí mandá.

⁴¹Simi bi Elizebéta uwú kúró Maríya ní, geré zí simia ndịsiné ndéndeke kí mongú rokinyi. Zí Elizebéta lúró roko'bu 'bi 'Dówụ Lomo roné.

⁴²Zía ódroné kí kúróne 'dága kídí, “Maríya, Lomo i'bí úndru go zíyí rómo do 'bi lafúyí e mbá. I'bí kpá úndru go zí Owú bi simiyí née.

⁴³Áko, Lomo eme laká kíma káa gi zí 'di, bi zí mbága Ngére amá inyiné za cù ne ógụné lúró máa ní?

⁴⁴Maríya, simi bi gáa máúwú kúró yí ní, geré zí simimá ndịsiné ndéndeke kí mongú rokinyi.

⁴⁵Ngére Lomo idí idí kíyí, gi zía ngúngu go yá éyí bi ili méngi a zíyí ní, idí mu méngi a.”

Ke'bi bi Maríya uku ní

⁴⁶Maríya ya kídí, “Mákófó ịri Ngére amá Lomo.

⁴⁷Mááyí go kí rokinyi gi zí Lomo 'yi yómo máa.

⁴⁸Máa bi mándá éyí wá ba, oto ledremá go zíne owóowó. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, tú'dú 'yi e niyí ndịsi úku ledre kídí Lomo i'bí úndru go zíma.

⁴⁹Wo, Mbigí Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní mengi mongú ledre go zíma. 'Yi e idíní ndịsi kófó ịri.

⁵⁰'Yi ga bi niyí ndịsi óto úndru a ní, ni ndịsi méngi bilámá ledre zíye ndéréne mindéré za fí.

⁵¹Mengi tú'dú mingburoko ledre e go, Ngére máa yée ga bi ndịsiní ịlị miílí ní, ni báyi yée mbá 'dá'ba.

52Zíá 'dí'bióyó roko'bu gi zí yée ga bi ndiṣiní óto ledreyé kí royé owóowó ní, zíá óto yée ga bi 'bụo'buní royé m'búó'bụ ní do bi kacíye.

53I'bí tų'dú éyí e go zí 'yi ga bi kóna ndiṣiní ndúwú gi zí lerí ní, oto yée ga bi kí tų'dú éyí e zíye ní go káa do 'yi lerí e.

54Ledre bi kóo mocú gi ro sáká Isiréle e ní ligi wo wá, ni go ndiṣi sáká yée.

55Uku kóo zí bulúnduzé Abarayáma kí owú 'bi owú 'bi ené e kpá kenée kídí née ni ndiṣi sáká yée kenée za fí odu a ndaá.”

56Maríya ndiṣi kóo zí Elizebéta íri káa zí éyí 'bi éfé ota ní, zíá nda ndá'balúgu roné 'be 'bi ené.

Miára Yiwáni

57Née ní, zí sındí kadra 'bi Elizebéta útúásáne, zíá áráne owúo'do.

58Zí phanda ledre née ówú ndíki sụmụ Elizebéta kí eze 'be 'bi ené e mbá kídí, Ngére Lomo mengi bilámá ledre go zíá. Zí Elizebéta kí 'yi ga gére née mbá ídíye kí rokinyi.

59Simi bi sírí owú mengi go sílí inyi doa ota ní, zíye yóko royé ónzó wo ngburu, kací ondú eyé 'bi Yúda e. Iliní kóo gi ro ífí iri 'bua doa, Zakaríya.

60Zí mbágá a úku ledre kídí, “Í, ndaní ífí iri 'bua doa wá, iriá idí ídí Yiwáni.”

61Zíye útuyé zíá kídí, “Í, iri káa zí née ndaá simi kúfúse wá.”

62Zíye ndú'yú Zakaríya kí síllye togú ili zí iri owú ba ídíne náambi yá?

63Zíá ndú'yú yée kí síllye gi ro éyí 'bi éké ledre. Zíá éké iri owú née zíye, “Yiwáni.”

64Geré zí tara Zakaríya líkpíne zíá tónóne ódroné kí ndiṣi mbófo Lomo.

65Zí tara eze 'be 'bi ené e ídríye mbá mīdrí, zí 'yi e ídíye simi Yúdáyá mbá kí ledre née tarayé.

66Ngíti géyí 'yi ga bi uwúní ledre máa née ní ní, zíye ndiṣiyé sómú ló'bó ledre kídí, “Owú née ni gú ídí toso 'yi máa bi kíe 'di káa zí bi Ngére Lomo yeme ledre gi roa ne kenée ní?”

Ke'bi bi Zakaríya uku ní

67Zí 'Dówú Lomo 'dúcu Zakaríya, zíá inyiné úku ledre bi gú karanée ni méngi roné ní kídí,

68” Mbófo éyí zí Lomo bi ni Ngére 'bi Isiréle e ní, gi zíá ogụ go yómo 'yi ené e.

69Kasaogu 'yi bi kí roko'buné ní go gi simi kúfú ngére Dawídi gi ro yómo zée,

70káa zí bi kóo ukui'bí tara nébi ené ga kóna 'desí ní.

71Bi ba ní, omozé gi zí ezeokóze e kpá kí yée ga bi ndiṣiní sógó zée ní go.

⁷²Lomo mengi bilámá ledre née zí bulúnduzé e kenée gi ro 'dódo a kídí ledre bi kóo née yeme zíye ní ligi ené née wá.

⁷³Née miyéme ledre kóo dongaráye kí bulúnduzé Abarayáma,

⁷⁴gi ro zíze ómozé gi zí ezeokóze e, gi do bi zíze ndísizé méngi moko ené kí sómú ledre ezé kíé'do ngiri ndaá,

⁷⁵gi zía azé go mbigí 'yi ené e do komo a kací kadra mbá.

⁷⁶Yíi, owú 'bi amá, 'yi e niyí ndísi ndólo yíi kídí nébi 'bi Lomo gi zía áyí ndísi ndéré zía 'dá'dá kí yémeómo 'yi e zí Ngére nzíyiné.

⁷⁷Áyí 'dódo ledre zíye yá idíní ngúngu ledre 'bi Lomo gi do bi zí Lomo ótoómo lúyú ledre eyé gi ro zíye ndíki trídri bi za fí ní.

⁷⁸Ledre née ni méngi roné kenée gi zí bilámá mimbé'de Lomo bi rozé ní, ni kásaógu 'yi gi komo ere káa do bimióngó zíze do sogo kánga ona,

⁷⁹zí bi óngóne zí 'yi ga bi niyí simi mituluru 'bi lúyú ledre zí ngiri umbu ndísiné méngi yéé kací kadra mbá ní, zía ndísiné 'dódo misi'di 'bi Lomo zíze, zí mimbé'dezé ídríne gi zía.

⁸⁰” Née ní, zí Yiwáni nda ngbóro óguné go ya'dá 'yi. Zí Lomo í'bí roko'bu zía, zía ndéré ndísiné simi súwú gbála gi simi sındí kadra bi zía tónóne 'dódo ledre 'bi Lomo zí Isiréle e ní.”

Lúka 2

Ledre gi ro mindíki Yésu

(Lúru kpá Matáyo 1:18-25)

¹Simi sındí kadra kíé'do, zí Agúsuto bi ndoloní wo Káyísara ní i'bí lorú kídí, idíní ólo 'yi 'bi Róma mbá gi ro zíne ówo a togú niyí mbá ndu.

²Née kóo mizefi ólo 'yi e bi oloní simi bi Koriníyo ni gávana simi ngíti gara 'bi Róma kí iriné Súríya ní.

³Zí 'yi e ndísi ndéréye simi gara eyé e gi ro do ólo yéé íri.

⁴Zí Yoséfa bulúndu ngére Dawídi ínyiné gi simi Nazeréta owú gara simi Galiláya, ndéréne simi Beteléme mongú gara bi kóo Dawídi ni ngére simi a, simi Yúdáya ní.

⁵Nderení kí Maríya bi koróní zía ní gi do bi do ólo yéé kéne íri. Sındí kadra 'bi Maríya ma'dáa ni kóo go gbóo gi ro zía árane.

⁶Simi bi niyí aka çikí íri ní, zí sındí kadra ené 'bi ára go útúásáne.

⁷Zía tí ára mizefi owú 'bi ené née owúo'do. Zía kúrúku yéme wo kí mbílí bongó do óto wo káe yaa simi kurungbú bi bangá e ndísiní ánu éyí simi a ní, gi zía bi ndaá lolu kóo zíye simi 'díjí 'bi ngu e wá.

Maláyika 'bi Lomo ogú zí 'yi 'bá'bá kábiriiki e

⁸Simi sɪndí kadrá máa bí kóo nées ní, 'yì 'bá'bá kábìrìkì e niyí kóo gbóo kírí nées ndísi 'bá'bá bangá eyé e kí ndulú.

⁹Zí maláyika 'bí Ngére Lomo óguné zíye íri, zí roko'bu 'bí Lomo óngó bí cigíye gbaá wée, zí ngìrì méngì yée kíngaya.

¹⁰Zí maláyika nées úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngìrì wá. Máogú kí bílámá sanda zíse wo bí bí ní éme rosé gí zía miéme kpá kí tú'dú 'yì e mbá ní.

¹¹Arání gáa owú go zíse wo bí ní ídí 'Yì yómo 'yì e ní, simi Beteléme gara bí kóo Dawídi ní simi a ngére ní. Ní Kírésìto kpá Ngére.

¹²Togú ndérésé yá, ásé ndíki owú ma'dáa mikúrùkúné simi mbílí bongó otoní wo go kíe simi kurungbú bí bangá e ndìshíní ánu éyí simi a ní.”

¹³Lu'bu wá, zí tú'dú ngíti géyì maláyika e óguyé gí komo ere ídíye ndro kí ezeyé gáa ogú ní. Zíye ndísiyé kófó ìrì Lomo kídí,

¹⁴” Idízé kófó ìrì Lomo bí komo ere ní, bikìdrì ídí ídí zí 'yìma'dí e do sogo káṅgá gí zía méngì bílámá ledre go zíye.”

¹⁵Simi bí maláyika e nda'baluguní royé komo ere ní, zí 'yì 'bá'bá kábìrìkì ga gére nées yéme ledre kídí, “Nderézé aka mu simi Beteléme lúru ledre bí méngì roné íri, bí Ngére Lomo kasa ledre a zíse ba.”

¹⁶Zíye ndéréóguyé íri ndíki Maríya kí Yoséfa kí sírì owú m'í'dú'duné simi kurungbú tí káa zí bí ukuní zíye ní.

¹⁷Simi bí nderé ndikiní owú nées tí kenée ní, zíye líkpí ledre bí méngì roné zíye gí ro owú nées ní ní mbá zí Maríya kí Yoséfa.

¹⁸'Yì ga bí uwúní ledre nées kenée ní, zí tarayé ìdrìne mbá m'ìdrì.

¹⁹Zí Maríya úlú ledre ga gére nées mbá siminé ndísi kíe.

²⁰Zí ya'dá ga gére nées ìnyì ndá'balúgu royé kí kófó ìrì Lomo kpá kí mbófo wo gí ro ledre bí uwúní zíye lúru a go cú kí komoyé tí káa zí bí maláyika e ukuní zíye ní.

Nderení kí sírì Yésu simi 'Díjí 'bí Lomo

²¹Simi bí sírì Yésu méngì go sílì ìnyì doa ota (8) ní, nées kóo go sílì bí do ónzó wo ngburu simi a ní kací ondú 'bí Yúda e. Do ífí ìrì Yésu, nées ìrì bí kóo maláyika ífí 'dodo simi bí Yésu ma'dáa ndáa aka kóo wá ní.

²²Nda gí ore zí sɪndí kadrá útúásáne zí Maríya gí do kací árá bí ará ní, gí ro zía ndá'ba ólúlúgu roné 'Díjí 'bí Lomo káa zí bí lorú 'bí Músa uku ní. Zíye 'dí'bí sírì Yésu ndéré kíe simi Yerusaléma simi 'Díjí kótruro í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa.

²³Ní miékéne simi lorú 'bí Lomo kídí, “Owúndíká ga bí ya'dá e ní, idíní ndéré kíye zí Lomo,”

²⁴gí ro do í'bí tákpásílì káa zí bí lorú 'bí Lomo uku ní, “Niyí 'dí'bí amámu e gbre kí kírikó'do kpá gbre ndéré kíe káa do éyí 'dáná.”

- 25 Simi sɪndí kakra máa bi koo née ní, ngoko o'do ni koo bo simi Yerusaléma ore kí ìrìné Simiyóna, ni 'yì bi i'bí roné za mbá zí Lomo ní. O'do née ni m'̀dúcuné kí 'Dówù Lomo, kací kakra mbá ndìsì óto komoné gɪ ro Kírésìto zía ógùnè yómo Isiréle e.
- 26 'Dówù Lomo uku koo ledre go zía kídí, wo Simiyóna utúasá aka úyu wá 'búo togù lurú Kírésìto bi Ngére Lomo ni kásaógù wo ní go kí komoné kí.
- 27 Simi sílì máa bi koo née ní, zí 'Dówù Lomo kása Simiyóna zía ndéréne do ligá 'Díçì 'bi Lomo. Ni ógù íri ní, Maríya kí Yoséfa 'di'bioguní sírì Yésu go íri gɪ ro zía í'bí úndru zí Yésu ma'dáa káa zí bi búkù 'bi lorù uku ní.
- 28 Zí Simiyóna ìmbì wo do í'bí mbófo éyì zí Lomo gɪ roa kídí,
- 29 " Yì Lomo bi kí mongù roko'buyì ní, uku koo zíma yá útúasá aka 'dí'bi máa wá, 'búo togù málúru 'yì yómo 'yì e bi koo uku ledre a ní go, áyì nda fú 'dí'bi máa. Bi ba ní, 'dí'bi nda máa 'yì kasa eyì mu.
- 30 Komomá lurú nda 'yì yómo 'yì e go,
- 31 kásaógù wo go zí 'yì e za mbá.
- 32 Ni go káa zí bimióngó ní gɪ ro 'dódo yì zí 'yì ga bi owoní aka yì wá ní. Ni kpá óto kufú Isiréle e ndìsì kófó ìrìyì."
- 33 Zí tara Yoséfa kí Maríya ìdríne gɪ zí ledre bi Simiyóna ndìsì úku a gɪ ro Yésu ní.
- 34 Zí Simiyóna í'bí úndru zí Yoséfa kí Maríya, zía úku ledre zí Maríya kídí, "Owù 'bi eyì ba ní karanée óto Lomo zía 'dí'bióyó roko'bu gɪ zí ngíti géyì Isiréle, zía í'bí a zí ngíti géyì. Owù ba ni kpá ídì 'yì bi niyì lúru tóko lílì ledre gɪ roa ní. Gɪ zí keyì née, niyì karanée ndìsì sógó wo. Ni óto 'yì ga bi nguṅuní ledre ené ní zíye ídíye kí rokinyi.
- 35 Ni 'dódoógù ledre ga bi do mimbé'de ngíti géyì 'yì e ní mbá. Gɪ zí keyì née, mimbé'deyì ni karanée 'dèçì kí lúru ndúwú wo."
- 36 Ngíti nébì ni koo kpá bo ngoko kára kí ìrìné Ána nyì Fanuwéle gɪ simi kufú bi ndoloní Aséra ní. Ni kára umbu. Ofúní royé kí o'do 'bi ené menginí simibi lá dudu ìnyì doa gbre (7) geré zí o'do 'bi ené née úyu ené.
- 37 Zía ndìsìné gɪ kací o'do 'bi ené née kí simibi cì eso doa eso (84). Otoomo 'Díçì 'bi Lomo wá, ndìsì ìni ini kí órù tarané zí Lomo kí ndulù kí kakra mbá.
- 38 Simi bi Simiyóna ni ndìsì í'bí úndru ní, zí kára née ógùnè geré ndìsì í'bí mbófo éyì zí Lomo. Zía úku ledre bi gɪ do bi Yésu ní mbá zí 'yì ga bi ndìsìné óto komoyé gɪ ro Ngére 'yì yómo 'yì e bi Lomo uku ledre kásaógù wo simi Yerusaléma káa do 'yì yómo 'yì e ní.
- 39 Simi bi Yoséfa e kí Maríya mengionzóní ledre bi lorù 'bi Lomo ili zíye méngì a ní go ní, zíye ìnyiyé ndá'balúgu royé 'be simi Nazeréta simi Galiláya.

⁴⁰Zí Yésu ngbóróne go mongúne kí roko'buné, zía ídíne kí mongú ówo ledre zíne gí zía Lomo ndìsì sáká wo ne.

Yésu idíaká simi 'Díjí 'bì Lomo

⁴¹Kací simìbi e mbá Yoséfa kí Maríya ndìsìní ndéré simi Yerusaléma simi Ayímbi bì Umbuokpó ní.

⁴²Simi bì Yésu mengì go simìbi sokó doa gbre ní, zíye ndéréye kí mbágá nées simi ayímbi máa nées kací ondú 'bì Yúda e.

⁴³Nda go gí do kací ayímbi, zí mbágáa ìnyiyé ndá'balúgu royé 'be, ábuwá Yésu idíaká go cìkì 'dá'ba simi Yerusaléma owoní eyé e wá.

⁴⁴Somúní 'bì eyé kídí nì ba bo dongará tú'dù 'yì ga ba zíye ndéréye kadra teké. Zíye tóroyé lúru sò'do wo dongará sùmu yée kpá kí ezegámáye.

⁴⁵Má, ndikiní eyé wo wá. Zíye ìnyì ndá'balúgu royé drú 'dá'ba simi Yerusaléma ndéré lúru bì gí roa íri.

⁴⁶Nda gí do kací sílì ota zíye ndéréye ndíki wo simi 'Díjí 'bì Lomo, m̀ndìsìné dongará 'yì 'dódo ledre e, ndìsì úwú yée, zía kpá kí ndú'yú yée.

⁴⁷'Yì ga bì ndìsìní úwú wo ní zí tarayé ìdríne mbá m̀ìdrì gí zí ówo ledre bì nì ḱe kpá kí ledre ga bì ndìsì kí úkulúgu yée ní.

⁴⁸Simi bì mbágáa kí 'bùa lurúndikiní wo ní, zí wo bì gí zíye ní úkúne m̀ìkú. Zí mbágáa úku ledre kídí, “Owú 'bì amáa, méngì zée káa gí zí 'dì? Bì zíze ndìsìzé kí 'bùyì gámásó'do yì má ní.”

⁴⁹Zía úkulúgu ledre zí mbágáne kídí, “Ndìsìsé gámásó'do máa gí ro 'dì? Ówosé esé bì kídí ili zíma ndìsì ndìsímá simi 'dìjí 'bì Babá ní wá.”

⁵⁰Owo 'dì'biní eyé ledre gí simi ledre bì uku nées wá.

⁵¹Zía óto úndrúyé do útúne do'dónoyé zíye ndá'bayé simi Nazeréta. Zí mbágáa óto ledre ga gére nées mbá siminé.

⁵²Zí Yésu nda ngbóróoguné kí bilámá sanáne, do ídíne kí mongú ówo ledre zí 'bùa ídíne do 'yì e kíngaya zía óto Lomo ídíne kí rokinyi.

Lúka 3

Yiwáni 'yì Bábátíjí 'yì e

(Lúru kpá Matáyo 3:1-12, Máriko 1:1-8, Yiwáni 1:19-28)

¹Simi bì kóo Tìbériya Káyísara nì ngére do káṅgá 'bì Róma kí simìbi sokó doa ìnyì ní, do kóo óto Pánato Piláto káa do gávana do 'yì ga bì simi Yúdáyá ní, Eróde nì 'bì ené gávana do 'yì ga bì simi Galiláyá ní, Phílipo lúndu Eróde nì 'bì ené gávana do 'yì ga bì simi Itúriya kpá kí yée ga bì simi Trakóni ní, zí Liyasaníya nda ídí 'bì ené gávana do 'yì ga bì simi Abiléne ní.

²Simi sɪndí kadrá máa bɪ kóo née ní, Ána kí towúne Kayáfa niyí ye mɪngburoko 'yɪ 'dáná éyí e. Yiwáni wotí Zakaríya nɪ yí ené kóo simi súwú. Zí Lomo í'bí moko zía íri.

³Zía tónó gámáne kí úku ledre 'bɪ Lomo zí 'yɪ e kací kó'dú nɔgburu bɪ Yeredéne ní, sága gɪ 'dí kerí kpá sága gɪ 'dí kerí. Kídí 'yɪ e idíní ótoómo kí lúyú ledre zíye nɔngɔ ledre 'bɪ Lomo gɪ ro do bábátízí yée zí Lomo ótoómo lúyú ledre eyé 'dá'ba.

⁴Nébɪ Isáya uku kóo ledre a go 'desí simi búkú ené kídí, “Yí nɪ karanée ndísi ótrú ledre simi súwú zí 'yɪ e kídí, yémeómosé mɪsi'di mu nzíyiné zí Ngére, ídísé 'dózo yéme mɪsi'di zía ní.

⁵Ídísé lóso'dútú 'bululu e 'dá'ba. Landa e kí bɪ ekíekí e, ídísé lóso yée kpíkásí. Zíse 'dózo yéme mɪngó'dú mɪsi'di e zíye ídíye mbí. Zíse lóso'dútú gírítí e kurí.

⁶Kúfú 'yɪma'dí e mbá niyí ówo a kídí o'do ba Lomo kasa wo ne ógú yómo 'yɪ e.”

⁷Née ní, zí túbú 'yɪ e go ndísi óguyé mutruu zí Yiwáni gɪ ro zía bábátízí yée. Zía úku ledre zíye o'buó'bu kídí, “Sée 'yɪ mani ga bɪ míméngɪ ledre esé nɪ bisinyíne káa zí kámá okó ní, ambí uku zíse ya ídísé ngásáoyó rosé gɪ zí zingɪ 'bɪ Lomo bɪ nɪ ógú dosé ní ne?

⁸Togú ílisé tí gɪ ro zíse ndíki trɪdrɪ yá, ídísé ótoómo lúyú ledre zíse nɔngɔ ledre 'bɪ Lomo, zí míméngɪ ledre esé ndísi ídíne bílámáne. Ndásé ídí dúbú kí sómú ledre bɪ kídí, azé yí ezé bulúndu Abarayáma omozé 'bɪ ezé yí ezé go ní wá. Lomo nɪ kí roko'bu zía óyóló'bó tutú ga bɪ bɪ ba zíye ídíye káa do bulúndu Abarayáma.

⁹Ásé zí Lomo káa zí kágá bɪ 'diyíní mɪ'díyí yáká ní. Gongo 'bɪ Lomo nɪ go do sílía nzíyiné, kágá máa wo bɪ bílámá miáná a ndaá ní, nɪ lágáónzó a do óngbóoyó a 'dá'ba.”

¹⁰Zí túbú 'yɪ ga gére née ndú'yú Yiwáni kídí, “Éyí bɪ idízé nda méngɪ a ní 'di?”

¹¹Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Togú bongó nɪ zíyɪ gbre, ídí í'bí ngúru a zí 'yɪ bɪ bongó nda zía wá ní. Togú éyí miánu nɪ bo zíyɪ, ídísé ánu a kí 'yɪ bɪ nɪ 'bú ní.”

¹²Abú kpá 'yɪ ga bɪ ndísiní 'dó'dú ɔsórú gɪ zí 'yɪ e simi súu ní, zíye ndéréye gɪ ro babatíza. Zíye ndú'yú Yiwáni kídí, “Mongú 'yɪ, Sara nda zée, idízé méngɪ 'bɪ ezé 'di?”

¹³Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndásé 'dí'bi késí ma'dáa rómo do wo bɪ mɪngburoko 'yɪ e esé e ilíní ní wá.”

¹⁴Zí asikíri e ndú'yú wo kídí, “Sara nda zée?” Yiwáni ya zíye ní, “Yí e ndaní úgú komosé wá, ndásé kpá gágaóto ledre ro 'yɪ wá. Késí bɪ ndísiní í'bí a zíse do bɪ moko ní, ídísé 'dí'bi dúbú wo.”

¹⁵Gɪ zí ledre ga gére ní, Zí sómú ledre 'bɪ 'yɪ e ndísi ídíne gɪ ro Yiwáni faa, ngíti géyɪ ya ala zía ídíne née Kírésito bɪ Lomo uku ledre kásaógu a káa do 'yɪ yómo 'yɪ e ní wá?

16Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Mábábátízí 'bì amá sée lá kí iní. Ngíti 'yì nì bo roko'bu a romo do 'bì amá nì ógụ. Máútúásá gbawá ndósoógu cigí a gị ro lálaógu wará ené gị sịndí. Nì 'bì ené bábátízí sée kí 'Dówù Lomo.

17Nì 'bì ené yì ené káa zí 'yì ócò komo kére ní. Nì léfeóto kére ené sìmì bìlámá éyí, cící a née zía kótrụ a tríe do óngbóoyó a 'dá'ba.”

18Née ledre bì kóo Yiwáni ndịsị úku a zíye do tụt'dụ mịsì'di e gị ro bìlámá ledre 'bì Lomo bì kóo ndịsị 'dódo a zíye ní.

19Yiwáni ndịsị kóo kpá máda ngére Eróde Andipá gị zí bisinyí ledre ga bì ndịsị mengi yée káa zí bì ngakaoyó kára Erodiya gị zí lúnduné 'dí'bi yì ené zíne ní.

20Zí Eróde kpá lúyú ngíti ledre zía 'dí'bi Yiwáni ónzó a ngbrìwó sìmì sịgini.

Yiwáni i'bì babatíza zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 3:13-17, Máriko 1:9-11)

21'Dá'dá do ónzó Yiwáni sìmì sịgini, kadra kíf'do nì go ndịsị bábátízí tụt'dụ 'yì e, zí Yésu ndéréne zía, zía bábátízí wo. Sìmì bì Yésu ma'dáa nì ndịsị íni ini zí Lomo ní, zí ere líkpíne zía káa zí mbotụ ní.

22Zí 'Dówù Lomo óguné doa káa zí kírikó'do ní. Zí kúrú 'yì ówúne gírí kídí, “Áyí mbigi owù 'bì amá, 'búyì ofụ domá go, mááyí kí rokinyi gị zýyì.”

23Yésu tonó kóo méngi moko 'bì Lomo sìmì bì mengi go sìmìbi cí kéré a do sokó (30) ní. 'Yì e mbá ndịsini 'bì eyé kóo sómù a kídí nì owù 'bì Yoséfa bì kí irinè Éli ní.

24Éli nì 'bì ené owù 'bì Matáta, Matáta nì 'bì ené owù 'bì Lévi, Lévi nì 'bì ené owù 'bì Méléki, Méléki nì 'bì ené owù 'bì Zanáyì, Zanáyì nì 'bì ené owù 'bì Yoséfa.

25Yoséfa nì 'bì ené owù 'bì Matatíya, Matatíya nì 'bì ené owù 'bì Amósa. Amósa nì 'bì ené owù 'bì Nawúma. Nawúma nì 'bì ené owù 'bì Esíli. Esíli nì 'bì ené owù 'bì Nagáyì.

26Nagáyì nì 'bì ené owù 'bì Mátá. Mátá nì 'bì ené owù 'bì Matatíya. Matatíya nì 'bì ené owù 'bì Seméni. Seméni nì 'bì ené owù 'bì Yoséke. Yoséke nì 'bì ené owù 'bì Yóda.

27Yóda nì 'bì ené owù 'bì Yonána. Yonána nì 'bì ené owù 'bì Résa. Résa nì 'bì ené owù 'bì Zerubábele. Zerubábele nì 'bì ené owù 'bì Seretiyéle. Seretiyéle nì 'bì ené owù 'bì Néri.

28Néri nì 'bì ené owù 'bì Meléki. Meléki nì 'bì ené owù 'bì Ádi. Ádi nì 'bì ené owù 'bì Kosóma. Kosóma nì 'bì ené owù 'bì Elimadáma. Elimadáma nì 'bì ené owù 'bì Éra.

29Éra nì 'bì ené owù 'bì Yósuwa. Yósuwa nì 'bì ené owù 'bì Eliyázara. Eliyázara nì 'bì ené owù 'bì Zoríma. Zoríma nì 'bì ené owù 'bì Matáta. Matáta nì 'bì ené owù 'bì Lévi.

³⁰Lévi ni 'bi ené owú 'bi Simiyóna. Simiyóna ni 'bi ené owú 'bi Yúda. Zúda ni 'bi ené owú 'bi Yoséfa. Yoséfa ni 'bi ené owú 'bi Yonáma. Yonáma ni 'bi ené owú 'bi Alikíma.

³¹Alikíma ni 'bi ené owú 'bi Melíya. Melíya ni 'bi ené owú 'bi Ména. Ména ni 'bi ené owú 'bi Matáta. Matáta ni 'bi ené owú 'bi Natána. Natána ni 'bi ené owú 'bi Dawídi.

³²Dawídi ni 'bi ené owú 'bi Zése. Zése ni 'bi ené owú 'bi Óbede. Óbede ni 'bi ené owú 'bi Bowáza. Bowáza ni 'bi ené owú 'bi Solomóna. Solomóna ni 'bi ené owú 'bi Nasóna.

³³Nasóna ni 'bi ené owú 'bi Aminadába. Aminadába ni 'bi ené owú 'bi Adimíni ni 'bi ené owú 'bi Aráni. Aráni ni 'bi ené owú 'bi Ézorono. Ézorono ni 'bi ené owú 'bi Peréze. Peréze ni 'bi ené owú 'bi Zúda.

³⁴Zúda ni 'bi ené owú 'bi Yakóbo. Yakóbo ni 'bi ené owú 'bi Isáka. Isáka ni 'bi ené owú 'bi Abarayáma. Abarayáma ni 'bi ené owú 'bi Téra. Téra ni 'bi ené owú 'bi Nówara.

³⁵Nówara ni 'bi ené owú 'bi Serúga. Serúga ni 'bi ené owú 'bi Réwu. Réwu ni 'bi ené owú 'bi Pelége. Pelége ni 'bi ené owú 'bi Ébere. Ébere ni 'bi ené owú 'bi Séla.

³⁶Séla ni 'bi ené owú 'bi Kayinána. Kayinána ni 'bi ené owú 'bi Arafakasáda. Arafakasáda ni 'bi ené owú 'bi Séme. Séme ni 'bi ené owú 'bi Nówa. Nówa ni 'bi ené owú 'bi Laméke.

³⁷Laméke ni 'bi ené owú 'bi Metuséla. Metuséla ni 'bi ené owú 'bi Enóka. Enóka ni 'bi ené owú 'bi Zérada. Zérada ni 'bi ené owú 'bi Malále. Malále ni 'bi ené owú 'bi Kenána.

³⁸Kenána ni 'bi ené owú 'bi Enósa. Enósa ni 'bi ené owú 'bi Séte. Séte ni 'bi ené owú 'bi Ádama. Ádama ni 'bi ené owú 'bi Lomo.

Lúka 4

Satána uzu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 4:1-11, Máriko 1:12,13)

¹Simi bi Yiwáni i'bí babatíza go zí Yésu ní, zí 'Dówú Lomo 'dúcu Yésu, zía ñnyiné gi simi Yeredéne gi ore simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ndéréne simi súwú gbála,

²zí ngére 'bi bicayi lomo e úzu wo simi súwú íri 'dényé kí sílì cì gbre anu éyí mbá wá, zí 'bú kóo méngì wo kíngaya.

³Zí ngére 'bi bicayi lomo e úku ledre zía kídí, “Bi áyí tí Owú 'bi Lomo ní, ídí óyóló'bo tutú ga bi bi ba káa do ambata zíyì ánu a gi zí 'bú ke.”

⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Yìma'dí utúasá ídí trìdrì lá dọ̀yì gi zí éyì miánu wá, kúrú Lomo ni óto 'yì e ne zíye ídíye trìdrì.’ ”

⁵Zí ngére 'bì bicayi lomo e kpá ndólo wo ékí kíe do mongú bi ekíekí 'dága 'dódo éyí ga bi do sogo káṅgá ba mbá zía.

⁶Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Lúru go, éyí ga bi za mbá áyí lúru yé née, mááyí máa mǐngíye. Togú ili yá, mááyí óto yí ngére doyé mbá. I'bíní éyí ga gére née go mbá zíma, mááyí í'bí yé zí 'yí káa zí bi máli ní.

⁷Ili tí lá zíyí óto sómú ledre eyí romá zíyí óto úndrumá.”

⁸Yésu ya zí Satána ní, “Ínyí gí cigíma íri, ni miékéne kídí, ‘Ídí óto úndru Ngére Lomo eyí, zíyí ndísiyí méngi duú ledre ené.’ ”

⁹Gí ore zí Satána ndólo wo ndéré ékí kíe do mongú ngbángbá 'Díci 'bì Lomo 'dága simi Yerusaléma do úku ledre zía kídí, “Togú áyí tí Owú 'bì Lomo ma'díi, lé'béútú mu bi 'dáa.

¹⁰Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, ‘Lomo ni kása maláyika ené e sáká yí.

¹¹Niyí sáká yí káa bi áyí útú útru sǐndíyí ro tutú e ke.’ ”

¹²Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Ni miékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo eyí wá.’ ”

¹³Simi bi ngére 'bì bicayi lomo e uzu wo go má ní, zía aka ótoómo wo gí ro ngíti sǐndí kadra.

'Yí e asiní gí ro Yésu simi Nazeréta

(Lúru kpá Matáyo 4:12-17, Márico 1:14,15)

¹⁴Nda gí do kací ledre ga gére ní, zí Yésu ínyiné simi roko'bu 'bì 'Dówú Lomo ndá'balúgu roné simi káṅgá bi Galiláya ní. Zí phanda ledre ga bi ndísi méngi yé ní áṅgané simi gara ore za mbá.

¹⁵Simi ngíti sǐndí kadra zía ólúne simi 'Díci Kótruro e ndísiné 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yí e. Zí 'yí e ínyiyé mbá ndísi í'bí mbófo éyí zí Lomo gí ro 'dódo ledre ené.

¹⁶Zía ndéréókponé simi Nazeréta kídí bi kóo ngboró ní. Nda simi Sílí 'bì 'Dówúro zía ndéréne simi 'Díci Kótruro káa zí bi lengbe ndísi méngi a ní. Zía ínyí tóroné 'dága ólo miéké kúru Lomo.

¹⁷Zíye í'bíogú búkú 'bì nébi Isáya zía, zía líkpí bi bi ndísi ódro kídí,

¹⁸” Lomo i'bí 'Dówúne go zíma, gí zía oto máa go ndísi 'dódo bilámá ledre ené zí 'yí lerí e. Kasa máa kídí née Lomo née ni líkpíoyó 'yí ga bi miódó yé simi ká'dá 'bì lúyú ledre ní, 'yí ga bi komoyé lúru bi wá ní, née ni líkpí a gí ro zíye lúru bi, kasa máa kpá gí ro 'yí ga bi ngíti géyí 'yí e ndísiní lúru 'dófu bi gí doyé ní, zíye ídíye kí ledreyé owóowó,

¹⁹kasa máa kpá gí ro úku 'dódo a zí 'yí e kídí, sǐndí kadra bi gí ro zí Ngére Lomo yómo yé simi a ní ni go gbóo.”

- ²⁰Simi bi Yésu oloonzó ledre ní, zía í'bólúgu búkú zí 'yì 'bì moko bi ore ní, zía ndá'ba ndíşiné bi. Zí komo 'yì ga bi simi 'Díçí Kótruro ore ní ídíye mbá roa círii.
- ²¹Zía ìnyìné úku ledre zíye kídí, “Ledre bi gáa máólo née, ukuní kóo go 'desí, karaba ní, lúrúsé nda go cù kí komosé.”
- ²²Zí tara 'yì ga gére née ídríne mbá miídrí gí zí ledre ga bi uku yée ní. Zíye ndíşiyé úkuló'bó ledre dongaráye kídí, “Áyi, owú née ndiki ledre née kenée gí 'da, née ndaá 'bì ené wotí Yoséfa bi kíra ba wá?”
- ²³Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ledre ga bi kóo úwúsé mándíşì méngì yée simi Kapáranawúma ní, utúasá miútúasá kací komosé gí ro zíma méngì yée ona? Ni miékéne kídí, ‘Yì mála idí yómo roné kí, zía nda yómo ngítì géyì 'yì e.’ ”
- ²⁴Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, otoní úndru nébì simi káṅgá ené wá.
- ²⁵Ídíse ówo a kídí tú'dú umbu niyí kóo bo simi káṅgá 'bì Isiréle e simi şindí kadra 'bì nébì Ilíya. Iní oro kóo kí simibi kíé'do kí éfé ìnyì doa kéré doné, zí 'bú kóo útúne do 'yì e kíngaya.
- ²⁶Lomo kasa ené kóo Ilíya ndéré sáká kará umbu ga gére née mbá wá, kasa kóo wo ndéré sáká dujú kára umbu máa wo bi simi gara bi Zarefáta simi káṅgá bi Sidóna ní.
- ²⁷Ngítì géyì Isiréle e niyí kóo bo simi şindí kadra 'bì nébì Ilísa kí sámá royé, sámá née ukú kóo gí royé wá, odu 'yì bi 'di'bioyóní sámá née gí roa ní dujú Námana bi 'yì 'bì Súríya ní.”
- ²⁸Simi bi 'yì ga bi simi 'Díçí Kótruro ore uwúní ledre bi Yésu uku née kenée ní, zíye zíngì eyé geré mizíngì.
- ²⁹Zíye 'dí'bi Yésu lála wo ólúógu kíe gí simi gara sága, ndéré ékí kíe do bi ekíekí 'dága née bi ekíekí bi o'bóní gara née doa ní gí ro zíye ítrí wo gírì gí do bi zía útúónzó roné 'dá'ba.
- ³⁰Zía úcu lílíné dongará tú'dú 'yì e do ndéréókpó ené gí zíye.

Yésu lagaoyó bicayi lomo e

(Lúru kpá Máriko 1:21-28)

- ³¹Zía ìnyìné ndá'balúgu roné simi Kapáranawúma ngítì owú gara simi Galiláya, simi Sílí 'bì 'Dówuro, zía ndíşiné 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e.
- ³²'Yì ga bi kóo íri ndíşiní úwú 'dódo ledre ené ní, zí tarayé ídríne mbá miídrí gí zía 'dódo ledre ené ni kí roko'bu 'bì Lomo siminé.
- ³³Simi şindí kadra bi Yésu ni ndíşì 'dódo ledre simi 'Díçí Kótruro née, ngítì o'do bi kí bicayi lomo siminé ní ni ore, geré zía tónóne gbúrógbóne do Yésu kídí,

34” Yíi Yésu, máówo yíi bú áyí mbigí Owú 'bì Lomo gí simì gara Nazeréta. Ógù ba go geré gí ro úfuónzó zée?”

35Zí Yésu ódroné zí bïcayi lomo bì simì o'do née kí roko'bu kídí, “Ídí ndíşì tí, ndá líkpí tarayí wá. Ólúógù gí simì o'do née mu.” Zí bïcayi lomo kángba o'do née do ìdríónzó wo gbù bi do komo 'yì ga bì ore née mbá, do ólúógùné gí simì a, oto unğú ro o'do née mbá wá.

36Zí tara 'yì e ìdríne gí zí ledre née mbá miìdrí zíye ndíşiyé úku ledre kídí, “Bì káa lára ledre bì káa be 'di, zí o'do ba ndíşì ódroné kí cóngó ro kpá kí mongú roko'buné ní? Uku ledre zí bïcayi lomo e, zíye úwú kúrúá, zíye ólúóguyé gí simì o'do ba tí ma'díí.”

37Zí phanda Yésu ángané do bi ga gére née kírfí née za mbá.

Yésu yomo tú'dú 'yì ndíyá e

(Lúru kpá Matáyo 8:14-17, Máriko 1:29-34)

38Nda go gí do kací 'dódo ledre, zí Yésu ólú óguyé gí simì 'Díçì Kótruro kí 'yì lódú kacíne e ndéréye 'be 'bì Simúna Pétero. Ábuwá towú Simúna ma'dáa roa emengú, nì kí drú roné. Zí 'yì ga bì 'be ore ní ndú'yú Yésu, idí yómo wo.

39Zí Yésu ndéré tóroné cigí a, zía úku ledre zí bisinyí drú bì ro kára née kídí, “Ólúógù gí simì a mu.” Geré zí ro kára née zázáne, zía ìnyìné ndéréne méngì éyì miánu zíye.

40Nda go kí tagá ndulù, zí 'yì e ndíşì 'dí'biógù 'yì eyé ga bì kí ndíyá royé ní ógù kíye zí Yésu gí ro zía yómo yée.

41Ngíti géyì 'yì ga gére née niyí 'bì eyé kí bïcayi lomo e simiyé. Gí zí roko'bu Yésu, zíye gbúgbuóguyé gí simì 'yì ga gére ní kí ndíşì gbúrógbóye kídí, “Áyí Owú 'bì Lomo.” Zí Yésu úçuómo yée kí ódro gí zía owoní wo bú nì Kírésito wo bì Lomo kasaogu káa do 'yì yómo 'yì e ní.

42Nda káa zí kílonzó a née kí phiyí zí Yésu ìnyì ndéré ené do bi bì 'yì e ndaní doa wá ní. Zí 'yì e ndíşiyé gámásó'do wo. Simì bì ndikiní wo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ilizé ezé lolù zíyì ndéréómo zée wá.”

43Zía úkulúgu ledre zí 'yì ga gére née kídí, “Ndásé lá dujú se 'yì ga bì Babá kasa máa 'dódo ledre ené zíye ní wá. Máli kpá 'dódo bílámá ledre bì gí ro 'be 'bì Lomo ní zí ngíti géyì 'yì e. Kasaogu máa gí ro zíma méngì a kenée.”

44Gí do kací ledre née, zí Yésu kpá fú ndíşì kí gámáne kí 'dodo ledre 'bì Lomo zí 'yì e simì 'Díçì Kótruro ga bì simì Yudáya ore ní za mbá.

Lúka 5

Yésu gelé mizefí 'yì lódú kacíne e

(Lúru kpá Matáyo 4:18-22, Máriko 1:16-20)

- ¹Kadra kǐé'do zǐ Yésu ndéré tóroné do gbúrǒngó mongú mǐkavu bi Galiláya ní, zǐ tú'dú 'yì e yóko royé cigí a zǐa ndǐsìné 'dódo ledre 'bi Lomo zǐye.
- ²Zǐa óyó komoné do lúrúndíki kuṙúngba e gbre mǐngíye odóngeríní go kó'dú gbúrǒngó kenée, niyí go ndǐsì lúgu mbírá eyé e.
- ³Zǐa ndéré ékíne sǐmì ngúru kuṙúngba, née wo bi 'bi Simúna ní. Zǐa úku ledre kídí, “Ítrí 'dóso aka kuṙúngba ma'dáa mǐ'dí sǐmì iní íri.” Sǐmì bi Simúna ìtrí ní, zǐ Yésu ndǐsì yéme roné bi ndǐsì 'dódo ledre 'bi Lomo zǐ 'yì e.
- ⁴Sǐmì bi 'dodo asá ledre ní, zǐa úku ledre zǐ Simúna kídí, “Ítrí tátá mu sǐmì yana iní gǐ ro zǐyì ónzó mbírá.”
- ⁵Simúna ya zǐa ní, “Mongú 'yì, icizé rozé kǐ mbírá go bi ndre ba, kémbí éyì ndaá. Nda lá kacǐ kúrúyì, mááyì ónzó a.”
- ⁶Sǐmì bi onzóní mbírá ní, zǐ tú'dú kénzé e útúye sǐmì a. Gǐ zǐa bi ofuní nda go ní, zǐ mbírá tónóne lófoné.
- ⁷Zǐ Simúna e tónó kéwu lafúye ga bi sǐmì ngíti kuṙúngba ní, idíní ógu sáká yée. Zǐ lafúye ga gére née óguyé do tónóye lála mbírá kǐ kénzé ga gére née sǐmì kuṙúngba. Zǐ kénzé e ídíye sǐmì kuṙúngba ga bi gbre née cǐ'dí. Nda gǐ zǐ mǐówó ye, kuṙúngba ayí nda go ólú sǐ iní.
- ⁸Sǐmì bi Simúna Pétero lurú ledre née kenée ní, zǐa útúne sǐ sǐndí Yésu bi, ngúnǔ roné do úku ledre zǐ Yésu kídí, “Ngére, mááyì 'yì lúyú ledre, máútúásá ídí gbóo kǐyì wá, ídí ìnyì gǐ cigíma 'dá'ba.”
- ⁹Zǐ tara Simúna Pétero kǐ lafúne ga gére née ìdríne mbá mǐìdrí gǐ zǐ tú'dú kénzé ga bi 'di'biní yée kenée ní.
- ¹⁰Ngíti géyì lafú Simúna ga bi Yakóbo e kǐ Yiwáni wotí Zebedíya ní, zǐ tarayé ìdríne kpá mbá mǐìdrí gǐ zǐ ledre máa née. Gǐ zǐ ledre bi gáa Simúna uku ní, zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐa kídí, “Simúna ndá éré ngìrì wá. Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, áyì ídí go 'yì 'dí'biógu 'yì e zǐ Lomo.”
- ¹¹Geré née ní, zǐ Simúna ìnyiyé kǐ lafúne ga gére née ódóoto kuṙúngba eyé e kó'dú gbúrǒngó ore, yóo, do útúye do kacǐ Yésu.

Yésu 'di'bioyó sámá gǐ ro ngíti o'do

(Lúrú kpá Matáyo 8:1-4, Mǎriko 1:40-45)

- ¹²Sǐmì ngíti sǐndí kadra sǐmì ngíti owú gara, zǐ ngíti o'do kǐ sámá roné óguné zǐ Yésu. Zǐa útúne kó'dú Yésu bi ngúnǔ roné zǐa kídí, “Ngére, togú utúásá kacǐ komoyí mǐútúásá, ídí 'dí'bióyó sámá ba gǐ romá gǐ ro zǐ romá ídíne drá.”
- ¹³Zǐ Yésu óto sǐlǐne ro o'do née do úku ledre zǐ o'do née kídí, “Mǎngúnǔ go, royí ídí mu ídí drá.” Tǐ ma'díi, geré zǐ sámá ùkúne gǐ ro o'do née.
- ¹⁴Zǐ Yésu úku ledre zǐa kídí, “Ndá aka 'dí'bi ledre née tarayí wá. Ídí aka ndéré zǐ 'yì 'dáná éyì kǐ. Zǐyì í'bí tákpásǐlǐ zǐ Lomo káa zǐ bi Músa eké ledre a 'yì e idíní ndǐsì

méngi a kenée simi bi togú bilámá ledre mengi roné go zíye ní. Gi ro do ówo a mbá kídí éyí mengi roné go.”

¹⁵Abú kenée ndotó, 'desí phanda ledre bi Yésu mengi née, aṅga go do bi ga bi kírí née née za mbá. Zí tǔ'dǔ 'yì e nda ndísi óguyé úwú ledre ga bi ni ndísi 'dódo yée ní. Zíá kpá ndísiné kí yómo ngíti géyì gí do ndíyá eyé e.

¹⁶Simi ledre ga gére née mbá, kí'dí bi Yésu ili go íni ini zí Lomo ní, zíá ndéréne do bi bi 'yì e ndaní doa wá ní, zíá íni ini zí Lomo íri.

Yésu yomo o'do kí umbu sǐndíne

(Lúru kpá Matáyo 9:1-8, Máriko 2:1-12)

¹⁷Simi ngíti sílì kpí, Yésu ni go ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e. Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorú ga bi 'bi Lomo ní niyí kóo mindísiyé gbóo kírí née. Ngíti géyì oguní gí simi gara ga bi 'bi Galiláya mingúngúcuá ní, ngíti géyì 'bi eyé gí simi káṅgá bi Yúdáyá kpá kí Yerusaléma ní. Zí Ngére Lomo í'bí roko'bu zí Yésu, zíá ndísiné 'dí'bióyó ndíyá kíe gí ro 'yì e ore.

¹⁸'Yì e niyí lúru bi ní, ìmbíoguní ngíti o'do go do gbagbara ni kí umbu sǐndí gamá gí zíá wá. Iliní kóo olú kíe ndéré óto wo kó'dú Yésu 'díci íri.

¹⁹Simi bi bi olú kí o'do née zí Yésu gí 'dí tara mbotu ndaá gí zí tǔ'dǔ 'yì e ní, zíye ékíye kíe do 'díci 'dága. Zíye líkpí phǔtru bi mbí kí'dí bi Yésu ni ore ní, zíye ìmbí ési o'do née nyé kí gbagbara née gí doa zíá íri.

²⁰Simi bi Yésu owo kídí ya'dá ga gére née ṅunṅuní ledrené go ní, zíá úku ledre zí o'do bi ìmbíoguní wo née kídí, “Lúndu 'bi ené e, máotoómo lúyú ledre eyí go.”

²¹Gi zí ledre bi Yésu uku née ní, geré zí Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorú ga gére née tónóye ódroyé dengbíye kídí, “O'do máa née 'be ené náambi bi ni ndísi úku bisinyí ledre kenée née? Lomo ni dúú ne 'yì ótoómo lúyú ledre zí 'yì e.”

²²Yésu owo sómú ledre eyé née go zíá ndú'yú yée kídí, “Éyí bi ndísisé sómú ledre do mimbé'desé gí zíá kenée ní 'di?”

²³Ledre máa wo be 'di ni gáa née gbóo zíma úku a, máotoómo lúyú ledre eyí go, togú kenée wá, máídí úku a máyá ìnyíogú mu 'dí'bi sáka eyí zíyì ndá'bayí 'be?

²⁴Máíli úku a zíse, máa bi Lomo kasaogu máa káa do 'yíma'dí ní, mááyí kí roko'bu zíma do sogo káṅgá ona gí ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e kíe.” Zíá ìnyíne úku ledre zí o'do bi kí umbu sǐndíne née kídí, “ìnyíogú mu, 'dí'bi sáká eyí mu zíyì ndá'bayí 'be.”

²⁵Geré née ní, kíráwu zíá ìnyíoguné 'dága tí do komo 'yì ga gére née mbá 'dí'bi sáka ené do ndá'bané 'be kí mongú rokinyi kí ndísi í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo.

²⁶Zí ledre née ówóne komo tǔ'dǔ 'yì ga bi ore née mbá zíye ídíye kí mongú ngiri royé do ndísiyé í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo kídí, “Éyí bi mengi roné karaba ba, 'yíma'dí utúasá méngi a wá.”

Yésu ndolo Lévi

(Lúru kpá Matáyo 9:9-13, Máriko 2:13-17)

27Zí Yésu ólúoguné gí ore ndéré ndíki Lévi kí ndísi tara mákitabu ené 'bì 'dó'dù ụsọrụ gí zí 'yì e. Zí Yésu ndólo wo kídí, “Lévi, áyí go 'yì 'bì moko amá, ógụ mu zíze ndéréze kéyì.”

28Lévi kala wá, zía ótoómo éyí ga bì 'bì moko née yóó do útúne lódù kací Yésu.

29Nda simi ngíti sílì, zí Lévi yéme mongú éyí miánu kí ìrì Yésu. Zí Lévi ma'dáa ndólo tù'dù lafúne ga bì ndísiní 'dó'dù ụsọrụ kéye í'bí a zí akúma ní, nda kpá kí ngíti géyì 'yì e gí ro zíye ánu éyí miánu máa née kí Yésu e.

30Simi bì Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorù e lurúní Yésu kí ánu éyí kí 'yì ga gére née kenée ní, zía sínyí ené royé misínyí. Zíye ndísiyé úku m̀ng̀ng̀g̀r̀r̀ ledre ro Yésu. Zíye úku ledre zí 'yì lódù kacíga kídí, “Éyí bì mongú 'yì esé née ndísi ánu éyí gí roa kí 'yì lúyú ledre e kpá kí 'yì 'dó'dù ụsọrụ e káa zí née ní ní 'dì?”

31Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku zíse, 'yì bì ndíyá ndaá roa wá ní, nderé ené zí dokotóro wá, 'yì ndíyá ndísi nderéne gí ro do yómo née.

32Máógụ amá gí ro 'yì ga bì ya yée niyí eyé bilámáye ní wá. Máógụ gí ro 'yì lúyú ledre e zíye óyóló'bó m̀m̀b̀b̀'̀deyé gí ro zíye ómoyé.”

'Yì e ndu'yúní Yésu gí ro órù tara'yì

(Lúru kpá Matáyo 9:14-17, Máriko 2:18-22)

33Nda gí ore, zí ngíti géyì 'yì e gí dongará 'yì ga gére née ndú'yú Yésu kídí, “Yì lódù kací Yiwáni 'yì í'bí babatíza ndísiní órù tarayé zíye kpá ndísi ìni ini zí Lomo, 'yì 'bì Farusáyo e ndísiní méngí a kpá kenée. Sara 'yì eyí e orúní 'bì eyé tarayé wá gí zí 'dì?”

34Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, “Simi sómù ledre esé ní, 'yì ga bì ndolooguní yée simi ayímbi 'bì ófù ro'yì ní ndaní ánu éyí wá tí bì m̀k̀k̀nda adrúgu nì bo kíye ore ní?

35Sìndì kadra nì ógụ wo bì niyí 'dì'bióyó wo gí dongará 'yì ené ga gére ní, zíye nda ndísiyé kí 'bù.”

36Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Yì nda ícì tóko tara m̀k̀k̀nda bongó ro kurú a wá. Togú mengí kenée yá, m̀k̀k̀nda bongó née nì lála lófo kurú a née zí unğú a nda ídine mongúne, bi ícì a ndaá lolu wá.

37Kpá kenée, togú kára ili lótó le'yì ené yá, nda lótó a simi sorù ndoko wá. Gí zía simi bì le'yì née nì ù'bù ní, zí sorù ndoko née ndóko ené, zí le'yì sínyíne mbá bi.

38Bilámá a, idíní lótó le'yì tí simi m̀k̀k̀nda ndoko.

39Ngíti géyì 'yì e iliní éwé yì eyé tí fú lá kurú le'yì. Gí zí kéyì née iliní eyé m̀k̀k̀nda le'yì kórówá kídí ndumu eme yì ené ne.”

Lúka 6

Yésu uku ledre gi ro Sílí 'bi 'Dówuro

(Lúru kpá Matáyo 12:1-8, Máriko 2:23-28)

¹Kadra kǐé'do sǐmǐ Sílí 'bi 'Dówuro, zǐ Yésu ìnyìné kǐ 'yì lódú kacíne e ndéré 'dǐcǐ bi kpurú gi sǐmǐ yáká, sǐmǐ bi kére ni aka lá ngoruné ní. Zǐ 'yì lódú kacíga ndǐsǐ lófo ngoru kére ga gére née kǐ ánu a.

²Zǐ Farusáyo e ìnyiyé úku ledre kídí, “Áyi, tí bi ówosé bú karaba Sílí 'bi 'Dówuro ní, ndǐsǐsé nda méngi moko sǐmǐ a gi ro 'di?”

³Zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐ Farusáyo ga gére née kídí, “Ólosé esé ledre bi kóo Dawídi méngi sǐmǐ bi kóo 'bú méngi yéé kǐ 'yì ené e ní wá?”

⁴Kadra kǐé'do 'bú méngi kóo Dawídi kǐ 'yì ené go kíngaya. Zǐa ndéré ólúne sǐmǐ 'dǐcǐ 'bi Lomo, zǐa 'dí'bi ambata ga kóo ore, 'yì 'dáná éyí zǐ Lomo niyí ánu a dujú ye ní zǐa ánu a. Zǐa kpá í'bí a zǐ 'yì ené ga bi kóo niyí kéye ní.”

⁵Zǐ Yésu úku odu ledre yaá, “Máa Owú 'bi 'Yìma'dí mááyí Ngére do Sílí 'bi 'Dówuro.”

Méngi bilámá ledre sǐmǐ Sílí 'bi 'Dówuro

(Lúru kpá Matáyo 12:9-14, Máriko 3:1-6)

⁶Sǐmǐ ngíti sǐndí kadra kpí sǐmǐ Sílí 'bi 'Dówuro, zǐ Yésu ndéré ólúne 'Dǐcǐ Kótruro ndǐsǐ 'dódo ledre. Ngíti o'do ni kpá ore sílǐa 'bi anú ngurogú mǐngúrógú méngi moko wá.

⁷Ngíti géyí Farusáyo e kǐ 'yì 'dódo lorú e niyí kóo ore ndǐsǐ gámásó'do misi'di bi togú Yésu luyú ledre go yá, zǐye 'dí'bi wo. Gi zǐ kǐyí née ní, zǐye ndǐsǐyí sémbé wo mǐsémbé kídí togú ni yéme sílǐ o'do née karaba sǐmǐ Sílí 'bi 'Dówuro yá.

⁸Yésu owo sómú ledre bi niyí kǐe née bú, zǐa ìnyìné úku ledre zǐ o'do bi kǐ mǐngúrógú sílǐne née kídí, “Ìnyìogú mu tóro do nyará bi kǐra gi do bi zǐ 'yì ga ba mbá lúru yí.” Zǐ o'do née tí ìnyì tóroné do komo 'yì e 'dága.

⁹Zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐ 'yì ga gére née kídí, “Mándú'yú aka sée, ledre máa wo be 'di emene do méngi a sǐmǐ Sílí 'bi 'Dówuro, méngi bisinyí ledre togú mbú méngi bilámá ledre bi yómo 'yì togú mbú ótoómo 'yì zǐa úyuné?”

¹⁰Zǐa lúru bi kere gbaá 'yì ìtì ndaá. Zǐa úku ledre zǐ o'do née kídí, “Dózo sílǐyì mu.” Ni 'dózo sílǐne káa ní, sílǐ a ni go bilámáne.

¹¹Zǐ ledre née óto Farusáyo e kǐ 'yì 'dódo lorú e kǐ mongú mǐmbé'de kǐsǐ ro Yésu, zǐye ndǐsǐ ódroyé dengbíye gámásó'do misi'di bi yéé niyí 'dí'bi Yésu úfu wo doa.

Yésu gelé 'yìmikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Matáyo 10:1-4, Máriko 3:13-19)

¹²Sǐmǐ ngíti sílǐ gi do kací ledre née, zǐ Yésu ndéré ékíne do mongú landa, ndǐsǐné ìni ini zǐ Lomo.

13Zí bi áráne nda go kí phiyí, zía ndólo 'yi lódú kacíne e. Simi bi oguní ní, zía géle ngíti géyi sokó doa gbre (12) zía úku ledre kídí, “Yée ga ba niyí go 'yimikása amá e.” Niyí,

14Simúna, bi Yésu ifi ngíti iria Pétero ní, niyí kí owú 'bi mbágáne Andiriya nda Yakóbo, Yiwáni, Phílipo, Batilimáyo,

15Matáyo, Tóma, Yakóbo wotí Alafáyo, Simúna bi ndişiní ndólo wo Owúrará ní. Gí zía mimbé'dea ndişí ésí gí ro 'yi ené e.

16Yúda wotí Yakóbo, nda Yúda Keriyóta bi i'bí ngbángá Yésu ní.

Yésu 'dodo ledre zí 'yi e, zía kpá yómo 'yi ndiyá e

(Lúru kpá Matáyo 4:23-25)

17Zía ndítíoguné kí 'yi ené ga gére née gí do bi ekíekí girí ndéré tóroné kenée, zí tú'dú 'yi e ndişí yóko royé cigí a. Zí 'yi lódú kacíga kí tú'dú ngíti géyi 'yi e gí simi Yúdáyá mbá, yée ga bi gí simi Yerusaléma ní, nda kí ngíti géyi ga bi oguní gí gbála gí simi Táyre kí Sidóna ní.

18Ngíti géyi 'yi ga gére née oguní 'bi eyé úwú ledre ga bi Yésu ma'dáa ndişí 'dodo yée ní. Ngíti oguní 'bi eyé kí ndiyá eyé e gí ro zía yómo yée. Yée ga bi kí bicayi lomo e simiyé ní gí ro zía lágaoyó yée 'dá'ba.

19'Yi ga bi kí ndiyá royé ní mbá, zíye ndişiyé trítrí royé gí zía ofuní go gí ro zíye óto síllye ro Yésu gí ro zí ndiyá eyé úkúne mbá gí zía owoní go ni kí roko'bu 'bi yómo 'yi e zíne.

20Zía óyó komoné lúru 'yi lódú kacíne ga gére ní, zía úku ledre zíye kídí, “Sée 'yi lerí e, Lomo i'bí úndru go zíse gí zía áse go 'yi 'bi 'Be 'bi ené e.

21Sée ga bi kí 'bú rosé ní, Lomo i'bí úndru go zíse gí zía ni karanée í'bí éyí miánu bi ukú wá ní zíse. Sée ga bi áse cakaba ndişisé íni ini ní, Lomo i'bí úndru go zíse áse karanée ídí kí mongú rokinyi.

22Togú 'yi e ndişiní sógó sée, zíye 'dí'bióyó sée gí dongaraye 'dá'ba kpá kí ukucáyi sée gí zía bi ngúnusé ledremá máa bi Owú 'bi 'Yíma'dí ní, Lomo ni i'bí úndru zíse.

23” Abú menginí sée bisinyíne kenée ndotó, ídísé ídí kí rokinyi gí zía Lomo ni karanée 'dí'bióto sée 'be 'bi ené. 'Yi ga gére née 'yi eyé e ndişiní kóo 'dó'do nébi ga kóna ní kpá kenée.

24Sée ga bi áse kí rokinyi gí zía áse kí tú'dú éyí e zíse ní, odu a ni nda karanée ídí zíse lerí simi bi ngára éyí ga gére née ndaní lolu zíse wá ní.

25Sée ga bi áse bilámáse ndişisé ánu duú bilámá éyí e ní, áse karanée ídí do lerí éyí miánu. Kpá kenée, sée ga bi áse simi rokinyi ní, áse karanée ídí kí mongú lerí.

26” Sée ga bi 'yi e mbá ndişiní mbófo sée ní, áse karanée ídí kí mongú lerí. 'Yi ga gére née, 'yi eyé e ndişiní kóo mbófo nébi 'yi ranga e kpá kenée.”

Óto 'bú ezeokó 'yi

(Lúru kpá Matáyo 5:38-48, 7:12a)

- 27**Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, ídísé óto 'bú ezeokóse, zíse ndísisé méngi bílámá ledre zí 'yi ga bí otoní 'búse wá ní.
- 28**Ndásé méngi lúgu bisinyí ledre zí 'yi ga bí ménginí sée bisinyíne ní wá, ídísé íni ini zí Lomo gí royé.
- 29**Togú 'yi ongo komoyí bí gí 'dí keří ní yá, ídí óyóló'bó wo bí gí 'dí keří ní zía óngbo a. Togú 'yi ngaka éyí eyí yá, ndá lálalúgu a gí zía wá.
- 30**Togú 'yi ombo éyí gí zíyí, ídí í'bí a zía, wo bí saká éyí gí zíyí ní togú ili í'bílúgu a wá, ndá lolu ndéré ndú'yú wo gí roa wá.
- 31**Éyí bí íli zí 'yi e méngi a zíyí ní, ídí méngi kpá wo zíye.
- 32**Togú ótosé dudu 'bú 'yi ga bí ndísiní óto 'búse ní, Lomo méngi ené bílámá ledre zíse wá. 'Yi ga bí ngununí ledre 'bí Lomo wá ní, ndísiní óto dudu 'bú 'yi ga bí ndísiní óto 'búye ní.
- 33**Togú ndísisé méngi bílámá ledre dudu zí 'yi ga bí ndísiní méngi bílámá ledre zíse ní yá, Lomo méngi ené bílámá ledre zíse wá. 'Yi ga bí ngununí ledre 'bí Lomo wá ní, ndísiní méngi bílámá ledre dudu zí 'yi ga bí ndísiní méngi bílámá ledre zíye ní.
- 34**Togú í'bí éyí lá dudu zí 'yi bí ní í'bí éyí zíyí ní yá, Lomo méngi ené bílámá ledre zíyí wá. 'Yi ga bí ngununí ledre 'bí Lomo wá ní, ndísiní í'bí éyí dudu zí 'yi ga bí nnyí í'bí éyí zíye ní.
- 35**Ídísé óto 'bú ezeokóse e zíse ndísisé méngi bílámá ledre zíye. Togú í'bíse éyí go zíye yá, ndásé lolu sómú ledre a wá. Lomo ní méngi mongú bílámá ledre zíse kací a gí zía áse go mbigí owú ga bí 'bí Lomo bí roko'bu a ofu go ní. Ndísi lengbe méngi bílámá ledre zí bisinyí 'yi e kpá kí bílámáye e.
- 36**Lerí lafúse idí méngi sée kpá káa zí bí leríse ndísi méngi 'Búse Lomo ní.

Lerí lafúse idí méngi sée

(Lúru kpá Matáyo 7:1-5)

- 37**” Ndásé 'dəcí ngbanga 'yi wá káa bí Lomo ní kpá 'dəcí ngbangasé. Ndásé úku sínyi ledre gí do bí 'yi wá, káa bí áse kpá ídí zí Lomo bisinyí 'yi e. Ídísé ótoómo lúyú ledre 'bí lafúse e gí ro zí Lomo kpá ótoómo lúyú ledre esé.
- 38**Ídísé í'bí éyí zí 'yi e gí ro zí Lomo kpá í'bí éyí zíse. Togú méngisé go kenée, Lomo ní méngi bílámá ledre zíse rómo wo bí méngisé née kíe. Bílámá ledre ga bí ndísisé méngi yée née, Lomo ní méngi lúgu a zíse kpá kenée.”
- 39**Zía kpá úku muruwayi máa wo ba kídí, “Símí sómú ledre esé ní, 'yi komo mǐ'dútu ní 'dí'bi sílǐ ezené 'yi komo mǐ'dútu lála wo ndéré kíe? Togú méngi kenée, ní lála ezené née zíye útú eyé gbengára símí gu.

40'Yì bì ndìsìní 'dódo ledre zía ní, romo ené do 'yì 'dódo ledre zíne wá. Kí'dí bì owoyeme nda ledre go ní, zía ndìsìné méngì té ledre ga bì 'yì 'dódo ledre ené ndìsì méngì yéé ní.

41" Ndá ndìsì óto komoyí lá dùú ro owù ledre bì ngítì 'yì méngì luyú go, zíyì ndìsìyí úku dùú ledre a ní wá. Ídí óto komoyí ro mongù luyú ledre bì ndìsì luyú a ngára ówo wá ní.

42Bì áyí kpá 'yì luyú ledre ní, áyí úku lará ledre káa be 'di zí ngítì 'yì idí ótoómo kí luyú ledre. Yì 'yì mani ba idí ótoómo 'bì eyì luyú ledre kí, áyí nda fú úku ledre zí 'yì idí ótoómo kí luyú ledre."

Ledre gí ro miáná kágá

(Lúru kpá Matáyo 7:17-20, 12:34,35)

43" Née sị ledre bì bilámá kágá ndìsì ánáógù bilámá miánáne gí zía ní. Bìsinyí kágá ndìsì ánáógù 'bì ené kpá té bìsinyí miánáne.

44Ndìsìní ówoyéme kágá e mbá dùú gí ro miánáye. Utúasání líkpí mánga gí komo ngéyé wá. Togù goófo yá, líkpíní gí komo ráka kpá wá.

45Gí zí kényì née ní, bilámá 'yì ndìsì méngì bilámá ledre dùú ne gí zía bilámá ledre máa née nì sìmì mímbe'de a. Bìsinyí 'yì ndìsì méngì 'bì ené dùú bìsinyí ledre gí zía mímbe'de a nì bìsinyíne. Ledre bì 'yì ndìsì úku a kí méngì a ní, 'dìcì a nì yana mímbe'de a."

'Dìcì bì ụbúní rìngì ní

(Lúru kpá Matáyo 7:24-27)

46" Éyì bì ndìsìsé ndólo máa gí roa Ngére, Ngére, ní 'di? Bì ngára ílisé kpá méngì ledre ga bì mándìsì 'dódo yéé zíse ní wá ní.

47Máúku aka owù ledre zíse gí ro 'yì bì ndìsì méngì ledre amá ní.

48'Yì née nì cé káa zí 'yì bì togù ili ụbù 'dìcì yá, nì aka ícì kágá 'dìcì née sìmì kángá ngírì kí, zía nda ụbù a. Abú mongù iní nì ógù kí mongù síli é'dìné yá, 'dìcì née utú wá gí zía ụbúní go do bilámá mìsì'diné.

49'Yì máa wo bì ili úwú ledre amá zía ndìsìné méngì ledre kací a wá ní, nì káa zí 'yì máa wo bì ụbù ené 'dìcì ené do bilámá mìsì'diné wá ní. Sìmì bì mongù iní nì ogù kpá kí mongù síli ní, geré zí 'dìcì née útú ené gí zía ụbúní eyé do bilámá mìsì'diné wá."

Lúka 7

Yésu yomo ngúru 'yì 'bì moko

(Lúru kpá Matáyo 8:5-13, Yiwáni 4:43-54)

1Sìmì bì Yésu ukuasá ledre ga bì gáa ndìsì úku yéé née go ní, zíye ínyiyé kí 'yì lódú kacíne e gí ore ndá'bayé sìmì gara bì Kapáranawúma ní.

²Simi gara ore, ngíti mongú 'yi 'bi asikíri e 'bi Róma ni kóo bo 'yi 'bi moko ené 'bi 'be bi kí ledrené zía owóowó ní ni kí ndíyá kíngaya, kpá gbóo gi ro zí 'dówú a úkúne.

³Simi bi mongú 'yi 'bi asikíri e née uwú ledre Yésu ní, zía ñnyiné kása ngíti géyi mingburoko 'yi ga bi 'bi Yúda e ní zí Yésu idí ógu yómo 'yi 'bi moko ené ba.

⁴Zí mingburoko 'yi ga gére née óguyé zí Yésu, zíye ngúngú royé kídí, “Áko mongú 'yi, utúasá miútúasá zíyi ndéréyi yómo 'yi moko 'bi mongú 'yi née. Mongú 'yi née ni zíze kíra bilámáne.

⁵Bú 'yi ezé e ni doa kíngaya, ubú mongú 'Díci Kótruro bi zíze kíra ba ne.”

⁶Zí Yésu ñnyiné zíye ndéréye. Simi bi niyi nda go gbóo 'be ní, zí mongú 'yi 'bi asikíri e née kása ngíti eze lámáne ndéré úku ledre zí Yésu do misi'di kídí, “Ngére, ndá 'dó'dó royí óguyí cù zíma 'be wá áyí yí eyí mongú 'yi gi zía mándá 'bi amá kí ledremá owóowó wá.

⁷” Née ngúru sí ledre bi máili ógu gi zía cù máa zíyi wá ní. Bilámá a idí lá úku kúrúyi, ni óto 'yi moko amá zía ñnyiné gi do ndíyá.

⁸Mándisi méngi moko sí lorú zíma kpá idíma kí asikíri e sí sílíma. Togú máyá ngúru a idí ógu yá, zía tí óguné. Togú máyá idí ndéré do bi káa yá, zía ndéréne. Togú má'bí moko zí 'yi moko amá 'be yá, zía tí méngi a.”

⁹Simi bi Yésu uwú ma'díi ledre bi o'do née uku kenée ní, zí ledre née ówóne komoa. Zía ñnyí óyó komoné úku ledre zí tú'dú 'yi ga bi ndişiní lódú kací a née kídí, “Do ngará Isiréle e mbá, mándiki aka 'yi bi ngungu ledre 'bi Lomo go kíngaya káa zí 'bi o'do ba ní ní wá.”

¹⁰'Yi ga bi o'do née kasa yée zí Yésu, niyi ndá'baógu bi íri ní, 'yi moko bi kí ndíyá ba roa eme yi ené go.

Yésu uru owú 'bi ngíti kára umbu

¹¹Do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu ñnyiné kí 'yi lódú kacíne ené e gi ore zí tú'dú 'yi lódú kací a útúye do kacíye zíye ndéréye simi ngíti gara kí ñriné Náyína.

¹²Ngíti kára umbu ni kóo simi gara née ore ndiki owú kpá lá duú kíe'do owú'o'do. Ábuwá bikéri owú née uyu yí ené go tú'dú 'yi e oguní go simi ini ore niyi go ndéré óto a.

¹³Simi bi Ngére Yésu lurú kára née kenée ní, zí simikozo méngi wo zía úku ledre kídí, “Ndá lolu íni ini wá.”

¹⁴Zí Yésu ma'dáa 'dí'bingéri gbagbara. Zí 'yi ga bi ndişiní ímbí umbu ba tóroyé. Zía úku ledre zí umbu kídí, “Owú, ñnyiógu mu.”

¹⁵Beré, zí owúphirangá líkpí phútru komoné, do ñnyiógu ndişiné 'dága ndísi ódroné. Yésu ya zía ní, ndá'ba mu zí mbágáyi 'be.

16Zí tara 'yi ga bi simi ini née ídríne mbá miídrí. Zíye ndísiyé mbófo Lomo kídí, “Mbófo éyí, Lomo kasaogu ngúru mongú nébi go ógu ndísi sáká zée 'yi ené e.”

17Zí phanda ledre bi Yésu mengi née báyiné kací tara 'be ga bi simi kángá bi Yúdáya ore ní za mbá.

Yiwáni kasa 'yi ené e gbre zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 11:1-19)

18Née ní, zí 'yi lódú kací Yiwáni ínyiyé ndéré úku ledre ga bi Yésu mengi yée née mbá zí Yiwáni.

19Zí Yiwáni ma'dáa kása 'yi e gbre gi dongará 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, ndérésé aka mu ndú'yú Ngére, “Ni née go tí owú 'bi Lomo bi kóo uku ledre a kídí née ni kásaógu wo ní, ala née aka ngíti 'yi kpí?”

20Zí ya'dá ga bi Yiwáni Babatíza kasa yée née ndéréóguyé zí Yésu zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, mongú 'yi ezé Yiwáni kasa zée ógu ndú'yú yi kídí, áyí ba go tí 'yi bi Lomo uku ledre kásaógu wo káa do 'yi yómo 'yi e ní ala áyí aka ba ngíti 'yi kpí?”

21Simi sındí kadra máa bi kóo née ní, Yésu ni go ndísi yómo tú'dú 'yi ndíyá e gi simi ríkí ndíyá eyé e. Zíá kpá lágaóyó bicayi lomo e gi simi ngíti géyí 'yi e 'dá'ba. 'Yi máa yée ga bi komoyé 'dütü m' dütü ní zía líkpí a.

22Simi bi mengi onzó moko bi gáa 'yi 'bi Yiwáni ogu ndikiní wo roa ní, zía ínyiné úku ledre zíye kídí, “Ledre ga bi lúrúsé yée kí yée ga bi úwúsé yée ní, ídísé ndéré úku a zí Yiwáni. 'Yi ga bi kóo ngára lurúní bi wá ní, niyí go lúru bi, yée ga bi kóo miğigírí ní niyí go gámá. Yée ga bi kí sámá royé ní, royé eme go. Mimbílí ngbutú niyí go ndísi úwú ledre. Umbu e urúní gi simi umbu go. 'Yi ga bi ndísiní lúru yée káa zí moko ndaá simiyé wá ní, niyí go úwú bilámá ledre 'bi Lomo.

23'Yi bi ni íb'í roné ndísi lódú kacíma simi ledre e za mbá ní, ni ídí mbigí 'yi amá, Lomo ni óto wo zía ídíne kí mongú rokinyi.”

24Simi bi 'yi ga bi Yiwáni kasaogu yée née nda'baluguní royé ní, zí Yésu ndá'ba ndísi ódroné zí tú'dú 'yi ga bi gáa ba kídí, “Simi bi kóo ndísisé úwú ledre ga bi Yiwáni ndísi úku yée zise simi yana súwú ní, lúrúsé kóo wo kací komosé káa zí bicayi 'yi bi sómú ledre ené ni gbre gbre káa zí lómí ga bi síli ndísi ílíló'bó yée ní?

25Togú kenée wá ní, ndérésé nda kóo íri lúru 'yi bi esi bilámá bongó roné ní? 'Yi ga bi ndísiní ési bilámá bongó ga bi ugúní yée kí tú'dú késí ní, niyí ye 'yi ga bi ndísiní ndísi 'be 'bi mongú ngére ní, gi zía niyí yí eyé 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní.

26Ni ma'díi, máówo bú kídí ndérésé kóo lúru Yiwáni gi zía ówosé bú kídí ni nébi. Máuku zise, roko'bu ledre ené romo do 'bi nébi e.

27Née o'do bi ekéní ledre a simi miéké kúru Lomo kídí, “Mááyí kása 'yi kasa amá zíyí 'dá'dá, gi ro zía yémeómo misí'di zíyí nzíyiné.’

28Máúku zíse ma'dí, 'yíma'dí ga bi ndikioguní yée do sogo káṅgá ba za mbá, wo bi ni rómo do Yiwáni ní ndaá. Duṣú 'yì bi ni cúku'dée 'be 'bi Lomo ní, ledre ené ni rómo 'bi Yiwáni ne.”

29Simi bi tú'dú 'yì ga gére née uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zíye ínyiyé za kí 'yì 'dó'dú ṣóru e mbá ṅúṅgu ledre 'bi Lomo, gí zía Yiwáni í'bí kóo babatíza go zíye.

30Zí Farusáyo e kí yée ga bi niyí 'bi eyé 'yì 'dódo lorú ga bi kóo Músa eké yée ní, ási eyé miási gí ro Lomo kpá kí úwú ledre ga bi Yiwáni ndísi úku yée ní gí zía Yiwáni í'bí ené kóo babatíza zíye wá.

31Zí Yésu úku ledre gí ro 'yì ga gére née kídí, “Mááyí ótoásá 'yì ga ba kí 'di? Bi ngára ṅuṅguní ledre amá wá ní?

32Bi lámá a niyí káa zí mìnzéré owú e do bi ndeke kí lafúye ní. Yée ga bi ndísiní úku ke'bi kí úcu kídrí ní, zíye úku ledre zí ngíti géyì lafúye kídí, “Ledre esé sinyí kenée gí zí 'di? Togú ukuzé ke'bi rokinyi kí úcu kídrí yá, ílisé lé'bé ke'bi wá, togú ukuzé nda ke'bi ini yá, ílisé kpá ini ini wá ní.’

33Lúrúsé aka, simi bi kóo Yiwáni Babatíza ma'dáa ogú dongarése zía ndísiné káa zí órú roné miórú ní, anu éyí miánu kíngaya wá, nda kpá 'yì éwé le'yì wá, zíse ndísisé fála wo kídí ni kí bicayi lomo e siminé.

34Simi bi Owú 'bi 'Yíma'dí ogú ndísi dongarése kí ánu kótru éyí kpá kí éwé éyí e ndro kése ní, ndísisé kpá fála Maa kídí Mááyí 'yì mímbe'de kpá 'yì kóyó zíma únzu 'yì lúyú ledre e kí 'yì 'dó'dú ṣóru óto yée káa do ezegámá e.

35Sée ga bi ndísisé úwú ledre ga bi Yiwáni uku yée kí yée ga bi máogú ndísi úku yée ní, áse ówoyéme a duṣú se kídí ndísisé úku née ledre ga bi 'bi Lomo ní.”

Yésu ootomo lúyú ledre 'bi ngíti kára

36Nda gí do kací ledre ga gére née simi ngíti sílì kpí, zí ngíti mongú 'yì ni Farusáyo kí iriné Simúna. Zía yéme éyí miánu 'be 'bi ené do ndólo Yésu gí roa. Zí Yésu ndéréne go óguné íri do ndísiyé ánu éyí.

37Ngíti kára ni kóo bo simi gara bi Simúna ni simi a ore ní. 'Yì ga bi ore ní owoní wo mbá ni kára bi míméngí ledre ené emengú ní. Simi bi kára máa née uwú ledre kídí Yésu ni 'be 'bi Simúna bi Farusáyo ore ní, zía 'dí'bi bílámá sù'bú mindonyo bi kí ndonyoné truu ní, ndéréne ólúne kíe ru 'díçí bi Yésu niyí ndísi ánu éyí simi a kí 'yì e ní.

38Zía óyó roné gí 'dí sogo Yésu ndéré útúne sí sındíja bi, 'dí'bi sındí Yésu ma'dáa ngbúo ndísiné ini ini roa. Zí do sogo sındí Yésu sílíne zílí'béte gí zí ini komoa. Simi bi ini asá ini ní, zía ndísiné ó'dó iní komoné née gí ro sındí Yésu kí bi doné bi alamiála née. Zía 'dí'bi sù'bú mindonyo bi gáa ogú kíe ní dúdu a mbá ro sındí Yésu.

39Simi bi Simúna bi Farusáyo lurú ledre ga bi kára née ni ndísi méngí yée ro Yésu kenée ní, zía ndísi ódroné zíne kí roné kídí, “Áyi, ábuwá mongú 'yì ba ndaá 'bi ené

nébi wá ke. Idí idí nébi yá, káa bi owo go kídí kára née ni 'yi lúyú ledre, utúasá ótoómo wo ndósoóguné ndísi óto sílíné roné wá.”

⁴⁰Simi bi Yésu owo kídí Simúna ni go ndísi sómú ledre kenée ní, zía ìnyiné úku ledre zí Simúna kídí, “Máíli aka gáa úku owú ledre zíyì.” Zí Simúna úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ódro mu mongú 'yi.”

⁴¹Zía úku ledre kídí ya'dá e niyí kóo bo gbre, zíye ìnyiyé ndéréye sáká késí gí zí ngíti mongú 'yi. Gí dongará ya'dá ga bi gbre née, ngíti 'yi saká 'bi ené míya ìnyì (500), 'bi ngíti a 'bi ené dujú cí gbre doa sokó (50).

⁴²Késí bi ya'dá ga gére née sakání ní ụkú yì ené go. Roko'bu bi zíye í'bilúgu a kíe ní ndaá 'bi ené lolu kpá wá. Zí mǐngí késí lúru a kenée, zía úku ledre zí ya'dá ga gére née kídí, “Ndásé lolu sómú ledre wá, késí née idí mu ndásé í'bilúgu a wá. Gí dongará ya'dá ga bi gbre née, ambi ni óto 'bú mǐngí késí née za kíngaya ní ne?”

⁴³Zí Simúna úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, o'do bi kí tú'dú késí kacíne ní, ni óto 'bú mǐngí késí née ne kíngaya.” Yésu ya zía ní, “Úku go ma'díi, wo bi kí tú'dú késí sogoné ní, ni óto 'bú mǐngí késí ne kíngaya.”

⁴⁴Zí Yésu óyó komoné zí kára gáa ndísi ìni ini ní, zía úku ledre zí Simúna kídí, “Lúru go Simúna, kára ba ñgunu ledremá go rómo doyi kíe. Bi gáa máogu 'be 'bi eyí ona ní, í'bi eyí iní zíma lúgu 'buru gí ro sǐndíma kíe wá. Zía léfe za cú iní komoné ro sǐndíma do ndísiné ó'dóoyó a kpá za cú kí bi doné.

⁴⁵Simi bi máólú zíyì 'be ona ní, fáka máa kí í'bi mandá zíma kí 'búne wá. Kára née í'bi mandá zíma ne kí 'búne, zía fáka sǐndíma ndá simi kó'dúne.

⁴⁶Dí'bi máa simi sümü bilámáne kpá wá, kára née 'di'bi nda máa ne simi sümü káa zí mǐngí 'be ni nda ne wo ní.

⁴⁷Máúku zíyì Simúna, gí zía bi kára née ñgunu ledremá go kíngaya ní, Lomo luluyoyó tú'dú lúyú ledre ené ga kóo née go za mbá. 'Yì bi ootomoní lúyú ledre ené lá cúku'dée ní, 'bú 'yi e ni doa kpá cúku'dée. 'Yì bi ootomoní lúyú ledre ené mongúne ní, 'bú 'yi e ni doa kpá mongúne.”

⁴⁸Zí Yésu úku ledre zí kára máa née kídí, “Máúku zíyì, máótoómo lúyú ledre eyí e go za mbá.”

⁴⁹Zí ngíti géyì ñgu ga bi niyí kpá ore ní, ìnyiyé ndísi úku ledre dengbíye kídí, “O'do née ili ótoásá roné kí Lomo ndísi ótoómo lúyú ledre 'bi 'yi e 'dá'ba.”

⁵⁰Zí Yésu kpá úku ándá ledre zía kídí, “Gí zía bi ñgunu ledremá go ní, ómo yí eyí go. Ndá'ba mu 'be, mímbe'deyí idí idí teéteké.”

Lúka 8

Muruwayi gí ro kífú

¹Nda gí do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu ìnyiné kí 'yi lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) née ndísi gámáye kí úku bilámá ledre gí ro 'be Lomo zíye.

²Ngíti géyì kará ga bì kóo Yésu lagaoyó bicayi lomo e gî simiyé, kí yée ga bì kóo sîkpì yée gî do ndíyá, káa zí Maríya bì gî simi Magídála bì Yésu lagaoyó bicayi lomo e gî simi a ñnyì doa gbre,

³nda kí Zowána me'be Kúza. Kúza ma'dáa ni manda 'bì 'yì 'bì moko ga bì 'bì ngére Eróde ní. Nda kpá kí ngíti kára kí ñrìné Suzéna, nda kpá kí ngíti géyì kará e. Kará ga gére nées ndìşiní kóo lódù kací Yésu kí 'yìmikása ené e kí ndìşì í'bí eyì ga bì Yésu iliní yée kí 'yìmikása ne e ní zíye.

⁴Zí tù'dù 'yì e ñnyiyé gî simi gara gî ore kpá kí ngíti géyì kací do 'be ga bì ore ní ndìşì óguyé zí Yésu kí úwú bilámá ledre ga bì ndìşì úku yée ní. Zíá úku ngíti ledre zíye simi muruwayi kídí,

⁵" Kadra kíé'do, zí ngíti o'do 'dí'bi kúfú zíá ndéréne yáká. Simi bì ogù go yáká ní, geré zíá tónóne óyù kúfú. Zí ngíti géyì lé'béútúye do mama, zí 'yì e ndìşiyé 'dítí a kí ndéréye. Gî zíá bì ñyí do nyará bì ní, zí solú e óguyé ánu yée.

⁶Zí ngíti géyì útú 'bì eyé do landa. Gî zíá bì ngára mi'be'be káṅgá ndaá ore bilámáne wá ní, zíye útùóguyé 'diya. Simi bì bîrará kadra suwu nda ní, zíye gágáye rúfú gî zíá mi'be'be káṅgá nda zí cýíye ólùne simi a wá.

⁷Ngíti géyì utúní 'bì eyé dongará kîñi e. Zíye útuyé ngbóróye ndro kí kîñi ga gére ní. Simi bì kîñi ga gére olùndíní nda yí eyé ní, zí kére ga gére nées nda ídí eyé mbá andulé, anání eyé lolu wá.

⁸Ngíti géyì utúní 'bì eyé do bilámá káṅgá, do útuyé ngbóróye kí mingburoko kókó sîndíye do ánáye mbá mụdụ." Simi bì ukuasá ledre nées go ní, zíá 'dùtù a kí ledre bì kídí, "Ídísé sómù simi ledre nées bilámáne."

⁹Zí 'yì lódù kacíga ñnyiyé ndú'yú wo kídí, "Ini ledre gî simi muruwayi nées yaá 'di?"

¹⁰Zíá úku ledre zíye kídí, "Máúku phútrù ledre gî ro ledre 'be 'bì Lomo zíse go fúó. Mándìşì úku a zí ngíti géyì 'yì e simi muruwayi. "Abú ñyí tí lúru bí, utúasání lurúndikiní éyí wá. Abú ñyí tí úwú ledre e, utúasání ówoyéme a."

¹¹" Ini ledre gî simi muruwayi bì gáa ba ni kídí, kúru Lomo bì ndìşiní úku a zí 'yì e ní ni káa zí ndìşiní óyù kúfú ní.

¹²Kúfú máa yée ga bì utúní do mama ní, ñyí 'bì eyé káa zí 'yì máa yée ga bì ukuní tí ledre 'bì Lomo go zíye, 'di'biotoní eyé ngírì simi yana mimbé'deyé wá ní. Simi bì ngére 'bì bicayi lomo e lurú ngára cýí a ndaá do mimbé'deyé wá ní, zíá óguné 'diya 'dí'bióyó a gî simiyé 'dá'ba káa bì ñyí lánýá ro ledre 'bì Lomo, zíá yómo yée ke.

¹³Kúfú máa yée ga bì utúní do landa ní, ñyí 'bì eyé káa zí 'yì máa yée ga bì togú ukuní ledre 'bì Lomo go zíye yá, zíye ñgunṅu a 'diya kí 'búne, tí lá cýí ledre ma'dáa ndaá 'bì ené ngírì simi mimbé'deyé wá. Simi bì 'do'dó ndiki yée go ní, geré zíye ónzóoto ledre 'bì Lomo bì ñgunṅuní nées.

¹⁴Kúfú máa yée ga bì utúní 'bì dongará kîñi e ní, ñyí 'bì eyé káa zí 'yì máa yée ga bì ñgunṅuní tí ledre Lomo go ní, ndaá 'bì ené za kí mimbé'deyé mbá wá, gî zí kényi nées

roko'buyé ndaá 'bì ené e wá. Gí zía mímbe'deyé nì yí ené kpá mongúne gí ro éyí ga bì 'bì sága ba, kpá kí rokiyi bì 'bì sága ba. Gí zí kényi née utúasání eyé tóro ngbúó méngì ledre 'bì Lomo wá.

15Kúfú máa yée ga bì utúní 'bì eyé simi ngomu kángá ní, niyí 'bì eyé káa zí 'yí máa yée ga bì uwúní ledre 'bì Lomo zíye 'dí'bi a do mímbe'deyé kíngaya, zíye ndísiyé méngì mbá bilámá ledre ga bì Lomo ili ní.”

Muruwayi gí ro bimióngó

(Lúru kpá Mária 4:21-25)

16Zí Yésu kpá ínyiné úku ngíti muruwayi gí do kací wo bì 'dá'dá ní kídí, “Máúku zíse 'yí bì kíé'do káa yaá undoto pho'du go 'dí'cì kacíne kí ndulú zía ló'bu'dútu a sí phéré togú zía ésióto e ru sí rangba ní nda. Togú undotoní pho'du go kí ndulú 'dí'cì yá, ndísiní lengbe óto a gá do éyí 'dága gí do bì zía óngó bì 'dí'cì komo 'yí e.

17Sindí kadra nì ógú zí 'yí e ówoyéme ledre amá mbá zaá bilámáne wo bì kíé'do zía ló'boné ní nda gí zía Lomo nì nda 'dódo a za cù ne zíye fúó.

18Ídísé úwú ledre ga bì mándísi úku yée zíse ba bilámáne zíse ngúngu a. Gí zía togú 'yí ngúngu ledre amá go yá, Lomo nì nda 'dódo yata ledre e zía za kíngaya. 'Yí bì ili ngúngu ledre amá wá, gí zía somú yí ené ya née owo yí ené ledre bú, owú ledre bì owo née, Lomo nì lùlú a gí simi doa mbá zía ídíákáne gbékpíe.”

Mbágá Yésu kí lúnduga

(Lúru kpá Matáyo 12:46-50, Mária 3:31-35)

19Gí ore, zí ngíti géyí owú 'bì mbágá Yésu, nda kpá kí mbágáye Maríya ndéréye lúru Yésu. Simi bì oguní kídí bì Yésu nì ore ní, bì óguyé ndaá kóo gbóo ro Yésu ma'dáa wá gí zí títú'dú 'yí e.

20Zí ngíti 'yí gí dongará títú'dú 'yí ga bì ndísi 'dódo ledre zíye née ínyiné ndéréne ndoo gí zí Yésu uku ledre zía kídí, “Mongú 'yí, mbágáyí kí lúnduyí e niyí sága 'dáa oguní zíyí.”

21Zía úkulúgu ledre zí 'yí ga gére née mbá kídí, “Máúku zíse ma'díi, 'yí ga bì ndísiní úwú ledre 'bì Lomo bì mándísi 'dódo a, zíye ndísiyé méngì ledre e kací a ní, niyí go kpá mbágáma e kí lúndumá e.”

Yésu uçuomo mongú síli

(Lúru kpá Matáyo 8:23-27, Mária 4:35-41)

22Nda simi ngíti sílì, zí Yésu úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, “Doguzé aka míkavu mu sága gí 'dí kerí.” Zíye ékíye simi kurúngba, go ndéréye gí ro 'dógu bì sága.

23Zíye ndéréoguyé go simi yana míkavu, rí zí Yésu útú 'dú'du ené. Zí mongú síli óguné kpì kpì kpì, zí iní ndísi kádané gí zía simi kurúngba, zí kurúngba ndísi kíziné kí ízi roné kí éwé iní siminé áyíne go kpá gbóo gí ro ólú sí iní, umbu ogú go zíye.

24Gí zí ngírì, zí 'yímíkása ené ga gére née úru wo kídí, “Mongú 'yí, mongú 'yí, 'di'diya ínyiógu mu azé go úyu.” Zí Yésu úrúne ndíki ledre nì go tì ndísi méngì roné kenée.

Zíá ñnyiné úku ledre zí síli kídí, “Ídí tóro tí, ndá ílí wá.” Zíá kpá úku ledre zí iní bí ndíşì káda ba kídí, “Ídí tóro kpá tí, ndá káda wá.” Tí ma'díi zí síli kí míkáda iní tóroyé zí bi ídíne síí.

²⁵Zíá ñnyiné úku ledre zí 'yìmíkása ené ga gére née kídí, “Érésé ngìrì gí zí 'di, ñgúnḡusé aka esé ledremá fú lá wá ke?” Zí tarayé ìdríne mbá mîdrí gí zí ledre máa wo née zíye ndíşì ódroyé dengbíye kídí, “Bì káa lárá 'yì bí káa be 'di bí odro lá kí tarané zí síli kí iní úwú kúrú a ní.”

Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simi ngíti o'do

(Lúru kpá Matáyo 8:28-34, Máriko 5:1-20)

²⁶Zíye 'dóḡu míkavu Galiláya ndéréóḡuyé simi gara 'bì 'yì ga bí Gerésá ní.

²⁷Ábuwá ngíti o'do ní kóo simi ngíti gara simi káḡá née íri, ní kí tú'dú bicayi lomo e siminé. Kpálá bí Yésu ndítíḡu gí simi kurúḡba ní, geré zíye ndíkíye kí o'do bí kí bicayi lomo e siminé née. Ní nda yí ené kóo gí zíye go kí nzanga komoné ndíşì nda gámá ené go ngírá, olúḡu nda gí 'be ndíşì 'dú'du ené dongará bí ga bí zí umbu e ní.

²⁸Kpálá bí lurúndiki Yésu ní, zía tónó gbúróḡbóne gí zí nzanga bicayi lomo ga gére née, zía ndéré útúne gbri kó'dú Yésu do kpá gbúróḡbóne 'dága kídí, “Yésu, yí owú 'bì mbigí Lomo, éyí bí íli méḡi a kíma ní 'di? Máḡúnḡú romá zíyì, ndá geré 'dó'do máa wá.”

²⁹O'do née uku ledre kenée gí zía, Yésu ódro zí bicayi lomo ga gére née idíní olúḡu gí simi o'do née 'dá'ba. Ndíşíní nda kóo méḡi wo bisinyíne zí 'yì e nda kóo ndíşì éré wo mbá miéré. Abú utú'di'biní ba zaá wo do ódó sílía kí şindía miódó cù kí ká'dá késí, 'í, zía ndíşì 'decí éyí ga gére née gí roné mbá kí roko'bu bicayi lomo ga gére née. Zía ndíşì gámáne gí zíye nda lá ríj 'dága.

³⁰Zí Yésu ndú'yú bicayi lomo bí simi o'do née kídí, “Ìrìyí náambi?” Zía úkulúḡu ledre zí Yésu tara o'do née kídí, “ìrímá owútú'dú.” Ífí ñríné kenée gí zía ñyí simi o'do née tí tú'dú ma'díi.

³¹Zíye ḡúnḡú royé zí Yésu kídí, “Ndaá aka geré óḡó yée zíye ndéré útúye simi mongú gu 'bì nduwú bí gí ro bicayi lomo e ní wá.”

³²Tú'dú míkúrú ñyí kóo kpá ro ngíti owú landa ore ndíşì ánu éyí. Zí bicayi lomo ga gére úku ledre zí Yésu idí ḡúnḡu a zíye ndéré olú ndíşiyé simi míkúrú ga bí íri née.

³³Zíye olúḡuyé gí simi o'do née ndéré olúye mbá simi míkúrú ga gére ní. Zí éyí ídíne simi do míkúrú ga gére née káa zí nzanga ní, zíye úduyé ruḡ ngásá ndúrú'búye, ndéré útúye simi míkavu nónúye gí zí iní do úyuyé mbá.

³⁴Simi bí 'yì 'bá'bá míkúrú ga gére née lurúní ledre bí méḡi roné kenée ní, zíye ñnyiyé ngásá ndá'bayé simi gara kí úku ledre bí méḡi roné née zí 'yì e kpá kí ngíti géyí bí ga bí gbóo gbóo ore ní mbá.

35Zí 'yì e ndéréye kací ledre ga bì uwúní ní. Zíye ndéréye ndíki o'do bì bicayi lomo e olúoguní gí simi a ba ñi go ndísi cigí sɪndí Yésu bi kenée komoa ongó yí ené go ñi go kí bilámá bongó roné. Zí ngírì ledre née ólúne ro 'yì ga bì lurúní ní mbá.

36Zíye ndísiyé úkutátá a zí 'yì ga bì lurúní kí komoyé wá ní kídí, ma'díi Yésu yomo o'do née go.

37Gí zí ngírì ledre bì mengí roné née, zí 'yì 'bì Gerésa e úku ledre zí Yésu idí mu ólúogú gí simi káṅgá eyé gí ore 'dá'ba. Zí Yésu ékíye kí 'yì ené e simi kurúṅba zíye ndéréoyó royé gí ore 'dá'ba.

38Zí o'do bì lagaoyóní bicayi lomo e gí simi ba ṅúṅgú roné zí Yésu kídí, “Mongú 'yì azé ndéré ezé kése.” Zí Yésu úku ledre zía kídí,

39” Ndá'ba aka 'be zíyì úku ledre bì Lomo mengí zíyì née zí 'yì e 'be íri.” Tí ma'díi, zí o'do née ndá'bané 'be ndéré kí úku ledre bì Yésu mengí zía née zí 'yì e simi gara ore mbá.

Yésu uru nyí Yáyro gí simi umbu

(Lúru kpá Matáyo 9:18-26, Máriko 5:21-43)

40Zí Yésu ñnyiyé gí ore 'dógu bi ndá'balúgu royé simi Galiláya. Simi bì oguní íri ní, zí tú'dú 'yì e 'dí'bi wo simi sumu gí zía ndísiní go kú sóngó wo.

41Ngíti mongú 'yì ñi kóo bo ore kí ñriné Yáyro, ñi mongú 'yì bì ndísi lúru bi kací moko simi 'Díci Kótruro 'bì Lomo ní. Zía óguné útúne sí sɪndí Yésu ṅúṅgú roné zía idí ógu 'be 'bì ené.

42Ábuwá, bikérì nyí a, odu owú ma'dáa kpá duú née kí'è'do née, owú 'bì simibi sokó doa gbre ñi kí ndíyá gbála, go gbóo kí umbu. Simi bì Yésu uwú ledre née kenée ní, zíye ñnyiyé kí Yáyro e go ndéréye lúru ndíyá. Gí zía 'yì e ofuní go, bi ndéré ndáá lolu kóo bilámáne wá.

43Ábuwá ngíti kára ñi kóo kpá bo dongará tú'dú 'yì ga gére née ore ñi kí ndíyá 'bì kará e roné ndísi nda kóo méngí wo bisinyíne ndáá do bilámá mɪsi'diné káa zí bì lengbe ní wá. 'Dí'bi kíe 'dényé simibi sokó doa gbre. Tí lá 'yì bì ñi yómo wo ní ndáá.

44Zí kára née ólúne ndoo gí ngará tú'dú 'yì ga gére née ndéré óto sílìne ro tara bongó bì ro Yésu ní. Geré zí bisinyí sáma ndíyá bì kóo ndísi léfeogú ro kára née káa zí 'díya ní tóro ní.

45Yésu owo gáa go kídí 'yì oto sílìne go roné. Zía ndúndu'yú kídí, “Ambí oto sílìne romá ne?” Simi bì 'yì e itíní nda go mbá kangú ní, zí Pétero bì ngúru 'yìmikása ené ní úku ledre kídí, “Mongú 'yì, lúru aka lá tú'dú 'yì ga ba, zíyì úku ledre yá ambi oto sílìne royí ne?”

46Yésu ya, “Abú tí kenée ndotó, máowo go kídí 'yì oto sílìne go romá, gí zía roko'bu bì romá ní mengí moko go.”

⁴⁷Simi bi kára née lurú ledre bi mengi roné kenée ní, bi ló'bo a ndaá lolu wá, zía ñnyiné tí do komo tú'dú 'yi ga gére née ógu útúne sí sɛndí Yésu úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, máoto sílɛma máa royí gi zía mááyí kí ndíyá, gi zí kényi née, ndíyá bi romá ní ukú go.”

⁴⁸Zía úku ledre zí kára née kídí, “Owú 'bi amáa, ndíyá ukú gi royí gi zía bi ñgunḡu ledremá ní. Ndéré yí eyí mu, mimbé'deyí idí idí teéteké.”

⁴⁹Simi bi Yésu ni ngbúrú ndísi úku ledre máa wo née yá, sanda ogu go zí Yáairo mongú 'yi bi ndísi lúrú bi kací 'Díci Kótruro 'bi Lomo ní kídí, “Owú ootomo 'dówú go, ndá lolu ndolo mongú née zía ndéréne gbékpíe wá.”

⁵⁰Simi bi Yésu uwú ledre bi ukuní zí Yáairo kenée ní, zía óyó komoné úku ledre zí Yáairo kídí, “Mimbé'deyí ndaá 'déci gi zí ledre bi ukuní née wá, idí lá ñgunḡu ledremá kídí roko'bú ni bo zíma, owú 'bi eyí née ni ómo ené.”

⁵¹Zí Yésu ñnyiyé gi ore mbá ndéréye 'be 'bi Yáairo íri. Simi bi Yésu ayí olú 'dici íri ní, zía úku ledre dúú zí 'yimikása ené e ota. Née kóo Pétero e kí Yiwáni nda kí Yakóbo. Nda lá dúú 'bumiowú kí mbágáa zíye olúye 'dici ini.

⁵²Ini ni kenée mindéréne. Zí Yésu ma'dáa ñnyiné úcuómo 'yi e kídí, “Ndásé ini ini wá, owúkára ba uyu ené e wá, 'du'du yí ené lá mi'dú'du.”

⁵³Zí 'yi ga bi ndísiní ini ini née útúye kúkugú gi zía owoní tí go owúkára née uyu go miúyu ma'dí.

⁵⁴Zí Yésu 'dí'bi sílɛ umbu do úku ledre kídí, “Owú 'bi amáa, ñnyiógu mu.”

⁵⁵Beré, zí owúkára líkpíphútrɛ komoné, zí 'dówú a ndá'baóguné. Zía úku ledre kídí idíní í'bi éyí miánu zía.

⁵⁶Zí tara mbágá owú née kí 'bua ídríye mbá miídrí. Tí lá zí Yésu úku ledre zíye kídí ledre bi mengi roné née ndaní úku a zí 'yi e wá.

Lúka 9

Yésu í'bi roko'bú zí 'yimikása ené e

(Lúrú kpá Matáyo 10:5-15, Máriko 6:7-13)

¹Simi bi Yésu ndolo yoko 'yimikása ené ga bi ñnyí doa gbre go mbá do bi kíe'do ní, zía í'bi cóngó ro kí roko'bú zíye gi ro zíye rómo komo bicayi lomo e kíe kpá gi ro zíye ndísiyé 'dí'bióyó ndíyá kíe gi ro 'yi e 'dá'ba.

²Zía kása yée kídí, “Ndérésé mu kí 'dódo bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní, zíse kpá kí síkpi 'yi e gi do ndíyá eyé e.”

³Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Simi bi áse go ndéré ní, ndásé idí kí sómú ledre gi ro 'dí'bi éyí ga bi káa zí ngbángbá ní, togú kombo, togú ambata, togú mbú kési, nda kí ngíti géyí bongó e, gi ro zí éyí máa ga gére née sáká sée wá.

⁴Togú ógusé go simi ngíti 'be, mɛngí 'be maáge 'di'biní sée go simi sɛmɛ yá, ndásé ndéréókpo wá, idísé ndísi ore.

⁵Be bi ógusé simi a 'di'biní sée simi sümü wá ní, ídísé ń'bu' 'buru bi gi ro sındise cikí ore zía 'dódo a kídí asiní go gi ro bilámá ledre amá.”

⁶Yóó, zí 'yimikása ga gére née ndéréye kací tara 'be ga bi ore ní za mbá kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi e kpá kí 'dí'bióyó ndíyá gi ro 'yi e 'dá'ba.

⁷Zí ngíti géyí 'yi e úku ledre ga bi Yésu ndísi méngi yée née mbá zí Eróde Andipá. Ngíti géyí somúní 'bi eyé kídí Yésu ni Yiwáni 'yi í'bi babatíza zí 'yi e bi kóo ufuní wo ní urú go ne gi simi umbu ndísi méngi ledre ga gére née ne. Zí ledre máa née kóo síníne misíní ro Eróde.

⁸Ngíti géyí yá Yésu ni nda mbú nébi kóo kí iríné Ilíya ní urú ne gi simi umbu zía ndísiné méngi ledre ga gére ní, ngíti géyí ya ni ngúru 'yi gi dongará nébi ga kóo uyuní 'desí ní urúne zía ógúné ndísi méngi ledre ga gére ní.

⁹Zí Eróde ndísiné úkuló'bó ledre zíne kí roné kídí, “Yi née ndaá Yiwáni wá. Gi zía ufuní kóo Yiwáni go, do ongo 'déci goa tu, ayí urú láráne kíe 'di? Née ndaá wo wá. Togú kenée yá, máíli aka lúru wo cú kí komomá.”

Yésu í'bi éyí miánu zí 'yi e álfu ñnyí

(Lúru kpá Matáyo 14:13-21, Máriko 6:30-44, Yiwáni 6:1-14)

¹⁰Zí 'yimikása ga bi Yésu kasa yée ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi e ní ndá'baóguyé, zíye úku ledre ga bi mengíní yée íri ní mbá zí Yésu. Gi do kací ledre ga gére ní, zí Yésu ma'dáa 'dí'bi yée ndéré kíye simi ngíti owú gara 'bi Galiláya ore kí iríné Beteseyída.

¹¹Zí 'yi e úwú ledre a kídí nderení go kí 'yi lódú kacíne e simi Beteseyída, zíye lódúógu wo gi íri. Zía 'dí'bi yée simi sümü do ndísiné úku bilámá ledre gi ro 'be 'bi Lomo zíye. Zía ndísiné kpá kí síkpi 'yi máa yée ga bi kí ndíyá ní gi do ndíyá eyé e.

¹²Simi bi 'yimikása ené e lurúní kídí kadra utú go ní, zíye óguyé úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, lurúze kadra utú go ili go zí 'yi ga gére née báiyé ndéréye do bi ga bi niyí útúásá ndíki bi 'dú'du kí éyí miánu zíye doa gi zía bi bi azé doa ba yí ené owú bi, bi 'dú'du kí éyí miánu utúásá ídí ona gi ro sáká tú'dú 'yi e káa zí née wá.”

¹³Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yimikása ené ga gére née kídí, “Ásé í'bi éyí miánu zíye.” Zí 'yimikása ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, “Í, mongú 'yi, azé ndíki éyí miánu í'bi a zí tú'dú 'yi e káa zí née gi 'da? Odu éyí bi zíze ona lá duú ambata e ñnyí kí mióngbó kénzè e gbre. Née ndaá éyí bi ni méngi moko ní wá. 'Búó azé 'dí'bi mongú komo késí ndéré úgu éyí miánu kíe téé?”

¹⁴Yi ga gére née niyí kóo tú'dú, ya'dá e ngúcuyé niyí 'bi eyé álfu ñnyí (5,000). Zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, “Ífi báyisé yée idíní ndísi bi, do bi e kékíé'do cí gbre doa sokó (50).”

¹⁵Zí 'yi lódú kacíga ífi báyi 'yi ga gére née tí kenée káa zí bi Yésu uku ní, zí 'yi e ndísiyé bi.

16Zí Yésu ñnyiné 'dí'bi ambata ga bi ñnyí kí kénzé ga bi gbre née, zía síkpí a 'dága, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa, zía 'dí'bi ambata, zía 'déwe simi a. Zía í'bí kása a zí 'yí lódú kacíne e, idíní í'bí a zí 'yí ga gére née ánu a.

17Zí 'yí ga gére née ánu éyí zíye léreyé mbá. Zí 'yìmikása e ùnzú 'dúcu gbété e sokó doa gbre (12) kí ngítí éyí miánu ga bi idíakání ní.

Pétero uku mbígí ledre gí ro Yésu

(Lúru kpá Matáyo 16:13-19, Máriko 8:27-29)

18Simi ngítí sɛndí kadra zí Yésu ñnyiné lá kí 'yí lódú kacíne e ndéréye lé do ngítí owú bi kídí bi ngára tú'dú 'yí e ndaní íri wá ní, zía ndísiné ñni ini zí Lomo. Zía ñnyiné ndú'yú 'yìmikása ené ga gére née kídí zíye na, “Úkusé aka mbígí ledre zíma, 'yí e ndísiní úku ledre gí do bimá kídí mááyí amá kú mbí náambi?”

19Zí 'yìmikása ené ga gére née úkulúgu ledre e zía mbá mɛngúngúcu, “Ngítí géyí ya ni Yiwáni 'yí Bábátízí 'yí e kóna ní, ngítí géyí ya íí, ni nébì kóo 'desí kí ñriné Ilíya ní, ngítí géyí ya ni ngúru nébì gí dongará nébì ga kóna uyuní ní urú ne zía ndá'baóguné née.”

20Zía nda ndú'yú za cù sómú ledre 'bì 'yìmikása ené ga gére née kídí, “Sara aka nda sée, ndísisé 'bì esé úku a dongarase ní kídí, mááyí náambi?” Zí ngúru 'yìmikása ené bi Pétero ní úkulúgu a zía kídí, “Áyí Kírésito, wo bi Lomo kasa wo ógu yómo zée 'yíma'dí e ní.”

21Zí Yésu ési sílìne komoyé kídí, “Ndásé aka úku ledre née zí 'yí e wá.”

Yésu uku ledre gí ro miúyuné

(Lúru kpá Matáyo 16:20-28, Máriko 8:30—9:1)

22Zí Yésu kpá úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, “Gí zía bi mááyí Owú 'bì 'Yíma'dí ní, ngítí géyí mɛngburoko 'yí e kí mɛngburoko manda ga bi 'bì 'yí 'dáná éyí e zí Lomo ní, nda kí 'yí ga bi ndísiní 'dódo lorú ní niyí úfu máa, simi sílì ota zíma úrúma.”

23Zí Yésu úku ledre zí tú'dú 'yí ga gére née kídí, “Máúku zíse ma'díi, togú 'yí ili ídine 'yí lódú kacíma, idí ídì nzíyiné gí ro úyu gí romá.

24'Yí bi ili yómo roné ne kí roné ní, ni úyu ené gí zía utúasá ené yómo roné wá. Wo bi ni ótoómo roné mbá zíma, togú umbu yá, née idí úyu kí lódú kacíma ní, mááyí yómo wo.

25Wo be 'di emene, zíyí óyó sogoyí zí tú'dú gbékpí éyí ga bi 'bì do sogo káṅgá ba mbá zíyí ndísiyí lódú dúú kacíma gí ro zíyí ídíyí kí trídri bi za fí ní?

26Simi odu sɛndí kadra kídí bi karanée Owú 'bì 'Yíma'dí ni ndá'baógu do sogo káṅgá ba kí maláyika e kpá kí roko'bu bi Babá í'bí zíma ní, mááyí kpá ási gí ro 'yí bi asi kí úwú ledre amá ní.

27Máúku zíse ma'díi, ngítí géyí 'yí e gí dongarase bi áse tóro née utúasání aka úyu cakaba wá, 'búo togú lurúní roko'bu 'bì 'be 'bì Lomo go.”

Yésu 'dodo Roko'buné

(Lúru kpá Matáyo 17:1-8, Máriko 9:2-8)

- 28** Simi sílì ìnyì doa ota gí do kací ódro née ní, zí Yésu ìnyìné 'dí'bi 'yìmíkása ené ota, née kóo Pétero, Yiwáni, nda kí Yakóbo, zíye ndéréye do ngíti mongú landa do bi ené bì utúasá komoa gí ro zíne ndísiné doa íni ini zí Lomo ní.
- 29** Simi bì ni aka cìkì íni ini zí Lomo ní, zí roko'bù 'bì Lomo óyóló'bó tosoa, zí toso simi komoa óyóló'bó roné kpí, zí bongó bì roa ní ényíne kpílélé.
- 30** Zí ya'dá e gbre Músa e kí Ilíya,
- 31** Ólúóguyé simi roko'bù 'bì Lomo zíye ndísiyé ódroyé dongaraye kí Yésu. Ndísiné kóo úku mìsì'di ledre umbu bì Yésu ni ndéré úyu a simi Yerusaléma ní.
- 32** Simi bì niyí ndísi ódro ní, zí Pétero e kí lafúne ga bì gbre née útúye 'dú'duyé. Zíye gbúgbu úrúye ndíki Yésu kí ya'dá ga bì gáa gbre oguní zía ní. Zí roko'bù 'bì Lomo oto wo zí roa ndísi rírí mírírí.
- 33** Simi bì Pétero lurú kídí ya'dá ga gére née niyí go ndéré eyé ní, zí Pétero ma'dáa úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, 'yì ga gére née ayíní nda ndéré 'da, idízá ndísi kéye ona. Azé yéme kútú ota (3) zíse kéye, kíé'do zíyì, ngíti a zí Músa ngíti a nda 'bì ené zí Ilíya.” Pétero uku ledre née lá simi mìtùlurú owo wá.
- 34** Simi bì Pétero ni aka cìkì ndísi úku ledre née kenée ní, zí roko'bù 'bì Lomo óguné káa zí burungú ní, sólu Yésu kí ya'dá ga gére née nda kí Pétero e kí lafúne ga gére née yeré. Zí ngirí méngì Pétero e gí zí ledre née mìméngì kíngaya.
- 35** Zí Lomo úku kása ledre kpurú gí simi burungú née zí Pétero e kí lafúne ga gére née kídí, “Ba Owú 'bì amá, mágélé wo máa. Ídísé úwú ledre gí taraa.”
- 36** Simi bì Lomo odro go zíye ní, niyí ídí kíe ní Músa e kí Ilíya ndaní eyé lolu wá, nda lá Yésu ngúcuné. Simi sìnđí kadra bì kóo née, ukuní ledre née zí 'yì e wá.

Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simi owú'o'do

(Lúru kpá Matáyo 17:14-18, Máriko 9:14-27)

- 37** Zí bi áráne kí phiyí, zíye ndítíóguyé gí do landa gírí. Zí tù'dù 'yì ga bì otoomoní yée ore ní óguyé zí Yésu.
- 38** Ábuwá ngíti o'do ni dongará 'yì ga gére née kírí née ndiki owú kpálá kpó kíé'do owú née bicayi lomo e olúní go simi a. Zí o'do née ótrú ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, ógu aka yómo owú 'bì amá, odu owú bì zíma ní tí dudu née kíé'do née.
- 39** Bicayi lomo ga gére née ndísi nda méngì wo bisinyíne kí láláonzó wo bi zía ndísiné kí gbúrógbóne gí zíye, zí somú ndísi ólúóguné gí taraa kotru kotru kotru káa. Ili ndísi ótoómo wo wá 'búó togú lurú cóngó ro owú née ukú go miúkú.
- 40** Má'dí'biógu wo zí 'yì lódú kacíyì ga ba gí ro zíye lágaoyó dokéké ga gére née gí simi a ní, utúasání kíe wá, zíma ndísimá sòngó yì ba.”

⁴¹Zí Yésu ìnyìné úku ledre zí 'yìmíkása ga gére née kídí, “Ílisé ńgúnṅu ledre 'bì Lomo kí mímbe'desé kíf'do wá gí zí 'dì. Azé ndìsì go fú lá kése kenée?” Zíá úku ledre zí 'bùmiowù née kídí, “Ógù kí owù née gírì mu yáa.”

⁴²Sìmi bì owù née nì go ógù zí Yésu ní, zí éyí kpá láláónzó wo bi ndìsì kángba wo bisinyíne. Zí Yésu lágaoyó bicayi lomo ga gére née gí sìmi a zíá í'bílúgu wo zí 'bua.

⁴³Zí tara 'yì ga gére née ídríne mbá miídrí. Zíye úku ledre kídí, “Lurúzé mbigí roko'bu 'bì Lomo go cù kí komozé.” Sìmi bì 'yì e niyí aka fú kí ledre máa née yá, zí Yésu óyóló'bó roné úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí,

⁴⁴” Ídísé úwú ledre ba zíse óto a sìmi dosé. Sínđí kadra nì ógù do í'bí Owù 'bì 'Yìma'dí zí ezeokóga.”

⁴⁵Owo'di'biní ini ledre gí sìmi ledre bì Yésu uku née wá, gí zíá nì yí ené miótoécíné gí zíye. Utúasání kpá gbawá ndú'yú wo, gí zíá ngírì mengí yí ené yée míméngí.

Ambí nì ídí manda zí lafúne e ne

(Lúru kpá Matáyo 18:1-5, Máriko 9:33-37)

⁴⁶Zí 'yì lódù kací Yésu gére née tónóye go ndìsì úkuló'bó ledre dongaráye yaá, “Ambí gí dongaráze ba nì ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e ne?”

⁴⁷Zí Yésu 'dí'bióto ngíti owù tóroné cigíne gí zíá owo sómù ledre 'bì 'yìmíkása ené ga gére née go.

⁴⁸Zíá úku ledre zíye kídí, “Lúrúsé owù ba go? 'Yì bì 'dí'bi owù káa zí wo ba go sìmi sùmù gí romá ní, 'dì'bi máa go sìmi sùmù. 'Yì bì 'dì'bi máa go sìmi sùmù ní, 'dì'bi kpá Lomo bì kasaogù máa ní go sìmi sùmù. 'Yì bì ndìsì 'búó'bu roné mì'búó'bu ní, nì ídí kí ledrené owóowó zí Lomo.”

⁴⁹Zí Yiwáni ngúru 'yìmíkása 'bì Yésu ìnyìné úku ledre zí Yésu kídí, “mongù 'yì, nderé ndikizé ngíti o'do kí ndìsì lága óyó bicayi lomo e gí sìmi 'yì e kídí í'bí roko'bu zíne yí. Zíze úçúómo wo gí zíá owozé bú ndaá 'bì ené ngúruzé wá.”

⁵⁰Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yiwáni kídí, “Ndásé úçúómo wo wá. Ndìsì née go óto moko ezé zíá ngbóro tátá roné. Née ndaá ezeokóze wá.”

'Yì 'bì Samáriya asiní gí ro Yésu

⁵¹Sìmi bì sínđí kadra nì nda go gbóo gí ro zí Yésu ma'dáa ndá'balúgu roné komo ere ní, zíá yéme roné ndéréne sìmi Yerusaléma.

⁵²Zíá kása 'yì kasa ené e idíní yémeómo bi nzíyíné sìmi ngíti owù gara kí ìríné Samáriya.

⁵³Sìmi bì 'yì kasa ga bì Yésu kasa yée née oguní íri ní, 'yì 'bì Samáriya e ya yée utúasání eyé yémeómo bi zí Yésu wá gí zíá ndaá 'bì ené ńgu eyé wá, ili ndéré ené mindéré sìmi Yerusaléma.

⁵⁴Zí ledre bì 'yì 'bì Samáriya e mengíní ngára iliní yéme bi zí Yésu wá ní sínýíne ro 'yì lódù kací Yésu ga bì Yakóbo e kí Yiwáni ní. Zíye úku ledre zí Ngére Yésu, idí úku

ledre, Lomo idí úcuógu pho'du gi komo ere simi Samáriya gi ro zí 'yi ga gére née áráónzó royé 'dá'ba.

⁵⁵Yésu ya zí 'yi lódú kacíne ga gére ní, idíní ótoómo ledre née 'dá'ba, sómú ledre eyé née ndaá bilámáne wá.

⁵⁶Yóó, zíye ndéréókpóye, 'dú'duyé nda gbála simi ngíti owú gara kpí.

Ambí ni idí bilámá 'yi lódú kací Yésu ne

(Lúru kpá Matáyo 8:19-22)

⁵⁷Yésu niyí aka fú do misi'di mindéréye simi Yerusaléma, zíye ndíkíye kí ngíti o'do. Zí o'do née úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, máli zíze ndéréze kéyi kídí bi íli ndéré ní.”

⁵⁸Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Máa Owú 'bi 'Yíma'dí 'be ndaá 'bi ené gi romá wá, mááyí yi amá 'yi gámá 'dáa 'dága gba o'do bangá e niyí kí gu eyé ga bi ndišiní ólú 'dú'du simi a ní. Kpá gba solú e niyí mbá kí 'be 'bi eyé e. Éyi ga gére née ndaní gi romá mbá wá, gbawá bi 'dówúro zíma.”

⁵⁹Simi ngíti sindí kadra, zí Yésu úku ledre zí ngíti o'do kídí, “Ógu mu lódú máa.” O'do née ya zí Yésu ní, “Ngére, máoto aka babá kí.”

⁶⁰Yésu ya zía ní, ngíti géyi 'yi ga bi ngunḡuní ledremá wá ní, niyí yi eyé go káa zí umbu e ní, idíní ndísi cigí 'buyí zíye óto wo. Yi bi ngunḡu ledremá go ba ní, idí mu ndéré kí úku bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní zí 'yi e.

⁶¹Kpá kenée simi ngíti sindí kadra, ngíti o'do ya zí Yésu ní, “Mangunḡu ledreyí go Ngére, mááyí lódú yi. Tí lá ili aka zíma ndéréma 'dící kacíma zí 'yi amá e, zíma nda ndá'baógumá lódú kacíyi.”

⁶²Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Máúku zíyi, 'yi bi ni kí misómú ledre gbre gbre ní, utúasá ídí 'yi 'be 'bi Lomo wá.”

Lúka 10

Yésu kasa 'yi ené e cí ota doa sokó doa gbre

¹Gi do kací ódro ga bi Ngére Yésu odro yée née mbá, wo Yésu ma'dáa zía ínyiné ndólo 'yi e cí ota doa sokó doa gbre (72) zía úkuí'bí ledre tarayé idíní idí gbre gbre ndéré kí úku ledre zí 'yi e do bi ga bi née ili ndéréógu doyé ní mbá.

²Kídí, tú'dú 'yi e niyí go nzíyiyé gi ro ngunḡu mikánda bilámá ledre bi máogu kée ní, 'yi kasa eyení aka zíma gi ro zíye 'dí'bi bilámá ledre máa ba báyiyé kée zí tú'dú 'yi e mbá wá. Káa zí bi Ngére Lomo ni ne mḡngí moko ma'dáa ní, ídísé ini ini zía idí gélógu yata 'yi kasa e gi ro zíye báyiyé kí úku bilámá ledre ené zí 'yi e za mbá.

³Ídísé mu ndéré. Ásé idí dongará bisinyí 'yi e íri káa zí kábiriḡki ga bi dongará máárara e mḡngíye ndaá ní.

⁴Ndásé 'dí'bi komo késí gí ro ndéré kí úgú éyí miánu kfe zíse wá, gba kombo, ndásé 'dí'bi a wá, ndásé kpá 'dí'bi yata éyí sɪndí drú yata wo bi sɪndíse ní wá. Ndásé kpá sínyi sɪndí kadra kí í'bí mandá zí 'yí e do mɪsi'di wá.

⁵Be bi ógusé go simi a ní, ídísé í'bí mandá. Gí do kací a nées, mizefi ledre bi áse úku a zíye ní idí idí kídí Lomo idí idí kíse simi 'be ba.

⁶Togú mɪngí 'be nées ni 'yí bi kí ledre 'bi Lomo do mimbé'dené ní, mandá bi áse í'bí a kí úndru 'bi Lomo siminé ní, ni idí káa do úndru simi 'be nées. Togú ledre 'bi Lomo ndaá 'bi ené simi 'be nées wá, úndru 'bi Lomo ogú ené ore kpá wá.

⁷Be bi 'di'biní sée go simi a simi sɪmɔ ní, ídísé ndísi dɔú ore, ndásé gámá faa wá. Éyí miánu esé e kí iní miéwé esé e idí idí dɔú yée ga bi i'biní go zíse ore ní. Ni miútúásáne zí 'yí 'bi moko ndíki éyí kací moko bi mengi wo ní.

⁸Be ga bi za mbá áse ógú simiyé ní, togú mɪngíye 'di'biní sée go simi sɪmɔ yá, ídísé ndísi ore, zíse ánu éyí ga bi niyí í'bí yée zíse ore ní.

⁹Togú 'yí ndíyá niyí ore yá, zíse íni ini zí Lomo kí óto sílise doyé gí ro zí ndíyá eyé úkúne gí royé. Zíse úku ledre 'bi Lomo zíye kídí, sɪndí kadra ogú go zíye, idíní mu ngúngu ledre 'bi Lomo gí ro zíye óguyé 'be 'bi Lomo.

¹⁰Be bi 'di'biní sée simi sɪmɔ wá ní, ídísé ólúogú ókpó esé, zíse úku ledre zíye kídí,

¹¹” Azé go ú'bu 'buru gí ro sɪndíze ótoómo a ciki zíse ona. Ídísé ówo a kídí, sɪndí kadra 'bi ledre ga bi 'be 'bi Lomo ní, ni go gbóo.”

¹²Gí do kací ledre máa wo nées, zí Yésu úku ngíti ledre kpá zí 'yimikása ga gére nées gí ro 'yí ga bi niyí asi gí ro ledre 'bi Lomo ní kídí, “Máúku zíse zaá ma'díi, 'yí ga bi za mbá niyí ási gí rosé ní, 'do'dó bi Lomo ni í'bí a royé ní, ni rómo do wo bi kóo i'bí ro 'yí lúyú ledre ga bi kóo simi kánga bi Sodóma ní.”

¹³Zíá kpá úku ngíti ledre gí ro 'yí ga bi ndísi gámá kí ledre 'bi Lomo dongaráye ní kídí, “Sée 'yí ga bi 'bi gara Korazíni kí sée ga bi simi Beteseyída ní, karanée 'dá'dá íri Lomo ni í'bí 'do'dó rosé gí zíá ílisé ngúngu ledre ené wá. Mɪngburoko ledre ga bi 'bi Lomo máméngi simi gara esé ba, idí máméngi kóo nées simi gara 'bi ngíti géyí 'yí e káa zí yée ga bi simi Táyire kí Sidóna ní, káa bi oyólo'bóní sómú ledre eyé go, ngunguní ledre 'bi Lomo go 'desí.

¹⁴Ídísé ówo a bilámáne kí'dí bi karanée Lomo ili go 'déci ngbanga 'bi 'yima'dí e do sogo kánga ní, sée 'yí 'bi Korazíni kí Beteseyída, Lomo ni 'dó'do sée rómo do 'bi Táyire kí Sidóna.

¹⁵Kpá kenée gí rosé, sée 'yí ga bi simi mongú gara bi Kapáranawúma ní. Ndásé sómú a bi kídí 'bi esé ledre ni idí bilámáne kadra 'déci ngbanga ní wá gí zíá ásisé kpá kí ngúngu ledre 'bi Lomo go. Áse idí kpá simi 'do'dó kí umbu bi odu a ndaá ní.”

¹⁶Zí Yésu ma'dáa nda kpá úku ngíti ledre zí 'yí ga bi ni kása yée nées kídí, “Togú 'yí asi gí rosé, asi nées go kpá gí romá. Togú 'yí 'di'bi sée simi sɪmɔ, 'di'bi nées go kpá

máa simi sumu. Wo bi asi gi romá go ní, asi née go kpá gi ro Lomo bi kasaogu máa ní.”

Mindá'baogu 'yi ga bi Yésu kasa yée ní

¹⁷Simi bi 'yi ga bi Yésu kasa yée nda'baoguní ní, zíye úku ledre zí Yésu kí mongú rokinyi kídí, “Ngére, simi bi ndisizé 'dódo ledre eyí zí 'yi e ní, zí bicayi lomo e ndisiyé éré ngiri gi zí iriyí bi ndisizé ífí a ní, zía ndisi ngásáoyó roné.”

¹⁸Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Málúrúndíki Satána go kí útúoyo roné gi komo ere káa zí m'bilé'be iní ní.

¹⁹Roko'bu née ni gi ro zise ndisise méngi okó kí Satána kíe, zise kí rómo komoa simi ledre e za mbá za fí utúasá úfu tridrisé wá.

²⁰Ndásé ídí kí rokinyi lá gi zía bi bicayi lomo e ngasáoyóní royé gi zise ní go wá. Ídísé ídí kí rokinyi gi ro irisè bi Lomo ni éké a simi búku 'bi tridri komo ere ní.”

Yésu i'bi mbófo éyí zí Lomo

(Lúru kpá Matáyo 11:25-27, 13:16,17)

²¹Simi kadra bi kóo née ní, zí 'Dówú Lomo óto Yésu zía ídíne kí rokinyi, zía úku ledre zí Lomo kídí, “Babá, áyí Ngére do ere kpá kí do sogo kánga mbá, mbófo éyí zíyi, zíyi ótoeci roko'buyí gi zí 'yi ga bi ndisini óto royé kí royé káa do 'yi ówo ledre e ní, zíyi nda 'dódo a zí yée ga bi 'yi ówo ledre e lurúní yée moko ndaá simiyé wá ní. Méngi 'díyi kenée gi zía née ledre bi utúasá m'utúasá kací komoyí ní.”

²²Zía kpá úku ledre kídí, “Babá, ootomo ledre e go za mbá do sílma gi zía owoyeme máa duú ne. Kpá káa zí bi máowoyéme wo duú máa ní. 'Yi máa yée ga bi ngunguní ledre amá go, niyi go 'yi amá e ní, mááyí 'dódooyéme wo zíye.”

²³Simi bi Yésu niyi nda go céré ye kí 'yi lódu kacíne e ní, zía úku phutru ledre zíye kídí, “Lúrusé go, Lomo méngi bilámá ledre go zise, ndisise go lúru a kí méngi mingburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní cú kí komosé.

²⁴Máuku ledre née zise gbékpíne wá. Tú'dú nébi e kí mingburoko ngére tonóní kóo go 'desí óto komoyé gi ro zíye lúru ledre ga bi áse lúru yée ba, tí lá lurúndikiní wá, kpá gi ro úwú ledre ga bi áse úwú yée ba, uwúní kpá wá.”

Muruwayi gi ro bilámá 'yi 'bi Samáriya

²⁵Gi do kací ledre ga gére ní, nda go kpá simi ngíti síl, zí ngúru mongú 'yi 'dódo lorú ga bi 'bi Lomo, iniyógu tóroné 'dága úzu Yésu kí'dí bi Yésu ni 'dódo ledre zí 'yi e ní kídí, “Mongú 'yi, éyí bi máídí méngi a gi ro zíma ndíki tridri bi za fí ní 'di?”

²⁶Yésu ya zía ní, “Sara bi áyí tí mongú 'yi 'dódo lorú ní, lorú ma'dáa uku yaá 'di? Sara ndisi ólo a zíyi ndisiyí 'dódo a zí 'yi e lará a káa be 'di?”

²⁷Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ídí óto 'bú Ngére bi Lomo eyí ní kí mimbé'deyí kí'do, kí lomo royí mbá za kí roko'buyí kí sómú ledre eyí mbá.’ ‘Zíyi óto 'bú lafúyi e káa zí bi óto 'búyi kí royí ní.’ ”

28Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do bi gáa née kídí, “Bílámáne, ídí méngi ledre ga gére née kenée, áyí ndíki tridri bi za fí ní.”

29O'do née ili kpá fú óto roné zí Yésu kídí ledre bi née ndisi úku a née, née owoyeme bú. Zía ndú'yú Yésu kídí “Lafúma ga bi máídí óto 'búye ní náambi?”

30Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née do ngíti misi'diné kpí kídí, “Kadra kíé'do, ngíti o'do inyí kóo gi simi Yerusaléma ndéréne simi ngíti owú gara kí iriné Zéríko, zí 'yi ugu e útúye roa ócó wo gbóo kí umbu zíye ngáka éyí ené e gi roa mbá do ngasáókpó eyé ótoómo wo ngbali bi kenée.”

31Kutru gi do kací 'yi ugu ga bi ngasá bayiní royé née ní, zí ngúru 'yi 'dáná éyí óguné kpá kací misi'di née. Zía ógundíki o'do née ngbali bi. Zía 'déci bi gi dogboru misi'di yóó, ókpó ené.

32Zí ngíti o'do gi simi kufú 'yi ga bi ndisiní ndolo yée Lévi e ní, ni kpá 'yi méngi moko simi 'Díci Kótruro 'bi Lomo. Simi bi lurú o'do née ngbali bi ní, zía kpá 'déci bi yóó do ókpó ené.

33Zí 'yi 'bi Samáriya ógundíki o'do née kpá fú ngbali bi, zí lerí o'do née méngi wo kíngaya.

34Zí Samáriya née ndósoóguné truú ro o'do née do síkpi wo 'dága. Zía lúgu unú ga bi roa née drá, zía óto kágá komo a do ódó a. Zía ímbí óto wo do bangá ené bi ndisi ímbí 'yi ní ndéré óto wo simi 'dici 'bi ngu e gi ro do luru bi kací a ore.

35Simi bi bi arálo'bó roné ní, zía ótoómo kési zí 'yi bi ndisi luru bi kací bi máa née. Zía úkuómo ledre kídí togú kési ba ukú go, ídí kpá luru kací a kí kési bi ni bo ní, mááyí ndá'baógu í'bílúgu a.

36Simi bi Yésu ukuonzó ledre ga gére née go ní, zía inyiné ndú'yú 'yi 'dódo lorú née kídí, “Simi sómú ledre eyí ní, gi dongará ya'dá ga bi ota máúku ledreyé née, ambí méngi bílámá ledre zí 'yi bi 'yi ugu e ocóní wo ní ne?”

37Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Yi bi saká o'do bi 'yi ugu e ocóní wo ní méngi bílámá ledre ne.” Yésu ya zía ní úku go ma'díi, “Ndéré mu zíyi ndisiyi méngi bílámá ledre zí 'yi e kpá kenée.”

Márata e kí léminé mariya

38Yésu niyi aka kpá fú do misi'di mindéréye simi Yerusaléma. Zíye ndéréóguye simi gara bi Márata e kí léminé niyi simi a ní. Zí Márata 'dí'bi yée 'be 'bi ené ore simi sumu.

39Zí Mariya lémi Márata ma'dáa ndéré ndisiné cigí Ngére Yésu ndisi úwú ledre 'bi Lomo bi ndisi 'dódo a ní.

40Gi zía bi Márata 'di'bi nda ambá sindí kadra go ngúcuné simi moko ndisi yéme éyí miánu zí Yésu kí 'yi kasa ené e ní, zía óguné úku ledre kídí, “Ngére, úku aka

ledre zí Maríya idí ógu sáká máa. Lúru aka mongú moko bi mándísi méngi a lá ngúcumá ba, ni nda lá ndísi ené cigíyí íri gbékpíne ní.”

⁴¹Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zí Márata kídí, “Márata ndá óto tú'dú gbékpí ledre ga gére née kí ledreyé zíyí owóowó wá.

⁴²Lémiyí gelé go ledre 'bi Lomo gi ro ndísi úwú a. Née go éyí bi kí ledrené owóowó rómo do ledre e za mbá ní. Utúasání 'dí'bióyó a gi zía wá.”

Lúka 11

Yésu 'dodo misi'di 'bi ini ini zí Lomo zí 'yi ené e

(Lúru kpá Matáyo 6:9-13, 7:7-11)

¹Kadra kíé'do zí Yésu lúru ngíti owú bi zía ndéré ndísiné doa ini ini zí 'Buné Lomo. Simi bi ini asá ini go ní, zí ngúru 'yi lódú kacíga óguné ndú'yú wo kídí, “Ngére, 'dodo aka misi'di 'bi ini ini zí Lomo zíze káa zí bi kóo Yiwáni 'yi Bábátízí 'yi e ndísi 'dodo a zí 'yi lódú kacíne e ní.”

²Gi ore zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Togú ásá gi ro ini ini zí Lomo yá, ídísé ini a káa, “'Buzé, iriyí idí ídí kí úndruné, 'yi e za mbá idíní ówo yíi káa do Ngére eyé.

³Ídí í'bí éyí miánu ezé 'bi karaba zíze.

⁴Ídí ótoómo lúyú ledre ezé zíze, káa zí bi ndísi zé ótoómo a zí yée ga bi ndísiní lúyú rozé ní. Ndá ótoómo zée zíze lúyú ledre gi zí úzu éyí wá.’ ”

⁵Zí Yésu kpá fú 'dodo yata ledre kídí, “Togú ngúru 'yi gi dongarase nderé kí yana ndulú úku ledre zí eze 'be 'bi ené kídí, “Togú nzíyi éyí miánu ni bo do síllyí yá, sáká aka máa kíe.

⁶Ngú ogú go zíma cakaba, nzíyi éyí ndaá do síllyí zíma í'bí a zía wá.’

⁷” Zí eze 'be 'bi ené née úku kása ledre zía ciki gi 'díci girí kídí, ‘Ndá 'dó'do máa wá, mbotu ni yí ené go mī'dútuné, azé yí ezé kí owú e go kpá mbá mī'dú'duzé. Éyí bi zíma inyiógumá í'bí a zíyí cakaba ní ní ndaá 'bi ené e wá.’

⁸Abú eze 'be 'bi ené née ili inyiógu méngi sáká éyí zía wá, nda lá gi zía bi ni fú lá ndísi ngúnú roné ní, zí eze 'be 'bi ené née inyióguné í'bí sáká éyí nda za kíngaya rómo wo bi gáa ili ní.”

⁹Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Máuku zíze, togú ílisé éyí, ídísé ómbo a, Lomo ni í'bí a zíze. Éyí bi ílisé ní, ídísé gámásó'do a, ásé ndíki a. Togú ndísi zé kpá fú ngúnú rosé gi ro éyí yá, niyí í'bí a zíze.

¹⁰Ni ma'díi, 'yi bi ndísi ómbo éyí gi zí Lomo ní, ni í'bí a zía. Wo bi ndísi gámásó'do éyí kí iri Lomo ní, ni ndíki a. Wo bi ndísi ngúnú roné gi ro éyí ní, Lomo ni líkpí misi'di a zía.

¹¹” Séé 'bumiowú e, togú owú 'bi eyí ombo kénzé gi zíyí, gi ro zíne ánu a ní, áyí nda í'bí zía kámá?

12 Togú ombo gi zíyì mbú 'bu ngono ní, áyí nda í'bí zía ágarabu?

13 Togú sée 'yìma'dí e kí lúyú ledre rosé ówosé kací í'bí bìlámá éyí bú zí owú 'bì esé e ní, 'Bùsé Lomo bì komo ere ní, nì í'bí 'bì ené nda za cù 'Dówú Lomo bì eme romo do éyí e mbá ní zí 'yì bì nì ìni ini gi roa ní."

Yésu lágaóyó bicayi lomo

(Lúru kpá Matáyo 12:22-30, Máriko 3:20-27)

14 Kadra kíé'do zí Yésu lágaóyó bicayi lomo gi sìmì ngíti o'do. Geré zía o'do née tónóne ódroné. Zí tara tú'dù 'yì ga bì ore née ìdríye mbá mîdrí.

15 Zí ngíti 'yì gi dongará 'yì ga bì ore ní úku ledre kídí, Belezabúbù bì ngére 'bì bicayi lomo e ní í'bí roko'bu ne zí Yésu ndìsìné lágaóyó bicayi lomo e kíe.

16 Zí ngíti géyì 'yì ndú'yú wo idí méngì ledre bì kí roko'bu bì gi komo ere ní gi ro zíye lúru a.

17 Yésu owo sómù ledre eyé née bú, zía úku ledre zíye kídí, togú 'yì 'bì káṅgá kíé'do, togú mbú 'be kíé'do ndìsìní méngì okó dengbíye yá, 'be 'bì eyé née nì báyi ené.

18 Kpá kenée togú Satána ndìsìní méngì okó dengbíye yá, toro yemení royé wá, niyí báyi eyé mibáya. Máuku ledre née kenée gi zía úku ledre kídí, Belezabúbù í'bí roko'bu ne zíma lágaóyó bicayi lomo kíe.

19 Togú málágaóyó bicayi lomo e kí roko'bu bì gi zí Belezabúbù ní, sara 'yì esé e ndìsìní lágaóyó yée kí roko'bu 'bì ambi? 'Yì esé maáge niyí úku yéme a ye kídí sómù ledre esé ndaá mbí wá.

20 Togú kenée wá, málágaóyó bicayi lomo e kí roko'bu 'bì Lomo, 'dodo go kídí Lomo ogù go káa do Ngére dosé.

21 Míngì 'be bì nì yí ené kí roko'buné ní, 'yì ugu utúasá ndéré ugu éyí ené wá.

22 Búo togú roko'bu 'yì ugu romo do 'bì míngì 'be née go yá, nì nda fú ndéré ngáka 'be née kí éyí ga bì sìmì 'be née mbá do ífíbáya yée.

23 'Yì bì ṅuṅgu ledre amá wá ní, nì okó romá. 'Yì máa wo bì ndolo yoko 'yì e zíma wá ní, ndìsì báyi 'yì amá e.

24 " Togú bicayi lomo olúogu go gi sìmì 'yì, nì ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yì gi ro olú ndìsìné sìmì a. Togú ndiki ngíti 'yì mbá wá, nì úku ledre kídí, 'Bìlámá a máídí ndá'ba kídí bì kóo mándìsì ndìsì ní."

25 " Togú nderé ndiki 'Dówú Lomo ndaá sìmì mimbé'de 'yì née fú lá wá, nì ídí ené kí rokinyi.

26 Nì ndéré ndóloogu lafúne e bicayi lomo e ìnyì doa gbre yée ga bì nda bìsinyíye kíngaya ní zíye ndìsìyé kéye mimbé'de 'yì née, zí 'yì née nda sínyí tátá roné 'dá'dá."

27 Sìmì bì Yésu nì aka fú ndìsì úku ledre ga gére ní, zí ngíti kára ore ìnyìné úku ledre kídí, "Yésu, mbágáyì bì ndiki yíí ní, Lomo í'bí úndru go zía."

28Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, “Lomo ni í'bí úndru zí 'yì ga bì ndìşiní úwú ledre ené zíye 'dí'bióto a do mimbé'deyé ní.”

'Yì e iliní lúru ledre bì kí roko'buné ní

(Lúru kpá Matáyo 12:38-42, Máriko 8:12)

29Simi bì tų'dú 'yì e niyí fú lá ndìşì ógu ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Sée 'yì luyú ledre e ga bì cakaba ba, ílisé lúru ngítì ledre bì kí roko'buné ní. Útúásásé lúru a wá, go tí lá wo bì kóo mengi Yóna ní.

30Ledre bì mengi roné zí Yóna ní, 'dodo go zí 'yì 'bì Nìnévì kídí Lomo kasa wo ne. Kpá kenée, Maa Owú 'bì 'Yìma'dí, ni méngi roné zíma kenée gi ro zí 'yì ga bì cakaba ba, ówo a kídí Lomo kasaogu Maa ne.

31Mongú ngére ni kóo bo kára, ìnyì kú gi simi káṅgá ené Séba ógu úwú ledre gi tara Solomóna. Ni karanée 'dècì ngbangasé, gi zía maa bì márómo gi do Solomóna ní, ílisé úwú ledre gi taramá wá.

32'Yì 'bì gara Nìnévì oyólo'bóní kóo mimbé'deyé zíye ṅuṅguní ledre 'bì Lomo gi zí Yóna. Niyí 'dècì ngbangasé, gi zía maa bì márómo do Yóna ní, ílisé ṅuṅgu ledremá wá.”

Bimióṅgó emesá

(Lúru kpá Matáyo 5:15, 6:22,23)

33” Ẹnduotoní eyé Pho'du 'dìcì do ló'bu'dùtù a sí pheṛé wá, ndìşiní óto a do nyára bi gi ro zía óṅgó bi zí 'yì e 'dìcì ore mbá.

34Komosé ni bimióṅgó. Togú komoyí ni bìlámáne, áyí ndìşì simi bimióṅgó. Togú komoyí ndaa bìlámáne wá, áyí ndìşì ndìşì simi mìtùlurù.

35Ledre ga bì má'dódo yée zíse ní niyí go bimióṅgó zíse. Ídísé ówo a kídí ndaní eyé mìtùlurù wá.

36Togú ledre 'bì Lomo ni go simisé, ngítì owú bisinyí ledre utúasá ídíáká simisé wá, ásá útúasá ówo ledre ga bì Lomo ili zí 'yì e ndìşì méngi yée ní mbá.”

Yésu uku ledre bisinyí ledre 'bì Farusáyo e

(Lúru kpá Matáyo 23:1-36, Máriko 12:38-40, Lúka 20:45-47)

37Simi bì Yésu 'dodo asá ledre go ní, zí ngúru 'yì gi dongará Farusáyo e óguné ndólo wo gi ro éyí miánu 'be 'bì ené. Zí Yésu ndéréne ndìşiné do bi éyí miánu.

38Simi bì mįngi 'be née lurú Yésu tonó geré ánu éyí lugu sílìne kací ondú eyé 'bì Farusáyo e kí wá ní, zí tara ídrìne mįdrì.

39Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Sée Farusáyo e, ndìşísé yéme lá dųú sanáse gi 'dí sága, yémesé esé mimbé'desé wá. Mimbé'desé ni mį'dúcuné kí 'bú éyí kpá kí bisinyí ledre e.

40Ówosé ledre wá gi zí 'di, ndaa 'bì ené bì kídí Lomo bì yeme sanáse née, yeme mimbé'desé kpá ne ní wá?

- ⁴¹Togú ndịsịsé go í'bí éyí zí 'yị lerí e, Lomo ni ídí ḱ rokinyi ḱise źise ídise mbigí 'yị ené e.
- ⁴²" Sée Farusáyo e, Lomo ni karanée 'do'dó sée ḱngaya. Abú ásé tí ndịsị í'bí m̀kawu éyí esé e źa yá, ili ídísé kpá ndịsị méngi bilámá ledre ź 'yị e, źise kpá óto 'búa.
- ⁴³" Sée Farusáyo e, Lomo ni karanée 'dó'do sée ḱngaya gí źa bi ndịsịsé óto ledresé owóowó s̀m̀i 'D́ć Kótruro e, ílisé ndịsị dụú do m̀ngburoko bi ndịsị e, ílisé kpá 'yị e idíní ndịsị óto úndrusé togú ayíní go í'bí mandá źise ní."
- ⁴⁴" Sée Farusáyo e, Lomo ni karanée 'dó'do sée ḱngaya gí źa 'yị e ndịsíní lúru rosé gí 'dí sága ni bilámáne, owoní eyé bi kídí m̀mbé'desé emengú ní wá."
- ⁴⁵Ź ngúru 'yị 'dódo lorú ínyiné úku ledre ź Yésu kídí, "Mongú 'yị, ndịsị née go kpá úkucáyi zée."
- ⁴⁶Ź Yésu úkulúgu ledre źa kídí, "Sée 'yị 'dódo lorú e, Lomo ni karanée kpá 'dó'do sée ḱngaya gí źa ndịsịsé gága 'yị e idíní ndịsị lódú kací lorú, tí lá méngísé esé e wá."
- ⁴⁷Źa kpá úku ngíti ledre kídí, "Sée Yúda e, abú ndịsịsé ó'bó yéme bi e ź nébì ga bi kóo ufuní yée 'desí ní ndotó, Lomo ni karanée 'dó'do sée ḱngaya gí źa bulúndusé e ufuní kóo nébì ga gére née ye.
- ⁴⁸Ndịsịsé née 'dódo a kídí ledre bi kóo bulúndusé e méngíní née ni bilámáne, ufuní nébì e, źise ídí 'bi esé 'yị ó'bó bi e źye.
- ⁴⁹Gí źa bi Lomo ni yí ené 'yị komokenzị ní, źa úku ledre kídí, 'Mááyí kása nébì amá e ḱ 'yimíkasa amá e ź Yúda e, niyí úfu ngíti géyì, źye 'dó'do ngíti géyì bisinyíne.'
- ⁵⁰Gí ź kényi née, sée Yúda ga bi cakaba ba, Lomo ni nda 'dó'do go sée gí ro nébì ga bi kóo bulúndusé e tonóní úfu yée kú s̀m̀i s̀ndí kadra bi kóo otoogu do sogo kángá ní.
- ⁵¹Tónóne gí ro Káyina wotí Ádama bi kóo ufu Ábele lúnduné ní, ndéréóguné gí ro Zakaríya bi kóo ufuní wo za cú dongará 'd́ć 'bi Lomo ḱ mbayi ḱ'dí bi ndịsíní 'dáná éyí ź Lomo ní. Máúku źise ma'díi, sée 'yị ga bi cakaba ba niyí 'dódo sée gí ro ledre ga gére née.
- ⁵²" Sée 'yị 'dódo lorú e, Lomo ni karanée kpá 'dó'do sée ḱngaya gí źa ílisé esé ź 'yị e ówo mbigí ledre bi 'bi Lomo ní wá. Gí źa sée, ílisé esé kpá ledre 'bi Lomo wá."
- ⁵³S̀m̀i bi Yésu ukuonzó ledre ga gére ní, ź Farusáyo e ḱ 'yị 'dódo lorú e ndịsiyé fála ledre gáa ndịsị úku yée ní ḱ ndịsị ndú'yú 'dó'do wo ḱ ndu'yú e,
- ⁵⁴gí do bi 'dí'bi wo kídí luyú ledre go.

Lúka 12

Komosé idí idí rosé

¹Nda sìmì ngítì sílì gì do kací ledre máa wo née ní, zí tǔ'dù 'yì e yóko royé 'dii cigí Yésu gì ro úwú ledre bì gì taraa ní. Gì zía bì ofuní nda kóo go ní, zíye ndísiyé 'dítúlúyú do sogo sǐndí lafúye. Sìmì bì Yésu tonó ódro ní, zía úkuútu ledre fì zí 'yì lódù kacíne e kídí, “Komosé idí idí rosé gì zí Farusáyo niyí 'yì mani e.”

²Karanée 'dá'dá íri sìmì odu sǐndí kadra 'bì 'dəcì ngbanga, b̀kérì lúyú ledre 'bì Farusáyo ga gére née wo bì yaá 'dodooguní do nyára bì wá ní ndaá. Niyí karanée ózoógu yée za mbá zí kadra.

³Ledre ga bì za mbá úkuúgusé yée miúkuúgu sìmì mìtùlurù togú mbú sìmì bì ólúsé go 'dícì ní, Lomo ni karanée 'dódoógu yée zí tǔ'dù mbílí e mbá úwú a.

⁴Máúku zíse, ndásé éré ngìrì 'yì ga bì roko'bu eyé ni cúku'dée lá duú 'bì úfu sanáse bì ni kánḡá ní wá. Ngítì éyì bì niyí méngì a gì do kací a ní ndaá 'bì ené e wá.

⁵'Yì bì idísé éré a ní, ni Lomo gì zía ni ne kí roko'bu 'bì úfu 'yì kpá kí roko'bu 'bì ónzó 'yì ku mongú pho'du bì ngára ilí kú wá ní. Máúku zíse idísé éré wo.

⁶Lúrúsé aka, abú minzéré owú solú ndaní kí ledreyé owóowó zí 'yìma'dí e wá yá, Lomo owo yée kékíé'do mbá bú. Wo bì kíé'do yaá owo wá ní ndaá.

⁷Abú gba bì dosé, Lomo owo kékíé'do mbá. Ásé kí ledresé zí Lomo owóowó rómo do tǔ'dù owú solú e. Gì zí kényì née, máyá zíse ní, ndásé éré ngìrì gì zí gbékpí roko'bu 'bì 'yìma'dí e wá.

⁸'Yì bì eré ngìrì gì zí gbékpí roko'bu bì lá 'bì 'yìma'dí e ní, zía ódó mimbé'dené úku ledre fúo dongará tǔ'dù 'yì e kídí née ni 'yì amá gì zía née nḡḡḡ ledremá go ní, Maa Owú 'bì 'Yìma'dí, karanée kadra 'dəcì ngbanga, Mááyí tóro do komo Lomo kí maláyika ené e úku ledre gì ro 'yì née kídí, ma'díi née 'yì amá nḡḡḡ ledremá go.

⁹'Yì bì ni éré ngìrì gì zí roko'bu 'bì 'yìma'dí e zía óyó sogoné zíma ní, mááyí karanée kpá óyó sogomá zía do komo maláyika e kadra 'dəcì ngbanga.

¹⁰Máúku aka ngítì ledre zíse, togú 'yì uku cayi ledre gì do bi Má, Owú 'bì 'Yìma'dí yá, Lomo ni ótoómo ledre zía. Togú uku sinyi ledre kídí roko'bu bì Mándísi méngì ledre e kíe ba ndaá roko'bu 'bì 'Dówú Lomo bì ogú gì zí Lomo wá, Lomo otoomo ledre zí 'yì née wá.

¹¹Togú karanée 'di'bioguní sée gì zía bì nḡḡḡ ledre amá ní sìmì 'Dícì Kótruro e kó'dù mḡḡburoko 'yì 'dáná mbayi 'bì Lomo, togú mbú kó'dù ngére e yá, ndásé éré ngìrì kí ndísi sómù ló'bó ledre bì ásé úkulúgu a togú ndu'yúní sée go ní wá.

¹²'Dówú Lomo ni úkuí'bí ledre bì zíse úkulúgu a ní ne zíse.

Muruwayi gì ro bicayi 'yì bì kí tǔ'dù éyì e zine ní

¹³Zí ngúru 'yì gì dongará 'yì ga bì Yésu ndísi ódro zíye née ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, idí úku ledre zí mongú lúndumá, éyì ga bì 'buzé uyuomo yée ní, idí mu ífi sìmìyé zía í'bíogú 'bì amá.”

14 Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Lúru goó, máogu amá do sogo kángá ona gi ro ífi simi éyí ga bi 'buse uyuomo yee ní wá.”

15 Gi do kací ledre nee ní, zí Yésu ndá'bané kpá úku ledre zí tú'dú 'yi ga bi ndisi ódro zíye ní kídí, “Komosé idí idí rosé, ndásé 'dí'bi 'bú éyí 'bi sága ba óto a zise 'dá'dá wá, gi zía tú'dú éyí 'bi sága ba yomoní eyé 'yi wá abú áyí kíye ba cú káa zí 'díya.”

16 Nda gi ore zí Yésu ínyiné úku ngíti ledre zíye simi muruwayi kídí, “Ngíti o'do, o'do koo mongú yáká ené zí kére ánáye zía nguku, do róngoyé mbá miřongo.

17 Zía ndisiné sómú ledre kídí, ‘Kíbi ba kére aná zíma go kíngaya, bi ngára gbagba eye wá ba, mááyí ndíríóto yee 'da?’

18” Zía úku ledre zíne kí roné kídí, “Togú kenée yá, mááyí ndúruoyó kuřú gbagba nee 'dá'ba, zíma úbú mikánda nda mongúne, zíma ndírí kére nee za kí minzéré éyí ga bi 'bi 'be ní mbá simi a.

19 Kíbi ngíti a, mámengi moko wá, mááyí ánu kí éwé lá dujú éyí ga gére nee zí odu ledre amá ídine dujú rokinyi.’

20” Zí Lomo úkulúgu ledre zí o'do nee kídí, ‘Ówo ledre wá gi zí 'di, sómú yá tridri ni do síllyi? Togú kenée yá, mááyí 'dí'bi 'dówuyi kí ndulu ba togú éyí ga bi kí ledreyé zíyi owóowó nee niyí nda ídí 'bi ambí yá?’ ”

21 Yésu ya nee ledre bi ni méngi roné zí 'yi ga bi otoní komoyé dujú gi ro éyí ga bi 'bi sága ba iliní óto ledre 'bi Lomo zíye owóowó wá ní.

Ndásé sómú simisé gi ro éyí wá

(Lúru kpá Matáyo 6:25-34)

22 Zí Yésu ndá'bané úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére nee kídí, “Bi kenée ní, máúku zise, ndásé sómú ledre gi ro tridrisé, éyí bi áse ánu a ní, togú mbú sanáse kí bongó bi áse ísi a ní wá.

23 Tridri idí idí ne kí ledrené owóowó gi zía romo do éyí miánu kí bongó.

24 Lúrusé aka solú e, tí bi ngára ledreyé ndaá owóowó wá ní, Lomo ndisi lúru bi kacíye. Ledrésé ni zí Lomo owóowó ni lúru bi kacíse rómo 'bi solú e mbá.

25 Éyí ga bi 'yi e ndisíní sómú ledreyé nee mbá, i'bíní eyé tridri zí 'yi e wá, Lomo ndisi íbí tridri zí 'yi e dujú ne.

26 Káa zí bi gbékpí éyí ga gére nee, i'bíní eyé tridri zí 'yi wá ní, ndásé óto komosé dujú royé wá.

27” Lúrusé aka misúru kágá ga bi simi súwú ní, kí lámá ga bi royé ní mbá, ngíti géyi miřírye gindri gindri 'di'bioguní bongó zíye wá. Abú za cú mongú ngére koo kí íriné Solomóna ní, abú ni kí tú'dú éyí zíne, bongó ené emeoguní káa zí misúru kágá ga gére nee mbá wá.

28Éyí bì ílisé ̀ngũngu ledre 'bì Lomo gí zía wá ní 'di. Togú bì Lomo lurú bì kací gbékpí misúrú kágá e sìmí súwú bú ní, nì nda 'bì ené ótoómo kí í'bí bongó e zíse ga bì kí ledresé zía owóowó wá ní káa be 'di?

29Ndásé óto mimbé'desé dũy gí ro éyí miánu kí éyí miéwé, zíse ndísisé sómú sìmíse gí royé wá

30'Yì ga bì ̀ngũguní ledre 'bì Lomo wá ní, 'bú éyí ga gére née ndísi 'dí'bióyó sómú ledre eyé gí zí Lomo. Ndásé sómú ledre wá, 'Bùsé owo éyí ga bì ílisé yée ní mbá bú nì í'bí yée zíse.

31Bílámá a ídísé óto Lomo zíse káa do Ngére esé. Owo éyí ga bì ílisé yée ní mbá bú, nì í'bí yée zíse.

32" Sée 'yì lódú kacíma e, ngírì ndaá méngísé wá. 'Bùsé bì komo ere ní, yemeomo bì go 'be 'bì ené gí rosé.

33Ndásé óto komosé dũy ro éyí ga bì 'bì do sogo kánga ba wá gí zía ndísiní sinyí eyé misínyí zíye ndísi úkú eyé kpá miúkú. Ídísé óto komosé dũy ro ledre 'bì Lomo bì úkú wá, sinyí kpá wá ní.

34Bi bì óto éyí eyí bì kí ledrené owóowó doa ní, mimbé'deyí nì ídí kpá fú írí."

Ndásé ndísi lígí rosé wá

(Lúrú kpá Matáyo 24:45-51)

35" Sée 'yì amá e máúku zíse, ndásé ndísi lígí rosé wá. Kací kadra mbá ídísé ídí nzíyísé gí ro mindá'baógumá,

36cé káa zí 'yì 'bì moko bì ndísiní tí fú lá gó'do sóngó mongú 'yì eyé kí ndá'baógu gí sìmí ayímbi gí ro zíne ìnyiné 'diya líkpí mbotu zía ní.

37Togú mongú 'yì née ogú ndiki 'yì 'bì moko ené ga gére née kí óto komoyé kacíne yá, nì ídí kíye kí rokinyi zía méngí bilámá ledre zíye gí ro zíye ídiye kpá kí rokinyi.

38Sìndí kadra 'bì mongú née ndaá miówoné wá. Togú sìmí kútú ndulú togú kí sìmíbi miára yá, 'yì ówo a ndaá. Mongú ledre tí lá togú ogú go yá, nì méngí bilámá ledre zí 'yì 'bì moko ga bì nì ógundíki yée nzíyiyé ní.

39Úwúsé aka ledre ba, 'yì bì owo bú bilámáne kídí 'yì ugu nì ógu karaba lágá 'déwe mbotu ené zía úgu éyí e ní, 'yì née utúasá ené olúógu gí 'be wá.

40Nì kpá kenée gí ro mindá'baógu Owú 'bì 'Yíma'dí. Ídísé ídí nzíyísé gí zía mindá'baógumá ówosé esé e wá, Mááyí líyì sée mílíyì."

41Zí ngúru 'yìmikása 'bì Yésu bì kí ìriné Pétero ní ìnyiné ndú'yú Yésu kídí, "Ngére, muruwayi bì úku née nì dũy zíze togú kpá za zí ngíti géyì 'yì e mbá?"

42Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Bílámá 'yì bì nì kí komokenzì zía ndísiné méngí ledre bì miútúasáne bì mongú 'yì ené utúasá go óto wo zía ndísiné lúrú bì kací 'yì kasa ené e gí ro zía ndísiné í'bí éyí eyé e sìmí sìndí kadra ené ní, nì náambi?"

43 Ni ídí bilámáne zí 'yì kasa bi mongú 'yì ené ni ógundíki wo ndìsì méngì moko ené do bilámá mìsì'diné ní.

44 Máúku zíse ba ma'díi, mongú 'yì nées ni óto wo zía ndìsì lúru bi kací éyì ené e mbá.

45 Togú zí 'yì 'bi moko nées somú a kídí, 'Mongú 'yì amá ógu aka 'diya wá,' zía ndìsì ené kóyó ené kí ócò ngíti géyì 'yì 'bi moko ga bi ya'dá e kí kará e kí le'yì komoné.

46 Ni líyì ní mongú 'yì ené ógundíki wo go ngbúrú ro ledre nées kenée, mongú 'yì nées ni 'dó'do wo bisinyíne do ógóoyó wo zía ndéré ndìsìné zí 'yì ga bi ngununí ledre 'bi Lomo wá ní.

47” Togú 'yì 'bi moko bi owo éyì ga bi mongú 'yì ené ili zíne méngì a ní bú bilámáne zía ásiné kí méngì a ní, ma'díi, mongú 'yì ené nées ni 'dó'do wo kíngaya.

48 Tí lá 'yì moko máa wo bi owo ené éyì bi mongú ené ili zíne méngì a ní wá ní, togú luyú ledre go yá, mongú 'yì nées ni tí 'dó'do wo ndaá za kíngaya wá. Kpá kenée 'yì máa wo bi Lomo méngì bilámá ledre go zía ní, Lomo ili zía méngì ledre bilámáne zíne. 'Yì máa wo bi Lomo mengì bilámá ledre go zía za kíngaya ní, Lomo ili zía méngì ledre zíne kpá za kíngaya.”

Máogú gí ro zí 'yì e ífi simiyé

(Lúru kpá Matáyo 10:34-36)

49 Zí Yésu kpá úku ledre kídí, “Máogú amá kí bikìdrí do sogo káṅgá ba wá, yì ené pho'du. Ni kóo ídí bilámáne togú do sogo káṅgá máa tonó go árá.

50 Tí lá mááyí ógu ídí simì mongú úzu éyì, zíma 'dó'dóma m'í'dó'dó kíngaya, 'búo togú 'do'dó máa nées ukú go.

51 Lúrusé íri káa zí éyì bi máogú kótrú sée ní? Fí, máogú gí ro zíse ífi simisé.

52 Togú 'yì e niyí 'be 'bi eyé ìnyì yá, yée ga bi gbre ní niyí óyóló'bó royé ídíye okó ro yée ga bi ota ní. Togú kenée wá, yée ga bi ota ní, niyí óyóló'bó royé ídíye okó ro yée ga bi gbre ní.

53 Bùmíowú ni ídí okó ro wotíne, zí wotíja ídíne okó roa. Mbámíowú ni ídí okó ro nyíne, zí nyíja ídíne okó roa. Togú kára ni ídí okó ro me'be wotíne, zí me'be wotíja ídíne okó roa.”

Ídísé ówo éyì bi ayí go méngì roné ní

(Lúru kpá Matáyo 16:2,3, 5:25,26)

54 Zía kpá úku ngíti ledre zí tú'dú 'yì ga gére nées mbá kídí, “Togú lúrusé iní ni go ọlọ gí gbere kíngaya yá, geré zíse ówo a kídí iní ni go ógu é'dì. Tí ma'díi zí iní é'dìné.”

55 Kpá kenée togú síli ni go ndìsì ílíoṅu ìrì ìrì yá, áse geré ówo a kídí bi m'í'ri ogu go. Tí ma'díi, zía ídíne kenée.

56 Sée ga bi ótosé rosé káa do 'yì ówo ledre e, kí ndìsì ówo ini ledre gí simì toso síli ledre ga bi ndìsìní lílì komo ere kí yée ga bi bi ona ní, sara ówoyemesé ini ledre gí simì lílì ledre bi Lomo ndìsì mengì yée zíma cakaba ba wá ní gí zí 'dì?

⁵⁷” Nì kóo ídí bilámáne zíse ówo ma'díi ledre zíse méngì wo.

⁵⁸Togú ngíti 'yì i'bí ngbángáyì go zí ngére e yá, ídíse yéme dongaráse kéne 'dá'dá zía kí 'dí'bi ókpó yìi do ngbanga zýe 'dècì ngbanga royì do í'bí yìi zí asikíri e ndéréye kíyì simì sǐgìni.

⁵⁹Togú otoómo go zí éyì méngì roné kenée, áyí ídí simì sǐgìni 'búó togú kèsì bì iliní gì zýyì néesé í'bíónzó go, áyí fú ólúógù.”

Lúka 13

Ídíse óyóló'bóló mímbe'desé zí Lomo

¹Simì sǐndì kadra máa bì kóo néesé ní, zí ngíti géyì 'yì e úku ledre zí Yésù kídí, Piláto i'bí okó go ro 'yì ga bì 'bì Galiláya bì niyì ndìsì 'dáná éyì zí Lomo simì 'Díçì Kótruro do úfu ngíti géyì.

²Zí Yésù úkulúgu ledre zýe kídí, “Lúrúsé íri káa zí éyì bì umbu bì ngíti géyì 'yì 'bì Galiláya ga gére uyuní néesé nì gì zía bì lúyú ledre eyé romo do 'bì lafúye go mbá ní?

³Máúku zíse, togú óyóló'bóló mímbe'desé zíse ngúnṅu ledre 'bì Lomo wá, ngíti géyì 'yì e gì dongaráse niyì úyu kpá kenée.

⁴Sara nda yée ga bì kóo sokó doa ìnyì doa ota mongú 'díçì nduronzó yée simì Yerusaléma cigí míkavu bì Silowámo ní. Sómúsé ledre néesé méngíné roné zýe kenée néesé gì zía bì lúyú ledre eyé romo do 'bì ngíti géyì 'yì ga bì simì Yerusaléma ní?

⁵Ya'dá ga gére néesé luyúní eyé ledre wá. Togú óyóló'bóló mímbe'desé zíse ndá'baógúsé zí Lomo wá, ásé úyu kpá kenée.”

Muruwayi gì ro kágá bì aná wá ní

⁶Gì do kacì ledre máa wo néesé ní, zí Yésù tónóne úku muruwayi kídí, “Ngíti o'do 'dìyì kóo ndórí 'bì 'be yáká ené. Kadra kíé'do zía ndéréne gì ro miáná a, ogù ndiki ené fú lá miáná a wá.

⁷Zí mǐngí yáká néesé úku ledre zí 'yì 'bì moko bì oto wo ndìsì lúru bì kacì yáká néesé ní ní kídí, ‘Ndórí ba mengì kíra go simìbi ota aná wá. Sí ledre bì zía ndìsíné gì roa kírfí néesé ní ní ndaá, 'dùtù bì néesé go gbékpíe, ídí lágáoyó a 'dá'ba.’

⁸” Zí 'yì 'bì moko néesé úkulúgu ledre zí mongú 'yì ené néesé kídí, ‘Mongú 'yì, ootoomozé aka kenée kí simìbi kíé'do. Mááyí aka ícì'díkí a gbaá, zíma ùnzù ngénye nyangu léfe a sí a.

⁹Togú aná lolù kpá wá, kí bì ngíti a zíze nda lágáoyó a.’ ”

Yésù yomo ngíti kára simì Sǐlì 'bì 'Dówúro

¹⁰Simì ngíti sǐndì kadra simì Sǐlì 'bì 'Dówúro, zí Yésù kóo ndìsíné 'dódo ledre zí 'yì e simì ngúru 'Díçì Kótruro e.

11Ábuwá ngíti kára ni kóo dongará 'yì ga bì Yésu ndìsì 'dodo ledre zíye née ore ni kí dokéké e siminé, zíye gó'du wo zía ndìsì ndéréne gí zíye nda goro goro káa kí simìbi e sokó doa ìnyì doa ota.

12Zí Yésu lúru kára née, zía ndólo wo kídí, Mamá, ógu girí zíma 'dá'dá yáa. Zí kára née óguné, zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndíyá bì ndìsì 'dó'do yì kí tú'dù simìbi ba Lomo 'di'bioyó go.”

13Zía óto sílìne ro sogo kára née, geré zí sogo 'dózo roné, zía tónóne í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo.

14Zí ledre bì Yésu mengì née sínýí ené ro mongú 'yì 'bì 'Dìcì Kótruro misínýí kídí yomo 'yì simì Sílì 'bì 'Dówuro gí ro 'díya. Zí mongú 'yì 'bì 'Dìcì Kótruro née kpá úku ledre zí 'yì e kídí, “Azé kí gbékpí sílì e ìnyì doa kéré gí ro méngì moko simì a, ídísé ógu dongará sílì ga gére ní gí ro do 'dí'bioyó ndíyá gí rosé simì a. Ndaá simì Sílì 'bì 'Dówuro wá.”

15Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndísísé lóndo rosé kenée gí zí 'di? Sara bì ndísísé líkpí bangá esé e simì Sílì 'bì 'Dówuro ndéré kíye gí ro éwé iní ní.

16Kára née ni bulúndu Abarayáma, Satána odóngerì kóo wo kí simìbi sokó doa ìnyì doa ota (18). Mándá líkpí wo simì Sílì 'bì 'Dówuro wá?”

17Zí ledre bì Yésu uku née sínýíne ro ezeokóga ga gére ní. Zí bì émené ro tú'dù 'yì e mbá gí zí mongú bilámá ledre bì Yésu mengì née.

Muruwayi gí ro kufú kágá bì musitáda ní

(Lúru kpá Matáyo 13:31-33, Máriko 4:30-32)

18Zí Yésu úku muruwayi zíye kídí, “Be 'bì Lomo ni káa zí 'di? Éyí bì mááyí óto ásá a kíe ní 'di?

19'Be 'bì Lomo ni káa zí kufú kágá bì musitáda 'yì 'diyí wo yáká ené ní. Abú kufú a ni nzéré káa zí kufú kándrì ní yá, ni ngbóro ógu ené mongú kágá kí tú'dù mirásáne e zí tú'dù solú e ndìsì ógu útúye komoa kpá kí úbú 'be 'bì eyé e.”

20Zía kpá úku ándá ledre kídí, “Éyí bì mááyí óto ásá 'be 'bì Lomo kíe ní 'di?

21Ni ídí káa zí owú 'de'dì bì cúku'dée ní, niyí lóto mongú le'yí kíe, zí le'yí née 'dí'dìne gí zía.”

Owú mbotu bì cúku'dée ní

(Lúru kpá Matáyo 7:13,14,21-23)

22Zí Yésu ìnyíne gí ore ndéréne kí ólúne kací do 'be e kí gara ga bì kací misi'di ní kí 'dodo ledre 'bì Lomo zí 'yì e gí zía ndéré ólúne simì Yerusaléma.

23Zí ngíti 'yì gí dongará 'yì ga bì ndìsì 'dodo ledre zíye ní ndú'yú wo kídí, “Ngére, Lomo ni yómo lá dùp ngíti géyì 'yì e ndaa 'yì e mbá wá?” Zí Yésu úkulúgu ledre zíye mbá kídí,

24” 'Yì idí gámásó'do misi'di za kí roko'buné mbá gị ro zía ólúne 'be 'bì Lomo. Tù'dù 'yì e niyí yéme royé gị ro zíye ólúye íri, utúasání eyé ólú wá.

25Sìmi bì togú Lomo 'dùtù mbotù ené go ní, sée ga bì ni 'dùtùómo sée sága ní, ásé tóro tara mbotù ndịsì ngúngú rosé kídí, 'Mongú 'yì, idí líkpí mbotù zíze.’ “Nì úkulúgu ledre zíze gírí kídí, 'Máówo amá sée wá. Máówo amá kpá bi bì ógụsé gị doa ní wá?’

26” Ásé úku ledre zía kídí, 'Luyúze komoyí go, anuzé kóo éyí miánu kí éwé éyí e kése, ndịsì kóo kpá 'dódo ledre sìmi gara ezé e.’

27” Nì úkulúgu ledre zíze gírí kídí, 'Ma'dí, máówo amá sée wá, máówo amá kpá bi bì ógụsé gị doa ní wá. Ídísé ìnyì gị ore 'dá'ba sée 'yì lúyú ledre e.’

28” Gị ore, ásé ndịsì ìni ini kí ndịsì náná do sosé gị zía ásé lúru kása Abarayáma e kí Isáka e kí Yakóbo e nda kí ngíti géyì nébì e kí ndịsì 'be 'bì Lomo íri. Tí lá sée, ndásé íri wá.

29Ríkí sị do 'yìma'dí e gị do sogo kàngá ba za mbá niyí ógụ sìmi ayímbi 'be 'bì Lomo íri.

30Ídísé lúru ledre née bìlámáne. 'Yì ga bì kóo ledreyé ndaá zí 'yìma'dí e owóowó wá ní, niyí nda yí eyé go kí ledreyé zí Lomo owóowó.”

Yésù kasalugu Farusáyo e zí Eróde Andipá

31Cìkì sìmi sịndí kadra bì Yésù ndịsì 'dódo ledre sìmiá née ní, zí ngíti géyì Farusáyo e ógụyé úku ledre zí Yésù kídí, “Ólúógụ mu gị ona 'dá'ba gị zía ngére Eróde Andipá yeme ledre go gị ro úfu yí.”

32Zí Yésù úkulúgu ledre zí Farusáyo ga gére née kídí, “Ídísé ndá'ba úku ledre zí Eróde 'yì mani née kídí, karaba kí kílóndó máílì aka lágaóyó bìcayi lomo e gị sìmi 'yì e kí yómo 'yì ndíyá e kí. Nda sìmi ota sílí zí moko máa née úkúne.”

33Karaba kí kílóndó ndéréógụné sìmi sílí ota, mááyí idí m̀ndéréma 'dá'dá gị sìmi Yerusaléma, ngíti éyí ucuomo máa yana wá. Nébì ga bì kóo 'dá'dá ní ufuní yée mbá íri.

34Zí Yésù ngúngú roné gị ro 'yì ga bì 'bì Yerusaléma ní kídí, “Áko, sée 'yì ga bì 'bì Yerusaléma ní, mááyí kí mongú lerí gị rosé gị zía Lomo kasa kóo nébì e zíze, zíze úfu yée. Zíze óngboónzó ngíti géyì 'yì ga bì Lomo kasa yée zíze kí bìlámá sanda ní kí tutú. Máí'bí romá gị ro kótrụ sée tríé káa zí mbágángo bì kotrụ owú 'bì ené e sị fúndúne ní, ílisé esé e wá.

35Ídísé ówo a bìlámáne kídí Lomo oyó sogoné go zíze. Útúásásé lúru máa cakaba wá 'búo togú sịndí kadra ogụ go zíze úku ledre kídí, ‘Úndru idí idí zí wo bì ni ógụ kí ìrì Ngére Lomo ní.’ ”

Lúka 14

Yésù ndéré ngu 'be 'bì ngíti Farusáyo

- ¹Nda go simi ngíti sɪndí kadra kpí simi Sílí 'bi 'Dówúro, zí ngúru manda 'bi Farusáyo e ndólo Yésu gi ro éyí miánu 'be 'bi ené. Zí 'yi máa yée ga bi niyí okó ro Yésu ní, ndísiyé lúru sémbe Yésu.
- ²Niyí ídí kíe ní, ngíti o'do sɪndía kí sílía ɔrúní mbá miúrú gi dongará 'yi ga bi ore ní, ñnyí toro go 'dága kó'dú Yésu kenée.
- ³Zí Yésu ndú'yú Farusáyo máa ga gére née kí 'yi 'dódo lorú e kídí, “Ni miútúásáne do yómo 'yi simi Sílí 'bi 'Dówúro?”
- ⁴Ukuluguní ledre mbá wá. Zí Yésu 'dí'bi sílíne ro o'do née geré zí ndiyá úkúne gi roa. Zí Yésu kásalúgu wo 'be, bilámáne.
- ⁵Gi do kací ledre née ní, zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Togú ngúru 'yi gi dongarase née zí owú 'bi ené, togú ngúru bangákulú ené útúne simi gu simi Sílí 'bi 'Dówúro ní, ni ótoómo a íri gi zía née ndaá sílí 'bi moko wá?”
- ⁶Ledre ndaá tarayé mbá wá.
- ⁷Simi bi Yésu lurú ngu ga bi ndísiní ógu gelení mbá mingburoko bi ndísi gi ro ndísi doa ní, zía ñnyiné úku muruwayi kídí,
- ⁸” Togú ndoloní yí go simi ayímbi yá, ndá lúru té mongú bi ndísi gi ro ndísi doa wá, éyí née kenée ndoloní kpá ngíti mongú 'yi bi romo doyi ní go.
- ⁹Simi bi mongú ngu née ogu go ní, mɪngí 'be ni ógu síkpi yí kídí, ‘Ídí ndéré ndísi do bi máa wo bi 'dáa, mongú 'yi bi ogu ba ni ógu ndísi ona.’ Miñnyiyí ni ídí kí komokenyí.
- ¹⁰Togú ndoloní yí go do ngíti bi, kídí bi ógu go íri ní, ídí aka ndéré ndísi do owú bi ndísi kí. 'Yi bi ndolo yíi née ni ógu síkpióto yíi ne do bi bi yeme gi royí ní. Áyí ówó komo 'yi ga bi ore née geré miówó.
- ¹¹Gi zía 'yi bi ndísi óto roné cúku'dée ní, niyí síkpi wo 'dága. Wo bi ndísi síkpi roné 'dága ní, niyí óto wo nde.”
- ¹²Gi ore zí Yésu ndá'bané úku ledre zí mɪngí 'be kídí, “Togú yéme éyí miánu go gi ro 'yi e yá, ndá ndólo lá duú ezegámáyí e kí sumuyí e kí mingburoko 'yi ga bi kí éyí e zíye ní wá. Gi zía togú iliní kpá yéme éyí miánu gi ro 'yi e yá, niyí ndólo kpá té duú yíi. I'biluguní éyí bi kóo méngi zíye née go zíyi.
- ¹³Simi bi óto ayímbi go ní, ídí ndólo 'yi lerí e kí mɪgígírí e, kí yée ga bi kí siri ro sɪndíye ní, nda kí 'yi komo mi'dútú e.
- ¹⁴Abú utúasání méngi lúgu ledre zise wá yá, karanée simi sɪndí kadra bi Lomo ni úru mbigí 'yi e ené e gi simi umbu ní, Lomo ni í'bí úndru zíyi.”

Muruwayi gi ro mongú Ayímbi

(Lúru kpá Matáyo 22:1-10)

- 15 Simi bi ngúru 'yi gi dongará 'yi ga bi ndiṣiní gbóo cigí Yésu ánu éyí, uwú ledre bi Yésu ndiṣi 'dódo a née kenée ní, zía ñnyiné úku ledre kídí, “Yi ga bi karanée niyi ndiṣi ánu éyí simi ayímbi 'be 'bi Lomo ní, niyi ídí kí rokinyi.”
- 16 Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Ngíti o'do mengi kóo mongú ayímbi zía ndóloyóko tú'dú 'yi e gi roa.
- 17 Simi bi sɛndí kadra utúasá go ní, zí mɛngí 'be kása 'yi 'bi moko ené ndéré kí úku ledre zí 'yi e kídí, ‘Sɛndí kadra utúasá go oguní mu.’
- 18” ‘Yi ga bi ndoloní yée ní oguní eyé e mbá wá, ya yée niyi kí moko eyé e. Mizefi 'yi ya, ‘Máúgú yáká cakaba máli ndéré lúru a. Gi zí keyi née, máútúásá ógu wá.’
- 19” Ngíti a ya, ‘Máúgú íti e cakaba ñnyí gi ro ndiṣi mengi moko kíye, mááyí aka ndéré úzu yée togú utúasání go mengi moko yá. Máútúásá ógu wá.’
- 20” Ngíti a ya, ‘Máófú kára cakaba, máútúásá ógu wá.’
- 21” Zí 'yi 'bi moko ndá'bané úku ledre ga gére née zí mongú 'yi ené. Zí bi sínýíne roa gbála. Zía kása 'yi 'bi moko née kídí, ‘Ídí olúógu do misi'di íri zíyi ndólo 'yi lerí e kí miḡigírí e, kí 'yi komo mi'dútu e, kí yée ga bi kí siri ro sɛndíye ní.’
- 22” Zí 'yi 'bi moko née ndéréne, zía ndá'baóguné úku ledre zí mɛngí 'be kídí, ‘Mongú 'yi, 'yi ga gére née oguní go, tí lá ngíti géyi bi ndiṣi niyi aka gbékpíe 'yi ndaní doyé wá.’
- 23 Zía kpá kása ándá 'yi 'bi moko née, ‘Ídí olúógu do misi'di kí 'be 'bi 'yi e, zíyi ndólo yée gi ro zí bi ndiṣi ga gére née ídíye mbá kí 'yi e doyé.
- 24 ‘Yi ga bi mándólo yée 'dá'dá ngára oguní wá ní, ma'díi utúasání ndéne úzu to'do éyí miánu bi máyeme gi royé ba wá.’ ”

Lódú kací Yésu ni mongú ledre

(Lúru kpá Matáyo 10:37,38)

- 25 Nda gi ore, zí Yésu ñnyiné kpá fú lódú misi'di ndéréne simi Yerusaléma. Tú'dú 'yi e niyi go kpá ruu do kací a. Zía óyó komoné úku ledre zíye kídí,
- 26” Togú 'yi ili ídí 'yi lódú kacíma yá, idí óto 'búma rómo do 'buné kí mbágáne, kí me'bené kí owú 'bi ené e kí lúnduné e kí lémíné e kpá kí kuru'buné mbá, ni fú ídí 'yi lódú kacíma.
- 27 Ndaá kpá lá duú wo née wá, 'yi bi ili go ídíne 'yi lódú kacíma ní, idí í'bí roné zí umbu gi romá.
- 28” Ledre née ni káa zí togú 'yi ili úbú 'dící yá, ni aka ówo roko'bu kési do sílíne kí ni fú tónó moko.
- 29 Togú mengi kenée wá, ni mengi moko née lá mburu yana zí roko'bu a úkúne zí 'yi e kúgu wo.
- 30 Zíye úku ledre kídí, ‘Oto dosí moko, mengionzó wá romo wo go mburu yana.’

31” Kpá kenée ngére bi ni kí 'yi e zíne álifú sokó, togú ili ndéré útú kí okó do ezené ngére bi ni yí ené kí 'yi e ené álifú cí kéréjì a ní yá, ni aka lúru roko'buné kí ni fú ndéré méngì okó née.

32Togú owo go kídí roko'buné nda yá, ni kákasa zí ezeokóne née kídí, ‘Okó ndaá ídí wá, yée idíní yéme dongaráye.’

33Ni gi rosé kpá kenée. Togú 'yi ili ídí 'yi lódú kacíma yá, ídí ótoómo yí ené e za mbá, zía ídíne 'yi lódú kacíma.

34” To'do ni bilámá éyí. Togú ayá lolu wá ní, áyí méngì lará a káa be 'di zía áyálúgu roné?

35Bi ngará moko ndaá lolu simi a, gbawá gi ro do méngì ngíti géyì éyí e káe wá ní, odu a dùjù do léféoyó a 'dá'ba. “Yí bi uwú ledre bú ní, idí úwú ledre bi máúku née.”

Lúka 15

Muruwayi gi ro Kábìrìkì

(Lúru kpá Matáyo 18:12-14)

1Kadra kíé'do 'yi 'dó'dú ọsórù e gi zí 'yi e kí tú'dú 'yi lúyú ledre e oguní go ndísi úwú ledre ga bi Yésu ni ndísi 'dódo yée zí 'yi e ní.

2Zí Farusáyo e kí ngíti géyì 'yi 'dódo lorù e ndísiyé úku m̀ng̀ng̀r̀r̀ ledre ro Yésu kídí, “O'do née otoomo 'yi lúyú ledre e zíye ndísiyé ánu éyí kéye.”

3Zí Yésu ódroné zíye simi muruwayi kídí,

4” Togú áyí kí kábìrìkì e zíyì míya (100), zí wo bi kíé'do ní ìndrìné, útúásá ótoómo yée ga bi cí eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) née zíyì ndéréyì gámásó'do wo bi ìndrì kíé'do née wá?

5Simi bi ndíki go ní, áyí ídí kí mongú rokinyi zíyì ó'bo a ndá'ba káe 'be.

6Simi bi ógù goó 'be ní, áyí ndóloyóko lafúyì e yá, ‘Mándólo sée gi ro zíze ndísiyé kése kí rokinyi gi zía kábìrìkì amá bi ìndrì ní mándíki go.’

7Yésu ya zíye ní, ledre née ni kpá kenée komo ere. Togú 'yi lúyú ledre kíé'do, oyólo'bó sómù ledre ené go zía ngúnḡ ledre 'bi Lomo yá, Lomo ni ídí kí rokinyi gi roa rómo do tú'dú 'yi ga bi oyólo'bóní sómù ledre eyé wá ní.

Muruwayi gi ro késì bi ìndrì ní

8” Sara togú ngíti kára ni kí komo késì ené sokó (10), zí wo bi kíé'do ní útúìndrì roné gi simi a cikì 'dìcì ore, utúásá ùndù pho'du zía ndísiné ókósó'do a gi zía ndíki a kí ní wá?

9Simi bi ndíki go ní, ni ndóloyóko lafúne e kí eze 'be 'bi ené e zía úku ledre zíye kídí, ‘Mándólo sée gi ro zíze ndísiyé kése kí rokinyi gi zía késì amá bi ìndrì ní, mándíki go.’

10 Ledre née ni kpá kenée komo ere. Togú 'yì lúyú ledre kǐé'do oyólo'bó sómú ledre ené go zǎa ngúngu ledre 'bì Lomo yá, maláyika e mbá niyí ídí kǐ rokinyi gí ro bì kéréjì 'yì lúyú ledre bì oyólo'bó sómú ledre ené zǎa ngúngu ledre 'bì Lomo ní."

Muruwayi gí ro owú bì ìndrì ní

11 Zǎ Yésu kpá úku ngíti muruwayi kídí, "Ngíti o'do ni kóo bo kǐ wotíne e gbre.

12 Zǎ wotíja bì owú ní úku ledre zǎ 'bùyé kídí, 'Babá, éyí síllyì ga bì gí ro ífi báyi yée zǎze owú 'bì eyí e ní, í'bí 'bì amá mu gí simiyé.' 'Bùyé kala kpá wá, zǎa ífi báyi éyí síllye zǎa í'bí 'bì owú 'bì ené bì owú ní.

13 " Lá owú síllyì cúku'dée, zǎ wotíja bì owú ní úgúoyó 'bì ené éyí bì 'bùyé í'bí zǎa ní mbá 'dá'ba, zǎa 'dí'bi késì ndéréne gbála simi ngíti káṅgá. Zǎa sínnyíonzó késì née íri simi ledre ga bì ngárá moko ndaá simiyé wá ní.

14 Ni ídí kǐe ní, 'bú utú go simi káṅgá bì ni simia íri née, késì ndaá lolu zǎa ánu éyí kǐe wá.

15 Zǎa ídíne káa do 'yì 'bì moko 'bì ngíti o'do gí dongará míngí káṅgá ga bì íri ní, ndísi lúru bì kací mukúrú ené e kǐ í'bí éyí miánu zǎye.

16 'Yì í'bí éyí miánu ndaá zǎa wá, ni nda kóo go gbóo gí ro ánu éyí miánu ga bì 'bì mukúrú e ní.

17 " Zǎa sómúló'bó simi doné zǎa úku ledre kídí, "Yì 'bì moko ga bì 'bì babá ní, éyí miánu ni gí royé bo kíngaya. Mááyí ndísi úyu gí zǎ 'bú ona ba.

18 Mááyí ndá'ba zǎma úku ledre zǎa máyá, "Babá, málúyú go ro Lomo kpá royí.

19 Máútúásá amá lolu ídíma káa do owú 'bì eyí wá. Ídí nda óto máa dongará 'yì 'bì moko eyí e."

20 Yóó, zǎa ìnyìné ndá'bané 'be zǎ 'búné. "Zǎ 'bù lúrúndíki wo gí gbála kǐ ógúné do mǐsi'di, zǎa ídíne kǐ mongú simikozo gí roa. Zǎa ngásáne ndéré útúne ro wotíne fáka wo í'bí mandá zǎa kǐ 'búne.

21 " Zǎ wotíja úku ledre zǎa kídí, 'Babá, málúyú go ro Lomo kpá royí. Máútúásá lolu ídíma káa do owú 'bì eyí wá.'

22 " Zǎ 'bù úku ledre zǎ 'yì moko e kídí, 'Ngásásé mu 'di'diya ndéréogú kǐ bìlámá bongó, kǐ ngo'di kǐ éyí síndí zǎa ésì yée.

23 Zǎise ndéréogúsé kǐ zoro ítí óṅgoónzó a gí ro zǎze ánu a kǐ rokinyi.

24 Wotíma ba ni kóo go umbuné. Bì ba ní, nda'baogu go trídri. Ìndrì kóo go, nda'baogu go.' Zǎye tónoye ánu éyí kǐ rokinyi.

25 " Ledre ba ni ndísi méngí roné ní, wotíja bì mongú ní ni aka 'bì ené yáká. Zǎa ìnyìné gí yáká gírì go síkala ndá'baogúné 'be. Zǎa ógu ólúne simi gboru kídri kǐ do 'yì e, ke'bì ni go ndísi méngí roné zǎye 'be.

²⁶Zíá ndólo ngúru 'yì 'bì moko bì 'be ore ndú'yú wo kídí, 'Éyì bì mēngì roné ní 'dì?'²⁷Zí 'yì 'bì moko nēe úkulúgu ledre kídí, 'Bìsinyí ledre ndaá, lúnduyí kóo ìndrì ní, nda'baogù zí 'bùsé úku ledre do óngóonzó zoro ìtí gì ro zí 'yì e ánu a, bì niyí ndìsì ndéndeke nēe.'

²⁸" Zí ledre nēe sínyíne ro wotíja bì mongú nēe gbála, zía ásiné cìkì do mìsi'di ili ógu 'be wá. Zí 'bùyé ndéréne dódó roné roa idí mu ógu 'be.

²⁹Zíá úkulúgu ledre zí 'bùyé kídí, 'Lúrú aka, tǔ'dú sìmìbi ga ba za mbá azé kényi ona. Zíma ndìsímá óto úndruiyí kí mēngì moko kpá káa zí 'yì 'bì moko ní, í'bí zíma gbawá owú ína zíma gì ro zíze ánu kí lafúma e.

³⁰Lúrú aka nda 'yì máa bì sinyionzó kēsì eyì mbá do kará ga bì moko ndaá sìmìyè wá ní, sìmì bì ledre romo wo, nda'baogù nda goó 'be ní, zíyì úfu za cù ìtí zía gì ro zí 'yì e óguyé ánu a.'

³¹" Zí 'bùá úkulúgu ledre zía kídí, 'Lúrú ledre máa nēe kíe? Mbé bì azé kényi ona ní, éyì ga bì 'bì amá ní niyí fú mbá 'bì eyì.

³²Ufuní ìtí nēe gì zía lúnduyí nēe ni kóo go umbuné. Bì ba ní, nda'baogù go trìdrì. Ìndrì kóo go, nda'baogù go.' "

Lúka 16

Muruwayi gì ro ngíti 'yì 'bì moko

¹Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, "Ngíti mongú 'yì ni kóo bo, zí 'yì e úku ledre zía kídí, 'yì 'bì moko ené bì ndìsì lúrú bì kací kēsì ní, ndìsì sínyi kēsì.

²Zí mongú 'yì nēe ndólo 'yì 'bì moko ené nēe úku ledre zía kídí, 'Máuwú tǔ'dú bìsinyí ledre go gì royí. 'Dí'biógù aka kēsì ga bì ndìsì mēngì moko kíe ní zíma lúrú a. Gì zía tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolu 'yì 'bì moko amá ona wá.'

³" 'Yì 'bì moko nēe ya zía ní, 'Mongú 'yì amá ni go otoomo máa gì sìmì moko. Roko'bùmá ndaá gì ro ndéré kí íci gu kíe zí 'yì e gì ro kēsì wá, máútúásá kpá ómbo éyì wá, mááyì mēngì ba goó 'dì?

⁴Zíá sómúndíki ledre kídí togú kenée yá, gì ro zí 'yì e 'dí'bi nēe sìmì sùmu gì do kací a bì nēe ndaá lolu sìmì moko wá ní, nēe ni mēngì éyì káa.'

⁵" Zíá ndólo 'yì ga bì kóo ndìsíní 'dí'bi kēsì 'bì mongú 'yì ené gì zía ní. Zíá ndú'yú mìzefiyé kídí, 'Dì'bi kóo kēsì 'bì mongú 'yì amá gì zíma ndu?'

⁶" Zíá úkulúgu ledre zí 'yì 'bì moko nēe kídí, 'Má'dí'bi kóo gì zíyì kúkú sù'bù míya ìnyì doa ota.' "'Yì 'bì moko nēe ya, 'Ídí nda éké a lá dùyí míya eso.'

⁷" Zíá ndú'yú ngíti 'yì kídí, "Bì eyì 'bì ené ndu?" "Zíá úkulúgu a zí 'yì 'bì moko nēe kídí, 'Suwáli kére álifu kíé'do.' "Zí 'yì 'bì moko nēe úku a zía ya, 'Éké nda lá míya ìnyì doa ota.'

8" Zí mongú 'yì née úku ledre zí 'yì 'bì moko ené née kídí méngì née komokenzì zíyì. 'Yì 'bì do sogo káṅgá niyí kí komokenzì gí royé kí royé romo do 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

9Sée 'yì lódú kacíma e, ídísé méngì bìlámá ledre zí 'yì e kí éyì ga bì zíse do sogo káṅgá ba, gí ro karanée togú éyì ga gére née ̀kúní go yá, ásé nda ndíki bìlámá bì bì za fí ní komo ere.

10" 'Yì bì utúásá go lúru bì kací owú éyì ní, nì kpá utúásá lúru bì kací mongú éyì. Togú utúásá lúru bì kací owú éyì wá, utúásá kpá lúru bì kací mongú éyì wá.

11Togú i'bíní owú éyì 'bì do sogo káṅgá ba gí ro zíyì lúru bì kací a, utúásá lolu kée wá ní, niyí nda í'bí mongú éyì 'bì komo ere ní zíyì káa be 'dì?

12Togú utúásá lúru bì kací éyì 'bì ngíti 'yì wá ní, ambí nì nda í'bí éyì zíyì gí ro zía ídine káa do 'bì eyì ní ne?

13" 'Yì kíé'do utúásá ídì 'yì 'bì ngére e gbre wá. Nì óto 'bú wo bì kíé'do ní, zía sógò ngíti a. Kpá kenée, utúásá óto ledre Lomo kí késì zíyì mbá owóowó wá."

14Gí zía bì Farusáyo e niyí kí 'bú késì doyé kíngaya ní, simì bì uwúní ledre bì Yésu uku née kenée ní, zíye ndísiyé kúgú wo míkúgú.

15Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ndísisé óto rosé zí 'yì e kí ledresé owóowó, ówosé esé bì kídí Lomo owo ledre ga bì do mimbé'desé bú ní wá. Éyì bì do sogo káṅgá ba ndísiní lúru a kí ledrené owóowó ní, moko ndaá bì ené simì a zí Lomo wá.

16" 'Dá'dá gí zí Yiwáni babatíza, 'yì e ndísiní aka kóo mbá óto úndru lorù bì kóo Músa eké kpá kí ledre ga bì kóo nébì e ndísiní úku yée ní. Simì bì Yiwáni ogù nda ndísi 'dódo bìlámá ledre gí ro 'be 'bì Lomo kídí, 'yì e idíní ówo Lomo káa do Ngére eyé ní, mimbé'deyé nì go mbá íri.

17Abú karanée Lomo nì óyóló'bó do sogo káṅgá ba kí ere yá, ngíti éyì bì kíé'do gí simì ledre ga bì kóo ekéní yée simì lorù niyí 'dí'bíoyó a 'dá'ba ní ndaá.

18" 'Yì bì ootomo me'bené, zía nda ndéréne ofú ngíti kára ní, luyú ledre go. Nda gí ore o'do bì ofú kára née go ní, luyú kpá ledre go."

Lázoro e kí o'do bì kí túbú éyì e zíne ní

19" Ngíti mongú 'yì nì kóo bo, kací kadra mbá ndísi esì roné fú lá bìlámá bongó, zía ndísiné ánu fú lá bìlámá éyì miánu.

20Zí ngíti géyì 'yì e ndísiyé ímbíogù ngíti 'yì lerí nì kí iríné Lázoro, roa ba za mbá unḡú, ndísi óto wo tara mbotu 'be 'bì mongú 'yì née.

21Lázoro ma'dáa ili tí lá zíne ndísiné ánu nyunyú éyì miánu bì nì ndísi rere sí tarabíza 'bì o'do née bì ní káa bì née nì úyu gí zí 'bú ke. Simì ledre ga gére née mbá zí ísi ndísiyé léwe unḡú ga bì ro Lázoro ní.

22" Nda simì ngíti sílì, zí 'yì lerí née úyuné. Zí maláyika e 'dí'bi wo ndéré kée do bì kí'dí bì Abarayáma ndísi ndísi ní. Zí mongú 'yì née úyuné do óto bì zía.

²³Zí trɪdrɪ a ndéréókpó 'bì ené geré do bisinyí bi bì 'bì 'do'dó kɪngaya ní. Nì sɪkpì doné lúrú bi 'dága káa ní, zía lúrúndíki Lázoro 'yì lerí bì kóo ba gbála kí ndìsì eyé kí Abarayáma do bìlámá bi.

²⁴Gì zí éyí miówo, zí o'do née gbúrógbóne 'dága kídí, 'Áko mongú 'yì Abarayáma, ótoómo ledre zíma, mááyí go úyu. Kása aka Lázoro idí lá ésì nzisílíne bì do tifi ní sìmì iní kɪdrí, ógù é'de a dondenemá, gɪe zí owù bi ìdríne romá.'

²⁵" Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, 'Sómù aka lá sìmì bì kóo áyí aka do sogo kángá ní, rokinyi nì òdù 'bì eyí, zí lerí ídine òdù 'bì Lázoro. Bì ba ní, áyí go sìmì lerí Lázoro nì go sìmì rokinyi.

²⁶Nda kpá lá òdù née wá, mongú gu nì go dongaráze kése. 'Yì ndaá gɪ yáa ndéréne ìri togú gɪrí ógùnè yáa wá.'

²⁷" Zí mongú 'yì née úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, "Togú kenée yá, kása nda lá Lázoro ma'dáa zíze 'be 'dáa.

²⁸Lúndumá e niyí bo ìri ìnyì, idí úku ledre zíye ndaní méngì bisinyí ledre zí 'yì e wá, káa bì niyí ógù kpá sìmì 'do'dó bì mááyí sìmì a yáa ba ke.'

²⁹" Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, 'Fì Lázoro utúasá ndéré ìri wá. Idíní ndìsì úwú lorù bì kóo Músa eké kí ledre ga bì kóo nébì e ndìsìní úku yée ní.'

³⁰" O'do née ya, 'Fì, mongú 'yì, ili za cù 'yì bì urú go gɪ sìmì umbu ní, zía ndéréne uku ledre née zíye ne niyí fú ngúngu a.'

³¹" Abarayáma ya zía ní, "Togú utúasání eyé ngúngu ledre 'bì Músa e kí nébì e wá, abú 'yì urú gɪ sìmì umbu zía ndéréne úku ledre zíye ya, utúasání eyé kpá fú lá ngúngu a wá.' "

Lúka 17

Yésù 'dodo ledre zí 'yì lódù kacíne e

(Lúrú kpá Matáyo 18:6,7,21,22, Mária 9:42)

¹Zí Yésù ìnyìnè úku ngíti ledre zí 'yì lódù kací née kídí, "Yì bì ndìsì lóndo lafúne e gɪ ro zíye lúyú ledre ní, nì go gbóo. 'Yì máa née nì ndíki mongú bisinyí nduwú.

²'Yì káa zí née, 'be kóo do ódóngèrì mongú tutú ro goa do úcù wo kɪe bu sìmì mongú iní zía úyuné ìri. Gɪ zí wo bì nì óto owù bì cúku'dée káa zí wo ba zía lúyú ledre ní.

³Komosé idí idí rosé. "Togú ngúru 'yì gɪ dongará 'yì ga bì ngúguní ledremá go ní, luyú ledre go yá, idísé lórù wo. Togú oyólo'bó sómù ledre ené go yá, idísé ótoómo ledre zía.

⁴" Togú luyú ledre royí kídí ìnyì doa gbre (7) kadra kíé'do, zía kpá ógùnè zíyì kídí ìnyì doa gbre (7) kadra kíé'do ya idí ótoómo ledre zíne yá, idí ótoómo ledre zía."

⁵Kadra kíé'do zí 'yìmikása 'bì Yésù ìnyiyé úku ledre kídí, "Ngére, idí sáká zée, zíze ngúngu ledre eyí nda za kɪngaya."

⁶Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Abú ledre 'bì Lomo bì ńgúnṅu ní nì cúku'dée káa zí kúfú kágá bì musitáda ní yá, áyí útúásá úku ledre zí mongú kágá bì káa zí ngónó ní kídí, ‘Í'bìóyó royí gí ore, zíyí ndéré tóroyí gbála sìmì míkavu 'dáa.’ Kágá née nì úwú yí, zía méngí a tí kenée.”

⁷Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi zíye kídí, “Togú 'yì 'bì moko nda'baogu go 'be gí do bì moko gáa ndìsì méngí a ní, mongú 'yì ené nì geré úku ledre zía ya, ‘Ógu ndìsì bì ánu éyí?’

⁸Í, mongú 'yì ené nì úku ledre zía kídí, ‘Méngí éyí miánu 'bì tagá zíma ánu a kí, áyí nda fú ógu ndìsì bì ánu 'bì ené éyí.’

⁹Sìmì ledre ga gére née mbá, mongú 'yì née utúásá ené í'bì mbófo éyí zí 'yì moko née wá gí zía née moko bì ogú gí roa ní.

¹⁰Ledre née nì gí rosé kpá kenée. Togú méngí sé moko bì i'bíní zíse ní go yá, ídísé lá úku a kídí, ‘Azé 'bì ezé lá 'yì 'bì moko e, ndìsì zé méngí dujú moko bì i'bíní zíse ní.’ ”

Ya'dá e sokó kí umbunonó royé

¹¹Sìmì bì Yésu nì do mìsi'di mindéréne sìmì Yerusaléma ní, nderé kóo kpurú gí dongará káṅgá ga bì gbre, Samáriya kí Galiláya ní.

¹²Zíye ndéréóguyé go sìmì ngíti do 'bé, zí ya'dá e sokó (10) mbá kí umbunonó royé ógu tóroyé dogboṛu mìsi'di re kenée.

¹³Sìmì bì Yésu ogú nda go gbóo ní, zíye ìnyiyé mbá ótrú ndólo wo kídí, “Áko, Yésu, mongú 'yì, ídí lúru leríze zíyí sáká zée ke.”

¹⁴Zí Yésu lúru yée zía úku ledre zíye kídí, “Ídísé ndéré zí 'yì 'dáná éyí e gí ro zíye lúru rosé togú umbunonó née ̀kú go yá.” Nìyí ndéréógú yana ní, royé nì go bìlámáne.

¹⁵Sìmì bì ngúrúyé lúru roné nì go bìlámáne ní, zía ndá'baóguné ndìsì í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo kí kúrúne 'dága.

¹⁶Zía útúne ló'bu komoné bì kó'dú Yésu ndìsìné mbófo wo gí zía ndaá 'bì ené Yúda wá, nì gí sìmì kúfú 'yì ga bì Samáriya e ní.

¹⁷Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Ndaá 'bì ené bì gáa ásá sokó ní wá? Sara yée ga bì ìnyí doa eso ní nìyí nda goó 'da?”

¹⁸Bì zí 'yì lónṅó ba óguné dujú ne í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo ní?”

¹⁹Zí Yésu úku ledre zí o'do máa née kídí, “Gí zía bì ńgúnṅu ledre 'bì Lomo go ní, Lomo yomo yí go, ndá'ba yí eyí mu 'be.”

Ledre gí ro 'be 'bì Lomo

(Lúru kpá Matáyo 24:23-28,37-41)

- 20**Nda gi ore zí Farusáyo e ndú'yú Yésu kídí, “Lomo ni ógu ídine káa do ngére do sogo káṅgá kí be 'dí?” Yésu ya zíye ní, “Míógu Lomo ídine káa do ngére, lurúní eyé kí komo 'yi káa zí bi ndísisé sómú a née wá.
- 21**'Yi e utúasání kpá úku a bi kídí, ‘Lúrúsé aka, ni goó ba, togú ni goó bi 'dáa ba wá,’ gi zía Lomo ni cakaba go dongaráse.”
- 22**Zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, “Sìndí kadra ni ógu zíse ídise nzíyisé gi ro lúru mindá'baógu Owú 'bi 'Yìma'dí, tí lá útúasásé lúrúndíki a wá.
- 23**Ngíti géyi 'yi e niyí úku ledre zíse kídí, ‘Owú 'bi 'Yìma'dí ogu go ona togú mbú ogu go 'dáa yá,’ ndásé úwú ledre eyé ga gére née wá.
- 24**Gi zía mindá'baógu Owú 'bi 'Yìma'dí ni ídí káa zí m'bilé'be iní bi 'bile'be zía óngóné kú gi komo ere zaá gi bi ní.
- 25**Éyí bi ni aka ídí ní, 'yi ga bi niyí aka trídri ba niyí ási gi romá, zíye 'dó'do máa kíngaya kí tú'dú ríkí sí do 'do'dó e kí.
- 26**” Sìmi sìndí kadra bi Mááyí ndá'baógu sìmi a ní, míméngi ledre 'bi 'yìma'dí e ni ídí ené cé káa zí ledre kóo 'yi e ndísiní méngi a sìmi sìndí kadra bi kóo 'bi Nówa ní.
- 27**'Yi e otoní yí eyé komoyé duú ro éyí miánu eyé e kí éyí miéwé eyé e, zí ngíti géyi kí ófú royé. Zí ledre née méngi roné kenée gi sìmi sìndí kadra bi zí Nówa kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e olúye mbá sìmi kurúngba ní. Zí mongú iní úcuné úfuónzó 'yi ga bi kóo sága ní mbá.
- 28**” Ledre née méngi kóo roné kpá kenée sìmi sìndí kadra 'bi ngíti mongú 'yi kí ìrìné Lóto. 'Yi e otoní yí eyé kóo komoyé duú ro éyí miánu e kí éyí miéwé eyé e, ngíti géyi niyí ndísi 'bi eyé úgúoyó éyí e, ngíti géyi ndísiní 'bi eyé úgú éyí e zíye, ngíti géyi niyí 'bi eyé ó'do éyí ngíti géyi ndísiní 'bi eyé úbú 'díci e.
- 29**Sìmi sìndí kadra bi Lóto kí owú 'bi ené e olúoguní gi sìmi Sodóma ní, zí Lomo kasaogu pho'du kí mingurogó so pho'du bi ndísiní ndóló a barútu ní gi komo ere ndísi é'diné zí 'yi ga bi kóo ore ní áráónzó royé mbá.
- 30**” Ledre née ni ídí cé kenée sìmi sìndí kadra bi Owú 'bi 'Yìma'dí ndá'baógu sìmi a ní.
- 31**Sìmi sìndí kadra née ní, 'yi bi ni do 'díci ní, ndaá ndítíogu olú 'díci gi ro 'dó'dú ógu yí ené e sága kí wá. Wo bi gáa ni 'bi ené yáká ní, utúasá ndá'baógu 'be kí wá.
- 32**Ídísé sómúndíki ledre bi kóo méngi me'be Lóto ní.
- 33**Togú 'yi ya née ili ndísi lódú kacíma wá káa bi née ni úyu yá, omo ené e wá. 'Yi bi ya née ni lódú kacíma, abú née uyu yá méngi éyí wá ní, uyu ené e wá.
- 34**Máúku zíse, sìmi ndulú bi ledre née ni méngi roné sìmi a ní, togú 'yi e gbre niyí m'í'dú'duyé do rangba kíé'do yá, wo bi ṅunṅu ledremá go ní, Lomo ni 'dí'bi duú wo zía ótoómo eze a née kenée.

³⁵Kará e gbre niyí do bi úsù éyí, Lomo ni 'dí'bi wo bi ɲuɲu ledremá go ní, zía ótoómo eze a née kenée.

³⁶Kpá kenée ya'dá e niyí ídí yáká gbre, wo bi ɲuɲu ledremá go ní, Lomo ni 'dí'bi dujú wo zía ótoómo eze a née kenée.”

³⁷Zí 'yi lódú kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, “Ngére, ledre máa née ni méngi roné 'da?” Zí Yésù úkulúgu ledre zíye simi muruwayi kídí, “Ledre máa née lo'bo wá, ni ídí cé káa zí umbu bangá bi bi zí lugúnu e ówo a mbá ní.”

Lúka 18

Ndásé 'dó'dó gi zí ini ini zí Lomo wá

¹Gi do kací ledre née ní, zí Yésù 'dódo ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née gi ro ledre 'bi ini zí Lomo, ndaní 'dó'dó gi zí ini ini zí Lomo wá.

²Zía úku ledre zíye kídí, “Ngíti ngére 'bi ngíti káɲgá ni kóo bo, ndaá 'bi ené 'yi éré Lomo wá, somú ené kpá do 'yi e wá.

³Kára umbu ni kóo bo simi káɲgá 'bi ngére máa née ngíti géyi 'yi e méngi kóo wo bisinyíne. Zí kára née ndísi ériiné kí ngbanga ené née zí ngére née má.

⁴” Zí ngére née ásiné kí sáká kára née kí ngbáɲgbá sɛndí kadra. Odú a, zía úku ledre zíne kí roné kídí, ‘Abú mándá 'yi éré Lomo wá, másómú kpá do 'yima'dí e wá yá,

⁵ni miútúásáne zíma sáká kára ba. Togú máméngi kenée wá, ni fú lá ndísi ógu 'dó'do máa.’ ”

⁶Zí Yésù úku ledre zíye kídí, “Ngére née ndaá 'bi ené 'yi éré Lomo wá, sómúsé aka simi ledre bi uku née.

⁷Sómúsé Lomo utúasá méngi bilámá ledre zí 'yi ga bi ndísiní ndú'yú wo gbùú gi ro sáká éyí ní wá? Ni ndísi ógólúgu yée fú lá miógólúgu?

⁸Ni ndísi sáká yée 'diya. Simi bi karanée, Owú 'bi 'Yima'dí ni ndá'baógu ní, ni kpá fú ógundíki 'yi e kí ɲuɲu ledrené?”

Muruwayi gi ro Farusáyo e kí 'yi 'dó'dú ɲóru

⁹Zí Yésù kpá úku muruwayi gi ro 'yi ga bi ndísiní lúru royé kídí yée niyí ye mbigí 'yi 'bi Lomo, zíye ndísiyé lúru cáyi lafúye e mbá mlúru cáyi ní

¹⁰kídí, “Kadra kíé'do, zí ya'dá e gbre ɲnyíyé ndéréye simi 'Díci 'bi Lomo ini ini zí Lomo. Ngíti a 'bi ené Farusáyo, ngíti a 'bi ené 'yi 'dó'dú ɲóru gi zí 'yi e.

¹¹Zí wo bi Farusáyo ní ɲnyí tóroné 'dága mbófo roné zí Lomo kídí, ‘Mbófo éyí zíyi Lomo, gi zía mándá 'bi amá 'yi lúyú ledre káa zí 'yi ugu e wá, kpá káa zí ngíti géyi 'yi ga bi ndísiní méngi bisinyí ledre ní wá, máoto komomá dujú ro me'bemá. Mándá 'bi amá kpá káa zí 'yi 'dó'dú ɲóru bi 'dáa ba wá.

¹²Simi sílí ɲnyí doa gbre (7), mándísi óru taramá kídí gbre máánu éyí wá. Zíma ndísimá í'bi ngíti géyi éyí ga bi mándísi ndíki yée ní káa do tákpásílí zíyi.’

13” Nda née ní, zí ngítí o'do bi ni 'bi ené 'yi 'dó'dú ʊsórú ba ɪnyiné 'búó'bú roné ndéré tóroné gbála, ótú doné bi kí lerí gí zí lúyú ledre ené ndísi ɪni ini zí Lomo kí ndísi óngbo kó'dúne kídí, 'Lomo, mááyí 'yi lúyú ledre, ídí ótoómo ledre zíma.' ”

14Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díí, 'yi bi nda'ba gí ore drá lúyú ledre ndaá lolu roa wá ní, ni wo bi ndísi 'búó'bú roné ɪni ini zí Lomo ní, ndaá Farusáyo bi gáa née wá. 'Yi bi ndísi 'búó'bú roné mi'búó'bú ní, ni ídí kí ledrené owóowó, wo bi ndísi óto ledrené owóowó ní, niyí óto wo nde.”

Yésu i'bí úndru zí minzéré owú e

(Lúru kpá Matáyo 19:13-15, Máriko 10:13-16)

15Kadra kíé'do zí 'yi e ndísi óguyé kí owú 'bi eyé e zí Yésu gí ro zía í'bí úndru zíye. Zí ledre née kóo sínyí ené ro 'yi lódú kacíga misínyí. Zíye úku ledre kídí ndásé ndísi 'dó'do mongú 'yi kí ledre esé née wá.

16Yésu ya zíye ní, “Ídísé ótoómo minzéré owú e zíye óguyé zíma, ndásé ógólúgu yéé wá. Mbigí 'yi ga bi 'bi 'be 'bi Lomo ní, yi ené dujú yéé ga bi ndísiní ótoómo royé káa zí minzéré owú e ní.

17Ma'díí, 'yi ga bi iliní ótoómo royé káa zí minzéré owú e zí Lomo ídíne Ngére eyé wá ní, utúasání ógu 'be 'bi Lomo wá.”

O'do bi kí tú'dú éyí zíne ní

(Lúru kpá Matáyo 19:16-30, Máriko 10:17-31)

18Kadra kíé'do zí ngítí mongú 'yi ógúné ndú'yú Yésu kídí, “Mongú 'yi, áyí bilámá 'yi 'dódo ledre, éyí bi máídí méngí a zíma ndíki trídri bi za fí ní 'di?”

19Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Éyí bi ndólo máa gí roa bilámá 'yi ní 'di? Odu bilámáne 'yi yí ené dujú Lomo.

20Ówo lorú bi Músa eké kídí, 'Ndásé só'do rosé kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úfu 'yi wá, ndá úgu ugu wá, ndá ɾaranga wá, ídí óto úndru 'buyí kí mbágáyí ní bú bilámáne.' ”

21Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mátónó kóo méngí ledre ga gére née go kú gí do owúma ndéréogúné gí karaba.”

22Simi bi Yésu uwú ledre née kenée ní, zía úku ledre zía kídí, “Bilámáne, ngítí ledre ni bo kíé'do méngí aka wá. Ídí ndéré úgúoyó éyí ga bi zíyí 'be ní mbá 'dá'ba. Zíyí í'bí késíye zí 'yi lerí e, zíyí ndá'baoguyí lódú kacíma. Áyí ídí kí tú'dú éyí e zíyí komo ere.”

23Simi bi o'do née uwú ledre née kenée ní, zí bi sínyíne roa gí ro éyí ené e gí zía ni 'yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní.

24Zí Yésu lúru kací o'do née kí ndéré, zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, “Máúku zíse ma'díí, ni miórúné kíngaya zí 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní gí ro zíye óguyé 'be 'bi Lomo.

25 Ni ídí mi'diyíne zí gémele ólúphútru bi gi simi gu lịbịra, tí lá ni ídí miórụné kíngaya zí 'yi bi kí tú'dụ éyí e zíne ní óguné 'be 'bi Lomo."

26 Zí 'yi ga bi uwúní ledre bi Yésu úku née ndú'yú Yésu kídí, "Togú nda go kenée ní, ambí ni nda ómo ne?"

27 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyí bi ni miórụné zí 'yima'dí e ní, orụ ené zí Lomo wá."

28 Zí Pétero úku ledre zía kídí, "Mongú 'yi, sara zée ga bi otoomozé yí ezé e go mbá zíze í'bí rozé lódụ kacíyí ba, ledre ni ídí gi rozé káa be 'di?"

29 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ma'díi, togú 'yi otoomo 'be 'bi ené go, kí me'bené kí owú 'bi ené e, lúnduné e kí 'yi ga ndikioguní wo ní gi ro zíne ídíne 'yi 'bi 'be 'bi Lomo yá,

30 Lomo ni í'bí tú'dụ éyí e zí 'yi máa née, zía kpá ndíki trịdri bi za fí ní gi zí Lomo ma'dáa."

Yésu uku'dodo ledre umbuné

(Lúru kpá Matáyo 20:17-19, Mária 10:32-34)

31 Gi do kací ledre née ní, zí Yésu ndólo 'yimikása ené ga bi sokó doa gbre née 'dí sogo, zía úku ledre zíye kídí, "Káa zí bi azé go ndéré simi Yerusaléma ba, ídíse ówo a bilámáne kídí, ledre ga bi kóo nébi e ukuní yée 'desí, gi ro Owú 'bi 'Yima'dí ní, niyí go ógu méngi royé mbá káa zí bi kóo ukuní ní.

32 Niyí í'bí ngbángá a zí asikíri ga bi 'bi Róma ní, zíye ndísiyé kí fóló wo, kí úkucáyi wo, zí ngíti géyí kí údru súrú roa, zíye ócọ wo, do 'dí'bi wo úfu a.

33 Simi bi otoní bi zía ní, zía ménginé lá dujú sílị gbre, nda simi ota sílị, zía úrú ené."

34 'Yi lódụ kacíga owoní eyé ini ledre gi simi ledre bi ndísi úku a née wá. Gi zía ledre née ni yi ené miótoécíné gi zíye.

Yésu likpí komo o'do bi lurú bi wá ní

(Lúru kpá Matáyo 20:29-34, Mária 10:46-52)

35 Simi bi Yésu nderé ógu go gbóo kí Zéríko ní, zíye ógundíki ngíti o'do komoa ndáa mindísiné dogbořu misí'di kenée ndísi ómbo éyí gi zí 'yi e.

36 Simi bi uwú do tú'dụ 'yi e kí ndísi ndéré ní, zía ndúndu'yú kídí, "Bié karaba ledre 'di bi tú'dụ 'yi e ndísiní ndéré káa ní ní?"

37 Zí ngíti géyí 'yi e úku ledre zía kídí, "Yésu bi 'yi 'bi Nazeréta ní ndéréne bi zí tú'dụ 'yi e ndísiyé lódụ wo née."

38 Geré zí o'do née gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésu bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre kíma."

³⁹Zí ngíti géyì 'yì e gì dongará 'yì ga bì niyí ndìsì ndéré née ìnyiyé úcúómo wo kídí, ndá gbúrógbó wá. Zíá nda gbúrógbóne 'dá'dá kíngaya kídí, “Yésù bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre kíma.”

⁴⁰Zí Yésù tóroné zíá úku ledre zí 'yì ga gére née idíní 'dí'biógu o'do née girí zíne yáa. Sìmi bì 'di'bioguní wo ní, zí Yésù ndú'yú wo kídí,

⁴¹“Éyì bì ìli máídí méngì a zýyì ní 'di?” Zíá úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “Ngére, máíli lá dùú lúru bì.”

⁴²Zí Yésù úku ledre zíá kídí, “Gì zíá bì ngúngu ledre 'bì Lomo go ní, komoyí likpí mu.”

⁴³Tí ma'dí, zí komoa líkpíne zíá geré útúne do kací Yésù ndéré kí í'bílúgu mbófo éyì zí Lomo. Sìmi bì tú'dú 'yì ga gére née lurúní ledre bì méngì roné née kenée ní, zíye tónóye kpá ndìsì mbófo Lomo.

Lúka 19

Yésù nderé ngu 'be 'bì Zakáyo

¹Zí Yésù óguyé sìmi ngíti gara kí ìrìné Zérìko, ni yì ené fú lá mindéréókpóne.

²Ngíti mongú 'yì kí tú'dú éyì e zíne ni sìmi gara née ore kí ìrìné Zakáyo, ni manda 'dá'dá 'bì 'yì 'dó'dú usóru gí zí 'yì e ndìsì í'bí a zí akúma.

³Sìmi bì Yésù olú sìmi gara née ore ní, Zakáyo ili kóo gí ro zíne lúru wo, mìsi'di ndaá zíá wá gí zíá ni gbúgbú 'yì, 'yì e ofuní kóo go.

⁴Zí Zakáyo ngásá 'dècì bì ndéré ékíne komo mongú bongó kídí bì Yésù ni ógu ndéréókpóne gí ore ní.

⁵Zí Yésù óguné sí kágá née ore, zíá lúru bì 'dága, zíá ndólo Zakáyo kídí, “Zakáyo ndítí ógu girí mu 'diya, mááyí ba ndéré ngu 'be 'bì eyí.”

⁶Zí Zakáyo ndítí óguné 'dí'bi Yésù ndéré kíe 'be 'bì ené, zíá yéme mongú éyì miánu zí Yésù kí 'yì ené e mbá.

⁷'Yì ga bì owoní Zakáyo bú ní, sìmi bì uwúní ledre bì Yésù uku kídí née ni ngu 'bì Zakáyo ní, zíye ndìsiyé úku m̀ng̀ng̀r̀r̀ ledre kídí, “Nderé ngu 'be 'bì 'yì lúyú ledre.”

⁸Sìmi bì ndìsìní nda go ní, zí Zakáyo ìnyìoguné úku ledre zí Yésù kídí, “Ngére, éyì ga bì 'bì amá 'bì 'be ní, mááyí ífi sìmiyé í'bí yé zí 'yì lerí e. Togú má'dí'bi kóo késí go gí zí 'yì e kí yatané sìmi ugu yá, mááyí í'bílúgu a zíye kpá kí yatané rómoné mìrómo kídí eso (4).”

⁹Zí Yésù ìnyìné uku ledre zí Zakáyo kídí, “Zakáyo, yìí kí 'yì 'bì 'be 'bì eyí e mbá, Lomo ootoomo lúyú ledre esé go karaba gí zíá áyí bulúndu Abarayáma.

¹⁰Owú 'bì 'Yìma'dí ogu ené gí ro bilámá 'yì e wá, ogu yì ené gí ro gámásó'do 'yì lúyú ledre e gí ro yómo yéé.”

Muruwayi gi ro misi'di 'bi méngi moko kí késí

(Lúru kpá Matáyo 25:14-30)

11 Zí 'yi e ndísiyé kpá fú uwú ledre ga bi Yésu ndísi úku yée ní. Simi bi nderéoguní go gbóo kí mongú gara bi Yerusaléma ní, ngíti géyi 'yi e somúní 'bi eyé kóo go geré kídí sındí kadra bi zíye ídíye 'yi 'bi 'be 'bi Lomo ní ogu go. Gi zí kényi née ní, zí Yésu úku ledre zíye simi muruwayi kídí,

12 Zíá úku ledre zíye kídí, “Ngíti mongú 'yi ìnyí kóo gi simi káṅgá ené nderéne simi ngíti káṅgá gi ro do óto née gírí mongú ngére, zíne ndá'baóguné ídíne ngére simi káṅgá ené.

13 Simi bi ayí go gi ro ndéré ní, zíá ndólo 'yi ené ga bi sokó 'bi moko ore ní, zíá ótoómo késí do sílíye kídí, ‘Ídí méngi moko kí késí amá ba zíá ngbóróne zíma ndá'baógumá ndíki a.’

14” Tù'dú ngíti géyi 'yi ga bi sí sílíá ore ní, sogóní yí eyé wo misógó. Zíye kása 'yi zí mongú ngére kídí, ‘Ilizé ezé do óto o'do née káa do ngére dozé wá.’

15” Simi ledre ga gére née mbá, do tí óto wo káa do ngére. Simi bi nda'baogu ní, zíá kákasa zí 'yi 'bi moko ené ga bi ootomo késí do sílíye gi ro zíye ngbóró a ní, ili go zíne ówo a.

16” Zí mizefiyé úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, késí kóo í'bí zíma míya kíé'do gi ro ngbóró a ní, ndikiogu owú e go míya sokó.’

17” Mongú 'yi ené ya zíá ní, ‘Mbófo éyí ayí bilámá 'yi 'bi moko. Káa zí bi útúásá go lúru bi kací owú késí bi cúku'dée ní, máoto yí go káa do ngúru mongú 'yi ndísi lúru bi kací gara amá e sokó.’

18” Zí gbre 'yi úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, késí máa 'bi amá bi í'bí zíma míya kíé'do gi ro ngbóró a ní, ndikiogu owú e go míya ìnyí.’

19” Mongú 'yi ya zíá ní, ‘Máoto yí go káa do ngúru mongú 'yi ndísi lúru bi kací gara amá e kpá ìnyí.’

20” Zí ota 'yi 'dí'biógu 'bi ené tí dujú komo késí kóo mongú 'yi ené í'bí zíá ní. Zíá úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, 'bi amá késí bi í'bí zíma míya kíé'do ní ni goó ba, cé do bi née. Máódó wo, zíma ótoécí a ríí káa bi ni ìndri.

21 Máméngi kenée gi zí ngiri, gi zíá ndá 'bi eyí 'yi ndéndeke kí 'yi e wá. Éyí bi ngará ndáa 'bi eyí wá ní, ndísi 'dí'bi a. Éyí kací ngíti 'yi gi yáká, zíyí 'dí'bi a káa zí 'díyí yí ní.’

22” Ngére ya zíá ní, ‘Áyí bicayi 'yi 'bi moko. Mááyí go 'dəcí ngbangayí káa zí bi úku née. Ówo bú bilámáne kídí, mánda 'yi ndeke wá. Éyí bi ngará ndáa 'bi amá wá ní, mándísi 'dí'bi a. Éyí kací ngíti 'yi yáká, zíma 'dí'bi a káa zí má'díyí máa ní.

23 Éyí bi óto késí amá gi zíá simi moko gi ro zíá ngbóróne wá ní 'di? Káa bi mááyí ógu ba ndíki a ndiki owú go.’

- 24” Zí ngére úku ledre zí ngíti géyì 'yì 'bì moko ga bì niyí mìtóroyé kenée ní kídí, “Dí'bisé míya bì kǐé'do née mu gǐ zǐa zǐse í'bí a zǐ wo bì nì kǐe zǐne sokó ní.”
- 25” Zí ngíti géyì 'yì 'bì moko ga gére née úkulúgu ledre zǐ ngére kídí, ‘Mongú 'yì, ezezé née nì go kǐ kǐsǐ zǐne 'dényé sokó.’
- 26” Ngére ya zǐye ní, ‘Máúku zǐse ma'díi, 'yì bì nì kǐ tú'dú éyì e zǐne ní, niyí í'bí yata a zǐa. Wo bì kǐ éyì e zǐne cúku'dée ní, niyí 'dí'bióyó a gǐ zǐa 'dá'ba.
- 27”Yì ga bì otoní royé káa do ezeokóma e ní, ídísé 'dí'biógu yée kó'dúma ona úfu yée 'dá'ba.’ ”

Yésu olú simi Yerusaléma kǐ mongú roko'buné

(Lúru kpá Matáyo 21:1-11, Máriko 11:1-11, Yiwáni 12:12-19)

- 28”Nda gǐ do kacǐ ledre ga bì Yésu uku yée ní, zǐ Yésu ìnyiné kpá fú lódú mìsi'di ndéréne simi Yerusaléma.
- 29”Simi bì nderéogu go gbóo kǐ owú gara ga bì gbre Betefége kǐ Beteníya do landa bì kǐ kágá ga bì ndǐsǐnǐ ndólo yée Olíva doné ní, zǐa kása 'yì lódú kacǐne e gbre kídí,
- 30” Ndéréókpósé mu simi gara bì kó'dúze íri née, simi bì ásé go olú íri ní, ásé ndíki phǐrangá Dongí bì ngará ekǐnǐ aka doa wá ní miódóótoné dogboṛu mìsi'di kenée. Ídísé líkpí a ógu kǐe zǐma yáa.
- 31”Togú ngíti 'yì ndu'yú sée ya líkpísé bangá née gǐ ro 'díya yá, ídísé úku a zǐa kídí, ‘Ngére iline.’ ”
- 32”Zǐ ya'dá ga gére née ndéréye ndíki éyì e tí káa zǐ bì gáa ngére uku ní.
- 33”Simi bì tonónǐ líkpí a ní, zǐ mǐngǐga úku ledre kídí, “Ndǐsǐsé líkpí bangá née gǐ ro 'di?”
- 34”Zǐye úkulúgu ledre zǐa kídí, “Ngére iline.”
- 35”Zǐye ógu kǐ bangá née, zǐye ónzó bongó eyé e doa, zǐye ìmbíóto Yésu gá doa.
- 36”Zǐ ngíti géyì 'yì e ónzó 'bì eyé bongó eyé e do mìsi'di óto úndru Yésu kǐe gǐ ro zǐa ógu ndéréókpóne gǐ doa.
- 37”Simi bì nderéogu go gbóo kǐ mìsi'di bì nduṛu'bú gǐ do Landa Olíva ní, zǐ tú'dú 'yì lódú kacǐga ga gére née tónóye ndǐsǐ mbófo Lomo kǐ mongú rokinyi kǐ kúrúye 'dága kacǐ mǐngburoko ledre ga bì Yésu mengǐ yée zǐye lúru a za cú kǐ komoyé ní.
- 38”Zǐye ndǐsǐyé úku ledre kídí, “Úndru idí idí zǐ ngére bì ogu kǐ ìrì Ngére Lomo ní.” “Mǐndǐsǐ ezé kéye idí idí bílámáne. 'Yì e za mbá idínǐ í'bí mbófo éyì zǐ Lomo bì nì komo ere ní.”
- 39”Zǐ ngíti géyì Farusáyo ga bì dongará tú'dú 'yì ga gére ní ìnyiyé úku ledre zǐ Yésu kídí, “Mongú 'yì, idí úku ledre zǐ 'yì lódú kacǐ 'yì ga gére née ndanǐ ndǐsǐ úku ledre kǐ gbúrógbó kenée wá.”

⁴⁰Yésu ya zíye ní, “Máúku zíse ma'díi, togú yaá 'yì ga gére née ndaní gbúrógbó wá, tutú ga bi bi née niyí ñnyí mbá gbúrógbó kí ndìsì mbófo máa.”

⁴¹Simi bi nderéogu go gbóo kí Yerusaléma, lurú do gara go cáa ní, zía útúne ìni ini.

⁴²Zía úku ledre kídí, “Áko 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní, 'yì lódú kacíma owoní éyí bi yée niyí méngì a zì dongaráye ídìne bilámáne kí Lomo ní go. Ni kóo ídì bilámáne togú ñnyisè káa mbá ówo a kenée ní. Tí lá ni yì ené mló'boné gí zíse.

⁴³Ídísé ówo a kídí, ezeokóse niyí ógu tóro 'díkí gara esé gbaá, zíye ndìsiyé ícì okó rosé bi ólúógusé ndaá.

⁴⁴Niyí 'déwe gara née, zíye sínyíonzó éyí ga bi ore ní mbá ngítí éyí bi ni ídíáká ní ndaá. Éyí née ni méngì roné kenée gí zía ówosé esé sɛndí kadra bi Lomo ógu yómo sée simi a ní wá.”

Yésu ólú 'Díçí 'bi Lomo

(Lúru kpá Matáyo 21:12-17, Máriko 11:15-19, Yiwáni 2:13-22)

⁴⁵Zí Yésu ólúne do ligá 'Díçí 'bi Lomo, zía lágaóyó 'yì ga bi ndìsiní úgúoyó éyí e ore ní mbá 'dá'ba.

⁴⁶Zía úku ledre zíye kídí, “Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Díçí amá ni 'díçí 'bi ini zíma,’ “Tí lá óyóló'bósé nda yì esé go káa do bi ló'bo 'bi 'yì ugu e.”

⁴⁷Gí do kací ledre née ní, zía nda ndìsiné 'dódo ledre zí 'yì e simi 'Díçí 'bi Lomo kací kadra mbá. Gí zí ledre née ní, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e, kí 'yì ga bi ndìsiní 'dódo lorú bi Músa eké ní, kpá kí ngítí géyì mɛngburoko 'yì e, zíye ndìsiyé yéme ledre gí ro úfu Yésu.

⁴⁸Mìsi'di bi zíye ndíki a gí ro úfu wo ní nda gí zía 'yì e ndìsiní yì eyé mbá úwú ledre ga bi Yésu ma'dáa ndìsì úku yée ní.

Lúka 20

Yúda e ndu'yúní Yésu

(Lúru kpá Matáyo 21:23-27, Máriko 11:27-33)

¹Kadra kíé'do zí Yésu ndìsiné 'dódo ledre kpá kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yì e do ligá 'Díçí 'bi Lomo. Ni ídì kíe ní, manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e kí 'yì 'dódo lorú e 'bi Músa nda kpá kí ngítí géyì mɛngburoko 'yì 'bi Yúda maáge oguní go. Zíye ndú'yú Yésu kídí,

²” Yì ba, ambí i'bí roko'bu zíyì ndìsiyí 'dódo ledre kíe simi 'Díçí Kótruro ní ne?”

³Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Dá'dá zíma kí úkulúgu ledre zíse, mándú'yú aka sée.

⁴Roko'bu bi Yiwáni ndìsì í'bí babatíza kíe zí 'yì e née ndiki gí 'da? Lomo i'bí zía ne gí komo ere, togú kenée wá ní, nda 'yìma'dí e gí do sogo káṅgá gí ona?”

⁵Zí ya'dá ga gére née tónóye ódroyé dongaráye kídí, “Togú uku luguzé ledre zía kídí, Lomo i'bí roko'bu ne zí Yiwáni yá, ni geré úku a kídí, ‘Sara togú kenée ní nguṅuzé nda ledre ené wá gí ro 'di?’

⁶Togú ukuzé kídí, “Yíma'dí, i'bí roko'bu née ne zía yá, 'yì ga bì ndìşiní úwú 'dódo ledre ené ní, niyí zíngi zíye óngbo zée kí tutú gí zía ni go simi doyé bilámáne kídí Yiwáni ni yí ené nébì.”

⁷Zíye ñnyiyé úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Owozé wá togú Yiwáni ndiki roko'bu née gí 'dáya yá.”

⁸Yésu ya zíye ní, “Togú kenée yá, máúku lúgu amá kpá ledre zíse kací ndu'yú esé née wá.”

Muruwayi gí ro 'yì méngì bisinyí ledre e

⁹Gí do kací ledre née ní, zí Yésu úku muruwayi kídí, “Ngíti o'do o'do kóo yáká ené, zía ótoómo a do sílí ngíti géyì 'yì e idíní ndìşì méngì moko simi a. Zía ñnyiné ndéréne gbála simi ngíti káṅgá.

¹⁰Simi bì éyì ga bì yáká née anání go ní, zí mǐngí yáká máa née kása ngúru 'yì 'bì moko ené idí ndéré zí 'yì ga bì ndìşiní méngì moko yáká ené íri ní, idíní í'bí 'bì ené éyì bì gí yáká gírí ní zíne. Simi bì 'yì bì kasaní wo née nderéogu íri ní, zí 'yì ga bì yáká íri ní ñnyiyé ócò wo zíye ógólúgu wo kí gbékpí sílíne.

¹¹Zía kása ngíti 'yì 'bì moko zíye méngì wo kpá kenée óto dokuwu roa zíye ógólúgu wo kí gbékpí sílíne.

¹²Zía kpá kása ngíti 'yì, zíye kpá ócò wo óto uṅgú roa zíye ítrí ógu wo gí simi gara sága.

¹³” Mǐngí yáká ya, ‘Mááyí nda méngì ba 'di? Togú kenée yá, mááyí nda kása za cù mbigí owú 'bì amá bì kí 'búne domá kíngaya ní, éyì née kenée niyí óto úndrua.’

¹⁴” Simi bì 'yì ga gére lurúní nda owú 'bì mǐngí yáká ní, zíye yéme ledre dongaráye kídí, ‘Wotíja ni bì ógu gírí née, ni idí karanée ne mǐngí yáká ba. Idíze úfu wo 'dá'ba gí ro zí yáká ba nda ídíne káa do 'bì ezé.’

¹⁵Zíye ñnyiyé 'dí'bi wo lála ógù gí yáká sága zíye úfu wo. “Bì née ní ní, mǐngí yáká née ni nda méngì kíye goó 'di?

¹⁶Máúku zíse ma'dí, o'do née ni 'dí'bi 'yì ga gére née úfu yée mbá, zía í'bí yáká née zí ngíti géyì 'yì e nda ndìşiyé méngì moko simi a ye.” Simi bì ngíti géyì 'yì e uwúní ledre née kenée ní, zíye úku ledre kídí, “Toso ledre káa zí wo née nda méngì roné wá.”

¹⁷Zí Yésu lúru yée gbóó, zía úku ledre zíye kídí, “Úkusé go mbí, sara ledre bì miéké kúru Lomo uku kídí, “Tutú bì 'yì ó'bó 'díçí e asiní gí roa ní, ogù nda yí ené go tutú bì kí ledrené owóowó ní?”

18'Yì bì nì útú do tutú née ní, nì útú 'déwe roné. Wo bì tutú née nì útú doa ní, nì kányá a geré míkányá."

19Geré zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kpá kí 'yì 'dódo lorù e ní, yéme royé gí ro 'dí'bi Yésu gí zía owoní go kídí uku muruwayi née gí royé. Utúasání kóo 'dí'bi wo sìmi sìnđí kadra née wá gí zí ngìrì. Owoní bú kídí 'yì e niyí zíngi royé gí zía 'yì e iliní yí eyé ledre 'bì Yésu ma'dáa.

Mani gí ro 'dí'bi Yésu

20Nda gí ore zí 'yì ga bì iliní 'dí'bi wo ní, ndísiyé sémbe wo. Zíye kása mbeze eyé e ndísi sémbe wo gí ro togú uku ledre go bisinyíne kí 'bì eyé yá, zíye 'dí'bi wo í'bí a zí akúma 'bì Róma.

21Zí ngúru 'yì gí dongará mbeze ga gére née ndú'yú Yésu kídí, "Mongú 'yì, owozé go kídí ledre ga bì ndísi úku yé kí 'dódo yé ní, niyí yí eyé mbá ma'dí. Ndá 'bì eyí 'yì ífi sìmi 'yì e wá. Ndísi 'dódo zí 'yì e dujú ma'dí ledre bì gí zí Lomo ní.

22Sómú ledre eyí nì káa be 'di, idíze í'bí usóru zí Káyísara ngére 'bì Róma togú ndazé í'bí a wa?"

23Yésu owo sómú ledre eyé née bú, zía úku ledre zíye kídí,

24" Ambí nì kí késí zíne ore ne. Bì sìmi késí máa ba lílì ambi?"

25Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née lílì Káyísara." Yésu ya zíye ní, togú kenée yá, "Éyí bì 'bì Káyísara ní idíse í'bí a zía, wo bì 'bì Lomo ní, idíse í'bí a zí Lomo."

26Gí zí túdú 'yì ga bì ore née, bì 'dí'bi Yésu ndáa kóo wá káa bì 'yì ga gére née niyí zíngi ke. Odú a zíye ndá'ba ndísiyé síí, tarayé idrì go mbá mīdrì gí zí ledre bì Yésu uku ní.

Úrú gí sìmi umbu

27Nda gí ore zí ngíti géyì Yúda ga bì ndísiní ndólo yé Sadúkáyo e ní, ngununí eyé bì kídí 'yì e urúní gí sìmi umbu bú ní wá. Zíye ñnyiyé ndéréye ndú'yú Yésu kídí,

28" Mongú 'yì, Músa eké sìmi lorù kídí togú 'yì 'di'bi kára ndikiní owú kéne wá, zí o'do máa née úyuné yá, lúndua idí 'dí'bi kára umbu née. Gí ro zía ndíki owú zí lúnduné bì uyu née.

29O'do née ndikiní kóo yé ñnyí doa gbre (7). Mizefiyé 'di'bi kára zía úyuné ótoómo kára máa née.

30Zí gbreyé kpá 'dí'bi wo zía kpá úyuné.

31Sìmi bì otayé (3) 'di'bi kára máa née ní ní, zía kpá úyu ené ótoómo kára née owú nda kpá wá.

32Odú a nda zí kára máa née úyuné ne.

33Togú ma'díi 'yi e niyí tíf úru gi simi umbu, kí'dí bi karanée urúní go ní, kára máa nées ni nda ídí go me'be ambi, bi ya'dá ga bi ñnyí doa gbre (7) nées kára ni kóo go me'beyé mbá ní?"

34Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre 'bi ófú kára kí ledre 'bi 'dí'bi o'do ni lá dụú zí 'yi e do sogo káṅgá ona.

35'Yi máa yée ga bi uyuní gi do sogo káṅgá gi ona go niyí nda go 'yi ga bi 'bi Lomo ní togú karanée Lomo uru yée go yá, éyí ndaá lolu zíye kídí 'dí'bi ro'yi káa do kára kí o'do ní wá.

36Utúasání lolu kpá úyu wá gi zía niyí nda yi eyé go káa zí maláyika e ní. Niyí go owú ga bi 'bi Lomo ní gi zía Lomo uru yée go gi simi umbu.

37Gi ro úrú gi simi umbu, Músa uku kóo ledre goó gi roa simi bi kóo lurú pho'du kí ndící komo kágá ní kídí ma'díi, 'yi e niyí úrú gi simi umbu. Ndísi ndólo Ngére Lomo kídí, 'Mááyí Lomo bi ndísi lúru kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.'

38Lomo bi ya'dá ga gére ndísiní kóo íni ini zía nées ndaá 'bi ené Lomo 'bi 'yi ga bi uyuní go miúyu ní wá, yi ené Lomo 'bi 'yi ga bi niyí tridri ní."

39Zí ngíti géyi 'yi 'dódo lorú e úku ledre zí Yésu kídí, "Ledre bi úkulúgu nées ni ma'díi."

40Gi do kací ledre nées, 'yi bi ni útúasá ndú'yú Yésu ní ndaá.

Kírésito ni mbí owú 'bi ambi?

41Zí Yésu ndú'yú Yúda ga gére nées kídí, "Éyí bi ngíti géyi 'yi e ndísiní úku ledre gi zía kídí, Kírésito ni lá gbóo bulúndu ngére Dawídi gi zía ní 'di?"

42Dawídi ma'dáa uku kóo go kpá cú kí tarané simi Ke'bi 'bi Dawídi e kídí, "'Ngére Lomo uku kóo ledre zí Ngére 'yi yómo 'yi e kídí, "Ndísi do sílma 'bi anú ona

43gi simi síndí kadra bi mááyí óto ezeokóyi mbá sí síndíyi ní."

44Sara togú bi Dawídi ndolo nda kóo Kírésito go Ngére ené ní, Kírésito ma'dáa ni nda ídí owú 'bi ené lará káa be 'di?"

45Simi bi 'yi e niyí ndísi úwú ledre ga bi Yésu ni ndísi úku yée ba ní, zía ñnyiné úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére nées kídí,

46" Komosé idí idí rosé gi zí 'yi ga bi ndísiní 'dódo lorú ní. Ndísiní ési m̄ngburoko ngbángbá bongó e royé ndísi kí gámáye kée gi dongará 'yi e gi ro zí 'yi e lúru yée kídí yée niyí m̄ngburoko 'yi e. Zíye ndísi ndísiyé do m̄ngburoko bi ndísi e 'dá'dá simi 'Díci Kótruro e, nda kí m̄ngburoko bi ndísi ga bi do bi ayímbi ní.

47Zíye ndísiyé kpá lóndo kará umbu e, zí kará umbu ga gére nées ndísi í'bí éyí e zíye. Zíye ndísi lóndo royé ndísi íni ngbángbá ini gi ro zí 'yi e lúru yée káa do m̄bigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Ábuwá Lomo ni karanée 'dó'do yée bisinyíne kíngaya."

Lúka 21

Kára umbu i'bí romo tákpásílí gí do 'yì e

¹Nda go sìmì s̀ndí kadra 'bì í'bí tákpásílí, zí Yésu ndísiné lúru 'yì ga bì kí tú'dù éyì e zíye ní kí ndísi ndéré í'bí 'bì eyé tákpásílí eyé sìmì 'Díçí 'bì Lomo.

²Zí kpá lúru ngíti kára bì ni kára umbu ní kí ndéré í'bí 'bì ené odu owú késí bì zíne ní 'dé káa do tákpásílí ne.

³Zí Yésu ìnyiné úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Máúku zíse ma'díi, kára umbu née i'bí késí go káa do tákpásílí rómo do 'bì ngíti géyì 'yì e kíe mbá.

⁴'Yì ga bì kí tú'dù késí zíye ní, 'di'biní lá owú a bì cúku'dée ní í'bí a zí Lomo. Kára née 'di'bi tí lá odu owú késí bì zíne ní mbá í'bí a zí Lomo.”

Yésu uku'dodo ledre ga bì niyí méngí royé ní

(Lúru kpá Matáyo 24:1,2, Máriko 13:1,2)

⁵Zí ngíti géyì 'yì lódù kací Yésu ndísi ódroyé gí ro 'Díçí 'bì Lomo bì o'bóní bilámáne kpá kí bilámá tutú e ní. Zíye kpá ndísi ódroyé gí ro bilámá éyì ga bì 'yì e i'biní yée zí Lomo ní. Zí Yésu ìnyiné úkulúgu ledre zíye kídí,

⁶” Máúku zíse ma'díi, tutú ga bì áse ndísi úku ledreyé née, s̀ndí kadra ni ógu do ndúrùónzó yée za mbá bi, wo bì kí'è do káa yaá ni ídíáká do ezené ìtríonzoní bi wá ní ndaá.”

⁷Gí zí ledre bì Yésu uku zíye kenée ní, zíye ìnyiyé ndú'yú lúgu wo kídí mongú 'yì, “Ledre máa née ni méngí roné née kí be 'di? Éyì bì ni 'dódo a zíze kídí ledre ayí go méngí roné kenée ní ní 'di?”

⁸Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Míze fí éyì bì mááyí úku a zíse ní ni komosé idí ídí rosé. Ndásé ótoómo 'yì e zíye lóndo sée kídí yée niyí go máa Kírésito ní wá. Niyí kpá úku ledre kídí ba go s̀ndí kadra bì zí Lomo ídíne ngére do 'yì e sìmì a ní. Ndásé ngúngu ledre née wá.

⁹Nda kpá lá dùú wo née wá, togú áse go ndísi úwú ledre okó kí'dí kí'dí kí'dí, kídí okó ayí go útú 'dáa togú mbú ayí útú ona yá, ndásé éré ngírì wá, née ndaá 'bì ené aka s̀ndí kadra bì zí do sogo káṅgá ba úkúne sìmì a ní wá. Éyì ga gére née niyí aka méngí royé kenée mbá kí.”

¹⁰Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zíye kídí, “Kúfú ngíti géyì 'yì e niyí ìnyì ndéré útú kí okó do ngíti kúfú. Mongú ngére 'bì ngíti káṅgá ni ìnyì ndéré útúne kí okó do ezené 'bì ngíti káṅgá.

¹¹Zí kí'dí káṅgá kízì bi kí roko'buné kíngaya, zí mongú 'bú útúne sìmì ngíti géyì káṅgá e zí 'yì e ndísi kí úyuyé, zí m̀ngburoko lárá ledre ga bì m̀ngíní aka royé 'dá'dá a wá ní ndísi méngí royé komo ere, zí 'yì e lúru a kí komoyé zí ngírì ndísiné méngí yée kíngaya gí zíá.

¹²” 'Dá'dá zí ledre ga gére née kí méngí royé, ngíti géyì 'yì e niyí karanée 'dí'bi sée zíye méngí láráse kíngaya, zíye ógu kíse sìmì 'Díçí Kótruro e kó'dù m̀ngburoko

ngére eyé e kpá kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì eyé 'bì Yúda e, do óto ngíti géyì lafúse sìmi sígìni g̀i z̀ía bì ng̀ungusé ledre amá ní.

¹³Togú Yúda ga gére née 'di'bioguní sée go dongaraye kenée yá, née go s̀indí kadra g̀i ro z̀ise úku bilámá ledre amá z̀íye.

¹⁴Sìmi bì 'di'biní sée go ní, ndásé sómù ledre g̀i ro ledre bì ásé úku a g̀i ro z̀ise ómosé ní wá.

¹⁵Mááyí í'bí komokenzì z̀ise, ledre bì ásé úku a ní, 'yì bì k̀íe'do káa g̀i dongará ezeokóse ga gére née nì kálá ní ndaá.

¹⁶Ngíti géyì bisinyí ledre e kpí g̀i z̀í yée ga gére née niyí kpá bo niyí méngì sée. 'Yì ndíki sée k̀í lúndusé e k̀í s̀umusé e k̀í eze lámáse e niyí í'bí ngbángá ngíti géyì 'yì e g̀i dongarase z̀í Yúda ga gére née úfu yée.

¹⁷Tù'dù 'yì e niyí karanée sógó sée g̀i z̀ía bì ng̀ungusé ledremá ní.

¹⁸Abú ledre e niyí karanée méngì sée kenée ndotó, 'yì óto sílìne ndaá ro tr̀idrisé wá.

¹⁹Togú ledre máa ga gére née niyí go méngì sée yá, ídísé tóro ngbúó, ásé karanée ndíki tr̀idri bì za fí ní.

²⁰” Togú lúrúsé mongú gara bì Yerusaléma, ezeokóga toro 'dikíní go gbaá k̀í okó, ídísé ówo a kídí née go bizóró.

²¹Sée ga bì s̀indí kadra 'bì ledre máa née, nì ndíki sée ásé sìmi Yúdáyá ní, ídísé ngásá 'bì esé geré komo landa. Lafúse ga bì ledre máa née nì ndíki yée sìmi Yerusaléma ore ní, ndaní ndìsì wá idíní geré olúogù 'dá'ba. Yée ga bì ngará ndaní gáa sìmi gara ore wá ní, ndaní lolù ndá'balúgu royé íri g̀i ro 'dó'dù éyì eyé e wá.

²²Née go s̀indí kadra z̀í éyì ga bì kóo ekéní ledreyé sìmi miéké kúrú Lomo ní méngì royé tí káa z̀í bì ekéní ní.

²³S̀indí kadra née nì ídì bisinyíne z̀í kará ga bì k̀í sìmiyé kpá z̀í yée ga bì k̀í owù e do sílìye ní. Sìmi Yúdáyá ore mbá, niyí 'dó'do 'yì e z̀íye ídìye m̀' dó'dóye k̀ingaya.

²⁴Yúda e, 'yì ga bì 'bì Yerusaléma née, ezeokóye niyí lágáónzó ngíti géyì k̀í m̀ngburoko maku e, do 'dí'bi ókpó ngíti géyì sìmi kángá bì kpí ndaá 'bì eyé 'bì Yúda e wá ní. Yerusaléma, mongú gara née nì ídì sí s̀indí ezeokó née, 'búó togú s̀indí kadra utúasá go z̀í Lomo í'bí bik̀idrì sìmi a.

²⁵” Lára ledre niyí méngì roné komo ere. Toso kadra k̀í toso éfé kpá k̀í toso kele e niyí óyóló'bó royé mbá kpí. Nda g̀i ore, z̀í m̀ngburoko ngbuuru e ndìsì kádayé k̀í kúkúye k̀í roko'buyé. Z̀í m̀imbé'de 'yìma'dí e do sogo kángá mbá ndìsì lé'béne kpíkpí kpíkpí g̀i z̀í ngìrì ledre née.

²⁶Z̀í cóngó ro 'yì e ùkúne m̀iúkù g̀i z̀í ngìrì, g̀i z̀ía owoní go kídí Lomo nì go ndéré k̀izì ere z̀í éyì ga bì g̀irì ní útúoguyé do 'yìma'dí e.

²⁷Nda gi ore zíye lúrúndíki Owú 'bì 'Yìma'dí kí ógù gi komo ere kpurú gi simi burungú kí cóngó roné kpá kí mongú roko'buné.

²⁸Éyí ga bì máúku ledreyé née, simi bì niyí go méngi royé ní, ídísé tóro ngbúó gi zía sɛndí kadra bì zí Lomo 'dí'bióyó sée gi simi 'do'dó ní ni go gbóo."

²⁹Zí Yésu úku muruwayi zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, "Lúrúsé aka bongó née kpá kí ngíti géyì kágá ga gére.

³⁰Togú lúrúsé mbufu niyí go ndísi ù'bu yá, ídísé ówo a kídí iní ni go gbóo gi ro ndá'baógu é'dì.

³¹Ledre née ni kpá kenée gi ro Lomo. Éyí ga bì máúku ledreyé ní mbá togú lúrúsé yée niyí go méngi royé yá, ídísé ówo a kídí sɛndí kadra bì zí 'yì e ídíye 'yì ga bì 'bì 'be 'bì Lomo ní ni go gbóo."

³²Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, "Ma'dí, ledre ga bì máúku yée née mbá, ndaá 'bì ené bì ya kídí niyí méngi royé simi bì 'yì ga bì niyí tridri ba uyuonzóní royé go ní wá, niyí lúru a cù kí komoyé.

³³Abú do sogo kánga kí ere niyí ùkú yá, ledre amá ùkú enée wá.

³⁴" Káa zí bì goó kenée ní, ndásé ndísi lígi rosé dùyú sómù ledre éyí miánu kí éyí miéwé e kpá kí ledre 'do'dó ga bì niyí ndísi kí ndíki sée ní wá, káa bì sɛndí kadra 'bì ledre ga bì máúku yée zíse née ni líyì sée mìlìyì ke.

³⁵Ledre ga bì máúku yée née ni líyì 'yì e mìlìyì káa zí éyí ndurù ne ru doyé ní.

³⁶Gi zí keyì née, ídísé ídí fú lá nzíyisé kací kadra mbá. Ídísé ndísi ini ini zí Lomo idí í'bí roko'bu zíse, gi ro zíse ndísi tórosé ngbúó gi simi sɛndí kadra bì Owú 'bì 'Yìma'dí ni ndá'baógu ndíki sée simi a ní."

³⁷Yésu ndísi kóo 'dódo ledre zí 'yì e simi 'Díci 'bì Lomo simi Yerusaléma ore kací kadra e za mbá. Togú nda go kí ndulù yá, zíye ólúóguyé kí 'yì lódù kacíne e gi simi mongú gara gi ore ndéré 'dú'duyé simi owú gara do landa bì ndísiní ndólo a Landa Olíva ní.

³⁸Togú bi ará go kí phiyí yá, zí tú'dù 'yì e ndísi óguyé ndísi úwú ledre bì ni ndísi 'dódo a zíye simi 'Díci 'bì Lomo simi Yerusaléma ní.

Lúka 22

Yúda Keriyóta yeme ledre gi ro úfu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 26:1-5,14,16, Mária 14:1,2,10,11, Yiwáni 11:45-53)

¹Née ní, sɛndí kadra 'bì Ayímbi bì ndísiní ndólo a 'De'dí ndaá ndísiní kpá ndólo a Umbuokpó ní ni go gbóo.

²Simi sɛndí kadra máa bì kóo née ní, zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní, kí 'yì ga bì ndísiní 'dódo lorù ní, niyí go ndísi gámásó'do Yésu gi ro úfu wo wayí gi zí ngiri tú'dù 'yì e.

³Ábuwá Satána olú go sìmí ngúru 'yìmíkása 'bì Yésù kí ìrìné Yúda. Nì gí sìmí owú gara kí ìrìné Keriyóta. Ndìsìní nda ndólo wo Yúda 'yì 'bì Keriyóta.

⁴Zí Yúda ma'dáa lóloné ndéréne zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kpá kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì ga bì ndìsìní lúru bí kací 'Dìcì 'bì Lomo ní, gámásó'do mìsi'di bì néesè nì í'bíógù Yésù do a gí ro zíye 'dí'bi wo ní.

⁵Zí ya'dá ga gére néesè ídíye kí rokinyi, zíye ngúnḡu ledre í'bí késí zí Yúda gí ro zía í'bíógù Yésù zíye.

⁶Sìmí bì Yúda 'di'bi késí ní, zía ídíne kí rokinyi, zía ndìsìné gámásó'do mìsi'di bì néesè nì í'bíógù Yésù zíye doa wayí t̀'̀d̀'̀yì e utúasání ówo a wá ní.

Yésù anuní odù éyí kí 'yì lódù kacíne e

(Lúru kpá Matáyo 26:17-25, Máriko 14:12-21, Yiwáni 13:21-30)

⁷Zí s̀l̀l̀ 'bì Ayím̀bi bì ndìsìní ndólo a 'De'dí ndaá ní, néesè m̀zefì s̀l̀l̀ bì ndìsìní óngoońzó ph̀rangá kábìr̀k̀k̀ e kí sóm̀und̀k̀k̀ ledre Umbuokpó.

⁸Zí Yésù ìnyìné kása 'yì lódù kacíne e gbre, Pétero kí Yiwáni, kídí “Ndérésé mu yémeómo bì zíze nzíyiné gí ro zíze ndéréze ánu Ayím̀bi Umbuokpó doa.”

⁹Zíye ndú'yú lúgu Yésù kídí, “Íli idízé ndéré yémeómo bì máa néesè 'da?”

¹⁰Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndérésé mu sìmí gara íri, ásé ndíki ngíti o'do kí ndá'baógù gí ngbuḡu kí ndoko iní o'bo do goné, ídísé lódúógù wo gí 'be.

¹¹Zíse ndú'yú m̀ng̀g̀ 'be kídí, Mongú 'yì ezé ya kídí, 'dìcì bì yémeómo gí ro zíne ógùné kí 'yì lódù kacíne e ánu Ayím̀bi Umbuokpó sìmí a ní nì wo be 'di?”

¹²Yésù ya kídí, nì 'dódo 'dìcì zíse wo bì o'bóní do ezené 'dága ní. Yemení bì go sìmí a íri mbá nzíyiné, ídísé ótoyéme éyí miánu ma'dáa sìmí a íri.”

¹³Zí 'yì lódù kacíga ga gére néesè ndéréye ndíki éyí e, tí káa zí bì Yésù úku zíye ní. Zíye yéme Umbuokpó ore.

¹⁴Sìmí bì go s̀nd̀l̀ kadra 'bì éyí miánu ní, zí Yésù ndéréye kí 'yìmíkása ené ga bì sokó doa gbre (12) néesè ndìsìyé gbaá ánu éyí.

¹⁵Zía ìnyìné úku ledre zí 'yìmíkása ené ga gére néesè kídí, “Mándìsì kú óto komomá gí ro s̀nd̀l̀ kadra 'bì Ayím̀bi Umbuokpó ba gí ro zíze ánu a ndro kése káa 'dá'dá zí s̀nd̀l̀ kadra amá 'bì 'do'dó ógùné.

¹⁶Ma'díi, utúasázé aka lolu ánu kótrḡ s̀l̀l̀ze kése kadra ayím̀bi káa zí wo ba 'diya wá, 'búo togú ini ledre gí sìmí ayím̀bi káa zí ba 'yì e owoyemení go sìmí bì niyí go 'yì ga bì 'bì 'be Lomo ní.”

¹⁷Gí do kací néesè ní, zía 'dí'bi kó'do le'yí, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa, zía úku ledre kídí, “Sée m̀k̀k̀k̀k̀ mbá ídísé éwé le'yí ba.

¹⁸Utúasázé éwé ándá le'yí kóró kése káa zí wo ba aka lolu 'diya wá, 'búo togú s̀nd̀l̀ kadra bì Lomo nì ógù ídí káa do Ngére do 'yì e sìmí a ní ogù go.”

¹⁹Gi do kací nées, zía 'dí'bi ambata, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo, zía 'déwe simi a, zía í'bí a zí 'yìmikása ené e, zía úku ledre kídí, “Ba kuru'bumá bi má'í'bí gi rosé ní, ídísé ánu a kí sómúndíki ledremá.”

²⁰Kpá kenée gi do kací éyí miánu, zía 'dí'bi kó'do, zía úku ledre kídí, “Bi simi kó'do ba sámamá bi ni ndé'yí bi gi rosé gi ro yéme ledre dongaráse kí Lomo ní.

²¹Yì máa wo bi ni í'bí ngbángáma do úfu máa ní, ni dongaráze ona ndìşizé ánu kótru sílize ba tí kéye.

²²Ma'díi, Maa Owú 'bi 'Yìma'dí, ni úyu, gi zía Lomo yeme ne kenée. Tí lá ni ídí mongú nduwú zí 'yì bi ni tóro í'bí ngbángá a ní gi zía Lomo ni 'dódo wo kíngaya.”

²³Simi bi 'yìmikása ga gére nées uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zíye tónóye úku mingúngúrú ledre dongaráye kídí, “Ambí ili méngi bisinyí ledre nées kenée ne?”

²⁴Zí 'yìmikása ga gére nées kpá ndìşiyé úkuló'bó ledre dongaráye kídí, “Ambí gi dongaráze ba ni ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e?”

²⁵Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ngére ga bi 'bi do sogo kángá ba ndìşiní óto royé zí 'yì eyé e kídí yée niyí mingburoko 'yì e. Zíye óto royé kídí yée niyí bilámá 'yì sáká 'yì e.

²⁶Máúku zíse, ndásé ídí káa zíye nées wá. Togú 'yì ni dongaráse kí ledrené owóowó yá, idí idí káa zí 'yì bi ledrea ndáa owóowó wá ní. Wo bi ni manda ní, idí idí káa zí 'yì 'bi moko ní.

²⁷Mándú'yú aka sée ambí ni mongú 'yì ní ne? 'Yì máa wo bi ndìşí lá mindìşí mengi moko wá ní togú mbú wo bi ndìşí méngi moko ní? Tí lá mááyí dongaráse ona káa zí 'yì méngi moko ní.

²⁸Mbófo éyí zíse, simi 'do'dó ga bi ndikiní máa ní mbá, óyósé sogosé zíma wá.

²⁹Káa zí bi Babá í'bí roko'bu zíma, zíma ídíma káa do ngére ní, mááyí kpá í'bí roko'bu zíse,

³⁰gi ro zíze ndìşizé do bi kí'è'do kése 'be 'bi Lomo kí ánu éyí kpá kí 'dècì ngbanga ro kufú Isiréle e bi sokó doa gbre ní.”

Yésu esi sílíne komo Simúna Pétero

(Lúru kpá Matáyo 26:31-35, Máriko 14:27-31, Yiwáni 13:36-38)

³¹Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí Simúna kídí, “Lúru aka Simúna, Satána yeme roné go gi ro úzu yíi o'buó'bu káa zí mīgombi mengi moko ne ní.

³²Abú kenée ndotó, máini ini go zí Babá gi royí, gi ro zíyí tóroyí ngbúo simi úzu éyí nées útúásá útú wá. Simi bi ndá'baógu go zíma ní, ídí ndìşí í'bí roko'bu zí lafúyí e.”

³³Zía ñnyiné úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngére, mááyí go nzíyimá gi royí. Togú sígini yá, idíní óto zée kéyi, togú umbu yá, azé úyu kéyi.”

34Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Máúku zíyí Pétero, kílón dó kí sìmíbi 'dá'dá zí ngonó kí úcọ koko, áyí ási gí romá kídí ota yá née owo ené máa wá.”

35Gí do kací ledre bí uku zí Pétero ní, zía nda ínyíné ndú'yú 'yí lódú kacíne ga gére née mbá kídí, “Sìmi bí kóo mákása sée lá kí gbékpí sílise ndéré kí 'dódo bílámá ledre amá zí 'yí e, 'dí'bisé késí gí ro ánu éyí kée wá, gbawá kombo, gbawá ngíti wará ní, lerí éyí mengíní kóo sée goó?” Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Lerí kébí éyí mengi zée wá.”

36Zía úku ngíti ledre zíye kídí, “Ba ndaá lolu ledre máa bí kóo née wá, ili nda go zíse 'dí'bi késí kí kombo esé e kpa. 'Yí bí mongú maku ndaá zía wá ní, idí úgúoyó ngíti bongó ené 'dá'ba, zía ndéréne úgú maku zíne.

37Ídísé ówo a kídí, ledre ga bí kóo ekéomoní gí romá 'desí sìmí miéké kúrú Lomo kídí, ‘Niyí karanée 'dó'do máa káa zí 'yí bí mengi bisinyí ledre ní, sındí kadra ené ogú go.”

38Sìmi bí 'yí lódú kací a uwúní ledre bí uku née kenée ní, zíye úkulúgu ledre zía 'diya kídí, “Ngére, mingburoko maku niyí bo zíze ona gbre.” Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Ledre máa wo née asá go kenée.”

Yésu ini ini zí Lomo

(Lúru kpá Matáyo 26:36-46, Máriko 14:32-42)

39Zí Yésu ólúoguné gí sìmí yana gara gí ore káa zí bí lengbe ní ndéréne do Landa bí kí kágá ga bí ndíşíní ndólo yée Olíva doné ní. Zí 'yí lódú kacíga ndéréye lódú wo íri.

40Sìmi bí nderéogú íri ní, zía úku ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére née kídí, “Ídísé ndíşí ini ini zí Lomo gí ro zía ndíşíné sáká sée gí sìmí ledre ga bí niyí kí ndíşí ndíki sée ní.”

41Gí do kací ledre née ní, zía ínyíné gí cigíye ndéréne re, do útúne do ngúrú sındíne ini ini zí Lomo kídí,

42” Babá, togú ni útúásá kací komoyí yá, ndá ótoómo máa zíma ndúwúma sìmí nduwú bí ni go ógú ba wá. Ledre ma'dáa idí méngi roné kací miyéme ledre eyí, nda ídí kací sómú ledre amá wá.”

43Zí Lomo kásaógú maláyika ógú í'bí roko'bu zía.

44Gí zí mongú éyí miówo, zía ndíşíné ini ini zí Lomo cù kí sìmíné. Zí bisuwu bí ndíşí kúkú gí roa tríj bí ní, óyóló'bó roné ídíne bíkesíne káa zí sáma ní.

45Zía ínyíné ndá'balúgu roné zí 'yí lódú kacíne e. Ni ógú íri ní, niyí go mbá 'dú'du cóngó royé ọkú kpá go mbá miúkú gí zí lerí.

46Zía úku ledre zíye kídí, “Ásé yí esé 'dú'du esé? Ídísé ndíşí ini ini zí Lomo gí ro zía ndíşíné sáká sée gí sìmí ledre ga bí niyí kí ndíşí ndíki sée ní.”

'Dí'biní Yésu

(Lúru kpá Matáyo 26:47-56, Máriko 14:43-50, Yiwáni 18:3-11)

47 Símì bí Yésù ní aka ngbúrú ndíṣì úku ledre zí 'yì ené ga gére ní, rụụ, zí tú'dù ngítì gèyì 'yì e ndé'yíóguyé, Yúda bí nì ngúru 'yì lódù kací Yésù ma'dáa ní, 'dì'biogu yée ne. Zíá ndéréne geré fáka Yésù í'bí mandá zíá.

48 Zí Yésù úku ledre zíá kídí, “Yúda, ógụ fáka 'dódo Owù 'bì 'Yìma'dí kí í'bí mandá zíá ba gị zíá bí í'bí ngbángáma go ní?”

49 Símì bí 'yì lódù kací Yésù owoní kídí bisinyí ledre ogụ née go ne ní, zíye úku ledre zí Yésù kídí “Ngére, ilizé go tónó lágá yée kí m̀ngburoko maku ga ba?”

50 Zí ngúrúyè ìnyìné kóo gị ro lágá ónzó 'yì 'bì moko 'bì mongù 'yì 'dáná éyì fí umbu, zí mongù maku nda útúne lá gbóo ro mbílía do anú, lágá 'dècì a tụ.

51 Zí Yésù gbúrógbóne do 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Así go, ótoómosé yée mu.” Zíá óto sílìne ro mbílí o'do née zí mbílí a émené.

52 Gị ore zí Yésù ìnyìné úku ledre zí manda ga bí 'bì 'yì 'dáná éyì e kpá kí 'yì ga bí ndíṣíní lúru bí kací 'Díçì 'bì Lomo ní, nda kí m̀ngburoko 'yì 'bì Yúda e kídí, “Mèngì káa be 'dì zíse ógusé gị romá kí m̀ngburoko maku e kí ngbóndó e káa zí éyì bí mááyí 'yì méngì bisinyí ledre ní?

53 Kací kadra mbá azé kése do ligá 'bì 'Díçì 'bì Lomo 'dí'bisé nda kóo máa wá gị zí 'dì togù mááyí 'yì méngì bisinyí ledre ní? Ba go s̀ndí kadra gị ro zíse méngì éyì bí ílisé méngì a ní gị zíá roko'bu 'bì Satána ala'dutù do sogo káṅgá go.”

Pétero uku ya née owo ené Yésù wá

(Lúru kpá Matáyo 26:57,58,67-75, Máriko 14:53,54,66-72, Yiwáni 18:12-18,25-27)

54 Tí ma'díí, zíye 'dí'bi Yésù ndéré kíe 'be 'bì mongù 'yì 'dáná éyì. Zí Pétero útúne do kacíye gị gbála ndíṣì lódù yée.

55 Gị zí drù 'bì bí miárá, zíye kótù mongù pho'du símì yana ligá ndíṣiyé gbaá roa. Zí Pétero kpá ógụ olúne dongaraye ndíṣíné gị zí drù.

56 Ábuwá, ngítì kára bí ndíṣì méngì moko 'be 'bì mongù 'yì ore ní lurúndiki wo go kací mbílí pho'du, zíá úku ledre kídí, “O'do née nì ngúru 'yì gị dongará 'yì ga bí 'bì o'do née.”

57 Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá o'do née wá.”

58 Kpá lá ca gị do kací ledre née ní, zí ngítì 'yì ógúné, zíá ónzó komoné ro Pétero zíá úku ledre zí Pétero kídí, “Áyí ngúru 'yì 'bì mongù 'yì bí 'dì'biní wo ba.” Zí Pétero úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá mongù 'yì née wá.”

59 Gị do kací s̀ndí kadra kíé'do, zí ngítì 'yì kpá úku ledre gị ro Pétero kídí, “Ma'díí, o'do ba nì ngúru 'yì 'bì mongù 'yì ba, gị zíá nìyí kéye mbá gị símì Galiláya gírí.”

⁶⁰Zí Pétero úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá mongú 'yì née wá.” Sìmi bì Pétero nì aka ngbùrù ndìsì ódro ní, kokoríyoko, zí ngono úçu koko.

⁶¹Zí Ngére Yésù óyó komoné lúru Pétero, geré zí ledre bì Yésù uku kídí, “Kílóndó 'dá'dá zí ngono kí úçu koko, áyí ási gí romá kídí ota ní ngásáoguné sìmi a.”

⁶²Zí sìmìkoso méngì Pétero, zía ólúoguné ndoo 'dí sogo ndìsìné ìni ìni kángaya.

Asikíri foloní Yésù

⁶³Zí asikíri ga bì otoní yée ndìsì lúru bì káa bì Yésù nì ngásá ní, ndìsìyé fóló wo kpá kí ndìsì ócò wo.

⁶⁴Zíyè ódó'dùtù komoa zí ngíti 'yì kpá ócò wo, zíyè ndú'yú fóló wo kídí, “Nébi, úku aka zíze, ambi ocó yìi née ne?”

⁶⁵Nda gí ore zíyè ndìsìyé úku sínyi tú'dù bìsinyí ledre ga bì kí kese e sìmiyè ní zía.

Yésù kó'dù mingburoko 'yì e

(Lúru kpá Matáyo 26:59-66, Máriko 14:55-64, Yiwáni 18:19-24)

⁶⁶Akpa kí sùndóndó, zí mingburoko 'yì ga bì 'bì Yúda e ní, kí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e, kí 'yì 'dódo lorù e yóko royé, do 'dí'biógu Yésù dongaráye.

⁶⁷Zíyè úku ledre zía kídí, “Úku aka ma'díi zíze, áyí ba Kírésìto bì kóo ukuní ledre a yaá nì ógu ní?” Zí Yésù úkulúgu ledre zíyè kídí, “Togú máuku ledre zíse yá, ngúngusé esé e wá.

⁶⁸Abú mándú'yú kpá sée, úkulúgusé esé ledre kací a zíma wá.

⁶⁹Éyí bì máówo ní, áse karanée lúru Owù 'bì 'Yìma'dí kí ndìsì zí Lomo bì roko'bua ofù go ní do anu.”

⁷⁰Zí mingburoko 'yì ga gére née ndú'yú wo kídí, “Káa zí bì úku kenée ní, áyí Owù 'bì Lomo?” Zía úkulúgu ledre zíyè kídí, “Ledre ma'dáa nì tí káa zí bì úkusé née.”

⁷¹Zíyè ódroyé dengbíyè kídí, “Éyí bì ilizé kpá fú ngíti géyí 'yì e úwú ledre gí tarayé gí roa ní 'dí, otoasá roné go kí Lomo, uwúzé go cù gí tara ní.”

Lúka 23

Yésù kó'dù Piláto

(Lúru kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Máriko 15:1-5, Yiwáni 18:28-38)

¹Zí tú'dù 'yì e yóko royé, zíyè 'dí'bi Yésù gí ore ndéré kíe kó'dù Piláto, ngúru mongú 'yì 'bì akúma 'bì Róma.

²Zíyè tónóyè í'bí ngbángá a kídí, “O'do ba ndìsì sínyi do 'yì ezé e kí ledre kídí ndaní í'bí usóru zí Káyísara wá. Zía kpá úku ngíti ledre kídí née nì yì ené goó ne Kírésìto, mongú Ngére 'bì Yúda e.”

³Zí Piláto go ndú'yú Yésù kídí, “Ma'díi, áyí ngére 'bì Yúda e?” Yésù ya zía ní, “Tí káa zí bì úku née.”

⁴Zí Piláto ñnyiné úku ledre zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kídí, “Málúrúndíki amá lúyú ledre bi do 'dəcì ngbanga ro o'do ba gi roa ní wá.”

⁵Zí 'yi ga gére née kpá fú ndíşì úku ledre zí Piláto kídí, “O'do née sinyi do 'yi e simi káṅgá bi Yūdáyá ní go mbá. Tonó kóo sinyi do 'yi e go kú gi simi káṅgá bi Galiláya ní, bi ba ní ogú kée go gi ona.”

⁶Simi bi uwú ledre kenée ní, zí Piláto ndú'yú yée kídí, “O'do née ni gi simi gara Galiláya?”

⁷Zí 'yi ga gére née úkulúgu ledre kídí ñ, Yésu ni gi simi gara bi Galiláya ní. Piláto yaá togú kenée yá, idíní 'dí'bi Yésu ndéré kée zí ngére Eróde, gi zía Eróde ma'dáa ogú go simi Yerusaléma ore.

⁸Simi bi Eróde lurú Yésu ni go kó'dúne ní, zía ídine kí mongú rokinyi gi zía ndíşì kóo go óto komoné gi ro lúru Yésu kí méngi ledre ga bi kí roko'búyé ní gi zía uwú andá go miúwú ándá.

⁹Zía ndú'yú Yésu kí tú'dú ndu'yú e, Yésu ukulugu ené ledre zía mbá wá.

¹⁰Manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí 'yi 'dódo lorú niyí kpá fú mitóroyé ore ndíşì í'bí ngbángá a kí roko'búyé mbá.

¹¹Zí Eróde kí asikiri ené e ñnyiyé ndíşì fóló Yésu kpá kí úkucáyi wo. Zíye 'dí'biógu bongó 'bi mĩngburoko ngére e éşì a roa fóló wo kée. Zí Eróde ma'dáa kásalúgu wo zí Piláto.

¹²Geré zí dongará Eróde kí Piláto bi kóo sinyí misínyí ní émené gi zía bi 'dí'biní Yésu go ní.

Piláto ici roné gi ro yómo Yésu má

(Lúru kpá Matáyo 27:15-26, Máríko 15:6-15, Yiwáni 18:39—19:16)

¹³Zí Piláto ñnyiné ndóloyóko manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e ní, kí mĩngburoko 'yi e, nda kpá kí ngíti géyì 'yi ga bi ore ní,

¹⁴zía úku ledre zíye kídí, “Úkusé ledre kídí, o'do ba ndíşì sinyi do 'yi e, mándú'yú ló'bó wo go do komosé mbá, mándíki amá lúyú ledre gi zía gi ro 'dəcì ngbanga roa káa zí bi úkusé ní wá.

¹⁵Eróde kasalugu wo zíma yáa gi zía ndiki ené kpá lúyú ledre roa wá. Ni go miówoné mbá kídí sí ledre bi do úfu wo gi zía ní ndaá, luyú ené ledre wá.

¹⁶Gi zí kéyì née, máli go ótoómo wo. 'Dá'dá zía kí ndéréne, mááyí aka í'bí wo zí asikiri amá e ócò wo kí.”

¹⁷Piláto ni kí roko'bu zíne 'bi ndíşì í'dí sílĩne kée gi ro kémbí 'yi simi şindí kadra 'bi ayĩmbi.

¹⁸'Yi e iliní eyé ledre née wá, zíye ñnyiyé mbá gbúrógbóye 'dága kídí, “O'do née idí úyu, zíyì ótoómo sílĩyì gi ro Barába.”

¹⁹Barába ma'dáa yéme kóo roné gɛ ro útúne kí okó do akúma 'bì Róma sìmì Yerusaléma. Zíá kóo úfu 'yì sìmì sɛndí kadra máa bì kóo née, do kóo 'dí'bi wo sìmì sígìnì gɛ ro úfu a.

²⁰Gì zíá Piláto ili tí gɛ ro zíne yómo Yésu, zíá úku ándá ledre zí 'yì ga gére née.

²¹Zí 'yì e kpá gbúrógbó ándá royé kídí, “O'do née idí úyu, o'do née idí úyu.”

²²Zíá kpá úku ándá ledre zíye kídí, “O'do née luyú ené ledre wá, sí ledre bì do úfu wo gɛ roa ní ndaá. Mááyí aka í'bì wo zí asikíri amá e ócò wo kí, zíma nda ótoómo wo.”

²³Zí 'yì e ìnyiyé mbá gbúrógbóye nda 'dága kíngaya kídí o'do née idí úyu. Gì zí kényì née, zíá ótoómo Yésu do úfu wo.

²⁴Nda gɛ ore zí Piláto méngì ledre ma'dáa káa zí bì iliní ní.

²⁵Barába bì kóo yéme roné gɛ ro útú kí okó do akúma 'bì Róma sìmì Yerusaléma ní, zíá kóo úfu 'yì sìmì sɛndí kadra máa bì kóo née. Do kóo 'dí'bi wo sìmì sígìnì gɛ ro úfu a ní, zíye ótoómo wo. Zíá nda í'bì Yésu zí asikíri ené e ndéréye úfua kací kúrú 'yì e.

Phephéní Yésu do mingbúngbu kágá

(Lúru kpá Matáyo 27:31-44, Máriko 15:21-32, Yiwáni 19:17-27)

²⁶Sìmì bì asikíri ga gére née niyí go mindéréye do misi'di kí Yésu gɛ ro úfu a ní, zíye ndíkíye kí ngíti o'do ìrja Simúna. Nì 'yì 'bì gara bì ndìsìní ndólo a Kuréne ní, ayí ógu sìmì Yerusaléma. Zí asikíri ga gére née gága wo ìmbì ngburu kágá bì Yésu ndìsì ìmbì a ba útúne kíe do kací Yésu ma'dáa.

²⁷Zí túbù 'yì e útúye do kací Yésu mutruu, kará e kí ìni ini kí mbùmbùdù.

²⁸Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí kará ga gére née kídí, “Sée kará 'yì 'bì Yerusaléma, ndásé ìni ini gɛ romá wá, idísé ìni 'bì esé lerì bì ayì go ógu rosé kí owù 'bì esé e ba.

²⁹Ídísé ówo a kídí sɛndí kadra nì go gbóo ngíti géyì 'yì e niyí úku ledre kídí, ‘Kará ga bì ndikiní owù e wá, kí yée ga bì owù uluní umba kó'dúye wá ní, 'bì eyé eme yì ené ne.’

³⁰'Yì ga bì niyí ídíáká sìmì Yerusaléma ore sìmì bisinyí sɛndí kadra née ní ní, niyí úku ledre kídí, “‘Mingburoko landa ga ba ógusé mu útúló'bu zée.’ ‘Káṅgá líkpí royì mu zíyì 'dùtù zée sìmìyì.’

³¹Máa bì ngára málúyú ledre wá, do 'dó'do máa káa zí wo ba ní ní, Lomo nì karanée 'dó'do 'yì lúyú ledre ga gére née bisinyíne.”

³²Ngíti géyì 'yì lúyú ledre e niyí kóo bo gbre 'di'biní yée kpa kí Yésu gɛ ro úfu yée.

³³Simi bi nderéoguní go kí Yésu do bi bi ndişiní úfu 'yi e doa, ndoloní Gologóta, ledre gi simi a kídí, cóngó do'yi ní, zíye phéphé wo ore. Zíye kpá phéphé ngíti géyi 'yi lúyú ledre e gbre, ngíti a do sílí Yésu 'bi anú, ngíti a do ngeli.

³⁴Zíye ónzó gbégbé ífibáyi bongó ené e kíe dongaráye. Zí Yésu ini ini zí 'Buné kídí, “Babá, ídí ótoómo ledre zí 'yi ga bi menginí bisinyí ledre zíma ba, gi zía owoní eyé éyí bi ndişiní méngi a née wá.”

³⁵Zí 'yi mindéré e ndişí tóroyé dogboṛu misi'di ndişí lúrukása wo do mingbúngbu kágá, zí mingburoko 'yi 'bi Yúda e ndişiyé fóló wo kídí, “Sara bi kóo yá née ni Kírésito, 'yi yómo 'yi e, Lomo kasaogu née ne ní, idí mu yómo roné ke.”

³⁶Zí asikíri e kpá ndişiyé fóló wo gi zía bi uku ya née ni ngére ní. Zíye óguyé kí mindogó le'yi íbí a zía,

³⁷zíye úku ledre kídí, “Togú bi áyí tí ngére 'bi Yúda e ní, yómo royí mu ke.”

³⁸Zíye éké sí ledre bi ufuní wo gi roa ní phéphé óto a doa 'dága kídí, “BA MONGU NGÉRE 'BI YUDA E.”

³⁹Zí ngúru 'yi lúyú ledre bi phephéní yée ba úku sínyi ledre kídí, “Togú áyí ba tí Kírésito ma'díi ní, yómo royí mu gi ro zíyi kpá yómo zée ke.”

⁴⁰Zí eze a úku ledre zía kídí, “Éré Lomo wá gi zí 'di, ndaá bi umbu bi áyí úyu a née ni úyu ba kpá wo ní wá?

⁴¹Bi 'do'doní zée ba mbí gi zía bi luyúzé ledre ní. Sara o'do née luyú ledre go, luyú ené kémbí ledre wá.”

⁴²Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, kídí bi áyí go ngére ní, ndá sómúligi ledre máa wá.”

⁴³Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndá sómú ledre wá, azé ídí karaba keyi simi 'be bi 'yi e ndişiní ídí simi a kí rokinyi ní.”

Ledre gi ro umbu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 27:45-56, Máriko 15:33-41, Yiwáni 19:28-30)

⁴⁴Nda go kí yana kadra, zí kadra ílíne mbuú, zí mituluru ídíne mbiri nderéoguné gi ro sindí kadra ota.

⁴⁵Zí mongú mbílí bongó bi odó 'dütuní simi 'Díci 'bi Lomo kíe káa bi ngíti géyi 'yi e niyi olú simi 'díci máa wo bi kí iri Lomo ní lófoné gberé kú gi 'dága gi bi.

⁴⁶Zí Yésu ini ini zí Lomo kí kúrúne 'dága kídí, “Babá, 'dí'bi 'dówúma mu zíyi íri.” Kací ledre bi uku née lu'bú wá, zí 'dówúa olúoguné.

⁴⁷Simi bi mongú 'yi 'bi asikíri ga gére née lurú ledre bi Yésu mengi née kenée ní, zía íbí mbófo éyí zí Lomo kídí, “Ma'díi, o'do ba ndaá 'yi lúyú ledre wá.”

⁴⁸Tú'dú 'yi ga bi yokoní royé ore ndísi lúru Yésu 'dága do m̀ngb̀ngbu kágá, simi bi lurúní mongú ledre bi Yésu mengi née ni kí kíkíné ní, zíye báiyé gi ore kí ndísi sémbí kó'dúye gi zía ledre ma'dáa ni kí mongú roko'buné.

⁴⁹Zí eze lámá Yésu ma'dáa kpá kí ngíti géyi kará ga bi n̄nguní ledre ené zíye lódú kací a kú gi simi kángá bi Galiláya ní, tóro kása royé gbála ndísi lúru ledre bi ndísi méngi roné zí Yésu née.

Otoní bi zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 27:57-61, Máriko 15:42-47, Yiwáni 19:38-42)

⁵⁰Ngúru mongú 'yi 'bi Yúda e ni kóo bo írja Yoséfa, ni bilámá o'do kpá mbigí 'yi 'bi Lomo.

⁵¹N̄ngunú ené ledre 'bi lafúga ga bi ndísiní yéme a gi ro méngi Yésu ḱe ní wá. Ogu yi ené gi simi owú gara 'bi kángá 'bi Yúdáya bi ndísiní ndólo a Aramatáyo ní, kí mongú óto komo gi ro 'yi bi Lomo ni kása ógu a káa do mongú ngére ní.

⁵²Zía ín̄yiné ndéréne zí mongú 'yi Piláto ndú'yú wo idí ótoómo umbu Yésu zíne ndéréne óto a.

⁵³Zí Yoséfa ímbíóto umbu Yésu bi gi do m̀ngb̀ngbu kágá. Zíye yéme wo simi bikenyí mbílí bongó, zíye 'dí'bi umbua ndéré óto a simi gu bi iciní simi landa ngará otoní aka 'yima'dí simi a wá ní.

⁵⁴Kadra máa née kóo s̄ndí kadra 'bi yéme ro'yi, gi zía kílondó a née go Sílí 'bi 'Dówúro.

⁵⁵Zí kará ga bi lodúní kací Yésu ma'dáa kú gi simi Galiláya ní kpa útúye do kací Yoséfa gi sí bi íri, zíye lúru miótoa cú kí komoyé.

⁵⁶Simi bi otoonzóní bi go ní, zí kará ga gére née ndá'bayé 'be, yémeómo s̄'bu mindonyo kpá kí ngíti géyi kágá e mbá nzíyiyé zíye ndísiyé kí gi zía otoní née úndru lorú 'bi Sílí 'bi 'Dówúro.

Lúka 24

Yésu urú gi simi umbu

(Lúru kpá Matáyo 28:1-10, Máriko 16:1-8, Yiwáni 20:1-10)

¹Nda go akpa kí sí ndóndó simi sílí gi do kací Sílí 'bi 'Dówúro, zí kará ga gére née 'dí'bi s̄'bu mindonyo ga bi yemeomoní yéé ní ndéré ḱe sí bi.

²Niyí ógu íri ní, gb̄r̄gb̄ oyóní tutú gi tara mbotu bi go.

³Geré zíye ólúye simi gu, lurúní bi káa ní, umbu Ngére Yésu ndaá 'bi enéé lolu wá, zí tarayé ídr̄ne mbá mīdr̄í.

⁴Niyí aka cikí ndísi sómúló'bó ledre née yá, zí ya'dá e gb̄re mbá kí bikenyí bongó gindri gindri royé ólúógu tóroyé kenée.

⁵Zí kará ga gére née líyiyé, zíye ési doyé mbá bi gi zí nḡri. Zí ya'dá ga gére née úku ledre kídí, “Ndísisé gámásó'do 'yi bi ni tr̄dr̄í ní dongará umbu e gi ro 'di?

⁶Ndaá 'bi ené lolu ona wá, urú yí ené go. Ledre kóo uku zíse simi káṅgá bi Galiláya ní ndaá lígì sée wá, mengì roné née ne.

⁷Uku kóo kídí, 'Ngíti géyì 'yì e niyí karanée í'bí ngbángá Owù 'bi 'Yìma'dí zí 'yì lúyú ledre e úfu wo. Nda simi ota sílì, zía úrúne.' "

⁸Geré zí kará ga gére née sómúndíki ledre kóo uku ní.

⁹Zí kará ga gére née ìnyiyé gí sí bi gí ore ngásá ndá'bayé úku ledre bi lurúní sí bi íri née zí 'yìmikása ga bi idíakání sokó do kéré ní, nda kpá kí ngíti géyì 'yì lódú kacíga ga bi ore ní.

¹⁰Kará máa ga gére née kóo Maríya gí simi owù gara bi kí ìrìné Magídála ní, nda kí ngíti a kí ìrìné Zowána, kpá kí ngíti Maríya kpí, née 'bi ené mbágá Yakóbo nda kí ngíti géyì lafúye kará e, ukuní ledre máa née ye zí 'yìmikása ga bi 'bi Yésu née.

¹¹'Yì ga gére née ṅuṅguní eyé kóo ledre bi kará ga gére née ukuní ní wá. Somúní yaá kará ga gére née ukuní yí eyé née ngbékpí ledre.

¹²Abú tí kenée ndotó, zí Pétero ìnyìné ngásáne sí bi íri, zía ndálané lúru bi simi gu, Ngére Yésu ndaá 'bi ené lolu wá. Lá bongó bi yemení wo simi a ní idíakáne simi gu. Zía ndá'bané kí ndísi sómú ledre née, owo 'di'bi mbí éyì bi mengì roné née wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yì lódú kacíne ga bi gbre ní

(Lúru kpá Mária 16:12,13)

¹³Kpá cìkì simi sílì máa née ní, zí ngíti géyì 'yì lódú kací Yésu ga bi gbre ní ìnyiyé ndéréye simi owù gara bi kí ìrìné Imawú ní. Ni méyìlì e ìnyì doa gbre gí ro mongú gara Yerusaléma.

¹⁴Simi m̀ndéréye do m̀isi'di, zíye ndísiyé kí ódroyé gí ro ledre bi mengì roné née.

¹⁵Simi bi niyí ndísi kí úkuló'bó ledre ga gére née dongaráye ní, zí Yésu ólúóguné zíye, zíye ndísi lódú m̀isi'di kéye.

¹⁶Owoní eyé bi kídí née wo ní wá, gí zía Lomo uṅuomo kóo yée née káa bi niyí ówo wo.

¹⁷Zía ndú'yú yée kídí, "Ledre máa bi ndísiyé ndéré kí úku a tí bi gáa ba ní 'bié ledre 'di?" Zíye tóroyé, zí simi komoyé ídine mbá m̀isínyine.

¹⁸Zí ngúrúyé kí ìrìné Kiliyópa úku ledre zía kídí, "Mongú ledre bi mengì roné do sílì ga ba simi Yerusaléma íri ba ówo wá ní, ógu 'bi eyí gí 'da?"

¹⁹Yésu ya zíye ní, "Bié ledre 'di?" Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née Yésu, nébi gí simi gara Nazeréta, Lomo i'bí kóo roko'bu go zía, zía ndísiné 'dodo ledre zí 'yì e kpá kí méngì m̀ingburoko ledre e, zí Lomo kí 'yìma'dí e ídíye mbá kí rokinyi gí zía.

²⁰Kara kóo ba zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kpá kí ngíti géyì m̀ingburoko 'yì ezé e í'bí ngbángá a zí akúma 'bi Róma idíní úfu wo. Do úfu wo do m̀ingbúngu kágá.

- ²¹Azé 'bi ezé kóo go kí mongú rokinyi kídí née go Kírésito kóo Lomo uku ledre kásaogụ a ní, ogụ go ị ro yómo zée Isiréle e. Éyí ndaá lolụ wá, mengi karaba simi kánǵá go 'dénýé sílì ota.
- ²²Tarazé idrì gáa ị zí ngíti géyì kará e ị dongaráze. Simi bi gáa ìnyìnì akpa kí síndóndó ndéréye sí bi ní,
- ²³niyí ógụ ịri ní, o'do máa née ndaá 'bi ené lolụ wá. Zí ngíti géyì maláyika e 'dódo royé zí kará máa ga gére née, zíye úku ledre kídí o'do máa urú yí ené.
- ²⁴Zí ngíti géyì 'yì ezé e kpá geré ìnyì ngásáye ịri, tí ma'díi ogụ ndikinì eyé wo wá.”
- ²⁵Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ówosé esé ledre wá ị zí 'di, ledre ga bi kóo nébì ukunì yée ị romá kídí Lomo ni kásaogụ a ní ílisé ngúnụgu wá ị zí 'di?”
- ²⁶Ídísé ówo a kídí Kírésito ni aka 'dó'dó zía kpá úyuné zía úrúne kí, zía ndá'balúgu roné komo ere kí mongú roko'buné.
- ²⁷Nda ị ore zí Yésu ma'dáa tónóne úku yéme ini ledre ị simi ledre ga bi kóo nébì e ukunì ị roné do éké yée simi miéké kúrú Lomo ní zíye. Tonó kí Músa nda kí yée ga bi ngíti géyì nébì e ukunì ní.
- ²⁸Simi bi nderéogunì nda go gbóo kí gara bi ya'dá ga geré niyí ndéré simi a ní, zí Yésu ídine káa zí ayí ókpó ené miókpó ní.
- ²⁹Zí ya'dá ga gére née úcuómo wo kídí, “Kadra utú go ndá lolụ ndéré wá, idízé 'dú'du kése ona togú bi ará go yá, zíyì ndéréyì.” Zí Yésu ndéréye kéye.
- ³⁰Nda go do bi éyì miánu, zí Yésu 'dí'bi ambata zía í'bí mbófo éyì zí Lomo ị roa, zía 'dewe simi a zía í'bí a zíye.
- ³¹Geré zí komo ya'dá ga gére née óngóne zíye ówo a kídí ábuwá ba yí ené Yésu ke. Zía lélíne ị zíye ị ore.
- ³²Zí ya'dá ga gére née úku ledre dengbíye kídí, “Ábuwá ledre bi gáa ndisì úku a zíze do misi'di 'dáa ní utú yeme roné do mimbé'dezé kpini ị zí kényì née.”
- ³³Geré zíye ìnyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma. Niyí ógụ ịri ní, ngítì 'yimikása ga bi sokó doa kéré ní nda kpá kí ngíti géyì 'yì e yokonì royé go mbá do bi kíé'do.
- ³⁴Kpálá bi ogunì ní, geré zí lafúye ga bi gáa ore ní, úku ledre zíye kídí, “Ma'díi, Ngere urú go 'dodo roné go za cù zí Simúna.”
- ³⁵Zí lafúye ga bi gáa gbre nda'baogunì ị simi Imawú ní kpá líkpì ledre bi mengi roné zíye do misi'di nda kpá kí wo bi simi bi 'dewe ambata ní, zíye ówoyéme wo.

Yésu olúogụ dongará 'yì lódú kacine e

(Lúru kpá Matáyo 28:16-20, Máriao 16:14-18, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yimikása~e 1:6-8)

- ³⁶Simi bi niyí aka ndisì líkpì ledre née kenée ní, ve, zí Yésu kpá olúoguné dongaraye ore. Zía úku ledre zíye kídí, “Mimbé'desé idrì mu.”

37Simi bi Yésu olúogù ve dongaráye ní, zíye líyiyé gí zía somúní 'bi eyé go kídí 'yì lárá ogù ne.

38Zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngìrì wá, ídísé ngúnḡu a kídí máúrú gí simi umbu go ma'díí.

39Lúrú aka mbiṛi ga bi simi sílìma ba kí yée ga bi ro sìndìma ní. Tàta lúrú aka romá, née tí máa ndaá 'bi ené 'yì lárá wá, 'yì lárá ndaá kí esì roné kpá kí cóngó sìminé wá.”

40Gì do kací ledre née ní, zía 'dózo sílìne zíye kí sìndìne gí ro zíye lúrú mbiṛi.

41'Yì ga gére née mbá, ledre née ni aka zíye káa zí ẗanga ní, togú Yésu urú née tí go née yá. Zía ndú'yú yée kídí, “Owú éyì miánu ni laká tí zíse ona bo?”

42Zíye í'bíogù mìlìci kénzè zía,

43zía ánu a tí dongaráye ore.

44Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí ba kpá úku ándá ledre kóo 'dá'dá ní zíse. Lorù ga bi kóo Músa ekéní yée kí nébì e kpá kí yée ga bi simi Ke'bi 'bi Dawídi e gí romá ní niyí méngì royé mbá.”

45Zía sáká 'yì ené ga gére née gí ro zíye ówoyème ini ledre gí simi ledre ga bi ekéní gí roné simi miéké kúrú Lomo ní.

46Ba ledre bi ekéní ní kídí, “Kírésìto ni 'dó'dó zía úyuné, nda simi sílì ota zía úrúne gí simi umbu.

47Ngítì a nda 'bi ené kídí 'yì ené e niyí tónó gí simi Yerusaléma ndéré kí úku bilámá sanda ené zí 'yìma'dí e mbá idíní ótoómo méngì bisinyí ledre zíye ngúnḡu ledre 'bi Lomo gí ro zíye ómoyé.

48Sée 'yìmikása amá e ásá 'dókó ledre máa ga ba se kídí ledre ga bi méngìní royé zíma ba niyí ma'díí ledre e.

49Ídísé ówo a kídí 'Dówù Lomo kóo Babá uku ledre a gí ro í'bí a zíse káa do sáká éyì ní, mááyí go ndéré kásaógù a. Tí lá ídísé aka ndìsì simi Yerusaléma ona zí sáká éyì née ógùnè káa do roko'bu zíse té kí.”

Yésu nda'ba komo ere

(Lúrú kpá Máriko 16:19,20, Moko 'bi 'yìmikása~e 1:9-11)

50Zí Yésu 'dí'bi yée zíye olúóguyé gí simi Yerusaléma gí ore ndéréye simi ngítì owù gara kí ìrìné Beteníya. Simi bi oguní ìri ní, zía síkpì sílìne 'dága í'bí úndru zíye.

51Ngbúrù simi bi ni ndìsì ìni ini zí Lomo kí í'bí úndru ní, yóó zía ndá'balúgu roné komo ere.

52Zíye óto úndrua ore, zíye nda ìnyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma kí mongú rokinyi.

⁵³Kací kadra mbá, zíye ndísi ndéréye sími 'Díci' 'bí Lomo íni ini zí Lomo.

Yiwáni

Yiwáni 1

Yésu ni Ledre

- 1** Simi bi koo Lomo otoogu aka do sogo kangá ba wá ní, Ledre ni koo kú goó bo 'desí, niyí koo kí Lomo do bi k'íé'do. Ni kpá Lomo bi k'íé'do née.
- 2** Ni kú kí Lomo do bi k'íé'do 'dá'dá Lomo otoogu aka koo do sogo kangá ba wá.
- 3** Ledre otoogu éyí ga bi do sogo kangá ba za mbá ne. Éyí bi k'íé'do káa yaá otoogu ne wá ní ndaá.
- 4** Ledre ma'dáa ni yí ené ne tridri, zí tridri máa née nda ídine zí 'yima'dí e káa do bimióngó.
- 5** Tridri máa née ogu ne káa do bimióngó zí 'yima'dí e, mituluru utúasá 'dútu a wá.
- 6** Née ní, zí Lomo koo kásaogu ngiti o'do iria Yiwáni, ni 'yi í'bí babatiza zí 'yi e.
- 7** Yiwáni ma'dáa Lomo kasaogu wo 'dodo ledre gi ro bimióngó zí 'yima'dí e gi do bi zíye ngungu a.
- 8** Yiwáni ma'dáa ndaá 'bi ené ne bimióngó máa née ne wá, ogu 'bi ené lá 'dodo ledre zí 'yima'dí e gi ro bimióngó ma'dáa.
- 9** Yi bi ni mbigí bimióngó zí 'yima'dí e ní, ni go ógu zí 'yima'dí e do sogo kangá.
- 10** Abú Lomo otoogu 'yima'dí e do sogo kangá ba kpuru gi simi roko'bu 'bi bimióngó yá, simi bi bimióngó ogu nda ndisi dongará 'yima'dí e do sogo kangá ní, owoní eyé lolu koo bi kídí née wo ní wá.
- 11** Ti bi ogu dongará 'yima'dí e do sogo kangá ní, fi, 'yi ené e asini yi eyé gi roa fú lá miási.
- 12** Bi nda kenée ní, zí 'yi bi ni bimióngó née nda yi ené mengi bilamá ledre zí 'yi máa yée ga bi ngunguni ledre ené go ní, zíye idíye mbigí owú ga bi 'bi Lomo ní.
- 13** Ndaá bi ya kídí Lomo ndikiogu yée káa zí bi 'yima'dí e ndisiní ndíki owú e ní wá. Lomo 'di'bi yée káa do owú 'bi ené e, yi ené kaci miyeme ledre ené 'bi Lomo.
- 14** Zí 'yi bi ndisiní ndólo wo Ledre bi koo niyí kú kí Lomo komo ere ní, ógu ndisiné dongaráze 'yima'dí e do sogo kangá, gi zía oto 'búze go kngaya. Zée 'yimikása ené e, owoyemezé roko'bu a go bilámáne kídí roko'bu 'bi bikéri Owú 'bi Lomo ogu go gi zí 'Buné kí ma'dii ledre kpá kí bilamá mimengi ledre do sogo kangá.
- 15** Née 'yi bi koo Yiwáni 'yi Babatizi 'yi e uku ledre a kídí "Ngiti mongu 'yi ni bo ni ógu gi do kacine roko'bu a kí mimengi ledre ené e mbá romoní do 'bi ené 'bi Yiwáni go ní. Romo doné gi zía ni yi ené koo kú bo 'desí."

16Zée 'yi ga bi ɲuɲuzé ledre 'bi mongú 'yi máa née go ní, azé go kí mongú rokinyi kací kadra mbá gí zí bilámá ledre ga bi mengi yée zíze kí úndru bi i'bí zíze odu a ndaá ní.

17Ni tí kenée ma'díi, gí zía Lomo i'bíogú ené kóo zí Músa lá duú lorú idí éké a zíze 'yima'dí e wá. Kasaogu za cú Kírésito Yésu ógu 'dódoyéme mis'i'di bi née ni yómo zée do a ní zíze.

18'Yi bi yaá lurú Lomo go kí komoné ní ndaá. Lá duú bikérí Owú 'bi Lomo, bi niyí kí 'Buné kíé'do ní, ogú ne 'dódoyéme Lomo zíze.

Yúda e ndu'yúni Yiwáni Babatíza

(Matáyo 3:1-12, Máriko 1:1-8, Lúka 3:15-17)

19Kadra kíé'do zí mingburoko 'yi ga bi 'bi Yúda ga bi simi Yerusaléma ní ɲnyiyé kása ngíti géyi 'yi e gí simi kufú 'yi ga bi ndoloní yée Lévi e ní kpá kí ngíti géyi 'yi 'dáná éyí e zí Lomo kídí, idíní ndéré ndú'yú Yiwáni, togú ni tí ma'díi Kírésito 'yi yómo 'yi e bi yée ndišiní óto komoyé kací a ba yá?

20Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye fúo kídí, “Íi, mándá 'bi amá Kírésito wá.”

21Zíye ndú'yúlúgu wo kídí, “Sara bi née ní, áyí nda go náambi? O'do bi ni nébi kí ɲriné Ilíya ní?” Zí Yiwáni kpá úkulúgu ledre kídí, “Íi, mándá 'bi amá Ilíya wá.” Mingburoko 'yi ga gére née ya zía ní, “Áyí nda go náambi, ngúru nébi bi Lomo kasaogu wo ne ní?” Yiwáni ya zíye ní, “Mándá 'bi amá kpá ngúru nébi bi Lomo kasaogu ne ní wá.”

22Mingburoko 'yi ga gére née ya zí Yiwáni ní bilámáne. Bi goó kenée ní, úku aka nda mbigí ledre gí royí zíze gí do bi zíze ndá'bazé úku a zí mingburoko 'yi ezé ga bi kasaní zée zíyi ba.

23Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Mááyí ba 'yi bi kóo nébi Isáya uku ledre a 'desí kídí, 'yi ni karanée ndísi ótrú ledre zí 'yi e simi súwú kídí, “Yémeómosé mis'i'di mu nzíyiné zí Ngére, idísé 'dózo yéme mis'i'di zía.’ ”

24Zí ngíti géyi Farusáyo ga bi niyí dongará mingburoko 'yi ga bi Yúda e kasaní yée ndéré ndú'yú Yiwáni ní,

25” ɲnyiyé ndú'yú Yiwáni kídí, sara togú bi ndá Kírésito wá, ndá kpá nébi bi kí ɲriné Ilíya ní wá, ndá kpá ngúru nébi bi Lomo kasaogu ní wá ní, ambi i'bí nda roko'bu zíyi, zíyi ndísiyí méngi babatíza kée zí 'yi e ní ne?”

26Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Mándísi méngi 'bi amá lá duú babatíza bi kí iní ní. 'Yi ni bo dongaráse, tí lá ówosé esé wo wá.

27Née mongú 'yi bi kóo máúku ledre a kídí, ni ógu gí do kacíma ní. Máútúásá gbawá ndísi méngi moko zía do bilámá mis'i'diné káa zí bi ili ní.”

28Ledre máa née mengi kóo roné simi gara Beteníya sága mongú ngburu bi Yeredéne kí'dí bi kóo Yiwáni ndísi bábátízí 'yi e ní.

Yésu Owú Kábíríkí 'bì Lomo

²⁹Nda káa zí kílón dó a nées, zí Yiwáni lúrúndíki Yésu ni go ndísi ógú m'ídí zíye. Zí Yiwáni ma'dáa ñnyiné úku ledre zí 'yì ga bì cigíne ore ní kídí, “Lúrúsé aka o'do bì ni ndísi ógú gí 'dáa ba, nées Owú Kábíríkí bì Lomo kasaogú wo zía ógú 'dí'bióyó lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e ní.”

³⁰Nées 'yì bì máúku ledre a zíse kídí ni ógú gí do kacíma, roko'bu ledre ené romo do 'bì amá go kíngaya gí zía ni yí ené kóo kú go bo 'desí ní.

³¹Máówoyéme amá aka kóo wo 'dá'dá kpá wá, nda té sìmí bì mándísi bábátízí sée ní. Ábuwá Lomo yeme ledre nées kenées zíma gí ro zíma ndísimá bábátízí sée Isiréle e kí iní gí ro 'dódoyéme wo zíse.

³²Yiwáni uku kóo ledre gí roa kídí, “Sìmí bì kóo mándísi bábátízí wo zí 'Dówú Lomo ógúné gí komo ere doa káa zí kírikó'do ní.

³³Nda té zí Lomo bì kasa máa ndísi méngí babatíza zí 'yì e ní úku ledre a kídí, “Yì bì lúru 'Dówú Lomo ógú doa káa zí kírikó'do nées ní, nées wo bì ni bábátízí 'yì e kí roko'bu 'bì 'Dówú Lomo ní.’

³⁴Máúku zíse ma'díi, o'do nées máówoyéme nda wo go, ni mbigí Owú 'bì Lomo.”

Mizefí 'yì ga bì lodúní kací Yésu ní

³⁵Gí do kací ledre nées, nda sìmí ngítí sílì kpí, Yiwáni niyí go ndísi tóro kí 'yì lódú kacíne e gbre.

³⁶Zía lúrúndíki Yésu kí ndéré 'dəcí bì gbála. Zía ñnyiné úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére nées kídí, “Lúrúsé aka o'do bì 'dáa, nées Owú Kábíríkí bì Lomo kasaogú gí ro úyuné do bì kací 'yìma'dí e ní.”

³⁷Sìmí bì 'yì lódú kací Yiwáni uwúní ledre bì Yiwáni uku zíye kenées ní, zíye ñnyiyé gbrengrá ndéréye lódú kací Yésu.

³⁸Zí Yésu lúrúndíki yée do kacíne. Zía ndú'yú yée kídí, “Ílisé 'di?” Zí ya'dá ga gére nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Yì 'dódo ledre ndísi ndísi 'da?”

³⁹Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ógúsé mu ndéré ówo bì ndísimá.” Zíye ndéréóguyé do bì bì Yésu ndísi doa ní. Zíye ndísiónzó ngítí kadra nées teké zí Yésu íri, gí zía ndikíní kóo nées nda go kí kadra tagá éyí 'bì sındí kadra eso.

⁴⁰Ngúru 'yì gí dongará ya'dá ga bì gbre uwúní ledre bì Yiwáni uku zíye, zíye ñnyiyé ndéréye lódú kací Yésu ní, ni Andiríya, lúndu Simúna Pétero.

⁴¹Sìmí bì nda'baogúní gí zí Yésu girí ní, geré zí Andiríya ndéréókpóne úku ledre zí lúnduné Simúna Pétero kídí, “Ndikizé Masíya go.” Ledre gí sìmí ndóló bì Masíya nées kídí Kírésito, nées wo bì Lomo kasaogú wo káa do 'yì yómo 'yì e ní.

⁴²Zí Andiríya 'díyíóto lúnduné Simúna Pétero zí Yésu íri. Zí Yésu lúru Simúna cii, zía úku ledre zí Simúna kídí, “Máówo yíi bú, áyí wotí Yiwáni. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, míkánda ñnyí ni go Pétero.” Ini ledre gí sìmí a kídí, “Tutú.”

⁴³Nda simi ngíti sílí, gɛ do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu ɛnyiné ndéréne simi káŋgá bi Galiláya ní. Zíye ndíkíye íri kí ngíti o'do kí ɛriné Phílipo. Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Máíli zíyí ídíyí 'yí lódú kacíma Phílipo.”

⁴⁴Phílipo ma'dáa ni kpá gɛ simi Beteseyída, gara bi Andiríya kí lúnduné Pétero niyí gɛ simiá ní.

⁴⁵Zí Phílipo ndéréne ndíki ngíti ezené kí ɛriné Nataníyele zía úku ledre zía kídí, “Nataníyele, o'do bi kí ɛriné Yésu, wotí Yoséfa bi simi Nazeréta bi kóo Músa kí ngíti géyí nébì e ekéní ledre a simi búkú 'bi lorú ní, ndikizé wo go.”

⁴⁶Zí Nataníyele úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Óo, éyí 'be kpá Nazeréta zí bilámá ledre méngí roné simi a?” Phílipo ya zía ní, “Ndá ítí kangú wá, nderézé mu kéyí, zíyí lúru wo za cú kí komoyí.”

⁴⁷Simi bi Nataníyele ogú go gbóo ro Yésu ní, zí Yésu úku ledre gɛ roa kídí, “O'do ba ni mbigí Isiréle, bisinyí sómú ledre ndaá do mimbé'de a wá.”

⁴⁸Zí Nataníyele úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yí, ówo máa 'da, bi zíyí úku ledre gɛ romá kenée ní.” Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Málúru yí go simi bi gáa áyí ndísi 'dówúroyí sí kágá íri, 'dá'dá Phílipo ndólo aka yí wá ní.”

⁴⁹Gɛ zí ledre bi Yésu uku kenée ní, geré zí Nataníyele úku ledre fúo zí Yésu kídí, “Yí 'dódo ledre áyí mbigí Owú 'bi Lomo ma'dí, Ngére do kúfúze Isiréle za mbá.”

⁵⁰Yésu ya zía ní, ɛgúŋgu ledremá née lá gɛ zí ledre bi máúku máyá málúru ndíki yí kí 'dówúroyí sí kágá ní? Togú kenée yá, áyí lúru tú'dú mɛngburoko ledre e gɛ zí wo née.

⁵¹Zí Yésu kpá fú úku yata ledre zí Nataníyele kídí, “Ásé karanée lúru ere likpíní go fúo káa zí mbotú ní. Máa Owú 'bi 'Yíma'dí zíma ídíma dongará ere kí do sogo káŋgá káa zí 'bé'bé ní zí maláyika e ndísi ékíóguyé gɛ doa bi kpá kí ékílúgu royé 'dága komo ere.”

Yiwáni 2

Yésu oyólo'bó iní káa do le'yí kóró simi Kána

¹Sílí gbre gɛ do kací a bi Yésu ndolo Phílipo e kí Nataníyele káa do 'yí lódú kacíne e ní, zí ngíti 'yí méngí ayímbi 'bi ófú ro'yí 'be 'bi ené simi Kána, ngíti owú gara simi Galiláya. Maríya mbágá Yésu ni kóo kpá simi ayímbi máa née íri.

²Ndoloní kóo kpá Yésu kí 'yí lódú kacíne e simi ayímbi máa née íri.

³Yí e niyí ídí kée ní, le'yí kóró ɛkú go. Zí Maríya ɛnyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Bí áyí lúru a ba ní le'yí ɛkú yí ené go, éyí bi zí 'yí éwé a ní ndaá lolú wá.”

⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zí mbágáne kídí, “Mamá, ba ndaá aka sɛndí kadra bi zíma 'dódo roko'bumá simi a zí 'yí e ní wá.”

⁵Nda gɛ ore, zí Maríya ma'dáa ɛnyiné úku ledre zí 'yí 'bi moko ga bi ore ní kídí, “Togú uku ledre go zíse yá, ídíse méngí 'duo wo.”

⁶Mingburoko ndoko iní niyí kóo kírí née inyi doa kérí (6) ndişiní ingi'dúcu yée kí iní gi ro do ndişí méngi moko e kpá kí lúgu éyí e kíe kací ondú 'bì Yúda e. Pheṛé máa ga gére née kacíye kékíé'do mbá bikéṛíye ndişí 'dí'bi kúkú e cí kérí a (20) togú wá, cí kérí a doa sokó (30).

⁷Zí Yésu inyiné úku ledre zí 'yi 'bì moko ga gére née kídí, “Ndírí'dúcusé aka ndoko iní ga gére née mu kí iní.” Zí 'yi 'bì moko ga gére née tí méngi a kenée, zíye ingi 'dúcu pheṛé ga gére née 'bé.

⁸Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Íngisé iní máa ga gére née mu ndéré kíe zí 'yi bì ndişí lúru bi kací 'yi e ní.” Zí 'yi 'bì moko ga gére née méngi a tí kenée.

⁹Zí 'yi lúru bi kací 'yi e 'dí'bi iní née éwéúzu a. Símì bì ewéuzu ní, oyólo'bó yí ené roné go le'yí kóró, inyiromo nda kpá go do le'yí bì ewéní 'dá'dá ore ní mbá. Owo bi bì oguní kí bikinyi le'yí née gi doa ní wá, 'yi 'bì moko ga bì oguní kíe ní owoní dudu ye. Geré zí 'yi lúru bi kací 'yi e née inyiné ndólo mǐngí ayímbi,

¹⁰do úku ledre zía kídí, “Méngisé bì káa ledre 'di? Ásé aka gáa í'bíogú mbigí le'yí zí 'yi e 'dá'dá kí, káa zí bì legbe ndişizé méngi a ní abú ásé nda í'bíogú iní a gi 'dá'ba yá ndaá káa do ledre wá, née 'yi e lerení go.”

¹¹Née mizefi mongú ledre bì Yésu mengi wo bì gbékpí 'yi utúasá méngi a wá, oyólo'bó iní káa do le'yí simi Kána owú gara simi bì Galiláya ní. Simi sǐndí kadra máa bì kóo née ní, zí tú'dú 'yi e ówo a mbá kídí ni kí roko'bu ledre e zíne. Gi zí kényi née, zí 'yi lódú kacíga nda ngunṅu ledre a za kíngaya.

¹²Simi bì ayímbi utú nda go ní, zí Yésu iniyé kí mbágáne kí lúnduné e nda kpá kí 'yi lódú kacíne e ndéré ndişiyé simi ngíti owú gara kí iriné Kapáranawúma kí owú sílí cúku'dée.

Yésu ogóbayi 'yi e

(Matáyo 21:12-13, Máriko 11:15-17, Lúka 19:45-46)

¹³Simi bì ngítí sílí 'bì Ayímbi 'bì Yúda e bì ndişiní ndóló a Umbuokpóidíaká go lá cúku'dée gi ro zía tónóne ní, zí Yésu inyiné kí 'yi lódú kacíne e ndéréye simi Yerusaléma.

¹⁴Simi bì oguní iri ní, geré zíye ndéréokpóye do ligá mongú 'Díci 'bì Lomo. Niyí ogu iri ní, ngíti géyi 'yi e niyí go ndişí úgúoyó íti e, kábiriiki e kpá kí amámu e zí lafúye gi ro do ndişí 'dáná éyí kíe zí Lomo. Ngíti géyi 'yi oguní 'bì eyé kí kési e ndişí kí óyóló'bó yée.

¹⁵Zí ledre bì 'yi ga gére ndişiní méngi a née sínyíne ro Yésu, zía 'dí'bi sí'dí bì kí mirásáne ní ndişiné ócò bayi 'yi ga gére née kpá kí bangá eyé ga gére née kíe do ligá 'Díci 'bì Lomo. Zía síkpi tarabíza ga bì 'yi óyóló'bó kési e ndişiní óyóló'bó kési eyé e doyé ní do ítríónzó yée kpukpukpu bi, zí kési eyé ga gére née báiyé faa bi.

16Zíá ndéréne úku ledre zí yée ga bi ndịsiní úgúoyó amámu e ní kídí, “Dí'bióyósé yí esé ga gére née gí ore mu káa zí bi mááyí úku a ba. Ndásé óyóló'bó 'Díjí bi 'yí e ndịsiní ógụ ini ini sìmí a zí Babá ní káa do sùu wá.”

17Sìmí bi 'yí lódú kací Yésu lurúní ledre ga bi Yésu menjí yée gí ro 'Díjí 'bi Lomo kenée ní, geré zíye sómúndíki ledre bi kóo ngére Dawídí uku wo do éké a sìmí miéké kúrú Lomo kídí, “Lomo, 'bú 'díjí eyí ofu domá go.”

18Zí ledre bi Yésu menjí gí ro 'Díjí 'bi Lomo née sínýíne ro m̀ngburoko 'yí ga bi 'bi Yúda e ní. Zíye óguyé útúye do Yésu kí ledre kídí, “Éyí bi ménjí kényí gí zía kenée ní 'dí? Togú kenée yá, ménjíógụ aka ngíti mongú ledre cakaba, wo bi kí roko'buné ní gí ro zíze ówo a kídí ma'díi Lomo kasaogu yí ne.”

19Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yúda ga gére née kídí, “Togú ílisé ówo roko'bumá, ndúrúse aka mongú 'Díjí 'bi Lomo née mbá bi, mááyí úbúlúgu a dụn sìmí sílí ota.”

20Zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Úu, úku née ledre? 'Díjí 'bi Lomo bi sìmíbi nderé do 'yí e kí úbú a 'dényé cí gbre doa ñnyí doa kéré (46) ní, yá togú ndurúní yá née ñ úbúlúgu a dụn sìmí sílí ota (3)?”

21Yésu uku ené née ledre 'Díjí 'bi Lomo wá, uku yí ené née ledrené.

22Sìmí bi úrú gí sìmí umbu ní, geré zí 'yí lódú kacíga sómúndíki ledre bi kóo uku ní. Gí zí kényí née, zí 'yí lódú kacíga ngúngu ledre ga bi miékéye sìmí miéké kúrú Lomo kpá kí ngíti géyí ledre ga bi Yésu ma'dáa uku yée ní.

23Sìmí bi kóo Yésu ñyí sìmí Yerusaléma ní, sìmí Ayímbi 'bi Umbuokpó, zí Yésu ma'dáa kóo ndịsiné ménjí t́'dú m̀ngburoko ledre e íri. Gí zí kényí née, zí t́'dú 'yí e ngúngu ledre a ma'díi.

24Tí lá Yésu ma'dáa ili ené kóo ménjí kényí kací misómú ledre 'bi 'yí e wá gí zía owo bú mimbé'deyé ndáá bilámáne wá.

25Yésu ma'dáa ili ené zí 'yíma'dí úku ledre 'yíma'dí zíne wá gí zía owo yí ené bisinyí misómú ledre 'bi 'yíma'dí e mbá bú.

Yiwáni 3

Yésu 'dodo ledre 'bi Lomo zí Nìkodímo

1Ngíti o'do ñ kóo bo ñrĩa Nìkodímo, ñ ngúru 'yí gí dongará 'yí ga bi ndịsiní ndólo yée Farúsáyo e ní, ñ kpá ngúru mongú 'yí 'bi Yúda e.

2Sìmí ngíti sílí, zía lolóné kí ndulú ndéréne úku ledre zí Yésu kídí, “Yí 'dodo ledre, zée Isiréle e za mbá owozé go bú kídí Lomo kasaogu yí ené yí ne ógụ 'dodo ledre ené. Owozé gí zía éyí ga bi ndịsì ménjí yée ní, gbékpí 'yí utúasá ené ménjí yée wá 'búo togú 'yí bi Lomo i'bí roko'bú ledre máa née go zía ní.”

3Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Máúku zíyí ma'díi, togú 'yí ili gí ro zíne ógúné 'be 'bi Lomo yá, idíní ndíkiógu wo m̀kándané kí.”

- ⁴Nìkodìmo ya zí Yésù ní, “Ledre máa née nì méngì roné kenée née láráa káa be 'di? Bì mááyí nda kpá go mongúma káa zí ba, mááyí ólúlúgu romá sìmì mbágáma do ndíkiógu máa kpá mìkándané née lárá a káa be 'di?”
- ⁵Yésù ya, “Máúku zíyì ma'díi Nìkodìmo, togú ndikioguní 'yì mìkándané kí 'Dówù Lomo kpá kí iní wá yá, utúasá ógu 'be 'bì Lomo wá.
- ⁶'Yì máa wo bì ndikiogu wo lá m̀ndíkiógu do sogo káṅgá ba ní, m̀m̀m̀ng̀ì ledre ené nì dùỳ 'bì 'yìma'dí e. 'Yì máa wo bì 'Dówù Lomo ndikiogu wo go mìkándané ní, nì go m̀big̀ì 'yì bì 'bì Lomo ní.
- ⁷Zí Yésù kpá úku ngíti ledre zía kídí, ‘Nìkodìmo, ndá ónzó komoyí g̀ì zí ledre bì máúku máyá 'Dówù Lomo idí ndíkiógu 'yìma'dí e mìkándané ní wá.’
- ⁸'Yì bì ndikioguní wo go mìkándané ní, m̀m̀m̀ng̀ì ledre ené gbékpí 'yì e utúasání eyé ówo a wá g̀ì zía 'Dówù Lomo ndìsì úkuí'bí yée zía ne. Cé káa zí sílì bì 'yì e uwúní lá gboṛu a lurúní roa wá ní.”
- ⁹Nìkodìmo ya zí Yésù ní, “Ledre máa née nì nda kú méngì roné née kenée lárá a káa be 'di?”
- ¹⁰Yésù ya zí Nìkodìmo ní, “Bì áyí ba tí mongú 'yì, ndìsì 'dódo ledre zí lafúyì e Isiréle yì ní, sara ówo ini ledre g̀ì sìmì ledre née wá g̀ì zí 'di?
- ¹¹Máúku zíyì ma'díi Nìkodìmo, ledre ga bì za mbá ndìsìzè úku yée zise Yúda e ní, niyí za mbá ma'díi ledre e g̀ì zía lurúzè ledre máa ga gère née go za cù kí komozé. Tí lá ílisé esé ṅ̀ṅ̀ṅ̀gu yée wá.
- ¹²Lúru aka Nìkodìmo, m̀nd̀s̀s̀ì úku ledre zise ótoásá a kí éyí ga bì do sogo káṅgá ona ní, útúasásé esé ówoyème ini ledre g̀ì sìmì a wá. Sara togú máúku zise lá dùỳ ledre ga bì 'bì Lomo komo ere ní, ásé ṅ̀ṅ̀ṅ̀gu a, f̀i, ṅ̀ṅ̀ṅ̀s̀é esé e wá.
- ¹³'Yì bì ogu go g̀ì komo ere zía ówoyème ledre ga bì íri ní ndaá, tí lá dùỳ máa bì Owù 'bì 'Yìma'dí ní.
- ¹⁴Máa Owù 'bì 'Yìma'dí, máúku zise, káa zí bì koo Músa yeme lílì kámá zía phéphéngéřì a ro kágá s̀kp̀ì a k̀é 'dága ní, niyí karanée phéphéngéřì máa ro kágá do s̀kp̀ì máa kpá kenée,
- ¹⁵g̀ì ro 'yì bì ṅ̀ṅ̀ṅ̀gu ledremá go ní zía ídine kí tr̀dr̀ bì za f̀í ní.
- ¹⁶” G̀ì zía 'yìma'dí e do sogo káṅgá za mbá Lomo oto 'búye go kíngaya, zía ínyìné kásaógu bìkérí Owù 'bì ené ógu úyuné g̀ì royé. Yaá 'yì bì ṅ̀ṅ̀ṅ̀gu ledre a go ní uyu wá, nì idí tr̀dr̀iné za f̀í.
- ¹⁷Lomo kasaogu ené bìkérí Owù 'bì ené née g̀ì ro zía óguné 'decì ngbanga 'yìma'dí e wá. Kasaogu wo g̀ì ro zía óguné yómo 'yìma'dí e.
- ¹⁸'Yì bì ṅ̀ṅ̀ṅ̀gu ledre bìkérí Owù 'bì Lomo née go ní, Lomo 'decì ené ngbanga roa bisinyíne wá. 'Yì máa wo bì ṅ̀ṅ̀ṅ̀gu ledre Owù 'bì Lomo née wá ní, Lomo 'decì ngbanga roa go 'desí.

¹⁹Lomo kasaogụ owụ 'bì ené kí bilámá 'dódo ledre, zí bilámá 'dódo ledre máa née ídíne zí 'yìma'dí e káa zí bimíòngó ní. 'Yìma'dí e asiní nda yí eyé gí ro bimíòngó née miási gí zía míméngì ledre eyé nì yí ené mbá bisinyíne.

²⁰Bisinyí ledre nì yí ené káa zí mītūlurū ní. 'Yì ga bì ndìshíní méngì bisinyí ledre ní sogóní yí eyé bimíòngó mìsógó káa bì bimíòngó nì 'dódoógù bisinyí ledre eyé ke.

²¹'Yì máa wo bì ndìshì méngì yí ené dujù bilámá ledre ní, nì yí ené sìmi bimíòngó. 'Yì e nìyí ìnyì mbá ówo bilámá míméngì ledre ené zíye ndìshiyé úku a kídí, ma'díi, 'yì ba ndìshì méngì ledre bì Lomo ili ní.”

Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e uku ledre Yésù

²²Gí do kací ledre máa wo née ní, zí Yésù ìnyiyé kí 'yì lódù kacíne e gí sìmi Yerusaléma ndéréye sìmi kángá bì Yudáya ní. Zíye ndìshiyé 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e. 'Yì máa yée ga bì ñgununí go ní, zía ndìshíné kí bábátízí yée.

²³Sìmi sīndí kadra máa bì kóo née ní, Yiwáni nì kóo ore sìmi ngíti owù bi kí ìrìné Ayinóno gbóo kí ngíti owù bi kí ìrìné Salíma ndìshì bábátízí 'yì e. Gí zía mongù iní nì kóo bo ore utúasá go gí ro bábátízí tǔ'dù 'yì e sìmi a.

²⁴Ledre máa née ndìshì kóo méngì roné née sìmi bì kóo ngará ngére Eróde Andipá onzó aka kóo Yiwáni ma'dáa sìmi sígìni wá ní.

²⁵Zí ngíti o'do gí dongará Yúda e óguné zíye ndìshiyé ítí kangú dongaráye kí 'yì ga bì 'yì lódù kací Yiwáni ní gí ro ledre 'bì ídí 'yì drá do komo Lomo.

²⁶Sìmi bì 'yì lódù kací Yiwáni uwúní ledre bì o'do née uku zíye kenée ní, zíye ìnyiyé ndéréye ndú'yú Yiwáni kídí, “'Yì 'dódo ledre, o'do bì kóo Yésù ndìshizé kéye sága Yeredéne 'dáa, bì zíyì úku yéme ledre gí roa ní, uwúze yaá nì nda yí ené ìri go kpá ndìshì bábátízí 'yì e, tǔ'dù 'yì e nìyí nda yí eyé go ndìshì ndéré zía ìri gí ro babatíza.”

²⁷Zí Yiwáni úkulúgu ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “'Fì, bì ndaá sínyí rosé wá. O'do née méngì ené ledre née lá kí roné wá, Lomo i'bí roko'bu ledre née ne zía.

²⁸Máúku kóo ledre zíse go fúo kídí, ‘Mándá 'bì amá Kírésito wá. Mándìshì lá yémeómo 'yì e nzíyiyé zí 'yì yómo 'yì e ma'dáa.’

²⁹Máúku zíse, máa Yiwáni, mááyí 'bì amá lá mìsanda. Káa zí bì ówosé bú togù 'yì ili ófù kára yá, nì kása mìsanda 'dá'dá gí ro yéme mìsi'di ledre kára máa née ní. Mìsanda née nì ídí kí mongù rokinyi kí lúrú o'do 'bì kára née 'be 'bì towúga ìri sìmi sīndí kadra 'bì íbì lafa. Máa Yiwáni, mááyí go kí mongù rokinyi gí zía 'yì bì mándìshì yémeómo 'yì e zía ní ogù go.”

³⁰Utúasá miútúasá zí ledre Yésù ídíne ne owóowó, ndaá zí ledremá ídíne ne owóowó zí 'yìma'dí e wá.

³¹Gí zía bì Yésù ogù 'bì ené cù gí komo ere, Lomo kasa wo ne ní, nì ndìshì 'dódo zí 'yì e mbigí ledre bì gí zí Lomo ní. Máa Yiwáni, mááyí 'bì amá 'yìma'dí, 'bì amá

mì'dódo ledre ni ndéré 'díyì roné kací miméngì ledre 'bì 'yìma'dí e. Dụwọ wo bì Lomo kasaogụ wo gị komo ere ní, roko'bụa romo ne.

³²Nì ndịsị 'dódo 'bì ené zí 'yìma'dí e za cù ledre bì lurú kí komoné, zía úwú a kpá za cù kí mbílíne gị tara Lomo ní. Ledre ga bì ndịsị 'dódo yéé née mbá, tų'dụ 'yìma'dí e iliní eyé ụgụngụ a wá.

³³Togú 'yì ụgụngụ ledre ga bì Yésu ndịsị 'dódo yéé née go yá, 'yì máa née ụgụngụ kpá go kídí Lomo kasaogụ wo ne.

³⁴Ndịsị 'dódo mbigí ledre ga gére née kenée gị zía Lomo kasaogụ wo ne. Lomo ma'dáa i'bí roko'bụ 'bì 'Dówúne go zía.

³⁵Lomo otoomo ledre ené e za mbá zí Owú 'bì ené máa née gị zía oto 'bú Owú ma'dáa go kígaya.

³⁶'Yì máa wo bì ụgụngụ ledre Owú máa née go ní, uyu wá ni ídí kí trịdrị bì za fí ní. 'Yì máa wo bì ni ási miási ụgụngụ ledre Owú máa née wá ní, utúasá ndíki trịdrị bì za fí ní gị zí Lomo wá. Lomo 'decì ngbanga go roa 'desí.

Yiwáni 4

Yésu uku ledre e zí nyí 'yì 'bì Samáriya

¹Zí Farusáyo e úwú ledre kídí, 'yì lódú kací Yésu ndịsini nda go ógụ eyé zí Yésu gị ro babatíza rómo do 'bì Yiwáni.

²Abú tų'dụ 'yì e ndịsini ndéré zí Yésu gị ro babatíza yá ní, i'bí ené babatíza zíye ne wá. 'Yì lódú kacíga ndịsini yì eyé íbì babatíza ye.

³Sìmi bì Yésu owo kídí Farusáyo owoní go ya tų'dụ 'yì e ndịsini nda go ndéré zíne ní, zía ñnyì ené gị sìmi kàngá bì Yudáya ní gị ore ndá'balúgu roné sìmi kàngá bì Galiláya ní.

⁴Sìmi mindá'ba a sìmi Galiláya, nderé kpurú gị sìmi kàngá bì Samáriya ní.

⁵Sìmi bì nderéogụ sìmi Samáriya ní, zía ndéréókponé sìmi ngíti owú gara 'bì Samáriya bì kí iriné Sakára gbóo kí bì kóo Yakóbo ndịsị ndịsị doa, zía ótoómo a zí owú 'bì ené Yoséfa ní.

⁶Dawú bì kóo Yakóbo iciomo ní ni kóo kpá bo ore. Sìmi bì Yésu oguní do 'dawú née ore ní, zía 'dówúroné do 'dawú máa née kírí née gị zí kúrú 'bì ngbángbá ndéré. Née kóo kí yana kadra sìmi sịndí kadra sokó doa gbre.

⁷Ndịsị aka kpá lá ca, geré zí ngíti kára nyí 'yì 'bì Samáriya óguné ñngi iní ené. Zí Yésu úku ledre zí kára máa née kídí, “Áko, sáká aka máa kí iní miéwé”

⁸Sìmi sịndí kadra máa bì kóo née ní, 'yì lódú kacíga nderení go mbá úgú éyí miánu zíye sìmi owú gara bì ore née.

⁹Zí nyí 'yì 'bì Samáriya née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Úku née kenée ledre 'di, tí bì ówo bú ngará zée Samáriya e ilizé rozé kí Yúda e wá ní, zíyì úku ledre yá máídí í'bí iní zíyì éwé a?”

¹⁰Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Ídí ówo sáká éyì 'bì Lomo bì zíyì ní bo, zíyì ówo 'yì bì ombo iní gì zíyì ba bo, káa bì ómbo iní miéwé go gì do bì zía í'bí a zíyì, wo bì nì óto yíi zíyì ídíyì trìdrìyì za fí ní.”

¹¹Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, bì 'dawú ba olù yì ené miólù kíngaya, ngará ká'dá 'bì lála iní gì sìmì gu 'dawú gírì ndaá kpá zíyì wá ní, áyí ndíki iní bì zía óto 'yì trìdrì za fí ní gì 'da?”

¹²Rómo do bulúnduzé Yakóbo bì kóo iciomo mongú 'dawú ba, zía úyuómo a zíze ndíşizé éwé a kí bangákulú ezé e ní kí 'di?”

¹³Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Yì bì ndíşì éwé dujú iní 'dawú ba ní, kodró nì kpá fú ndíşì méngì wo.

¹⁴Togú 'yì ewé iní bì máí'bí máa zía ní, kodró méngì andá lolu wo wá, gì zía iní máa née nì ndíşì kúkúógu sìmì a káa zí 'dawú ní, zía í'bí trìdrì bì za fí ní zí 'yì ma'dáa.”

¹⁵Geré zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, togú ngíti iní nì bo kpí zíyì gì zí wo ba ní, ídí mu í'bí a zíma káa bì kodró nì kpá fú ndíşì méngì máa zíma ndíşì ógumá ona ke.”

¹⁶Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Bílámáne, ndéré mu kací o'do bì eyí zíşe ógusé kéne.”

¹⁷Kára née ya zía ní, “Mongú 'yì, o'do 'bì amá ndaá 'bì enée wá.” Yésu ya zía ní, “Nì ma'díi, zíyì úku ledre yá o'do 'bì eyí ndaá,

¹⁸gì zía 'dí'bi kóo ya'dá e go 'dá'dá ìnyì (5), o'do máa wo bì cakaba áyí zía née ndaá 'bì ené o'do 'bì eyí wá. Éyì bì úku née nì ma'díi.”

¹⁹Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, máówo go kídí áyí nébì.”

²⁰Ngíti éyì kíf'do, zée Samáriya e, bulúnduzé e 'dodoomoní kóo zíze kídí, idíşe ndíşì ìni iní zí Lomo dujú do mongú landa ezé bì Gírìzímì ní ona. Sée Yúda e, úkusé 'bì esé kídí odù bílámá bi 'bì iní zí Lomo nì dujú sìmì Yerusaléma.

²¹Yésu ya zía ní, “Ídí úwú ledre ba bílámáne. Sìndí kadra nì go gbóo zí Babá ndíşìné úwú iní 'bì 'yì e zaá do bi e mbá. Ndaá lolu bì yaá nì ndíşì úwú iní 'bì 'yì e dujú do landa Gírìzímì, togú mbú dujú sìmì Yerusaléma ní wá.

²²Sée Samáriya, ndíşìsé ìni iní zí Lomo do bisinyí m̀isi'di. Zée Yúda e, ndíşizé ìni iní zí Lomo ma'dáa do bílámá m̀isi'diné gì zía owoyemezé wo bú, kasaogu 'yì yómo 'yì e gì sìmì kífúze.

²³Máúku zíyì ma'díi, sìndí kadra ogù go zí 'yì e ndíşiyé ìni iní zí Babá sìmì roko'bu 'bì 'Dówú Lomo do bílámá m̀isi'diné. Née ledre bì Lomo ili m̀bigí 'yì ené e idíní ndíşì méngì a ní.

- 24**Lomo ni kpá ne 'Dówú. Gi zí kẹ̀yí nées, ili mbigí 'yi ené e, idíní ndísi ini ini zía kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo do bilámá misi'diné."
- 25**Zí kára nées úkulúgu ledre kídí, "Ma'díi, máówo go kídí Masiya ni ógu. Ni ne wo bi ndísiní kpá ndólo wo Kírésito ní. Ni ógu 'dódoyéme ledre gi ro ledre ga gére nées zíze."
- 26**Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára nées kídí, "Kírésito bi ndísi úku ledre a nées ni go tí máa bi mááyí ndísi ódro zíyí ba."
- 27**Geré zí 'yi lódú kací Yésu ga bi gáa nderení úgú éyí miánu ní ndá'baógu ndíki wo ni go ndísi úku ledre zí kára nées. Zí tarayé ídríne mbá miídrí. 'Yi bi zía líkpí tarané gi dongaráye úku ledre zía kídí, "Uku zí kára nées ledre 'di ní ndaá."
- 28**Zí kára nées ótoómo ndoko iní ené cìkì do 'dawú ore zía ndá'balúgu roné 'be kídí bi gáa ogu ní. Zía úku ledre ga bi gáa Yésu uku yée zía do 'dawú íri ní mbá zí 'yi ga bi zíne 'be ní kpá kí tǔ'dú ngíti géyí 'yi e kídí,
- 29**" Máógu ndíki ngíti o'do do 'dawú 'dáa, zía úku ledre ga bi gi do bimá ní za mbá zíma, máówo wá togú nées ndaá Kírésito wá yá? Ógusé aka ndéré lúru wo."
- 30**Zí tǔ'dú 'yi e ínyiyé ndéréye lúru Yésu do 'dawú íri.
- 31**Gi do kací kára nées bi nderé go 'be ní, zí 'yi lódú kacíga 'dí'biógu éyí miánu bi gáa nderení úgú a ní zí Yésu zíye úku ledre zía kídí, "'Yi 'dódo ledre, utúasá miútúasá zíyí aka ánu éyí."
- 32**Zí Yésu ukulugu ledre zíye kídí, "Íi, éyí miánu amá ni yí ené bo, ówosé esé ledre gi roa wá."
- 33**Zí 'yi lódú kacíga ga gére nées ndísi ódroyé dengbíye kídí, "Í, nées kenée lará ledre 'di. Ngíti 'yi ogu kí éyí miánu ne zía tée?"
- 34**Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyí miánu amá ni moko bi Babá kasaogu máa gi ro ndísi méngi a ní, gi ro zíma méngiónzó a."
- 35**Yésu ni lúru bi ní, tǔ'dú 'yi e niyí go ndísi ógu ruu, zía úku muruwayi gi ro 'yi ga bi ndísiní ógu nées zí 'yimíkása ené e kídí, "Káa zí bi owozé mbá bú ootomo go éfé eso gi do bi do óngo kére ní, lúrúsé aka bi do misi'di 'dáa. Tǔ'dú 'yi ga bi niyí ógu nées niyí go káa zí kére bi sǐndí kadra 'bi óngo a utúasá go ní.
- 36**Babá kasa máa ógu óyú ledre ené zí 'yima'dí e za mbá cé káa zí 'yi ndísi óyú kífú gi ro ó'do a ní. Séé 'yimíkása amá e, ásé 'yi sáká máa kí moko ma'dáa gi ro zí 'yima'dí e ndíki trǐdrǐ bi za fí ní. Idízé mu úku ledre 'bi babá kése zí 'yi ené e. Babá ma'dáa ni ídí kíze kí rokinyi, zía í'bí tákpásílí zíze.
- 37**Muruwayi bi kídí, "Yi ó'do kére ni kpí, zí 'yi óngo a nda ídí 'bi ené kpá kpí ní,' ni ma'díi.
- 38**Mákása séé lá ndéré óngo nzíyi kére gi yáká kídí bi ngára ó'dosé esé yáká máa nées se kí bisuwu komosé trii wá ní. Ídísé ánu 'bi esé lá nzíyi éyí miánu."

Tú'dú 'yi 'bi Samáriya ɲuɲuɲi ledre Yésu

³⁹Simi bi nyí 'yi 'bi Samáriya uku ledre zí tú'dú 'yi e kídí, “Ledre ga bi kóo za mbá máméngi yée ní, wo bi kíé'do káa yaá o'do née owo wá ní ndaá.” Gi zí ledre bi kára née uku kenée ní, zí tú'dú 'yi ga bi 'bi gara Samáriya née ɲuɲuɲi ledre Yésu.

⁴⁰Zí 'yi ga bi 'bi gara Samáriya née óguyé gi zí Yésu ndú'yú wo kídí, idí aka ndísi zíye ore cúku'dée. Zí Yésu kóo tí ndísiné zíye ore kí sílí gbre.

⁴¹Gi zí sílí bi Yésu mengi zíye ore 'dényé gbre kí 'dódo ledre zíye ní, zí tú'dúye ɲuɲuɲi ledre 'bi Lomo gi zí mi'dódo ledre ené.

⁴²Zí 'yi ga gére née úku ledre zí kára bi uku ledre Yésu zíye ní kídí, “Ma'díi, o'do née Lomo kasaogu wo ne káa do 'Yi yómo 'yi e. Uwúzé ledre ga bi uku yée ní go za cú kí mbílize gi tara a, ndaá lolu dúú ledre bi úku zíze gi roa ní wá. Gi zí keyi née ɲuɲuɲi ledre a go.”

Yésu yomo owú

(Matáyo 8:5-13, Lúka 7:1-10)

⁴³Gi do kací sílí gbre bi Yésu menginí simi káɲgá bi Samáriya ore ní, zíye ínyiyé kí 'yimikása ené e yóo ndéréókpóye simi káɲgá bi Galiláya ní.

⁴⁴Ba ledre bi kóo Yésu uku 'dá'dá zí 'yimikása ené e ní kídí, “Máúku zíse, togú 'yi ni nébi yá, sümüga otoní eyé úndru a wá.”

⁴⁵Simi bi Yésu nderéoguní simi káɲgá bi Galiláya ní, zí tú'dú 'yi e 'dí'bi wo simi sümü gi zía lurúní mɛngburoko ledre ga bi kóo ndísi méngi yée simi Ayímbi bi Umbuokpó simi Yerusaléma ní go za cú kí komoyé.

⁴⁶Gi simi Galiláya gi ore, zí Yésu ma'dáa ínyiyé ndá'balúgu royé drú 'dá'ba simi Kána owú gara bi kóo oyólo'bó iní simi a káa do le'yi kóró ní. Simi sɛndí kadra máa bi kóo née ní, ngíti mongú 'yi ni kóo ore, ni gi simi ngíti owú gara 'bi Galiláya kí iriné Kapáranawúma, owú 'bi mongú 'yi máa née ni kóo kí ndíyá bisinyíne.

⁴⁷Simi bi o'do née uwú ledre kídí Yésu ogu go ni simi Galiláya ní, zía ínyiné gi simi Yúdáya ndéréne ɲuɲuɲi roné zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, owú 'bi amá ndíyá eme roa íri ngú, ógu aka ndéré yómo wo.”

⁴⁸Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Sée 'yima'dí e, ílisé 'bi esé ba máidí méngi mɛngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní té kí, ásé fú ɲuɲuɲi ledremá?”

⁴⁹O'do née ya zí Yésu ní, “Áko mongú 'yi, ndíyá née eme íri ngú, ógu aka mu ndéré yómo owú née 'dá'dá zí cóngó roa kí úkúne.”

⁵⁰Zí Yésu kpá úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Ndá síkpi mɛmbé'deyí 'dága wá, ndá'ba mu zíye 'be íri, bisinyí ledre menginí ené owú née wá.” Zí o'do née ɲuɲuɲi ledre bi Yésu uku née, zía ínyiné ndá'bané 'be.

⁵¹Simi bi o'do née ni aka ciki do misi'di nda go gbóo 'be ní, zíye ndíkíye kí ngíti géyí 'yí 'bí moko ené e. Geré zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yí, éyí ndá 'bí ené lolu ro owú wá, roa eme yí ené go.”

⁵²Zía ndú'yúlúgu yée kídí, “Ndíyá née ukú gí roa sɔndí kadra 'di? Zí 'yí moko ené ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, ledre née mengi roné karana kutrú gí do kací yana kadra, simi sɔndí kadra kíé'do.”

⁵³Geré zí 'bumiowú née sómúndíki sɔndí kadra bi Yésu odro zía simi a kídí, “Ndá síkpí mimbé'deyí 'dága wá, ndá'ba mu zíye 'be íri, bisinyí ledre mengi ené owú née wá ní.” Gí zí ledre bi mengi roné née ní, zí o'do née ñnyiyé za kí 'yí 'bí 'be 'bí ené e mbá ngúngu ledre Yésu.

⁵⁴Née go ngíti mongú ledre gí dongará mingburoko ledre ga bi Yésu mengi yée gbre simi Galiláya simi bi ogú gí simi Yúdáya ní.

Yiwáni 5

Yésu síkpí 'yí ndíyá

¹Gí do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu ñnyiné gí ore ndá'balúgu roné simi Yerusaléma gí ro ayímbi 'bí Yúda e íri.

²Ngíti gíríndí iní ni kóo bo simi Yerusaléma gbóo kí mbotu gara bi ndişiní ndólo a mbotu kábiriiki e ní, ndoloní Beteseyída kí tara Aráma. Ici'dikíní kóo kpíkí kí mingburoko kútú e ñnyí.

³Kací kadra mbá, tú'dú 'yí ndíyá e ndişiní ndísi cigí iní máa née íri 'dii. Yée ga bi komoyé nda, yée ga bi kí umbu sɔndíye, nda kí yée ga bi miğigí e ní.

⁴Gí zía, uwúní kóo yaá maláyika 'bí Lomo ndísi lengbe ógu ndísi ndítí simi iní née ore, zí iní máa née ndísi kádané gbuwa, gbuwa, gbuwa. 'Yí ndíyá máa wo bi utúutu roné go ne 'dá'dá simi iní née gí zí lafúne ní, geré zí ndíyá ené úkúne gí roa.

⁵Dongará tú'dú 'yí ndíyá ga gére née ore, ngíti 'yí luru ni kóo bo, o'do máa née mengi kóo go bi simibi cí kéri a doa sokó doa ñnyí doa ota (38).

⁶Simi bi Yésu nderéogu dongará 'yí ndíyá ga gére née íri ní, geré zí komoa útúne ro o'do 'yí luru née, gí zía Yésu owo kóo go kí roné kídí o'do née lu'bú kí ndíyá bi go. Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Áyí kí 'bú ñnyí gí do ndíyá née doyi?”

⁷Zí o'do née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Áko, mongú 'yí, 'yí ndáa romá wá. Simi bi iní née ni go káda ní, máaka ici romá miici yá, ezemá bi yí ené kí owú roko'buné ní, 'diya ndítí yí ené go fi ne.”

⁸Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ñnyíogu mu, 'dí'bi sáka eyí zíyí ndá'bayí 'be.”

⁹Kíráwu zí o'do née ñnyíoguné 'dága, 'dí'bi sáka ené, yóo do ndá'bané 'be. Ledre máa née mengi kóo roné née simi Sílí 'bí 'Dówúro.

¹⁰Simi bi mingburoko manda 'bí Yúda e onzóní komoyé ro o'do bi ñnyí gí do ndíyá ba kí sáka ené doné ní, geré zí Yúda ga gére née máda wo o'buó'bu kídí, “Née kenée

'di, tí bi ówo bú karaba Sílí 'bi 'Dówúro ní, zíyì ímbí éyí símì a 'du'dorú ndítí'dófu do lorù go."

11Zí o'do nées úkulúgu ledre kídí, "Ledre amá nda, o'do bi síkpì máa gí do ndíyá ní, úku ledre ne zíma kídí má'dí'bi sáka amá mu zíma ndá'bamá 'be."

12Yúda ga gére nées ya zía ní, "O'do máa nées náambi, bi uku ledre zíyì ya 'dí'bi sáka éyí mu zíyì ndá'bayí 'be ní?"

13O'do nées, gí zía bi 'yì e ofuní go ní, toso Yésù luyú yí ené komoyí go, Yésù olúokpó kpá yí ené go dongará tǔ'dù 'yì ga bi ore nées.

14Nda símì ngíti sílì, zí o'do bi kóo Yésù síkpì wo gí do ndíyá ní ndéréne símì 'Díçì 'bi Lomo, zí Yésù lúrúndíki wo írì. Zí Yésù úku ledre zía kídí, "Máúku zíyì, káa zí bi ómo go ní, ndá lolù lúyú ledre wá, káa bi ngíti mongú bisinyí ledre ni méngì yí ke."

15Zí o'do nées ìnyiné gí ore ndéréne úku ledre zí mǎngburoko 'yì 'bi Yúda e kídí, "O'do bi kóo síkpì máa gí do ndíyá ní ìrìjà Yésù."

Yésù niyí kí Lomo éyí kǐé'do

16Geré zí Yúda ga gére nées ódó somù ledre gí ro 'dí'bi Yésù gí zía bi síkpì kóo o'do nées gí do ndíyá símì Sílì 'bi 'Dówúro ní.

17Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, "Kací kadra mbá, Babá ndìsì fú lá méngì moko, Máa, mááyí kpá ndìsì méngì moko."

18Zí ledre bi Yésù uku nées sínýíne ro mǎngburoko 'yì 'bi Yúda ga gére nées gbála. Zíye yéme royé gí ro úfu wo, nda lá gí zía bi méngì moko símì Sílì 'bi 'Dówúro ní wá, uku kpá ledre kídí Lomo ni 'Buné, ótoásá roné go kí Lomo.

Mááyí mbigí owú 'bi Lomo

19Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zíse ma'dí, Owú utúasá méngì ledre e kí roné wá, ni méngì dǔyú ledre ga bi lurú 'Buné ndìsì méngì yée ní, gí zía éyí ga bi 'bua ndìsì méngì yée ní, Owú ma'dáa ni méngì kpá wo.

20Babá 'dódo tí'bi ledre ené e go za mbá zíma Owú 'bi ené gí zía otoofu 'búma go. Ngíti géyì mǎngburoko ledre e niyí aka fú bo ni 'dodo yée zíma. Sí m̀m̀ bi mááyí ndìsì méngì ledre ga gére nées ní, tarasé ni ndìsì ìdrì mbá mǎdrì kí lúrú yée.

21Babá ni 'yì úru 'yì e gí símì umbu. Máa Yésù, roko'bu ledre e niyí go zíma, Mááyí ndìsì úru 'yì ga bi máíli go úru yée ní gí símì umbu kpá kenée.

22Gí zí káyì nées, ídísé ówo a kídí Babá i'bí roko'bu 'bi 'dèçì ngbanga 'yì e goó za mbá zíma,

23gí ro zí 'yìma'dí e ndìsìyè óto úndrumá cé káa zí bi ndìsìní óto úndru Babá ní. 'Yì bi oto úndrumá wá ní, oto ené kpá úndru Babá bi kasaogu Máa ní wá.

24" Máúku zíse ma'díi, togú 'yi uwú ledre ga bi mándísi úku yée ní, zía ngúngu a yaá Babá kasaogu máa ne yá, mááyí í'bí trìdrì bi za fí ní zía. Má'déçì lolu ngbanga roa wá, omo gi simi umbu go. Ni yi ené go trìdrì.

25" Máúku zíse ma'díi, éyí ga bi máúku ledreyé née sìnđì kadra eyé ni go gbóo gi ro zíye méngì royé. Sìnđì kadra ma'dáa ni go tí ba. Máa Owú 'bi Lomo, mááyí go kí roko'bu zíma gi ro úru 'yi ga bi kóo uyuní go ní gi do bi zíye ídíye kí mìkándá trìdrì, uyu andání lolu royé wá.

26" Gi zía Babá ni kí roko'bu 'bi í'bí trìdrì siminé. Í'bí kpá roko'bu 'bi í'bí trìdrì ma'dáa née go zíma Owú 'bi ené.

27" Née sí ledre bi Babá í'bí roko'bu 'bi 'déçì ngbanga 'yíma'dí e zíma ní, gi zía mááyí Owú 'bi ené.

28" Sómú ledre esé nda ídí síkala gi zí ledre bi máúku née wá. Togú sìnđì kadra 'bi ledre máa née ogú go yá, 'yi ga bi za mbá uyuní ní, mááyí ndólo yée kí kúrúma 'dága.

29" Yi máa yée ga bi miméngì ledre eyé ni yi ené kóo bilámáne ní, zíma í'bí mìkándá trìdrì zíye. Yée máa ga bi kóo miméngì ledre eyé ndaá bilámáne wá ní, mááyí 'dó'do yée kí 'do'dó bi odu a ndaá ní.

30" Máméngì amá ledre máa yée ga bi 'bi amá ní wá, mándísi 'déçì ngbanga dujú kací ledre ga bi Babá ukui'bí yée zíma ní. Née sí ledre bi mándísi 'déçì ngbanga 'yi e gi zía bilámáne ní. Máíli zía ídíne kí rokinyi gi zía kasaogu máa ne.

Babá í'bí roko'bu go zíma

31" Togú máúku yéme ledre gi romá zíse kí romá yá, ni ídí ené zíse káa zí ledre ranga ní, ngúngusé esé wá.

32" Ngíti 'yi ukuyeme kóo ledre gi romá go zíse. Ledre bi uku gi romá ní ni ma'díi.

33" Kásasé kóo ngíti géyì 'yi esé e ndéré ndú'yú Yiwáni 'yi í'bí babatíza. Ledre ga bi kóo uku yée zíse gi romá ní, niyí za mbá ma'díi ledre e.

34" Máúku zíse, ndaá 'bi ené bi ya kídí mátóro dujú do ledre bi Yiwáni uku gi romá ní wá. Máúkuógu ledre Yiwáni ma'dáa gi do bi zíse ngúngu ledre ga bi ndísi úku yée ní. Togú ngúngusé ledre ga bi uku yée gi romá ní go yá, ásé ndíki trìdrì bi za fí ní gi zí Lomo.

35" Yiwáni ni kóo cé káa zí 'yi bi undu pho'du kí ndulu útú kée zíse 'dá'dá gi do bi zíse ndísi ndérése kací nyára bi káa bi ásé 'díki ní ke. 'Dí'bisé bilámá 'dódo ledre ga gére née lá kí sílì kíé'do, lu'bu kpá wá zíse ónzóoto a.

36" Abú kenée ndotó, éyí ga bi mándísi méngì yée ní, Babá í'bí roko'buyé zíma ne romoní do ledre ga bi Yiwáni uku yée zíse ní. Ore, moko ga bi máméngì yée ní, 'dodoní go kídí, Babá kasaogu máa ne méngìónzó yée.

- ³⁷Lúrúsé aka, za cù kuru'bu Babá bi kasaogu máa ní, lúrúsé wo kí komosé wá, úwúsé kpá gbawá kúrúa kí mbílíse. Uku mbígí ledre gi romá go za fúó.
- ³⁸Ledre ga bi Babá uku yée gi romá ní, idí ngúnḡusé bo, káa bi ngúnḡusé go kídí Babá kasaogu máa née.
- ³⁹Ndìsìsè ólo miéké kúrú Lomo za kí sómù ledre esé mbá gi zía ílisé gi ro zise ndíki tridri bi za fí ní. Sómúsé kídí 'yi í'bí tridri ma'dáa zí 'yi e ní 'be náambi, mbé fú máa bi miéké kúrú Lomo ndìsì ódro gi romá ní.
- ⁴⁰Sara bi ngúnḡusé ledremá wá ní, mááyí nda í'bí lárá tridri máa née zise káa be 'di?
- ⁴¹" Ndìsìsè sómù ledre kídí, máúku ledre ga gére née kenée gi zía máli 'yi e idíní ndìsì mbófo máa? Fí, née ndaá 'bi ené ledre amá wá.
- ⁴²Máówo bú kídí, ótosé esé 'bú Lomo dosé wá.
- ⁴³Lúrúsé aka lá ledre bi méngìsè ní, tí bi Babá kasaogu máa ne dongarásé ní, 'dí'bisé esé máa simi sùmù wá. Togú ngíti 'yi ogù nda ne kí 'bi ené ledre ené 'bi 'yima'dí yá, zise 'dí'bi wo simi sùmù.
- ⁴⁴Ásé ngúnḡu ledremá lárá a kíe 'di togú ílisé óto yí esé 'yima'dí e zíye ídíye kí rokinyi gi do bi zíye ndìsìyè mbófo sée ní? Nì kóo idí miútúásáne zise óto Lomo zía ídíne kí rokinyi kíse wá?
- ⁴⁵" Ndásé sómù ledre kídí gi zí ledre bi máúku née, mááyí go í'bí ngbángásé zí Babá ní wá. Músa bi kóo eké lorù zise óto sómù ledre esé mbá roa ní, nì í'bí ngbángásé ne zí Lomo.
- ⁴⁶Idí ngúnḡusé ledre ga bi Músa eké yée ní bo yá, kídí ngúnḡusé ledremá go. Gi zía eké ledre ga gére née mbá gi romá.
- ⁴⁷Sara bi ngárá ngúnḡusé lolù ledre ga bi Músa eké yée ní wá ní, ásé nda ngúnḡu ledremá lárá a káa be 'di?"

Yiwáni 6

Yésu í'bí éyí miánu zí 'yi e álifú ìnyí
(Matáyo 14:13-21, Máriko 6:30-44, Lúka 9:10-17)

- ¹Nda simi ngíti sílí, zí Yésu ìnyiné kí 'yimíkása ené e 'dógu mìkavu Galiláya bi ngíti géyí 'yi e ndìsìní ndólo a mìkavu 'bi Tìbériya ní.
- ²Zí tú'dù 'yi e kóo kpá lódù wo gi sága 'dí 'dí íri gi zía owoyemení go kídí nì kí roko'bu 'bi síkpí 'yi e gi do ndiyá zíne.
- ³Nda go sága íri, zí Yésu ndéré ndìsìné gá do bi ekìekí 'dága zí 'yi lódù kacíga ógu ndìsìyè gbaá cigí a.
- ⁴Ledre máa née mengi kóo roné née simi bi ngíti sílí idíaká go cúku'dée zí Yúda e méngi Ayímbi eyé bi ndìsìní ndólo a Umbuokpó ní.

⁵Yésu ni lúru bi ní, tú'dú 'yi e niyí go mutruu ndísi ógu. Zía ñnyiné úku ledre zí Phílipo ngúru 'yi lódú kacíne kídí, “Phílipo, azé ndíki éyí miánu í'bí a zí tú'dú 'yi ga gére née ánu a gí 'da?”

⁶Yésu owo éyí bi née ili méngí a ní bú, ndu'yú Phílipo tí lá gí ro úzu sómú ledre 'bi Phílipo kíe togú owo roko'bu bi née ni káe ní bú yá.

⁷Zí Phílipo úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Íí, mongú 'yi, 'yi ga gére née ofuní go, késí bi zíze úgú éyí miánu kíe zía ásáne kíye ní ndaá. Abú késí ma'dáa ni gáa kpá bo zaá mongúne yá, utúasá fú lá úgú éyí miánu zía ásáne kí tú'dú 'yi ga gére née wá.”

⁸Simi ledre née ní, geré zí ngúru 'yi lódú kací Yésu bi kí ñriné Andiríya lúndu Simúna Pétero ní, ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí,

⁹” Ma'díi mongú 'yi, éyí ndaá. Odú éyí bi máówo ní, tí lá ngíti owú ni ona kí ambata e zíne ñnyí (5) kí mìnzéré kénzé e gbre, née ndaá kpá kú éyí bi do úku ledre a gí ro tú'dú 'yi e káa zí ga gére née wá.”

¹⁰Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, “Ídísé úku ledre zí 'yi ga gére née idíní ndísi za mbá bi.” Zíye ndísiyé mbá bi do bilámá mimomoli ngoru súwú e. Ya'dá e niyí 'bi eyé kóo álifu ñnyí (5,000).

¹¹Zí Yésu 'dí'bi ambata bi owú née í'bí ní zía síkpi a zí Lomo 'dága, zía íni ini zí Lomo idí í'bí úndru simi a. Zía í'bí yé zí 'yi lódú kacíne e idíní ífi yé zí 'yi e. Zía íni ini gí ro kénzé ga bi gbre née kpá kenée. Zí tú'dú 'yi ga gére née ánu éyí, zíye léreyé mbá zí éyí miánu ídíákáne.

¹²Zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, “Ídísé ótoyéme ngítí éyí miánu bi idíáká née bilámáne káa bi niyí síní.”

¹³Zí 'yi lódú kacíga 'dó'dú 'dúcu gbété e za 'dényé sokó doa gbre (12) kí ngítí éyí miánu bi 'yi e lereomoní gí simi ambata ga bi gáa dujú ñnyí (5) kí mìnzéré kénzé e cigíne dujú gbre ní.

¹⁴Simi bi tú'dú 'yi ga gére née lurúní mongú ledre bi Yésu mengí kenée ní, zíye ndísiyé úku ledre kídí, “Ba nda gbékpí 'yi wá, ba go nébi bi kóo ekéní ledre a simi miéké kúrú Lomo kídí, Lomo ni kásaógu wo gí komo ere do sogo káṅgá ní, ogu goó ne.”

¹⁵Simi bi Yésu owo sómú ledre 'bi 'yi ga gére née ni go gí ro óto gága née káa do ngére doyé ní, zía ñnyí ené gí dongaráye gí ore lá ndoo ndéré ékí ndísi ené gbála do ngíti mongú bi ekíekí ngúcuné gí zía ili ené ledre ma'dáa do méngí a kenée wá.

Yésu nderé do iní

(Matáyo 14:22-27, Máriko 6:45-52)

¹⁶Nda go kí tagá ndulú a née, zí 'yi lódú kacíga ga gére née ñnyiyé ndéréye kó'dú míkavu íri.

- 17Kadra ni nda go útú, Yésu ndaá aka íri fú lá wá. Zí 'yi lódú kacíga ga gére née ékíye simi ngíti kurúnga gi ro zíye 'dógu bi sága gi 'dí kerí ndéréye simi ngíti owú gara bi kí ìrìné Kapáranawúma ní.
- 18Simi bi niyí aka lá cìkì yana iní 'doguní aka bi wá ní, zí mongú síli óguné rii kpì kpì kpì, zí iní ndísi kízíné bisinyíne née ndaá ledre wá.
- 19Niyí kpá fú mindéréye. Simi bi niyí nda go za gbála simi yana iní ní, zíye lúrúndíki Yésu ni go ndísi ógu 'díyi roné mi'dí zíye gá gá gá gi do iní. Zí ngírì méngì yée bisinyíne.
- 20Zí Yésu úku kúrúne zíye kídí, “Ndásé éré ngírì wá, née máa Yésu.”
- 21Zí síli ílíné ro 'yi lódú kacíga ga gére née vii. Zí Yésu ógu ékíne zíye simi kurúnga, 'diya káa ní zíye ndéréóguyé do gbúrúngó kídí bi gáa iliní ndéré ní.
- 22Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí 'yi ga bi karana Yésu i'bí éyí miánu zíye ní ndísiyé gámásó'do wo. Gi zía simi bi karana niyí aka kí Yésu kí 'yi lódú kacíne e mbá do bi kíé'do íri ní, kurúnga ni lá dujú kíé'do. Zí 'yi lódú kacíga ékíye simi kurúnga ma'dáa 'dógu bi sága, Yésu ndaá 'bi ené dongaráye wá.
- 23'Diya káa ní, zí ngíti géyi kurúnga e óguyé gi simi gara bi Tìbériya ní gi kí'dí bi Ngére Yésu i'bí éyí miánu karana zí tú'dú 'yi e álfu ìnyì ní.
- 24Simi bi tú'dú 'yi ga gére née lurúní bi gi ro Yésu má, lurúndikiní wo kí 'yi lódú kacíne e mbá wá ní, zí 'yi máa ga bi ndísiní lúru bi gi ro Yésu née ékíye simi kurúnga ga bi gáa oguní ní ndéréye gámásó'do Yésu simi Kapáranawúma.
- 25Simi bi 'yi ga gére née nderé ndikiní Yésu simi Kapáranawúma sága míkavu gi 'dí kerí ní, zíye ìnyiyé ndú'yú wo kídí, “Yì 'dódo ledre, bi ngárá lurúzá kpá yi kí ékí simi kurúnga gi 'dáa wá ní, ógu yáa 'diya lárá a káa be 'di, bi azé ndísi gámásó'do yi sága 'dáa ba?”
- 26Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máówo sómú ledre esé née bú. Gámásó'dosé esé máa née gi zía bi ówosé go kídí mááyí kí roko'bu 'bi méngì mĩngburoko ledre e ní wá. Gámásó'dosé máa lá gi zía bi máí'bí éyí miánu zíse ní.
- 27Ndásé óto komosé lá dujú ro gbékpí éyí ga bi ndísiní úkú miúkú káa zí éyí miánu ní wá. Ídísé óto komosé romá Owú 'bi 'Yìma'dí, gi zía mááyí óto sée máa zíse ídise trídriyé za fí. Mááyí dujú máa 'yi bi Babá Lomo i'bí roko'bu go zíma gi ro zíma í'bí trídri bi za fí ní zí 'yìma'dí e.”
- 28Simi bi 'yi ga gére née uwúní ledre bi Yésu uku zíye kenée ní, zíye ìnyiyé ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, éyí bi idízá méngì a zíze ídize gi zía mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní 'di?”
- 29Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Gi do bi zíse ídise mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní, ídísé ngúngu ledremá gi zía kasaogu máa ne.”

30Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Togú kenée yá, ídí mu méngi ngíti ledre bi kí roko'buné ní zíze lúru a kí komozé gi do bi zíze ngungu ledreyi. Éyi ni bo áyi méngi a?”

31Ukuzé kenée gi zía, simi bi koo bulúnduzé e Isiréle e niyi simi yana súwú gbála ní, ndişini koo ánu éyi miánu bi nguru mongú ezé Músa ndişi í'bíogu a zíye gi komo ere ndişini ndóló a Mána ní. Ledre née mengi koo roné tí za cé káa zí bi koo Músa ma'dáa eké simi miéké kúru Lomo ní kídí, “Lomo ndişi koo í'bíogu éyi miánu zíye gi komo ere.”

32Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yi ga gére née kídí, “Máuku zise ma'díi, Músa ndişi ené koo ne í'bíogu éyi miánu zí bulúndusé ga gére née gi komo ere wá. Babá í'bíogu éyi miánu ga gére née ne zí Músa, zí Músa nda lá í'bí a zise.”

33Yésu ya zíye ní, “Máuku zise ma'díi, mááyí máa mbigi éyi miánu 'bi Lomo bi ogu gi komo ere gi ro í'bí tridri bi za fí ní zí 'yi e.”

34Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, togú kenée yá, utúasá miútúasá zíyi í'bí éyi miánu bi ógu ké gi komo ere née zíze ánu a káa bi 'bú ni fú ndişi méngi zée kací kadra mbá ke.”

35Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Kuru'bumá, mááyí máa éyi miánu bi gi komo ere ndişi í'bí tridri bi za fí zí 'yi e ní. 'Yi bi ngungu ledremá go, zía ndişiné lódú kacíma ní, 'bú kí kodró mengini lolu wo wá.

36Tí káa zí bi mándişu úku a zise ní, abú lúrusé máa go tí kí komosé yá, ílisé esé ngungu ledremá fú lá wá.

37Abú kenée ndotó, 'yi máa yée ga bi ngunguní ledremá go, utúasání go kací komo Babá káa do 'yi e amá e ní, máoyó amá sogomá zíye wá.

38Gi zía máogu amá gi ro méngi ledre ga bi máíli yée ní wá. Babá kasaogu máa méngi duú ledre ené e.

39Babá ili máídí ndişu 'bá'ba 'yi ga bi née í'bí yée go zíma née káa bi nguruyé ni lúyú ledre ke. Máídí 'bá'ba yée kenée, gi simi sindí kadra 'bi í'bí tridri bi za fí zí 'yi e ní, simi sindí kadra 'bi 'dəcí ngbanga.

40Babá ili kídí 'yi ga bi ngunguní ledremá go ní, idíní ídí kí tridri bi za fí ní. Née sí ledre bi ili Máídí ndişu 'bá'ba yée gi simi odu sindí kadra 'bi 'dəcí ngbanga ní.”

41Gi zí ledre bi Yésu uku kídí née ni éyi miánu bi Lomo kasaogu gi komo ere ní, zí Yúda ga gére née tónóye úku mingungurú ledre dongaráye kídí ni úku ledre yaá, “Mááyí éyi miánu gi komo ere lára a káa be 'di?”

42Tí bi owozé wo bú ni wotí Yoséfa ní. Owozé ezé nda Yoséfa ma'dáa kí me'bené née ba cakaba. Ni úku lára ledre kídí née ogu gi komo ere káa be 'di?”

43Geré zí Yésu úku ledre zíye o'buó'bu kídí, “Ótoómosé ledre cayi esé ga gére née 'dá'ba.

- 44Máúku zíse, 'yì bì nì útúásá ídíne káa do 'yì amá ní, dùú wo bì ɲuɲu ledremá go, zí Babá í'bí wo zíma ní. Mááyí ndìsì 'bá'bá wo gì sìmì odu sɪndí kadra 'bì ngbanga.
- 45Ngíti géyì nébì ga bì kóo 'bì Lomo 'dá'dá ní ekéomoní kóo go sìmì miéké kúrú Lomo kídí, 'Lomo nì ndìsì 'dódo ledre ené zí 'yìma'dí e.' 'Yì máa yée ga bì niyí ɲuɲu ledre ga bì Babá nì 'dódo a zíye ní, niyí ídí mbigí 'yì amá e.
- 46" 'Yì bì lurú Babá Lomo go kí komoné ní ndaá. Málúru wo dùú máa gì zía máógu máa gì zía gì komo ere gírí.
- 47Máúku zíse ma'díi, 'yì bì ɲuɲu ledremá go ní, mááyí í'bí trɪdrɪ bì za fí ní zía.
- 48Gì zía mááyí máa éyì miánu bì ndìsì óto 'yì, zí 'yì ídíne trɪdrɪné za fí ní.
- 49Sómúndíkisé esé ledre née wá gì zí 'di, bì kóo bulúndusé e anuní lá dùú gbékpí éyì miánu ní niyí karaba bo, mbé uyuní go mbá.
- 50Mbigí éyì miánu nì wo bì Babá kasaogu gì komo ere ní. Togú 'yì anu éyì miánu máa wo née go yá, nì ídí kí trɪdrɪ bì za fí ní.
- 51Mááyí máa éyì miánu bì nì trɪdrɪ bì Babá kasaogu gì komo ere ní. Togú 'yì anu kuru'bumá go yá, mááyí í'bí trɪdrɪ bì za fí ní zía. Gì zía Babá kasaogu máa ógu úyumá do sogo káɲgá gì ro 'yìma'dí e gì do bì zíye ídíye kí trɪdrɪ bì za fí ní."
- 52Geré zí Yúda ga gére née tónóye úku ledre dengbíye o'buó'bu kídí, "Née kenée lárá ledre 'di, o'do née nì í'bí kuru'buné zíze ánu a lárá a káa be 'di?"
- 53Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zíse ma'díi, máa Owú 'bì 'Yìma'dí, togú ánusé kuru'bumá zíse éwé sámamá wá, máútúásá í'bí trɪdrɪ bì za fí ní zíse wá.
- 54Tí ma'díi, 'yì máa wo bì nì ánu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá ní, mááyí í'bí trɪdrɪ bì za fí ní zía sìmì bì karanée mááyí úru 'yì e gì sìmì umbu, kadra 'déci ngbanga ní.
- 55Kuru'bumá romo do gbékpí éyì miánu. Togú 'yì anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá yá, 'bú kí kodró mengíní lolu wo wá.
- 56'Yì máa wo bì anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá ní, azé kéne go éyì kíe'do.
- 57Gì zía Babá bì kasaogu máa ní nì yì ené trɪdrɪné za fí. Née sí ledre bì mááyí gì zía kpá trɪdrɪmá za fí ní. Gì zí kényì née, togú 'yì anu kuru'bumá go yá, nì kpá ídí trɪdrɪné za fí.
- 58Mándá 'bì amá gbékpí éyì miánu bì kóo bulúndusé e ndìsɪnɪ ánu a zíye úyuónzó royé mbá ní wá. Mááyí mbigí éyì miánu bì ogu gì komo ere ní, togú 'yì anu kuru'bumá yá, nì ídí trɪdrɪné za fí."
- 59Née ledre ga bì kóo Yésu ndìsì 'dodo yée zí ngíti géyì 'yì e sìmì 'Dící Kótruro sìmì owú gara bì Kapáranawúma ní.

Muruwayi gì ro trɪdrɪ bì za fí ní

⁶⁰Simi bi tú'dú 'yi lódú kací Yésu uwúní ledre ga bi Yésu 'dódo yée kenée ní, zíye ndísiyé úku ledre dengbíye kídí, “Íi, owozé ezé ini ledre gi simi ledre ga bi uku yée née wá. Ambí ni útúásá méngi ledre máa ga gére née ne?”

⁶¹Zí Yésu ówo sómú ledre bi simi 'yi lódú kacíne ga gére ní téké zía úku ledre zíye kídí, “Bi sinyí rosé née gi zí ledre bi máúku zíse née ní?”

⁶²Sara togú bi lúrúsé nda máa Owú 'bi 'Yíma'dí kí ndá'balúgu romá komo ere kí'dí bi kóo máógú ní, ásé nda úku a yaá 'di?

⁶³Trìdrì bi za fí ní 'Dówú Lomo ndísi í'bíógú a ne zí 'yíma'dí e. Gbékpí 'yíma'dí utúásá í'bíógú trìdrì wá. Ledre ga bi máúku yée zíse née niyí óto sée zíse ídise kí trìdrì bi za fí ní gi zía mááyí kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zíma.

⁶⁴Máówo bú ngíti géyi 'yi e niyí bo dongarése ngununí eyé ledremá wá.” Yésu owo bú kídí ngíti 'yi ni bo dongará 'yi lódú kacíne e ngunu ené ledrené wá, ni karanée í'bí ngbángáne.

⁶⁵Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, “Née sí ledre bi máúku ledre zíse gi zía kídí 'yi bi ni ídí 'yi lódú kacíma ní, dùú wo bi ngunu ledremá go zí Babá í'bí wo zíma ní.”

⁶⁶Gi zí ledre ga bi Yésu uku yée kenée ní, zí tú'dú ngíti géyi 'yi lódú kacíga ga gére née báiyé do ótoómo kí lódú wo.

⁶⁷Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí 'yímíkása ené ga bi sokó doa gbre ní kídí, “Sara sée, ásisé 'bi esé kpá go, ásé go ótoómo kí lódú kacíma?”

⁶⁸Zí Simúna Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, ngíti 'yi yómo 'yi e gi do kacíyi ba ndaá, odu 'yi yómo 'yi e ni dùú yi, otoomozé ezé kacíyi wá.

⁶⁹Owoyemezé yi go bilámáne, áyí mbigí owú 'bi Lomo, gi zí keyi née zíze ngunu ledreyí.”

⁷⁰Zí Yésu ìnyiné úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Be tí kenée mbí, lúru aka dongarése ga bi sokó doa gbre mágélé sée ní, ngíti 'yi ni bo kíé'do ili 'bi ené yi ené ledre 'bi ngére 'bi bicayi lomo e.”

⁷¹Yésu uku née ledre Yúda wotí o'do bi kí iriné Simúna Keriyóta wo bi kóo í'bí ngbángá Yésu ma'dáa ní.

Yiwáni 7

Lúndu Yésu lurú'dofuní bi do Yésu

¹Gi do kací tú'dú ledre ga gére née mbá, zí Yésu yéme roné aka ndísi ené fú simi kángá bi Galiláya ní 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e ore. Ili aka ené ndéré simi kángá bi Yúdáya ní wá gi zía mingburoko 'yi 'bi Yúda maáge yemení royé goó gi ro úfu wo.

²Simi sindí kadra máa bi kóo née, ngíti Ayímbi 'bi Yúda e bi ndísiní ndólo a kídí, Ayímbi 'bi ndísi sí kútú ní ni go gbóo.

³Née ní, zí lúndu Yésu ñnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Ndá ndìsì lá dùú sìmì Galiláya ona wá, káa zí bì sǐlǐ 'bì ayím̄bi ni go gbóo ba ní, ídí ndéré sìmì Yúdáyá ḡi ro zí tǔ'dù 'yì lódù kací yǐ ga bì yóko royé íri née, lúru m̄ngburoko ledre ga bì áyì méngì yé ní ḡi ro zíye ñgũngu ledreyí.

⁴Bilámá a ídí ólúógu zíye do nyára bi togú ñli tí ḡi ro zí 'yì e ówoyí kí m̄m̄ngì ledre eyí e mbá ní.”

⁵Ledre ga bì lúnduga ukuní née ndaní eyé ḡi yana m̄mbé'deyé wá ḡi zía ñgũguní eyé ledre a wá.

⁶Zí Yésu úkulúgu ledre zí lúnduné ga gére née kídí, “Máútúásá aka ndéré lá kenée wá, ḡi zía s̄indí kadra 'bì m̄ndéréma íri utúásá aka ḡi zí Babá wá. Útúásásé bú ndéré ḡi zía s̄indí kadra 'bì ledre esé e ñyí yì eyé mbá do sǐlǐse.

⁷Ḡi zía bì ndìsìsé méngì dùú ledre ga bì bi ndìsì éme ro 'yìma'dí e ḡi zíye ní, sogóní eyé sée wá. Ndìs̄iní sógó máa misógó ḡi zía bì mándìsì úku lóko bisinyí ledre eyé gburá gburá gburá doyé ní.

⁸Káa zí bì s̄indí kadra 'bì Ayím̄bi utúásá go ní, ndérésé mu sìmì Ayím̄bi máa íri. Máútúásá aka ndéré wá ḡi zía s̄indí kadra 'bì m̄ndéréma ogú aka wá.”

⁹Sìmì bì Yésu uku ledre née kenée ní, tí ma'díi, zíye ótoómo wo c̄ikì sìmì Galiláya ore.

¹⁰Nda zaá ndoo ḡi 'dá'ba sìmì bì lúnduga nderéokpóní go sìmì Ayím̄bi ní, zí Yésu ma'dáa ñnyiné lódù kacíye ḡi 'dá'ba ḡi zía ñli ené zí tǔ'dù 'yì e lúru née íri wá.

¹¹Abú kenée ndotó, Yúda ga bì oguní sìmì Ayím̄bi íri ní, yemení royé go nzíyiyé ndìsì óndó Yésu. Zíye ndìs̄iyé kí ndú'yú ledre kídí, “O'do ba komo 'yì e utú roa wá ní, ñi 'da?”

¹²Tǔ'dù 'yì ga bì yokoní royé sìmì Ayím̄bi ore ní, ambá ledre bì ndìs̄iní úku a ní dùú ledre Yésu. Ngítì géyì 'yì e ya kídí, “O'do Yésu née, ñi bilámá 'yì.” Zí ngítì géyì úku 'bì eyé kídí, “Ótoómosé 'yì, bilámá 'yì 'di. Mongú 'yì r̄anga née.”

¹³'Yì bì zía tóroné úku ledre Yésu fúó ní ndaá, ḡi zí nḡirì m̄ngburoko 'yì 'bì Yúda ga gére née káa bì ñyí z̄ingi ke.

¹⁴Zí Yésu ndìs̄iné tí kenée e, sìmì bì Yúda menḡioguní Ayím̄bi go mburu yana, ngítì sǐlǐ 'bì m̄iúkú a ñi aka fú 'dá'dá ní, zí Yésu ólúóguné ḡi dongará 'yì e ḡi ore ndoo ndéré ólúne do ligá 'D̄icí 'bì Lomo ndìsì 'dódo ledre zí 'yì e.

¹⁵Zí ledre ga bì Yésu ndìsì 'dódo yé ní 'dí'bi do tǔ'dù m̄ngburoko Yúda e mbá m̄'dí'bi. Zíye ndìs̄iyé úku ledre dongaráye kídí, “Ma'díi, o'do ba ndiki mongú ówo ledre bì káa ba ḡi 'da, bì ngárá 'dódoní kpá ledre 'bì Lomo zía wá ní.”

¹⁶Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Sómúsé 'bì esé kídí mándìsì 'dódo zise née lá ledre amá, née ledre 'bì 'yì bì Kasaogu máa ḡi ro zíma ndìs̄imá 'dódo yé zise ní.

17'Yì ga bì i'bí royé go ndìsì lódù kací Lomo ní, niyí geré ówo a kídí, mándìsì 'dódo ba ledre bì 'bì Lomo ní, ndaá 'bì ené ledre amá kí romá wá.

18'Yì ga bì ndìsìní 'dódo ledre gí royé kí royé ní, iliní gí ro do ndìsì 'yì mbófo yée. Maa, mándìsì 'dódo 'bì amá zise ma'díi ledre ga bì 'bì 'yì bì kasaogu máa ní, gí ro zise ndìsìsè mbófo wo gí royé. Née sí ledre bì lúyú ledre ndaá simì 'dódo ledre amá e gí zía wá ní.

19Ndìsìsè úku ledre kídí Músa ekéomo lorù zise, sara bì méngìsè lolù ledre bì lorù ili ní wá ní, zise nda yéme rosé gí ro úfu máa ní, zée kése ambí ni 'yì lúyú ledre ne?"

20Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zía ìrì ìrì kídí, "Dokéké bì simiyí née, úku ledre kenée ambí iliní úfu yíi ne?"

21Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku ledre née zise kenée gbékpíe wá, lúrúsé aka ledre ga bì kóo ndìsìsè úku sínyi yée zíma simì bì kóo másìkpì ngíti o'do gí do ndíyá simì sílì esé ní.

22Bulúndusé e ukuní kóo ledre káa do lorù 'bì ónzó owù e ngburu, zí Músa kóo ekéomo ledre máa née kídí, togù arání owù go, sílì ené 'bì ónzó wo ngburu utúasá go yá, ídísé geré ónzó wo abú sílì máa née utú simì Sílì 'bì 'Dówúro. Ndaá bì ndìsìsè go tí méngì a kenée ní wá?

23Sara togù bì ónzósé owù 'bì esé e bú ngburu simì Sílì 'bì 'Dówúro gí zía bì lorù 'bì Músa uku kenée ní, zíngìsè nda romá simì bì másìkpì za cú kuru'bu 'yíma'dí gí do ndíyá simì Sílì 'bì 'Dówúro ní gí ro 'di?

24Togù ásé úku ledre gí romá yá, ídísé sómù sogo a bilámáne kpó kpó kpó kí, káa bì ásé úku lúyú ledre e ke."

'Yì 'bì Yerusaléma iliní 'dí'bi Yésu

25Gí do kací ledre bì Yésu uku kenée ní, zí 'yì 'bì Yerusaléma ga gére née ndìsì ódroyé dengbíye kídí, "Née ndaá laká o'do bì m̀ngburoko 'yì ezé e ndìsìní gámásó'do wo gí ro úfu wo ba wá?"

26Sara bì ni nda tí goó bì do nyára bì ndìsì ódro zí t̀'̀dù 'yì e ba, m̀ngburoko 'yì ezé ga ba ìtìní lolù wá ní, ala owoyemení go kídí, "Née go Kírésìto bì kóo Lomo uku ledre a 'desì kídí née ni kásaogu wo yómo 'yì e ní tée?"

27Zí ngíti géyì 'yì e úku ledre kídí, "Fì, née ndaá Kírésìto bì Lomo uku ledre kásaogu wo ní wá. O'do née owozé ledre gí do bi a kí 'be 'bì ené e bú bilámáne. Idí née Kírésìto bì Lomo ili kásaogu wo ní yá, utúasázé ówoyéme ledre gí do bi a wá."

28Yésu ni aka fú ndìsì 'dódo ledre do ligá 'Dìcì 'bì Lomo. Zía ìnyìné úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, "Úkusé kídí ówosé bi bì máogu gí doa ní bú káa? Máúku zise, máogu amá kí 'bì amá ledre wá. Wo bì ni ma'díi ní kasaogu máa ne. Ówosé esé wo wá.

29Máowoyéme wo dùú máa, gí zía azé yì ezé kú kéne, kasaogu máa kpá ne."

30 Zí ledre bi Yésu uku née útúne simi Yúda e 'duo vuu bisinyíne. Zíye ñnyiyé gi ro 'dí'bi wo, fí, 'yi bi zía óto sílíne ro Yésu ní ndaá gi zía sındí kadra 'bi 'dí'bi wo utúasá aka ené e wá.

31 Simi sındí kadra máa bi kóo née ní, tú'dú ngíti géyi 'yi e ñgununí yi eyé ledre Yésu go. Niyí go ndísi úku ledre kídí, “Ma'díi, ba yi ené go tí Kírésito bi kóo Lomo uku ledre kásaógu wo ní. Gi zía, mengi go tí za cé mingburoko ledre ga bi kóo Lomo uku ledreyé kídí ni ógu méngi yée ní.”

32 Simi bi Farusáyo e uwúní ledre ga bi 'yi e ukuní kenée ní, zíye ñnyiyé kí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e kása ngíti géyi asikíri eyé ga bi ndísiní 'bá'bá 'Díci 'bi Lomo ní, idíní ndéré 'dí'bi Yésu.

33 Simi bi Yésu ni aka kpá fú ndísi 'dódo ledre zí 'yi e do ligá 'Díci Kótruro ní, zía úku ledre zíye kídí, “Utúasázé lolu ndísi kése ngbángbáne wá, sındí kadra ni go gbóo gi ro zíma ndá'balúgu romá zí wo bi kasaogu máa ní.

34 Ásé lúru bi gi romá má, útúasásé ndíki máa wá gi zía bi bi mááyí ndéré doa ní útúasásé ógu íri wá.”

35 Gi zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí Yúda ga gére née ndísiyé úku ledre dongaraye kídí, “Ili ndéré 'da? Bi zía úku ledre kídí togú née nderé go yá utúasázé ndíki née wá ní? Ayí ndéré simi ngíti kánga kpí simi kánga 'bi Gírígi e kí'dí bi kóo ngíti géyi bulúnduzé e nderení ní gi ro zíne 'dódo ledre zí Gírígi máa ga gére née íri?

36 Sara togú kenée wá ní uku ledre kídí togú née nderé go yá, utúasázé ndíki née wá ní káa be 'di? Kpá kídí kánga bi née ni ndéré simi a ní utúasázé ógu simi a wá ní káa be 'di?”

37 Nda go kadra mongú Ayímbi née go kadra miútú a. Zí Yésu ñnyiné úku ledre kí mongú kúru zí tú'dú 'yi ga bi ore ní kídí, “Yíi bi ówo royí go kodró ni royí ní, ídí ógu zíma gi ro iní miéwé.

38 Káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní kídí, 'yi bi ñgunu ledremá go ní, Lomo ni kása iní bi zía óto 'yi tridri za fí ní zía ndísi kúkúoguné simi a, zí mimbé'de a ídríne fú lá miídrí odu rokinyi ené ndaá.”

39 Yésu uku ené née ledre mbigí iní wá, uku yi ené née ledre 'Dówú Lomo kídí togú née nda'balugu roné go komo ere yá, née ni ídí kí ledrené owóowó zí Lomo. Zíne kásaógu 'Dówú Lomo zía ógu ndísiné simi 'yi ga bi ñgununí ledrené go ní, zíye ídíye kí rokinyi za fí.

40 Simi bi 'yi e uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zí ngíti géyi ñnyiyé úku ledre kídí, “Ma'díi, o'do ba ni nébi, Lomo kásaógu wo ne.”

41 Ngíti géyi ya, “Ni Kírésito bi ogú 'yi yómo 'yi e ní.” Ngíti géyi ya, “Kánga bi Galiláya ní ndaá bi bi 'yi yómo 'yi e ni ógu gi simi a ní wá.

42 Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, Kírésito ni ógu ené gi simi kufú ngére Dawídi, niyi ndíki wo simi Beteléme kí'dí bi kóo Dawídi ma'dáa ndísi ní.”

⁴³Gi zí miúkuló'bó ledre e, zí sómú ledre nda ídíne sìmí do 'yì e go faa, utúasání lolu ídí kí sómú ledre kǐé'do gí ro Yésu wá.

⁴⁴Sìmi ledre ga gére née mbá, ngíti géyì mǐngburoko 'yì 'bì Yúda e ilíní 'bì eyé kóo go fú lá gí ro 'dí'bi Yésu ma'dáa, fì, 'yì bì zía útúásáne óto sǐlǐne roa gí ro 'dí'bi wo ní ndaá.

Manda 'bì Yúda e asiní gí ro Yésu

⁴⁵Má, zí 'yì ga bì mǐngburoko 'yì eyé e kasaní yéé ndéré 'dí'bi Yésu ní ndá'baóguyé gbékpí e, Yésu ndaá. Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e ní kpá kí Farusáyo e ndú'yú ya'dá ga bì nda'baoguní née kídí, “O'do máa née nì nda goó 'da?”

⁴⁶Zí ya'dá ga gére née úkulúgu ledre kídí, “Dì'bioguzé wo wá gí zía, tí bì ndìsìzé kése ona ní, 'yì bì zía aka 'dódoyéme ledre 'bì Lomo kí roko'buné zí 'yì e káa zí 'bì o'do née ní ndaá.”

⁴⁷Zí Farusáyo ga gére née úkulúgu ledre o'buó'bu kídí, “Ngúnusé go ledre 'bì 'yì ranga née ní?

⁴⁸'Yì bì kǐé'do gí dongaráze kí mǐngburoko 'yì ezé e mbá lúrúsé wo ngunu ledre 'bì 'yì ranga née go ní náambi? Ndaá.

⁴⁹'Yì ga bì lorú ezé ndaá zíye kí ledrené owóowó wá, zíye nda ngunu yí eyé ledre 'bì 'yì ranga née ní ní, Lomo idí í'bí 'dó'do royé.”

⁵⁰Ledre ga gére née mengíní kóo royé née mbá do komo Nìkodímo bì kóo nderé ódro kí Yésu kí ndulú nì ngúrúyé ní.

⁵¹Zía ìnyiné úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Ndazé aka geré 'dí'bi o'do née 'dó'do wo wá, idíze aka úwú ledre gí tara a zíze ówo lúyú ledre ené kí gí zía lorú ezé uku kené.”

⁵²Zí lafúga úkulúgu ledre zía kídí, “Úku nda mbú bì káa lará ledre 'di, áyí go kpá 'yì 'bì Galiláya, ólo ndíki go kídí ngúru nébì 'bì Lomo nì bo nì ógú gí sìmí Galiláya?”

⁵³Nda gí do kací ódro née ní, zíye báiyé gí ore ndá'bayé 'be 'bì eyé e.

Yiwáni 8

Kára bì 'dì'biní wo kí o'do ní

¹Nda gí do kací a bì 'yì ga gére née bayíní ní, zí Yésu ndéré ékíne do mongú landa bì ndìsíní ndólo a Olíva ní.

²Sìmi bì bi arálo'bó roné ní, akpa kí sǐ ndóndó, zía ndá'balúgu roné gírí ndéréne do ligá 'Dí'cǐ 'bì Lomo. Zí tǐ'dú 'yì e yóko royé kpá 'dii kó'dú a, zía ndìsíné 'dódo ledre 'bì Lomo zíye.

³'Dódo ledre nì aka kpá fú ndéré, zí Farusáyo e kí ngíti géyì 'yì 'dódo lorú e lálaógu ngíti kára, ogú ndikiní wo ngbúrú kí méngí 'berì. Zíye ólúye kí kára máa née ru dongará tǐ'dú 'yì ga gére née do óto wo tóroné kó'dú Yésu kené.

⁴Zí Farusáyo ga gére née úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, oguzé kí kára ba kó'dúyí gbékpíe wá, luyú ledre. Ootomo o'do 'bi ené kenée zía ndéréne só'do ngíti o'do bi kpí ní.

⁵Ni miékéne zíze simi lorú bi gi zí Músa ní kídí, togú kára luyú ledre go káa zí bi kára ba mengi ba yá, 'yi e idíní yóko royé óngbo wo kí tutú zía úyuné 'dá'ba. Éyí bi idízé méngi e kíe ní goó 'di?”

⁶Farusáyo ga gére née oguní eyé zí Yésu née kí mbigí ngbanga wá, gamáso'doní yí eyé misí'di gi ro zíye 'dí'bi wo. Zí Yésu ndéçí ené tí, do ndálané ndísi éké éyí do káṅgá kí nzisílíne.

⁷Zíye kpá fú ndísi íríye kí Yésu idí úkulúgu ledre kací ndu'yú bi yée ndu'yúní wo kíe ba. Zí Yésu síkpílúgu roné 'dága zía úku ledre zí Farusáyo ga gére née kídí, “Yí bi owo roné bú bilámáne kídí née ndaá 'yi luyú ledre wá ní, idí 'dí'bi tutú óngboútú kára née kíe fí ne.”

⁸Zí Yésu ndálalúgu roné bi kpá fú ndísi éké ledre.

⁹Simi bi Farusáyo ga gére née uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zíye báiyíe mbá mikékeríá tonó kí mĩngburokoyé e. Yésu idíaká kírí née go lá dùú ne kára bi gáa oguní kíe ba, ni go tóro kó'dú a nzúó.

¹⁰Zí Yésu kpá síkpílúgu roné 'dága, zía úku ledre zí kára née kídí, “Yí ga bi gáa ba niyí goó 'da? 'Yí bi idíaká gi ro óngboónzó yíi ní ndaá?”

¹¹Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Í'i, mongú 'yi, kémbí 'yi ndaá.” Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Bilámáne, má'déçí amá kpá ngbangayí wá, ndéré mu 'be. Tí lá ndá lolú luyú ledre wá.”

Yésu ni káa zí bimióṅgó ní

¹²Zí Yésu kpá úku ledre zíye kídí, “Mááyí zí 'yíma'dí e káa zí bimióṅgó ní, gi zía mándísi 'dódo mbigí ledre 'bi Lomo zíye. 'Yí bi ṅṅṅgu ledremá go zía ndísiné lódú kacíma ní, luyú lolú ledre wá, gi zía ṅṅṅgu ledremá go.”

¹³Geré zí Farusáyo ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ledre ga bi ndísi úku yée gi do biyí ní ndaní eyé ma'díi wá, gi zía ndísi mbófo royí kí royí.”

¹⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ledre ga bi mándísi úku yée gi do bimá ní niyí za mbá ma'díi. Gi zía bi bi máógu gi doa kpá kídí bi mááyí ndá'balúgu romá ní máówo bú. Séé, ówosé esé e wá.

¹⁵Ndísisé 'déçí ngbanga kí sómú ledre 'bi 'yíma'dí e do sogo káṅgá ona. Maa, má'déçí amá ngbanga 'yíma'dí e lá kí romá wá.

¹⁶Togú mááyí 'déçí ngbanga yá, ngbanga bi mááyí 'déçí a ní ni ídí do bilámá misí'diné gi zía azé ndísi do kíti 'déçí ngbanga ma'dáa kí Babá bi kasaogu máa ní.

¹⁷Ówosé bú bilámáne simi lorú bi Músa ekéomo ní, kídí togú 'yi e gbre ukuní kúrúye go mbá kíé'do gi ro ledre yá, ledre née ni go ma'díi.

18Mándísi tóro sogo ledre ga bi mándísi úku yée ní gí zía máówo bú niyí mbá ma'díi ledre e. Babá bi kasaogu máa ní owo kpá bú kídí ledre ga bi mándísi úku yée ní, niyí mbá ma'díi ledre e.”

19Zí Farusáyo ga gére née ndú'yú wo kídí, “Buyí bi úku ledre a née ni 'da?” Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ówo Babá ma'dáa lárá káa be 'di bi ngára ówosé máa wá ní. Idí ówosé máa bo, káa bi ówosé Babá kpá go.”

20Née ledre ga bi Yésu uku yée zí Farusáyo e simi bi ni ndísi 'dódo ledre zí 'yi e do ligá 'Díci 'bi Lomo ní. Yésu ma'dáa ndísi kóo gbóo kí gbété bi otoní zí 'yi e ndísi ónzó kési simi a káa do tákpásílí ní. Abú 'yi ga bi niyí okó ro Yésu ma'dáa ní niyí kóo ore yá, 'yi bi kíé'do gí dongaráye zía óto sílíné ro Yésu gí ro 'dí'bi wo ní ndaá. Gí zía sındí kadra 'bi 'dí'bi wo utúasá aka gí zí Lomo wá.

'Yi ga bi ngununi ledre 'bi Lomo wá ní

21Gí do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu úku ledre zí mingburoko 'yi ga bi 'bi Yúda e née kídí, “Máúku zise ma'díi, sındí kadra amá ni ógu zíma otoómosé e, áse gámásó'do máa má utúasásé ndíki máa wá, zise úyusé nyé kí mlúyú ledre rosé gí zía Lomo ootomo ené lúyú ledre esé e wá.”

22Zí mingburoko 'yi 'bi Yúda ga gére née tónó ódroyé dengbíye kídí, “Uku née za cú ledre. 'Bi ené bi bi ni ndéré doa utúasázé ógu doa wá née 'bié bi máa wo be 'di? 'Búó ni úfu roné miúfu téé?”

23Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndísié lúru máa komosé káa zí éyí bi mááyí gí do sogo kánzá ona ní, íi, mándá 'bi amá gí ona wá, mááyí yí amá gí komo ere. Née sí ledre bi sómú ledre ezé ndíki kése gí zía wá ní.

24Káa zí bi máúku máyá áse úyu simi lúyú ledre ní, 'búó togú ngúnusé ledremá go, kídí mááyí máa 'yi bi Lomo kasaogu wo gí komo ere ní, togú kenée wá áse úyu mbá kí lúyú ledre rosé gí zía Lomo ootomo ené lúyú ledre esé e wá.”

25Zí 'yi ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ndísi úku ledre kenée, áyí eyí kú náambi?” Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ndú'yú máa kenée lárá káa be 'di, mátónó úku ledre gí romá zise ba cakaba?”

26Tú'dú ledre e niyí bo taramá gí ro úku yée 'déci ngbangasé kíe gí zí miméngi ledre esé. Abú ndotó, mááyí úku zise dúú ledre 'bi 'yi bi ukui'bí taramá, zía kásaogu máa kíe ní. Ledre ga bi 'yi ma'dáa ukui'bí yée zíma ní, niyí mbá ma'díi gí zía ndaá 'bi ené 'yi ranga wá.”

27'Yi ga gére née owoní eyé bi kídí Yésu ndísi úku zíye née ledre 'Buné Lomo komo ere ní wá.

28Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Máówo bú sındí kadra ni ógu zise ngungu ledre ga bi máúku yée zise ní. Ledre ma'dáa ni méngi roné simi bi togú phéphésé máa Owú 'bi 'Yima'dí goó do mingbúngbu kágá, zise síkpi máa kíe 'dága ní. Babá yeme ledre ga gére née ne zíma úku yée zise née.

29Babá b̄i kasaoḡu máa ní n̄i k̄íma k̄í rokinyi, n̄i nd̄is̄i í'bí roko'bu z̄íma kac̄í kadra mbá, ḡi z̄ía mánd̄is̄i ménḡi duj̄u ledre ga b̄i ili yéé ní."

30Z̄í t̄ú'd̄ú 'ȳi ga b̄i ore ní ínyiyé mbá nḡunḡu ledre Yésu ḡi z̄í ledre b̄i uku née ní k̄ídí ma'd̄íi, Lomo kasaoḡu wo ne.

Bulúndu Abarayáma e

31Z̄í Yésu kpá úku nḡítí ledre z̄í Yúda ga b̄i nḡunḡuní ledre ené née k̄ídí, "Togú lánýásé t̄í fú ro ledre ga b̄i mánd̄is̄i 'dódo yéé z̄íse ní yá, ásé íd̄í mbigí 'ȳi lód̄u kac̄í amá e.

32Z̄íse ówo ma'd̄íi ledre 'b̄i Lomo, z̄í m̄imbé'desé íd̄íne v̄ij̄i, lúrúsé lolu rosé káa z̄í owúk̄ul̄ú e wá."

33Z̄í ledre b̄i Yésu uku née útúne simi manda 'b̄i Yúda ga gére née geré vuu bisinyíne, z̄íye úku ledre z̄í Yésu k̄ídí, "Née ndaá ledre b̄i áyí úku a z̄íse ní wá. T̄í b̄i nd̄is̄izé ona ní ndazé owúk̄ul̄ú 'b̄i nḡítí géȳi 'ȳi e wá. Od̄u mongú 'ȳi ezé duj̄u k̄ié'do bulúnduzé b̄i Abarayáma ní. Áyí ndólo ìr̄i owúk̄ul̄ú e dozé lárá a káa be 'di?"

34Yésu ya z̄íye ní, "Máúku z̄íse zaá ma'd̄íi, 'ȳi b̄i nd̄is̄i lúyú ledre ní, n̄i go owúk̄ul̄ú 'b̄i lúyú ledre.

35Owúk̄ul̄ú 'di'bi ené 'be kac̄í m̄ínḡí 'be wá. Mbigí owú 'b̄i m̄ínḡí 'be nd̄is̄i ȳi ené 'dí'bi 'be ne kac̄í 'b̄uné.

36Máa Yésu b̄i mbigí Owú 'b̄i Lomo ní, togú má'd̄í'bióyó lúyú ledre máa ḡi rosé yá, ásé útúásá kac̄í komo Babá, 'do'do lolu sée wá.

37Máówo bú b̄ilámáne k̄ídí ásé bulúndu Abarayáma. Abú kenée ndotó, z̄íse ásisé 'du'dorú k̄í nḡunḡu ledre ga b̄i mánd̄is̄i 'dódo yéé z̄íse ní. Z̄íse yéme rosé drú ḡi ro úfu máa.

38N̄i kenée ma'd̄íi, nd̄is̄is̄é ménḡi née ledre ga b̄i 'b̄usé Satána nd̄is̄iní 'dódo yéé z̄íse ní. N̄i ḡi romá kpá kenée, mánd̄is̄i 'dódo z̄íse ba ledre ga b̄i Babá 'dódo yéé z̄íma ní."

39Z̄í 'ȳi ga gére née kpá úkulúgu ledre z̄í Yésu k̄ídí, "Ma'd̄íi, azé bulúndu Abarayáma." Yésu ya z̄íye ní, "Idí íd̄ísé ba t̄í bulúndu Abarayáma ma'd̄íi ní, káa b̄i ásé nd̄is̄i ba ménḡi ledre ga b̄i 'b̄i Abarayáma ní.

40Lúrúsé aka nda b̄i ílisé úfu máa ḡi z̄ía b̄i mánd̄is̄i 'dódo ledre 'b̄i Lomo z̄íse ní. Abarayáma ili ené kóo úfu 'ȳi b̄i nd̄is̄i 'dódo ledre 'b̄i Lomo ní wá.

41Ḡi z̄í kéȳi née, z̄íse nd̄is̄is̄é ménḡi duj̄u ledre ga b̄i 'b̄usé Satána nd̄is̄iní 'dódo yéé z̄íse ní." Ḡi z̄í ledre b̄i Yésu uku née, z̄í Yúda ga gére née úkulúgu ledre k̄ídí, "Ndá úku ledre kenée wá. Lúrú zéé íri káa z̄í éȳi b̄i azé ḡi 'dí sogo ní? 'Buzé n̄i duj̄u k̄ié'do Lomo."

42Yésu ya z̄íye ní, "Togú ma'd̄íi Lomo n̄i t̄í 'Buzé yá, káa b̄i ótosé 'búma go ḡi z̄ía Lomo ma'dáa kasaoḡu máa née dongarásé.

43Ledre ga bi mándíṣì 'dódo yée zíse ní ówosé éyí bi útúásásé ówoyéme a gí zía wá ní bú? Gí zía bi ásisé miási kí índi mbílíse gí ro ledre ga bi mándíṣì 'dódo yée zíse ní.

44Máúku zíse, ásé owú ga bi 'bi ngére 'bi bɔcayi lomo e ní. Née sí ledre bi ndíṣìsé méngì dọ̀wú ledre ga bi 'bi ené ní. Tí bi ngére 'bi bɔcayi lomo e ni née, ndaá cóngó 'yì wá. Odu ledre ené dọ̀wú ɔ̀nga kí úfu 'yì e.

45Mándíṣì 'dódo zíse dọ̀wú ma'díi ledre e, gí zía bi ngára ílisé esé ma'díi wá ní, zíse ndíṣì ásisé gí ro 'dódo ledre amá.

46'Yì ni bo kíé'do gí dongarase ni kú'du sílìne romá ya málúyú ledre go? Ndaá. Sara togú 'yì ndaá ní, ílisé ɔ̀ngungu ma'díi ledre ga bi mándíṣì 'dódo yée zíse ní wá ní gí ro 'di?

47Owú ga bi 'bi Lomo ní, niyí méngì dọ̀wú ledre ga bi 'bi 'búyé Lomo ní. Ledre 'bi Lomo bi mándíṣì 'dódo a zíse ní, ílisé ɔ̀ngungu a wá gí zía ásé yì esé owú ga bi 'bi Satána ní.”

Yésu ni 'dá'dá gí zí Abarayáma

48Zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu bɔsinyíne kídí, “É'e, ábuwá ndaá gí sími kúfúze Yúda e wá ma'díi. Áyí 'yì gí sími Samáriya sími doyí sinyí go misínyí gí zí dokéké.”

49Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Íi, dokéké ndaá 'bi ené símimá wá. Mándíṣì yì amá óto úndru Babá gí zí kényì née, zíse ndíṣìsé úkucáyì máa.

50Máíli amá máa kídí, 'yì e idíní ndíṣì óto úndrumá ní wá. Babá bi kasaogu máa ní ili yì ené ne kídí 'yì e idíní ndíṣì óto úndrumá. Mengì ledre née kenée gí zía ni ne kí roko'bu 'bi 'dəcì ngbanga zíne.

51Máúku zíse ma'díi, togú 'yì ɔ̀ngungu ledre ga bi mándíṣì 'dódo yée zíse ba ní, 'yì née uyu ené wá.”

52Yúda e ya zía ní, “Ma'díi, owoyemezé go kídí sími doyí sinyí go misínyí gí zí dokéké. Bulúnduzé Abarayáma kí mɔ̀ngburoko nébì ga kóna ní uyuní go mbá, zíyì úku ledre yá togú 'yì ɔ̀ngungu ledre eyì yá, uyu wá?

53Áyí náambi zíyì úku ledre kenée ní? Bulúnduzé Abarayáma kí nébì ga bi kóna uyuní ní, rómo doyé kí 'di?”

54Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Togú mámbófo romá kí romá yá, moko ndaá sími a wá. Babá bi úkusé ledre a kídí ni kpá Lomo esé ní iline kídí 'yì e idíní ndíṣì mbófo máa.

55Ma'díi ówosé esé Lomo wá. Máówoyéme wo dọ̀wú máa. Née sí ledre bi mándíṣì óto úndrua gí zía ní. Togú máúku máyá máówo wo wá yá, mááyí go kpá 'yì ɔ̀nga káa zí sée ní.

⁵⁶Bulúndusé Abarayáma ndíṣi kóo óto komoné kacíma gi ro miógumá káa do mongú sáká éyí zí 'yíma'dí e. Símì bì owoyeme sɪndí kadra 'bì miógumá ní, zía kóo ídíne kí mongú rokinyi.”

⁵⁷Zí mɪngburoko 'yì 'bì Yúda ga gére née úku ledre zí Yésu kídí, “řifu mɪřifu, sɪmɪbi ogu aka doyi cí gbre doa sokó (50) kpá wá, zýyì úku ledre yá, ówosé rosé kí Abarayáma bú?”

⁵⁸Zí Yésu úkulúgu ledre zýye kídí, “Máúku zíse ma'díi, Abarayáma ni owú. Niyí ndíki wo ní, mááyí yí amá kóo kú goó bo.”

⁵⁹Zí mɪmbé'de Yúda ga gére née éšine, zýye 'dí'bi tutú e gi ro óngbóonzó Yésu kfe. Símì bì Yésu lurú ledre née kenée ní, zía úcu yí ené lílíné gi do ligá 'Díci 'bì Lomo gi ore 'dá'ba.

Yiwáni 9

Yésu likpí komo ngíti o'do

¹Símì ngíti sílì, Yésu niyí go ndíṣi ndéré 'dəcì bi kí 'yì lódú kacíne e. Zýye óguyé ndíki ngíti o'do, tí bì kóo mbágáa ndíki wo ní komoa lurú bi wá.

²Zí 'yì lódú kací Yésu ndú'yú Yésu kídí, “'Yì 'dódo ledre, o'do née lurú bi wá née gi zí lúyú ledre 'bì 'yì ga bì ndikiní wo ní, togú lúyú ledre ené?”

³Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, “'í, 'yì lúyú ledre ndaá. Lomo mengi ledre née kenée gi ro zí 'yíma'dí e ówo roko'buné gi roa.

⁴Máúku zíse, mé bì azé aka kése kadra utú aka wá ní, idízé mu méngi moko bì Lomo kasa máa gi roa ní. Gi zía togú bi ulú go yá, 'yì utúasá lolu méngi moko wá.

⁵Máúku zíse ma'díi, káa zí bì mááyí aka kíse do sogo káṅgá ona ní, mááyí zíse 'yíma'dí e káa zí bimióngó ní.”

⁶Símì bì Yésu uku ledre née kenée ní, zía lúbu súrú do káṅgá, zía ógo káṅgá máa née óró a ro komo o'do née.

⁷Zía úku ledre zí o'do máa née kídí, “Ndéré mu lúgu káṅgá née gi komoyí sími mɪkavu bì kí řřiné Silowámo ní.” Zí o'do née ndéréne lúgu komoné drá. Ni ndá'baogú gírí ní, komoa ni go lúru bi.

⁸Símì bì o'do née nda'baogú gi do mɪkavu gírí ní, 'yì ga bì owoní wo bú ní, zýye ndíṣiyé úku ledre kídí, “Áyi, née ndaá o'do bì komoa ndaá, ndíṣi lengbe ómbo éyí e gi zí 'yì e kára ba wá?”

⁹Ngíti géyì ya, “'í née tí wo.” Ngíti géyì ya, “'í, née ndaá wo wá, tosoyé utúasá mɪtúasá.” Zí o'do née úku ledre kídí, “Née tí máa nda ngíti 'yì wá.”

¹⁰Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, “Úku bì káa ledre 'di, sara komoyí likpí láráne káa be 'di?”

11Zí o'do máa née úku ledre zí 'yì ga gére née kídí, “Ngíti o'do kí ìrìné Yésu, likpí komomá ne. Yésu ma'dáa lubu sùrú bi do káṅgá, zía ógo káṅgá bì kí sùrú sìmíné née ọ́ró a ro komomá, zía kása máa ya máídí ndéré lúgu káṅgá máa née gí komomá sìmì m̀kavú bì kí ìrìné Silowámo ní. Zíma tí ndéréma, kpá lá bì málúgu ní, geré zí komomá líkpíne káa zí bì ásé lúrú a née.”

12Zíye ndú'yú wo kídí, “Sara o'do máa née nì nda goó 'da?” Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Máówo wá togú nì 'dáya yá.”

Komo o'do née likpí káa be 'di?

13Zíye 'dí'bi o'do bì komo a likpí née ndéréye kíe zí Farusáyo e.

14Sílí bì kóo Yésu lubu sùrú do káṅgá, zía ìnyìné ógo káṅgá bì kí sùrú sìmíné née ọ́ró a komo o'do née zía líkpíne ní nì Sílí 'bì 'Dówúro.

15Zí Farusáyo ga gére née ndú'yú wo kídí, “Úku aka ma'díi ledre zíze, komoyí likpí lárá ne káa be 'di?” Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “O'do bì kí ìrìné Yésu ní, likpí komomá ne. Lubu sùrú do káṅgá, zía ìnyìné ógo káṅgá bì kí sùrú sìmíné née ọ́ró a komomá, ya máídí ndéré lúgu a. Sìmì bì málúguóyó káṅgá née gí komomá ní, geré zí komomá líkpíne.”

16Zí ngíti géyì 'yì e gí dongará Farusáyo ga gére née úku ledre kídí, “O'do née ndaá 'yì 'bì Lomo wá. Idí née 'yì bì Lomo kasaogu wo née ní, káa bì utúasá méngì kényì kenée sìmì Sílí 'bì 'Dówúro wá, 'dewe lorù 'bì Lomo go.” Ngíti géyì yaá “Lomo kasaogu wo ne, idí ndaá kenée wá, káa bì utúasá ndìsì méngì m̀ngburoko ledre ga bì kí roko'buyé ní wá.” Gí zí miúkuló'bó ledre e zí sómù ledre 'bì 'yì ga gére née nda ídine go faa.

17Zíye ndú'yú o'do bì komo a likpí née kídí, “Sara aka nda yíj, sómù 'bì eyí yá o'do bì likpí komoyí née nì náambi?” O'do née ya zíye ní, “Másómù née nẹ̀bì Lomo kasaogu wo ne.”

18Yúda ga gére née ṅṅṅuní eyé kóo fú lá bì kídí, “Ma'díi, o'do née komoa lurú kóo bì wá ní wá.” Zíye ìnyiyé kákasa kací 'bù kí mbágáa.

19Sìmì bì 'bù kí mbágáa oguní ní, zí Yúda ga gére née ndú'yú yée kídí, “Ba owù 'bì esé, ma'díi, tí bì kóo ndíkisé wo ní, lurú bì wá? Éyí bì méngìsé nda kí komoa ma'dáa ní 'di, bì cakaba nì nda go lúrú bì ní?”

20Zí o'do née kí me'bené ìnyiyé úkulúgu ledre kídí, “Ì, née owù 'bì ezé ma'díi. Tí bì kóo ndikizé wo ní, komoa lurú bì wá.

21Owozé wá togú komoa máa née méngì láráne káa be 'di bì nì nda go ndìsì lúrú bì née. Bìlámá a ndú'yúsé aka cù wo zíze úwú a gí taraa.”

22Bù ya'dá née iliní úku ledre bì ya kídí Yésu likpí komo owù 'bì eyé ne ní wá, gí zí ṅṅṅì m̀ngburoko manda 'bì Yúda e. Gí zía Yúda ga gére née i'bíní lorù kídí, togú 'yì uku ledre ya Yésu nì Kírésìto, Lomo kasaogu wo ne yá, 'yì máa née yée niyí úçúómo wo, olù lolù dongará lafúne ìni ìni zí Lomo sìmì 'Dìcì Kótruro wá.

23Gi zí kẹ̀yì nẹ́e, zí 'bua kí mbágáa lá úku ledre kídí “Ídísé ndú'yú cù wo, ndaá owù wá, idí ódro gí roné kí roné.”

24Zí Yúda ga gére nẹ́e kpá ndóloógu ándá ya'dá bì komoa likpí nẹ́e zíye úku ledre zía kídí, “Owozé bú bilámáne kídí, o'do bì Yésu nẹ́e, nì 'yì lúyú ledre. Lóbù aka Lomo zíze, éyì bì ówo gí roa ní 'di?”

25Zí o'do nẹ́e úkulúgu ledre zí Yúda ga gére nẹ́e kídí, “Mándá kí tǔ'dù ledre gí ro úku a wá, togù Yésu nì 'yì lúyú ledre togù ndaá 'yì lúyú ledre wá. Éyì bì máówo ní, komomá lurú ené kóo bi wá, bì nda ba ní, komomá nì go lúru bì.”

26Zí Yúda ga gére nẹ́e kpá ndú'yúlúgu wo kídí, “Sara éyì bì Yésu mengì zíyì, zí komoyì líkpíne ní 'di?”

27Zí o'do nẹ́e kpá úkulúgu ledre zí Yúda ga gére nẹ́e kídí, “Máuku ga kpá ledre nẹ́e go zíse, ílisé esé úwú a wá. Éyì bì ílisé úwúándá ledre máa nẹ́e gí roa ní 'di? Ílisé go idí 'yì lódù kacíga téé?”

28Zíye úku ledre zí o'do nẹ́e ìrì ìrì kídí, “Ndazé ezé 'yì lódù kací o'do nẹ́e wá, áyì yì 'yì lódù kacía wá. Lodúzé 'bì ezé yì ezé kací Músa.

29Gi zía kóo 'desì ní, Músa ma'dáa odroní kí Lomo bú. O'do bì Yésu nẹ́e owozé wá togù ogù 'bì ené gí 'dáya yá.”

30Zía úkulúgu ledre zí Yúda ga gére nẹ́e kídí, “Née kenée lára ledre 'di, bì ówosé bi bì o'do nẹ́e ogù gí doa ní wá ní. Éyì bì máówo ní, likpí 'bì ené komomá go.

31Owozé bú bilámáne Lomo ndaá lengbe kí rokinyi kí 'yì lúyú ledre e wá. Nì kí rokinyi dùyù kí 'yì ga bì ndìshíní úwú ledre ené ní.

32Tí bì kóo Lomo oto do sogo káṅgá ba, uwúze aka bì ya kídí ngítì 'yì nì bo kí roko'bu 'bì likpí komo 'yì bì ndikiní wo komoa lurú bi wá ní zíne ní wá.

33O'do bì likpí komomá ba, idí ndaá 'yì bì Lomo kasaogu wo nẹ́e ní wá yá, káa bì likpí komomá wá.”

34Zíye ódroyé kpá o'buó'bu zí o'do bì komo a likpí nẹ́e kídí, “Yì 'yì lúyú ledre bì ndikioguní yì kí lúyú ledre kú gí simi ní, íli 'dódo ledre zíze? Togù kenée yá, tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, olù lolù dongará 'yì e simi 'Dìcì Kótruro ìni ìni zí Lomo wá.”

'Yì bì owo'di'bi Lomo wá ní

35Zí Yésu úwú ledre kídí, o'do bì nẹ́e likpí komoa ba Yúda iliní lolù zía olùne simi 'Dìcì Kótruro wá. Zí Yésu ndéréne zí o'do bì komoa likpí nẹ́e ndú'yú wo kídí, “Ngúnṅu ledre Owù 'bì 'Yìma'dí goó?”

36O'do nẹ́e ya zí Yésu ní, “Mongù 'yì, 'yì nẹ́e máówo'dí'bi ledre gí roa wá, 'dódo aka ledre gí ro a zíma gí do bì zíma ṅúnṅu ledrea.”

37Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndaá ngítì 'yì sikala wá, nẹ́e kpá tí máa bì mááyì ódro zíyì ba.”

³⁸Geré zí o'do née útúne sí sɪndí Yésu bi óto úndru a, zía úku ledre kídí, “Ngére, mánḡungu ledreyí go,”

³⁹Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Máogú do sogo kánḡá ba ḡi ro 'dəcí nḡbanga zí komo sómú ledre 'bì 'yìma'dí e líkpíne. 'Yì ga bì owoyemení ledre ḡi ro Lomo wá ní, zíye ówoyéme a. 'Yì ga bì ya yée owoyemení yì eyé wo bú ní, niyí ídíáká 'bì eyé sìmì luyú káa zí 'yì ga bì komoyé ndaá ní.”

⁴⁰Geré zí Farusáyo ga bì gáa ore ní ìnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Úku yá 'dí yaá, komozé ndaá káa?”

⁴¹Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídí ídísé ba káa zí 'yì ga bì komoyé ndaá ní yá, káa bì luyú ledre esé ndaá lolu ba wá. Nda lá ḡi zía bì sómúsé yì esé kídí ówosé ledre bú ní, zí luyú ledre esé ídíne fú lá bo.”

Yiwáni 10

Bilámá 'yì 'bá'bá kábìrìkì e

¹Zí Yésu úku ledre zí Farusáyo ga gére née sìmì muruwayi kídí, “Yì bì olú lódú kací kábìrìkì e 'dìcì ndaá ḡi 'dí tara mbotuyé wá ní, née ndaá mḡngí kábìrìkì maáge wá, née 'yì ugu, kpá yì ené bisinyí 'yì.

²Mḡngí kábìrìkì e ndìsì olú lódú kací kábìrìkì ené e fú lá ḡi tara mbotuyé.

³Togú mḡngí kábìrìkì ga gére née ogú go yá, zí 'yì 'bì moko bì ore ní líkpí mbotu. Sìmì bì ndolo kábìrìkì ené e kí ìriyé ní, zíye úwú kúrú mḡngíye zíye ídíye mbá kí rokinyi.

⁴Sìmì bì kábìrìkì ga gére née olúoguní go sága ní, kpá lá bì mḡngíye utú zíye 'dá'dá ní, geré zíye útúye ngberí do kací a ḡi zía owoyemení sìmì kúrú a bú.

⁵Togú ngítì 'yì kpí yá, kábìrìkì ga gére née niyí ngásá eyé ḡi zía mḡngásá ḡi zía bì owoyemení eyé wo wá ní.”

⁶Farusáyo ga gére née owoní eyé ini ledre ḡi sìmì muruwayi bì Yésu uku née wá.

⁷Zí Yésu úku phútru ledre zí Yúda ga gére née kídí, “Máúku zíse ma'díi, mááyí zí 'yìma'dí e káa zí mbotu kábìrìkì e ní.

⁸'Yì ga bì ngára Babá kasa ené yée ne wá ní, oguní yì eyé kí royé kídí yée niyí bilámá 'yì 'dódo ledre 'bì Lomo, ábuwá yì eyé 'yì ranga e kpá 'yì ugu e. 'Yì amá e uwúní eyé kóo ledre ga bì 'yì ga gére née ndìsìní 'dódo yée ní wá.

⁹Mááyí káa zí mbotu 'dìcì ní. Togú 'yì ogú ḡi 'dí zíma yá, mááyí yómo wo ḡi zía mááyí go 'yì 'bá'bá wo, káa zí mḡngí kábìrìkì bì ndìsì 'bá'bá yée do bi 'bì éyí miánu zía kpá ndá'bané kíye 'be bilámáne ní.

¹⁰'Yì ugu ndìsì ndéré 'bì ené ḡi ro úgu éyí, kí ngáka éyí kpá kí úfu 'yì e. Maa Yésu, mánda 'bì amá káa zí 'yì ranga ga gére née wá, máogú 'bì amá ḡi ro zí 'yì ga bì nḡnguní ledremá go ní ídíye kí tridri kpá kí rokinyi bì ngára odu a ndaá ní.

11” Mááyí bilámá 'yì lúró bi kací kábiriṛíki amá e. Mái'bí romá tóromá kací kábiriṛíki amá e gí zí bisinyí ledre kí méngí yée. Togú umbu yá, máídí úyu máa, ndaní úyu wá.

12”Yì bi ndaá mǐngí kábiriṛíki e wá, ogú 'bi ené lá méngí moko gí ro késí ní, togú lurú bangá sinyí go kí ógú gí ro 'dí'bi ngúru kábiriṛíki ga gére née yá, ni óyó sogoné zí kábiriṛíki ga gére née, zí bangá sinyí nánáónzó ngúrúyé ánu a, zí ngíti géyì báiyé faa.

13”Yì 'bi moko née ngasáoyó roné gí zía kábiriṛíki ga gére née ndaní eyé 'bi ené wá, mengí 'bi ené lá dǔyú moko gí ro késí.

14” Mááyí bilámá 'yì 'bá'bá kábiriṛíki e gí zía mááyí máa mǐngí ye. Kábiriṛíki amá e owoní máa bú,

15”káa zí bi ledremá ni zí Babá owóowó zí ledrea ídíne zíma kpá owóowó ní, ledre kábiriṛíki amá e ni zíma kpá owóowó. Née sí ledre bi mái'bí romá zí umbu gí royé gí roa ní.

16”Ngíti géyì 'yì amá e niyí aka kpá fú bo yée ga bi ndaní gí simi kúfú Yúda e wá ní. Mááyí kpá 'dí'biogú yée, ési yée dongará lafúye gí do bi zíye ídíye kíé'do ndísi úwú dǔyú kúrúma, gí zía mááyí máa 'yì 'bá'bá yée.

17”Ledremá ni zí Babá owóowó gí zía máúwú kúrúma bú. Mááyí í'bí romá zí umbu gí ro 'yìma'dí e. Abú máúyu yá, ni úrulúgu máa.

18”Yì bi kíé'do káa ni gága máa gí ro ledre ní ndaá. Mááyí kí roko'bu ledre e za mbá zíma gí zí Babá gí ro zíma í'bí romá zí umbu, togú mbú zíma ásimá gí roa.”

19”Gí zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí sómú ledre 'bi Yúda e ífi siminé, toroní eyé lolu do sómú ledre kíé'do wá.

20”Ngíti géyì odroní 'bi eyé gí do bi Yésu bisinyíne kídí, “O'do née ni kí dokéké siminé, née ndaá 'yì bi azé ndísi úwú ledre gí taraa ní wá.”

21”Ngíti géyì ya, “Íi, o'do née dokéké ndaní simi a wá. 'Yì bi kí dokéké siminé ní, utúasá ndísi 'dódo ledre kí roko'buné wá. Utúasá kpá líkpí komo 'yì bi 'dutu mi'dutu ní wá.”

Ngíti géyì Yúda e asiní gí ro Yésu

22”Gí do kací ledre née ní, geré zí sǐndí kadra bi legbe ndísiní sómúndíki ledre 'díci bi kóo 'bi Lomo 'danání simi Yerusaléma ní óguné. Ledre máa née mengí kóo roné née kí yana ndumu.

23”Zí Yésu ndísi gámáne do ligá 'Díci 'bi Lomo née. Zía ndéré ólúne gí do bi bi kóo o'bóní ngba'daka ro 'Díci 'bi Lomo, bi ífiní ịri Solomóna doa ní.

24”Zí Yúda ga gére née ólú lódú kací Yésu íri. Zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ndá lolu fú lá ndísi ló'bo gí zíze wá. Togú áyí go Kírésito bi Lomo kasaogu ní yá, ídí geré úku a zíze.”

- 25**Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ndú'yú 'dó'do máa née kenée gí ro 'di, tí bì máúku ledre go zíse, ílisé ɳgúɳgu a wá ní. Míngburoko ledre ga bì mándísi méngi yée bì ngára gbékpí 'yi e utúasání méngi yée wá ní, ɳiyí 'dódo máa ye zíse ówo a kídí Babá kasaogu máa ne.
- 26**Ngúɳgusé ledremá wá gí zía ndásé esé 'yi amá e wá.
- 27**'Yi ga bì ɳgúɳgú ledremá go ní, ndísiní lengbe úwú kúrúma. Máówo yée bú bilámáne gí zía ɳiyí 'yi lódú kacíma e.
- 28**'Yi amá ga gére née má'dí'bi sílíma go royé ndá, mááyí í'bí trídri bì za fí ní zíye. 'Yi bì ɳi 'dí'bióyó yée gí zíma ní ndaá.
- 29**Babá bì í'bí 'yi amá ga gére née zíma ní, roko'bua romo do éyí e za mbá. 'Yi bì ɳi utúásá 'dí'bióyó 'yi amá ga bì í'bí yée zíma née ní ndaá.
- 30**Zée kí Babá, azé duú 'yi kíé'do.”
- 31**Zí ledre née útúne sími Yúda ga gére vuu bisinyíne. Zíye ínyiyé 'dí'bi tutú e gí ro óngboónzó wo kíe.
- 32**Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Míngburoko ledre ga bì Babá í'bí yée zíma ndísi méngi yée ní, máméngi yée mbá do komosé. Wo bì sinyí rosé ílisé úfu máa gí roa ní wo be 'di?”
- 33**Yúda e ya zía ní, “Lúyú ledre eyí ɳi wo bì úku yá née ɳi kpá Lomo tí bì áyí gbékpí 'yima'dí ní. Née ledre bì azé úfu yíi gí zía ní, ledre ezé ndaá 'bí ené kí bilámá moko eyí wá.”
- 34**Yésu ya zíye ní, “Sara bì ɳi miékéne do sílíse sími búku 'bí lorú, Lomo uku kídí, ‘Sée ga bì mágéléogu sée káa do manda e ní, ásé go kí roko'bú zíse káa zí Lomo ní.’
- 35**Togú Lomo uku ledre kídí née geléogu ɳgíti géyí 'yi e kí roko'bú zíye káa zí Lomo ní. Ledre bì Lomo uku go ní, 'yi óyóló'bó a ndaá.
- 36**Sara bì mááyí nda tí mbigí Owú 'bí Lomo, Babá ma'dáa kasa máa ne do sogo káɳgá méngi moko ené ní, éyí bì bi sinyí nda rosé zíse úku ledre gí zía kídí máúku sínyi ledre go sími bì máúku máyá mááyí Owú 'bí Lomo ní 'di?
- 37**Moko ga bì mándísi méngi yée ní za mbá, togú ndaní moko ga bì 'bí Babá ní wá, ndásé ɳgúɳgu ledremá wá.
- 38**Abú ílisé ɳgúɳgu ledremá wá, moko ga bì mándísi méngi yée ní togú ɳgúɳgusé go kídí Lomo uku ne ya máídí méngi yée kenée, ɳgúɳgusé go kídí azé kí Babá 'yi kíé'do.”
- 39**Zí Yúda ga gére née kpá ínyiyé áyíye 'dí'bi Yésu gí zí ledre bì uku zíye kenée ní. Zía úcu lílíné gí zíye gí ore.

⁴⁰Zí Yésu ìnyìné gị sìmì Yerusaléma gị ore 'dógu ngburu Yeredéne, ndéré 'díyì roné do bi bì Yiwáni 'yì Bábátízì 'yì e ndìsì í'bí babatíza doa zí 'yì e ní, zía ndìsìné íri kí owú sílì cúku'dée.

⁴¹Zí túbù 'yì e ndìsì ndéréye zí Yésu do bi bì nì doa íri ní. Zí ngíti géyì 'yì e ndìsì úku ledre kídí, “Abú Yiwáni mengì m̀ngburoko ledre ga bì kí roko'buné ní wá yá, ledre ga bì uku yée gị ro Yésu ní, niyí mbá ma'díi ledre e.”

⁴²Gị zí kényì née, zí túbù 'yì e ngúngu ledre Yésu kídí nì owú 'bì Lomo.

Yiwáni 11

Sanda ndíyá Lázoro nderé zí Yésu

¹Ngíti o'do nì kóo bo kí ìrìné Lázoro, lúndu Maríya e kí Márata, ndìsìní sìmì Beteníya. Lázoro ma'dáa nì kóo kí ndíyá bisinyíne.

²Lémija bì Maríya máa née, née wo bì kóo lefe sù'bù mindonyo ro s̀ndì Ngére Yésu, zía ndìsìné ó'dóoyó a kí bi doné ní.

³Zí owú kará ga gére née kákasa zí Yésu kídí, “Ngére, ro ezegámáyì méngì wo yáa m̀m̀méngì bisinyíne.”

⁴Sìmì bì Yésu uwú ledre née kenée ní, zía úku ledre kídí, “Í'ì abú ro Lázoro ma'dáa mengì wo kenée ndotó, utúasá 'dí'biógu zía umbu wá. Roa née nì óto 'yì e zíye ówo roko'bù 'bì Lomo, zíye ndìsìyé óto úndrumá bì Owú 'bì Lomo ní.”

⁵Lázoro kí lémìné ga bì gbre née, Yésu oto kóo 'búye go kíngaya.

⁶Abú tí kenée ndotó, sìmì bì sanda ledre ro Lázoro nderé ndiki Yésu ní, Yésu ma'dáa ìnyì ené kóo geré ndéré wá, mengì aka yì ené kóo kpá za 'dénýé sílì gbre kí.

⁷Nda gị 'dá'ba, zí Yésu úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Nda'baluguzé aka rozé mu sìmì Yudáya 'dáa.”

⁸Zí 'yì lódù kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, “Í, 'yì 'dódo ledre, lúru aka mongú ledre bì Yúda e mengìní yì kíe íri, ayíní gị ro óngboónzó yì kí tutú ní, ili ba kpá go ndá'balúgu royì zíye íri?”

⁹Yésu eré ené ngirì kí ndá'ba íri wá, gị zí kényì née ní, zía úku ledre kídí, “Togú bi ará go yá, m̀t̀l̀l̀r̀r̀ ndaá lolu wá. 'Yì bì ndìsì gámá kí kadra ní, utúasá ené 'díkí wá gị zía bimióngó 'bì kadra ongó bi go zía bilámáne.

¹⁰'Yì bì ootomo nda bimióngó kenée zía nda ndìsì gámáne kí ndulù ní, ndìsì 'díkíne gị zía nì yì ené sìmì m̀t̀l̀l̀r̀r̀.”

¹¹Gị do kací ledre bì Yésu uku née ní, zía kpá úku ngíti ledre zí 'yìmikása ené ga gére née kídí, “Káa zí bì mááyí úku ledre ba, lúnduzé Lázoro nì go 'dú'du, nderézé mu íri gị do bì zíma úru wo.”

¹²Zí 'yì lódù kacíga ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, bisinyí ledre ndaá ke. Togú 'du'du yì ené kpá lá m̀'`dú'du ní, ili ndéré té yì úru wo gị ro 'di?”

13'Yì lódù kacíga ga gére née owoní eyé kóo ini ledre gí simi ledre bi Yésu uku née wá. Ábuwá uku née kídí Lázoro uyu go.

14Zí Yésu nda úku a zíye fúó kídí, "Lázoro uyu go."

15Ni bilámáne gí zía simi bi Lázoro uyu ní, ndazé kése íri wá. Nderézé mu gí ro zíse lúru ledre bi mááyí méngí a íri ní za cù kí komosé gí do bi zíse ɳgũngu ledremá nda za kíngaya.

16Zí ngúru 'yì lódù kací Yésu bi kí iriné Tóma bi ndişiní kpá ndólo wo Máarátoŋgo ní ìnyìné úku ledre zí lafúne e kídí, "Ndazé ótoómo kací mongú 'yì wá, idízé ndéré kéye. Togú Yúda iliní úfu wo yá, zíye úfukótrù zée ndro kéye."

Yésu nderé simi ini ro Lázoro

17Simi bi Yésu nderéoguní simi Beteníya ní, Lázoro mengi simi káŋgá go sílì eso (4).

18Gara bi Beteníya ininí Lázoro simi a ní, ndaá gbála gí ro Yerusaléma wá.

19Gí zí ledre bi utú do Márata e kí léminé Maríya ní, zí tù'dù ngíti géyì Yúda e ndéréye zí Márata kí léminé íri ndíşì ídrì mimbé'deyé kací lúnduyé bi uyu ní.

20Simi bi Márata uwú ledre ya Yésu ni go gbóo do mîşì'di ní, zía ìnyìné ndéré óndó do Yésu, Maríya idíaká 'bi ené cìkì 'be.

21Simi bi Márata lurúndiki Yésu ní, zí simikozo mengi wo, zía útúne ìni ini zía úku ledre zí Yésu kídí, "Áko Ngére, idí ídí karakóna ona, káa bi owú 'bi babá ba uyu wá.

22Máówo bú togú ndú'yú Lomo yá, ni méngí éyì bi ndú'yú wo gí roa née zíyì."

23Yésu ya, "Márata, ndá sómù simiyí wá, lúnduyí ni úru gí simi umbu bi uyu née."

24Márata ya zí Yésu ní, "Ma'díi mongú 'yì, mángũngu go kenée kídí simi şindí kadra 'bi úru 'yì e gí simi umbu, ni úru zía ídine tridriné."

25Yésu ya, "Márata, mááyí máa 'yì úru 'yì e gí simi umbu. Mááyí kpá máa 'yì íbì tridri bi za fí ní zí 'yì e. 'Yì bi ɳgũngu ledremá go ní abú uyu yá, mááyí úru wo.

26'Yì bi ni aka tridri togú ɳgũngu ledremá go yá, uyu lolu wá. ɳgũngu ledre née go Márata?"

27Márata ya kídí, "Ngére, mángũngu ledre née go. Máówo go kídí áyì Kírésito Owú 'bi Lomo bi Lomo uku ledre kásaogu wo káa do 'yì yómo 'yì e ní."

28Gí do kací ódro ga gére ní, zí Márata ndá'balúgu roné 'be zía úku ledre zí léminé kídí, "'Yì 'dódo ledre ogu go ni ndíşì ndúndu'yú gí royì."

29Simi bi Maríya uwú ledre née kenée ní, zía ìnyìné kpuru ndéréne zí Yésu.

30Yésu ni aka do mîşì'di kídí bi Márata nderé ndiki wo ní.

31Yúda ga bi oguní simi ini ore, simi bi lurúní Maríya ìnyì kpuru ndéréne mî'dí do mîşì'di ní, zí ngíti géyì útúye do kací gí zía somúní 'bi eyé ya, ayí ndéré sí bi ìni ini.

32 Simi bi Maríya nderé ndiki Yésu ní, zía útúne sí sɪndí Yésu bi íni ini kí úku ledre kídí, “Áko Ngére, idí ídí karakóna ona, káa bi owú 'bi babá ba uyu wá.”

33 Simi bi Yésu lurú Maríya kí Yúda ga bi oguní zíye simi ini niyí nda go ndísi ini ini kíngaya ní, zí simikozo kpá méngi Yésu, zí Yésu kpá útúne ini ini.

34 Zí Yésu ndúndu'yú kídí, “Otoní wo 'da?” Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Azé 'díyíóto yí Ngére.”

35 Geré zí ini komo Yésu ndé'yíóguné.

36 Zí Yúda ga gére née ndísi ódroyé dongaráye kídí, “Lúrúsé aka, ábuwá mongú 'yi ba oto 'bú Lázoro go kíngaya.”

37 Zí ngíti géyi úku ledre kídí, “Bi ni kí roko'bu ledre zíne, likpí komo 'yi go zía lurú bi ní, sara ogu nda kóo úcúómo Lázoro kí úyu wá gi ro 'di?”

Lázoro urú gi simi umbu

38 Otoní bi zí Lázoro simi gu bi lagání simi landa ní, do gbúrúgbu misisilekpe tutú ngbuturú tara a. Simi bi Yésu nderéogu sí bi íri ní, zí simikozo méngi wo rómo wo bi gáa 'dá'dá ní.

39 Zía úku ledre kídí, “Gbúrúgbuóyósé aka tutú née 'dá'ba.” Márata ya zía ní, “Ngére, karaba go 'dényé sílí eso (4), ndonyo bi eme lolu íri ngú.”

40 Yésu ya zía ní, “Máúku amá gáa zíyi máyá 'di Márata? Ndaá bi máyá togú ngúngu ledremá go yá, áyí lurú roko'bu 'bi Lomo kí komoyí ní wá?”

41 Gi zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí 'yi e gbúrúgbuóyó tutú bi tara mbotu gu landa kídí bi otoní Lázoro ní. Zí Yésu ínyiné ini ini zí 'buné kídí, “Babá, mbófo éyí zíyi ndísiyí úwú máa.

42 Máówo bú bilámáne togú mándú'yú yí go yá, zíyi tí méngi ledre ma'dáa. Máúku ledre née kenée gi ro zí 'yi ga bi azé kéye ba úwú a gi do bi zíye ngúngu a kídí ma'díi kásaogu máa yí.”

43 Gi do kací ledre née ní, zía ínyiné ndólo Lázoro kí mongú kúrú kídí, “Lázoro ólúógu girí mu.”

44 Geré zí Lázoro úrúne, zía ólúóguné nyé kí ká'dá bongó bi ciringbíní wo kíe kpá kí mbílí bongó bi odó'dutuní komo a kíe kací ondú eyé 'bi Yúda e ní roné. Zí Yésu úku ledre kídí, “Líkpísé ká'dá ga gére née gi roa mu zía ndá'bané 'be.”

Yemení ledre gi úfu Yésu

(Matáyo 26:1-5, Máriko 14:1,2, Lúka 22:1,2)

45 Yúda ga bi nderení kí Maríya gi zí Yésu íri, simi bi lurúní ledre bi Yésu mengi née, geré zíye ngúngu ledre Yésu kídí ma'díi, Lomo kasaogu wo ne.

46 Zí ngíti géyi ndéréye úku ledre bi Yésu mengi née zí Farúsáyo e.

47Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí Farusáyo kpá kí ngíti géyi mingburoko 'yi 'déci ngbanga e, ndisiyé ndómo tarayé kídí, “Éyí bi idízá méngi a kí Yésu ní 'di? Mingburoko ledre ga bi ndisi méngi yée kí roko'buné ní ofuní nda go.

48Togú lurúomozé wo kenée, tú'dú 'yi e niyí nda ówo go tí duú wo kídí ni Kírésito ma'díi. Geré zí asikíri 'bi Róma óguyé ndúru mongú 'dící ezé bi 'bi ini zí Lomo kpá kí 'be 'bi ezé e mbá, utúasázé lolu ídí kí bi zíze wá.”

49Zí ngúrúyé bi mongú 'yi 'dáná éyí kí iriné Kayáfa mongú manda 'dá'dá simi sındí kadra máa bi kóo née inyiné úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Ówosé ledre wá gi zí 'di?

50Bilámá a, bikérí 'yi idí úyu ne gi do bi zí 'yi ezé e ómoyé, gi zí wo bi zí 'yi ezé e úyuyé ye zí bikérí 'yi ómoné ní.”

51Kayáfa uku ené née kóo lá ledre ené wá. Gi zía bi ni mongú 'yi 'dáná éyí ní, zí Lomo úku'bí ledre née taraa gi ro zía úku a kenée. Lomo yeme ne kú kenée zí Yésu úyuné ne gi do bi zée Yúda e zíze ómozé.

52Miúyu Yésu née nda kíngaya lá duú gi ro Yúda e wá, kpá gi ro kufú ngíti géyi 'yima'dí e mbá, zíye ídíye duú kídí'do owú ga bi 'bi Lomo ní.

53Tónóne gi simi sındí kadra née ndéréne 'dá'dá, zí mingburoko 'yi ga gére née ndisiyé gámásó'do misi'di gi ro úfu Yésu.

54Gi do kací ledre née ní, Yésu ndisi ené lolu kóo zí Yúda ga gére née do nyára bi wá. Zía inyiné kí 'yi lódú kacíne e gi ore yóo ndéréye simi ngíti owú gara kí iriné Efarayíma gbóo cigí bi bi ngára 'yi e ndaní do a wá ní ndisiyé íri.

55Simi sındí kadra máa bi kóo née ní, Ayímbi 'bi Yúda e bi ndisíní ndólo a Umbuokpó ní ni go gbóo. 'Dá'dá zí ayímbi née tónóne, tú'dú 'yi e ndisíní lengbe inyi gi simi gara eyé e mingúngúcu ndéréye simi Yerusaléma íri gi ro órú royé kací ondú eyé 'bi Yúda e gi ro zíye útúásáye kací komo Lomo.

56Simi bi niyí do ligá 'Dící 'bi Lomo ní, zíye ndisiyé ndómo tarayé gi ro 'dí'bi Yésu. Zíye ndisi ndú'yú royé kídí, “Sómú ledre esé ni káe 'di, togú ogú go ona ní?”

57Ukuní ledre née kenée gi zía manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí Farusáyo e ní i'bíomoní lorú go zí 'yi e kídí togú lurúndikiní Yésu go simi ayímbi ore yá, idíní úku 'dódo ledrea gi ro do 'dí'bi wo.

Yiwáni 12

Mariya oto úndru Yésu

(Matáyo 26:6-13, Mária 14:3-9)

1Simi bi ngítí sílì idíaká go inyi doa kéré (6) gi ro zí Ayímbi Umbuokpó 'bi Yúda e née tónóne ní, zí Yésu inyiné gi simi owú gara bi Efarayíma ní ndéréne 'be 'bi Lázero simi Beteníya kídí bi kóo uru Lázero ma'dáa gi simi umbu ní.

²Zí 'yì e yóko royé do méngì mongú éyí miánu gí ro 'dí'bi Yésu kíe sìmi sùmu. Máraata ndìsì kóo lúru bi kací éyí miánu bì zí 'yì e née ne, Lázero anuní 'bì eyé éyí kí Yésu.

³Zí Mariya lémi Lázero ndéré 'dí'biógu bilámá sù'bù mindonyo bì kóo ugu kí tù'dù késí ní, dùdù a za mbá ro sìnđí Yésu kí'dí bì ndìsìní kí Lázero e ánu éyí 'dící ní. Zía ndìsìné ó'dóoyó sù'bù máa née gí ro sìnđí Yésu kí bídóné bì alamiála ní. Zí ndonyo sù'bù 'dí'bi sìmi 'dící bì Yésu ndìsìní sìmi a née yeré.

⁴Geré zí Yúda Keriyóta bì ngúru 'yì lódú kací Yésu bì ni ógu 'bí ngbángá Yésu ní, ìnyìné úku ledre zí Mariya kídí,

⁵" Áyi, lefe sinyiní nda sù'bù née bi kenée gí ro 'di, niyí kóo úgúoyó a kí mongú tù'dù késí bì 'yì ni méngì moko gí roa kí sìmbi kpuú ní do sáká 'yì lerí e kí késí máa née."

⁶Yúda uku ené ledre née gí zía bì ili ndìsì sáká 'yì lerí e ní wá, yì ené gí zía bì ni 'yì lúru bi kací késí ní, ili idíní 'bí késí née do sílíne gí do bì zíne ndìsì úgu ngíti géyí éyí e gí sìmi a sáká roné kíe.

⁷Geré zí Yésu úkulúgu ledre zí Yúda kídí, "Ndá úku ledre zí kára née wá. Sù'bù bì sùsù romá née, yemeomo née go máa gí zía sìnđí kadra 'bì óto máa sìmi gu ni go gbóo.

⁸Ídí ówo a kídí kací kadra mbá, ásé fú lá kí 'yì lerí e do bi kíé'do. Máa, utúasázé ídí kése fú lá do bi kíé'do wá."

⁹Ábuwá tù'dù Yúda e uwúní go ya Yésu ni sìmi Beteníya ore. Zí tù'dù ye ndéréye íri. Ndaá 'bì ené bì yaá nderéní née lá dùú zí Yésu ní wá, nderéní kpá gí ro lúru Lázero bì Yésu ma'dáa uru wo gí sìmi umbu ní.

¹⁰Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e ní yéme royé kídí, yé idíní kpá úfu Lázero 'dá'ba,

¹¹gí zía bì Yésu uru wo gí sìmi umbu ní, zí tù'dù Yúda e nda yì eyé ngúngu ledre Yésu.

Yésu olú kí mongú roko'buné simi Yerusaléma

(Matáyo 21:1-11, Máriko 11:1-11, Lúka 19:28-40)

¹²Zí bi áráló'bó roné, Zí Yésu ìnyìné gí sìmi Beteníya gí ore ndéréne sìmi Yerusaléma. Zí ledre owú ndíki tù'dù 'yì ga bì yokoní royé sìmi ayímbi sìmi Yerusaléma ore ní kídí Yésu ni go ógu sìmi Yerusaléma íri.

¹³Zí tù'dù 'yì ga gére née 'dəcì mbílí tìyí e do sílíye ìnyiyé mutruu ndéré óndó do Yésu do misi'di. Zíye ndìsìyé ótrú ledre e 'dága kídí, "Mbófo éyí zí Lomo." "Úndru idí ídí zí wo bì ogú kí ìrì Ngére Lomo ní." "Úndru idí ídí zí Mongú Ngére 'bì Isiréle e."

¹⁴Yésu ekí ndìsì go do owú dongí bì oguní kíe zía ní, tí káa zí bì kóo miéké kúru Lomo uku ní kídí,

¹⁵" Séé nyí 'yì ga bì 'bì Yerusaléma ní, ndásé éré ngìrì wá, lúrúsé aka ngére esé bì ni ógu ni bì mindìsìné do owú dongí gírì née."

16Simi sɪndí kadra máa bi kóo née ní, 'yì lódù kací Yésu owoyemení aka eyé kóo bi ya kídí miógu Yésu née 'dodo go kídí ledre bi kóo ni miékéne ní sɪndí kadra ené ogu go ndísi méngi roné née goó ne ní wá. Owoyemení nda té simi bi Yésu nda'balugu roné go komo ere niyí nda go kí ndísi sómùndíki ledre ga bi kóo Yésu ndísi méngi yée ní kídí ábuwá miéké kúrú Lomo uku ba kóo ledrea, yée ndísiní kóo ba tí óto úndrua.

17'Yì ga bi kóo lurúní Yésu uru Lázoro gɪ simi umbu do komoyé ní, niyí 'bi eyé fú lá ndísi úkutátá ledre máa bi kóo née zí tǔ'dù lafúye.

18Née kpá ngúru sí ledre bi tǔ'dù 'yì e nderení gɪ zía lúru Yésu simi bi ogu simi Yerusaléma ní gɪ zía uwúní ledre Lázoro bi kóo uru wo ní go.

19Zí Farusáyo ga gére née ódroyé dengbíye kídí, “O'do ba 'dódo ledre ené nda yí ené zí 'yì e goó kí roko'buné. Lúrúsé aka tǔ'dù 'yì e niyí nda yí eyé go ndísi ndéré kací a. Ngíti éyí bi zíze méngi a ní, ndaá lolu wá.”

Yésu uku'dodo ledre umbuné

20Simi sɪndí kadra bi kóo 'bi ayímbi née ní, ngíti géyì 'yì ga bi kí sí doyé Gírìgì e ní, oguní kóo kpá go simi Yerusaléma ore gɪ ro mbófo Lomo ndro kí 'yì ga bi ore ní.

21Zí Gírìgì ga gére née ndéréye zí ngúru 'yìmikása 'bi Yésu bi kí ìrìné Phílipo ní, zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yì, ilizé ga gɪ ro ówo Yésu.” Phílipo ma'dáa ni gɪ simi ngúru owú gara 'bi Galiláya bi kí ìrìné Beteseyída ní.

22Zí Phílipo ìnyìné ndéréne úku ledre née zí ezené Andiríya. Zíye nda ìnyiyé gbengará ndéréye kí ledre née zí Yésu.

23Zí Yésu úku ledre kídí, “Sɪndí kadra ogu go zí 'yì e lúru roko'bu 'bi Lomo kí úru máa Owú 'bi 'Yìma'dí gɪ simi umbu.

24Ídísé úwú ledre ba bilámáne. 'Yì ga bi za mbá ndísiní ó'do kére ní, niyí aka óyú kufú kére née simi káṅgá kí, ni nda fú ánáogú tǔ'dù do ónzó a do lán gbá. Ledre ni gɪ romá kpá kenée. Mááyí aka úyu do óto máa simi káṅgá kí, zíma úrúma í'bí mikánda trɪdrɪ zí tǔ'dù 'yìma'dí e.

25'Yì bi ni lúrúcáyí máa, zía óto mimbé'dené lá gɪ ro ledre ga bi 'bi sága ba ní ní, simi bi uyu go ní, trɪdrɪ bi za fí ní, ndiki wá. Wo bi ṅuṅgu 'bi ené yí ené ledremá ní, ni ndíki trɪdrɪ ne.

26'Yì bi ṅuṅgu go ídíne káa do 'yì lódù kacíma ní, idí ndísi méngi dǔyú ledre amá e. Bi bi mááyí ídí doa ní, 'yì amá máa née ni ídí kpá doa. Babá ni ídí kí rokinyi kí 'yì amá máa née.”

27Zí Yésu úku ledre zíne kí roné kídí, “Lomo romá ndaá lolu wá. 'Bié ba gáa zíma úku ledre zí Babá idí 'dí'bióyó umbu ba gɪ komomá 'dá'ba? 'fì, née go tí ledre bi kasaogu máa gɪ roa ní.”

28Gi do kací ódro née ní, zí Yésu íni ini zí Lomo kídí, “Babá, ídí mu 'dódo roko'buyí gí do bi zí 'yíma'dí e do sogo káṅgá mbá ówo a.” Geré gí do kací ini née ní, zí kúru Lomo ówúne gí komo ere kídí, “Míngburoko ledre ga bi méngí yée ní za mbá, 'dodoní go kídí, méngí ledre ga gére née kí roko'bumá, mákása yíi máa. Áyí kpá méngí ngíti mongú ledre gí do bi zíye ówotátá a kídí ma'díi, mááyí bo.”

29Tú'dú ngíti géyí 'yí ga bi kóo toroní cigí Yésu ore ní, owo'di'biní eyé bi kóo ya kídí, Lomo odro née ne gí komo ere zí Yésu ní wá. Ngíti géyí ukuní 'bi eyé yaá “Nzagba embé ne.” Ngíti géyí ya “fí, maláyika odrone zía.”

30Zí Yésu úku ledre zí 'yí ga bi ndişiní úkuló'bó ledre née kídí, “Ledre bi ukuní née ndaá zíma wá, ukuní zise gí do bi zise ṅgúṅgu a gí do bi zí Lomo sáká sée.

31Sindí kadra ogú go gí ro zíma 'déci ngbanga 'yíma'dí e kací miméngí ledre eyé, kpá gí ro zíma rómo komo Satána za fí.

32Née go kpá sindí kadra bi niyí úfu máa, zíma kí úrúma sîmî a ní. Gí do kací a née ní, zíma úku ledre zí ríkí sí do 'yíma'dí e za mbá, gí ro zíye óguyé mbá zíma.”

33Yésu uku ledre née kenée gí do bi zí 'yí e ówo toso umbu bi née ni uyu a, zíne kí úrúne ní.

34Zí 'yí ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Bi lorú bi Músa eké ní uku zize kídí, Kírésito ni ídí tridri za fí ní. Áyí úku lará ledre káa be 'di, 'Yá niyí phéphéonzó Ówú 'bi 'Yíma'dí do míngbúṅbu kágá? Owú 'bi 'Yíma'dí máa née nda 'bi ené go náambi?”

35Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Mé bi mááyí aka dongarése kí 'dódo yata ledre e zise ba, ṅgúṅgu ledre esé idí ngbóro tátá roné kpá fú 'dá'dá gí zía 'dódo ledre amá ni zise káa zí bimíṅgó ní. 'Yí máa wo bi 'di'bi sómú ledre amá wá ní, utúasá méngí ledre e do bilámá misi'diné wá, gí zía 'di'bi sómú ledre gí zíma wá, ni yí ené sîmî mitulurú.

36Mé bi mááyí aka dongarése káa zí bimíṅgó ba, ídísé lánýá ro ledre ga bi mándísi 'dódo yée zise ní, gí do bi zise ídise mbigí 'yí amá e. Sîmî bi Yésu uku ledre née zíye kenée ní, zía ndéréoyó yí ené roné gí do komoyé gí ore.”

Yúda e asiní yí eyé gí ro ledre 'bi Yésu fú lá miási

37Abú Yésu mengí kóo tí míngburoko ledre e go za cú do komo Yúda ga gére née yá, asiní yí eyé gí ro Yésu fú lá miási.

38Ledre bi Yúda mengíní née utúasá 'duo kpîni kí ledre bi kóo nébi Isáya uku ní kídí, “Ngére Lomo, ukuzé tí ledre eyí go zí 'yí e, ambí ṅgúṅgu kóo ne? 'Yí ṅgúṅgu a bi ya yíi Lomo 'dodo roko'buyí go zíye do sogo káṅgá ní ndaá kpá wá.”

39Gi zía bi doyé orú mióru kenée ní, utúasání kpá ṅgúṅgu ledre Yésu wá. Utúasá kpá té kí ledre bi kóo nébi Isáya uku kídí,

⁴⁰” Lomo 'dütü komoyé go zía óto yée zí doyé óruné, née ní, utúasání lúrúndíki ledre e kí komoyé wá, utúasání gbawá ówoyéme simi ledre e kí mimbé'deyé, utúasání kpá gbawá ndá'baógu Lomo kídí gí ro zía yómo yée.”

⁴¹Isáya uku ledre ga gére née kóró kóró kóró kenée gí zía Lomo 'dodo kóo Yésu go zía. Yésu ma'dáa, ni kí roko'bu 'bi ledre e zíne. Isáya úku ledrea kenée gí zí keyi née.

⁴²Abú ngíti géyi m̄ngburoko 'yi 'bi Yúda e ɱɱɱɱɱ kóo tí ledre Yésu go ní, iliní zí lafúye ga bi Farúsáyo e bi ndiṣiní 'dódo loru 'bi Lomo ní ówo a wá. Káa bi lafúye máa ga gére née niyí zíngi do úcuómo yée kí olú simi 'Díci Kótruro 'bi Lomo ke.

⁴³Yúda ga gére née iliní nda yi eyé zí 'yima'dí e ídíye ye kí rokinyi káye, gí zí wo bi Lomo ni ídí ne kí rokinyi káye ní.

'Yi bi ɱɱɱɱ ledre Yésu go ní, ɱɱɱɱ kpá ledre Lomo go

⁴⁴Zí Yésu úku ledre kí mongú kúrú zí Yúda ga gére née kídí, “Máúku zise ma'díi, togú 'yi ɱɱɱɱ ledremá go yá, ɱɱɱɱ go kpá ledre Babá bi kasaogu máa ní.

⁴⁵'Yi bi lurú kuru'bumá go ní, lurú kuru'bu Babá kpá go.

⁴⁶Máogu kí bilámá 'dódo ledre zí 'yima'dí e do sogo kánga. 'Yi bi ɱɱɱɱ ledremá go ní, luyú lolu ledre wá gí zía ni go kí bilámá ówo ledre simi doné.

⁴⁷” Togú 'yi ɱɱɱɱ lolu ledre ga bi mándisi úku yée ba wá, née ndaá lolu ledre amá wá, gí zía máogu amá 'déci ngbanga 'yima'dí e wá, máogu yi amá gí ro yómo yée.

⁴⁸'Yi ga bi asiní 'du'dorú kí ɱɱɱɱ ledre ga bi mándisi 'dódo yée ní, karanée simi odu sindi kadra 'bi 'déci ngbanga, ledre ga gére née niyí 'déci ngbanga ro 'yi máa ga gére née ye, ndaá máa wá.

⁴⁹Gí zía ledre máa ga bi mándisi 'dódo yée née, ndaní eyé ledre amá e wá, née ledre ga bi Babá ukui'bi yée ní.

⁵⁰Máowo bú ledre ga bi Babá uku yée ní togú 'yi e ɱɱɱɱ yá, niyí ndíki tridri bi za fi ní. Gí zí keyi née, zíma ndiṣimá 'dódo ledre ga gére née zí 'yi e.”

Yiwáni 13

Yésu lugu sindi 'yi lódú kacine e

¹Káa zí kílonó a née go Ayímbi Umbuokpó. Yésu owoyeme go bilámáne kídí sindi kadra ogu go zíne óyó sogoné zí 'yi kasa ené e, zíne ndá'balúgu roné zí 'Buné komo ere. Zía méngi ledre sümü zí 'yimikása ené ga gére gí do bi zíye ówo a kídí, ma'díi née oto 'búye go kíngaya née i'bi roné go zí umbu gí royé.

²Nda go kí tagá, Yésu yokoní royé go kí 'yimikása ené e do bi éyi miánu. Abú Yúda Keriyóta wotí Simúna ni kpá tí ngúru 'yimikása ga gére née yá, ngére 'bi bicayi lomo e olú yi ené go simi a, gága wo gí ro zía íbíogu Yésu zí m̄ngburoko 'yi 'bi Yúda e.

- ³Yésu owo bú bilámáne kídí 'Buné Lomo í'bí roko'bu ledre e go mbá zíne, kasaogu nées ne do sogo kángá, nées ni ndá'balúgu roné kpá zía íri.
- ⁴Nda gí do kací éyí miánu, zí Yésu lálaoyó bongó b́ esiróngó do ezené ní 'dá'ba, zía 'dí'bi ngíti mbílí bongó kpí ódó a ro siminé.
- ⁵Zía léfe iní simi pheřé ndúgú ndísi lúgu sındí 'yí lódú kacíne ga gére nées ḱe, do ndísiné ó'dóoyó iní nées gí ro sındíye ḱ mbílí bongó b́ gáa ro siminé nées.
- ⁶Simi b́ Yésu ayí nda go gí ro lúgu sındí Simúna Pétero ní, zía ínyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, nda za cú yí zíyí lúgu sındíma?”
- ⁷Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Ndá lúru éyí b́ mándísi méngi a nées kací komoyí káa zí owú ledre wá, ni útúásá kací komoyí karanée 'dá'dá íri.”
- ⁸Zí Pétero kpá úku ándá ledre kídí, “Íi, Mongú 'yí, ndaá miútúásáne zíyí lúgu sındíma za cú yí wá.” Yésu ya zía ní, “Pétero, togú málúgu sındíyí wá, útúásá ídí káa do 'yimikása amá wá.”
- ⁹Simúna Pétero ya Ngére, “Togú nda go kenée yá, ndá lolu lúgu lá d́ú sındíma wá, ídí lúgu máa geré mbá mlúgu.”
- ¹⁰Yésu ya zía ní, “Íi, royí ni go drá gí zía ndúgú go. Éyí b́ íli ní, nda lá d́ú lúgu sındíyí. Rosé ni go mbá drá d́ú b́kerí 'yí gí dongarásé ndaá ne drá wá.”
- ¹¹Yésu owo 'yí b́ ili í'bíogú nées zí mingburoko 'yí ga b́ 'b́ Yúda e ní bú.
- ¹²Simi b́ luguonzó sındíye go ní, zía ésilúgu bongó b́ gáa lalaogu gí roné ní roné, do ndá'ba ndísiné bi. Zía ndú'yú 'yimikása ené ga gére nées kídí, “Ledre b́ máméngi zíse nées, ówoyémesé ledre gí simi a go?”
- ¹³Ni zíse ma'díi, zíse ndísisé ndólo máa Ngére kpá 'yí 'dódo ledre, mááyí tí kenée ma'díi.
- ¹⁴Togú Ngére esé kpá 'yí 'dódo ledre zíse lugu sındíse yá, ídísé kpá ídí 'yí lúgu sındí lafúse e.
- ¹⁵Máméngi 'dódo ledre nées zíse kenée gí do b́ zíse ndísisé méngi a zí lafúse e kpá kenée.
- ¹⁶Máúku zíse ma'díi, 'yí 'b́ moko romo ené do mongú 'yí ené wá, 'yí kasa romo ené kpá do 'yí b́ kasa wo ní wá.
- ¹⁷Ídísé méngi ledre ga b́ má'dódo yée zíse nées tí za cé kenée gí do b́ zí Lomo í'bí úndru zíse.
- ¹⁸” Máúku amá ledre nées gí rosé mbá wá, 'yí máa yée ga b́ niyí go mbigí 'yí amá e ní, máówo mimbé'deyé mbá bú. Máméngi kenée gí do b́ zía útúásáne ḱ ledre b́ ni miékéne kídí, 'Ngíti 'yí ḱé'do gí dongarásé ndísisé ánuótrú sílize ndro kéye ní ni ne okó romá.’

19” Máúku 'dódo ledre ga gére née zíse kenée gí ro karanée togú ledre máa née mengi roné go kenée yá, zíse ɲɔ́ɲɔ́ a kídí ma'díi, mááyí Kírésito.

20Ledre ga bi áse ndéré kí 'dódo yée zí 'yí e gí romá ní togú 'yí ɲɔ́ɲɔ́ go yá, ɲɔ́ɲɔ́ ledremá go. Togú 'yí ɲɔ́ɲɔ́ ledremá go yá, ɲɔ́ɲɔ́ kpá ledre Babá bi kasaogu máa ní go.”

Yésu uku ledre kídí niyí 'dí'bi née

(Matáyo 26:20-25, Máríko 14:17-21, Lúka 22:21-23)

21Gí do kací ledre ga bi Yésu uku yée zí 'yímíkása ené ga gére ní, zí bi sínyíne roa kíngaya zía ɲnyiné úkulóko ledre zíye fúó kídí, “Ngúrusé ni í'bíogú máa zí 'yí e, zíye úfu máa.”

22Zí ledre née ówóne kací komo 'yí lódú kacíga ga gére née zíye tónóye lúru komoyé kí sómú ledre kídí ambí ni méngi bisinyí ledre née kenée ba ne bi Yésu uku ledre a née.

23Ngúrúyé 'yí lódú kací Yésu, wo bi Yésu oto 'búa kíngaya ní ni kpá bo ore ndísi 'bi ené geré gbóo cigí Yésu.

24Zí Simúna Pétero ódroné zí ezeyé née kí komoné, idí aka ndú'yú Yésu togú uku née ledre ambí yá.

25Zí ya'dá bi Pétero odro zía née 'dóngo roné ndoo gí ro Yésu zía ndú'yú wo kídí, “Ngére, úku née ledre ambi?”

26Zí Yésu úku ledre kídí, “Yí bi mááyí úgú ndukú ési a simi ukú í'bí a do sílía ní, née go wo bi máúku ledre a ní.” Zía ɲnyiné 'dí'bi éyí miánu í'bí a zí Yúda Keriyóta wotí Simúna.

27Simi bi anu ní, geré zí Satána óto 'bú méngi bisinyí ledre kí Yésu, zí mimbé'dea kpúrúkpú ne. Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndá ndísi wá, éyí bi yéme royí go gí ro méngi a ní, idí mu méngi a 'diya.”

28Lafú Yúda Keriyóta ga gére née owoní sí ledre bi Yésu uku ledre zí Yúda gí zía kenée ní wá.

29Ngíti géyí somúní 'bi eyé kídí gí zía bi Yúda ma'dáa ni 'yí lúru bi kací kési ní, ambí owo ne Yésu kasa wo go ndéré úgú éyí miánu zíye gí ro ayímbi, togú kenée wá, ili Yúda idí í'bí kési káa do sáká áyí zí 'yí lerí e.

30Nda go kí ndulú simi bi Yúda anuonzóní éyí miánu go kí lafúne e ní, geré zía olúoguné gí dongará ye sága.

Yésu uku ledre kídí Pétero ni ási gí roné

31Simi bi Yúda olúogu ní, zí Yésu úku ledre zí lafúga ga gére née kídí, “Ba go sındí kadra zí 'yíma'dí e ówo a mbá kídí mááyí Owú 'bi 'Yíma'dí zíye ndísiyé mbófo máa gí zí éyí bi mááyí méngi a ní. Gí do bi zíye kpá mbófo Lomo gí zí éyí bi mááyí méngi a ní.

³²Togú 'yì e mbofoní Lomo gí zí éyí bí Maa méngì ní yá, Maa Owú 'bí ené ledre Má ní ídí zía owóowó gí zí éyí bí Mááyí go ndéré méngì a 'diya née.

³³” Owú 'bí amaa e, sɪndí kadra ndaá lolu zíma ngbara gí do bí zíze ídíze fú lá kése ní wá. Káa zí bí kóo máúku zí lafúse ga bí Yúda e ní, mááyí lélí gí dongarase cakaba. Bí bí mááyí ndéré doa née útúásásé ógu íri wá.

³⁴” Ba go kúrúma zíse, ídíse óto 'bú lafúse e kíngaya kí mimbé'desé kíé'do kpá káa zí bí máóto 'búse ní.

³⁵Togú ótosé 'bú lafúse e go tí káa zí bí máúku née yá, 'yì e niyí ówo a mbá kídí ma'díi, áse 'yì lódú kacíma e.”

³⁶Zí Simúna Pétero ngúru 'yìmíkása ené ndú'yú wo kídí, “Ngére, ndísi úku ledre kenée ní íli ndéré 'da?” Yésu ya zía ní, “Pétero, bí bí mááyí ndéré doa ní, útúásá lódú máa zíze ndéréze kényi wá, 'búo togú karanée sɪndí kadra ogú go zíyì.”

³⁷Pétero ya zí Yésu ní, “Ngére, máútúásá ótoómo kacíyì wá, togú umbu yá, idíze úyu kényi.”

³⁸Yésu ya zía ní, “Pétero úku ledre née gbékpíe. Máúku zíyì, sɪmì bí karaba kadra ledre nì súwu ní, áyí ási gí romá 'dényé kídí ota yá née owo máa wá. Gí do kací a née geré zí ngonó úcu koko.”

Yiwáni 14

Yésu ní mɪsɪ'di

¹Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Bí ndaá sɪnyí rosé wá. Ídíse fú ngúngu ledre 'bí Lomo, zíse kpá ngúngu ledremá.

²'Be 'bí Babá nì mongú 'be. Mááyí ba go ndéré yémeómo bí zíse íri nzíyiné. Idí bílámá ledre ndaá íri kenée wá, káa bí máúku go zíse.

³Togú máyémeómo bí gí rosé go nzíyiné yá, mááyí ndá'baógu 'dí'bí sée zíze ndéré ndísižé kése do bí máa née íri za fí.

⁴Ówosé mɪsɪ'di bí nderéogu zí Babá íri ní go bílámáne.”

⁵Zí ngúru 'yìmíkása 'bí Yésu bí kí ìrìné Tóma ní ìnyìné úku ledre kídí, “Ngére, bí bí íli ndéré doa née owozé aka ezé e wá. Azé 'dí'bí mɪsɪ'di máa wo be 'di zíze ndéréóguzé íri?”

⁶Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, “Mááyí máa mɪsɪ'di 'be 'bí Lomo, mándísi 'dódo ma'díi ledre ga bí gí do bí Lomo ní máa zí 'yì e. Mááyí kpá máa 'yì í'bí trɪdri zí 'yì ga bí ngunḡuní ledre ma'dáa go ní. Togú 'yì ngunḡu ledremá wá, máútúásá ótoómo wo zía ndéréne 'be 'bí Babá Lomo wá.

⁷Káa zí bí ówosé máa go ní, ówosé Babá kpá go. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ówoyemesé Babá go za kpó kpó kpó.”

⁸Zí ngúru 'yìmikása bi Phílipo ní kpá ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, 'dódo aka 'Buyí bi úku ledre a née zíze gi do bi zíze ówoyéme wo.”

⁹Zí Yésu úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Phílipo, tǔ'dú simibi ga ba za mbá, ówo aka eyí fú lá bi kídí azé yí ezé kí Babá kǐé'do ní wá. Togú 'yì owo máa go yá, owo Babá kpá go. Mengi káa be 'di zíyì úku ledre yá, mádí 'dódo Babá zíse?

¹⁰Ngúngu bi kídí azé kí Babá kǐé'do ní wá gi ro 'di? Sómú yá ledre ga bi mándisi 'dódo yéé zíse née oguní gi 'da? Bi Babá ukui'bí yéé ne zíma ní.

¹¹Ni miútúásáne zíse ngúngu a kídí azé kí Babá kǐé'do. Togú ledre bi máúku née owó komosé gi ro zíse ngúngu a wá, mingburoko ledre ga bi mámengi yéé ní, ídísé nda ngúngu ledremá lá gi royé.

¹²Máúku zíse ma'díi, togú 'yì ngúngu ledremá, 'yì máa née ni kpá méngi mingburoko ledre e káa zí ga bi mándisi méngi yéé ní. Gi zía bi mááyí go ndá'balúgu romá zí Babá ní, mááyí í'bí roko'bu zía, zía nda ndísiné méngi mingburoko ledre e kǐe rómoné mirómo.

¹³Éyí ga bi za mbá ásé ndú'yú Babá gi royé kí ñrimá ní, Mááyí úku ledre zía idí méngi yéé zíse gi do bi zí 'yì e ówo a mbá kídí kasaogu Maa ne zíye ndísiyé mbófo wo.

¹⁴Gi zía bi ngúngusé ledremá go ní, éyí ga bi za mbá ásé ndú'yú máa gi royé ní, mááyí méngi yéé zíse.”

Ledre gi ro kása 'Dówú Lomo

¹⁵Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zí 'yìmikása ené ga gére née kídí, “Ma'díi, togú ótosé tí 'búma go yá, ídísé méngi ledre ga bi máúku yéé zíse ní.

¹⁶Mááyí ndú'yú Babá zía kása 'Dówú Lomo óguné kpá ndísi sáká sée za fí.

¹⁷Née 'Dówú Lomo bi ndísi 'dódo ma'díi ledre gi do bi Lomo ní. 'Yì ga bi ngúnguní ledremá wá ní, 'di'biní eyé wo simi sümü wá gi zía owoní eyé wo wá. Sée ga bi ngúngusé ledremá go ní, ówosé wo go, ni ógu ndísi simisé.

¹⁸” Máótoómo amá sée ngúcusé káa zí owúsala e wá, mááyí ndá'baógu.

¹⁹Sìndí kandra idiáká go lá cúku'dée zíma ótoómo do sogo kánga ba. 'Yì ga bi ngúnguní ledremá wá ní, lurúní 'bi eyé lolu komomá wá, ásé lúru ándá komomá dúú se. Gi zía bi mááyí ídí tridrimá za fí ní, ásé kpá ídí tridri za fí.

²⁰Simi bi karanée mááyí ndá'baógu gi zí Babá gi komo ere gi ro 'dəcì ngbanga 'yì e ní, ásé geré ówo a kídí ábuwá azé yí ezé kí Babá kǐé'do. Zíse kpá ówo a kídí azé kése kpá éyí kǐé'do.

²¹'Yì bi ni úwú ledre ga bi mándisi úku yéé zíse ba, zía ndísiné méngi ledre e tí kací a ní, née go 'yì bi oto 'búma go ní, Babá ni kpá oto 'bú a. Mááyí kpá oto 'bú 'yì máa née zíma 'dódo ledre ga bi gi do bimá ní mbá zía.”

²²Zí ngúru 'yìmikása kí ñriné kpá Yúda, ndaá Yúda Keriyóta wá, ñnyiné ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, ledre simi ledre née káa be 'di bi úku yá simi bi karanée áyí ndá'baógu

gì zí 'Buyí gí komo ere ní, 'yì ga bì ɲuɲuɲí ledreyí wá ní lurúní komoyí wá, azé lúru komoyí dujú ze ní?"

²³Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yúda kídí, "Máúku ledre née kenée gí zía, 'yì bì oto 'búma go ní, ni ndìsì méngì té ledre ga bì máúku yée zía ní. Babá ni kpá óto 'bú 'yì máa née. Zée kí Babá azé ndìsì kí 'yì máa née do bi kíé'do za fí.

²⁴'Yì bì oto 'búma wá ní, utúasá ené kpá méngì ledre ga bì mándìsì 'dódo yée zíse ní wá. Gí zía ledre ga bì mándìsì 'dódo yée zíse ní, Babá bì kasaogu máa ní ndìsì úkuí'bí yée ne zíma.

²⁵" Máúku ledre ga gére née zíse gí zía bì mááyí aka dongaráse ba.

²⁶Dówù Lomo bì Babá ni kásaogu a zíse do bi kacíma ní, ni nda ndìsì sáká sée ne kí 'dódoyéme ledre ga gére née zíse káa bì niyí lǐgìsé e.

²⁷Bi ndaá sínyí rosé wá, ɲirì nda kpá méngìsé wá. Máíli ídísé ndìsì bìlámáne. Mááyí óto sée zíse ídísé kí rokinyi. 'Yì 'bì do sogo káɲgá e utúasání méngì ledre máa wo née wá. Abú 'yì e niyí méngì láráse yá, ídísé tóro ngbúó.

²⁸" Máúku go zíse fúó kídí, mááyí go gbóo gí ro ndá'balúgu romá zí Babá 'dáa, mááyí kpá gírí ndá'baogu. Togù ótosé tí 'búma go kíngaya, ídísé ídì kí rokinyi gí ro mĩndá'balúgu romá bì zí Babá íri ní, gí zía ni ne kí roko'bu ledre e rómo domá.

²⁹Ni bìlámáne zíma úku 'dódo ledre née zíse kenée 'dá'dá gí zí sɪndí kadra a. Símì bì ledre ma'dáa méngì roné go tí káa zí bì mándìsì úku a ní, gí do bì zíse ɲuɲuɲu a kídí ma'díi, Babá kasaogu máa ne.

³⁰Máíli lolu lála ledre zíse wá, gí zía ba goó sɪndí kadra 'bì Satána ɲéere 'bì 'yì ga bì ɲuɲuɲuɲí ledremá wá ní zía ógùnέ. Tí lá wo Satána, ndaá 'bì ené ɲéere domá wá.

³¹Mááyí ba go ndéré méngì éyí bì Babá ili zíma méngì a ní, gí do bì zí 'yì ga bì 'bì do sogo káɲgá ní mbá ówo a kídí 'bú Babá ofu domá go." Gí do kací ledre máa wo née ní, zía úku ledre zí 'yìmikása ené ga gére née kídí, "Ínyìsé mu zíze ndézeze."

Yiwáni 15

Ídísé lánýá romá

¹Zí Yésu kpá úku ɲígíti ledre zíye kídí, "Mááyí mbigí kókó kóró bì 'dì'bioguní 'díyí a yáká ní, Babá ni 'bì ené mɪngí yáká ma'dáa.

²Babá ndìsì lágáoyó mĩrásama ga bì anání wá ní 'dá'ba gí do bì zí bì ídine fúó ro yée ga bì anání bú ní, zíye ndìsìyé ánátátá royé kíngaya.

³Ledre ga bì mándìsì 'dódo yée zíse ní, oto sée go zíse ídísé mbigí 'yì amá e.

⁴Ndásé lolu 'dí'bióyó sómù ledre esé gí romá wá gí do bì zíze ídize kése kíé'do. Ídísé ówo a kídí sílì kóró bì 'deweoyó roné go ní, aná ené lolu wá gí zía ndaá lolu ro kókóne wá. Ni gí rosé kpá kenée, útúasásé méngì bìlámá ledre e wá 'búó togù lánýásé go romá.

5" Mááyí úku ándá zíse, mááyí zíse go káa zí kóró ní áse nda 'bì esé zíma káa zí mirásama ní. Azé kése go éyí kǐé'do. 'Yì bì óto sómù ledre ené go mbá romá ní, zí sómù ledre amá ídíne kpá za mbá roa. 'Yì bì oto sómù ledre ené romá wá ní, útúásá méngì bìlámá ledre e káa zí éyí bì ndìsì áná miáná ní wá.

6'Yì bì 'dì'bióyó sómù ledre ené gì romá go ní, nì yí ené go káa zí sǐlǐ kágá bì 'deweoyó roné gì ro kókóne go ní, nì geré gágá ené do óngbóoyó a 'dá'ba gì zía moko ndaá lolu sǐmì a wá.

7Togù ótosé sómù ledre esé za mbá romá, zíse lánýáse ro ledre ga bì mándìsì 'dódo yé zíse ní yá, áse ówo kací íni ini zí Babá. Nì ídí kǐ rokinyi zía í'bí éyí bì ínisé ini gì roa ní zíse.

8Togù ndìsìsè go kpá fú méngì bìlámá ledre e káa zí éyí bì ndìsì áná miáná ní yá, 'yì e nìyí ówo a kídí áse go mbigí 'yì lódù kacíma e, zíye ndìsìyè mbófo Babá.

9" Máóto 'búse go kǐngaya cé káa zí bì Babá oto 'búma ní. Bì goó kenée ní, ndásé méngì ledre bì zí 'búse nzúlúne gì domá gì zía ní wá.

10Togù lánýásé tí fú lá ro lorù amá yá, éyí bì nì 'dí'bióyó 'búse gì domá ní ndaá. Kpá káa zí bì mándìsì lánýá ro lorù 'bì Babá ní, ngíti éyí bì zía 'dí'bióyó 'búma gì doa ní ndaá.

11Máúku ledre ga gére née zíse kenée gì do bì zíse ídíse kǐ rokinyi kǐngaya káa zí bì mááyí kǐ rokinyi ní.

12Ba go kúrúma zíse, ídíse óto 'bú lafúse e káa zí bì máóto 'búse ní.

13Ídíse ówo a kídí máóto 'bú 'yìma'dí e go kǐngaya zíma í'bí za cù kùrù'bùma zí umbu gì ro zíye ómoyé. Ngíti óto 'bú 'yì e káa zí wo née ndaá.

14Togù ndìsìsè go tí fú méngì ledre ga bì mándìsì úku yé zíse née yá, áse ógu ídí mbigí lúndumá e.

15Ndásé lolu zíma káa zí 'yì 'bì moko e wá. Gì zía 'yì bì ogù miógù ní utúásá ené ówoyème ledre bì mǐngí 'be ndìsì méngì a ní wá. Áse go mbigí lúndu má e gì zía ledre ga bì Babá ukui'bí yé zíma ní, má'dódo yé go mbá zíse.

16" Ndólosé esé máa se wá, mándólo sée máa zíma í'bí moko amá zíse méngì a gì do bì zía áná ne kǐngaya 'yìma'dí e utúásání ánuónzó a wá. Éyí ga bì áse ndú'yú Babá gì royé ní, nì méngì yé zíse gì zía ndìsìsè go méngì ledre e kací kúrúma.

17Mááyí kpá úku ándá a, ídíse óto 'bú lafúse e."

Yésù lorù 'yì lódù kacíne e

18" Máúku zíse, togù ngíti géyì 'yì e nìyí sógó sée yá, ídíse ówo a kídí nìyí yí eyé kù kenée, sogóutuní go cù máa.

19Togù sómù ledre esé nì ndro kǐ 'yì ga bì ngununí ledre 'bì Lomo wá ní yá, sogóní eyé sée wá. Nìyí sógó sée ba gì zía bì ngunusé ledre amá zíma ndólo sée káa do 'yì amá e ní.

²⁰Ídísé sómúndíki ledre bi máúku zíse máyá, "Yì 'bi moko romo ené do mongú 'yì ené wá ní.' Togú sogóní máa bi mongú 'yì esé ní, niyí sógó sée kpá kenée. Idí ngunṅuní kóo ledre amá bo, káa bi niyí kpá ngunṅu ledre esé.

²¹" Yì ga gére née niyí sógó sée gi zía bi nṅunṅusé ledre amá ní. Gi zía owoní eyé bi ya kídí Lomo kasaogu máa ne ní wá.

²²Yì ga gére née, Lomo ni 'dí'bi yée kí ngbanga bisinyíne gi zía tí bi máógu 'dódo bilámá ledre ené go zíye gi ro zíye ótoómo bisinyí ledre e ní, iliní eyé e wá. Gi zí kényi née, Lomo ootomo ené ledre zíye wá.

²³" Yì bi sógó máa go ní, sógó kpá Babá go.

²⁴Idí ndaní kóo lúru mingburoko ledre ga bi mándísi máméngi yée, yée ga bi ngíti 'yì utúasá méngi yée wá ní kí komoyé wá yá, kídí Lomo ni kóo ótoómo ledre zíye. Nda tí lá bi lurúní ledre ga gére née go cù kí komoyé, zíye 'dútù mbíliye ngbúrú ndísi sógó zée gbengará kí Babá ní.

²⁵Míméngi ledre 'bi 'yì ga gére née utúasá go kpini kí ledre bi miékéne simi lorù ní kídí, "Yì ga gére née sogóní eyé máa née gi zía bi ya málúyú ledre ní wá, sogóní máa lá gbékpíne.'

²⁶" Mááyí kása 'Dówú Lomo 'yì 'dódo ma'díi ledre e gi zí Babá girí, zía óguné 'dódo ma'díi ledre bi gi do bimá ní zíse.

²⁷Ídísé kpá fú ndísi 'dódotátá ledremá zí 'yì e gi zía tonózé moko ma'dáa ba kú kése."

Yiwáni 16

¹Zí Yésu kpá úku ándá ledre zí 'yimíkása ené ga gére née kídí, "Máénzi komosé kí ledre ga gére née gi zía máili zíse tórosé kpá fú ngbúo simi moko amá.

²Yúda ga gére née ngíti géyi niyí karanée lágaóyó sée gi simi 'Díci Kótruro 'bi Lomo sága. Zí ngíti géyi úfu lafúse e, zíye ndísiyé mbófo royé gi zí ledre bi menginí née kídí yée niyí go méngi yéme ledre 'bi Lomo.

³Gi zía bi ngára owoní eyé zée kí Babá wá ní, zíye ndísiyé méngi bisinyí ledre ga gére née zíse.

⁴Simi bi ledre ga gére née niyí go méngi sée kenée ní, ídísé sómúndíki a kídí, ba goó ledre ga bi máénzi komosé gi royé ní. Máúku kóo ledre née zíse 'dá'dá gi zía azé aka kóo kése do bi kíé'do.

Yésu uku ledre gi ro 'Dówú Lomo

⁵" Máúku phútrù ledre ga gére née zíse gi zía mááyí go ótoómo sée. Sɪndí kadrá ogú go gi ro zíma ndá'balúgu romá zí Babá bi kasaogu máa ní. Ítíse mbá wá, ngúrusé ndu'yú gbawá máa ní, 'be káa be 'di?

⁶Bi sinyí rosé née go gi zí ledre bi máúku máyá niyí karanée méngi láráse ní?

⁷Utúásá miútúásá zíma ndéréma gi ro zí bilámá ledre ógṣné zíse. Togú mándéré go yá, mááyí kása 'Dówú Lomo zía ógṣné ndísi sáká sée.

⁸” Togú 'Dówú Lomo nées ogṣ go yá, ni 'dódo ma'díi ledre zí 'yima'dí e zíye ówo miméngi ledre eyé kídí emengú, togú otoomoní wá, Lomo bi ngára ndaá 'yi lúyú ledre wá ní, ni 'decí ngbangayé bisinyíne.

⁹Lúyú ledre 'bi 'yima'dí e bi 'Dówú Lomo ni 'dódo a zíye ní ni wo bi asiní kí ngṣngu ledremá ní.

¹⁰Ni 'dódo a zí 'yima'dí e kídí, ma'díi, mánda 'yi lúyú ledre wá, nées sí ledre bi mááyí go ndá'ba gi zía zí Babá ní. 'Yima'dí e utúásání lolu lúru máa wá.

¹¹Ndaá kpá lá dujú ledre máa wo nées wá, 'Dówú Lomo ni kpá 'dódo a zíye kídí, Satána ngére 'bi 'yi lúyú ledre e, Lomo 'decí ngbanga a go bisinyíne.

¹²” Tú'dú yata ledre e niyí gáa kpá fú bo tí gi ro zíma úku yée zíse ní, útúásásé ówoyéme ini ledre gi simiyé mbá wá.

¹³Simi bi 'Dówú Lomo 'yi 'dódo ma'díi ledre e ogṣ go ní, ni sáká sée zíse ówo minzénzéré ledre e za mbá. Ni úku zíse dujú ledre ga bi Lomo ukui'bí yée ne zía ní, zía kpá 'dódo ledre ga bi niyí méngi royé karanée ní zíse.

¹⁴'Dówú Lomo ni óto úndrumá zía 'dódoyéme ledre ga bi mándísi úku yée ní mbá zíse.

¹⁵Máúku ledre nées kenée gi zía sómú ledre bi simi Babá ní, ni kpá sómú ledre bi simimá ní. Nées sí ledre bi máúku ledre gi zía máyá 'Dówú Lomo ni ógṣ úku 'dódo a zíse fúo kídí ledre ga bi má'dódo yée zíse ní, niyí mbá ma'díi ledre e ní.

Lerí esé ni óyóló'bó roné káa do rokinyi

¹⁶” Ngítí sílì idíaká go lá cúku'dée zíma ndéréoyó romá gi dongarése gi ona. Málú'bú íri wá, mááyí ndá'baógu 'diya zíze ndíkílúgu rozé kése.”

¹⁷Zí 'yi lódú kacíga ga gére nées ndísi ódroyé dengbíye kídí, “Mongú 'yi ndísi úku nées kenée lará ledre 'di bi kídí, ngítí sílì idíaká go lá cúku'dée zíne ndá'balúgu roné zí 'Buné nées lu'bú íri wá, nées ni ndá'baógu 'diya zíze ndíkílúgu rozé kéye ní.”

¹⁸Zíye kpá úku ánda ledre kídí, “Sara aka nda ngítí sílì bi uku ledre a kídí idíaká go lá cúku'dée ní, nées sílì 'bi 'di bi ngára owo'di'bizé ledre gi roa wá ní.”

¹⁹Yésu owo sómú ledre 'bi 'yimikása ené ga gére nées go kídí iliní ndú'yú nées. Zía ñnyiné úku ledre zíye kídí, “Ílisé ndú'yú máa ba gi ro ledre bi máúku máyá ngítí sílì idíaká go cúku'dée zíma ndéréoyó romá gi dongarése, málú'bú íri wá, mááyí ndá'baógu 'diya zíze ndíkílúgu rozé kése ní?”

²⁰Ni ma'díi zíse sómú ledre kenée. 'Yi ga bi 'búma ndaá doyé wá ní, niyí ídí kí rokinyi kí lúru ledre bi ni méngi máa ní. Ásé ídí gboó simi iní komosé. Nda gi 'dá'ba zí simikozo esé óyóló'bó roné káa do rokinyi zíse.

21” Cé káa zí mbámiowú sìmí bì sìnḍí kadra ené utúasá go gí ro zía áráne ní. Nì aka náná do soné gí zí miówo owú kí. Sìmí bì owú 'bì ené ará nda go ní, somùndiki lolu ledre éyí miówo bì gáa roné ní wá gí zía lurú owú 'bì ené nì go do sḷíne.

22Nì zíse cakaba kpá kenée bi sinyí rosé go misínyí. Karanée ásé ídí kí mongú rokinyi sìmí bì azé ndíkílúgu rozé kése ní. Nda gí ore ngíti 'yì bì zía ógùn é óto lerí rosé ní ndaá lolu wá.

23Ledre e oruní lolu zíse wá, éyí ga bì ásé ndú'yú Babá gí royé kí ìrímá ní, nì geré méngì yée zíse. Ndaá lolu té bì ya ásé ndú'yú máa kí ní wá.

24Káa zí bì ndú'yúsé aka Babá gí ro éyí wá ní, ba go bilámá sìnḍí kadra zíse. Ndú'yúsé wo mu gí ro éyí ga bì ìlisé yée ní gí do bì zía méngì yée zíse, zíse ídíse nda kí rokinyi kíngaya.

25” Abú mándìsì kóo 'dódo ambá ledre e zíse sìmí muruwayi yá, tónóne gí do kací sìnḍí kadra cúku'dée ndéréne 'dá'dá, ledre ga bì gí do bi Babá ní, mááyí nda úku yée zíse fúó fúó fúó, ndaá lolu sìmí muruwayi wá.

26Togú sìnḍí kadra 'bì ledre máa ga gére née oguní go yá, gí zía bì ngúnḡusé ledremá go ní, éyí ga bì ìlisé yée gí zí Babá ní, ásé nda úku ledreyé geré se zía, ndaá lolu fú lá bì zíma ndísimá úku'í'bí ledre esé e máa zía ní wá.

27Oto 'búse gí zía ótosé 'búma zíse ngúnḡu ledremá kídí kasaogu máa ne.

28Ma'díi, Babá kasaogu máa ne do sogo kánḡá ona. Mááyí ba go ótoómo do sogo kánḡá ba zíma ndá'balúgu romá zía komo ere íri.”

29Zí 'yì lódú kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ledre bì úku née owoyemezé go gí zía ndaá lolu miótoécíné sìmí muruwayi wá.

30Owoyemezé go bilámáne kídí éyí bì kíé'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ma'díi, ngúnḡuzé go kídí Lomo kasaogu yíi ne.”

31Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ngúnḡusé ledremá go nda té bì cakaba ba ní?”

32Sìnḍí kadra nì go gbóo, zíse ngásá báyi rosé mbá ótoómo lá dujú máa ngúcumá dongará ezeokóma e. Abú kenée ndotó, Babá nì bo kíma.

33Káa zí bì azé kése go éyí kíé'do ní, máíli zí mimbé'desé ìdríne. Née sí ledre bì máúku ledre ga gére née zíse gí zía ní. Márómo komo do sogo kánḡá go. Abú 'yì ga bì sogóní máa misógó ní nìyí méngì láráse gí zía bì ngúnḡusé ledremá ní yá, bì ndaá sinyí rosé wá.

Yiwáni 17

Yésu ini ini zí 'Buné

1Sìmí bì Yésu ukuonzó ledre go zí 'yì ené ga gére ní, zía síkpì doné lúru bì 'dága komo ere. Zía ini ini zí 'Buné kídí, “Babá, ídí mu 'dódo a zí 'yì e kídí í'bí roko'bu go zíma Owú 'bì eyí. Kpá gí romá, Máa Owú 'bì eyí ma'dáa zíma í'bí mbófo éyí zíyì.

²Í'bí roko'bu née mu zíma, gí ro zíma ídíma Ngére do 'yì e za mbá, gí do bì zíma í'bí trìdrì bì za fí ní zí 'yì ga bì í'bí yée go zíma ní.

³'Yì ga bì mááyí í'bí trìdrì bì za fí zíye ní, dùú 'yì ga bì owoní yìí bú kídí áyí mbigí Lomo, zíye kpá ówo a kídí máa Kírésìto Yésu, kásaógu máa yìí.

⁴Sìmì bì màméngìonzó moko bì kásaógu máa gí roa do sogo káṅgá ní, zí 'yìma'dí e mbá ówo a kídí ma'díi, máóto ìrìyì go tara 'yìma'dí e zíye ndìsìyè mbófo yìí.

⁵Babá ídí mu í'bí roko'bu zíma, zíyì 'dí'bióto máa zíze ídíze kényì do bì kíé'do káa zí bì kóo azé kényì do bì kíé'do sìmì roko'bu 'dá'dá do sogo káṅgá ba ndaá aka wá ní."

Yésu ini ini zí 'Buné gí ro 'yì lódú kacíne e

⁶" Mbófo éyì zíyì gí ro 'yì ga bì í'bí yée zíma ba. Nìyí kóo 'yì ga bì 'bì do sogo káṅgá, zíyì í'bí yée go zíma, gí ro zíma ídíma Ngére eyé. Má'dódoyéme yìí go zíye, nìyì go ndìsì méngì ledre eyì káa zí bì ìli ní.

⁷Owoyemení kpá go bìlámáne kídí, ledre ga bì za mbá mándìsì méngì yée ní í'bí yée yìí zíma, gí do bì zíma ndìsì má méngì yée kenée.

⁸Ledre ga bì í'bí yée zíma née, má'dódo yée go mbá zí 'yì ga bì í'bí yée zíma ba. Ngunṅuní ledre ga gére née go mbá kídí née mbigí ledre e gí zía owoní go kídí kásaógu máa yìí.

⁹" Máini ini zíyì gí royé, ndaá gí ro 'yì ga bì 'bì do sogo káṅgá ba wá gí zía í'bí yée go zíma. Abú í'bí yée go zíma yá, ídí sáká yée gí zía nìyì yì eyé kú 'yì eyé e.

¹⁰Abú í'bí yée go zíma kenée yá, nìyì kpá fú 'yì ezé e kényì. Káa zí bì í'bí yée zíye ídíye sì sílìma ní, owoní go kídí roko'bu nì bo zíma.

¹¹Babá káa zí bì sɛndí kadra ogú go gí ro zíma ndá'balúgu romá zíyì íri ní, máútúásá lolu fú lá ndìsì dongará 'yì ezé ga ba do sogo káṅgá ona wá. Ídí 'bá'bá yée gí zí bìsinyí ledre e, idíní ndìsì kí mímbe'deyé mbá kíé'do káa zí bì ndìsìzè ndìsì kényì kí mímbe'dezé kíé'do ní.

¹²Sìmì ndìsì ezé bì kéye ní, mándìsì lúru bì kacíye kpìni kpìni kpìni kí roko'bu bì í'bí zíma ní káa bì ngúrúyè nì ìndrì gí ngará lafúne e ke. Tí ma'díi, ngúrúyè bì ìndrì ní ndaá. Odú 'yì bì ìndrì gí dongaráye ní dùú wo bì kóo miéké kúrúyì úku ledre gí roa yaá nì lúyú ne gí dongará lafúne e ní. Ledre bì miéké kúrúyì uku ní mengì roné go tí ma'díi.

¹³" Sɛndí kadra ogú go zíma ndá'balúgu romá zíyì íri. Ledre ga bì gí do bizé kényì ní, máúku go mbá zíye gí do bì zíye ídíye kí rokinyi kíngaya káa zí máa ní.

¹⁴'Yì ga bì ngunṅuní ledre eyì wá ní, otoní mímbe'deyé go bìsinyíne ro 'yì ezé ga ba, gí zía bì 'yì ezé maáge ootoomoní ledre 'bì sága ba go zíye nda ngunṅuní ledre eyì ní nìyì go kpá káa zí máa ní.

15 Babá, máúku amá née kídí ídí mu 'dí'bióyó 'yì ezé ga ba gì do sogo káṅgá 'dá'ba wá. Ídí 'bá'ba yée gì zí Satána.

16 'Yì ezé maáge 'di'bioyóní sómù ledre eyé gì ro 'yì ga bi ṅuṅguní ledre eyí wá ní go. Míméngì ledre ezé ni nda yì ené go kéye kíé'do gì zía ndazé ezé 'yì ga bi 'bi do sogo káṅgá ní wá.

17 Káa zí bi goó kenée ní, idíní mu ídí mbigí 'yì ezé e kéyì za fí, gì zía ndìṣìní úku dujú ma'díi ledre e.

18 Kpá káa zí bi kásaógu máa ógu 'dódo ledre eyí zí 'yìma'dí e do sogo káṅgá ní. Mákása kpá yée go idíní mu ndéré kí 'dódo ledre eyí zí 'yìma'dí e do sogo káṅgá za mbá.

19 Káa zí bi máótoómo romá za mbá zíyì ní, ídí sáká yée gì do bi zíye ótoómo royé kpá za mbá zíyì.

20 " Máíni amá ini zíyì ba lá dujú gì ro 'yì ezé máa yée ga ba wá. Máíni ini kpá gì ro yée ga bi karanée niyí ṅuṅgu ledremá kídí mááyí 'yì yómo 'yì e gì zí 'dódo ledre 'bi 'yì ezé ga ba ní ní.

21 Babá 'yì ezé ga ba idíní ndìṣì mbá kí mimbé'deyé kíé'do káa zí bi zée kéyì mimbé'dezé ni yì ené kíé'do ní. Kpá gì do bi zí mimbé'dezé ídíne kéye kíé'do gì ro zí 'yì ga bi ṅuṅguní ledre eyí wá ní ówo a kídí, ma'díi kásaógu máa yíi.

22 Máóto úndruyé go kpá káa zí bi óto úndrumá ní gì ro zíye ídíye kíé'do káa zí bi azé kéyì kíé'do ní.

23 Ma'díi, mimbé'dezé ni go kéye kíé'do káa zí bi mimbé'dezé ni yì ené kéyì kú kíé'do ní. 'Yìma'dí e niyí ówo a mbá kídí kásaógu máa yíi. Zíye kpá ṅuṅgu a kídí ma'díi 'yì ezé ga ba 'búye ni bo doyí kíngaya kpá káa zí 'búma bi doyí ní.

24 " Babá, 'yì ga bi í'bí yée zíma ba, mándú'yú yíi gì royé, ídí sáká yée gì do bi zíze ndìṣìzé kéye do bi kíé'do 'be 'bi eyí íri. Gì do bi zíye ówo a kídí 'búma ni bo doyí gì zía í'bí roko'bu ledre e go zíma 'desí, 'dá'dá zíyì kóo kí ótoógu do sogo káṅgá ba.

25 " Babá, yíi bi áyí mbigí Lomo kpá 'yì méngì bilámáne ledre ní, abú 'yìma'dí e owoní kenée wá, máówo bú bilámáne. Má'dódo yíi go zí 'yì ezé ga bi í'bí yée zíma ba, owoyemení go bilámáne kídí kásaógu máa yíi.

26 Abú má'dódo yíi go zíye yá, mááyí kpá fú 'dódo ándá yíi zíye gì do bi zíye ówo a kídí máóto 'búye go kpá káa zí bi óto 'búma ní gì ro zíze ídíze kéye kíé'do."

Yiwáni 18

Yúda e 'di'biní Yésu

(Matáyo 26:47-56, Máriko 14:43-50, Lúka 22:47-53)

- ¹Gi do kací ini bi Yésu ini wo zí 'Buné ní, zía ínyiné kí 'yi lódú kacíne e gi ore, zíye ndéréye sága 'bilulu bi kí iriné Kidróne ní, zíye ólúndísiyé simi ngíti mongú yáká íri, kí'dí bi 'diyíní kágá ga bi ndísiní ndólo yée olíva ní.
- ²Yúda, ngúru 'yimíkása 'bi Yésu bi í'bí ngbángá Yésu gi ro do úfu wo ní owo bi máa née bú gi zía Yésu ndísi lengbe ndéré ndísi íri kí 'yi lódú kacíne e.
- ³Zí Yúda 'dí'bi asikíri ga bi manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí Farusáyo e kasaní yée ní kí ndulú kpá kí asikíri ga bi ndísiní lúru bi kací 'Díci Kótruro ní, ngíti géyi unduní 'bi eyé pho'du, zíye ndéré útúye do Yésu kí ndulú née.
- ⁴Yésu owo éyí bi ni go ógu méngi née ní bú. Simi bi lurú asikíri ga gére née oguní go ní, geré zía ndéréne zíye, zía ndú'yú yée kídí, “Gámásó'dosé náambi?”
- ⁵Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Gamásó'dozé Yésu, o'do bi gi simi Nazeréta ní.” Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “O'do máa née máa, mááyí ba.” Yúda bi í'bí ngbángá ní ni 'bi ené kenée mitóroné.
- ⁶Simi bi Yésu uku ledre kídí, “O'do máa née máa ní,” zí ya'dá ga bi oguní 'dí'bi wo née ndá'bayé mi'dí sogo do útúye mbá bi káa zí éyí bi uyuní go miúyu ní.
- ⁷Zí Yésu kpá ndú'yú ándá yée kídí, “Gámásó'dosé náambi yaá?” Zíye úkulúgu ledre kídí, “Gamásó'dozé Yésu, o'do bi gi simi Nazeréta ní.”
- ⁸Zí Yésu kpá úkulúgu ledre kídí, “Máúku gáa ledre go zíse, máyá o'do bi ndísi gámásó'do wo née máa. Ídísé 'dí'bi nzúo máa, ndásé 'dí'bi 'yi lódú kacíma ga ba wá.”
- ⁹Yésu uku ledre née kenée gi do bi zía útúásáne kí ledre bi uku zí 'Buné kídí, “Babá, 'yi ga bi í'bí yée zíma ba ngúrúyé bi kí'edo yaá indri gi dongará lafúne e go ní ndaá.”
- ¹⁰Simúna Pétero ngúru 'yimíkása 'bi Yésu ni kpá nyé kí 'bi ené maku. Simi bi lurú kídí 'yi ga gére née ayíní go gi ro 'dí'bi Yésu ní, zía lálaógu 'bi ené maku gi simi siríkpa ku, lágá'déci mbílí Málakasa ngúru 'yi 'bi moko 'bi mongú 'yi 'dáná éyí kée tu mlágá, sáma ni go trii.
- ¹¹Zí Yésu úku ledre zí Pétero kídí, “Née ndaá ledre bi áyí méngi a ní wá. Ésílúgu maku née simi siríkpa. Sómú yá 'do'dó bi Babá kasaogu máa gi roa ní, mándá 'dó'dó a wá?”

Yésu kó'dú Ána

(Matáyo 26:57-58, Máriko 14:53-54, Lúka 22:54)

- ¹²Zí asikíri ga gére née kí mongú 'yi eyé, nda kí mingburoko 'yi 'bi Yúda e 'dí'bi Yésu do ódó sílì a ndá miódó.
- ¹³Zíye 'dí'bi wo gi ore fi ndéré kée kó'dú ngúru mongú 'yi kí iriné Ána, o'do bi Kayáfa ofú nyí a ní. Simi síndí kadra máa bi kóo née ní, Kayáfa ma'dáa ni kóo ne mongú 'yi 'dáná éyí.
- ¹⁴Née 'yi bi kóo uku ledre zí Yúda e kídí, utúasá miútúasá zí bikérí 'yi úyuné gi ro zí tú'dú 'yi e ídíye tridriyé ní.

Pétero asi gi ro Yésu

(Matáyo 26:69-70, Máríko 14:66-68, Lúka 22:55-57)

15 Simi bi 'di'biní Yésu niyí go ndéré kíe ní, zí Simúna Pétero kí ngíti ezené bi kpá 'yi lódú kací Yésu ní útúye do kací a. Eze Pétero máa née mongú 'yi 'dáná éyí owo wo bú. Née sí ledre bi ootoomoní misi'di zía ólúlódú kací Yésu gi do ligá 'be 'bi Kayáfa mongú 'yi 'dáná éyí íri ní.

16 Pétero idíaká aka 'bi ené cìkì tara mbotu gara sága. Zí eze a bi kpá 'yi lódú kací Yésu bi gáa olú née, gi zía bi mongú 'yi 'dáná éyí owoní wo bú ní, zía ndéréne úku ledre zí kara bi ndìsì líkpí mbotu gara ní kídí idí í'bí misi'di zí Pétero ólúne simi gara.

17 Simi bi Pétero olú ní, zí kára née ndú'yú wo kídí “Tosoyí nda káa zí ngúru 'yi gi dongará 'yi lódú kací o'do bi 'di'biní wo ba ní ní?” Pétero ya “Íí, née ndaá máa wá.”

18 Di'biní kóo Yésu née kí ndulú, drú ni nda go kíngaya, bi idrí kpá go lílílí. Zí bolísì ga bi ndìsìní 'bá'bá 'be 'bi mongú 'yi ore, nda kpá kí 'yi máa yée ga bi ndìsìní méngì moko ore ní kótú pho'du ndìsìyè roa. Zí Pétero kóo kpá ndósooguné ndoo ro pho'du máa née íbì roné gi zí drú.

Mongú 'yi 'dáná éyí ndu'yú Yésu

(Matáyo 26:59-66, Máríko 14:55-64, Lúka 22:66-71)

19 Née ní, mongú 'yi 'dáná éyí bi oguní kí Yésu kó'dú a bi kí iríné Ána ní, ni go ndìsì ndú'yú Yésu gi ro 'yi lódú kacíga kí ledre ga bi ndìsì 'dódo yée zí 'yi e ní.

20 Zí Yésu úkulúgu ledre zí mongú 'yi née kídí, “Ledre ga bi mándìsì 'dódo yée ní za mbá, ndaní eyé simi ugu royé wá. Mándìsì 'dódo ledre zí 'yi e simi 'Dìcì Kótruro e kpá kí 'Dìcì 'bi Lomo nda kpá do bi ga bi tú'dú Yúda e ndìsìní yóko royé doyé ní.

21 Ndá ndú'yú máa wá, bílámá a idí geré ndú'yú 'yi ga bi mándìsì 'dódo ledre máa née zíye ní, owoyemení go bílámáne gi zía uwúní go cù kí mbílíye.”

22 Simi bi Yésu uku ledre née kenée ní, geré zí ngíti bolísì bi toro gbóo cigí Yésu ní ínyiné óngbo komo Yésu gbiya mióngbo. Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Née ndaá ledre bi áyí úku a zí mongú 'yi 'dáná éyí ní wá.”

23 Zí Yésu úku ledre zí o'do née kídí, “Bìsinyí ledre bi máúku zí mongú 'yi ní wo be 'di, bi zíyí ócò máa gi zía geré miócò ní, úku 'dódo aka zíma. Togú máúku tí bílámá ledre ní, sara ócò nda máa gi ro 'di?”

24 Nda gi ore, zí Ána úku ledre kídí 'di'biokpóní Yésu mu nyé miódóne kenée ndéré kíe kó'dú Kayáfa bi mongú 'yi 'dáná éyí ní.

Pétero asi andá kpá roné gi ro Yésu

(Matáyo 26:71-75, Máríko 14:69-72, Lúka 22:58-62)

25 Simi bi niyí ndìsì ndú'yú Yésu ní, Simúna Pétero ni aka fú ndìsì tóro ro pho'du gi zí drú. Zí ngíti géyí 'yi e ndú'yú Pétero kídí, “Tosoyí nda tí káa zí áyí ngúru 'yi gi

dongará 'yi lódú kací o'do bi 'di'biní wo ba ní ní?" Zí Pétero úkulúgu ledre kídí, "Íí, mándá 'bi amá gi dongará 'yi ga gére née wá."

²⁶Ngíti o'do ni kóo kpá bo dongará 'yi ga bi ndişiní úku ledre zí Pétero née. O'do máa née ni sümü o'do bi Pétero lagá'deci ngúru mbílí a kí mongú maku ní, ni 'yi 'bi moko 'bi mongú 'yi 'dáná éyí. Zí o'do máa née kpá úku ledre zí Pétero kídí, "Sìmi bi gáa 'di'biní Yésu yáká 'dáa ní, komomá utú ro ngíti 'yi íri tí káa zíyí ní."

²⁷Zí Pétero kpá ítiándá kangú kídí, "Íí, née ndaá 'bi ené máa wá." Geré zí ngononko úcu koko.

Yésu kó'dú gávana Piláto

(Matáyo 27:1-2,11-14, Máríko 15:1-5, Lúka 23:1-5)

²⁸Nda gi ore akpa kí síndóndó, zí Kayáfa kásaókpó Yésu kó'dú Piláto gávana 'bi Róma. Sìmi bi Yúda nderéoguní kí Yésu 'be 'bi Piláto ní, Yúda maáge idíakání 'bi eyé cìkì sága olúní 'dìcì wá gi zía Piláto ni 'yi lóngó, orú roné káa zí yéé Yúda e wá. Togú yéé olúní go sìmi gara 'bi Piláto yá, yéé 'dewení lorú 'bi ondu eyé go, yéé utúasání lolú ánu Ayímbi Umbuokpó ndro kí lafúye e wá.

²⁹Née sí ledre bi Piláto olúogu zíyè sága ndú'yú yéé kídí, "O'do bi ógusé kíe ba lúyú ledre ené ni 'di?"

³⁰Zí mĩngburoko 'yi 'bi Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Piláto kídí, "Idí o'do née luyú ledre wá yá, káa bi 'di'bioguzé wo kó'dúyí ona wá."

³¹Zí Piláto úku ledre zí Yúda ga gére née kídí, "Dí'bióyósé wo mu gi ona zíse 'dècì ngbanga roa kací lorú esé bi 'bi Yúda e ní." Zíyè úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú 'yi, oguzé kí o'do née kó'dúyí gi zía áyí dũyí 'yi 'dècì ngbanga 'yi gi ro do úfu a."

³²Ledre née mengi roné kenée gi ro zía útúásáne kpĩnì kí ledre bi Yésu uku kídí nìyí úfu née mĩúfu ní.

³³Zí Piláto ólúlúgu roné 'dìcì ngbanga, zía úku ledre kídí idíní ndá'baógu kí Yésu kó'dú ne. Sìmi bi Yésu ogu ní, zía ndu'yú Yésu kídí, "Ma'díi, áyí Ngére 'bi Yúda e?"

³⁴Zí Yésu úkulúgu ledre zí zía kídí, "Ledre bi úku née tí sómú ledre eyí, ala née sómú ledre 'bi ngíti géyí 'yi e?"

³⁵Piláto yaá, "Ledre amá ndaá, mándá 'bi amá Yúda wá. 'Yi eyí e kí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e 'di'bioguní yíi ye kó'dúma. Éyí bi méngi bisinyíne ní 'di?"

³⁶Zí Yésu úkulúgu ledre zí Piláto kídí, "Roko'bu 'bi ídíma bi káa do Ngére ní, ogu ené gi zí 'yíma'dí e gi do sogo kángá ona wá. Idí roko'bu amá ni gi zí 'yíma'dí e yá, káa bi 'yímikása amá e uduní okó go sìmi bi Yúda e 'di'biní máa ógu kíma kó'dú mĩngburoko 'yi eyé e ní."

³⁷Piláto ya zí Yésu ní, "Úku ledre kenée ní, áyí Ngére ke." Yésu ya zía ní, "Úku go ma'díi yá mááyí Ngére. Née sí ledre bi kasaoguní máa do ndíki máa do sogo kángá ona gi roa ní, gi ro zíma 'dódo ma'díi ledre 'bi Lomo zí 'yíma'dí e. 'Yi ga bi ilíní ma'díi ní, ndişiní índi mbílíye dũyí ye úwú ledre ga bi mándísi 'dódo yéé ní."

'Deciní ngbanga Yésu gi ro úfu wo

(Matáyo 27:15-31, Máríko 15:6-20, Lúka 23:13-25)

³⁸Piláto yaá, “Ma'díi bi úku ledre a kírí nées, nées ma'díi 'bi 'di?” Sími bi uku ledre nées kenées ní, geré zía olúogun ndéréne zí Yúda ga bi 'di'bioguní Yésu ní, zía úku ledre zíye kídí, “Málúrúndíki amá lúyú ledre gi zí o'do bi 'dí'bioguné wo ba wá.

³⁹Káa zí bi ni miyéméné kací ondú esé 'bi Yúda e kídí, kadra Ayímbi Umbuokpó máídí ndísi ótoómo 'yi kíé'do zía olúoguné gi sími sígini ní, máídí mu ótoómo Yésu Ngére esé 'bi Yúda e ba zía olúoguné?”

⁴⁰Zí Yúda ga gére nées ínyiyé mbá ótrú ledre kídí, “Ídí ótoómo Barába zía olúoguné zíze.” (Barába ni 'yi lúyú ledre bi kóo ícì okó ro akúma 'bi Róma zíye úfu 'yi e ní.)

Yiwáni 19

'Deciní ngbanga úfu Yésu

¹Gi do kací a bi 'yi e ya yée iliní Piláto idí ótoómo zíye Barába ní, zí Piláto í'bioguné Yésu zí asikíri e idíní mu ócò wo.

²Sími bi ocóasání wo go ní, zí asikíri maáge lágáogun kíni kúrókú a káa zí tagíya 'bi mĩngburoko ngére e ní ésì a ro do Yésu. Zíye 'dí'bioguné mĩgbagbawu bongó bi káa zí 'bi mĩngburoko ngére ní, zíye ésì a ro Yésu ma'dáa.

³Zíye ndísiyé fólo wo kí úku ledre zía kídí, “Azé go óto úndruyí ngére 'bi Yúda e.” Nda gi 'dá'ba, do ndísiyé óngbo komoa.

⁴Zí Piláto kpá olúogun ándá roné zí Yúda ga gére nées sága zía úku ledre zíye kídí, “O'do bi ógusé kíe ba málúrúndíki amá lúyú ledre gi zía, bi ni óto máa zíma 'decí ngbanga ro a bisinyíne ní wá.”

⁵Zí Piláto úku ledre kídí Yésu olúogun mu sága. Zí Yésu olúoguné sága nyé kí mĩkúrókú kíni gána ní ro doné, kpá kí mĩgbagbawu bongó gáa esiní roa ní roné. Zí Piláto úku ledre zí Yúda maáge kídí, “Yí esé ba ni goó ba.”

⁶Sími bi manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí mĩngburoko 'yi eyé e lurúní Yésu ní, zíye ínyiyé mbá úku ledre kídí, “O'do nées idí úyu 'dá'ba.” Piláto ya zíye ní, “Togú gi ro úfu wo yá, idísé úfu yí esé se. Togú máa yá, málúrúndíki amá lúyú ledre roa do úfu wo gi zía wá.” Zía ndólólúgu Yésu kpá 'dící.

⁷Zí Yúda ga gére nées úkulúgu ledre zí Piláto kídí, “Lorú ezé ni bo, uku ledre kídí, 'yi káa zí o'do nées idí úyu 'dá'ba gi zía o'do ma'dáa uku ledre ya nées ni Owú 'bi Lomo.”

⁸Sími bi Piláto uwú ledre gi tara Yúda ga gére nées kídí Yésu uku ya nées ni Owú 'bi Lomo ní, zí ngírì méngì wo bisinyíne.

⁹Zí Piláto ma'dáa olúlúgu roné 'dící, zía ndú'yú Yésu kídí, “Áyí yí eyí gi 'da? Yésu ití ené e wá.”

¹⁰Gi zía bi Yésu ití wá ní, zí Piláto úku ledre zía kídí, “Ítí eyí wá ní, ówo eyí bi kídí mĩsi'di yómo yíi kí úfu yíi niyí mbá do sílìma ní wá?”

11Yésu ya zía ní, “Áyí 'dècì ngbangamá lá dùyì gí zía bì Lomo i'bí roko'bu ledre máa nées ne zíyì ní. Idí ndaá kenée wá yá, 'yìma'dí e utúasání 'dècì ngbangamá wá. 'Yì bì i'bí máa zíyì gí ro zíyì 'dècì ngbanga má ní, lúyú ledre ené romo gí do 'bì eyí go.”

12Gí zí ledre ga bì Yésu uku yée kenée ní, Piláto ili ené lolu kóo bì yaá idíní úfu Yésu ní wá. Íì, Yúda iliní kenée wá. Zíye ndìsì ódroyé o'buó'bu kídí, “Togú yómo o'do nées go yá, áyí go okó ro Káyísara ngére 'bì Róma. Gí zía togú 'yì ya nées nì go kpá ngére yá, oto roné go ezeokó ngére ezé Káyísara.”

13Gí zí ledre bì Yúda e odóní royé go kíé'do kídí 'búo Yésu idí úyu kí ní, zí Piláto ólúógù ndìsìné do nyará bì do kítì ngére kí'dí bì ndìsì lengbe ndìsì 'dècì ngbanga umbu ní, ìrì bì máa nées kí tara Aramáyika kídí, “Gabata” (ini ledre gí sìmì a kídí mìsisilekpe tutú.)

14Ledre máa nées mengì kóo roné nées sìmì bì kadra nì go kpítèrè sìmì do ní. Nées kóo go sìn'dí kadra bì Yúda e ndìsìní yéme royé sìmì a gí ro Ayímì bì Umbuokpó ní. Zí Piláto í'bí Yésu zíye, zía úku ledre kídí, “Ngére esé ba nì goó ba.”

15Zí Yúda ga gére nées kpá fú úku ledre kídí, “Idí úyu 'dá'ba. O'do nées idí úyu 'dá'ba.” Piláto ya zíye ní, “Bì nì Mongú ngére esé, idíní úfu wo 'dá'ba?” Manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní ya zí Piláto ní, “Ngére ezé nì dùyì kíé'do Káyísara.”

16Gí zía bì ukuní yì eyé ye kenée ní, Piláto yaá ufuní wo mu.

Ufuní Yésu

(Matáyo 27:32-44, Mária 15:21-32, Lúka 23:26-43)

Geré zí asikíri e 'dí'bi Yésu.

17Zí Yésu ìmbì m̀ngb̀ngbu kágá bì ayíní ndéré úfu wo doa ní ólúógù kée gí sìmì yana gara sága ndéréye kée do bì bì lengbe ndìsìní úfu 'yì e doa ní. Aramáyika ndoloní ìrì bì máa nées kídí, “Gologóta.” Ya cóngó do'yì.

18Ufukotrùnì yée kí 'yì ugu e gbre, phephénì yée mbá m̀phéphé do m̀ngb̀ngbu kágá. Yésu nì 'bì ené yana.

19Zí Piláto éké ledre ro éyì oruórù zía í'bí a idíní phéphéngéřì a ro m̀ngb̀ngbu kágá kpítèrè do Yésu 'dága kídí, “BA YÉSÙ 'YÌ 'BÌ NAZERÉTA, MONGU NGÉRE 'BÌ YUDA E.”

20Piláto eké kóo ledre nées sìmì tara e m̀ng̀ng̀cua káa zí tara Latíni, Aráma nda kpá kí Gírìgì gí do bì zí t̀d̀d̀ Yúda e ólo a zíye ówoyéme ledre gí ro Yésu, gí zía ufuní kóo wo gbóo kí mongú gara bì Yerusaléma ní.

21Zí ledre nées sínýíne ro manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní gbála, zíye ìnyiyé ndéréye úku ledre zí Piláto kídí, “Nda ídí ya Yésu nì Ngére ezé 'bì Yúda e wá. Ídí éké a yá, uku ya nées nì Ngére ezé 'bì Yúda e.”

22Zí Piláto úkulúgu ledre zí m̀ngb̀uroko 'yì ga bì oguní zíne nées o'buó'bu kídí, “Ledre bì máéké go ní máéké go.”

23Zí asikíri ga gére née lálaógu ngíti géyì bongó 'bì Yésu gí roa, zíye phéphé wo do m̀ngb̀ngbu kágá. Gí do kací a née, zíye 'dí'biógu bongó ené e ífi báyi a simi a eso, 'yì kí 'bì ené kíé'do. Ngíti bongó ené ma'dáa ni 'bì ené mbílíne, ndìsì ónzó a roné mióonzó.

24Gí ro bongó máa wo bì mbílíne née ní, zí asikíri ga gére née úku ledre kídí, “Ndazé lófosínyi wo ba m̀l̀fosínyi wá, idízá ónzó gbégbé. 'Yì bì utú go zía ní, zía 'dí'bi a ne.” Ledre ga bì asikíri ga gére née menginí ní, utúasá go kpini kí ledre ga bì kóo Lomo ukui'bí zí ngúru nébì úku a kídí, “Niyí ífi báyi bongó amá dongaráye, zíye kpá ónzó gbégbé gí ro mbílí bongó amá ní.” Asikíri ga gére née menginí kóo ledre née tí za cé káa zí bì kóo nébì uku ní.

25Née ní, Maríya mbágá Yésu odóní mimbé'deyé kí lémíné nderé toroní go gbóo cigí m̀ngb̀ngbu kágá bì phephéní Yésu doa ní. Zí ngíti géyì kará e gbre ìrìyè mbá Maríya, ngíti a 'bì ené me'be Keliyópa, ngíti a 'bì ené gí simi gara bì kí ìrìnè Magídála ní ndìsì tóroyé ndro kí mbágá Yésu.

26Simi bisinyí s̀ndí kadra née ní, zí ngúru 'yì lódú kací Yésu bì 'búa ni do Yésu kíngaya ní, nderé toro go gbóo cigí mbágá Yésu kenée. Zí Yésu úku kása ledre gí do m̀ngb̀ngbu kágá gírì zí mbágáne kídí, “Mamá, owúo'do bì ni tóro cigíyì ìri née, idí nda ídí zíyì káa do owú 'bì eyí.”

27Zí Yésu kpá úku ledre zí 'yì lódú kacíne née kídí, “Kára née ni nda go mbágáyì.” Tónóne simi s̀ndí kadra máa bì kóo née, 'yì lódú kací Yésu née ndìsì nda lúru bì kací mbágá Yésu go ne.

Ledre gí ro umbu Yésu

(Matáyo 27:45-56, Máríko 15:33-41, Lúka 23:44-49)

28Simi bì Yésu owoyeme go bilámáne kídí ledre ga bì 'Buné kasaogu née gí ro méngì yée, née méngì go mbá tí káa zí bì ili ní, zía úku ledre kídí, “Mimbé'demá ìrì m̀ìrì.” Ledre née utúasá go kpini kí ledre ga bì niyí miékéye simi miéké kúru Lomo ní.

29Ábuwá asikíri ga gére née 'dí'bioguní mindogó le'yì kóró eyé go kírfí née ndìsì kí éwé yí eyé. Simi bì uwúní ledre bì Yésu uku kídí, mimbé'dené ìrì m̀ìrì ní, zí ngúrúyè ndéréne 'dí'biógu éyì káa zí katúu ní ónzó a bu simi mindogó le'yì eyé ba, ésì a ro ngbángbá kágá síkpióto a tara Yésu.

30Simi bì Yésu mbulúonzó mindogó le'yì née ní ní, zí Yésu ma'dáa úku ledre kídí, “Moko ga bì kóo kásaogu máa gí royé ní, máméngiúnzó yée go.” Geré gí do kací ledre née ní, zía ótoómo 'dówúne, geré zí komo go a útúne ngeré.

31Gí zía yí ené go s̀ndí kadra 'bì Yúda e 'bì yéme royé kílonzó a née go Sílfí 'bì 'Dówúro bì kí ledrené owó owó ní. Zí m̀ngb̀uroko 'yì 'dáná éyì e ndéréye zí Piláto, idí í'bí lorú gí ro zí asikíri e ndéréye ócódéwe s̀ndí 'yì ga bì phephéní yée née gí ro zíye úyuyé 'diya zí s̀muyé e óguyé 'dí'bióyó yée gí do m̀ngb̀ngbu kágá 'dá'dá zí

ngítí kadra kí útúne gí zía kílón dó go Sílí 'bì 'Dówúro, kací ondú ezé 'yì méngì moko ndaá.

³²Zí Piláto kása asikíri ené e idíní mu ndéré óc'ó'déwe sɪndí 'yì ga phephéní yée née. Tonóní óc'ó'déwe fì sɪndí 'yì ga bì phephéní yée kí Yésu ní.

³³Sìmi bì oguní nda gí ro 'déwe sɪndí Yésu ní, niyí lúru bì káa ní, Yésu uyu yì ené go. Gí zí kényi née 'dewení eyé lolu sɪndí wá.

³⁴Zí ngúru asikíri ìnyìné lùkù dogboṛu sìmi Yésu kí phala, geré zí sáma kí iní ndé'yíóguné gí sìmi.

³⁵Máa Yiwáni, máéké zise ba ma'díi ledre, ledre ma'dáa mengì roné za cù do komomá. Máéké gí do bì zise ówo a, gí ro zise ngúnṅu ledre Yésu ma'dáa.

³⁶Gí zía miéké kúru Lomo uku kenée kídí, “Kémbí cóngó Yésu bì 'déwe ní ndaá.” Ledre bì mengì roné zí Yésu ní ni go tí kenée, kémbí cóngó a bì 'dewe ní ndaá.

³⁷Nì kpá miékéne kídí, “Niyí karanée ndísi lúru kása 'yì bì lùkuní wo kí phala ní.”

Yoséfa oto umbu Yésu

(Matáyo 27:57-61, Máríko 15:42-47, Lúka 23:50-56)

³⁸Sìmi sɪndí kadra máa née ní, ngítí o'do nì kóo bo kí ìriné Yoséfa, nì gí sìmi gara bì ndísiní ndólo a Aramatáyo ní. O'do née nì kóo 'yì lódú kací Yésu, tí lá ili ené zí 'yì e ówo a wá gí zía ngìrì Yúda e ndísi méngì wo miméngì. Zí o'do née ìnyìné ndéréne ndú'yú Piláto, idí ngúnṅu a zíne 'dí'bi umbu Yésu ndéré óto a.

³⁹Nìkodímo bì kóo nderé ódro kí Yésu kí ndulú ní nì kóo kpá bo ore sìmi bì Yoséfa nì ndéré ndúndu'yú gí ro 'dí'bi umbu Yésu ní. Zí Nìkodímo ma'dáa 'dí'bi mongú sù'bù bì kí bilámá kágá mindonyo e sìminé bì ugúní kí tù'dù késí ní kpa gí ro ndéré súsù a ro umbu Yésu. Zíye ndéréye kí Yoséfa.

⁴⁰Sìmi bì oguní ìri ní, zíye 'dí'bi umbu Yésu círigbí a yeré kí bilámá ká'dá bongó, zíye súsù sù'bù mindonyo bì oguní kèe ní ro a kací ondú eyé 'bì Yúda e gí ro zíye óto wo.

⁴¹Bi bì kóo ufuní Yésu doa née, yáká nì kóo ore. Míngí yáká ma'dáa iciomo kóo gu ore nzíyiné otoní aka 'yì sìmi a wá.

⁴²Gí zía née sílì bì Yúda e ndísiní yéme royé sìmi a gí ro Sílí 'bì 'Dówúro ní, gí zí kényi née zíye 'dí'bi umbu Yésu 'diya ndéré óto a ore.

Yiwáni 20

Miúru Yésu gí sìmi umbu

(Matáyo 28:1-10, Máríko 16:1-8, Lúka 24:1-12)

¹Sìmi sílì gí do kací Sílí 'bì 'Dówúro akpa kí sí ndóndó, zí Maríya bì gí sìmi gara bì Magídála ní, ìnyìné ndéréne sí bì zí Yésu. Nì ógu ìri ní, misisilekpe tutú bì gburugbu otoní ngbuturú tara mbotu gu ní, gburugbu oyóní go, bì kací a go fúo.

²Zí kára née ñnyiné gí ore ngásálúgu roné úku ledre zí 'yìmíkása ga bì 'bì Yésu ní, Simúna Pétero e kí ngíti 'yì lódú kací Yésu bì 'búa ni doa kíngaya ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Máogú ba gí sí bì, ngíti géyì 'yì e 'di'bioyóní umbu Ngére Yésu gí simì gu go, togú otoní nda wo go 'dáya yá, máówo wá.”

³Simì bì Pétero uwúní ledre née kí ezené née kenée ní, geré zíye ñnyiyé ngásáye sí bì íri.

⁴Zí eze Pétero bì ngúru 'yì lódú kací Yésu ngasání kí Pétero ní, óguútú roné fì ne sí bì íri.

⁵Simì bì ogú íri ní, zía ndísiné cìkì sága lúrúkása bì simì gu. Lurúndiki lá dujú bikenyí bongó bì otoní Yésu kíe ní.

⁶Zí Simúna Pétero ngásáogú 'bì ené nda gí 'dá'ba, geré zía ólúne simì gu. Ndiki íri kpá lá dujú bikenyí bongó bì otoní Yésu kíe ní.

⁷Zía kpá lúru mbílí bongó máa wo bì lo'bu'dutúní komo Yésu kíe ní, kó'dú gu 'dí kerí kenée.

⁸Zí 'yì lódú kací Yésu gáa oguútú roné sí bì íri ní ólúne simì gu. Gí zía bì ogúndiki tí bongó ga gére née íri ní, zía ngúngu a kídí, ma'díi, Yésu urú go.

⁹'Yì lódú kací Yésu owoyemení aka eyé kóo ledre bì simì miéké kúrú Lomo bì ya Yésu ni úru gí simì umbu ní wá.

¹⁰Nda gí ore, zí Pétero ñnyiyé kí ezené née ndá'balúgu royé 'be.

Yésu 'dodo roné zí Mariya Magidalá

(Máriko 16:9-11)

¹¹Zí Mariya Magidalá kpá ndá'balúgu roné sí bì íri ndísi ñni ini kí ndálané kpá fú kí lúru bì simì gu.

¹²Zía lúrúndiki maláyika e gbre simì toso 'yìma'dí e, esíní royé mbá bikenyí bongó niyí go m̀ndísiyé kí'dí bì otoní Yésu ní. Ngíti a ndísi 'bì ené 'dí sí do, ngíti a 'bì ené sí síndí.

¹³Zí maláyika ga gére née ndú'yú wo kídí, “Mamá, ndísi ñni ini gí ro 'di?” Zí Mariya úkulúgu ledre zíye kídí, “Ngíti géyì 'yì e 'di'bioyóní umbu Ngére amá gí ona go. Máówo wá togú nderení nda oto wo ba go 'dáya yá.”

¹⁴Gí do kací ódro née, zía óyó roné ni lúru bì káa yá, zía lúrúndiki Yésu kí tóro, owo ené bì ya née Yésu ní wá.

¹⁵Zí Yésu nda kpá ndú'yú wo kídí, “Mamá, ndísi ñni ini gí ro 'di? Sara ndísi gámásó'do náambi?” Mariya somú 'bì ené ya née go o'do bì ndísi lúru bì kací yáká ba ogú ndísi ódro née ne. Zí Mariya úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, togú 'dí'bióyó wo gí ona yíi yá, ídí 'dódo a gí ro zíma ndéréma 'dí'bi ókpó wo.”

¹⁶Geré zí Yésu ndólo wo fúo kídí, “Maríya.” Zí Maríya óyó roné 'diya zía, gi zía owoyeme simi kúrú a go kídí, née Yésu. Zía ndólo Yésu kí tara Aramáyika kídí, “Raboní.” Ini ledre gi simi a kídí, “Yì 'dódo ledre.”

¹⁷Zía úku ledre zí Maríya kídí, “Ndá aka óto sílìyì romá wá, gi zía máókpó aka amá gi zí Babá 'dáa wá. Ndéré mu zí 'yì lódù kacíma e, mándìsì kpá ndólo yée lúndumá e. Ídí úku ledre zíye yá, máúrú gi simi umbu go. Mááyí go yéme romá gi ro ndá'balúgu romá zí 'Buzé bi ni kpá Lomo ezé kése ní.”

¹⁸Nda gi ore, zí Maríya Magídála ndéréne úku a zí 'yì ga bi ndìsìní lódù kací Yésu ní kídí, “Ngére urú go, málúró wo go cú kí komomá.” Zía kpá líkpí ledre ga bi Yésu uku yée zía ní mbá zí 'yì lódù kacíga.

Yésu 'dodo roné zí 'yì lódù kacíne e

(Matáyo 28:16-20, Mária 16:14-18, Lúka 24:36-49)

¹⁹Nda go kí tagá ndùlù simi sílì gi do kací Sílì 'bi 'Dówùro zí 'yì lódù kacíga yokoní royé go mbá simi 'dìcì kíé'do, zíye 'dùtù mbotù kacíye go ndá ndá ndá gi zí ngìrì m̀ngburoko 'yì 'bi Yúda e. Ábuwá Yésu ogù go tóroné dongaráye 'dìcì íri. Niyí óyó komoyé káa yá, gbó ro Yésu. Zía úku ledre zíye kídí, “Lomo idí kíse.”

²⁰Zía 'dódo m̀biri bi simi sílìne kí wo bi dogboꝛu siminé ní zíye. Simi bi 'yì lódù kacíga lurúní kenée ní, zíye ídíye mbá kí rokinyi kídí Ngére eyé nda'baogu go.

²¹Zí Yésu kpá úku ándá ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Lomo idí kíse. Káa zí bi Babá kasaogu máa 'dódo ledre ené zí 'yìma'dí e ní, mááyí go kpá kása sée, ídíse mu ndéré kí 'dódotátá ledre ené zí 'yìma'dí e.”

²²Simi bi ukuonzó ledre ga gére go ní, zía lùwù roko'bu 'bi 'Dówù Lomo doyé, zía úku ledre zíye kídí, “Dówù Lomo idí ndìsì sáká sée.

²³Kí roko'bu 'bi 'Dówù Lomo bi mál'bí zíse née togù ótoómosé ledre go zí 'yì lúyú ledre yá, Lomo ni kpá ótoómo ledre zía. Togù ótoómosé ledre zía wá yá, Lomo ootomo ené kpá ledre zía wá.”

Yésu uku ledre zí Tóma

²⁴Simi s̀ndì kadra bi kóo Yésu 'dodo roné zí 'yì lódù kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní, ngúrúyè bi Tóma ní nda kóo ore wá. Gi zía bi Tóma ma'dáa niyí tongo e ní, ndìsìní nda ndólo wo, “Máárátongo.”

²⁵Simi bi Tóma nda'baogu dongará lafúne e 'yì lódù kací Yésu ní, zí lafúga maáge úku ledre zía kídí, “Lurúze Ngére Yésu go tr̀drì cú kí komozé.” Zí Tóma úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Íì, 'búo togù málúró bi kací musumári ga bi kóo phephéní wo kíe, zíma tátáúzu m̀biri phala bi kóo l̀kúní wo kíe ní go, mááyí fú ng̀ng̀gu ledre bi úkusé née. Togù kenée wá, m̀ng̀ng̀gu amá ledre esé née wá.”

²⁶Gi do kací sílì e ìnyì do a gbre (7), 'yì lódù kací Yésu yokoní royé kpá go mbá 'dìcì kíé'do, Tóma ni kóo nda goó bo, mbotù ni kpá m̀d̀d̀t̀uné. Geré zí Yésu ógù tóroné dongaráye zía úku ledre zíye kídí, “Lomo idí kíse.”

²⁷Zíá úku ledre zí Tóma kídí, “Tóma, lúru aka mbiṛi bi sìmì sílíma ba, zíyì tátáúzu wo bi dogboṛu sìmímá ní. Ídí ótoómo kála ledre, zíyì ngúnṅu a kídí ma'díi, máúru go gí sìmì umbu.”

²⁸Nda gí ore, zí Tóma úku ledre zí Yésu kídí, “Ma'díi, áyí Lomo kpá Ngére amá.”

²⁹Yésu ya zíá ní, “Ngúnṅu ledremá née lá gí zíá bi lúru máa go cù kí komoyí ní? Mongú úndru ni ídí zí 'yì ga bi ngúnṅuní ledremá 'dá'dá zíye kí lúru máa kí komoyé ní.”

³⁰Tú'dú m̀ngburoko ledre e niyí kóo bo Yésu mengi yée, zí 'yì lódú kacíga ga gére née kóo lúru yée cù kí komoyé, tí lá ledre maáge ndaní mbá miékéye sìmì búkù ba wá.

³¹Yée ga bi máéké yée sìmì búkù ba, niyí gí do bi zíse ówo yée, zíse ngúnṅu ledre Kírésito Yésu ma'dáa kídí, ni mbigí Owú 'bi Lomo. Lomo kasaogu wo do sogo kánṅá káa do Ngére. Togú ngúnṅusé ledre ené go yá, ni í'bí tridri bi za fí ní zíse.

Yiwáni 21

'Yì lódú kací Yésu 'di'biní tú'dú kénzé e

¹Gí do kací ngíti géyì sílí e, zí Yésu kpá 'dódo ándá roné zí 'yì lódú kacíne e kó'dú mikavu sìmì Galiláya kí iriné Tìbériya. Ledre ma'dáa mengi kóo roné káa.

²Ngíti géyì 'yì lódú kací Yésu ga gére née kóo Simúna Pétero kí Tóma bi ndişiní kpá ndólo wo Máarátoṅo ní, kí Nataníyele ngíti o'do gí sìmì gara kí iriné Kána sìmì Galiláya, nda kí owú ga bi 'bi Zebedíya ní, nda kpá kí ngíti géyì 'yì e gbre. Zí 'yì ga gére née yóko royé go mbá do bi kíé'do.

³Zí Simúna Pétero úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Mááyí ba ndéré ónzó kénzé.” Lafúga ya zíá ní, “Bílámáne, nderézé aka yì ezé mu.” Zíye iniyé gí ore ndéréye ngbuṛu do ékíye sìmì kuṛungba tónó ónzó mbírá sìmì iní kí ndulú née zaá bi dre, 'di'biní kémbí éyí wá.

⁴Nda goó akpa kí phiyí zí Yésu ndéré tóroné do gbúróngó, 'yì lódú kacíga owoní eyé bi kídí née wo ní wá.

⁵Zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Owú 'bi amáa e, 'dí'bindíkisé laká yée goó?” Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “É'e mongú 'yì, kémbí éyí ndaá.”

⁶Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ónzó'díyisé aka mbírá ma'dáa do sílíse 'bi anú ásé 'dí'bi kénzé e” Sìmì bi onzóní ní, zíye 'dí'bi tú'dú kénzé e utúasání lálalúgu mbírá née sìmì kuṛungba wá gí zí miówó a.

⁷Née ní, zí 'yì lódú kací Yésu bi 'búa ni do Yésu kíngaya ní úku ledre zí Simúna Pétero kídí, “'Yì bi íri née Ngére Yésu.” Sìmì bi Pétero uwú ya née Ngére Yésu ní, zíá ésilúgu bongó gáa lalaogu gí roné ní do lé'béoguné gí sìmì kuṛungba ndéréne zí Yésu do gbúróngó íri.

⁸Zí ngíti géyì 'yì lódù kací Yésù idíakání 'bì eyé cìkì sìmì kuṙungba ndísi lálaógu mbírà bì kí kénzè e sìmíné ní do gbúróngó, gí zía niyí nda kóo go lá mítiri míya (100) gí ro gbúróngó.

⁹Sìmì bì lalaoguní kénzè eyé e go do gbúróngó ní, niyí lúru bí ní, kotúní pho'du go, otóní kénzè e go komoa ambata e niyí go kpá mbá nzíiyé.

¹⁰Zí Yésù úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Ógusé aka kí ngíti géyì kénzè ga bì 'dí'bisé yée née girí zíma yáa.”

¹¹Née ní, zí Simúna Pétero ékíne sìmì kuṙungba lálaógu mbírà kí kénzè ga bì sìmíné née bì. Kénzè maáge niyí kóo mbá míya kíé'do kí doné cì gbre doa sokó do a ota (153). Sìmì tǔ'dù kénzè ga gére née mbá, komo mbírà 'decì gbawá kíé'do.

¹²Zí Yésù ndólo 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Ógusé mu ánu éyí.” Gí zía bì 'yì lódù kacíga ga gére née owoyemení go ya née Ngére Yésù ní, 'yì bì kíé'do káa zía ndú'yú wo ya áyí náambi ní ndaá.

¹³Sìmì bì yokoní royé go ní, zía 'dí'bi ambata í'bí a zíye. Zía kpá 'dí'bi kénzè bì liciní ní í'bí a kací a zíye.

¹⁴Née kóo go ota 'dódo ro bì Yésù 'dodo roné zí 'yì lódù kacíne e sìmì bì urú gí sìmì umbu ní.

Yésù í'bí úndru zí Pétero

¹⁵Sìmì bì anuonzóní éyí go ní, zí Yésù ndólo Pétero 'dí sogo zía ndú'yú wo kídí, “Simúna wotí Yiwáni, ma'díi 'búma ni tí doyí?” Pétero ya zía ní, “Ngére, ówo bú bilámáne kídí 'búyì ni domá.” Yésù ya zía ní, “Ídí mu lúru bí kací mìnzeré kábìrìkì amá e.”

¹⁶Zí Yésù kpá ndú'yú ándá bikérì ndú'yú née kídí, “Simúna wotí Yiwáni, ma'díi 'búma ni tí doyí?” Zí Pétero kpá úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, ówo bú bilámáne kídí 'búyì ni domá.” Yésù ya zía ní, “Ídí mu lúru bí kací kábìrìkì amá e.”

¹⁷Zí Yésù kpá ndú'yú ándá Pétero kídí, “Simúna wotí Yiwáni ma'díi 'búma ni tí doyí?” Zí sìmìkoso méngì Pétero gí zí ndú'yú bì Yésù ndú'yú wo za 'dénýé kí'dí ota ní. Zía ìnyìné úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “Ngére, éyí bì kíé'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ówo go bú bilámáne kídí 'búyì ni bo domá.” Yésù ya zía ní, “Ídí mu lúru bí kací kábìrìkì amá e.”

¹⁸Zí Yésù úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Máúku zíyì ma'díi, sìmì bì kóo áyí aka owúphirangá ní, ndísi yéme royí zíyì ndísi ídíyì drá drá drá. Éyí ga bì ìli méngì yée ní, 'yì úcuómo yíi ndaá gí royé wá. Sìmì bì ngóko go ní, áyí 'dóko síllyì zí ngíti 'yì ndísiné ne lála yíi ndéré kíyì do bì bì gáa ngára ìli ndéré doa wá ní.”

¹⁹Yésù 'dodo zí Pétero née mìsi'di bì karanée niyí úfu wo Pétero kíe gí ro zí 'yìma'dí e ndísiyé mbófo Lomo ní. Nda sìmì bì Yésù ukuasá ledre máa wo née go zí Pétero ní, zía kpá úku ledre kídí, “Ídí lánýá romá Pétero.”

²⁰Zí Pétero óyó roné káa zí ayí lúru bi sogoné káa yá, zía ónzó komoné ro ngúru ezeyé 'yi lódú kací Yésu bi 'búa ni do Yésu kíngaya ní. Née wo bi kóo 'dongo roné ndoo gi ro Yésu simi bi kóo niyí ánu odu éyí miánu 'bi tagá ní. Zía ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, ambí ni mengi bisinyí ledre née zíyí kenée ba ne.”

²¹Simi bi komo Pétero utú ro ezeyé née kenée ní, zí Pétero ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, sara ezezé ba, éyí bi ni 'bi ené méngi roné zía ní 'di?”

²²Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Ledre eyí nda zía wá. Togú máíli zía ídine tridriné gi simi sındí kadra bi karanée mááyí ndá'baógu simi a ní yá, ni mbá do sílíma née ndaá ledre eyí wá. Éyí bi máíli ní lá duú, ídí lánýá romá.”

²³Gi do kací ódro née ní, zí ledre ángané dongará 'yi lódú kací Yésu kídí, ezeyé bi 'búa ni do Yésu kíngaya ba uyu 'bi ené lolu wá, ni ídí 'bi ené tridriné za fí. Yésu uku ené kóo ledre née bi kídí o'do née uyu wá ní wá. Uku yi ené kídí, “Togú máíli máa, o'do née ni ídí tridriné gi simi sındí kadra bi mááyí ndá'baógu simi a ní, ledre bi 'yi ndaá simi a wá.”

Odu kúru

²⁴Ba máa Yiwáni bi 'yi lódú kací Yésu ní. Ledre ga bi simi miéké ledre ba máúku yée máa. Zée kése owozé mbá bú bilámáne kídí niyí za mbá ma'díi ledre e.

²⁵Tú'dú ngíti géyi mingburoko ledre e niyí kóo bo Yésu mengi yée, togú ekéní kóo ledre máa ga gére née mbá yá, 'yi ga bi do sogo kángá ba mbá utúasání ímbísíkpi búku ma'dáa gi do biné wá.

Moko 'bì 'yìmìkása~e

Moko 'bì 'yìmìkása~e 1

Yésù nda'ba komo ere

¹Áko mongú 'yì Teyófilo, mizefì bükü bì kóo máéké ní, máéké kóo ledre gì ro ledre ga bì Yésù tonó 'dodo yée kí yée ga bì mengì yée ní, ndéréóguné

²gì sìmì sìnđí kadra bì Lomo 'di'bilugu wo sìmì komo ere ní. 'Dá'dá gì zía kóo kí ndá'balúgu roné komo ere, zía kóo úku ledre kí roko'bu 'bì 'Dówù Lomo zí 'yì ga bì gelé yée káa do 'yìmìkása ené e ní.

³Gì do kacì 'do'dó bì kóo 'do'dóní Yésù ma'dáa kíe, zía úyuné do m̀ngb̀ngbu kágá, zía kóo úrúne go gì sìmì umbu, zía 'dódo roné zí 'yìmìkása ené e kí'dí t̀'đú kí s̀l̀l̀l̀ c̀j̀ gbre. 'Dodo kóo roné zíye kí'dí t̀'đú née gì ro zíye ówo a kídí ma'díi née urú go. Zía nd̀s̀ǹné 'dódoyéme m̀s̀i'di ledre ga bì 'be Lomo ní zíye.

⁴Kadra ḱé'do s̀m̀i bì Yésù kotruní royé go do bi ḱé'do kí 'yìmìkása ené e ánu éyí ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé aka ìnyì báyi rosé gì s̀m̀i Yerusaléma g̀i ona wá. Ídísé nd̀s̀i ona g̀i s̀m̀i s̀ǹđí kadra bì Babá ǹi kása 'Dówùne zíse káa do sáká éyí káa zí bì mocù ledre a, zíma kóo nd̀s̀m̀á úku ledre a zíse ní.

⁵Yiwáni nd̀s̀i í'bí babatíza kí iní, t́ lá g̀i do kacì s̀l̀l̀l̀ ca Lomo bábátízí sée kí 'Dówùne.”

Mindá'ba Yésù komo ere

⁶S̀m̀i bì Yésù kotruní royé go ndro kí 'yìmìkása ené e ní, zíye ndú'yú wo kídí, “Ngére, bì ba ní áyí go ógù í'bílúgu ngére 'bì Isiréle e zíye?”

⁷Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “S̀ǹđí kadra g̀i ro ledre ga gére ǹi ỳi ené do s̀l̀l̀l̀ Babá. Ndaá 'bì ené m̀iútúásáne g̀i ro zíse ówo a wá.

⁸T́ lá ídísé ówo a kídí, 'Dówù Lomo ǹi ógù nd̀s̀i s̀m̀isé. Zía nd̀s̀ǹné í'bí roko'bu zíse, zíse nd̀s̀s̀sé úku ledre g̀i romá kí roko'buné zí 'ỳi ga bì s̀m̀i Yerusaléma, kpá kí ngíti géyì bì ga bì s̀m̀i Yúdáya kí Samáriya ní, zaá g̀i do odu do sogo káṅgá mbá.”

⁹Gì do kacì bì Yésù ukuonzó lá ledre g̀i tarané káa ní, t́ do komoyé née ní, geré zí Lomo 'dì'bilugu wo komo ere. Niyí ídì ḱe ní, yeré ǹi ỳi ené go sogo burungú lurúndikiní lolu wo wá.

¹⁰S̀m̀i bì niyí aka fú lá nd̀s̀i lúru lódú kacì a kí ndéréókpóne 'dága ní, 'diya káa ní, zí ya'dá e gbre mbá kí bikenyí bongó royé niyí go mitóroyé cigíye kenée.

¹¹Zí ya'dá ga bì gbre ba úku ledre zí 'yìmìkása ga gére née kídí, “Sée 'ỳi 'bì káṅgá bì Galiláya ní, éyí bì tórosé nd̀s̀i lúru bì g̀i roa komo ere ní 'di? Yésù bì Lomo 'di'bilugu wo g̀i zíse komo ere née, ǹi karanée ndá'baógu cé káa zí bì lúrusé wo kí ndéréókpó komo ere née ní.”

Geléní 'yì do bi kacì Yúda

12Gi ore, zí 'yìmíkása e ndá'balúgu royé gí do Landa bì ndìshìní ndolo a Olíva ní, sìmì Yerusaléma. Landa máa néesì ní kilomíta kíé'do gí sìmì Yerusaléma.

13Sìmì bì nda'baoguní sìmì gara íri ní, zíye ékí ókpóye geré 'dága sìmì 'díçí bì o'bórongóní do ezené kídí bì kóo ndìshìní ndìshì ní. 'Yì ga bì kóo ore ní nìyí kóo, Pétero, Yiwáni, Yakóbo e kí Andiríya, Phílipo e kí Tóma, Batilimáyo e kí Matáyo, Yakóbo wotí Alafáyo, Simúna ngúru 'yì ga bì kí 'bú káṅgá eyé 'bì Isiréle e doné ní, nda kí Yúda wotí Yakóbo.

14Zí 'yìmíkása ga gère néesì ndìshì ndìshì kótrụ royé tré do bi kíé'do íni ini zí Lomo kací kadra mbá. Ndìshìní kóo ndìshì íni ini máa néesì ndro kí ngíti géyì kará e nda kí Maríya mbágá Yésu kpá kí lúndu Yésu maáge.

15Gi do kací owú sílì cúku'dée, zí 'yì e míya kíé'do doa cí kéré a yée ga bì ṅunṅuní ledre 'bì Yésu go ní kótrụ royé do bi kótruro 'bì ini zí Lomo. Zí Pétero ñnyìoguné 'dága ódroné zí 'yì ga bì kotruní royé néesì kídí,

16” Owú 'bì babá e, miéké kúrú Lomo ogu go ma'díi káa zí bì kóo 'Dówú Lomo ukui'bí zí Dawídi éké a gí ro Yúda bì kóo utú káa do manda 'dá'dá zí 'yì ga bì kóo 'di'biní Yésu ní.

17Yúda ní kóo ngúru 'yì gí dongaráze. Gelení kóo wo káa do ezezé sìmì moko bì azé sìmì a ba ní.”

18Gi zí késì bì kóo Yúda owo gí sìmì bisinyí míméngì ledre ené ní, sìmì bì kóo ingíonzó roné zía útúlóko sìmíné ní, zí manda 'bì Yúda e kóo úgú bì bì kóo ingíonzó roné doa néesì óto umbua sìmì a.

19'Yì ga bì kóo sìmì Yerusaléma ní uwúní kóo ledre néesì go za mbá. Zíye ndìshiyé ndólo bi máa néesì kí tara Aramáyika kídí Akeledáma, ini ledre gí sìmì kídí, Bi 'bì óto Umbu e.

20Zí Pétero tátáne 'dá'dá kí ledre kídí, “Nì miéké néesì sìmì Ke'bì 'bì Dawídi kídí, “Be 'bì ené idí idí káa do tobó, 'yì ndìshì sìmì a ndaá.’ Nì kpá miékéne kídí, ‘Ngíti 'yì idí 'dí'bi moko kací a ne.’

21” Bì go kenée ní, nì miútúásáne zíze géle ngúru 'yì gí dongaráze bì azé kú kéye sìmì sìnđí kadra bì kóo Ngére Yésu ní dongaráze ní,

22tónóne gí sìmì sìnđí kadra 'bì Yiwáni Babatíza zaá gí sìmì sìnđí kadra bì Lomo 'di'bilugu Yésu gí zíze komo ere sìmì a ní. Gí ro zí 'yì máa néesì ídine 'yì bì lurú miúru Yésu gí sìmì umbu go cú kí komoné ní.”

23Gi ore, zí 'yìmíkása e kí ngíti géyì 'yì ga bì ṅunṅuní ledre 'bì Lomo go ní í'bí somú ledre eyé gí ro ya'dá e gbre Yoséfa bì ndìshìní kpá ndólo wo Barasába (bì owoyemení wo kpá kí ìrìja bì Zúsuto ní) kí Matíya.

24Zíye ótú doyé íni ini zí Ngére Yésu kídí, “Ówo mímbé'de 'yì e mbá bú mikékeríja. Ídí nda mu 'dódo 'yì bì gí dongará ya'dá ga bì gbre ba wo bì géle wo go

²⁵Gì ro zía ídíne káa do 'yìmíkása do bi kací Yúda bi kóo otoomo moko zía ndéréne do bi ené bi ili ní.”

²⁶Gì do kací ini zí Lomo, zíye ónzó gbégbégi ro gélé kémbí 'yì gi dongará ya'dá ga gére née. Zí gbégbé útúne zí Matíya. Do go gélé wo káa do ngúru 'yìmíkása yata yée máa ga bi kóo sokó doa kíé'do (11) ní.

Moko 'bi 'yìmíkása~e 2

'Dówú Lomo ogú do 'yì e simi Yerusaléma

¹Simi bi sındí kadra 'bi Pénítakote utúasá ní, zí 'yì ga bi ɲuɲuɲí ledre 'bi Yésu go ní kótru royé mbá do bi kíé'do simi Yerusaléma.

²Niyí ídí kíe ní, zí gboɲu éyí ówúne gi komo ere káa zí gboɲu mongú síli bi káa zí miɲombi ní simi 'díci bi kóo niyí simi a ní.

³Simi ledre bi ndísi méngi roné ba ní, zíye lúrúndíki éyí káa zí miɲgálánga mbílí pho'du ní. Zí éyí bi káa zí mbílí pho'du ba ífi báyi roné do 'yì ga bi ɲuɲuɲí ledre 'bi Yésu go ní za mbá.

⁴Gì do kací ledre bi mengi roné kenée ní, zí 'Dówú Lomo í'bí roko'bu zíye, zíye tónóye ódroyé simi ngíti géyi tara e káa zí bi 'Dówú Lomo 'dodo zíye ní.

⁵Simi sındí kadra máa kóo née ní, tú'dú Yúda ga bi ɲuɲuɲí ledre 'bi Lomo go ní, niyí kóo bo oguní simi Yerusaléma ore gi do bi e do sogo káɲgá za mbá.

⁶Simi bi 'yì ga gére née uwúní mongú gboɲu éyí bi owú née ní, zíye úduyé mbá ngásáye do bi bi ledre ba mengi roné doa ní. Zíye ndísi ónzó komoyé gi zía ledre ga bi 'yì ga bi ɲuɲuɲí ledre 'bi Yésu go ndísiní úku a ní, ndísiní úwú a tí káa zí ndísiní úku ledre née simi tara eyé ní.

⁷Zí tarayé ídríne mbá miídrí gi zí ledre bi mengi roné née. Zíye ndísiyé ódroyé dengbíye kídí, “Yì ga ba niyí mbá gi simi Galiláya mengi káa be 'di zíye ndísi ódroyé simi tara ezé?

⁸Éyí bi mengi roné ní 'di. Bi uwúze nda ledre ga bi ndísiní úku yée tí káa zí ukuní simi tara ezé ní?

⁹Bi oguzé 'bi ezé yí ezé zaá gi simi káɲgá ga bi Pátíya, Medíya kí Elamítí, kpá zaá gi simi Mesopatómiya, Yúdáyá nda kí Kapadósiya, kpá gi simi Pánato kí Ásiya,

¹⁰ngíti géyi oguní 'bi eyé gi simi Pharagáyi, Pamafliya kí gi simi Ízibiti kí bi ga bi simi Líbiya gbóo kí Seréna ní. Ngíti géyi oguní 'bi eyé gi simi mongú gara bi Róma ní,

¹¹gba Yúda e kí ngíti géyi kúfú ga bi oyólo'bóní royé káa do 'yì ga bi 'yì ɲuɲuɲu 'dódo ledre 'bi Yúda e ní, kí ngíti géyi ga bi oguní 'bi eyé gi simi Kuréto kí Arábiya ní, uwúze ledre ga bi ndísiní úku yée kí tara ezé gi ro mongú ledre bi Lomo mengi ba mbá bú.”

12Gi zí ledre née ní, zí tarayé ídríne mbá miídrí. Zíye ndísi ónzó komoyé kací ledre bi mengi roné née ní, owo 'di'biní mbí éyí bi mengi roné ní wá. Zíye ndísi ndú'yú ló'bo royé dengbíye kídí, “Ini ledre gi simi ledre bi mengi roné ba 'di?”

13Zí ngíti géyí 'yí e gi dongaraye fóló 'yí ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Yésu go née kídí, “Yí ga gére née koyóní yí eyé mikóyó.”

Pétero odro zí 'yí e kadra Pénítakote

14Zí Pétero e kí lafúne 'yimikása ga bi kóo sokó doa kíé'do (11) ní ñnyióguyé 'dága. Zí Pétero úku ledre kí mongú kúrú zí tú'dú 'yí ga bi kóo kotruní royé ní kídí, “Lafúma e Yúda e kí 'yí ga bi ndísiní ndísi simi Yerusaléma ona ní, índisé aka mbílíse zíma yáa gi ro zíma úku 'dódo ini ledre simi ledre bi mengi roné ba zíse.

15'Yí ga ba ní koyóní eyé e wá. Ba aka lá sṅndí kadra ñnyí doa eso kí phiyí.

16Yí ené ba ledre bi kóo nébi Yúwele uku ledre gi roa kídí,

17” ‘Lomo uku ledre kídí, simi odu sílì, Mááyí karanée kásaógu 'Dówúma zía ógu ndísiné simi 'yí e za mbá. Wotíse e kí nyíse e niyí karanée ndísi úkutátá ledre gi romá zí 'yí e, phirangá esé e niyí karanée lúrúndíki éyí ga bi niyí méngi royé ní 'dá'dá gi zíye kí méngi royé, zí ngoko 'yí e ndísiyé 'dú'duru bi Mááyí ógu kíe doyé ní.

18Gba 'yí kasa amá e, ya'dá e kí kará e Mááyí karanée kása 'Dówúma zía ógu ndísiné simiyé simi kadra bi ni útúásá ní gi ro zíye ndísi úkutátá ledre amá zí 'yí e.

19Mááyí karanée méngi mṅngburoko ledre e komo ere kí ngíti géyí do sogo káṅgá ona gi ro zía 'dódo roko'bu amá zí 'yí e. Simi bi karanée ledre máa née ni ndísi méngi roné do sogo káṅgá ona ní, okó ni útú zí sáma 'yí e kúkúne, pho'du kí mongú cika ni ídí lírì do bi e mbá.

20Komo kadra ni ílì zí mṅngluru útúne mṅngú, zí komo éfé óyóló'bó roné bikésíne káa zí sáma ní. Ledre ga gére née niyí méngi royé 'dá'dá gi zí mongú sílì 'bi Ngére Lomo kí ógúné.

21Gi ore, 'yí bi ni ñni ini zí Ngére Lomo ní, Lomo ni tí yómo wo.'

22” Lafúma e Isiréle e, ídíse úwú ledre bi mááyí úku a zíse ba. Yésu 'yí 'bi Nazeréta ni kí roko'bu 'bi méngi mṅngburoko ledre zíne, káa zí bi 'dodo roné go zíse simi ledre ga bi ndísi méngi yéé kí roko'bu bi Lomo i'bí zía ní. Ówoyémesé bú bilámáne káa zí bi kóo ndísi méngi yéé dongarése ona ní.

23Kací miyéme ledre 'bi Lomo, ótoómo kóo Yésu do sílìse gi ro zíse í'bí wo zí 'yí lúyú ledre e phéphé wo zía úyuné do mṅngbúngbu kágá.

24Bi kenée ní, Lomo uru wo go gi simi umbu gi zía Yésu utúásá ídí sí sílì roko'bu 'bi umbu wá. Cakaba ba ní, Lomo oto yí ené wo go zía ídíne kí ro doné.

25 Dawídi eké kóo owú 'bì mbágá ledre go kpá kenée gí ro Yésu ya Yésu nì gú úku ledre kídí, “Máowo bú kídí Ngére Lomo nì gbóo kíma kací kadra mbá. Gí zía bì nì gbóo kíma ní, máutuásá éré ngírì gí zí ledre e wá.

26 Gí zí kényì née ní, rokinyi ucu go do mimbé'demá, gba ódro ga bì ndìshíní ólúógu gí taramá ní nìyí mbá ódro 'bì rokinyi. Káa zí bì mááyí ba ní, mimbé'demá ìdrí go nzoó kací óto komo bì kóo mándísì óto a ní,

27 gí zía útúásá ótoómo máa simì bì wá, útúásá kpá ótoómo 'Yì eyí bì lúyú ledre ndaá roa wá ní ényené wá.

28 Bì kenée ní, 'dódo mìsì'di trìdrì go zíma, gí ro zíze ndìsìzé kényì simì rokinyi bì za fí ní.'

29” Owú 'bì babá e, máúku ba wo zíse fúó kídí, bulúnduzé ngére Dawídi bì 'yì e owoní wo mbá bú ní, uyu kóo do óto bì zía, bì nì zía karaba bo do sogo káṅgá ona.

30 Owozé bú kídí Dawídi uku ené kóo ledre ga gére née gí ro kuru'buné wá. Tí lá nì yí ené kóo nébì, owo bú kídí Lomo mocú kóo éyí go zíne. Lomo mocú ya née nì gú karanée óto ngúru bulúndu Dawídi káa do ngére káa zí Dawídi ní.

31 Dawídi owo yí ené kóo ledre bì Lomo nì méngì a ní go 'desí 'dá'dá. Née sí ledre bì kóo uku ledre kídí, Lomo nì úru Kírésìto gí simì umbu gí zía ní. Lomo utúásá ené ótoómo wo simì bì wá, útúásá kpá gbawá ótoómo wo zía ényené.

32” Bì kenée ní, Lomo uru Yésu go gí simì umbu. Lurúzé ledre bì méngì roné née go ma'díi cù kí komozé.

33'Bua Lomo, í'bì mongú úndru go zí Yésu ma'dáa gí ro zía ídíne m̀ndìshíné do sílì 'bì anú 'bì 'Buné Lomo. Lomo í'bì kóo roko'bù 'bì 'Dówúne go zí Yésu káa zí bì kóo mocú ledre a zía ní. Ledre bì lúrúsé kí wo bì úwúsé wo ba ní, yí ené née 'Dówú Lomo bì Yésu kasa zía ógu ndìshíné simìzé ní.

34 Ndaá 'bì ené bì kídí Dawídi nderé kóo komo ere, zía kóo uku ledre kídí, “Ngére Lomo uku ledre zí Ngére amá Kírésìto kídí, “Ndìsì do sílìma 'bì anú ona,

35 gí simì s̀ndí kadra bì Mááyí óto ezeokóyì e mbá sí s̀ndíyì káa zí owú gbá'dá bì ndìsì óto s̀ndíyì doa ní.”

36” Bì go kenée ní, sée 'yì 'bì Isiréle e, ídíse ówo a ma'díi kídí, Yésu bì phéphésé wo do m̀ngbúngbu kágá née ní, nì ne wo bì Lomo oto wo zíye ídíye kéne káa do Ngére kpá Kírésìto dozé ní.”

37 Simì bì 'yì ga gére née uwúní ledre bì Pétero uku zíye kenée ní, zí mimbé'deyé 'dəcíné 'duo tu. Zíye ndú'yú Pétero e kí ngíti géyì lafúga 'yìmikása e kídí, “Owú babá e, azé nda méngì go 'dì?”

38 Zí Pétero úkulúgu ledre zíye kídí, “Sée mikékeríja mbá, ídíse ótoómo kí lúyú ledre. Do bábátízì sée kí ìrì Kírésìto Yésu gí ro zí Lomo lùlùóyó lúyú ledre esé. Gí ore, Lomo nì í'bì tákpásílì bì 'Dówúne ní zíse.

³⁹Ledre bi kóo Lomo mocú wo ní, ni kóo gi rosé kí owú 'bi esé e, kí 'yi ga bi niyí gbála gi ro Lomo ní kí yé ga bi Ngére ezé Lomo ndolo yé káa do 'yi ené e ní.”

⁴⁰Zí Pétero úku tǔ'dú ledre ga bi o'buóbú ní zíye. Zí ndéndí roné zíye kídí, “Mé ba ní, ídísé mu ndú'yú Lomo gi ro zise ómosé káa bi Lomo ni 'dó'do sée simi bi ni 'dó'do 'yi ga bi 'yi lúyú ledre e ní.”

⁴¹Gi ore 'yi ga bi nḡunḡuní ledre bi Pétero uku ní, zíye óyóló'bó somú ledre eyé do í'bí babatíza zíye. 'Yi ga bi kóo oyólo'bóní somú ledre eyé simi kadra máa bi kóo nées ní, niyí kóo mbá álifú ota.

⁴²Nda gi do kací a bi oyólo'bóní somú ledre eyé ní, zíye í'bí royé ndísi ówoyéme ledre gi ro Yésu gi zí 'yimikása ené e, zí ndísi eyé kí ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu kí ini zí Lomo ídine ndro do bi kǐé'do.

Ndísi 'bi 'yi ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Lomo go ní

⁴³Zí 'yi ga bi simi Yerusaléma ní iniyé mbá ndísi óto úndru Lomo gi zí roko'bu bi ndísi í'bí a zí 'yimikása e ndísiyé méngi mḡngburoko ledre e kǐe kací kadra e mbá ní.

⁴⁴Bi kenée ní, zí 'yi ga bi nḡunḡuní ledre Yésu go ní kótru royé zíye ndísiyé méngi ledre eyé e kací kadra mbá ndro.

⁴⁵Zí 'yi ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní ndísiyé togú uguoyóní éyí eyé e go yá, zíye ndísiyé ífi kǐsiye dongaráye mǐtúásáne kpini kací éyí bi 'yi ili wo ní.

⁴⁶Kací kadra mbá zíye ndísiyé kótru royé do ligá 'Díci 'bi Lomo, ngiti géyi yá 'be 'bi eyé e ndísiyé ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu kí mongú rokinyi do mǐmbé'deyé.

⁴⁷Simi bi ledre nées ni ndísi méngi roné kenée ní, zíye ndísiyé kófó iri Lomo. Zí 'yi ga bi simi Yerusaléma ní mbá ndísiyé óto 'bú ledre bi ndísiní méngi a nées doyé. Nda gi zí kǐyi nées ní, zí Ngére Yésu ndísiné 'dí'biogú ngiti géyi yata 'yi e gi ro zíye ómoyé.

Moko 'bi 'yimikása~e 3

Pétero yomo o'do bi migigiri ní

¹Kadra kǐé'do zí Pétero e kí Yiwáni iniyé ndéréye simi 'Díci 'bi Lomo simi sindí kadra ota (3) gi do kací yana kadra simi bi 'yi e niyí go mbá íri ndísi ini ini zí Lomo ní.

²Simi bi oguní ku mbotu bi ndísiní ndólo a Mbotu Lámá ní, zíye ndíki o'do bi arání wo kú migigiri ní ore. 'Yi e ndísiní ímbíóto wo ore gi ro zí ndísiné ómbo kǐsi gi zí 'yi ga bi ndísiní ndéré ini ini zí Lomo do ligá 'Díci 'bi Lomo ore ní.

³Simi bi onzó komoné ro Pétero e kí Yiwáni kí ólú simi 'Díci 'bi Lomo ní, zí iniyé ómbo kǐsi gi zíye.

⁴Zí Pétero e kí Yiwáni lúru wo gbóó, zí Pétero úku ledre zía kídí, “Lúru aka bi zíze yáa.”

⁵Zía síkpí komoné lúru yée kí sómú ledre bi yaá niyí go íbì éyí zíne.

⁶Simi bi ni go gbóó ndísi lúru yée ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, “Késí ndaá 'bi ené zíma wá, éyí bi Mááyí íbì a zíyí ní ni, kí ìrì Kírésito Yésu 'yì 'bi Nazeréta, ìnyìogú mu 'dága zíyí tónó ndéréyì do sìnḍíyì.”

⁷Gì do kací ledre bi Pétero uku nées ní, zía síkpí o'do bi mìgìgírí nées 'dága kí sílìne 'bi anú. Sìnḍíga kí komo rìgiga ga bi kóo ngárá roko'buyé ndaá ní, zíye geré ídíye eyé kí roko'buyé.

⁸Zía ìnyìogú tóroné 'dága, zía tónóne gámálící roné do sìnḍíne. Gì ore zíye ólúye ndro kí Pétero e kí Yiwáni do ligá 'Dící 'bi Lomo ni go m̀ndéréne ndísi kí lé'bélící roné kí kófó ìrì Lomo.

⁹Simi bi 'yì e lurúní wo ni go m̀ndéréne kí ndísi kófó ìrì Lomo ní,

¹⁰zíye ówoyéme ledre gi roa kídí, ba tí o'do bi ndísi ómbo éyí ku mbotu 'Dící 'bi Lomo bi ndísiní ndólo a Mbotu Lámá ona ba. Zí tara 'yì e ìdríne mbá m̀ídrí gi zí mongú ledre bi mengi roné zía nées.

Ledre bi Pétero uku zí 'yì e ní

¹¹Gì zía bi o'do nées lanyá nda go fú lá ngónó ngónó do kací Pétero e kí Yiwáni ní, zí tara 'yì e ìdríne mbá m̀ídrí. 'Yì e owo 'di'biní mbí éyí bi niyí mengi a ní wá. Zíye úduyé mbá ngásá lódú Pétero e kí Yiwáni sí mbílí 'dící bi ndísiní ndólo a Mbílí 'dící 'bi Solomóna ní.

¹²Simi bi Pétero lúru nda ledre ba káa ní, zía úku ledre zíye kídí, “Lafúma Isiréle e, tarasé ìdrí kí lúru ledre bi mengi roné zí o'do ba gi zí 'di? Éyí bi ndísisé ndá'ba kí lúru zée kenée gi zía ní 'di? Sómúsé 'bi esé kídí roko'bu bi o'do nées ìnyìogú kée do sìnḍíne nées ogú gi zíze?”

¹³Máúku zíse ma'díi, éyí bi mengi roné nées, Lomo bi kóo ndísi lúru bi kací bulúndusé Abarayáma, kí Isáka e nda kí Yakóbo ní, íbì kóo mongú úndru go zí 'yì 'bi moko ené Yésu. Zíse kóo 'dí'bi wo íbì a zí ngére ga bi do sogo káṅgá ona ní gi ro do úfu a, zíse kpá ásisé gi roa simi bi 'di'bioguní wo kó'dú Piláto ní, tí bi kóo Piláto ayí go ídí sílìne gi roa ní.

¹⁴Tí 'yì bi ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, zíse ásisé gi roa yaá Piláto ídí ídí sílìne gi ro 'yì bi kóo úfu 'yì e ní.

¹⁵Zíse ìnyìsé úfu 'yì bi ni ne m̀isi'di tr̀idri bi za fí ní. Bi ba ní, Lomo úru wo gi simi umbu go. Lurúze wo go cú kí komozé.

¹⁶Gì zía bi ngunzézé ledre Yésu ní, o'do bi mìgìgírí bi lúrúsé wo karaba go kí sanáne bilámáne filo nées ní gi zí roko'bu 'bi Yésu. Ngunzú ledre Yésu oto wo ne zía ídíne bilámáne káa zí bi lúrúsé wo nées ní.”

- 17” Owú 'bì babá e, máówo bú kídí ledre bì méngìsé kí manda esé e zí Yésu née ní, gí zía bì ówosé esé yaá ní 'Yì yómo 'yì e ní wá.
- 18Ledre née ní ogù go té do ledre bì kóo Lomo ukui'bí tara nébì e 'desí gí ro zíye úkutátá a ya Kírésito bì Lomo ní kása wo ní ní 'dó'dó m'í'dó'dó, simì odù a zía úyuné.
- 19Bì kenée ní, ídísé mu ótoómo kí lúyú ledre, zíse ndìsìsé méngì dúpù ledre bì ní óto Lomo zía ídìne kí rokinyi káse ní gí ro zía lùlùóyó lúyú ledre esé, gí ro zíse ídìse kí rokinyi gí zía.
- 20Togú ótosé Lomo go zía ídìne kí rokinyi, s'indí kadra ní ógù, zía kása Kírésito Yésu bì kóo gelé wo go 'desí káa do Ngére ní zíse.
- 21Gí zí kényì née ní, Yésu ní aka ndìsì fú komo ere gí simì s'indí kadra bì togú Lomo óyóló'bó ledre e go mbá m'ikándayé ní. Lomo ukui'bí kóo ledre née go 'desí tara nébì ené e yaá idíní úkutátá a zí 'yì e.
- 22Músa uku kóo kídí, 'Ngére esé Lomo ní karanée kásaógù nébì zíse káa zí bì kasa máa ní gí dongará 'yì esé e. Ledre ga bì mbá ní úku yée zíse ní ídísé úwú yée zíse ngúngu a.
- 23'Yì máa yée ga bì uwúní ledre gí tara nébì máa née wá ní, Lomo ní 'dí'bióyó yée gí dongará 'yì ené e 'dá'ba.'
- 24” Ma'díí, nébì e mbá tónóne gí simì s'indí kadra 'bì nébì Sámele, ndéréoguné gí ro lafúga nébì ga bì kóo gí do kací a ní, ndìs'íní kóo go úkuógù t'í fú lá ledre ga bì ndìsì méngì roné do s'ílí ga ba ní ní.
- 25Miyéme ledre bì Lomo yeme kpurú gí simì nébì ené e ní, ní gí rozé kése mbá, ásé ndíki miyéme ledre bì Lomo yeme kí bulúndusé ní. Káa zí bì kóo uku go zí Abarayáma kídí, 'Kpurú gí simì bulúnduyí e, Mááyí karanée í'bí úndru zí r'íkí sí do 'yíma'dí e do sogo kángá ona za mbá.'
- 26Gí zí kényì née ní, zí Lomo géle 'yìmikása ené Yésu zía kasaútù wo zíse Isiréle e, gí ro zíse ótoómo kí méngì bisinyí ledre gí ro zí Lomo í'bí úndru zíse.”

Moko 'bì 'yìmikása~e 4

Yúda e 'dí'biní Pétero e kí Yiwáni

- 1Simì bì Pétero e kí Yiwáni niyí aka c'íkì ndìsì úku ledre máa bì méngì roné ba zí 'yì e ní, ve, zí 'yì 'dáná éyí e kí manda 'bì 'yì ga bì ndìs'íní 'bá'bá 'D'ící 'bì Lomo ní kí Sadúkáyo e óguyé.
- 2Zí komoyé ésíne 'duo káa zí so pho'dù ní gí zía bì 'yìmikása ga gére née ndìs'íní 'dódo ledre zí 'yì e kí ndìsì úku ledre kídí 'yì e niyí úrú gí simì umbu cé káa zí bì Yésu urú gí simì umbu ní.
- 3Zíye 'dí'bi Pétero e kí Yiwáni gí zía bì kóo go kí tagá ní, do bándá yée simì s'ig'íní zaá gí kí phi'yí.

- ⁴Abú kenée ndotó, tú'dú 'yì máa yée ga bì uwúní ledre bì gí tara Pétero e kí Yiwáni zíye go ñgúngu ledre Yésu ní, zíye éye óguyé za álifu ñnyì.
- ⁵Simi bì bi arálo'bó roné ní, zí manda 'bì Yúda e kí mǎngburoko 'yì eyé e kí 'yì 'dódo lorù e kótrù royé mbá simi Yerusaléma.
- ⁶Mongú 'yì 'dáná éyì bì kí ñríné Ána ní ñyí kóo bo kí Kayáfa, Yiwáni e kí Alakizánde nda kí ngíti géyì 'yì e gí tara mbotù 'bì mongú 'yì 'dáná éyì ñyí kóo za mbá bo do bi kótruro máa née ore.
- ⁷Zíye 'dí'biógu Pétero e kí Yiwáni kó'dúye do ngbanga. Zíye tónó ndú'yú yée kídí, “Ówosé roko'bù bì mǎngísé ledre ba kǐe ní gí 'da? Mǎngísé ledre máa née kí roko'bù 'bì ambi?”
- ⁸Zí Pétero úkulúgu ledre zíye simi roko'bù 'bì 'Dówú Lomo kídí, “Sée manda ezé e kí ngíti géyì mǎngburoko 'yì e,
- ⁹togú ndísísé ndú'yú zée ba gí ro bilámá ledre bì mǎngí roné zí o'do bì mǎngígíjí ba gí ro zǐse ówo misi'di bì sǎndǎa eme doa ní yá, ñi bilámáne.
- ¹⁰Sée 'yì 'bì Isiréle e mbá, ídísé ówo a kídí o'do bì ñi mítóroné kó'dúye go bilámáne ba ní, ñi gí zí roko'bù 'bì Kírésito Yésu 'yì 'bì Nazeréta bì kóo phéphésé wo zǐa úyuné do mǎngbúngu kágá zí Lomo úru wo gí simi umbu ní.
- ¹¹Ekéní kóo ledre go gí roa simi miéké kúrú Lomo kídí, “Tutú bì sée 'yì ó'bó 'díjí e ásisé gí roa ní, ogu nda yí ené go tutú bì kí ledrené owóowó ní.’
- ¹²Do sogo kǎngá ba mbá, ngíti 'yì bì zǐa yómo zée ní ndaá 'bì ené wá. Ñi dúyú née 'yì yómo zée.”
- ¹³Simi bì mǎngburoko 'yì ga gére née lurúní ngírì ndaá ro Pétero e kí Yiwáni kí úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé wá ní, kí ówo a bì yaá oloní eyé ledre kpá wá ní, zí tarayé ñdríne mbá mǎndrì. Zíye ówo a ma'díi kídí ya'dá ga ba ní ñyí 'yì lódú kací Yésu.
- ¹⁴Gí zǐa bì o'do bì mǎngígíjí bì yomoní wo ba ñi nda go tí mítóroné kó'dúye kenée ní, éyì bì zíye mǎngí a ní ndaá.
- ¹⁵Gí ore, zí manda 'bì Yúda e úku ledre zíye kídí idíní 'dí'bióyó Pétero e kí Yiwáni nda kí o'do bì yomoní wo née gí kó'dúye gí ore 'dá'ba. Nda née ní, zí mǎngburoko 'yì 'díjí ngbanga ga gére née tónóye ndómo tarayé dongaráye.
- ¹⁶Azé mǎngí kí ya'dá ga gére née 'dí? 'Yì ga bì simi Yerusaléma ona ní owoní go mbá kídí mongú ledre bì mǎngí roné ba mǎngíní ye, 'yì bì ñi kála a ní ndaá.
- ¹⁷Éyì bì ñi bo ní, káa bì ledre Yésu ñi báyi zí 'yì e mbá, idízé máda yée ndaní lolù fú lá ndísì kí ñrì Yésu tarayé wá.
- ¹⁸Zíye ndólólúgu Pétero e kí Yiwáni ñrì máda yée kídí, gí do kací ledre ba ní, ndásé lolù ndísì ódro togú mbú 'dódo ledre Yésu zí 'yì e wá.

¹⁹Gi zí ledre née ní, zí Pétero e kí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídísé mu ífiyéme sími ledre bí ní ma'díi do komo Lomo ní, idízé ndísi méngi ledre kací kúrúse togú mbú kací kúrú Lomo?”

²⁰Ukuzé zíse ma'díi, utúasázé ezé ótoómo kí úku ledre bí lurúzá go cù kí komozé kí wo bí uwúzá kpá go cù kí mbílíze ní zí 'yi e wá.”

²¹Gi do kací mada bí mǐngburoko 'yi ga gére née madaní Pétero e kí Yiwáni ní, zíye ótoómo sílíye gi royé. Utúasání ówo mbí éyí bí yée niyí 'dó'do Pétero e kí Yiwáni gi roa ní wá, gi zía 'yi e niyí kóo go mbá kófó ìrì Lomo gi ro bílámá ledre bí mengi roné ba ní.

²²Sími bí 'bí o'do bí kóo yomoní wo ba ní romo kóo gi do cí gbre go.

Lomo uwú ini 'bí 'yi e gi ro Pétero e kí Yiwáni

²³Kpá tí lá gi do kací bí ootoomoní sílíye gi ro Pétero e kí Yiwáni ní, zí Pétero e kí Yiwáni ndá'balúgu royé do bí bí lafúye niyí doa ní. Zíye líkpí ledre ga bí manda ga bí 'bí 'yi 'dáná éyí e kí mǐngburoko 'yi 'bí Yúda e ukuní zíye ní zí lafúye.

²⁴Sími bí lafúye uwúní ledre née kenée ní, zíye kótrú royé ndro íni ini zí Lomo kídí, “Áko Ngére Lomo, 'yi ótoógú ere kí do sogo káṅgá, mǐngburoko ngburu e kí éyí ga bí símiyé ní mbá.

²⁵Kí roko'bu 'bí 'Dówú Lomo, úkuí'bí kóo ledre go tara bulúnduzé Dawídi bí 'yi 'bí moko eyí ní kídí, “Éyí bí mímbé'de 'yi ga bí gi sími ngíti géyí káṅgá e ní ndísi ésí gi zía ní 'di? Zí 'yi eyí e ndísiyé méngi bícayi ledre bí ngára moko ndaá símiyé wá ní?”

²⁶Mǐngburoko ngére ga bí do sogo káṅgá ona kí ngíti géyí 'yi lúru bí do 'yi e, kotruní kóo royé go ndro

íci okó ro Ngére Lomo kí 'yi ené bí kasaogu wo káa do 'Yi yómo 'yi e ní.’

²⁷Bí ba ní ledre bí kóo née ogú go tí ma'díi. Eróde e kí Pánato Piláto kotruní royé go ndro sími gara ona kí 'yi ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní nda kí 'yi 'bí Isiréle e íci okó ro Yésu 'yi moko eyí ngára luyú ndaá roa wá, bí óto wo káa do 'Yi yómo 'yi e ní.

²⁸Kotruní kóo royé née méngi ledre ga bí yíi kí roko'bu eyí nda kí kací íli ledre eyí, yéme kóo go gi ro zía méngi roné kenée ní.

²⁹Cakaba ní, Ngére Lomo ówo ledre bí ndísiní yéme a gi ro 'dó'do zée ní bú, ídí nda mu sáká zée 'yi 'bí moko eyí e gi ro zíze ndísiyé 'dódo ledre eyí zí 'yi e kí roko'buze za mbá.

³⁰Ídí mu 'dóko sílíyi síkpí 'yi ndíyá e, zíyi kpá ndísiyí méngi ledre ga bí 'yi e ndísiní lúrutóko roko'buyí gi roa kí ngíti géyí mǐngburoko ledre ga bí ndísiní méngi royé kí ìrì Yésu bí ní 'yi moko eyí bí ngára luyú ledre ndaá roa wá ní.”

³¹Sími bí ini onzóní ini ní, zí bí bí kóo ndísiní íni ini doa née ní tónóne kíziné. Zí 'Dówú Lomo ógu ndísiné símiyé do 'bí roko'bu zíye, ngirí ndaá lolu royé kí 'dódo ledre 'bí Lomo zí 'yi e wá.

Ndịsị 'bì 'yì ga bì nḡunḡuní Yésu go ní

³²Sómù ledre 'bì 'yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Yésu go ní kí míméngì ledre eyé e nì kóo mbá kíé'do. 'Yì bì zía úku ledre ya ba éyí ené ní ndaá, tí lá éyí bì nì bo ní, ndịsịnì kóo ífi sìmíyé mbá ndro.

³³Gì zí mongú roko'bù bì 'Dówù Lomo i'bí zí 'yìmíkása e ní, zíye ndịsìyé úku ledre mīúrú Ngére Yésu gị sìmì umbu zí 'yì e. Gị zí kényì nées ní, zí Lomo í'bí úndru zíye mbá.

³⁴Éyí bì zí lerí a ídine ro 'yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Yésu go ní ndaá. Sìmì ngíti géyì sịndí kadra e, 'yì máa yée ga bì kí yáká zíye ngíti géyì ga bì kí 'dící e zíye ní, zíye ndịsìyé úgúoyó éyì ga gère nées 'dá'ba ndịsìyé ógụ kí késí a

³⁵Í'bí a zí 'yìmíkása e do ndịsìyé ífi a dongaráye 'yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Yésu go ní míkékeríja mbá mīútúásáne kpìnì kací éyí bì 'yì ili wo ní.

³⁶Ngíti o'do nì kóo bo kí ìrìné Yoséfa, gị sìmì kífú Lévi e gị do cúkú bì Sáyípuroso ní. 'Yìmíkása e ndịsìnì kpá ndólo wo Baranába, ini ledre gị sìmì ìrì máa nées yaá, "Yì 'dókó lafúne e sìmì ledre e,"

³⁷úgúoyó ngúru yáká ené zía ógùn é kí késí a í'bí a zí 'yìmíkása e.

Moko 'bì 'yìmíkása~e 5

Ananíya e kí me'bené Safira

¹Tí lá ngíti o'do nì kóo bo kí ìrìné Ananíya nìyí kí me'bené Safira, zíye kpá úgúoyó 'bì eyé yáká eyé.

²Kací mīyéme ledre eyé kí me'bené, zíye ótoécì ngíti késí bì kóo owoní gị do yáká bì ugúoyóní ní gị royé zí Ananíya lá 'dí'bi wo bì nì bo ní ndéré kée zí 'yìmíkása e.

³Sìmì bì ogụ ìrì ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, "Ananíya, éyí bì ótoómo royí gị roa zí Satána ála'dùtù doyí kí roko'bù ené, zíyì óguyí r̄ar̄anga zí 'Dówù Lomo sìmì bì ótoécì ngíti késí bì ówo gị do yáká bì úgúoyó wo ní 'di?

⁴Dá'dá gị zíyì kí úgúoyó yáká nées, yáká nées nì yáká eyí, gị do kací bì úgúoyó ní, késí a nì yí ené kpá fú késí eyí. Bìcayi ledre bì méngì wo nées sómù yá nì sáká yí? R̄anga eyí r̄anga nées zíze wá, yí ené zí Lomo."

⁵Sìmì bì Ananíya uwú ledre nées kenées ní, zía útúne bì geré fí umbu. Zí ngìrì útúne sìmì 'yì ga bì kóo uwúní ledre bì méngì Ananíya nées ní k̄ngaya.

⁶Zí owùphìrangá ga bì kóo ore ní óguyé yéme umbua kí mbílì bongó ìmbì a ndéré kée ícióto a.

⁷Zí kací ledre nées lú'búne éyí 'bì sịndí kadra ota, zí me'bea ógùn é ówo ené ledre bì méngì ya'dá 'bì ené ba wá.

⁸Simi bi ogu ní, zí Pétero ndú'yú wo kídí, “Ídí aka úku zaá ma'díi, ba go tí odu késí bi ówosé kí ya'dá 'bi eyí gí do yáká bi úgúoyósé ní?” Zífa úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Í, née go tí odu a.”

⁹Gí do kací ledre bi uku kenée ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, “Sée kí ya'dá 'bi eyí, éyí bi ílisé úzu 'Dówú Ngére Lomo gí zía ní 'di? Úwú go, ya'dá ga bi gáa nderení óto umbu o'do 'bi eyí ní, niyí go bi tara mbotu ba, niyí kpá ímbíógu umbuyí cakaba sága.”

¹⁰Gí ore, zí Safíra geré útúne fí umbu dongá sındí Pétero kenée. Zí phirangá ga bi gáa ba ógundíki Safíra uyu go. Zíye ímbí umbua ndéré ícióto a cigí ya'dá 'bi ené.

¹¹Zí ngírí útúne simi 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní kíngaya, gí zí ledre bi Lomo mengí wo zí Ananíya e kí me'bené Safíra ní.

'Yimikása e yomoní tú'dú 'yi e

¹²Zí Lomo í'bí roko'bu zí 'yimikása e ndísiyé méngí mĩngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní, kí yée ga bi tara 'yi ndísi ídrí gí zíye mĩdrí ní kíe. Zí 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní ndísi kótru royé kací kadra e mbá do bi bi ndísiní ndólo a Mbílí 'díjí 'bi Solomóna ní.

¹³Zí ngírí ndísi ólúne ro 'yi ga bi ngára ngununí aka ledre Yésu wá ní kí kótru royé kí yée ga bi ngununí ledrea go ní. Abú kenée ndotó, 'yi e ndísiní tí fú óto úndru 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní.

¹⁴Gí ore zí tú'dú ya'dá e kí kará e tónóye ngũngu ledre 'bi Ngére Yésu, zíye óguyé kótru royé kí 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní.

¹⁵Gí zí kényí née ní, zí 'yi e ndísiyé ímbíógu 'yi ndíyá e óto yée do rangba e kí sáka e dogboru mĩsi'di gí ro togú Pétero nderéogu go gí ore yá, abú lílía okpó gí doyé gba ne yá, niyí ínyíógu gí do ndíyá eyé e.

¹⁶Zí tú'dú 'yi ga bi gbóo gbóo simi Yerusaléma ní ndísi óguyé kí sumuyé e kí ezegámáye ga bi niyí kí ndíyá ní, kí yée ga bi kí bicayi lomo e simiyé ní, zí 'yimikása e ndísi yómo yée.

'Do'doní 'yimikása e

¹⁷Gí ore zí mongú 'yi 'dáná éyí e kí mĩngburoko 'yi ené ga bi Sadukáyo e simi Yerusaléma ore ní, óto ledre simiyé ro 'yimikása e.

¹⁸Zíye 'dí'bi 'yimikása e do ónzó yée simi mongú sígini.

¹⁹Tí lá kí ndulú a née ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo óguné líkpí phũtru mbotu sígini do 'dí'biógu 'yimikása e sága.

²⁰Zí maláyika úku ledre zí 'yimikása e kídí, “Ndérésé mu do ligá 'Díjí 'bi Lomo zíse ndísisé 'dódo ledre Yésu zí 'yi e gí ro zí mĩméngí ledre eyé ídíne mĩkándané.”

- 21**Zí 'yìmikása e úwú kúrú maláyika née, kí sí ndóndó zíye ìnyiyé ndéréye do ligá 'Díçí 'bì Lomo tónóye 'dódo ledre gí ro Yésu zí 'yì e. Zí mongú 'yì 'dáná éyí e óguné kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì ené e, zía ndóloyóko m̀ngburoko 'yì 'dèçì ngbanga e 'bì Isiréle e zíye kótrụ royé. Do kákasa kací 'yìmikása e sìmì s̀gìni.
- 22**Tí lá Sìmì bì asikíri nderéoguní ìri ní, niyí lúrú bì káa ní, 'yìmikása e ndaní eyé lolu sìmì s̀gìni wá. Zíye ndá'balúgu royé kí sanda zí m̀ngburoko 'yì eyé e,
- 23**” Sìmì bì oguzé ìri ní, mbotu s̀gìni nì tí ngbúrú m̀'đútuné, asikíri ga bì otoní yée ndísi óndó bì ore ní niyí tí m̀tóroyé ku mbotu. Sìmì bì likpízé mbotu ólúze 'dìçí ìri gí ro 'dí'biógu yée ní, azé lúrú bì káa ní, 'yì e ndaní eyé e wá.”
- 24**Sìmì bì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kí manda 'bì asikíri ga bì ndìsiní lúrú bì kací 'Díçí 'bì Lomo uwúní ledre ba ní, zí tarayé ìdríne mbá m̀ídrí, owoní éyí bì mengi roné zí 'yìmikása e née wá.
- 25**Niyí ídí káe ní, ngíti o'do ógu go zía úku ledre zíye kídí, “Úwúsé ledre ba goó. Ya'dá ga bì ótosé yée sìmì s̀gìni ba ní, niyí yí eyé go do ligá 'Díçí 'bì Lomo 'dáa ndísi 'dódo ledre gí ro Yésu zí 'yì e.”
- 26**Gí ore, zí manda 'bì asikíri ga bì ndìsiní lúrú bì kací 'Díçí 'bì Lomo ní ìnyiyé kí 'yì ené e ndéréye 'dí'biógu 'yìmikása e. Rokpóní kóo yée m̀rókpó wá, gí zía 'yì ga bì ndìsiní lúrú bì kací 'Díçí 'bì Lomo ní erení ngiri káa bì 'yì e niyí ógboónzó yée kí tutú ke.
- 27**Sìmì bì 'dì'bi oguní 'yìmikása e kó'dú m̀ngburoko 'yì 'dèçì ngbanga e ní, zíye óto yée tóroyé kó'dú mongú 'yì 'dáná éyí gí ro zía ndú'yú yée.
- 28**Zí mongú 'yì 'dáná éyí úku ledre zíye kídí, “Madazé kóo sée go o'buóbù kídí ndásé ndísi 'dódo ledre zí 'yì e kí ìri o'do ba wá. Lúrúsé aka, ledre bì 'dódosé zí 'yì e ní ifi bayi roné go sìmì Yerusaléma za mbá, ílisé née óto ledre umbu Yésu dozé.”
- 29**Zí Pétero e kí lafúne 'yìmikása e úkulúgu ledre zía kídí, “Azé úwú ñú kúrú bì ógu gí zí Lomo ní, ndaá wo bì gí zí 'yìma'dí e ní wá.
- 30**Lomo 'bì bulúnduzé uru kóo Yésu go gí sìmì umbu, gí do kací bì phéphéónzóse wo do m̀ngbúngbu kágá ní.
- 31**Lomo í'bì mongú úndru go zí Yésu, zía ídíne karaba go m̀ndísiné do sílía 'bì anú káa do Manda kpá káa do 'Yì yómo 'yì e. Lomo mengi ledre née kenée gí ro í'bì s̀ndí kadra zí 'yì 'bì Isiréle e gí ro zíye ótoómo kí lúyú ledre, gí ro do lùlúyóyó lúyú ledre eyé gí royé 'dá'ba.
- 32**Ndìsìzé úku zí 'yì e ba ledre bì owozé bú mengi roné zí Yésu ní. 'Dówú Lomo bì Lomo í'bì wo zí 'yì ga bì ñgununí ledre ené ní, ndísi úku a kpá kenée yaá ledre née nì tí ma'dí.”
- 33**Sìmì bì ukuluguní ledre zí m̀ngburoko 'yì ga gére née kenée ní, zí m̀mbé'deyé ési ne ro 'yìmikása e zíye áyí go gí ro úfu yée.

³⁴Tí lá zí ngúru Farusáyo kí ìrìné Gamaléle, 'yì 'dódo lorù 'bì Yúda e bì 'yì e ndìshíní óto úndrua kíngaya ní, ìnyìoguné 'dága úku ledre zí m̀ngburoko 'yì 'dècì ngbanga ga bì kotruní royé née kídí, 'dì'bioguní aka 'yìmikása ga gére née cúku'dée sága.

³⁵Gì do kací bì 'dì'bioguní yée go sága ní, zía úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Lafúma e Isiréle e, ídísé lúru rosé bilámáne kí ledre bì ílisé méngì a kí ya'dá ga gére née.

³⁶Lúrúsé aka, sìmì ngíti sìmìbì kóo 'desí 'dá'ba 'dáa ní, ngíti o'do kí ìrìné Tadéyo ìnyì kóo kí do okó ndìshì mbófo roné kídí ngíti 'yì bì zía ídine káa zíne ní ndaá. Zí 'yì e eyí 'bì míya eso útúye do kací a. Sìmì bì ufuní wo ní, ngbríí, zí 'yì ga gére née báiyé mbá. Née kóo go miúkú ledre máa née.

³⁷Gì do kací a née ní, zí ngúru 'yì g̀ sìmì káṅgá bì Galiláya kí ìrìné Yúda kpá ìnyìné kí 'bì ené, sìmì s̀ndí kadra bì kóo ndìshíní éké ìrì 'yì e ní, zía 'dì'bi tú'dú 'yì e do kacíne. Sìmì bì ufuní wo ní, zí 'yì e ené ga gére née kpá báiyé mbá.

³⁸” Máúku ba wo zíse, g̀ ro ledre máa wo bì nì ndìshì méngì roné cakaba ba ní, ndásé méngì éyí kí ya'dá ga gére née wá. Ótoómosé lá yée zíye méngì ledre eyé ga gére née. Togú ledre bì ndìshíní méngì a née ogù g̀ zí 'yìma'dí e, nì úkú ené.

³⁹Togú yì ené g̀ zí Lomo, útúásásé esé rómo komo ya'dá ga gére née wá. Káa bì ásé ídì ḱe ní, ásé go ndìshì ícì okó ro Lomo.” Zí m̀ngburoko 'yì ga bì kóo do bì kótruro ore ní úwú kúru Gamaléle bì uku zíye ní.

⁴⁰Gì ore, zíye ndólolúgu 'yìmikása ga gére née zíye íri, ési sí'dí sìmìyé do máda yée kpó kpó kpó kídí ndaní lolù ífí ìrì Yésù tarayé wá. Zíye í'dí sílìye g̀ ro 'yìmikása e zíye ndéréye.

⁴¹Káa zí bì 'yìmikása e olúoguní g̀ do ngbanga g̀ ore niyí go m̀ndéréye ní, zíye ídíye kí rokinyi kíngaya g̀ zía owoní bú ya Lomo i'bí úndru go zíye, 'do'doní yée go g̀ zía bì yée niyí 'yì ga bì 'bì Yésù ní.

⁴²Zí 'yìmikása e ndìshiyé nda go kí 'dódo bilámá ledre zí 'yì e do ligá 'Dìcì 'bì Lomo kpá kací 'be e kací kadra e mbá, ya Yésù nì Kírésìto.

Moko 'bì 'yìmikása~e 6

Geléní 'yì e ìnyì doa gbre

¹Sìmì s̀ndí kadra máa bì kóo née, sìmì bì 'yì lódú kací Yésù eyení nda go ní, zí ófú ìnyìné dongará Yúda ga bì ndìshíní úku tara Ébere kí Yúda ga bì ndìshíní úku 'bì eyé tara G̀rìgì ní. Yúda máa yée ga bì ndìshíní 'bì eyé úku tara G̀rìgì ní kídí, kací kadra e mbá lurúní eyé bì kací kará umbu eyé e bilámáne kídí bì niyí go ndìshì ífí éyí miánu zí 'yì e ní wá.

²Sìmì bì ledre née utú gu mbílí 'yìmikása ga kóo sokó doa gbre (12) ní, zíye ndóloyóko 'yì lódú kací Yésù úku ledre zíye kídí, “Ndaá miútúásáne zíse ótoómo kí 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e, zíse nda ndá'baóguzé ndìshì lúru bì kací éyí miánu wá.

³Bi goó kenée ní, owú 'bi babá e ídísé mu gélé 'yi e ìnyì doa gbre (7) gì dongarásé 'yi ga bi ówosé bú kídí niyí 'yi 'bi komokenzi, 'Dówú Lomo ni bo simiyé gì ro zíze óto yée zíye ídíye káa do 'yi lúru bi kací moko máa bi 'bi éyí miánu née ní.

⁴Zí odù moko ezé ídíne dùyì ini zí Lomo kí úku kúru Lomo zí 'yi e."

⁵Zí ledre née óto 'yi e mbá kí rokinyi, zíye gélé Sitifáno bi ñgunḡu ledre 'bi Yésu go kíngaya kí 'Dówú Lomo siminé ní. Zíye kpá gélé Phílipo, Purokoróna, Nikonóra, Timóna, Paména kí Nikóla bi ni gì simi gara bi Ánatiyoko ní. Ni nda yí ené go 'yi bi ndisì lódú ondú 'bi Yúda e ní.

⁶Zíye óguyé kí ya'dá gére née zí 'yimikása e óto sílfiye doyé simi bi niyí ini ini gì royé zí Lomo ní.

⁷Nda gì ore, zí 'yi ga bi ñgunḡuní ledre 'bi Yésu go ní kpá ndisiyé úku kúru Lomo zí 'yi e. Zí 'yi lódú kací Yésu éye eyé nda go faa simi Yerusaléma mbá. Do ngará 'yi ga gére ní, tú'dú 'yi 'dáná éyí 'bi Yúda e niyí kóo bo bi ñgunḡuní ledre Yésu ní.

Yúda e 'di'biní Sitifáno

⁸Sitifáno ni 'yi bi kí úndruné kí roko'bu gì zí Lomo, zía ndisíné méngi mĩngburoko ledre ga bi kí roko'buyé kí yée ga bi tara 'yi ndisì ídrí gì zíye mĩdrí ní dongará 'yi e.

⁹Tí lá, ngíti géyì Yúda ga bi ndisíní kótru royé kací kadra e mbá simi 'Díci Kótru ro bi ndisíní ndólo a 'Yi ga bi kí ro doyé ní, ndisíní úkucáyi ledre gì ro Sitifáno. Yúda máa ga gére née oguní kóo gì simi kángá bi Kuréne kí gara bi Alakizandaríya ní. Yée kí ngíti géyì Yúda ga bi oguní gì simi kángá ga bi ndoloní yée Silísiya kí Ásiya ní tónoye íti kangú kí Sitifáno.

¹⁰Simi ledre ga gére née mbá, 'yi bi zía 'dí'bi ledre gì tara Sitifáno ní ndaá, gì zía komokenzi 'bi 'Dówú Lomo ndisì saká wo ne zía ndisì ódroné do bilámá mĩsì'diné.

¹¹Gì ore, zíye lóloyé ndéréye úgú komo ngíti géyì 'yi e, idíní ráranga ro Sitifáno kídí, "Owozé wo kí úkucáyi ledre ro Músa kpá ro Lomo."

¹²Ledre bi ukuní née ní, esíní pho'du go simi 'yi e kí mĩngburoko 'yi eyé e kpá za kí 'yi ga bi ndisíní 'dódo lorù ní. Zíye 'dí'bi Sitifáno ndéréye kée kó'dú mĩngburoko 'yi 'déci ngbanga e.

¹³Zíye 'dí'biogú ngíti géyì 'yi e gì ro ráranga roa. Simi bi oguní íri ní, zíye úku ledre kídí, "Kací kadra mbá o'do ba ndisì fú lá úkucáyi ledre gì ro bi 'bi Lomo bi lúyú ledre ndaá simia wá ní kpá kí lorù 'bi Músa.

¹⁴Zíze kpá úwú ledre gì tara a kídí, Yésu bi 'yi 'bi Nazeréta ní ni ndúru 'Díci 'bi Lomo ba, zía óyóló'bó 'dú'du 'be 'bi ezé kpí gì zí wo bi kóo Músa 'dodo zí bulúnduzé e ní."

¹⁵Zí 'yi ga bi mĩndisiyé do ngbanga ore ní ñnyiyé mbá ndisì lúru sínyi Sitifáno. Niyí ídí kée ní simi komo Sitifáno ni yí ené nda go mĩrĩrĩne káa zí simi komo maláyika ní.

Moko 'bi 'yimikása~e 7

Sitifáno ukulugu ledre zí 'yì 'dəcì ngbanga e

- ¹Zí mongú 'yì 'dáná éyí ndú'yú Sitifáno kídí, “Ledre bì ukuní née ní nì ma'díí?”
- ²Zí Sitifáno úkulúgu ledre zía kídí, “Ídísé aka úwú ledre bì mááyí úku a ba m̀ngburoko 'yì amá e ḱ owú 'bì babá e. Sìmì bì kóo bulúnduzé Abarayáma nì sìmì káṅgá bì Mesopatómiya bì nì dongará m̀ngburoko ngbuṛu e gbre ómú aka ndìsì sìmì gara bì Arána wá ní, Lomo bì ḱ roko'buné bì 'yì e mbá ndìsì kófó ìrìà ní, 'dodo kóo roné zía.
- ³Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, ‘Ídí ótoómo káṅgá esé, 'yì eyí e ḱ 'buyí e mbá zýyì ómúyì sìmì káṅgá bì Mááyí 'dódo a zýyì ní.’
- ⁴” Née ní, zí Abarayáma ómúne g̀ sìmì káṅgá bì Kaladíya bì nì dongará m̀ngburoko ngbuṛu e gbre ní ndéré ndìsì sìmì Arána. G̀ do kací umbu 'bua, zí Lomo kása Abarayáma idí ndéré ndìsì sìmì káṅgá bì ásé cakaba m̀ndìsìsè sìmì a ba ní.
- ⁵Sìmì ledre ga bì Lomo mengì née mbá, 'bì ené bì zí Abarayáma ya née go 'bì ené ní wá, gbawá owú bì ḱ ìrìà. Zí Lomo m̀cú ledre zía kídí, ‘Mááyí karanée 'bì káṅgá ba zýyì ḱ bulúnduyí ga bì niyí ógù g̀ do kacíyì ní za fí.’ Sìmì s̀ndí kadra bì kóo Lomo nì m̀cú ledre née ní, owú ndaá aka kóo zí Abarayáma wá.
- ⁶Ba ledre bì kóo Lomo uku zí Abarayáma ní, ‘Bulúnduyí e niyí karanée ídí káa do owúkùlú e sìmì káṅgá 'bì ngíti géyì 'yì e. Zí m̀ngì káṅgá máa ga gére née ndìsìyè 'dó'do yé ḱ sìmìbì e miya eso.’
- ⁷Zí Lomo úku ledre zýe kídí, ‘Mááyí 'bì mongú 'do'dó ro m̀ngì káṅgá máa ga gére née bì niyí óto bulúnduyí e káa do owúkùlú e née ní k̀ngaya. Nda g̀ do kací a née, bulúnduyí ga gére née niyí ólúógù g̀ sìmì káṅgá 'bì 'yì ga gére née zýe nda ndìsì óto úndrumá sìmì káṅgá máa wo ba ní.’
- ⁸” Zí miyème ledre ídìne dongará Lomo ḱ Abarayáma yaá, owú ga bì owú ya'dá e ní, idíní mbá útú ngbuṛu. Nda g̀ do kací ledre née ní, do ndíki Isáka g̀ do kací s̀lì ìnyì do ota, zía útúne ngbuṛu. G̀ do kací née ní, zí Isáka ndíki Yakóbo, zí Yakóbo ndíki owú e sokó doa gbre (12) bì sí dozé Yúda e tonó g̀ royé ní.
- ⁹” G̀ zía bì Yakóbo mengì ofù ledre owú 'bì ené Yoséfa go ní, zí lúnduga óto ledre sìmiyè roa. Kací ledre bì ndìsì sómú a roa ní, zýe úgúóyó wo zí 'yì ga bì ndìsì úgúóyó éyì e ní zýe 'dí'bì ókpó a sìmì Ízibiti káa do owúkùlú. Abú kenée ndotó Lomo otoomo ené wo wá,
- ¹⁰zía 'dí'biógù wo ḱ sanáne filo g̀ sìmì mbágá t̀'đú 'do'dó bì ndiki wo ní. Zí Lomo 'bì komokenzì zí Yoséfa g̀ zí bilámá m̀mèngì ledre ené. Zí mongú ngére 'bì Ízibiti óto wo káa do mongú 'yì sìmì Ízibiti ḱ 'be máa 'bì ené 'bì ngére ní za mbá.
- ¹¹” Sìmì ledre née ní, zí mongú 'bú útúne sìmì káṅgá ga bì Ízibiti ḱ Kanána ní mbá. Éyì miánu bì zía útúásáne ḱ 'yì e ní ndaá. Zía kóo 'bì 'do'dó ro bulúnduzé e k̀ngaya.

12 Simi bi Yakóbo uwú ya éyí miánu ni bo simi Ízibiti ní, zía kása owú 'bi ené ga bi niyí bulúnduzé e ní úgú éyí miánu ógú káe zíye. Née kóo mizefi ndéré eyé simi Ízibiti.

13 Nda simi gbre ógú eyé simi Ízibiti, zí Yoséfa 'dódo ledre gi roné zí lúnduné e. Née kóo go sɛndí kadra bi mongú ngére 'bi Ízibiti ówo ledre gi ro Yoséfa kí sɛmuga ní.

14 Gi do kací née ní, zí Yoséfa ítrí sanda kací 'buné Yakóbo kí 'yi ga bi 'be 'bi eyé íri ní za mbá gi ro do óguyé simi Ízibiti. 'Yi máa ga gére née niyí kóo cí ota doa sokó doa ìnyì.

15 Gi ore, zí Yakóbo ìnyiyé kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e ndéréye simi Ízibiti, kí'dí bi uyuní kí owú 'bi ené ga bi bulúnduzé e ní.

16 Do 'dí'bilúgu umbuyé ndá'ba ícióto a simi bi bi kóo Abarayáma ugú kí késí gi zí owú 'bi Amóra simi Sekéme ní.

17 Simi bi sɛndí kadra 'bi ledre bi Lomo mocú ledre a zí Abarayáma ni nda go gbóo ní, zí 'yi ezé ga bi simi Ízibiti ní ídíye nda go miéyeyé kí kíngaya.

18 Zí ngíti 'yi bi owo ledre gi ro Yoséfa wá ní ídíne go née káa do ngére 'bi Ízibiti.

19 Zí ngére née ndíshiné méngi bulúnduzé e bisinyí kíngaya. Zía ndísi rókpó 'yi ezé e kí cóngó ro idíní úcúoyó sírí owú 'bi eyé ga bi owú ya'dá e ní 'dá'ba gi ro zíye úyuyé.

20 Née simi sɛndí kadra bi kóo arání Músa simi a ní. Músa ni kóo owú bi kí lámá roné kíngaya ní. Zí 'yi ndíki ga lúru bi kací a kí éfé ota (3).

21 Simi bi 'di'bioyoní wo gi 'be óto wo 'dí sogo ní, zí nyí ngére 'bi Ízibiti ndíki wo. Zía 'dí'bi Músa úlú a káa do owú 'bi ené.

22 Zí 'yi 'dódo ledre ga bi 'bi Ízibiti ní 'dódo tú'dú ledre e zí Músa bi ni 'bí komokenzi zía ní. Simi bi ngoró ogú nda go káa do ya'dá 'yi ní, zí ódro ené kí miméngi ledre ené e ídíye mbá kí roko'búyé.

23 Simi bi simibi 'bi Músa ni go cí gbre ní, zía ìnyiné ndéréne ngu zí lafúne Isiréle e.

24 Zía lúru ndíki ngúru 'yi 'bi Ízibiti kí ndísi ócó 'dó'do ngíti 'yi 'bi Isiréle. Zí Músa ndéréne útúne simi okó née ní, zía ìnyiné úfu 'yi 'bi Ízibiti bi kóo ndísi ócó 'dó'do 'yi 'bi Isiréle ní.

25 Músa somú 'bi ené kídí lafúne Isiréle niyí ówo a kídí Lomo kasa née go gi ro zíne óguné yómo yée gi simi moko 'bi owúkúlú e. Ábuwá owoní eyé e wá.

26 Kí'ládó a née ní zí Músa ógundíki Isiréle e gbre kí ócó royé. Zía úku ledre zíye simi bi ayí gi ro láfa yée ní kídí, 'Ya'dá e, éyí bi ndísisé ócó rosé dengbíse Isiréle e gi ro ní 'di?'

27 Tí lá, o'do máa wo kóo ndísi ócó láya ezené née ní ítríoyó kóo Músa gi roné 'dá'ba. Zía ndú'yú Músa kídí, 'Ambí oto yí káa do ngére zíyi ndísiyí 'dəcì ngbangazé ní ne?

- 28Íli go gi ro úfu máa kpá káa zí 'yi 'bi Ízibiti bi karana úfu wo ní?'
- 29Sìmi bi Mùsa uwú ledre bi o'do née uku zía kenée ní, zía ngásáne gi sìmi Ízibiti ndéré ndísiné sìmi káṅgá 'bi Mìdiyáni e. Sìmi bi ni íri ní, zía ndíki owú 'bi ené e owú ya'dá e gbre.
- 30" Gi do kací sìmbi cí gbre, zí maláyika 'bi Ngére Lomo 'dódo roné zí Mùsa sìmi m̀ndící pho'du komo kágá sìmi súwú do landa bi kí ìrìné Sináya ní.
- 31Sìmi bi Mùsa lurúndiki pho'du kí ndící komo kágá ní, zía ndísiné ónzó komoné kí ledre ba zía ndéréóguné za gbóo gi ro zíne lúru yéme a. Tí lá sìmi bi ni nda go gbóo ḱe ní, zía úwú kúru Ngére Lomo kí úku ledre kídí,
- 32'Mááyí Lomo bi ndìsì lúru kací bulúndusé Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' Zí Mùsa lángbané gi zí ngìrì zía óto'dùtù komoné káa bi née ni lúru pho'du née.
- 33" Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, 'Ídí í'díogù wará eyí née 'dá'ba, gi zía bi bi tóro doa née ní, née bi amá lúyú ledre ndaá doa wá.
- 34Máówo bisinyí 'do'dó bi ro 'yi amá Isiréle e sìmi Ízibiti ní go. Máúwú ini bi ndísiné ini a gi sìmiyé gi zí 'do'dó ní go, máyeme romá go gi ro sáká yée. Ógù mu zíma kása yíi ndéré 'dí'biogù yée gi sìmi Ízibiti 'dá'ba.'
- 35" Née tí kémbí Mùsa bi Isiréle e asiní gi roa sìmi bi ndu'yúní wo kídí, 'Ambí oto yíi káa do ngére zíyí ndísiyí 'dəcì ngbangazé ní ne?' Ni kóo ne 'yi bi Lomo kasa wo zía ídine káa do ngére do Isiréle e gi ro zía sáká yée zíye ídíye kí ro doyé kí sáká eyí gi zí maláyika bi 'dodo roné zía sìmi m̀ndící pho'du komo kágá sìmi súwú ní.
- 36Ni kóo manda zí Isiréle e sìmi bi niyí ólúogù gi sìmi Ízibiti ní, zía ndísiné méngì m̀ngburoko ledre ga bi kí roko'buyé kí yée ga bi tara 'yi ndìsì ídrí gi zíye m̀ídrí ní sìmi bi niyí aka sìmi Ízibiti ní, kí kací kó'dù Bìkesí m̀kavu kí sìmbi cí gbre (40) sìmi yana súwú.
- 37" Mùsa uku kóo ledre née zí Isiréle e kídí, 'Lomo ni karanée kásaogù nébi zíse káa zí bi kasa máa ní gi dongará 'yi esé e.'
- 38Ni kóo ne manda zí Isiréle e do bi kótruro bi kóo sìmi súwú kí bulúnduzé e kpá kí maláyika bi úku ledre zía do Landa Sináya ní, zía ndísiné úkuí'bí kúru Lomo zíze ní.
- 39" Tí lá bulúnduzé e iliní eyé úwú ledre ené wá. Gi ore zíye nda óto yí eyé m̀mbé'deyé kíngaya gi ro ndá'ba eyé sìmi Ízibiti.
- 40Zíye úku ledre zí Aróna kídí, 'Yéme lomo mu zíze bi ni útú káa do manda 'dá'dá zíze ní. Owozé ezé lolu eyí bi ndìsì méngì Mùsa bi kóo 'dí'biogù zée ne gi sìmi Ízibiti ní wá.'
- 41Née s̀ndí kadra bi kóo zíye yéme lomo kí tosoné káa zí owú ítí ní, do 'dáná eyí e zía. Zíye ndísiyé lé'bé ke'bi kí rokinyi kí óto úndru lomo máa née ní.

⁴²Gì zí kẹ̀yì nẹ́e zí mbigí Lomo óyó sagoné zíye, do ótoómo yée zíye ndíṣì óto nda gbóo úndru kadra, éfé kí kele e ga bì komo ere, káa zí bì ni miékéne sìmì búkù 'bì nẹ̀bì e yaá Lomo uku ledre kídí, “Sée Isiréle e bangá ga bì kóo ndíṣìsé ọ̀ngóónzó yée kí ndíṣì 'dáná yée kí sìmìbì cì gbre sìmì bì ásé sìmì súwú ní, 'dánásé esé kóo yée nẹ́e zíma wá.

⁴³Ndíṣìsé kóo yí esé ìmbì tátá kùtù 'bì lomo bì Moléke ní, kí lílì Ráfana kele bì ótosé wo káa do lomo esé ní, nẹ́e mbá lílì éyì ga bì kóo yémesé yée gì ro zíse ndíṣìsé óto úndruyé ní. Bì kenée ní, mááyí kása sée sìmì ngítì káṅgá gbála sogo bì bì kí ìrìnè Babelóniya ní.’

⁴⁴” Kùtù 'bì Lomo bì ndíṣì 'dódo a kídí, Lomo ni bo kíye ni kóo bo zí bulúnduzé e sìmì súwú íri. Yemení kóo kùtù nẹ́e kací kúrú Lomo bì uku zí Músa ní kí toso a bì 'dodo ní.

⁴⁵Gì do kací a nẹ́e ní, zí bulúnduzé e 'dí'bi kùtù nẹ́e gì zí 'bùyé e, do ìmbìútù a sìmì bì nderení kí Yósuwa e 'dí'bi káṅgá bì Lomo ogóoyó ríkí sí do 'yì e gì sìmì a zíye ní. Zí kùtù nẹ́e ndíṣìné fú lá ore gì sìmì sìnḍí kadra 'bì Dawídi,

⁴⁶bì Lomo oto wo zía ídíne kí rokinyi ní, zía ndú'yú Lomo gì ro zí Lomo ńgúnṅu a zíne ùbù 'Díçì zí Lomo bì lúru bì kací Yakóbo ní ndíṣìné sìmì a.

⁴⁷Tí lá Solomóna wotí Dawídi ùbù nda kóo 'Díçì 'bì Lomo máa nẹ́e ne zí Lomo.

⁴⁸” Nda tí lá gì zía Lomo bì roko'bu a romo do éyì e mbá ní, ndíṣì ené sìmì 'díçì bì 'yìma'dí e ùbúní kí sílìye ní wá, káa zí bì nẹ̀bì Isáya éké ní kídí,

⁴⁹” Ngére Lomo uku ledre kídí, ‘Ere ni bi ndíṣì amá, do sogo káṅgá ni 'bì ené bi óto sìnḍíma. 'Díçì bì ásé ùbù a zíma ní toso a ni ídí káa be 'di? Bi bì ni útúásá zíma ndíṣìmá sìmì ní wo be 'di?

⁵⁰Ndaá 'bì ené bì máméngì éyì ga gére nẹ́e mbá máa ní wá?

⁵¹” Éyì bì ìlísé líkpí mbotù mímbe'desé úwú kúrú Lomo, zíse ndíṣìsé índi mbílíse gì ro ledre bì úku yée zíse gì zía wá ní 'di. Míméngì ledre esé ni yí ené go cé káa zí 'bì bulúndusé ga kóna ní. Kací kadra mbá ndíṣìsé íçì okó ro 'Dówù Lomo káa zí bì kóo bulúndusé e ndíṣìní méngì a ní.

⁵²Nẹ̀bì ni bo kíé'do káa yaá bulúndusé e 'do'doní wo wá? Ufuní gba nẹ̀bì ga bì kóo ndíṣìní úku ledre miógù 'Yì bì ngára lúyú ledre ndaá roa wá ní. Bì ba ní, méngìsé lára a go zíse úfuóyó wo.

⁵³Úwúsé lorù bì kóo Lomo i'bí zí maláyika ógúné kíe í'bí a zí bulúnduzé e ní mbá bú, sìmì ledre ga gére nẹ́e mbá, ìlísé esé ńgúnṅu lorù nẹ́e wá.”

Ongboonzóní Sitifáno kí tutú

⁵⁴Sìmì bì 'yì 'díçì ngbanga e uwúní ledre bì Sitifáno uku káa ní ní, zí mímbe'deyé éšìne. Zíye ndíṣì náná do soyé gì ro Sitifáno kí mímbe'de késí.

⁵⁵Tí lá gí zía Sitifáno ni kí 'Dówú Lomo siminé ní, zía lúru bi komo ere, zía lúru ndíki roko'bu 'bi Lomo kí Yésu mitóroné do sílì Lomo 'bi anú.

⁵⁶Zí Sitifáno uku ledre kídí, “Lúrúsé aka, málúru mbotu ere likpí go, Owú 'bi 'Yima'dí ni mitóroné cigí Lomo do sílì 'bi anú.”

⁵⁷Zí 'yi 'dèci ngbanga e úcu koko kí ési 'dútu gu mbíliye kí síliye. Zíye údúyé mbá ngásá ngáka Sitifáno,

⁵⁸do 'di'bi wo ólúóguyé kíe 'dí sogo gí simi yana gara, tónóye óngbo wo kí tutú. 'Yi ga bi kóo nderéní óngbo Sitifáno ní ootomoní kóo bongó eyé e zí owúo'do kí iríné Sávulo zía ndísi lúru bi kací a.

⁵⁹Tí bi niyi ndísi óngbo Sitifáno ní, zía ini ini zí Lomo kídí, “Ngére Yésu, 'dí'bi 'dówúma mu zíyi íri.”

⁶⁰Zí Sitifáno útúne do ngúrú síndíne. Zía úku ledre kí kúrúne gbélí kídí, “Ngére, ndá 'dó'do yéé wá. Ídí ótoómo ledre zíye gí simi lúyú ledre eyé.” Gí do kací ledre bi uku káa ní zungu, zía úyuné.

Moko 'bi 'yimikása~e 8

'Do'dó ro 'yi ga bi nguṅuní ledre 'bi Yésu ní

¹Sávulo nguṅu kóo ne kídí idíní úfu Sitifáno. Simi síndí kadra máa bi kóo née ní, zí mongú okó tónóne ro 'yi ga bi nguṅuní ledre 'bi Kírésito Yésu simi Yerusaléma ní. Zíye ngásá báyi royé simi káṅgá bi Yúdáya kí Samáriya ní mbá, do ótoómo 'yimikása e ngúcuyé simi Yerusaléma.

²Zí ngíti géyi 'yi ga bi i'biní royé go ndísi méngi moko 'bi Lomo kí mimbé'deyé kíe'do ní, ini Sitifáno kí roko'buyé mbá. Zíye 'dí'bi wo ndéré óto a.

³Tí lá zí Sávulo tónóne 'dó'do 'yi ga bi nguṅu ledre 'bi Yésu ní, do ndéréne kí 'dí'bi yéé, ya'dá e kí kará e kí cóngó ro kací 'be 'bi eyé e mikékeríja ndísiné kí ónzó yéé simi sígini.

Phíliipo uku kúrú Lomo zí 'yi e simi Samáriya

⁴Zí 'yi ga bi kóo nguṅuní ledre 'bi Yésu simi Yerusaléma bi ogó bayiní yéé ní, ndísiyé kpá fú 'dódo bílámá ledre bi gí ro Ngére Yésu ní zí 'yi e do bi ga bi niyi doyé ní.

⁵Zí Phíliipo ndéréne zaá simi ngíti gara simi káṅgá bi Samáriya ní, ndísiné 'dódo ledre gí ro Kírésito zí 'yi e íri.

⁶Simi bi tú'dú 'yi e uwú ledre bi Phíliipo ndísi úku a zíye kí lúru ndíki mingburoko ledre ga bi ndísi kí méngi yéé ní, zíye ndísi índi mbíliye úwú ledre bi Phíliipo ndísi úku yéé ní.

⁷Zí bicayi lomo e ndísi ólúóguyé gí simi tú'dú 'yi e 'duo kí ini tarayé, zí 'yi máa yéé ga bi ngára nderéní wá ní kí miṅigírí e inyióguyé mbá.

- ⁸Nda née ní, zí 'yì e ídíye kí mongú rokinyi sìmì gara ore.
- ⁹Ngítì o'do ni kóo sìmì gara ore kí ìrìné Simúna, ni mongú 'yì mála bì tara 'yì 'bì Samáriya e ìdrí gí zía mbá mǐdrí ní. Zía ndìsì mbófo roné kídí ngítì 'yì bì zía rómo gí doné ní ndaá.
- ¹⁰'Yì ga bì sìmì gara ore ní za mbá, gbékpì 'yì e kí mǐngburoko 'yì ga kí ledreyé owóowó ní ndìsìní úwú mbá ledre ené. Zí 'yì e ndìsìyé úku ledre gí roa kídí, “O'do ba ni kí mongú roko'bu 'bì bìcayi lomo e bì yaá, Roko'bu a ofu go ní zíne.”
- ¹¹Ndìsìní ìndi mbílíye úwú ledre ené kíngaya gí zía go ngbángbá sǐndí kadra ndìsì óto yé zí tarayé ndìsì ìdríne mǐdrí gí zí mǐónzó mála ené.
- ¹²Tí lá sìmì bì nḡḡḡuní bilámá ledre bì Phílipo 'dódo zíye gí ro bì bì Lomo ni ne mongú Ngére doa kí ledre gí ro Kírésìto Yésu ní, zí Phílipo bábátízí yé ya'dá e kí kará e.
- ¹³Zí Simúna kpá nḡḡḡu ledre Yésu do bábátízí wo. Gí do kací bì babatizíní wo ní, ootomo lolu kací Phílipo wá, zí tara a ìdríne kí lúru mǐngburoko ledre ga bì Phílipo mengí yé kí roko'buyé kí yé ga bì tara 'yì ndìsì ìdrí gí zíye mǐdrí ní.
- ¹⁴Sìmì bì 'yìmíkása e uwúní ledre née sìmì Yerusaléma yaá 'yì ga bì sìmì Samáriya nḡḡḡuní ledre 'bì Yésu go ní, zíye kása Pétero e kí Yiwáni íri.
- ¹⁵Sìmì bì oguní zí 'yì ga gére née íri ní, zíye íni ini zí Lomo idí kása 'Dówúne ógu ndìsìné sìmìyé.
- ¹⁶Gí zía bì 'Dówú Lomo ndaá aka sìmìyé wá ní, 'di'biní go lá babatiza kí ìrì Ngére Yésu.
- ¹⁷Zí Pétero e kí Yiwáni óto sǐlíye doyé, zí 'Dówú Lomo ógu ndìsìné sìmìyé.
- ¹⁸Sìmì bì Simúna owo ya, 'Dówú Lomo ogu go sìmì 'yì ga bì nḡḡḡuní ledre 'bì Yésu, gí zía bì 'yìmíkása e otoní sǐlíye doyé ní, zí Simúna áyí ne gí ro íbì késí zí Pétero e kí Yiwáni.
- ¹⁹Zía úku ledre zíye kídí, “Ídísé kpá íbì roko'bu née zíma, gí ro 'yì bì máoto sǐlíma go doa ní, zía ndíki 'Dówú Lomo.”
- ²⁰Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Umbu 'di'bi yíi kí késí eyí née wá gí zí 'di, gí zía sómú 'bì eyí kídí útúásá bú úgú tákpásílí 'bì Lomo kí késí.
- ²¹Bifúo ndaá zíyì togú mbú éyí gí royí sìmì moko bì azé sìmìba ba wá, gí zía mǐmbé'deyí ndaá 'bì ené mǐútúásáne do komo Lomo wá.
- ²²Ídí óyóló'bó sómú ledre eyí gí sìmì bisinyí ledre 'dá'ba. Zíyì íni ini zí Ngére Lomo gí ro zía lúlúoyó bisinyí sómú ledre née gí sìmìyí 'dá'ba.
- ²³Málúru yíi, mǐmbé'deyí sinyí ofu go, bì ndìsì ódóngéřì yíi sìmì lúyú ledre ní.”
- ²⁴Zí Simúna úku ledre zí Pétero e kí Yiwáni kídí, “Ídísé mu íni ini zí Ngére Lomo gí romá káa bì 'do'dó bì úkusé ledre a née ni ndéréogú romá ke.”

25Gi do kací bi Pétero e kí Yiwáni ukuní ledre gi do biyé kí ledre gi ro Ngére Yésu go zí 'yi e ní, zíye ñnyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma. Kí ndá'bayé, zíye ndéréye kí úku bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yi e simi minzénzéré gara ga bi simi Samáriya ní mbá.

Phílipo e kí mongú 'yi 'bi Itópiya

26Kadra k'íe'do, zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zí Phílipo kídí, “Yéme royí mu zíyi ndéréyi kí misi'di súwú bi ogu gi simi Yerusaléma mi'dí do anú ndéré née simi gara bi kí ñriné Gáza ní.”

27Zí Phílipo 'dí'bi misi'di súwú née tónó ndéréne, zíye ndíkíye kí ngíti o'do gi simi k'angá bi Itópiya ní. Ni kóo mongú 'yi bi kí ledrené owóowó, 'yi lúru bi kací k'ésí 'bi Kandáke, kára bi me'be ngére 'bi Itópiya ní. O'do née nderé kóo ñni ini zí Lomo simi Yerusaléma.

28Nda go simi mindá'ba a 'be, zía ékíne simi arabíya ené bi usáni ndisi lála a ne ní, ndisiné ólo ledre gi simi búku 'bi nébi Isáya.

29Zí 'Dówú Lomo úku ledre zí Phílipo kídí, “Ídí ndéré mi'dí zí arabíya bi usáni ndisi lála a ñri née, zíyi ndisi ndéréyi gbóo cigí a.”

30Zí Phílipo ngásá ndíki o'do bi simi arabíya née kí ólo ledre gi simi búku 'bi nébi Isáya. Zía ndú'yú o'do née kídí, “Ówo yéme ini ledre gi simi ledre bi ndisi ólo a née bú?”

31Zí o'do née úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Mááyí ówoyéme a káa be 'di? 'Búo togú ngíti 'yi ni úku yéme a ne zíma.” Zía úku ledre zí Phílipo ya, ékí gírí mu zíze ndéze kéyi.

32Ledre bi kóo o'do née ndisi ólo a ní ni káa zí ba, “Ni yí ené káa zí kábiri'kí bi 'di'biní wo ndéré k'ie ñngoónzó a ní, kpá káa zí Owú Kábiri'kí bi ndeci yí ené tí lá tí simi bi niyí ólooyó bi a mengi kéyi wá ní.

33Niyí méngi lára a 'du'dorú 'deciní ngbanga a do bilámá misi'diné wá. 'Yi bi k'íe'do káa bi ni útúásá úku ledre gi ro 'yi ené e ní ndaá, gi zía ndisi ené do sogo k'angá ona ukú go.”

34Zí o'do née ndú'yú Phílipo kídí, “Úku yéme aka ledre ba mu zíma, nébi ndisi úku ledre née gi ro ambi? Gi roné togú mbú gi ro ngíti 'yi kpí?”

35Zí Phílipo tónóne 'dódo bilámá ledre zía gi simi miéké kúru Lomo bi gáa ndisi ólo a ba gi ro Ngére Yésu.

36Káa zí bi niyí mindéréye kací misi'di ní, zíye ndéréoguyé do bi bi kí iní doné ní, zí o'do ba úku ledre zí Phílipo kídí, “Iní ni go ba. Éyí bi ni úcuómo máa kí 'dí'bi babatíza ní 'di?”

³⁷Zí Phílipo úku ledre zía kídí, “Togú ɲuɲgu ledre 'bì Kírésito Yésu go za kí mimbé'deyí kíf'do, mááyí bábátízí yí.” Zí o'do née úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Máɲuɲgu go kídí Kírésito Yésu nì mbigí Owú 'bì Lomo.”

³⁸Zí o'do née úku ledre zí 'yì ené bì ndìsì úku ledre zí usáni ndìsì lála yée kí arabíya ba ní yaá idí tóro. Zí Phílipo e gbre kí o'do née ndítíye sìmì iní, zí Phílipo bábátízí wo.

³⁹Sìmì bì olúoguní gí sìmì iní ní, 'diya káa ní zí 'Dówú Lomo 'dí'bíoyó Phílipo gí ore 'dá'ba. O'do ba owo ené lolu bi bì Phílipo nderé doa ní wá, zía ndéréókpóne gí ore kí mongú rokinyi.

⁴⁰Nda gí ore, zí Phílipo lúrúndíki roné gére sìmì gara bì kí ìrìné Azóto. Zía ndéréókpóne sìmì gara bì ndìsìní ndólo a Kayisariya ní ndìsìné kí úku bilámá ledre gí ro Yésu zí 'yì e sìmì gara ga bì kací mìsì'di ore ní mbá.

Moko 'bì 'yìmikása~e 9

Sáwulo ɲuɲgu ledre Ngére Yésu

(Lúru kpá Moko 'bì 'yìmikása~e 22:6-16, 26:12-18)

¹Sìmì sìnđí kadra máa bì kóo née ní, Sáwulo nì aka kóo fú lá màmada kí sìmì késí kídí née nì úfu 'yì ga bì 'yì lódú kací Ngére Yésu ní. Zía ndéréne zí mongú 'yì 'dáná éyí,

²ndú'yú wo gí ro zía í'bí wáraga bì née nì ndéré kée do sílíne zí manda 'bì Yúda ga bì sìmì 'Díjí Kótruro ga bì sìmì gara bì kí ìrìné Damásika ní, gí ro togú née ogú ndiki 'yì e go íri bì ndìsìní lódú kací Mìsì'di 'bì Ngére ní, zíne 'dí'bi yée girí ya'dá e kí kará e ógu kíye ónzó yée sìmì sígìnì sìmì Yerusaléma.

³Sìmì bì Sáwulo nderéogú nda go gbóo kí Damásika ní, 'diya káa ní zí roko'bu 'bì Lomo óngóne zía gí komo ere.

⁴Zía útúne geré bi, zía úwú kúrú 'yì kí úku ledre kídí, “Sáwulo, Sáwulo, éyí bì ndìsì 'dó'do máa gí ro kenée ní 'di?”

⁵Zí Sáwulo ndúndu'yú kídí, “Née náambi Ngére?” Zía úkulúgu ledre zí Sáwulo kídí, “Née máa Yésu bì ndìsì esì 'do'dó romá ní.

⁶Ínyìogú mu záyì ndéréókpóyì sìmì mongú gara íri, áyí ówo 'yì íri nì 'dódo éyí bì áyí méngì a ní záyì.”

⁷Zí 'yì ga bì kóo ndìsìní ndéré kí Sáwulo e ní tóroyé, 'yì úku ledre ndaá. Uwúní tí kúrú 'yì go, tí lá lurúndikiní kuru'bu 'yì ma'dáa wá.

⁸Sìmì bì Sáwulo ìnyìogú gí bi ní, nì líkpí komoné bì káa ní, mbùú komoa lurú ené lolu bi wá. Nda née ní, zí 'yì ga bì kóo ñyí kéye ní kókó wo goó mìkókó ndéré kée sìmì Damásika.

⁹Sáwulo lurú bi wá kí sílì ota, anu éyí wá, ewé gbawá iní.

- 10**Ngíti o'do ni kóo bo simi Damásika ni 'yi lódú kací Yésu ìrĩa Ananíya. Zí Ngére Yésu 'dódo roné zía káa zí ndìsì 'dú'duru ní kídí, “Ananíya.” Zía ndíziné, “Íí, Ngére.”
- 11**Zí Ngére úku ledre zí Ananíya kídí, “Ídí ndéré 'be 'bì Yúda bì kací mìsi'di bì ndìsìní ndólo a mìsi'di bì Mbí ní, zíyì ndúndu'yú gí ro o'do bì ogu gí simi gara bì Tarasísi kí ìrìné Sávulo ní. Nì go ndìsì ìni ini zí Lomo.
- 12**Simi 'duru máa bì kóo nées ní, zía kóo lúrúndíki ngíti o'do kí ìrìné Ananíya bì ogu zía óto sílíne doa gí ro zí komo a óngóne ní.”
- 13**Zí Ananíya úkulúgu ledre zí Ngére kídí, “Tú'dú 'yi e ukuní ledre gí ro o'do nées go zíma kí bisinyí ledre ga bì ndìsì méngì yée kí 'yi eyí e simi Yerusaléma ní.
- 14**Ogu simi Damásika ona ba kí roko'bù gí zí manda ga bì 'bì 'yi 'dáná éyí e ní gí ro zíne 'dí'bi 'yi eyí ga bì ndìsìní óto úndruyí ona ní.”
- 15**Zí Ngére úku ledre zía kídí, “Ndéré mu. Gí zía mágélé wo go káa do 'yi 'bì moko amá bì ni 'dódo ledre gí romá zí 'yi ga bì ndaní kufú Yúda e wá ní kí m̀ngburoko ngére eyé e nda kí 'yi 'bì Isiréle e.
- 16**Mááyí 'dódo tú'dú ledre e zía, zía ndìsìné 'dó'dóne simi a simi bì ni ndìsì 'dódo ledre gí romá zí 'yi e ní.”
- 17**Zí Ananíya ìnyìné ndéré ólúne simi 'díçí bì Sávulo ni simi a ní do óto sílíne do Sávulo, zía úku ledre kídí, “Sávulo lúndu 'bì ené, Ngére Yésu bì 'dodo roné zíyì do mìsi'di simi bì áyí ógu yáa ní, kasa máa nées zíyì gí ro zí komoyí líkpílúgu roné zí 'Dówú Lomo ógu ndìsìné sìmìyí.”
- 18**Nées ní, geré zí éyí útúóguné gí komo Sávulo sílekpe káa zí sókó kénzè ní, zí komoa líkpíne zía ndìsìné lúru bì. Zí Sávulo ìnyìóguné 'dága zí Ananíya bábátízí wo.
- 19**Gí do kací bì ánu éyí ní, zí roko'bù ndá'baóguné roa.

Sávulo uku ledre Yésu zí 'yi e simi Damásika

Kí tú'dú sílí e, Sávulo ndìsìní nda kóo ndìsì kí 'yi ga bì ndìsìní lódú kací Yésu ní simi Damásika.

20Zía ìnyìné ndéréne simi 'Díçí Kótruro e tónó 'dódo ledre zí 'yi e gí ro Yésu kídí, Yésu ni Owú 'bì Lomo.

21'Yi ga bì owoní Sávulo kí úku ledre gí ro Ngére Yésu ní, zíyè ndìsìyè ónzó komoyé kíngaya. Zíyè ndìsì úkuló'bó ledre dengbíyè kídí, “També ba fú o'do bì ndìsì úfu 'yi ga bì ndìsìní óto úndru Yésu simi Yerusaléma 'dáa ní? Ogu ona ba kpá go gí ro 'dí'bi 'yi ga bì 'bì Yésu ní ndá'ba kíyè zí manda ga bì 'bì 'yi 'dáná éyí e ní?”

22Tí lá zí 'dódo ledre 'bì Sávulo ídí ené kí roko'buné kíngaya. Zí ledre bì ndìsì úku a ní 'dódo a kídí Yésu ni Kírésìto. Zía 'dí'bi do Yúda ga bì simi Damásika ní mbá ledre bì zíyè úkulúgu a zía kací a ní ndaá.

²³Nda ɔ̃ do kací tú'dú sǐlǐ e, zǐ ngíti géyǐ Yúda e kótrɔ royé do bi kí'edo yéme ledre ɔ̃ ro zǐye úfuóyó wo 'dá'ba.

²⁴Tǐ lá uwú kóo ledre ga bi yemení née go mbá. Zǐye ndǐsiyé óndó wo tara misi'di ga bi ndǐsiní ólúógu ɔ̃ simi gara ɔ̃ ore ní kí ndulɔ e kí kadra e mbá ɔ̃ ro zǐye úfu wo.

²⁵Tǐ lá zǐ 'yǐ lódú kací Sávulo ódó ká'dá ro mongú mbúra do ɔ̃mbíóto wo kíe kí ndulɔ ɔ̃ do bifúó ɔ̃ dogborɔ gara bi o'bóní wo gbaá dongá Damásika ní.

Míndá'baógu Sávulo simi Yerusaléma

²⁶Simi bi Sávulo ogu simi Yerusaléma ní, zǐa áyíne ɔ̃ ro zǐye ídíye ndro kí 'yǐ ga bi 'yǐ lódú kací Yésu ní, tǐ lá ngirǐa ndǐsi yǐ ené kóo méngǐ yéé miméngǐ kí ngúnɔ a bi yaá ni go mbigí 'yǐ lódú kací Yésu ní.

²⁷Zǐ Baranába óguné 'dí'bi Sávulo ndéré úku ledre ɔ̃ roa zǐ 'yǐmíkása e. Zǐa líkpǐ yéme ledre bi kóo Ngére Yésu 'dodo roné zǐ Sávulo do misi'di Damásika, kí ledre ga bi Ngéré uku zǐa ní. Zǐa kpá líkpǐ ledre bi ngirǐ olú ro Sávulo kí 'dodo ledre zǐ 'yǐ e ɔ̃ ro ledre Yésu simi Damásika wá ní.

²⁸Née ní zǐ Sávulo e nda go kótrɔ royé ndro kí 'yǐmíkása e do gámáye simi Yerusaléma mbá ndǐsi úku ledre ɔ̃ ro Ngére Yésu ngirǐ ndaá lolu royé wá.

²⁹Zǐa kpá ítí kangú kí úku ledre zǐ Yúda ga bi ndǐsiní ódro tara Gírǐgǐ ní, tǐ lá ayíní go ɔ̃ ro úfu wo.

³⁰Simi bi 'yǐ ga bi 'yǐ lódú kací Yésu uwúní ledre ba ní, zǐye 'díyíóto Sávulo simi gara bi Kayisariya ní, do ótoómo wo zǐa ndéréókpóne simi Tarasísi.

³¹Née go sǐndí kadra bi zǐ 'yǐ ngúnɔ ledre 'bi Yésu ga bi simi káɔgá bi Yúdáya, Galiláya, Samáriya ní 'dówúroyé zǐ mǐndǐsiyé ídíne bílámáne ní. Kí sáká éyǐ ɔ̃ zǐ 'Dówú Lomo zǐ 'yǐ ga bi ngúnɔnǐ ledre 'bi Yésu go ní éyeyé do ídíye kí roko'buyé, káa zǐ bi ndǐsi eyé ni nda go fú lá óto úndru Ngére Yésu ní.

Pétero nderé simi Lída kí Zópa

³²Káa zǐ bi Pétero gamá go do bi e mbá ní, simi ngíti sǐlǐ zǐa ɔ̃nyíne ndéréne lúru 'yǐ lódú kací Yésu ga bi simi gara bi kí ɔ̃riné Lída ní.

³³Simi Lída ɔ̃ri, zǐa ógundíki o'do kí ɔ̃riné Enási, ni mǐgǐgǐrǐ méngǐ go simibi ɔ̃nyí doa ota ɔ̃nyí ɔ̃ do ɔ̃rangba wá.

³⁴Zǐ Pétero ndólo wo kídí, “Enási, Kírésito Yésu yomo yǐ go. ɔ̃nyíógu mu 'dága yéme bi 'dú'du eyǐ.” Geré zǐ Enási ɔ̃nyíóguné 'dága.

³⁵Zǐ tú'dú 'yǐ ga bi ndǐsiní ndǐsi simi Lída kí Sáróna ní mbá lúru wo, zǐye ngúnɔ ledre Ngére Yésu.

³⁶Kára ni kóo bo kí ɔ̃riné Tabíta ndǐsi ndǐsi simi gara bi kí ɔ̃riné Zópa ní ni 'yǐ lódú kací Yésu. (Irija bi kí tara Gírǐgǐ ní ni Dóroka, ini ledre bi ɔ̃ simi a ní ni nyazu.) Dóroka i'bí sǐndí kadra ené mbá ndǐsi méngǐ bílámá ledre kí ndǐsi sáká 'yǐ lerí e.

³⁷Simi sɪndí kadra née ní zí ndíyá 'dí'bi Dóroka zía úyuné. Do yéme umbua óto a simi 'dí'cí bi o'bórɔngóní do ezené 'dága ní.

³⁸Do ngará Zópa akpa ené kóo kí Lída wá. Simi bi 'yì lódú kací Yésu ga bi simi Zópa uwúní ya Pétero ni bo simi Lída ní, zíye kása ya'dá e gbre kí sanda zía kídí, “Áko mongú 'yì, nderézé aka mu 'diya kése simi Zópa.”

³⁹Née ní zí Pétero geré ìnyìné zíye ndéréye. Simi bi oguní íri ní, do 'dí'bi wo ndéré kíe simi 'dí'cí bi o'bórɔngóní do ezené kí'dí bi bi kará umbu e toro 'dikíní wo gbaá ndísi ìni ini kí ndísi 'dódo bongó ga bi mǎicí yée kí mbílí bongó ga bi i'bí yée zí 'yì e simi bi Dóroka ni aka trídri ní.

⁴⁰Zí Pétero úku ledre zíye yaá idíní aka ólúogú sága, zía útúne gbri do ngúrú sɪndíne ótú doné ìni ini zí Lomo. Nda gí ore zía síkpí doné lúru umbu zía ndólo wo kídí, “Tabíta, ìnyìogú mu 'dága.” Zí Tabíta líkpí komoné, simi bi onzó komoné gbó ro Pétero ní, zía ìnyìoguné ndísiné 'dága.

⁴¹Nda née ní, zí Pétero 'dí'bi sílía, zía lála síkpí wo 'dága. Zí Pétero nda ndólólúgu 'yì ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní kí kará umbu ga gére mbá 'dí'cí íri, zía í'bí wo zíye go trídri.

⁴²Zí phanda ledre bi mengi roné ore née ndéréne mindéré simi Zópa za mbá. Gí zí kéyì née ní, zí tú'dú 'yì e ngunu ledre Ngére Yésu.

⁴³Gí do kací née ní, zí Pétero ndísiné simi Zópa kí tú'dú sílì e 'be 'bi ngíti o'do kí ìriné Simúna ni 'yì yéme éyì e gí simi saná.

Moko 'bi 'yìmikása~e 10

Pétero e kí Koronóliyo

¹Ngíti o'do ni kóo bo simi gara bi Kayisariya ní kí ìriné Koronóliyo, ni kóo mongú 'yì 'bi asikíri e bi ndísiné ndólo yée asikíri e gí simi Itáliya ní.

²Wo kí 'yì 'be 'bi ené e mbá niyí 'yì óto úndru Lomo abú ndaní gí simi kífú Yúda e wá. Ndísi sáká 'yì lerí e zía ndísiné kpá ìni ini zí Lomo gbúú.

³Kadra kíe'do, simi sɪndí kadra ota (3) gí do kací yana kadra, zí maláyika 'bi Lomo 'dódo roné zí Koronóliyo zía ndólo wo kídí, “Koronóliyo.”

⁴Zí Koronóliyo lúru wo gbóo gí zí ngiri, do ndú'yú wo kídí, “Káa be 'di?” Zí maláyika úkulúgu ledre zía kídí, “Lomo ni kí rokinyi kí úwú ini bi ndísi ìni a, kí sáká éyì bi ndísi sáká 'yì lerí e kíe ní, ni go nzíyiné gí ro úkulúgu ledre kací a zíyì.

⁵Cakaba ní ídí mu kása 'yì e simi Zópa kací ngíti o'do kí ìriné Simúna bi ngíti ìrija Pétero ní.

⁶Ni ngu 'be 'bi Simúna bi 'yì yéme éyì e gí simi saná e ní, 'be 'bi ené ni kací kó'dú mikavu bi simi Zópa íri ní.”

⁷Simi bi maláyika nderéokpóní ní, zí Koronóliyo ndólo 'yì kasa ené e gbre kí kémbí asikíri ené bi i'bí roné go zí Lomo ngúru 'yì bi ndísi lúru bi kací a ní.

⁸Zíá líkpí ledre bi mengi roné zíne ní mbá zíye, do kása yée simi Zópa.

Lomo 'dodo roné zí Pétero

⁹Simi bi bi arálo'bó roné, ya'dá ga gére née niyi go gbóo kí Zópa ní, zí Pétero ékíne do 'dící kí yana kadra íni ini zí Lomo.

¹⁰Simi sindí kadra máa née ní 'bú mengi kóo wo go kíngaya ili kóo go zíne ánu éyí. Simi bi niyi aka méngi éyí miánu miméngi ní, zí Lomo 'dódo roné zíá.

¹¹Zí Pétero lúrúndíki ere líkpí roné go fúó, zíá lúrúndíki mongú sáka éyí kí óguné do sogo káṅgá kí ríríne eso.

¹²Do mongú sáka éyí née íri, za éyí trídri e kací sí doyé mbá, bangá e, kí éyí ga bi ndišiní lála royé do simiyé ní nda kí solú e.

¹³Zí kúrú Lomo ówúne zíá kídí, “Ínyiógú mu 'dága Pétero, zíyi úfu éyí ga gére née zíyi ánu yée.”

¹⁴Tí lá zí Pétero úkulúgu ledre zíá kídí, “Ndaá kenée wá, Ngére. Tí bi mááyí ba ní, máánu amá éyí ga bi lorú yaá 'yi e ndaní ánu wá ní wá.”

¹⁵Zí kúrú Lomo kpá ówú ándá roné zí Pétero kídí, “Éyí ga bi Lomo uku yaá 'yi e idíní ánu a ní, ndá úku a kídí ndaní ánu a wá ní wá.”

¹⁶Ledre née mengi roné kenée kídí ota, gi ore zí Lomo 'dí'bilúgu éyí ga gére née komo ere.

¹⁷Simi bi Pétero ni ndísi sómú só'do ini ledre gi simi ledre née ní, ya'dá ga bi Koronóliyo kása yée ní, ndu'yú so'doní misi'di 'be 'bi Simúna owoní go niyi go mitóroyé tara mbotu gara.

¹⁸Zíye ndólo 'yi ndú'yú a kídí, “Ngu ni bo 'be ona kí iriné Simúna Pétero?”

¹⁹Simi bi Pétero ni aka fú lá sómú ledre bi Lomo 'dodo roné kíe zíá ba ní, zí 'Dówu Lomo úku ledre zíá kídí, “Simúna, ya'dá e niyi bi ota (3) 'dáa ba ndísi gámásó'do yi.

²⁰Yéme royí mu zíyi ídíyi nzíyiyí zíse ndérése kéye. Ndá asi wá, mákása yée máa kacíyi.”

²¹Zí Pétero ndítíóguné zíá úku ledre zí ya'dá ga gére née kídí, “Mááyí 'yi bi ndísié gámásó'do wo ba. Ógusé gi ro 'di?”

²²Zíye úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Mongú 'yi 'bi asikíri e bi Koronóliyo ní kasa zée née zíyi abú ndaá gi simi kufú Yúda e wá. Ni bílámá 'yi, ndísi óto úndru Lomo, 'yi 'bi Yúda e mbá ndišiní óto dokuwu a kíngaya. Maláyika 'bi Ngére Lomo uku ledre zíá kídí, idí úku ledre zíyi, zíyi óguyí 'be 'bi ené zíá úwú ledre bi gi tarayí ní.”

²³Zí Pétero 'dí'bi ya'dá ga gére née simi sümü 'be 'bi ené. Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí Pétero yéme roné zíye ndéréye kéye. Zí ngíti géyi 'yi ga bi ṅunṅuní ledre 'bi Yésu simi Zópa ore ní, ndéréye ndro kéye.

- ²⁴Nda káa zí kílóndó a née ní, zíye ndéréóguyé sìmì Kayisariya. Niyí ógù írì ní, Koronóliyo ndoloyoko sùmùné e kí bilámá ezegámáne e go ndìsì sǒngó yéé.
- ²⁵Sìmi bì Pétero ayí go gí ro ólù 'be ní, zí Koronóliyo 'dí'bi wo sìmì sùmù 'duo gí tara mìsì'di, zíá útúne do ngúrù sìnđine óto úndru Pétero.
- ²⁶Nda gí ore zí Pétero úku ledre zíá kídí, “Ínyìógù mu 'dága. Ndá óto úndrumá wá, mááyí 'bì amá kpá 'yìma'dí káa zíyì ní.”
- ²⁷Zí Pétero ndìsìné fú lá ódroné zí Koronóliyo zaá gí sìmì bì olúní 'dìcì bì tǔ'dù 'yì e yokoní royé sìmì a ní.
- ²⁸Zí Pétero úku ledre zíye kídí, “Sée, ówoyémesé bú bilámáne kací lorù ezé 'bì Yúda e, ndìsì kotrùzé ezé rozé kí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní wá. Tí lá Lomo uku'dodo go zíma ya, mándá úku ledre gí ro 'yì yaá ndá miútúásáne do komo Lomo wá ní wá.
- ²⁹Bì kenée née ní, sìmì bì kákasa kacíma ní, máási wá, máínyì geré zíma ógumá. Mándú'yú nda ba go yíj, kákasa kacíma gí ro 'di?”
- ³⁰Zí Koronóliyo úkulúgu ledre kídí, “Mááyí kóo mǎndìsímá 'dìcì íni ini zí Lomo káa zí bì lengbe mándìsì méngì a sìmì sìnđi kadra ota kací kadra mbá ní. 'Diya káa ní, zíma lúrúndíki o'do kí bikenyì mǎrírírí bongó roné kí tóro kó'dùma. Kací ledre née méngì karaba go sílì eso.
- ³¹Zíá úku ledre zíma kídí, ‘Koronóliyo, Lomo uwú ini eyí go kí ledre sáká éyì bì ndìsì sáká 'yì lerí e kǎe ní.
- ³²Kása 'yì e mu sìmì Zópa kací o'do kí ìrìné Simúna bì ndìsìní kpá ndólo wo Pétero ní. Nì ngù 'be 'bì Simúna bì 'yì yéme éyì e gí sìmì saná ní, 'be 'bì ené nì kó'dù mǎkavu bì Zópa írì ní.’
- ³³Née ní, zíma geré kákasa zíyì. Mǎóguyì eme go sá. Cakaba kotrùzé rozé do komo Lomo ona gí ro zíze úwú ledre ga bì mbá Ngére Lomo nì úku'bí a tarayí gí ro zíyì úku a zíze ní.”

Ledre bì Pétero uku ní

- ³⁴Gí ore zí Pétero tónóne ódroné kídí, “Máówoyéme go bilámáne kídí ma'díi Lomo ifi ené dongará 'yì e wá.
- ³⁵Lomo ndìsì óto 'bù rǐkí sí do 'yì ga bì ngunğuní ledre ené zíye ndìsìyé méngì ledre bì ma'díi do komoné ní.
- ³⁶Úwúsé sanda bì kóo Lomo kasa zí 'yì 'bì Isiréle e, bì ndìsì 'dódo ledre gí ro bilámá ledre 'bì bikídrí kpurú gí zí Kírésito Yésu bì nì ne Ngére do 'yì e mbá ní go.
- ³⁷Ówosé mongú ledre bì kóo méngì roné sìmì kǎngá bì Yúdáyá, tonó gí sìmì kǎngá bì Galiláyá ní gí do kací ledre babatíza bì Yiwáni 'dodo zí 'yì e ní go.

³⁸Ówosé kpá ledre gí ro Yésu 'yí 'bí Nazeréta káa zí bí Lomo i'bí 'Dówúne kí roko'buné zía ní bú. Gamá kóo do bi e mbá ndìsì méngì bìlámá ledre zí 'yí e kí ndìsì yómo 'yí ga bí sǐ sǐlǐ roko'bu 'bí ngére 'bí bícayi lomo e ní, gí zía Lomo ní bo kǐe.

³⁹" Zée 'yìmíkása e, lurúze éyí ga bí Yésu mengì yée sìmì káṅgá 'bí Yúda e nda kí sìmì Yerusaléma ní go cù kí komozé. Zíye phéphéónzó wo do mǐngbúngbu kágá.

⁴⁰Tí lá, zí Lomo úru wo gí sìmì umbu sìmì sǐlǐ ota do óto wo zía 'dódo roné zí 'yí e,

⁴¹ndaá kóo 'yí e mbá wá, tí lá zí 'yí ga bí lurúní wo go cù komoyé bí kóo Lomo gelé yée go 'dá'dá ní. Née zée ga bí ndìsìzé anu éyí kí éwé éyí kéye gí do kací bí urú go gí sìmì umbu ní.

⁴²Zía úku ledre zíze ndìsìzé 'dódo ledre zí 'yí e kí ndìsì úku ledre gí roné ya née ní 'yí bí Lomo gelé née gí ro zíne 'dècì ngbanga 'yí ga bí uyuní go kí yée ga bí niyí aka trìdrì ní.

⁴³Za nébì e mbá ukuní kóo ledre go gí roa kídí, 'yí ga bí mbá niyí ṅúṅgu ledre ené ní, Lomo ní lùlùóyó lúyú ledre eyé mbá 'dá'ba kpurú gí sìmì roko'bu 'bí Yésu."

⁴⁴Sìmì bí Pétero ní aka tí ngbúrú ódro ní, zí 'Dówú Lomo ógù ndìsìné sìmì 'yí máa ga bí kóo ndìsìní úwú ledre bí ndìsì úku a née ní.

⁴⁵Yúda máa yée ga bí kóo ṅuṅguní ledre 'bí Yésu go oguní kí Pétero e gí sìmì Zópa ní, zíye ndìsìyé ónzó komoyé kídí Lomo i'bí kpá tákpásǐlǐ ené bí 'Dówú Lomo ní go zí 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní.

⁴⁶Zí Yúda ga bí ṅuṅguní ledre 'bí Yésu go ní úwú doyé kí ndìsì mbófo Lomo kí ódro sìmì tara bí ngára odroní aka sìmì a 'desí wá ní. Zí Pétero úku ledre kí kúrúne 'dága kídí,

⁴⁷" 'Yí ga ba ndikiní 'Dówú Lomo go kpá cé káa zí ze ní. 'Yí ní bo bí ní úcùómo yée kí 'dí'bí babatíza bí kí iní ní?"

⁴⁸Zí Pétero úku ledre do bábátízí yée kí ìrì Kírésìto Yésu. Nda née ní, zíye úku ledre zía ya yée idíní aka ndìsì kéye kí owú sǐlǐ cúku'dée.

Moko 'bí 'yìmíkása~e 11

Pétero odro zí 'yí e sìmì Yerusaléma

¹Zí 'yìmíkása e kí ngíti géyí 'yí ga bí ṅuṅguní ledre 'bí Yésu go sìmì káṅgá 'bí Yúdáyá ní mbá úwú ledre yaá 'yí ga bí ngára ndaní gí sìmì kúfú Yúda e wá ní ṅuṅguní ledre 'bí Yésu go.

²Sìmì bí Pétero nderé sìmì Yerusaléma ní, zí 'yí ga bí utúní go ngburu zíye ṅuṅgu ledre 'bí Yésu go ní útúye do Pétero fála wo.

³Zíye úku ledre zía kídí, "Ndéré kóo ṅu 'be 'bí 'yí ga bí ngára utúní ngburu wá ní zíse go ánu éyí kéye."

⁴Zí Pétero tónóne líkpí ledre bí mengì roné ní zíye zaá gí do síne.

- ⁵” Sìmì bì mááyí ndìsì ìnì ìnì zí Lomo sìmì gara bì Zópa ní, zí Lomo 'dódo roné zíma. Zíma lúrúndíki mongú sáka éyí kí ríríne eso (4) kí ógù gí komo ere. Zíá ógù tóroné do bì bì mááyí doa ní.
- ⁶Sìmì mongú sáka éyí ba ní, zíma lúrúndíki éyí trìdrì e kací sí doyé mbá, bangá 'bì 'be, kí bangá súwú e, kí éyí ga bì ndìsìní lála royé do sìmìyé nda kí solú ga bì ndìsìní gámá 'dága sìmì síli ní.
- ⁷Gí ore, zí kúrú Lomo ówúne zíma kídí, ‘Ínyìógù mu 'dága Pétero zíyì úfu éyí ga gére née zíyì ánu yée.’
- ⁸” Zíma úkulúgu ledre zíá kídí, ‘Ngére Lomo, wo bì ma'díi ní, máánu amá aka éyí bì ndaá miútúásáne do komoyí wá ní wá.’
- ⁹” Zí kúrú Lomo kpá ówú ándá roné zíma gí komo ere kídí, ‘Ndá úku ledre gí ro éyí bì Lomo óto go miútúásáne ní, kídí ndaá miútúásáne gí ro zí 'yì ánu a wá ní wá.’
- ¹⁰Ledre née mengí roné kídí ota, gí ore do lálalúgu mongú sáka éyí bì kí éyí trìdrì ga bì doné née nyé komo ere.
- ¹¹” Sìmì sìnḍí kadra máa bì kóo née ní, zí ya'dá ga bì kóo ota kasaní yée zíma gí sìmì gara bì Kayisariya ní óguyé sìmì 'be bì kóo mándìsì ndìsì sìmì a ní.
- ¹²Zí 'Dówú Lomo úku ledre zíma kídí, mándá ási kí ndéré kéye wá. Zí 'yì lódú kací Yésu ga bì ìnyì doa kéré (6) sìmì gara bì Zópa ore ní ìnyiyé útúye do kacíma 'díyìóto máa zaá gí zí Koronólìyo 'be.
- ¹³Zí Koronólìyo úku 'dódo ledre miógù maláyika kóo zíne 'be ní zíze, kpá kí ledre bì úku zíne kídí, ‘Kása 'yì e mu sìmì Zópa kací o'do kí ìrìné Simúna Pétero ní.
- ¹⁴Nì úku ledre bì yìi kí 'yì 'bì 'be 'bì eyí e ásé ómo gí zíá ní zíyì.’
- ¹⁵” Nda sìmì bì mátónó ódro ní, zí 'Dówú Lomo ógùné doyé cé káa zí bì kóo ogu dozé sìmì mizefì ógù ené ní.
- ¹⁶Gí ore née ní, zíma sómúndíki ledre bì kóo Ngére Yésu uku ní, ‘Yiwáni ndìsì í'bí babatíza kí iní, tí lá Lomo bábátízí sée kí 'Dówúne.’
- ¹⁷Togú Lomo i'bí go kpá kémbí tákpásílí bì kóo i'bí zíze ga bì ñgunzúze ledre 'bì Ngére Kírésito Yésu ní, zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní, mááyí 'bì amá náambi zíma úcúómo ledre bì Lomo mengí yì ené go ne ní?”
- ¹⁸Sìmì bì uwúní ledre ba káa ní, ledre bì tarayé ní ndaá lolu wá. Nda née ní zíye mbófo Lomo kídí, “Lomo i'bí bifúó zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní zíye ótoómo kí méngí bisinyí ledre zíye ówo trìdrì bì za fí ní.”

'Yì e ñgunzúní Ledre 'bì Yésu sìmì Ánatiyoko

- ¹⁹Zí ngítì géyì 'yì ñgunzú ledre 'bì Yésu ga bì kóo ngasá bayiní royé gí zí 'do'dó bì kóo ndìsì méngí yée sìmì sìnḍí kadra bì ufuní Sitifáno ní, ndéréóguyé gí sìmì kángá

'bi Fonísiya, kí cúkú bi Sáyípuoso ní nda kí gara bi Ánatiyoko, ndísiyé úku bilámá ledre bi gi ro Ngére Yésu ní dujú zí Yúda e.

²⁰Tí lá ngíti géyi 'yi ngúngu ledre 'bi Yésu máa yée ga bi kóo gi simi Sáyípuoso kí kánga bi Kuréne ní, ndéré 'bi eyé simi Ánatiyoko ndísi úku bilámá ledre zí Gírígi e kpá kí 'dódo bilámá ledre bi gi ro Ngére Yésu ní zíye.

²¹Roko'bu 'bi Ngére Lomo ni kóo bo kíye, zí tú'dú 'yi e ngúngu ledre 'bi Lomo zíye óyóló'bó mimbé'deyé zí Ngére Yésu.

²²Zí phanda ledre née ndéréóguné zí 'yi ngúngu ledre 'bi Yésu ga bi simi Yerusaléma ní, zíye kása Baranába simi Ánatiyoko íri.

²³Simi bi ogu íri ní, nda kí lúru úndru bi Lomo í'bí zí 'yi e ní, zía ídine kí mongú rokinyi. Zía ínyiné úku ledre zíye mbá kídí ma'díi, ídísé kpá fú ngúngu ledre Ngére Yésu kí mimbé'desé kí'do.

²⁴Baranába ni kóo bilámá o'do kí 'Dówu Lomo siminé kpá 'yi bi ngúngu ledre 'bi Lomo go ní, zía 'dí'biógu tú'dú 'yi e zíye ngúngu ledre Ngére Yésu.

²⁵Nda gi ore zí Baranába ndéréne gámásó'do Sávulo simi gara bi Tarasísi ní.

²⁶Simi bi nderé ndiki wo ní, zía 'dí'bi wo zíye ndéréye simi Ánatiyoko. Mengi nyé simibi kí'do Baranába e kí Sávulo niyí ro moko ndíkí kí 'yi ga bi ngúguní ledre 'bi Yésu go simi Ánatiyoko ní ndísi 'dódo ledre gi ro Ngére Yésu zíye. Née sındí kadra bi tonóní ndólo 'yi lódú kací Yésu kídí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní.

²⁷Simi sındí kadra bi kóo née ní, zí ngíti géyi nébi e ínyiyé gi simi Yerusaléma ndéréye simi Ánatiyoko íri.

²⁸Zí ngúru nébi gi dongará nébi ga gére née, kí íriné Ágaba tóroné 'dága simi roko'bu 'bi 'Dówu Lomo úku 'dódo ledre mongú 'bú bi ni ógu útú do sogo kánga mbá ní. Mongú 'bú née utú kóo go simi sındí kadra bi kóo Kíládiyo Káyísara ni mongú ngére 'bi Róma ní.

²⁹Zí 'yi lódú kací Yésu yéme ledre kídí, yée niyí kótru késí kpini kací éyi bi zíye ní kacíye mikékeríá mbá, kása a sáká lafúye ga bi 'yi ngúngu ledre 'bi Yésu simi kánga 'bi Yúdáya ní.

³⁰Zí 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ní kótru késí née tí káa zí bi yemení ledre gi roa ní do kása Baranába e kí Sávulo kée zí manda 'bi 'yi ga bi ngúguní ledre 'bi Yésu go simi Yerusaléma ní.

Moko 'bi 'yimikása~e 12

Yata 'do'dó ro 'yi ga bi ngúguní ledre Yésu ní

¹Simi sındí kadra bi kóo née ní, zí ngére bi Eróde ní tónóne méngi lará ngíti géyi 'yi e gi dongará 'yi ga bi ngúguní ledre 'bi Yésu go ní.

²Zía úku ledre do lágáónzó Yakóbo lúndu Yiwáni kí mongú maku.

- ³Simi bi lurú nda go kídí ledre née ní oto 'yi 'bi Yúda e go kí rokinyi ní, zía ndéréne 'dí'bi Pétero. Ledre née mengi roné kadra Ayímbi bi ndişiní ndólo a 'De'dí ndaá ní.
- ⁴Gì do kací bi 'di'biní Pétero ní, do ónzó wo simi sígini, kídí bi otoní asikíri e eso (4) eso (4) dongá a gbaá ndişí bándá wo ní. Eróde yeme kóo ledre gi ro 'déci ngbanga Pétero gi do kací Ayímbi Umbuokpó do komo tú'dú 'yi 'bi Yúda e.
- ⁵Née ní, do bándáóto Pétero simi sígini íri. Tí lá zí 'yi ga bi ngununi ledre 'bi Yésu go ní ndişiyé kótru royé ini ini zí Lomo gi ro Pétero kí roko'buyé mbá.
- ⁶Simi ndulu bi 'dá'dá gi zí Eróde kí 'dí'biógu Pétero 'déci ngbanga a ní, Pétero ni kóo m'í'dú'duné miódóne kí ká'dá kési e gbre, kí asikíri gbre dongáne. Asikíri máa yée ga bi kóo do bi moko ore ní niyi 'bi eyé mitóroyé bándá mbotu sígini.
- ⁷Diya káa ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo ólúne tóroné, zí bi óngóne 'dí' sígini ore wée. Zía kízi Pétero ro fúndú a, do úrú wo, zía úku ledre zí Pétero kídí, “Di'diya iniyógu mu 'dága.” Geré zí ká'dá kési ga gére née ndé'dé útúoyó royé gi ro sílía.
- ⁸Nda gi ore zí maláyika úku ledre zía kídí, “Ési bongó eyi mu kí wará eyi.” Zí Pétero méngi ledre ga gére née tí kenée. Zí maláyika kpá úku ledre zía kídí, “Kúrúku mongú ngbángbá mbíli bongó eyi née mu royé zíyi lódú máa.”
- ⁹Zí Pétero lódú kací a zíye ólúoguyé sága gi simi sígini. Tí lá owo ené bi yaá ledre bi maláyika ndişí méngi a ba ni ma'díi ní wá. Somu 'bi ené ya kídí Lomo 'dodo roné zíne ne simi 'duru.
- ¹⁰Zí maláyika e kí Pétero ókpóomo mizefi bi 'bi asikíri ga bi ndişiní óndó bi ní, kí gbre bi eyé, ndéréoguyé gi ro odu a bi mbotu kési bi ndişí ólúogu simi mongú gara ní. Zí mbotu kési née líkpí roné zíye kí roné, zíye ólúoguyé sága. Simi bi olúoguní ní, zíye lódú mongú misi'di re kenée, 'diya káa ní, zí maláyika léli ené ótoómo wo.
- ¹¹Nda née ní, zí sómú ledre 'bi Pétero ndá'baoguné roa, zía úku ledre kídí, “Cakaba ní, máówo go ma'díi. Ngére Lomo kasaogu maláyika ené née ne gi ro yómo máa gi simi ledre bi Eróde yemeoto gi romá kí ledre ga bi mbá Yúda e ndişiní sómú a idíní méngi máa kée ní.”
- ¹²Simi bi Pétero owoyeme nda kenée ní, zía ndéréne 'be 'bi Maríya mbágá Yiwáni bi ngíti iria ni kpá Mária ní, kídí bi tú'dú 'yi e kotruní royé ndişí ini ini zí Lomo ní.
- ¹³Miógu Pétero íri, zía ndóndóló ku mbotu, zí owúkára bi 'yi moko 'be ore kí iriné Róda ní ógu ndízine zía.
- ¹⁴Simi bi owo kídí née kúrú Pétero ní, zía ídine kí mongú rokinyi líkpí aka gbawá mbotu, zía ngásálugu roné úku ledre kídí, “Pétero ni bi tóro sága 'dáa ba ní.”
- ¹⁵Zíye úku ledre zía kídí, “Áyí 'yi rifu.” Zía kpá fú lányáne ro ledre née. Gi ore zíye úku ledre kídí, “Née ba íri maláyika ené.”
- ¹⁶Simi ledre bi niyi kée ba ní, Pétero ni 'bi ené kpá fú ndóndóló. Nda simi bi líkpíní mbotu zíye lúrúndíki wo ní, zí tarayé ídríne.

¹⁷Zí Pétero méngi kéyi zíye kí sǐlǐne yaá idíní ndécí tí, zía líkpí ledre mǐ'dí'biógu wo bǐ Ngére Lomo 'di'biógu wo gǐ sǐmǐ sǐgǐnǐ ní zíye. Zía úkuómo ledre zíye kídí, “Ídísé líkpí a zǐ Yakóbo e kí ngíti géyi 'yǐ ga bǐ 'yǐ lódú kacǐ Yésu ní kenée.” Nda née ní zía ndéréókpo ené do ngíti bi.

¹⁸Kí phiyí a née ní, zǐ mongú ófú ǐnyǐné dongará asikíri ga bǐ kóo ndǐsǐnǐ bándá Pétero ní gǐ zía owonǐ éyǐ bǐ méngi wo ní wá.

¹⁹Zǐ Eróde úwú ledre née ní, zía kása asikíri e gámásó'do wo. Gamánǐ má, ndikinǐ wo wá. Zǐ Eróde ndólo asikíri ga bǐ kóo ndǐsǐnǐ bándá Pétero ní ndú'yú yée, zía úku ledre kídí idíní úfu yée 'dá'ba. Gǐ do kacǐ ledre née ní, zǐ Eróde ómúne gǐ sǐmǐ káṅgá 'bǐ Yudáya ndéré ndǐsǐnǐ ca sǐmǐ gara bǐ Kayisariya ní.

Miúyu Eróde

²⁰Ndǐsǐ 'bǐ Eróde ndaá kóo bǐlámáne kí 'yǐ ga bǐ sǐmǐ gara ga bǐ Táyire kí Sidóna ní wá. Zíye kótru royé ndéré lúru Eróde. 'Dá'dá odronǐ kí ngíti o'do kí ǐrǐné Bǐlásita ní, nǐ ne 'yǐ bǐ kí ledrené owóowó 'be 'bǐ Eróde ore ní gǐ ro zía sáká yée. Nda gǐ do kacǐ née ní, zíye ndéréye zǐ Eróde gǐ ro zíye yéme ndǐsǐ eyé zía ǐdíne bǐlámáne, gǐ zía yée ndǐsǐnǐ ómo do éyǐ miánu bǐ ndǐsǐnǐ ógu kǐe gǐ sǐmǐ káṅgá bǐ Eróde nǐ ne mongú ngére sǐmǐ a ní.

²¹Sǐmǐ sǐndǐ kadra bǐ otonǐ gǐ ro zíye ódroyé ní, zǐ Eróde ési 'duo bongó bǐ ngére e ndǐsǐnǐ ési a duú ye ní ógu ndǐsǐnǐ kǐe do kǐtǐ ngére ené ndǐsǐ ódroné kí 'yǐ e.

²²Zíye ángáye 'duo diri kídí, “Ba nda kúru 'yǐma'dí wá, yǐ ené kúru lomo.”

²³Geré zǐ maláyika 'bǐ Ngére Lomo sémbǐ ónzó Eróde gbú bi, gǐ zía oto ené úndru Lomo wá. Zǐ kidri e ólúye ro Eróde zía úyuné.

²⁴Tǐ sǐmǐ ledre née ní, ledre 'bǐ Yésu nǐ yǐ ené fú lá ngbóro ené 'dá'dá kí ndǐsǐ áṅgané.

²⁵Sǐmǐ bǐ Baranába e kí Sávulo mengionzónǐ moko bǐ kóo kasanǐ yée ndéré méngi a ní, zíye ndá'balúgu royé gǐ sǐmǐ Yerusaléma sǐmǐ gara bǐ Ánatiyoko, 'di'biutúnǐ Yiwáni bǐ ngíti ǐrǐa kpá Mǎrǐko ní kpa kǐye.

Moko 'bǐ 'yǐmǐkása~e 13

Gelénǐ Baranába e kí Sávulo kása yée

¹Dongará 'yǐ ga bǐ ṅuṅṅunǐ ledre 'bǐ Yésu sǐmǐ gara bǐ Ánatiyoko ní, nébǐ e kí 'yǐ 'dódo ledre e niyǐ kóo bo. Baranába, Simiyóna bǐ ndǐsǐnǐ kpá ndólo wo Búkulu gǐ zǐ saná a bǐ búkuluné ní, Lúsíya bǐ ogú gǐ sǐmǐ káṅgá bǐ Kuréne ní, Manéna bǐ ngboró 'be 'bǐ ngére Eróde ní nda kí Sávulo.

²Sǐmǐ bǐ niyǐ ndǐsǐ óto úndru Ngére Yésu kí ndǐsǐ órú éyǐ miánu ní, zǐ 'Dówú Lomo úku ledre zíye kídí, “Ídísé ǐdí sǐlǐse gǐ ro Baranába e kí Sávulo zǐma, gǐ ro zíye méngi moko bǐ mágélé yée gǐ roa ní.”

³Nda gi do kací éyí miánu bi orúní kí ini bi ininí zí Lomo ní, zíye óto síllye do Baranába e kí Sávulo do í'dí síllye gi royé zíye ndéréye.

Baranába e kí Sávulo oguní simi Sáyípuroso

⁴Kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zí Baranába e kí Sávulo ndéréóguyé simi gara bi kí ìrìné Selúsiya ní, zíye nda 'dógu bi gi ore kí kuṙungba simi cúkú bi Sáyípuroso ní.

⁵Simi bi nderéoguní simi gara bi kí ìrìné Salamísa ní, zíye 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e simi 'Díçí Kótruro e 'bi Yúda e. 'Di'biutúní kóo Yiwáni kpa zía ndísi sáká yée kí moko.

⁶Zíye ndéré 'dècì bi gi simi cúkú née vé gi simi gara bi kí ìrìné Páfoso, kí'dí bi ogu ndikiní 'yi mála kí ìrìné wotí Yósuwa bi mengi roné ya née ni nébi ní.

⁷Ni ezegámá Seregísu Páwulosu gávana 'bi cúkú máa née ní, ni 'yi ówo ledre kíngaya. Gi ore, zí gávana née kákasa kací Baranába e kí Sávulo gi zía ili gi ro úwú kúrú Lomo gi zíye.

⁸Tí lá zí 'yi mála bi Elimási, bi née ìrì a simi tara Gírìgi ní ndísiné fála yée, áyíne gi ro 'dí'bióyó sómú ledre 'bi gávana 'dá'ba káa bi ni ṅúṅgu ledre Yésu ke.

⁹Nda née ní, Sávulo bi ndísiní kpá ndólo wo Páwulo ní, simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zía lúrú bi mbí komo Elimási zía úku ledre kídí,

¹⁰” Áyí owú ngére 'bi bicayi lomo e. Bi ni kpá okó ro bilámá ledre e za mbá. Áyí 'yi ɽanga kpá 'yi méngi bisinyí ledre e. Kací kadra e mbá, ili 'bi eyí fú lá óyóló'bó ma'díi ledre 'bi Ngére Lomo káa do ɽanga.

¹¹Cakaba ní, Ngére Lomo ni í'bí 'do'dó zíyi, zí komoyí 'dútuné kí sílì nyere útúásá lúrúndíki misúwu kadra wá.” Geré zí komo Elimási 'dútuné, zía ndísi gámálíci roné kí só'do 'yi bi ni kókó née ní.

¹²Simi bi gávana lurú ledre bi mengi roné zí Elimási káa ní ní, zía ṅúṅgu ledre Ngére Yésu. Zí taraa ídríne kíngaya kí úwú ledre bi 'dódoní gi ro Yésu ní.

Páwulo úku bilámá ledre 'bi Yésu simi Písiḍiya

¹³Gi simi Páfoso, zí Páwulo e kí lafúne e ñnyiyé ndéréye kí kuṙungba simi Períga gara bi simi Pamafíliya, kí'dí bi Yiwáni ootomo yée zía ndá'balúgu roné simi Yerusaléma ní.

¹⁴Zíye ñnyiyé gi simi Períga ndéréóguyé simi gara bi kí ìrìné Ánatiyoko bi simi Písiḍiya ní, nda simi Sílì 'bi 'Dówúro zíye ndéré ndísiyé bi simi 'Díçí Kótruro 'bi Yúda e.

¹⁵Gi do kací ledre bi oloní gi simi lorú bi Músa eké kí yée ga bi nébi e ekéní ní, zí manda 'bi 'Díçí Kótruro kákasa zíye kídí, “Lúndumá e, togú ledre ni bo tarasé gi ro zíse sáká 'yi e kíe yá, ógusé mu úku a.”

16Zí Páwulo ìnyìògùnè 'dága, zía ùcùómo yée kí sílíne, zía nda tónóne ódroné. “Lafúma Isiréle e kí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní bì ndìsìsé óto úndru Lomo ní, ìndisè aka mbílìse zíma.

17Lomo bì 'yì lúru bì kací Isiréle e ní, gelé kóo bulúnduzé e ne káa do 'yì ené e, zía óto yée zíye étriyé kíngaya sìmì bì niyí sìmì káṅgá 'bì Ízibiti ní, kí mongú roko'bu 'bì Lomo, zía 'dí'biógù yée gí sìmì Ízibiti 'dá'ba,

18zía útusìminé kí sìmìbí cì gbre sáká yée sìmì bì niyí sìmì súwú ní.

19Zí Lomo í'bí roko'bu zí Isiréle e zíye rómo komo sí do 'yì ga bì ìnyì doa gbre bì ndìsìṅí ndìsì sìmì Kanána ní, zía í'bí káṅgá née zí 'yì ené e ndìsìyè sìmì a káa do 'bì eyé.

20Ledre née mengì kóo roné mbá kí sìmìbí míya eso doa cì gbre doa sokó (450). “Gí do kací ledre née ní, zí Lomo gélé 'yì 'dècì ngbanga e zíye ndìsì lúru bì doyé gí sìmì sìndí kádra 'bì nébì Sámele.

21Nda sìmì bì 'yì e ndu'yúní ndu'yú gí ro do óto ngére zíye ní, zí Lomo óto Sávulo owú 'bì Kísi gí sìmì kífú Benzemúna káa do ngére, mengì kóo moko kí sìmìbí e cì gbre.

22Gí do kací bì 'di'bioyoní wo ní, zí Lomo óto Dawídi káa do ngére. Ba ledre bì Lomo úku gí roa ní, ‘Máówo bú kídí Dawídi owú 'bì Zése nì o'do bì utúasá kpìní kací mímbe'demá ní. Nì 'yì bì nì méngì ledre ga bì máílì yée ní mbá.

23” Gí dongará bulúndu Dawídi e, Lomo 'di'biogù Yésù 'Yì yómo 'yì e go zí Isiréle e káa zí bì kóo mocù ledre a 'desì ní.

24'Dá'dá gí zí Yésù kí ógùnè, Yiwáni ndìsì kóo 'dódo ledre óyóló'bó sómù ledre kí í'bí babatíza zí Isiréle e.

25Káa zí bì Yiwáni nì kóo go gbóo gí ro méngìónzó moko ené ní, zía kóo úku ledre kídí, ‘Sómúsé esé ya mááyí 'bì amá náambi? Mándá 'bì amá 'Yì yómo 'yì e bì ndìsìsé óto komosé gí roa ní wá. Tí lá nì ógù 'bì ené gí do kacíma, máútúásá í'díogù gbawá wará ené gí sìndíá.’

26” Lafúma Isiréle e, bulúndu Abarayáma e, nda kíse 'yì óto úndru Lomo ga bì ngárá ndásé Yúda e wá ní mbá, sanda bì gí ro 'Yì yómo 'yì e ba ní, Lomo kasa gí rozé mbá.

27'Yì ga bì ndìsìṅí ndìsì sìmì Yerusaléma kí manda eyé e mbá, owo 'di'biní eyé bì ya Yésù nì 'Yì yómo 'yì e ní wá. Gba kúru nébì ga bì ndìsìṅí ólo a kací Sílí 'bì 'Dówúro ní za mbá owo 'di'biní eyé ini ledre gí sìmì a wá. Zíye 'dècì ngbanga roa gí ro zí ledre bì nébì e ukuní ní ógùnè ma'díi.

28Abú owoní eyé mbigí sí ledre bì gí ro do úfu wo gí roa ní wá yá, zíye úku ledre zí Piláto idí úfu wo 'dá'ba.

29” Sìmì bì méngìonzóní ledre bì nébì ekéní gí ro Yésù go ní, zíye ìmbíóto wo gí do m̀ng̀b̀ng̀bu kágá ndéré ḱe óto a.

- 30Tí lá, Lomo uru wo goó gi simi umbu,
- 31zía 'dódo ándá roné kí tú'dú sílì e zí 'yì ené ga bi kóo nderení kéye gi simi kángá bi Galiláya simi Yerusaléma ní. Niyí cakaba go ye 'yì ga bi lurúní wo go cú kí komoyé do ndísiyé úku ledre gi roa zí 'yì ezé e ní.
- 32” Oguzé ona úku 'dódo bílámá ledre zíse. Éyì bi kóo Lomo mocù ledre a zí bulúnduzé e ní,
- 33mèngì roné go zíze bulúndu yée, kpurú gi simi miúru Yésu zía ídine tridri. Káa zí bi Dawídi eké simi gbre Búkù ené 'bi ke'bi ní. “Áyí owú 'bi amá, karaba mááyí go 'Buyí.’
- 34Ba ledre bi Lomo uku gi ro miúru Yésu ní, umbua utúasá énye simi bi wá, ‘Mááyí í'bí úndru bi ma'díi lúyú ledre ndaá simi a wá ní zíyì, káa zí bi mámócù ledrea zí Dawídi ní.’
- 35Káa zí bi Dawídi eké do ngíti bi simi ke'bi ené kídí, ‘Útúasá eyì ótoómo 'Yì eyì bi lúyú ledre ndaá roa wá ní zía ényené wá.’
- 36” Simi bi kóo Dawídi méngì ledre bi Lomo ili zía méngì a simi sɛndí kadra máa 'bi ené ní, zía úyuné, do óto wo káa zí 'bi bulúnduga ga kóna ní, zí umbu a ényené cìkì simi bi ore.
- 37Tí lá Yésu bi Lomo uru wo gi simi umbu ní, umbu a enye ené simi bi wá.
- 38” Bi nda go kenée ní, lúndu 'bi ené e, máíli go zíse ówo a kídí bílámá ledre bi má'dódo zíse 'bi lùlùoyó lúyú ledre ní, ni kpurú gi simi Yésu.
- 39Kpurú gi simi Yésu ma'dáa 'yì ga bi ngununí ledrea go ní, Lomo ni lùlùoyó lúyú ledre eyé bi lorù 'bi Músa utúasá lùlùoyó a gi rosé 'dá'ba wá ní.
- 40Ídísé bándá rosé káa bi ledre bi nébi e ukuní ní kí méngì sée.
- 41Zí Lomo úku ledre kídí, “Lúrúsé aka, sée 'yì ga bi ndísiyé úkucáyi ledre gi romá ní, tarasé ni karanée ídrí zíse úyusé miúyu. Mááyí ógù méngì ledre simi sɛndí kadra esé útúasásé ngunu a wá, abú ngíti 'yì uku yeme ledre gi roa zíse.’ ”
- 42Káa zí bi Páwulo e kí Baranába niyí go ólúogù eyé gi simi 'Díçì Kótruro 'dá'ba ní, zí 'yì e úku ledre zíye ya idíní ndá'baogù simi ngíti Sílì 'bi 'Dówúro gi do kací wo ba gi ro úku ándá bílámá ledre gi ro ledre née zíye.
- 43Simi bi 'yì e bayiní gi do bi kótruro ní, zí tú'dú Yúda e kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní bi oyólo'bóní royé káa do 'yì ngunu 'dódo ledre 'bi Yúda e ní, ínyiyé lódú Páwulo e kí Baranába, bi odroní zíye kídí idíní kpá fú lánýá ro bílámá ledre 'bi Lomo bi uwúní née.
- 44Simi Sílì 'bi 'Dówúro bi gi do kací a née ní, zí 'yì e gi simi gara ore za mbá óguyé úwú ledre gi ro Ngére Yésu.

⁴⁵Simi bi Yúda e lurúní tǔ'dú 'yì ga bi yokoní royé ní, zíye óto ledre simiyé kí ndìsì úku sínýi ledre gì ro ledre ga bi Páwulo ndìsì úku yéé ní.

⁴⁶Nda née ní, zí Páwulo e kí Baranába úkulúgu ledre zí Yúda ga gére née o'buó'bu kídí, “Azé kóo úku útù ledre 'bi Lomo zíse 'dá'dá kí. Tí lá bi ásisé yì esé miási ílisé esé óto rosé kí ledresé owóowó gì ro zíse ówo trìdrì bi fí ní wá ní, azé go ógu ótoómo sée zíze ndéré ezé zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní.

⁴⁷Ba ledre bi Ngére Lomo uku zíze ní, “Máóto sée go bimióngó zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, gì ro zí 'yì e do sogo káṅgá mbá ómoyé.’ ”

⁴⁸Simi bi 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní uwúní ledre née kenée ní, zíye ídíye kí rokinyi kpá kí óto úndru bilámá ledre Ngére Yésu. Zí 'yì máa ga bi kóo niyí go miǵéléye gì ro trìdrì bi za fí ní ṅúṅgu ledre Yésu.

⁴⁹Zí ledre 'bi Ngére Yésu áṅgané kací bi e za mbá.

⁵⁰Tí lá, zí Yúda e ési ledre simi mǐngburoko kará ga bi kí ledreyé owóowó bi ndìsìní óto úndru Lomo ní kpá kí mǐngburoko ya'dá ga bi niyí ye manda zí lafúye simi gara ore ní. Zíye tónó méngì lárá Páwulo e kí Baranába, do ógóoyó yéé gì simi káṅgá eyé gì ore 'dá'ba.

⁵¹Nda gì ore née ní, zí 'yìmikása ga gére née ǔ'bu 'buru gì ro sǐndíye gì ro 'dódo a zí Yúda e kídí Lomo asi go gì royé, zíye ndéréókpó eyé simi gara bi kí ìrìné Ikoníyomo ní.

⁵²Zí 'yì lódú kací Yésu ga bi simi Ánatiyoko ní, ndìsì ídíye kí mongú rokinyi kpá kí 'Dówú Lomo simiyé.

Moko 'bi 'yìmikása~e 14

Páwulo e kí Baranába oguní simi Ikoníyomo

¹Ledre kéyì kéré ba méngì kpá roné simi gara bi Ikoníyomo ní. Zí Páwulo e kí Baranába ndéréye simi 'Díjí Kótruro. Zíye ndìsì úku 'duo ledre ga bi ndìsì 'dí'bi do 'yì e mi'dí'bi ní. Zí tǔ'dú Yúda e kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní ṅúṅgu ledre Ngére Yésu.

²Tí lá zí Yúda máa yéé ga bi asiní kí ṅúṅgu ledre Yésu ní, esì ledre simi 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní gì ro zí simi doyé sínýíne ro 'yì ga bi ṅuṅguní ledre Yésu go ní.

³Née ní zí Páwulo e kí Baranába lú'búye ore cúku'dée, do ndìsì ódroyé kí roko'bu gì ro Ngére Yésu, bi 'dodo kídí ma'díi í'bí roko'bu ne zíye ndìsìyé méngì mǐngburoko ledre ga bi kí roko'buyé, kí yéé ga bi tara 'yì ndìsì ìdrì gì zíye mi'drì ní.

⁴Zí 'yì ga bi kóo simi gara ore ní ífi simiyé, ngíti géyì ṅuṅguní 'bi eyé kóo ledre 'bi Yúda e, ngíti géyì ṅuṅguní 'bi eyé ledre 'bi 'yìmikása e.

⁵Gì ore, zí ngíti géyì 'yì ga bì ngàrá ndaní Yúda e wá ní kí Yúda e, ndro kí manda eyé e yéme ledre dongaráye gí ro méngì lárá 'yìmikása e gí ro óngboónzó yéé kí tutú.

⁶Sìmi bì 'yìmikása e uwúní ledre née ní, zíye ngásáókpo eyé sìmi Lísitra kí Dérebe gara ga bì sìmi Lìkóniya kpá kí ngíti géyì bì ga bì sìmi Lìkóniya ní.

⁷Sìmi bì niyí íri ní, zíye ndísiyé fú lá 'dódo bilámá ledre 'bì Ngére Yésu zí 'yì e.

Páwulo 'dodo ledre sìmi Lísitra kí Dérebe

⁸Sìmi bì Páwulo ni ndísi 'dódo ledre zí 'yì e sìmi Lísitra ní, o'do ni kóo bo ore miḡigírí kú bì arání wo ní nderé ené wá.

⁹Zí o'do née ndísiné índi mbílíne úwú ledre bì Páwulo ndísi úku a ba. Zí Páwulo lúru cú mbigí kuru'bu komoa, zía ówo a kídí o'do ba ṅunṅu ledre Yésu go, utúasá go do yómo wo.

¹⁰Zí Páwulo ndólo wo kí kúrúne 'dága kídí, “Ìnyíogú mu tóro 'dága do sındiyì.” Zí o'do née lé'béne geré mlé'bé 'dága do tónóne gámálíci roné.

¹¹Sìmi bì tú'dú 'yì e lurúní ledre bì Páwulo mengi ba ní, zíye gbúrógbóye kí tara eyé 'bì Lìkóniya e kídí, “lomo e oguní go zíze kí toso 'yìma'dí royé.”

¹²Zíye ífí iri lomo eyé bì Zíya ní do Baranába, lomo máa wo bì kí iriné Ámasi ní do ífí iri do Páwulo gí zía 'di'bi kóo manda 'bì ódro ne.

¹³Zí 'yì 'dáná éyí zí lomo bì Zíya, bì kí 'dící 'bì lomo gbóo cigí gara ore ní, óguné kí ya'dá ítí e kí mısúrú kágá e, gí zía wo kí tú'dú 'yì ga gére née iliní í'bí éyí ga gére née káa do 'dáná éyí eyé zí 'yìmikása e.

¹⁴Sìmi bì 'yìmikása ga bì, Baranába e kí Páwulo uwúní ledre née kenée ní, zíye lófo bongó e gí royé zíye ngásá útúye dongará tú'dú 'yì ga gére née, kí gbúrógbóye kídí,

¹⁵” Méngísé ledre kenée gí ro 'di? Azé 'bì ezé kpá lá 'yìma'dí káa zí sée ní. Oguzé ona ba kí bilámá ledre zíse, ódrozé zíse gí ro zíse ótoómo kí méngì bicayi ledre e, zíse ndá'balúgu rosé zí Lomo bì ni tridriné za fí ní, bì otú ere kí do sogo káṅgá nda kí mikavu e kí éyí ga bì simiyé za mbá ní.

¹⁶Ga kóo 'desí ní, Lomo ootomo kóo ríkí sí do 'yì e zíye ndísiyé méngì ledre eyé bì utúasá kací komoyé ní.

¹⁷Tí lá bì ba ní, Lomo ndísi fú lá 'dódo roné zíse kídí, née ni bo kí bilámá éyí ga bì ndísi méngì yéé zíse ní. Ndísi kása iní zíse gí komo ere do futú éyí miánu esé e sìmi bilámá sındí kadra, ni ne 'yì bì ndísi í'bí éyí miánu zíse, kpá 'yì óto sée kí rokinyi.”

¹⁸Tí do mbágá ledre bì 'yìmikása e ukuní ba ní, ni kóo miórúné zíye kíngaya gí ro zíye úcuómo tú'dú 'yì ga gére née kí 'dáná éyí zíye.

¹⁹Gì ore, zí ngíti géyì Yúda e óguyé gí sìmi Ánatiyoko kí Ikoníyomo sìmi Pìsídíya sínyíónzó sìmi do tú'dú 'yì ga gére née zíye útú eyé go do kacíye. Zíye óngbo

Páwulo kí tutú do óyo wo ndéré ónzó óto a gi simi gara sága kí sómú ledre bi yaá uyu go ní.

²⁰Tí lá simi bi 'yi lódú kací Yésu oguní tóro gbaá dongá Páwulo ní, zía ìnyìòguné 'dága ndá'balúgu roné simi gara íri. Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí Páwulo e kí Baranába ndéréókpóye simi gara bi kí ìrìné Dérebe ní.

'Yìmikása nda'baní simi Ánatiyoko kí Sùriya

²¹Zí Páwulo e kí Baranába ndísiyé 'dódo ledre bilámá ledre simi gara do 'dí'bi do túbú 'yi e zíye ídíye 'yi lódú kací Yésu. Nda née ní zíye ndá'balúgu royé simi Lísitra, Ikoníyomo nda kí Ánatiyoko.

²²Simi gara ga bi nderéoguní gi simiyé née ní, zíye ndísiyé sáká 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ní gi ro zíye tóroyé ngbúó simi ñgunu ledre eyé. Zíye úku ledre kídí, “Azé 'dó'dó m'í'dó'dó kí azé fú ógu 'be 'bi Lomo.”

²³Zí Páwulo e kí Baranába géle manda e zí 'yi ga bi ñgununí ledre Yésu go ní do bi eyé e mikékeríja za mbá. Zíye órú éyí kí ìni ini zí Lomo, zíye ótoómo manda ga gére née do sílì Ngére Yésu, bi ni dùú ne 'yi bi ótoní mimbé'deyé roa ní.

²⁴Gi do kací bi Páwulo e kí Baranába gamáonzóní bi ga bi simi Pìsìdiya go ní, zíye ndéréóguyé simi káṅgá bi Pamafíliya ní.

²⁵Nda simi bi 'dodoní ledre zí 'yi e simi gara bi Períga ní, zíye ókpóye simi gara bi kí ìrìné Atalíya.

²⁶Nda gi ore, zíye 'dógu bi kí kuṅgba ndá'balúgu royé simi Ánatiyoko kí'dí bi kóo 'yi ga bi ñgununí ledre Yésu i'bíní yé do sílì Lomo kí sáká éyí ené gi ro moko bi Páwulo e kí Baranába mengionzóní ní.

²⁷Simi bi oguní simi Ánatiyoko bi simi káṅgá 'bi Sùriya ní, zíye yóko zaá 'yi ga bi ñgununí ledre Yésu go ní ndro do bi kí'è'do do líkpí ledre ga bi Lomo mengi yé kí m'isí'di bi Lomo líkpí zí 'yi ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní ñgunu ledre Yésu ní.

²⁸Nda née ní, zíye ndísiyé kí lafúye ga bi niyí 'yi lódú kací Yésu ní ore kí ngbángbá sílì e.

Moko 'bi 'yìmikása~e 15

'Yi e kotruní royé simi Yerusaléma

¹Zí ngíti géyi ya'dá e óguyé gi simi káṅgá 'bi Yúdaya simi gara bi Ánatiyoko ní tónóye 'dódo ledre zí 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ní kídí, “Togú útúsé ngburu káa zí bi lorú bi Músa 'dodo ní wá, ómosé wá.”

²Zí Páwulo e kí Baranába ndísiyé íti kangú kángaya kí úku ló'bó ledre née dongaraye kéye. Gi ore née ní, do géle Páwulo e kí Baranába kí ngíti géyi lafúye 'yi ga bi ñgununí ledre 'bi Yésu go ní gi ro do ndéréye ódro ledre gi ro ledre née kí 'yìmikása e kí mingburoko 'yi ga bi simi Yerusaléma ní.

³Zí 'yì ga bì ɲuɲɲuní ledre 'bì Yésu go ní í'bí misi'di zíye ndéréye. Nderení kóo kpurú gí sìmí káɲgá ga bì Fonísiya kí Samáriya ní. Zíye líkpí ledre gí ro 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní bì ɲuɲɲuní ledre 'bì Yésu ní. Zí ledre née óto 'yì ga bì 'yì lódú kací Yésu ní ídíye kí mongú rokinyi.

⁴Sìmi bì nderéoguní sìmí Yerusaléma ní, zí 'yì ga bì ɲuɲɲuní ledre 'bì Yésu go ní, kí 'yìmikása e nda kí mɛngburoko 'yì ga bì íri ní 'dí'bi yée sìmí sùmù. Zí Páwulo e kí Baranába líkpí ledre ga bì Lomo mengí yée kpurú gí sìmíyé ní zíye.

⁵Tí lá zí ngíti géyì 'yì ɲuɲɲu ledre 'bì Yésu máa yée ga bì 'bì eyé Farusáyo e ní úku ledre kídí, “Yì lódú kací Yésu ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní, idíní útú ngburu, do ndísiyé lódú lorù 'bì Músa.”

⁶Zí 'yìmikása e kí mɛngburoko 'yì e yóko royé ódroyé do ledre née.

⁷Gí do kací ngbágbá ódro, zí Pétero ínyíoguné 'dága ódroné zíye kídí, “Owú 'bì babá e, ówosé bú kídí Lomo gelé máa goó 'desí gí dongaráse gí ro zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní úwú bílámá ledre 'bì Yésu gí taramá gí ro zíye ɲuɲɲu a.

⁸Lomo bì owo sómù ledre 'bì 'yì e mbá bú ní, 'dodo go kídí née oto 'búye go. Sìmí bì kása 'Dówúne zía ógù ndísiné sìmíyé káa zí bì kóo mengí zíze ní.

⁹Ifi ené dongaráze kéye wá, lùlùoyó lá lúyú ledre eyé gí zía bì ɲuɲɲuní ledre Ngére Yésu go ní.

¹⁰Bì kenée ní, éyì bì ílisé úzu Lomo kí ímbíóto mongú éyì owóowó do 'yì lódú kací Yésu ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní, bì gba zée kí bulúnduzé e utúasázé ímbí a wá ní gí ro 'dí?

¹¹Ngére ezé Yésu mengí bílámá ledre go zíze, gí zía bì ɲuɲɲuzé ledre ené ní, zí Lomo yómo zée kpá káa zí bì kóo yomo 'yì ga bì ndaní Yúda e wá sìmí bì ɲuɲɲuní ledre Yésu ní.”

¹²Zí 'yì ga bì kóo yokoní royé ore ní múkúye 'duo tí, ndísi úwú kací mɛngburoko ledre kí ledre ga bì tara 'yì e ndísi ídrí gí zía mǐdrí bì Baranába e kí Páwulo ndísiní líkpí a bì Lomo mengí kpurú gí sìmíyé dongará 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní.

¹³Sìmi bì ukuonzóní ledre eyé go ní, zí Yakóbo úku ledre zíye kí kúrúne 'dága kídí, “Owú 'bì babá e, úwúsé aka ledre bì mááyí úku a ba.

¹⁴Simúna líkpí yeme misi'di bì kóo Lomo 'dodo sáká éyì ené zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní go sìmí bì gelé 'yì e gí dongaráye zíye ídíye káa do 'yì ené e ní.

¹⁵Kúrú nébì e utúasá go kpìni kǐe, káa zí bì nì miéké ní.

¹⁶Lomo uku kídí, “Gí do kací ba ní, mááyí ndá'baógù í'bílúgu ngére 'bì Dawídi bì utú káa zí kútù bì ndurù go ní. Mǐndurù a née ní, mááyí úbúlúgu a zía ndá'baóguné rǐngí do biné,

¹⁷gí ore, ngíti géyì sí do 'yì e mbá nìyí ógù zíma kí 'yì máa yée ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní, nìyí ídí 'yì amá e. Máa Ngére máyeme kóo ledre ga gére née máa’

¹⁸káa zí bi 'yì e ówoní kóo bú 'desí ní.

¹⁹"Kací sómù ledre amá, ndazé ndísi tóro 'dùtù kó'dù 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní kí ndá'balúgu royé zí Lomo wá.

²⁰Nì miútúásáne idízé éké wáraga zíye kídí, ndaní ánu éyí miánu bi 'danání zí lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yì ní wá. Ndaní só'do royé kí 'yì bi ofúní aka royé kéne wá ní wá. Ndaní kpá ánu esì togú mbú sáma bangá bi kpuṛonyó 'dewení lá go a ngára sáma loloonzó roné gí simi wá ní wá.

²¹Gí zía 'dodoní kóo lorù bi Músa eké ní go 'desí zí 'yì e simi m̀ngburoko gara e kací Sílí 'bi 'Dówùro e mbá simi 'Díci Kótrùro e."

Wáraga zí 'yì 'bi Yésù ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní

²²Nda née ní, zí 'yìmikása e kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì e ndro kí 'yì ga bi ǹnguní ledre 'bi Yésù go ní za mbá, yéme ledre gí ro do gélé 'yì e gí dongaráye do kása yée kí Páwulo e kí Baranába simi Ánatiyoko. Zíye gélé ya'dá e gbre Yúda bi ndísiní ndólo wo Barasába ní kí Síla bi niyí kí ledreyé owóowó zí 'yì ga bi ǹnguní ledre 'bi Yésù go simi Yerusaléma ore ní.

²³Ba wáraga bi ekéní do kasa yée ḱe ní. Zée 'yìmikása e kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì e nda kí lafúse ga bi ǹnguní ledre 'bi Yésù káa zí sée ní. I'bízé mandá go zíse, sée ga bi ngára ndásé Yúda e wá zíse ǹnguní ledre ené simi gara bi Ánatiyoko simi káṅgá bi Súrriya nda kí káṅgá bi Silísiya íri ní.

²⁴Uwúzé go kídí ngíti géyì 'yì e gí dongaráze gí yáa oguní go ndísi 'dó'do sée kí ledre bi ní í'bí lerí simi sanáse zía kpá kí síní sómù ledre esé kí ledre ga bi ndísiní úku a ní. I'bízé ezé m̀si'di née ze zíye wá.

²⁵Bi kenée ní, kotrùzé rozé go ndro do bi ḱé'do zíze go gélé 'yì e zíye ndéreye zíse íri kí bilámá ezegámáze ga bi Baranába e kí Páwulo,

²⁶ga bi kóo i'biní royé zí umbu gí ro ḱeyì Ngére ezé Kírésito Yésù ní.

²⁷Bi nda go kenée ní, kasazé Yúda e gí yáa go zíse íri kí Síla gí ro zíse úwú ledre bi ekézé zíse ba cú gí tarayé.

²⁸Utúasá go ro 'Dówù Lomo kpá ndro ḱize kídí, utúasázé óto ngíti éyí miówó dosé rómo gí do lorù bi ndísisé lódú a ní wá.

²⁹Ndásé ánu éyì miánu bi 'danání zí lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yì ní wá. Ndásé só'do rosé kí 'yì bi ófúsé aka rosé kéne wá ní wá. Ndásé kpá ánu sáma togú mbú esì bangá bi kpuṛonyó 'dewení lá go a ngára sáma loloonzó roné gí simi a wá ní wá. Ídísé í'dí sílíse gí ro éyì ga gére zí m̀ndísisé ídine bilámáne. Lomo idí ḱise íri.

³⁰Zí ya'dá ga bi gelení yée née ní 'dí'bi m̀si'di ndéreye simi Ánatiyoko ḱí'dí bi ndolo yokoní zaá 'yì ga bi ǹnguní ledre 'bi Yésù go ní do í'bí wáraga née ní zíye.

31 Simi bi 'yi e oloní wáraga née ní, zíye ídíye mbá kí rokinyi kí úwú ledre bi ukuní zía sáká yée ní.

32 Yúda e kí Síla niyí ye nébi ga bi kóo 'di'biní ngbángbá sındí kadra ndísi sáká yée kí úku ledre zíye gi ro zíye ídíye kí roko'buyé ní.

33-34 Gi do kací bi ndísiní ore kí owú sǐlǐ ca ní, zí 'yi ga bi ɲuɲuɲuní ledre 'bi Yésu go ní í'bí misí'di zíye ndá'bayé, bilámáne zí 'yi ga bi kóo kasaní yée ní.

35 Páwulo e kí Baranába idíakání 'bi eyé cìkì simi Ánatiyoko ore, kí'dí bi yée kí ngíti géyi tǔ'dú lafúye ndísiní 'dódo bilámá ledre 'bi Ngére Yésu ní.

Páwulo ifiní dongaráye kí Baranába

36 Gi do kací sǐlǐ ca, zí Páwulo úku ledre zí Baranába kí'dí, “Nda'bazé aka mu lúru lafúze ga bi kóo 'dodozé ledre gi ro Ngére Yésu zíye kací gara ga gére née mbá, gi ro zíze ówo misí'di bi ndísiní méngi ledre ga bi kóo 'dodozé zíye doa ní.”

37 Baranába ili kóo 'dí'biútú Yiwáni bi ndísiní kpá ndólo wo Mária ní kpa zíye ndéréye kéye.

38 Tí lá kací sómú ledre 'bi Páwulo, ndaá miútúásáne zíye 'dí'biútú wo wá, gi zía ootomo kóo yée simi káɲgá bi Pamafliya ní, mengi oguzé kóo moko kéye gi do oduné wá.

39 Zí lála ká'dá ídine dongará Páwulo e kí Baranába miórúné kíngaya. Gi ore zíye ífi simiyé. Zí Baranába 'dí'bi Mária zíye 'dógu bi kí ku'ungba ndéréye do cúkú Sáyipuroso.

40 Zí Páwulo géle Síla zíye ndéré 'bi eyé kéne, gi do kací bi 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ininí ini zí Lomo do ótoómo yée do sǐlǐ Ngére Lomo gi ro zía lúru bi kacíye ní.

41 Zía 'dí'bi misí'di bi kpurú gi simi Súrriya kí Silísiya ní, kí úku ledre bi ni sáká 'yi ga bi ɲuɲuɲuní ledre 'bi Yésu go íri ní.

Moko 'bi 'yimikása~e 16

Páwulo gelé Timatíyo e kí Síla

1 Zí Páwulo e kí Síla ndéréye simi gara ga bi Dérebe kí Lísitra ní, kí'dí bi ngúru 'yi lódú kací Yésu bi kí iriné Timatíyo ndísi ndísi ní. Mbágáa ni kóo Yúda bi ɲuɲuɲu ledre 'bi Yésu go ní, tí lá 'bu a ni kóo 'bi ené Gírígi.

2 Yi lódú kací Yésu ga bi simi gara ga bi Lísitra kí Ikoníyomo lɪkpíní mbá bilámá ledre gi ro Timatíyo.

3 Páwulo ili kóo 'dí'biútú Timatíyo kpa zíye ndéréye kéye, née ní zía óto Timatíyo zía útúne ngbuɲu, gi zía Yúda ga bi kóo do bi bi ndísi ndísi doa ní owoní mbá bú kí'dí 'bu Timatíyo ni Gírígi.

⁴Káa zí bí Páwulo e niyí ndísi kí gámá kací gara ga gére ní, zíye ndísiyé 'dódo lorú bí kóo 'yìmikása e kí m̀ngburoko 'yì ga bí s̀m̀i Yerusaléma ekéní g̀i ro zí 'yì ga bí ǹgununí ledre 'bí Yésu go ní zíye ndísiyé lódú a.

⁵Bí kenée ní, zí 'yì ga bí ǹgununí ledre 'bí Yésu go ní tóroyé ngbúo s̀m̀i ǹgunu ledre eyé. Zí ledre 'bí Lomo ndísi ngbóróne 'dá'dá kací kadra mbá.

Lomo 'dodo roné s̀m̀i 'duru zí Páwulo s̀m̀i Tóra

⁶Zí Páwulo e kí lafúne ndéréye kí gámáonzó bí e s̀m̀i kánga 'bí Pharagáyi kí Galatíya mbá, g̀i zía 'Dówu Lomo ili ené kóo zíye úku kúrú Lomo zí 'yì e s̀m̀i kánga 'bí Ásiya wá.

⁷S̀m̀i bí nderéoguní do mama bí dongará kánga ga bí Mayásiya kí Beteníya ní, zíye áyíye go g̀i ro ndéréye s̀m̀i Beteníya, t́ lá 'Dówu Yésu ǹgunu ené kóo zíye ndéréye íri kpá wá.

⁸Bí kenée ní, zíye 'dəcì bí g̀i dongá Mayásiya zíye ndéréókpóye s̀m̀i gara bí Tóra ní.

⁹Kí ndulú a née ní, zí Lomo 'dodo roné s̀m̀i 'duru zí Páwulo, zía lúrúndíki l̀l̀i o'do g̀i s̀m̀i kánga bí Makedoníya ní kí ndéndí roné zía kídí, “Ógu mu sáká zée 'yì 'bí Makedoníya.”

¹⁰Kpá lá g̀i do kací bí Lomo 'dodo l̀l̀i o'do née zí Páwulo ní, geré zíze ìnyizé ndéze s̀m̀i Makedoníya, g̀i zía ǹgunuzé go kídí Lomo ndolo zée go ndéré 'dódo bílámá ledre 'bí Yésu zí 'yì ga bí íri ní.

Lúdiya ǹgunu ledre Ngére Yésu

¹¹Zíze 'dógu bí g̀i s̀m̀i Tóra kí kurúngba mbí geré s̀m̀i cúkú bí kí ìrìné Samoturési. Nda s̀m̀i bí bí arálo'bó roné ní, zíze ndéréóguzé s̀m̀i gara bí Nipólisi ní.

¹²G̀i ore zíze ndéze s̀m̀i gara bí Phílípoyi, bí ǹi ne mongú gara s̀m̀i Makedoníya bí kóo tú'dú 'yì 'bí Róma e omúoguní ndísi s̀m̀i a ní. Zíze ndísiyé ore ca.

¹³S̀m̀i Sílí 'bí 'Dówuro, zíze ólúóguzé g̀i s̀m̀i mongú gara g̀i ore ndéze kó'dú ngbu, kídí bí somúzé 'bí ezé ya 'yì e kotruní royé go íri íni ini zí Lomo ní. Zíze ndísiyé ódrozé zí kará ga bí kóo kotruní royé íri ní.

¹⁴Ngúru 'yì g̀i dongaráye bí uwú ledre ezé ní, ǹi kára kí ìrìné Lúdiya 'yì 'bí gara bí kí ìrìné Tayatíra, moko ené ndísi úgúoyó m̀gbagbawu bongó e. Ǹi kóo kára bí ndísi óto úndru Lomo ní. Zí Ngére Yésu líkpí sómú ledre ené zía ndísiné índi mbílíne úwú ledre bí Páwulo ndísi úku a ní.

¹⁵S̀m̀i bí babatizíní wo kí 'yì 'bí 'be 'bí ené e ní, zía ndólo zée 'be 'bí ené. Zí Lúdiya úku ledre kídí, “Togú m̀ítúásá go komosé káa do 'yì bí ǹgunu ledre Ngére Yésu go ní yá, ógusé mu zíse ndísiyé 'be 'bí amá ona.” Ledre ga bí uku yée ní, zía 'dí'bí dozé zíze ndéré ndísiyé zía 'be.

Páwulo lagaoyó bicayi lomo g̀i s̀m̀i owúkára

- 16**Kadra kíé'do, sìmì bì azé m̀ndé́réze do bi bì ndìshìní ìni ini doa ź Lomo ní, ź́ze ndíkíze kí owúkára nì kóo owúkúlú kí bìcayi lomo s̀mìné bì ndìshì óto wo ź́a ndìshìné úkuògù ledre bì gù karanée nì méngì roné ní. 'Di'biogù t̀'̀dù késì ź́ mongù 'yì ené g̀ do ledre ga bì ndìshì úku 'dódo yée ní.
- 17**Ź́ owúkára née tónóne lódù zée kí Páwulo e, ź́a ndìshìné gbúrògbóne kídí, “Ya'dá ga ba ndìshìní méngì moko 'bì mbigí Lomo bì kí roko'buné ní. Ndìshìní úku 'dódo ź́se née mìsi'di bì ásé ómo doa ní.”
- 18**Ź́a ndìshìné fú lá úku ledre née kenée kí t̀'̀dù s̀lì e. Odù a, ź́ Páwulo 'dó'dóne g̀ ź́ ledre née, ź́a óyó roné úku ledre ź́ bìcayi lomo bì s̀mì owúkára née kídí, “Kí ìrì Kírèsìto Yésù, ìdí mu ólùògù g̀ s̀mìá 'dá'ba.” Ź́ bìcayi lomo bì kóo s̀mì owúkára née ní geré ólùògùnè 'dá'ba.
- 19**S̀mì bì m̀ngburoko 'yì 'bì owúkára née owoní yaá mìsi'di 'bì ówo késì eyé sinyí go ní, ź́ye 'dí'bi Páwulo e kí Síla lála yée ndéré kíye kó'dù m̀ngburoko 'yì e do bi bì t̀'̀dù 'yì e ndìshìní kótrù royé doa ní.
- 20**Ź́ye óguyé kíye kó'dù m̀ngburoko 'yì ga bì 'yì lúru bì s̀mì ledre e ní. Ź́ye úku ledre g̀ royé kídí, “Ya'dá ga ba nìyí Yúda e, nìyí go ndìshì óto t̀'̀dù 'yì e ź́ye méngì bisinyí ledre ź́ze s̀mì mongù gara ona.
- 21**Ndìshìní 'dódo ondù kí lorù bì nderé ené kí lorù ezé 'bì Róma wá ní g̀ ro ź́ze ngúngu a ź́ze ndìshìzè lódù a.”
- 22**Ź́ t̀'̀dù 'yì e ólúye s̀mì ledre née ìcì okó ro Páwulo e kí Síla. Nda née ní, ź́ m̀ngburoko 'yì lúru bì s̀mì ledre ga bì ore ní úku ledre do lófo bongó g̀ ro Páwulo e kí Síla do ócò yée.
- 23**G̀ do kacì mongù ócò bì ocò sinyiní Páwulo e kí Síla ḱe ní, do ónzó yée kpá drú s̀mì sígìnì. Ź́ye úku ledre ź́ 'yì bì ndìshì lúru bì kacì sígìnì ore ní kídí, ìdí 'dùtu mbotù kacíye bìlámáne.
- 24**S̀mì bì ukuní ledre ź́a kenée ní, ź́ 'yì lúru bì kacì sígìnì née ónzó yée s̀mì sígìnì do ódóngerì s̀ndíye ro ngburu kágá bì r̀ì yana 'dícì ìrì ní.
- 25**Nda go gbóo kí yana ndùlù, s̀mì bì Páwulo e kí Síla nìyí ndìshì ìni ini ź́ Lomo kí ndìshì kófó ìrìá ní, ź́ 'yì ga bì kóo m̀'̀dí'biyé s̀mì sígìnì ore ní ndìshìyé ìndi mbílíyè ź́ye.
- 26**'Diya káa ní, ź́ mongù bisinyí k̀'̀dì káṅgá k̀zì 'dícì sígìnì kù g̀ s̀mì káṅgá. Geré ź́ mbotù e líkpíye mbá, ź́ ká'dá késì ga bì odóngerìnì 'yì ga bì nìyí m̀'̀dí'biyé s̀mì sígìnì ore ní 'dəcìyé mbá.
- 27**Ź́ 'yì bì ndìshì lúru bì kacì sígìnì ní úrúne g̀ s̀mì 'bí. S̀mì bì lurúndiki mbotù sígìnì nìyí go mbá fúo ní, ź́a láláogù mongù maku ené áyí ne go g̀ ro úfu roné ḱe g̀ ź́a somù 'bì ené ya 'yì ga bì s̀mì sígìnì ore ní ngasá okponí yì eyé go.
- 28**T́ lá ź́ Páwulo gbúrògbóne ź́a kídí, “Ndá úfu royí wá. Azé yì ezé za mbá bo.”

²⁹Zí 'yì bì ndìsì lúró bì kací sǐgìní ní ndólo 'yì kǐ pho'du, zía gbúgbu ólúne 'dǐcǐ do útúne kó'dù Páwulo e kǐ Síla ndìsì lángbané.

³⁰Nda née ní, zía 'dí'biógu Páwulo e kǐ Síla sága do ndú'yú yée kídí, “Mingburoko 'yì e, mááyí méngì káa be 'di zíma ómomá?”

³¹Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ídí ngúnṅu ledre Ngére Yésu zíyì ómoyí, yì kǐ 'yì 'bì 'be 'bì eyí e mbá.”

³²Nda née ní zíye úku kúrú Ngére Yésu zía kǐ ngíti géyì 'yì ga bì 'be 'bì ené ní mbá.

³³Kpá tí geré kǐ ndulù a née ní, zǐ 'yì bì ndìsì lúró bì kací sǐgìní ní 'dí'bi yée ndéré ráya komo unṅúye. Gì ore, zíye bábátízí wo kǐ 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá.

³⁴Nda née ní zía 'dí'bi Páwulo e kǐ Síla ndéré kíye gǐ 'be 'bì ené do í'bí éyí miánu zíye ánu a. Zí o'do née kǐ 'yì 'bì 'be 'bì ené ídíye mbá kǐ rokinyi gǐ zía bì ngunṅuní ledre 'bì Lomo go ní.

³⁵Sìmi bì miárá a née ní, zǐ mingburoko 'yì ga bì 'yì lúró bì sìmi ledre e ní, kása mongú 'yì 'bì bolísì e zǐ 'yì bì ndìsì lúró bì kací sǐgìní ní kídí, “Ótoómo ya'dá ga gére née mu zíye ndéréye.”

³⁶Zí 'yì bì ndìsì lúró bì kací sǐgìní née úku ledre zǐ Páwulo kídí, “Mingburoko 'yì ga bì 'yì lúró bì sìmi ledre e ní ukuní go kídí sée kǐ Síla máídí mu í'dí sǐlǐma gǐ rosé. Cakaba ní, útúásásé go ndéré esé. Ndérésé mu, Lomo idí kǐse.”

³⁷Tǐ lá zǐ Páwulo úku ledre zǐ mingburoko 'yì 'bì bolísì ga gére née kídí, “Ocóní zée dongará tú'dú 'yì e 'dá'dá zíye 'dēcì ngbangazé, tí bì azé 'yì 'bì Róma e ní. Gì ore zíye kpá ónzó zée sìmi sǐgìní. Bì ba ní, iliní go í'dí sǐlǐye gǐ rozé lá wayí kenée. Íì, Mingburoko 'yì ga gére née idíní ógu 'búó ye í'dí sǐlǐye gǐ rozé.”

³⁸Zǐ mingburoko 'yì 'bì bolísì ga gére née 'dí'bi ledre née ndéré kǐe zǐ mingburoko 'yì ga bì ndìsì lúró bì sìmi ledre e ní. Sìmi bì uwúní ya, Páwulo e kǐ Síla niyí 'yì 'bì Róma e ní, zǐ ngìrì útúne sìmiyé.

³⁹Nda gǐ ore zíye ìnyiyé ndéréye ndéndí royé zǐ Páwulo e kǐ Síla, do 'dí'biógu yée gǐ sìmi sǐgìní. Zíye úku ledre zǐ Páwulo e kǐ Síla kídí idíní ólúógu gǐ sìmi gara gǐ ore 'dá'ba.

⁴⁰Gì do kací bì Páwulo e kǐ Síla olúoguní gǐ sìmi sǐgìní ní, zíye ndéréye 'be 'bì Lúdiya kǐ'dí bì ndikíní kǐ 'yì ga bì ngunṅuní ledre Yésu go ní. Zǐ Páwulo e kǐ Síla sáká yée kǐ ódro bì nì sáká yée ní. Zǐ Páwulo e ìnyiyé ndéréókpóye.

Moko 'bì 'yìmikása~e 17

Páwulo uku kúrú Kírésìto sìmi Tasaloníka

¹Sìmi bì Páwulo e kǐ Síla nderéní kóo kpurú gǐ sìmi gara ga bì Amufípolisi kǐ Apoloníya ní, zíye ndéréóguyé sìmi gara bì kǐ ìrìné Tasaloníka ní kǐ'dí bì bì 'Dǐcǐ Kótruro 'bì Yúda e nì doa ní.

- ²Káa zí bi lengbe ní, zí Páwulo ndéréne simi 'Díci Kótruro, simi Sílí 'bi 'Dówuro e ota zía ndisíné ódroné kí 'yi e do ledre ga bi simi miéké kúrú Lomo ní.
- ³Zía ndisíné úku yéme ledre gi roa zíye kí 'dódo a kídí, Kírésito ni aka 'dó'dó zía úyuné 'búo kí, zía úrúne gi simi umbu. Zí Páwulo úku ledre zíye kídí, “Yésu bi mándísi úku ledre a zise ba ní, ni ne Kírésito ma'dáa.”
- ⁴Zí ledre née 'dí'bi do ngíti géyi Yúda e zíye útúye do kací Páwulo e kí Síla. Zí tú'dú kará ga bi kí ledreyé owóowó kí tú'dú ngíti géyi 'yi ga bi ndisíní óto úndru Lomo bi niyi Gírígi e ní útúye do kacíye kpá kenée.
- ⁵Tí lá Yúda e otoní kóo ledre simiyé ro Páwulo. Zíye yóko 'yi ga bi moko ndaá royé wá ní gi simi sùu ore, zíye ìnyiyé ndéréye mutruu kí gbúrógbóye simi gara ore zaá gi 'be 'bi o'do bi kí ìriné Yásona kí gámásó'do Páwulo e kí Síla gi ro 'dí'bi yé ndéré kíye do bi bi tú'dú 'yi e yokoní royé doa ní.
- ⁶Tí lá niyi ógu íri ní, owoní eyé yé wá. Zíye útúye ro Yásona e kí ngíti géyi 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ga bi kóo ore ní óyo yé ndéré kíye kó'dú mingburoko 'yi ga bi simi gara ore ní. Zíye ndisiyé gbúrógbóye kídí, “Ya'dá ga ba sinyi onzóní do tú'dú 'yi e go do tú'dú ngíti géyi bi e. Cakaba ní, oguní kí ledre née go zize gara ona.
- ⁷Bi ba ní, Yásona 'di'bioto yé go káa do ngu e 'be 'bi ené. Ndisíní 'dewe lorú 'bi mongú ngére Káyísara kídí ngíti Mongú ngére ni bo kí ìriné Yésu.”
- ⁸Simi bi uwúní ledre née kenée ní, zía útúne simi 'yi e kí mingburoko 'yi ga bi ore ní 'duo káa zí pho'du ní.
- ⁹Zí mingburoko 'yi ga gére née óto Yásona kí ngíti géyi lafúne ga gére née í'bí kési gi ro do í'dí síliye gi royé zíye ndéréye.

Páwulo uku kúrú Lomo zí 'yi e simi Beréya

- ¹⁰Geré kí ndulú a née ní, zí 'yi ngungu ledre 'bi Yésu 'díyíóto ókpó Páwulo e kí Síla gi ore 'dá'ba simi gara bi kí ìriné Beréya ní. Simi bi oguní íri ní, zíye ndéréye simi 'Díci Kótruro 'bi Yúda e.
- ¹¹Yi 'bi Beréya niyi yi eyé 'yi ga bi kí mingburoko simi doyé rómo do 'bi 'yi ga bi simi Tasaloníka ní. Zíye ndisiyé índi mbíliye kí 'búne ro ledre bi Páwulo ndisi úku a gi ro Yésu ní. Zíye ndisiyé kpá ólo kúrú Lomo kací kadra mbá gi ro ówo a togú ledre bi Páwulo ndisi úku a ba ni ma'díi yá.
- ¹²Zí tú'dú Yúda e ngungu ledre Yésu nda kpá kí mingburoko kará Gírígi ga bi kí ledreyé owóowó kí tú'dú ngíti géyi ya'dá ga bi Gírígi e ní.
- ¹³Tí lá simi bi Yúda ga bi simi Tasaloníka uwúní ya Páwulo ni go kpá úku kúrú Lomo zí 'yi e simi Beréya ní, zíye kpá ìnyiyé ndéréye íri úku ledre zí 'yi e gi ro zí mimbé'de tú'dú 'yi ga gére née ési ne ro Páwulo.
- ¹⁴Geré née ní, zí 'yi lódú kací Yésu ga bi ore ní kásaókpó Páwulo kó'dú mikavu, tí lá Síla e kí Timatíyo idíakání ye simi Beréya ore ye.

15'Yì ga bì kóo 'dìyìotoní Páwulo ní, 'dìyìotoní wo gí sìmì mongú gara bì kí ìrìné Átani ní, zíye ndá'balúgu royé kí sanda zí Síla e kí Timatíyo gí ro zíye lódú Páwulo ìri 'diya.

Páwulo uku kúrú Lomo zí 'yì e sìmì Átani

16Sìmì bì kóo Páwulo ni ndìsì sǒngó Síla e kí Timatíyo sìmì Átani ní, zía ídíne kí mongú lerí do mímbe'dené kí lúrú lomo ga bì yemení yée m̀yème kí s̀lì 'yì ní do bi e sìmì mongú gara ore za mbá.

17Née ní, zía ìnyìné ndéréne sìmì 'Dìcì Kótruro ódroné kí Yúda e kí Gírìgì ga bì ndìsìní óto úndru Lomo ní, kpá kí 'yì ga bì ni ówo yée sìmì sùu ní kací kadra mbá.

18Zí ngíti géyì 'yì 'dódo ledre ga bì ndìsìní ndólo yée Epìkùríya e kí Sotéke ní tónóye ítí kangú kí Páwulo. Zí ngíti géyì ndúndu'yú kídí, “Wo bì owo kací ledre kpá wá ba, ili úku 'bì ené ba kpá yaá 'dì?” Zí ngíti géyì úkulúgu ledre kídí, “Káa zí ndìsì úku ledre gí ro lomo 'bì ngíti géyì 'yì e ní.” Ukuní ledre née kenée gí zía Páwulo ndìsì 'dódo bìlámá ledre gí ro Yésu kí miúrú a gí sìmì umbu.

19Gí ore, zíye 'dí'bi Páwulo óguyé kíe do bi bì ndìsìní ndólo a Arupágu kídí bì m̀ngburoko 'yì lúrú bi kací gara ndìsìní kótruro royé doa ní. Zíye úku ledre zí Páwulo kídí, “Ilizé ówo a gí zíyì, mìkànda ledre bì ndìsì 'dódo a ba ni gí ro ambi?”

20Ngíti géyì ledre ga bì ndìsìzè úwú yée ní utúásání eyé gu mbílize wá. Ilizé gí ro zíze úwú yéme ini ledre bì gí sìmì a ní.”

21Gí zía, 'yì 'bì Átani e kí ngu ga bì oguní ndìsì ona sinyi onzoní s̀ndí kadra eyé go gbékpíne ndìsì úwú mìkànda ledre kí ódro gí ro mìkànda ledre máa née.

22Zí Páwulo ìnyìóguné 'dága do bi kótruro ore do úku ledre kídí, “Sée 'yì 'bì Átani e, máówo go kídí sìmì ledre e mbá, ledre 'bì Lomo ni s̀mìsé kíngaya.

23Káa zí bì mándìsì gámá sìmì gara ona kí lúrú éyì ga bì ndìsìsé óto úndruyé ní, zíma lúrúndíki mbayi kí miéké ledre roné kídí, ‘ZÍ LOMO BÌ OWOZÉ WO WÁ NÍ.’ Éyì bì ndìsìsé óto úndrua abú bì ówosé wo wá ní, cakaba, mándìsì 'dódo ba ledre gí roa zíse.

24” Lomo ni 'yì bì otoogu do sogo káṅgá kí éyì ga bì s̀mìné ba mbá ne ní. Ni ne Ngére 'bì do sogo káṅgá kí ere. Ndìsì ené sìmì 'dìcì ga bì 'yìma'dí e ubùní yée kí s̀lìye ní wá.

25Ili ené kpá éyì ga bì azé í'bí a zía sìmì bì azé ndìsì méngì moko ené ní wá. Gí zía bì ni ne 'yì í'bí trìdrì kí 'dówú nda kí éyì e mbá zí 'yì e ní.

26Lomo otoogu kóo 'yìma'dí dùú kíé'do, gí s̀mìia zí r̀kí s̀í do 'yìma'dí e óguyé do sogo káṅgá ba mbá. Zía kpá yéme ledre gí ro bi bì s̀í do 'yì ga gére née niyí ndìsì doa kí s̀ndí kadra bì ni útúásá zíye sìmì bi máa née ní ní.

27Lomo méngì ledre née kenée gí ro zí 'yì e gámásó'do née. Ngíti géyì yá zíye óguyé zíne gí ro zíye ówo née, abú ndaá gí rozé gbála wá.

²⁸Yí ené gí zí ówo ledre ené kí ze, zíze ídíze trídri kí ndísi gámáze kí méngi ledre ga bí ndísiyé méngi yé ba, káa zí bí kóo ngíti mongú 'yi éké ledre esé uku kídí, 'Azé owú 'bí Lomo ní.'

²⁹" Gí zía bí azé go owú ga bí 'bí Lomo ní, ndazé sómú a bí kídí Lomo ní éyí bí káa zí lílì éyí bí 'yi e yemení gí simi dábu, togú késí, togú mbú gí simi tutú kí ówo ledre 'bí 'yíma'dí e ní wá.

³⁰Desí ga kóo ní, Lomo ndísi lúru cáyi ledre née gí zía bí 'yi e owoní aka wo wá ní, tí lá bí nda ba ní, Lomo ndísi go í'bí lorú zí 'yi e do bi e mbá kídí 'yi e idíní óyóló'bo sómú ledre eyé.

³¹Otoyeme sındí kadra bí née ni ógu 'déci ngbanga 'yíma'dí e simi a do bílámá misi'diné do sogo káṅgá mbá kpini kací miméngi ledre eyé ní go kpurú gí simi 'yi ené bí gelé wo ní. 'Dodo ledre née go zí 'yi e ma'díi kí mǐúru a bí uru wo gí simi umbu ní."

³²Simi bí uwúní ledre gí ro ledre úru gí simi umbu ní, zí ngíti géyi 'yi e kúkugú fóló Páwulo kfe. Tí lá zí ngíti géyi úku ledre kídí, "Ilizé aka úwú ándá ledre bí úku née."

³³Gí do kací ledre bí ukuní kenée ní, zí Páwulo ndéréokpó ené gí do bi kótruro gí ore 'dá'ba.

³⁴Gí ore née ní, zí ngíti géyi 'yi e útúye kpa do kací Páwulo zíye ṅúṅgu ledre Yésu. Dongará 'yi máa ga gére née kóo ngíti o'do bí ndísi ógu gbúú do bi kótruro ore kí iriné Dyonósisi kpá kí ngíti kára kí iriné Damaríya nda kí ngíti géyi 'yi e.

Moko 'bí 'yímikása~e 18

Páwulo uku kúru Kírésito zí 'yi e simi Koríndo

¹Gí do kací ledre née ní, zí Páwulo ínyiné gí simi mongú gara bí Átani ní ndéréne simi gara bí kí iriné Koríndo ní.

²Zía ógundíki ngíti Yúda bí ogú gí simi káṅgá bí kí iriné Ponítiyo iria Akúwíla. Ogúní kí me'bené Purisíla gí simi káṅgá bí kí iriné Ítali ní, kacíye lu'bú aka wá, gí zía Káyísara Kíladiyo mongú ngere 'bí Róma 'di'biogu lorú kídí Yúda e idíní olúógu gí simi Róma mbá 'dá'ba. Zí Páwulo ndéréne lúru yé.

³Nda gí zía bí Páwulo ni kpá 'yi yéme kútú káa zí ye ní, zía ndísiné zíye ndísi méngi moko eyé kéye ndro.

⁴Kací Sílí 'bí 'Dówuro mbá, zí Páwulo ndísi ndéréne ódroné simi 'Díci Kótruro 'bí Yúda e, gámásó'do misi'di bí née ni 'dí'bi do Yúda e kí Gírígi e kfe ní.

⁵Simi bí Síla e kí Timatíyo ogúní gí simi káṅgá bí Makedoníya ní, zí Páwulo í'bí roné mbá ndísi 'dódo ledre gí ro Yésu kí ndísi úku 'dódo a zí Yúda e kídí Yésu ni Kírésito.

⁶Simi bí Yúda e falaní Páwulo kí ndísi úku sínyi ledre gí roa ní, zía ú'bú 'buru gí ro bongó ené kí simi késí zía úku ledre kídí, "Sámasé idí ndá'ba dosé kí rosé. Ledre

amá ndaá lolu sìmì a wá. Gi ona ndéréne 'dá'dá mááyí go ndéré amá zí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní.”

⁷Gi ore zía ólúóguné ótoómo yée sìmì 'Díçí Kótruro ore, zía ndéréne ndíşiné 'be 'bì Titíyo Zúsuto bì ngárá ndaá Yúda wá ní, nì 'yì óto úndru Lomo. 'Be 'bì ené nì gbóo cigí 'Díçí Kótruro ore.

⁸Zí Kírísipo manda 'bì 'Díçí Kótruro 'bì Yúda e kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá ngúnḡu ledre Ngére Yésu. Zí tú'dú 'yì 'bì Koríndo ga bì uwúní ledre née ní kpá ngúnḡu ledre Yésu do ìnyiyé bábátízí yée.

⁹Sìmì ndulú kíé'do, zí Ngére Yésu ódroné zí Páwulo sìmì 'duru kídí, “Ndá éré ngìrì wá. Ídí kpá fú ódro zí 'yì e gí romá, ndá mùkú wá.

¹⁰Mááyí sáká yì, 'yì bì kíé'do káa bì nì útúásá méngì bisinyí ledre kíyì ona ní ndaá 'bì ené wá, gí zía tú'dú 'yì amá e niyí bo sìmì mongú gara ba ona.”

¹¹Nda gí ore zí Páwulo ndíşiné ore kí sìmìbì kíé'do kí yanané, ndíşì 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e.

¹²Sìmì bì otoní Galíyo káa do gávana 'bì káḡá bì Ákaya ní, zí Yúda ga bì ìrì ní kótruroy 'dí'bi Páwulo do ndéré kíe do ngbanga.

¹³Zíye úkuóto ledre ro Páwulo kídí, “O'do ba ndíşì řáḡanga zí 'yì e kídí née ndíşì 'dódo ledre 'bì Lomo. Zía 'dí'bióto yée do m̀sì'di 'bì óto úndru Lomo bì kpí gí zí wo bì 'bì lorú ní.”

¹⁴Sìmì bì Páwulo ayí aka lá gí ro s̀kpì tarané gí ro ódro ní, zí Galíyo úku ledre zí Yúda ga gére née kídí, “Togú o'do ba luyú gáa lá owú ledre cúku'dée, togú mbú mongú bisinyí ledre yá, nì gáa ídí m̀túúásáne zíma índi mbílíma úwú ledre esé.

¹⁵Bì togú yì ené tí lá ledre bì kálasé tarasé gí ro ledre 'bì ódro kí ledre 'bì ìrì e nda kí ledre lorú esé ní, ásé yéme ledre esé ga gére née se. Mándá 'yì 'dèçì ngbanga ledre ga bì kenée née wá.”

¹⁶Nda née ní, zía lágaóyó yée gí do ngbanga gí ore 'dá'ba.

¹⁷Née ní, zíye óyóló'bó royé 'dí'bi ngíti o'do kí ìrìné Soseténe bì nì manda 'Díçí Kótruro 'bì Yúda e ní, ócò a t́ do ngbanga ore. Tí bì mengíní kenée ní, Galíyo somú ené do ledre eyé née wá.

Páwulo nda'balugu roné sìmì Ánatiyoko

¹⁸Páwulo ndíşì sìmì Koríndo kí tú'dú s̀lì e, zía ótoómo 'yì ga bì 'yì lódú kací Yésu ní ndéréne yéme roné gí ro zíne 'dógú bì ndéréne sìmì káḡá bì Súrriya ní. Purisíla e kí Akúwíla 'dijìotoní kóo wo ye. 'Dá'dá gí zíye kí 'dógú bì, zí Páwulo ndéréne ólo doné sìmì gara bì kí ìrìné Kenekaríya ní gí zí ledre bì kóo mocú wo zí Lomo ní.

¹⁹Zíye ndéréóguyé sìmì gara bì Éfeso ní, kídí bì Páwulo ootomo Purisíla e kí Akúwíla ní. Zía ndéréne ódroné kí Yúda e sìmì 'Díçí Kótruro.

- ²⁰Simi bi ɔɔomoni wo kidi yee idini aka ndisi keye ore ki ngbanga sindi kadra ni, zi Pawulo asi ene.
- ²¹Ti la simi bi inyi go gi ro ndere ni, zia mocu eyi kidi, "Togu Lomo ngu ngu go, maayi giri nda'baogu." Nda nee ni, zia inyine 'dogu bi gi simi Efeso ndereokpone.
- ²²Simi bi 'doguoguni bi simi gara bi Kayisariya ni, zia nderene ibi manda zi 'yi ngu ngu ledre 'bi Yesu ga bi simi Yerusaluma ni. Nda gi ore zia ndereokpone simi gara bi Anatiyoko simi Suriya ni.
- ²³Gi do kaci ndisi bi ndisi simi Anatiyoko ni, zi Pawulo inyine gi ore ndere ki gamane kaci bi ga bi koo gama go doye simi kangga ga bi Galatiya ki Pharagayi ni mbá, ki uku ledre bi ni oto 'yi lodu kaci Yesu zaye idye ki roko'buye ni.
- ²⁴Simi sindi kadra ma bi koo nee ni, Yuda ni koo bo ki irine Apolo, arani wo simi gara bi Alakizandariya ogu gi simi Efeso. Ni 'yi bi olo ledre go kingaya, owoyeme ledre gi ro miéke kuru Lomo go bu ni.
- ²⁵'Dodoni koo misi'di 'bi Ngere Yesu go zia, zia ndisine 'dodo ma'di ledre gi ro Yesu ki mongu rokinyi do mimbé'dene do bilama misi'dine, abu owo duu ledre gi ro babatiza 'bi Yiwani.
- ²⁶Zia tonone odroné o'buobu zi 'yi e simi 'Dici Kotruro. Simi bi Purisila e ki Akuwila uwuni ledre bi ndisi 'dodo a ni, zaye 'di'bi wo ndere kie 'be 'bi eye, do uku yeme ledre gi ro misi'di 'bi Yesu zi Apolo.
- ²⁷Simi bi Apolo yeme ledre gi ro zine nderene simi Akaya ni, zi 'yi lodu kaci Yesu ga bi simi Efeso ore ni saka wo eke waraga zi 'yi lodu kaci Yesu ga bi simi Akaya ni kidi idini 'di'bi wo simi sumu. Simi bi ogu iri ni, ni koo mongu saka eyi zi 'yi ga bi ngu nguni ledre 'bi Yesu kpuru gi simi saka eyi 'bi Lomo zaye ni.
- ²⁸Gi zi odro bi tara Apolo ki roko'bune ni, zia 'di'bi ledre gi tara Yuda e dongara tu'du 'yi e, ki ledre bi gi simi miéke kuru Lomo ni, bi 'dodo kidi ma'di, Yesu ni Kiresito ni.

Moko 'bi 'yimikasa~e 19

Pawulo nda'balugu rone simi Efeso

- ¹Simi bi Apolo ni simi gara bi Korindo ni, zi Pawulo 'deci bi ki misi'di bi gi yana ni ndereogune simi Efeso. Zia ogundi ki ngiti geyi 'yi ga bi 'yi lodu kaci Yesu ni iri,
- ²do ndu'yu yee kidi, "Ndikise 'Dowu Lomo go simi bi ngu nguse ledre 'bi Yesu ni?" Zaye ukulugu ledre zia kidi, "Fi, uwuze gbawa ledre kidi 'Dowu Lomo ni bo."
- ³Gi ore, zi Pawulo ndu'yu yee kidi, "Bi kenee ni babatizini see ki babatiza ma wo be 'di?" Zaye ukulugu ledre zia kidi, "Babatiza 'bi Yiwani."
- ⁴Zi Pawulo uku ledre kidi, "Babatiza 'bi Yiwani ni koo babatiza bi zi 'yi e oyolo'bo somu ledre eye ni. Uku koo ledre zi 'yi e kidi, idini ngu ngu ledre 'yi bi ni ogu gi do kaci ne ni, 'yi ma'daa ni Yesu."

- ⁵Simi bi uwúní ledre née kenée ní, do bábátízí yée kí ìrì Ngére Yésu.
- ⁶Nda simi bi Páwulo óto sílíne doyé ní, zí 'Dówú Lomo ógu ndísiné simiyé, do í'bí roko'bu zíye, zíye ndísi ódroyé simi ríkí tara e kpá kí úku 'dódo ledre bi 'Dówú Lomo 'dodo zíye ní.
- ⁷Níyí kóo mbá 'yì e káa zí sokó doa gbre (12) ní.
- ⁸Zí Páwulo ndísi ndéréne ódroné o'buóbù zí 'yì e simi 'Díci Kótruro simi éfé bi kóo ota (3) née mbá. Zí ndísiné úku ledre bi ni 'dí'bi doyé gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo 'dáa ní.
- ⁹Tí lá ngíti géyì 'yì e gí dongaráye doyé orù yí ené mióru ngununí eyé ledre Yésu wá. Tí dongará 'yì e ore zíye ndísiyé úku sínyi ledre gí ro mǐsi'di 'bi Ngére Yésu. Gí ore, zí Páwulo ótoómo yée zí lá 'dí'bi 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní zíye ndísi ódroyé do ledre e kí ndísi 'dódo ledre zíye simi mongú 'díci 'bi ngíti o'do kí ìrìné Tarána.
- ¹⁰Ledre máa née mengi kóo kenée kí simibi gbre gí ro zí Yúda e kí Gírígì ga bi ndísiní ndísi simi kángá bi Ásiya ní úwú ledre gí ro Ngére Yésu.

Bicayi lomo odro zí wotí Sekéva e

- ¹¹Zí Lomo ndísi méngi mingburoko biku'dú ledre e kpurú gí simi Páwulo.
- ¹²Gba mandílì kí bongó bi Páwulo esi roné togú 'di'biní ndéré kée zí 'yì ndíyá e yá, zí ndíyá eyé ndísi úkúne gí royé kpá zí bicayi lomo e ndísi olúoguyé gí simiyé.
- ¹³Ngíti géyì Yúda ga bi ndísiní gámá kí lágaoyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní, ayíní kóo gí ro 'dí'bi ìrì Ngére Yésu ndísiyé lágaoyó bicayi lomo e kée. Zíye úku ledre zí bicayi lomo e kídí, “Máúku zíse, ídíse olúogu 'dá'ba kí ìrì Yésu bi Páwulo ndísi 'dódo ledre gí roa ní.”
- ¹⁴Wotí Sekéva bi manda 'bi 'yì 'dáná éyì ga bi kóo ìnyì doa gbre ní ndísiní kóo méngi ledre née ye.
- ¹⁵Kadra kí' do zí bicayi lomo úkulúgu ledre zíye ya, “Máówo Yésu bú, máówo kpá ledre gí ro Páwulo bú, ásé 'bi esé náambi?”
- ¹⁶Nda née ní, zí o'do bi kí bicayi lomo e siminé ba útú'dí'bi yée tónóne ócò yée zí roko'bu a rómoné gí do 'bi eyé mbá. Zíye údúyé ngásáye gí 'be 'bi ené, kí unú royé, bongó e mbá mǐlóné.
- ¹⁷Simi bi Yúda e kí Gírígì ga bi simi Éfeso ore uwúní ledre née kenée ní, zí ngíri útúne simiyé, zíye ndísiyé óto úndru Ngére Yésu.
- ¹⁸Simi sǐndí kadra née ní, zí tú'dú 'yì ga bi ngununí ledre Yésu go ní óguyé úkuógu bisinyí ledre eyé fúo dongará 'yì e.
- ¹⁹Zí tú'dú 'yì máa yée ga bi 'bi eyé 'yì kágá e ní óguyé kí kágá eyé e do óngbóoyó yée mbá 'dá'ba do komo tú'dú 'yì e. Simi bi oloní késí kágá ga bi ongbóní yée née mbá ní, késí a ni kóo mongúne kíngaya.

20Gi zí kényi née ní, zí ledre 'bi Ngére Yésu ngbóróne, zía báyiné kí roko'buné kíngaya.

21Gi do kací ledre ga bi menginí royé née mbá ní, zí Páwulo yéme ledre gi ro ndéréne simi Yerusaléma kpurú gi simi kángá ga bi Makedoníya kí Ákaya ní. Zía úku ledre yaá, “Gi do kací máogumá íri, Mááyí kpá ndéré simi mongú gara bi Róma ní.”

22Gi ore, zía kása Timatíyo e gbre kí Erésito gi dongará 'yi ené ga bi ndişiní sáká wo ní 'dá'dá simi Makedoníya íri, simi bi ndişí kí owú sílì ngbara simi kángá bi Ásiya ní.

'Yi 'boro e zingini simi Éfeso

23Simi şindí kadra máa bi kóo née ní, zí mongú 'do'dó ídine kíngaya ro 'yi ga bi ngununí ledre Ngére Yésu ní.

24Ngíti 'yi 'boro ni kóo bo kí iriné Dometíriyo ni 'yi yéme lílì 'dící 'bi kára lomo bi kí iriné Aratémisi ní gi simi késí. Moko née ndişí kóo 'di'biogu késí, zí 'yi úcu ga kíngaya.

25Zí Dometíriyo ndóloyóko lafúne e mbá kí ngíti géyi lafúye ga bi ndişiní kpá úcu éyí káa zí 'bi eyé ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Ya'dá e, ówosé bú kídí ndişizé ówo tú'dú késí gi do moko bi ndişizé méngi a ba.

26Cakaba ní, ledre bi 'yi bi Páwulo ba ndişí méngi a ní, lúrúsé go cú kí komosé, úwúsé kpá go cú kí mbílise. 'Di'bi do tú'dú 'yi ga bi simi Éfeso ona kí simi kángá bi Ásiya ní go mbá kí ledre bi yaá lomo ga bi 'yima'dí yemení ye ní, ndaní eyé lomo e wá.

27Bisinyí a, moko ezé bi ndişizé méngi a ba ní iria ni go ógu sínyí. Nda kpá lá dụ wo née wá, tí lá moko utúasá lolu kpá ídí simi 'dící 'bi lomo bi Aratémisi bi 'yi e ndişiní óto úndrua simi kángá bi Ásiya kí do sogo kángá mbá ní wá. Úndru née utúasá lolu ídí zía wá.”

28Simi bi uwúní ledre née kenée ní, zía ónzó komoyé 'duo řifu. Zíye tónóye gbúrógbóye, “Mongú úndru idí idí zí Aratémisi bi 'bi lomo 'bi Éfeso e ní.”

29Kpá lá 'diya née ní, zí ledre née báyiné simi gara ore mbá. Zí 'yi e yóko royé tú'dú tú'dú ndişí méngi ledre ga bi utúasání wá ní kí gbúrógbóye. Zíye útú'dí'bi Gáyosi e kí Arisitáka 'yi 'bi Makedoníya bi ndişiní gámá kí Páwulo e ní do ngásá kíye do mongú bi bi 'yi e ndişiní yóko royé doa ní.

30Páwulo ili kóo go gi ro zíne ndéréne zíye dongará tú'dú 'yi ga gére née íri, tí lá 'yi lódú kací Yésu ootoomóní sílìye gi roa zía ndéréne wá.

31Gba ngíti géyi mingburoko 'yi ga bi ore ní, zaá ezegámá ga mbá, zíye kákasa zía kídí, ndá ndéré do mongú bi bi 'yi e ndişiní yóko royé doa née íri wá.

³²Simi bi kotruní royé niyí nda go lá gbúrógbó faa, yée ga bi niyí kí 'bi eyé, ngíti géyì niyí kí 'bi eyé gí 'dí kerí gí zía tǔ'dú 'yì e owoní eyé sí ledre bi kotruní royé gí roa ní wá.

³³Zí ngíti géyì 'yì e úku ledre kídí Alakizánde ni ne manda 'dá'dá, gí zía bi Yúda e ìtríní wo 'dá'dá ní. Zí Alakizánde méngì kényì kí sǐlǐne zí 'yì e gí ro zíye mǔkúye, gí ro zíne úku yéme ledre née zíye.

³⁴Tí lá simi bi owoní ya Alakizánde ni Yúda ní, zíye gbúrógbóye kí kúrúye kǐé'do kí sǐndí kadra gbre, “Mongú úndru idí idí zí Aratémisi bi 'bi lomo 'bi Éfeso e ní.”

³⁵Odu a, zí 'yì éké ledre 'bi mongú 'yì bi simi gara ore ní ógúné úcuómo tǔ'dú 'yì ga gére née. Zía úku ledre zíye ya, “Lafúma e 'yì 'bi Éfeso e. 'Yì e mbá owoní bú kídí gara bi Éfeso ba ni bi bi ndìsìní bándá 'dǐcǐ 'bi mongú kára lomo Aratémisi doa kí lílìà bi utúogu gí komo ere ní.

³⁶'Yì bi ni kála ledre ba ní ndaá. Bi kenée ní, ndécísé mu ndásé méngì bicayi ledre e wá.

³⁷Dí'biógusé ya'dá ga ba go ngákáne, abú ngakaní eyé éyì gí simi 'dǐcǐ 'bi lomo ezé e wá, uku sinyiní kpá gbawá ledre gí ro kára lomo ezé.

³⁸Togú Dometírìyo e kí 'yì 'bi moko ené e niyí kí ledre kí 'yì yá, mǐngburoko 'yì 'dǐcǐ ngbanga ezé e niyí bo kací sǐlǐ ga bi 'bi 'dǐcǐ ngbanga ní mbá, niyí 'dǐcǐ ngbanga née ye íri.

³⁹Tí lá togú ledre ni bo, wo bi ílisé bi romo gí do wo máa ba ní, niyí ótoyéme a do bi kótruro bi 'yì e ìnyiní za mbá ówo ledre gí roa ní.

⁴⁰Gí do kací ledre bi mengì roné karaba ba ní, 'yì e niyí úku a kídí ndìsìzé gbúrógbó bisinyí gbúrógbó simi gara. Simi ledre née ní, utúasázé úku ma'díi wá gí zía sí ledre bi zía ídíne káa ní ndaá 'bi ené wá.”

⁴¹Gí do kací bi uku ledre káa ní, zía úku ledre zí 'yì ga bi kotruní royé ní zíye báiyiyé.

Moko 'bi 'yìmikása~e 20

Páwulo nderé simi Makedoníya kí Ákaya

¹Simi bi mongú gbúrógbó née ụkú ní, zí Páwulo kákasa kací 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní. Zía úku ledre zíye bi ni óto yée zíye ídíye kí roko'buyé ní. Zía í'bí mandá zíye zía ndéréókpóne simi káṅgá bi Makedoníya ní.

²Zía ndéréne gí do bi ga gére née mbá, ndìsì sáká 'yì e kí ledre bi ni í'bí roko'bu zíye ní, do ndéréókpóne simi káṅgá bi Ákaya,

³kí'dí bi ndìsì íri kí éfé ota (3) ní. Ndìsì kóo ore kí yéme roné gí ro 'dógu bi simi káṅgá bi Súrìya ní. Simi bi owo kídí Yúda e niyí go ndìsì yéme bisinyí ledre gí ro méngì née kǐe ní, zía yéme sómú ledre gí ro ndá'balúgu roné kpurú gí simi Makedoníya.

⁴Zí Sopáta wotí Pírísa bi gi simi gara bi Beréya ní ndéréye kí Páwulo. Niyí kóo kí Arisitáka e kí Sékenduşu niyí 'bi eyé gi simi gara bi Tasaloníka, Gáyo e kí Timatíyo gi simi gara bi Dérebe, Takíka e kí Tarafímo niyí 'bi eyé gi simi káŋgá bi Ásiya ní.

⁵Ya'dá ga gére nderení 'bi eyé kóo sǒngó zée simi gara bi kí iriné Tóra ní.

⁶Tí lá zíze 'dógu 'bi ezé bi gi simi gara bi Phílípoyi gi do kací Ayímbi bi ndişiní ndólo a Ambata bi 'De'dí ndaá ní. Zíze ndíki ze kéye simi Tóra gi do kací sílǐ inyi. Zíze ndíşizé ore kí sílǐ inyi doa gbre (7).

Odu ógu 'bi Páwulo simi Tóra

⁷Simi sílǐ gi do kací Sílǐ 'bi 'Dówúro, zíze kótrú rozé ndíşizé ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu. Zí Páwulo tónóne ódroné zí 'yi e, ódroné, ódroné zaá gi kí yana ndulú, gi zía kílǒndó a née ili go gi ro ndéréókpo.

⁸Tú'dú lámba e niyí kóo bo mindíciye simi 'díci bi o'bórongóní gá do ezené kí'dí bi kotrúze rozé ní.

⁹Phirangá ni kóo bo kí iriné Yutíka ni kóo mindíşiné do subáa kenée, simi bi Páwulo ni nda go fú lá ódro ngbángbáne ní, zí Yutíka tónóne rí'bíne, rí'bíne, odu a rí 'bí 'di'bi wo go, zía ndé'déne kú gi 'dága girí útúne gbú bi. Simi bi şikpiní wo káa ní, uyu yí ené go.

¹⁰Zí Páwulo ndítíoguné útúne doa fáka wo, zía úku ledre ya, “Ndásé ini ini wá, ni go tridri.”

¹¹Nda née ní, zí Páwulo ékílúgu roné 'dága simi 'díci bi gáa niyí simi a ní, zía 'déwe ambata ánu a. Gi do kací ledre née ní, zí Páwulo ódroné zí 'yi e tí má zaá gi kí phiyí. Zía inyiné ótoómo yée zía ndéréne.

¹²Zí ngíti géyi 'yi e 'dí'bi phirangá née ndá'bayé káe 'be tridri zíye nda ídiye kí mongú rokinyi.

Mindéze gi simi Tóra simi Meléto

¹³Nderézé kóo 'dá'dá do bi kuşungba 'dógu bi ndéze simi gara kí iriné Áso, kí'dí bi bi kóo azé ógu 'dí'bi Páwulo doa simi kuşungba ní. Yeme kóo ledre née kenée gi zía nderé kóo íri kí şindíne.

¹⁴Simi bi ndikíze simi Áso ní, zíze 'dí'bi wo kíze simi kuşungba ndéréoguzé simi gara bi Mítuléne ní.

¹⁵Zíze inyíze gi ore simi bi miára a née ndéze simi cúkú bi Kíyo. Gi do kací sílǐ kíé'do zíze 'dógu bi ndéréoguzé simi cúkú bi kí iriné Sámo. Nda káa zí kílǒndó a née, zíze óguzé simi gara bi kí iriné Meléto ní.

¹⁶Páwulo yeme kóo sómú ledre gi ro zíne 'déci bi geré mi'déci gi cigí gara bi Éfeso ní, káa bi née ni sínyi şindí kadra simi káŋgá bi Ásiya ní ke. Nderé kóo 'di'diya gi ro togú ni útúásá yá, zíne ídine simi Yerusaléma simi şindí kadra 'bi Pénítakote.

Páwulo odro kí mingburoko 'yi ga bi 'bi Éfeso ní

- 17Gi sìmì Meléto, zí Páwulo kákasa sìmì Éfeso kací m̀ngburoko 'yì ga bì 'bì 'yì lódù kací Yésu ní.
- 18Sìmì bì oguní ní, zía úku ledre zíye ya, “Ówosé káa zí bì kóo ndìsìzé kése ní bú, gi sìmì mìzefì kadra bì máogù sìmì a sìmì káṅgá bì Ásiya ní.
- 19Mándìsì 'bò'bù romá zí iní komomá ndìsì ídìne trìjì ká ndìsì méngì moko káa zí 'yì 'bì moko 'bì Ngére Yésu ká mbágá t̀'̀d̀'̀d̀ 'do'dó bì mándìsì ndíki yée gi zí bisinyì ledre 'bì Yúda e ní.
- 20Ówosé bú bìlámáne, máotoómo kémbì ledre kí'̀do wo bì nì útúásá sáká sée, sìmì bì mándìsì úku kúrú Lomo zíse ká 'dódo ledre zí t̀'̀d̀'̀d̀ 'yì e kpá ká 'be 'bì esé e ní wá.
- 21Máúku 'dódo go zí Yúda e ká Gírìgì e mbá kídí, idíní óyóló'bó sómù ledre eyé ṅṅṅu ledre Ngére Yésu gi ro zíye óguyé zí Lomo.
- 22” Cakaba ní, kací ìli ledre 'bì 'Dówù Lomo, mááyì go ógù ndéré sìmì Yerusaléma, máówo éyì bì nì méngì roné zíma íri ní wá.
- 23Éyì bì máówo ní, 'Dówù Lomo mada máa go kídí, sìmì m̀ngburoko gara ga bì mááyì ógù sìmìyé ní mbá, sígìnì ká 'do'dó nìyì bo ndìsì sǒngó máa íri.
- 24Tí lá máoto amá ledre trìdrìmá zíma owóowó wá, máìli dùyù méngìónzó ledre bì mándìsì óto komomá gi roa ní ká moko 'bì Ngére Yésu bì 'bì zíma ndìsìmá méngì a, bì nì úku 'dódo bìlámá ledre gi ro sáká éyì 'bì Lomo zí 'yì e ní.
- 25” Mágámá go ká úku ledre gi ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo 'dáa ní zíse mbá. Bì ba ní, máówo go kídí útúásásé lolù lúrú máa ona wá.
- 26Bì kenée ní, máúku zíse ba go wo karaba, togù 'yì luyú ledre go, ledre amá ndaá lolù sìmì a wá.
- 27Gi zía máotoómo amá ká ótrù kodo mìyème ledre bì Lomo yeme go gi rosé ní zíse wá.
- 28Bì kenée ní, ídísé bándá rosé kpá ká kábìrìkì ga bì 'Dówù Lomo 'bì yée zíse ndìsìsè lúrú bì kacíye née ní. Ídísé ídì 'yì lúrú bì kací 'yì ga bì ṅṅṅuní ledre 'bì Lomo go, bì ugú yée ká sáma Wotíne ní.
- 29Máówo bú kídí gi do kacíma ba, ngíti géyì 'yì e nìyì ógù olù dongarásè káa zí máárara e ní, gi ro báyi kábìrìkì ga gére née 'dá'ba.
- 30Sìndì kadra nì ógù ká'dí bì ngíti géyì 'yì e gi dongarásè nìyì ndìsì r̀r̀r̀anga gi ro sínyíónzó sìmì do 'yì lódù kací Yésu gi ro do ndìsìyè lódù kacíye ní.
- 31Gi zí káyì née ní, komosé idí ídì rosé, zíse ndìsìsè sómùndíki ledre ga bì má'dódo yée zíse ká iní komomá trìjì kací kadra e ká ndùlù mbá ká sìmìbi ota ba ní.
- 32” Cakaba máotoómo sée go do sílì Lomo ká ledre 'bì sáká éyì ené bì utúásá go 'bì roko'bù zíse gi ro zíse ndíki úndru 'bì Lomo bì yeme gi ro mìgélé 'yì ené e ní.
- 33Máoto amá 'bù késì, togù mbù dábu ká bongó 'bì 'yì e wá.

³⁴Sée kí rosé ówosé bú, mándíşì kóo méngì moko amá kí sílìma gì ro éyí ga bì ilizé yée ní kí 'yì amá e.

³⁵Má'dódo go zíse sìmì ledre ga bì mbá mándíşì méngì yée ní kídí, méngì moko kí roko'buné kenée nì óto ze zíze sáká 'yì ga bì ngárá roko'buyé ndaá ní kí sómùndíki kúrú Ngére Yésù bì uku ya, 'Rokinyi 'bì 'yì í'bí éyí rómo gì do 'bì 'yì 'dí'bi nzíyi éyí ní.' "

³⁶Sìmì bì Páwulo uku ledre née zíye kenée ní, zíye útúye do ngúrú sındíye bì íni ini zí Lomo.

³⁷Zíye údúyè mbá íni ini kí óto sílíye do go Páwulo fáka wo sìmì bì nìyí í'bí mandá dongaráye kí Páwulo e ní.

³⁸Símikozo 'di'bi kóo yée kíngaya gì zía bì Páwulo uku go zíye kídí utúasání lolú lúrú née wá ní. Nda née ní zíye 'díyíóto wo do bì kuřúngba.

Moko 'bì 'yìmikása~e 21

Mindéré Páwulo sìmì Yerusaléma

¹Gì do kací odu mandá bì í'bízé dongaráze ní, zíze ótoómo yée ndéréze do ékíze sìmì kuřúngba, zíze 'dógù bì geré mbí sìmì cúkú bì Kóso ní. Sìmì bì miárá a née zíze ndéréóguzé sìmì cúkú bì kí ìřinè Róde, nda gì ro zíze ndéréókpóze sìmì cúkú bì Patára ní.

²Gì sìmì Patára, zíze ówo kuřúngba bì ndíşì ndéré sìmì káṅgá bì Foníşiya ní, zíze ékíze sìmì a zía 'dógù ógù zée sága.

³Zíze ndéréze do iní zaá gì do bì bì lurúze nda do cúkú bì Sáyípuroso ní go za mbá, zíze óyó rozé do gbořu a m'dí do anú ndéréze sìmì káṅgá bì Súrìya ní. Zíze ndítíóguzé do gbúróngó sìmì gara bì Táyire do bì bì ìmbíoyóní éyí ga bì kóo sìmì mongú kuřúngba máa née 'dá'ba doa ní.

⁴Zíze ówo ngíti géyì 'yì lódú kací Yésù ore, zíze ndíşizé kéye ore kí sílí ìnyì doa gbre. Sìmì roko'bu 'bì 'Dówù Lomo, zíye úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré sìmì Yerusaléma wá.

⁵Tí lá bì sındí kadra ezé utúasá ní, zíze 'dí'bi m'isi'di ndéréze Yerusaléma. Zí 'yì lódú kací Yésù ga bì ore ní ìnyiyé kí me'beyé e, owù 'bì eyé e mbá, 'díyíóto zée gì sìmì gara gì ore gì kó'dú m'ikavu, kídí bì utúze do ngúrú sındíze kéye bì íni ini zí Lomo ní.

⁶Nda gì ore, zíze í'bí mandá dongaráze, azé 'bì ezé ékí sìmì kuřúngba, zíye ìnyì 'bì eyé yóo ndá'bayé 'be 'bì eyé.

⁷Zíze ìnyizé kí kuřúngba gì sìmì Táyire née ní ndéréze sìmì gara bì kí ìřinè Potolemáyi, kídí bì ndéréze í'bí mandá zí 'yì ga bì 'yì lódú kací Yésù ga bì ore ní, zíze 'dú'duzé ore sílí k'íe'do.

⁸Kílóndó a nées ní, zíze ìnyìzè ndéréóguzé sìmì gara bì Kayisariya ní. Ndisizé kóo ìrì 'be 'bì Phìlìpo bì ndìsì úku kúrú Lomo zí 'yì e ní, nì ngúru 'yì gí dongará 'yì ga bì kóo geléní yée ìnyì doa gbre ní.

⁹Nyì ga niyí kóo bo eso 'dì'biní aka ya'dá e wá, ndìsìní úkutátá ledre bì Lomo ukui'bí tarayé ní zí 'yì e.

¹⁰Gì do kací bì ndìsizé ore go kí sílí nyere ní, zí nébì bì kí ìrìné Ágaba ógùnè gí sìmì káṅgá bì Yúdáyá ní.

¹¹Sìmì bì ogú lúrú zée ní, zía í'dí ká'dá bì gí ro Páwulo ní, ódó sílíne kí sìn'díne kíe, zía ìnyìné úku ledre ya, “Dówú Lomo uku ya, ‘Yúda ga bì sìmì Yerusaléma ní niyí ódó mǐngí ká'dá ba káa, do í'bí wo do sílí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní.’ ”

¹²Sìmì bì uwúzá ledre nées kenée ní, zíze ìnyìzè kí 'yì ga bì ṅuṅuní ledre 'bì Yésu go ní mbá úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré sìmì Yerusaléma wá.

¹³Nda nées ní, zí Páwulo úkulúgu ledre zíze ya, “Éyí bì ndìsìsè ìni ini, zíze ndìsìsè 'dècì mímbe'demá kenée gí roa ní 'dì? Mándá nzíyímá lá dūyú gí ro do ódó máa sìmì Yerusaléma wá, kpá gí ro zíma úyuma írì gí ro ledre Ngére Yésu.”

¹⁴Sìmì bì ṅuṅu ené ledre bì ukuzé zía nées wá ní, zíze ndécì ezé. Zíze lá úku ledre zía ya, “Ídì mu méngì roné kací ìli ledre 'bì Ngére Yésu.”

¹⁵Gì do kací nées ní, zíze ndìsizé ore cúku'dée kí yéme éyí ezé e zíye ídíye nzíyiyé gí ro zíze ndéze sìmì Yerusaléma.

¹⁶Zí ngítì géyì 'yì lódú kací Yésu ga bì sìmì gara bì Kayisariya ní 'díyíóto ógu zée zaá gí 'be 'bì Menasóna, kí'dí bì ilizé ndéré ndìsì ní. Nì 'yì gí sìmì cúkú bì Sáyípuroso ní, nì kurú 'yì lódú kací Yésu kú 'desí.

Páwulo nderé ṅu 'be 'bì Yakóbo

¹⁷Sìmì bì oguzé sìmì Yerusaléma ní, zí 'yì lódú kací Yésu ga bì ìrì ní 'dí'bi zée sìmì sümü bìlámáne kíngaya.

¹⁸Sìmì bì miárá a nées, zí Páwulo 'dí'bi zée zíze ndéze lúrú Yakóbo kí mǐngburoko 'yì ga bì 'yì lódú kací Yésu ní, niyí kóo mbá 'be 'bì ené ore.

¹⁹Zí Páwulo í'bí mandá zíye mbá, zía tónóne líkpí ledre ga bì Lomo mengì yée zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní kpurú gí sìmì moko bì nées mengì ní.

²⁰Sìmì bì uwúní ledre nées ní, zíye mbófo ìrì Lomo. Gí ore, zíye úku ledre zí Páwulo ya, “Lúndu 'bì ené, lúrú káa zí bì tú'dú álifú Yúda e ṅuṅuní ledre 'bì Yésu ní go, ówo kpá káa zí bì ndìsìní í'bí royé lódú lorú 'bì Músa ní bú.

²¹Uwúní ledreyí go kídí ndìsì kóo 'dódo ledre zí Yúda ga bì sìmì káṅgá 'bì 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní ya, ndaní ndìsì lódú kací lorú bì Músa eké ní wá, owú 'bì eyé e ndaní kpá útú ṅbuṅu togú mbú lódú ondú 'bì Yúda e wá.

²²Ma'díi, niyí go ógu úwú a kídí ógu go, azé méngì go 'dì?

- 23** Ba ledre bi ilizé zíyí méngí a ní. Ya'dá e niyí ona eso mocúní éyígo zí Lomo.
- 24** Ídí 'dí'bi yée zíse ndérése méngí ondú bi ndìsì óto 'yì zía ídíne drá ní gí rosé ndro kéye, zíyí í'bí késí gí ro eyí bi niyí 'dáná éyí zí Lomo simi bi niyí ólo doyé ní. Gí ore 'yì e niyí ówo a mbá kídí ábuwá ndìsì yì eyí méngí ledre e kací lorù 'bi Músa, ledre bi ndìsìní líkpí a gí royí ba nda 'bi ené ma'díi wá.
- 25** Tí lá 'yì máa yée ga bi nḡḡuní ledre 'bi Yésu ngárá ndaní Yúda e wá ní, kasazé wáruga go zíye kídí, ndaní ánu éyí miánu bi 'danání lomo ga bi 'yìma'dí yemení ye kí sílíye ní wá. Ndaní ánu esì bi kí sáma siminé ní wá, esì bangá bi kpuḡonyó 'dewení lá goa sáma a loloonzó roné gí simi a wá ní wá, ndaní kpá só'do royé kí 'yì ga bi ofúní aka royé kéye wá ní wá.”
- 26** Zí Páwulo 'dí'bi ya'dá ga gére née kílonzó a née, zíye ndéréye méngí ondú bi ndìsì óto 'yì zía ídíne drá ní gí roné ndro kéye. Nda gí ore zía ndéréne úku 'dódo ledre odu sílí 'bi ondú bi méngí ní kí sḡndí kadra bi niyí 'dáná éyí gí royé simi 'Díçí 'bi Lomo ní.

Yúda e 'di'biní Páwulo simi 'Díçí 'bi Lomo

- 27** Simi bi sílí 'bi ondú bi ñnyí doa gbre ni go gbóo gí ro úkú ní, zí ngíti géyí Yúda e gí simi káḡá bi Ásiya ní lúrúndíki Páwulo simi 'Díçí 'bi Lomo. Zíye óto 'yì e zí mimbé'deyé éšíne ro Páwulo gí ro zíye 'dí'bi wo.
- 28** Zí Yúda ga gére née gbúrógbóye, “Lafúze Isiréle e, sákásé zée. Ba o'do bi ndìsì gámá kí 'dódo bisinyí ledre ro 'yì ezé e kí lorù bi Músa eké ní, kí ledre gí ro bi 'bi Lomo. Cakaba ní, 'di'biogù Gírígí e go síníyónzó do ligá 'Díçí 'bi Lomo bi ngárá lúyú ledre ndaá doa wá ní.”
- 29** Ukuní kóo ledre née kenée gí zía lurúndikiní Páwulo e kí Tarafímo 'yì 'bi Éfeso simi mongú gara, somúní 'bi eyé ya, Páwulo nderé kée go do ligá 'Díçí 'bi Lomo.
- 30** Simi bi 'yì e uwúní ya bisinyí ledre ni go méngí roné do ligá 'Díçí 'bi Lomo 'dáa ní, zíye úduyé ngásáye íri, kací tara misi'di e mbá 'yì e. Zíye 'dí'bi Páwulo óyoógu wo 'dá'ba gí do ligá 'Díçí 'bi Lomo, geré zíye 'dútù mbotù e mbá.
- 31** Simi bi tú'dú 'yì ga gére née ayíní go gí ro úfu Páwulo ní, zí sanda ógúné zí mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma e kídí, bisinyí ledre ni go méngí roné simi Yerusaléma, gara 'dáa.
- 32** Zí mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma née geré 'dí'bi asikíri e 'diya ndéréye íri. Simi bi 'yì e lurúndikiní wo kí asikíri ené e ní, zíye ótoómo kí ócò Páwulo.
- 33** Zí mongú manda 'bi asikíri e née ógúné zí Páwulo, do 'dí'bi wo. Zía úku ledre zí 'yì ené e kídí idíní ódó wo kí ká'dá késí e gbre. Gí ore zía ndúndu'yú ya, “O'do máa ba 'bi ené náambi, éyí bi méngí ní 'di?”
- 34** Zí ngíti géyí 'yì e gí dongará tú'dú 'yì ga gére née ndísiyé gbúrógbóye kí ledre kíé'do, ngíti géyí gburogbóní 'bi eyé kí ngíti ledre kpí. Gí zí ledre ga bi faa née ní, mongú manda 'bi asikíri ga gére utúasá ówo mbigí ma'díi sí ledre bi méngí roné ní

wá. Zíá úku ledre zí 'yì ené e kídí, idíní mu 'dí'bi Páwulo ndéré kíe do bi eyé 'bì asikíri e.

³⁵Simì bì Páwulo nderéoguní do bi bì gí ro zíye ékí ókpóye simì 'díjí bì o'bóní wo do ezené ní, zí asikíri ga gére nées ìmbí wo gí zía roko'bu 'bì okó bì kóo tú'dú 'yì ga gére nées ndìshìní ógù kíe ní ofù go.

³⁶Zí tú'dú 'yì ga gére nées ìnyiyé lódú wo kí ndìshì gbúrógbóye ya, “Úfusé wo miúfu.”

Páwulo odro zí tú'dú 'yì ga gére nées

³⁷Simì bì asikíri niyí go gbóo gí ro ógù kí Páwulo do bi eyé 'bì asikíri e ní, zía úku ledre zí mongú manda 'bì asikíri e nées kídí, “Máútúásá go úku ledre ba zíyì?” Zía úkulúgu ledre zí Páwulo kídí, “Úku tara Gírìgì bú?”

³⁸Bì kenée ní, ndá 'bì eyí 'yì 'bì Ízibiti bì kóo 'dí'bi do okó álifú eso do ólú kíye simì súwú ní wá?”

³⁹Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí yí amá Yúda, arání máa simì gara bì Tarasísi simì Silísiya ní, 'yì gí simì gara bì kí ledrené owóowó ní. Mándéndì romá gí ro zíyì í'bì mìsi'di zíma ódromá kí 'yì ga ba.”

⁴⁰Simì bì mongú manda nées i'bì mìsi'di zía ní, zí Páwulo tóroné 'dága méngì kéyì zí 'yì e kí sílìne gí ro zíye mùkúye. Simì bì mùkúní ní, zí Páwulo úku ledre zíye kí tara Aramáyika.

Moko 'bì 'yìmíkása~e 22

¹ Owú 'bì babá e kí babá e, ídísé índi mbílìse úwú ledre bì mááyí úku a zíse ba.”

²Simì bì uwúní kídí ndìshì ódro zíye kí tara Aramáyika ní, zíye mùkúye 'duo síí. Gí ore, zí Páwulo úku ledre zíye kídí,

³ Mááyí yí amá Yúda, arání máa simì gara bì Tarasísi simì Silísiya ní, tí lá mángbóró simì Yerusaléma ona. Gamaléle 'dodo kóo ledre gí ro lorù 'bì bulúnduzé e go zíma bìlámáne kíngaya, zíma í'bì romá karaba méngì ledre 'bì Lomo kí roko'bumá kpá cé káa zí se ní.

⁴Mándìshì kóo 'dó'do 'yì ga bì ndìshìní lódú kací Mìsi'di 'bì Yésu ní, kí úfu yée, kpá kí ódó ya'dá e kí kará e ónzó yée simì sígìni.

⁵Mongú 'yì 'dáná éyì kí mìngburoko 'yì lúru bì simì ledre ga bì simì gara ona ní, niyí ngúngu ledre bì mááyí úku a zíse ba ya ni ma'díi. I'bíní wáraga bì ekéní zí lafúma Yúda ga bì simì Damásika ní zíma 'dí'bi a ndéré kíe gí ro 'dí'bi 'yì lódú kací Yésu máa yée ga bì íri ní, ógù kíye simì Yerusaléma gí ro do 'dó'do yée.

Mìsi'di bì Páwulo oyólo'bó sómú ledre ené doa ní

⁶ Káa zí bì mándéréogù go gbóo kí Damásika ní, kí yana kadra, zí mongú bimíonngó óngóne gí komo ere cigíma gbaá.

- ⁷Zíma útúma bi, nda née ní zíma úwú kúrú 'yì kí úku ledre zíma kídí, 'Sáwulo, Sáwulo, Éyì bì ndìsì 'dó'do máa gì roa kenée ní 'di?'
- ⁸" Zíma ndúndu'yú kídí, 'Áyí náambi Ngére?' "Zíma úkulúgu ledre zíma kídí, 'Née máa Yésu, 'yì 'bì Nazeréta bì ndìsì 'dó'do wo ní.'
- ⁹'Yì ga bì kóo azé kéye ní lurúndikiní 'bì eyé lá bimíòngó, uwú 'di'biní eyé kúrú 'yì bì ndìsì ódro zíma ba wá.
- ¹⁰" Zíma ndúndu'yú kídí, 'Máídí méngì 'di Ngére?' "Zí Ngére úku ledre zíma kídí, 'Ínyìògù mu 'dága zíyì ndéréyì sìmì Damásika. Nìyì úku 'dódo ledre ga bì Lomo ili yée zíyì méngì a ní zíyì íri.'¹¹Gì ore, zí komomá 'dùtùné gì zí mongù bimíòngó bì utú komomá ní. Zí 'yì amá ga bì kóo azé kéye ní 'dí'bi sílìma kókó máa ndéré kíma sìmì Damásika.
- ¹²" Zí ngítì o'do kí ìrìné Ananíya ógùné lúru máa. Nì 'yì bì ndìsì óto úndru Lomo kí ndìsì lódù kací lorù ezé ní. Yúda ga bì sìmì Damásika ní ndìsìní óto dokuwu a kíngaya.
- ¹³Zíma ógùné tóroné cigíma, zíma úku ledre ya, 'Lúndu 'bì ené e Sáwulo, komoyí idí mu líkpí, zíyì lúru bì.' Geré sìmì sùndí kadra née ní, zí komomá líkpíne, zíma lúru ndíki wo.
- ¹⁴" Nda née ní, zíma úku ledre zíma ya, 'Lomo 'bì bulúnduzé e gelé yì go zíyì ówo ìli ledre ené, zíyì lúru 'Yì bì ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, zíyì úwú ledre cù gì taraa kí mbílíyì.
- ¹⁵Áyí idí 'yì bì nì ndìsì úku 'dódo ledre ga bì lúru yée kí komoyí kí yée ga bì úwú yée gì roa ní zí 'yì e mbá.
- ¹⁶Éyì bì ndìsì sòngó a ní 'di? Ínyìògù mu 'dága, do bábátízí yì, zíyì ìni ini kí ìrì Yésu nì lúguoyó lúyú ledre eyì 'dá'ba.'
- ¹⁷" Sìmì bì mándá'balúgu romá sìmì Yerusaléma ndìsímá ìni ini zí Lomo sìmì 'Dìcì 'bì Lomo zí Ngére Yésu 'dódo roné zíma.
- ¹⁸Zíma úku ledre zíma ya, 'Dì'diya. Ídì mu geré ólúògù gì sìmì Yerusaléma gì ona 'dá'ba, gì zíma 'yì e utúasání eyé ngùngu ledre bì áyì úku a gì romá ní wá.'
- ¹⁹" Zíma úkulúgu ledre zíma kídí, 'Ngére, 'yì ga gére née owoní bú kídí mándìsì kóo tátá kí 'dí'bi 'yì e gì sìmì 'Dìcì Kótruro kí ndìsì ócò 'yì ga bì ngunguní ledre eyì go ní.
- ²⁰Sìmì bì kóo nìyì úfu Sitifáno 'yì eyì bì ndìsì úku ledre gì royí ní, mááyí kóo bo ìri ndìsì ngùngu ledre miúfu a kí ndìsì lúru bì kací bongó 'bì 'yì ga bì ufuní wo ní.'
- ²¹" Zí Ngére úku ledre zíma kídí, 'Ndéré mu, Mááyí kása óyó yì gì ona 'dá'ba gbála zí 'yì ga bì ngará ndaní Yúda e wá ní.' "

Páwulo nì 'yì 'bì Róma

²²Zí túbù 'yì ga gére née ndìsìyé úwú ledre née tí kenée e, lá sìmì bì Páwulo ukuogu ledre gí ro 'yì ga bì ngàrá ndaní Yúda e wá ní, zí ledre née útúne sìmìyé 'duo vuu zíye tónóye gbúrógbóye kí kúrúye 'dága, “Úfusé wo miúfu. Utúasá zía ídíne trídri wá.”

²³Káa zí bì kóo niyí ndìsì gbúrógbó kí láláoyó bongó gí royé úcúoyó a, kí ndìsì óyu 'buru sìmì síli ní,

²⁴zì mongú manda 'bì asikíri ga gére née úku ledre zì asikíri ené e idíní 'dí'bi Páwulo ndéré kíe do bi eyé 'bì asikíri e. Zía úku ledre idíní ócò wo gí ro zía úku 'dódo sí ledre bì 'yì e ndìsìní gbúrógbó doa kenée gí roa ní.

²⁵Tí lá sìmì bì odóonzóní wo go bi kenée gí ro do ócò wo ní, zì Páwulo úku ledre zì mongú 'yì 'bì asikíri e bì kóo mitóroné ore ní kídí, “Nì miútúasáne zíse ócò 'yì 'bì Róma bì 'decìní aka ngbanga a do ówo lúyú ledre ené wá ní?”

²⁶Sìmì bì mongú 'yì 'bì asikíri e née uwú ledre née kenée ní, zía ndéréne ndú'yú mongú manda 'bì asikíri e née kídí, “Áyí méngì go 'di? O'do ba ni yí ené 'yì 'bì Róma.”

²⁷Zì mongú manda née ndéréne ndú'yú Páwulo, “Ídí aka úku a zíma, ma'díi áyí 'yì 'bì Róma?” Zì Páwulo úkulúgu ledre zía ya, “Í, mááyí 'yì 'bì Róma.”

²⁸Gí ore, zì mongú manda 'bì asikíri e née úku ledre kídí, “Máí'bí kóo mongú késí gí ro zíma ídíma 'yì 'bì Róma.” Zì Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Arání 'bì eyé máa kú 'yì 'bì Róma.”

²⁹Geré zì 'yì ga bì kóo niyí gí ro ndú'yú Páwulo ní, ígí royé gí roa. Zì ngírì útúne sìmì mongú manda 'bì asikíri ga gére née sìmì bì owo kídí née odó Páwulo bì ni 'yì 'bì Róma ní go kí ká'dá késí e ní.

'Dí'bioguní Páwulo do ngbanga

³⁰Sìmì bì bi arálo'bó roné ní, zì mongú manda 'bì asikíri ga gére née áyíne fú lá gí ro zíne ówo sí ledre bì Yúda e ndìsìní í'bí ngbángá Páwulo gí roa ní. Zía líkpí ká'dá késí gí ro Páwulo, zía úku ledre zì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e ní kí m̀ngburoko 'yì 'decì ngbanga e yóko royé. Gí ore zía 'dí'biogun Páwulo, zì Páwulo tóroné kó'dúye.

Moko 'bì 'yìmikása~e 23

¹Zì Páwulo lúru bì mbí komo m̀ngburoko 'yì 'decì ngbanga ga gére née, zía úku ledre zíye kídí, “Lafúma e Yúda e, gí karaba m̀m̀ngìónzó moko amá go zì Lomo bilámáne, máówo amá éyí bì m̀m̀ngì wo ni bisinyí ní wá.”

²Gí zì ledre bì uku kenée ní, zì mongú 'yì 'dáná éyí, Ananíya úku ledre zì 'yì ga bì toroní gbóo cígí Páwulo ní kídí, idíní óngbo tara a.

³Zì Páwulo úku ledre zía kídí, “Lomo ni 'dó'do yíi bì lóndo royí ya née ni 'yì lódú kací loru ní. Ndìsì 'decì ngbanga romá née kací loru, zíyí tóroyí 'déwe loru ya idíní ócò máa.”

⁴Zí 'yì ga bì kóo toroní gbóo cigí Páwulo ní úku ledre zía kídí, “Ngirì mengì yìi kí úku ledre zì mongú 'yì 'dáná éyì 'bì Lomo wá gì zì 'dì?”

⁵Zí Páwulo úkulúgu ledre zíye kídí, “Owù 'bì babá e, máówo amá bì ya née mongú 'yì 'dáná éyì ní wá. Nì miékéne kídí, ‘Ndá úku tara sinyí ro ngére bì nì do 'yì eyì e ní wá.’ ”

⁶Sìmi bì Páwulo owo kídí ngíti géyì 'yì e gì dongaráye niyí Sadukáyo, ngíti géyì 'bì eyé Farusáyo ní, zía úku ledre kí kúrúne 'dága do ngbanga ore kídí, “Lafúma e Yúda e, mááyí owù Farusáyo, babá nì kpá Farusáyo. 'Dì'bioguní máa do ngbanga ona gì zía bì máóto komomá kídí 'yì ga bì uyuní go ní niyí karanée úrú gì sìmi umbu ní.”

⁷Sìmi bì Páwulo uku ledre née kenée ní, zì Farusáyo e kí Sadukáyo e tónóye ófúye. Nda née ní, zì kótruro ifi roné.

⁸Sadukáyo e ngununí eyé bì ya 'yì nì úrú gì sìmi umbu bú ní wá, ngununí eyé kpá bì ya maláyika e kí lomo e niyí bo ní wá. Tí lá Farusáyo e ngununí 'bì eyé ledre ga gére née ye ota cé.

⁹Gì ore tonóní nda go gbúrógbó eyé 'dága, zì ngíti géyì 'yì 'dódo lorù ga bì 'bì eyé 'yì 'bì Farusáyo e ní tóroyé 'dága íti kangú o'buó'bu kídí, “Owozé ezé lúyú ledre ro o'do ba wá. Ambí owone, maláyika e, ngíti géyì yá lomo e ukuní ledre go zía?”

¹⁰Zí kangú née ólúne sìmi miólúmbírí. Zí ngirì útúne sìmi mongú manda 'bì asikíri e ba kídí, niyí go ógù lófo báyi Páwulo nzénzéré. Zía úku ledre zì asikíri ené e kídí idíní ndéré 'dí'bíóyó Páwulo gì dongaráye girí kí cóngó ro ógù kíe do bi eyé 'bì asikíri e yáa.

¹¹Kí ndulù a née, zì Ngére Yésù ógù tóroné cigí Páwulo, zía úku ledre zía ya, “Ndá éré ngirì wá, úku ledre gì romá go zì 'yì e sìmi Yerusaléma, ídí méngì a kpá cé kenée sìmi mongú gara bì Róma ní.”

Yúda e yemení royé gì ro úfu Páwulo

¹²Kí phiyí née ní, zì ngíti géyì Yúda e kótruro royé yéme ledre gì ro úfu Páwulo. Zíye lólóbù kídí, yéé utúasání ánu éyì togú mbú éwé éyì wá, 'búó togú yéé ufuní Páwulo go.

¹³'Yì ga bì kóo kotruní royé ndro yéme ledre née ní romoní kóo gì do cí gbre go.

¹⁴Gì ore, zíye ndéréye úku ledre ba zì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kí mingburoko 'yì 'bì Yúda e ní kídí, “Lobúzé lóbù go ya, utúasázé ánu éyì togú mbú éwé éyì wá, 'búó togú ufuzé Páwulo go.

¹⁵Bì go kenée ní, ili go yìi kí mingburoko 'yì 'dècì ngbanga eyì e zíse kákasa zì mongú manda 'bì asikíri 'bì Róma née, lóndo wo idí ógù kí Páwulo zíse, ílisé ówo mbigí ledre gì roa. Azé ídí nzíyízé gì ro úfu wo 'dá'dá gì zía kí óguné ona.”

16Tí lá simi bi wotí lémí a uwú ledre bi yemení née ní, zía ndéréne úku ledre zí Páwulo simi bi bi ni doa, bi 'bi asikíri e ní.

17Née ní, zí Páwulo ndólo ngúru mongú 'yí 'bi asikíri e úku ledre zía ya, “Dí'bi phirangá ba ndéré kíe zí mongú manda esé, ledre ni bo taraa ili úku a zía.”

18Zía 'dí'bi phirangá née ndéré kíe zí mongú manda eyé. Zía úku ledre zí mongú 'yí 'bi asikíri e née ya, “Páwulo bi simi sígini ona ba kakasa kacíma, zía úku ledre zíma ya máídí ógu kí phirangá ba zíyí, gí zía ledre ni bo taraa ili úku a zíyí.”

19Zí mongú manda 'bi asikíri e née 'dí'bi sílì phirangá née, zíye ólúóguyé kíe 'dí sogo, zía ndú'yú wo ya, “Ledre bi ili úku a zíma ní ledre 'di?”

20Zía úkulúgu ledre zía kídí, “Mingburoko 'yí 'dècì ngbanga 'bi Yúda e yemení ledre go gí ro zíyí 'dí'biógu Páwulo zíye kílonódó, ya kídí yéé iliní ówo mbigí ledre gí roa.

21Ndá 'bi eyí úwú ledre eyé née wá. Gí zía 'yí e yemení royé go rómo gí do 'yí e cí gbre míló'boyé sóngó wo. Lobúní lóbú go kídí, yéé utúasání ánu éyí togú mbú éwé éyí wá 'búó togú yéé ufuní Páwulo go. Niyí cakaba go nzíyiyé gí ro zíye sóngó ledre bi ni ógu gí tarayí ní.”

22Zí mongú manda 'bi asikíri e née úku ledre zía ya, “Ndá úku a zí ngíti 'yí kídí née uku'dodo ledre née go zíma ní wá.”

Asikíri e 'diyítoní Páwulo simi Kayisariya

23Nda née ní, zí mongú manda 'bi asikíri e née ndólo mongú 'yí 'bi asikíri ené e gbre, zía úku ledre zíye ya, “Ídísé yéme asikíri e míya gbre, 'yí ícì okó kí Usáni e cí ota doa sokó ndro kí ya'dá e míya gbre mbá kí phala do sílìye, zíse ndérése kéye simi gara bi Kayisariya ní kí ndulú ba simi sındí kadra inyi doa eso.

24Zíse 'dí'biógu usáni gí ro zí Páwulo ndéréne kíe. Zí komosé ídine roa gí ro zíse ógusé kíe kí sanáne filo 'be gávana Fílekisi.”

25Zí mongú manda 'bi asikíri e éké wáraga.

26Mandá eyí. Maa Kíládiyo Lísíya, máéké ledre ba máa zíyí gávana Fílekisi.

27Yúda e 'di'biní o'do ba áyíye go gí ro úfu wo, tí lá zíma ógumá kí asikíri amá e yómo wo gí zíye, gí zía máúwú ledre gí roa kídí ni 'yí 'bi Róma.

28Máíli kóo gí ro zíma ówo éyí bi ndişiní í'bí ngbángá a gí roa ní. Zíma 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú mingburoko 'yí 'dècì ngbanga e.

29Zíma ówo a kídí luyú ené ledre bi ni útúásá do úfu wo togú mbú do óto wo simi sígini gí roa ní wá. Ledre bi uku otoní roa ní, yí ené ledre lorú eyé 'bi Yúda e.

30Simi bi máúwú ya yemení ledre go gí ro úfu wo ní, geré zíma kása wo zíyí íri. Máúku ledre go zí 'yí ga bi uku otoní ledre roa ní, idíní ndéré úku ledre ga gére née kó'dúyí íri.

³¹Gi ore née ní, zí asikíri ga gére née méngi a tí káa zí bi manda eyé uku ní. Zíye 'dí'bi Páwulo kí ndulú née ndéréóguyé gi simi gara bi Anitipatirísi ní.

³²Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí asikíri máa yée ga bi nderéní 'bi eyé kí sɔ́ndíye ní ndá'balúgu royé do bi eyé 'bi asikíri e bi simi Yerusaléma ní. Zíye ga bi nderéní 'bi eyé kí usáni ní ókpóye kí Páwulo.

³³Simi bi asikíri ga bi 'diyìotoní Páwulo oguní simi Kayisariya ní, zíye í'bí wáraga bi mongú manda eyé eké zí gávana ní, do ótoómo Páwulo do sílì a.

³⁴Zí gávana ólo wáraga née, zíá ndú'yú Páwulo kídí, “Ógù gi simi káṅgá máa wo be 'di?” Zí Páwulo úkulúgu ledre zíá kídí, “Gi simi Silísiya.”

³⁵Gi ore, zí gávana úku ledre kídí, “Mááyí úwú ledre gi royí simi bi 'yi ga bi i'bíni ngbángáyí ní oguní go ní.” Zíá úku ledre kídí Páwulo idí ídí mibándáne simi mongú 'be 'bi ngére Eróde.

Moko 'bi 'yimikása~e 24

Páwulo do ngbanga kó'dú Fílekisi

¹Kací ledre née méngi lá sílì ìnyì, zí mongú 'yi 'dáná éyí, Ananíya ìnyiyé kí ngíti géyí mɔ́ngburoko 'yi e nda kí ngíti o'do bi owo ofu lorù go ní kí ìrìné Tetúlù ndéréye simi gara bi Kayisariya ní kí ledre eyé bi uku otoní ro Páwulo ní, óto a kó'dú gávana.

²Simi bi ndolo oguní Páwulo ní, zí Tetúlù tónóne óto ledre ené e kó'dú Fílekisi káa zí ba, “Mongú 'yi, tú'dú simibi bi méngizé sí sílìyì ní oto zée go zí ndísi ezé ídine bilámáne. Komokenzì eyí bi 'bi ótoyéme ledre oyólo'bó toso ledre go zíye ídiye bilámáye simi káṅgá ba.

³Bi kenée ní, mongú 'yi Fílekisi, azé kí mongú rokinyi kí ndísi í'bilúgu mbófo éyí zíyì kací ledre bi méngi yée zíze do tú'dú mɔ́si'di e do bi e mbá ní.

⁴Tí lá káa bi mááyí 'dí'bióonzó sɔ́ndí kadra eyí, mándéndí romá zíyì gi ro zíyì índi mbílìyì úwú owú gbùgbù ledre bi tarazé ba.

⁵” Owozé go, o'do ba ni 'yi méngi bisinyí ledre. Ndísi ési mimbé'de kési simi Yúda e zíye ndísi ìnyiyé kí okó do sogo káṅgá ba mbá ne. Ni kpá ne manda 'bi 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu 'yi 'bi Nazeréta ní.

⁶Ayí go kpá íngbí roné óto 'Díci 'bi Lomo káa do bi lúyú ledre. Gi zí keyì née zíze 'dí'bi wo.

⁷Tí lá zí Lisiya bi manda 'bi asikíri 'bi Róma e ní óguné kí asikíri ené e do 'dí'bíoyó wo gi zíze kí cóngó ro.

⁸Togú ndú'yú wo ní, áyí útúásá ówo a kídí ledre ga bi ukuzé yée gi roa ba ní, niyí mbá ma'díi ledre e.”

⁹Zí Yúda ga bi kóo ore ní ngúngu a kídí, ledre ga gére née niyí mbá ma'díi.

Páwulo uku yomo roné kó'dú Fílekisi

- 10** Sìmì bì gávana ndolo Páwulo gì ro úwú ledre gì tara a ní, zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, máówo bú kídí 'dècì ngbanga go kí tǔ'dú sìmìbì e sìmì káṅgá 'bì Yúda e ona. Bì kenée ní, mááyí kí rokinyi gì ro zíma úku ledre gì romá gì 'dáa kó'dúyì ona.
- 11** Káa zí bì ówo bú kí royí ní, sǐlì okpó aka sokó doa gbre (12) sìmì bì mándéré ìni ìni zí Lomo sìmì Yerusaléma ní wá.
- 12** Yúda e ogú ndikiní eyé máa kí ítí kangú kí 'yì e sìmì 'Díçì 'bì Lomo wá. Gbawá kí ésì ledre sìmì 'yì e sìmì 'Díçì Kótruro e togú mbú do ngítì bì kpí sìmì Yerusaléma ona ní kpá wá.
- 13** Bì kenée ní, utúasání eyé 'dódo ma'díi ledre máa bì nì 'dódo ledre bì ndìshíní úkuóto a romá née wá.
- 14** ” Ledre bì mááyí ṅgúnṅu a zýyì ní nì, Mándíshì óto úndru Lomo 'bì bulúnduzé e kí ndíshì lódú Mìsì'dì 'bì Ngére Yésu bì Yúda e ukuní kídí nì bìcayiné ní. Mánṅúnṅu zaá ledre ga bì utúasání kací lorù 'bì Músa ní, kí yée ga bì miékéye sìmì búkù 'bì nébì e ní mbá.
- 15** Mááyí kí óto komo ro Lomo cé káa zí 'bì Farúsáyo e bì kídí Lomo nì karanée úru 'yì e mbá gì sìmì umbu, bìlámáye kí bisinyíye ní.
- 16** Gì zí kényì née ní, zíma í'bì romá ndíshì méngì ledre bì ma'díi do komo Lomo kpá kí 'yìma'dí e ní.
- 17** ” Gì do kací tǔ'dú sìmìbì bì ngárá mándá sìmì Yerusaléma wá ní, mándéré kóo ìrì kí késì zí 'yì amá e, sáká éyì zí 'yì lerí e nda kí 'dáná éyì e zí Lomo.
- 18** Sìmì sìnḍí kadra bì kóo mándíshì méngì ondú bì nì óto 'yì zía ídíne drá ní, zýye ogú ndíki máa do ligá 'Díçì 'bì Lomo kí méngì a. Ndazé kóo ìrì tǔ'dú wá, ledre bì zía ídíne bisinyíne ní ndaá kpá wá.
- 19** Tí lá ngítì géyì Yúda ga bì ogúní gì sìmì káṅgá 'bì Ásiya ní niyí kóo ore. Utúasá kóo miútúásá zýye óguyé kó'dúyì ona í'bì ngbángáma togú ledre nì tarayé romá yá.
- 20** Togú mbú yée ga bì niyí ona ba, idíní úku 'dódo lúyú ledre bì owoní romá sìmì bì 'dì'bioguní máa kó'dú mǐngburoko 'yì 'dècì ngbanga e ní.
- 21** Odú ledre bì máúku ní dǔdú kǐé'do sìmì bì mááyí mítóromá kó'dúye ní yaá, “Dì'bioguní máa karaba do ngbanga ona ba gì zía bì mánṅúnṅu kídí Lomo nì karanée úru 'yì e gì sìmì umbu ní.”
- 22** Gì ore, Fílekisi bì owoyeme ledre gì ro Mìsì'dì 'bì Ngére Yésu bú ní, zía úcúómo Páwulo e kí 'yì ga bì ukuotoní ledre roa ní kídí idíní múkú. Zía úku ledre zýye kídí, “Sìmì bì Lìshíya mongú manda 'bì asikíri 'bì Róma e nì ógú ní, mááyí ógú úku ledre sìmì ledre esé née.”

²³Zíá úku ledre zí mongú 'yì 'bì asikíri bì ndìsì lúru kací Páwulo káa bì nì ngásá ní kídí, idí idí mibándáne, tí lá idíní ootomo owù bifúó zía ídíne kí ro doné kí ezegámága, ga bì ndìsìní sáká wo kí éyí ga bì ili yée ní.

Páwulo lìkpí ledre Yésu zí Fílekisi e kí Durusíla

²⁴Gì do kací sílí cúku'dée, zí Fílekisi kí me'bené Durusíla, bì nì 'yì 'bì Yúda ní ndéréye do bi bì ndìsìní bándá Páwulo doa ní. Zí Fílekisi kákasa kací Páwulo gí ro zíye úwú ledre ngúngu ledre Kírésito Yésu gí tara a.

²⁵Tí lá bì Páwulo odro aka lá gí ro éyí bì 'yì nì méngì a zía óto Lomo kí rokinyi, bándá ro'yì kí ledre 'bì sìnđí kadra 'bì 'dəcì ngbanga ní, zí ngìrì útúne sìmì Fílekisi zía úku ledre kídí, “Cakaba ba ní asá go ore. Mááyí ndólo yì togú máówo bifúó go ní.”

²⁶Sìmì sìnđí kadra bì kèyì kèrì née, Fílekisi oto kóo komoné kídí Páwulo nì úgú komoné kí kèsí. Née sí ledre bì kóo ndìsì kákasa kací Páwulo kpurú kpurú zíye ndìsì ódroyé kéne ní.

²⁷Gì do kací sìmìbi gbre, zí Porúkìyo Fésito ógùnè káa do gávana do bi kací Fílekisi. Tí lá gí zía bì Fílekisi ili zí Yúda e ídíye kí rokinyi gí zíne ní, zía ótoómo Páwulo zía ídíne sìmì sígìnì.

Moko 'bì 'yìmikása~e 25

Páwulo úku yómo roné kó'dú Fésito

¹Sílí ota (3) gí do kací bì Fésito ogù káa do gávana 'bì kàngá née ní ní, zía ìnyìnè gí sìmì gara bì Kayisariya ndéréne sìmì Yerusaléma,

²kídí bì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyí e kí mngburoko 'yì 'bì Yúda e oguní kí ledre bì ukuotoní ro Páwulo ní. Zíye úku ledre zí Fésito,

³gí ro zía sáká yée 'dí'biógu Páwulo zíye sìmì Yerusaléma kí sómú ledre bì gí ro zíye sòngó wo do mìsi'di gí ro zíye úfu wo ní.

⁴Zí Fésito úkulúgu ledre zíye kídí, “Páwulo nì mibándáne sìmì sígìnì sìmì gara bì Kayisariya, máa kí romá mááyí ógu ndá'balúgu romá íri do sílí ga ba.

⁵Idízé ndéré kí ngíti géyì manda esé e sìmì Kayisariya zíye í'bì ngbàngá Páwulo íri togú luyú tí ledre go yá.”

⁶Gì do kací née ní zí Fésito ndìsìnè kíye ore éyí 'bì sílí ìnyì doa ota (8) togú mbú sokó (10) yá, zía ìnyì ndá'balúgu roné sìmì Kayisariya. Sìmì bì miárá née zía ndéréne do bi bì ndìsì úku ngbanga doa ní, zía úku ledre ya idíní ógu kí Páwulo.

⁷Sìmì bì Páwulo ogù ní, zí Yúda ga bì oguní gí sìmì Yerusaléma ní tónóye úkuoto mngburoko ledre máa yée ga bì utúasání úku 'dódo ma'díi ledre ga gére wá ní ro Páwulo.

⁸Tí lá zí Páwulo úku yómo roné kídí, “Máméngì amá bisinyí ledre kí lorù 'bì Yúda e wá, togú mbú ro 'Dícì 'bì Lomo kí Káyísara kpá wá.”

⁹Tí lá gí zía bî Fésito ili zí ledre ené émené ro Yúda e ní, zía ndú'yú Páwulo kídí, “Útúásá go ndéré sîmî Yerusaléma gî ro do 'déci ngbanga eyí kó'dúma írî?”

¹⁰Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Mátóro ba do bî bî Káyísara ndîsî 'déci ngbanga doa ní, nî bilámáne do 'déci ngbanga romá ona. Máméngî amá bisinyí ledre zí Yúda e kîé'do káa wá, káa zí bî yî ówoyéme bú bilámá née ní.

¹¹Togú máídí bisinyí 'yî bî máméngî ledre bî nî útúásá gî ro do úfu máa ní, káa bî máígí romá gî zía wá. Tí lá togú ledre bî ukuotoní romá née nda 'bî ené ma'díi wá, 'yî bî nî í'bí máa zíye gî ro do úfu máa ní ndaá 'bî ené wá. Nî bilámáne zí Káyísara 'déci ngbangamá ne.”

¹²Gî ore, sîmî bî Fésito lurúní bî sîmî ledre née kí mîngburoko 'yî 'déci ngbanga ené e ní, zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, “Káa zí bî úku go kídí née nî ndéré kí ledre ené zí Káyísara 'déci ngbangané ne ní, áyí go ógu ndéré kí ledre eyí 'dá'dá kó'dú Káyísara.”

'Dî'bioguní Páwulo kó'dú Agurípa e kí Būruníke

¹³Gî do kací owú sîlî cúku'dée, zí ngére bî Agurípa kí lémíné Būruníke ní óguyé ngu sîmî Kayisaríya gî ro 'dí'bi Fésito sîmî sūmū.

¹⁴Gî do kací bî ndîşíní ore kí sîlî cúku'dée ní, zí Fésito úku yéme ledre bî gî ro Páwulo zí ngére née kídí, “Ngíti o'do nî bo Fîlekisi otoomo wo sîmî sîgîní ona.

¹⁵Nda sîmî bî mándéré sîmî Yerusaléma ní, zí manda ga bî 'bî 'yî 'dáná éyí e kí mîngburoko Yúda e í'bí ngbángá a zíma. Zíye ndú'yú máa gî ro zíma 'déci ngbanga roa.

¹⁶” Zíma úkulúgu ledre zíye kídí, ondú 'bî Róma e 'déci ené ngbanga ro 'yî 'dá'dá gî zí ngbanga wá, 'búó togú 'yî bî i'bíní ngbángá a kí 'yî bî i'bí ngbángá ní toroní go úku ngbanga dongaráye, zí 'yî bî i'bíní ngbángá a ní úkulúgu ledre kací ledre bî ukuotoní roa ní.

¹⁷” Sîmî bî oguní ní, lu'bú wá, kílondó a née geré zíma sîkpî ngbanga, zíma úku ledre do ndéré 'dí'biógu o'do née.

¹⁸Zí 'yî ga bî i'bíní ngbángá ní tóroyé 'dága úku ngbanga. Tí lá ukuoguní eyé ledre bî Páwulo menjí bisinyíne káa zí bî kóo mándîsî sómú a ní wá.

¹⁹Ledre bî kóo ndîşíní úku a ní, yí ené ledre gî ro ngúngu ledre eyé 'bî Yúda e kí ledre ngíti o'do bî kóo uyu kí ìrîné Yésu bî Páwulo ndîsî úku ledrea ya nî trîdrî ní.

²⁰” Ma'díi ledre bî zíma ówo'dí'bi a sîmî ledre ba, gî ro zíma ndú'yú Páwulo kée ní nda 'bî ené wá. Zíma ndú'yú wo togú nî útúásá zía ndéréne sîmî Yerusaléma gî ro do 'déci ngbanga máa née írî yá.

²¹Tí lá zí Páwulo úkulúgu ledre kídí, nî bilámáne do bándá née ona gî ro zí Káyísara 'déci ngbangané. Zíma úku ledre idíní ótolúgu wo sîmî sîgîní, gî sîmî sîndí kadra bî mááyí kása wo do ngbanga 'be 'bî Káyísara ní.”

²²Zí Agurípa úkulúgu ledre zí Fésito kídí, “Máíli úwú ledre née cù máa gí tara o'do née.” Zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, “Áyí úwú a gí tara a kílónódó.”

'Di'bioguní Páwulo kó'dú Agurípa

²³Zí bi áráló'bó roné, zí ngére Agurípa e kí Buriñke ési bilámá bongó 'bi 'yi ga bi kí ledreyé owóowó ní royé ógu olúye kíe simi 'dící ngbanga. Niyí kí mĩngburoko manda 'bi asikíri e kí mĩngburoko 'yi ga bi kí ledreyé owóowó simi gara ore ní. Zí Fésito úku ledre idíní 'dí'biógú Páwulo 'dící íri.

²⁴Zí Fésito úku ledre kídí, “Ngére Agurípa kí 'yi ga bi azé kéye 'dící ona ní mbá, lúrúsé aka o'do ba. Bi Yúda ga bi simi Kayisaríya ona kí yé ga bi simi Yerusaléma oguní í'bí ngbángá a zíma ní. Ukuní ledre gí roa kí ndísi gbúrógbóye kídí mándá ótóómo wo zía ídíne trídri wá.

²⁵Tí lá máówo amá éyí bi mengi bisinyíne zía útúásáne gí ro do úfu wo ní wá. Bi uku ledre go kídí née ili ndéré kí ledre née 'dá'dá kó'dú Káyísara ní, máyeme sómú ledre go gí ro kása wo simi mongú gara bi Róma ní.

²⁶Tí lá ledre ndaá taramá bi zíma éké a gí roa zí ngére Káyísara ní wá. Née sí ledre bi má'dí'biógú wo kó'dúse okpó rá kó'dú ngére Agurípa gí ro zise lúru bi simi ledre ené, ambí owone mááyí ówo ledre bi zíma éké a gí roa ní gí zise.

²⁷Ndaá miútúásáne gí ro zíma kása 'yi bi ni mi'dí'biné simi sígini ngará ma'díi ndaá simi ngbángá bi i'biní roa wá ní wá.”

Moko 'bi 'yimikása~e 26

Páwulo uku ledre gí roné zí Agurípa

¹Zí Agurípa úku ledre zí Páwulo kídí, “Otoomoní misi'di go zíyi, gí ro zíyi úku ledre bi gí royí ní.” Zí Páwulo kóco komo sílíne, zía tónóne líkpí ledre gí roné káa zí ba.

²Ngére Agurípa, málúru romá kídí kodo amá ni bo, bi karaba mááyí go úku ledre gí romá kó'dúyi ona gí simi tú'dú ledre ga bi mbá Yúda e ndísiní úku a gí romá ní.

³Kíngaya gí zía bi ówoyéme ondú kí kangú 'bi Yúda e mbá bú ní, mándéndí romá go zíyi gí ro zíyi ídri mĩmbé'deyí úwú ledre bi mááyí úku a ba.

⁴Yúda e mbá owoní ndísi amá simi bi mááyí aka do owúma ní bú. Owoní ledre ga bi mándísi méngi yé simi mĩzefi ndísi amá dongará 'yi amá e simi mbigí kánga amá kí simi Yerusaléma ní mbá bú.

⁵Owoní ledre gí romá go kí tú'dú simibi e. Utúásání bú líkpí a zíyi togú iliní go kenée ní kídí 'dá'dá kóna mááyí ngúru 'yi bi toro ngbúo gí ro ledre ngúngu ledre ezé káa zí Farúsáyo e ní.

⁶Bi ba ní 'di'bioguní máa go do ngbanga gí zía bi mándísi óto komomá gí ro éyí bi kóo Lomo mócu ledre a zí bulúnduzé e ní.

⁷Ba mójú éyí bí sí dozé ga bí sokó doa gbre ndiṣiní óto komoyé gí roa, zíye ndiṣiyé ini ini zí Lomo kí ndulọ e kí kadra mbá ní. Ngére, Yúda e i'biní ngbángáma ba gí zí kéyí nées.

⁸Éyí bí ní miórúné zise ga bí ona gí ro zise ńgúnṅu a kídí Lomo uru umbu bú gí zía ní 'di?

⁹” Maa kí romá, mándiṣi koo gámásó'do miṣi'di bí ní útúásá fála ledre 'bí Yésu 'yi 'bí Nazeréta ní.

¹⁰Née ledre bí māméngi wo simi Yerusaléma ní. Manda ga bí 'bí 'yi 'dáná éyí e ní i'biní roko'bu zíma ndiṣimá óto tú'dú 'yi ga bí 'bí Yésu ní simi sígini. Simi bí togú 'deciní ngbangayé gí ro do úfu yée yá, zíma ndiṣi tóromá sogo ledre bí kídí idíní úfu yée ní.

¹¹Zíma ndiṣi gámá andá romá kí'dí tú'dú simi 'Díci Kótruro e gí simi ngíti a 'duo simi ngíti a ndiṣi í'bí 'do'dó royé, gí ro zíye úku sínyi ledre gí ro Kírésito. Mimbé'demá esí koo royé go gbála zíma ndéréma kí gámásó'do yée gba simi káṅgá 'bí 'yi lónṅó e gí ro 'dó'do yée.

¹²” Née sí ledre bí koo mándéré gí roa simi gara bí Damásika ní. Manda ga bí 'bí 'yi 'dáná éyí e ní ukuní ye kí roko'bu bí i'biní zíma ní.

¹³Ngére, simi bí 'di'bizé miṣi'di go mǎndéréze ní, kí yana kadra zí mongú bimióṅgó óṅóne gí komo ere cigíma kí 'yi ga bí koo azé kéye ní gbaá.

¹⁴Zíze útúze mbá bí, nda née ní zíma úwú kúrú 'yi kí úku ledre zíma kí tara Aramáyika kídí, ‘Sáwulo, Sáwulo. Éyí bí ndiṣi 'dó'do maa gí roa kenée ní 'di? Ndiṣi née 'dí'bióṅú bisinyí ledre zíyi kí royí.’

¹⁵” Zíma ndúndu'yú kídí, ‘Áyí náambi Ngére?’ “Zía úkulúgu ledre zíma kídí, ‘Née maa Yésu 'yi 'bí Nazeréta bí ndiṣi 'dó'do wo ní.

¹⁶Tí lá Ínyiṅṅu mu zíyi tóroyí 'dága do sǎndíyi. Mádódo romá zíyi gí ro zíyi ídíyi kaa do 'yi moko amá ndiṣi úku 'dódo ledre ga bí ówo yée gí romá ní kí yée ga bí mááyí karanée 'dódo yée zíyi ní.

¹⁷Mááyí yómo yíi gí zí Yúda e kí 'yi ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní. Mááyí óṅú kása yíi zíye

¹⁸gí ro zíyi líkpí komoyé, zíye ólúṅṅuyé gí simi mituluru simi bimióṅgó, gí sí sílǐ roko'bu 'bí Satána do sílǐ Lomo, gí ro zíye ńgúnṅu ledremá, Lomo ní ótoómo lúyú ledre eyé, zíye ólúye dongará 'yi ga bí Lomo gelé yée go ní.’

¹⁹” Ngére Agurípa, gí ore mákála amá ledre bí Ngére Yésu uku ya máidí méngi a simi bí 'dodo roné zíma gí komo ere ní wá.

²⁰Mádódoútú ledre gí roa zí Yúda ga bí simi gara bí Damásika ní, gí ore simi Yerusaléma, nda kí simi káṅgá 'bí Yúdáya mbá, odu a zí 'yi ga bí ngára ndaní Yúda e

wá ní. Má'dódo zíye kídí idíní óyóló'bó mimbé'deyé zíye ndá'baóguyé zí Lomo, zíye ndísiyé méngì ledre ga bi ni 'dódo a kídí oyólo'bóní mimbé'deyé go ní.

21” Née sí ledre bi Yúda e 'di'biní máa gí do ligá 'Díci 'bi Lomo áyíye gí ro úfu máa ní.

22Tí lá do sílì ba, Lomo ndísi sáká máa née. Mátóro ona ba uku ledre zíse mĩngburoko 'yì ga bi kí ledreyé owóowó ní kí yée ga bi ndaní kí ledreyé owóowó wá ní mbá. Máúku amá ledre rómo gí do ledre bi nébì e kí Músa ukuní kídí ni ógu méngì roné ní wá.

23Bi ya kídí, Kírésito ni 'dó'dó kí, zía ídine ne mizefi 'yì bi ni úrú gí símì umbu, ni ótrú kodo bimíóngó zí 'yì ené e kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní.”

24Páwulo líkpí ogu aka ledre lá gí kíra ní, zí Fésito gbúrógbóne kídí, “Páwulo, rífu yì eyì go. Mongú ólo ledre bi ólo ba ni go óto yì zíyì rífuyì.”

25Zí Páwulo úkulúgu ledre zí Fésito kídí, “Gávana, mándá amá 'yì rífu wá. Mándísi líkpí née mbigí cóngó ledre bi ma'díi ní.

26Máéré amá ngirì kí úku ledre zí ngére Agurípa wá, gí zía owo ledre gí ro ledre ga gére née bú. Máówo bú ma'díi kídí ledre ga bi máúku yée ba, 'di'bi do ledre ga gére née go mbá gí zía mengíní kóo royé miótoécíné dogboru bi wá.

27Ngére Agurípa, ngũngu ledre ga bi 'bi nébì e ní bú? Máówo bú kídí ngũngu bú.”

28Nda gí ore zí Agurípa úku ledre zí Páwulo, “Sómú 'bi eyì yá símì owú sındí kadra bi cúku'dée ba útúásá go óto máa zíma ídíma 'yì 'bi Kírésito?”

29Zí Páwulo úkulúgu ledre kídí, “Togú owú sındí kadra cúku'dée togú mbú mongúne, ini amá ni zí Lomo kídí yì kí 'yì ga bi karaba bi uwúní ledre bi máúku ba ní, idíní ngũngu ledre Yésu káa zí máa ní, tí lá ndaní ónzó sée símì sígìni wá.”

30Gí ore zí ngére e ìnyiyé 'dága, kí gávana e kí Bũruníke nda kí 'yì ga bi kóo niyì kéye ní.

31Zíye olúóguyé gí 'díci ndéréye, símì bi ndísiní ódro kí úkuló'bó ledre née dongaráye ní, zíye úku ledre ya, “O'do née méngì ené bisinyí ledre bi gí ro do úfu wo togú mbú óto wo símì sígìni ní wá.”

32Zí Agurípa úku ledre zí Fésito ya, “Ídí o'do née ndaá úku ledre kídí née ni ndéré 'dá'dá zí Káyísara 'déci ngbangané ne wá, káa bi i'dízé sílize gí roa go zía ndéré ené.”

Moko 'bi 'yimikása~e 27

Páwulo 'dogu bi ndéréne simi Róma

1Símì bi yemezé sómú ledre gí ro zíze 'dogu bi ndéréze símì kánga bi Ítali ní, do í'bi Páwulo e kí ngíti géyì 'yì ga bi niyì kéye símì sígìni ní do sílì mongú 'yì 'bi asikíri e kí ìríné Zúluya, bi ni ne manda zí asikíri ga bi ndísiní ndólo yée do okó 'bi Káyísara ní.

²Zíze ékíze sìmì mongú kurúngba gí sìmì gara bì kí ìrìné Adaramítì bì nì go nzíyiné gí ro ndéréne sìmì gara ga bì do mama bì dongaráye kí káṅgá bì Ásiya ní. Zíze 'dógu bì sága. Azé kóo kí Arisitáka bì 'yì 'bì gara bì Tasaloníka bì sìmì Mekedoníya ní.

³Sìmì bì bi arálo'bó roné ní, zíze ndéréóguzé sìmì gara bì kí ìrìné Sidóna. Mimbé'de Zúluya nì kóo bilámáne ro Páwulo kíngaya, zía í'bí mìsi'di zí Páwulo zía ndéréne kí lúru ezegámáne e gí ro zíye sáká wo kí éyí bì ili ní.

⁴Zíze ìnyizé ndéréze gí ore, gí zía bì kóo azé sí síli ní, zíze ízi rozé óyóómo cúkú Sáyípuroso mì'dí do ngeli.

⁵Sìmì bì 'doguzé mìkavu sága do mama káṅgá ga bì Silísiya kí Pamaffliya ní, zíze óguzé sìmì gara bì ndìshíní ndólo a Míra bì sìmì káṅgá bì Lisíya ní.

⁶Gí sìmì Míra, zí mongú 'yì 'bì asikíri e née óto zée sìmì mongú kurúngba bì ogú gí sìmì gara bì Alakizandaríya bì sìmì Ízibiti gí ro ndéréne sìmì Ítali ní.

⁷Zíze ndéréze gí ore tí ndoo kí tǔ'dú sílì e zíze ndéréóguzé gbóo cigí gara bì kí ìrìné Nidúsù ní. Sìmì bì síli nì nda go kí roko'buné kíngaya, utúasázé lolu ndéré mbí kó'dúze wá ní, zíze ízi rozé dogboṛu cúkú bì Keréto bì oto asá roné ndro kí bì bì ndìshíní ndólo a Salamúne mì'dí do anú ní.

⁸Gí ore zíze ndéréze fú lá ndoo gbóo kací kó'dú gbúróngó Keréto, zíze ndéréóguzé do bì bì kí ìrìné Bilámá bì bándá kurúngba e bì gbóo kí gara bì Laséya ní.

⁹Ndìshizé kóo ore kí ngbángbá sílì, ndéré kí kurúngba nì yí ené kóo go bìsinyíne kíngaya gí zía née kóo gí do kací Sílì 'bì Órú Éyí miánu. Zí Páwulo úku ledre zí 'yì ga bì niyí kéye ní ya,

¹⁰” Ya'dá e, m̀ndéréze gí ona 'dá'dá nì ógu ídí bìsinyíne kíngaya. Kurúngba ezé nì sínýí kí éyí ga bì roné ní mbá, ngítì géyì yá, iní nì kpá 'dí'bi ókpó 'yì.”

¹¹Tí lá mongú 'yì 'bì asikíri e née oto ené komoné ro ledre bì Páwulo uku ní wá, lodú nda yí ené kací ledre 'bì 'yì kpúrónyó kurúngba e kí ledre bì m̀ngí kurúngba ukuní ní.

¹²Gí zía bì gbúróngó mìkavu bì ndìshíní bándá kurúngba e sìmì a ní utúasá gí ro zí 'yì e ndìsiyé sìmì a kí lìmì wá. Zí tǔ'dú 'yì e yéme sómú ledre kídí, idíze mu ndéré gí ona kí óto komo gí ro zíze óguzé sìmì gara bì kí ìrìné Phonékisi bì sìmì káṅgá bì Keréto ní togú nì utúasá yá, zíze ndìshizé ore kí lìmì ba.

Migombi kangba kurúngba komo mikavu

¹³Sìmì bì owú síli tonó ílì gí 'dí do anú ní, zí 'yì kpúrónyó kurúngba e sómú 'bì eyé kídí ledre bì kóo yéé iliní wo ní utúasá go. Zíye ìmbíoyó késí bì ndìshì ódóngéřì kurúngba sìmì iní káa bì nì ndéré ní, zíze tónóze ndéréze kací kó'dú gbúróngó Keréto.

¹⁴Tí lá gí do kací owú s̀ndí kadra cuku'dée, zí mongú bìsinyí síli bì 'yì e ndìshíní ndólo a “síli gí 'dí do ngeli mì'dí gbére ní” óguné kpurú gí 'dí sìmì cúkú gírì.

15Zíá kpére mongú kuṙúngba ba bisinyíne kíngaya bi ndéréze ndaá 'dá'dá gi zí miḡombi née wá. Zí 'yi kpúrónyó kuṙúngba e nda lá ótoómo a zí miḡombi ndéréne kíe kí'dí bi ndisi ílí 'díyi roné ní.

16Simi bi okpóomozé owú cúkú bi kí iriné Kawuda mi'dí do anú ní, kí 'do'dó ga gére née mbá, zíze 'dí'biógu owú kuṙúngba bi ndisi sáká 'yi e simi ledre bi kakara ní tí do roné.

17Zíye ímbíóto owú kuṙúngba née do mongú kuṙúngba zíye ódóngéři mongú kuṙúngba née kí ká'dá ngíri. Eréní ngíri káa bi yée niyi ngásá ógu do bi bi sayi urú 'dutu komo iní do bi bi ndisiní ndólo Sítiresi bi simi kánga bi Líbiya ní, zíye ónzólúgu kési bi ndisi ówóngéři kuṙúngba káa bi ni ndéré ní simi iní do ótoómo síli zía ndisiné ítrí mongú kuṙúngba ne ndéré kíe.

18Simi bi arálo'bó roné ní, cóngó ro miḡombi kí mikáda iní tatá nda 'dá'dá zíze tónóze úcuóyó éyi ga bi simi mongú kuṙúngba ní 'dá'ba.

19Sílí ota gi do kací ledre née ní, zíye úcuóyó ambá éyi ga bi simi mongú kuṙúngba ní 'dá'ba cú kí síliye.

20'Di'bi zée tú'dú sílí utúasázé lúrúndíki kadra togú mbú kele wá. Miḡombi ni 'bi ené fú lá ro moko ílí ené kí roko'buné kíngaya. Odu a, zíze 'dí'bióyó ledre bi ya azé ómo ní gi simi dozé 'dá'ba.

21Gi do kací bi 'yi ga bi simi kuṙúngba menginí go tú'dú sílí anuní éyi wá ní, zí Páwulo ínyióguné 'dága úku ledre zíye kídí, “Ya'dá e idí úwúsé kóo ledre bi máuku zíse kídí ndazé ínyi gi simi Keréto ndéréze wá ní, káa bi éyi bi zía sínyíne kí índriné káa ní ní ndaá.

22Tí lá cakaba ní, mándéndí romá go zíse ídísé ódó mimbé'desé, 'yi bi ni úyu gi dongarase ní ndaá, mongú kuṙúngba ni sínyí lá ne.

23Kí nduluna, Lomo bi mááyí 'yi ené, mándisi méngi moko zía ní, kasa maláyika ené zíma,

24zía úku ledre kídí, 'Ndá éré ngíri wá Páwulo. Áyí tóro kó'dú Káyísara úku ngbanga née. Lomo yomo 'yi ga bi áse kéye simi kuṙúngba née go mbá gi zí bikidri mimbé'dea bi royí ní.'

25Bi kenée ní, ya'dá e ídísé ódó mimbé'desé. Máówo bú kídí Lomo ni méngi ledre née tí káa zí bi maláyika uku zíma ní.

26Tí lá mongú kuṙúngba ni útru roné zía sínyíne kíze do ngíti cúkú.”

27Simi sokó doa eso (14) sílí, miḡombi ni fú lá ndisi ítrí ló'bó zée komo mikavu bi kí iriné Meditereniya ní. Kí yana ndulu zí sómú ledre óguné simi do 'yi kpúrónyó mongú kuṙúngba e kídí azé go gbóo gi ro 'dógu bi.

- 28**Zíye ndírábi miólú iní do ówo a kídí miólú a ni mítiri cí gbre. Zíye ndéré 'dóso royé cúku'dée 'dá'dá do kpá ndírábi ándá a, zíye ówo a kídí miólú a ni go mítiri cí kéréj a doa sokó.
- 29**Ngirí ndiši kóo méngi yée káa bi mongú kuṙungba ni ndéré útru roné ro tutú e, zíye ónzóoto késí ga bi ndišiní ówóngéří kuṙungba ní eso (4) simi iní gi 'dí sogo mongú kuṙungba. Zíye ndišiyé ini ini zí Lomo gi ro zí bi árá ndíki yée.
- 30**Gi ore, 'yi kpúrónyó kuṙungba e ayíní kóo go gi ro lólo eyé gi simi mongú kuṙungba 'dá'ba. Zíye ímbíóto owú kuṙungba bi simi mongú kuṙungba ní simi iní, lóndo royé káa zí ayíní ndéré óto késí bi ndiši ówóngéří kuṙungba ní tara somo mongú kuṙungba.
- 31**Tí lá zí Páwulo úku ledre zí mongú 'yi 'bi asikiri e kí asikiri e ya, “Togú 'yi kpúrónyó mongú kuṙungba e ndišiní eyé simi kuṙungba ona wá, ndásé óto komosé kídí ásé ídí tridri ní wá.”
- 32**Née ní, zí asikiri e óngó 'déci ká'dá bi odóní owú kuṙungba kée ní tu do ídí síllye gi roa zía ndéréókpóne.
- 33**Simi bi bi ni aka lá 'bo'boṅgo gi ro árá ní, zí Páwulo úku ledre zí 'yi ga bi kóo niyí kéye simi mongú kuṙungba ní gi ro zíye ánu éyí. “Órúsé tarasé cakaba go kí síllye sokó doa eso zíse ídise kí mongú sómú ledre, sındí kadra ga gére née mbá ánusé éyí miánu wá.
- 34**Cakaba ní, mándéndí romá go zíse gi ro zíse ánu éyí miánu. Sanáse ili éyí miánu gi ro zíse ídise tridri. ‘Yi bi dongarase kídí do káa bi ni úyu ní ndaá.”
- 35**Gi do kací bi Páwulo uku ledre née kenée ní, zía 'dí'bi ambata do íbí mbófo éyí zí Lomo do komoyé ore, zía 'déwe a tónóne ánu a.
- 36**Zí ledre née íbí roko'bu zíze, zíze inyize mbá ánu éyí miánu.
- 37**Azé kóo simi mongú kuṙungba za mbá (276) míya gbre cí ota doa sokó doa inyi doa kéréj.
- 38**Gi do kací bi 'yi e anuní éyí go zíye léreyé mbá mlére ní, zíye úcuóyó kufú éyí ga bi kóo simi mongú kuṙungba ní simi mikavu gi ro óto kuṙungba zía ídine fáfaka.
- 39**Simi bi bi ongoonzó nda roné go ní, 'yi kpúrónyó mongú kuṙungba e owo'di'biní mbí irigbére bi niyí simia ní wá. Zíye lúrúndíki do mongú nyára bi were kí sayi doné kó'dú gbúrúngó ore. Zíye yéme sómú ledre ya, togú ni útúásá yá, yée niyí kpúrónyó mongú kuṙungba ndéré tóro kée do ngáká bi née íri.
- 40**Gi ore, zíye óngó 'déci ká'dá gi ro késí bi ndiši ówóngéří kuṙungba ní do ótoómo a zía ólúne sí iní. Nda simi sındí kadra máa née ní, zíye líkpíoyó ká'dá bi ro éyí bi ndišiní kířigbi iní kée gi ro zí kuṙungba ndéréne ní 'dá'ba. Nda née ní, zíye síkpíoyó éyí bi tara somo mongú kuṙungba ní 'dága gi ro zí síli ndišiné íli mongú kuṙungba ndéré kée 'dá'dá, née go mindéřeze do gbúrúngó.

⁴¹Tí lá zí mongú kuṛúngba útru roné ro miúrú sayi do ngásá óguné do ngáká bi. Zí tara somo a lánýáne ngírí utúasá lolu ndéré wá. Zí sono mongú kuṛúngba 'déwe sínyi roné nzéré nzéré gí zí bisinyí mikáda iní bi kí roko'buné ní.

⁴²Zí asikíri e yéme ledre gí ro úfu 'yí ga bi kóo niyí m'dí'biyé simi sígini ní mbá 'dá'ba káa bi niyí ndéré 'dógu bi zíye ngásáókpóye ke.

⁴³Tí lá mongú 'yí 'bi asikíri ga gére née ili kóo gí ro yómo Páwulo zía ídine trídri, zía úcuómo asikíri ga gére née kí méngi ledre bi kóo yemení née. Zía nda yí ené úku ledre zí 'yí ga bi ucuńí bada bú ní kídí idíní mu útú simi iní zíye 'dóguútu bi sága.

⁴⁴Ngíti géyi 'yí ga gére née idíní 'dí'bi síllye ro ngbangbála kágá togú mbú m'déwe éyí ga bi gí ro mongú kuṛúngba ní zíye 'dógu lódu kací lafúye. Née misi'di bi 'doguzé bi doa sága kí sanáze bilámáne ní.

Moko 'bi 'yimikása~e 28

Páwulo do cúkú bi Maláta ní

¹Simi bi 'doguoguzé bi go mbá bilámáne do gbúrúngó ní, zíze úwú ledre kídí azé ba do cúkú bi ndişiní ndólo a Maláta ní.

²Zí 'yí ga bi simi cúkú ore ní, 'dí'bi zée simi sumu do bilámá misi'di. Zíye kótú pho'du zíze ndişizé roa gí zí drú gí zía iní ndişí kóo é'di kángaya.

³Zí Páwulo káka úrú nzi ngírí, simi bi ni go óto a ku pho'du ní, zí kámá gbúgbuóguné gí simi nzi ngírí née gí zí bi miírí zía náná Páwulo ro sílía.

⁴Simi bi 'yí ga bi ndişiní ndişí simi cúkú ore lurúndikiní kámá kí círingbí roné síllye Páwulo ní, zíye úku ledre dongaráye kídí, "O'do ba ni 'yí úfu 'yí e. Abú omo gí zí umbu gí simi mikavu go ní, ngúru lomo ga bi 'yí 'déci ngbanga 'bi 'yí e ní, utúasá ótoómo wo zía ídine trídri wá."

⁵Gí ore, zí Páwulo fúfuóyó kámá née gí ro síllye ku pho'du, éyí bi zía ídine roa bisinyíne ní ndaá.

⁶Ndışiní kóo go lá sǒngó Páwulo zí saná a úrúne ngíti géyi yá, 'diya káa ní ni útú geré fí umbu. Tí lá bi ndişiní má, lurúndikiní éyí bi bisinyí zía méngi wo ní wá ní, zíye óyóló'bó tarayé kídí, "O'do ba ni ngúru lomo káa zí lomo bi kí iriné 'Yí 'déci yéme ngbanga ní."

⁷Gbóo cigí bi bi kotúní pho'du zíze doa née ní, yáká 'bi ngíti o'do kí iriné Pábuliši ni kóo ore, ni ne 'yí bi kí ledrené owóowó simi cúkú máa née. Zía 'dí'bi zée simi sumu kí síllye ota (3) azé ngu e 'be 'bi ené.

⁸Simi sindí kadra née ní, 'bu Pábuliši ni kóo kí ro miírí kpá kí simikowo m' dú'duné komo rangba. Zí Páwulo ólúne lúru wo 'dí'ci iri, gí do kací ini zí Lomo, zí Páwulo óto síllye doa zí saná a zázáne.

⁹Simi bi ledre née mengi roné kenée ní, zí ngíti géyì 'yì ga bi kóo kí ndíyá do cúkú ore ní óguyé zí Páwulo zí sanáye kpá zázáne.

¹⁰Zíye óto úndruzé do tú'dù m̀isi'di e. Simi bi azé go nzíyizé g̀i ro 'dógu bi ní, zíye óguyé kí éyì ga bi ilizé yée ní í'bí yée zíze.

M̀ndéréze g̀i simi Maláta simi Róma

¹¹G̀i do kací éfé ota (3), zíze ìnyizé ndéréze kí mongú kurúngba bi kóo ni mítóroné ore kí ìm̀i ní. Mongú kurúngba máa née ni kóo g̀i simi gara bi Alakizandaríya ní, kí ìl̀i kúrógbó do lomo ga bi tongo e, kí ìriyé Kásata e kí Pólusu ní roné.

¹²Zíze ndéréóguzé simi mongú gara bi kí ìriné Surakúso ní. Zíze ndíszé ore kí s̀l̀i ota (3).

¹³G̀i ore, zíze 'dógu bi ndéréóguzé simi gara bi kí ìriné Rìgímu ní. Simi bi miárá a née ní zí s̀li tónó ìl̀ne g̀i 'dí do anú, lá s̀l̀i gbre zíze ndéréóguzé simi gara bi kí ìriné Potiyól̀si ní.

¹⁴Zíze ówo ngíti géyì 'yì ga bi 'yì lódù kací Yésu ní ore. Zíye úku ledre zíze kídí, idízé ndísi kéye ore kí s̀l̀i ìnyì doa gbre. Nda née ní, zíze 'dí'bi m̀isi'di ndéréze simi mongú gara bi Róma ní.

¹⁵Zí 'yì ga bi 'yì lódù kací Yésu simi Róma ní úwú ledrezé kídí azé go ógu. Zíye lódù ndíki zée zaá g̀i simi gara bi Sùu 'bi Apíyosu bi kí 'Díci 'bi Ngu e Ota ní. Simi bi Páwulo lurúndiki yée ní, zí ledre née í'bí rokinyi do m̀imbé'dea zía í'bí mbófo éyì zí Lomo g̀i ro ledre née.

¹⁶Simi bi oguzé simi Róma ní, do í'bí m̀isi'di zí Páwulo idí ndísi kí ro doné zí kémbí asikiri ndísiné bándá wo.

Páwulo 'dodo ledre 'bi Lomo simi Róma

¹⁷G̀i do kací s̀l̀i ota (3), zí Páwulo ndóloyóko manda 'bi Yúda e. Simi bi yokoní royé ní, zía úku ledre zíye kídí, “Lafúma e Yúda e, abú máúku bisinyí ledre ro 'yì ezé e kí g̀i ro ledre ondú bi bulúnduzé e í'biní zíze ní wá, zí manda ezé e 'dí'bi máa simi Yerusaléma do í'bí máa do s̀l̀i 'yì 'bi Róma e.

¹⁸Simi bi m̀ingburoko 'yì 'bi Róma e lurúní bi simi ledre née ní, iliní go g̀i ro 'dí s̀l̀iye g̀i romá g̀i zía owoní eyé bisinyí ledre bi m̀áméngi zía útúásáne g̀i ro do úfu máa ní wá.

¹⁹Tí lá g̀i zía bi ngára Yúda e ngunúní eyé kenée wá ní, zía óto máa zíma úku ledre kídí ni bilámáne zíma ndéré kí ledre née kó'dù Káyísara. Ndaá 'bi ené bi ya m̀ándéré née í'bí ngbángá m̀bigi 'yì amá e ní wá.

²⁰G̀i zí kéyì née zíma ndólo sée g̀i ro lúru sée zíma kpá ódromá kíse. Onzóní máa simi s̀g̀ini g̀i zía bi m̀angúngu ledre bi zée Isiréle e ndíszé óto komozé g̀i roa ní.”

- 21**Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ndikizé ezé wáraga gí sìmí káṅgá bì Yúdáya kí ìrìyí wá. Gbawá 'yì ezé bì zía ógùnè lǐkpí ledre toḡú mbú úku bísinyí ledre kí ìrìyí ní ndaá.
- 22**Tí lá ilizé úwú sómù ledre eyí gí ro 'yì ga bì ṅuṅṅuní ledre 'bì Yésu go ní, gí zía owozé bú kídí do bi e mbá 'yì e ndìshíní úku sínyi ledre gí ro 'yì lódù kacíga.”
- 23**Zíye óto sǐndí kadra kí Páwulo e bì yée ñiyí ndíkí sìmí a ní. Kadra née ní, zí Yúda ga gére née óguyé kí tú'dù ngíti géyì lafúye do bi bì Páwulo ndìshì ndìshì doa ní. Zí Páwulo úku yéme ledre gí ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo ní zíye kú kí phiyí gí kí tagá. Zía áyíne gí ro zíne 'dí'bi doyé kí ledre Yésu gí sìmí lorù 'bì Músa kí 'bì nébì e.
- 24**Zí ledre née 'dí'bi do ngíti géyì, tí lá ngíti géyì ṅuṅṅuní 'bì eyé e wá.
- 25**Zíye báiyé kí ndìshì ítí kangú dongaráye gí do kací bì Páwulo uku odu kúrúne zíye kídí, “Dówù Lomo uku kóo ledre go ma'díi sìmí bì ukui'bí ledre tara nébì Isáya zí bulúndusé e kídí Lomo uku ya,
- 26**” “Ndéré mu úku ledre zí 'yì ga ba, “Ásé índi mbílíse úwú sanda bì gí ro Lomo ní má, tí lá útúásá esé úwú yéme ini ledre bì sìmí a ní wá. Ásé kpá lúru éyì ga bì ndìshì méngì yée ní, tí lá útúásásé esé lúru ndíki a wá.”
- 27**Gí zía sìmí do 'yì ga ba ñi yí ené go mǐ'dútùnè, esì 'dútùnì gu mbílíye go, 'dútùnì komoyé kpá go mǐ'dútù. Idí kóo ndaá kenée wá, káa bì ñiyí lúru bì kí komoyé zíye úwú ledre kí mbílíye, zí sìmí doyé ówo'dí'bi ini ledre gí sìmí a, zíye ndá'balúgu royé zíma. Nda née ní, zíma yómo yée.’
- 28-29**” Bì kenée ní, máli sée Yúda e, zíse ówo a kídí Lomo kasa sanda bì 'bì yómo 'yì e ní go zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní. Ñiyí úwú a zíye ṅúṅgu a.”
- 30**Zí Páwulo ndìshíné ore kí sìmíbi gbre sìmí 'dǐcì ené bì ndìshì í'bí késì gí roa née ní. 'Yì ga bì mbá ndìshíní ógu lúru wo ní, zía ndìshíné 'dí'bi yée sìmí sùmù.
- 31**Gí ore, zía ndìshíné úku ledre zí 'yì e gí ro 'be 'bì Lomo nda kí 'dódo ledre gí ro Ngére Kírésito Yésu, ngìrì ndaá roa wá. 'Yì bì zía úcúómo wo ní ndaá kpá wá.

Róma

Róma 1

- ¹Máa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yi 'bi moko ené, kpá 'yimikása ené gi ro ndéré kí úku bilámá ledre ené zí 'yima'dí e ní, máéké ledre ba máa zíse, sée 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ásé simi Róma ní.
- ²Née bilámá ledre bi kóo Lomo yemeomo, zía úku a zí nébi ga bi kóna 'desí ékéómo a simi miéké kúrú Lomo ní.
- ³Ábuwá, Lomo uku kóo ba ledre kásaógu owú 'bi ené do ndíkiógu wo simi kufú Dawídi bi kóo ni ngére ní.
- ⁴Simi bi Lomo uru wo gi simi umbu ní, zí Lomo ma'dáa í'bí roko'bu zía simi 'Dówúne, zía ídine Owú 'bi ené bi kí roko'buné ní. Née Kírésito Yésu bi ni Ngére ezé ní.
- ⁵Nda gi zí Yésu ma'dáa, zí Lomo í'bí roko'bu zíze gi ro zíze ndíszé úku bilámá ledre ené kíe zí kufú 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní gi ro zíye ngungu a, zíye ndísiyé oto úndruné.
- ⁶Née éyí bi oto máa zíma éké ledre ba zíse gi roa ní, gi zía ásé go kpá ngíti géyí 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ní.
- ⁷Lomo oto 'búse go kíngaya, née sí ledre bi gelé sée gi roa zíse ídise káa do 'yi ené e ní. 'Buzé Lomo ma'dáa kí Kírésito Ngére Yésu idíní í'bí úndru zíse gi do bi zíse ndísisé bilámáse.

Páwulo í'bí mbófo éyí zí Lomo

- ⁸Dá'dá gi zí ledre e za mbá, máí'bí mbófo éyí zí Lomo gi rosé za mbá, gi zía phanda ledre aṅga go do bi e kpá za mbá kídí 'dí'bisé sílise go ngbúo ro ledre 'bi Kírésito Yésu bi ngungusé ní.
- ⁹Lomo bi mándísi 'dódo bilámá ledre 'bi Owú 'bi ené zí 'yi e kí mimbé'demá mbá ní, owo bú bilámáne kídí mándísi ini ini zíne gi rosé kací kadra mbá.
- ¹⁰Mándísi kpá ini ini kídí togú utúasá go kací komo Lomo yá, idí líkpí misi'di zíma, gi ro zíma ngásáógumá íri ónzó komomá rosé.
- ¹¹Máíli ngásáógu lúru sée gi ro í'bí yata komokenzi zíse gi ro zíse ídise kí roko'busé simi moko 'bi Kírésito.
- ¹²Togú azé kése kíe'do simi ledre 'bi Kírésito bi ngunguzé ní yá, azé ndísi sáká rozé, zíze ídise kése mbá kí roko'buzé.
- ¹³Káa bi máógu ba kóo go íri 'desí, ngíti géyí ledre e ndísiní 'dəcíoómo máa ye. Máíli ógu úku bilámá ledre 'bi Lomo zíse káa zí bi máúku zí tú'dú ngíti géyí 'yi e ní.
- ¹⁴Lomo iline kídí máídí úku bilámá ledre née zí 'yi e mbá. 'Yi komokenzi e, kí 'yi máa yée ga bi ngára ndaní 'yi komokenzi e wá ní.

15Née sí ledre bi máíli ndéré úku bilámá ledre née zíse simi gara 'bi Róma íri gi roa ní.

Odu misi'di ni dujú ngúngu ledre 'bi Kírésito

16Domá utúasá ówó kí úku bilámá ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yi e wá. Roko'bu 'bi Lomo ni simi a gi ro yómo 'yi ga bi ngunḡuní ledre ené go ní káe. Tonó kóo go 'dá'dá kí Yúda e, zía nda ndéréoguné gi ro ríki sí do ngíti géyi 'yima'dí e mbá.

17Bilámá ledre 'bi Kírésito née 'dodo misi'di bi azé ídí doa káa do mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní go zíze. Odu misi'di ni dujú kí'do togú ngúngu ledre 'bi Kírésito go zíyi lánýayi roa. Káa zí bi ni simi miéké kúrú Lomo kídí, “Mbigí 'yi amá e niyí ndíki tridri bi za fí ní gi zía ngunḡuní ledre amá go ní.”

Lomo ni 'dó'do 'yi lúyú ledre e

18Lomo uku'dodo kóo go zíze fúó gi komo ere kídí née ni 'dó'do 'yi ga bi asiní kí ngúngu ma'díi ledre ené 'du'dorú zíye nda ndísiyé méngi bisinyí ledre e ní.

19Lomo 'dodo tí ledre ené go zíye do tú'dú misi'di e mingúngúcuá.

20Abú utúasázé lúru Lomo kí roko'buné bi odu a ndaá née wá yá, azé ówo wo kpuru gi simi éyi ga bi otoogu yée ní. Gi zí kényi née, utúasání íti kangú bi kídí yée owoní wo wá ní wá.

21Tí bi owoní Lomo bú ní, iliní óto úndrua wá, i'biní gbawá mbófo éyi zía. Mimbé'deyé ni yi ené dujú ro bicayi ledre eyé ga bi moko ndaá simiyé wá ní.

22Abú ukuní ledre ya yée niyi 'yi komokenzi e yá, íi, ndaní eyé 'yi komokenzi e wá.

23Iliní eyé óto úndru Lomo bi ni tridri za fí ní wá. Ndísiní nda yi eyé óto úndru líli éyi ga bi 'yi yemení yée ní, káa zí líli 'yima'dí, líli solú, líli bangá nda kí líli ngíti géyi éyi ga bi káa zí kámá ní. Éyi ga gére née niyi úyu eyé miúyu.

24Gi zí kényi née ní, zí Lomo i'bí misi'di zíye idíní ndísi méngi bisinyí eyé ledre ga bi mimbé'deyé ili ní. Zíye nda ndísiyé go méngi ledre ga bi ndísi 'dí'biógu dokuwu zí 'yi e ní, akpa dongaráye.

25Ma'díi ledre bi 'bi Lomo ní iliní eyé ngúngu a wá, zíye nda ngúngu yi eyé ledre ranga. Zíye ótoómo kí óto úndru Lomo kenée do nda yi eyé óto úndru éyi ga bi Lomo otoogu yée née ní. Lomo ni dujú ne 'Yi bi do ndísi óto úndrua ní. Idí kenée.

26Gi zí ledre cayi eyé ga gére ní, Lomo ootomo sílíné gi royé go. Kará e ndísiní nda go óto lafúye kará e sogoyé káa do kará e. Née ndaá 'bi ené ledre máa wo bi kóo Lomo otoogu ní wá.

27Ya'dá e go kpá kenée. Mbigí ledre máa wo bi kóo Lomo otoogu ní, ootomoní nda go kenée ndísiní nda óto lafúye ya'dá e sogoyé káa do kará e. Lomo ni 'dó'do yée gi zí ledre née bisinyíne.

28Káa zí bi asiní go 'du'dorú gi ro Lomo ní, Lomo ootomo yée go, idíní aka mu méngi ledre bi mimbé'deyé ili ní.

²⁹Yì ga gére née ndìşiní méngì bisinyí ledre e. Niyí 'yì mimbé'de e, ngíti géyì 'yì sógó lafúye, ngíti géyì 'yì óto mimbé'de sinyí ro lafúye, ngíti géyì 'bì eyé 'yì úfu 'yì e, ngíti géyì 'bì 'yì méngì okó e, ngíti géyì 'yì lóndo 'yì e, ngíti géyì 'bì eyé 'yì ìkpí e,

³⁰ngíti géyì 'yì tara sinyí e, ngíti géyì 'yì sógó Lomo, ngíti géyì 'yì úku kese e, ngíti géyì 'yì ìlì e, zí ngíti géyì ídí 'bì eyé 'yì síkpì fúndúye 'dága, kací kadra mbá ngíti géyì ndìşiní gámásó'do mishi'di gí ro méngì bisinyí ledre e, nda kí yée ga bì iliní 'bì eyé úwú kúrú 'yì ndíki yée wá ní.

³¹Yì ga gére née yí eyé bicayi 'yì e, ma'díi ndaá simi ledre eyé e mbá wá. Otoní kpá 'bú 'yì e wá, lerí 'yì e mengì yée kpá wá.

³²Tí bì owoní bú bilámáne kídí togú 'yì e ndìşiní méngì keyì kenée yá, Lomo ni karanée 'dəcì ngbangayé, odu a dujú umbu. Ndìşiní nda yí eyé méngì ledre máa ga gére née akpa ye. Zíye ndìşiyé lóndo 'yì e kídí ga gére née ndaá 'bì ené bisinyí ledre wá, 'yì idíní ndìşì méngì yée.

Róma 2

Lomo ni 'dəcì ngbanga 'yì e

¹Máúku zíse, ndásé ídí 'yì 'dəcì ngbanga lafúse e wá, káa bì Lomo ni 'dəcì ngbangasé ke. Gí zía bisinyí ledre bì ndìşiní méngì a zíse ídíse 'yì 'dəcì ngbangayé gí roa née ní, ndìşisè méngì kpá wo.

²Owozé bú bilámáne kídí Lomo ni útúásá ne 'dəcì yéme ngbanga bisinyí ledre 'bì 'yìma'dí e káa zí ga gére ní gí zía ni ne kí ma'díi zíne.

³Sée ga bì ásá kpá 'yì lúyú ledre e káa zí lafúse ga gére ní, ásá 'dəcì ngbangayé ní, sómùsé Lomo ni ótoómo sée? Fí, ootomo ené sée wá, ni kpá 'dəcì ngbangasé.

⁴Bilámá ledre bì Lomo mengì zíse ili aka 'dəcì ngbangasé wá, zía ndìşì útùşimíné kí ótoómo ledre zíse ní, lúrúsé yí esé káa zí éyí bì rifu mífú ní? Lomo ili ídíse óyóló'bó mimbé'desé zíse ótoómo kí méngì lúyú ledre.

⁵Gí zía bì dosé oru yí ené mióru ngára ílisé óyóló'bó mimbé'desé wá ní, ómosé esé e wá. Kí'dí bì karanée şindí kadra ogu go gí ro zí Lomo 'dəcì ngbanga 'yìma'dí e ní, ni 'dəcì ngbangasé bisinyíne kíngaya.

⁶Lomo “ni 'dəcì ngbanga 'yìma'dí e miútúásáne kací miméngì ledre eyé.”

⁷Yì máa yée ga bì ndìşiní méngì bilámá ledre gí zía iliní gí ro zí Lomo ídíne kí rokinyi kíye, kpá gí ro zía óto úndruyé gí zía ndìşiní óto komoyé gí ro tridri bì za fí ní, Lomo ni í'bí tridri bì za fí ní zíye.

⁸Yée ga bì iliní ledre 'bì Lomo wá, iliní yí eyé ndìşì méngì ledre bì iliní yí eyé ye ní, Lomo ni 'dəcì ngbangayé bisinyíne.

⁹Kúfú 'yì ga bì ndìşiní lúyú ledre káa zí ga gére ní, Lomo ni 'dəcì ngbangayé bisinyíne. Ni tónó a aka fí kí kúfú Yúda e, zía nda ógúné kíe ro kúfú 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní.

10'Yì máa yée ga bì ndìsìní méngì bìlámá ledre ní, Lomo ni mbófo yée, zía ndìsìné óto úndruyé. Mìndìsiyé ni ídí bìlámáne, ni tónó kí Yúda e zía nda ógùnè ro 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní.

11Lomo ifi ené sìmì 'yì e zía méngì bìlámá ledre kpara zí ngíti géyì, zía ótoómo ngíti géyì wá.

12Kúfú 'yì ga bì ndaní Yúda e wá, owoní kpá lorù bì kóo Lomo i'bí zí Músa ndìsìné 'dódo a ní wá ní, togú luyúní ledre yá, Lomo ni 'dècì ngbangayé kpá kací 'bì eyé míméngì ledre. Togú Yúda e luyúní ledre ye yá, Lomo ni 'dí'bi akpa lorù bì kóo Músa ndìsì 'dódo a zíye ní 'dècì ngbangayé kíe.

13'Yì ga bì niyí útúásá kací komo Lomo ní, ndaá 'bì ené yée ga bì ndìsìní úwúomo lorù 'bì Lomo lá kí mbílíye ní wá, yì ené yée ga bì ndìsìní méngì ledre ga bì lorù 'bì Lomo ili ní.

14'Yì máa yée ga bì ngárá ndaní Yúda e wá, owoní eyé kpá lorù 'bì Lomo wá, zíye ndìsiyé méngì ledre ga bì Lomo ni kí rokinyi gí royé ní, mēngíní nēe go ledre ga bì lorù ili yée ní.

15Utúásá yì ené go káa zí éyí bì eké omoní kóo lorù 'bì Lomo go 'desí do mímbé'deyé zíye ndìsiyé méngì ledre e dujú kací a ní. Gí zía owoyemení go, míméngì ledre máa wo be 'di ni bìlámáne, wo be 'di ni bisinyíne.

16Karanée sìmì odu sìnđí kadra, Lomo ni 'dí'biógu 'yìma'dí e mbá kó'dùne zí Kírēsìto Yésu ndìsìné 'dècì ngbangayé kací míméngì ledre eyé kpá kí mìsómú ledre eyé e mbá. Nēe ledre ga bì mándìsì 'dódo yée zí 'yì e ní.

Lorù bì Músa eké ní

17Sée ga bì ásé Yúda e ndìsìsè mbófo rosé kídí ówoyémesé lorù 'bì Lomo se, zíse óto rosé kídí ásé go mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

18Ówoyémesé míméngì ledre ga bì Lomo ili yée ní go, gí zía ówosé lorù ené bú bìlámáne útúásásé go ífiyēme dongará ledre e bisinyí a kí bìlámá a.

19Ni sìmì dosé kídí útúásásé go 'dódoyēme ledre 'bì Lomo zí 'yì ga bì niyí sìmì mìtùlurù ní, zíse ídise zíye káa zí bimíóṅgó ní.

20Gí zía bì komokenzì kí ma'díi ni sìmì lorù 'bì Lomo ówosé bú bìlámáne ní, zía ídine sìmì dosé kídí ásé útúásá 'dódo a zí 'yì ga bì owoní aka wá ní, togú mbú zí yée ga bì owoní aka lá cúku'dée ní.

21Káa zí bì ótosé rosé ya ásé 'yì 'dódo ledre zí 'yì e ní, sara méngìsè lolù ledre máa ga bì ndìsìsè 'dódo a nēe wá gí zí 'di? Ndìsìsè úku ledre kídí 'yì e ndaní úgu ugu wá, zíse nda mbú ndá'basé kpá akpa se ndìsì úgu ugu.

22Ndìsìsè úku ledre kídí 'yì e ndaní só'do royé kí 'yì ga bì ofúní royé kéye wá ní wá, zíse nda mbú ndìsì méngì ledre ga gére nēe kpá akpa se. Ndìsìsè kpá úku ledre kídí

'yi e ndaní ndéré zí lomo ga bi yemení yée miyéme ní wá, zíse nda mbú ndá'basé kpá akpa se ndísi 'dí'biúgu dábu ga bi 'bi lomo ga bi yemení yée miyéme ní.

²³Ndísisé úku ledre kídí ówoófusé lorú 'bi Lomo go, zíse ndísi ndítí'dófusé do lorú ma'dáa kpá akpa se, ndísisé née í'bilúgu komokenyí zí Lomo.

²⁴Míméngi ledre esé ni yí ené go cé káa zí ledre kóo ekéní simi miéké kúrú Lomo kídí, “Sée Yúda e, 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní niyí ndísi úku sínyi iri Lomo gi zíse ní.”

²⁵Sée Yúda e, togú ótosé mimbé'desé lá dujú ro útú ngburu, ndaá ro lorú 'bi Lomo wá, moko ndaá simi útú ngburu wá. Togú ndísisé go ndítí'dófusé gi do lorú 'bi Lomo yá, ásé ídí esé kpá cé káa zí 'yi ga bi ngára owoní lorú 'bi Lomo wá ní.

²⁶'Yi máa yée ga bi owoní lorú 'bi Lomo wá, togú ndísiní go méngi mbá ledre ga bi Lomo ni kí rokinyi gi royé ní, niyí útúásá ídí kací komo Lomo káa do 'yi úwú lorú ené e.

²⁷'Yi máa yée ga bi owoní lorú 'bi Lomo wá, zíye ndísiyé méngi ledre ga bi ndísiní óto Lomo zía ídíne kí rokinyi ní, niyí útúásá íbí ngbángáse, sée ga bi ndísisé ndítí'dófú gi do lorú 'bi Lomo ní.

²⁸Ndísisé útú ngburu gi ro do ówo a kídí ásé Yúda e, née lá ledre 'bi sága ba, ndaá 'bi ené gi ro zíse ídíse mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní wá.

²⁹Sée Yúda e gi ro zíse útúásáse kací komo Lomo káa do mbigí Yúda e, ídíse óyóló'bó mimbé'desé, ndaá 'bi ené dujú méngi ledre kací lorú wá.

Róma 3

Bilámá miméngi ledre 'bi Lomo

¹Mándú'yú aka sée, togú 'yi ni gi simi kífú bi Yúda ní, togú 'yi utú ngburu kací lorú 'bi ondu 'bi Yúda e ní, éyí bi ni kí ledrené owóowó ní 'dí?

²Máówo bú kídí zée Yúda e Lomo 'dodoütü kóo ledre ené zíze.

³Ni ma'díi ngíti géyí Yúda ga gére née ngununí eyé ledre 'bi Lomo wá. Ndásé sómú ledre bi kídí Lomo ni ótoómo Yúda e go mbá gi ro yée ga bi ngununí ledre ené wá ní wá. Miyéme ledre bi Lomo yeme gi ro íbí tridri bi za fí zí 'yi e ní, ni yí ené fú lá bo ni íbí tridri née zíye.

⁴Lomo oyólo'bó ené ledre ené wá, éyí bi uku go ní, ni fú lá méngi a. 'Yíma'dí e niyí yí eyé 'yi ranga ye. Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Lomo, ndaá 'bi eyí 'yi ranga wá. Simi bi Lomo i'bí tridri née go zí 'yi e ní, 'yi e mbá niyí ówo a kídí Lomo ndaá 'bi 'yi ranga wá.”

⁵Kací kadra mbá lúyú ledre ezé ndísi 'dódo a zí 'yi e kídí Lomo ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá. Togú kenée yá ni miútúásáne zí Lomo 'dəcí ngbangazé. Mándísi úku ledre ba kí sómú ledre bi 'bi 'yíma'dí ní.

6^fÌ, ndaá 'bì ené kenée wá. Togú idí kóo kenée yá, sí ledre bì zí Lomo 'dècì ngbanga 'yì lúyú ledre e gì roa ní ndaá 'bì ené e wá.

7^{Togú} 'yì uku ledre kídí, “Ranga bì mándìsì r̀anga ndìsì óto ngíti géyì 'yì e z̀ye ndìsìyé kófó ìrì Lomo g̀ z̀a bì Lomo ndaá 'bì ené 'yì r̀anga wá ní, Lomo nì nda 'dècì ngbangamá g̀ ro 'dì?”

8^{Ngíti} 'yì utúasá kpá go úku ledre kídí, “Idízá ndìsì úku sínyi ledre g̀ ro z̀ 'yì e ówo éyì bì nì bìlámáne ní 'dì?” Ngíti géyì 'yì e ukuní kídí ndìsìzè úku ledre kenée. Éyì ndaá 'bì ené kenée wá, r̀anganí yì eyé née r̀anga. Nì miútúásáne z̀ Lomo 'dó'do 'yì ga gére née.

'Yì e niyí mbá 'yì lúyú ledre e

9^{Ngíti} géyì 'yì e g̀ dongaráze Yúda e somúní 'bì eyé kídí míméngì ledre eyé nì dùy ne bìlámáne do komo Lomo rómo 'bì kúfú 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní. Éyì ndaá 'bì ené kenée wá, g̀ z̀a z̀e Yúda e k̀ 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní, azé mbá 'yì lúyú ledre e.

10^{Nì} miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Yì bì k̀é'do káa yaá nì miútúásáne kací komo Lomo ní ndaá.

11^{Yì} bì k̀é'do káa yaá owoyeme ledre 'bì Lomo go, bìlámáne ní ndaá. 'Yì bì nì k̀ 'bú Lomo doné ní ndaá.

12^{Yì} e za mbá oyóní sogoyé go z̀ Lomo, Niyí yì eyé go káa z̀ gbékpí cící éyì ní. 'Yì bì k̀é'do káa yaá ndìsì méngì bìlámá ledre ní ndaá.”

13[”] Ledre ga bì ndìsìní úku yée ní inyiní wá. Dondeneyé ndìsì r̀anga yì ené dùy r̀anga.” “Ódro bì ndìsì ólúógu g̀ tarayé ní nì bisinyíne káa z̀ wowó kámá okó ní.”

14[”] 'Yì ga gére née odu ledre eyé nì dùy lómù 'yì e.”

15[”] Mimbé'deyé ndìsì ésí 'diya z̀ye ndìsìyé óto uǹgú ro 'yì e.

16^{Ogúní} eyé dongará 'yì e k̀ bikìdrí wá, ndìsìní ógu 'bì eyé yì eyé fú lá k̀ bisinyí ledre.

17^{Ilíní} eyé ledre bì ndìsì óto 'yì e z̀ye ídíye k̀ rokinyi ní wá.”

18[”] Sìmì ledre ga gére née mbá, eréní eyé kpá Lomo wá.”

19^{Née} sí ledre bì máúku ledre g̀ z̀a z̀ise lorù uku kídí, 'yì bì k̀é'do yaá ndaá 'yì lúyú ledre wá ní ndaá. 'Yìma'dí e za mbá niyí 'yì lúyú ledre e do komo Lomo.

20^{Yì} nì bo nì úku ledre ya née ndaá 'yì lúyú ledre wá, Née ndìsì méngì ledre e za mbá kací lorù? Lorù ndìsì úku 'dódo mbá bisinyí míméngì ledre ezé e.

Ngúngu ledre nì misì'di 'bì ómo

21^{Bi} ba ní, mìkándá misì'di nì goó bo kpí g̀ z̀ lorù bì kóo Músa eké sìmì miéké kúrú Lomo bì 'yì nì útúasá ídí doa káa do mbígí 'yì 'bì Lomo ní. Lomo 'dodo ogù go. Mìsì'di máa née nì ledre bì kóo Músa éké, z̀ nébì e kpá ódroyé kóo g̀ roa go 'desí ní.

- ²²Odu misi'di bi zí 'yi e ídíye doa mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní ni dujú ńgúngu ledre Kírésìto Yésu, abú áyí gí simi kúfú máa wo be 'di.
- ²³'Yìma'dí e za mbá luyúní kóo ledre go, utúasání útúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené e wá.
- ²⁴Yí ené tí lá gí zía bi Lomo ni bilámá 'yi ní, 'búze 'yìma'dí e ofu doa go. Zía kása Kírésìto Yésu ógu yómo zée gí simi umbu bi kóo azé úyu a ze gí zí lúyú ledre ezé e ní.
- ²⁵Lomo kasaogu Yésu úyuné káa do 'dáná éyí gí ro yémelúgu dongaráze kéne. 'Yi ga bi ńgununí ledre 'bi Yésu go ní, Lomo ni yómo yée. 'Dá'dá zí Yésu kí óguné, Lomo ndìsì kóo útusimíné miútù 'do'do ené kóo 'yi lúyú ledre e wá.
- ²⁶Gí zí kényí née ní, cakaba Lomo 'dódo ma'díi ledre ené go kpurú gí simi umbu bi Yésu uyu gí rozé ní. Mengí ledre ga gére née kenée gí ro zía 'dódo a kídí née lùlùoyó lúyú ledre 'bi 'yi ga bi ńgununí ledre 'bi Yésu ní go 'dá'ba.
- ²⁷Bi née ní ní, éyí ni bo zíze mbófo rozé gí roa? Fí, éyí ndaá. 'Yìma'dí utúasá ené útúásá kací komo Lomo gí zí lódú kací lorù 'bi Músa wá, yí ené gí zía bi ńgunuzé ledre Yésu ní.
- ²⁸Utúasázé kací komo Lomo ba ndaá 'bi ené gí zía bi ndìsìzé méngí ledre ga bi lorù 'bi Músa uku yée ní wá, yí ené gí zía bi ńgunuzé ledre Yésu ní.
- ²⁹Ndìsìsé sómú a káa zí éyí bi Lomo oto lá dujú 'bú kúfúze Yúda e ní? Fí, oto kpá 'bú kúfú 'yi ga bi ńgára ndaní Yúda e wá ní.
- ³⁰Lomo ni dujú kíé'do. Misi'di bi azé útúásá doa kací komoa togú zée Yúda e togú mbú 'yi ga bi ńgára ndaní Yúda e wá ní, ni dujú kíé'do togú ńgunuzé ledre Yésu go ní.
- ³¹Káa zí bi ńgunuzé nda go ledre Yésu ní, idíze mu úcuóyó lorù ga bi Músa éké yée ní 'dá'ba? Fí, ndaá kenée wá. Ndìsìzé née óto ledre ga bi kóo Músa eké yée ní zíye ídíye ma'díi.

Róma 4

Abarayáma ni mbigí 'yi 'bi Lomo

- ¹Owú 'bi Babá e, ídísé ówo a bilámáne kídí Abarayáma ni tí ma'díi 'yi bi 'di'bi ledre 'bi Lomo go kíngaya, ni kpá mongú bulúnduzé tara mbotù ezé 'bi Yúda e ní.
- ²Ídí ya kóo bilámá miméngí ledre 'bi Abarayáma oto wo ne zía útúásáne káa do mbigí 'yi 'bi Lomo, káa bi ni kóo ndìsì mbófo roné gí roa. Fí, ndaá 'bi ené kenée wá.
- ³Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Abarayáma utúasá kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené yí ené gí zía bi ńgunu ledre 'bi Lomo ní.”
- ⁴Késí bi ndìsìní í'bí a zí 'yi 'bi moko do odu éfé ní ndaá 'bi ené káa do sáká éyí wá, yí ené gí zía méngí moko go gí roa.

- ⁵Togú 'yì ndìṣì tǐ fú òwú méngì moko óyóló'bó sómù ledre ené zǎa ṅúṅgu ledre 'bì Lomo wá, utúásá útúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené wá.
- ⁶Ngúru mongú 'yì Dawídi eké omo kóo ledre sìmì miéké kúrú Lomo kídí, éyì bì ndìṣì óto 'yì zǎa ídìne mbigí 'yì 'bì Lomo ní ndaá 'bì ené bìlámá moko ené wá, yì ené ṅúṅgu ledre 'bì Lomo.
- ⁷Nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Yì ga bì niyí ídì kí rokinyi kǎngaya ní yì ené yée ga bì Lomo ootomo lúyú ledre eyé go ní.
- ⁸Ma'díi, 'yì née nì ídì kí rokinyi kǎngaya gì zǎa lúyú ledre bì kóo roa ní Ngére Lomo 'dì'bioyó go.”
- ⁹Sómùsé 'bì esé kídí rokinyi née nì ídì òwú zǎa Yúda e gì zǎa bì utúzé go ṅbuṛu ní, togú kpá zǐ kúfú 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní? Káa zǐ bì kóo máúku úwúsé go ní, kídí Abarayáma utúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené gì zǎa bì ṅúṅgu ledre 'bì Lomo ní.
- ¹⁰Abarayáma utúásá kací komo Lomo ndaá 'bì ené gì do kací a bì utú go ṅbuṛu ní wá, yì ené 'dá'dá gì zǎa kí útúne ṅbuṛu.
- ¹¹Abarayáma ṅúṅgu ledre 'bì Lomo 'dá'dá nì nda fú útú ṅbuṛu. Utú nda ṅbuṛu gì 'dá'ba lá gì ro do 'dódo a kídí née nì go mbigí 'yì 'bì Lomo. Née sǐ ledre bì nì gì zǎa bulúndu 'yì ga bì za mbá ṅúṅguní ledre Lomo go abú utúní ṅbuṛu wá ní.
- ¹²Abarayáma nì kpá bulúndu 'yì ga bì utúní go ṅbuṛu ní, 'búó togú ṅúṅguní ledre 'bì Lomo go káa zǐ bì kóo Abarayáma ma'dáa ṅúṅgu ledre 'bì Lomo 'dá'dá zǎa kí útúne ṅbuṛu ní.
- ¹³Lomo uku kóo ledre kídí née nì í'bí do sogo kǎngá mbá zǐ Abarayáma kí owú 'bì ené e zǎa ídìne káa do 'bì eyé. Lomo uku ené kóo ledre née gì zǎa bì Abarayáma ndìṣì lódú kací lorú ga bì Músa eké yée ní wá, yì ené gì zǎa bì Abarayáma ma'dáa ṅúṅgu ledre 'bì Lomo ní.
- ¹⁴Ídì yaá Lomo ili kóo méngì bìlámá ledre òwú zǐ 'yì ga bì ndìṣìné lódú kací lorú ní yá, káa bì moko ndaá ba sìmì ṅúṅgu ledre 'bì Lomo wá.
- ¹⁵Togú lorú nì bo yá, 'do'dó nì bo zǐ 'yì ga bì niyí 'déwe lorú ma'dáa ní. Togú lorú ndaá yá, éyì bì niyí 'déwe a ní ndaá.
- ¹⁶Lomo ndìṣì í'bí éyì zǐ 'yì e kací bìlámá mimbé'dené gì zǎa ili idíní ótoómo royé mbá zǎne. Éyì bì kóo Lomo uku ledre a kídí née nì í'bí a zǐ Abarayáma kí owú 'bì ené e ní, nì gì ro 'yì ga bì ṅúṅguní ledre 'bì Lomo go káa zǐ Abarayáma ní. Ndaá 'bì ené òwú zǐ 'yì ga bì niyí kí lorú zǎye ní wá. Gì zǐ kényì née zǐ Abarayáma ídìne go bulúnduzé ga bì ṅúṅguzé ledre 'bì Lomo ní.
- ¹⁷Née sǐ ledre bì Lomo uku ledre zǐ Abarayáma kídí, “Máoto yì go káa do bulúndu tú'dú rǐkǐ sǐ do 'yìma'dí e.” Gì zǎa míméngì ledre 'bì Abarayáma nì miútúásáne kací komo Lomo, zǎa ínyìné ṅúṅgu ledre 'bì Lomo bì ndìṣì úru 'yì e ne gì sìmì umbu, kpá 'yì otoogu éyì e ní.

- ¹⁸Gì zía bì Abarayáma oto komoné kací ledre bì Lomo uku zía ní, zía ídíne 'bù 'yì ga bì ñgunṅuní ledre 'bì Lomo ní za mbá tí káa zí kóo Lomo uku zía kídí, “Bulúnduyí e ñiyí karanée ídí kpá tǔ'dǔ kenée.”
- ¹⁹Abú Abarayáma owo tí go kídí nées ngoko go gí zía sìmíbi doné go cí ñnyí (100), me'bené Sára ñi go kpá ngokoné yée utúasání lolu kóo ndíki owú e wá yá,
- ²⁰zía kóo fú lá óto komoné kací ledre kóo Lomo uku zía ní. Zí ñgunṅu ledre ené í'bí roko'bù zía, zía ndíṣíné í'bí mbófo éyí zí Lomo.
- ²¹Gì zía owo bú kídí ledre bì Lomo uku zíne ba ní, ñi méngí roné gí zía, roko'bù ñi zí Lomo ma'dáa.
- ²²Née sǐ ledre bì Abarayáma utúasá kací komo Lomo gí zía káa do mbigí 'yì ené ní.
- ²³Abú Abarayáma ñi miútúásáne kací komo Lomo yá, ndaá lá dǔyù wo wá,
- ²⁴azé kpá miútúásáze kací komo Lomo gí zía ñgunṅuzé ledre ené go, gí zía uru Ngére ezé Yésu ne gí sìmí umbu.
- ²⁵Yésu uyu gí ro lúguoyó lúyú ledre ezé.

Róma 5

Utúasázé go kací komo Lomo

- ¹Éyí bì karaba oto zée zíze útúásáze kací komo Lomo ní, ñi ledre ené bì ñgunṅuzé ní. Gí zí kényí nées zía kásaógu owú 'bì ené Kírésìto Yésu bì ñi Ngére ní 'dí'bilúgu zée zíne.
- ²Gí zía bì ñgunṅuzé ledre 'bì Lomo ní, oto zée go zíze ówoyéme mimbé'de Lomo bì bilámáne rozé ní. Azé go kí mongú rokinyi gí zía owoyemezé go kídí, azé karanée ídí 'be 'bì Lomo sìmí mongú rokinyi.
- ³Ndaá kpá lá dǔyù ledre máa wo nées wá, togú 'do'dó ndiki zée mbú ne yá, azé kpá lá ndíṣí í'bí mbófo éyí zí Lomo gí zía karanée gí do kací 'do'dó nées, azé ídí kí rokinyi gí zí Lomo.
- ⁴Togú torozé go kpá fú lá ngbúo yá, azé útúasá kací komo Lomo gí zía azé go kí mongú óto komo zía.
- ⁵Utúasá ené ótoómo zée fú lá sìmí 'do'dó wá gí zía oto 'búze go doné kíngaya zía í'bí 'Dówúne ógu ndíṣíné sìmíze ndíṣí í'bí roko'bù zíze gí ro zíze óto 'búne kíngaya.
- ⁶Mengí bilámá ledre nées zíze kenée gí zía owo bú kídí utúasázé yómo rozé kí rozé wá. Zía kása Kírésìto ógu yómo zée.
- ⁷Ma'díi 'yì bì kǐé'do do sogo káṅgá ba ñi ñgunṅu a zíne úyuné gí ro ezené ní ndaá. Abú eze a máa nées ñi mbigí 'yì 'bì Lomo togú ñi 'yì méngí bilámá ledre. Togú zǐ 'yì úyuné gí ro ezené kenée yá, 'búo togú ñi ódó mimbé'dené miódó.
- ⁸Lomo oto 'búze go kíngaya tí bì ngará ndazé bilámá 'yì e wá ní, zía kásaógu Kírésìto úyuné do bi kacíze.

⁹Káa zí bi Yésu uyu go gi rozé, Lomo 'di'bioyó lúyú ledre ezé go gi zía ní, azé nda go mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní, mimbé'de Lomo esí lolu rozé wá.

¹⁰Abú azé kóo ezeokó Lomo yá, simi bi Yésu ogu úyu gi rozé ní, dongaráze eme go kí Lomo. Azé ídí go trıdrızé za fı káa zı bi Yésu urú gi simi umbu zía ídíne trıdrıne za fı ní.

¹¹Ndaá ídí lá duş ledre máa wo née wá, idızé ndısi mbófo Lomo gi ro bilámá ledre bi Kırésıto Yésu Ngere ezé mengi, zía yeme dongaráze kí Lomo gi ro zıze ídıze mbigı 'yi ené e ní.

Ledre gi ro Ádama e kí Kırésıto

¹²Gi zía bi Ádama ni mızefı 'yi lúyú ledre ní, zı lúyú ledre óguné do sogo kangá mbá, zı umbu óguné do 'yima'dı e gi zía niyı go mbá 'yi lúyú ledre e.

¹³Lomo ni úkuı'bí lorı zı Mısa éké a ní, lúyú ledre ni kóo kú goó bo. Tı lá gi zía bi lorı ndaá 'bi ené aka kóo wá ní, éyı bi ni 'dódo a kídı 'yi ndıtı'dófu do lorı go ní ndaá.

¹⁴'Yima'dı e tonónı kóo úyu go kú 'desı do ndéréóguné gi simi şındı kadra bi zı Lomo í'bíogu lorı zı Mısa éké a ní. Abú 'yi ga gere née ndıtı'dofunı eyé gi do lorı 'bi Lomo káa zı bi kóo Ádama mengi ní wá ndotó. Ledre née 'dodo kídı Ádama ni manda 'bi 'yi ga bi kóo 'desı ní, Yésu ni 'bi ené manda 'bi 'yi ga bi utúasánı go kacı Lomo ní.

¹⁵Éyı ga bi Ádama kí Yésu menginı ní oto éyı e gbre zıye mengi royé zı tú'dú 'yi e. Éyı ga bi menginı yé ní niyı mbá mingúngúcuá nderenı eyé do mısi'di kıé'do wá. Kála ledre bi Ádama kala kúrú Lomo ní 'di'biogu umbu go do tú'dú 'yi e. Kpá kenée úwú kúrú Lomo bi Kırésıto Yésu uwú ní, 'di'biogu trıdrı go zı tú'dú 'yi e gi zı bilámá mimbé'de Lomo bi royé ní.

¹⁶Lúyú ledre 'bi bikérı 'yi oto mimbé'de Lomo éşıne zía 'déci ngbanga 'yima'dı e. Sáká éyı bi Lomo mengi kpurı gi simi Yésu ní oto tú'dú 'yi e go zıye utúasáye komo Lomo káa do mbigı 'yi ené e.

¹⁷Bikérı 'yi luyú ledre ne zı umbu óguné komo 'yima'dı e mbá. Simi bi Kırésıto Yésu ogu zía úyuné gi ro 'yima'dı e ní, zı mimbé'de Lomo ídrıne ro 'yi ga bi ndikinı sáká éyı bi gi zı Lomo ma'dáa ní, zía yómo yé.

¹⁸Káa zı bi kenée ní, kála ledre bi kóo Ádama kala ledre 'bi Lomo ní, zı ledre ené kpá kí ledre 'bi 'yima'dı e mbá sínyıne komo Lomo zía 'déci ngbangayé mbá. Nda gi zía bi ngára Yésu kala ené kúrú Lomo wá ní, zía óguné úyuné gi rozé karaba zıze utúasáze kacı komo Lomo káa do mbigı 'yi ené e.

¹⁹Gi zı kála ledre 'bi bikérı 'yi, zı tú'dú 'yi e ídıye mbá 'yi lúyú ledre e. Kpá kenée gi zı bikérı 'yi bi uwú kúrú Lomo ní, zı tú'dú 'yi e ídıye mbigı 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

²⁰Ekénı lorı gi ro zía 'dódoógu lúyú ledre nda za kıngaya. Simi bi 'yi e niyı ndısi lúyú ledre nda za kıngaya ní, zı mimbé'de Lomo nda ídrıne royé kıngaya.

21Káa zí bi lúyú ledre ala'duṭu do 'yíma'dí e mbá, zía 'dí'biógu umbu doyé ní, kpá kenée mimbé'de Lomo ala'duṭu do 'yí ga bi utúasání go kací komoa ní zía 'dí'biógu tridri bi za fí ní zíye kpurú gi simi Kírésito Yésu bi ni Ngére ezé ní.

Róma 6

Urúze gi simi umbu 'bi lúyú ledre go

1Owozé go kídí mimbé'de Lomo ni bilámáne káa zí bi goó kenée ní, idíze fú ndísi lúyú ledre 'du'dorú gi ro zí Lomo ndísiné otoómo ledre zíze gi zía bi mimbé'dea ni bilámáne ní?

2í, ndaá kenée wá. Simi bi kóo ngára ngunuzé aka ledre Yésu wá ní, azé yí ezé kóo go mbá umbuzé simi lúyú ledre. Nda bi i'biní babatiza zíze ní, uruní zée go gi simi umbu 'bi lúyú ledre zíze ídize tridri.

3Zée ga bi za mbá 'di'bizé babatiza kí iri Kírésito Yésu ní, ni yí ené kóo go káa zí éyí bi uyuzé go ndro kí Yésu ní.

4Simi bi i'biní babatiza zíze ní, ni kóo káa zí éyí bi kóo uyuzé go miúyu do oto zée ndro kí Kírésito ní. I'biní babatiza zíze gi ro zíze úruze simi mikánda tridri cé káa zí bi 'Buzé Lomo kí mongú roko'buné uru Kírésito ní.

5Káa zí bi azé kóo go kí Yésu éyí kíé'do simi miúyua ní, azé go kpá éyí kíé'do kéne simi miúrua.

6Owozé go kídí kuṛú miméngi ledre ga bi kóo azé kée ní, Yésu 'di'bi kóo go mbá roné úyuné kée do mingbungbu kágá. Gi zí keyi née ní, ndazé lolu fú lá 'yí lúyú ledre e wá.

7Lúyú ledre ndaá lolu kí roko'buné dozé wá gi zía uyuzé go zíze olúógu ezé gi simi a.

8Káa zí bi Kírésito uyu gi rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Nda simi bi urú ní, zíze úruze ndro kéye.

9Gi zí keyi née, owoyemezé go bilámáne, kídí bi kóo Kírésito uyu zía úru né ní, uyu andá ené lolu roné wá, ni nda ídí ené go tridri za fí.

10Simi bi uyu gi ro lúyú ledre ezé ní, uyu duṛú kí'di kéri, urú kpá duṛú kí'di kéri. Ni cakaba mindísiné tridri kí Lomo do bi kíé'do za fí.

11Ídísé ówo a kídí lúyú ledre ala'duṭu lolu dosé wá, Kírésito Yésu i'bi mikánda tridri go zíse, ásé go tridri zé zí Lomo.

12Káa zí bi goó kenée ní, ndásé otoómo lúyú ledre zía ídine ngére esé, zíse ndísisé méngi duṛú bisinyí ledre ga bi rosé ili yée ní wá, gi zía rosé née ni ógu úyu ené miúyu.

13Káa zí bi Lomo i'bi mikánda tridri go zíse ní, ndásé lolu i'bi rosé ndísi méngi bicayi ledre ga bi rosé ili yée ne ní wá. Ídísé i'bi rosé ndísi méngi duṛú ledre ga bi Lomo ili yée ní.

14Lúyú ledre nda ídí ngére dosé wá gí zía lorú bì Músa eké ní ala'dùtù ené dosé wá. Bìlámá mimbé'de Lomo bì rosé ní, ala'dùtù yí ené dosé goó ne.

Azé nda go owúkùlù 'bì Lomo

15Káa zí bì ndazé lolu sí lorú bì Músa eké ní wá ní, bìlámá mimbé'de Lomo bì rozé ní, ala'dùtù yí ené dozé goó ne ní, idízá mu ndá'ba ndísi lúyú ledre? Fí, éyí ndaá ídí kené wá.

16Ndásé ótoómo rosé káa do owúkùlù 'bì lúyú ledre zía ídíne ngére esé wá, gí zía lúyú ledre ndísi 'dí'biogù umbu. Bìlámá a ídíse ótoómo Lomo zía ídíne ne Ngére esé zíse ndísisé méngì dùjù ledre ga bì ili yéé ní.

17Kóo 'desí ní, ásé kóo owúkùlù 'bì lúyú ledre. Mbófo éyí zí Lomo gí zía 'dí'bisé bìlámá ledre ené bì ndísiní 'dódo a zíse ní go kí mimbé'desé kíé'do.

18Lomo otoomo sée gí símì lúyú ledre esé e go, ásá nda go owúkùlù ené e.

19Mándísi úku ledre owúkùlù e zíse gí ro zíse ówoyéme ledre ga bì mándísi úku yéé ní gí zía ngúngu ledre esé ndaá aka kí roko'buné wá. Kóo 'desí ní, ótoómosé kóo rosé káa do owúkùlù 'bì lúyú ledre, zíse ndísisé méngì ledre ga bì Lomo ndaá kí rokinyi gí royé wá ní. Ili nda go zíse í'bí rosé mbá ndísi méngì dùjù éyí ga bì Lomo ili yéé ní.

20Símì bì kóo lúyú ledre nì aka ngére esé ní, sómúndíkíse esé kóo ledre méngì bìlámá ledre ga bì niyí miútúásáye kací komo Lomo ní wá.

21Símì síndí kadra máa bì kóo née ní, éyí bì kóo ndíkíse símì míméngì ledre ga bì kóo ásé símì a ní 'dí? Bì tí lá komokenyí kí umbu ní.

22Káa zí bì lúyú ledre ndaá lolu ngére esé wá ní, ásé nda go owúkùlù ga bì 'bì Lomo ní. Ndísisé nda go méngì ledre ga bì niyí miútúásáye kací komo Lomo ní, odu a ásé ndíki trídri bì za fí ní.

23Lúyú ledre ndísi 'dí'biogù zí 'yí e umbu, Lomo 'dí'biogù 'bì ené zí 'yí e sáká éyí bì nì trídri bì za fí ní gí zí bìlámá mimbé'dea bì rozé kpurú gí símì Kírésito Yésu bì nì Ngére ezé ní.

Róma 7

Ólúógusé gí símì lorú 'bì Músa go

1Owú 'bì Babá e, másómù ówosé bú bìlámáne kídí lorú nì kí roko'buné dùjù do 'yí bì nì aka trídri ní. Máúku ledre ba zíse, sée ga bì ówosé lorú bú ní.

2Lílì a nì káa zí togú ofúní kára go yá, lorú odóngerì wo go dùjù zí o'do bì ofú wo née. 'Búó togú o'do máa née uyu go yá, kára née ndaá lolu miódóngérìné zí o'do máa née wá.

3Togú o'do 'bì kára née nì aka bo zía ndéréne só'do ngíti o'do yá, lorú ya kídí née go lúyú ledre, kára née méngì 'berì go. Togú o'do 'bì kára née uyu go miúyu yá, kára máa née méngì ené née 'berì wá.

⁴Zée kése, azé kóo mbá sí lorụ. Sìmì bì Kírésìto uyu gị rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Zíze úrúze kpá ndro kéye gị ro zíze ndìsìzé méngì éyí ga bì Lomo ili yée ní.

⁵Sìmì bì kóo ngára nṅunṅuzé aka ledre Yésu wá ní, ndìsìzé kóo mbá méngì ledre ga bì rozé ili yée ní, ambá ledre maáge ndìsìní 'dí'biógụ umbu gị zía ndìsìzé kóo lódù dùú kací lorụ bì Músa eké ní.

⁶Bì ba ní, ndazé ezé lolu sí lorụ wá gị ro zíze méngì dùú éyí ga bì Lomo ili yée ní gị zía kuṛú ledre ga bì azé kíe ní uyuní gị sìmìzé go, mìkànda ledre nì nda goó ne sìmìzé sìmì roko'bu 'bì 'Dówù Lomo.

Ícì okó kí lúyú ledre

⁷Bì née ní ní, lorụ nì bìsinyí éyí ke? Ẹ̀ì, togù lorụ ndaá kóo ídí wá yá, káa bì máútúásá ówo a bì kídí lúyú ledre nì bo ní wá. Káa zí bì lorụ uku kídí, “Ndá óto 'bú éyí 'bì 'yí wá ní.” Káa bì máútúásá kpá ówo a bì kídí óto 'bú éyí 'bì lafú 'yí e nì bìsinyí ledre ní wá.

⁸Lúyú ledre oyólo'bó lorụ gị ro zí 'bú bìsinyí ledre ndìsì ngbóróne sìmímá. Idí kóo lorụ nda ídí wá, káa bì lúyú ledre ndaá ba kí roko'buné wá.

⁹Sìmì bì kóo ngára máówo aka kóo lorụ wá ní, mááyí yí amá kóo kí ro domá. Sìmì bì máówo nda lorụ ní, zí komomá líkpíne zíma ówoyéme a kídí lúyú ledre nì go sìmímá kíngaya.

¹⁰Másómù 'bì amá kóo kídí m̀ndìsìmá nì ídí bìlámáne gị zí lorụ, ábuwá lorụ ogu nda yí ené óto m̀ndìsìmá zía ídíne bìsinyíne.

¹¹Lúyú ledre owo mì'dogu ené kpurú gị sìmì lorụ, zía lóndo máa. Gị zí kẹyí née ní, zí m̀ndìsìmá nda ídíne go bìsinyíne.

¹²Abú kenée ndotó, lorụ nì yí ené 'bì Lomo, nì bìlámáne ndìsì 'dódo m̀bigí ledre ga bì Lomo ili yée ní.

¹³Togù lorụ nì bìlámá éyí ní, nì óto m̀ndìsìmá zía ídíne bìsinyíne lára a káa be 'dí? Ẹ̀ì, éyí ndaá kenée wá. Yí ené lúyú ledre bì owo mì'dogu ené kpurú gị sìmì lorụ zía óto m̀ndìsìmá bìsinyíne ní. Gị zí kẹyí née ní, 'dodo go kídí lúyú ledre nì bìsinyí éyí.

¹⁴Owozé go kídí lorụ nì yí ené 'bì Lomo. Lúyú ledre nì yí ené gị zíma bì málányá yí amá fú ro méngì bìsinyí m̀m̀méngì ledre ní.

¹⁵Máówoyéme amá éyí bì m̀ndìsì méngì a ní wá, m̀m̀méngì nda yí amá éyí bì ili zíma méngì a wá ní.

¹⁶Togù m̀ndìsì méngì éyí ga bì ili kóo zíma méngì yée wá ní yá, m̀ngúnṅu go kídí ma'díi lorụ nì yí ené bìlámá éyí.

¹⁷M̀m̀méngì amá éyí ga gére née máa wá, yí ené lúyú ledre bì ála'dùtù domá ní, oto máa née zíma ndìsìmá méngì ledre ga gére née.

- 18'Bú méngì bìlámá ledre ñì yí ené kóo tí bo domá, bi méngì a ndaá kóo zíma wá gí zía lúyú ledre oto kóo 'be 'bì ené go sìmímá.
- 19Gí zía bì 'be 'bì lúyú ledre ñì nda kóo sìmímá ní, zía ndìsìné gága máa, zíma nda ndìsímá méngì ledre ga bì ili yée ní.
- 20Togú máméngì lúyú ledre yá, née ndaá 'bì ené ledre amá wá, née ledre 'bì lúyú ledre bì oto 'be 'bì ené sìmímá ní.
- 21Lorù ndìsì 'dódo a zíma, kí'dí bì máíli go méngì bìlámá ledre ní, lúyú ledre bì sìmímá ní ndìsìne 'dùtù mìsì'di a gí zíma.
- 22Abú kenée ndotó, zíma í'bí romá kí sómù ledre amá mbá méngì dùyú ledre bì lorù 'bì Lomo ili zíma méngì a ní.
- 23Máówo go kídí do okó e ñiyí bo gbre do mímbe'demá kací kadra mbá ndìsì óró royé. Ngíti a ili máídí ndìsì méngì bisinyí ledre, ngíti a ili 'bì ené máídí ndìsì méngì ledre bì Lomo ili ní.
- 24Máówo kóo wá, mááyí kóo ólúogù gí sí sílì lúyú ledre bì ala'dùtù domá ní lárá a káa be 'di?
- 25Mbófo éyí zí Lomo, zía kásaogù Kírésìto Yésù Ngére ezé yómo máa. Mándìsì nda go méngì éyí bì lorù ené ili ní, tí lá gí zía bì mááyí 'yìma'dí ní, romá ili fú lá máídí méngì bisinyí ledre.

Róma 8

Mikánda trìdrì ñì gí zí 'Dówù Lomo

- 1Káa zí bì azé go 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní, Lomo 'decì ené ngbangazé bisinyíne wá,
- 2gí zía 'Dówù Lomo 'di'bioyó zée gí sìmì roko'bù 'bì lúyú ledre bì kóo ñì 'dí'biogù umbu dozé ní go. Í'bí nda mikánda trìdrì go zíze gí zí bìlámá ledre bì Kírésìto Yésù méngì zíze ní.
- 3Lorù 'bì Mùsa utúasá ené í'bí mikánda trìdrì zíze wá, gí zía lúyú ledre bì ala'dùtù dozé ní 'di'bioyó roko'bù gí zíze go. Née sí ledre bì Lomo kasaogù owù 'bì ené Yésù zíze yáa káa do 'yìma'dí gí ro zía rómo komo lúyú ledre.
- 4Lomo méngì ledre née kenée gí ro zíze ndìsìzé méngì dùyú bìlámá ledre ga bì ñiyí mìtúásáye káa zí bì Lorù 'bì Mùsa uku ní. Ndìsìzé nda go méngì dùyú ledre ga bì 'Dówù Lomo uku yée ní, ndaá lolù kací ledre ga bì rozé ili yée ní wá.
- 5'Yì ga bì ndìsìní méngì ledre ga bì royé ili ní, í'bíní 'bì eyé sómù ledre eyé mbá gí ro ledre ga bì royé ili yée ní. 'Yì máa yée ga bì ndìsìní lódù kací ledre ga bì 'Dówù Lomo ndìsì úku yée ní, í'bíní 'bì eyé sómù ledre eyé mbá zí 'Dówù Lomo.
- 6Míméngì ledre kací sómù ledre bì rozé ili yée ní, ndìsì 'dí'biogù zí 'yì umbu. Míméngì ledre kací sómù ledre bì 'Dówù Lomo ndìsì í'bí a ne ní, ndìsì óto 'yì e zíye ídíye kí trìdrì bì za fí ní kpá kí mímbe'de kídrì.

⁷Yì ga bì ndìşiní méngì dujú ledre ga bì royé ili yéé ní, niyí ezeokó Lomo. Gi zí kényí nées utúasání eyé méngì ledre kací lorú 'bì Lomo wá.

⁸Yì ga bì ndìşiní méngì dujú ledre ga bì royé ili yéé ní, utúasání eyé óto Lomo zía ídíne kí rokinyi wá.

⁹Sée ga bì ngára méngìsè lolú ledre ga bì rosé ili yéé ní wá ní, ásá nda go kpí gi zía 'Dówú Lomo ni nda go simisé ndìşisè nda go méngì ledre ga bì ndìşì úku yéé zise ní. 'Yì ga bì ngára Kírésìto ndaá do mimbé'deyé wá ní, ndaní eyé 'yì ené e wá.

¹⁰Káa zí bì Kírésìto ni go do mimbé'desé ní, abú gbékpí rosé nées ni úyu gi zía bì lúyú ledre 'dì'biogu umbu go do sogo káṅgá ní yá, 'Dówú Lomo ni í'bí míkánda tridri zise gi zía útúasásé go kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e.

¹¹Lomo bì kóo uru Kírésìto Yésu gi simi umbu ní, ni kpá úru sée gi simi umbu gi zía 'Dówú Lomo ni go simisé.

¹²Owú 'bì Babá e, káa zí bì ngára lúyú ledre ala'dutú lolú dosé wá ní, ndásé lolú ndìşì méngì éyí ga bì rosé ili yéé ní wá.

¹³Togú ndìşisè méngì bisinyí ledre, Lomo ni 'dècì ngbangasé bisinyíne. Ídíse ótoómo mimbé'desé zí 'Dówú Lomo ndìşinè simi a zía í'bí roko'bu zise, gi ro zise ótoómo bisinyí ledre e za mbá 'dá'ba.

¹⁴Yì ga bì ndìşiní méngì ledre e kací kúrú 'Dówú Lomo ní, niyí go mbigí owú ga bì 'bì Lomo ní.

¹⁵Lomo í'bí 'Dówúne simizé nées gi ro 'dí'bióyó ngirì kíe gi rozé 'dá'ba, gi do bì zize ówo nées káa do 'Buzé.

¹⁶'Dówú Lomo ndìşì ódro do mimbé'dezé kídí ma'díi, azé owú ga bì 'bì Lomo ní.

¹⁷Káa zí bì ṅuṅguzé ledre 'bì Kírésìto Yésu owú 'bì Lomo go ní, azé go ndro kí Yésu owú ga bì 'bì Lomo ní. Káa zí bì kóo Yésu 'do'dó gi rozé ní, ni bilámáne zize kpá 'dó'dóze gi ro ledre ené azé karanée ídí ndro kí Yésu ma'dáa simi rokinyi.

Ídíze kpá fú tóro ngbúo

¹⁸'Do'dó ga bì ndìşizé 'dó'dó yéé ba za mbá ni lá owú éyí cúku'dée, utúasání ótoásá a kací mongú úndru bì Lomo ni karanée í'bí a zize ní wá.

¹⁹Éyí ga bì Lomo otoogu yéé do sogo káṅgá ba za mbá ndìşiní óto komoyé gi ro mongú úndru bì karanée Lomo ni í'bí a zize owú 'bì ené ní. Niyí kpá ndíki éyí gi simi a.

²⁰Lomo otoogu yí ené kóo éyí ga bì do sogo káṅgá ba go za mbá bilámáne. Karaba ba ní, éyí ga gére nées ledre eyé sinyí go za mbá ndaá 'bì ené bì yaá iliní ye kenée ní wá. Yí ené gi zí lúyú ledre 'bì bulúnduzé Ádama. Abú kenée ndotó, sinyíonzó ené roné za fí wá,

²¹gi zía Lomo ni líkpí éyí ga bì otoogu yéé ní gi simi umbu bì niyí ógu úyu a ní za mbá. Zía kpá í'bí éyí gi simi mongú úndru bì ni gú í'bí a zí owú 'bì ené e ní zíye.

- 22**Owozé go kídí éyí ga bì do sogo káṅgá ní za mbá ndịsịnị náná do soyé gị zí éyí miówo bì royé ní káa zí mbámiowú ndịsị náná do soné gị zí owú miówo gị ro árá ní.
- 23**Abú kenée ndotó, zée ga bì kí 'Dówú Lomo simizé ní, ndịsịzé aka kpá fú náná do sozé kí óto komozé gị ro zí Lomo 'dí'bi zée zíze ídíze káa do mbigí owú 'bì ené e. Owozé go kídí ma'díi karanée óyóló'bó zée zíze ídíne míkándazé.
- 24**Simi bì Lomo yomo zée ní, zía í'bí óto komo née zíze. Sị ledre bì zí 'yị ndịsị óto komoné gị ro éyí bì i'biní go zía ní ndaá.
- 25**Káa zí bì ngará ledre née mengi aka roné wá ní, idíze tóro ngbúo kí ndịsị útụsimizé káa zí bì azé go ndịsị óto komozé gị ro ledre máa née ní ní.
- 26**Simi bì azé go íni ini zí Lomo ní, ngíti géyí yá owozé ezé kací ini ini ma'dáa do bilámá misi'diné wá. Zí 'Dówú Lomo nda ógụné sáká zée ndịsị ini ini kí ngúṅgú roné zí Lomo gị rozé.
- 27**Lomo owo ledre ga bì do mimbé'dezé ní mbá bú, káa zí bì owo sómú ledre 'bì 'Dówú Lomo bú simi bì 'Dówú Lomo ma'dáa nì ndịsị ngúṅgú roné gị ro 'yị ga bì 'bì Lomo ní káa zí bì Lomo ili ní.
- 28**'Yị ga bì otoní 'bú Lomo go za kí mimbé'deyé mbá ní, Lomo nì ndịsị lúru bì kacíye kí roko'buné kpá za mbá. Gị zía geléogụ yée go káa do mbigí 'yị ené e.
- 29**Lomo owo kóo kú go 'desí kídí née nì géléogụ zée, zíne óyóló'bó zée zí sómú ledre ezé ídíne káa zí 'bì Yésu ní. Yésu ma'dáa nì nda 'bì ené zíze káa zí mizefí owú ní.
- 30**'Yị máa yée ga bì Lomo géléogụ yée go ní, nì 'dí'bióto yée káa do mbigí 'yị ené e. Simi bì niyí go 'yị ené e kenée ní, zíye nda ídíye kéye kíé'do simi rokinyi.

Éyí bì nì 'dí'bióyó zée gị ro Lomo ní ndaá

- 31**Ledre nì bo tarazé zíze úku a kací bilámá ledre bì Lomo mengi zíze née ní? Káa zí bì Lomo oto 'búze go cù kenée ní, ngíti éyí nì bo zíze ndịsịzé sómú simizé gị zía?
- 32**Káa zí bì Lomo kasaogụ za cù owú 'bì ené ógụ úyuné gị rozé ní, sómúsé 'bì esé kídí éyí ga bì za mbá ilizé yée ní Lomo utúasá í'bí yée zíze wá?
- 33**Togú Lomo gelé yí ené zée go cù ne káa do mbigí 'yị ené e ní, ngíti 'yị nì bo nì ógụ tóro zía 'dəcị ngbanga rozé?
- 34**'Yị 'dəcị ngbangazé nda gị zía Kírésito Yésu uyu kóo ne gị rozé. Zí Lomo kóo úru wo gị simi umbu, nì cakaba m̀ndịsịné do sílí a 'bì anú ndịsị ngúṅgú roné zía gị rozé.
- 35**Káa zí bì goó kenée ní, éyí bì nì 'dí'bióyó 'bú Kírésito Yésu gị dozé ní 'di? 'Do'dó bì rozé gị zí ngíti géyí 'yị e ní, rokinyi bì ndaá rozé wá ní, ndịsị bì ndịsị yemezé rozé wá ní, 'bú bì ndịsị méngi zée gị zía 'yị í'bí éyí miánu ndaá zíze wá ní, lerí bongó bì ndịsị méngi zée ní, nda kí umbu?

³⁶Káa zí bì miéké kúrú Lomo uku ní, “Ndịsịzé ótoómo rozé zí umbu gị rosé kací kadra mbá káa zí Kábịrịkị e ní.”

³⁷Sìmi ledre ga gére née mbá, Kírésìto oto 'búze go, zía ndịsìné kpá fú í'bí roko'bu zíze, zíze ndịsịzé rómo komo ledre ga gére née kíe.

³⁸Gị zí kényi née ní, máówo go bìlámáne kídí éyí bì nì 'dí'bióyó zée gị ro Kírésìto Yésu ní ndaá. Togú umbu, togú rokinyi, abú kpá za maláyika e gị komo ere, togú mbú bicayi lomo e, togú mbú ledre ga bì niyí ndíki zée kí yée ga bì niyí ndíki zée karanée ní.

³⁹Gba roko'bu ga bì komo ere 'dága kí yée ga bì do sogo káṅgá ona ní, togú kpá mbú ngíti géyí éyí ga bì gị do dongará éyí ga bì Lomo otoogu yée ní yá, utúasání 'dí'bióyó zée gị ro Lomo bì oto 'búze kpúrú gị sìmi Kírésìto Yésu Ngére ezé ní wá.

Róma 9

Lomo gelé 'yi ené e

¹Owú 'bì Babá e, Maa Páwulo máúku zíse ma'díi do komo Kírésìto kpá do komo 'Dówú Lomo bì 'yi ówo ledre gị do mímbe'demá ní.

²Mááyí kí mongú simikozo gị ro 'yi ezé e Yúda e gị zía bì asiní kí ṅuṅgu ledre 'bì Ngére Yésu ní.

³Idí kóo éyí bì Lomo ṅuṅgu bo zíne 'dí'bióyó máa 'dá'ba gị ro Kírésìto gị do bì zíne yómo Yúda e yá, mááyí geré ṅuṅgu a.

⁴Lomo gelé kóo Isiréle e go 'desí káa do mbigí 'yi ené e gị ro zíye ídíye kéye éyí kíé'do. Zía 'dódo roko'buné zíye, zía óto miyéme ledre dongaráne kéye, zía í'bí lorú ené zíye kí mịsì'di bì niyí ndịsị ini ini doa sìmi 'Dịcị 'bì Lomo ní, zía mọcú éyí zíye kídí, née nì í'bí úndru zíye kíngaya.

⁵Mingburoko bulúnduzé ga bì kífú Yúda e tonó gị royé ní, niyí kpá ye bulúndu Kírésìto bì nì ngére do éyí e za mbá ní. Iri Lomo idí idí mímbofoné za fí. Idí kenée.

⁶Úndru bì kóo Lomo uku ledre í'bí a zí bulúndu Abarayáma e ní, tú'dúye ndikiní eyé e wá. Bì née ní ní Lomo nì 'yi ranga? Fí, ndaá kenée wá. Yí ené gị zía bì Isiréle e ndaní eyé mbá mbigí 'yi ga bì 'bì Lomo ní wá.

⁷Ndaá 'bì ené bì kídí bulúndu Abarayáma inyiní za mbá ṅuṅgu ledre 'bì Lomo káa zí 'bì Abarayáma ní wá. Lomo uku ledre zí Abarayáma kídí, “Iriyí nì ówú do Isáka e kí owú 'bì ené e.”

⁸Káa zí bì kenée ní, ndaá 'bì ené bì kídí bulúndu Abarayáma niyí za mbá 'yi ga bì ṅuṅguní ledre bì Lomo mọcú wo ní káa zí bì Abarayáma ma'dáa ṅuṅgu ní wá, lá dụyí yée ga bì Lomo mọcú ledre gị royé 'desí ní.

⁹Ba mọcú éyí bì Lomo mọcú ní kídí, kibi ngíti a káa zí ba ní, “Mááyí ndá'baogu ndíki Sára go kí owú'do kó'dúne.”

- 10 Ówosé kpá Ledre kóo mengi roné zí Rebéka me'be Isáka simi bi kóo ni kí siminé ní go.
- 11 Simi bi arání aka tongo ga gére née wá ní, zí Lomo úku ledre zí Rebéka kídí, 'dá'dá zí ngúrúyé kí méngi bilámá ledre togú mbú bisinyí ledre, mójú éyí 'bi Lomo ni 'bi ené yí ené tí fú do biné.
- 12 Ndaá 'bi ené gi zí bilámá miméngi ledre kpá wá, Lomo ili yí ené kú ne kídí, “Owú'dá'dá ni ídí 'yi ínyí kasa zí owú'dá'ba.”
- 13 Káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo ní kídí, “Bú Yakóbo ofu domá go, 'bú Ésawu ndaá 'bi ené domá wá.”
- 14 Káa zí bi kenée ní, azé úku a kídí Lomo ni bisinyí 'yi? Íi, ndaá bisinyí 'yi wá.
- 15 Lomo uku kóo ledre zí Músa kídí, “Yi bi mágélé wo go ní, mááyí méngi ledre zía dụú kací mimbé'demá.”
- 16 Lomo ndisi méngi ledre ené kací mimbé'dené ndaá 'bi ené kací miméngi ledre 'bi 'yima'dí e wá.
- 17 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, Lomo uku kóo ledre zí mongú ngére 'bi Ízibiti kídí “Máoto yi káa do ngére gi ro zí 'yi e ówo roko'bumá gi ro zíye ndisiyé mbófo nda dụú máa do sogo kángá.”
- 18 Lomo ndisi méngi bilámá ledre dụú zí 'yi bi ili go méngi bilámá ledre zía ní. 'Yi máa wo bi ili go zí doa óruné mióru ní, ni óto wo zí doa óruné.
- 19 Ngíti géyi 'yi e niyí úku ledre kídí, “Sara Lomo ni nda 'déci ngbangazé lará a káa be 'di? Ndaá 'bi ené bi ndisi óto ngíti géyi 'yi e ne zí doyé óruné mióru ní wá?”
- 20 Yi bi ni útúásá ítrí ledre do Lomo ní 'be náambi? “Éyí bi Lomo yeme ne ní, útúásá go úku ledre kí Lomo kídí, ‘Yéme máa káa gi ro 'díya?’ ”
- 21 Yi ó'bó pheřé ni kí roko'bu do ko'bó bi ogo gi ro ó'bó a ní. Ni ó'bó a kací ili ledre ené togú kí bilámá tífi roné říříří togú mbú fufuroto.
- 22 Abú útúásá kóo go miútúásá kací komo Lomo gi ro 'dó'do 'yi ga bi uwúní ledre ené wá, útúásání go miútúásá gi ro do 'dó'do yée, gi ro zíye ówo roko'buné yá, zía 'dó'dóne kí útusiminé ngbángbáne. Lomo ni kí ma'díi zíne gi ro méngi éyí e kenée.
- 23 Lomo mengi ledre née kenée gi ro do 'dódo mongú óto 'bú 'yi e kí miđdrí mimbé'dené bi née oto ro 'yi ga bi née yemeoto gi royé ní.
- 24 Yi ga bi Lomo ndolo yée ní, ndaá 'bi ené lá dụú kúfúze Yúda e wá, ndolo kpá kúfú 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní.
- 25 Uku simi búku 'bi Uzíya kídí, “Yi ga bi kóo ngára ndaní 'yi amá e wá ní, zíma ndisimá ndólo yée 'yi amá e, yée ga bi kóo 'búye ndaá domá wá ní, zí 'búye ídine domá.”

²⁶Zí Uzíya úku ándá a kídí, “Kpá tí do bi bi ndịsịnị kóo úku a kídí ndásé 'yị e amá e wá ní, niyí ndolo sée owụ ga bi 'bi Lomo bi ni trịdri ní.”

²⁷Nébi Isáya uku kóo ledre o'buó'bu zí Isiréle kídí Lomo uku kídí, “Abú Isiréle etrịnị káa zí sayi bi kó'dụ mongụ ngbuṛu ní yá, 'yị ga bi niyí ómo ní niyí ídị lá ca.

²⁸Tí káa zí bi kóo Ngére Lomo uku kídí née ni 'dēcị ngbanga 'yị e do sogo kánga mbá ní, ni tí 'dēcị ngbangayé kíngaya kenée.”

²⁹Isáya uku kpá ngíti ledre kídí, “Ídị Ngére Lomo bi roko'bu a ofụ go ní ndaá kóo ótoómo ngíti géyị 'yị e káa do kúfú wá, káa bi ụkúzé go káa zí kúfú 'yị ga bi kóo sịmị gara bi Sodóma kí Gomóra bi Lomo ufuonzó yée ní.”

Misi'di ómo ni dụnụ kịé'do

³⁰'Yị ga bi kóo ngára ilinị ledre 'bi Lomo wá ní, sịmị bi oyólo'bóni mimbé'deyé zíye nṅunṅu ledre 'bi Lomo ní, zíye útúásáye kacị komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.

³¹Isiréle e ilinị 'bi eyé, yée idinị éme komo Lomo ba gi zía bi yée ndịsịnị méngi ledre e mbá kacị lorụ 'bi ondu eyé ní. Ábuwá lorụ 'bi ondu yomo ené 'yị wá.

³²Utúásánị kacị komo Lomo wá gi zía ilinị eyé nṅunṅu ledre 'bi Yésu zíye ndịsịyé méngi ledre e káa zí bi Lomo ili ní wá.

³³Ledre née utúásá go kpịnị kí ledre bi kóo ngíti nébi uku kídí ni miékéne sịmị miéké kúrú Lomo kídí, “Lúrúsé aka mááyí go óto tutú bi 'yị e niyí ndịsị 'díkí roa ní sịmị gara amá bi Záyono ní. Kpá tutú bi 'yị e niyí ndịsị léseútú doa ní nṅunṅuní ledre 'bi 'yị née wá, utúásánị ndíkí misi'di zíye ógụyé zíne wá. 'Yị ga bi niyí nṅunṅu ledre a ní, komokenyí utúásá ídị ro doyé e wá.”

Róma 10

Páwulo ini ini zí Lomo gi ro Yúda e

¹Owụ 'bi Babá e, mándịsị ini ini zí Lomo gi ro Yúda e cù kí sịmimá, idinị ómo.

²Máówo bú ilinị tí go kíngaya gi ro méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní, tí lá owoyemení aka eyé éyí bi Lomo ili zíye méngi a ní wá.

³Gi zía bi owoyemení misi'di bi Lomo ni óto 'yị doa káa do mbigí 'yị ené wá ní, zíye ndịsịyé lódụ 'bi eyé misi'di eyé bi ilinị wo ní. Née sị ledre bi ilinị lódụ misi'di 'bi Lomo ní wá ní.

⁴Sịmị bi Kírésito ogụ ní née go odu lorụ bi Músa eké ní, gi do bi zí 'yị e ídiye mbigí 'yị ga bi 'bi Lomo ní togụ nṅunṅuní ledre Kírésito go ní.

⁵Músa uku kídí, “'Yị bi ili zíne útúásáne kacị komo Lomo káa do mbigí 'yị ené gi zía bi née ndịsị lódụ kacị lorụ ní yá, idí ndịsị méngi ledre ga bi lorụ ili yée ní kí mimbé'dené mbá.”

- 6**Yì bì ñgúṅgu ledre Yésu go ní, ñi go mbigí 'yì bì 'bì Lomo, úku ené ledre bì kídí, “Ambí ñi ndéré komo ere ne gí ro 'dí'biógu Kírésìto gírí bi do sogo Káṅgá ona ní ne?”
- 7**Uku ené kpá ledre bì kídí, “Yì bì ñi ndéré do bi bì 'bì trìdrì 'yì ga bì uyuní go ní ne, gí ro 'dí'biógu Kírésìto gírí ní?”
- 8**Yì bì ñgúṅgu ledre Yésu go, gí zí kényì nées ñi go mbigí 'yì 'bì Lomo ní, ñi úku ledre kídí, “Kúrú Lomo ñi go gbóo kíyì, ñi kpá go tarayí kí do mimbé'deyí.” Kúrú Lomo nées ñi sanda 'bì ñgúṅgu ledre Kírésìto bì ndìsìzè úku a ba.
- 9**Togú ñgúṅgu go do mimbé'deyí kídí, Lomo uru kóo Yésu go gí sìmì umbu, zíyì úku a fúó yá, “Yésu ñi Ngére amá,” Lomo ñi í'bì trìdrì bì za fí ní zíyì.
- 10**Gí zía bì ñgúṅgu go do mimbé'deyí útúásá go komo Lomo káa do 'yì ené ní, zíyì kpá úku a go fúó kí tarayí ní, Lomo ñi í'bì trìdrì zíze.
- 11**Ñi miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Yì bì ñgúṅgu ledre a go ní, komokenyí útúásá ídí ro doa wá.”
- 12**Ndaá 'bì ené kí ledre wá togú ayí gí sìmì kífú Yúda e togú gí sìmì kífú 'yì ngára ndaní wá ní yá, Ngére esé ñi za mbá òwú kífé'do Yésu. 'Yì ga bì ñiyí ìni ìni zía idí yómo yée ní, ñi tí yómo yée ma'díi.
- 13**Ñi kenée ma'díi, “Yì bì ñi ìni ìni zí Ngére Lomo ní, Lomo ñi tí yómo wo.”
- 14**Yì e ñiyí ndú'yú Yésu yaá idí sáká yée lára a káa be 'di togú ñgúṅguní ledre a wá ní? Ñiyí ñgúṅgu ledre a káa be 'di togú uwúní ledre a wá ní? Ñiyí úwú ledre a lára a káa be 'di togú 'yì úku ledre a nda zíye wá ní?
- 15**Ñiyí 'dódo ledre 'bì Lomo káa be 'di idí kóo ndaní kása yée wá ní? Gí zía bì ñi miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Yì ga bì ndìsìṅfú úku bìlámá ledre 'bì Lomo zí 'yì e ní, ledre eyé ma'dáa ñnyìofu go, 'yì e ndìsìṅfú úwú a mbá kí 'búne.”
- 16**Ndaá 'bì ené kóo bì ya Yúda e ñnyìṅfú kóo mbá ñgúṅgu bìlámá ledre 'bì Lomo ní wá. Nébì Isáya eké kóo kídí, “Ngére Lomo, ukuzé tí ledre eyí go zí 'yì e, ambí ñgúṅgu kóo ne?”
- 17**Ñiyí aka úku bìlámá ledre gí ro Kírésìto zí 'yì e úwú a kí, ñiyí nda fú ñgúṅgu a.
- 18**Bì nées ní ní Yúda e uwúní aka bìlámá ledre bì 'bì Kírésìto ní fú lá wá? Uwúní go gí zía miéké kúrú Lomo uku kídí, “Ledre 'bì Lomo aṅga go zaá do sogo káṅgá mbá.”
- 19**Bìlámá ledre bì gí ro Kírésìto nées Isiréle e owoyemení kóo goó? I, owoyemení go gí zía Músa eké kóo go kídí, Lomo uku yaá, “Mááyí óto 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá, bì ndìsìṅfú lúru yée kídí owoní ledre amá wá ní, zíye ídíye mbigí 'yì amá e. Mááyí óto sée Yúda e zí mimbé'desé ndìsì ésíne royé miésí.”
- 20**Lomo ukui'bì kóo ledre zí nébì Isáya uku tátá a o'buó'bu kídí, “Yì ga bì kóo owoní máa wá ní, owoyemení nda máa go. Má'dódo ledre bì gí do bimá ní go zí 'yì ga bì kóo ngára owoyemení máa wá ní.”

21Zí Lomo úku ledre kídí, “Máóto 'bú Isiréle e go kíngaya. Mándísi yáya sílìma gí royé kí kadra kí ndulù mbá gí ro zíye óguyé zíma, doyé orù yí ené fú lá miórù iliní eyé ledre amá née mbá wá.”

Róma 11

Lomo oyó ené sogoné zí Yúda e wá

1Owù 'bì Babá e, bì née ní ní Lomo oyó sogoné go zí Isiréle e? Fí, mááyí ngúruyé. Mááyí bulúndu Abarayáma gí tara mbotù bì 'bì Benzemúna ní.

2Máúku zíse, zée Isiréle e azé yí ezé 'yí ga bì kóo Lomo gelé utù kóo zée 'desí zíne káa do mbigí 'yí ené e ní. Nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo, nébì Ilíya uku sinyi kóo ledre gí do bì zée Isiréle e zí Lomo kídí,

3” Áko Ngére Lomo, Yúda ga gére née emení ngú, 'dì'biní kóo ngíti géyí nébì ga bì kóo 'dá'dá ní úfu yée 'dá'ba, zíma ngásá ómomá gí zíye dujú máa. Zíye ìnyiyé ólúye sìmì 'dící bì 'bì mbófo yí ní zíye óngbo lóko mbayi ga bì o'bóní yée gí sìmì tutú gí ro ndísi 'dáná éyí e zíyí doyé ní mbá 'dá'ba.”

4Zí Lomo úkulúgu ledre zí Ilíya kídí, “Ndá sómù ledre wá. Tù'dù 'yí amá e niyí bo éyí 'bì álifu ìnyí doa gbre (7,000) mábándá óto yée go zíma, née 'yí ga bì iliní eyé ledre 'bì bicayi lomo bì ndísiní ndólo a Bála ní wá.”

5Ngítize ngíti géyí niyí bo Lomo bandá oto yée go gí zí bilámá mimbé'de a bì royé ní gí zía ngununí ledre ngére Yésù go.

6Bilámá ledre bì Lomo mengí née ndaá 'bì ené gí zí bilámá míméngí ledre 'bì 'yíma'dí e wá, yí ené gí zí bilámá mimbé'dea bì royé ní.

7Ngíti géyí Isiréle ga bì Lomo gelé yée ní ndikiní bilámá ledre bì gí zí Lomo ní dujú ye. Yée ga bì doyé orù miórù ní ndikiní eyé bilámá ledre máa née wá.

8Nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Gí zía bì doyé orù miórù ní, zí Lomo ótoómo yée. Gí zí kényí née, abú komoyé nì ba tí ro ledre ga bì Lomo nì ndísi méngí yée ní yá, fí utúasání eyé lúru yéme a wá gí zía niyí yí eyé go káa zí 'yí ga bì komoyé ndaá ní. Abú niyí ba tí ndísi kí úwú ledre 'bì Lomo bì 'yí ené e niyí ndísi úku a zíye ní yá, utúasání úwú yéme a wá gí zía niyí yí eyé go káa zí mimbílí ngbutù e ní.”

9Ngére Dawídi uku kóo ledre kídí, “Áko Lomo, 'yí ga gére née rokinyi 'bì sága ba 'dùtù komoyé go, gí zí kényí née utúasání eyé lúru ndíki ledre eyí wá, niyí go mílákayé sìmì ká'dá eyí nzíyiyé gí ro zíyí 'dó'do yée.

10Gí zía bì iliní ledre eyí wá ní, ídì 'dùtù komo sómù ledre eyé, gí ro zí odù ledre eyé ídine dujú méngí bisinyí ledre.”

Lomo nì 'bì trídri zí kufú ngíti géyí 'yí e

11Ma'díi Lomo oyó sogoné go zí Yúda e za fí utúasá 'dí'bilúgu yée zíne wá? Fí, ndaá kenée wá. Lomo 'bì trídri zí kufú ngíti géyí 'yí e, zí ledre née sinyíne ro Yúda e zíye ngungu ledre Yésù.

12Togú Lomo i'bí trɪdrɪ zɪ kúfú ngíti géyɪ 'yɪ e gɪ zɪa bɪ Yúda asiní miási ní, sɪmɪ bɪ Yúda maáge niyí nɔ́nɔ́ngu ledre 'bɪ Lomo ní, niyí ídí kɪ mongú rokinyi kíngaya gɪ zɪ Lomo.

13Máúku ledre ba rɪ zɪse, sée ga bɪ ndásé gɪ sɪmɪ Yúda e wá ní. Moko bɪ Lomo i'bí zɪma gɪ ro méngɪ a dongaráse ní, mááyí méngɪ a kɪ roko'bɔmá mbá.

14Máíli kpá zɪ ngíti géyɪ 'yɪ amá e Yúda e nɔ́nɔ́ngu ledre 'bɪ Lomo káa zɪse ní gɪ ro zɪye ómoyé.

15Sɪmɪ bɪ Yúda e oyóní sogoyé zɪ Lomo ní, zɪ Lomo yɪ ené í'bí trɪdrɪ zɪ kúfú ngíti géyɪ 'yɪ e. Sɪmɪ bɪ Yúda ga gére née niyí óyóló'bó mɪmbé'deyé zɪye nɔ́nɔ́ngu ledre Kírésɪto ní, ni ídí bilámá ledre káa zɪ éyɪ bɪ Lomo uru yée gɪ sɪmɪ umbu ní.

16Káa zɪ bɪ bulúnduzé ni mbigí 'yɪ 'bɪ Lomo ní, zée owú ga bɪ gɪ sɪmɪ a ní, azé go kpá mbigí 'yɪ ga bɪ 'bɪ Lomo ní. Cé káa zɪ togú cíyí kágá ni sɪmɪ káŋgá bilámáne yá, mɪrásága niyí ídí kpá mbá bilámáye.

17Ngíti géyɪ Yúda e, owú ga bɪ gɪ sɪmɪ bulúnduzé Abarayáma ní Lomo asi gɪ royé go. Sée ga bɪ ndásé Yúda e wá ní, áse zɪ Lomo go kɪ ledresé owóowó.

18Káa zɪ bɪ áse go zɪ Lomo kɪ ledresé owóowó ní, ndásé ndɪsɪ mbófo rosé wá. Gɪ zɪa í'bisé esé úndru zɪ Lomo se wá, Lomo í'bí yɪ ené úndruné zɪse.

19Ngíti géyɪ yá, sómúsé ledre go kídí, Lomo oyó sogoné zɪ Yúda e gɪ ro zɪ ledresé ídíne zɪa owóowó.

20Ni kpá tí kenée, Lomo oyó sogoné zɪye gɪ zɪa bɪ nɔ́nɔ́guní ledre ené wá ní. Sée, áse zɪa kɪ ledresé owóowó gɪ zɪa nɔ́nɔ́ngusé ledre ené go. Káa zɪ bɪ goó kenée ní, ndásé ndɪsɪ ílɪ kɪ óto ledresé owóowó wá. Ídíse óto komosé gɪ ro éyɪ bɪ Lomo ni karanée méngɪ a zɪse ní.

21Togú ótoómosé ledre ené, ni óyó sogoné zɪse kpá káa zɪ bɪ oyó sogoné zɪ Yúda e gɪ zɪa bɪ nɔ́nɔ́guní ledre ené wá ní.

22Ídíse ówo a kídí 'yɪ bɪ nɔ́nɔ́ngu ledre 'bɪ Lomo go ní, Lomo ni ídí kɪe kɪ rokinyi. Wo bɪ nɔ́nɔ́ngu ledre 'bɪ Lomo wá ní, Lomo ni 'dí'bióyó wo 'dá'ba gɪ dongará 'yɪ ené e.

23Togú Yúda ga gére née nda'baoguní go nɔ́nɔ́ngu ledre 'bɪ Lomo yá, Lomo ni 'dí'bilúgu yée zɪne. Ni kɪ roko'bu 'bɪ méngɪ ledre e káa zɪ ga gére née zɪne.

24Sée ga bɪ ngárá ndásé Yúda e mbigí 'yɪ ga bɪ 'bɪ Lomo ní wá ní, nda gɪ zɪa bɪ nɔ́nɔ́ngusé ledre 'bɪ Lomo go zɪa 'dí'bióto sée go káa do mbigí 'yɪ ené ní, wo Lomo ni 'dí'bilúgu Yúda e kɪ ledreyé zɪne owóowó.

Lomo oyó ené sogoné zɪ Yúda e fí wá

25Sée ga bɪ ndásé Isiréle e wá ní, máíli ídíse ówo mongú ledre bɪ Lomo méngɪ ba bilámáne, káa bɪ áse ndɪsɪ mbófo rosé ke. Ngíti géyɪ Isiréle e esɪ'dutuní mbíliye kɪ úwú ledre 'bɪ Lomo go. Niyí méngɪ ledre née kenée 'búó togú sée ga bɪ ndásé Yúda e wá ní ínyísé go mbá nɔ́nɔ́ngu ledre Kírésɪto.

²⁶Nda gi 'dá'ba zí Lomo yómo Isiréle ga gére née kpá za mbá. Lomo uku kóo go simi miéké kúrúne kídí, “Yì yómo 'yì e bi mááyí kásaógu wo ní, ni ógu gi do landa bi Záyono simi gara bi Yerusaléma ní, 'dí'bióyó bulúndu Yakóbo e gi sí sílì Satána 'dá'ba.

²⁷Ledre kóo máyème dongaráze kí Yúda e kídí mááyí lùlùoyó lúyú ledre eyé ní ni do biné.”

²⁸Gi zía bi kóo Yúda e asiní kí ñgúngu bilámá ledre bi gi ro Kírésito Yésu ní, zíye ídíye go ezeokó Lomo. Gi zí kényi née ní, zí Lomo nda yí ené méngi bilámá ledre zíse ga bi 'yì lónḡó e ní. Abú kenée ndotó, Yúda e niyí kpá fú kí ledreyé owóowó gi zía bulúnduyé Abarayáma ñgúngu ofuní kóo ledre 'bi Lomo go.

²⁹Togú Lomo yeme ledre go zí 'yì yá, oyólo'bó enée wá, ledre liḡi ené kpá wo gi roa wá.

³⁰Sée ga bi ndásé Yúda e wá ní, ásisé kóo gi ro ledre 'bi Lomo kpá káa zí Yúda e ní. Simi bi Yúda e asiní 'bi eyé ní, zí Lomo nda méngi bilámá ledre née zíse.

³¹Gi zía bi ñgúngusé ledre 'bi Lomo zía méngi bilámá ledre zíse ní, togú Yúda ga gére née oyólo'bóní mimbé'deyé zíye ñgúngu ledre 'bi Lomo yá, Lomo ni ídri mimbé'dené zía méngi bilámá ledre zíye kpá kenée.

³²'Yìma'dí e za mbá niyí 'yì lúyú ledre e gi zía asiní kóo gi ro Lomo go mbá miási. Zíye ídíye go mbá miódóye simi ká'dá 'bi Lomo. Mengi kenée gi ro zíne ótoómo ledre zí 'yìma'dí e za mbá.

³³Ambí ni útúásá kí mongú ówo ledre 'bi Lomo kpá kí komokenzi bi Ngére Lomo ni kíe ní ne? Sara ambí ni útúásá ówo miméngi ledre ga bi 'bi Lomo ní ne zía ndíṣiné úkuógu a kídí Lomo ndíṣi méngi kényi káa ní ní ne?

³⁴” Ambí utúásá bi ówoyème sómú ledre 'bi Ngére Lomo ní ne, bi zía ndíṣiné í'bí lorú zía ní?”

³⁵” 'Yì ni bo Lomo 'di'bi éyí gi zía bi ili zí Lomo í'bílúgu a zíne?”

³⁶Lomo ni ne míngi éyí e za mbá gi zía otoogu éyí e za mbá ne. Gi zí kényi née, iri Lomo idí ídí mimbófoné za fí. Idí kenée.

Róma 12

Yésu ni mbigí éyí 'dáná

¹Owú Babá e, miméngi ledre 'bi Lomo ni bilámáne gi ro 'yìma'dí e za mbá. Gi zí kényi née ní, ídíse í'bí rosé zí Lomo káa do éyí 'dáná bi ni tridri ní.

²Miméngi ledre esé nda ídí káa zí 'bi 'yì ga bi owoní aka ledre 'bi Ngére Yésu wá ní wá. Lomo idí óyóló'bó mimbé'desé gi ro zí sómú ledre esé kí miméngi ledre esé ídíne kpí mikándané. Toso miméngi ledre ga bi ndíṣi óto Lomo zía ídíne kí rokinyi ní áse ówo a zíse ndíṣisé méngi duú wo ni ídí kí rokinyi kíse.

³Káa zí bi Lomo ma'dáa gelé máa ne káa do 'yìmikása ené ní, máésì sílìma go komosé o'buó'bu ndásé lúru rosé kídí rómosé go do 'yì e mbá ní wá. Míméngì ledre esé idí idí bìlámáne miútúásáne kpìni kí ledre 'bì Lomo bì do mímbé'desé ní.

⁴Kurù'bužé bì kíé'do ní ni mífì báyiné tų'dų, zýe ídíye kí moko eyé e mbá mĩngúngúcu.

⁵Ledre née ni gĩ rozé kpá kenée, abú azé tų'dų yá tokozé rozé mbá ro Kírésìto bì kíé'do ní, azé ndísì idí ndro kí lafúze.

⁶Lomo i'bí moko e zíze go mbá kpí kpí kpí. Yì bì Lomo i'bí zýyì moko 'bì úku 'dódo ledre bì née Lomo ili méngì a ní yá, idí úku a kí roko'bu 'bì ngũngu ledre bì Lomo i'bí zýyì ní.

⁷Togú 'bì eyì moko bì Lomo i'bí zýyì ní ni 'bì ndísì sáká 'yì e yá, idí méngì a kí 'búne. Yì bì áyì 'yì 'dódo ledre zí 'yì e ní, idí 'dódo a do bìlámá mĩsì'diné.

⁸Yì bì áyì 'bì eyì 'yì ídri mímbé'de 'yì e sìmi bì bi sinyí royé mĩsinyí ní yá, idí méngì a kí 'búne. Yì bì késì ni bo zýyì ní, idí sáká 'yì ga bì iliní sáká éyì ní kfe. Togú Lomo i'bí zýyì moko 'bì idí káa do manda yá, idí tóro zýe 'dá'dá kí bìlámá mímbé'deyì kíé'do. Togú áyì 'bì eyì 'yì méngì bìlámá ledre zí 'yì e yá, idí ndísì méngì a kí rokinyi.

Óto 'bú lafúse idí ogu gi yana mímbé'desé

⁹Togú gĩ ro óto 'bú lafú 'yì e yá, 'búye idí idí zaá gĩ yana mímbé'deyì. Ídí sógó bisinyí míméngì ledre zýyì lányáyì dų ro méngì bìlámá ledre.

¹⁰Ídí lúru 'yì e zýyì mbá káa do lúnduyì e kí lémiyì e zýyì óto 'búye doyì kíngaya. Zí ledreyé ídíne zýyì owóowó rómo do ledreyì bì zýyì kí royì ní.

¹¹Ngìdri moko nda méngì yì wá, idí méngì moko 'bì Ngére Lomo kí 'búne kací kúru 'Dówú Lomo.

¹²Ledre ga bì za mbá Lomo yéme yée ní, idiní méngì royé zýyì ní togú niyì go ndísì méngì royé yá, idí idí kí rokinyi. Togú 'do'dó ogu ne zýyì yá, idí útusimiyì, zí mongú ledre eyì ídíne ini zí Lomo.

¹³Togú ngítì géyì lafúse 'yì 'bì Kírésìto oguní zise ro sáká éyì yá, idísé sáká yée. Mbotų 'be 'bì esé idí idí zí ngu e fúo.

¹⁴Togú 'yì e menginí bisinyí ledre zise gĩ zía bì áse 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní yá, ndásé méngì lúgu bisinyí ledre zýe wá. Ídíse ini ini zí Lomo gĩ royé, Lomo ndaá méngì bisinyí ledre zýe wá.

¹⁵'Yì ga bì niyì sìmi rokinyi ní, idísé ndéré zýe gĩ ro zise ídíse kéye sìmi rokinyi ma'dáa. Yée ga bì niyì sìmi ini ní, idísé ndéré zýe sìmi ini.

¹⁶Mĩndísì esé kí 'yìma'dí e za mbá idí idí bìlámáne. Ndásé óto rosé zí 'yì e káa zí éyì bì rómosé go do 'yì e mbá ní wá.

¹⁷Ndásé méngì lúgu bisinyí ledre 'bì 'yì ga bì menginí bisinyí ledre zise ní wá. Ídíse méngì zí 'yì e mbá bìlámá ledre gĩ ro zýe óto úndrusé.

¹⁸Ídísé méngì za mbá ledre ga bì utúasání miútúásá ní gì ro zí mindìsìsé kí 'yì e ídíne sìmi bikìdrí.

¹⁹Owù 'bì Babá e, mááyí kpá úku ándá a zíse, ndásé méngì lúgu bisinyí ledre zí 'yì ga bì mengíní bisinyí ledre zíse ní wá, ídísé ótoómo a zí simìkesí bì 'bì Ngére Lomo ní gì zía nì miékéne sìmi miéké kúrú Lomo kídí, “Mááyí òwù máa wo bì nì miútúásáne gì ro méngì lúgu bisinyí ledre zí 'yì ní.”

²⁰Gì zía nì miékéne sìmi miéké kúrú Lomo kídí, “Togù ezeokóyì nì 'bù yá, ídí í'bí éyì miánu zía. Togù nì kodró, ídí í'bí iní zía éwé a. Bìlámá ledre bì méngì zía née nì í'bí zía komokenyí gì zía méngì kóo bisinyí ledre go zíyì.”

²¹Ndásé ótoómo bisinyí ledre zí roko'bu a rómoné dosé wá. Roko'bu 'bì bìlámá miméngì ledre esé ídí rómo ne.

Róma 13

Ídísé óto úndru manda esé e

¹Ídísé óto úndru manda esé e gì zía Lomo gelé yée ne. 'Yì bì Lomo gelé ené wo ne wá ní, utúasá ídí káa do manda wá. Manda e za mbá ndìsìnì méngì moko kí roko'bu bì gì zí Lomo ní.

²Togù 'yì asi go kí óto úndru lorù bì gì tara manda ní, asi née go cù gì ro ledre bì Lomo ukui'bíne ní. 'Yì bì méngì kéyì go kenée ní, Lomo nì 'dècì ngbanga roa.

³Manda e ndìsìnì lengbe 'dó'do 'yì ga bì ndìsìnì méngì bisinyí ledre ní mì'dó'do. Togù ílisé gì ro zíse ndìsìsé bìlámáne sìmi bikìdrí gì zí manda esé e yá, ídísé úwù lorù gì tarayé.

⁴Lomo gelé manda e ne gì ro zíye sáká sée. Gì ro zíse ndìsìsé kéye bìlámáne ngìrì méngì sée wá. Ídísé ndìsì méngì òwù bìlámá ledre e gì zí ngìriyè kí méngì sée ke. Manda ga gére ní, moko eyé nì ndìsì 'dó'do 'yì ga bì ndìsìnì méngì bisinyí ledre e ní.

⁵Nì bìlámáne zíse óto úndru manda esé e, ndaá lá gì zía bì ndìsìnì 'dó'do 'yì méngì bisinyí ledre e ní wá, kpá gì ro zíse ídísé kí bìlámá ówo ledre sìmi dosé.

⁶Éyì ga bì manda iliní gì zíse ní, togù ya ídísé í'bí ʊsórù yá, ídísé í'bí a gì ro zíye útúásáye méngì moko bì Lomo gelé yée gì roa née do bìlámá mìsì'diné.

⁷'Yì ga bì nìyì manda e ní, éyì ga bì iliní gì zíse ní, ídísé í'bí a zíye. Togù ya ídísé ʊsórù yá, ídísé í'bí a. Togù ngìti moko eyé nì bo iliní kèsì gì zíse gì roa yá, ídísé í'bí a. Togù iliní ídísé lúrú yée zíse kí ledreyé owóowó zíse ndìsìsé óto úndrúyè yá, ídísé méngì a.

Óto 'bù lafú'yì e nì bìlámá ledre

⁸Togù sáká éyì go gì zí 'yì yá, ídí í'bílúgu a zía kpá 'diya. Ídí ndìsì óto 'bù lafúyì e kíngaya. 'Yì bì ndìsì óto 'bù lafúne ní, ndìsì go méngì ledre ga bì Lomo ili yée ní gì zía nì miékéne sìmi lorù kenée.

⁹Ndaá lá dụwó wó nées wá, tú'dú ngítí géyí ledre e niyí kpá bo simi lorú máa nées káa zí, “Ndá méngí 'berí wá. Ndá úfu 'yí wá. Ndá úgu ugu wá. Ndá óto 'bú éyí 'bì 'yí wá.” Ledre ga gére nées niyí go za mbá simi lorú bì uku kídí, “Ídí óto 'bú lafúyí káa zí bì óto 'búyí kí royí ní.”

¹⁰Yí bì kí 'bú 'yí e doné ní, ndaá 'bì ené 'yí méngí bisinyí ledre zí 'yí e wá. Gí zí kéyí nées ní, óto 'bú lafú'yí e kotrú go za tú'dú lorú ga gére nées mbá siminé.

¹¹Ndásé ndísi lígí rosé káa zí bì kóo ngúngusé aka ledre 'bì Lomo lá mìkándané ní wá. Líkpísé komosé mu sındí kadra bì zí Ngére Yésu ndá'baoguné yómo zée simi a ní ni go gbóo.

¹²Ndísizé aka kóo ndísi káa zí 'yí ga bì niyí simi mìtulurú ní, bì ba ní, bimíòngó ni go ógu. Gí zí kéyí nées, ndazé lolú fú lá ndísi káa zí 'yí ga bì niyí simi mìtulurú ní wá. Míméngí ledre ezé idí idí 'bì 'yí ga bì ngunúní ledre 'bì Kírésito Yésu Ngére go ní.

¹³Míméngí ledre ezé e za mbá idíní idí bilámáye ledre 'bì 'yí bimíòngó e. Ndásé ndéré simi ayímbi bì kí bisinyí míméngí ledre siminé ní, zíse ndísisé éwé le'yí kí kóyó káe, kí só'do rosé kí 'yí ga bì ófúsé rosé kéye wá, zíse ndísisé méngí okó kí óto mímbé'desé bisinyíne gí ro éyí 'bì lafúse e wá.

¹⁴Kací kadra za mbá, idísé 'dí'bi sílísé ngbúo ro Kírésito Yésu Ngére ezé, idí 'dí'bióyo 'bú bisinyí ledre 'bì sága ba gí dosé 'dá'ba.

Róma 14

Ídísé 'dí'bi lafúse simi sümü

¹Yí ga bì cíyí ledre 'bì Kírésito ndaá aka simiyé ríngí wá ní, ndásé ndísi íti kangú kéye gí ro míméngí ledre eyé e wá.

²Yí ga bì cíyí ledre 'bì Kírésito ni go ngírí simiyé ní, anuní yí eyé éyí e mbá miánu. Yée ga bì cíyí ledre 'bì Kírésito ni aka simiyé lá cúku'dée ní, ukuní 'bì eyé kídí yée niyí ánu lá dụwó mbílí ukú.

³Yí ga bì anuní 'bì eyé éyí e mbá miánu ní ndaní lúru cáyi yée ga bì geléní 'bì eyé éyí e mìgélé ní wá. Gí zía utúasání go kpá miútúásá kací komo Lomo.

⁴Yí ga gére nées ndaní eyé 'yí kasa esé e wá, niyí yí eyé 'yí ga bì 'bì Kírésito ní. Togú ledre eyé ndaá mbí wá, Ngére eyé ni 'dózo yéme yée ne.

⁵Ngítí géyí 'yí e gí dongarásé somúní 'bì eyé kídí odu sílì bì kí ledrené owóowó ní ni dụwó kíé'do sílì gí do kací Sílì 'bì 'Dówuro. Ngítí géyí ya sílì e niyí kí ledreyé mbá owóowó. Ídísé óto a simi dosé kídí sílì e mbá niyí yí eyé kí ledreyé owóowó zí Lomo.

⁶Yí bì ya kídí sílì gí do kací Sílì 'bì 'Dówuro ni dụwó ne kí ledrené owóowó ní, méngí go kpá bilámáne zí Ngére Yésu. Wo bì ya nées gelé éyí ánua wá ní, méngí go kpá bilámáne zí Ngére Yésu. Wo bì ya nées ni gelé éyí mìgélé ánu a gí ro zí Lomo ídine kí rokinyi ní, méngí go kpá bilámáne zí Ngére Yésu.

- ⁷Ndazé ezé lá kí ro dozé gí ro ndísi méngi dudu ledre ga bi ilizé yée gí ro zíze ídíze kí rokinyi ní wá, ledre ga bi gí do bizé ní niyí za mbá do sílì Lomo.
- ⁸Togú azé tridri, azé 'yi 'bi Ngére Yésu. Abú uyuzé kpá mbú miúyu yá, azé fú 'yi ené e. Tridri kí umbu, éyí ga bi gbre née ngúrúyé utúasá ené 'dí'bióyó zée gí zí Ngére Yésu wá.
- ⁹Née sí ledre bi Kírésito uyu zía úrúne gí zía ní, gí ro zía ídíne Ngére 'bi 'yi ga bi niyí tridri kpá kí yée ga bi uyuní go ní.
- ¹⁰Gí zí kéyí née ní, ndásé lúru'dófu bi gí do 'yi ga bi 'bi Kírésito ní zíse ndísisé 'déci ngbangayé wá. Lomo ni dudu ne 'yi bi ni 'déci ngbangazé ní.
- ¹¹Ngére Lomo uku simi miéké kúrúne kídí, “Málóbù romá kí romá, 'yima'dí e za mbá niyí ndísi ngungú royé zíma zíye ndísiyé mbófo dudu máa.”
- ¹²Zée mikékeríá mbá, 'yi ni úku té 'bi ené ledre bi gí do biné ní ne zí Lomo kí tarané.
- ¹³Gí zí kéyí née ní, ídíse ótoómo kí 'déci ngbanga lafúse 'dá'ba. Ndásé ndísi 'dutu misi'di ledre 'bi Kírésito gí zí lafúse wá.
- ¹⁴Ngére Yésu 'dodo yeme go bilámáne kídí Lomo otoogu eyí e za mbá bilámáne gí ro ánu yée. Togú ngíti 'yi uku ledre kídí ngíti éyí ni bo ndaá bilámáne gí ro zíne ánu a wá, lúyú ledre ndaá née go éyí bi eme zía ngú ní.
- ¹⁵Éyí bi ndísi ánu a ní togú bi ndísi sínyí ro ngíti géyí lafúyí e 'yi 'bi Kírésito gí zía misínyí yá, ndá gága a wá káa bi niyí ótoómo kí lódú kací Kírésito gí zía Kírésito ma'dáa uyu kóo kpá gí royé.
- ¹⁶Bilámá éyí miánu eyí ndaá óto ngíti 'yi e zíye ndísi úku sínyí ledre gí do bi a wá.
- ¹⁷'Yi utúasá ené ídíne mbigí 'yi 'bi Lomo gí zí éyí miánu wá, yí ené gí zí méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní, kí bilámá ndísi, nda kí rokinyi bi 'Dówú Lomo ndísi í'bíogú a ne ní.
- ¹⁸Yí bi ndísi méngi moko 'bi Kírésito kí bilámá miméngi ledre ní, áyí óto Lomo zía ídíne kí rokinyi. Zí 'yi e kpá ídíye kíyí kí rokinyi.
- ¹⁹Zée 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, idíze ídí éyí kídí'do gí ro zí lafúze ídíye kí roko'bu royé.
- ²⁰Ndá sínyiónzó moko 'bi Lomo lá gí ro éyí miánu wá. Abú éyí miánu niyí kpá tí za mbá bilámáye yá, togú lúru éyí bi ndísi ánu a ní ni óto ngíti 'yi zía ótoómo kí lódú kací Kírésito, zía kpá ótoómo kí méngi bilámá ledre yá, ndá gága a ánu a wá.
- ²¹Ni bilámáne togú mbú ánu esi, togú éwé le'yí, togú mbú ngíti géyí miméngi ledre ga bi niyí óto lafúyí e zíye ótoómo kí lódú kací Kírésito, zía kpá lúyú ledre yá, ídí ótoómo yée 'dá'ba.
- ²²Miméngi ledre bi lúru ni ídí zí ngíti géyí 'yi 'bi Kírésito bisinyíne abú ni yí ené tí bilámáne yá, ídí nda ídí lá dudu do mimbé'deyí zí Lomo ówo a kpá dudu ne. Lomo ni í'bí úndru zíyí gí zía ówoyéme miméngi ledre eyí bú.

²³Éyí bì ngàrá ówoyéme wá, sómù ledre eyí nì gí roa gbre gbre ní ndá ánu a wá, togú ánu yá nì ídí zíyí lúyú ledre gí zía née ndaá 'bì ené ledre bì ngúngu ní wá.

Róma 15

Idíze óto lafúze e zíye ídíye kí rokinyi

¹Zée ga bì cýyí ledre 'bì Kírésìto olú go do mimbé'dezé ní, idíze sáká lafúze ga bì cýyí ledre ma'dáa ndaá aka do mimbé'deyé wá ní kí bilámá 'dódo ledre gí ro zíze óto yée zíye ídíye kí rokinyi.

²Togú 'dodozé ledre go zíye kenée yá, nì óto yée zíye ídíye kí rokinyi gí zía 'dìyíze née go ledre 'bì Lomo zía ngbóróne sìmíyé.

³Kírésìto oto ené roné zíne ídíne kí rokinyi wá. Nì miékéne sìmí miéké kúrú Lomo, Kírésìto uku kídí, “Babá, 'yí ga bì ndìsìní úkucáyi yíí ní nìyí go kpá ndìsì úku máa kenée.”

⁴Eké omoní kóo ledre ga gére née kenée zíye ídíye káa do 'dódo ledre zíze gí ro zíze ídíze kí roko'bù rozé kí ndìsì óto komozé dùjù ro ledre bì 'bì Lomo ní.

⁵Lomo bì ndìsì í'bí roko'bù zíze, zíze ndìsìzé útusímizé ní, ídí sáká sée zí m̀ndìsìsè kí lafúze 'yí ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní ídíne bilámáne.

⁶Gí ro zíse ìnyìsé mbá ndìsì kófó ìrì Lomo bì 'Bù Ngére ezé Kírésìto Yésù ní.

⁷Ledre lafúze ídí ídí zíse owóowó káa zí bì ledresé nì zí Kírésìto owóowó ní gí ro zí 'yí e ndìsìyé í'bí mbófo éyí zí Lomo.

⁸Máúku zíse, Kírésìto ogù zía ídíne káa do 'yí kasa zí Yúda e gí ro zíye ówo a kídí ledre kóo Lomo ukuomo zí bulúnduyé ní mengì roné go. Kírésìto ogù tí go ma'díi.

⁹Nì kenée gí ro zí 'yí ga bì ndaní Yúda e wá ní kpá í'bí mbófo éyí zí Lomo gí zía mengì kpá bilámá ledre go zíye. Nì sìmí miéké kúrú Lomo kídí, “Mááyí ndìsì mbófo yíí dongará 'yí ga bì ndaní Yúda e wá ní. Zíma ndìsìmá kófó ìrìyí sìmí ke'bì.”

¹⁰Ngítí a nì kpá miékéne kídí, “Sée ga bì ndásé Yúda e wá ní, ídíse ìnyì kí Yúda e mbá ndìsì kófó ìrì Lomo.”

¹¹Do kpá éké ngítí a kídí, “Sée 'yí ga bì ngàrá ndásé Yúda e wá ní, ídíse kófó ìrì Ngére Lomo. Sée 'yíma'dí e do sogo káṅgá za mbá, ídíse kófó ìrì.”

¹²Nébì Isáya uku kóo ledre kídí, “Ngúru 'yí gí sìmí kufú ngére Dawídi nì karanée ógù zía ídíne ngére do 'yí ga bì ngàrá ndaní Yúda e wá ní mbá. Zíye ìnyìyé mbá ndìsì óto úndru 'yí máa née.”

¹³Lomo bì ndìsì sáká 'yí e zíye ndìsìyé óto komoyé ro ledre ené ní, ídí 'dúcu sée kí rokinyi gí ro zíse ndìsìsè bilámáse. Gí zía 'Dówù Lomo í'bí roko'bù go zíse ngúngu ledre ené kíe.

Páwulo dongará 'yí ga bì ndaní Yúda e wá ní

- 14**Owú 'bi Babá e, máówo bú bilámáne kídí ásé 'yi ówo ledre e, ledre bi máéké ba útúásásé go 'dódo yée zí lafúse.
- 15**Máúkulógú née lá ledre ma'dáa zíse káa bi ni lígí sée ke. Née bilámá ledre bi Lomo mengi zía í'bí moko ené gí ro zíma ndísimá méngí a ní.
- 16**Gelé máa káa do 'yi kasa zí Kírésito Yésu gí ro zíma ndísimá úku bilámá ledre ené zí 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní gí ro zíye ngúngu bilámá ledre máa née, gí do bi zí 'Dówú Lomo lúguráyi yée drá zíye útúásáye kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené e.
- 17**Mááyí kí mongú rokinyi gí ro roko'bu bi Kírésito Yésu i'bí zíma, zíma ndísimá méngí moko kíe zí Lomo ní.
- 18**Máútúásá 'dó'dó kí ndísi úku gbékpí ledre e wá. Odu ledre bi mááyí ndísi úku a ní dujú ledre Kírésito bi i'bí roko'bu zíma, ndísimá úku bilámá ledre ené kíe zí 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní, gí ro zíye óto úndru Lomo.
- 19**Mbófo éyí gí ro 'Dówú Lomo kí roko'buné bi simimá ní. Zía sáká máa zíma méngí mingburoko ledre e kpá kí úku bilámá ledre 'bi Kírésito zí tujú 'yi e kú gí simi gara bi Yerusaléma ní, ndéréogú kíe gí simi kánga bi ndoloní kídí Ilirikúma ní.
- 20**Kací kadra mbá, mongú sómú ledre amá ni kíngaya gí ro úku bilámá ledre 'bi Kírésito zí 'yi ga bi ngára uwúní aka wá ní, gí zí wo bi mááyí úku ándá a kpá fú zí 'yi ga bi ukuní go zíye ní.
- 21**Gí zía ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Yi ga bi ukuní ledrea zíye wá ní, niyí lúru wo kí komoyé, yée ga bi uwúní ledre a kí mbíliye wá ní, niyí ówoyéme ledre gí roa.”
- 22**Moko 'bi úku bilámá ledre 'bi Kírésito zí ngíti géyi 'yi e ucuomo kóo máa ne kí ógumá zíse íri 'diya, gí zí kényi née zíse sóngó máa kí tujú simibi e.

Páwulo yeme roné gí ro ndéréne simi Róma

- 23**Bi ba ní moko bi do sílma ní ukú go. Mááyí go nzíyimá gí ro ógumá zíse íri.
- 24**Máa yéme romá go gí ro ndéréma simi kánga bi Isipáyini ní, 'dá'dá zíma kí ndéréókpóma geré mindéréókpó, mááyí aka ógú zíze ndísiyé cúku'dée kése simi Róma ore kí, zíse nda í'bí misi'di zíma ndéréókpóma.
- 25**Ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Kírésito simi gara ga bi Mekedoníya kí Ákaya ní, yokoní kési sáká lafúye ga bi simi Yerusaléma ní kíe, mááyí aka ókpó kí kési née geré í'bí a zíye íri kí zíma nda ndá'baógumá zíse ore.
- 26**'Yi ga gére née yokoní kési gí zía uwúní kídí lafúye 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Yerusaléma ní niyí mi'dó'dóye kíngaya.
- 27**Gí zía bi 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ndikiní bilámá ledre 'bi Kírésito gí zí Yúda e ní, utúasá miútúasá zíye méngí éyí kenée zí Yúda e.
- 28**Togú máí'bí sáká éyí eyé née go zí Yúda e simi Yerusaléma íri yá, mááyí geré ógú zíse íri zíma nda ókpóma simi Isipáyini.

- ²⁹Máówo bú miógumá zíse íri ni kí mongú úndru bi gi zí Kírésito ní.
- ³⁰Owú 'bi Babá e, mándú'yú sée kí roko'bu bi gi zí Kírésito Yésu Ngére ezé ní, kpá gi zía 'Dówú Lomo oto 'búma go dosé. Ídísé íni ini zí Lomo gi romá.
- ³¹Ídísé íni ini zí Lomo gi zía ngíti géyi 'yi ga bi simi káṅgá 'bi Yúdaya ní iliní eyé ledre 'bi Lomo wá, Lomo idí yómo máa gi zíye. Ídísé kpá íni ini zí Lomo gi ro zí moko bi mááyí ndéré méngi a simi Yerusaléma íri ní ndéréne bilámáne.
- ³²Lomo idí líkpí misi'di zíma ógumá kí rokinyi do mimbé'demá gi ro zíze sáká rozé kése kí 'búne.
- ³³Mándisi kpá íni ini kídí Lomo bi 'yi méngi bilámá ledre zí 'yi e ídí ndisi lúru bi kacise mbá. Ídí kenée.

Róma 16

Mandá gi zí Páwulo

- ¹Owú 'bi Babá e, kára bi Fóyibe ba, ni ngúru 'yi 'bi moko simi Kanisa bi ndoloní Kenekariya ní. Togú ogú go zíse íri yá, ídísé 'dí'bi wo simi sumu simi Lomo.
- ²Ídísé 'dí'bi wo simi sumu kí ledrené zíse owóowó gi zía ni ngúru 'yi 'bi Ngére Yésu. Ndisi go sáká tú'dú 'yi ga bi 'bi Kírésito ní do bilámá misi'diné. Ndisi sáká máa kpá kenée.
- ³Mandá zí Akúwíla kí me'bené Purisíla. Née 'yi ga bi ndisizé méngi moko 'bi Kírésito Yésu kéye ní.
- ⁴I'biní royé cù zí umbu gi ro sáká máa. Gi zí keyi née ní, zíze inyizé kí 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní za mbá ndisi mbófo yée.
- ⁵Mandá kpá zí 'yi ga bi ndisini yóko royé íni ini zí Lomo zíye 'be íri ní mbá. Mandá kpá zí Epenétono, 'bú a ni domá kíngaya gi zía ni mizefi 'yi bi simi káṅgá bi Ásiya ṅuṅgu ledre Kírésito ní.
- ⁶Mandá kpá zí Maríya bi ndisi méngi moko zíse íri kíngaya gi ro zíse ndisise bilámáne ní.
- ⁷Androníka e kí Zúniya, ga gére née sumumá e onzóní kóo zée kéye simi sígini gi ro ledre Kírésito. ṅuṅgu utuní ledre Kírésito 'dá'dá gi zíma. 'Yimikása e ndisini óto úndruyé kíngaya. Mái'bí mandá go zíye kíngaya.
- ⁸Nda kpá lá duú yée ga gére née wá, mandá kpá zí Ambilétono, máoto 'bú a go domá kíngaya gi zía ṅuṅgu ledre Ngére go.
- ⁹Mái'bí kpá mandá zí Uṛubáno e kí Isitéka. Ga gére née kpá 'yi ga bi ndisizé méngi moko 'bi Kírésito kéye ní.
- ¹⁰Mandá zí Ápelene, ni 'yi bi miútúásáne kací komo Kírésito ní. Mandá kpá zí 'yi ga bi 'be 'bi Arisitobúlu.

- 11**Máí'bí kpá mandá zí Erodiyána sụmụmá bì ịri ní. Mandá kpá zí 'yị ga bì 'bì Ngére Yésụ ndịsiní yóko royé ịni ini zí Lomo 'be 'bì Narakisówụ ní.
- 12**Mandá zí Traphéna e kí Traphósa. Kará ga gére née ndịsiní méngị moko 'bì Ngére za kí mimbé'deyé mbá. Mandá kpá zí Peresisi née kpá ngúru kára bì ndịsiní méngị moko 'bì Ngére kí mimbé'dené mbá ní.
- 13**Mandá zí Rụfúsa e kí mbágáne. Née 'yị ga bì Ngére gelé yée go zíne ní. Kára née mááyí zía káa zí mbigí owụ gị simi a ní.
- 14**Mandá zí Asenekirító e kí Phélégono e kí Érémesi e kí Pátroba e kí Érémasi e nda kí ngíti géyị 'yị ga bì niyí kéye ịri ní mbá.
- 15**Máí'bí kpá mandá zí Philólogo e kí Zúliya e kí Néra e kí Lémíné, nda kí Ólimbása kpá kí 'yị ga bì 'bì Kírésito niyí kéye ịri ní mbá.
- 16**Kí'dí bì ndíkísé go do bi kírédó ịni ini zí Lomo ní, ídísé ndịsiní í'bí mandá dongarase kí 'búne. 'Yị ga bì 'bì Kírésito azé kéye yáa ní, i'biní mandá zise ịri kíngaya.

Odu lorụ gị zí Páwulo

- 17**Komosé idí idí rosé gị zí ngíti géyị 'yị ga bì iliní 'bì eyé dụụ bisinyí ledre gị ro zí 'yị e ndịsiní ífi dongaraye kí lafúye ní. 'Yị ga gére née 'dódo ledre eyé nì bisinyíne kpí gị zí ledre ga bì 'dodozé yée zise ní. Ndásé ndịsiní, ndịsiní kótrụ rosé kéye wá.
- 18**'Yị ga gére née menginí eyé née moko bì 'bì Kírésito Yésụ Ngére ezé ní wá, menginí yí eyé moko eyé gị royé. Ndịsiní lóndo 'yị ga bì owoyemení aka ledre 'bì Kírésito wá ní kí bikinyi ódro gị ro zíye ngúngu ledre ọngá eyé ga gére née.
- 19**Tụ'dụ 'yị e owoní go kídí ndịsiní go óto úndru ledre 'bì Kírésito kíngaya. Éyí bì méngísé née oto máa go zíma ídima kí mongú rokinyi. Ídísé idí 'yị komokenzị e, zise ígí rosé miígí gị zí méngị lúyú ledre.
- 20**Lomo 'yị í'bí bikidrí zí 'yị e nì í'bí roko'bu zise rómo komo ezeokóse Satána kée zía nda ídine káa do simi sịndise. Kírésito Yésụ Ngére ezé idí sáká sée.
- 21**Timatíyo eze 'yị mokoze í'bí mandá zise. Lụkúyo e kí Zésona e kí Sosopéta ga bì sụmụmá e ní, i'bizé mandá kéye zise ịri za mbá.
- 22**Máa Teritáyo 'yị éké ledre ba, máí'bí kpá mandá go zise 'yị ga bì 'bì Ngére Yésụ ní.
- 23**Gáyo bì mándịsiní zía 'be gị zía 'yị ga bì 'bì Kírésito ndịsiní yóko royé zía 'be ịni ini ní, i'bí kpá mandá zise ịri. Ngíti mongú 'yị bì 'bì akúma yáa, Erésito, nda kí Kúta lúnduzé simi Lomo, i'biní mandá zise ịri.
- 24**Kírésito Yésụ Ngére ezé idí sáká sée.
- 25**Lomo bì mándịsiní 'dódo bilámá ledre 'bì owụ 'bì ené Kírésito Yésụ zise ní, idí í'bí roko'bu zise. Bilámá ledre née nì kóo miótoécine gị zise kí tụ'dụ simibi e.

²⁶Bi ba ní, ni nda go mi'dódoné zise fúó. Lomo bi ni tridri za fi ní ukui'bí ledre zí nébi e éké bilámá ledre máa née gi ro zí ríkí sí do 'yima'dí e mbá ówo a gi do bi zíye ngúngu a.

²⁷Gi zía bi Lomo ni 'yi komokenzi kasaogu Kírésito Yésu ne ní, iria idi ndisi idi mimbófoné za fi. Idi kenée.

1 Koríndo

1 Koríndo 1

Mandá zí 'yì ga bì 'bì Kírésìto simì Koríndo ní

¹Owù 'bì Babá e, máa Páwulo bì Lomo gelé máa, zía óto zée kí Sosoténe káa do 'yìmíkása 'bì Kírésìto Yésu ní.

²Máéké ledre ba máa zíse, sée 'yì ga bì ñgũngusé ledre 'bì Lomo go simì Koríndo íri ní. Ledre bì máéké ní, ndaá kpá lá ñwù zíse wá, kpá zí 'yì ga bì do ngíti géyì bì e ñgũnguní kpá ledre Kírésìto Yésu Ngére ezé gí zía gelé zée go kéye káa do mbigí 'yì ga bì Lomo ní.

³Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé, idíní lúru bì kacíse, zíye méngí bìlámá ledre zíse gí do bì zíse ndísisé bìlámáse.

⁴Kací kadra mbá, mándísi í'bí mbófo éyí zí Lomo kací bìlámá ledre bì méngí zíse, zíse ídise go mbigí 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu ma'dáa ní.

⁵Ngére Yésu í'bí roko'bu née zíse gí ro zíse ndísisé ówoyéme ledre ené zaá bìlámáne kpá gí ro zíse ndísisé 'dódoyéme a zí 'yì e do bìlámá misi'diné.

⁶Gí zí kéyí née ní, 'yì e ñiyí ñnyí mbá ówo a kídí ledre bì 'dodozé zíse gí ro Kírésìto Yésu ní ñi ma'díi ledre.

⁷Dówù Lomo í'bí tákpásílí ga gére née zíse kenée gí ro zíse ndísisé méngí mbá ledre ga bì utúasání miútúásá ní gí zía ndísisé go óto komosé gí ro mindá'baogu Kírésìto Yésu Ngére ezé.

⁸Ngére Yésu ñi ndísi 'dókó sée gí ro zíse ndísi tórosé fú lá ngbúo gí simì sındí kadra bì Ngére ezé Kírésìto Yésu ma'dáa ñi ndá'baogu simì a ní.

⁹Í, tí ma'díi, Lomo gelé sée ne gí ro zí mindísisé ídine kíé'do kí Owù 'bì ené Kírésìto Yésu bì ñi Ngére ezé ní. Ledre ga bì uku yée gí rosé ní ñi méngí yée mbá tí káa zí bì uku yée ní.

'Yì 'bì Kírésìto idíní ndísi kí mimbé'deyé kíé'do

¹⁰Owù 'bì Babá e, máési sílma komosé kí roko'bu bì zíma gí zí Kírésìto Yésu Ngére ezé ní kídí, ndásé sógo rosé zíse ndísisé kí ófúse dongaráse wá. Ídise ndísi káa do 'yì e kíé'do. Mimbé'desé kí míméngí ledre esé idí ídí mbá kíé'do.

¹¹Máúku ledre née gbékpíe wá, mbílma uwú ndiki ledre go. Ngíti géyí 'yì e oguní gí 'be 'bì Kulúwe yáa zíye úku ledre zíma kídí, ndísi esé ndaá 'bì ené íri bìlámáne wá. Ndísisé ndísi íri fú lá kí ófú dongaráse.

¹²Ngíti géyí 'yì e gí dongaráse ya yée ñiyí yí eyé 'bì eyé 'yì ga bì 'bì “Páwulo ní.” Ngíti géyí ya yée ñiyí yí eyé 'yì ga bì 'bì “Apólo ní.” Ngíti géyí ya yée ñiyí yí eyé 'bì eyé 'yì ga bì 'bì “Pétero ní.” Ngíti géyí ya yée ñiyí yí eyé 'bì eyé 'yì ga bì 'bì “Kírésìto ní.”

13 Ásé ífi simi Kírésito kenée lára a káa be 'di? Ambí uyu kóo gi ro yómo sée ní ne? Páwulo? Babatizíní kóo sée kí ìrì ambi? Kí ìrì Páwulo?

14 Mámbofo Lomo go, gi zía má'bí amá kóo babatiza zí bikérí 'yì gi dongarase wá. Odu 'yì ga bi má ówo, má'bí kóo babatiza go zíye ní dujú, Kírísipo e kí Gáyo.

15 Gi zí kényi nées ní, bikérí 'yì gi dongarase bi ni úku ledre kídí babatizíní kóo nées kí ìrimá ní ndaá.

16 Woyí, ledre Sitifáno ayí go lígi máa. Ngíti 'yì bi kóo má'bí bábátízí go zía ní, Sitifáno kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e. Gi do kacíye nées togú ngíti 'yì ni kpá bo mábábátízí kóo wo go yá, másómúndíki aka wá.

17 Kírésito Yésu kasa ené kóo máa lá dujú í'bí babatiza zí 'yì e wá, kasa máa úku bilámá ledre ené zí 'yì e za mbá. Mándísi úku zí 'yì e dujú ledre miúyu kí miúru Yésu gi simi umbu nda kí ledre roko'bu 'bi yómo 'yì e bi zía ní. Idí mándísi kóo úku ledre nées kí sómú 'bi 'yìma'dí e yá, káa bi miúyu Yésu bi kóo do mingbúngu kágá ní moko ndaá ba simi a wá.

Ledre gi ro umbu Yésu

18 Owú 'bi Babá e, ledre gi ro umbu Yésu ni mongú ledre gi zía 'Buzé Lomo yeme ledre nées kenées gi ro yómo zée. Owozé ledre nées kenées gi zía owoyemezé ledre gi ro roko'bu 'bi Lomo go. 'Yì máa yée ga bi ngára owoyemení ledre gi ro roko'bu 'bi Lomo wá ní, lurúní yí eyé ledre umbu bi kóo Yésu uyu do mingbúngu kágá ní zíye káa zí ledre cayi ní.

19 Ni simi miéké kúru Lomo kídí, “Yì ga gére nées kí ówo ledre ga gére nées niyí yí eyé kací komomá mbá bicayiyé moko ndaá simiyé wá. Mááyí óto yée zí bi ndísi sínyíne royé misínyí kí ówo ledre ga gére nées mbá.”

20 Togú nda go kenées ní, 'yì ga bi ndísiní méngi kényi kídí yée owoofuní ledre go ní, niyí kací komo Lomo go káa be 'di? Niyí go mbá bicayiyé. Gi zía Lomo uku go kenées.

21 Lomo ni dujú ne 'yì bi owoonzó ledre gi ro ledre e za mbá ní, ili ené zí 'yìma'dí e ówo nées kí 'bi eyé ówo ledre eyé 'bi 'yìma'dí e wá. Gi zí kényi nées ní zía úku ledre kídí, ledre ené bi ndísiyé 'dódo a zí 'yì e, zí ngíti géyi 'yì e ndísiyé lúru a kídí moko ndaá simi a wá ní, ni ídine misí'di 'bi ómo zí 'yì ga bi ngunúní ledre ma'dáa go ní.

22 Yì ga bi Yúda e ní, iliní 'bi eyé yée idíní lúru mingburoko lára ledre e kí méngi royé té kí yée niyí fú ngúngu a kídí ma'dí, Lomo kasaogu Yésu ne. Ngíti géyi 'yì máa yée ga bi ndaní gi simi kufú Yúda e wá ní, iliní 'bi eyé idíyé 'dódo ledre ma'dáa kí ówo ledre bi 'yìma'dí e 'bi do sogo kángá ní yée niyí fú ngúngu a.

23 Ndísiyé 'dódo dujú ledre umbu bi kóo Kírésito Yésu uyu do mingbúngu kágá ní. Yúda e ngunúní eyé bi kídí Lomo ni kasaogu Kírésito zía úyuné do mingbúngu kágá ní wá. Kufú ngíti géyi 'yì e lurúní 'bi eyé kídí nées ledre cayi.

24 Yì máa yée ga bi Lomo gelé yée go káa do mbigí 'yì ené e ní, togú Yúda e togú kufú ngíti géyi 'yì e yá, lurúní ledre ga bi 'dodozé yée nées káa do ledre bi kí

roko'buné ní gị zía owoní go bilámáne kídí, Kírésìto 'dodo ledre máa ga gére née ne zíze. Zía kpá 'dódo ledre gị ro roko'bu bì 'bì Lomo kpá komokenzì ené ní zíze.

²⁵Ledre bì Lomo mengì née ngíti géyì 'yì e lurúní yì eyé kací komoyé káa do bìcayi ledre. Ábuwá roko'bu 'bì Lomo kí owo ledre ené romo gị do 'bì 'yìma'dí e do sogo káṅgá go za mbá.

²⁶Owú 'bì Babá e, sómúsé aka kí rosé. Sìmi bì kóo ngára Lomo ndolo aka sée gị ro zíze ídíse káa do 'yì lódú kací Kírésìto wá ní ndásé kóo kací komo 'yì e káa zí 'yì ówo ledre e ní wá, ndásé kóo kpá káa zí m̀ngburoko 'yì e ní wá.

²⁷Lomo otoomo bìcayi ledre ga bì 'bì do sogo káṅgá ba gị ro zí dokuwu méngì 'yì ga bì ya yée nìyí 'yì ówo ledre e ní gị zía. Zía ótoómo ledre máa yée ga bì moko ndaá simiyé wá ní zí dokuwu méngì 'yì ga bì kí cóngó royé ní gị zía.

²⁸Lomo ndìsì lengbe gélé 'yì ga bì yaá owoní ledre wá ní gị ro zíye ídíye káa do 'dódo ledre zí 'yì ga bì otoní royé ya yée owoofuní ledre go ní kídí ówo ledre eyé née moko ndaá 'bì ené sìmi a zíne wá.

²⁹Lomo mengì ledre née kenée káa bì ngíti géyì 'yì e nìyí ndìsì mbófo royé zíne.

³⁰Lomo 'dì'bilugu zée, zía óto zée zíze ídíze kí Kírésìto Yésu káa do 'yì e kí'do ba ndaá gbékpìne wá, gị zía Yésu ma'dáa uyu kóo go gị rozé, zía kpá 'dódo ledre bì gị ro Lomo ní zíze ówoyème a. Gị zí keyì née, zía yómo zée, zía 'dí'bióyó lúyú ledre gị rozé, zíze ídíze mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

³¹Nì sìmi miéké kúrú Lomo kídí, “Togú 'yì ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gị ro éyí ga bì Ngére Lomo ndìsì méngì yée ní.”

1 Koríndo 2

¹Owú 'bì Babá e, sìmi bì kóo máógu zíze sìmi Koríndo íri ní, má'dódo kóo zíze dùyì ledre bì 'bì Lomo ní. Mándìsì amá kóo mbófo romá kí úku m̀ngburoko ledre e zíze káa zí éyì bì máówoófù ledre go ní wá.

²Máóto kóo sómú ledre amá ndìsì 'dódo zíze lá dùyì ledre Yésu kí ledre umbu bì kóo Kírésìto Yésu ma'dáa uyu wo do m̀ngbúngu kágá ní.

³Sìmi bì kóo mándìsì 'dódo ledre ga gére née zíze ní, m̀mbé'demá ndaá kóo wá. Máyá 'bì amá útúásásé esé kóo ṅúṅgu ledre ga bì kóo mándìsì 'dódo yée zíze née wá.

⁴ṅúṅgusé kóo ledre ga bì má'dódo yée zíze gị ro Ngére Yésu née ndaá gị zía bì ya máówo kací 'dódo a go ní wá, yì ené gị zía 'Dówú Lomo ndìsì kóo 'dódoyème ledre máa ga gére née zíze za cù ne kí mongú roko'buné kídí, née mbigí ledre bì gị zí Lomo ní.

⁵Gị zí keyì née, ndásé óto m̀mbé'desé ro m̀sómú ledre 'bì 'yìma'dí e wá. Ídíse óto m̀mbé'desé dùyì ro ledre bì 'bì Lomo ní gị zía bì Lomo nì kí roko'bu ledre e za mbá zíne ní.

Cóngó komokenzi ni dudu gi zi 'Dowu Lomo

- ⁶Ledre ga bi ndisize 'dodo yee zi 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Kírésito go kngaya ní, niyi komokenzi bi 'bi Lomo ní. Ndaá komokenzi bi gi zi 'yima'dí e ní wá, ndaá kpá komokenzi gi zi 'yi ga bi kí mingburoko roko'buyé do sogo kangá ba ní ní wá. Gi zía moko nda simi komokenzi 'bi 'yima'dí e zi Lomo wá.
- ⁷Ndisize úku ba ledre komokenzi bi 'bi Lomo bi Lomo ma'dáa otoeci koo mioeci gi zi 'yima'dí e ní. Lomo yemeomo koo ledre go gi rozé 'desi 'dá'dá zía kí otoogu éyi e, kídí, nee ni oto zee kí ledrezé zine owóowó. Otoeci yi ené koo ledre nee mioeci uku'dodo ené koo zi bikéfi 'yi do sogo kangá wá.
- ⁸Mingburoko ngere ga bi 'bi do sogo kangá ba owoyemení ledre gi ro mongu komokenzi bi Lomo yemeomo koo ledre kie gi ro 'yima'dí e nee wá. Idi owoyemení koo bo yá, kaa bi i'biní koo loru do phéphéonzó Ngere Yesu bi ni kí mongu undruné ní wá.
- ⁹Ledre nee utúasá go 'duo kpini kí ledre bi koo nebi Isaya uku ní kídí, "Yi e utúasáni luru a, 'yi e utúasáni kpá úwú a wá, abú uku'dodoní zíye utúasá kpá olu simi doye wá. Nee Ledre bi Lomo yemeomo gi ro mengi a zi 'yi ga bi otoni 'bua go ní."
- ¹⁰Zee 'yi ga bi 'bi Ngere Yesu ní, Lomo 'dodo yeme koo ledre máa nee go zize simi roko'bu 'bi 'Dowune. Gi zía 'Dowu Lomo ma'dáa owoyeme somu ledre 'bi Lomo bu bilámáne.
- ¹¹Ngiti 'yi kpi utúasá bu owoyeme somu ledre 'bi ezené? Fi, éyi ndaá kenée wá. 'Yi ndisi owoyeme somu ledre ené dudu ne kí roné. Ni gi ro Lomo kpá kenée. 'Dowu Lomo ndisi owoyeme somu ledre 'bi Lomo dudu ne.
- ¹²Owoyemezé ledre bi Lomo mengi zize ní go bilámáne. Bi owoyemezé ní, ndaá bi ya kídí 'yi ga bi do sogo kangá ba 'dodoní ye zize ní wá. Lomo kasa 'Dowune ne zía ogu ndisine simize ndisi 'dodoyeme ledre ga bi yeme yee go gi rozé ní zize.
- ¹³Gi zi keyi nee ní, zize ndisize 'dodo zi 'yi e 'duo dudu cóngó ledre bi 'Dowu Lomo 'dodo yee ne zize ní. 'Dodozé ezé ledre bi ogu gi zi 'yima'dí kí somu ledre 'bi 'yima'dí simine ní wá.
- ¹⁴'Yi máa wo bi ngára 'Dowu Lomo ndaá simi a wá ní, utúasá ené owoyeme ledre ga bi 'Dowu Lomo ndisi 'dodo yee zize ní wá. Ledre ga gere nee niyi idi eyé zía kaa zi ledre cayi ní gi zía utúasá ené owoyeme yee lá kí roné wá. 'Búo togú 'Dowu Lomo 'dodo yee ne zía ni fú owoyeme yee gi zía ledre ga gere nee oguní yi eyé gi zi Lomo.
- ¹⁵'Yi bi ni kí 'Dowu Lomo simine ní, utúasá go owoyeme dongará ledre e za mbá bilámáne. 'Yi máa wo bi ngára ngunu ené ledre 'bi Lomo wá ní, utúasá ené owoyeme ledre 'bi 'yi máa wo bi ngunu ledre 'bi Lomo go, ni kí 'Dowu Lomo simine ní wá.

¹⁶Ledre née utúasá go kpìni kí ledre bi nébi Isáya uku ní kídí, “Ambí utúasá bi ówoyéme sómù ledre 'bi Ngére Lomo ní ne, bi zía ndìsìné í'bí lorù zía ní?” Tí lá utúasázé ówoyéme ledre bi Kírésìto ndìsì sómù ní.

1 Koríndo 3

'Yì 'bi Kírésìto ndaní ífi royé wá

¹Owù 'bi Babá e, simi bi kóo mááyí zíse simi Koríndo íri ní, mándìsì kóo 'dódo ledre 'bi Lomo zíse lá ndoo káa zí éyí bi ñgúṅgusé aka ledre 'bi Lomo wá ní. Mándìsì kóo 'dé'de sée née m'édé'de gí zía cíyí ledre 'bi Kírésìto Yésù bi ñgúṅgusé ní ndaá aka kóo simisé kíngaya wá.

²Togù owù ni aka sírìne yá, ndìsì aka ùlù 'bi ené lá dùyù umba. Née sí ledre bi kóo mándìsì 'dódo ledre zíse gí zía ndoo ní, gí zía roko'busé ndaá aka kóo gí ro m̀ngburoko 'dódo ledre ga bi 'bi Lomo ní wá.

³Máméngì kenée gí zía ambá miméngì ledre esé ni aka yí ené fú lá 'bi 'yì ga bi owoyemení aka ledre 'bi Lomo wá ní. Ásé aka fú kí ledre 'bi simikesí ro lafúse e kíngaya, ledre 'bi ófú kí lafúse e ni aka kpá fú zíse kíngaya. Miméngì ledre ga gére née 'dodoní kídí cíyí ledre 'bi Lomo ndaá aka simisé wá. Miméngì ledre esé ni aka yí ené mbá 'bi 'yì ga bi ñgúṅgúní aka ledre 'bi Lomo wá ní.

⁴Togù ngíti 'yì gí dongaráse uku ledre kídí, “Káa zí bi ásé lúró máa ba, máúwú amá ledre 'bi ngíti 'yì kpí wá, mándìsì úwú dùyù ledre ga bi Páwulo ndìsì 'dódo yée ní.” Zí ngítia úku 'bi ené kídí, “Fì, mándá 'bi amá simi tú'dù ledre esé ga gére née wá. Mándìsì úwú 'bi amá ledre amá dùyù gí zí Apólo.” Máúku zíse ma'dí, ndìsìsè née aka fú lá méngì miméngì ledre 'bi 'yì máa yée ga bi ñgúṅgúní aka ledre Kírésìto káa do Ngére eyé fú lá wá ní.

⁵Máa Páwulo kí Apólo, ndazé ezé m̀ngúngúcua wá. Azé lá dùyù kíé'do 'yìmikása ga bi 'bi Ngére Yésù ní. Née sí ledre bi 'dodozé ledre ené zíse, zíse go ñgúṅgu a ní. Ndìsìzé méngì née moko bi Lomo í'bí zíze ní.

⁶Máa Páwulo, mááyí 'bi amá káa zí 'yì bi o'doomo kére yáká ní. Ezemá Apólo ni nda 'bi ené káa zí 'yì ícì tó'dó gí komo kére ma'dáa ní. 'Yì bi ndìsì í'bí roko'bu zí kére ga bi yáká née ngbóróye kíe ní, yí ené Lomo ndaá 'bi ené zée 'yìma'dí e wá.

⁷Gí dongaráze ga bi gbre née, 'yì ó'do yáká kí 'yì ícì tó'dó, wo bi romo do ezené ní ndaá 'bi ené wá. Odu 'yì bi romo ní dùyù Lomo bi í'bí roko'bu zí éyí ga bi yáká née ngbóróye kíe ní.

⁸Abú moko ga bi ndìsìzé méngì yée kí Apólo née niyí cúku'dée kpí kpí yá, ndìsìzé méngì yée mbá kí sómù ledre kíé'do. Tákpásílí ni nda ífi simizé goó ne. Lomo ni nda í'bí tákpásílí zí 'yì kací 'bi ené moko bi méngì ní.

⁹Zée gbengárá, azé 'yì moko ga bi 'bi Lomo ní. Gelé zée gí ro zíze méngì moko simi yáká ené. Sée 'yì ga bi 'bi Koríndo ní, ásé se yáká 'bi Lomo. Ndaá kpá lá dùyù yáká wá, ásé kpá káa zí 'dìcì ní.

10Máa Páwulo, Lomo mengi bilámá ledre zíma zía kásaútu máa ógu 'dódoútu ledre ené zíse. Mááyí káa zí 'yì bí otoutu sí 'dìcì gí ro ó'bó a ní. 'Yì ga bí ndìşiní 'dódotátá ledre née zíse ní, niyí 'bí eyé nda káa zí 'yì ga bí ndìşiní ó'bótátá 'dìcì ma'dáa ní. Mongú ledre bí máíli gí zí 'yì máa ga gére ní, idíní 'dódo ledre ma'dáa zíse do bilámá misi'diné káa zí 'yì ga bí o'bótatání 'dìcì ma'dáa go bilámáne ní.

11Kírésito Yésu ni duú ne dosí 'dìcì bí 'yì e ndìşiní ó'bótátá ní, ngíti 'yì bí ni óto ngíti dosí 'dìcì kpí gí zí wo máa née ní ní ndaá.

12Simi mi'dódo ledre 'bí Ngére Yésu, ngíti géyì 'yì e 'dodoní 'bí eyé tí kí roko'bu 'bí 'Dówú Lomo gí ro zía ídine kí roko'buné. Ledre née ni cé káa zí 'dìcì bí ubúní kí bilámá kágá e do íti doa kí ngoko súwú bí utúasá énye 'diya wá ní. Ngíti géyì 'yì e ubúní 'bí eyé kí goru kágá kpá kí goru súwú e.

13Simi bí karanée Yésu ni ndá'baógu do sogo kángá ona ní, ni lúru kací moko ezé, zée 'yì lódú kacíga mikékerí mbá togú mengizé moko ené go do bilámá misi'diné togú ndaá do bilámá misi'diné wá yá. Éyì bí kíé'do togú mengizé go ni ló'bo gí zí Yésu ma'dáa yaá lurú wá ní nda.

14'Yì máa wo bí kací moko ené ni ídí bilámáne do komo Yésu káa zí 'dìcì bí ubúní ríngí utú gí zí mongú síli wá ní, zí Yésu ma'dáa í'bí tákpásílí bí tridri bí za fí ní zí 'yì máa née.

15'Yì máa wo bí Yésu ni ndá'baógu ndíki kací moko ené ndaá bilámáne wá, cé káa zí 'yì bí ubú 'dìcì bí cayiné zí 'dìcì ma'dáa ndúrúné gí zí mongú síli ní, 'yì máa née abú ni aka tí ómo tako yá ní, utúasá ídí kí ledrené owóowó zí Ngére Yésu wá.

16Sée 'yì ga bí 'bí Koríndo ní, ídísé ówo a kídí ásé 'Dìcì 'bí Lomo, 'Dówú Lomo ndìşì ndìşì simisé.

17Máuku zíse, togú ngíti 'yì sinyi dosé kí bí cayi 'dódo ledre, ni yí ené go káa zí 'yì bí ili ndúrú 'Dìcì 'bí Lomo ní. Lomo ni 'dó'do 'yì máa née kí 'do'dó bí ngára odu a ndaá ní gí zía ásé yí esé mbigí 'Dìcì 'bí Lomo, Lomo ma'dáa ndìşì ndìşì simisé.

18Gí zí kényi née ní, owú 'bí Babá e, ndásé lóndo rosé kídí ásé 'yì ówo ledre e ní wá. Ídísé óto rosé káa do 'yì ga bí owoní ledre wá ní, gí ro zí Lomo í'bí mbigí ówo ledre zíse ne.

19Éyì ga bí ndìşizé méngi yée kí ówo ledre 'bí 'yíma'dí e ní, niyí yí eyé kací komo Lomo mbá bí cayiyé. Gí zí kényi née, ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, “'Yì ga bí otoní royé ya yée owoofuní ledre e go ní, Lomo ndìşì lengbe óyóló'bó ówo ledre eyé née káa do gbékpí cící éyì e bí moko ndaá simiyé zí Lomo wá.”

20Ndaá kpá lá duú wo née wá, uku kóo kpá kídí, “'Yì ga bí ya yée owoofuní ledre go ní, sómú ledre eyé ni yí ené kací komo Ngére Lomo 'duo bí cayiné moko ndaá simi a wá.”

²¹Gì zí kẹ̀yí nées ní, ndásé ndíṣì mbófo rosé kí ledre manda e wá. Gì zía Lomo kasa zée 'yì kasa e 'dódo ledre ené zíse gí do bì zíse ídísé kí roko'bu zíse sìmi ledre e za mbá.

²²Mbágá tǔ'dù éyí ga bì do sogo káṅgá ba niyí go mbá 'bì esé, kpá cù mbigí do sogo káṅgá ma'dáa kí ledre 'bì ndíṣì bì sìmi a trìdrì, kpá kí ledre miúyu 'yì, nda kpá kí ledre máa wo bì ni méngì roné karaba togú mbú kílón dó ní, ledre gí ro ledre ga gére nées niyí go mbá do sílìse. Nées ledre ga bì máa Páwulo, kí Apólo nda kí Pétero, Lomo kasa zée ógù 'dódoyéme mìsi'diyé zíse ní.

²³Gì zí kẹ̀yí nées ní, sée ga bì ṅúṅgusé ledre Kírésìto Yésù go ní, ídísé ndíṣì méngì dùú ledre ga bì Kírésìto ili zíse méngì yée ní. Gì zía ndíṣì yì ené méngì lá dùú ledre ga bì Lomo ili idí méngì yée ní.

1 Koríndo 4

'Yimikása ga bì 'bì Yésù ní

¹Owù 'bì Babá e, máa Páwulo máúku zíse, ndásé lúru zée kí ledrezé owóowó rómo do ngíti 'yì e wá, azé lá dùú 'yimikása ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní. Yésù ma'dáa kasa zée ne ndéré kí 'dódo ledre bì kóo Lomo yemeomo 'desí ní zí 'yima'dí e gí zía, sìndí kadra utúasá go gí ro zíye ówo a.

²Nì miútúasáne togú i'bíní moko go zíyì méngì a yá, ídì méngì a kí 'búne, gí zía mǐngì moko ma'dáa owo bú kídí áyí útúasá méngì moko ené nées káa zí bì nées ili ní.

³Gì romá ní, togú 'yì ga bì 'bì do sogo káṅgá ba 'decíní ngbangamá ya, máówo kací moko 'bì Ngére Yésù wá yá, owo ené romá wá. Máútúasá amá kpá 'decì ngbangamá kí romá kídí mǎméngì yéme moko go ní wá.

⁴Málúrúndíki amá bisinyí ledre amá sìmi moko 'bì Yésù bì mándíṣì méngì a ní wá. Máúku amá nées bì ya kídí mándá 'yì lúyú ledre wá ní wá. Ngére Yésù ni ówo kací 'decì ngbangamá ne miútúasáne kpìni kací míméngì ledre amá.

⁵Sée 'yì ga bì sìmi gara bì Koríndo ní, ndásé ndíṣì 'decì ngbanga lafúse 'dá'dá zí sìndí kadra 'bì 'decì ngbanga bì gí zí Ngére Yésù kí útúasáne ní wá. Ídísé ndíṣì zí Yésù ndá'baoguné té kí. Lúyú ledre ga bì 'yì e otoecíní yée miótoécì ní, Yésù ma'dáa ni 'dódoogù yée mbá, zía nda 'decì ngbangayé gí roa. 'Yì máa yée ga bì ledre eyé ni yì ené mbá bilámáne ní, zí Lomo óto yée zíye ídíye kí rokinyi.

⁶Owù 'bì Babá e, Máa Páwulo, máúku ledrezé kí eze 'yì mokomá Apólo zíse gí do bì zíse 'dí'bi míméngì ledre ezé. Ledre ga bì ngára ndaní miékéye sìmi miéké kúru Lomo wá ní, ndásé méngì yée wá. Káa bì ásé ndíṣì lúru ngíti géyì manda e kí ledreyé owóowó rómo gí do lafúye ke.

⁷Ndásé óto rosé káa zí éyí bì ówo rómosé ledre go gí do lafúse e ní wá. Ndaá 'bì ené bì Lomo i'bí roko'bu nées zíse ne ní wá? Sara togú i'bíní éyí zíyì kpá mií'bí ní zíyì ndíṣì mbófo royí káa zí éyí bì yémeogù éyí máa nées yìi ní?

⁸Ma'díi, éyí ga bi ílisé yée ní, niyí go zíse. Lúrúsé rosé go éyí ofuní zíse go. Née go sí ledre bi ílisé úwú ledre gi tarazé gi zía wá ní. Idí kóo Lomo oto sée bo káa do ngére e yá, káa bi ba ní azé ídí ba go káa do ngére e kése do lafúze e.

⁹Gi rozé, zée 'yí ga bi Lomo gelé zée káa do 'yìmíkása ené e kí Ngére Yésu, gi zí ledre ga bi ndìsìzé úku yée zí 'yí e ní, zíze nda ídíze go káa zí 'yí ga bi ufuní umbu ní, ili idíní úfu zée kpá 'dá'ba. Azé cé kenée gi ro zí 'yìma'dí e kpá kí maláyika e mbá lúru a. Gi zía i'bízé rozé zí lerí kí umbu gi ro ledre Ngére Yésu.

¹⁰Ma'díi, zée 'yí kasa ga bi 'bi Kírésìto ní, ndìsìsé lúru zée káa zí moko ndaá simizé wá ní. Zíse ndìsìsé úku ledre kídí, ówosé yí esé ledre 'bi Kírésìto bú bìlámáne. Ndìsìsé lúru zée kací komosé káa do 'yí ga bi ngára roko'buyé nda ní, zíse óto rosé yí esé káa do 'yí ga bi kí roko'buyé kíngaya ní. 'Yìma'dí e ndìsìní óto úndrusé, zíye ndìsìyé lúrucáyí zée mìlúrucáyí.

¹¹Tí bi kóo i'bízé rozé ndìsì méngì moko née ní ní, azé yí ezé fú lá 'yí lerí e. Sìmi ngíti géyì sìnđí kadra, ndìsìzé 'dú'du 'bú, ngíti géyì yá, zíze 'dú'duzé kodró, ngíti géyì yá, bìlámá bongó bi zíze esì a rozé ní ndaá. Sìmi ledre ga gére née mbá, 'be ndaá zíze kpá wá. Zí ngíti géyì 'yí e ndìsìyé kí ócódó'do zée kpá drú.

¹²Sìmi 'do'dó ga gére née mbá, ndìsìzé méngì moko ezé cù ze kí sílize kí bisuwu komozé trij gi ro zíze ndìsìzé sáká rozé. 'Yí máa yée ga bi ndìsìní úkucáyí zée ní, kugúzé zíye lá kugú. Yée ga bi ndìsìní kí ócó zée ní, zíze ndìsìzé útusimizé gi ro zí moko 'bi Ngére Yésu ndéréne fú 'dá'dá.

¹³'Yí ga bi ndìsìní trótro ɾanga rozé ní, ndìsìzé úkulúgu zíye fú lá bìlámá ledre e. Sìmi ledre ga gére née mbá, zíze ídíze kací komoyé 'duo bìcayizé káa zí cící éyí bi moko ndaá lolu sìmi a wá lefeoyóní go do gúsù ní.

¹⁴Owú 'bi amáa e, máúku ényí née komosé wá, máenzi née komosé gi zía máoto 'búse go gbála.

¹⁵Abú tú'dú ngíti géyì 'yí e niyí bo ndìsìní kpá 'dódo ledre 'bi Kírésìto Yésu zíse yá, máa Páwulo mááyí zíse go káa zí 'busé ní gi zía má'dódoútù ledre 'bi Lomo zíse go fí máa gi zí ngíti géyì 'yí máa ga gére née.

¹⁶Máíli ídísé ngúnḡu ledre 'bi Yésu kíngaya káa zí bi mángúnḡu ní.

¹⁷Née sí ledre bi mákása owú 'bi amá sìmi Lomo, Timatíyo zíse íri gi roa ní, 'bú a ofu domá go, gi zía ndìsì méngì moko 'bi Ngére Yésu kí mimbé'dené mbá káa zíma ní. Mákása wo zíse íri née gi ro zía ndéréne énzì yata komosé kí ledre 'bi Kírésìto. Nì énzì komosé tí káa zí bi mándìsì énzì komo tú'dú 'yí e do tú'dú ngíti géyì bi e ní.

¹⁸Mákása wo gi zía bi eme go ro ngíti géyì 'yí e, somúní yí eyé go kídí máútúásá amá lolu ógu zíse sìmi Koríndo íri wá.

¹⁹Togú Ngére Yésu saká máa yá, mááyí ngásáogù lúru sée íri sílì a ndaá lolu gbála wá. Gi ro zíma aka lúru ledre 'bi 'yí ga bi ndìsìní ɾanga ɾanga royé íri kídí yée niyí go manda esé e ní, togú ndikiní roko'bu 'bi ledre máa ga gére née gi 'dáya yá.

²⁰Misi'di bi 'yi e ndişiní útúásá ídíye doa káa do manda 'bi Lomo ní, ndaá 'bi ené lá dujú gi zí ódro ga bi ndişiní ódro yée lá kí tarayé née wá. Lomo ndişi yi ené íb'í roko'bu ne zí 'yi gi ro zía ídíne káa do manda.

²¹Ílisé máídí ógu zise íri láráma káa be 'di, kí sí'dí ndişi ócò sée kíe miócó? F'í, ndaá kenée wá. Mááyí ógu ndişimá m'ndişi zise bi gi zí 'búse bi domá ní. Ledre ga bi niyi bo ní, zíma úku yée zise ndoo gi ro zíye ólúye simi dosé bilámáne.

1 Koríndo 5

'Yi 'bi Kírésito ndaní méngi bisinyí ledre wá

¹Owú 'bi Babá e, máúwú ledre kídí bicayi ledre ofu dongarase íri go. Ngíti 'yi gi dongarase 'yi ga bi 'bi Kírésito íri ní, méngi 'berí kí me'be 'buné. Abú gba 'yi ga bi ngunḡuní ledre Yésu wá ní, ménginí kéyi kenée kpá wá.

²Bicayi, ledre káa zí née bi ndişi éme rosé kí lúru a kí ndişi méngi roné dongarase née lára a káa be 'di? Née éyí bi koo ni ndişi íb'í lerí rose ní. 'Yi bi ndişi méngi kéyi káa zí née áse koo ógóoyó wo gi dongarase gére 'dá'ba.

³Máúku zise máa Páwulo, abú kuḡu'bumá ndaá dongarase íri wá yá, azé kése simi 'Dówu Lomo. 'Yi bi méngi bicayi ledre née, má'déci ngbanga a go káa zí éyí bi azé kése íri do bi kíé'do ní.

⁴Ídíse yoko rosé tí káa zí 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní, zise lúru bi simi bicayi ledre 'bi o'do née zise 'déci ngbanga roa. Ndásé ngucusé wá, azé kése simi 'Dówu Lomo. Roko'bu 'bi Ngére Yésu ni sáká sée zise 'déci ngbanga née bilámáne.

⁵Gi zía bi ili ndişi méngi ledre bi Satána ili ní, ídíse 'dí'bióyó wo gi dongarase 'dá'ba zise ótoómo wo zí Satána 'dó'do wo gi ro zía óyóló'bó sómú ledre ené. Gi do bi karanée zí Ngére Yésu ndá'baóguné ndíki wo ootomo méngi bisinyí ledre go gi ro zía ídíne kí tridri bi za fí ní.

⁶Owú 'bi Babá e, ndásé mbófo rosé káa zí éyí bi bisinyí ledre káa zí née utúasá sínyionzó sée wá ní wá. Ówosé bi kídí togú ngáká esi niyi tú'dú zí kidri ólúne simi wo bi kíé'do ní, ni óto ngáká esi ga gére née zíye ényeyé mbá ní wá? Mbé ówosé tí bú?

⁷Máúku zise, bisinyí 'yi káa zí née dongarase ni go cé káa zí ngénye esi bi kíé'do dongará lafúne e ní. Ídíse 'dí'bióyó ledre káa zí ga gére née gi dongarase 'dá'ba gi do bi zise ídíse mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, gi zía íb'í koo roné úyuné káa zí owú kábiriki bi Yúda e ndişiní ongoonzó a simi Ayímbi Umbuokpó ní gi ro yómo zée gi simi umbu 'bi lúyú ledre ezé.

⁸Káa zí bi goó kenée ní, idíze ótoómo ledre 'bi méngi bisinyí ledre e kací sí doyé za mbá 'dá'ba. Zíze ndişizé dujú méngi ledre ga bi niyi ndişi óto Lomo zía ídíne kí rokinyi ní.

⁹Máúku kóo ledre go zíse 'dá'dá kídí, ndásé ndísi kótru rosé kí 'yi ga bi mongú ledre eyé lá dujú ndísi só'do royé kí ngíti géyi kará e togú mbú ngíti géyi ya'dá e 'dí sogo ní wá.

¹⁰Ledre bi kóo máúku née, ndaá 'bi ené zí 'yi ga bi nṅunṅuní aka ledre Ngére Yésu wá, káa zí 'yi ga bi ndísiní só'do royé kí 'yi ga bi ofúní royé kéye wá ní, 'yi 'bú éyí e, 'yi lónodo 'yi e, nda kí yée ga bi ndísiní óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yi ní wá. Togú ótoómosé kí ndísi kótru rosé kí 'yi ga bi ndísiní méngi ledre káa zí ga gére née go yá, áse ási gi ro 'yi ga bi nṅunṅuní aka ledre 'bi Ngére Yésu wá ní mbá.

¹¹Máéké ledre ba tí zíse ga bi nṅunṅusé ledre 'bi Ngére Yésu go ní. Ngíti géyi 'yi e niyí bo ndísiní úku ledre kídí, “Yée niyí mbigí 'yi ga bi 'bi Yésu ní.” Abú ndísiní úku ledre kenée yá, menginí eyé nda ledre ga bi Yésu ma'dáa ili yée ní wá. Ngíti géyi ndísiní yí eyé só'do royé kí 'yi ga bi ofúní royé kéye wá ní, ngíti géyi yí eyé nda 'yi 'bú éyí e, zí ngíti géyi ídí 'bi eyé 'yi ini ini zí lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yi, zí ngíti géyi ídí 'bi eyé 'yi úku tarasinyí, zí ngíti géyi ídí 'bi eyé dujú 'yi ndísi kóyó e kací kadra mbá, zí ngíti géyi ídí 'bi eyé 'yi lónodo lafúye e gi ro ndísi 'dí'bi éyí e gi zíye. 'Yi káa zí ga gére née ndásé esé kótru sílìse kéye simi éyí miánu wá.

¹²Gi ro 'yi máa yée ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Lomo wá, asiní yí eyé miási ní, née ndaá 'bi ené ledre amá gi ro 'déci ngbanga royé wá, áse ídí se 'yi ifiyéme simi miméngi ledre 'bi lafúse ga bi 'yi 'bi Ngére Yésu ní.

¹³'Yi ga bi iliní ótoómo bisinyí ledre wá ní, miéké kúrú Lomo uku kídí, “Ídísé ógóoyó yée gi dongarásé 'dá'ba.” Gi zía Lomo ni 'déci ngbanga 'yi ga bi ngará iliní nṅunṅu ledre Ngére Yésu wá ní.

1 Koríndo 6

'Yi ga bi 'bi Kírésito ní

¹Owú 'bi Babá e, togú owú ledre ni goó bo dongarásé kí lafúse e yá, ndásé ndéré kíe zí ngére e do ngbanga wá gi zía ndaní eyé 'yi 'bi Kírésito wá. Bilámá a ídísé yéme ledre esé e dengbíse.

²Ówosé esé bi kídí Lomo ni karanée óto sée zíse ndísisé ifiyéme simi ledre dongarásé kí 'yi ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní wá? Sara togú útúásásé bú ífi simi ledre e kenée ní, éyí bi méngi sée togú owú ledre ni go bo dongarásé yá, ílisé yéme a dengbíse gi zía wá ní 'di?

³Ówosé esé bi kídí simi bi karanée Ngére Yésu ni ndá'baógú ní azé ndísi ndro kéye zíze 'déci ngbanga maláyika e kéye ní wá? Togú roko'bu ni bo zíze gi ro méngi mingburoko ledre e kíe kenée ní, sara minzéré ledre ga bi dongarásé ní útúásásé yéme yée wá gi zí 'di?

⁴Togú owú ledre luyú go dongarásé kí lafúse yá, ídísé ndólo ngíti géyi 'yi ga bi dongarásé ní zíye óguyé ódroyé simi ledre née do bilámá misi'di bi 'bi Lomo ní, gi ro zí dongarásé ídine tí fú lá bilámáne.

⁵Komosé enyí wá gí zí 'di? 'Yì bì kǐé'do káa dongaráse íri nì útúásá yéme ledre e dongaráse ní ndaá?

⁶Ledre bì ndìsìsè méngì a, zíse ndìsìsè ndólo lafúse 'yì ga bì 'bì Kírésìto do ngbanga kó'dù 'yì ga bì nṅunṅuní ledre 'bì Ngére Yésu wá ní emengú.

⁷Née ndaá kóo éyí bì 'yì ga bì nṅunṅuní ledre Yésu go zíye ndìsìyè méngì a ní wá. Togú ezeyí mengì bisinyí ledre zíyì ní, útúásá útusimiyí zíyì ótoómo ledre zí 'yì née wá?

⁸Ndìsìsè lúyú ledre ro lúndusé ga bì simì Lomo nṅunṅuní ledre Ngére Yésu go káa zí se ní. Née ndaá bilámá ledre wá.

⁹Ówosé ledre bì kídí, togú 'yì nṅunṅu ledre 'bì Lomo wá yá, 'yì née utúásá ógù 'be 'bì Lomo wá ní wá? 'Yì ga bì ndìsìnì méngì 'berì, nda kǐ ya'dá ga bì ndìsìnì só'do royé kǐ lafúye ya'dá e ní, kpá kǐ 'yì ga bì ndìsìnì íni ini zí lomo ga bì yemení yée kǐ sílì 'yì ní omoní wá

¹⁰'Yì mimbé'de e kǐ 'yì ugu e kǐ 'yì éwé le'yì e nda kpá kǐ 'yì úku kese e, yée ga gére née mbá, Lomo nì 'dècì ngbangayé bisinyíne.

¹¹Ga kóo 'desì ní, ndìsìsè kóo méngì tí ledre ga gére ní. Eme lá gí zía ótoómosé ledre máa ga gére née go, zí Lomo lúguráyi sée kǐ sáma Owú 'bì ené Kírésìto Yésu Ngére ezé kpá kǐ roko'bù 'bì 'Dówú Lomo zíse nda ídìse karaba go mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní. Ídìsè óto Lomo zía ídìne kǐ rokinyi.

'Berì nì lúyú ledre

¹²Ngítì géyì 'yì e gí dongaráse ndìsìnì sómù ledre kídí, “Éyì ndaá, yée utúásánì go méngì ledre eyé e mbá káa zí bì yée iliní ní.” 'Be tí kenée mbì ní, ndaá 'bì ené bì ya kídí éyì e za mbá niyí ídì zíse bilámáye ní wá. Máútúásá nṅunṅu a zí ngítì géyì ledre e óto máa zíma lúyú ledre wá.

¹³Ngítì géyì 'yì e ndìsìnì úku ledre kídí, “Togú éyì miánu, yée niyí ánu a gí zía Lomo otoogu 'yìma'dí tí gí ro zía ánu éyì.” 'Be tí kenée ní, ídìsè ówo a kídí 'yìma'dí kǐ éyì miánu niyí úkú eyé miúkú. Gí zí kényì née máúku zíse, Lomo otoogu ené zée 'yìma'dí e gí ro zíse ndìsìzè kǐ só'do rozé síkala 'dí sogo kǐ 'yì ga bì ofúzé rozé kéye wá ní wá gí zía kuru'buzé nì 'bì Ngére Yésu.

¹⁴Lomo uru kóo Owú 'bì ené Ngére Yésu gí simì umbu. Zée ga bì nṅunṅuzé ledre 'bì Lomo ma'dáa go ní, nì úru zée gí simì umbu kpá kenée.

¹⁵Owú 'bì Babá e, ásé go kǐ Kírésìto ma'dáa kuru'bù 'yìma'dí kǐé'do. Káa zí bì azé go kǐ Kírésìto kuru'bù 'yì kǐé'do ní, utúásá miútúásá zíse ndìsìzè kpá fú kǐ só'do rozé kǐ kará ga bì ofúzé rozé kéye wá ní? Fì. Éyì utúásá ndìsì méngì roné kenée wá.

¹⁶Ówosé bì kídí togú 'yì olúogu 'dí sogo só'do royé kǐ 'yì bì ofuní royé kéne wá ní, “Niyí goó éyì kǐé'do” káa zí bì miéké kúru Lomo uku ní wá?

17'Yì bì i'bí roné go mbá zí Ngére Yésu ní, niyí kí Yésu ma'dáa go 'yì kíé'do simì roko'bu 'bì 'Dówù Lomo.

18Ídísé ótoómo só'do rosé kí 'yì ga bì ófúsé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Míméngì ledre káa zí ga gére néesè ní óto sée zíse ídísé bisinyí 'yì e do komo Lomo. Abú ngítì géyì lúyú ledre e niyí bo yá, néesè yée ga bì 'yì e niyí lúyú yée ro lafúye ní. Lúyú ledre 'bì só'do ro'yì 'dí sogo ndìsì óto kuru'bu 'yìma'dí zía lúyúne roné kí roné.

19Ndásé lúru rosé káa zí éyì bì ndásé 'yì 'bì Lomo wá ní wá, ásé 'yì ga bì 'bì Lomo ní. Lomo ma'dáa kasa 'Dówùne zía ógu ndìsìné simísé gí zí kényì néesè.

20Lomo ugu sée kí sáma owù 'bì ené, ásé go mbigí 'yì ené e. Ídísé óto úndrua simì míméngì ledre esé e mbá.

1 Koríndo 7

Ledre gí ro ófú ro'yì

1Ékésé kóo ledre ndú'yú máa gí ro ledre ófú ro'yì kídí ndaá bilámáne zí 'yì e ófú royé wá ya? Nì bilámáne togú 'yì e ofúní royé wá.

2Nda lá gí zía bì ambá ya'dá e mímbe'deyé nì mbá gí ro kará e ní, bilámá a idíní mu ófú kará e. Togú kára yá, idí kpá mu 'dí'bi o'do.

3O'do idí ndìsì méngì ledre zí me'bené bilámáne. Zí kára kpá ndìsìné méngì ledre zí o'do 'bì ené bilámáne.

4Gí zí kényì néesè ní, kára nda lúru roné ngítì 'yì kpí gí zí o'do, zí o'do lúru roné kpá 'yì kpí wá, niyí go duú 'yì kíé'do.

5Gí zí kényì néesè, 'yì nda ási gí zí ezené wá. 'Búo togú yemení miyéme kídí karaba yée ndaní 'dú'dukótru royé wá gí zía yée ilíní ini ini zí Lomo. Nda simì bì inionzóní ini go ní, idíní ndá'baógu 'dú'dukótru royé káa bì Satána nì lóndo ngúruyé zía lúyú ledre gí zí 'bú ledre bì doa ní.

6Máuku ledre néesè zíse kenée nda káa do lorú wá, máí'bí lá sómù ledre.

7Nì kóo ídì bilámáne zí 'yì e ndìsìyé mbá káa zíma ní ofúní kára wá. Nda lá gí zía bì Lomo i'bí toso míméngì ledre e zí 'yì e go mbá mngúngúcuá ní, nì miútúásáne zí ngítì géyì 'yì e ófú kará e zí ngítì géyì ndìsìyé bángá.

8Togú gí ro kará umbu e, nda kí 'yì máa yée ga bì ofúní aka royé wá ní yá, mááyí úku a máyá nì bilámáne togú ndìsìní nda yí eyé geré fí ngúcuyé káa zíma ní, ndaní lolù fú lá sómù ledre gí ro ófú royé wá.

9Togú yì bì útúásá útusimiyí wá ní yá, nì bilámáne ídì 'dí'bi kára togú o'do. Gí zí wo bì áyí ndìsì 'dó'dó kí sómù simiyí gí zí 'bú ledre bì doyí ní.

10Sée ga bì ófúsé rosé go ní, máuku zíse kí roko'bu 'bì Ngére Yésu, kára ndaá ìnyì gí zí o'do 'bì ené néesè wá.

- 11** Kára bi ìnyì gì zí o'do 'bì ené go ní, ndaá lolu 'dí'bi ngíti o'do wá, idí nda ndìsì geré gbékpíe, togú kenée wá, idí ndá'balúgu roné té zí o'do 'bì ené née. Kpá kenée, o'do nda ótóomo me'bené wá.
- 12** Yì 'yì máa wo bi ñgúngu ledre Ngére Yésu go, togú me'beyì ni 'yì bi ñgúngu ledre Yésu wá ní yá, ndá ógó kára máa née wá, ídísé mu óto 'be kéne. Née lorù bi máí'bí máa zíse ní, ogù ené gì zí Ngére Yésu wá.
- 13** Kpá kenée gì ro yì kára bi ñgúngu ledre Ngére Yésu go, togú o'do 'bì eyì ni 'yì bi ñgúngu ledre Yésu wá ní yá, togú ili kpá fú zíse ndìsìsè kéne káa do kára kí o'do yá, ndá ìnyì gì zí o'do máa née wá, ídísé mu óto 'be kéne.
- 14** Kára bi ñgúngu ledre Yésu go, togú o'do 'bì ené ndaá 'yì bi ñgúngu ledre Yésu go ní wá yá, Lomo ni ídí kí rokinyi kí o'do née gì zía oto 'be go kí 'yì bi ñgúngu ledre Ngére Yésu go ní. Ni kpá kenée, o'do bi ñgúngu ledre Yésu go, togú me'be a ni 'yì bi ñgúngu ledre Yésu wá ní yá, Lomo ni ídí kí kára née kí rokinyi gì zía oto 'be go kí 'yì bi ñgúngu ledre 'bì Yésu go ní. Lomo yéme ledre née kenée gì ro zí owù 'bì 'yì ga bi káa zí née, zíye ídíye mbigí 'yì ga bi 'bì Ngére Yésu ní.
- 15** Togú kára bi ñgúngu ledre Yésu wá ili go ìnyì gì zí o'do 'bì ené bi ñgúngu ledre Yésu go ní yá, o'do 'bì ené ndaá ási kíe wá, kára máa née ìnyì yì ené mu. Kpá kenée o'do bi ñgúngu ledre Yésu wá togú ili ótóomo me'bené bi ñgúngu ledre 'bì Yésu go ní yá, kára née ndaá ási wá, idí mu ndá'ba ené 'be 'bì eyé gì zía Lomo ili zí mindìsìzè ídíne bilámáne.
- 16** Ambí owo ne o'do bi kóo otoomo yì, togú kára bi kóo ìnyì gì zíyì ní ni oyólo'bó mimbé'dené zía ñgúngu ledre 'bì Lomo.
- 17** Owù 'bì Babá e, káa zí bi Ngére Yésu ifi bayi míméngì ledre e zí 'yì e za mbá mìnúngúcua ní, ídísé ndìsì méngì ledre e 'duo dujú kací ndóló bi Lomo ndolo sée gì roa ní. Née lorù bi máa Páwulo máí'bí zíse, sée 'yì ga bi 'bì Kírésìto do bi ga bi áse doyé mbá ní.
- 18** Togú 'yì gì dongaráse ndìsì kóo méngì ledre e dujú kací ondú 'bì Isiréle e yá, ndaá lolu óyóló'bó a wá. 'Yì bi ngára ndaá Isiréle wá, ñgúngu ledre Ngére Yésu go ní, ndaá gámásó'do ngíti géyì mìsì'di gì ro zíne ndìsìné méngì ondú 'bì Isiréle e wá.
- 19** Togú méngì ledre kací ondú 'bì Yúda e togú méngì wá ndaá 'bì ené káa do ledre wá. Éyì bi kí ledrené zí Lomo owóowó ní, yì ené óto lorù 'bì Lomo kí ledrené owóowó.
- 20** Yì idí ndìsì méngì ledre ené e tí káa zí bi kóo ndìsì méngì yé ndéréoguné kíe gì sìmì sìnđì kadra bi kóo zí Lomo óyóló'bó wo káa do mbigí 'yì ené 'bì Lomo ní.
- 21** Yì bi áyì owúkùlù ní bi nda sínyí royí wá, idí idí kí rokinyi. Togú 'yì bi áyì do sílì a née áyì ótóomo yì gì zía bi ñgúngu ledre Ngére Yésu ní yá, bi ndaá sínyí royí wá idí ndéré eyì.

- 22**Togú 'yi ni owúkúlú zía ngúngu ledre Ngére Yésu yá, Ngére ni ídí kfe kí rokinyi gi zía ndaá lolu owúkúlú wá. Kpá kenée togú 'yi ndaá owúkúlú wá, zía ngúngu ledre Kírésito yá, 'yi máa née ni go owúkúlú 'bi Kírésito.
- 23**Lomo kasaogu Yésu úyuné gi rozé káa bi azé kpá fú ídí owúkúlú e ke. Gi zí keyi née 'yi ndaá ngúngu ledre gi ro ídíne owúkúlú 'bi ngíti 'yi wá.
- 24**Togú áyí Isiréle togú mbú gi simi ngíti kífú zí Lomo go ndólo yíi káa do mbigí 'yi ené yá, ídí ídí tí fú gi simi kífú máa wo née. Mááyí úku a kpá kenée zí 'yi bi ni owúkúlú kí wo bi ndaá owúkúlú wá ní.
- 25**Gi ro owú kará ga bi bángá e ní, Yésu i'bí ené lorú gi ro ledre eyé wá. Máa Páwulo mándisi i'bí lorú zise gi ro ledre ga gére née gi zía Ngére Yésu i'bí roko'bu gi ro ledre káa zí ga gére née go zíma gi ro zíma ndísimá kí i'bí lorú zí 'yi e simi ledre káa zí ga gére ní.
- 26**Lúrúsé aka lá bisinyi sındi kadra bi azé simi a ba. Togú koo lá máa yá, ndaá 'bi ené lúyú ledre zí 'yi ídíne kí kára zíne togú mbú ídíne bángá wá.
- 27**Yíi bi ofú kára go ní, ndá lolu 'dí'biogu sómú ledre gi ro ótoómo wo wá. Yíi bi ofú kára wá ní, ndá lolu 'dí'biogu sómú ledre gi ro ofú kára wá.
- 28**Yíi bi ofú kára go ní, ndaá 'bi ené zíyí lúyú ledre wá. Kára bi 'di'bi o'do wá ní, ndaá 'bi ené kpá lúyú ledre zía wá. Sée ga bi ofúsé kará e go ní, 'do'dó esé ni ídí go 'bi sómú ledre gi ro mindisi kará ga gére ní. Gi zí keyi née ní, máyá ídísé ndisi gbékpíne ndásé ofú kará e wá káa bi áse ndisi ídí kí yata 'do'dó 'bi sómú ledre ke.
- 29**Máúku zise, sındi kadra ni go gbóo. Sée ga bi kí kará e zise ní, ídísé mu tónó ndisi káa zí éyí bi kará e ndaní zise wá ní.
- 30**Sée ga bi 'yi esé e uyuní go ní, ndásé ini yée za kí roko'busé mbá wá. Sée ga bi áse simi rokinyi ní, rokinyi née ndaá ídí zise kí ledrené owóowó wá. Sée ga bi áse ndisi úgú ógu éyí e ní, éyí esé máa ga gére née ndaní ídí zise kí ledreyé owóowó wá.
- 31**'Yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní. Do sogo kángá ba ni ógu úkú ené kí éyí ga bi siminé née cakaba.
- 32**Ndásé ndisi sómú ledre éyí ga bi 'bi do sogo kángá ba wá. Yíi bi kára ndaá zíyí wá ní, ídí sómú dúyú ledre éyí bi áyí méngi a zía óto Ngére Yésu zía ídíne kí rokinyi ní.
- 33**'Yi bi kí kára zíne ní, sómú ledre ené ndaá dúyú gi ro óto Lomo zía ídíne kí rokinyi wá. Ambá sómú ledre ené ni ídí ené ro me'bené gi zía ili óto me'bené née zía ídíne kí rokinyi.
- 34**Misómú ledre ené ni ídí ené gbre gbre. Kára máa wo bi o'do 'bi ené ndaá ní, sómú ledre ené ndaá 'bi ené kenée wá. Sómú ledre ené ni dúyú ro Ngére Yésu. Togú 'di'bi o'do yá, sómú ledre ené ni ídí gbre gbre. Ni ndisi óto mimbé'dené ro éyí ga bi 'bi sága ba gi ro zí ledre ené émené komo o'do 'bi ené.

- ³⁵Máúku ledre ga gére née zíse gị ro kuru'busé ndaá bi ya máódóngéři sée ní wá, máíli misómú ledre esé idí idí bilámáne duú kǐé'do zǐ Ngére Yésu.
- ³⁶Togú o'do owo kára gị ro ófú a, sǐndí kadra ni nda go fú lá ndéré ofúní aka royé fú lá wá yá, mimbé'de o'do máa née ni nda go fú 'dága gị ro kára máa née yá, idí mu geré 'dí'bi kára máa née, née ndaá lúyú ledre wá.
- ³⁷Yì bi oyólo'bó sómú ledre ené gị ro ófú kára go, ya née ni útúásá ndǐsǐ bángá ní, ni bilámáne née ndaá lúyú ledre zǐ 'yì máa née wá.
- ³⁸Yì bi ofú kára go ní, mengi go bilámáne. 'Yì máa wo bi ya née ili ené ófú kára wá, née ili ndǐsǐ bángá ní, mengi go bilámáne kǐngaya.
- ³⁹Kára bi ofúní wo go ní, ni idí duú me'be o'do bi kǐé'do née. Togú o'do 'bi ené máa née uyu go yá, kára umbu née ni nda fú 'dí'bi ngíti o'do. Míkánda o'do ma'dáa idí idí 'yì bi ngungu ledre Ngére Yésu go ní.
- ⁴⁰Simi ledre ga gére née mbá, togú kóo lá máa yá, 'yì bi ni kǐ dokulú ní ndaá lolu kóo lúru bi kpá fú gị ro zǐye ófú royé kǐ ngíti 'yì wá. Másómú 'Dówú Lomo ukui'bi ledre née taramá ne gị ro zǐma úku a.

1 Koríndo 8

'Dáná lomo e

- ¹Togú gị ro ledre éyí bi ndǐsǐnǐ 'dáná lomo ga bi yemení yée kǐ sǐlǐ 'yì ní yá, owozé ledre gị roa kése kpá mbá bú. Ówo ledre ni kpá tí bilámá éyí, mongú a óto 'bú lafú 'yì e ni ne éyí bi ndǐsǐ óto 'yì e zǐye ídíye kǐé'do kǐ lafúye ní.
- ²Yì bi ya, née owoofu ledre go ní, ɾanga yì ené ɾanga owo aka ené ledre wá.
- ³Yì bi oto 'bú Lomo go doné ní, zǐ Lomo ówo wo káa do mbigí 'yì ené.
- ⁴Togú gị ro ánu éyí bi 'danání lomo ga gére kǐe ní yá, owozé bú moko ndaá 'bi ené simi lomo e wá, Lomo ni yì ené ni duú kǐé'do.
- ⁵Togú tú'dú ngíti géyí 'yì e ndǐsǐnǐ sómú a kídí lomo e niyí tú'dú, ngére niyí 'bi eyé kpá tú'dú yá, ngíti géyí niyí komo ere ngíti géyí niyí do sogo kángá.
- ⁶Owozé bú kídí, mbigí Lomo ni duú kǐé'do Lomo bi ni 'Buzé ní. Ni kpá ne Lomo bi otoogu éyí e, zǐze ídíze 'yì ené ní. Gị zǐ kǐyí née, zǐze ngungu ledre ené. Ngére ezé ni kpá duú kǐé'do Kírésito Yésu. Lomo i'bí éyí ga bi mengi yée do sogo kángá ba go za mbá do sǐlǐ Yésu ma'dáa. Trǐdri bi za fǐ azé kǐe ní ni kpá gị zǐ Yésu ma'dáa.
- ⁷Ngíti géyí 'yì e owoní eyé ledre née wá. Somúní 'bi eyé kídí togú yée anuní éyí bi 'danání lomo ga bi yemení yée kǐ sǐlǐ 'yì ní yá, yée luyúní ledre go.
- ⁸Éyí miánu 'di'biogu 'yì gbóo kǐ Lomo wá, togú anuzé wá yá, ndaá 'bi ené lúyú ledre wá, togú anuzé yá, oto ené kpá zée kǐ Lomo kǐé'do wá.
- ⁹Sée ga bi ndǐsǐsé úku ledre kídí ásé 'yì ówo ledre e ní, ndásé méngi ledre e sisikala zǐ sómú ledre 'bi 'yì máa yée ga bi owoní aka ledre wá ní ndǐsǐ sínýíne gị zǐ se wá.

¹⁰Yíi bi yá née ɲuɲu ledre Kírésito go ndisi úku ledre yá moko ndaá simi 'dáná éyí zí lomo ga gére née wá, nda simi ngíti sílì, zí ngíti ezeyí 'yi 'bi Kírésito ndéré ndíki yíi do bi 'dáná éyí zí lomo e kpá kí ánu éyí ga bi ndisíní 'dáná yée ore ní, ezeyí née ni sómú a kídí togú kenée yá, ma'díi ni bo simi ledre née. Née ni ba kpá ndá'ba ndisi méngi a kenée.

¹¹Yíi bi ndisi méngi kéyi kenée ní, áyí go 'yi bi zí lafúyi ga bi 'yi 'bi Kírésito, bi Kírésito uyu gi royé ní ótoómo kí lódú kací Kírésito gi zíyi.

¹²Yíi bi ndisi méngi kéyi kenée, zí sómú ledre 'bi ngíti géyi 'yi e ndisi sínýíne gi zíyi ní, áyí go 'yi lúyú ledre ro Kírésito Yésu.

¹³Togú éyí bi mándisi ánu a ní ayí óto sómú ledre 'bi ngíti 'yi zía lúyú ledre yá, bílámá a máídí ótoómo a 'dá'ba káa bi sómú ledre 'bi ezemá née ni sínýí zía lúyú ledre ke.

1 Koríndo 9

Máa Páwulo, mááyí 'yimikása 'bi Ngére Yésu

¹Owú 'bi Babá e, kídí mándá kí ro domá wá? Mándá 'yimikása wá? Málúru kóo Ngére Yésu cú kí komomá wá? ɲuɲusé ledre Yésu née, ndaá bi má'dódo ledre ené zíse máa ní wá?

²Abú ngíti géyi 'yi e owoní kenée wá, sée 'yi ga bi 'bi Koríndo ní, ɲuɲusé ledre Ngére Yésu née ndaá gi zí ngíti 'yi kpí wá, má'dódo ledre ené tí máa zíse. Ore, ni go miówoné kídí ma'díi, mááyí 'yimikása 'bi Ngére Yésu.

³Née go kúrúma zí 'yi ga bi iliní ndisi íti kangú roko'bu moko bi do sílìma ní.

⁴Simi sómú ledre esé ní, zée ga bi ndisizé méngi moko 'bi Ngére Yésu ní, ndaá miútúásáne zíse íbì éyí miánu zíse kací kúrú moko née wá?

⁵Ndaá miútúásáne zíse 'dí'bi me'bezé e kpa kíze gi zía ɲuɲuní kpá ledre 'bi Lomo go ní wá? Káa zí bi kóo ngíti géyi 'yimikása e kí lúndu Ngére Yésu nda kpá kí Pétero menginí ní wá?

⁶Ala ílisé kóo tí lá dujú zée kí Baranába idízé sáká rozé kí rozé 'yi e ndaní sáká zée wá?

⁷Líli ledre bi mándisi úku a ba ni káa zí 'yi bi ni asikíri 'bi akúma ní, ndaá bi akúma ni ndisi íbì kési zía ne ní wá? Kpá kenée 'yi bi ndisi 'bá'bá yáká ní, ndaá bi ni ndíki éyí miánu zíne cikí gi yáká gi ore ní wá? Sara aka nda 'yi bi ndisi lúru bi kací íti e ní, ndaá bi ni ndisi éwé kpá tí akpa iní umba íti ga gére née ní wá?

⁸Ledre bi máuku née ndaá lá kí sómú ledre 'bi 'yima'dí wá, ndaá bi ni miékéne simi Lorú bi Músa eké ní ní wá?

⁹Lorú bi Músa eké ní ni kídí, “Ndá ótoómo 'yi moko eyí zía ndisíné méngi moko yáká kí 'bú wá.” Sómúsé Lomo uku ledre née kenée dujú gi ro 'yi ga bi ndisíní méngi moko yáká ní?

- 10** Odro nées ndaá lá dọ̀ gị ro 'yị ga bì ndị̀shiní mēngị moko yá ká ní wá, ódro nées nì kpá gị rozé zée ga bì ndị̀sìzè gámá kí 'dódo ledre 'bì Yésu zí 'yị e ní. Ndaá 'bì ené bì togú otoní 'yị o'do éyí yá ká ní, nì ánu éyí gị sìmì yá ká nées ní ní wá? Kpá kenée togú ndị̀sì ócò kére ní, ndaá 'bì ené bì nì 'dí'bi tákpásílí ne ní wá?
- 11** Zée 'dodozè ledre 'bì Lomo go zíse káa zí 'dìyízè kífú ní. Azé ze mizèfì 'yị ga bì 'dodozè ledre 'bì Lomo zíse ní. Bì nées ní, utúasázè ndíki tákpásílí gị zíse kací moko bì mēngizè ní wá?
- 12** Togú ngítì géyì 'yị e ndikiní sáká éyí bú gị zíse ní, ndaá 'bì ené bì ásé í'bí sáká éyí zíze rómo do 'bì eyé kée ní wá? Ilizé ezé óto ledre 'bì sáká zée zíse kí ledrené owóowó wá, káa bì nì 'dùtụ m̀sì'di 'bì ngbóró moko 'bì Kírésìto dongarásè ke.
- 13** Ówosé bì kídí 'yị ga bì ndị̀shiní mēngị moko sìmì 'Díjí 'bì Lomo ní ndị̀shiní ndíki sáká éyí zíyè cìkì gị ore ní wá? Yée ga bì ndị̀shiní 'bì eyé 'dáná éyí sị mbayi 'bì Lomo ní ndị̀shiní sáká royé akpa kí éyí ga bì ndị̀shiní 'dáná Lomo kée ní wá?
- 14** Nì kpá kenée gị rozé, zée ga bì Ngére Yésu kasa zée ndéré kí 'dódo ledre ené zí 'yị e ní, uku kídí azé ndíki sáká éyí cìkì gị sìmì moko bì ndị̀sìzè mēngị a nées.
- 15** Abú ma'díi nées nì tí bo kenée yá, máúku amá té bu kídí idíní ndị̀sì sáká máa ní wá. Máéké amá ledre ba zíse gị ro zíse í'bí éyí sáká máa kée wá. Togú máúyu gị zí 'bú ngbúrú kí mēngị moko 'bì Lomo yá, mēngị éyí wá gị zí wo bì mááyí ótoómo moko 'bì Lomo gị zí 'bú ní.
- 16** Máíli amá ndị̀sì mbófo romá gị zía bì mándìsì 'dódo b̀lámá ledre 'bì Ngére Yésu ní wá gị zía nées moko bì í'bí zíma mēngị a ní. Nì ídí zíma mongú lerí togú máótoómo moko 'bì Ngére ní.
- 17** Idí mándìsì mēngị nées moko bì máyème ledre gị roa máa ní yá, nì kóo ídí b̀lámáne zí 'yị e sáká máa. Bì Lomo í'bí moko máa nées ne ní, mááyí mēngị a káa zí bì ili ní.
- 18** Káa zí bì kenée ní, máútúásá ndíki sáká éyí sìmì moko bì mándìsì mēngị a nées mbá wá? Mongú sáká éyí bì mándìsì ndíki a ní nì rokinyi bì Yésu ndị̀sì í'bí a zíma ní. Yésu ndị̀sì í'bí rokinyi nées sìmimá gị zía mándìsì 'dódo b̀lámá ledre ené zíse lá gbékpíe. Nées sị ledre bì máíli amá sáká éyí gị zíse gị zía wá ní gị zía rokinyi bì mááyí kée gị zí Yésu ní romo do éyí e go mbá.
- 19** 'Yị bì kíé'do káa ya mááyí sị s̀lía ní ndaá. Máóto yí amá romá máa ídíma owúkùlú 'bì 'yìma'dí e gị zía máíli 'yị e idíní úwú ledre 'bì Ngére Yésu.
- 20** Sìmì bì mándìsì 'dódo ledre 'bì Ngére Yésu zí Yúda e ní, mándìsì mēngị kpá té toso ledre ga bì ndị̀shiní mēngị yée ní. Zíma ndị̀sìmá kpá té mēngị kéyí kací lorù eyé 'bì Isiréle e bì Músa eké ní abú lorù eyé ma'dáa ndaá 'bì ené lolù kí ledrené zíma owóowó wá. Máíli tí lá óto yée zíyè ídíyè kí rokinyi gị ro úwú 'dódo ledre 'bì Ngére Yésu.

²¹Kpá kenée togú mándìsì 'dódo ledre 'bì Kírésìto zí kúfú ngítì géyì 'yì e kpí yá, zíma ótoómo Lorù bì Mùsa eké ní kenée, zíma ndìsìmá méngì ledre e té káa zí wo bì kúfú ngítì géyì 'yì ga gére née ndìsìní méngì a ní. Máméngì ledre ga gére née kenée ndáa 'bì ené bì ya kídí máoyó sogomá go zí Lorù 'bì Lomo ní wá, máílì tǐ lá zí 'yì ga gére née ídíye kí rokinyi gì ro úwú 'dódo ledre 'bì Kírésìto Yésù.

²²Togú mááyí nda mbú dongará 'yì ga bì owoní aka ledre wá ní yá, zíma ídíma zíye kpá káa zí 'yì bì owo ledre wá ní. Máílì tǐ lá gì ro zíye úwú ledre 'bì Ngére Yésù. Mándìsì ólù dongará 'yì e zíma ndìsìmá méngì té ledre ga bì ndìsìní méngì a ní gì ro zíye úwú ledre 'bì Ngére Yésù gì do bì zíye ómoyé.

²³Mándìsì méngì ledre ga gére née kenée gì ro 'yì e mbá idíní úwú bìlámá ledre 'bì Ngére Yésù gì taramá gì do bì zí Lomo í'bí úndru zíze kéye ndro.

²⁴Owù 'bì Babá e, ówosé bú bìlámáne kídí togú 'yì e ndìsìní ngásá midogelígélì yá, gì dongará tú'dù 'yì ga gére ní, kémbí 'yì nì ngásá rómo doyé dùú ne. Bì kenée ní, ídíse ìnyì mbá ngásá gì ro zí Ngére Yésù í'bí tákpásílì zíse.

²⁵Ma'díi, 'yì ga bì ndìsìní ngásá midogelígélì ní, yemení royé gì roa miyéme kíngaya, zíye ndìsì ngásáye kí roko'buyé za mbá gì do bì zíye ndíki tákpásílìye. Tǐ lá 'bì eyé tákpásílì eyé ndìsì ùkú ené miúkú. Ngasázé 'bì ezé gì ro tákpásílì bì ngára ùkú wá ní.

²⁶Née sí ledre bì máí'bí romá méngì moko 'bì Ngére Yésù kí roko'buná gì zía mbá ní, kpá káa zí 'yì bì í'bí roné sìmì midogelígélì zía ngásáne za kí roko'buné gì ro zíne ngásá ógùtù roné ne ní.

²⁷Máí'bí romá kí sómù ledre amá za kí roko'buná mbá ndìsì 'dódo dùú ledre 'bì Ngére Yésù zí 'yì e gì ro zía í'bí tákpásílì bì trìdrì bì za fí ní zíma.

1 Koríndo 10

Isiréle e olúoguní gì sìmì Ízibiti

¹Owù 'bì Babá e, ndásé sómùlígì ledre bì kóo Lomo méngì zí bulúnduzé ga kóna Isiréle e sìmì bì kóo oto roko'buné zía ídíne doyé gì zí pho'dù kadra gì sìmì Ízibiti zíye 'dógu Bìkesì Mìkavu sága ní wá.

²Dógu bì bì kóo 'doguní née nì kóo zíye káa zí í'bíní babatíza zíye sìmì mongú iní née ní ní gì zía lanyání kóo go ro ledre ga bì Mùsa ndìsì úku a zíye ní.

³Ndìsìní kóo ánu tǐ fú lá dùú toso éyì miánu bì Lomo ndìsì kóo í'bíogù a zíye ne ní.

⁴Zíye kpá ndìsì éwé iní bì Lomo ndìsì í'bíogù a zíye ne ní. Iní máa née ndìsì ógù gì sìmì roko'bù bì kóo ndìsì ndéré ndro kéye bì nì Kírésìto ní.

⁵Sìmì ledre ga gére née mbá, tú'dù ngítì géyì méngìní eyé ledre ga bì Lomo ndìsì úku a zíye ní wá. Gì zí keyì née zí Lomo ótoómo yée zíye ndìsì úyuyé, zí kángáye ídíne kací mìsi'di faa.

⁶Ledre née idí idí zíze káa do 'dódo ledre káa bi azé ndịsị méngi bisinyí ledre káa zí bulúnduzé ga kóna née ke.

⁷Ngíti géyị lanyání yí eyé fú lá ro ledre 'bi 'dáná éyí zí lomo ga bi yemení kí sílí 'yí ní. Ndásé idí káa zí ye wá. Nì miékéne kídí, “Yí ga gére née ndịsịní fú lá ọ̀ngóónzó bangá sị mbayi, do ndá'bayé kpá akpa ndịsị ánu esị máa ga gére ní. Zíye ídíye kí rokinyi do ndịsịyé éwé le'yí kóyó kíe kí ndịsị lé'bé ke'bi.”

⁸Ngíti géyị ndịsịní kóo kpá méngi bicayi ledre kí só'do royé kí 'yí ga bi ofúní royé kéye wá ní. Gí zí kéyị née, zí mimbé'de Lomo ésíne royé zía úfu tú'dú ngíti géyị sìmí ndulú kíé'do álifu cí kéréj a doa ota (23,000).

⁹Ndazé kála ledre Kírésìto káa zí 'bi lafúze ga bi kóna née wá káa bi mimbé'de Lomo nì ésí rozé zía úfu zée káa zí bi kóo kasaogu tú'dú kámá e úfu lafúze ga bi kóna née ní ní ke.

¹⁰Yí ga bi Lomo gelé yée go zíye ndịsị úku ledre ené zíse ní, ndásé kála ledre gí tarayé wá. Isiréle ga gére née ngíti géyị ndịsịní kóo kála ledre gí tara manda eyé e kenée, zí Lomo kóo kása ngíti géyị maláyika ené e ógu úfu 'yí kála ledre ga gére née mbá 'dá'ba.

¹¹Ledre née mengi kóo roné káa do 'dódo ledre zíze. Ekéotoní kóo ledre máa née sìmí miéké kúrú Lomo kenée gí ro zée 'yí ga bi 'bi Ngére Yésu ní, zíze lúrútoko ledre gí roa gí zía sịndí kadra 'bi ndá'baógu Yésu ma'dáa nì go gbóo.

¹²Sée ga bi ówosé rosé go kídí ngúngusé ledre 'bi Kírésìto go ní, ídísé tóro ngbúo káa bi ásé lúyú ledre ke.

¹³Ídísé ówo a kídí 'do'dó ga bi oguní rosé ní mbá gí ro zíse lúyú ledre ní, oguutuní kóo royé go zí ngíti géyị lafúse 'dá'dá. Abú kenée ndotó, Lomo otoomo ené 'do'dó née zía rómo roko'busé wá, nì í'bí roko'bu 'bi útusìmi zíse gí do bi zíse ólúógusé gí sìmí 'do'dó máa née.

¹⁴Káa zí bi goó kenée ní owú 'bi Babá e, ídísé ótoómo óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yí ní 'dá'ba.

¹⁵Sée ga bi ásé 'yí ówo ledre e ní, ówosé bú kídí ledre bi máúku ba nì ma'díi.

¹⁶Sáma Kírésìto bi ndịsịzé éwé a kí í'bólúgu mbófo éyí zí Lomo gí roa ní, 'dodo kídí azé kí Kírésìto go kíé'do. Kpá kenée gí ro ambata bi ndịsịzé 'déweífí a dongaráze kí ánu a ní 'dodo kídí anuzé née kuru'bu Kírésìto.

¹⁷Zée ga bi ndịsịzé ánu ambata bi kíé'do née abú azé tú'dú ndotó, azé go dụnú 'yí kíé'do.

¹⁸Ledre née nì kpá kenée gí ro Isiréle ga bi kóna ndịsịní ánu éyí ga bi kóo ndịsịní 'dáná mbayi 'bi Lomo kíe ní. Née 'dodo kídí nìyí kí Lomo go éyí kíé'do.

¹⁹Máúku zíse ma'díi, togú 'yí ánu éyí ga bi ndịsịní 'dáná lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yí ní, togú anuní wá, moko ndáa sìmí lomo ga gére née wá.

20Éyí bí 'danání lomo ga gére kíe ní, ndịsịní 'dáná a née zí b́cayi lomo e, menǵńí eyé moko ḱ 'Buzé Lomo wá. Máílí ndásé ídí ḱé'do ḱ b́cayi lomo e wá.

21Utúasá ené źise nd́śśé éwé sáma Ngére Yésu ḱpá ḱ ánu kuru'bu a, źise nda mbú ndá'basé ḱpá nd́ś ḱ 'dáná éyí ź b́cayi lomo e wá.

22Ílisé óto mimbé'de Ngére Yésu źa ésíne rosé? Togú mimbé'de a esí go rosé ní, roko'busé ń bo źise rómo komo a ḱe?

'Yí 'b́ Kírésito niyí ḱ ro doyé

23Abú ngíti géyí 'yí e ukuní ledre ḱdí ledre e emeń kací komoyé mbá miéme ǵ ro méngí yée yá, 'í, utúasání eyé mbá sáká yée wá. Ngíti géyí míméngí ledre e niyí bo nd́śń śnyíonzó sómú ledre 'b́ 'yí e.

24Ndásé nd́ś sómú dujú ledresé ǵ ro b́lámá ledre wá, ídísé ḱpá sómú ledre lafúse e.

25Togú ógundíkísé esí go 'b́ miúgú a yá, ídísé lá geré úgú a ánu a ndásé ndú'yú a b́ ḱdí, 'danání b́cayi lomo e ḱ esí máa née wá ya ní wá.

26Ǵ źa miéké kúrú Lomo uku ḱdí, “Do sogo káṅgá ba ḱ éyí ga b́ simíné ní za mbá Ngére Lomo otoogu yée ne.”

27Togú 'yí b́ nṅungu ledre Ngére Yésu wá, ndolo sée go ǵ ro éyí miánu yá, ídísé geré ánu a miánu ndásé ndú'yú a ḱdí esí ba 'danání lomo e ḱe wá ya ní wá, éyí miánu sinyionzó ené 'yí do komo Lomo wá.

28Búo togú ngíti 'yí uku go ḱdí, “Ndásé ánu esí née wá 'danání lomo ga b́ yemeń ḱ śĺ 'yí go ḱe yá,” źise ótoómo a ḱ ánu a. Togú kálasé ledre b́ 'yí née uku née yá, ótosé 'yí máa née go ź sómú ledre ené lúyúne źa ánu esí b́ 'danání b́cayi lomo e go ḱe ní ǵ źise.

29'Yí née ń úku ledre ḱdí, togú kenée yá, née utúasá ótoómo b́lámá ledre ené ǵ ź sómú ledre 'b́ ngíti 'yí wá. Ǵ ź ḱyí née ní, ndá ánu éyí b́ 'danání wo ź b́cayi lomo e wá ḱa b́ sómú ledre 'b́ 'yí ń śnyí ǵ źyí ke.

30Togú éyí b́ ǵa máílí go ánu a, máí'b́ mbófo éyí go ź Lomo ǵ roa ní, éyí b́ ngíti 'yí idí úcúómo máa ḱ ánu a ní 'd́?

31Míméngí ledre esé e za mbá togú éyí miéwé togú mbú éyí miánu yá, idíní ídí b́lámáye ǵ do b́ ź 'yí e 'b́ mbófo éyí ź Lomo ǵ royé.

32Ndásé méngí ledre b́ ź b́ nd́ś śnyíne ro lafúse ǵ źa misínyí ní wá. Togú 'yí b́ nṅungu ledre Ngére Yésu go, togú mbú Yúda e, Ǵrígí e, togú mbú ngíti 'yí b́ 'b́ Lomo ní, b́ ndaá śnyí roa ǵ ź míméngí ledre esé wá.

33Máa Páwulo, mongú ledre amá ń kací kadra mbá nd́ś óto 'yí e źye ídíye ḱ rokinyi. Máoto amá ledremá owóowó ǵ ź ledre 'yí e wá, mánd́ś óto ledre 'yí e owóowó. Ǵ ro źye nṅungu ledre Ngére Yésu źye nd́ki tŕdŕ b́ za f́ ní ǵ ź Lomo.

1 Koríndo 11

¹Ídísé méngi lódú kací miméngi ledre amá e gí zía mándísi méngilódú ledre ga bi 'bi Kírésito Yésu ní.

Yata loru zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní

²Mbófo éyí zíse gí zía ledremá ligi sée wá, ledre ga bi kóo má'dódo yée zíse ní, ndísisé go kpá fú méngi yée káa zí bi kóo má'dódo yée zíse ní.

³Ídísé ówo a kídí, Ngére Yésu ni dujú ne kí mongú roko'buné do ya'dá e, zí ya'dá e nda idí 'bi eyé kí roko'buyé do me'beyé e. 'Buzé Lomo ni nda 'bi ené ne kí roko'buné do Kírésito.

⁴Gí zí keyi née, togú o'do ini ini zí Lomo, togú ndísi mbú úku kúrú Lomo yá, ndaá ódó'dútu doné wá. Togú odó 'dútu doné yá, 'yi e niyí fála wo gí zí ledre máa née.

⁵Gí ro kára e, togú kára ñnyine íni ini zí Lomo, togú mbú úku kúrú Lomo togú odó doné wá, 'yi e niyí fála wo nda káa zí éyí bi kára máa née luyú kóo ledre do ólo doa miólo gí zí luyú ledre ma'dáa ní.

⁶Togú kára ili ódó 'dútu doné wá, idí geré ólo doné ma'dáa drá 'dá'ba. Gí zí keyi née ní, kará e ndaní ótoómo doyé fúo wá, idíní ndísi ódó'dútu doyé miódó'dútu.

⁷Gí ro o'do, ndaá miútúásane zía ódó'dútu doné wá, gí zía Lomo yeme o'do kí roko'bu ledre e zíne káa zíne Lomo ní, gí ro zí 'yi e ndísiyé mbófo née. Kará e idíní ndísi ódó doyé miódó gí ro zí 'yi e ndísi mbófo ya'dá 'bi eyé e gí zí bilámá miméngi ledre eyé.

⁸Lomo yemeogu ené mizefi o'do bi kpá mizefi bulúnduzé ní gí simi kára wá, yemeogu mizefi kára bi kpá mizefi tetéze ní gí simi o'do máa née.

⁹Lomo yemeogu ené o'do zí kára wá, yemeogu kára zía ndísi sáká o'do ma'dáa.

¹⁰Káa zí bi goó kenée ní, utúasá miútúásá zí kára ndísi ódó doné miódó gí ro zí 'yima'dí e do sogo kángá kpá kí maláyika e komo ere ówo a mbá kídí kára née ndísi go óto úndru o'do 'bi ené.

¹¹Lomo yeme o'do zía kpá yéme kára gí ro zíye ndísiyé kí sáká lafúye gí zía niyí dujú 'yi kíé'do simi Ngére Yésu.

¹²Ni tí kenée, Lomo yemeogu kára gí simi cóngó kó'dú o'do, nda gí 'dá'ba zí kára ndíkiógu o'do. Lomo yeme ledre ga gére née kenée gí zía ni ne 'yi yéme éyí e.

¹³Sómúsé aka ledre née kí rosé. Ni miútúásane zí kára ndísiné íni ini zí Lomo do komo 'yi e odó'dútu doné wá ní, ni mbí?

¹⁴Ni gí ro o'do kpá kenée. Togú o'do ootomo doné ú'busínyi roné gbukú yeme wá, 'yi e niyí ndísi kúgu wo mikúgu.

15Zí kará e ní, kára máa wo bi bi doa ala miála ní, lámá ni nda ídí roa za kíngaya. Zí 'yi e ndísiyé mbófo wo kídí, “Lámá ofu ro kára née go.” Bi doa née oto nda doa go zía ídíne káa zí éyí bi ndísi ódó'dùtù a fú lá miódó'dùtù ní.

16Togú ngíti 'yi kpí ni kí ledre tarané gi ro ledre ódó do'yi zí kará e yá, zée bi kése, 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, lorù ni zíze kídí, kará e idíní ndísi ódó doyé miódó do bi ga bi niyí ndísi doyé íni ini zí Lomo ní.

Sómù ledre 'bi 'yi ga bi 'bi Kírésito ní idí ídí kíé'do

17Mízefi ledre amá, mándá kí rokinyi gi zíse wá, gi zía kídí bi yókosé rosé go do bi kíé'do íni ini zí Lomo ní, bilámá ledre ndaá dongarase wá.

18Mándísi úwú a kídí kídí bi yókosé rosé go do bi kíé'do ní, sómù ledre esé ndaá kíé'do wá, ífisé rosé mbá miífi. Másómù ledre née ndaá ɔ́anga wá ni ma'díi.

19í, mbigí miífi simi 'yi e ni bo wo bi ni 'dódo a kídí ba goó mbigí 'yi 'bi Kírésito kí mimbé'dené kíé'do ní, wo ba mimbé'de a ni 'bi ené gbre gbre.

20Mándá kí rokinyi gi zíse wá. Gi zía kídí bi yókosé rosé go do bi kíé'do ánu éyí miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu ní, miméngi ledre esé ndaá bilámáne wá.

21Kídí bi 'di'bioguní éyí miánu go ní, ngíti géyí 'yi e songóní eyé lafúye wá, tonóní geré ánu éyí zí lafúye ga bi gi 'dá'ba ní ídíáká 'bi eyé 'bú. Yée ga bi tonóní éwé le'yí kóró go ní, niyí 'bi eyé go mikóyóye.

22'Be 'bi esé ndaá gi ro zíse ndísisé kí ánu éyí e kí éwé éyí e simi a wá? Ílisé tí lá oto iri 'yi ga bi 'bi Kírésito ní zía ndísi ázáne, zí komokenyí ndísi ndá'bané do 'yi ga bi éyí miánu nda zíye wá ní. Ma'díi, née ndaá ledre bi mááyí mbófo sée gi roa ní wá.

23Ledre sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu kóo máúku zíse ní, máúwú kóo za cú gi tara a. Simi bi kóo i'bíní ngbángá a zí ezeokóga ní, zía kóo ínyiné 'dí'bi ambata,

24simi bi í'bí mbófo éyí zí Lomo gi roa ní, zía 'déweífi simi a zía úku ledre kídí, “Ba kuru'bumá bi máí'bí gi rosé ní. Ídísé ndísi ánu a kí sómùndíki ledremá.”

25Kpá kenée gi do kací éyí miánu, zía 'dí'bi kó'do bi kí éyí miéwé siminé ní, zía úku ledre kídí, “Bi simi kó'do ba sámamá bi 'di'biogu mikánda yéme ledre dongarase kí Lomo ní. Ídísé éwé a zíse ndísisé kí sómùndíki ledremá.”

26Simi bi áse ndísi ánu ambata née kpá kí éwé sáma née ní ní, ndísisé née go 'dódotátá ledre gi ro miúyu Ngére Yésu ndéréoguné gi simi sındí kadra bi karanée ni ndá'baogù simi a ní.

27Togú 'yi lurú éyí miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu lá káa zí owù ledre cúku'dée, zía ndísiné ánu a yeme roné gi roa miyéme wá, 'yi née luyú ledre go cú ro Ngére Yésu.

28Togú ílisé go ánu éyí miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu yá, ídísé órù rosé bilámáne kpó kpó kí, áse nda fú 'dí'bi éyí miánu ánu a kí éwé sáma.

²⁹Yì bì ndìsì ánu éyí miánu née kí éwé sáma née lá káa zí gbékpí éyí ní, Lomo ni 'dó'do wo bisinyíne.

³⁰Née sí ledre bì ndíyá ndìsì méngì ngíti géyì 'yì e gí dongaráse, zí ngíti géyì ndìsì kí ó'bóye bisinyíne, gí zí kényì née tú'dù ngíti géyì uyuní go.

³¹Togú ndìsìzé órú rozé bilámáne zíze ndìsìzé ánu éyí miánu 'bì sómúndíki ledre miúyu 'bì Ngére Yésu yá, éyí bì bi ni sínyí ro Lomo zía 'dècì ngbanga rozé gí zía bisinyíne ní ndaá.

³²Togú Ngére Yésu i'bí 'do'dó rozé yá, ndaá bisinyí ledre wá. Ndìsì née énzì komozé gí ro zíze óto komozé dùy roné, zíne yómo zée sìmi bì karanée, née ni 'dècì ngbanga 'yì ga bì ngununí ledrené wá ní.

³³Togú yókosé rosé go do bi éyí miánu 'bì sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu yá, ídísé sòngó lafúse kí, zíse nda ánu éyí ma'dáa ndro.

³⁴Togú lúrúsé miyóko rosé née 'bú ndìsì méngì sée kíngaya yá, bilámá a kí'dí bì áse go ìnyì gí 'be ní, ídísé ánu owú éyí kí. Gí ro kí'dí bì áse nda ánu éyí miánu 'bì sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu ní, zíse ánu a ndoo do bilámá mìsì'di, bisinyí ledre utúasá ídì sìmi a wá. Togú ngíti géyì yata ledre e niyí bo yá, mááyí úku yée zíse sìmi bì máogú go zíse sìmi Koríndo íri ní.

1 Koríndo 12

Roko'bu 'Dówú Lomo

¹Owú 'bì Babá e, máíli ídísé ówoyéme ledre gí ro ledre ga bì 'Dówú Lomo ndìsì méngì yée zíse ní bilámáne.

²Sìmi bì kóo ngára ngunusé aka ledre Ngére Yésu wá ní, ndìsìsé kóo óto úndru lomo ga bì yemení yée kí sílì 'yì ní.

³Gí zí kényì née máúku zíse, 'yì bì ngára 'Dówú Lomo ndaá sìmi a wá ní, ndìsì ukusinyi ledre gí do bi Yésu ne. 'Yì bì kí 'Dówú Lomo sìminé ní, ndìsì úku ledre fúó kí'dí, "Yésu ni Ngére."

⁴Yìma'dí e za mbá niyí kí moko eyé e mbá mngungúcu. 'Dówú Lomo bì kíé'do ní ífibáyi moko née zíye ne.

⁵Abú 'yì ga bì 'bì Kírésito ndìsìní méngì toso moko e mngungúcu yá, méngìní née mbá moko 'bì Ngére Yésu bì kíé'do ní.

⁶Tú'dù moko ga bì za mbá ndìsìzé méngì yée mngungúcu née, Lomo bì kíé'do ní ndìsì í'bì roko'bu zíze ndìsìzé méngì moko ga gère née kíe ne.

⁷'Dówú Lomo ndìsì í'bì roko'bu zí 'yì e gí ro zíye ndìsìyé sáká lafúye kíe.

⁸I'bì roko'bu zí ngíti géyì 'yì e gí ro zíye ówoyéme kúrú Lomo bì ekéní ní kíe bilámáne. Zía í'bì zí ngíti géyì 'yì e roko'bu 'bì úkuógu ini ledre gí sìmi miéké kúrú Lomo zí lafúye. Éyì ga gère née oguní mbá gí zí 'Dówú Lomo.

⁹I'bí zí ngíti géyì 'yì e roko'bu 'bì ngũngu ledre 'bì Lomo kíngaya, zía í'bí zí ngíti géyì 'yì e roko'bu 'bì ini ini zí Lomo geré zí ndíyá úkúne gí ro 'yì 'dá'ba.

¹⁰I'bí zí ngíti géyì 'yì e 'bì ené roko'bu 'bì méngì mĩngburoko ledre ga bì 'yì e utúasání méngì yéé kí gbékpí roko'buyé wá ní kíe, 'bì ngíti géyì 'bì ené úkutátá ledre bì Lomo ukui'bí ní. 'Bì ngíti géyì 'yì e 'bì ené roko'bu 'bì ífiyéme simi ledre e wo bì gí zí 'Dówú Lomo kí wo bì gí zí bĩcayi lomo e ní. Zía í'bí zí ngíti géyì 'yì e 'bì ené roko'bu 'bì ndĩsì ódro simi rĩkí tũ'dũ tara e. 'Bì ngíti géyì 'bì ené roko'bu 'bì ówo ini ledre gí simi ngíti géyì tara e do ndĩsiyé úku 'dódo a zí lafúye.

¹¹Bikérí 'Dówú Lomo bì kíé'do ní ndĩsì ífibáyì tũ'dũ moko ga bì mĩngúngúcuá nées zí 'yì e ne kací íli ledre ené.

Kurũ'bu 'yĩma'dí nĩ kíé'do bi tókoga tũ'dũ

¹²Ledre gí ro 'yĩma'dí e nĩ cé kenée. Abú bi tóko 'yĩma'dí niyí tũ'dũ yá, kurũ'bu 'yĩma'dí nĩ dujú kíé'do. Nĩ kpá kenée gí rozé azé tũ'dũ, tokozé rozé mbá ro Kírésito Yésu bì kíé'do ní.

¹³Togú azé gí simi kífú Yúda e, togú mbú gí simi Gĩrĩgĩ e, togú mbú owúkúlú e, togú azé lá gbékpí 'yì e yá, i'bíní babatĩza zĩze mbá simi roko'bu 'bì 'Dówú Lomo bì kíé'do ní. Zí 'Dówú Lomo ma'dáa ndĩsiné simizé kí í'bí roko'bu ledre e zĩze.

¹⁴Lúrútókosé aka ledre nées lá gí ro 'yĩma'dí. 'Yĩma'dí nĩ kurũ'bu éyí kíé'do bi tókoga niyí 'bì eyé nda tũ'dũ.

¹⁵Togú sĩndí uku ledre kídí, ngárá nées ndaá sílí wá ní, nées ndaá 'bì ené ngúru éyí gí ro 'yĩma'dí wá. Abú kenée yá, sĩndí nĩ kpá fú ngúru éyí gí ro 'yĩma'dí.

¹⁶Kpá kenée togú mbílí uku ledre kídí, ngárá nées ndaá komo wá ní, nées ndaá 'bì ené ngúru éyí gí ro 'yĩma'dí wá, Abú kenée yá, mbílí nĩ kpá fú ngúru éyí gí ro 'yĩma'dí.

¹⁷Sara togú kurũ'bu 'yĩma'dí nĩ kóo lá dujú komo ní, nĩ nda ndĩsì úwú ledre kí 'dí? Togú kurũ'bu 'yĩma'dí nĩ kóo lá dujú mbílí ní, nĩ nda kóo ndĩsì ótulúru ndonyo éyí kí 'dí?

¹⁸Éyí ga bì rozé ní za mbá, Lomo oto yéé kí sí ne gí ro zĩye ídíye kpá mbá kí moko eyé e.

¹⁹Togú kurũ'bu 'yĩma'dí nĩ lá dujú éyí bì kíé'do ní, 'yì máa nées nĩ nda kóo ndĩsì méngì moko lará a káa be 'dí?

²⁰Abú éyí niyí ro 'yĩma'dí tũ'dũ ndĩsiní méngì moko e mbá mĩngúngúcuá yá, kurũ'bu 'yĩma'dí nĩ dujú kíé'do.

²¹Komo utúasá go úku ledre zí sílí kídí, “Sílí máili yí wá?” Do utúasá go úku ledre zí sĩndí kídí, “Sĩndí máili yí wá.”

²²Ngíti géyì éyí niyí bo rozé, lurúze yéé káa zí éyí bì ngárá moko ndaá simiyé wá ní. Togú éyí ga gére nées ndaní kóo wá, káa bì utúasázé méngì yéme moko wá.

²³Tú'dú éyí e niyí bo rozé, niyí kí ledreyé owóowó. Ngíti géyí niyí bo, niyí 'bì eyé 'bì dokuwu. Gi zí kényí nées, zíze ndíşizé éşì bongó rozé káa bî azé ndíşì gámá kí dokuwu ke.

²⁴Ngíti géyí éyí niyí bo rozé utúasázé ótoéçì yée miótoéçì wá, éyí ga bî rozé nées za mbá, Lomo yeme yée kí sî ne, abú lurúzé ngíti géyí káa zí moko ndaá şimiyé wá yá, niyí mbá kí ledreyé mbá owóowó.

²⁵Gi zí kényí nées, wo bî romo do ezené do ndíşì 'yì ífi şimiyé gi zía miífi ní ndaá.

²⁶Káa zí bî éyí ga bî rozé niyí mbá kíé'do ní, togú ngúrúyé ni go ówo yá, zí éyí ga bî rozé nées ówoyé kpá za mbá. Togú éyí owo ro ngúrúyé wá, zí rozé ídine kpá za mbá bikìdríne.

²⁷Sée 'yì ga bî 'bì Kírésìto ní, ídísé ówo a kídí, abú ásé tú'dú yá, ásé mbá mitókosé ro Yésu bî kíé'do ní.

²⁸Nées sî ledre bî Lomo ifibayi moko e zíze gi zía mbá mingúngúcuá ní. Mizefì a, zée ga bî gelé zée káa do 'yimíkása ga bî 'bì Ngére Yésu ní. Gbre, 'yì e 'bì eyé nda nébì e. Ota, 'bì eyé yée ga bî 'yì 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e ní. Zí ngíti géyí ídí 'bì eyé 'yì méngì mingburoko ledre ga bî kí roko'buyé ní. Zí ngíti géyí ídí 'bì eyé 'yì íni ini do 'yì ndíyá e, zí ndíyá ndíşì úkúne gi ro'yì. Ngíti géyí 'yì e niyí 'bì eyé 'yì sáká lafúye. Ngíti géyí 'bì eyé 'yì ótoyéme mişì'di moko zí lafúye. Ngíti géyí 'bì eyé 'yì ódro şimi říkí tara e káa zí bî 'Dówú Lomo i'bì roko'bu a zíye ní.

²⁹'Yì e ndaní eyé mbá 'yimíkása 'bì Kírésìto wá, ndaní kpá mbá nébì e wá, ndaní kpá mbá 'yì 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e wá, ndaní kpá mbá kí roko'bu 'bì méngì mingburoko ledre zíye wá.

³⁰Ndaní kpá mbá 'yì íni ini do 'yì ndíyá e zí ndíyá ndíşì úkúne wá. Ndaní kpá mbá 'yì ódro şimi říkí tara e wá, ndaní kpá mbá 'yì úkuógu ini ledre e gi şimi ngíti géyí tara e wá.

³¹Ídísé óto komosé gi ro bilámá miméngì ledre bî 'Dówú Lomo i'bì wo zíse gi ro zíse ndíşì sáká lafúse 'yì ga bî 'bì Kírésìto kíe ní. Ba go éyí bî kí ledrené owóowó máili úku a zíse ní.

1 Koríndo 13

Óto 'bú lafú'yì e

¹Togú mááyí 'yì úku říkí tara ga bî do sogo káṅgá ba, zíma kpá úku tara ga bî maláyika e ndíşiní úku a dujú ye ní, togú 'bú 'yì e ndaá domá wá, éyí ga bî mándíşì méngì yée nées mbá, moko ndaá şimiyé wá.

²Kpá kenée togú mááyí nébì 'yì úkutátá ledre 'bì Lomo zí 'yì e, togú mááyí kpá 'yì bî ṅuṅgu ledre 'bì Lomo go kíngaya, máówoyéme ledre gi ro mingburoko ledre ga bî 'bì Lomo ní mbá bú bilámáne bî utúasá bú óto máa zíma méngì mingburoko ledre kíe ní, togú 'bú 'yì e ndaá domá wá, řanga, moko ndaá şimi tú'dú ledre amá ga gére nées za mbá wá.

³Simi ledre ga gére née mbá, togú má'dí'bi éyí ga bi zíma 'be ní mbá í'bí yée zí 'yì lerí e, zíma kpá ótoómo romá za cù zí ezeokó Kírésìto úfu máa gí zía bi máyá mááyí go 'yì 'bì Kírésìto ní, togú 'bú 'yì e ndaá domá wá, ɾanga, ledre amá ga gére née mbá moko ndaá 'bì ené simiyé wá.

⁴'Yì óto 'bú 'yì e ni 'yì simikutu, ni 'yì méngì bìlámá ledre zíye. 'Yì óto 'bú 'yì e ndaá kpá 'yì mongú mimbé'de gí ro éyí 'bì 'yì e wá, ndaá kpá 'yì ílì wá.

⁵Óto 'bú 'yì e ndaá 'bì ené ndìsì méngì bisinyí ledre zíye wá. 'Yì óto 'bú 'yì e oto ené roné zí 'yì e fú lá 'dá'dá wá, nda kpá 'yì 'bì simi késí wá, nda kpá 'yì óto ledre siminé wá.

⁶'Yì bi ni kí 'bú 'yì e doné ní, togú bisinyí ledre mengì go zí ngíti 'yì yá, bi ndìsì sínýí roa misínyí. Ndìsì ídí kí rokinyi simi bi bìlámá ledre mengì go zí lafúga ní.

⁷Óto 'bú 'yì e ni ótoómo bisinyí ledre bi 'yì mengì ní zía, 'yì óto 'bú 'yì e, 'bú ledre 'bì 'yì e nzulú ené doa wá ndìsì lúru ledre eyé zíne mbá ma'dí, kací kadra mbá mimbé'dea ni fú lá kí rokinyi gí ro zí bìlámá ledre ndìsì méngì roné zíye. Zí 'bú 'yì bi mengì bisinyí ledre née kpá fú ídíne zía simi ledre e mbá.

⁸Óto 'bú 'yì e ni éyí bi ngára ukú wá ní. Abú áyí ba nébì, abú áyí 'yì owo ɾíkí tara e, zíyì ídíyì 'yì úkuógu ini ledre gí simi ɾíkí tara e, zíyì ídíyì kí mongú ówo ledre gí ro ledre 'bì Lomo, éyí ga gére née mbá ndìsíní ukú eyé miúkú zí óto 'bú 'yì e ídíákáne dujú ne.

⁹Zée 'yìma'dí e, utúasázé ówoyéme ledre 'bì Lomo lá kí roko'buzé wá, gí zía tú'dú ngíti géyì ledre e niyí aka bo zí Lomo lurúzá aka yée wá.

¹⁰Simi bi karanée Lomo otoyeme ledre ga bi ili yée ní go mbá ní, azé lúru ngíti géyì ledre ga bi lurúzá aka yée wá ní mbá kí komozé.

¹¹Simi bi koo mááyí aka owú ní, miódromá kí misómú ledre amá kí miméngì ledre amá e mbá niyí koo 'bì owú e. Nda té simi bi mángbóróógu go mongú ya'dá 'yì ní, zíma nda ndìsímá méngì dujú ledre ga bi 'bì mingburoko 'yì e ní.

¹²Cakaba ní, azé aka simi ledre 'bì Lomo káa zí minzéré owú e ní, gí zía owoyemezá aka za mbí mbí wá. 'Búó simi bi karanée oguzé go za cù 'be 'bì Lomo íri ní, zíze nda ówoyéme mbigí ledre 'bì Lomo zaá bìlámáne kpá káa zí bi wo Lomo ma'dáa owoyeme zée kí miméngì ledre ezé e ní. Káa zí bi mááyí aka ba ní, máówoyéme aka ledre 'bì Lomo za kíngaya wá, mááyí ówoyéme a simi bi karanée máógu go 'be 'bì ené íri ní.

¹³Ledre e niyí bo ota, ngúngu ledre 'bì Lomo, óto komo 'yì gí ro ledre ga bi Lomo yemeomo yée gí rozé ní, nda óto 'bú lafú'yì e. Gí dongará ledre ga bi ota née mbá, óto 'bú 'yì e okpó romo do lafúne e mbá gí zía Lomo ni dosí a ne.

1 Koríndo 14

Tákpásíjì 'bì ódro simi ngíti géyì tara e

- ¹Mongú ledre esé, ídísé ndịsị óto 'bú 'yị e za kíngaya, zíse óto mímbe'desé ro ledre ga b́ 'Dówú Lomo nì ndịsị 'dódo yé zíse ní. Mongú a, 'dódo ledre b́ Lomo ukui'b́ ne ní ź 'yị e.
- ²Gì źa togú 'yị ndịsị ódro sìmì ngíti tara b́ ngára tú'dú 'yị e owoní wá ní yá, ledre b́ 'yị nées ndịsị úku a ní, Lomo uwú dụ ne ǵ źa nées ý ené miótoécì ledre b́ 'Dówú Lomo ndịsị úkuí'b́ a ne ní.
- ³Togú 'yị 'dodo ledre b́ Lomo ukui'b́ ne ní ź lafúne yá, ledre nées nì geré sáká lafúga ga gére nées źye ídíye ḱ roko'bu royé źye ndịsìyè bilámáne.
- ⁴'Yị b́ ndịsị úku ledre 'b́ Lomo lá dụ sìmì tara máa b́ lafúga owoní wá ní, uku ledre nées ý ené dụ źne ngúcuné. Togú uku ledre 'b́ Lomo ź 'yị e sìmì tara b́ 'yị e owoní mbá bú ní, nì ídí mongú sáká éyí ź tú'dú lafúga. Gì źa nìyí úwúyéme ledre 'b́ Lomo źye ngúngu ledre Ngére Yésu.
- ⁵Nì kóo ídí bilámáne togú ásé ba kóo mbá ḱ roko'bu 'b́ ówo ngíti géyì tara e źse. Mongú a, 'yị ídí ídí ḱ roko'bu 'b́ 'dódo ledre b́ Lomo ukui'b́ ne ní ź lafúne ǵ ro ź lafúga máa ga gére nées ngúngu ledre Yésu.
- ⁶Owú 'b́ Babá e, togú máogu 'dódo ledre b́ Lomo ukui'b́ ní źse sìmì ngíti tara b́ ngára ówosé wá ní, É'e útúásásé ówo ini ledre ǵ sìmì a wá. 'Búo togú má'dódo ledre 'b́ Lomo źse, sìmì tara b́ ówosé bú ní, ásé fú ówoyéme ini ledre ǵ sìmì a.
- ⁷Togú sìmì ke'b́, micéyè ḱ ḱdrí ḱ alabírì, 'di'bioguní bilámá gboṛuyé wá ní ambí nì lé'bé ke'b́ ne? 'Yì lé'bé ke'b́ ndaá.
- ⁸Kpá kenée togú d́bìlì owúyeme roné ǵ ro mara wá ní, 'yị e nìyí yóko royé lará a káa be 'di?
- ⁹Gì rosé kpá kenée, togú ódrosé ź 'yị e sìmì tara b́ ngára owoní wá ní, nìyí úwúyéme a lará a káa be 'di? Uwúyemení eyé ini ledre ǵ sìmì a wá.
- ¹⁰Tú'dú ŕkí tara e nìyí bo do sogo kángá ndịsíní mbá úkuógu ini ledre e.
- ¹¹Togú 'yị ódro źma sìmì tara b́ ngára máowo ini ledre ǵ sìmì a wá ní, 'yị nées ndazé kéne ǵ sìmì kífú ḱé'do wá.
- ¹²Ndịsìsé sómú ledre kídí 'Dówú Lomo ídí í'b́ roko'bu źse ǵ ro méngì moko ḱe. Káa ź b́ goó kenée ní, ídísé íni ini ź Lomo ídí í'b́ 'Dówúne źse ǵ ro źse ndịsìsé sáká lafúse e ǵ ro ź moko 'b́ Kírésìto ngbóróne dongarásé.
- ¹³Kpá kenée, togú 'Dówú Lomo 'dodo ledre źyì ndịsìyí úku a sìmì ngíti tara yá, ídí ndú'yú Lomo ídí í'b́ roko'bu źyì, ǵ ro źyì úkuógu ini ledre ǵ sìmì ngíti tara máa nées ź lafúyì e ówoyéme a bilámáne.
- ¹⁴Togú máini ini ź Lomo sìmì tara b́ ngára máowo ini ledre ǵ sìmì a wá ní, lomo romá ndịsì íni ini nées lá dụ ne cýí a ndaá yana mímbe'demá wá.
- ¹⁵Gì ź ḱyì nées ní, ngíti géyì yá ledre ga b́ mándìsì úku yé sìmì ini ź Lomo ní, 'Dówú Lomo owoyéme dụ ne, ngíti yá źma ówoyéme a. Ngíti géyì yá, źma

ndísimá kófó ịrị Lomo máówo ini ledre gị sịmị a wá, ngíti géyị yá zíma ówo ini ledre gị sịmị a.

¹⁶Togụ ndịsị í'bí mbófo éyí zí Lomo sịmị tara bì kpí ní, sara 'yị máa wo bì dongaráse ore ngárá owo tara máa née wá ní, nì ụngụngu a kídí, “Ídí kenée” ní lárá káa be 'dì?

¹⁷Ambí owo ne, ngíti géyị yá, ledre ga bì áyí ndịsị úku yée née yị eyé mbá bílámá ledre. Nda lá togụ 'yị e uwúní ini ledre máa née wá, éyí bì nì sáká yée gị sịmị a ní ndaá 'bì ené e wá.

¹⁸Máí'bí mbófo éyí zí Lomo gị zía mándịsị ódro sịmị ịkí tụt'ụdụ tara e rómo dosé kfe mbá.

¹⁹Togụ nda dongará tụt'ụdụ 'yị e yá, mándịsị ódro zíye sịmị tara bì owoní bú ní. Abú máúku lá owụ ledre cúku'dée, zíye ówo ini ledre gị sịmị a yá eme romo do wo bì mááyí úku tụt'ụdụ ledre sịmị tara bì kpí owoní ini ledre gị sịmị a wá ní.

²⁰Misómụ ledre esé sịmị ledre 'bì Lomo ndaá ídí káa zí 'bì mìnzéré owụ e wá, ídísé ídí tí mịngburoko 'yị e. Togụ nda sịmị méngị bīsinyí ledre yá, ídísé ási ndásé méngị bīsinyí ledre wá.

²¹Nì miékéne sịmị miéké kúrú Lomo kídí, “Máa Ngere Lomo, abú mákása 'yị lóngó e ndéré úku ledre amá sịmị tara bì kpí ní, zíma kpá ódromá zí 'yị ga gére née yá, iliní eyé uwú wá.”

²²Togụ Lomo ódro zí 'yị ga bì ụngụnguní ledre ené wá ní sịmị tara bì ngárá owoní wá ní yá, ili née zí 'yị máa ga gére née óguyé zíne. Togụ nda zí 'yị ga bì ụngụnguní ledre ené go ní, ndịsị ódro zíye kí tara bì owoní bú ní gị ro zíye ídíye fú kí roko'bu royé.

²³Togụ yókosé rosé kí tụt'ụdụ 'yị e do bi kíf'do íni ini zí Lomo, zise ndịsịsé ódrosé dụdụ sịmị tara bì ngíti géyị 'yị e owoní wá ní yá, 'yị ga bì dongaráse ore ụngụnguní aka ledre 'bì Lomo wá ní nịyí úku ledre kídí sịmị dosé sinyí go mīsinyí gị zía bì owoní ini ledre bì ndịsịsé úku a née wá ní.

²⁴Togụ 'yị bì ụngụngu aka ledre 'bì Lomo wa ní ogụ ólụ dongaráse do bi ini zí Lomo, ndịsịsé ódro sịmị tara bì 'yị née owoyeme ledre gị sịmịa bú ní, 'yị née nì geré óyóló'bó sómụ ledre ené, zía úku ledre kídí ábuwá ledre ga bì née ndịsị méngị yée ní emení ngụ zía ụngụngu ledre 'bì Lomo.

²⁵Kpá kenée, togụ 'yị lúyú ledre nì dongaráse, ndịsịsé úku ledre 'bì Lomo sịmị tara bì owo bú ní, ngịrị nì útú sịmị a zía úkuógụ lúyú ledre ga bì kóo míoóéçiné do mimbé'dea ní. Nda gị ore, zía tónóne mbófo Lomo. Zía úku ledre kídí, “Lomo nì dongaráse ona.”

Ledre gị ro ini zí Lomo

²⁶Owụ 'bì Babá e, togụ yókosé rosé go do bi kíf'do íni ini zí Lomo, zí ngíti 'yị gị dongaráse ídine kí ke'bì mbófo Lomo yá, née bílámá ledre. Togụ ngíti 'yị nì 'bì ené kí lorụ gị ro lórụ lafúne kfe yá, nì bílámáne. Togụ ngíti 'yị nì kí ledre bì Lomo ukui'bì

zía ní, ili úkutátá a zí lafúne e yá, ni bilámáne. Togú ngíti 'yì ni kí roko'bu 'bì ódro simi ngíti tara yá, ni bilámáne. Togú ngíti a ni 'bì ené kí roko'bu 'bì úkuógu ini ledre gí simi ngíti tara yá, ni bilámáne. Ídísé méngì éyì ga gére née mbá kenée do bilámá misi'diné gí ro zía óto ledre 'bì Kírésìto zía ídìne kí roko'buné simisé.

²⁷Togú 'yì e niyí bo, iliní gí ro ódro simi ngíti géyì tara e yá, ndaní ídí túbù wá. Idíní ídí lá 'yì e gbre kí ota zíye ndìsì ódroyé kékíé'do gí ro zí ngíti géyì 'yì e ndìsìyè úkuógu ini ledre gí simi ledre ga bì niyí ndìsì úku yée née zí lafúye.

²⁸Togú ngíti 'yì bì zía úkuógu ini ledre gí simi ngíti géyì tara ga gére née ndaní wá yá, 'yì ga bì iliní ódro simi ngíti géyì tara e née ndaní ódro fúó fúó wá. Idíní ódro lá cìkì gí do mimbé'deyé Lomo ni úwú a.

²⁹Togú yókosé rosé go do bi ìni ini zí Lomo yá, lá dùú 'yì e gbre kí ota idíní úkutátá ledre bì Lomo ukui'bí zíye ní ye, ngíti géyì 'yì e idíní ndìsì 'bì eyé lá lúrú bi simi ledre ga bì lafúye ndìsìní úkutátá a née togú ukuní née tí ledre bì Lomo ukui'bí zíye ne ní yá.

³⁰Togú Lomo ukui'bí ledre zí ngíti 'yì, ni go úkutátá a, zí Lomo kpá úkuí'bí ledre zí ngíti 'yì gí ro úkutátá a yá, 'yì máa wo bì gáa ndìsì úkutátá ledre 'dá'dá née, idí ótoómo bi zí ezené née kpá ódroné.

³¹Ndásé ìnyì ndro simi sìnḍí kadra kíé'do úku kúrú Lomo wá. Ídísé ndìsì úku kúrú Lomo kékíé'do. Gí do bì zíse ówoyème ledre 'bì Lomo zíse ídìse kí roko'busé.

³²'Yì ga bì ndìsìní úkutátá ledre bì Lomo ukui'bí ní 'Dówù Lomo ndìsì íbì sìnḍí kadra gí roa ne zíye.

³³Gí zía Lomo ni yí ené 'yì 'bì bikìdrí, ndìsì ótoyème ledre ené e mbá miótoyème. Simi bì 'yì ga bì 'bì Kírésìto yokoní royé go gí do bi e mbá ndìsì ìni ini zí Lomo ní,

³⁴kará e ndaní ídí káa do manda e ndìsì 'dódo ledre 'bì Kírésìto zí 'yì e wá. Idíní ídí sí lorù 'bì ya'dá 'bì eyé e káa zí bì ni miékéne simi lorù bì Mùsa eké ní.

³⁵Togú ngíti géyì ledre e niyí bo iliní gí ro ówoyème a yá, idíní ndú'yú ya'dá 'bì eyé 'be. Gí zía ni miékéne kará e ndaní ódro do bi yóko ro'yì do bi 'bì ini zí Lomo wá.

³⁶Sée 'yì 'bì Koríndo, óworómosé esé ledre 'bì Lomo gí do ngíti géyì 'yì e wá. Ndásé esé kpá se mizefì 'yì ga bì ledre 'bì Lomo oguutù roné zíye ní wá.

³⁷'Yì bì owo roné bú kídí née ni 'yì úkutátá ledre 'bì Lomo zí 'yì e ní, idí kpá ówo a kídí ledre bì máéké zíse ba ni lorù gí zí Ngére Yésù.

³⁸Ledre bì máéké zíse ba 'yì bì lurú kí ledrené owóowó wá ní, ndásé kpá lúrú wo kí ledrené zíse owóowó wá.

³⁹Mongú ledre esé idí ídí úku kúrú Lomo zí 'yì e. Togú ngíti 'yì ili kpá úkutátá kúrú Lomo simi ngíti tara yá, ndásé úcuómo wo wá.

⁴⁰Ídísé ndìsì méngì yème ledre e mbá miméngì yème do bilámá misi'diné.

1 Koríndo 15

Miúru Yésu gi simi umbu

¹Owú 'bi Babá e, máli úku ándá ledre zise gi ro bilámá ledre koo má'dódo zise gi ro Kírésito Yésu, zise ngungu a kí mimbé'desé kíé'do ní.

²Bilámá ledre née ni óto sée zise ndiki tridri bi za fi ní. Togú karanée zise zángá tridri yá, kídí ngungusé esé koo ledre máa née kí mimbé'desé kíé'do wá.

³Máéké zise ba ledre bi 'Buzé Lomo 'dodoyeme ní, ni ledre bi kí ledrené owóowó ní, kídí Kírésito uyu koo simi lúyú ledre ezé, káa zí bi ni miékéne simi miéké kúru Lomo ní,

⁴do koo óto wo. Nda simi sílì ota zía úrúne, Ledre née mengi koo roné tí cé káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní.

⁵Zía koo 'dódo roné zí Pétero kpá kí ngíti géyi lafúga bi koo niyi kéye sokó doa gbre (12) ní.

⁶Zía koo kpá 'dódo roné zí tú'dú ngíti géyi 'yi e rómoní cí ìnyì (500) go. Abú ngíti géyi uyuní koo go yá, tú'dú ngíti géyi niyi aka bo kí komoyé.

⁷Zía koo kpá 'dódo roné zí Yakóbo, nda gi do kací a née, zí 'yìmikása ené e za mbá.

⁸Odu a nda dùú zía ógu 'dódo roné zíma 'duo kakara káa zí owú bi utúogu miútúogu sındí kadra ené 'bi árá utúasá ené wá ní.

⁹Mááyí gi dongará 'yìmikása ga bi gbála 'dá'ba ní. Miútúasá koo gbawá ídíma káa do 'yìmikása 'bi Yésu gi zía mándisi koo méngi 'yi ga bi 'bi Yésu ma'dáa ní bisinyíne kpá kí úfu ngíti géyi.

¹⁰Simi ledre ga gére née mbá, Lomo oyó sogoné zíma wá. Gi zí kéyi née, zíma ídíma káa zí bi mááyí ba. Idrì mimbé'dené romá zía í'bí moko ené zíma ndisimá méngi a. Abú máméngi moko ené née za kí roko'bumá mbá rómo ngíti géyi 'yi e kfe yá, yi ené gi zí roko'bú bi Lomo i'bí zíma ní.

¹¹Ídíse ówo a kídí ledre 'bi Ngere Yésu ni yi ené dùú kíé'do, togú má'dódo máa zise, togú ngíti géyi 'yi e 'dodoní ye, née dùú ledre bi kíé'do ngungusé ní.

Miúru 'yi e gi simi umbu

¹²Togú máa kí ngíti géyi lafúma e, 'dodozé koo ledre go zise kídí Lomo uru koo Kírésito gi simi umbu ní, sara mengi káa be 'di zí ngíti géyi 'yi e gi dongarase ndisi íti kangú kídí togú 'yi uyu go yá utúasá úru gi simi umbu wá ní?

¹³Máuku zise togú úru gi simi umbu ndaá yá, káa bi sí ledre bi zí Kírésito úrúne gi simi umbu ní ndaá.

¹⁴Togú Kírésito nda koo úru gi simi umbu wá, ledre ga bi koo ndisizé 'dódo yée zise ní moko ndaá simiyé mbá wá, moko ndaá kpá simi ngungu ledre esé wá.

- 15** Azé kóo ídí go 'yì ɾanga e ro Lomo gɪ zía ukuzé kídí uru kóo Kírésìto gɪ sìmì umbu. Ábuwá uru ené wo wá, 'yì e urúní eyé kpá gɪ sìmì umbu wá.
- 16** Idí yaá 'yì e urúní gɪ sìmì umbu wá, káa bɪ Kírésìto urú ené kpá wá.
- 17** Idí Kírésìto ndaá kóo úrú gɪ sìmì umbu wá, nḡṅṅu ledre esé née moko ndaá ba sìmì a wá, káa bɪ ásé aka ba fú lá 'yì lúyú ledre e.
- 18** Káa bɪ lafúze 'yì 'bɪ Kírésìto ga kóna nḡṅṅuní ledre a uyuní go ní, moko ndaá lolu ba sìmìyé wá, uyuní go fí.
- 19** Idí Kírésìto nda kóo ídí kí roko'bu 'bɪ úrú gɪ sìmì umbu wá, zée ga bɪ azé aka trɪdri ba ní, éyí bɪ zíze óto komozé gɪ roa káa do trɪdri bɪ za fí ní ndaá. Odu a azé kóo ídí kací komo 'yì e éyí bɪ moko ndaá sìmì a wá ní.
- 20** Bilámá a Kírésìto nì go ne mizefì 'yì bɪ urúutu roné ne gɪ sìmì umbu gɪ zí lafúze ga bɪ uyuní kóo go 'dá'dá ní.
- 21** Kóo 'desí ní, mizefì 'yìma'dí bɪ Ádama ní 'di'biogu lúyú ledre ne zí 'yìma'dí e ndísi úyuyé. Kpá kenée Yésu bɪ Lomo kasaogu káa do 'yìma'dí ní urúutu roné ne gɪ sìmì umbu karaba zí 'yìma'dí e ndísi úrúye gɪ sìmì umbu.
- 22** Máúku zíse ma'díi, 'yìma'dí e za mbá niyí úyu miúyu gɪ zía Ádama 'di'biogu umbu doyé ne. Yée ga bɪ nḡṅṅuní ledre Kírésìto go ní, togú uyuní go yá, niyí úrú.
- 23** Gɪ zía bɪ Kírésìto nì ne mizefì 'yì bɪ urúutu roné gɪ sìmì umbu ní, zée ga bɪ 'yì ené e ní, togú sɪndí kadra 'bɪ úrú ogu go yá, azé úrú mbá.
- 24** Sìmì bɪ Yésu romo komo roko'bu 'bɪ bɪcayi lomo e gɪ do sogo káṅgá ba go ní, zía nda ótoómo bɪ zí 'Buné Lomo ídíne ne Ngére za fí. Née go miúkú do sogo káṅgá kí bisinyí ledre ga bɪ sìmìné ní za mbá.
- 25** Cakaba ní, Yésu ma'dáa nì aka fú ne Ngére do sogo káṅgá ba gɪ sìmì sɪndí kadra bɪ zía rómo komo ezeokóne zíye ídíye mbá sí sɪndía ní.
- 26** Odu ezeokó Yésu bɪ Yésu nì rómo komo a ní duú umbu.
- 27** Nì miékéne sìmì miéké kúru Lomo kídí, “Lomo oto éyí e goó za mbá sí sɪndía.” Ndaá bɪ kídí Yésu nì kpá ídí Ngére do Lomo ní wá, gɪ zía Lomo oto wo ne zía ídíne káa do Ngére do éyí e mbá.
- 28** Gɪ do kací a bɪ Yésu nì kóo go Ngére do éyí e za mbá ní, zía nda ótoómo bɪ zí 'Buné Lomo nda ídíne ne Ngére doné kí éyí e za fí. Gɪ zía wo Lomo, i'bí roko'bu ne zí Yésu zí Yésu ídíne káa do Ngére.
- 29** Togú bɪ Lomo uru 'yì e gɪ sìmì umbu wá ní, sara 'yì ga bɪ i'bíní babatíza zíye do bi kací sùmuyé ga bɪ uyuní ní, niyí nda méngi goó 'di? Sara togú Lomo uru ené 'yì e wá ní, éyí bɪ 'yì e ndísiní nḡṅṅu ledre babatíza do í'bí a zíye gɪ roa ní 'di?
- 30** Aka nda zée, idí ndaá gɪ zía bɪ ya kídí 'yì e niyí úrú gɪ sìmì umbu ní wá ní, káa bɪ i'bízé ezé rozé ndísi 'dó'dóze gbékpíe wá?

31Máí'bí romá zí umbu zíma ndịsị 'dó'dóma gị ro Kírésìto Yésù bì nì Ngére ezé née ndaá gbékpíe wá, gị zía ma'díi nì sìmì ledre ené. Zíma kpá ídíma kí mongụ rokinyi gị zía ngúngusé ledre ené go.

32Máótoómo romá zí ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Éfeso yée ga bì nḡḡḡḡḡḡ aka ledre 'bì Lomo wá ní ndịsị 'dó'do máa kíngaya née gbékpíne wá, gị zía máówo go bílámáne kídí úrú gị sìmì umbu nì bo. Idí ndaá kóo kenée wá, “Idízé lá ndịsị ánu éyí e kí éwé éyí e, sịndí kadra ogụ go yá, zíze úyuzé.”

33Ndásé ótoómo rosé zí 'yì e lóndo sée wá. “Yì bì sómụ ledre ené ndaá bílámáne wá ní, ndịsị sínyiónzó ezené bì kí bílámá sómụ ledre sìmìné ní.”

34Ídíse ótoómo ledre cayi 'bì 'yì ga gére née 'dá'ba. Zíse ídíse tí fú bílámáse. Zíse kpá ótoómo méngì bisinyí ledre 'dá'ba. Ngíti géyì 'yì e nìyí fú lá bo gị dongarése owoní aka eyé ledre 'bì Lomo fú lá wá. Dosé owó gị zí ledre née wá gị zí 'dì?

Umbu e nìyí úrú kí míkánda sanáye royé

35Ngíti 'yì nì ndúndu'yú kídí, “Togú 'yì uyu go miúyu ní nì nda úrú 'bì ené gị sìmì umbu lárá a káa be 'dì? Nì ólúógụ kí toso sanáne máa wo bì káa be 'dì?”

36Née kenée bìcayi sómụ ledre bì káa be 'dì. Bì ndịsịsè 'díyí kífú ní, ndịsị útụ zía ólúóguné nyé kí kurú sókóne roné, mbé uyu kí?

37Éyí ga bì ndịsịsè 'díyí yée ní, togú mbómụ togú 'díya, ndaá 'bì ené bì kídí 'dì'bisé kurụ'bu éyí née 'díyí a ní wá, tí lá dụnú kífú a.

38Lomo ndịsị nda í'bí míkánda saná zíye ne kací miyéme ledre ené.

39Éyí trịdrị ga bì za mbá ní, Lomo í'bí saná zíye kpá za mbá mīngúngúcu. 'Yìma'dí togú bangá togú solú togú kénzé éyí ga gére née za mbá, toso sanáye nì mbá mīngúngúcu.

40Éyí ga bì komo ere ní nìyí 'bì eyé kpá bo tosoyé kí lámáye nì mbá mīngúngúcu gị ro éyí máa yée ga bì do sogo káḡá ona ní.

41Misúwu kadra nì kpí gị zí éfé, zí kele e ídíye kpá kpí. Ngíti géyì ndịsìní ndící kí roko'bụyé rómo do lafúye.

42Ledre nì gị ro mīúrú 'yì e gị sìmì umbu kpá kenée. Saná 'yì bì nìyí óto wo kíe sìmì gu ní, nì wo bì ndịsị úyu miúyu ní. Wo bì nì úrú kíe ní, nì nda 'bì ené toso saná bì ngárá uyu lolụ wá ní.

43Togú 'yìma'dí uyu go yá zí saná a née ényené, roko'bu a ndaá lolụ wá do óto a sìmì káḡá. Sìmì bì Lomo nì nda úru wo gị sìmì umbu ní, saná a enye lolụ wá, zía nda ídíne kí roko'buné.

44Sanáze bì azé kíe ba ní, nì 'bì do sogo káḡá. Míkánda a bì Lomo nì í'bí a sìmì bì nì úru zée ní, nì nda ídí sìmì roko'bu 'bì 'Dówụ Lomo za fí.

⁴⁵Miéké kúrú Lomo uku kídí, “Zí mizefi 'yima'dí bi Lomo otoogu wo Ádama ní, ídíne tridri.” Zí gbre 'yi ídí 'bi ené nda Yésu, 'yi í'bí tridri bi za fí ní zí 'yi e simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní.

⁴⁶Lomo otoutu aka kóo sanáze bi 'bi do sogo káṅgá ní. Nda gi do kací a née, zía ótoogu sanáze bi kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní.

⁴⁷Lomo yeme mizefi 'yima'dí gi simi káṅgá, zía nda kásaogu gbre 'yima'dí bi ni Yésu ní 'bi ené gi komo ere.

⁴⁸'Yi 'bi do sogo káṅgá niyi 'bi eyé 'yi ga bi 'bi Ádama ní gi zía ni 'yi 'bi do sogo káṅgá. 'Yi 'bi komo ere niyi 'bi eyé 'yi ga bi 'bi Yésu ní gi zía ni yi ené 'yi 'bi komo ere.

⁴⁹Cakaba ní, azé aka káa zí mizefi 'yi bi 'bi do sogo káṅgá bi Ádama ní. Nda karanée zíze ídíze káa zí Yésu bi ogu gi komo ere ní.

⁵⁰Owú 'bi Babá e, sanáze bi 'bi do sogo káṅgá ba, utúasázé ndéré ndisi kfe komo ere 'be 'bi Lomo wá, gi zía ndisi úyu miúyu, zía ndisi énye ené kpá miénye.

⁵¹Máúku zise ma'díi, ndaá 'bi ené bi kídí Yésu ni ndá'baogu simi bi zée 'yi ené uyuonzóze rozé go mbá ní wá. Ni ndá'baogu ndiki ngiti géyi 'yi e gi dongaraze aka tí kí komoyé. Zía nda oyóló'bó sanáze mbá kpí mikándané, yée ga bi uyuní go kí yée ga bi uyuní aka wá ní.

⁵²Ledre máa née ni liyi 'yi e miilyi simi bi niyi ímí dibili gi ro úru 'yi ga bi kóo uyuní go ní, zíye olúoguyé kí mikánda sanáye royé née go saná máa bi enye lolu wá ní, zíze ídíze kéye nda mbá tridrizé za fí.

⁵³Rozé máa wo bi ndisi úyu miúyu, zía ndisi ényené kpá miénye ní, Lomo ni óyóló'bó a simi ngiti tosoné kpí ndaá lolu wo bi ni kpá fú úyu miúyu ní wá.

⁵⁴Simi bi Lomo i'bí mikánda saná go zíze mbá ní, zí ledre ma'dáa ídíne tí káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo ní kídí, “Umbu, éyi ndaá lolu wá, roko'buyi ukú go.”

⁵⁵” Umbu, roko'buyi bi dozé káa zí ngére ní ndaá lolu wá, ukú go. Útúasá lolu ndisi í'bí éyi miówo do mimbé'dezé wá.”

⁵⁶Lúyú ledre ndisi 'dí'biogu umbu. Gi zía lúyú ledre ndisi óto loru 'bi Lomo káa do roko'bu zíne.

⁵⁷Mbófo éyi zí Lomo kásaogu Ngére ezé Kírésito Yésu ogu úyuné 'dí'bióyo umbu bi kóo azé úyu a ze gi zí lúyú ledre ezé e ní gi komozé.

⁵⁸Owú 'bi Babá e, káa zí bi goó kenée ní, ídísé tóro simi moko 'bi Lomo ngbúó. Ndásé ótoómo rosé zí ngiti géyi ledre e 'dí'bióyo sée wá. Gi zía kúrú moko 'bi Ngére Yésu bi ndisisé méngi a née nderé ené gbékpíne wá.

1 Koríndo 16

Yóko kési gi ro kása a simi Yerusaléma

¹Owú 'bi Babá e, togú gí ro yóko komo kẹsí sáká lafúze 'yì ga bi 'bi Kírẹ̀sìto ní kẹ́e yá, ídísé méngì ledre bi kóo máúku zí yée ga bi sìmì káṅgá bi Galatíya ní.

²Sìmì sílí gí do kací Sílí 'bi 'Dówúro mbá, ídise ndísi 'dí'bióto ngíti géyì kẹsì e kpí kí ìrì lafúze ga gére ní, gí do bi zíma ógumá ndíki a nzíyiné gí ro zíma kása a sáká yée kẹ́e. Gí zí wo bi ásé méngì a gbagbagba sìmì bi mááyí go zíse íri ní.

³Ídísé kpá lúrúomo ngíti géyì 'yì e gí do ngárá 'yì ga bi ásé kéye íri míméngì ledre eyé nì za mbá bilámáne ní gí ro togú máógu go zíse íri yá, zíma éké wáraga íbì a kí kẹsì bi yókosé ní do sílíye gí ro zíye ndéré sáká lafúze ga bi sìmì Yerusaléma íri ní kẹ́e.

⁴Togú málúru utúasá miútúasá zíma ndéréma yá, zíze ndéréze kéye.

Miyéme ledre 'bi Páwulo

⁵Nì kóo ídí tí bilámáne zíma ndéréma geré zíse íri, tí lá máíli aka ndéré lúru ngíti géyì lafúze 'yì ga bi 'bi Kírẹ̀sìto sìmì káṅgá bi Makedoníya ní kí, mááyí nda fú ógu zíse íri.

⁶Togú máógu go zíse íri yá, azé aka lú'bu kése zaá mílú'bu kí. Gí zía kí ìmì ba máíli ndísi bi. Togú nda go kí ndumu yá, mááyí nda fú ìnyì ndéré do ngíti géyì bi e. Ili kpá zíse sáká máa gí ro gámá ga bi mándísi kí gámá yée kací moko e ní.

⁷Ndaá bilámáne zíma ógumá zíse íri lá 'dá'dága wá. Togú Ngére Yésu ṅunṅu go zíma ógumá zíse íri yá, azé aka lú'bu kése zaá mílú'bu kí.

⁸Mááyí aka ídí fú sìmì Éfeso yáa gí sìmì sīndí kadra bi 'bi Pénítakote ní.

⁹Máíli aka fú ndísi sìmì gara bi Éfeso yáa gí zía Lomo ili aka zíma ndísimá 'dódo ledre ené zí 'yì ga bi yáa ní abú tų'dų ngíti géyì iliní kenée wá.

¹⁰Togú Timatíyo ogú go zíse íri yá, ndásé lúru wo lá kí komosé wá, ídísé 'dí'bi wo sìmì sümü kí sílíse sokó gí zía nì 'yì bi ndísi méngì moko 'bi Ngére Yésu kí mimbé'dené mbá kíé'do kpá káa zí bi mándísi méngì a ní.

¹¹Ndásé lúrúcyi wo wá. Ídísé sáká wo gí ro zía gámáne kací moko 'bi Ngére Yésu kí rokinyi do mimbé'dené kpá gí ro zía ndá'baóguné zíma yáa 'diya. Mándísi yáa óto komomá kací a kpá kí ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Kírẹ̀sìto ní.

¹²Máúku ledre go zí Apólo eze 'yì mokoze o'bu'bu idiní ndéré kí ngíti géyì 'yì 'bi Kírẹ̀sìto lúru sée íri. Másómų utúasá aka kací komoa wá, togú ndiki bilámá sīndí kadra go yá, nì ógu lúru sée íri.

Odu ledre zise

¹³Ídísé 'dí'bi sílíse ro ledre Kírẹ̀sìto sokó gí do bi zíse ídise kí roko'busé do ndísi tósé ngbúo.

¹⁴Ídísé ndísi óto 'bu lafúse e sìmì ledre e za mbá.

¹⁵Káa zí bi ówosé Sitifáno kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá bú bilámáne niyí ye mizefì 'yì ga bi kóo simi kángá bi Ákaya nṅunṅuní ledre 'bì Ngére Yésu zíye ndìsiyé sáká 'yì ga bi 'bì Yésu ní,

¹⁶máúku zíse, ídísé 'dí'bi lorù gí tara sitifáno kpá kí ngíti géyì 'yì ga bi niyí íri nṅunṅuní ledre 'bì Ngére Yésu go ní.

¹⁷Simi bi kóo Sitifáno ma'dáa, kí Forotonáto nda kí Akayíka oguní zíma yáa ní, abú ndásé yáa wá, mááyí geré kí mongú rokinyi gí zíye zíma ndìsimá mbófo yéé kíngaya gí ro sáká éyì bi oguní kfe zíma gí zíse girí ní.

¹⁸I'bíni rokinyi go zíma kíngaya kpá káa zí bi ndìsiní í'bí rokinyi zíse íri ní. Idízé ndìsi mbófo yéé kíngaya gí zía ndìsiní go méngì moko 'bì Kírésito cú kí simiyé.

Odu ledre gí zí Páwulo

¹⁹'Yì ga bi 'bì Kírésito gí simi ngíti géyì gara ga bi simi kángá bi Ásiya yáa ní, i'bíni mandá zíse kíngaya. Akúwíla kí me'bené Purisíla nda kpá kí 'yì ga bi ndìsiní yóko royé 'be 'bì Akúwíla íni ini zí Ngére Yésu ní, i'bíni kpá mandá zíse kíngaya.

²⁰Lafúze 'yì ga bi 'bì Kírésito yáa ní, i'bíni mandá zíse íri kíngaya. Ídísé ndìsi ídí kí rokinyi dongaráse kací kadra za cé.

²¹Máa Páwulo, máí'bí kása kpá mandá zíse íri.

²²'Yì ga bi niyí óyó sogoyé zí Lomo ní, Lomo ma'dáa ídí í'bí 'do'dó royé. Ngére Yésu ndá'baógù mu 'diya.

²³Ngére Yésu ídí ndìsi lúru bi kacíse gí do bi zíse ndìsise bilámáse.

²⁴Kací kadra mbá ásé simi yana mimbé'demá sée 'yì ga bi 'bì Kírésito Yésu ní.

2 Koríndo

2 Koríndo 1

¹Sée 'yì ga bi 'bì Kírésìto sìmì gara bi Koríndo kí lafúse ga bi sìmì káṅgá bi Ákaya ní. Maa Páwulo bi Lomo gelé maa kaa do 'yìmikása 'bì Kírésìto Yésu ní, máéké wáraga ba maa zíse. Lúnduzé Timatiyo sìmì Lomo, bi azé kéye yaa ní, i'bízé mandá kéne zíse íri kíngaya.

²Buzé Lomo kí Ngére ezé Kírésìto Yésu, idíní í'bí úndru zíse gí do bi zíse ndísisé bilámáne.

Páwulo í'bí mbófo éyí zí Lomo

³Mbófo éyí zí Lomo bi 'Bù Ngére ezé Kírésìto Yésu ní. Ni ne 'yì bi ndísi sáká zée do ríkí tú'dú m̀isi'di e za mbá ní.

⁴Lurúomo zée lá kí komoné wá, sìmì bi azé go sìmì ledre ní, ndísi sáká zée kí í'bí roko'bu zíse gí do bi zíse útúásáze ndísi sáká lafúse e sìmì ledre e kaa zí bi ndísi sáká zée ní.

⁵Ni kenée ma'díi, kaa zí bi koo Kírésìto 'do'dó gí rozé ní, zée ga bi azé go 'yì ené e ní, azé 'dó'dó kpá kenée. Kaa zí bi koo Lomo ndísi í'bí roko'bu zía sìmì bi ndísi 'dó'dó ní, Lomo ni kpá í'bí roko'bu zíse kenée.

⁶Sìmì bi azé go ndísi 'dó'dó ní, zíse ndísi ndíki roko'bu kí komokenzi gí zí Lomo gí ro sáká sée ḱe gí ro zíse ndíki tridri. Saká zée sìmì 'do'dó ga bi ndísiní ndíki zée ní gí do bi zíse ówo a kídí ndísi í'bí roko'bu zíse ne gí do bi zíse sáká sée. Sìmì bi ásé ndísi útusímisé cé kaa zí bi ndísi zé útusímizé ní.

⁷Owozé go bilámáne kídí gí zía bi ndísisé go útusímisé sìmì 'do'dó kpá cé kaa zíse ní, Lomo ni í'bí roko'bu zíse kaa zí bi í'bí zíse ní.

⁸Owú 'bi Babá e, utúasá miútúasá zíse úku ledre 'do'dó bi koo 'dodozé sìmì Ásiya ní zíse. Née ndaá koo 'do'dó wá, yì ené umbu, olúoguzé gí sìmì gu.

⁹Lomo rozé ndaá lolu koo wá, gí zía owozé nda koo tí go kídí azé yì ezé go umbu. Gí zí ḱeyi ńe, zíse nda koo ótoómo rozé mbá dùú zí Lomo gí zía roko'bu 'bi úru 'yì e gí sìmì umbu ni dùú zía.

¹⁰Ma'díi, zía koo yómo zée gí tara umbu ńe. Owoyemezé go bilámáne kídí ni ndísi sáká zée fú kenée sìmì ledre e za mbá.

¹¹Ídísé ini ini zí Lomo gí rozé. Sìmì bi ni ndísi sáká zée ní, ni óto tú'dú 'yì e źye ídíye kí rokinyi do ndísiyé mbófo Lomo gí zíse.

Páwulo oyólo'bó ledre koo yeme ní

¹²Dukuwu ndaá ro dozé wá. Ndísi zé ndísi kí dozé 'dága gí zía ndísi bi ndísi zé ndísi a kí 'yì e kpá kése ní ni do m̀isi'di bi Lomo ili ní.

13Togú mákása ledre go zíse yá, ndísisé ówoyéme a 'diya gi zía sómú ledre amá ndaá 'bi ené gbre gbre wá.

14Abú ówoyémesé aka ledre ga bi ukuzé yée zíse ba wá, simi bi karanée Ngére Yésu ni ndá'baógú ní, ásé ídí kí rokinyi kíze kpá káa zí bi azé kí rokinyi gi zíse ní.

15Máowo go bilámáne kídí ásé kí rokinyi. Ni bilámáne zíma ógú andá romá zíse íri gi ro zíse ídíse kí úndru za kíngaya.

16Mizefi sómú ledre amá ni kídí, mááyí ínyí gi simi kángá bi Ásiya ní ndéréma simi Mekedoníya. Mááyí 'dəcì bi kpurú gi zíse gi ore kí lúru sée. Kpá kenée simi mindá'baógumá, mááyí ógú kpá kpurú gi 'dí zíse gi ore gi ro zíse sáká máa gi ro zíma ndéréma simi Yúdáyá kángá 'bi Yúda e.

17Ndásé lúru máa káa zí 'yi bi togú yeme ledre go yá, zía ndísiné óyóló'bó a gbú gbú gbú ní wá.

18Mándá 'yi óyóló'bó ledre wá, éyí bi máúku go ní, ni méngi roné tí káa zí bi máúku ní. Máúku née ledre bi Lomo owo bú ní.

19Kírésito Yésu Owú 'bi Lomo bi zée kí Timatíyo e kí Siliváno e ndíszé úku ledre a zíse ba ní, ni 'yi bi togú uku ledre go yá zía tí méngi a ní.

20Ledre ga bi za mbá Lomo yeme yée gi ro yómo 'yima'dí ní, Yésu ogú méngi yée go mbá. Gi zí keyi née, zíse ndíszé í'bi mbófo éyí zí Lomo. Zíse ngúngu a kídí “Ídí kenée.”

21Wo, Lomo ma'dáa geléogú zée ne zía í'bi roko'bu née zíse kése gi do bi zíse ngúngu ledre Kírésito kíngaya zíse ndísi tórozé ngbúo simi moko ené bi i'bi zíse ní.

22Dá'dá kasa 'dówúne simizé káa do mizefi sáká éyí zíse gi ro zíse ndíszé méngi dujú ledre ené gi do bi zí 'yi e ówo a mbá kídí azé go mbigí 'yi ené e.

23Lomo owo sí ledre bi máógú gi zía zíse íri 'diya wá ní bú. Togú máógú kóo 'diya yá, mááyí kóo ódro zíse o'buó'bu.

24Otozé ezé rozé zíse zíse ídíse kí ledrezé owóowó wá. Ilizé zíse ndísi méngi moko 'bi Kírésito kése ndro gi zía bi ngúngusé ledre ené go ní gi do bi zíse ídíse kí rokinyi.

2 Koríndo 2

1Gi zí keyi née, máoyóló'bó sómú ledre amá go kí ndéréma zíse íri káa bi mááyí úku ledre bi ni óto unú do mimbé'desé ní zíse ke.

2Togú máoto unú do mimbé'desé kí ódro bi o'buó'bu zí bi sínýíne rosé ní, ásé nda óto máa zí bi émené romá ní lará a káa be 'di? Ótosé esé lolu máa zí bi émené romá wá.

³Máódro 'díyì romá sìmi ledre bi máéké ba kenée gí zía sìmi bi mááyí ógù írì ní, ásé óto máa se zí bi émené romá. Rokinyi bi ásé ídí kíe ní, ni óto máa ne zíma ídíma kí rokinyi.

⁴Sìmi bi kóo mááyí éké ledre née zíse ní, rokinyi ndaá kóo romá wá, bi sinyí kóo romá misínyí zía oto máa zíma ndísimá gí zía gboó sìmi iní komomá. Máéké kóo ledre née zíse kenée gí zía 'búse ofù domá go.

Ótoómo ledre zí 'yì lúyú ledre e

⁵Togù ngúrusé luyú ledre yá, abú bi ni tí sinyí romá gí zía yá ní, bi ni sinyí rosé mbá rómo domá.

⁶Do'dó bi íbísé zía gí zí ledre bi luyú wo née ní utúasá go kíe kpìni.

⁷Bi ba ní, sìnđì kadra ogù go gí ro zíse ótoómo ledre zía, zíse 'dí'bilúgu wo sìmi sùmu dongaráse káa bi ni nda lúru roné káa zí kémbí moko ndaá lolu sìminé wá ní ke.

⁸Ídísé fú lá 'dódo a zía kídí ni ngúrusé bi 'bú a ni fú bo dosé ní.

⁹Máéké kóo ledre zíse 'dá'dá gí ro ówo a togù ásé tí óto úndrumá sìmi ledre ga bi mándísi úku yée zíse ní yá.

¹⁰Togù ótoómosé ledre go zí 'yì yá, mááyí kpá ótoómo ledre zía. Togù máótoómo ledre go zí 'yì yá, Kírésìto Yésu owo tí go kídí ma'díi máótoómo ledre go zí 'yì née gí zía ótoómosé kpá ledre go zía.

¹¹Ni miútúasáne zíse ndísisé ótoómo ledre zí 'yì bi luyú ledre go ní káa bi Satána ni ndíki bifúó zía ólúne dongaráze, gí zía owozé míméngì ledre ené bú.

¹²Sìmi bi máinyì ndéré sìmi gara bi Tóra gí ro úku ledre 'bi Kírésìto zí 'yì ga bi írì ní, mááyí ógù írì ní, Ngére Yésu olú go do mímbe'de tì'dù 'yì e niyí go nzíyiyé ndísi sòngó bilámá ledre bi máógù kíe ní.

¹³Gí zía bi ngára máógù ndíki lúnduzé Títo sìmi Lomo ore wá ní, má'dú'du nda kóo zíye ore lá ca, zíma 'dícíómo kacíma zíye, yóó zíma ndéréókpóma sìmi Mekedoníya.

¹⁴Mbófo éyí zí Lomo zía óto Kírésìto káa do mongù manda zía ndísi útúne zíze 'dá'dá sìmi ledre e za mbá kí mongù roko'buné káa zí mongù manda 'bi asikíri e ní. Zí Lomo ma'dáa ndísiné sáká zée zíze ndísisé úku bilámá ledre bi gí do bi Yésu ní zí 'yì e. Bilámá ledre née inyi kóo zí 'yì e rómo do bikinyi ledre e mbá.

¹⁵Azé zí Lomo kí ledrezé owóowó káa zí bilámá sù'bù mĩndonyo ní. Kpá zí 'yì ga bi ngununí ledre Kírésìto go ní, kí yée ga bi ngununí wá ní.

¹⁶'Yì ga bi ngununí ledre Yésu wá ní, ndísiní éré gí zí ndonyozé ngìrì gí zía ndonyozé née ni zíye káa zí ndonyo umbu ní gí zía niyí úyu kpá kenée. Ambí ni útúasá méngì moko 'bi Lomo ní ne? Nda zí yée ga bi ngununí ledre Yésu go ní ndonyozé ni zíye ndonyo trĩdrì gí zía niyí ídí 'bi eyé trĩdrì.

¹⁷Ndazé ezé káa zí tú'dú ngíti géyí 'yì ga bì iliní ndịsị úku kúrú Lomo gị do bì do íbì éyí zíye ní wá. Ndịsịzè úku zí 'yì e mbigí ledre 'bì Lomo gị zía uzu zée, go utúasázè go komoa 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní gị ro moko ené.

2 Koríndo 3

Mikánda miyéme ledre 'bì Lomo

¹Ndịsịsè lúrú a íri káa zí éyí bì ndịsịzè mbófo rozé ní? Ílisé kóo idíní éké do sílize wáruga káa zí bì ndịsìní éké a do sílí ngíti géyí 'yì e ní ógụ 'dódo a zise kídí azé 'yì ga bì 'bì moko 'bì Lomo ní, togú kenée wá ní, ílisé kóo éké wáruga ma'dáa zíze se? fì, ndaá 'bì ené kenée wá.

²Ásè se zíze káa zí miéké wáruga ní. Gị zía 'dódosé kací moko bì ndịsịzè méngì a dongaráse ní go zí 'yì e ówo a mbá kídí azé 'yì 'bì moko 'bì Lomo.

³Ásè go káa zí mbigí wáruga bì Kírésìto eké ne ní, gị zía 'dódosé bìlámá moko bì méngizé zí Lomo ní go sìmì míméngì ledre esé e. Ledre ga bì gị do bisé ní ekéní eyé miéké wá, 'Dówù Lomo méngì yì ené ne.

⁴Ukuzé ledre ga gére née kenée gị zía owozé go ma'díi kídí Lomo i'bì roko'bu go zíze ndịsịzè méngì moko ené kée sí sílí Kírésìto.

⁵Utúasázè úku ledre bì kídí ndịsịzè méngì ledre ga gére née kí roko'bu ezé 'bì 'yìma'dí e ní wá. Lomo i'bì roko'bu ledre ga bì méngizé née zíze ne.

⁶Geléogụ zée ne gị ro zíze ndịsịzè úku bìlámá ledre bì yeme mikándané ní. Ndaá 'bì ené lorụ bì kóo Músa eké ní wá. Gị zía 'Dówù Lomo ndịsị íbì trịdrị ne zí 'yì e, ndaá 'bì ené lorụ wá.

Lorù i'bì ené trịdrị zí 'yì e wá

⁷Lorù bì kóo Músa eké ní uku kídí togú 'yì ngunu ledre 'bì Lomo wá yá, nì úyu. Lorù née nì kóo miékéótoné ro tutú. Abú kenée ndotó, lorù máa née oto kóo sìmì komo Músa ndịsị ríríne mịrírí Isiréle e utúasání ndịsị lúrú a wa. Abú kenée ndotó, roko'bu máa née nì úkú ené mịúkú.

⁸Mikánda yéme ledre bì Lomo yeme zía kásaógụ 'Dówùne gị ro íbì trịdrị bì za fí ní romo do lorù bì ekéní miéké ní.

⁹Togú 'yì e nìyí kí rokinyi lá gbóo gị ro lorù bì ngára i'bì ené trịdrị zí 'yì e wá ní, sara nìyí nda ídí kí rokinyi gị ro mikánda ledre bì nì íbì trịdrị zíye ní cù káa be 'dì?

¹⁰Mikánda lorù bì Lomo i'bíogụ ba, romo do lorù bì kóo Músa eké ní.

¹¹Togú 'yì e nìyí kóo kí rokinyi gị ro lorù bì ndịsị úkú mịúkú ní, sara nìyí nda ídí kí rokinyi gị ro lorù bì ngára úkú 'bì ené kú wá cù káa be 'dì?

¹²Káa zí bì Lomo gelé zée ne zíze ndịsịzè 'dódo mikánda miyéme ledre ené ba zí 'yì e ní, azé óto komozé ndịsị méngì moko née ngịrì ndaá rozé wá.

¹³Ndazé ezé káa zí Músa bi kóo onzó'dutụ komoné kí mbílí bongó gị zí Isiréle e kí lúru roko'bu 'bi Lomo bi ni ókpó gị roné ní wá.

¹⁴Bi ba ní, 'dütuní yí eyé simi doyé go, abú 'dodoní ba nda tí mbigí lorụ ga bi Músa ekéní ní zíye yá, utúasání eyé úwú a wá. 'Búó togú nḡunḡuní ledre Kírésito go, zí simi doyé líkpíne.

¹⁵Gị zí kényi nées ní, abú oloní ba nda tí lorụ ga bi kóo Músa eké yée ní zíye yá, mimbé'deyé utúasá ené lolu nḡunḡu a wá gị zía simi doyé ni yí ené fú lá mi'dütuné.

¹⁶'Búó togú 'yí nḡunḡu ledre 'bi Lomo go, Ngére Lomo ni fú ótoómo ledre zía.

¹⁷Ngére Lomo kí 'Dówú Lomo ni kíé'do. 'Yí bi nḡunḡu ledre 'bi Lomo go ní, 'Dówú Lomo ni go simi a gị zía owo yí ené Lomo go, ni go simi rokinyi.

¹⁸Gị zía bi ngára komozé ndaá mi'dütuné wá ní, 'yí e ndišiní lúrutóko bilámá miméngi ledre 'bi Ngére bi ndiši ngbóró tátá roné simizé ní gị zí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi simizé ní.

2 Koríndo 4

Úku ledre 'bi Lomo

¹Yí ené gị zí 'búze bi do Lomo ní, zía gélé zée gị ro zíze ndišizé 'dódo mikánda yéme ledre ené zí 'yí e. Gị zí kényi nées ní, rozé uyu ené kí méngi moko ma'dáa wá.

²Ledre ga bi ndišizé méngi yée ní za mbá, kémbí ledre bi ni 'dí'biógụ dokuwu zí 'yí ní ndaá. Ukuingbízé ezé ledre zí 'yí e simi bi azé ndiši 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ní wá. Ledre ezé e niyí za mbá miózoyé zí kadra 'yí bi ni úkuóto ledre rozé ní ndaá.

³Bilámá ledre ga bi ndišizé 'dódo yée ní togú ngiti géyí 'yí e owoyemení ini ledre gị simi a wá, nées yí ené yée ga bi asiní miási kí úwú a ní.

⁴Gị zía Satána bi oto roné ngére 'bi do sogo káḡá ba 'dütụ yí ené simi doyé go ní. Utúasání eyé 'dí'bi bilámá ledre 'bi Kírésito bi ni káa zí Lomo bi ndišizé 'dódo ledre ené zíye káa zí bimióḡó zíye ndišiyé méngi ledre e kací a ní wá.

⁵Ledre ga bi ndišizé 'dódo yée ní, ndaní eyé ledre e ga bi gị rozé ní wá, ndišizé 'dódo bilámá ledre bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní. Kasa zée kí bilámá ledre nées ne zíse.

⁶Lomo uku kóo ledre kídí, “Bimióḡó idí óḡó simi mituluru.” Karaba ní bilámá ledre 'bi Lomo bi Kírésito ogụ kée ní, oto zée go zíze ndišizé lúru roko'bu 'bi Lomo gị zía azé go simi bimióḡó.

⁷Abú azé 'yima'dí e roko'buzé ndaá, azé káa zí pheré ní yá, Lomo i'bí moko ené bi kí ledrené owóowó ní go do sílize. Gị zí kényi nées, zí 'yí e ówo a mbá kídí ma'díi, Lomo ndiši í'bí roko'bu zíze ne, zíze ndišizé méngi moko ma'dáa kée utúasázé ótoómo a wá.

⁸Abú 'yí e ndišiní 'dó'do zée kací kadra mbá yá, cóḡó rozé utúasá úkú wá. Abú simi ngiti géyí sındí kadra owo'di'bizé éyí bi azé méngi a ní wá yá, oyóze sogoze zí Lomo wá.

⁹Togú azé go sìmí 'do'dó yá, Lomo ndìşì kpá fú sáká zée. Abú sìmí ngíti géyì sìnđí kadra azé go gbóo gì ro do úfu zée yá, Lomo ndìşì kpá fú sáká zée.

¹⁰Kací kadra mbá ndìşìzè gámá kí umbu komozé gì zí 'yì e káa zí 'bì Yésù kóna ní. Togú uyuzé yá nì úru zée zí 'yì e lúrútooko roko'bu rozé.

¹¹Nì ma'díi, kací kadra mbá 'yì e niyí fú lá nzíyiyé gì ro úfu zée gì zía bì ndìşìzè úku bilámá ledre ené ní. Nda gì ore, zí 'yì e ówo a mbá kídí Yésù nì kí roko'bu gì ro yómo rozé bì ndìşì úyu miúyu ba.

¹²Ndìşìzè gámá kí umbu komozé kací kadra mbá gì zía bì ilizé gì ro zíşe ndíki trıdrı bì za fí ní.

¹³Nì miékéne sìmí miéké kúrú Lomo kídí, “Mándìşì 'dódo ledre 'bì Lomo gì zía mángúngu go.” Gì zía bì zée kéşe nğunğuzé go mbá ledre bì kídí'do née ní ní, zíşe ndìşìzè go 'dódo a zí 'yì e.

¹⁴Gì zía owozé go kídí Lomo uru kóo Ngére Yésù go gì sìmí umbu, nì úru zée kpá kenée.

¹⁵Ledre ga gére née mbá, niyí gì do bì zíşe ídise mbí, sìmí bì 'yì e niyí ówoyéme a gì zíşe kídí ábuwá Lomo nì bilámáne ní, zíye ndìşiyé mbófo wo kpá kí óto úndrua.

¹⁶Née sı ledre bì utúasázé ótoómo ledre née gì zía wá ní. Abú roko'bu zé ili ba za úkú miúkú yá, zí 'Dówú Lomo ndìşinè í'bì roko'bu zíşe.

¹⁷'Do'dó ga gére née ndìşiní yéme zée gì ro zíşe ndíki trıdrı bì za fí ní.

¹⁸Gì zí kényì née ní, otozé ezé komozé ro éyí ga bì ndìşìzè go lúrú yée née wá, ndìşìzè óto komozé gì ro éyí ga bì ngárá lurú zé aka yée wá ní.

2 Korındo 5

Azé ndìşì sìmí mikánda 'be

¹Kurú'bu rozé ba trıdrızé ndìşì ndìşì sìmí a do sogo kánga ona. Togú kurú'bu rozé bì trıdrı ndìşì ndìşì sìmí a ba uyu go yá, Lomo nì 'dí'bióto trıdrızé sìmí mikánda 'be bì yemeomo gì rozé komo ere ní, zíşe ndìşìzè íri za fí.

²Abú 'do'dó zé kí ndìşì ndándada gì zí éyí miówo rozé do sogo kánga ona ndotó, azé kí mongú óto komo gì ro 'dówúro bì Lomo yemeomo go zíşe komo ere íri ní,

³gì zía utúasázé ndìşì íri kí sanáze bì 'bì do sogo kánga ba wá. Azé ídí íri kí mikánda sanáze bì 'Dówú Lomo yemene ní.

⁴Kurú'bu rozé 'bì sága ba ndìşì ówo miówo zíşe ndìşìzè íni ini gì zí éyí miówo. Abú kenée ndotó, ilizé ezé zí trıdrızé ólúoguné gì sìmí a wá. Éyí bì ilizé ní, mikánda trıdrı bì 'bì Lomo ní idí ógu ndìşì sımizé óyóló'bó zée mikándané.

⁵Lomo yeme ledre née ne zíşe bilámáne kenée. Kasa 'Dówúne gì ro zíşe ówo a kídí ledre ga bì née yeme yée gì rozé ní, née nì méngi yée mbá.

⁶Gì zí kẹ̀yì nẹ́e, zíze ówoyẹ́me a bilámáne kídí togú azé aka kí kọ̀rọ̀'bu rozé 'bì do sogo káṅgá ba yá, ndazé aka mbigí 'yì ga bì 'bì Ngére Yésù ní wá.

⁷Ndìşìzẹ̀ ndìşì ba gì zía ṅuṅguzé go kenée abú ledre ma'dáa mengì aka roné wá ndotó.

⁸Idízé ídí kí rokinyi gì zía bì azé ótoómo do sogo káṅgá ba zíze ndéré ndìşìzẹ̀ kí Ngére Yésù do bi kíé'do ní.

⁹Togú azé go kéne do bi kíé'do, togú ndazé kéne do bi kíé'do wá, ili zíze óto wo zía ídíne kí rokinyi.

¹⁰Gì zía azé karanée tóro mbá kó'dù Kírésìto zía 'dècì ṅbangazé mbá mìkẹ̀kẹ̀rì kací míméngì ledre ezé e do sogo káṅgá ona.

Miyéme ledre dongará 'yì e kí Lomo

¹¹Gì zía bì ṅuṅguzé ledre Ngére Yésù go, zíze ndìşìzẹ̀ óto úndrua kí ndìşì 'dí'biógu 'yì e zía ní, Lomo owo bú kídí ndìşìzẹ̀ úku ma'dí ledre e. Sée ówosé kpá bú kenée.

¹²Ndìşìzẹ̀ ezé nẹ́e mbófo rozé zíse wá, ilizé gì ro zíse ídíse kí ledre tarasé. Gì do bì zíse útúásáse úkulúgu ledre zí 'yì ga bì ndìşìní mbófo royé abú mengìní eyé ma'dí ledre zí Lomo wá ní.

¹³Togú lúrúsé zée kací komosé káa zí rífuzé mífufu ní yá, yì ené gì ro zí 'yì e ndìşì íbì mbófo éyì zí Lomo. Togú rífuzé wá, ilizé sáká sée gì ro zíse ówoyẹ́me Lomo.

¹⁴Búze bì Kírésìto oto ní, oto zée nẹ́e zíze ndìşìzẹ̀ méngì ledre ga gère nẹ́e kenée gì zía nì dùú ne bìkẹ̀rì 'yì bì uyu yómo tú'dù 'yì ga bì kóo uyuní sìmì lúyú ledre ní.

¹⁵Uyu káa bì yée ga bì nì yómo yée ní, niyí ndìşì ṅúcuyé ke. Ili gì ro zíye ídíye káa do 'yì ené e zíye ndìşì ndìşìyé kéye. Gì zía uyu zía úrúne gì royé.

¹⁶Bì ba ní, 'decìzẹ̀ ezé lolu ṅbanga 'yìma'dí e kací ledre ga bì ndìşìní méngì a ní kí sómù ledre ezé 'bì 'yìma'dí e wá. Abú bì ndìşìzẹ̀ kóo 'dá'dá 'dècì ṅbanga Kírésìto kenée yá, bì ba ní, owoyemezé wo go 'decìzẹ̀ ezé lolu ṅbanga a kenée wá.

¹⁷'Yì bì ṅuṅgu ledre Kírésìto go ní, nì go mìkánda 'yì sìmì míméngì ledre ené e. Ledre ga bì kóo ndìşì méngì yée 'dá'dá bìsinyíye ní otoomo yée go mbá, ndìşì nda go méngì ledre ga bì bilámáye ní.

¹⁸Lomo oyólo'bó zée ne zí míméngì ledre ezé e ídíye bilámáye nẹ́e. Kasaogu Kírésìto ógu yéme ledre dongaráze kéne Lomo. Zía kása zée kí bilámá ledre ndìşì úku a zí 'yì e idíní yéme dongaráye kí Lomo gì ro zí míméngìyé ídíne bilámáne.

¹⁹Gì zía bì Lomo kí Kírésìto niyí kíé'do ní, zía kása Yésù ógu yéme ledre dongaráne Lomo kí 'yìma'dí e. Gì zía ili ené lolu fú lá lúru 'yìma'dí e káa do 'yì lúyú ledre e wá, idíní ndá'baógu zíne.

²⁰Azé ba 'yìmíkása ga bì 'bì Kírésìto ní. Ndìşìzẹ̀ úku ba ledre ga bì gì taraa ní. Éyì bì Lomo ili gì zíse ní ídíse úwú ledre ma'dáa zíse ndá'baóguşé zíne.

²¹Abú Yésu ma'dáa ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá, zí Lomo kásaógu wo ógu 'dí'bi lúyú ledre 'bi 'yima'dí e roné. Zíá úyuné káa zí 'yi lúyú ledre ní gí ro zí 'yima'dí e útúásáye kací komoné káa do mbigí 'yi ené e.

2 Koríndo 6

¹Káa zí bi azé go kíf'do kí Yésu simi miméngi ledre ezé e ní, bilámá ledre bi kóo Lomo mengi zíze zí Yésu úyuné gi rozé ní, ñgunúzé rozé zíse ndásé ótoómo a zíá ndéréne gbékpíne wá.

²Gi zíá bi Lomo uku simi miéké kúrúne kídí, “Togú ínisé ini zíma gi ro sáká éyí, zíma lúru a kídí née go bilámá sındí kadra gi ro zíma sáká sée yá, mááyí sáká sée. Togú sındí kadra 'bi yómo 'yi e utúasá go yá, mááyí kása 'yi yómo 'yi e zíá óguné yómo sée.” Máúku zíse, ba goó sındí kadra 'bi sáká éyí gi zí Lomo kí sındí kadra 'bi yómo 'yi e.

'Do'dó ga bi ndikiní Páwulo ní

³Ndışizé óto komozé ro moko bi ndışizé méngi a ní kíngaya gi do bi zíá ndéréne do bilámá misi'diné káa bi ngíti géyí 'yi e niyí lúrúndíki lúyú ledre rozé zíye ásiyé kí ñgunu ledre 'bi Lomo ke.

⁴Simi říkí tú'dú 'do'dó ga bi ndikizé née za mbá, ndışizé tí fú lá útusimizé zíye gi ro zíá 'dódo zée kídí azé mbigí 'yi 'bi moko ga bi 'bi Lomo ní.

⁵Simi ngíti géyí sındí kadra ndışiní ócó zée, 'dí'bi zée ónzó zée simi sígini, ndışı kí gbúrógbóye dozé kí simikesí, do ndışiyé kí í'bí mingburoko moko e zíze. Simi ngíti géyí ndulú 'bí 'di'bi komozé wá, zíze ndışı kí 'dú'duzé kpá 'bú.

⁶Ledre ga bi mengizé yée ní za mbá 'dodoní go kídí, azé go mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní gi zíá lúyú ledre ndaá simi miméngi ledre ezé e wá, owozé éyí ga bi Lomo ili zíze ndışizé méngi yée ní go bú, zíze kí útusimizé simi ledre e kpá kí méngi bilámá ledre zí yée ga bi ndışiní méngi zée bisinyíne ní kí mbigí óto 'bú 'yi e dozé nda kpá kí 'Dówú Lomo bi simizé ní.

⁷Ndışizé úku mbigí ledre 'bi Lomo zí 'yi e, zí Lomo ndışiní í'bí roko'bu moko ma'dáa zíze ne. Gi zíá bi utúasázé go komo Lomo ní, zíze ndışizé dúú méngi éyí ga bi Lomo ili yée ní. Simi 'do'dó ezé mbá, ledre ga bi ndışizé úku yée kí éyí ga bi ndışizé méngi yée ní, niyí mbá miútúásáye.

⁸Ndışizé 'dódo dúú mbigí ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Togú ngíti géyí otoní úndruzé bú togú otoní wá, togú ngíti géyí mbofoní zée bú née ndaá 'bi ledre ezé wá, kací kadra mbá ndışizé úku dúú mbigí ledre. Simi ma'díi ga gére née mbá, ngíti géyí 'yi e ya azé fú lá 'yi řanga e.

⁹Abú owoní bú kídí azé 'yimikása ga bi 'bi Lomo ní yá, fi, ngíti géyí 'yi e iliní eyé kenée wá. Zíye ndışiyé ócó zée í'bí zíze 'duo umbu, abú kenée ndotó uyuzé ezé gi zí ócó née wá.

10 Abú mimbé'dezé ndịsị 'dəcị m'i'dəcị gị zí ledre ga gére née yá, azé kpá fú lá kí rokinyi. Abú éyí ga bì 'bì sága ba ndaní zíze wá, ndịsịzé kpá fú óto ledre 'bì Lomo zía ngbóróne m'ngbóró simiyé. Éyí ga bì Lomo otoogu yée sága ba niyí mbá 'bì ezé.

11 Sée lúnduzé e simi Lomo 'yì ga bì 'bì Koríndo ní, ukuzé kóo ledre go fúó zíse kídí otozé 'búse go dozé k'ngaya.

12 Ma'díi, 'búse ni yí ené fú bo dozé. Yí ené sée, ílisé yí esé 'dí'bióyó 'búze gị dosé se.

13 Mándịsị ódro zíse ba káa zí 'yì odro zí owú 'bì ené ní, ídísé óto 'búze.

'Yì ga bì n'nguní ledre 'bì Yésu wá ní

14 'Yì ga bì n'nguní ledre 'bì Yésu go ní, ndịsị kotruní eyé royé kí yée ga bì n'nguní ledre a wá ní wá. 'Yì ga bì ndịsịní méngi bilámá ledre ní ndịsị kotruní eyé royé kí 'yì méngi bisinyí ledre e wá. Kpá káa zí bì bimióngó ndikiní eyé kí m'utuluru wá ní.

15 Kpá kenée, togú Kírésito ndịsị kotruní royé kí Satána wá ní, sara zée 'yì ga bì 'bì Yésu ní azé nda ndịsị kótru 'bì ezé rozé kí 'yì ga bì n'nguní ledre Yésu wá ní lárá a káa be 'di? Kenée ogu wá.

16 Sée 'yì ga bì n'ngunúsé ledre 'bì Yésu go ní, áse go káa zí 'D'ící 'bì Lomo ní gị ro zía ndịsịné simisé. Gị zí keyi née ní, ndaá m'útúásáne zíse ndá'basé ndịsị óto úndru lomo ga bì yemení yée kí s'ílí 'yì ní wá. Lomo uku kenée kídí, “Mááyí ndịsị dongará 'yì amá e, zíma ndịsị gámáma dongaráye gị zía mááyí Lomo eyé niyí 'bì eyé nda 'yì amá e.”

17 Zí Ngére kpá lóru 'yì ené ga gére née kídí, “'Yì ga bì n'nguní ledre amá wá ní, ndásé ndịsị kótru rosé kéye wá. Ndásé ndịsị méngi lódú ledre eyé wá, gị ro zíse útúásáse kací komomá.”

18 Zí Lomo úku ledre kídí, “Mááyí ídí 'Búse, zíse ídise owú 'bì amáa e, Mááyí Ngére Lomo, bì kí roko'bu ledre e zíma ní, máúku ledre ga gére née máa.”

2 Koríndo 7

1 Owú 'bì Babá e simi Lomo, káa zí bì 'Buzé uku ledre go zíze kenée ní, idíze í'bí rozé za mbá zía zíze ndịsịzé d'ụ́ méngi ledre ga bì niyí óto wo zía ídine kíze kí rokinyi ní.

Páwulo ni go kí rokinyi gị ro Tító

2 Mángún'gú romá zíse, ídísé óto 'búze. Luyúze ezé ledre rosé mbá wá, mengizé ezé gbawá ledre máa wo bì zí bì sínýíne ro ngúrúsé ní wá. Londoze gbawá ngúru 'yì gị dongaráse gị ro éyí ené.

3 Máúku amá ledre née kí sómú ledre bì kídí áse bisinyí 'yì e ní wá. Máúku ledre née kenée gị zía 'búse ni domá k'ngaya káa zí bì kóo máúku zíse 'dá'dá ní. Togú mbú umbu yá, azé úyu kése, togú mbú ídí tridri yá, azé ídí tridri kpá kése.

- ⁴Máówo bú kídí ásé ndísi méngi fú lá ledre ga bi Lomo ili yée ní. Gi zí keyi née zí bi ndísi émené romá gi zise. Míméngi ledre esé esi roko'bu go simimá. Simi 'dó'dó ga bi mándísi 'dó'dó yée née za mbá, mááyí fú lá kí rokinyi gi zise.
- ⁵Simi bi oguzé simi káṅgá bi Mekedoníya, síli ilí rozé wá, 'di'bizé mimbé'dezé mbá do sílize gi zí ríki 'do'dó ga bi 'do'doní zée kée ní.
- ⁶Lomo ndísi lengbe í'bí rokinyi zí 'yi ga bi utúasání ndíki a wá ní. Míndá'baógu Tító gi zise girí í'bí mongú rokinyi go zize.
- ⁷Ma'díi, míndá'baógu a oto zée go zize ídíze kí mongú rokinyi. Mongú a, ni wo bi ndísisé kóo sáká wo íri ní. Uku zize kídí ásé íri kí mongú sómú ledre gi romá. Ledre ga gére née mbá oto máa go zíma ídíma kí mongú rokinyi.
- ⁸Máówo bú kídí wáraga kóo máéké ní, oto unḡú go ca ro mimbé'desé. Abú kenée ndotó, mándá kí mongú sómú ledre wá, gi zía máówo bú ni zise káa do sáká éyí.
- ⁹Káa zí bi mááyí úku ledre ba ní, azé go kí rokinyi. Ndaá gi zía bi ya odrozé kóo go zise zía ówoné rosé ní wá, yi ené gi zía ówosé kóo go kí rosé kídí lúyúsé kóo ledre go. Gi zí keyi née, zise nda go óyóló'bó sómú ledre esé gi zía Lomo ili kenée. Ídíse ówo a kídí otozé ezé unḡú ro mimbé'desé wá.
- ¹⁰Togú bi síní ro 'yi gi zía bi luyú gi do misi'di 'bi Lomo ní, zía óyóló'bó sómú ledre ené do ndá'baóguné do misi'di 'bi Lomo yá, Lomo ni í'bí tridri bi za fí ní zía, zía ídíne kí rokinyi. Togú do sogo káṅgá ba oto yi zí bi síníne royí, zíyi ídíyi kí lerí gi zía yá, ni 'dí'biógu yi zí umbu.
- ¹¹Lúrúsé aka bilámá mimbé'de Lomo rosé. Simi bi lúyúsé ledre, zise óyóló'bó mimbé'desé do ndá'baóḡusé zía ní, zía 'dí'bilúgu sée zíne simi sümü. Gi zí keyi née ni cakaba go miówóné kídí ásé go mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní, gi zía luyú ledre ndaá lolu rosé wá.
- ¹²Máéké amá ledre née gi ro óto 'yi bi luyú ledre née do bisíní misi'di, togú gi ro úku yéme ledre gi ro 'yi máa wo bi méngíní bisíní ledre zía ní wá. Máéké gi ro zise ówo a kídí méngi yémesé ledre go gi rozé.
- ¹³Ledre née oto zée go zize ídíze kí rokinyi. Ndaá kpá lá duḡ zée wá, kpá Tító. Gi zía Simi bi kóo kasazé wo zise íri ní, zise 'dí'bi wo simi sümü kí 'búne, zía ndísiné bilámáne somú ledre wá.
- ¹⁴Máúku ledresé zía máyá ásé bilámá 'yi e. Simi bi ogu zise íri ní, zía lúru ledre ga bi máúku yée zía gi rosé ní za cù kí komoné. Ótosé máa go zíma ídíma kí rokinyi.
- ¹⁵Ledresé ni go zía owóowó gi zí bilámá ledre bi méngísé zía, zise 'di'bi wo kí 'búne simi sümü ní.
- ¹⁶Mááyí kí mongú rokinyi gi zise, ledresé ni zíma owóowó.

2 Koríndo 8

'Yi 'bi Mekedoníya e sakání lafúye

- ¹Owú 'bi Babá e, ilizé úku 'dódo a zíse kídí Lomo mengi bilámá ledre go simi 'yi ga bi 'bi Kírésito simi káṅgá bi Mekedoníya ní.
- ²'Yi 'bi Mekedoníya ga gére née abú tú'dú 'do'dó ndisi ndíki yée, zíye kpá ídíye 'yi lerí e yá, yokoní síllye za kí sómú ledre eyé mbá sáká lafúye 'yi ga bi 'bi Kírésito ní.
- ³Síllye bi yokoní ní, rorómó go, gi zía i'biní za kí mimbé'deyé mbá.
- ⁴Bi ba ní, niyí ba ndisi ṅúṅgú royé zíze, idizé ṅúṅgu a gi do bi zíye yóko síllye sáká lafúye 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Yerusaléma ní kíe.
- ⁵Éyí bi menginí ní, ni nda yí ené go kpí gi zí ledre bi ndisizé sómú a gi royé ní. I'bíutuní aka yí eyé royé mbá zí Ngére Yésu kí, zíye nda ndá'baóguyé ndisi lódú kacíze káa zí bi Lomo ndisi úku'bí a zíye ní.
- ⁶Káa zí bi kóo ówosé bú Tító lúnduzé simi Lomo ndisi kóo 'dókó sée ne kí sómú ledre 'bi yóko síllye ní, azé go kpá kásalúgu wo zíse íri gi ro zía kpá fú 'dókó sée kí sómú ledre gi ro zíse yóko síllye rómo gi do wo bi kóo 'dá'dá ní.
- ⁷Ásé go ndisi méngi tú'dú bilámá ledre e. Ledre 'bi Kírésito bi ṅúṅgusé ní i'bí roko'bu 'bi 'dódo ledre go zíse, ásé go kí mingburoko ówo ledre e, kpá nzíyisé gi ro sáká 'yi e gi zía ótosé 'búze go. Bi ba ní, ídísé nda mu ndisi sáká 'yi e rómoné mirómo.
- ⁸Máúku amá bi kídí ídísé mu yóko síllye ní wá, máúku 'dódo lá ledre ga bi lafúse 'yi 'bi Kírésito ndisiní méngi a ní zíse, togú ndisisé go kpá méngi a kenée kí mimbé'desé kíe'do yá.
- ⁹Lúrútokosé aka ledre bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní. Inyi za cú gi komo ere óguné do sogo káṅgá ona káa zí 'yima'dí ní, ídíne káa do 'yi lerí gi do bi zíse ídíse kí éyí zíse bi ni tridri bi fí ní.
- ¹⁰Kíbi kóna áse se mizefi 'yi ga bi i'biní royé ndisi yóko síllye gi ro sáká lafúse ga bi 'yi 'bi Kírésito niyí 'yi lerí e ní.
- ¹¹Káa zí bi kóo tónósé go yóko síllye ní, ídísé kpá fú mu méngi a kenée gi do bi zía útúásáne kpini kací mimbé'desé bi kóna née. Ídísé í'bí a kpini kací roko'bu éyí bi do síllye ní.
- ¹²Éyí bi ni kí ledrené owóowó ní ndaá 'bi ené bi ya í'bí go cú kíe 'di ya ní wá, yí ené bilámá mimbé'deyí bi ndisi í'bí a kíe ní, ndisi óto Lomo ne ídíne kí rokinyi.
- ¹³Máíli amá gága sée mi gága gi ro í'bí éyí zí 'yi e, zíse ídíákase simi 'do'dó wá. Yí ené dujú sáká éyí bi kí 'búne ní gi ro zíse ídíse mbá kí éyí e zíse.
- ¹⁴Bi ba ní, éyí ni bo zíse ídísé mu í'bí a zí lafúse. Simi ngíti sindi kadra niyí óyóló'bó royé í'bí a zíse. Míméngi kéyi bi kenée ní ni ótosé e mbá zíse ídíse kí éyí e zíse.
- ¹⁵Káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Yi ga bi 'do'dú yokoní éyí miánu go kíngaya ní, bandáomoní eyé ngíti a gi royé wá. Yée ga bi 'do'dú yokoní 'bi eyé lá ca ní, idíakání eyé lá kí wo bi zíye ca née wá.”

Kasaluguní Tító simi Koríndo

- ¹⁶Mbófo éyí zí Lomo zía óto 'búse do Tító kpá káa zí bi óto 'búse domá ní.
- ¹⁷Simi bi ukuzé ledre zía gí ro zía ndá'ba ándá roné zise íri ní, ni kóo kí rokinyi gí zía ili kpá fú gí ro ndísi sáká sée kí sómú ledre.
- ¹⁸Kasazé yée gí yáa kí ngíti lúnduzé simi Lomo, ni 'yi bi 'yi 'bi Kírésito owoní wo mbá bú gí zí bilámá ledre 'bi Lomo bi ndísi úku a ní.
- ¹⁹Lafúze e 'yi 'bi Kírésito gelení wo ye gí ro zía 'díyíóto zée kí éyí ga bi yókosé yée zize ndéréze saká lafúze ga bi simi Yerusaléma ní kée ní. Née miméngi ledre bi ni óto 'yi e zíye ndísiyé í'bí mbófo éyí zí Ngére Lomo gí roa ní. 'Dodo kírí née kídí azé nziyize gí ro ndísi sáká lafúze e ga bi iliní sáká éyí ní.
- ²⁰Ni miútúásáne zize ndéréze kí lúnduzé bi gélésé wo ní, káa bi ngíti géyi 'yi e niyi sómúlúyú ledre kídí késí bi yókosé ní, sinyize go kée.
- ²¹Máúku ledre née kenée, gí zía máili Ngére Lomo kí 'yima'dí e mbá idíní ówo a kídí ndísiyé go méngi moko ené do bilámá misi'diné.
- ²²Káa do yata ledre, esize ngíti lúnduzé simi Lomo go zí Tító e kí ezené bi máúku ledre a née, niyi ndéré gí yáa zise íri ní. Owoyemezé ledre gí roa go bilámáne do tú'dú misi'di e, moko ené zí Ngére Yésu ni bilámáne. Ni kí rokinyi gí ro zíye ndéréye kí lafúne ga gére née zise íri.
- ²³Togú 'yi niyi ndú'yú sée gí ro Tító yá, née kú ngúru eze 'yi mokomá bi ndísiyé méngi moko kéne gí ro sáká sée ní. Gí ro ngíti géyi ya'dá ga bi gbre née, 'yi 'bi Kírésito ga bi yáa ní kasaní yée ye gí ro zíye ndísi méngi moko zise íri. Kací moko eyé ndísi óto tú'dú 'yi e zíye ndísiyé í'bí mbófo éyí zí Yésu.
- ²⁴Ídísé óto 'búye, zise 'dí'bi yée simi sümü gí do bi zí 'yi ga bi kasaní yée ní, ówo a kídí ledre ga bi ndísiyé mbófo sée kée ní, niyi ma'díi.

2 Koríndo 9

Yóko sílì zí 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Yerusaléma

- ¹Máili amá fú lá ndísi éké ándá ledre gí ro yóko sílì bi yémesé ledre gí ro ndísi í'bí a gí ro zía sáká 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Yerusaléma ní wá.
- ²Máówo bú kídí í'bisé rosé go zise ndísi sáká lafúse. Née sí ledre bi mándísi mbófo sée zí 'yi 'bi Kírésito ga bi simi káṅgá bi Mekedoníya ní, kídí sée 'yi 'bi Koríndo simi káṅgá bi Ákaya ní yémesé kóo rosé go 'desí kíbi kóna gí ro yóko sílìse sáká lafúse kée. Ledre bi méngisé née, oto tú'dú ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Kírésito ní go ndísi yóko sílìye gí ro sáká lafúye kée.
- ³Gí zí keyi née, mááyí gí yáa go kása Tító kí lafúne ga gére née gí do bi zíye sáká sée kí moko 'bi yóko sílì gí ro zise ídise kí nziyi éyí do sílìse. Gí zía togú oguzé íri ndásé nziyisé wá, niyi sómú ledre kídí mbágá tú'dú ledre ga bi mándísi úku yée gí do bisé ní niyi yí eyé mbá ranga.

⁴Máúku kenée gi zía togú oguzé gi yáa kí ngúru 'yi gi dongará 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Mekedoníya ní togú nzíyi éyí ndaá yá, mááyí ídí kí mongú komokenyí, zí 'bi esé nda rómoné cù gi do 'bi amá.

⁵Née sí ledre bi mákása Títo kí lafúne ga gére née idíní ndéré 'dá'dá íri gi ro sáká sée kí moko 'bi yóko sílì née. Gi ro zíse í'bí a káa zí bi yémesé ní, ndaá káa zí gaganí sée gi roa miágaga ní wá.

⁶Ásé lúru lílì ledre née gi ro ledre 'bi yóko sílì. Togú 'yi i'bí éyí cúku'dée, Lomo ni í'bí úndru zía kpá cúku'dée, togú 'yi i'bí éyí mongúne, Lomo ni í'bí úndru zía kpá mongúne.

⁷Yi idí í'bí éyí kací mimbé'dené bi ili ní, ndaá sómú siminé káa zí éyí bi gaganí wo roa miágaga ní wá. Lomo ndísi lengbe óto 'bú 'yi ga bi ilíní ndísi í'bí éyí kí mimbé'dené kíé'do ní.

⁸Togú ndísi go í'bí éyí zí 'yi e kí mimbé'deyí kíé'do kenée yá, Lomo ni í'bí úndru zíyi, zíyi ídíyi kí ríkí tú'dú éyí e, zíyi ndísiyí sáká ngíti géyi 'yi e kíe.

⁹Káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní kídí, “Yi ga bi ndísiní sáká 'yi lerí e ní, Lomo ni ndísi méngi bilámá ledre zíye za fí.”

¹⁰Lomo bi ni 'yi í'bí kúfú kí éyí miánu zí 'yi e ní, ni í'bí úndru zíse gi ro zí éyí e úwúye zíse miúwú gi do bi zíse ndísiyé sáká 'yi e kíe.

¹¹Lomo ni í'bí úndru zíse, zíse ídíse kí éyí e do sílìse ndísi sáká 'yi e kíe. Zíye ndísiyé í'bí mbófo éyí zí Lomo simi bi togú i'bízé sáká éyí bi gi zíse ní go zíye ní.

¹²Ídíse ówo a kídí, yóko sílì bi ndísiyé yóko a sáká 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Yerusaléma kíe ní, ni óto yée zíye ndísiyé í'bí mbófo éyí zí Lomo kíngaya.

¹³Yóko sílìse née ni óto 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Yerusaléma ní, zíye ndísiyé mbófo Lomo kídí ma'díi, ngúngusé bilámá ledre 'bi Ngére Yésu go.

¹⁴Bi ba ní, niyi ba ndísi ini ini gi rosé kí mimbé'deyé kíé'do gi do bi zíye kóo ídíye kése do bi kíé'do. Gi zía bi owoní sáká éyí 'bi Lomo go gi zíse ní.

¹⁵Mbófo éyí zí Lomo zía kásaogu owú 'bi ené káa do mongú sáká éyí ené zíze.

2 Koríndo 10

Páwulo uku yeme ledre gi ro moko 'bi Kírésito

¹Ba máa Páwulo, índisé aka mbílìse zíma, zíse úwú ledre bi máili úku a zíse ndoo kpá kí bikídrí mimbé'demá káa zí bi Kírésito ndísi méngi a ní. Abú ngíti géyi 'yi e gi dongarase ukucayiní ledre kídí mándísi ódro o'buó'bu zíse lá duú simi miéké ledre togú nda goó do komosé yá, máódro kenée wá.

²Ngíti géyi 'yi e gi dongarase ndísiní úku ledre kídí ndazé ezé mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní wá. Mángúngú romá zíse, ídíse úcuómo yée. Gi zía simi bi togú máogu go zíye íri ní, mááyí esí sílìma komoyé o'buó'bu.

- ³Máówo bú azé 'yìma'dí e do sogo káṅgá, ndìsìzè méngì 'bì ezé yí ezé ledre ga bì Lomo ili yée ní, ndaá káa zí míméngì ledre 'bì 'yì ga bì owoní Lomo wá ní wá.
- ⁴Éyí ga bì ndìsìzè ícì okó káe ní mbá oguní gí zí Lomo, ndaní eyé komokenzì 'bì okó ga bì 'bì do sogo káṅgá ba wá. Yí ené roko'bu 'bì Lomo bì zíze ní ndìsìne rómo cóngó ro Satána.
- ⁵Ndìsìzè 'déweóyó cóngó ro 'bì Satána bì ndìsì ụcụómo 'yì e kí ṅúṅgu ledre 'bì Lomo, zíze kpá ndìsìzè 'déweóyó cóngó ro bìcayi ledre ga bì ndìsìní úku yée ní. Zíze ndìsìzè 'dódo ledre 'bì Kírésìto zíye kí roko'bu 'bì Lomo bì zíze née gí do bì zíye ṅúṅgu a.
- ⁶Sée ga bì 'bì Koríndo ní, ilizé ídísé ìnyì mbá ṅúṅgu ledre 'bì Kírésìto. Togú méngísé go tí kenée yá, azé ìnyì kése mbá ésì sílìze o'bu'bu komo 'yì ga bì iliní ṅúṅgu ledre Kírésìto wá ní.
- ⁷Sómù ledre née ogụ simísé kenée yí ené gí zía bì ótosé komosé lá dujú ro ledre ga bì ndìsìní méngì royé do sogo káṅgá ona ní. Ídísé ówo a bìlámáne kídí ndazé ezé káa zí ngítì géyì 'yì ga bì ndìsìní ímí dìbìlì kí ledreyé kídí yée nìyì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní wá. Azé yí ezé ze mbigí 'yì ga bì 'bì Kírésìto ma'dáa ní.
- ⁸Togú lúrúsé káa zí éyì bì mándìsì ìlì kí úku ledre roko'bu bì Ngére i'bí zíze née yá, nì bìlámáne. I'bí roko'bu née gí ro zíze 'dódo ledre kí zíse, ndaá gí ro ónzóoto sée káe bì wá. Née sí ledre bì dokuwu méngì máa gí zía wá ní.
- ⁹Bì goó kenée ní, ndásé sómù a bì kídí mándìsì ésì ṅìrì simísé kí wáraga ga bì mándìsì éké yée zíse ní wá.
- ¹⁰Máúku ledre née kenée, gí zía ngítì géyì 'yì e gí dongaráse ukuní ledre kídí, “Togú Páwulo eké kasa ledre miékékása yá, ledre ga bì uku kasa yée ní nìyì kí roko'buyé. Togú nda do komosé yá, ledre ga bì zía úku a zíse kí roko'buné kenée ní ndaá.”
- ¹¹'Yì ga gére née ndìsìní úku née gbékpì ledre. Ledre bì máúku o'bu'bu simì wáraga ní, nì ídì kpá ledre bì mááyì úku a simì bì máógu go zíse íri ní.
- ¹²Otozé ezé ledrezé zía ídìne owóowó káa zí bì ngítì géyì 'yì e ndìsìní méngì a ní wá, ndìsìní yí eyé née lá óto royé kí royé kídí ledreyé nì owóowó, rìfuní yí eyé née mīrifo.
- ¹³Ndìsìzè úku dujú ledre moko bì Lomo i'bí zíze ndìsìzè méngì a gí ro ndéréógumá káe gí zíse íri ní.
- ¹⁴Sì ledre bì zíze ndìsìzè mbófo rozé gí roa ní ndaá. Owozé bú azé ze mizefì 'yì ga bì oguṭṭuní royé kí bìlámá ledre 'bì Kírésìto zíse ní.
- ¹⁵Ilizé ezé kpá mbófo rozé gí ro éyì ga bì ngítì géyì 'yì e méngìní ye, káa zí éyì bì méngìzè ze ní wá. Mongú óto komozé nì gí ro zí ledre 'bì Lomo ngbóróne simísé zía óto moko ga bì ndìsìzè méngì yée née áṅgané do bì e mbá.

¹⁶Gi do bi zíze útúásáze ndéréze kí bilámá sanda 'bi Kírésito kpá zí ngíti géyi 'yi ga bi simi ngíti géyi gara e kí'dí bi ngíti géyi 'yi e oguní aka íri wá ní. Ilizé ezé mbófo rozé kí moko bi ngíti géyi 'yi e menginí go simi ngíti géyi gara ní wá.

¹⁷Miéké kúrú Lomo uku kídí, “Togú 'yi ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gi ro éyí ga bi Ngére Lomo ndisi méngi yéé ní.”

¹⁸Yi ndaá sómú a bi yaá ledre ga bi née ndisi méngi yéé ní utúasání go miútúásá ní wá. Ngére Lomo ndisi ówoyéme miméngi ledre 'bi 'yi bi utúasá go miútúásá ní dujú ne.

2 Koríndo 11

Páwulo ukucayi ledre gi ro 'yi ɾanga e

¹Owú 'bi Babá e, togú ni zíse káa zí éyí bi mándísi mbófo romá ní yá, ónzósé aka mimbé'desé zíma ndoo simi ledre ɾifu máa née.

²Kací kadra mbá ledresé ni zíma owóowó kpá káa zí bi ledresé ni zí Lomo owóowó ní. Máíli ídísé ídí dujú 'yi ga bi 'bi Kírésito ní zíse ndísisé méngi dujú ledre ené.

³Mándísi sómú simimá gi rosé kídí karanée ngíti géyi 'yi e niyí lóndo sée káa zí bi kóo Satána londo Áwa ní, zíse óyó sogosé zí Kírésito.

⁴Ótosé komosé kíé'do wá gi zí 'di? Simi bi kóo 'dodozé ledre 'bi Ngére Yésu zíse ní, zíse kóo ɱgúɱgu a zí 'Dówú Lomo kóo go óguné simisé. Bi ba ní otoómosé bilámá ledre 'bi Lomo bi kóo née go kenée, ndísisé nda yi esé go úwú 'dodo ledre bi kpí ngará ndaá 'bi Yésu kí 'Dówú Lomo siminé wá ní.

⁵Abú 'yi ɾanga ga gére née ukuní ledre kídí yéé niyí mbigí 'yimikása ga bi 'bi Yésu ní yá née ɾanga, utúasání rómo domá kí ledre wá.

⁶Abú 'yi ɾanga ga gére née ndísiní 'dodo ledre káa éyí bi owo romoní ledre domá ní yá, wo bi ma'díi ní, máowo rómo doyé kí ledre. Ówo yémesé go bilámáne simi ledre ga bi mándísi 'dodo yéé zíse ní.

⁷Ndaá 'bi ené kóo lúyú ledre zíma ndísimá 'bó'bú romá kí óto úndrusé simi bi mándísi 'dodo bilámá ledre 'bi Lomo zíse lá gbékpíne má'dí'bi éyí gi zíse wá ní wá.

⁸Má'dí'bi gága amá éyí gi zí 'yi e méngi moko 'bi Kírésito kíe dongarásé wá. 'Yi e i'biní yi eyé éyí e ye kí mimbé'deyé kíé'do.

⁹Simi bi kóo mááyí dongarásé íri ní, abú lerí ngíti géyi éyí e menginí kóo máa ndotó, máómbo amá kóo éyí e gi zíse wá. Ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Kírésito oguní gi simi Mekedoníya ní, i'biní sáká éyí go zíma. Gi zí kéyi née, tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máíli ídí káa do éyí miówó dosé gi ro sáká éyí wá.

¹⁰Máúku zíse ma'díi káa zí bi mááyí 'yimikása 'bi Kírésito ní, ledre bi kóo mándísi mbófo romá kíe máyá ndásé í'bi éyí sáká máa kíe wá ní, mááyí fú lá ndisi mbófo a simi Ákaya ona 'yi bi ni úcuómo máa ní ndaá.

11Ndaá 'bi ené gi zía bi ya 'búse ndaá domá wá ní wá. Lomo owo bú kídí 'búse ni domá kíngaya.

12Mááyí ndíṣi méngi moko amá tí fú káa zí bi lengbe ní. Káa bi 'yi ɾanga ga gére née niyí ndíṣi mbófo royé kídí moko eyé ni kpá káa zí 'bi ezé ní ke.

13'Yi ga gére née ndaní eyé mbigí 'yimikása ga bi 'bi Kírésito ní wá, moko eyé ndaá kpá miútúásáne wá. Ndíṣiní lá lóndo sée kí úku ledre kídí yée niyí 'yimikása 'bi Kírésito.

14Miméngi ledre eyé née utúasá ówó kací komomá wá, gi zía Satána utúasá kpá bú lóndo roné zí 'yi e, ndíṣi lóndo 'yi e kídí née ni maláyika 'bi Lomo.

15Gi zí kenée née, 'yi ɾanga ga gére née utúasání yí eyé bú kí roko'bu bi gi zí Satána ní ógu ndíṣi 'dódo ledre zí 'yi e káa zí 'yimikása ga bi 'bi Kírésito ní. Karanée Lomo ni 'dó'do yée ásáne kpini kí miméngi ledre ga gére née.

Páwulo 'do'dó gi ro ledre 'bi Kírésito

16Mááyí kpá úku ándá zíse, 'yi ndaá sómú a bi ya mándíṣi mbófo romá née mááyí 'yi ɾifu ní wá. Togú ni káa zí mándíṣi mbófo romá ní yá, índisé aka mbílíse zíma zíse úwú ledre ga bi mándíṣi úku yée ní mbímbí.

17Mámbófo amá romá née kí sómú ledre bi kídí Ngére ili ne ní wá, máíli máa zíma ídíma káa zí 'yi ɾifu ní.

18Káa zí bi ngíti géyi 'yi e ndíṣiní mbófo royé gi ro éyí ga bi menginí yée ye ní. Mááyí kpá ndíṣi mbófo romá gi ro moko 'bi Kírésito bi mándíṣi méngi a ní.

19Káa zí bi lúrúsé kídí ásé 'yi ówo ledre e ní, ídíse mu ndíṣi ndíṣi kótru rosé fú kí 'yi ɾanga ga gére née ásé ówo misínyíye.

20Ówosé ledre wá gi zí 'di? 'Yi ga bi ndíṣiní óto sée káa do owúkúlú eyé e, zíye ndíṣiyé lóndo sée kí 'dí'bi éyí esé e ní, do ndíṣiyé kí óngbo komosé kpá drú ní. Éyí bi méngi sée zíse ndá'ba ndíṣi ndíṣi kótru rosé kéye ní 'di?

21Máṅgúṅgu go kídí máúku kóo ledre e go zíse káa zí 'yi bi owo ledre wá ní káa zí bi ngíti géyi 'yi e somúní ní. Abú 'yi ɾanga ga gére née ndíṣiní mbófo royé gi ro ledre ga bi ndíṣiní méngi yée née yá, mááyí mbófo romá kpá kenée abú ni zíse káa zí ledre ɾifu ní.

22Togú ukuní kídí yée niyí gi simi kúfú bi Ébere ní yá, mááyí kpá gi simiyé, togú ya gi simi kúfú Isiréle e yá, mááyí kpá gi simiyé, togú ukuní ya yée niyí gi simi bulúndu Abarayáma yá, mááyí kpá bulúndu Abarayáma.

23Togú ukuní ledre zíse kídí yée niyí 'yi 'bi moko 'bi Kírésito yá, mááyí úku ledre zíse káa zí 'yi bi doa sinyí misínyí ní, mándíṣi méngi moko 'bi Kírésito rómo doyé mbá, do óto ándá máa miótoándá simi sígini, do ndíṣiyé ócó máa kíngaya do íbí zíma 'duo umbu zíma ndíṣi ólúógumá gi zíye 'duo gi gu.

- ²⁴Kí'dí ìnyí sìmí ngítí géyí sìnḍí kadra, Yúda ga gére née ndìshíní ócò máa kí sí'dí cìkérí a doa sokó doa ìnyí doa eso (39).
- ²⁵Mìngburoko 'yí 'bì Róma ocóní máa kí ngbángbá kí'dí ota (3), zí ngítí géyí 'yí e óngbo máa kí tutú e kí'dí kéréjì. Sìmí ngítí sìnḍí kadra zí kuṙúngba 'déwené kíma kí'dí ota (3), zí bi áráne domá ndre kí ndìsì éle do iní.
- ²⁶'Do'dó ga bì mándíki yée sìmí gámá ga bì kací moko 'bì Kírésìto ní, ngítí géyí ìnyí ngbuṙu e ndìshíní kí úcu'dùtù mìsì'di e, ngítí géyí yá 'yí ugu e ndìshíní kí tóro 'dùtù mìsì'di e, ngítí géyí yá 'yí amá e kí 'yí lónḡó e ndìsìyé 'dó'do máa. Ngítí géyí yá zíma ndíki 'do'dó gí zí 'yí ga bì sìmí gara ní. Zíma kí 'dó'dóma sìmí yana súwú gí zí ndéré ga bì gbála ní, ngítí géyí yá, gí zí mìngburoko síli ga bì ndìsì kízì kuṙúngba do iní ní, ngítí géyí yá gí zí 'yí ga bì ndìshíní óto royé kídí yée ìnyí 'yí ga bì 'bì Kírésìto ní.
- ²⁷Mándìsì méngì moko kí roko'bumá mbá gí ro zíma sáká romá. Ngítí géyí yá 'bì 'dì'bi komomá kí ndùlù wá. Ngítí géyí yá zíma ndìsì má kadra teké éyí miánu kí iní oguní taramá wá. Ngítí géyí zíma ndìsì 'dó'dóma gí zí drú gí zí lerí bongó.
- ²⁸Sìmí ledre ga gére née mbá, mongú a mándìsì sómù ledre 'do'dó ga bì ndìsì ndíki 'yí ga bì 'bì Kírésìto ní.
- ²⁹Kací kadra mbá mándìsì sómù ledre gí ro yée ga bì roko'bu 'bì Lomo ndaá aka sìmìyé wá ní gí ro zíma sáká yée, zí mímbe'demá ndìsì ésiné miésì gí ro yée ga bì londoní yée go gí ro zíye lúyú ledre ní.
- ³⁰Togú mándìsì mbófo romá, ni miútúásáne zíma ndìsì mbófo romá gí ro éyí ga bì mándìsì méngì yée zíse ndìsìsè lúru máa káa zí mááyí 'yí rifu ní.
- ³¹Máúku zíse ba ma'díi ledre. Lomo bì 'Bù Ngére Yésù, bì ni miútúásáne zí 'yí e ndìsìyé mbófo wo ní owo bú kídí máránga amá ranga wá, mándìsì úku mbigí ledre.
- ³²Sìmí bì kóo mááyí sìmí gara bì Damásika ní, gávana bì kóo ndìsì méngì moko sí sílì mongú ngére bì Aréta ní oto kóo asikíri ené e tara mbotù gara máa née gí do bì zíye 'dì'bi máa.
- ³³Gí zí kéyí née ní, zíma ékí ndìsì má sìmí mongú gbété zí ngítí géyí 'yí e ésíogú máa kíe kí ká'dá sága gí do bifúó bì ro gara bì o'bóní ro gara máa née ní ní. Née mìsì'di bì máómo doa ní.

2 Koríndo 12

Lomo 'dodo ere zí Páwulo

- ¹Ni miútúásáne zíma ndìsì mbófo romá, abú máútúásá amá ndíki éyí gí sìmí a wá ndotó. Ledre ga bì Ngére Yésù 'dodo yée zíma ndìsì lúru yée ní, mááyí fú lá ndìsì úku ledreyé.
- ²Máówo bú bilámáne kídí Lomo 'dì'bi kóo ngúru 'yí 'bì Kírésìto go gí komo ere 'desí. Kací ledre máa née méngì sìmíbi go sokó doa eso (14). Éyí bì máówo'dì'bi wá ní, togú Lomo 'dì'bi kóo née kuṙu'bu a nyé, togú lá lomo roa yá máówo wá. Lomo owo yí ené ne.

³Ma'díi éyí bí máówo'dí'bi ní, Lomo 'di'bi kóo wo go. Togú kuru'bu a nyé, togú lá lomo roa yá, Lomo owo ne.

⁴Lomo 'di'bi kóo wo go gí komo ere simi 'be 'bí rokinyi bí ndisíní ndólo a paradísa ní. Zíma úwú tú'dú ledre e íri wo bí 'yima'dí utúasá líkpí a ne zíse wá ní.

⁵Togú gí ro ledre mbófo ro 'yí káa zí o'do nées yá, nées kóo go éyí bí mááyí mbófo romá gí roa ní, tí lá máíli méngí ledre máa wo nées wá. Mááyí ndísi gbúrógbó dúj kí ledre máa wo bí kídí mááyí 'yí lúyú ledre ní.

⁶Abú mááyí kóo mbófo romá yá, ndaá 'bí ené rifu wá, gí zía máúku yí amá nées ma'díi ledre. Tí lá máíli amá mbófo romá wá. Máíli 'yí e idíní óto komoyé dúj ro ledre bí mándísi méngí a kpá kí úku a zíye ní.

⁷Gí zía bí mándísi mbófo ledre ga bí Lomo 'dodo yée zíma ní, zí Lomo ótoómo misí'di zí Satána óguné ndísi í'bí 'do'dó romá.

⁸Máíni ini go zí Ngére Yésu kídí ota, idí 'dí'bióyó 'do'dó nées gí romá 'dá'ba.

⁹Zí Kírésito úkulúgu ledre zíma kídí, “Ndá sómú ledre wá, mááyí sáká yí, roko'bumá ní bo kíngaya gí ro sáká 'yí ga bí roko'buyé ndaá ní kíe.” Káa zí bí goó kenée ní, mááyí ndísi mbófo romá kíngaya gí zía máówo go kídí Kírésito ní ndísi í'bí roko'bu zíma.

¹⁰Nées éyí bí mááyí gí zía kí rokinyi ní. Abú roko'bu ndaá romá wá, abú ukucayíní máa, abú 'do'dó ndiki máa ba káa zí 'díya, abú kpá umbu, mááyí ngúngu éyí ga gére nées mbá gí zía mááyí 'yí 'bí Kírésito. Abú ní káa zí roko'bumá ndaá yá, roko'bumá ní bo.

Sómú ledre 'bí Páwulo gí ro 'yí ga bí 'bí Koríndo ní

¹¹Ní zíma komokenyí zíma ndísimá ódromá gí romá káa zí 'yí rifu ní, ndaá káa do ledre wá, ótosé máa sée zíma ndísi ódromá kenée. Ásé kóo ídí se 'yí ndísi úku yéme ledre gí romá. Abú mááyí kenée yá, ndaá 'bí ené bí yaá 'yí ranga ga gére nées romoní domá ní wá, márómo doyé simi miméngí ledre e.

¹²Simi bí kóo mááyí dongarásé íri ní, mándísi kóo méngí mbá éyí ga bí kí roko'buyé 'dodoní kídí ma'díi, mááyí 'yimíkása 'bí Kírésito mándísi útusimímá miútú.

¹³Togú lúrúsé kóo káa zí éyí bí 'búse ndaá domá wá gí zía bí mándú'yú sée gí ro zíse sáká máa wá káa zí bí mándísi ndú'yú ngíti géyí 'yí ga bí 'bí Kírésito ní wá ní, ídísé ótoómo ledre zíma.

¹⁴Ba ní sındí kadra ogú go gí ro ota ngásáógumá lúru sée íri. Máútúasá ídí káa do éyí miówó dosé gí ro zíse sáká máa wá. Mongú ledre amá ní gí ro sáká sée gí do bí zí ledre 'bí Kírésito ngbóróne simisé. Gí zía mááyí 'búse simi Lomo. Ówosé bú bílámáne kídí mĩnzéré owú e sakání eyé 'yí ndíki yée ye wá, 'yí ndíki yée ndísiní sáká yée ye gí ro zíye ngbóróye.

15Gi zí kẹ̀yí nées ní, mááyí í'bí éyí ga bì zíma ní za mbá ndíṣì sáká sée kíe zíma kpá í'bí cù kuru'bumá zí rí'kí 'do'dó e gí ro sáká sée. Sara togú māméngí éyí e go gí rosé kenée ní, útúásásé gbawá óto 'búma cùku'dée?

16Ma'díi, tú'dú ngíti géyí 'yí e gí dongarásé owoní bú kídí sìmí bì kóo mááyí zíse íri ní, mándá 'bì amá kóo éyí miówó dosé zíse ndíṣì sáká máa wá. Abú kenée ndotó, ngíti géyí 'yí e ndíṣíní kóo fú uku ledre kídí mándíṣì kóo 'dí'bi éyí e gí zíse sìmí ugu roné.

17Abú gba 'yí ga bì kóo mákása yée zíse íri ní, 'di'biní kóo eyé éyí e gí zíse ógú kíe zíma wá.

18Mákása kóo Tító e kí ngíti 'yí lódú kací Yésu zíse íri. Míméngí ledre ezé kí ya'dá ga gére nées nì yí ené kóo mbá kíé'do, bikérí 'yí bì gí dongaráye 'di'bi kóo éyí e go gí zíse ní ndaá.

19Ledre bì mááyí úku a ba, ndásé sómú a bì kídí ndíṣizé nées íti kangúze gí zía bì ngíti géyí 'yí e ukuní kídí 'di'bizé kóo éyí e go gí zíse ní wá. Ukuzé zíse mbigí ledre do komo Lomo gí zía azé mbigí 'yí ga bì 'bì Kírésìto Yésu ní. Ilizé sáká sée gí do bì zíse ídise mbigí 'yí ené e.

20Mándíṣì yáa sómú sìmímá gí rosé gí ro ledre ga kóna mándíṣì 'dódo yée zíse ní. Sìmí bì mááyí ógú zíse íri ní, máógundíki amá lolu gú sée do misi'di 'bì Kírésìto káa zí kóo má'dódo zíse ní wá. Ngíti géyí 'yí e gí dongarásé niyí nda yí eyé ba íri go ndíṣì ófú dongaráye kí lafúye, kí óto 'bú éyí 'bì lafúye doyé, kí ledre 'bì rará dongaráye, zíye ndíṣì kí ífi dongaráye kí lafúye 'yí ga bì 'bì Kírésìto ní, kí ranga óto ranga ro lafúye, kí lílìkpí dongaráye, kí ndíṣì óto royé kídí yée oworomoní ledre gí do lafúye, nda kpá kí úkuóto ledre ga bì zía ífi dongaráye ní.

21Mándíṣì kpá sómú ledre kídí, sìmí bì mááyí ógú zíse íri ní, mááyí ídì kí mongú dokuwu kó'dú Lomo. Gí zía tú'dú ngíti géyí 'yí ga bì kóo luyúní ledre ní, oyólo'bóní eyé aka sómú ledre eyé zíye ndá'baóguyé zí Lomo fú lá wá. Niyí aka yí eyé fú lá ndíṣì méngí ledre 'bì dokuwu 'bì ndíṣì méngí 'berí.

2 Koríndo 13

Páwulo mada 'yí 'bì Kírésìto ga bì sìmí Koríndo ní

1Ídísé ówo a kídí ba go ota miógumá gí ro lúru sée íri. “Ledre ga bì za mbá ásé ótoyéme yée dongará 'yí kí ezené ní idí ídì do komo 'yí e gbre togú mbú ota.”

2Máésì kóo sílìma go komosé sìmí gbre miógumá bì kóo íri ní. Mááyí ba go kpá ésì ándá sílìma komosé abú mándá aka íri wá. Sìmí bì mááyí ógú íri ní, mááyí í'bí 'do'dó ro 'yí ga bì kóo luyúní ledre go ní.

3Ídì ídì miówoné zíse kídí, Kírésìto ndíṣì úku ledre ga gére nées ne kpurú gí sìmímá zíse. Ndaá 'bì ené bì kídí roko'bu ndaá zía méngí ledre kíe wá ní wá. Roko'bu romo do ledre e mbá.

⁴Abú ufuní kóo Yésu káa zí 'yì bí roko'bù ndaá ní yá, Lomo ili ne kenée. Zí Lomo kóo go úru wo kí roko'buné. Zée 'yì ené e azé kpá cé káa zía ní, Lomo ní í'bí roko'bù zíze káa zí bí kóo í'bí roko'buné zía ní gí ro zíze ndíszé sáká sée kíe.

⁵Ídísé lúru miméngì ledre esé e bilámáne, togú niyí bilámáye yá kídí ngúngusé ledre 'bí Kírésito Yésu go, ásé kéne go éyí kíé'do.

⁶Másómú ówoyemesé go bilámáne kídí azé mbigí 'yì 'bí moko ga bí 'bí Kírésito ní.

⁷Ndíszé íni ini zí Lomo idí ndíszé sáká sée gí do bí zise ndíszé méngì mbá ledre ga bí niyí miútúásáye ní. Ukuzé ezé ledre née kenée gí zía bí yaá azé bilámá 'yì e ní wá. Ilizé gí ro zise ndíszé méngì ledre ga bí niyí bilámáye ní, abú ngíti géyí 'yì e gí dongarásé lurúní zée káa zí moko ndaá simizé wá ndotó.

⁸Ilizé yí ezé ndíszé méngì dùú mbigí ledre ga bí Kírésito ili yée ní, káa bí azé ndíszé méngì ledre bí ngará ndaní eyé ma'díi ledre e wá ní ke.

⁹Azé kí rokinyi abú 'yì e lurúní zée káa zí roko'bù ndaá zíze wá, owozé go bilámáne kídí ngúngusé ledre 'bí Kírésito bí 'dodozé zise ní go. Azé ndíszé íni ini gí rosé gí ro zise útúásáse kací komo a káa do mbigí 'yì ené e.

¹⁰Née sí ledre bí máéké ledre ba kása zise énzì komosé kíe ní. Simi bí mááyí ógu zise íri ní, mááyí ógundíki sée fú ndíszé méngì ledre ga bí utúásání miútúásá ní. Gí zía roko'bù bí Ngére Yésu í'bí zíma ní, ndaá gí ro zíma ndíszé 'dó'do sée kíe wá, ní gí ro sáká sée.

Odu mandá gí zí Páwulo

¹¹Owú 'bí Babá e, ba go odu kúrúma zise. Ídísé ndíszé bilámáne. Zise óto komosé ro ledre ga bí máúku yée zise ní, gí ro zí ndíszé esé kí lafúse ídine bilámáne. Mááyí íni ini gí rosé zí Lomo idí óto 'bú lafúse dosé gí do bí zise ndíszé bilámáse.

¹²Ídísé ndíszé í'bí mandá dongarásé kí lafúse kí 'búne.

¹³'Yì 'bí Kírésito ga bí azé kéye yáa ní, í'bí mandá zise íri kíngaya.

¹⁴Sáká éyí 'bí Ngére ezé Kírésito Yésu, kí óto 'bú 'yì e bí 'bí Lomo ní, kí kéyí lámá 'bí 'Dówú Lomo idí ídí kíze cakaba za fí.

Galatíya

Galatíya 1

¹Máa Páwulo, mááyí 'yìmikása 'bì 'Buzé Lomo kpá 'bì Kírésìto Yésu 'yì yómo 'yì e. Roko'bu bì zíma ní Kírésìto Yésu kí 'Buzé Lomo bì uru Yésu ma'dáa gí sìmì umbu ní i'bíní ye ndaá 'bì ené 'yìma'dí e wá.

²Máéké ledre ba máa zíse, sée ga bì ñgúngusé ledre Kírésìto Yésu ásé do bi e mĩngúngúcu sìmì káńgá bì Galatíya ní. Lafúze ga bì ñgunguní kpá ledre Kírésìto Yésu go azé kéye yáa ní, i'bízé mandá kéye zíse íri kńgaya.

³'Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé idíní ndìsì sáká sée, gí ro zíse ndìsìsè bilámáse.

⁴Ídísé ówo a bilámáne kídí 'Buzé Lomo yeme ledre née ne gí rozé. Zí Yésu úyuné gí ro lúyú ledre ezé gí ro zí Lomo yómo zée gí zí bisinyí ledre ga bì 'bì do sogo káńgá ba.

⁵Gí zí bilámá ledre née ní, idízé ndìsì mbófo Lomo kací kadra za mbá. Idí kenée.

Mbigí 'dódo ledre ni dujú 'bì Kírésìto

⁶Owú 'bì Babá e, éyí bì mengí sée ní 'dì? Lomo yeme ledre go zíse, gí zía bì oto 'búse go kńgaya zíse ñgúngu ledre owú 'bì ené Kírésìto Yésu ní, mengí káa be 'dì, zíse óyó sogosé 'diya zí Lomo. Zíse ñgúngu ledre bì ngára ndaá bilámá 'dódo ledre wá ní.

⁷Máówo go kídí ngíti géyí 'yì 'bì Kírésìto oguní go zíse íri ndìsì sínyi dosé kí 'dódo ledre kpí gí ro bilámá ledre bì 'bì Kírésìto ní.

⁸Mááyí kpá úku ánda a zíse, togú ngúruzé, togú mbú ngúru maláyika ogu ne 'dódo bilámá ledre kpí gí ro ledre 'bì Kírésìto bì 'dodozé zíse ní yá, 'yì máa née Lomo idí 'dècì ngbanga roa bisinyíne.

⁹Mááyí úku ánda a kídí togú 'yì ogu kí ngíti 'dódo ledre kpí gí zí wo bì 'dodozé zíse ní yá, 'yì máa née Lomo idí 'dècì ngbanga roa bisinyíne.

¹⁰Máíli amá 'dódo ledre lá gí ro zíse ídise kí rokinyi wá. Lomo idí ídì ne kí rokinyi gí zí 'dódo ledre amá. Idí máíli gí ro zí 'yì e mbófo máa gí ro zíma ídíma kí rokinyi yá, káa bì mánda ba 'yì moko 'bì Kírésìto wá.

Lomo gelé Páwulo

¹¹Owú 'bì Babá e, ídísé ówo a kídí bilámá ledre ga bì mándìsì 'dódo yée zíse ba ní, ogu ené gí zí 'yìma'dí e wá.

¹²Í, ni kenée 'yìma'dí i'bì ené ne, togú mbú 'yìma'dí 'dodo ne zíma ní wá. Kírésìto Yésu i'bì ne zíma sìmì bì kóo 'dodo roné zíma ní.

¹³Úwúsé kóo go sìmì bì kóo Ngére Yésu 'dodo aka kóo roné zíma wá ní, mándìsì kóo méngí dujú ledre ga bì kací ondú ezé bì mĩngburoko 'yì ezé 'bì Yúda e 'dodoní

yée zíze ní. Gí zí kẹ̀yí nẹ́e ní, zíma kóo ndíṣímá méngí 'yí ga bí ̀ngunṣunṣí ledre Yésu ní b́sinyíne, kí ónzó ngítí gẹ̀yí símí sígìṣí zíma ídíma kpá nzíyímá gí ro úfu ngítí gẹ̀yí.

14Má'dí'bi kóo sílímá sokó ro ondú bí Lomo i'bí zíze Yúda e ní rómo do 'bí eze síndímá e mbá. Máóto kóo sómú ledre amá mbá dọ́yí 'dódo ledre bí kóo bulúnduzé e Yúda e 'dodoní yée zíze ní.

15Símí ledre ga gére nẹ́e mbá, ábuwá Lomo oto 'búma go kíngaya, yeme yí ené kóo ledre go gí ro zíma ídíma 'yí méngí moko ené 'dá'dá ndikioguní aka kóo máa do sogo káṅgá ba wá. Sími bí Lomo ili

16'dodo Owú 'bí ené Yésu zíma gí do bí zíma ndíṣímá 'dódo bílámá ledre 'bí Owú 'bí ené máa nẹ́e zí kúfú 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní, mándéré amá kóo zí ngítí gẹ̀yí 'yí e gí ro zíye í'bí komokenzì 'bí moko máa nẹ́e zíma wá.

17Máínyí amá kóo kpá geré ndéré símí Yerusaléma ndéré 'dí'bi komokenzì moko máa nẹ́e gí zí ngítí gẹ̀yí 'yímíkása ga bí niyí kóo kú símí Yerusaléma íri 'dá'dá gí zíma ní wá. Mándéré yí amá kóo geré símí káṅgá bí 'bí Árabí e ní. Nda girí, zíma ndá'balúgu romá símí Damásika.

18Nda gí do kací símíbi ota, zíma ínyímá ndéréma lúru Pétero símí Yerusaléma, máméngí kóo zía íri sílì sokó doa ínyí.

19Ngítí 'yímíkása bí kóo mándíki wo zí Pétero íri ní ní Yakóbo, bí lúndu Ngére Yésu ní.

20Máúku zíse ba ma'díi ledre do komo Lomo ndaá ɾanga wá.

21Nda gí símí Yerusaléma gí ore zíma ínyímá ndéréma símí káṅgá 'bí 'yí ga bí Súríya kí yée ga bí Silísiya e ní.

22Símí síndí kadra máa bí kóo nẹ́e ní, 'yí 'bí Kírésito ga bí niyí símí Yúdáyá ní, owoní aka eyé kóo máa wá.

23Ndìṣíní tí lá úwú ledre kídí, “O'do bí kóo ní okó ro 'yí ga bí 'bí Yésu gí zía bí ̀ngunṣunṣí ledrea ní, oyólo'bó sómú ledre ené go, ̀ngunṣu ledre Yésu go, ndìṣì nda go cú ne 'dódo bílámá ledre 'bí Yésu zí 'yí e.”

24Zíye mbófo Lomo kí mongú rokinyi gí zía máṅgungu ledre Yésu go.

Galatíya 2

'Yímíkása e ̀ngunṣunṣí ledre 'bí Páwulo

1Gí do kací símíbi sokó doa eso (14), zíma kpá ndéré ándá romá símí Yerusaléma. Nderézé kí Baranába, mándólóútú Tító kpa do kacíma.

2Mándéré ándá romá íri nẹ́e gbékpé wá. Lomo yeme ne kídí máídí ndéré ótoyéme bílámá ledre ené bí mándíṣí 'dódo a zí kúfú 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní zí 'yí ga bí kí ledreyé owóowó, zí 'yí ga bí 'bí Kírésito íri ní, gí zí moko ga bí kóo máméngí yée

kí yée bi mááyí ndìsì méngì yée ba kí ndéréye gbékpíe. Ndìsìzé kóo céré ze kí manda máa ga gére née simì bi mándìsì ótoyéme ledre née zíye ní.

³Abú Tító ndaá Yúda wá, utú ngburu kací ondú ezé 'bi Yúda e wá, nda gí zía bi nṅunṅu ledre Kírésìto go ní, simì bi azé simì Yerusaléma íri ní, zí manda ga gére née kpá fú ówo wo káa do mbigí 'yì 'bi Kírésìto.

⁴Nderézé simì Yerusaléma gí zía ngítì géyì 'yì ranga e ya yée niyí kpá 'dódo ledre 'bi Yésu. Iliní tí lá sínyíónzó moko 'bi Kírésìto bi do sǐlǐze ní gí ro zíze ídíze miódóze káa do owúkùlù 'bi lúyú ledre.

⁵Abú niyí kí ledre eyé ga gére née kenée yá, indizé ezé mbílize zíye wá, gí zía ilizé zí bilámá ledre 'bi Lomo bi ndìsìzé 'dódo a ní ndíki bi do mimbé'desé kíngaya.

⁶Abú manda ga bi 'bi 'yì 'bi Kírésìto ga gére née niyí kací komo tú'dù 'yì e mṅngurokoyé yá, née ndaá 'bi ené mongú ledre zíma wá. Gí zía zée 'yìma'dí e ledrezé ni kací komo Lomo mbá owóowó. Ndaní kí yata ledre ésì a simì ledre ga bi mándìsì 'dódo yée ní wá.

⁷Manda ga gére née owoní bú bilámáne kídí Lomo kasa máa ne 'dódo bilámá ledre ené zí kúfú 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní. Kpá káa zí bi kasa Pétero kí ledre máa née ndéré 'dódo a zí Yúda e ní.

⁸Lomo bi kasa Pétero 'yìmikása nderé 'dódo ledre ené zí Yúda e ní, ni kpá ne bikérí Lomo bi kasa máa káa do 'yìmikása ndéré 'dódo ledre ené zí 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní.

⁹Zí Pétero e kí Yakóbo e kpá kí Yiwáni e bi niyí kí ledreyé owóowó zí 'yì 'bi Kírésìto ga bi simì Yerusaléma ní ídíye kí mongú rokinyi kíze kí Baranába gí zía Lomo ifi bayi moko ené go zíze kéye. Zíze ndìsì 'bi ezé 'dódo ledre zí kúfú 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní. Zí Pétero e kí Yakóbo e kí Yiwáni ndìsì 'bi eyé 'dódo ledre zí Yúda e.

¹⁰Odu owú ledre bi ukuní zíze ní ni idízé sáká lafúze ga bi 'yì 'bi Kírésìto ngára éyí ndaá zíye wá ní. Née kóo ledre bi mándìsì gámá káe simì domá kací kadra mbá ní.

Páwulo mada Pétero simi Ánatiyoko

¹¹Simì bi kóo Pétero ogundiki máa simì Ánatiyoko ní, zíma kóo máda wo zaá o'buó'bu gí zía ndìsì nda go méngì ledre ga bi utúasání wá ní.

¹²Simì bi kóo Yúda ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Kírésìto oguní aka gí zí Yakóbo gí simì Yerusaléma wá ní, Pétero ndìsìní aka kóo tí ánu kótrú éyí kí kúfú 'yì ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Kírésìto utúní ngburu wá ní. Nda gí 'dá'ba, simì bi ngítì géyì Yúda ga bi niyí kí Yakóbo e simì Yerusaléma oguní ní, zí Pétero ásiné kí ánu kótrú éyí kí 'yì ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Kírésìto utúní ngburu wá ní káa bi Yúda e ga gére née niyí sínyi ìrìné ke.

¹³Ngítì géyì Yúda ga bi nṅunṅuní ledre Kírésìto go, simì bi lurúní Pétero kí méngì kéyì kenée ní, zíye kpá ásiyé kí ánu kótrú éyí kí 'yì ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Kírésìto

utúní nḡbuṛu wá ní. Zí Baranába kpá 'dí'bi ledre 'bi Pétero née, zí miméngi ledre eyé ndísi ídíne kpí gí zí ledre ga bi nḡḡuzé gí ro ndísi méngi yée ní.

¹⁴Simi bi málúru miméngi ledre 'bi 'yi 'bi Kírésito ga gére née utúasá ené lolu kací bilámá ledre 'bi Kírésito ní wá gí zí miméngi ledre 'bi Pétero ní, zíma ínyimá máda Pétero do komoyé o'buó'bu kídí, “Pétero, née kenée lárá ledre 'di? Abú áyí Yúda yá, méngi lolu ondú bi 'bi Yúda e wá ní, sara íli nda gága 'yi máa yée ga bi kúfúye ndaní Yúda e wá ní, idíní ndísi méngi ledre máa wo bi ondú 'bi Yúda e iliní gí ro 'di?”

¹⁵Simi bi 'buzé e ndikiní zée ní, 'dodoní zíze tí za mbá lorú ga bi Lomo i'bí zíze Yúda e ní. 'Yi máa yée ga bi ndikiní yée simi ngíti kúfú ndaní Yúda e wá ní, ndísi zé kóo lúru yée káa do 'yi lúyú ledre e gí zía bi ménginí eyé ledre kací lorú bi Lomo i'bí zíze wá ní.

¹⁶Nda gí 'dá'ba zíze óguzé ówoyéme a kídí, f'i, 'yima'dí utúasá ené ídí mbigí 'yi 'bi Lomo gí zía bi ndísi méngi ledre e dujú kací lorú bi Lomo i'bí zíze ní wá, yi ené dujú togú 'yi nḡḡu ledre Kírésito Yésu go. Née sí ledre bi nḡḡuzé ledre Yésu gí zía ní, gí do bi zíze ídíze mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

¹⁷Gí zía bi ootomozé lorú ezé 'bi Yúda e kenée zíze nḡḡu ledre Kírésito ní, zí ngíti géyi 'yi ezé e lúru zée káa do 'yi lúyú ledre e. Ma'dí, nḡḡu ledre 'bi Kírésito, oto zée go káa do 'yi lúyú ledre e? Ranga, éyí ndaá kenée wá.

¹⁸Mááyí ídí 'yi lúyú ledre togú máótoómo mbigí 'dódo ledre bi 'bi Lomo ní go, zíma ndá'bamá kpá té méngi ledre kací ondú 'bi lorú ezé 'bi Yúda e bi kóo máótoómo go ní.

¹⁹Simi bi kóo máḡḡu aka ledre 'bi Kírésito wá ní, lorú ezé 'bi Yúda e ni kóo dujú ne kí ledrené zíma owóowó. Gí zí kéyi née zíma ówo a máyá mánda mbigí 'yi 'bi Lomo wá. Bi ba ní, ledre 'bi lorú ezé ndaá 'bi ené lolu lá dujú ne zíma owóowó wá, mándísi nda méngi yi amá go dujú éyí ga bi Lomo ili yée ní.

²⁰Miméngi ledre ga bi kóo mándísi méngi yée 'dá'dá ngára ndaní bilámáye wá ní, miúyu Kírésito Yésu do mḡḡḡbu kágá ufuoyó yée go mbá gí zía máḡḡu go kídí ni Owú 'bi Lomo, mááyí nda go mbigí 'yi ené. Mándísi nda go méngi dujú ledre ené gí zía oto 'búma go zía úyuné gí romá.

²¹Sómúsé kídí bilámá ledre bi Lomo méngi zíze zía yómo zée née gí zía bi ndísi zé méngi ledre kací ondú 'bi lorú ezé 'bi Yúda e ní? f'i, ndaá 'bi ené gí zí ledre née wá. Yi ené gí zía bi 'búze ni doa kíngaya ní. Máási amá gí ro bilámá ledre bi méngi zíma née wá. Idí yaá lorú ni yómozé e ne yá, káa bi umbu bi kóo Kírésito uyu wo ní moko ndaá simi a wá.

Galatíya 3

Lorú bi Lomo i'bí ní yomo ené 'yi wá

¹Áko, sée 'yi ga bi 'bi Galatíya ní, méngisé kéyi káa zí éyí bi ówosé ledre wá ní gí zí 'di? Ambí londo sée ne? Tí bi kóo 'dodozé ledre gí ro Kírésito Yésu go zíse fúo kídí ufuní wo do mḡḡḡbu kágá gí rosé ní.

- ²Úkusé aka zíma, sómú ledre esé ni kídí Lomo i'bí kóo 'Dówúne simisé gi zía bi ndísisé méngi kényi kací lorú bi Lomo i'bí zíze Yúda e ní? Fí, yí ené gi zía bi ngúngusé ledre Kírésito bi 'dodozé zíse ní.
- ³Rífusé mífífu, zíse óyó sogosé zí 'Dówú Lomo bi ndísisé go lódú a ní, zíse ndísi lódú kací lorú kídí gi do bi zíse ómosé?
- ⁴Kúrú ga bi rosé gi zí ngíti géyi 'yi e gi zía bi ngúngusé ledre 'bi Kírésito ní, ílisé zía ídíákáne lá goo rosé gbékpíne?
- ⁵Lomo i'bí 'Dówúne simisé zíse ndísisé méngi mĩngburoko ledre e kíe née gi zía bi ndísisé méngi kényi kací lorú bi 'bi Yúda e ní? Fí, yí ené gi zía bi ngúngusé ledre Kírésito bi 'dodozé zíse ní.
- ⁶Ídísé óto ledre ba simi dosé, “Abarayáma útúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yi yí ené gi zía bi ngúngu ledre 'bi Lomo ní.”
- ⁷Ídísé ówo a bilámáne kídí 'yi ga bi za mbá ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní, niyí go owú ga bi 'bi Abarayáma ní simi Lomo.
- ⁸Ni kóo go miékéne 'desí simi miéké kúrú Lomo kídí, 'yi ga bi niyí zí Lomo kí ledreyé owóowó káa do mbigí 'yi ené e ní, dujú yée ga bi ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní. Káa zí bi kóo Lomo ma'dáa uku zí Abarayáma ní kídí, “Mááyí í'bí úndru zí ríki kúfú 'yima'dí e do sogo kánga mbá kpurú gi simiyí.”
- ⁹Yi ga bi za mbá ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní, Lomo ni í'bí úndru zíye káa zí bi kóo i'bí úndru zí Abarayáma ní.
- ¹⁰Yi máa yée ga bi i'biní 'bi eyé royé dujú ndísi méngi ledre kací lorú bi Lomo i'bí zí Yúda e gi do bi zíye útúásáye kací komo Lomo ní, utúasání eyé méngi lorú ga gére née mbá wá. Gi zí kényi née, Lomo ni í'bí 'do'dó royé. Káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Yi bi méngi ledre kací lorú ga bi miékéye simi miéké kúrú Lomo née mbá wá ní, Lomo ni 'dó'do wo bisinyíne ní.”
- ¹¹Owoyemezé go bilámáne kídí, 'yima'dí utúasá ídí mbigí 'yi 'bi Lomo kí méngi kényi kací lorú bi kóo i'bí zí Yúda e ní wá, gi zía “Mbigí 'yi amá e niyí ndíki trídri bi za fí ní gi zía ngúnguní ledre amá go ní.”
- ¹²Dí'bi lorú bi Lomo i'bí zí Yúda e kí ledre ené owóowó ndáa 'bi ené mbigí misi'di 'bi ngúngu ledre 'bi Lomo wá. Yi ené ngúngu ledre 'bi Lomo ni óto 'yi ne kí ledrené owóowó. “Yi bi ili zíne útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené gi zía bi née ndísi lódú kací lorú ní yá, idí ndísi méngi ledre ga bi lorú ili yée ní kí mimbé'dené mbá.”
- ¹³Umbu bi kóo azé úyu a gi zí Lomo gi zía bi utúasázé lúru bi kací lorú bi Lomo i'bí ní bilámáne wá ní, Kírésito 'di'bioyó gi komozé go, uyu nda kóo go ne do bi kacíze. Ni miékéne kídí, “Mimbé'dekesí 'bi Lomo ni nda ídí go ro 'yi bi niyí úfu wo do mĩngbúngu kágá ní.”

¹⁴Simi bi Yésu uyu do bi kacíze 'yìma'dí e ní, zí úndru bi kóo Lomo i'bí zí Abarayáma ní báyiné ndéréoguné gí zí kúfú 'yìma'dí e do sogo káṅgá za mbá gí zía bi ṅuṅguzé ledre Kírésìto Yésu ní. Zí 'Dówú Lomo bi Lomo uku ledrea ní ógu ndíṣìné simizé.

Miyéme ledre 'bi Lomo

¹⁵Owú 'bi Babá e, máúku aka zíse kací míméngì ledre 'bi 'yìma'dí e, sómúsé togú 'bümüowú yeme ledre go zí owú 'bi ené, zí 'bümüowú máa née go úyuné ní, ngíti 'yì gí 'dí sogo ni ógu 'dí'bióyó ledre née togú 'dí'bi ngíti ledre ésì a simi a? Fì, éyí utúásá méngì roné kenée wá. Ni gí ro ledre bi Lomo yeme ní kenée.

¹⁶Kpá kenée, Lomo yeme ledre go i'bí úndru zí Abarayáma kí ngúru owú gí dongará bulúnduga owú ga bi gí simi kúfú Abarayáma ma'dáa ní. “Ngúru owú” bi Lomo uku ledre a née ni “Kírésìto.” Ndaá 'bi ené Yúda e wá.

¹⁷Ba éyí bi máli zíse ówoyéme a gí simi ledre bi kóo Lomo yemeomo zí Abarayáma ní. Do kací a mengì kóo simibi míya eso, cíkérì a doa sokó (430), zí Lomo kóo í'bí lorú zí Músa. Bi kenée ní, lorú bi kóo Músa ekéomo née, roko'bu a ndaá zía 'dí'bióyó miyéme ledre bi Lomo yeme zí Abarayáma ní wá.

¹⁸Ndásé sómú lúyú ledre kídí, Lomo ni í'bí úndru bi ni trìdrì ní zíse gí zía bi ndíṣìsé 'dí'bi sílìse ro lorú ndá ní wá. Yì ené gí zía Lomo ma'dáa yemeomo yì ené ledre máa née ne kú kenée. Née sí ledre bi zía úku a zí Abarayáma gí roa ní. 'Yì bi ni 'dí'bióyó miyéme ledre 'bi Lomo née ní ní ndaá.

¹⁹Sara togú Lomo yeme kóo ledre go kenée ní, i'biogú nda kóo lorú zí Músa éké a gí ro 'dí? Lomo kasa kóo maláyika ené ógu úkuí'bí lorú née zí Músa éké a gí do bi zí lorú ma'dáa ndíṣìné 'dókó zée gí zía zée 'yìma'dí e ndíṣìzé lúyú kací kadra za mbá. Lorú máa née ni ndíṣì 'dókó zée gí ro zíse ówo ma'díi ledre gí simi sìnđì kadra bi bulúndu Abarayáma Kírésìto ni ógu dongaráze, zía nda ndíṣìné 'dódo ma'díi ledre e zíse ní.

²⁰Lomo kasa ené kóo ngíti 'yì do bi kacíne idí ndéré úku ledre zí Abarayáma kídí née yeme ledre go zía ní wá. Lomo ìnyì yì ené cù ne úku ledre kídí, “Abarayáma, máyéme ledre go zíyì.”

²¹Ndásé sómú lúyú ledre kídí, lorú bi Lomo i'bí zí Músa éké a ní ni nda go ne do bi kací miyéme bi ledre bi kóo Lomo yeme zí Abarayáma gí ro í'bí úndru zí kúfú 'yìma'dí e za mbá ní wá. Fì, ndaá kenée wá. Lorú née ndaá kpá gí ro zía óto zée zíse útúásáze kací komo Lomo gí ro trìdrì bi za fí ní wá.

²²Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Zée 'yìma'dí e za mbá, azé mìlákazé simi ká'dá 'bi mìlúyú ledre e.” Nda gí zí ledre née ní, zía yéme ledre kídí, née ni yómo zée gí simi umbu 'bi lúyú ledre 'búo togú ṅuṅguzé ledre Kírésìto Yésu go.

²³Simi bi kóo ṅuṅguzé aka ledre Kírésìto wá ní, azé kóo mbá mìlákazé simi ká'dá 'bi mìlúyú ledre e. Lorú ni kóo fú lá ndíṣì kú'du sílìne rozé kídí ndazé méngì lúyú

ledre e wá. Omozé karaba ba gi zía bi Kírésito ogu go, ɲuɲuzé ledre ené nda go ní.

²⁴Lorú ndisí 'bi ené kóo 'dódo zíze lá dujú misi'di. Nda té simi bi Kírésito ogu, zíze ɲuɲu ledre ené ní, karaba utúasázé go kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené e.

²⁵Mbófo éyí gi zía Kírésito ogu go líkpíoyó zée gi simi ká'dá 'bi mílúyú ledre e. Lorú ku'du lolu sílíne rozé fú lá kídí azé 'yi lúyú ledre e wá, gi zía ɲuɲuzé ledre 'bi Kírésito go.

Mbigí owú ga bi 'bi Lomo ní

²⁶Lúrúsé aka, gi zía bi ɲuɲusé ledre Kírésito Yésu go ní, útúasásé kací komo Lomo go káa do owú 'bi ené e.

²⁷Gi zía bi kóo ɲuɲusé ledre Kírésito ma'dáa ní, née sí ledre bi do í'bí babatíza zíze gi zía ní. Gi ro do ówo a mbá kídí ásé go mbigí 'yi ené e, ndísísé go méngi dujú ledre ga bi 'bi ené e ní.

²⁸Nda gi ore, azé do komo Lomo go dujú owú 'bi ené e. Ngíti éyí ndaá lolu íri, yaá wo ba ni 'bi ené gi simi ngíti kufú kpí, togú wo ba ni 'bi ené Yúda, ba 'bi ené gbékpí kára, togú wo ba 'bi ené ya'dá 'yi, togú 'yi bi kí ro doné togú mbú owúkúlú ní wá. Éyí ndaá lolu íri kenée wá gi zía ɲuɲusé ledre Kírésito Yésu go, ásé go dujú éyí kíé'do simi Lomo.

²⁹Gi zía bi ɲuɲusé ledre 'bi Kírésito go ní, ásé nda go kpá bulúndu Abarayáma simi Lomo. Ásé ómo gi simi umbu mbá káa zí bi kóo yeme go kenée zí Abarayáma ní.

Galatíya 4

¹Gi ro zíze ówoyéme ledre née bilámáne, mááyí aka úku lílì ledre zíze gi ro owú 'bi 'be. Togú 'bu a uyuomo wo ni aka lá cúku'dée, abú éyí ga bi 'bi 'bu a ní niyí tíf 'bi ené yá, gi zía bi ni aka cúku'dée ní, ni aka yí ené káa zí owúkúlú ní.

²Owú née ngíti 'yi ni aka ndísí lúru bi kací a ne, gi simi sɛndí kadra bi 'bu a yéme zí owú née útúasáne 'dí'bi 'be ní, zía nda 'dí'bi 'be.

³Do sogo káɲgá ba odóngerì zée kenée, káa zí 'yi bi 'di'bigaganí wo mi'dí'bigága ní gi ro zíze ndísízé méngi dujú ledre ga bi ili yée ní.

⁴Simi bi sɛndí kadra bi kóo Lomo oto utúasá nda go ní, zí Lomo kásaógu mbigí owú 'bi ené do ndíkiógu wo káa do 'yíma'dí dongará Yúda e bi kóo Lomo i'bí lorú zíye ní.

⁵Bu a Lomo kasaogu wo lálaógu zée gi sí sílì lorú 'bi Yúda e gi ro zíze ídíze mbigí 'yi ené e.

⁶Gi zí kényí née ní, sée mbá, ídísé ówo a kídí ásé go mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní ma'díi, gi zía kasa 'Dówúne go ógu ndísíné simi mimbé'dezé 'dódo Lomo zíze gi ro zíze ówo wo káa do 'Buzé.

⁷Gì zí miyéme ledre 'bì Lomo gí rozé, ndásé lolu owúkúlú e wá, ásé go owú 'bì ené e, bilámá ledre ga bì ndìsì méngì yéé zí 'yì e ní, nì kpá méngì yéé zíse.

Ídísé kpá fú ídí mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní

⁸Simì bì kóo ngárá ówoyémesé aka ledre gí ro mbigí Lomo wá ní, ndìsìsè aka kóo ìni ìni zí lomo ga bì ngárá ndanì mbigí Lomo wá ní.

⁹Bì ba ní, ówoyémesé Lomo go káa do mbigí 'Bùsé, ásé zíá go kí ledresé owóowó káa do mbigí owú 'bì ené e gí zíá 'dì'bi sée go zíne. Sara ílisé óyó sogosé zíá, zíse ndá'basé méngì bìcayi ledre 'bì lomo ga bì ngárá ndanì mbigí Lomo wá ní gí zí 'dì?

¹⁰Ngíti géyì 'yì e ukuní zíma kídí ndá'basé yì esé go drú ndìsì méngì ondú ga bì, óto úndru mìkándá éfé kí ngíti géyì sílì ga bì simì 'dú'du 'bì éfé ní nda kpá kí ngíti géyì m̀ngburoko ayìmbi ga bì kací ondú 'bì Yúda e ní.

¹¹Éyì bì méngìsè née oto máa go zíma ídíma kí mongú sòmùsimì gí zí ledre bì méngìsè née. Ngìrì méngì máa gí zíá, máìli zí mongú 'dódo ledre bì kóo má'dódo zíse ìri ní ndéréne gbékpíe wá.

¹²Owú 'bì Babá e, mángúnú romá zíse, ídísé ótoómo ledre 'bì ndìsì óto úndru ondú bì 'bì Yúda e ní 'dá'ba, zíse ídísé káa zí máa ní gí zíá mándá 'bì amá mìódóngèrì má kí ondú 'bì Yúda ga gére née wá, mááyí nda go káa zí bì kóo ásé 'dá'dá ní. Bìsinyì ledre ndaá dongaráze kése wá.

¹³Ówosé bú bilámáne simì bì kóo máógù 'dódo bilámá ledre 'bì Kírèsìto zíse ìri ní, simì sanáma ndaá kóo bilámáne wá.

¹⁴Abú mìídíma bì kóo kí ndíyá dongarásè ìri née nì kóo zíse mongú úzu éyì yá, zíse kpá fú 'dì'bi máa simì sùmù kí sílìsè sokó. Zíse ídísé kí rokinyi gí romá káa zí maláyika, togú kenée wá, nda káa zí éyì bì mááyí go za cù Kírèsìto Yésù ní.

¹⁵Máówo kóo bú bilámáne kídí simì s̀ndì kadra bì kóo née, togú ya ídísé kóo útú ku pho'du gí romá, ásé kóo tí geré méngì a kenée. Bì nda ba ní, éyì ndaá 'bì ené lolu kenée wá, bilámá ledre née lelì nda gí zí 'dì?

¹⁶Óyósé nda máa karaba go káa do ezeokóse ba gí zíá bì mándìsì 'dódo mbigí ledre zíse ní?

¹⁷'Yì 'dódo ledre ga gére née oguní ndìsì úku bilámá ledre ga gére née zíse za mbá gbékpíe, iliní tí lá lóndo sée. 'Dódo ledre eyé ga gére née ndanì eyé ma'díi 'dódo ledre e wá. Iliní tí lá gí do bì zíse ótoómo 'dódo ledre amá, zíse lánýásè ro 'dódo ledre eyé.

¹⁸Utúasá mìútúasá zí m̀mbé'desé ídíne 'dága gí ro méngì bilámá ledre e, abú simì s̀ndì kadra bì ndazé kése do bi kèrì a wá ní.

¹⁹Owú 'bì amáa e simì Lomo, máì'bí ándá kpá romá go zí 'do'dó gí ro 'dódo ándá ledre 'bì Lomo zíse 'búó togú málúru kídí 'dì'bisé Kírèsìto go ngìrì do m̀mbé'desé.

20Má'dí'bi mimbé'demá yáa do sǐlǐma gǐ rosé. Nǐ kóo ídí bilámáne togú azé kése ba do bi kǐjé'do, káa bi máútúásá úku ledre zǐse o'buó'bu káa zǐ ba wá.

'Yi ga bi iliní fú lá ídí sǐ sǐlǐ lorụ ní

21Sée ga bi 'dí'bisé lorụ bi Músa ekéomoní zǐ Yúda e ndá do sǐlǐse ní, ówosé ini ledre gǐ sǐmǐ a bú, uku yaá 'di?

22Miéké kúrú Lomo uku kídí, Abarayáma ndiki kóo owú e gbre. Ngúru a mbágáa ni kára 'be. Ngúru a mbágáa ni 'bi ené gǐ 'dí sogo owúkúlú.

23Owú máa wo bi mbágáa ni 'bi ené gǐ 'dí sogo ní, ndikiní 'bi eyé wo kǐ sómú ledre bi gǐ zǐ 'yǐma'dí ní. Wo bi mbágáa ni kára 'be ní, ndikiní 'bi eyé wo gǐ zǐa Lomo yemene kenée.

24Kará ga bi gbre née, Agára kǐ Sára, ledre ga bi gǐ royé ní 'dodoní misi'di ga bi gbre niyí miyéme ledre 'bi Lomo gǐ ro 'yǐ ené e ní. Miyéme ledre bi kóo Lomo i'bí zǐ Músa do Landa bi kǐ ǐrǐné Sináya ní, owú ga bi 'bi Agára niyí 'bi eyé mbá káa zǐ 'yǐ ga bi niyí sǐ sǐlǐ lorụ ní, gǐ zǐa mbágáye ni owúkúlú.

25Ledre gǐ ro Agára 'dodo ledre gǐ ro Landa bi kǐ ǐrǐné Sináya ní. Landa née ni sǐmǐ káṅgá bi ndoloní Arábiya ní, ni cé káa zǐ Yerusaléma bi do sogo káṅgá ona ní. Gǐ zǐa 'yǐ ga bi 'bi Yerusaléma ní, lorụ ni ne kǐ roko'buné doyé.

26Sára bi ni 'bi ené kára 'be ní, ni 'bi ené go káa zǐ miákanda Yerusaléma bi ni ógụ gǐ komo ere ní. Zée ga bi ṅuṅguzé ledre Kírésito go ní, azé go mbá owú 'bi ené e ndazé lolụ sǐ sǐlǐ lorụ káa zǐ owúkúlú e wá.

27Ledre ba ni kpá miékéne sǐmǐ miéké kúrú Lomo kídí, “Bi eme royí mu yǐi kára miókoto, Ídí mu yéyeyí 'dága kǐ rokinyi abú ndíki eyí owú kú wá. Áyí ndíki tú'dú owú e rómo kára bi tonó ndíki owú e go gǐ zǐyǐ 'dá'dá ní.”

28Bi ba ní owú 'bi babá e, azé go owú ga bi 'bi Lomo ní gǐ zǐa Lomo ma'dáa yeme kóo ledre née go kú kenée 'desǐ kpá káa zǐ bi kóo yeme ledre gǐ ro Isáka zǐ Sára ndíki wo zǐ Abarayáma ní.

29Simi bi kóo owú 'bi Abarayáma ga bi gbre née niyí aka nzéré, zǐ wo bi kóo mbágáa ni gǐ 'dí sogo owúkúlú ní, i'bí 'do'dó ro owú máa wo bi ndikiní wo kacǐ miyéme ledre 'bi Lomo sǐmǐ roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi mbágáa ni kára 'be ní. Ni karaba zǐze kpá kenée, 'yǐ ga bi gǐ 'dí sogo ní ndǐsǐnǐ 'dó'do zée 'yǐ ga bi 'bi Kírésito ní mi'dódo.

30Owú 'bi Abarayáma ga bi gbre née, miéké kúrú Lomo uku 'bi ené gǐ royé yaá 'di? Miéké kúrú Lomo uku kídí, “Ídí ógóóyó kára owúkúlú née kǐ owú 'bi ené née gǐ 'be gǐ ona 'dá'ba. Máli zǐ owú gǐ sǐmǐ kára owúkúlú née karanée ífi sǐmǐ éyǐ sǐlǐyǐ kǐ wotǐma Isáka wá.”

31Gǐ zǐ kǐyǐ née ní owú 'bi babá e, máuku zǐse kídí ndazé ezé owú ga bi mbágáze ni owúkúlú ní wá. Azé yǐ ezé gǐ sǐmǐ kára bi ni mbigí kára 'be ní.

Galatíya 5

Idízá lánýá ñùú ro ledre 'bì Kírésìto

- ¹Máúku zíse owù 'bì babá e, Kírésìto uyu gí ro 'dí'bióyó zée gí sí roko'bu 'bì lorù. Káa zí bì goó kenée ní, idízá lánýá ñùú ro ledre 'bì Yésù káa bì azé fú ídí sí lorù ke.
- ²Máúku zíse ma'díi, togù ótosé komosé fú lá gí ro ledre 'bì útú ngburu gí do bì zíse útúásásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e yá, umbu bì kóo Kírésìto uyu do m̀ngb̀ngbu kágá gí rosé ní, moko ndaá símì a zíse wá.
- ³Mááyí kpá úku ándá a zíse, togù 'yì ya née ili útú ngburu té kí kací lorù yá, idí ndísi méngì ledre ga bì lorù uku yée ní za cé.
- ⁴Sée ga bì ílisé ndísi méngì ledre ñùú kací lorù gí do bì zíse útúásásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e ní, ídísé ówo a bilámáne kídí óyósé sogosé go zí Kírésìto, trìdrì bì Lomo yemeomo gí rosé ní, ndaá lolù 'bì esé wá.
- ⁵Gì zía 'bì ezé ní, 'Dówù Lomo 'dodo yeme go zíse bilámáne kídí togù s̀ndí kadra utúásá go yá, azé útúásá ídí mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní gí zía ñg̀nguzé ledre Kírésìto go.
- ⁶Yì 'yì bì ñg̀ngu ledre Kírésìto Yésù go ní, togù útú go ngburu togù útú wá, née ndaá 'bì ené mongù ledre zí Lomo wá. Éyì bì ñì kí ledrené owóowó ní, yì ené ledre 'bì Kírésìto bì ñg̀ngusé, zía óto sée zíse ndísisé óto 'bù lafúse ní.
- ⁷Málúrú, 'dí'bisé kóo ledre 'bì Kírésìto bì 'dodoní zíse ní go kíngaya ndísi lódù a, sara ambí lóndo nda sée ne, zíse óyó sogosé zí mbigí 'dódo ledre ní?
- ⁸Sómù ledre bì 'bì óyó sogo 'yì zí mbigí 'dódo ledre ní, ogù ené gí zí Lomo wá. Gí zía Lomo ma'dáa ndolo sée née gí ro zíse ñg̀ngu ledre Kírésìto.
- ⁹Bisinyí 'dódo ledre ñì káa zí kidri ní. Ñì óto ngáká esì kíé'do zía ényené. Zí ngáká esì bì kíé'do née nda óto tú'dù lafúne e zíye ényeyé mbá.
- ¹⁰Gì zía ñg̀ngusé ledre Ngére Yésù go, máowo bú kídí ledre bì mááyí úku a ba ásé úwú a. 'Yì bì ndísi sínyi dosé née, karanée 'dá'dá íri Lomo ñì 'dècì ngbanga roa bisinyíne.
- ¹¹Owù 'bì Babá e, idí mándísi ba kóo fú 'dódo ledre gí ro útú ngburu yá, káa bì 'yì e 'do'doní máa ba wá. Ledre bì kóo má'dódo zí 'yì e ní, ñì ñùú wo bì kídí Yésù uyu kóo do m̀ngb̀ngbu kágá gí ro 'yìma'dí e, 'yì e idíní ñg̀ngu ledrea gí ro zíye ómoyé ní. Née éyì bì oto Yúda e zí m̀mbé'deyé éšíne ní.
- ¹²Áko, 'yì ga bì ndísiní sínyi dosé kídí, útú ngburu emesá, útú ngburu emesá ní, ndaá kóo ídí zíye ñùú útú ngburu née wá, 'be kóo zí Lomo í'díóyó yée gí símì bongó m̀í'díóyó 'dá'ba gí do bì zíye ídíákáye lá woróye kenée.
- ¹³Owù 'bì Babá e, Lomo 'di'bioyó sée gí símì kurù lorù 'bì Yúda ga gére née go, ásé nda go kí ro dosé. Ndásé lolù 'dí'bi bilámá ledre bì Lomo méngì zíse née ndísi méngì

bisinyí ledre kíe gi zí 'bú ledre bi dosé ní wá. Bilámá a, ídísé óto 'bú lafúse e zíse ndísisé ínyì kasa zíye.

14Lorù bi Músa ekéomo zíze ní mongù ledre gi simì a ni wo bi uku kídí, “Ídí óto 'bú lafúyì e káa zí bi óto 'búyì kí royí ní.”

15Togù ndísisé kpá fú kí méngì okó dengbíse yá, bilámá ledre utúasá ené lolù ídíne dongaráse wá, zí moko 'bi Kírésìto úyuné gi dongaráse.

'Dówù Lomo idí sáká sée ne

16Máúku zíse, ídísé í'bí rosé ndísi méngì dùyù ledre ga bi 'Dówù Lomo ni ndísi 'dódo yée zíse ní. 'Bú ledre 'bi do sogo káṅgá ba ndaá lóndo sée zíse lúyù ledre wá.

17'Dówù Lomo nderéní eyé do m̀isi'di ḱíe'do kí 'bú méngì bisinyí ledre wá. 'Dówù Lomo bi simísé kpá kí 'bú méngì bisinyí ledre bi simísé ní, éyì ga bi gbre née ndísiní óró royé simísé. Gi zí ḱéyì née ní, útúásásé ndísi méngì bilámá ledre bi ílisé ndísi méngì a ní wá.

18Togù ndísisé méngì dùyù ledre ga bi 'Dówù Lomo ni ndísi 'dódo yée zíse ní yá, moko esé ndaá lolù kí lorù bi kóo Músa eké ní wá.

19Ga ba bisinyí ledre ga bi kí 'búne dozé ili zíze ndísi méngì yée ní, só'do ro'yì kí 'yì bi ófúsé rosé kéne wá ní, ledre ga bi ndísiní 'dí'biógu dokuwu, ledre bi 'yì e ndísiní 'dí'biógu royé do sílìye ní,

20óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yì ní, ledre 'bi lóndù, kí méngì okó, bisinyí m̀imbé'de, m̀imbé'dekesí, sómù ledre bi 'yì oto lá gi roné ní,

21óto 'bú éyì 'bi lafú 'yì e, kóyó, nda kpá kí ngíti géyì bisinyí ledre ga bi niyí bo ní. Mááyì kpá úku ándá a zíse, 'yì ga bi ndísiní méngì toso ledre káa zí ga gére ní, bi ndaá gi royé dongará 'yì ga bi Kírésìto ni ídí Ngére doyé karanée ní wá.

22Miméngì ledre 'bi 'yì ga bi kí 'Dówù Lomo simiyé ní ni káa, Niyí 'yì óto 'bú lafúye, niyí 'yì ga bi kí rokinyi 'bi Lomo do m̀imbé'deyé ní, niyí 'yì m̀imbé'de k̀idrí, niyí 'yì ga bi sómù ledre eyé ni bilámáne ní. Niyí 'yì útusimì, 'yì í'bí sílì zí lafúye e, kpá 'yì ndísi méngì cóngò ledre e.

23Kpá 'yì ódro ndoo zí lafúye e, niyí 'yì ódó m̀imbé'deyé simì ledre e. 'Yì bi méngì icí sí do bilámá ledre ga gére née go mbá kenée ní, utúasá lúyù ledre zí Lomo 'd́éci ngbanga roa bisinyíne ní wá.

24'Yì bi ṅṅṅu ledre Kírésìto Yésu go ní, ufu oyó 'bú bisinyí ledre ga bi 'bi sága ba gi doné go za mbá.

25Káa zí bi 'Dówù Lomo ni nda go simizé ní, idízé nda ndísi méngì dùyù ledre ga bi 'Dówù Lomo ma'dáa ili zíze ndísi méngì yée ní.

26Ndazé ndísi mbófo rozé, zíze óto rozé rómo do lafúze e wá. Ndazé kpá ndísi óto m̀imbé'dezé bisinyíne ro lafúze wá.

Galatíya 6

Sáká lafú 'yi e simi ledre

- ¹Owú 'bi Babá e, káa zí bi ásé 'bi esé go kí 'Dówú Lomo simisé ní, togú lúrúsé ngíti 'yi ni go lúyú ledre yá, ídísé ódro zía ndoo gi ro zise ótolúgu wo do misi'di 'bi Lomo. Simi bi ásé go kí ledre máa née kenée ní, ídísé kpá 'bá'ba rosé bilámáne káa bi ásé lúyú ledre ke.
- ²Ídísé ndísi sáká lafúse ga bi kí miówóowó ledre doyé ní misáká. Togú ndísisé go méngi kéyi kenée, kídí ndísisé née go méngi ledre ga bi Kírésito ili yée ní.
- ³Togú 'yi ya née ni kí ledrené owóowó, tí bi ledrea ndaá 'bi ené owóowó wá ní, ndísi née lóndo roné kí roné.
- ⁴Yi idí lúru 'bi ené miméngi ledre ené e, togú niyi bilámáye yá, zía nda ídine kí rokinyi. Tí lá ndaá óto ásé roné kí 'yi wá.
- ⁵Idí kpá ndísi méngi 'bi ené moko bi Lomo i'bí zía ní.
- ⁶Togú 'yi ndísi sáká yi do misi'di máa wo bi 'bi 'dódo ledre 'bi Lomo zíyi ní yá, ídí nda 'bi eyí sáká wo kí éyi máa wo bi ni bo do síllyi ní.
- ⁷Ndásé lóndo rosé wá, gi zía 'yi utúasá ené méngi fóló ro Lomo wá. Lomo ndísi í'bí tákpásílí zí 'yi té kací miméngi ledre ené. Lúrúsé aka lá, 'yi ó'do yáká ndísi 'dí'bi té éyi bi o'do wo ní ndá'ba kíe 'be.
- ⁸Togú 'yi ndísi méngi bisinyí ledre gi zí 'bú bisinyí ledre ga bi doa ní yá, tákpásílí ené ni ídí umbu bi ni úyu a ní. 'Yi máa wo bi ndísi méngi dujú ledre ga bi 'Dówú Lomo ndísi úkuí'bí yée zía ne ní yá, Lomo ni í'bí tridri bi za fí ní zía káa do tákpásílí.
- ⁹Ndásé 'dó'dó kí méngi bilámá ledre zí 'yi e wá, gi ro karanée kadra bi Yésu ni ndá'baógu simi a ní, zí Lomo í'bí tákpásílí ezé tridri bi za fí ní.
- ¹⁰Togú ledre ni goó bo ili sáká éyi gi zise yá, ídísé sáká a. Ídísé ndísi méngi bilámá ledre e kenée zí 'yi e za mbá. Kíngaya zí lafúse ga bi ngunguní ledre Kírésito go ní.

Odu kúrúma zise

- ¹¹Ledre ba máéké máa zise, ídísé lúru lá kací sílma ga bi máéké mingburokoné née.
- ¹²Yi ga bi ndísiní gága sée kídí ni miútúásáne ídísé útú ngburu ní, gaganí sée née gbékpíe wá, iliní gi ro zí Yúda e ídiye kí rokinyi kíye gi zía iliní eyé do 'dó'do yée gi ro ledre Kírésito bi uyu do mingbúngbu kágá ní wá.
- ¹³Máúku ledre née kenée gi zía yée ga bi ndísiní úku ledre kídí ídísé méngi ledre e kací lorú 'bi ondu ní, kuru'buyé, menginí eyé kpá wá. Iliní tí lá ídísé útú ngburu gi ro zíye ndísiyé mbófo royé kídí ngunguné ledre eyé go.
- ¹⁴Togú lá máa Páwulo ba yá, máili amá mbófo romá gi ro éyi ga bi mándísi méngi yée ní wá. Éyi bi mámbófo 'bi amá Lomo gi roa ní dujú Kírésito Yésu Ngére ezé bi ufuní wo do mingbúngbu kágá gi ro yómo 'yima'dí e ní. Gi zí kéyi née, 'bú do sogo kánga ba ndaá domá wá, kpá káa zí bi 'búma ndaá doa wá ní.

15Útú nḡbuṛu, togú útú nḡbuṛu wá, ndaá 'bì ené kí ledrené owóowó wá. Mongú éyí bì kí ledrené owóowó ní yí ené togú Lomo oyólo'bó 'yí go míkándané ḡ zía nḡḡḡu ledre Yésu go ní.

16'Yí ga bì nḡḡḡuní ledre ba go ní, Lomo idí kíye ḡ ro zíye ndísiyé bilámáye bisinyí ledre nda ndíki yéé wá ḡ zía niyí go mbigí 'yí ené e.

17Máúku zíse tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, 'yí ndaá lolu fú lá ndísi 'dó'do máa ḡ zí ledre ga bì mándísi 'dódo yéé ní wá. Ambá mbiṛi ga bì romá ba 'dodoní go kídí mááyí mbigí 'yí 'bì Ngére Yésu.

18Owú 'bì Babá e, Kírésito Yésu Ngére ezé idí méngi bilámá ledre zíse ḡ do bì zíse ndísisé bilámáse. Idí kenée.

Éfeso

Éfeso 1

¹Máa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yìmíkása 'bì Kírésìto Yésu ní. Máéké ledre ba máa zíse 'yì ga bi 'bì Lomo bi ñgũngusé ledre 'bì Kírésìto ásé sìmì gara bi Éfeso ní.

²Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé, idíní ówo ledre kíse, zíye méngì bìlámá ledre zíse gí do bi zíse ndísìsé bìlámáse.

Úndru bi gí komo ere ní

³Idíze í'bí mbófo éyí zí Lomo bi 'Bù Kírésìto Yésu Ngére ezé ní, gí zía í'bí úndru bi gí komo ere ní go mbá zíze, gí zía azé 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní.

⁴Wo Lomo, uku kóo go 'desí zí Kírésìto idí gélé zée zíne, zíze ídíze drá do komoné lúyú ledre ndaá rozé wá, gí zía bi oto 'búze go ní. Yeme kóo ledre née go 'desí sìmì bi kóo otoogu aka do sogo káṅgá ba wá ní.

⁵Ledre bi kóo yeme gí ro zíze ídíze káa do owú 'bì enée kpurú gí sìmì umbu bi Kírésìto Yésu uyu gí rozé ní, oyólo'bó ené e wá, ni kóo kí mongú rokinyi gí roa.

⁶Idíze í'bí mbófo zí Lomo gí zí bìlámá ledre bi méngì wo zíze, gí zía ñgũnguzé ledre owú 'bì ené bi 'búa ofu doa go ní go.

⁷Kírésìto í'bí roné úyuné gí rozé gí ro zí Lomo líkpí zée gí do ká'dá 'bì lúyú ledre gí zía otoomo ledre go zíze, gí zí bìlámá mímbe'dea bi rozé ní.

⁸Lomo méngì ledre née kenée gí ro zíze ówo a kídí née otoofu 'búze go, née ni kpá 'yì í'bí ówo ledre gí ro ledre e mbá zíze.

⁹Miyéme ledre 'bì Lomo bi ni miótoécíné gí zíze ní, 'dodo go zíze. Lomo ma'dáa ni kí rokinyi zía kása ógu Yésu méngì ledre bi kóo otoeci wo née.

¹⁰Ba miyéme ledre ma'dáa. Togú sindí kadra utúasá go kací komo Lomo yá, zí Kírésìto ídíne Ngére do éyí e mbá, yée ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo káṅgá ní.

¹¹Lomo gelé kóo zée Yúda e go 'desí káa do 'yì ené e gí zía azé go kíe'do kí Kírésìto. Éyí bi Lomo yeme go ní, ni tí méngì a.

¹²Gí zí keyí née, ni miútúasáne zí 'yì e í'bí mbófo éyí zí Lomo, gí zía ñgũngu ɔtuzé ledre Kírésìto ze gí zí ngíti géyí 'yì e mbá.

¹³Bi ba ní, sée ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, úwúsé ma'díi ledre go kí mbílíse, kídí Lomo yomo sée go. Gí zía bi ñgũngusé bìlámá ledre 'bì Kírésìto go ní, zí Lomo kása 'Dówúne ógu ndísíné sìmísé káa zí bi uku ní, gí ro do ówo a kídí ásé go 'yì ené e za fí.

¹⁴Dówú Lomo bi kasa sìmizé ní, 'dodo go kídí bìlámá ledre ga bi yeme yée ní ni méngì yée zíze za mbá. Gí zí keyí née, idíze ndísí kófó ɔrija kpá kí óto úndru a.

Páwulo íni ini zí Lomo

- 15** Máúwú go kídí ɲgúɲgusé ledre Ngére Yésu go, ndísisé kpá go óto 'bú lafúse 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní.
- 16** Gí zí kényi née, kací kadra mbá zíma ndísimá í'bí mbófo éyí zí Lomo gí rosé simi bì mááyí go ndísi íni ini zía ní.
- 17** Mándísi íni ini zí 'Buzé Lomo bì kí roko'buné, bì kpá 'Bú Kírésìto Yésu Ngére ezé ní, idí í'bí komokenzi bì gí komo ere ní zíse gí ro zíse ówoyéme ledre ené kíe.
- 18** Mándísi kpá íni ini zía, idí líkpí mbotu mimbé'desé gí ro zíse ówo a kídí rokinyi bì yemeomo gí rosé kí ngíti géyì lafúse ní, ñ kí ledrené owóowó. Ídísé ówo a kídí í'bí mongú úndru go zíse 'yì ené e.
- 19** Ídísé kpá ówo a kídí Lomo í'bí mongú roko'bú go zíze ga bì ɲgúɲguzé ledre Kírésìto go ní.
- 20** Née roko'bú bì kóo uru Kírésìto kíe, zía 'dí'bióto wo zíye ndísiyé kéne do bì bì kí ledrené owóowó bì komo ere ní.
- 21** Lomo í'bí roko'bú go zí Kírésìto ídine Ngére do 'yì ga bì kí roko'bú zíye kpá kí ngíti géyì éyì ga bì komo ere kí roko'bú zíye ní mbá. Ñi Ngére do éyì trídri e do sogo káɲgá za mbá, yée ga bì ñiyí go bo kpá kí yée ga bì ñiyí ídí karanée ní.
- 22** Ma'díi, Kírésìto ñi go Ngére do éyì e za mbá. Ñi kpá Ngére do 'yì ga bì ɲgúɲgúní ledre ené go ní.
- 23** 'Yì ga bì ɲgúɲgúní ledre Kírésìto go ní, ñiyí go kuru'bú Kírésìto ma'dáa. Zía ndísiné kéye ndro komo ere kpá do sogo káɲgá ndísi í'bí roko'bú zíye gí ro ledre e za mbá.

Éfeso 2

Lomo í'bí trídri go zíze

- 1** Ásé kóo go mbá umbusé gí zí lúyú ledre esé zí Lomo.
- 2** Ndísisé yí esé kóo méngi mbá ledre 'bì 'yì 'bì do sogo káɲgá e, zíse ndísisé óto úndru Satána bì ñi ngére 'bì bɛcayi lomo e bì kí roko'buné do 'yì ga bì ɲgúɲgúní ledre 'bì Lomo wá ní.
- 3** Azé kóo kpá kenée, ndísiyé kóo méngi mbá ledre ga bì rozé kí somú ledre ezé iliní yée ní. Otozé kóo mimbé'de Lomo go ésíne rozé. Ayí kóo go í'bí 'do'dó rozé káa zí 'bì 'yì ga bì kóo ɲgúɲgúní ledre ené wá ní.
- 4** Nda lá gí zía bì 'búze ñi doa kíngaya ní, zía ndísiné ówo ledre kíze.
- 5** Abú uyuzé kóo go gí zí lúyú ledre ezé yá, bì nda ba ní, gí zía bì azé go 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, Lomo í'bí trídri go zíze simi bì kóo uru Kírésìto gí simi umbu ní. Yomo zée gí zí bilámá mimbé'dea bì rozé ní.

⁶Gi zía bi uru kotru zée gi simi umbu ndro kí Kírésìto ní, i'bí bi ndìsì go zíze cigí Kírésìto Yésu komo ere 'dága.

⁷Lomo oto ledre née zía méngì roné kenée, gi ro 'dódo a kídí née ìdrì mímbé'dené go rozé. Owo ledre kíze kenée née, gi zía bi Kírésìto Yésu uyu gi rozé ní.

⁸Máúku zíse, Lomo yomo ené sée née gi zí bilámá míméngì ledre esé wá, yí ené tákpásìlì gi zía kí bilámá mímbé'dea bi rosé gi zía bi ñgúṅgusé ledre ené ní.

⁹Ómo bi omozé gi simi umbu née ndaá 'bi ené gi zí bilámá míméngì ledre ezé wá, gi zí kényì née ní, sí ledre bi zí 'yì mbófo roné ní ndaá.

¹⁰Zée 'yì ga bi 'bi Kírésìto Yésu ní, Lomo otú zée zía í'bí moko ené ga bi ili zíze méngì yée ní mbá zíze. Yemeomo kóo ledre máa ga gére née go kú 'desì.

Kírésìto kotru zée go

¹¹Sée ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, ledre m̀ndìsìsè ga bi kóo 'dá'dá ní ndaá l̀gì sée wá. Yúda e ndìsìní kóo l̀rú cáyi sée ga bi útúsé ngbuṛu káa zí 'bi eyé wá ní. Ídísé ówo a kídí útú ngbuṛu utúasá ené í'bí tr̀drì zí 'yì wá.

¹²Ga kóo 'desì ní, ówosé aka esé kóo ledre 'bi Kírésìto wá. Lomo gelé ené aka kóo sée zía óto sée dongará 'yì ené e Isiréle e kpá wá. Ówosé aka esé ledre bi kóo Lomo yeme kí 'yì ené e ní wá. Éyì bi zíse óto komosé gi ro a ní ndaá gi zía ówosé aka esé Lomo wá.

¹³Bi nda ba ní, Lomo 'di'biogu sée go truú roné gi zía bi Kírésìto Yésu uyu kóo gi ro yómo sée ní.

¹⁴Karaba ní, Yúda e kí 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní ndaní lolu m̀ngúngúcuá wá, niyí nda go duú 'yì e k̀é'do, gi zía Kírésìto yeme ledre bi kóo dongaráye ní go gi ro zí mímbé'de k̀sì bi kóo dongaráye ní ùkúne.

¹⁵Kírésìto uyu gi ro zí lorù 'bi ondú 'bi Yúda e bi kóo Músa eké ní ùkúne 'dá'ba, gi ro zí Yúda e kí 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní ídíye k̀é'do zí m̀ndìsìyè ídíne bilámáne.

¹⁶Umbu bi Kírésìto uyu wo do m̀ngbúngbu kágá ní 'di'bioyó sógò ro bi kóo do ngára Yúda e kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní go, gi zía niyí go 'yì e k̀é'do kó'dú Lomo. 'Di'biogu kpá bik̀drì go dongaráze 'yìma'dí e kí Lomo.

¹⁷Kírésìto ogù úku bilámá ledre 'bi bik̀drì zí Yúda ga bi kóo owoní ledre 'bi Lomo go ní kpá zíse 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní bi ówosé aka ledre 'bi Lomo wá ní.

¹⁸Gi zí umbu bi Kírésìto uyu ní, 'Dówù Lomo oto zée go zíze ídíze duú 'yì e k̀é'do kó'dú 'Buzé Lomo.

¹⁹Sée 'yì ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, ndásé lolu fú lá 'yì l̀ngó e wá, ásé go k̀é'do kí 'yì ga bi ñgúṅgúní ledre 'bi Lomo go ní, ásé go mbigí 'yì 'bi Lomo.

²⁰Ásé káa zí 'd̀cì bi 'yìmikása e kí nébì e o'bóní ye ní, Kírésìto Yésu ni nda 'bi ené káa zí cóngó tutú bi o'bóní 'd̀cì máa née doa ní.

- ²¹Kírésìto ma'dáa i'bí roko'bu ne zí 'díçí máa née ídíne rìngí mbigí 'Díçí 'bì Lomo.
- ²²Sée 'yì ga bì ngárá ndásé Yúda e wá ní, ásé go ndro kí Yúda ga bì ñgununí ledre 'bì Kírésìto go ní, gí zía Kírésìto yeme sée go gí ro zí 'Dówú Lomo ndísìné simisé.

Éfeso 3

Moko bì Lomo i'bí zí Páwulo méngì a ní

- ¹Máa Páwulo, mááyí simì sígìni ba gí zía bì mándìsì úku bilámá ledre 'bì Kírésìto Yésu zíse ga bì ndásé Yúda e wá ní.
- ²Úwúsé kóo go bilámáne kídí Lomo i'bí moko née ne do sílìma gí ro zíma ndísímá úku bilámá ledre bì yeme gí rosé ní zíse ga bì ngárá ndásé Yúda e wá ní, gí zía oto 'búze go kíngaya.
- ³Káa zí bì máúku 'dá'dá ní, Lomo 'dodo ledre bì kóo ni miótoécìné 'desí ní go zíma.
- ⁴Simì bì ásé ólo ledre bì máéké zíse ba ní, ásé ówo a kídí, máówoyéme ledre bì ni miótoécìné gí ro Kírésìto ní go.
- ⁵Ledre bì kóo Lomo otoeci née 'dodo aka ené kóo zí 'yì e wá, gí simì sìnđí kadra máa 'bì ezé ba ní, zí 'Dówú Lomo úku 'dódo a zí 'yìmikása ené e kí nébì e.
- ⁶Ba ledre bì kóo Lomo otoeci ní. Úndru 'bì Lomo ni go zí 'yì e mbá, zí Yúda e kpá kí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní. Bilámá ledre bì gí ro Kírésìto Yésu ní, ogu go zí Yúda e kí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní mbá.
- ⁷Lomo i'bí moko née zíma gí zí bilámá mimbé'dea bì romá ní. Zía í'bí roko'bu zíma ndísímá úku bilámá ledre ené kíe zí 'yì e.
- ⁸Mándá 'bì amá kí ledremá owóowó káa zí 'bì ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Lomo kí ledreyé owóowó ní wá. Abú kenée ndotó, zía ówo ledre kíma, zía kása máa ndéré úku bilámá ledre ené zí 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní kídí, togú ñgununí ledre Kírésìto go yá, niyí ídí kí úndru bì ùkú wá ní.
- ⁹Lomo bì 'yì ótoógu éyì e mbá ní, kasa máa ne ndéré úku 'dódo miyéme ledre bì kóo née otoeci gí zí 'yì e ní, gí ro zíye ówo a.
- ¹⁰Lomo méngì ledre née kenée, gí ro zí maláyika e kí bicayi lomo e ówo a kídí Lomo ni mongú 'yì ówo ledre kíngaya, gí zía 'yì ené e niyí go éyì kíé'do.
- ¹¹Lomo yeme kóo ledre née go kenée kú 'desí. Zí Kírésìto Yésu bì ni Ngére ezé ní ógu úyuné gí ro zí ledre née méngì roné.
- ¹²Gí zía bì ñgunuzé ledre Kírésìto go ní, azé kéne go ndro kíé'do, utúasázé go ógu kó'dú Lomo kí rokinyi, ngìrì ndaá lolu rozé wá.
- ¹³Bi ndaá sínyí rosé gí zía bì ndísìní 'dó'do máa yáa ba gí zía bì mándìsì úku bilámá ledre 'bì Lomo zíse ní wá. 'Do'dó née ni 'dí'biógu zíse bilámá ledre.

Páwulo ini ini gí ro 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní

- ¹⁴Gi zí kẹ̀yì nẹ́e, zíma ndị́símá íni ini zí 'Bụ́zẹ́ Lomo,
- ¹⁵gì zía i'bí trịdrị ne zí éyí ga bì komo ere kí yée ga bì do sogo káńgá ona ní.
- ¹⁶Lomo nì kí tú'dụ́ éyí e zíne gị ro sáká zée kíe. Máíni ini zía, 'Dówú́a idí í'bí roko'bu zíse, gị ro zíse ídise kí roko'busé kńgaya.
- ¹⁷Kací kadra mbá, Kírésìto idí ídì sìmì yana mímbe'desé gị zía ńgúnusé ledre ené go. Ídísé óto 'bú lafúse kńgaya gị ro zíse ídise kí roko'busé.
- ¹⁸Sée 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní kí lafúse e za mbá, Lomo idí sáká sée zíse ówo a kídì ma'díi Kírésìto oto 'búse go kńgaya.
- ¹⁹Ídísé ówo a kídì Kírésìto oto 'búse go za kńgaya abú bì nì miórúné gị ro do ówoónzó a. Máíni ini zía, idí ndị́sì sìmíse, gị ro zí míméngì ledre esé ídíye káa zí 'bì ené ní.
- ²⁰Lomo nì kí roko'buné kńgaya gị ro méngì ledre e kíe zíse rómo do éyí ga bì zée kí ówo ledre ezé azé ndú'yú wo gị royé ní. Nì nzíyíné gị ro méngì ledre e zíse kí roko'buné máa nẹ́e.
- ²¹Kírésìto Yésu kí 'yì ené e mbá, idíní ndị́sì í'bí mbófo éyí zía odu a ndaá ídì wá. Idí kenée.

Éfeso 4

Ídísé ídì kíé'do sìmì Kírésìto

- ¹Máa Páwulo, mááyí sìmì sígìnì ba gị zía bì mándị́sì úku bilámá ledre 'bì Ngére Yésu ní. Máúku zíse mĩndị́sìsè kí míméngì ledre esé e mbá idíní ídì tí 'bì 'yì ga bì Lomo gelé yée go káa do mbigí 'yì ené e ní.
- ²Kací kadra mbá, ídísé 'búó'bù rosé mĩ'búó'bù, ídísé ídì ndoo. Ídísé ídì 'yì útụsìmì zí lafúse gị zía 'búye nì dosé.
- ³Zíse ódó rosé kí lafúse káa do éyí kíé'do. 'Dówú́ Lomo idí kótrụ sée gị ro zí mímbe'desé ídine kíé'do gị do bì zí mĩndị́sìsè ídine sìmì bikìdrí.
- ⁴Azé go éyí kíé'do, 'Dówú́ Lomo bì sìmízé ní nì kpá dụ́ kíé'do. Lomo ndolo zée dụ́ gị ro bilámá éyí kíé'do bì ndị́sìzé óto komozé gị roa ní.
- ⁵Ngére ezé nì dụ́ kíé'do bì nì Kírésìto ní, zíse ńgúngu dụ́ ledrea, do bábátízì zée kpá dụ́ kí babatiza bì kíé'do ní.
- ⁶Lomo nì dụ́ kíé'do kpá 'Bụ́ 'yì e za mbá. Nì ne do 'yì e kpá za mbá, ndị́sì sáká zée ne zíse ndị́sì tórozé ngbúó gị zía ndị́sì ndị́sì sìmízé.
- ⁷Kírésìto kací miyéme ledre ené zíze, i'bí úndru ledre e zíze go mbá mĩngúnúcuá.
- ⁸Née sí ledre bì nì miékéne gị zía sìmì miéké kúrú Lomo kídì, "Sìmì bì kóo ìnyì ndá'bané komo ere ní, 'dodo aka kóo kí kídì nẹ́e romo komo ezeokóne e go. Zía nda ífi báyi úndru zí 'yì ené e."

⁹Ledre bi yaá, “Inyi ndá'bané komo ere ní,” ledre gi simi a kídí ogu aka kóo nde do sogo káṅgá ona kí.

¹⁰Kírésito kóo ogu nde do sogo káṅgá ní, nda'balugu roné 'dága komo ere. Roko'bua ni do éyí ga bi komo ere kí do sogo káṅgá ní mbá.

¹¹I'bí bayi moko e ne zíze. Oto ngíti géyí 'yí e káa do 'yimikása ené e. Zía óto ngíti géyí káa do nébi e. Zía óto ngíti géyí káa do 'yí ndéré kí úku bilámá ledre ené zí 'yí e. Ngíti géyí 'bi eyé pásita e. Zía óto ngíti géyí káa 'yí 'dodo ledre e.

¹²Kírésito ifi bayi moko zí 'yí ga gére née kenée gi ro zíye sáká 'yí ga bi ṅuṅuní ledre ené go ní zíye ídíye kí roko'buyé gi ro zíye ndísiyé méngi moko ené do tóroyé ngbúo simi ṅuṅu ledre eyé.

¹³Ledre née ni ídí fú kenée 'búo togú zée 'yí ga bi 'bi Kírésito ní mbá, azé go kíé'do simi ledre ené bi ṅuṅuzé ní, zíze ówoyéme wo káa do mbigí Owú 'bi Lomo zí ledre ené ndísi ngbóro tátá roné simizé yá, azé útúásá ídíze káa zía ní.

¹⁴Nda gi ore, 'yí ranga e utúasání lolu lóndo zée káa zí minzéré owú ga bi ṅuṅuní 'bi eyé tí lá ledre máa wo bi ukuní go zíye ní wá.

¹⁵Ambá ledre ezé idí ídí 'dódo ma'díi ledre 'bi Lomo zí 'yí e, zíze ndísiyé kí óto 'búye. Gi ro zíze ndísi útúásáze kací kadra mbá, tí káa do mbigí 'yí ga bi 'bi Kírésito bi ni manda ezé ní.

¹⁶Gi zía tokozé rozé go mbá roa, ni nda 'bi ené zíze go káa zí do ní. Ndísi í'bí roko'bu ne zíze, zíze inyíze mbá ndísi méngi moko ené kíe do bilámá misi'diné.

Miméngi ledre esé idí nda mu ídí mikándané

¹⁷Kí roko'bu bi Ngére Yésu i'bí zíma ní, máuku zíse ndásé lolu fú lá ndísi lúyú ledre káa zí 'yí ga bi owoní aka ledre 'bi Lomo wá ní wá, gi zía sómú ledre eyé toro yeme aka roné wá.

¹⁸Owoní eyé dongará bilámá ledre kí bisinyí ledre wá, mikánda ledre bi Lomo i'biogu zíye ba owoní aka eyé e wá. Iliní eyé kpá do 'dódo mikánda ledre zíye wá.

¹⁹Otoní nda yí eyé somú ledre eyé go mbá ndísi méngi duú ledre ga bi royé ili ní.

²⁰Ledre 'bi Kírésito bi 'dodoní zíse ní ndaá 'bi ené ledre máa wo née wá.

²¹Úwúsé kóo ledre Yésu go, 'dodoní zíse tí ma'díi bi gi do bi a ní

²²'Dodoní kóo zíse kídí ledre ga bi kóo ndísiyé méngi yée simi bi kóo ṅuṅusé aka ledre Kírésito wá ní, ídíse ótoómo yée mbá 'dá'ba gi zía, niyí lóndo sée zíye 'dí'biogu zíse umbu.

²³Misómú ledre esé kí miméngi ledre esé idí nda mu ídí mbá mikándané.

²⁴Káa zí bi áse nda go mikánda 'yí e ní, ledre ga bi za mbá áse ndísi méngi yée ní, idíní ídí kpá za mbá mikándayé gi ro zíse ídíse mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní lúyú ledre ndaá lolu rosé wá.

²⁵Ndazé lolu ídí fú 'yì ɾanga e wá, idízé ndìsì úku dujú ma'díi ledre zí lafúze 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní gì zía azé go dujú 'yì e kíé'do.

²⁶" Simìkesì eyì ndaá óto yìi zýyì lúyú ledre wá." Ndá ndìsìútú kadra kí simìkesì do mimbé'deyì wá.

²⁷Ndá ótoómo mìsì'di zí ngére 'bì bìcayi lomo e wá.

²⁸Yìi bì áyì 'yì ugu ní, ídí ótoómo kí úgu ugu, zýyì ndá'bayì méngì moko gì ro zí éyì ídíne zýyì, zýyì ndìsìyì sáká 'yì lerì e.

²⁹Ídísé ótoómo tara sinyí 'dá'ba, ódro ga bì gì tarasé ní idíní ídí mbá bìlámáye gì ro zýye ndìsìyé sáká 'yì e.

³⁰Bi nda ndìsì sinyí ro 'Dówù Lomo gì zí míméngì ledre esé wá, gì zía 'Dówù Lomo bì simiyì nées 'dodo go kídí karanée kadra 'dècì ngbanga, Lomo ni yómo sée.

³¹Ídísé ótoómo rará, kí bisinyí mimbé'de, kí ndìsì gbúrógbó do lafú'yì e, kí 'déwe ledre zí lafú'yì e, kí mimbé'de kèsì ro lafú'yì e, kí lìkpì, kí sógó lafúse mbá 'dá'ba.

³²Ídísé ídí 'yì sáká lafúse e, 'yì méngì bìlámá ledre zí 'yì e, zíse kí ótoómo ledre zí yé ga bì mengíní sée bisinyíne ní, zíse ndìsìsé ótoómo ledre zí 'yì e káa zí bì Lomo otoómo ledre zíse ní, gì zía bì ngúngusé ledre Kírésìto ní.

Éfeso 5

¹Káa zí bì ásé go owù ga bì 'bì Lomo ní, ídísé 'dí'bi míméngì ledre ga bì 'bì Lomo ní.

²Zíse ndìsìsé óto 'bú lafúse e káa zí bì Kírésìto oto 'búze zía í'bí roné zí umbu do úyuné káa do 'dáná éyì gì ro zí Lomo ídíne kí rokinyi zía ótoómo lúyú ledre ezé e ní.

³Káa zí bì goó kenée ní, ídísé ótoómo ledre 'bì só'do ro'yì kí 'yì ga bì ófúsé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Ídísé kpá ótoómo míméngì ledre ga bì ngára ndaní bìlámáye wá ní, kpá kí mongú mimbé'de mbá 'dá'ba, gì zía ásé go mbigì 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

⁴Gba toso ódro ga bì ndìsì 'dí'biógù dokuwu ní, kí lìkpì ledre cayi ga bì ngára utúasá sáká 'yì e wá ní, ídísé ótoómo yé za mbá 'dá'ba. Ni miútúasáne zíse ndìsìsé mbófo Lomo.

⁵Yì mongú mimbé'de ndìsì óto mimbé'dené mbá ro éyì ga ili yé ní. Ówo yémesé bú bìlámáne kídí 'yì ga bì ndìsìní méngì toso ledre káa zí ga gére ní, utúasání ndìsì kótrù royé kí Kírésìto kpá kí Lomo do bì kíé'do wá. Gì zía 'yì mongú mimbé'de ni yì ené káa zí 'yì bì óto úndru bìcayi lomo ní.

⁶Yì ga bì ndìsìní méngì bisinyí ledre káa zí ga gére nées, ndaní lóndo sée zíse 'dí'bi ledre eyé ga gére nées wá. Mimbé'de Lomo ndìsì ésì ro 'yì ga bì káa zí ga gére nées miésì.

⁷Yì káa zí ga gére nées, ndásé óto ezegámá kéye wá.

⁸Ga kóo 'desí ní, ndísisé kóo méngi ledre e simi mituluru káa zí 'yi ga bi owoní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní. Bi nda ba ní, áse go mikándasé káa zí 'yi ga bi ndişiní ndísi simi bimióngó ní. Gi zía ngúngusé ledre ené go. Miméngi ledre esé idí idí káa do bimióngó zí 'yi e.

⁹Bilámá miméngi ledre esé ni 'dódo ma'díi ledre bi zí 'yi e méngi a ní.

¹⁰Ídísé ndísi méngi duú éyí ga bi Ngére Yésu ili yéé ní.

¹¹Ndásé ndísi méngi ledre káa zí 'bi 'yi ga bi ndişiní ndísi simi mituluru ní wá. Ídísé úku a fúó kídí ga gére née bisinyí miméngi ledre e.

¹²Abú ni komokenyí do ndísi úkuógu ledre 'bi 'yi ga bi owoní Lomo wá ndişiní méngi yéé simi mituluru ní.

¹³Simi bi uku lokoní yéé go ní, zí 'yi e ówo a mbá kídí née lúyú ledre.

¹⁴Ma'díi ledre 'bi Lomo ni káa zí bimióngó ní. Ndísi 'dódo ógu lúyú ledre sága, káa zí bi ukuní simi ke'bi simi miéké kúrú Lomo ní kídí, “Sée ga bi simi 'bí ní, úrusé mu,

inyiógusé mu gi simi umbu, gi ro zí Kírésito í'bí bimióngó mimbé'desé.”

¹⁵Miméngi ledre esé idí idí 'bi 'yi ga bi owoní ledre bú ní, ndásé idí káa zí 'yi ga bi owoní ledre wá ní wá.

¹⁶Togú bifúó ni go bo gi ro méngi bilámá ledre yá, ídísé mu méngi a gi zía ambá 'yi e ndişiní nda go méngi bisinyí ledre.

¹⁷Ídísé idí 'yi komokenzi e, zise ówo éyí bi Ngére Yésu ili zise méngi a ní, zise méngi wo.

¹⁸Ndá éwé le'yi wá, káa bi roko'bua ni ála'dütü doyí. 'Dówú Lomo idí ála'dütü doyí ne gi ro zíyi ndísi méngi bilámá ledre.

¹⁹Togú ndíkisé go kí lafúse yá, ódro ga bi niyí ndísi olúógu gi tarasé ní idíní idí bikinyiyé, ke'bi ga bi Dawídi ekéní yéé ní, kpá kí ngíti géyi ke'bi ga bi 'bi mbofo Lomo ní, nda kí yéé ga bi 'Dówú Lomo ukui'bí yéé do mimbé'desé ní ídísé úku yéé zí Ngére Yésu.

²⁰Kací kadra mbá, ídísé ndísi í'bí mbofo éyí zí 'Buzé Lomo gi ro ledre e mbá kí ịri Ngére ezé Kírésito Yésu.

Kará e kí Ya'dá 'bi eyé e

²¹Ídísé óto ledre lafúse owóowó rómo gi dosé gi zía bi ndísisé óto úndru Kírésito ní.

²²Kára idí óto ledre o'do 'bi ené owóowó káa zí bi ndísi óto ledre Ngére Yésu owóowó ní.

²³Gi zía lorú 'bi ledre e mbá ndísi olúógu gi zí o'do 'bi ené, káa zí bi lorú ndísi olúógu zíze gi zí Kírésito bi yomo zée ní.

²⁴Káa zí goó bi kenée ní, kará e idíní óto ledre ya'dá 'bi eyé e zíye owóowó káa zí bi 'yi ga bi 'bi Kírésito otoní ledre Kírésito zíye owóowó ní.

²⁵Ya'dá e, ídísé óto 'bú me'besé e dosé kíngaya káa zí bi Kírésito oto 'búze, zée ga bi ɲuɲuzé ledre ené go ní. Zíá í'bí roné úyuné gi rozé,

²⁶gi ro zíze idízé mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní, lúyú ledre ndaá lolu rozé wá gi zía bi ɲuɲuzé ledre Kírésito go, zía go lúguráyi zée drá káa zí 'yi bi ndugú mindúgú ní.

²⁷Kírésito mengi ledre née kenée gi ro zíne 'dí'biógu zée zíne káa do mbigí 'yi ené e, ngíti owú lúyú ledre ndaá rozé wá.

²⁸Kpá kenée, ya'dá e idíní óto 'bú me'beyé e káa zí bi ndişiní óto 'búye kí royé ní. 'Yi bi ndişi óto 'bú me'bené ní, ndişi née go óto 'búne kí roné.

²⁹'Yi bi sogó roné bú ní ndaá. Ndisi ánu éyí, zía ndişiné kí lúru bi kací kuɾu'buné káa zí bi Kírésito ndişi lúru bi kacíze ní,

³⁰gi zía azé go kuɾu'bua.

³¹Née sí ledre bi ni gi zía miékéne simi miéké kúru Lomo ní kídí, "O'do ni ótoómo 'buné kí mbágáne zía ófú kára zíye óto 'be 'bi eyé gi zía niyí goó éyí kíé'do."

³²Née líli ledre bi o'bu mió'bu ní, née líli ledre gi ro Kírésito kí 'yi ené e.

³³Káa zí bi goó kenée ní, o'do idí óto 'bú me'bené káa zí bi oto 'búne kí roné ní. Kára idí óto úndru o'do 'bi ené.

Éfeso 6

Owú e kí 'yi ndiki yée

¹Owú e, ídísé úwú kúru 'yi ndiki sée. Née ledre bi ili zí owú ga bi ɲuɲuní ledre Ngére Yésu go zíye ndísiyé méngi a ní.

²Ba mizefi loru bi Lomo uku ledre a kídí née í'bí úndru zí 'yi e gi roa ní. Uku kídí, "Ídí óto úndru 'buyí kí mbágáyi,

³gi ro zí mindísiyi ídíne bilámáne, zíyi lú'búyi mílú'bú do sogo káɲgá ba."

⁴Sée 'bumiowú e kí mbámiowú e, ndásé ndişi méngi owú 'bi esé e bisinyíne zí mimbé'deyé ndişi ésíne wá. Ídísé 'dódo bilámá ledre zíye gi ro zíye ɲuɲu ledre Ngére Yésu.

Owúkúlú e kí mingburoko 'yi eyé e

⁵Owúkúlú e, ídísé úwú kúru mingburoko 'yi esé e, zíse ndísisé óto úndruyé kí mimbé'desé kíé'do káa zí ótosé née úndru Kírésito ní.

⁶Ndásé ndişi méngi moko kí roko'buné lá gi zí komoyé gi ro zíye ídíye kí rokinyi wá. Ídísé méngi moko kí mimbé'desé mbá gi zía ndísisé méngi moko née zí Kírésito, née éyí bi Lomo iline kenée ní.

⁷Ídí méngi moko eyí kí 'bú ne kpa kí rokinyi gi zía méngi moko née zí Ngére Yésu nda 'bi ené dujú zí 'yima'dí wá.

⁸Ídísé ówo a kídí Ngére Yésu ndísi í'bí tákpásílí zí 'yi bi ndísi méngi moko kí 'búne ní. Togú 'yi née ni owúkúlú togú ni 'yi bi kí ro doné ní.

⁹Kpá kenée, sée m̄ngburoko 'yi e ídísé méngi owúkúlú esé e bilámáne, ndásé ési ngiri simiyé wá, gi zía ásé kéye mbá owúkúlú 'bi Mongú 'yi esé bi ni komo ere ní. 'Yima'dí e niyí zía kí ledreyé mbá owóowó.

Okó kí Satána

¹⁰Odu ledre, káa zí bi ásé 'yi ga bi 'bi Kírésito Ngére ezé ní, idí í'bí roko'bu zise gi ro zise ndísi tórosé ngbúó.

¹¹Bilámá ledre ga bi Lomo i'bí yée zise ní, ídísé ẓnzú yée káa do éyí sílì ya'dá e gi ro zise ícì okó kfe ro mani ga bi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní.

¹²Okó bi ndísizé ícì a née nda kí lafúze 'yima'dí e wá. Ndísizé ícì okó kí Satána kí 'yi ené e ga bi i'bí roko'bu zíye, zíye ídíye do bi e za mbá do sogo káṅgá ní.

¹³Káa zí bi goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sílìse ro éyí sílìse e bi Lomo i'bí ní ngbúó gi ro ícì okó kí Satána kí mani ené e, gi ro zise tórosé ngbúó káa bi ni lóndo sée ke.

¹⁴Kací kadra mbá, ídísé tóro ngbúó simi mbigí ledre 'bi Lomo gi ro zise ídise nzíyisé káa bi Satána ni lóndo sée ke. Káa zí bi Lomo lugurayi sée go ásé go mbigí 'yi ené e ní, ídísé lánýá ro ledre née káa bi Satána ni úkuóto ledre rosé.

¹⁵Bilámá ledre bi Lomo yeme dongaráne kí 'yima'dí e ní, ídísé ndéré kí úku a zí 'yi e, gi ro zise ídise mbá nzíyisé ícì okó kí Satána.

¹⁶Kací kadra mbá, ídísé lánýá ro ledre 'bi Kírésito bi ngúnṅusé ní zía bándá sée. Togú méngisé go kenée, abú Satána uzu sée ba cú káa zí 'díya yá, útúásásé lúyú ledre wá.

¹⁷Kpá kenée, ídísé ówo a kídí, Kírésito yomo sée go ni bándá sómú ledre esé. Ídísé lánýá ro úku kúrú Lomo bi ni kí roko'bu 'bi 'Dówú a siminé ní, ni rómo komo Satána.

¹⁸Simi ledre ga gére née mbá, ídísé ndísi íni ini zí Lomo gi ro éyí ga bi ílisé yée ní, káa zí bi 'Dówú Lomo ni 'dódo yée zise ní. Ídísé ndísi kí komosé rosé zise kpá fú ndísi íni ini gi ro lafúse 'yi ga bi 'bi Kírésito ní.

¹⁹Zise kpá íni ini gi romá, Lomo idí í'bí bilámá ódro taramá gi ro úku bilámá ledre 'bi Kírésito zí 'yi e kí roko'búmá mbá.

²⁰Née ledre bi onzóní máa gi roa simi sígini ní. Lomo i'bí moko née ne zíma ndísimá méngi a. Bi kenée ní, ídísé íni ini gi romá, zíma ndísimá méngi moko née kí roko'búmá mbá.

Odu ledre gi zí Páwulo

²¹Takíka lúndumá sɪmɪ Lomo, bi 'yɪ méngɪ moko 'bi Ngére Yésu kí mɪmbé'dené kíé'do ní, togú ogu go zɪse íri yá, ni úku yéme ledre gɪ rozé kí ledre ga bi mándɪsɪ méngɪ yéé yáa ní zɪse íri.

²²Née sɪ ledre bi mákása wo zɪse íri gɪ roa ní gɪ ro ówoyéme ledre gɪ do bizé gɪ ro zɪse ídíse kí rokinyi.

²³Buzé Lomo kí Ngére ezé Kírésɪto Yésu, idíní lúru bi kacise gɪ do bi zɪse ndɪsɪsé bilámáse kí óto 'bú lafúse, zɪse tórosé ngbúó sɪmɪ ledre 'bi Kírésɪto bi ngúngusé ní.

²⁴Yɪ ga bi za mbá ndɪsɪnɪ óto 'bú Kírésɪto Yésu Ngére ezé ní, Lomo idí lúru bi kacíye.

Phílipo

Phílipo 1

¹Sée 'yi ga bi simi gara bi Phílípoyi, ɲúɲgusé ledre 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní, máa Páwulo kí Timatíyo ezemá 'yi moko 'bi Kírésito Yésu. Máéké ledre ba máa zíse kí manda esé ga bi íri ní, nda kpá kí 'yi ga bi do kacíye ní.

²Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére ezé idíní ówo ledre kíse, zíye méngi bilámá ledre zíse.

Páwulo i'bí mbófo éyí zí Lomo

³Mándísi sómú ledresé kací kadra mbá, zíma ndísimá kí mbófo Lomo gí rosé.

⁴Ndaá kpá lá dujú wo nées wá, mándísi íni ini zí Lomo kí rokinyi do mimbé'demá gí rosé,

⁵gí zía í'bisé rosé go kíngaya ndísi sáká máa gí ro zí bilámá ledre 'bi Kírésito bi mándísi méngi a ní ngbóro tátá roné fú 'dá'dá. Tónósé kóo sáká máa go kú geré gí simi mizefi ógu kóo máógu zíse simi Phílípoyi íri ní.

⁶Gí zí kényi nées, máówo go kídí bilámá ledre bi Lomo oto do mimbé'desé áse go ndísi méngi ledre e kée kenée nées, utúasá ídí lá gbékpíne wá. Wo Lomo ni ndísi í'bí roko'bu zíse, gí ro zíse ndísisé méngi bilámá ledre ga gére nées kée fú kenée ndéréoguné gí simi sɛndí kadra bi karanée Kírésito Yésu ni ndá'baógu simi a ní.

⁷Utúasá miútúasá zíma kpá óto 'búse gí zía bi ótosé 'búma go gbála ní. Ótoómosé máa simi bi mááyí ndísi úkulúgu ledre kací ndu'yú 'bi 'yi e kídí ledre 'bi Kírésito ni ma'díi, kpá simi bi onzóní máa simi sígini gí ro moko 'bi Kírésito ní óyósé sogosé zíma wá. Ndísisé kpá fú tóro ngbúo sogomá kí sáká máa do tú'dú misi'di e.

⁸Gí zí kényi nées ní, Lomo owo go bilámáne kídí máoto 'búse go kí mimbé'demá kíe'do káa zí bi Kírésito Yésu oto 'búze ní.

⁹Ba sí ledre bi mándísi íni ini zía, idí sáká sée zíse ndísisé óto 'búse kí lafúse e gí ro zí cíyí ledre ené ídíne simisé ngíri, zíse ówoyéme ledre ené nda za kíngaya gí zía ní,

¹⁰gí ro zíse ówo mbigí ledre 'bi Lomo bilámáne kpá gí ro zíse ídísé 'yi ga bi lúyú ledre ndaá royé wá, ndéréoguné gí simi sɛndí kadra bi karanée Kírésito Yésu ni ndá'baógu simi a ní.

¹¹Togú ndísisé tí go ndísi méngi ledre ga bi utúasání miútúasá ní do komo Lomo kí 'yima'dí e simi roko'bu 'bi Kírésito Yésu ndéré kée fú kenée 'dá'dá yá, ni óto 'yi e zíye ndísiyé í'bí mbófo éyí zí Lomo kíngaya.

Moko 'bi Kírésito idí ngbóro

¹²Owú 'bi Babá e, máíli zíse ówo a kídí miónzó máa bi simi sígini ní, likpí misi'di go zí bilámá ledre 'bi Kírésito ngbóro tátá roné 'dá'dá.

13Ndaá 'bi ené miótoéci ledre wá, asikíri ga bi yáa kpá kí ngíti géyi m̀ngburoko 'yi e owoní go mbá kídí onzóní máa s̀m̀ sígini ba gi zía bi mándisi méngi moko 'bi Kírésito ní.

14Gi zía bi onzóní máa s̀m̀ sígini ní, zí Lomo í'bí roko'bu zí t̀'̀d̀ ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní, zíye ndisiyé úku bilámá ledre ené zí 'yi e nda za kí roko'buyé, gi zía ngiri ndaá lolu royé wá.

15Ngíti géyi 'yi e ndisiní 'bi eyé méngi moko 'bi Kírésito ma'dáa kí bisinyí mimbé'deyé gi zía iliní gi ro zí 'yi e ndisiyé mbófoyé, ngíti géyi mengini 'bi eyé kí bilámá mimbé'deyé.

16Yée ga bi ukuní 'bi eyé ledre ma'dáa kí bilámá mimbé'deyé kí 'búne ní, gi zía owoní go kídí onzóní máa s̀m̀ sígini gi zía bi mándisi úku yéme bilámá ledre gi ro Kírésito ní.

17Yée ga bi ndisiní úku ledre 'bi Kírésito kí bisinyí mimbé'deyé née, gi zía bi iliní 'bi eyé zíma ídíma kí lerí do mimbé'demá s̀m̀ sígini yáa ní.

18Yée ga bi ukuní 'bi eyé kí bisinyí mimbé'deyé, kí yée ga bi ukuní 'bi eyé kí bilámá mimbé'deyé ní, ledre ga gére née ata ené komo wá, mááyí kí rokinyi gi zía moko 'bi Kírésito ni mindéréne 'dá'dá. Gi zí ledre ga gére née mááyí kpá fú ídí kí rokinyi,

19gi zía máowo bú kídí ini bi ndisise ini a zí Lomo gi romá ní, Lomo ni úwú a, karanée niyi 'dí'biogu máa gi s̀m̀ sígini s̀m̀ roko'bu 'bi 'Dówu Lomo bi Kírésito Yésu kasa ní.

20Ba ledre bi mándisi óto komomá gi roa ní, dokuwu mengi máa wá. Máili í'bí romá ndisi méngi moko 'bi Kírésito za kí sómú ledre amá mbá. Togú ídí tridri, togú mbú umbu yá, mááyí nziyimá gi roa.

21Mongú sómú ledre amá cakaba duú ndisi méngi moko 'bi Kírésito. Togú ufuní mbú máa gi zía bi mándisi méngi moko zía ní yá, mengi éyi wá, kasaluguní née máa 'diya zí Kírésito ma'dáa.

22Togú umbu 'di'bi aka máa wá, ni kpá bilámáne zíma aka 'dódo yata ledre 'bi Kírésito zía ndisiné sáká sée. Máowo wá wo be 'di ni miútúásane.

23Ledre e niyi bo gbre mbá gi romá. Mongú a ni wo bi utúasá miútúásá zíma úyumá gi ro zíma ndá'bamá zí Kírésito Yésu ní.

24Nda lá gi rosé gi ro zíma 'dódo yata ledre 'bi Kírésito zise, utúasá miútúásá zíma aka ídíma fú kí komomá.

25Gi zí keyi née máowo bú bilámáne kídí, Lomo ni yómo máa gi s̀m̀ 'do'dó bi mááyí s̀m̀ a ba máuyu wá, gi ro zíma 'dódo ledre ené zise gi do bi zise ngungu a za kí mimbé'desé mbá, zise ndisi ídise kí rokinyi.

26Togú luguoguní máa gi s̀m̀ sígini go, s̀m̀ bi mááyí ogu zise iri ní, áse ídí mbá kí mongú rokinyi kí ndisi í'bí mbófo éyi zí Kírésito Yésu gi romá.

²⁷Abú ledre e niyí kí méngì máa yá, m̀nd̀s̀s̀s̀ idí ídí fú 'bì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, g̀ ro ź 'yì e nd̀s̀iyé óto úndru bìlámá ledre ené bì nd̀s̀s̀s̀ 'dódo a née. Togú máógu go lúrúsé e togú máógu wá, mááyí kpá fú úwú a kídí m̀nd̀s̀s̀s̀ nì ḱé'do t́ 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, g̀ ro ź moko ené ngbóróne.

²⁸Togú 'yì ga bì niyí okó ro Kírésìto ní ayíní nd̀s̀i úkucáyi sée yá, ndásé éré ng̀r̀ g̀ źye wá, g̀ ro ź 'yì e ówo a kídí Lomo yomo sée ne, nì 'dó'do yée g̀ rosé.

²⁹Bìlámá ledre bì Lomo yeme źise ní ndaá 'bì ené lá dujú g̀ ro ng̀ng̀u ledre Kírésìto Yésu wá, kpá g̀ ro źise 'dó'dóse m̀'`dó'dó g̀ ro ledre ené.

³⁰Togú 'dó'dóse yá, má'dó'dó kóo kpá kenée, ndéréoguné g̀ karaba ní mááyí aka kpá fú 'dó'dó g̀ ro moko 'bì Kírésìto.

Phílipo 2

Ídísé 'bó'bù rosé káa ź 'bì Yésu ní

¹Owú 'bì Babá e, káa ź bì ásé go ḱé'do ḱ Kírésìto g̀ ź ḱyì née źa óto 'búse źa nd̀s̀iné sáká sée s̀m̀ ledre e ní, kpá káa ź bì ásé go ḱé'do ḱ 'Dówú Lomo, nd̀s̀i go í'bì roko'bù źise ź lerí lafúse nd̀s̀iné méngì sée ḱngaya ní.

²Káa ź bì goó kenée ní, máíli ídise nd̀s̀i ḱ m̀mbé'desé mbá ḱé'do ḱ 'bù lafúse dosé. Togú máúwú go kídí ásé go nd̀s̀i méngì ledre ga g̀ere née kenée yá, mááyí ídì ḱise ḱ rokinyi ḱngaya.

³Ndásé óto rosé káa ź éyì bì rómosé go do 'yì e mbá ní wá. Ídísé 'bó'bù rosé m̀'`bú'`bù. Ledre lafúse idí ídì źise owóowó rómo do ledresé.

⁴Ndásé nd̀s̀i sómú lá dujú ledresé wá, ídísé kpá nd̀s̀i sómú ledre lafúse źise nd̀s̀s̀s̀ sáká yée.

⁵M̀sómú ledre esé idí ídì mbá bìlámáne kpá cé káa ź 'bì Kírésìto Yésu ní.

⁶T́ bì Yésu ma'dáa nì ma'díi Lomo ní, t́ lá ili ené óto roné ź 'yì e owóowó káa ź Lomo wá.

⁷Otoomo roné źa óguné do sogo kángá káa do 'yìma'dí ídine káa ź owúkúlú ní.

⁸Bú'`bù roné m̀'`bú'`bù ź Lomo, źa ótoómo roné ź umbu, do phéphé wo do m̀ng̀b̀ng̀bu kágá káa ź 'yì lúyú ledre ní.

⁹G̀ źa bì uwú kúrú Lomo ní, ź Lomo óto ledrea owóowó rómo do 'bì 'yìma'dí e ḱ maláyika e komo ere mbá. G̀ ź ḱyì née źa ídine ḱ úndruné ḱngaya rómo do éyì e za mbá.

¹⁰Káa ź bì ledre nì goó g̀ ro Yésu kenée ní, 'yìma'dí e, yée ga bì niyí aka tr̀dr̀ ḱ yée ga bì uyuní go ní, ḱ maláyika e komo ere kpá mbá, niyí ñnyì mbá óto úndru Yésu,

¹¹niyí ñnyì kpá mbá nd̀s̀i úku ledre ḱ tarayé kídí ma'díi Kírésìto Yésu nì Ngére. G̀ ź ḱyì née ní, ź ñr̀ 'Buzé Lomo ídine m̀kófóne ḱngaya.

Miméngi ledre esé idí 'dí'biógụ 'yi e zí Yésu

¹²Owú b́ Babá e, máówo bú bilámáne kídí 'dí'bisé kóo sílise go ro ledre 'b́ Lomo ḱngaya simi b́ kóo mááyí dongaráse íri ní. Abú cakaba mándá dongaráse íri wá, ídise nda méngi ledre 'b́ Lomo ḱngaya rómoné mírómo ḱ óto úndrua. Ní óto 'Buzé Lomo źa ídíne ḱ rokinyi karanée źa í'bí tridri b́ za fí ní źise.

¹³Káa ź b́ Lomo iline ídísé ndísi méngi éyí ga b́ ili yée ní, ní í'bí roko'bụ źise ǵ royé.

¹⁴Ndásé ndísi méngi moko 'b́ Lomo ḱ m̀ng̀ng̀r̀r̀ ledre e dongaráse kpá ḱ ndísi íti kangú wá,

¹⁵Ídísé ndísi méngi bilámá ledre ǵ ź 'yi ga b́ asiní ǵ ro ledre 'b́ Lomo áse dongaráye íri née, ḱ lúrúndíki lúyú ledre rosé ǵ źa áse źye go bimióngó,

¹⁶ǵ źa lánýásé go ro 'dódo ledre b́ ndísi í'bí tridri ź 'yi e ní. Ídísé ndísi méngi ledre e kenée, ǵ ro źma ídíma ḱ mongú rokinyi simi b́ karanée Kírésito Yésu ní ndá'baógụ ní, káa b́ kúrú moko b́ mándísi méngi a dongaráse ní ní ndéré lá gbékpíne ke.

¹⁷Togú ng̀ng̀usé ledre Kírésito go yá, kídí í'bisé née go rosé káa do 'dáná éyí ź Lomo. Abú ufuní máa ndotó, née mbá yata 'do'dó b́ ndísisé ndíki a ǵ ro ledre Kírésito ní. Ní óto máa źma ídíma ḱ rokinyi ǵ źa máúyu née ǵ ro moko 'b́ Kírésito ma'dáa.

¹⁸Bi ndaá kpá sínýí rosé wá, idízé ídí kése mbá ḱ rokinyi.

Ledre ǵ ro Timatíyo

¹⁹Togú Ngére Yésu ng̀ng̀u źma yá, mááyí kása Timatíyo źise íri do sílí ga ba ǵ ro źa ndá'baóguné úku yéme ledre ga b́ ǵ do bisé íri ní źma ǵ ro ź mimbé'demá ídríne.

²⁰Ní yáa ḱ ledresé ḱngaya. Ngíti 'yi b́ máówo yáa káa źa ní ndaá.

²¹Lúrúsé aka, tú'dú 'yi e somúní eyé ledre lafúye 'yi ga b́ 'b́ Kírésito Yésu ní wá, ndísiní somú yí eyé ledreyé ḱngaya.

²²Tí lá ní go miówoné Timatíyo ní go bilámá 'yi 'b́ Yésu. Ndísi sáká máa yáa ne ḱ moko 'b́ úku bilámá ledre 'b́ Kírésito káa ź owú b́ ndísi sáká 'buné ḱ moko ní.

²³Másómú niyí 'dəcí ngbangamá do sílí ga ba. Ledre b́ niyí úku a ǵ do bimá ní mááyí kása Timatíyo ḱe źise íri ǵ ro źise ówo a.

²⁴Máówo go bilámáne ḱ roko'bụ 'b́ Ngére Yésu, mááyí ógụ lúrú sée.

Páwulo mbofo Epáfaradíta

²⁵Másómú ní miútúásáne źma aka nda mbú kásalúgu lúndumá simi Lomo Epáfaradíta źise íri. Ní bilámá 'yi moko káa ź asikíri b́ kóo kásasé wo ǵ ro źa óguné sáká máa ní, saká máa go do bilámá misi'di.

²⁶Ili ndéré lúru sée gi zía 'búse ndịsi go méngi wo kíngaya. Zía ídíne kpá kí mongú sómú ledre gi do kací mongú ndíyá kóo mengi wo zise úwú ledre a kíe ní.

²⁷Ma'díi, ndíyá née mengi kóo wo go kíngaya Lomo saká kóo wo lá ne. Lomo saká ené née kóo lá dụú wo wá, saká née kóo kpá máa gi zía lerí ni kóo méngi máa gi do kací a kíngaya.

²⁸Utúasá miútúasá zía aka kpá ndá'bané gi zise íri gi ro zise lúru wo zise ídíse kpá kí rokinyi káa zí máa ní.

²⁹Ídíse 'dí'bi wo simi sümü zise óto úndru a gi zía ndịsi méngi moko 'bi Ngére Yésu, zise ndịsise kpá óto úndru ngíti géyi 'yi ga bi káa zía née ní.

³⁰Ma'díi, Epáfaradíta i'bí kóo roné go zí umbu gi ro moko 'bi Kírésito káa zí bi kóo ogu gi ro ndịsi sáká máa ní gi zía ndásé yáa wá.

Phílipo 3

Owo Kírésito ni bilámá ledre

¹Owú 'bi Babá e, máútúasá 'dó'dó kí úku ándá ledre ga ba zise wá, máíli zise ídíse kí rokinyi gi zía áse go 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní. Ledre bi mááyí úku a ba ni sáká sée.

²Komosé idí idí rosé gi zí 'yi ga bi ndịsiní lóndo 'yi e kí úku ledre kídí 'búó togú 'yi utú ngbuṛu kí ni fú útúasá káa do 'yi 'bi Kírésito ní.

³Azé yí ezé go ze mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, togú utúze go ngbuṛu togú utúze wá. 'Dówú Lomo i'bí roko'bu ne zize ndịsise óto úndru Ngére Yésu kíe. Mbofozé ezé rozé gi zí éyí ga bi ndịsise méngi yée ní wá.

⁴Idí kóo miméngi ledre kací ondú 'bi Yúda e i'bí tridri zí 'yi e bo yá, káa bi ledrea ni kóo idí zíma owóowó rómo 'bi ngíti géyi 'yi e mbá.

⁵Mááyí ba mbigí Ébere 'yi 'bi Isiréle gi simi kífú Benzemúna. Simi bi kóo arání máa ní, zíma méngimá sílì inyì doa ota do ónzó máa ngbuṛu káa zí bi kóo Músa eké káa do lorú ní. Ledre lorú née ni kóo zíma owóowó gi zía bi mááyí Farúsáyo ní.

⁶Gi zí kéyi née, zíma kóo í'bí romá ndịsi 'dó'do 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní kíngaya, gi ro do ówo a kídí má'dí'bi sílìma go ro lorú née kíngaya. Gi zí kéyi née lafúma e utúasání kóo lúruńdiki lúyú ledre romá wá.

⁷Gi zía bi máówo nda ma'díi ledre 'bi Kírésito Yésu go ní, ledre ga bi kóo 'bi ondú ní, moko ndaá 'bi ené lolu simiyé zíma wá.

⁸Bi ba ní, ledre ga bi kóo mándisi sómú yée kí méngi yée ní mbá, ma'díi moko ndaá 'bi ené kóo simiyé wá, máúcuóyó yée gi do sílìma go mbá gi ro zíma 'dí'bi Ngére Yésu kí sílìma sokó (10). Odu ma'díi ledre ni dụú ówo Kírésito bi ni Ngére amá ní.

⁹Née éyí bi oto máa zíma útúasáma kací komo Lomo gi zía káa do mbigí 'yi ené ní. Ndaá 'bi ené gi zía bi má'dí'bi ledre lorú kíngaya ní wá, yí ené gi zía bi mángungu ledre Kírésito ní.

10Máíli ówoyéme wo bilámáne. Lomo i'bí kóo roko'bu zía úrúne gi sìmì umbu. Idí kpá í'bí roko'bu máa née zíma gi ro tóromá ngbúo sìmì 'do'dó gi zí umbu ógundíki máa kpá káa zí 'bí Yésu ma'dáa ní,

11gi ro togú máúyu go yá, zíma kpá úrúma káa zí bí kóo Yésu ma'dáa urú ní.

Í'bí ro'yì kíngaya zí Yésu

12Ndaá 'bí ené bí ya máméngì ledre ga gére née go mbá ní wá. Mándìsì méngì moko kí roko'búmá mbá gi ro zía ídíne káa zí bí Kírésìto Yésu ili zíma méngì a ní.

13Owù 'bí Babá e, ma'díi máméngì ógù aka amá moko ma'dáa gi do oduné wá, éyì bí máówo ní, máótoómo ledre ga bí kóo mándìsì méngì yéé ní go mbá 'dá'ba, máóto nda komomá go lá dùy ro ledre bí do'dónomá ní.

14Máí'bí romá méngì moko 'bí Kírésìto Yésu kí roko'búmá mbá gi ro tákpásìlì bí komo ere gi zí Lomo kí Kírésìto ní zíma ndíki a.

15Zéé ga bí kése komozé enzi go sìmì moko 'bí Kírésìto ní, sómù ledre káa zí ga gére née idí idí sìmì dozé. Togú mìsómù ledre 'bí ngítì 'yì nì kpí yá, Lomo nì 'dódo ma'díi zía.

16Zíze lánýaze ro ledre 'bí Kírésìto kíngaya rómoné mìrómo.

17Owù 'bí Babá e, ili ídíse ìnyì mbá í'bí rosé méngì moko ma'dáa káa zí bí mándìsì méngì a ní. Zíse kpá ndìsìsè méngì lódù kací yéé ga bí kóo 'dodozé ledre ma'dáa zíye 'dá'dá ní.

18Máúku kóo ledre ba go zíse 'dá'dá. Mánḡúnḡú romá zíse kí iní komomá, ídíse 'bá'ba rosé gi zí 'yì lónodo 'yì e. Otoní royé go káa do okó ro Kírésìto bí uyu do mìnḡbúnḡbu kágá ní.

19'Yì ga gére née Lomo nì karanée 'dó'do yéé bisinyíne. Ledre ga bí royé ili ní, nì yì ené zíye go lomo eyé. Ledre ga bí 'bí dokuwu ní, bí ndìsì éme ené royé gi zía miéme. Mongù sómù ledre eyé nì yì ené gi ro éyì ga bí 'bí do sogo kánḡá ba.

20Azé 'bí ezé yì ezé 'yì ga bí 'bí komo ere ní. Ndìsìzé yì ezé ba sǒngó mǐndá'baóḡu 'Yì yómo zéé, bí nì Kírésìto Yésu Ngére ezé ní.

21Nì ndá'baóḡu kí mongù roko'buné bí nì ídí do éyì e mbá ní, zía óyóló'bo kuru'buze káa zí ne ní, uyuzé lolu wá.

Phílipò 4

Ídíse kpá fú 'dí'bí sǐlǐse ngbúo ro ledre 'bí Lomo

1Owù 'bí Babá e sìmì Lomo, ledresé ndìsì ówo romá gi zía máóto 'búse go kíngaya. Ngére Yésu idí í'bí roko'bu zíse gi ro zíse tórosé ngbúo sìmì moko ené. Máówo go kídí karanée Yésu nì mbófo máa gi rosé. Mááyí kí rokinyi gi zíse.

2Kará ga gére née, Ewudíya kí Sitíke idíní nda mu ndìsì kí mǐmbé'deyé kǐé'do gi zía nìyì go 'yì ga bí 'bí Ngére Yésu ní.

³Yì lúndumá sìmi Lomo, ídí sáká kará ga gére née, i'bíní kóo royé go ndìsì sáká máa sìmi moko 'bì Kírésìto. Ídí sáká yé idíní ndìsì bìlámáye kí mímbe'deyé k'íe'do. Kará ga gére née ndro kí Kelémeniti kpá kí ngítì géyì 'yì e, niyí ye 'yì ga bì ndìsìní sáká máa kíngaya sìmi moko 'bì úku bìlámá ledre 'bì Ngére Yésù z'í 'yì e ní. Ga gére née go 'yì ga bì ìriyé nì go miékéne sìmi búkù 'bì trìdrì ní.

⁴Gì z'ía bì ásé go 'yì ga bì 'bì Ngére Yésù ní, kací kadra mbá ídísé ídí kí rokinyi. Mááyì kpá úku ándá a, ídísé ídí kí rokinyi.

⁵Kací kadra mbá ídísé ídí kí bikìdrì mímbe'de z'í 'yì e za mbá. Gì z'ía s'indì kadra nì go gbóo g'ì ro z'í Ngére Yésù ndá'baóguné.

⁶Mímbe'desé nda ndìsì ídí kpùkpùkpù g'ì ro éyì ga bì 'bì sága ba wá. Éyì ga bì ìlisé yé ní, ídísé úku ledreyé z'í Lomo, nì í'bì yé z'ise. Z'ise í'bì mbófo éyì z'ía g'ì ro éyì ga bì mengì yé go z'ise ní.

⁷Togù méngisé kéyì go kenée yá, Lomo nì 'dí'bióyó mímbe'de bì kpùkpùkpù g'ì ro éyì ní g'ì s'imisé 'dá'ba, z'ía í'bì mongù s'imi'kùtù z'ise g'ì z'ía ásé go 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní.

⁸Owù 'bì Babá e sìmi Lomo, ngítì yata ledre nì ba máli kpá úku a z'ise. Ídísé óto mímbe'desé dùyì g'ì ro ledre 'bì Lomo, g'ì ro ledre bì nì óto 'yì e z'íye óto úndrusé g'ì z'ía ní, g'ì ro ledre bì utúasá miútúasá ní, g'ì ro bìlámá míméngì ledre, g'ì ro ledre bì 'yì e iliní ní, g'ì ro ledre bì utúasá kací komo 'yì e mbá miútúasá ní, g'ì ro ledre bì nì bìlámáne ní, nda kí ledre bì niyí mbófo sée g'ì z'ía mímbofo ní.

⁹Owosé ledre ga bì kóo má'dódo yé z'ise ní go, úwúsé kpá yé ga bì kóo máúku yé z'ise ní go, nda kí yé ga bì lúrúsé máa cù kí komosé kí méngì yé ní, ídísé ndìsì méngì yé kpá kenée. Lomo 'yì í'bì bikìdrì z'í 'yì e nì sáká sée.

Páwulo mbofo 'yì 'bì Phílípoyì e

¹⁰Mbófo éyì z'í Ngére Yésù g'ì ro ngítì sáká éyì bì méngì ándásé z'íma ní. Tónósé kóo ìci rosé g'ì ro sáká ándá máa go 'desì, t'í lá misi'di ndaá kóo z'ise wá ne.

¹¹Máúku amá ledre née g'ì z'ía bì mááyì do lerì ní wá, máówo yì amá kací ídí kí rokinyi kí owù éyì bú.

¹²Togù t'ù'dù éyì niyí bo z'íma, togù mbú cúku'dée yá, máówo yì amá kací ídí kí rokinyi k'íe bú.

¹³Ngére Yésù ndìsì í'bì roko'bù z'íma ne sìmi ledre e za mbá.

¹⁴Abú kenée ndotó, mámbófo sée go g'ì z'ía í'bísé rosé sáká máa sìmi s'indì kadra 'bì lerì.

¹⁵Sée 'yì ga bì 'bì Phílípoyì, sìmi bì kóo ngún'gusé aka ledre 'bì Kírésìto mikándané ní, sákásé kóo máa dùyì se sìmi bì kóo má'inyì g'ì sìmi k'angá esé Mekedoníya ní.

¹⁶Ndaá kpá lá dùyì wo née wá, kpá sìmi bì kóo mááyì sìmi gara bì Tasaloníka ní, sáká ándásé kóo máa go misáká ándá sìmi bì mááyì do lerì ní.

¹⁷Máúku amá née gɪ zía bɪ máíli gága sée gɪ ro sáká éyí ní wá, yí ené Lomo idí méngɪ bɪlámá ledre zise gɪ zí sáká éyí bɪ ndísísé méngɪ a zíma ní.

¹⁸Éyí ga bɪ kásasé sáká máa kɛe do sílɪ lúnduzé sɪmɪ Lomo Epáfaradíta ní, mándíki yée go mbá, utúasánɪ go miútúásá. Lomo nɪ kɪ mongú rokinyi gɪ royé gɪ zía niyí káa zí bɪlámá 'dáná éyí ní.

¹⁹Buzé Lomo bɪ nɪ mɪngí éyí e mbá, nɪ í'bí éyí ga bɪ za mbá ílisé yée ní zise gɪ zía ásé go 'yí ga bɪ 'bɪ Owú 'bɪ ené Kírésɪto Yésu ní.

²⁰Idízé ndísɪ kófó ɪrɪ 'Buzé Lomo kací kadra za mbá. Idí kenée.

Mandá gɪ zí Páwulo e kɪ lafúne

²¹Mandá zise íri za mbá. 'Yí ga bɪ 'bɪ Kírésɪto Yésu azé kéye yáa ní, í'bínɪ mandá zise íri kpá za mbá.

²²'Yí ga bɪ 'bɪ Kírésɪto sɪmɪ Róma yáa ní mbá, kɪngaya yée ga bɪ ndísɪnɪ méngɪ moko 'be 'bɪ Káyísara ngére 'bɪ Róma ní, í'bínɪ mandá zise íri kɪngaya.

²³Kírésɪto Yésu Ngére ezé idí méngɪ bɪlámá ledre zise gɪ do bɪ zise ndísísé bɪlámáse. Idí kenée.

Kolósayi

Kolósayi 1

¹Máa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yìmíkása zí Kírésìto Yésu ní, azé kí lúnduzé sìmì Lomo Timatíyo.

²Ekézé ledre ba zíse ga bi ñgúngusé ledre 'bi Kírésìto go, zíse ídíse go mbigí 'yi ené e sìmì Kolósayi ní. 'Buzé Lomo idí lúru bi kacíse gi do bi zíse ndísisé bilámáse.

Páwulo í'bí mbófo éyí zí Lomo

³Kací kadra e mbá ndísisé, í'bí mbófo éyí zí Lomo bi 'Bu Ngére ezé Kírésìto Yésu ní gi rosé sìmì bi azé go ndísi íni ini zía ní.

⁴Gi zía uwúze go kídí ñgúngusé ledre Kírésìto Yésu go kíngaya, zíse ndísisé go óto 'bú lafúse e ga bi 'yi ené e ní dosé kíngaya.

⁵Ndísisé méngi ledre née kenée, gi zía ndísisé go óto komosé gi ro rokinyi bi Lomo ndísi bándáoto a zíse komo ere ní. Ówo yémesé ledre a sìmì bi kóo úwúse bilámá ledre ené ní.

⁶Bilámá ledre née ni go fú lá aṅga do sogo káṅgá. Tù'dù 'yi e niyí go ndísi óyóló'bó sómù ledre eyé gi zía, cé káa zí bi kóo méngi roné zíse sìmì bi kóo úwúse ma'díi ledre zíse ówoyeme a kídí Lomo yomo sée gi zí bilámá mimbé'dea bi rosé ní.

⁷Úwúútusé kóo bilámá sanda née gi tara Epáfura, ngúru ezezé. Ni bilámá 'yi moko 'bi Kírésìto, ndísi sáká sée ne ngará ndazé íri wá ní.

⁸Uku ledresé ne zíze kídí ndísisé go óto 'bú lafúse sìmì roko'bu 'bi 'Dówú Lomo.

⁹Sìmì bi uwúze ledre née kenée ní, zíze ndísisé íni ini zí Lomo gi rosé kací kadra mbá. Idí 'dódo éyí bi ili ídíse méngi a ní zíse gi ro zíse ídíse kí komokenzi 'bi 'Dówú Lomo.

¹⁰Ndísisé íni ini zí Ngére ezé Kírésìto gi ro zí míméngi ledre esé óto wo zía ówo a kídí ndísisé go óto úndruné zía ídíne kí rokinyi kí ledre esé e mbá. Zía ndísiné í'bí mikánda ówo ledre 'bi Lomo zíse kací kadra mbá, zíse ndísisé méngi dùú bilámá ledre e.

¹¹Ndísisé kpá íni ini, idí í'bí roko'bu zíse kíngaya gi ro togú m'ndísisé ndaá bilámáne wá yá, zíse ndísisé útusimisé gi ro zíse ídíse kpá fú kí rokinyi.

¹²Ídíse mbófo 'Buzé Lomo gi zía oto sée go zíse ídíse mbigí 'yi ené e gi ro ndísisé sìmì bilámá bi bi bandá oto go gi ro 'yi ené e ga bi niyí go sìmì bimióngó ené ní.

¹³Lomo yomo zée go gi zí Satána kí ídíne ngére dozé. Zía nda óto Owú 'bi ené bi 'búa ni doa kíngaya ní, káa do Ngére ezé.

¹⁴Ngére Yésu ma'dáa ugú gozé ne gi sìmì umbu 'bi lúyú ledre, zí Lomo ótoómo ledre zíze gi zía.

Kírésìto romo do eyí e mbá

15Miméngi ledre 'bi Kírésito ndisi 'dodo miméngi ledre 'bi Lomo bi lurúze wo kí komozé wá ní. Romo do éyí ga bi Lomo otoogu yée ní za mbá, zía kpá ídíne kí roko'buné doyé.

16Simi bi Lomo otoogu do sogo kángá ba kí ere kí éyí ga bi siminé ní mbá, yée ga bi lurúze bú kí yée ga bi lurúze wá ní, otooguní koo yée kí Owú 'bi ené Kírésito Yésu. Zíye kpá ótoogu mingburoko ngére e kí tú'dú ngiti géyi mingburoko 'yi e, kí roko'bú ga bi zíye ní mbá, zía óto Kírésito kaa do Ngére doyé.

17'Dá'dá gi zí éyí ga gére née mbá, Kírésito ni yi ené goó bo. Ndisi bándá éyí ga gére née ne zíye ndisi ídíye.

18Ni kaa zí do ní zí 'yi ga bi ngununi ledre ené go ní. Ni ne mizefi 'yi bi urúutu roné gi simi umbu ní. Gi zí keyi née zía ídíne kí ledrené owóowó rómo do 'yima'dí e kí éyí e mbá.

19Lomo ni kí rokinyi gi zía Owú 'bi ené née ni cé kaa zí ne ní simi ledre e za mbá.

20Yeme ledre ba gi ro zí Kírésito i'bí roné úyuné do mingbungbu kágá gi ro zíne ídíne kí rokinyi, zíne 'dí'bilugu éyí ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kángá ní mbá simi sumu.

21Bisinyi miméngi ledre esé kí misómú ledre esé oto koo sée go zise ídíse ezeokó Lomo.

22Cakaba ní Lomo 'di'bilugu sée go simi sumu gi zí umbu bi Owú 'bi ené Kírésito uyu wo gi rosé ní. Mengi ledre née kenée gi ro simi bi karanée kadra ngbanga áse ógu tóro kó'dúne ní, áse go drá luyú ledre bi do 'decí ngbanga rosé gi zía ní ndaa lolu wá.

23Gi zí keyi née, ídísé lánýá ngbúó ro ledre 'bi Kírésito bi ngungusé ní. Ndásé óyóló'bó sómú ledre esé kpí kpá kí óto komosé bi ótosé gi ro bilámá sanda bi koo oguní kée zise ní wá. Bilámá sanda née ukuní go zí tú'dú 'yi e do sogo kángá za mbá. Maa Páwulo Lomo gelé maa gi ro ndisi úku ledre bilámá sanda maa née zí 'yi e.

Kírésito ni gi ro 'yi e mbá

24Mááyí kí rokinyi simi bi mááyí ndisi 'dó'dó gi rosé ní. Rokinyi maa née ni gi zía 'do'dó bi mándisi 'dó'dó a ba, mámengi ídí ba ledre bi koo Kírésito yemeoto ya maídí 'dó'dó gi rosé 'yi ené e ní.

25Lomo i'bí moko née zíma gi ro ndisimá gámama kí úku bilámá sanda née mbá zise 'yi ga bi ndásé Yúda e wá ní. Mándisi méngi née moko bi Lomo ili zíma méngi a zí 'yi ené e ní.

26Bilámá sanda née ni koo miótoécine gi zí 'yi e kí tú'dú simibi e. Karaba ní Lomo 'dodo ogu nda go gburara zí 'yi ené ga bi ngununi ledrené go ní.

²⁷Lomo ili zí 'yi ené e mbá ówoyéme mongú ledre bi née mengi zíse ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní bilámáne. Ledre máa née, ni Kírésito ndisi go ndisi simisé kací kadra mbá zíse kpá go ówo a bilámáne kídí, karanée Lomo i'bí úndru zíse.

²⁸Kací kadra mbá komokenzi bi Lomo i'bí zíse ní, ndisizé 'dódo ledre gi ro Kírésito kíe zí 'yi e mbá, gi ro zí 'yi máa yée bi ngununí ledre 'bi Kírésito go ní, zíye ídiye kí roko'bu royé ndisi ngbóroye nda 'dá'dá za kíngaya.

²⁹Née sí ledre bi mándisi méngi moko née kí roko'bu ga bi mbá Lomo í'bí zíma ní.

Kolósayi 2

¹Ídísé ówo a kídí máí'bí romá go mbá ndisi méngi moko gi rosé kí ngíti géyi 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Kírésito niyi simi Lawudikíya nda kpá kí ngíti géyi ga bi ngára owoní aka máa wá ní.

²Mándisi méngi ledre née kenée gi ro zíse ídise kí roko'bu rosé, zíse ndisísé óto 'bú lafúse kí rokinyi, zíse ídise éyí kíé'do simi ledre e mbá gi ro zíse ówoyéme Kírésito bi kóo Lomo otoeci ledre a ní do bilámá misi'diné.

³Owo ledre kí komokenzi niyi za mbá do sílì Kírésito.

⁴Mándisi úku a kenée née káa bi áse ótoómo rosé zí 'yi e sínyi simi dosé kí bikinyi ódro bi utúasá sáka sée wá ní ke.

⁵Abú ndazé kése do bi kíé'do wá, másómúlìgi ledresé wá. Mááyí kí mongú rokinyi romá kací kadra mbá kí úwú ledre bilámá ndisi esé kpá kí ngungu ledre esé bi ni kí roko'buné kíngaya óyósé sogosé zí Kírésito wá ní.

Kírésito 'dodo mikánda miméngi ledre go zíse

⁶Káa zí bi ngungusé ledre Kírésito Yésu go káa do Ngére esé ní, ídísé nda mu lánýa ro moko 'bi Kírésito,

⁷zíse esí cýise ngírì kí ndisi ó'bó yéme ndisi esé simi Kírésito gi ro zí ngungu ledre esé ídine ngbúó káa zí bi kóo 'dodoní wo zíse ní. Mimbé'desé idí 'dúcu kí rokinyi simi bi áse ndisi í'bilúgu mbófo éyí zía ní.

⁸Ídísé mu bándá rosé bilámáne kíngaya káa bi bicayi 'yi 'dódo ledre ga bi sága ona ba niyi sínyi simi dosé kí 'dó'do ledre bi ndisi ógu gi zí komokenzi 'bi 'yima'dí e ní. 'Dódo ledre eyé ndisi ógu gi zí roko'bu 'bi do sogo kángá ba, ndaá gi zí Kírésito wá.

⁹Kírésito ogu do sogo kángá ona 'dódo miméngi ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Úndru kí roko'bu 'bi Lomo ni mbá roa.

¹⁰Gi zí kéyi née ní, ngíti éyí bi lerí a ni ídí rosé ní ndaá, gi zía 'dú'du esé ni go nyé káa zí 'bi Kírésito ní. Ni ne Ngére do ngére e kí roko'bu bi do sogo kángá ona ní mbá.

¹¹Gi zía bi áse go kíé'do kí Kírésito ní, née kóo go miútúse ngbuṛu. Ndaá 'bi ené útú ngbuṛu bi 'yima'dí méngi ne ní wá. Ni útú ngbuṛu bi Kírésito ongooyó lúyú ledre

ezé ụcụoyó a 'dá'ba, zíze ídíze karaba ḱ ro dozé, gí ź roko'bu 'bì lúyú ledre bì sìmí rozé ní.

12Kadra bì kóo babatizíní sée ní, ásé kóo go miótosé gu ḱ Kírésìto, ź Lomo úru sée gí sìmí umbu, gí źa ñgúngusé ledre roko'bu 'bì Lomo bì uru Kírésìto ḱe gí sìmí umbu ní go.

13Gí źa kóo 'desí ní, ásé kóo miúyusé sìmí Lomo gí ź lúyú ledre esé e kpá gí źa bì ñgúngusé kóo ledre 'bì Lomo źise ídíse káa do mbigí 'yì ené wá ní. Źa 'dí'biógu sée go gí ro źise ídíse trìdrìsé ndro ḱ Kírésìto. Cakaba ní Lomo otoomo ledre go źise gí sìmí lúyú ledre ezé e za mbá.

14Mengí ledre née kenée gí źa lùlùoyó bisinyí miméngí ledre ezé ga kóna eké otoní wo do sogozé ní go mbá 'dá'ba. Źa 'dí'bi a mbá ndéré ḱe phéphé a do mingbúngbu kágá.

15Sìmi bì phephéní Yésu ní aka cìkì do mingbúngbu kágá ní, źa 'dí'bióyó roko'bu gí ź ezeokóne kpá ḱ bicayi lomo ga bì ndìshíní óto úndru Satána ma'dáa ní mbá. Ź Lomo 'dódo a ź 'yì e ówo a mbá kídí ma'díi, Kírésìto romo komo Satána go.

16Bì kenée ní, ndásé óto komosé ro ledre 'bì 'yì e bì yaá Lomo ní 'í'bí 'do'dó źise gí ro toso éyí ga bì ndìshísé ánu yée ḱ éwé yée bì lorù 'bì Yúda e ili źise ánu yée ḱ éwé yée wá ní wá. Kpá kenée, ndásé óto komosé ro ledre 'bì 'yì ga bì ya ídíse ndìshì lódù ondù 'bì mingburoko sílí ga bì ḱ ledreyé owóowó, Sílí 'bì 'Dówùro nda ḱ mikánda éfé wá.

17Ledre ga gére née mbá niyí yì eyé lá lílì ledre bì gú karanée ní ógu ní. Mbigí ledre ní yì ené dùú Kírésìto Yésu.

18Ndásé óto komosé ro ledre 'bì 'yì ga bì yaá, Lomo utúasá 'í'bí úndru źise wá, gí źa 'bó'bùsésé esé rosé do komo Lomo kpá ḱ ótosé úndru maláyika káa ź yée wá ní wá. 'Yì ga gére née ndìshíní ílì ḱ ledre ga bì yaá Lomo ukui'bíne źíye sìmí 'duru ní, ledre máa née ogú ené gí ź Lomo wá, yì ené sómù ledre eyé 'bì 'yìma'dí e.

19Bì kenée ní, 'dodoní eyé mbigí 'dódo ledre 'bì Kírésìto bì ní manda 'dá'dá ezé ní wá, gí źa 'dódo ledre eyé ní yì ené ḱ sómù ledre 'bì 'yìma'dí e. Kírésìto bì ní manda 'bì 'yì ga bì ñgúnguní ledre ené ní ndìshì 'í'bí roko'bu ne ź 'yì ené e gí ro źíye kótru royé ndìshì tátá ḱ ledre ené 'dá'dá ḱ roko'bu 'bì Lomo.

20Káa ź bì kóo kuṛú rosé bì 'bì lúyú ledre uyu go ndro ḱ Kírésìto bì uyu ní, roko'bu 'bì sága ba ndaá lolù dosé wá. Éyí bì ndìshísé méngí rosé káa ź ásé aka fú lá sí sílí lorù ga 'bì sága ba káa ź,

21” Ndásé óto sílìse ro ngíti géyì éyí e wá, Ndásé ánu ngíti géyì éyí e wá.”

22Lorù ga gére née za mbá oguní gí sìmí sómù ledre 'bì 'yìma'dí gí ro éyí ga bì niyí ụkú eyé miúkú ní.

23Ngíti géyì 'yì e somúní ya lorù ga gére née niyí bilámáye gí ro ź 'yì e ndìshiyé lódù a, gí źa oto yée go ndìshì méngí mingburoko ledre ga bì ní 'dódo a kídí yée

ndiṣiní nées go ma'díi óto úndru Lomo ní. Lorụ ga gére nées otoní 'yi e go zíye ndíṣi 'bó'bú royé kpá kí ásiyé gí ro éyí ga bí royé ndíṣi íli yée ní. Tí lá roko'bú 'bí lorụ ga gére nées utúasá ené sáká 'yi e gí zí roko'bú 'bí éyí ga bí royé ndíṣi íli yée ní wá.

Kolósayi 3

¹Lomo uru kótrụ kóo sée go ndro kí Kírésito, ídísé nda mu óto komosé dụú ro cóngó ledre ga bí komo ere kídí bí Kírésito ma'dáa nì m̀ndíṣiné do sílí 'buné 'bí anú káa do Ngére ní.

²Káa zí bí goó kenée ní, ídísé nda mu óto komosé dụú ro ledre ga bí komo ere, ndaá éyí ga bí do sogo káṅgá ona ní wá.

³Cakaba ní, trídriṣé nì go do sílí Kírésito bí niyí m̀ndíṣiyé kí Lomo komo ere ní.

⁴Kírésito Yésu nì nées 'yi bí i'bí trídri zíze ní. Símì bí karanée nì ndá'baógu ní, azé ídí kéye mbá 'yi ga bí niyí go miútúásaye do komo Lomo ngára lúyú ledre ndaá royé wá ní.

⁵Káa zí bí goó kenée ní, 'bú bisinyí ledre ga bí 'bí do sogo káṅgá ba, ledre 'bí só'do ro'yi kí 'yi bí ófúsé rosé kéne wá ní, mongú m̀mbé'de bí nì óto m̀mbé'de 'yi dụú ro éyí ga bí 'yi ili yée ní kí ledre ga bí emení ngú ní mbá, ídísé úfuóyó 'búye gí dosé za mbá 'dá'ba. M̀m̀ngi ledre ga gére nées nì káa zí 'yi ndíṣi óto úndru lomo ga bí yemení yée kí sílí 'yi ní.

⁶Nées m̀m̀ngi ledre ga bí m̀mbé'de Lomo ndíṣi ésí gí zía ro 'yi e miésí ní.

⁷Símì bí kóo ṅgúṅgusé aka ledre Yésu wá ní, ndíṣisé kóo m̀ngi mbá ledre ga gére ní.

⁸Ga ba kpá ngíti géyí ledre ga bí ili zíse ótoómo yée 'dá'ba ní. M̀mbé'dekesí, óto bisinyí m̀mbé'de ro lafú'yi e, bisinyí ódro ga bí ndíṣi 'dí'biógu dokuwu ní kí á'ba ledre, ídísé ótoómo ledre ga gére nées za mbá 'dá'ba,

⁹gba ɾanga, káa zí bí ásé go m̀kándá 'yi e ní, ídísé ótoómo ɾanga kpá 'dá'ba.

¹⁰Lomo oyólo'bó sómú ledre esé go, ásé go m̀kándá 'yi ené e, m̀m̀ngi ledre esé nì go cé káa zí 'bí ené ní, gí zía ásé go ówoyème wo kíngaya.

¹¹Azé dụú kífú 'yima'dí e kífé'do. Éyí nda íri kídí ba 'bí ené Yúda, wo ba 'bí Gírígi, togú wo bí utú go ngburu togú utú wá, togú áyí 'yi bí kí tú'dú éyí e zíyí togú éyí ndaní zíyí wá, togú áyí owúkúlú togú ndá owúkúlú wá. Símì ledre ga gére nées mbá, Kírésito nì dụú ne kí ledrené owóowó. Ndíṣi ndíṣi simizé m̀kékereja mbá.

¹²Káa zí bí Lomo oto 'bú sée go zía gélé sée káa do m̀bigí 'yi ené e ní, ídísé ídí 'yi lúru lerí lafúse, 'yi m̀ngi bílámá ledre zí 'yi e, 'yi sáká 'yi e kací kadra e mbá. Zíse ídise 'yi lúru bí simì ledre e kere kí ásé fú íti. Zíse ídise ndoo kpá 'yi 'bó'bú ro simì ledre e.

¹³Ídísé ídí 'yi ótoómo ledre zí 'yi e, káa zí bí kóo Ngére Yésu otoomo ledre zíse ní.

¹⁴Simi ledre ga gére née mbá, ídísé óto 'bú lafúse gi zía née éyí bi ndísi ódókótrú 'yi e zíye ídíye kǐé'do ní.

¹⁵Gi zía bi Lomo gelé sée go káa do mbigí 'yi ené e ní, Kírésito i'bí roko'bú go zíse gi ro zí mǐndísísé ídíne kǐé'do kǐ lafúse. Bi kenée ní, zíse ndísísé kǐ mǐmbé'desé kǐé'do simi ledre e mbá kpá kǐ ndísi í'bí mbófo éyí zí Lomo.

¹⁶Kací kadra mbá cǐyí ledre 'bi Kírésito idí ídí sǐmísé ngírí gi ro zíse útúásásé ndísi 'dódo ledre ené kpá kǐ í'bí lorú kǐe zí lafúse. Zíse ndísísé úku ke'bi mbófo Lomo kéye kací kadra mbá.

¹⁷Éyí ga bi ásé méngí yée ní mbá, togú mǐódrosé togú mǐméngí ledre esé e, ídísé méngí a za mbá kǐ irí Ngére Yésu. Káa zí bi ndísísé í'bí mbófo éyí zí 'Buzé Lomo gi zía ní.

Lorú zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní

¹⁸Sée ga bi me'be ya'dá e ní, ídísé úwú kúrú ya'dá 'bi esé e gi do bi zíse útúásásé káa do mbigí 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní.

¹⁹Sée ya'dá 'bi kará e, ídísé óto 'bú me'besé e kíngaya, ndásé ndísi ésí lerí royé wá.

²⁰Sée owú e ídísé ídí 'yi úwú kúrú 'yi ndíki sée gi ro zí Ngére Yésu ídíne kǐ rokinyi kǐse.

²¹Sée 'bumiowú e kǐ mbámiowú e, ndásé ndísi lorú owú 'bi esé e kǐ bisinyí mǐmbé'desé wá káa bi sómú ledre eyé ni síní ke.

²²Sée owúkúlú e, ídísé ndísi méngí moko zí mǐngburoko 'yi esé e kǐ mǐmbé'desé kǐé'do káa zí éyí bi méngísé moko née zí Ngére Yésu ní. Ndásé méngí a kenée 'búo togú komo mǐngburoko 'yi esé e ni rosé gi ro zíye ídíye kǐ rokinyi ní wá.

²³Simi moko esé e mbá, ídísé ndísi méngí a kǐ mǐmbé'desé kǐé'do gi zía ndísísé méngí moko née zí Ngére Yésu, ndaá 'bi ené zí 'yima'dí wá.

²⁴Ndísísé méngí moko née zí Kírésito Yésu Ngére. Ma'díi, ni í'bí tákpásílí zíse kací bilámá moko bi méngísé wo née.

²⁵Tí lá ídísé ówo a kídí, togú 'yi luyú ledre go yá, Lomo ni 'dəcí ngbanga roa útúásáne kpini kǐ bisinyí ledre bi méngí wo ní.

Kolósayi 4

¹Sée mǐngburoko 'yi ga bi owúkúlú e ndísiní méngí moko zíse ní, ídísé í'bí zíye tí éyí bi ni útúásá sáká yée ní, gi zía 'bi esé mongú 'yi ni kpá bo dosé komo ere.

Ídísé ndísi ini ini zí Lomo kíngaya

²Ídísé ndísi ini ini zí Lomo kǐ mǐmbé'desé mbá, zíse ndísísé kǐ 'bá'bá rosé gi zí bisinyí ledre, zíse ndísísé í'bí mbófo éyí zí Lomo.

³Ídísé kpá ìni ini zí Lomo gí rozé, idí likpí mìsì'di zíze gí do bì zíze úku bìlámá ledre 'bì Kírésìto zí 'yì ga bì ngárá owoní aka wá ní. Née sị ledre bì onzóní máa gí zía sìmi sígìni ní.

⁴Ídísé ìni ini, Lomo idí í'bí roko'bu zíma úku bìlámá ledre 'bì Kírésìto kíe zí 'yì e do bìlámá mìsì'diné.

⁵Kací kadra mbá ídísé idí 'yì komokenzì e dongará 'yì ga bì owoní aka ledre 'bì Kírésìto wá ní. Ídísé ndìsì úku 'dódo ledre 'bì Kírésìto zíye kací kadra mbá.

⁶Sìmi bì áse ndìsì 'dódo ledre zíye ní, ídísé ódro do bìlámá mìsì'diné gí do bì zíse ídise nzíyísé gí ro úkulúgu ledre kací ndu'yú ga bì togú niyí ndu'yú sée kíe ní.

Odụ ledre zise

⁷Mákása Takíka gí yáa go zise íri. Ledre ga bì gí do bimá ní, áse úwú yéme yée gí taraa. Nì bìlámá ezemá bì ndìsìzé méngì moko 'bì Ngére Yésu kéne ní. 'Búa nì domá kíngaya.

⁸Mákása wo gí ro zía úku mbigí ledre bì gí do bizé yáa ní zise gí ro zí mimbé'desé ídríne.

⁹Takíka ma'dáa niyí gí yáa go do mìsì'di kí Onésìmo bì kpá ngúru bìlámá 'yì 'bì moko 'bì Kírésìto nì kpá kí 'búne domá kíngaya ní. Niyí úku mbigí ledre ga bì gí do bizé yáa ní zise íri.

¹⁰Ezemá bì azé kéne sìmi sígìni yáa, Arisitáka kí Mária kóo máúku ledre a zise yaá nì owú 'bì sụmụ Baranába ní i'bíní mandá zise íri. Togú Mária ma'dáa ogụ go zise íri yá, ídísé 'dí'bi wo sìmi sụmụ bìlámáne.

¹¹Yásuwa bì ndìsìni kpá ndólo wo Yúsìto ní i'bí kpá mandá zise íri. Ya'dá ga bì ota née, Arisitáka, Mária nda kí Yúsìto, ga gére née Yúda ga bì yáa i'bíní mimbé'deyé go zí Ngére Yésu ní. Ndìsìni sáká máa yáa ye kí moko 'bì Ngére Yésu bì mándìsì méngì a ní.

¹²Epáfura bì nì kpá ngúru 'yì 'bì Kolósayi, lúndusé sìmi Lomo, i'bí kpá mandá zise íri. Nì kpá ngúru bìlámá 'yì moko 'bì Kírésìto Yésu. Kací kadra mbá ndìsì ìni ini zí Lomo gí rosé, Lomo idí í'bí roko'bu zise gí ro zise tórosé ngbúo sìmi moko ené 'bì Lomo bì áse sìmi a ní.

¹³Máúku zise ma'díi, Epáfura i'bí roné go ndìsì méngì moko gí rosé Kolósayi ní kíngaya. Zía kpá í'bí roné gí ro lafúse ga bì sìmi Lawudikíya ní kpá kí yée ga bì sìmi Yerapolísi ní.

¹⁴Ezelámáze Lúka, bì dokotóro ní kí Démasi i'bíní kpá mandá zise kíngaya.

¹⁵Mandá zí 'yì 'bì Kírésìto ga bì sìmi Lawudikíya ní, okpó mbá zí Nífa kí 'yì ga bì 'bì Kírésìto ndìsìni yóko royé ndìsì ìni ini zí Lomo zía 'be íri ní.

¹⁶Togú ólosé ledre ba go yá, ídísé kpá kása a zí lafúse ga bì sìmi Lawudikíya ní. Wo bì kóo mákása zíye íri ní, idíní kása zise gí ro zise kpá ólo a.

17Ídísé úku ledre zí Arakípo idí méngi moko bi Ngére i'bí do sílía ní bilámáne ndéréóguné kíe gí do oduné.

18Máa Páwulo, máéké ledre ba máa kí sílía zíse. Mandá zíse íri kíngaya. Ndásé sómúligi ledremá sìmí sígini yáa wá. Lomo idí méngi bilámá ledre zíse. Idí kenée.

1 Tasaloníka

1 Tasaloníka 1

Mizefi wáraga bi Páwulo eké zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Tasaloníka ní

¹Sée 'yi ga bi 'bi Tasaloníka bi ngúngusé ledre 'bi 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'yi yómo 'yi e go ní, mandá zíse. Azé, máa Páwulo, Siliváno nda kí Timatíyo. Lomo idí lúru bi kacise gi do bi zise ndísísé bilámáse.

Mbófo éyí zí Lomo gi ro 'yi ené ga bi simi Tasaloníka ní

²Kí'dí bi azé go íni ini zí 'Buzé Lomo ní, ndísizé sómúndíki ledresé, zíze ndísizé mbófo wo gi zía bi ówosé wo bú bilámáne, zise ngúngu ledre ené, zise ndísísé méngi moko zía ní.

³Kací kadra mbá ndísizé mbófo bilámá moko bi méngisé gi zía bi ngúngusé ledre 'bi Kírésito go zise ndísi tórosé ngbúó kpá kí mióto komosé gi ro mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére ezé ní zí 'buzé Lomo.

⁴Owú 'bi Babá e, ndísizé kpá mbófo ándá Lomo gi zía bi owozé bú kídí oto 'búse go, zía géléogú sée káa do 'yi ené e ní.

⁵Owozé ledre née gi zía, 'Dówú Lomo ndísi sáká zée ne, zíze ndísizé ódro ódro bi kí roko'buné simi bi azé ndísi úku bilámá ledre 'bi Lomo zise ní. Zí 'Dówú Lomo kpá sáká sée kíngaya, zise ówo a kídí ledre bi ukuzé zise ní, ni ma'díi ledre. Ówosé mindísizé bi kóo dongarase íri gi ro sáká sée ní bú.

⁶Nda simi bi 'yi e tonóní 'dó'do sée kíngaya gi zía bi ndísísé úwú ledre ga bi ndísizé úku yée zise ní, zise útusimísé kíngaya do tórosé ngbúó, cé káa zí bi kóo lúrusé zée, útuzé simizé kíngaya, zíze tórozé kpá ngbúó káa zí Ngére ezé Yésu ní. Abú 'dó'dósé kíngaya yá, 'Dówú Lomo ndísi kpá fú sáká sée, zise ndísi ídíse kí rokinyi.

⁷Nda simi bi 'yi 'bi Makedoníya e kí 'yi 'bi Ákaya ga bi ngúguní ledre 'bi Ngére Yésu go, lurúní 'dú'du esé kí miméngi ledre esé e niyí nda yí eyé go kpí bilámáye ní, zíye iniyé mbá ndísi méngi lódú kací bilámá ledre ga bi ndísísé méngi yée ní.

⁸Bi ndísísé úku ledre gi ro Ngére Yésu ndaá lá dujú zíye wá, gi zía bi phanda ledre máa née aṅga go kací bi e za mbá ní. Ndaá lolu miútúásáne zíze úku ledre gi ro ledre 'bi Lomo bi ngúngusé ní wá.

⁹Yi máa ga gére née mbá, itíní phanda ledre go kídí méngi yemesé ledre go gi rozé. Kpá kí ledre bi ótoómosé ledre 'bi bicayi lomo ga bi 'bi sága ba, zise go óyóló'bó mimbé'desé ndísi mbófo lá dujú Lomo bi ni Ma'díi kpá Trídri ní kí méngi moko zía.

¹⁰Zise ndísísé kí óto komosé gi ro mindá'baógu Yésu Owú 'bi Lomo gi komo ere, wo bi kóo 'Buzé Lomo uru wo gi simi umbu ní, ni yómo zée gi tara mongú nduwú bi ni gú ógú ní.

1 Tasaloníka 2

Mindísi Páwulo bi kóo simi Tasaloníka ní

- ¹Owú 'bi Babá e, ngíti géyì 'yì e ukuní kídí, oguzé kóo zíse íri lá gbékpíe. Éyí ndaá kenée wá.
- ²Ówosé bú kídí, 'yì ga bi ngárá nṅunṅuní ledre 'bi Lomo wá ní, 'do'doní kóo zée simi Phílípoyì kí úku zée. Nda née ní, simi kadra bi kóo oguzé zíse íri ní, ndiṣiní kóo kpá kála ledre 'bi Lomo bi ndiṣizé úku a zíse ní. Abú kenée ndotó, Lomo i'bí kóo roko'bu ené go zíze gí ro úku bilámá ledre ené kíe zíse.
- ³Ukuzé ezé kóo ledre née zíse gí ro zíse í'bí késí zíze wá, ndaá kpá gí ro zí 'yì e mbófo zée wá. Ingbízé ezé kóo rozé zíse kí lóndo sée gí ro zí bi émené rosé wá.
- ⁴Londoze ezé kóo kpá komosé gí zía bi azé 'yì mimbé'de e ní wá. Ukuzé kóo zíse mbigí bilámá ledre 'bi Lomo káa zí 'yì ga bi Lomo ma'dáa uzu yée go, zíye útúásáye kací komoa, zía nṅunṅu a zíye gí ro zíye úku ledre ené ní.
- ⁵Ilizé óto Lomo, wo bi owo ledre gí simizé bú ní, zía ídíne kí rokinyi, ndaá gí ro zí 'yì e ídíye kí rokinyi ye wá, ndaá kpá sée kí ngíti géyì 'yì e wá.
- ⁶Ndiṣizé ezé kóo íri gí ro zíse kí ngíti géyì 'yì e mbófo zée wá. Káa zí 'yìmikása ga bi 'bi Kírésito ní, ásé kóo 'dó'dó mi'dó'dó kí lúru bi kacíze,
- ⁷tí lá ndiṣizé kóo lúru bi kacíse káa zí mbámíowú ndiṣi lúru bi kací owú 'bi ené e ní.
- ⁸Ukuzé kóo bilámá ledre 'bi Lomo zíse, gí zía otozé 'búse go kíngaya, zíze kpá méngi ledre bi ni miútúásáne gí rosé ní.
- ⁹Simi bi kóo azé ndiṣi úku bilámá ledre 'bi Lomo zíse ní, ndiṣizé ezé kóo gbékpíe lá lúru bi zíse gí ro éyí miánu wá, ndiṣizé kóo méngi moko ezé cù ze kí sílize kací kadra za mbá, káa bi kúrú 'bi lúru bi kacíze ni kóo méngi sée ke.
- ¹⁰Ledre bi máuku ba ní, ranga ndaá simi a wá ówosé bú, Lomo owo kpá bú. Mílúyú ledre ndaá simi ndiṣi ezé bi kóo kése íri ní wá.
- ¹¹Mengizé kóo ledresé kí úku ledre zíse, kí lóru sée káa zí 'bumíowú mengi ledre owú 'bi ené e ní,
- ¹²gí ro zí miméngi ledre esé í'bí rokinyi zí Lomo, gí zía ndolo sée gí ro zíse ówo née káa do Ngére esé kpá kí mbófo née.
- ¹³Ndiṣizé í'bí mbófo éyí zí Lomo kací kadra za mbá, gí zía kadra bi kóo úwúsé ledre bi ukuzé zíse ní, úwúsé káa zí kúrú Lomo ní. Sómúsé kóo go kídí, née ndaá ledre bi gí zí 'yìma'dí ní wá, ówosé kóo go téké kídí, née ledre bi gí zí Lomo ní. Ni óto sée, zíse ídíse kí roko'bu rosé gí zía ílisé ledre ma'dáa go.
- ¹⁴Utúsé simisé go bilámáne simi bi kóo 'yì esé e ndiṣiní 'dó'do sée ní, cé káa zí 'yì 'bi Kírésito Yésu ga kóna simi káṅgá 'bi Yúdaya utuní simiyé simi bi kóo 'yì eyé e 'do'doní yée ní.
- ¹⁵'Yì 'bi Yúda ga gére ní, ngíti géyì ufuní kóo Ngére Yésu ye. 'Dá'dá gí zía née ní, ndiṣiní kóo go úfu nébi e 'desí. Ogóoyóní kóo zée kpá ye gí simi gara esé. Kací kadra

za mbá, ndịsị́nị́ fú lá méngì éyí bì mímbe'de Lomo ndịsị́ ésí gị zía miésí ní. Owozé go kídí otoní royé go ndịsị́ 'dó'do 'yì e za mbá,

¹⁶Gị zía bì iliní ùcùómo zée kí úku ledre 'bì Lomo zí kífú ngíti géyì 'yì e gị ro zíye ómoyé ní. 'Yì 'bì Yúda ga gére ní, lúyú ledre eyé rorómó go. Lomo nì karanée íbì ndúwu royé kíngaya.

Páwulo oto 'bú 'yì ga bì 'bì Lomo simì Tasaloníka ní

¹⁷Owù 'bì Babá e, yemezé ezé kóo rozé miyéme gị ro ndéréómo sée wá, gaganí kóo zée miágaga. Abú kenée ndotó, azé fú lá ndịsị́ sómú ledresé. Ndịsị́zé sómú ledre kíngaya gị ro óguzé lúru sée.

¹⁸Mengizé kéyì za kí roko'buze mbá. Mongú a, máa Páwulo, máyéme romá k'ídí tų'dų gị ro ógumá zise íri, utúasá mbá wá. Satána sinyi mịsì'di ledre ga gére née mbá mịsinyi.

¹⁹Ilizé ógu ndịsị́ lúru sée kenée, gị zía áse se 'yì ga bì niyí oto zée, zize ídize kí rokinyi, kadra bì Ngére ezé Yésu nì ndá'baógu simì a ní.

²⁰Azé ídí kí mongú rokinyi gị zise kadra máa née.

1 Tasaloníka 3

¹Gị zía bì 'búse ofu dozé go ní, zize ndịsị́zé sómú ledresé kíngaya. Zía útúásáne kací komozé kídí abú ndịsị́zé simì Átani kí ngúcuzé yá mengì éyí wá.

²Zize kása lúnduzé Timatíyo, eze 'yì mokoze bì Lomo ndolo wo, zize ndịsị́zé úku bilámá ledre gị ro Kírésito Yésu 'Yì yómo 'yì e ndro kéye ní. Ukuzé kóo ledre zía kídí, idí sáká sée simì sómú ledre kpá kí lórụ sée kíngaya gị ro zí cýyí ledre 'bì Lomo ídine simisè kíngaya.

³Káa bì ngúru 'yì gị dongarase nì otoómo ledre 'bì Lomo gị zí úzu éyí bì áse simì a née. Ówosé bú kídí, zée 'yì ga bì 'bì Ngére Yésu ní, gị zía bì ndịsị́zé fú lódú kací a ní, ezeokóga niyí ndịsị́ úzu zée.

⁴Simì bì kóo azé íri ní, enzizé kóo komosé go kí ledre 'dá'dá kídí, ídísé tóro ngbúó, niyí karanée 'dó'do zée. Ówosé go bilámáne, mengì zize go tí káa zí bì kóo ukuzé zise ní.

⁵Née sí ledre bì kasazé Timatíyo zise íri gị roa ní, gị zía ilizé úwúyéme ledresé, togú ngúngu ledre esé zí Lomo nì fú bo yá. Ndịsị́zé sómúló'bó ledre gị rosé kídí ambí owo ne Satána londo yí ené sée ba go, ucúomo sée go kí ngúngu ledre 'bì Lomo, zí moko bì kóo mengizé dongarase íri ní ndéréne lá gbékpíe.

Ledre bì Timatíyo líkpí gị rosé ní oto zée kí mongú rokinyi

⁶Mbófo éyí gị ro mindá'baógu Timatíyo gị zise gírí. Ledre bì uku zize gị rosé ní, síli ilí rozé gị zía mílí kídí, née lurúndiki ené bisinyí ledre gị zise íri wá. Ledre 'bì Yésu bì ngúngusé kí oto 'búse bì dengbíse kpá gị zí ngíti géyì 'yì e ní, nì yí ené do biné

kídí, ndịsịsé kpá fú sómụ ledrezé káa zí mbigí ezelámáse ní. Ílisé gị ro ówo zée kpá káa zí bì ilizé gị ro ówo sée ní.

⁷Owụ 'bì Babá e, abú azé ndíki tú'dụ ɾíkí úzu ledre e gị zí ngítì géyì 'yì e ndotó, sìmì bì uwúzé ledre ga gére ní, oto mímbe'dezé go ìdríne.

⁸Abú azé sìmì tú'dụ úzu éyì e kpá kí 'do'dó ndotó yá, azé kí mongú rokinyi kíngaya, gị zía bì ngúngu ledre esé oto sée go fú ndịsị lódú kací Ngére Yésu ma'dáa ndéré kíe 'dá'dá ní.

⁹Éyì bì méngisè née ní, oto zée go zíze ídíze kí mongú rokinyi, owozé wá azé í'bí mbófo éyì zí Lomo ba lárá a káa be 'di kací bilámá ledre bì méngisè zíze née?

¹⁰Kací kadra za mbá, ndịsịzé kí ìni ini zí Lomo kíngaya gị rosé, gị do bì zíze óguzé zíze íri sáká sée kí énzì komosé, gị ro zise ndịsịsè lódú kací Yésu kí roko'busé nda za kíngaya rómo do wo bì ndịsịsè méngì a née ní.

¹¹Ndịsịzé ìni ini kídí, 'Buzé Lomo kí Ngére ezé Yésu idíní líkpí m̀sì'di zíze gị ro óguzé zíze íri.

¹²Ngére ezé idí sáká sée, zíze óto 'búse dengbise kí 'bú ngítì géyì 'yì e kíngaya kpá káa zí bì otozé 'búse ní.

¹³Idí sáká sée zíze óto 'bú lafúse e kenée gị ro zí míméngì ledre esé e ídíye bilámáye káa bì ásé ídí kí lúyú ledre rosé do komo Lomo bì 'Buzé ní kadra bì Ngére ezé Yésu nì ndá'baógu kí maláyika ené e sìmì a ní ke.

1 Tasalonika 4

Bilámá ndịsị bì zí Lomo ídíne kí rokinyi gị roa ní

¹Owụ 'bì Babá e, káa zí bì kóo enzìzé komosé kí 'dódo ledre gị ro bilámá ndịsị kí bilámá míméngì ledre bì nì óto Lomo zía ídíne kí rokinyi gị zíze ní, owozé go, ásé go tí ndịsị méngì a kenée. Azé kpá fú úku ándá a, ídíse ndịsị méngì bilámá ledre ga gére née fú kenée zía rómoné mirómo. Ukuzé ledre née zíze kenée do bi kací Ngére Yésu.

²Ówosé mbá bú, í'bí lorù ledre ga gére née zíze ne, bì zíze kóo ndịsịzé 'dódo ledre ené kíe zíze íri ní.

³Lomo ili ídíse ólúógu gị sìmì lúyú ledre 'dá'ba, gị ro zíze útúásásé kací komoné káa do mbigí 'yì ené e. Sée ga bì ófúsé rosé go ní, ndásé méngì 'berì wá. Sée ga bì ngárá ófúsé aka rosé wá ní, ídíse ófú'dóro rosé kí, ásé nda fú ówo rosé káa do kára kí o'do.

⁴Ídíse óto dokuwu ófú ro'yì, zía ídíne bilámáne do komo Lomo kpá kí 'yìma'dí e.

⁵'Yì ga bì ngárá iliní ledre 'bì Lomo wá, zíye 'dí'bi lá dụú ledre 'bì só'do royé ní, sée, ndásé méngì ledre eyé née wá.

⁶Sìmì ledre káa zí ga gére ní, 'yì ndáá méngisínyì ledre zí ezené lá gị zí 'bú ledre gị doné wá. Gị zía Ngére Yésu nì gú í'bí ndúwu ro'yì e gị zí lúyú ledre káa zí ga gére

ní. Ukuzé kóo ledre ga gére née zíse go 'dá'dá, kpá kí úçuómo sée gi ro lúyú ledre káa zí ga gére ní,

⁷Lomo ndolo ené kóo zée gi ro zíze ídíze 'yi lúyú ledre e wá, ili zíze ídíze mbigí 'yi ené e do komoné.

⁸Togú 'yi asi go kí úwú ledre ba ní, asi ené née kí úwú ledre 'bi 'yima'dí wá, asi yí ené née kí úwú ledre 'bi Lomo bi kasa zía simi roko'bu 'bi 'Dówúne ní.

⁹Togú gi ro bilámá ndísi kí óto 'búse dengbíse kpá kí ngíti géyi 'yi e yá, utúasázé éké ledre gi roa zíse wá, gi zía Lomo 'dodo ledre gi roa go zíse.

¹⁰Méngísé go tí kenée, ótosé 'bú 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Mekedoníya íri ní go mbá. Ili, ídíse fú ndísi méngi a kenée zía rómoné mirómo.

¹¹Idí ídí simi dosé kídí, miméngi ledre esé ni bilámáne. Ndásé ési tarasé simi ledre 'bi 'yi e wá. Ídíse méngi moko kíngaya káa zí bi kóo 'dodozé zíse ní.

¹²Ídíse méngi a kenée gi do bi zí 'yi ga bi ngára iliní ledre 'bi Lomo wá ní óto dokuwusé, kpá káa bi áse ndísi óto komosé dụú go ro sáká éyí gi zí 'yi e ke.

Ledre gi ro mindá'baógu Ngére Yésu

¹³Owú 'bi Babá e, ilizé zíse ówo ledre gi ro 'yi ga bi kóo 'bi Lomo, uyuní go 'dá'dá ní, káa bi áse ndísi íni yée káa zí 'yi ga bi somúní 'bi eyé kídí, Lomo uru 'yi e gi simi umbu wá ní ke.

¹⁴Owozé go kídí, 'yi ga bi kóo 'bi Yésu uyuní 'dá'dá ní, Lomo ni úru yée gi simi umbu mbá, cé káa zí bi kóo uru Yésu ma'dáa ní.

¹⁵Ndásé sómú a bi yaá kadra bi Ngére ezé Yésu ni ndá'baógu simi a ní, 'yi ené ga kóo uyuní 'dá'dá ní, niyí ídí 'bi eyé fí simi gu, nda lá zée ga bi azé tridri ní, azé ínyí dụú ze ndéré ndíkí kée wá. Éyí ndaá kenée wá. Uku'dodozé ba ledre bi uku ne ní. Ledre ma'dáa ni ídí káa.

¹⁶Ngére Yésu ni ndá'baógu gi komo ere, zía ótrú lorú kí mongú kúrúne 'dága, zí ngére maláyika e úku ledre zí ngíti maláyika gi do bi zía ímí dibìlì 'bi Lomo gi ro zí 'yi ga bi kóo 'bi Kírésito uyuní ní úrúye mbá.

¹⁷Gi ro zí lafúne e 'dó'dúyóko zée 'yi ga bi 'bi Yésu azé aka tridri ní ndro kí lafúze ga bi Yésu ni úru yée ní, zíze ínyizé kéye mbá ndéré ndíkí kí Ngére Yésu ma'dáa simi síli 'dága. Zíze nda ídíze kéye kpá kí Ngére Yésu do bi kífé'do za fí.

¹⁸Idízé ndísi úku ledre káa zí wo ba zí lafúze e gi ro 'dí'bióyó mongú sómú ledre kée gi dozé 'dá'ba, káa bi azé ndísi ídí kí mongú lerí gi ro 'yi ezé ga bi uyuní go ní ke.

1 Tasaloníka 5

¹Owú 'bi Babá e, ndazé kí ngíti ledre kpí tarazé úku zíse gi ro kadra mindá'baógu Ngére Yésu wá,

²gi zía ówoyémesé go bilámáne kídí, mindá'baógu a ni líyi 'yi e mbá mílyi.

³Kadra mindá'baógu Ngére Yésu, 'yi ga bi nguṅuní ledre ené wá ní owoní eyé e wá. Niyí ndísi úku ledre eyé kídí, éyí ndaá, yée niyí yí eyé bilámáye. Bisinyí ledre ni ógu zíye 'diya káa ní, utúasání ómo gi zía wá, cé káa zí mbámíowú bi simia tonó ówo gi ro árá ní, utúasá úcuómo a wá.

⁴Bi gi rosé ní, sée ga bi nguṅusé ledre Yésu go ní, liyi ené sée miḷiyi wá.

⁵Zée kése, gi zía nguṅuzé ledre Yésu go, azé yí ezé go 'yi ga bi 'bi bimíóṅgó ní. Ndazé ezé 'yi ga bi 'bi mituluru ní wá, bi kenée ní, ndazé ídí káa zí 'yi ga bi nguṅuní ledre Yésu wá ní wá.

⁶Gi zía, owoní eyé ledre gi ro ledre 'bi Lomo wá, niyí yí eyé cé káa zí 'yi ga bi niyí mi'dú'duyé, ngíti géyi mikóyoye, owo'di'biní eyé ledre ga bi niyí ndísi méngi royé ní wá.

⁷Abú kenée ndotó, azé yí ezé káa zí 'yi ga bi niyí dilá kí kadra simi bimíóṅgó ní, owozé ledre ga bi gi ro ledre 'bi Yésu ní bú. Idízá óto komozé ro ledre ené kpá kí 'bá'bá rozé gi zí Satána.

⁸Ledre 'bi Ngére Yésu bi nguṅuzé kí óto 'bú 'yi e kpá kí óto komozé kací 'Yi yómo zée ma'dáa ní, idí tátá fú 'dá'dá. Togú mengizé go fú kenée yá, azé útúasá 'bá'bá rozé gi zí Satána, zíze ídíze nzíyizé gi ro mindá'baógu Yésu.

⁹Lomo ili go kídí zée 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ní, azé ídí kí tridri bi za fí ní, gi zía Ngére Yésu 'yi yómo 'yi e uyu kóo go gi rozé. Nduwú bi za fí ní, oḡu rozé wá.

¹⁰Togú azé fú tridri, zíze ndíszé fú kí óto komozé kací Yésu ma'dáa, gi kadra bi ni ndá'baógu simi a ní yá, azé ídí kéne do bi kéri a. Togú uyuutuzé rozé mbú ze 'dá'dá, bisinyí ledre ndaá, azé kpá fú ídí kéne do bi kéri a.

¹¹Bi kenée ní, ídíse ndísi énzí komosé dengbíse kí lafúse e kí sáká rosé tí káa zí wo bi ndísisé méngi a née, gi ro zí Lomo ídíne kí rokinyi kíse.

Odụ lorụ gi zí Páwulo gi ro bilámá ndísi

¹²Owú 'bi Babá e, dodózé rozé rosé, ídíse óto úndru 'yi ga bi Ngére ezé Yésu oto yée go zíse káa do manda 'dá'dá e, bi ndísiní lóru sée kí méngi moko kíngaya dongarase ní.

¹³Ídíse óto 'búye, zíse ndísisé kéye bilámáne gi zí moko bi ndísiní méngi a dongarase íri ní. Ndásé ndísi kí ófú dongarase kéye wá.

¹⁴Ídíse lóru 'yi ngidri e idíní méngi moko, zíse kpá lóru 'yi máa yée ga bi kí ngiri royé, roko'búyé ayí go ndá'ba 'dá'ba kí lódú kací Yésu ní. Zíse sáká yée ga bi ngára utúasání sáká royé wá ní, zíse óto mimbé'desé bilámáne kí 'yi e za mbá.

¹⁵Ndásé méngilúgu bisinyí ledre zí 'yi ga bi ménginí bisinyí ledre go zíse ní wá. Ídíse ndísi méngi yéme ledre zíse dengbíse kpá gi zí 'yi e za mbá.

¹⁶Ídíse ídí kí rokinyi kací kadra za mbá.

¹⁷Zíse ndísisé kí ini ini zí Lomo kpá kací kadra za mbá.

¹⁸Abú ledre e mengĩnĩ sée ndotó, ídísé í'bí mbófo éyí zĩ Lomo, gĩ zĩa, née ledre bi Lomo ma'dáa ili, zée 'yì ga bi 'bi Kírésìto Yésu zĩze ndìsìzè méngì a ní.

¹⁹Ndásé úkucáyì ledre gĩ ro kúrú Lomo bi ndìsìnĩ úkutátá a zĩse ní wá,

²⁰káa bi ásé úfu moko 'bi 'Dówù Lomo ke.

²¹Ídísé ndìsì lúrú ledre e mbá mĩlúrú bĩlámáne kpó kpó kpó. Wo bi ni gĩ zĩ 'Dówù Lomo ní, ásé ówo a, zĩse 'dí'bi dũyù wo,

²²zĩse ótoómo bisinyí a 'dá'ba.

²³Lomo 'Yì í'bí bikìdrì zĩ 'yì e, idí óyóló'bó sée ne káa do mbigí 'yì ené e. Zĩa lúrú bi kacìse bĩlámáne, kí mĩmbé'desé, kí mĩsómù ledre esé kpá kí mĩmèngì ledre esé e za mbá, káa bi ásé idí kí mĩlúyú ledre rosé sìmì kadra bi Kírésìto Yésu Ngére 'Yì yómo 'yì e ni ndá'baógù sìmì a ní ke.

²⁴Káa zĩ bi Lomo ndoloogù sée go káa do 'yì ené e ní, ni tí méngì ledre máa ga gére née zĩse ma'díi.

Odu mandá gĩ zĩ Páwulo e

²⁵Owù 'bi Babá e, ídísé ìni ini zĩ Lomo kpá gĩ rozé.

²⁶I'bízé mandá zĩse 'yì ga bi 'bi Lomo ní za mbá kíngaya.

²⁷Máúku ba wo zĩse do komo Ngére Yésu kídí, idíní ólo ledre ba zĩ 'yì ga bi 'bi Lomo bi n̄yí ìri ní za mbá.

²⁸Kírésìto Yésu Ngére ezé idí kíse.

2 Tasaloníka

2 Tasaloníka 1

Gbre wáraga bi Páwulo eké zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Tasaloníka ní

¹Sée 'yi ga bi 'bi Tasaloníka bi ilisé ledre 'bi 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'Yi yómo 'yi e ní, i'bízá mandá zíse. Azé, máa Páwulo kí Siliváno kpá kí Timatíyo e.

²'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'Yi yómo 'yi e, idíní lúru bi kacíse gi do bi zíse ndísisé bilámáse.

Páwulo í'bí mbófo éyí zí Lomo gi ro 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní

³Owú 'bi Babá e, utúasá miútúasá zíze í'bí mbófo éyí zí Lomo gi rosé za mbá, gi zía bi áse kpá fú ndísi lódú kací Ngére Yésu kíngaya ndéré kíe 'dá'dá kpá kí óto 'búse bi dengbíse kíngaya ní.

⁴Gi zí kéyi nées ní, zíze ndísisé kpá fú mbófo ledresé zí ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Lomo ní, gi zía, áse kpá fú mitórosé ngbúo simi mingburoko úzu éyí e, kí mingburoko 'do'dó ga bi gi zí 'yi e ní.

⁵Ndísiní méngi láráse nées gi zía bi áse 'yi ga bi 'bi Lomo ní, abú kenée ndotó, cíyi ledre 'bi Lomo ni yi ené kpá fú simisé kíngaya. Simi ledre máa ga gére nées mbá, owozé go kídí Lomo ni karanée 'déci ngbanga esé bilámáne kídí, útúasásé go zíye ndísiyé kése 'be 'bi ené.

⁶Ídísé ówo a kídí, 'yi ga bi ndísiní 'dó'do sée nées, Lomo ni karanée kpá 'dó'do yée bisinyíne kíngaya.

⁷Gi do kací 'do'dó esé nées, Lomo ni nda í'bí mongú 'dówuro zíze kése. Kadra bi 'yi e za mbá niyi lúru Ngére Yésu kí ndá'baogu gi komo ere giri kí maláyika ené ga bi cóngó royé ofu go ní, kí mongú pho'du.

⁸Ni í'bí ndúwu ro 'yi ga bi ngunguní ledre Lomo wá ní. Gi zía, asiní go kí úwú bilámá ledre 'bi Ngére Yésu.

⁹Bisinyí 'yi ga gére nées, Ngére Yésu utúasá ené lolu méngi bilámá ledre bi kí roko'buné ní zíye wá. Ni ógóoyó yée gi do komoné 'dá'ba, do í'bí ndúwu royé, nduwú bi ngára odu a ndaá ní.

¹⁰Ledre máa nées, ni méngi roné simi bi Yésu ma'dáa ni ndá'baogu gi ro zí 'yi ené e mbófo wo kíngaya ní. Áse kpá ídí dongaráye gi zía bi ngungusé ledre 'bi Lomo bi ukuzé koo zíse ní go.

¹¹Káa zí bi owozé bú kenée ní, ndísisé ini ini zí Lomo gi rosé kací kadra mbá kídí, idí óto sée, zíse útúasásé káa do mbígí 'yi ené e, káa zí bi geléogu sée go nées ní. Idí í'bí roko'bu zíse gi ro zíse méngiónzó bilámá ledre kíe zía, gi zía ngungusé ledre ené go.

¹²Simi kadra bi ni méngi ledre máa ga gére ní, 'yi e niyi mbófo iri Kírésito Yésu Ngére gi zí miméngi ledre esé. Nda nées ní, Kírésito Yésu ni úku ledre kídí, méngi

yémesé ledre go bilámáne. Ledre née ni ídí kenée, gí zía 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'yi yómo 'yi e iliní gí ro sáká sée.

2 Tasaloníka 2

Ídí ídí nzíyiyí gí ro mindá'baógu Yésu

¹Owú 'bi Babá e, somúzé ni miútúásáne zíze úku ándá ledre gí ro mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére 'yi yómo 'yi e kpá kí ledre mindíkize kéne zíse.

²Sómú ledre esé nda ídí sikala gí ro mindá'baógu ené wá. Togú ngíti 'yi uku kóo ledre go ya, Ngére nda'baogu go yá, ndásé ngúngu a wá. Togú ngíti 'yi uku kóo ledre go kenée káa zí nébì ní yá, ndásé kpá ngúngu a wá. Togú kasaoguní kóo wáraga go zíse kí ledre káa zí née lóndo sée kíe kídí, kasaoguzé ze yá, ndásé kpá ngúngu a wá.

³'Yi e ndaní lóndo sée kí ledre káa zí née wá. Gí zía, ngíti géyi ledre e niyi aka méngiútú royé kí, Yésu ma'dáa ni nda fú ndá'baógu. Mizefi a, 'yi e niyi aka ási gí ro mbigí Lomo kóngaya kí, zí ngíti mongú bisinyí 'yi lóndo 'yi e olúoguné, zía ndisíné úku sínyi ledre gí ro lomo ga bi 'yi e ndisíní ini ini zíye ní 'duo gbála.

⁴Ni óto roné káa do Lomo, do lomo máa ga gére née. Zía ógu ndisíné dongará 'yi ga bi 'bi Lomo ní, simi 'Díci 'bi Lomo ndisi úku ledre kídí, née ni mbigí Lomo, ábuwá yi ené ranga. Nda gí do kací a née ní, zí Yésu óguné í'bí ndúwu roa, nduwú bi ngára odu a ndaá ní.

⁵Máúku kóo ledre ga gére née go zíse fúo simi bi kóo azé kése íri ní kídí,

⁶ngíti éyi ni bo bi ndisi aka 'dí'bingeri bisinyí 'yi máa née kí ógu ní, ówosé éyi máa née bú. Ledre máa née mengi roné kenée gí zí bisinyí 'yi née aka kí óguné, 'búo togú kadra a utúasá go gí ro do 'dó'do bisinyí 'yi máa née.

⁷Roko'bu 'bi méngi okó ro mbigí Lomo ni go kí okó roa miótoéciné, ngíti 'yi ni bo ndisi 'dí'bingeri roko'bu máa née ne, ni ndisi méngi a kenée 'búo togú oyó roné go 'dá'ba.

⁸Née ní, zí bisinyí 'yi máa née nda óguné. Nda gí 'dá'ba simi bi Ngére Yésu ni ógu 'bi ené kí mongú roko'buné ní, zía lúwúónzó bisinyí 'yi máa née za fí umbu.

⁹Bisinyí 'yi née ni ógu kí roko'bu 'bi Satána,

¹⁰zía ndisíné méngi mingburoko ledre ranga e kí bisinyí miméngi ledre e gí ro lóndo 'yi ga bi ngára iliní ngúngu ma'díi ledre gí ro ómoyé wá ní milóndo.

¹¹Gí zía bi asiní kí ngúngu ledre 'bi mbigí Lomo go ní, Lomo ootomo yée go gí ro zíye méngi ledre cayi bi iliní ndisi méngi a ní, gí ro zí bi émené royé.

¹²Gí zí keyi née ní, Lomo ni gú kpá í'bí ndúwu royé, nduwú bi ngára odu a ndaá ní.

Ídísé tóro ngbúo simi ledre 'bi Kírésito

¹³Owú 'bi Babá e, utúasá miútúásá ma'díi, zíze ndísiyé í'bí mbófo éyí zí Ngére Yésu gí rosé, gí zía oto 'búse go kíngaya, zía géléogú sée kpurú gí simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo káa do mbigí 'yi ené e, gí zía ngúngusé ledre ené go.

¹⁴Gelé sée, gí zía simi bi kóo oguzé kí bilámá ledre ené 'dódo a zíse íri ní, zíse kóo ngúngu a. Gí zí kényi née, zíse útúásásé kací komoa, do ídíse káa do mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní za fí.

¹⁵Bi goó kenée ní, owú 'bi Babá e, ledre ga bi kóo 'dodozé yée zíse kí yée ga bi ekézé yée miéké ní, ídíse 'dí'bi sílísé royé ngbúó, gí ro zíse ídíse kí roko'busé simi ledre e za mbá.

¹⁶Kírésito Yésu Ngére ezé kí 'Buzé Lomo yemení ledre née kenée gí ro zíse ídíse kí rokinyi kpá kí óto komo gí ro tridri bi za fí ní. Lomo mengi ledre née kenée gí zí bilámá mimbé'dea rozé kpá kí 'búse bi oto ní.

¹⁷Idíní ndísi 'dí'bióyó ngiri gí simisé 'dá'ba, zíye í'bí roko'bu zíse gí ro zí miméngi ledre esé e kí miódrosé e ídíye mbá bilámáye.

2 Tasalonika 3

Páwulo í'bí lorú zí 'yi ga bi 'bi Lomo ní

¹Owú 'bi Babá e, azé kpá fú kí yata ledre gí ro úku a zíse. Ídíse ndísi ini ini zí 'Buzé Lomo gí rozé kídí, ledre 'bi Ngére Yésu idí ngbóro ndéréne fú 'dá'dá, 'yi e idíní ówo a káa do mongú ledre zíye ngúngu a káa zí bi ówoyémesé go bú ní.

²Ídíse kpá ini ini zí Lomo gí ro zía yómo zée gí zí bisinyí 'yi ga bi ngára ngunguní aka ledre 'bi Lomo ma'dáa wá ní.

³Ma'díi, Ngére Yésu ni 'yi méngi bilámá ledre zí 'yi e, ni í'bí roko'bu zíse, ni kpá 'bá'bá sée gí zí bisinyí ledre e.

⁴Azé go kí mongú rokinyi gí zí Ngére Yésu, gí zía áse go tí ndísi méngi kényi káa zí bi kóo ukuzé zíse ní. Owozé go yaá, ledre ga bi ukuzé yée zíse ní, áse ndísi méngi yée fú kenée ndéré kée 'dá'dá.

⁵Ngére Yésu idí sáká sée, gí ro zíse ówo óto 'búse bi Lomo oto ní, zíse kpá ówo a kídí, Kírésito bi ni 'yi yómo 'yi e ní, ni ndísi sáká sée gí ro zíse ndísisé lódú kacíne nda za kíngaya.

Lorú gí ro moko

⁶Owú 'bi Babá e, loruzé sée ba do bi kací Kírésito Yésu Ngére 'yi yómo 'yi e. Ídíse ígí rosé gí ro 'yi ngidri bi dongarase íri ní 'dá'ba, wo bi ngára ili 'bi ené méngi moko kíngaya wá, káa zí bi kóo 'dodozé zíse ní.

⁷Ówosé bú kídí, utúasá miútúásá zíse méngi moko za kíngaya káa zí bi kóo méngizé dongarase íri ní. Ndazé ezé kóo 'yi ngidri e wá.

⁸Otozé ezé kóo komozé lá ro 'yì e gì ro éyí miánu wá. Mengizé kóo moko ezé cù ze kí sǐlǐze kí bisuwu trij kadra teké, káa bi kúrú 'bi lúru bi kacize ni kóo méngi sée ke.

⁹Eme miéme gì ro zise í'bí éyí miánu zí 'yì 'dódo ledre e zise. Abú kenée ndotó, sǐmǐ bi kóo oguzé 'dódo ledre zise íri ní, ilizé ezé kóo ledre máa née wá. Mengizé kóo moko ezé cù ze kí sǐlǐze gì ro éyí miánu zize, gì ro zía ídíne káa do 'dódo ledre zise, zise ndǐsǐsé méngi moko kpá kenée.

¹⁰I'bízé kóo lorú zise gì ro 'yì ngǐdrǐ e sǐmǐ bi kóo azé kése íri ní kídí, togú 'yì ili méngi moko wá, ndaní í'bí éyí miánu zía wá.

¹¹Ukuzé ledre née kenée, gì zía uwúzé go kídí, ngíti géyì 'yì e niyí bo dongarase íri, niyí 'yì ngǐdrǐ e, iliní eyé méngi moko wá. Ambá ledre eyé lá ndǐsǐ ésì tarayé sǐmǐ ledre 'bi lafúye e.

¹²Ukuzé ledre ba zise kí roko'bu 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé, ídíse lóru 'yì ga gére née, ndaní ndǐsǐ gbékpíe wá, idíní ndǐsǐ méngi moko kí sǐlǐye gì ro éyí miánu zíye.

¹³Owú 'bi Babá e, ndásé 'dó'dó kí méngi bilámá ledre wá.

¹⁴'Yì bi asi go kí éré ngǐrǐ ledre bi ekézé sǐmǐ wáraga ba ní ní, ídíse lúruómo wo kí komosé gì ro zí komoa ényíne.

¹⁵Ndásé sógó wo wá, ídíse ésì sǐlǐse komoa tí káa zí 'yì esì sǐlǐne komo lúnduné ní, gì ro zía ndá'baóguné méngi ledre bi utúasá miútúasá ní.

Odu mandá gì zí Páwulo e

¹⁶Ngére Yésu 'yì í'bí bikǐdrǐ zí 'yì e, idí idí kǐse, abú tǐ'dú bisinyí ledre e niyí ndǐsǐ méngi sée ndotó, Lomo idí ídrǐ mimbé'desé, zise ídíse kí bikǐdrǐ kací kadra za mbá.

¹⁷Máa, Páwulo, máí'bí mandá zise, máéké ledre ba máa kí sǐlǐma, gì ro zise ówo a kídí, ledre ma'dáa ba ni tí gì zíma ma'dí, gì zía mándǐsǐ éké ledre amá e kú kenée.

¹⁸Kírésito Yésu Ngére ezé idí méngi bilámá ledre zise.

1 Timatíyo

1 Timatíyo 1

Mizefí wáraga bí Páwulo eké zí Timatíyo ní

¹Timatíyo, máa Páwulo bí 'Buzé Lomo 'yì yómo 'yì e gelé máa zíma ídíma káa do 'yimíkása zí Kírésìto Yésu bí ndìsìzé óto komozé kací a ní.

²Máéké ledre ba máa zíyì, gí zía áyì zíma go mbigí owú 'bí amá sìmì Lomo. 'Buzé Lomo ma'dáa kí Ngére ezé Kírésìto Yésu idíní ówo ledre kíyì, zíye méngì bìlámá ledre zíyì gí do bí zíyì ndìsìyì bìlámáne.

Páwulo i'bí lorù zí Timatíyo

³Ledre kóo máúku zíyì sìmì bí kóo mááyì ìnyì ndéré sìmì Mekedoníya ní, nì aka fú do biné. Ídí aka ndìsì fú sìmì Éfeso íri, gí ro úcuómo 'yì ɽanga ga bí íri née káa bí nìyì ndìsì sínyì do 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní kí bisinyì 'dódo ledre e ke.

⁴Ídí ésì sílìyì komo 'yì ɽanga ga gére née, idíní ótoómo kí lìkpì kurú ledre ga bí kóo 'bí bulúnduyé e bí utúasá sáká 'yì e wá, ndìsì 'dí'biógù kangú dongará 'yì e ní 'dá'ba. Gí zía ledre káa zí ga gére née sakání eyé 'yì e gí ro zíye ndìsìyè bìlámáye méngì moko 'bí Lomo wá.

⁵Máúku ledre née kenée gí zía, máli 'yì ga bí 'bí Kírésìto bí ndìsì 'dódo ledre zíye íri ní, idíní méngì yéme ledre dongaráye kí lafúye kí mímbe'deyé mbá kíé'do bìlámáne, gí ro zíye ídíye mbigí 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní.

⁶Ídí ówo a yá 'yì ɽanga ga gére née luyúní gí do bìlámá mìsì'di bí 'bí Lomo ní go, mongú ledre eyé nda yì ené go lá ndìsì ítí kangú bí ngára moko ndaá sìmì a wá ní.

⁷Iliní gí ro zíye ídíye 'yì 'dódo lorù 'bí Lomo zí 'yì e, abú kenée ndotó, owoní eyé ledre ga bí ndìsìní úku yée kí roko'buyé née wá.

⁸Owozé bú bìlámáne kídí, lorù 'bí 'Buzé Lomo bí kóo Músa eké ní, nì bìlámáne gí ro zía sáká 'yì e, bìlámá a tǎ lá ili do ndìsì méngì ledre kací a bìlámáne.

⁹Lorù ma'dáa ndaá 'bí ené gí ro 'yì ga bí nìyì 'yì méngì bìlámá ledre e ní wá. Yì ené gí ro 'dècì ngbanga 'yì ga bí ndìsìní méngì bisinyì ledre e, káa zí 'yì úfu 'yì e, kí 'yì máa yée ga bí ufuní 'yì ndíki yée ní. Kpá kí ngíti géyì 'yì máa yée ga bí

¹⁰ndìsìní só'do royé kí ngíti géyì kará e. Nda kpá kí kará ga bí ndìsìní méngì 'berì ní. Kpá kí ngíti géyì ya'dá ga bí oyólo'bóní lafúye ya'dá e káa do kára e óto yée sogoyé ní. Nda kpá kí yée ga bí ndìsìní só'do mìnzeré owùkará ga bí utúasání aka gí ro ya'dá e wá ní. Nda kpá kí 'yì máa yée ga bí ndìsìní úgu 'yì e kí úgúoyó yée ní. Kí 'yì ga bí ndìsìní lólóbù sìmì ɽanga ní. Nda kí ngíti géyì bìcayi ledre ga bí nìyì bo ní.

¹¹Née bìlámá ledre bí 'Buzé Lomo bí kí mongú roko'buné ili zíma ndìsìmá 'dódo a zí 'yì e ní.

Páwulo i'bí mbófo éyì zí Ngére Yésu

¹²Mbófo éyí zí Kírésìto Yésu Ngére ezé, gí zía, lurú máa máútúásá miútúásá kací komoa, zía í'bí moko ené née zíma ndísímá méngì a. Zíma kpá mbófo ándá wo, gí ro roko'bu bì i'bí zíma, zíma ndísímá méngì moko máa née kíe ní.

¹³Wo, Yésu owo bú kídí, ledre ga kóo mándísì méngì yée faa, kí úku sínyi ledre gí do biné, kpá kí 'dó'do 'yì ené e kíngaya ní, yì ené gí zía bì kóo mángúṅgu aka kóo ledre ené wá ní. Gí zí kényì née ní, zía ídrì mímbe'dené romá, zía ótoómo ledre zíma.

¹⁴Bì ba ní, máówoyéme go kídí, Ngére Yésu oto 'búma go kíngaya, ni kí rokinyi gí romá. Saká máa go gí ro zíma ṅúṅgu ledre ené nda za kíngaya, kpá gí ro zíma ídíma 'yì oto 'bú 'yì e za mbá. Née éyí bì ni ndísì méngì roné sími bì togú azé go 'yì ga bì 'bí Kírésìto Yésu ma'dáa ní.

¹⁵Ba zaá mbigì ledre, 'yì e idíní ṅúṅgu a zíye lánýaye roa kídí, “Ógu bì kóo Kírésìto Yésu ogu ní, ndaá gbékpíe wá. Ogu gí ro yómo 'yì lúyú ledre e.” Máa Páwulo, lúyú ledre amá romo kóo rómó go.

¹⁶Sími ledre ga gére née mbá, 'Buzé Lomo oyó sogoné zíma wá. Oyólo'bó máa go káa do 'yì méngì moko zí Kírésìto Yésu, zíma ídíma káa do mongú 'dódo ledre zí 'yì e kídí, Lomo ni 'yì ótoómo ledre zí 'yì lúyú ledre e, gí ro zíye ṅúṅgu ledre Ngére Yésu, zíye ómoyé za fí.

¹⁷'Yì e idíní ndísì í'bí mbófo éyí zí 'Buzé Lomo ma'dáa kací kadra za mbá odu a ndaá ídí wá, gí zía ni Lomo bì ni trìdrì kpá Ngére bì ngára roko'bu ené odu a ndaá, 'yì e utúasání lúru wo kí komoyé wá ní.

Páwulo enzi komo Timatíyo

¹⁸Timatíyo owú 'bí amáa, ledre ga bì kóo 'Buzé Lomo ukui'bí tara ngíti géyì 'yì ené e 'desì zíye ndísìyé úku yée gí royí ní, ndaní lígì yì wá. Idíní ídí zíyì éyí sílìyì 'bí okó, zíyì ndísìyì méngì okó kí 'yì ranga ga gére née kíe.

¹⁹Ledre Ngére Yésu bì ṅúṅgu ní, idí ngbóro símiyì ndéréne fú 'dá'dá. Ndá ídí káa zí 'yì ga bì ootomoní cóngó 'dódo ledre kóo 'dodoní zíye ní go, niyì nda yì eyé go ndísì méngì bicayi ledre e ní wá.

²⁰Lúru aka, Amána e kí Alakizánde niyì go gí dongará 'yì ga bì ootomoní kací Lomo go, lodúní nda yì eyé go 'dódo ledre máa wo bì 'bí Satána ní. Gí zí kényì née ní, má'dí'bióyó yée gí sími moko go, máótoómo nda yée go zí Satána ma'dáa gí ro zíye ówo a kídí, togú 'yì ndísì úku sínyi ledre gí do bi Lomo yá, emengú, 'yì máa née luyú go bisinyíne.

1 Timatíyo 2

Loru gí ro ini zí Lomo

¹Timatíyo owú 'bí amáa, utúasá miútúásá zíyì ndísìyì ini ini zí Lomo, idí í'bí éyí zí 'yì e za mbá, idí ndísì lúru bì kacíye. Zíyì ndísìyì kí í'bí mbófo éyí zí Lomo ma'dáa gí ro éyí ga bì mengì yée go zí 'yì e ní.

²Ídí ini ini gɪ ro ngére e kɪ 'yɪ ga bi sɪ sɪlɪye ní za mbá, gɪ ro zɪ mɪndɪsɪzé ídíne bilámáne, zɪze ndɪsɪzé méngɪ duɖ ledre ga bi 'Buzé Lomo ili yéé ní dongará 'yɪ e.

³Togú ndɪsɪ go kɪ méngɪ kéyɪ gɪ ro lafúze e kenée yá, 'Buzé Lomo 'Yɪ yómo zée ni ídí kɪ rokinyi.

⁴Gɪ zɪa ili 'yɪ e za mbá, idíní ówo ma'díi ledre, zɪye ɳgúɳgu ledre Yésu gɪ ro zɪye ómoyé.

⁵Ledre née méngɪ roné kenée, gɪ zɪa wo mbigí Lomo ni duɖ ne Lomo bi ni 'Bu 'yɪma'dí e za mbá ní. Gɪ zɪ lúyú ledre 'bi 'yɪma'dí e, zɪye kóo ídíye go gɪ ro 'Buzé Lomo ma'dáa gbála. Née ní, zɪ Kírésɪto Yésu ógúné yéme dongará 'yɪ e kɪ Lomo, zɪa kótrulúgu 'yɪ e cigí 'Buzé gɪ ro zɪ ndɪsɪ eyé ídíne bilámáne, gɪ zɪa ni duɖ ne 'yɪ bi utúasá go kótrulúgu 'yɪ e ro Lomo ní.

⁶I'bi roné do úyuné do bi kacɪ 'yɪ lúyú ledre e, gɪ ro zɪ Lomo yómo yéé, gɪ zɪa Lomo ma'dáa yeme kóo ledre née go kú kenée 'desɪ gɪ ro zɪne yómo 'yɪma'dí e.

⁷Née sɪ ledre bi Lomo ma'dáa gelé máa zɪma ídíma gɪ roa 'yɪmíkása zɪ Ngére Yésu kɪ ndɪsɪ 'dódo ledre ené zɪ kúfú 'yɪ e za mbá ní.

⁸Bi kenée ní, togú yókosé rosé go do bi 'bi ini ini zɪ Lomo yá, ngítɪ géyɪ 'yɪ e dongaráse ndaní ótoécɪ bisinyí ledre do mɪmbé'deyé, togú mbú simikesɪ ro lafúye, togú mbú ófú kɪ lafúye wá.

⁹Gɪ ro kará e kpá kenée. Kará ga bi niyí go 'yɪ lódú kacɪ Yésu ní, mɪméngɪ ledre eyé idí utúasá kacɪ komo 'yɪ e mbá mɪútúasá. Ndaní ésɪ lárá bongó bi lá ɳgúrúnyu, togú mbú wo bi odó 'yɪ ngbɪ'dáká do lúru bi gɪ simi a ví, zɪye kpá ndɪsɪ ésɪ lárá éyɪ mbílí e ro mbílíye wá.

¹⁰Kará e káa zɪ ga gére née, lámá eyé yɪ ené méngɪ bilámá ledre e zɪ 'yɪ e, gɪ ro zɪye utúasáye kacɪ komo 'yɪ e.

¹¹Kará e idíní ídí 'yɪ 'búó'bú royé zɪye ídíye ndoo simi bi ya'dá 'bi eyé e niyí ndɪsɪ ódro zɪye ní.

¹²Kará e ndaní ídí do ya'dá e kpá kɪ ndɪsɪ 'dódo ledre zɪ ya'dá e wá. Simi bi togú ásé go do bi ini zɪ Lomo ní, kará e idíní ndɪsɪ 'bi eyé tí, lá úwú nzíyi ledre.

¹³Máúku ledre née kenée gɪ zɪa, simi bi kóo Lomo otoogu 'yɪma'dí e ní, otoogu kóo fi Ádama, zɪa nda ótoógu Áwa gɪ 'dá'ba.

¹⁴Nda simi bi kámá ogu ní, 'yɪ bi kóo kámá londo wo zɪa lúyú ledre ní, ndaá 'bi ené kóo Ádama wá, yɪ ené kóo Áwa.

¹⁵Simi ledre ga gére née mbá, gɪ zɪa bi kará e niyí ye 'yɪ ndíkiógu 'yɪma'dí e do sogo káɳgá ní, simi bi niyí go kɪ simiyé ayíní go gɪ ro árá ní, zɪ Lomo ndɪsɪné sáká yéé. Togú mɪndɪsɪ eyé ni bilámáne. Niyí kɪ 'bú Lomo doyé zɪye kpá kɪ óto 'bú 'yɪma'dí e mbá ní.

1 Timatíyo 3

Ledre gi ro manda e simi kanísa

- ¹Timatíyo, ídí ówo a bilámáne kídí máúku zíyí ba mbigí ledre. 'Yì bì í'bí roné go gi ro zíne ídíne manda simi kanísa ní, 'yì née gelé go cóngó moko gi dongará moko e za mbá.
- ²Manda máa née, ledre ga bì gi roa ní niyí ídí káa, ndaá 'yì méngì bisinyí ledre wá. Nì òdù 'o'do 'bì kára kíé'do. Nì 'yì 'búó'bù roné simi ledre e za mbá. Nì 'yì ótoyéme ledre e. 'Yì 'dí'bi ngu e simi sùmu, kpá 'yì bì utúasá go 'dódo ledre zí 'yì e bilámáne ní.
- ³Ndaá 'yì éwé le'yí ndísi kóyó kíe kpá kí méngì kéyì kíe faa wá. Idí ídí ndoo, zí míméngì ledre ené ídíne zí 'yì e kpá za mbá bilámáne, ndaá ídí 'yì mongù mimbé'de gi ro késí wá.
- ⁴Simi ledre ga gére née mbá, idí ídí 'yì 'dódo ledre zí 'yì 'be 'bì ené e, zí owú 'bì ené e ídíye kí bilámá ówo ledre do ndísiyé óto úndrua kpá kí óto úndru 'yì e mbá.
- ⁵Gi zía togù 'yì utúasá 'dódo ledre zí 'yì 'bì 'be 'bì ené e zíye ídíye bilámáye wá, 'yì máa née utúasá ené kpá 'dódo ledre zí tù'dù 'yì ga bì 'bì Kírésito ní zíye ídíye bilámáye wá.
- ⁶Manda idí ídí 'yì bì ngu ngu ledre Kírésito go 'desí ní, káa bì nì ndísi ílì, zía lúyú ledre, zí Lomo 'decì ngbanga roa káa zí bì 'decì ngbanga ngére 'bì bicayi lomo e ní ke.
- ⁷Manda ma'dáa idí ndísi méngì zaá mbigí moko bì 'bì Lomo ní dongará 'yì e káa bì 'yì ga bì ngu nguní aka ledre Ngére Yésu wá ní, niyí ndísi úkucayi wo, zí ngére 'bì bicayi lomo e ólúne simi a zí mimbé'dea ésíne zía méngì bisinyí ledre.
- ⁸Kpá kenée gi ro manda máa wo bì ndoloní wo díkono, ngára utúasá aka méngì moko ngúcuné wá, nì aka sí sílì mĩngburoko manda e kí sáká yée ní. Idí ídí 'yì bì nì kí úndruné, miódro ené kí míméngì ledre ené nì mbá bilámáne ní. Ndaá kpá ídí 'yì bì ndísi éwé le'yí kí ndísi kóyó kíe wá, ndaá kpá 'yì bì kí mongù mimbé'dené gi ro késí ní wá.
- ⁹Cíyí ledre 'bì Lomo idí ídí simi a kíngaya, gi ro zía ídíne kí bilámá sómù ledre simi míméngì ledre ené e za mbá.
- ¹⁰'Yì máa wo bì káa zí née, idíní ówoyéme ledre gi roa zaá bilámáne togù utúasá go kací komo 'yì e yá, do nda í'bí moko née zía.
- ¹¹'Yì káa zí née, ledre nì kpá gi ro me'bea káa, me'bea idí ídí kára bì míméngì ledre ené nì bilámáne, ndaá 'yì lìkpí wá ní. Idí ídí 'yì bì ndísi 'búó'bù roné m'í'búó'bù, zía ídíne ndoo simi ledre e za mbá ní. Ndaá kpá ídí 'yì éwé le'yí ndísi kóyó kíe wá.
- ¹²Manda 'bì kanísa ndaá ídí 'yì bì nì kí kará e zíne tù'dù ní wá. Idí ídí òdù 'o'do 'bì kára kíé'do, zía óto komoné òdù ro kára máa née. Idí ídí 'yì bì ndísi í'bí lorù zí owú 'bì ené e, zí 'be 'bì ené ídíne bilámáne ní.

¹³Díkono bi mengi moko ené e za mbá do bilámá misi'diné ní, 'yi e niyi inyi za mbá óto úndrua, gi zía 'di'bi go bilámá misi'di. Gi ore, ni ídí kí roko'bù zía ndišiné 'dódo ledre 'bi Kírésito Yésu zí 'yi e.

¹⁴Timatíyo, abú máoto sómù ledre yáa go kíngaya gi ro ngásáogumá lúru sée íri ndotó yá, ni miútúásáne zíma éké ledre ba kása a zise 'dá'dá.

¹⁵Gi zía máowo wá ke, togú ngíti géyi ledre e niyi úçuómo máa, máogu aka íri 'diya wá yá, gi ro zí ledre bi simi wáraga ba sáká sée. Gi do bi zise ndišisé méngi tí fú miméngi ledre 'bi 'yi ga bi niyi go 'yi ndiši lódú kací Ngére ezé Yésu ní. Gi zía 'yi lódú kací Yésu niyi ye 'yi ga bi ndišiní tóro ngbúó sogo bilámá 'dódo ledre bi 'bi Ngére Yésu ma'dáa ní. Gi ro zí 'dódo ledre máa née ídine fú kí roko'buné ndéréne 'dá'dá kíngaya.

¹⁶Lúrúsé aka mongú ledre bi 'Buzé Lomo mengi ní. Kasaogu Ngére Yésu bi 'yi yómo zée ní sága yáa simi roko'bù 'bi 'Dówú Lomo, zí maláyika e lúru wo cú kí komoyé. Do ndiši 'yi 'dódo ledre a zí kufú 'yi e do sogo kánga za mbá, zí tǔ'dú 'yi e ngúngu ledrea, gi do kací a née zía ndá'balúgu roné komo ere.

1 Timatíyo 4

'Yi ga bi otoomoní ma'dii 'dódo ledre 'bi Lomo ní

¹Timatíyo, 'Dówú Lomo uku'dodo ledre go zize fúó kídí, ngíti géyi 'yi e gi dongará 'yi ga bi kóo ngunúní ledre Ngére Yésu go ní, niyi karanée ótoómo kí lódú kací ledre ga bi kóo 'dodoní zíye ní kenée. Zíye nda ndiši lódú yi eyé kací 'dódo ledre ga bi ndišiní ógu gi zí 'yi ga bi ngunúní yi eyé ledre ga bi 'bi bicayi lomo e ní.

²Yi ɾanga e niyi ye 'yi ga bi ndišiní 'dódo ledre ɾanga née zí 'yi e ní. Ndišiní méngi ledre ga gére née kenée, gi zía sómù ledre eyé ni yi ené go umbuné. Somúní 'bi eyé ya yée ménginí née go cóngó ledre, ábuwá sómù ledre eyé uyu yi ené go.

³Yi ɾanga ga gére née, simi 'dódo ledre eyé, ndišiní úku ledre kídí, ndaá bilámáne zí 'yi e ndišiyé ófú royé wá, ndaá kpá bilámáne zí 'yi e ndišiyé ánu esí wá. Ukuní ledre née kenée, gi zía owoní eyé bi kídí, Lomo oto éyí ga gére née zí mbigí 'yi ené e ndišiyé ánu yée simi bi 'yi ené maáge niyi go ini ini zíne ní wá.

⁴Éyí ga bi za mbá Lomo otoogu yée ní, kémbí bisinyí a ndaá dongaráye wá. 'Yi e idíní ndiši ánu yée kí rokinyi kí í'bí mbófo éyí zí Lomo bi i'biogu éyí máa ga gére née zíye ní.

⁵Gi zía, éyí bi ilizé ánu a ní, abú ni gáa 'díya, togú ndu'yúzé Lomo go gi roa kí mimbé'dezé kíé'do yá, azé ánu éyí née bilámáne bisinyí ledre méngi zée wá, gi zía Lomo ni go kí rokinyi gi roa.

Mbigí 'yi 'bi moko 'bi Kírésito

⁶Timatíyo, ledre ga bi má'dódo yée zíyi ba, ídí kpá fú ndiši 'dódotátá yée zí lúnduzé e kí lémizé e, yée ga bi ngunúní ledre Kírésito Yésu go kpá káa zí ze ní.

Zíyí kpá fú óto mimbé'deyí kíngaya ro mbigí 'dódo ledre bi ni 'bi 'yi ga bi 'bi Yésu ní, gí ro zíyí útúásá ídíyí káa do mbigí 'yi kasa 'bi Yésu ma'dáa.

⁷Gbékpí ledre 'bi 'yi ga gére née, bi ndişiní líkpí yée, ngára moko ndaá simiyé wá ní, ídí 'dí'bióyó royí gí simiyé 'dá'ba, zíyí ndíşiyí lódú dūú kací 'dódo ledre bi 'bi 'yi ga bi 'bi Kírésito ní.

⁸Togú 'yi ndişí méngí dūú ledre máa yée ga bi ili yí ené ne gí ro zíne ídíne kí roko'buné yá ní, roko'bu 'yi née ni ndişí úkú ené mi'úkú. Togú 'yi ndişí méngí ledre máa yée ga bi bi ndişí éme ro Lomo gí zíye miéme ní yá, 'yi née, rokinyi ené úkú wá, abú uyu yá, ni kpá fú ídí kí rokinyi.

⁹Ba zaá mbigí ledre ídí ngúngu a zíyí lánáyí roa.

¹⁰Moko ga bi ndişizé méngí yée kí bisuwu komozé trij ba, ndaá gbékpíne wá, otozé komozé gí ro Lomo 'Yi yómo 'yi e, ilizé gí ro zíze ídíze tridrizé za fí, gí zía Lomo ma'dáa yemeomo go gí rozé kenée. Ni ne 'yi bi ni yómo 'yi ené e, kíngaya yée ga bi ngúguní ledre ené go ní.

¹¹Ídí 'dódo ledre née kenée zí 'yi e. Idíní ndişí méngí ledre ga bi ndişí úku yée zíye ní kíngaya.

¹²Kurú'buyí, miódroyí zí 'yi e, kí miméngí ledre eyí e mbá, 'bú 'yi e bi ndişí óto a doyí, kí ledre 'bi Ngére Yésu bi ngúngu kíngaya, gí zí kényí née, 'yi e utúasání lúrúndíki lúyú ledre royé wá. Ledre ga bi gí royí ní za mbá, idí ídí káa do 'dódo ledre zí 'yi e.

¹³Káa zí bi şindí kadra utúasá aka zíma ógumá íri wá ní. Ledre ga bi ndişí méngí yée íri ní za mbá, ólo kúrú Lomo zí 'yi e, kí 'dódo ledre 'bi Lomo zíye, nda kpá kí ngíti géyí bilámá 'dódo ledre ga bi niyí bo ní, idíní kpá fú ndéré 'dá'dá ndá ótoómo yée wá.

¹⁴Komokenzì bi kóo 'Dówú Lomo i'bí zíyí, zí 'yi e kóo lúrúndíki a gí royí 'dá'dá zí şindí kadra 'bi moko kóo óguné, zí mingburoko manda e óto síllye doyí kí í'bí úndru moko zíyí ní, ndá ótoómo a wá.

¹⁵Káa zí bi kadra moko ma'dáa ogú nda go ní, ídí mu méngí a kí komokenzì máa née kíngaya gí ro zí 'yi e mbá lúru bilámá kací moko eyí.

¹⁶Simi ledre máa ga gére née mbá, ídí ndişí bilámá ndişí dongará 'yi e kí ledre ga bi áyí ndişí 'dódo yée zí 'yi e ní. Ledre ga bi za mbá máúku yée zíyí ní, ndá ótoómo síllyí gí royé wá. Lomo ni karanée yómo kurú'buyí kpá kí tú'dú 'yi e kpurú gí simi moko bi áyí ndişí méngí a née.

1 Timatíyo 5

Yata lorú zí Timatíyo gí ro 'yi e mbá

¹Togú áyí go ódro zí 'yi e, ya'dá máa yée ga bi niyí go mingburokoyé, eze şindí 'buyí ní, owúphirangá e ídí ódro zíye do bilámá misi'diné káa zí ódro zí 'buyí bi ndiki yíi

ní. M̀nzéré owú ya'dá e, ́dí ódro źye kpá kenée do bilámá misi'diné ndoo, káa ź ódro ź m̀bigí lúnduyí e ní.

²Kará ga b̀ niyí m̀ngburokoyé, eze s̀ndí mbágáyí ní, ́dí ódro źye kpá ndoo do bilámá misi'diné káa ź ódro ź mbágáyí b̀ ndiki ýí ní. G̀ ro m̀nzéré owúkará e kpá kenée, ́dí ódro źye kpá ndoo do bilámá misi'diné káa ź ódro ź m̀bigí lémíyí e ní. ́dí ndísi m̀ngí ledre ga g̀re née za mbá kenée kí m̀mbé'deyí ḱé'do bilámáne.

Ledre g̀ ro kará umbu e

³Kará umbu máa yée ga b̀ 'yí ndaá g̀ royé geré wá ní, ́dísisé lúru b̀ kacíye.

⁴Togú kára umbu máa wo b̀ owú 'b̀ ené e niyí bo, togú mbú owú 'b̀ owú 'b̀ ené e yá, ́díni nda lúru b̀ kací 'yí eyé máa née ye. G̀ ro ź Lomo ́díne ḱye kí rokinyi, g̀ źa ngununí ledre 'b̀ Lomo go. Ndísiní née go m̀ngí ledre b̀ Lomo ma'dáa ili ní.

⁵Ngíti ledre ǹ kpá káa, kára umbu máa wo b̀ owo roné bú kídí 'yí ndaá roné wá ní, oto ené lolu sómú ledre ené g̀ ro ngíti géyí ledre e wá. Mongú ledre ené yí ené go dujú ini ini ź Lomo, g̀ ro ź Lomo ndísiné sáká née dujú ne.

⁶Kára umbu máa wo b̀ oto m̀mbé'dené lá dujú g̀ ro rokinyi ní, 'Dówú Lomo ndaá 'b̀ ené lolu simi a wá. B̀ ndísi éme ro kuru'bu a née ngbékpíe, ǹ yí ené go umbuné, abú ǹ aka tí tridri ndísi gámá.

⁷́dí kpá 'dódo ledre née kenée ź 'yí 'b̀ Kírésito ga b̀ ́ri ní mbá, káa b̀ niyí lúyú ledre ke.

⁸G̀ źa, togú 'yí luru b̀ kací 'yí ené e wá, ḱngaya 'yí ga b̀ sí s̀ndíne ní, 'yí née oyó sogoné go ź m̀bigí ledre b̀ ndísiní 'dódo a ź 'yí ga b̀ 'b̀ Kírésito ní. Lúyú ledre 'b̀ 'yí máa née romo go g̀ do 'b̀ 'yí ga b̀ ngára ngununí ledre Yésu káa do Ngére eyé wá ní.

⁹Kára umbu máa wo b̀ ásé éké ́rija dongará lafuga kará umbu e g̀ ro sáká éyí ní, ́dí ́dí wo máa b̀ simibi ené romo cí ota go ní, ásé fú ndísi sáká wo. ́dí ́dí kára máa wo b̀ 'dí'bi o'do dujú ḱé'do, źa kóo ndísiné oto komoné dujú ro o'do máa née ní ní.

¹⁰Ǹ kára b̀ m̀m̀ngí ledre ené ǹ bilámáne, ngboróogu owú e go do bilámá misi'di, ǹ 'yí b̀ ngu e oguní bú źa 'be, ǹ 'yí b̀ ndísi m̀ngí ledre e ndoo bilámáne ź lafúne ga b̀ 'yí 'b̀ Kírésito ní. Ǹ kpá 'yí b̀ togú lafuga niyí go ḱ 'do'dó yá, źa ndísiné sáká yée, ź mongú ledre ené ́díne kací kadra mbá m̀ngí bilámá ledre e ní.

¹¹Togú kára umbu máa wo ǹ aka simi owúkára roné, utúasá bú kpá 'dí'bi ngíti o'do ní, nda oto ́rija dongará lafuga kará umbu e wá. G̀ źa, simi b̀ 'bú 'dí'bi ngíti o'do ǹ m̀ngí wo ní, ǹ geré oyó sogoné ź Kírésito źa ndéréne 'dí'bi o'do ené.

¹²Mongú mócú éyí b̀ kóo mocú ní, źa ndéréne lá gbékpíe, moko ndaá simi a wá, née nda go bisinyí ledre do komo 'Buzé Lomo.

¹³Ǹ nda oto komoné lá ro gbékpí ledre 'b̀ gámá rií g̀ simi 'be simi ngíti a. Ndaá kpá lá dujú wo née wá, do ndísiné kí lílìkpí ḱngaya kí úku ledre ga b̀ ngára ndaá m̀túásáne źa úku yée wá ní.

14Gi zí kéyì nées ní, togú kára umbu ni aka owúkára yá, utúasá miútúasá zía 'dí'bi ngíti o'do. Gi ro zía óto 'be zía ndíshiné kí lúru bi kací 'be 'bi ené káa bi 'yì ga bi ngára nguṅguní ledre 'bi Lomo wá ní, niyí ndíshì úku zée 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní ke.

15Mengi roné go kenée zí ngíti géyì kará umbu ga bi niyí owúkará e ní. Otoomoní ledre 'bi Lomo go, niyí nda yì eyé go ndíshì lódú kací Satána.

16'Yì máa wo bi sùmuḡa, kará umbu e, niyí zía 'be ní, ndaá ótoómo kará umbu ga gére nées gi ro zí 'yì ga bi 'bi kanísa ní ndíshiyé lúru bi kacíye ye wá. Idí geré í'bí roné ndíshì lúru bi kacíye ne. Gi ro zí 'yì ga bi 'bi kanísa ní nda ndíshì 'bi eyé lúru bi dudu kací kará umbu máa yée ga bi ngára 'yì ndaní gi royé wá ní.

17'Yì ga bi 'bi Kírésìto ní, idíní ìnyì mbá óto úndru 'yì bi Lomo gelé wo go káa do manda, ni go ndíshì 'dódo ledre 'bi Lomo zíye kíngaya ní.

18Gi zía, ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, “Ndá ótoómo 'yì moko eyì zía ndíshiné méngi moko yáká kí 'bú wá.” Ni miútúasáne zí 'yì 'bi moko ndíki éyì kací moko bi mengi wo ní.”

19Togú 'yì e oguní go kó'duyì kí ledre ro ngíti manda gi dongará manda ga bi 'bi kanísa ní yá, ndá ìnyì geré gbagbagba 'dèci ngbanga ro manda máa nées wá. 'Búo togú 'yì e gbre, ota, ukuní go kídí, ì, manda nées luyú ledre tí go, yée lurúní go cù kí komoyé, áyì nda fú 'dèci ngbanga roa.

20Manda ga bi luyúní ledre tí go ní, idí úkulóko a doyé fúo kídí, luyúní ledre go, gi ro zí lafúga lúrútooko a gi royé, zíye éré ngìrì káa bi niyí ndíshì luyú ledre ke.

21Timatíyo, máuku zíyì do komo Lomo kí Kírésìto Yésu kpá za kí maláyika e mbá, idí ndíshì méngi zaá mbigí moko bi Lomo ili ní. 'Yì bi luyú ledre go ní, idí tí úku a doa kídí, luyú ledre go. Wo bi ngára luyú ené ledre wá ní, idí tí úku a fúo kídí í'ì, wóyì luyú ené ledre wá.

Yata lorù zì Timatíyo

22Ndá lúru 'yì lá gbagbagba geré zíyì óto sílì doa, í'bí úndru moko zía, gi ro zía idíne manda simi kanísa wá, káa bi áyì idí simi luyú ledre 'bi 'yì máa nées ke. Idí 'bá'bá royì gi zí luyú ledre mi'bá'bá.

23Káa zí bi simi sanáyì ndaá bilámáne wá, simiyì ndíshì lengbe fú lá kí 'dó'do yì ní, ndá ndíshì éwé fú lá dudu gbékpì iní simi a wá, idí 'dí'bi owú le'yì kórò cúku'dée káa do kágá zíyì éwé a, gi ro zía yéme simiyì máa nées.

24Ngíti géyì 'yì e niyí bo, ledre ga bi luyúní yée ní, ni geré miówoné, do 'dèci ngbanga a kpá 'diya. Luyú ledre 'bi ngíti géyì 'yì e ni 'bi ené miló'boné, ndíshì 'dódo roné ndoo gi 'dá'ba ngíti géyì 'yì e niyí nda fú ówo a.

25Ni kpá kenée gi ro miméngi ledre. Togú 'yì mengi bilámá ledre, ledre bi 'yì nées méngi ní lo'bo wá. Abú gi dosí a ndaá miówoné wá, gi 'dá'ba, 'yì e niyí kpá fú ówoyéme a kídí ledre ba ni bilámáne, togú ni bisinyíne yá, do kpá ówo a kídí ledre ba ni bisinyíne.

1 Timatíyo 6

¹Owúkúlú ga bi ɲuɲuɲuɲí ledre Ngére Yésu go, ndiɲiɲí méngi moko zí mɛngburoko 'yi eyé e ní, idíní óto úndru mɛngburoko 'yi eyé máa ga gére née kíngaya. Gi zí 'yi ga bi ngára ɲuɲuɲuɲí ledre 'bi Lomo wá ní kí ndiɲi úku sínýi ledre gi do bi Lomo kpá kí ledre ené ga bi azé ndiɲi 'dódo yé zí 'yi e ní ke.

²Owúkúlú máa yé ga bi mɛngburoko 'yi eyé e niyi kpá 'yi ga bi ɲuɲuɲuɲí ledre 'bi Ngére Yésu go ní, yé owúkúlú maáge ndaní lúrúcayi mɛngburoko 'yi eyé ga gére née wá. Idíní ndiɲi óto úndru mɛngburoko 'yi eyé ga gére née gi ro zí ndiɲi eyé ídine bilámáne káa do lúndu. Gi zía, niyi kí mɛngburoko 'yi eyé maáge go mbá 'yi ga bi 'bi Kírésito ní. Ídí 'dódo ledre née kenée zí 'yi e.

Yata loru gi ro 'yi ga bi ndiɲi 'dódo ledre ɾanga zí 'yi e ní

³Togú ngíti 'yi oɲu kí ngíti 'dódo ledre kpí gi ro ledre ga bi má'dódo yé zíyi ba ní, 'yi née uku née kídí, ledre ga bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé bi ndiɲizé 'dódo yé zí 'yi e ní, niyi yi eyé mbá ɾanga, ndaní eyé ma'díi 'dódo ledre e wá.

⁴Yi káa zí ga gére née, oɲu ledre eyé yi ené go lá duú ílí, ngíti éyi bi owoní bú gi do kací ílí née ndaá 'bi ené e wá. Niyi yi eyé go káa zí 'yi ga bi simi doyé sínýi go misínýi ní. Née sí ledre bi iliní ledre 'bi kangú kí ófú gi zía kí ngíti géyi 'yi e kíngaya gi ro ini ledre bi gi simi ledre ga bi simi miékéne kúru Lomo ní. Kangú káa zí ga gére ní, ndiɲi lengbe 'dí'biógu bisinýi ledre ga bi káa zí simikesí kí bisinýi ódro dongará 'yi e, zí 'yi e ndiɲiyé kí ífi ngaráye kí lafúye.

⁵Yi kangú ga gére née simi doyé sínýi gi zí lúyú ledre go misínýi. Oɲu mongú ledre eyé nda yi ené go lá kangú kí 'yi e. Ndiɲi gága ledre ga gére née kenée gi ro zíye ídiye 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, gi zía somúní 'bi eyé kídí, togú 'yi ni go 'yi lódú kací Kírésito yá, misi'di ndíki tú'dú éyi e likpíní go zía. Ábuwá ledre ma'dáa ndaá 'bi ené kenée wá.

Misi'di 'bi ndíki bilámá ledre gi zí 'Buzé Lomo

⁶Misi'di 'bi ndíki bilámá ledre gi zí Lomo ndaá 'bi ené té bi yaá 'yi idí ídí kí tú'dú éyi e zíne ní wá, yi ené 'yi idí ɲuɲuɲu ledre 'bi 'Buzé Lomo ma'dáa, wo, 'yi ma'dáa, zía ídine kí rokinyi kí éyi bi ni bo zía ní.

⁷Gi zía simi bi mbágáze e ndikiní zée ní, ndikioguní eyé kóo zée kí éyi e do sílize wá. Kpá kenée, simi bi karanée azé úyu ní, 'di'bizé éyi gi do sogo kángá gi ona kpa ndéré kée 'be 'bi Lomo komo ere wá. Azé ndéré kpá kí gbékpí sílize káa zí bi kóo oguzé ní.

⁸Togú éyi miánu kí bongó e gi ro zíze ési yé rozé niyi goó bo yá, ledre ezé e emení go mbá.

⁹Yi máa yé ga bi kí mongú mimbé'de simiyé, mongú ledre eyé yi ené lá gi ro zíye ídiye kí tú'dú éyi e zíye ní, mongú mimbé'deyé née oto yi ené yé go zíye ndiɲiyé méngi lúyú ledre. Bi olúoguyé gi simi lúyú ledre ma'dáa ndaá 'bi ené lolu wá, lúyú

ledre máa nées odóngerì yí ené yée go ndá káa zí éyí bí utúní sí abára ní. Odu a, niyí úyu go té miúyu omoní wá.

10Togú 'yì síkpì mimbé'dené 'dága gí ro zíne ídíne kí tú'dú késí zíne yá, 'yì nées ni ndísi lúyú tú'dú ledre e, gí zía mimbé'dea ni yí ené go duú gí ro tú'dú késí. Mengi roné go zí ngíti géyì 'yì e kenée, gí zía bí otoní mimbé'deyé mongúne gí ro tú'dú késí ní, ootomoní ledre 'bí Lomo go, ndísiní nda yí eyé go lódú mǐsi'di ga bí yée niyí ndíki tú'dú késí doyé ní.

Yata lorù zí 'yì 'bí Kírésìto ga bí kí tú'dú éyí e zíye ní

11Timatíyo, káa zí bí Lomo gelé yí go zía óto yí káa do 'yì 'dódo mbigí ledre ené zí 'yì e ní, ídí 'dí'bióyó sómù ledre eyí gí ro méngi bisinyí ledre 'dá'ba. Ídí ndísi méngi duú éyí ga bí bí ni ndísi éme ro Lomo gí zíye miéme ní. Zí 'bú Ngére Yésu ídíne doyí za kíngaya kací kadra za mbá. Zíyì kpá kí óto 'bú 'yì e doyí. Zí mongú ledre eyí ídíne óto komoyí gí ro ledre bí kó'dúyì ní. Zíyì ídíyì kí 'yì e mbá ndoo do bílámá mǐsi'di.

12Ídí ngúngu ledre Ngére Yésu kíngaya gí ro zíyì ówo kací útusimiyí simi ledre e, gí ro karanée zíyì ndíki trídri bí za fí ní gí zí Lomo. Gí zía Lomo ma'dáa ndolo ené yí gbékpíe wá, ndolo yí gí ro zí miméngi ledre éyí ídíne bílámáne gí ro zíyì tóroyí kí roko'búyì dongará 'yì e úku ledre zíye fúó, gí ro zíye tí ówo a kídí, ngúngu ledre Ngére Yésu go ma'dí.

13Timatíyo, máúku zíyì do komo 'Buzé Lomo bí otoogu éyí trídri e za mbá ne ní, kpá do komo Kírésìto Yésu bí kóo útú siminé zía úku mbigí ledre fúó zí Pánato Piláto, ngére bí kóo 'bí Yúda e ní.

14Ledre ga bí máúku yée zíyì nées, ídí ndísi méngi yée tí kenée za cé, gí simi síndí kadra bí karanée Kírésìto Yésu Ngére ezé ni ndá'baógu simi a ní, káa bí 'yì e niyí lúrúndíki kémbí lúyú ledre royí ke.

15'Buzé Lomo bí 'yì e ndísiní kófó ìrì, bí bí kpá ne mongú Ngére do sogo kánga ba za mbá ní, bí ne wo bí karanée ni 'dódoógu Yésu ne simi síndí kadra bí utúasá go miútúasá ní kídí, nées go mongú Ngére ezé.

16Wo Lomo, bí duú ne Lomo bí bí trídri né za fí ní. Bí bí ndísi ndísi doa ní, ndísi rírí mǐrírí ganya, ganya, ganya káa zí súlú kadra ní, 'yìma'dí utúasá lúru a kí komoné wá. Gí zí kéyì nées ní, 'yì e idíní ndísi kófó ìrì Lomo ma'dáa kací kadra za mbá odu a ndaá ídí wá. Idí kenée.

Misi'di bí 'yì 'bí Kírésìto niyí ndísi kíe ní

17'Yì ga bí kí tú'dú éyí e zíye ní, ídí lóru yée, ndaní óto komoyé lá duú ro tú'dú éyí ga bí zíye nées, zíye ndísiyé ìlìye kíe wá. Idíní óto komoyé duú ro Lomo bí ndísi 'bí éyí e zí 'yìma'dí e za mbá ne, zí bí ndísi émené royé gí zía ní.

18Ídí lóru 'yì ga bí kí tú'dú éyí e zíye nées, idíní ndísi méngi duú bílámá ledre kí tú'dú éyí ga bí zíye nées. Bílámá miméngi ledre eyé, ídí éye rómo do tú'dú éyí ga bí zíye ní. Idíní ídí 'yì sáká lafúye kí éyí ga bí Lomo i'bí zíye ní.

¹⁹Togú ndịsị́nǎ go méngì kẹ́yì kenée zí 'yì e yá, ndịsị́nǎ née go yémeómo bilámá ledre zíye komo ere. Karanée, Lomo ni méngìlúgu bilámá ledre zíye kací bilámá ledre ga bi ndịsị́nǎ méngì yée zí 'yì e née.

Odu lorù zì Timatíyo

²⁰Timatíyo, ledre bi Lomo i'bí do sílíyì née, ídí 'dí'bi sílíyì roa ngbúó. Ndá ólú simi ngítì géyì bicayi ledre e wá, káa bi niyí 'dí'bióyó yì gí ro Lomo 'dá'ba ke. Ídí ígí royí 'dá'ba gí ro bicayi kangú ga bi moko ndáa simiyé wá, 'yì kangú ndịsị́nǎ ndólo a ya née komokenzi, ábuwá yí ené birifu ledre ní.

²¹Ngítì géyì 'yì ga bi kóna otoní komoyé ro ledre rifu ga gére ní, karaba ní luyúní gí do bilámá misi'di 'bi Lomo go. Ndá ídí káa zí ye wá. Lomo idí kíyì.

2 Timatíyo

2 Timatíyo 1

¹Timatíyo, máa Páwulo bi 'Buzé Lomo gelé máa, zíma ídíma káa do 'yìmíkása zí Kírésìto Yésu bi ndìsìzé óto komozé kací a gí ro trídri bi za fí ní.

²Máéké ledre ba máa zíyi, gí zía, áyí zíma go mbigí owú 'bi amá simi Lomo. 'Buzé Lomo ma'dáa kí Kírésìto Yésu Ngére ezé, idíní ndìsì lúru bi kacíyi gí do bi zíyi ndìsiyi bilámáne.

Páwulo 'bí mbófo éyí zí Lomo gí ro Timatíyo

³Timatíyo owú 'bi amáa, ledreyí ligi máa wá. Kací kadra za mbá, kídí bi mááyí go íni ini zí 'Buzé Lomo ní, mándìsì óto yí kó'dú a. Gí zía, ni ne mbigí Lomo, bulúndu bulúnduzé e ndìsìní kóo íni ini zía kí mimbé'deyé kíé'do. Kpá káa zí bi ndìsìzé karaba íni ini zía kí mimbé'dezé kíé'do ní.

⁴Máóyó sogomá zíyi wá, mááyí ógu lúru yí. Máówo bú, simi bi kóo ifizé simizé keyi ní, ni kóo zíyi mongú lerí, née sí ledre bi kóo léfe iní komoyí gí zía kíngaya ní.

⁵Máówo bú bilámáne kídí, ngúngu ledre Yésu go káa do Ngére eyí cú kí mimbé'deyí káa zí bi kóo tetéyi Lóyisi kí mbágáyi Yúnisi ngúnguní ledre a ní.

⁶Moko 'bi Lomo bi do síllyi née ndaá úyu wá, idí ngbóro tátá roné fú 'dá'dá káa zí bi kóo máí'bí úndru moko máa née go zíyi ní.

⁷Ídí ndìsì méngi moko née fú kenée ndéré kíe 'dá'dá, gí zía, 'Buzé Lomo i'bí 'dówúne go zíze gí ro zía ndìsìné óto zée zíze ídíze kí roko'buzé, do ndìsì tórozé ngbúo simi úzu éyí, zíze ndìsìzé óto 'bú lafúze e, kpá gí ro zíze ndìsìzé méngi mbá bilámá ledre e.

⁸Káa zí bi 'Dówú Lomo ni bo kíze, ni ndìsì sáká zée ní, ngiri ndaá méngi yí kí 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yi e wá. Dokuwu ndaá kpá méngi yí kí 'dódo ledre ené zí 'yi e gí zía bi kóo otoní máa simi sígini gí ro bilámá ledre ené ní wá. Kací kadra mbá, ídí ídí nzíyiyí. Togú 'do'dó ogú royí gí zía bi ngúngu ledre Ngére Yésu ní yá, ídí ótoómo royí zíyi 'dó'dóyi. Máotoómo kóo romá kpá kenée zíma ndìsímá 'dó'dóma gí ro ledre ené.

⁹Gí zía, wo Lomo, yomo ené kóo zée keyi kpá kí tú'dú ngíti géyi 'yi e, zíze ídíze káa do mbigí 'yi ené e ba ndaá gí zía bi azé bilámá 'yi e, míméngi ledre ezé e niyi mbá bilámáye ní wá. Yeme kóo ledre née gí rozé go kú 'desí kpurú gí simi Kírésìto Yésu 'dá'dá zía kóo kí ótoógu ere e kí kángá, gí zía, ni yí ené kú Lomo 'yi méngi bilámá ledre zí 'yi e.

¹⁰Bi ba ní, owoyemezé nda bilámá ledre bi kóo simi bi Kírésìto Yésu 'Yi yómo 'yi e bi úyu do mĩngbúngu kágá gí rozé ní go. Míúrua bi kóo gí simi umbu ní, 'dodo zíze kídí, wo Yésu, roko'bua romo do umbu go. Zée 'yi ga bi 'bi Yésu ma'dáa ní, togú uyuzé yá, Yésu ma'dáa ni úru zée, gí zía, urútu kóo roné go ne gí simi umbu ma'dáa, roko'bu a romo do 'bi umbu go.

11Máa Páwulo, 'Buzé Lomo gelé máa káa do 'yìmíkása ené, 'yì 'dódo ledre ené kpá 'yì ndìsì úku bilámá ledre ené zí 'yì e za mbá.

12Née sị ledre bì otoní máa gị zía sìmì sígìnì do ndìsì kí 'dó'do máa ní. Abú kenée ndotó, dokuwu mengì ené máa gị zí ledre ga gére née wá, gị zía, máówo bú, mánḡúḡu yí amá ledre mbigí Lomo. Wo Lomo ma'dáa nì ndìsì yómo máa gị sìmì 'do'dó ga gére née gị sìmì odu sìnḡí kadra bì karanée Ngére Yésu nì ndá'baóḡu sìmì a ní.

13Owú 'bì amáa, ledre ga bì kóo má'dódo yée zíyì ní, ndaní lígì yíi wá. Ídí ndìsì 'dódo duḡ ledre ga gére née zí 'yì e, sìmì bì áyì go ndìsì méngì ledre máa ga gére ní, ledre Kírésìto Yésu bì ḡúḡu ní, cýí a idí ḡbóró sìmìyì mḡḡúne, zíyì ídíyì kpá 'yì óto 'bú 'yì e za mbá.

14Máówo bú, 'Dówú Lomo nì ndìsì sáká yíi, zíyì ndìsìyì méngì moko 'bì Lomo do bilámá mìsì'diné.

15Máúku ledre née kenée gị zía, éyì bì 'yì 'bì Ásiya mēngíní ní, oto máa, mándá kí rokinyi gị roa wá. Lúru aka, Fugélo e kí Amogéno kí ḡḡí gēyì lafúye e, oyóní sogoyé go zí ledre 'bì Lomo bì má'dódo zíye ní. Ndìsìní nda yí eyé go lódú ḡḡí gēyì mìsì'di eyé e kpí.

16Abú mēngíní kenée ndotó, Onésìforu otoomo máa wá. Tí bì owo bú otoní máa sìmì sígìnì ba gị zía bì mánḡúḡu ledre Yésu ní. Sìmì ledre ga gére née mbá, Onésìforu otoomo máa wá. Ndìsì kpá fú ḡásáóḡu kí lúru máa, zí mímbe'demá gịe ndìsì ídrìne, zí síli ndìsì ílíne romá. Mámbofo wo go kíngaya sìmì ledre bì mēngì yée zíma née. Ngére Yésu ídí méngì bilámá ledre zía kí 'yì 'bì 'be 'bì ené mbá.

17Sìmì bì ogu sìmì Róma ní, zí mímbe'dea ídíne 'dága kíngaya gị ro zíne lúru máa. Zía tónóne ndú'yúsó'do ledre gị romá, tí bì zía óḡuné gị zíma do bi bì otoní máa doa ní.

18Bilámá ledre ga bì kóo Onésìforu ndìsì méngì yée zíma sìmì Éfeso née, ndaní míló'boyé wá, ówo kóo bú bilámáne. Gị zí kēyì née ní, zíma ndìsì má óto wo kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e do sílì Lomo. 'Buzé Lomo kí Ngére Yésu, idíní ndìsì lúru bì kací a gị ro zía ndìsìné bilámáne.

2 Timatíyo 2

Páwulo énzì komo Timatíyo

1Áko Timatíyo owú 'bì amáa, káa zí bì Lomo mēngì bilámá ledre go zíyì kpurú gị sìmì Owú 'bì ené Kírésìto Yésu ní, ídí ídí kí roko'buýì, zíyì ndìsì tóroyì ḡbúó sìmì ledre e kací kadra za mbá.

2Ledre ga bì kóo lúrutóko gị zíma, mándìsì 'dódo yée zí túbú 'yì e ní, ídí 'dí'bi ledre máa ga gére née, zíyì 'dódotátá yée zí 'yì ga bì lúru yée utúasání go gị ro 'dódotátá ledre e ní, zíye ndìsìyé 'dódotátá yée zí ḡḡí gēyì 'yì e.

³Ídí ódó mimbé'deyí simi ledre e káa zíze ní, zíyí tóroyí ngbúó káa zí asikíri 'bì Kírésìto Yésu ní.

⁴Bì áyí go asikíri 'bì Ngére Yésu ní, ndá lolu ndísi méngì míméngì ledre 'bì gbékpí 'yì e wá. Ídí ndísi méngì òdú ledre máa yé ga bì Yésu nì ídí kí rokinyi gí royé ní.

⁵Togú kenée wá, ídí ídí káa zí 'yì bì ndísiní ngásá midogelígélì ní. Lúru, togú 'yì niyí go ngásá midogelígélì kí lafúne e ní, oto ené sómú ledre ené gbre gbre wá. Nì óto komoné òdú ro ngásá bì kó'dúne ní, 'búó togú ngasáonzóní ngásá máa née go.

⁶Ngíti sómú ledre nì kpá káa, ídí ídí káa zí 'yì bì nì 'yì ó'do éyí kíngaya ní. 'Yì bì nì 'yì ó'do éyí kíngaya ní, nì yì ené lengbe fú lá kí rokinyi.

⁷Ledre ga bì máúku yé zíyí née, ídí sómú simiyé kpó kpó kpó. Ngére Yésu nì í'bì komokenzì zíyí kpurú gí simi ledre káa zí ga gére née.

⁸Ídí óto komoyí ro Kírésìto Yésu bì nì gí simi kufú ngére Dawídi bì kóo 'Buzé Lomo uru wo gí simi umbu ní. Née bilámá ledre bì mándísi 'dódo a zí 'yì e ní.

⁹Gí zía bì mándísi 'dódo bilámá ledre née zí 'yì e ní, 'yì máa yé ga bì ngára iliní bilámá ledre máa née wá ní, zíye ndísiyé 'dó'do máa kpá kí ónzó máa simi sígini káa zí éyí bì mándísi méngì bisinyí ledre ní.

¹⁰Abú kenée ndotó, máí'bí romá go zíma 'dó'dóma gí ro 'yì e za mbá, gí do bì zíye ngúngu ledre 'bì Kírésìto Yésu, zíye ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní za fí.

¹¹Ma'díi, togú ootomozé bisinyí ledre ga bì kóo ndísiyé méngì yé ní mbá 'dá'ba yá, Yésu nì yómo zée, zía óto zée, zíze ídíze trídriyé za fí káa zíne ní.

¹²Ndaá kpá lá òdú wo née wá, togú utuzé simizé simi 'do'dó ga bì niyí kí ndísi méngì zée ní gí simi sindí kadra bì Yésu ma'dáa nì ndá'baogú simi a ní yá, azé ídí dongará 'yì ga bì Yésu ma'dáa nì ídí Ngére doyé ní. Togú ootomozé wo gí zí 'do'dó bì ndísiyé ndíki a gí ro ledre ené ní yá, simi bì karanée nì ndá'baogú káa do Ngére do 'yíma'dí e do sogo kángá ona ní, nì ótoómo zée kpá kenée, zía úku ledre kídí, née owo ené zée wá.

¹³Togú owozé wo káa do Ngére ezé, zíze ndísiyé lódú kací a yá, oyólo'bó ené ledre ené wá, ledre ga bì uku yé ní, nì méngì yé mbá.

'Yì 'bì moko bì Lomo nì kí rokinyi kíe ní

¹⁴Káa zí bì kenée ní, ledre ga bì máúku yé zíyí née, ídí ndísi úku yé zí 'yì ga bì sílìyì iri ní mbá, ndaní ndísi méngì kangú simi ledre 'bì Lomo wá. Kangú káa zí bì ngíti géyì 'yì ga gére ndísiní méngì yé née, sakání eyé 'yì e wá. Bi ndísi síní ro 'yì ga bì ndísiní úwú yé ní misinyí.

¹⁵Máúku zíyì, dokuwu moko 'bì Lomo ndaá méngì yì wá. Ídí í'bì royí ndísi méngì moko ené kí ndísi 'dódo bilámá ledre ené zí 'yì e.

16'Yì ga bì ambá ledre eyé lá kangú kǐ úkucáyi ledre gǐ do bi ledre 'bì Lomo ní, ndá í'bí royí zǐse ndǐsísé ítí kangú kéye wá. Gǐ zǐa 'yì tara sinyí káa zǐ ga gére née, ndǐsǐnǐ lengbe 'dí'bióyó 'yì e gǐ do mìsǐ'di 'bì Lomo 'dá'ba.

17Bisinyí ódro ga bì káa zǐ bì Amána e kǐ Phìléta ndǐsǐnǐ ódro yé e emení ngú, ndǐsǐnǐ 'dí'bióyó ledre 'bì Lomo gǐ do mǐmbé'de 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní 'dá'ba, zǐ mǐmèngǐ ledre eyé nda ndǐsǐ ídíne bisinyíne.

18'Yì ga gére née ukuní eyé ma'díi ledre wá, ambá ledre eyé yì ené lá dùyù ɾanga. Lúru aka lá ledre bì ukuní kídí, 'yì e ndaní lolu óto komoyé gǐ ro ledre úru gǐ sǐmǐ umbu wá, 'yì ga kóo uyuní ní, Ngére Yésu uru yì ené yé go. Ngíti éyì ndaá lolu íri ya úru gǐ sǐmǐ umbu wá. Ledre eyé ga gére née ndǐsǐ nda go sinyí sómù ledre 'bì 'yì e kǐ lódù kacǐ Yésu.

19Timatíyo, ídí ówo a bilámáne kídí, ledre 'bì Lomo ndaá owù éyì cúku'dée zǐ 'yì e ndǐsǐyé ndéndeke kǐe wá. Nǐ éyì bì Lomo yeme ne kǐ ledrené owóowó zǐ 'yì e za mbá ní, “Lomo ma'dáa owo mbigí 'yì ené ga bì nḡunḡuní ledre ené go ní mbá bú.” Kpá kenée, “Yì bì nḡunḡu ledre Ngére Yésu go ma'díi ní, ídí nda ndǐsǐ mǐngǐ dùyù éyì ga bì Yésu ma'dáa ili yé e ní.”

20Ngíti ledre nǐ kpá káa, 'yì bì nǐ do mongú moko kpá kǐ mongú 'be zǐne ní, éyì 'bì éyì miánu ga bì zǐa 'be ní, nǐyì kacǐ ɾíkí sǐ doyé mbá mǐngúngúcu. Ngíti géyì 'bì eyé gǐ sǐmǐ dábu, ngíti géyì gǐ sǐmǐ kǐsǐ bì ndǐsǐnǐ ɾírí mǐrírí ní. Zǐ ngíti géyì ídí 'bì eyé gǐ sǐmǐ kǎngá kpá kǐ yé ga bì cecení gǐ sǐmǐ kágá ní. Éyì ga gére née ndǐsǐnǐ mǐngǐ moko kǐye kacǐ sǐndǐ kadra eyé e mǐngúngúcu. Ngíti géyì gǐ ro mǐngburoko sǐlǐ e, zǐ ngíti géyì ídí 'bì eyé gǐ ro gbékpǐ sǐlǐ e.

21Ledre née nǐ kpá kenée gǐ ro 'yì ga bì i'biní royé go ndǐsǐ lódù kacǐ Ngére Yésu ní. Togú 'yì ootomo kǐ mǐngǐ bisinyí ledre, zǐa ndǐsǐnǐ mǐngǐ dùyù ledre ga bì utúasání mǐútúásá ní yá, Lomo nǐ í'bí moko bì kǐ ledrené owóowó ní zǐa, gǐ zǐa 'yì ma'dáa née i'bí roné go ndǐsǐ lódù kacǐ Ngére ené Yésu. Gǐ zǐ kǐyì née ní, 'yì máa née nǐ go kpá nzíyiné gǐ ro ndǐsǐ mǐngǐ ledre ga bì utúasání mǐútúásá ní.

22Timatíyo owù 'bì amáa, máuku zǐyì fúó, lafúyì ga bì ambá ledre eyé lá dùyù bìcayi ódro kǐ bìcayi mǐmèngǐ ledre e ní, ídí ígí royí gǐ royé 'dá'ba. Ídí ndǐsǐ mǐngǐ dùyù ledre ga bì utúasání mǐútúásá ní. Zǐyì óto komoyí ro ledre 'bì Lomo kǐngaya. Ídísé ndǐsǐ bilámáse kǐ mǐmbé'desé kǐé'do kǐ 'yì ga bì i'biní royé go ndǐsǐ lódù kacǐ Ngére Yésu ní.

23Ndaá kpá lá dùyù ledre máa yé ga gére née wá, ndá í'bí royí zǐse ndǐsísé mǐngǐ kangú kǐ 'yì ga gére née wá, gǐ zǐa, kangú ndǐsǐ lengbe 'dí'biógu ófù kǐ okó dongará 'yì e.

24Ídí óto ledre ba sǐmǐ doyí. Togú 'yì nǐ go 'yì kasa 'bì Ngére Yésu yá, 'yì máa née ndaá lolu 'yì ófù kǐ 'yì e wá. Nǐ nda go 'yì bì mǐmbé'dea nǐ go bilámáne ro 'yì e za mbá, ambá ledre ené nda go 'bì 'dódo bilámá ledre bì 'bì Lomo ní zǐ 'yì e.

²⁵'Yì ga gére née, bì ndị̀shìní ùkucáyi ledre gị do bi ledre 'bì Lomo ní, ídì 'dódo ledre zíye kpá ḱ íni ini gị royé. Lomo idí óyóló'bó mímbe'deyé gị ro zíye ówo dụnụ mbigì ledre ené.

²⁶Zíye óyóló'bó sómụ ledre eyé zíye ídiye nda 'yì lódụ kací Yésu. Gị ro zíye ólúóguyé gị sị sílí ngére 'bì bicayi lomo e, gị zía ndị̀shìní nda kóo go méngì ledre ga bì Satána ili yée ní.

2 Timatíyo 3

Tù'dú 'yì e niyí karanée óyó sogoyé zí Lomo

¹Timatíyo, ídì óto ledre ba sìmì doyí bìlámáne, kadra m̀ndá'baógu Yésu nì ídì bisinyíne zí tù'dú ngíti géyì 'yì e.

²Gị zía ndị̀shìní yì eyé méngì dụnụ éyì bì bi ndị̀shì éme royé gị zía ní, do ndị̀shìyé óto komoyé kpá dụnụ ro késì eyé ga bì ndị̀shìní yóko yée ní, zíye ndị̀shìyé ḱ ílìye káa zí éyì bì romoní do 'yì e go za mbá ní. Ndaá kpá lá dụnụ ledre máa yée ga gére née wá, zíye ndị̀shìyé ḱ óto 'yì e káa do sìmì s̀ndíye, zíye 'dùtụ mbílìye ngbúrú ḱ úwú loru ga bì 'yì ndíki yée ndị̀shìní úku a zíye ní. Ndaní kpá 'yì í'bí mbófo éyì zí 'yì e wá, zíye ndị̀shì óto royé 'duo káa zí éyì bì romoní do 'yì e go ví, gị zí ḱeyì née, ledre 'bì Lomo ndaá zíye owóowó wá.

³Bú 'yì e ndaá doyé wá. Ndaní 'yì ótoómo ledre zí 'yì e wá. Ambá ledre eyé lá l̀kpí, zíye ndị̀shìyé méngì ledre e 'duo faa káa zí éyì bì sìmì doyé sinyí go m̀sinyí ní, sókú nì royé 'duo sága, iliní bìlámá ledre wá.

⁴Ndaá kpá lá dụnụ ledre máa yée ga gére née wá, niyí kpá 'yì í'bí ngbángá 'yì e zí bisinyí 'yì e. Ndị̀shìní méngì ledre e 'duo faa somúní eyé sogo a ḱ wá, zíye ndị̀shì s̀kpí fúndúye 'dága sìmì ledre e za mbá, somúní do Lomo wá, mongú ledre eyé dụnụ rokinyi eyé bì iliní ní.

⁵Owú 'bì amáa, máúku zíyì, ídì ígí royí gị ro 'yì e káa zí ga gére née 'dá'ba. Londoní royé kídí, yée niyí 'yì lódụ kací Yésu, í'ì, née gbékpí ledre, míméngì ledre eyé nì yì ené fú lá bisinyíne, gị zía Lomo ndaá 'bì ené ḱye wá.

⁶Ngíti géyì ndị̀shìní ndéré 'be 'bì 'yì e ḱ sinyi do kará ga bì ḱ sómụ ledre eyé cuku'dée ní, gị ro zí kará máa ga gére née ndị̀shìyé méngì ledre ga bì yée iliní ní.

⁷Kará ga gére née iliní tí gị ro zíye ówo ledre gị sìmì 'dódo ledre bì gị sìmì miéke kúrú Lomo ní, iciní royé má, utúasání ndíki a wá.

⁸'Yì ́anga ga gére née ndị̀shìní tóro'dùtụ m̀si'di ledre 'bì Lomo gị zí 'yì e cé káa zí bì kóo sìmì s̀ndí kadra 'bì Músa, Yóna e ḱ Yombere otoní royé okó ro Lomo zíye ndị̀shìyé ùkucáyi Músa ní. 'Yì ́anga ga gére née sìmì doyé sinyí gị zí lúyú ledre go m̀sinyí gị zía, ledre 'bì Lomo ndaá do mímbe'deyé wá.

⁹Niyí méngì ledre ga gére née kenée má, kacíye utúasá akpa ḱe wá, gị zía 'yì e niyí lúrúcáyi yée mbá m̀lúrúcáyi, cé káa zí bì kóo 'yì e lurúcayiní Yóna e ḱ Yombere sìmì s̀ndí kadra máa bì kóo 'bì Músa ní.

Yata lorụ gị zị Páwulo zị Timatiyo

¹⁰Owụ 'bi amáa, káa zí bi 'dí'bi ledre ga bi kóo m'ódodo yé zíyí ní go, zíyí 'dí'bi miméngi ledre amá e kpá go mbá, zíyí ndísiyí go méngi kéyí cé káa zíma. Misi'di bi mándísi lódú kací Yésu kíe, kí mitómá ga bi ngbúó simi úzu éyí e, kí 'bú 'yi e bi mándísi óto a, nda kí útusiimi ga bi mándísi útú yé mbá ní, ídí ndísi méngi ledre máa ga gére née kpá té kenée ndéré kíe 'dá'dá za fí.

¹¹Lúru aka lá ledre ga bi kóo menginí royé zíma, 'yi e sogóní máa, do ndísiyé 'dó'do máa kí toso 'do'dó e mingúngúcuá ní. Nda kpá kí wo bi menginí máa kíe simi Ánatiyoko kí Ikoníyomo kpá kí Lísitra ní. Simi ledre ga gére née mbá, Ngére Yésu ootomo máa wá. Ndísi kóo kpá fú sáká máa gí simi ledre ga gére née za mbá.

¹²Máuku zíyí ma'díi, 'yi ga bi ngununí Kírésito Yésu go káa do Ngére eyé, i'bíní royé go ndísi lódú kací a ní, ezeokó Yésu niyí ndísi 'dó'do 'yi 'bi Yésu ga gére née, gí zía bi ngununí ledre Yésu ma'dáa go ní.

¹³Bisinyí 'yi ranga ga gére née, niyí yóko royé kí ngíti géyí lafúye do ídíye tú'dú, zíye ndísiyé sínyi do tú'dú 'yi e káa bi niyí ídí 'yi ndísi lódú kací Yésu ke.

¹⁴Gí zí kéyí née ní, ledre 'bi Ngére idí ngbóro simiyí ndéréne fú 'dá'dá. Ledre ga bi kóo 'dodoní yé zíyí ní, ídí lánýá royé kíngaya.

¹⁵Káa zí bi kóo tonóní 'dódo ledre 'bi Lomo go zíyí kú gí do owúyi, zíyí ówoyéme miéké kúru Lomo go bilámáne, bi karaba ndísi go íb'í komokenzi zíyí, zíyí ndísiyí lódú kací Kírésito Yésu kíe gí ro zíyí ídíyí trídriyí za fí ní.

¹⁶Ledre máa ga gére née, 'Dówú Lomo 'dodo kóo yé ne do ékéómo yé gí ro zíye ídíye bilámá misi'di 'bi 'dódo ma'díi ledre zí 'yi e. Kpá gí ro do ndísi úcuómo 'yi e kíe káa bi niyí ndísi lúyú ledre ke. Ndaá kpá lá dụú wo née wá, ni kpá gí ro togú 'yi luyú ledre go yá, do 'dózooyéme wo kíe. Kpá gí ro 'dódooyéme misi'di 'bi bilámá ndísi kíe zí 'yi e.

¹⁷Née misi'di bi 'Buzé Lomo yeme gí ro do ndísi yéme zéé 'yi kasa ga bi 'bi Ngére Yésu ní kíe, gí ro zíze ndísiyé méngi dụú ledre ga bi utúasání miútúásá ní.

2 Timatiyo 4

Yata lorụ zị Timatiyo

¹Timatiyo, ba ledre bi o'bu mió'bu ní. Ídí óto a simi doyi, ndaá lígí yí wá. Míndá'baógu Yésu ndaá owú ledre wá. Yésu ni ndá'baógu 'déci ngbanga 'yi e za mbá. Yé ga bi niyí aka trídri kí yé ga bi uyuní go ní. Gí zí kéyí née, zíma énzí komoyí 'desí do bi kací 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu ma'dáa.

²Ídí íb'í royí kíngaya ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Zíyí kí énzí komoyé. Idíní ndísi méngi dụú ledre ga bi bi ni ndísi éme ro Lomo gí zíye miéme ní. Ndaní lúyú ledre wá. Ídí ndísi 'dódo ledre née kenée zí 'yi e kí mimbé'deyí kíe'do.

³Gì zía sɪndí kadra ni ógụ, 'yì e nìyí ɛsì'dùtụ mbílíyè ngbúrú kí úwú ledre 'bì Lomo. Zíyè óto komoyé yí eyé dỤ́ ndịsị úwú ledre ga bì ngárá ndaní 'bì Lomo wá ní ḱngaya. Gì zía née ledre ga bì iliní yí eyé yée ní.

⁴Nìyí ási gị ro cóngó 'dódo ledre bì 'bì Lomo ní kenée, do nda óto komoyé ro gbékpí bicayi 'dódo ledre ga bì ngárá ndaní 'bì Lomo wá ní.

⁵Kací kadra za mbá, ídí ndịsị tóro ngbúó, mimbé'deyí idí idí dỤ́ ro moko 'bì Lomo bì do síllyí ní, gị ro zýyí ndịsịyí 'dí'biógụ 'yì e zí Ngére Yésụ.

⁶Máúku ledre ga gére née zýyí kenée, gị zía kacíma akpa do sogo kángá go, mááyí nda go káa zí kadra tagá ní, mááyí go gbóo gị ro ndá'balúgu romá zí 'Buzé Lomo komo ere.

⁷Moko bì kó'dụma ní, máméngiǒnzó go. Máódó mimbé'demá zíma méngi a za kí sìmimá mbá, gị do oduné tí káa zí bì Lomo, mǐngí moko ma'dáa ili ní.

⁸Gì zí kényi née ní, Lomo ma'dáa yemeomo bilámá bi go zíma 'be 'bì ené komo ere, gị zía miútúásá go kací komoa káa do mbigí 'yì ené. Ngére Yésụ ni 'dí'bióto máa née do bilámá bi máa née. Ndaá kpá lá dỤ́ máa ngúcumá wá, azé ídí kí 'yì ga bì ngununí ledre Yésụ go, otoní royé go ndịsị lódụ kací a gị sìmí sɪndí kadra bì karanée Yésụ ma'dáa ni ndá'baógụ sìmí a ní.

Páwulo ndolo Timatíyo

⁹Timatíyo, méngi aka kényi zýyí ngásáógụyí zíma yáa 'diya.

¹⁰Éyí bì Démasi e kí Kiriséne e kí Tító e menginí ní, ndaá bilámáne wá. Bayiomoní moko bì Lomo i'bí zýyè ní go. Démasi nderé go sìmí Tasaloníka, Kiriséne nderé 'bì ené go sìmí Galatíya, Tító nderé 'bì eyí sìmí Dalamatíya. 'Yì ga gére née mbá, 'bú ledre 'bì sága ba 'di'bioyó yée go.

¹¹Idiakázé nda yáa go lá dỤ́ gbre kí Lúka. Togú áyí gírí go ógụ yá, ndá óyó sogoyí zí Mária wá, 'dí'biútú wo gírí kpa, gị ro zía ógúné ndịsị sáká máa,

¹²gì zía máli aka kása Takíka sìmí Éfeso.

¹³Sìmí bì togú áyí gírí go ịnyí ní, mongú bongó drú amá kóo máótoómo lígí sìmí Tóra 'be 'bì Karapó ní, 'dí'biútú gírí kpa zíma. Kpá kí miéké kúrú Lomo ga bì kóo máótoómo yée íri ní, 'dí'biútú yée gírí kpá kpa zíma.

¹⁴Éyí bì Alakizánde 'yì 'boro méngi zíma ní, sinyí romá go gbála. Máútúásá méngilúgu bisinyí ledre zía kací ledre bì méngi zíma née wá. Odu a, Ngére Yésụ idí lúrú bi zía sìmí ledre máa née dỤ́ ne.

¹⁵Komoyí idí idí royí gị zí Alakizánde ma'dáa. Oto roné go okó rozé, ndịsị go úkucáyi ledre gị do bi ledre 'bì Lomo bì ndịsizé 'dódo a zí 'yì e ní ḱngaya.

¹⁶Sìmí mizefí 'dí'bi bì kóo 'di'biní máa ógụ kíma kó'dụ 'yì 'dəcì ngbanga e gị zía bì mándịsị 'dódo ledre 'bì Ngére Yésụ zí 'yì e ní, bikérí 'yì bì kóo i'bí roné útúne do

kacíma ndéré úku yéme ledre gi romá ní ndaá. Abú mengíní kóo bisinyí ledre zíma kenée ndotó, Lomo ndaá méngilúgu bisinyí ledre zíye kací a wá.

¹⁷Simi ledre máa bi kóo née mbá, Ngére Yésu ootomo ené kóo máa wá. Ni kóo fú kíma, ndisi kí í'bí roko'bu zíma, zíma ndisimá úku bilámá ledre ené kie zí ríkí kufú 'yi e za mbá. Née sí ledre bi kóo yomo máa gi roa gi zí kemi ga gére ní.

¹⁸Máowo bú, Ngére Yésu ni ndisi sáká máa gi zí bisinyí ledre fú kenée gi zíma ndéréma ndisimá sí sɛndja komo ere, gi zía, ni ne Ngére amá. 'Yi e idíní ndisi mbófo wo kací kadra za mbá, kenée za fí. Idí kenée.

Mandá kí úndru gi zí Páwulo zí 'yi e

¹⁹Mandá zí Akúwíla e kí me'bené, Purisíla e kí Onésiforu kí 'yi 'bi 'be 'bi eyé e za mbá.

²⁰Simi bi kóo máinyi ógumá simi Róma ní, Erésito idíaká kóo cikí simi Koríndo, zíma nda kóo otoómo Tarafímo simi Meléto gi zía ni kí ndiyá.

²¹Odu ledre, ndá lú'bu wá, idí méngi kéyi, zíyi óguyí 'dá'dá zí iní kí ndá'baóguné. 'Yi ga bi 'bi Ngére Yésu azé kéye yáa ní, Yubúla e kí Pódene e kí Líno e kí Kulída e, I'biní mandá zíyi kíngaya.

²²Ngére Yésu idí idí kiyi, zía í'bí úndru zise za mbá.

Tító

Tító 1

Wáraga bi Páwulo eké zí Tító ní

¹Tító owú 'bi amá sìmí Lomo, máa Páwulo bi 'yì 'bi moko 'bi Lomo kpá 'yìmíkása 'bi Kírésìto Yésù ní. 'Buzé Lomo kí Yésù kasaní máa go ndéré kí 'dódoyéme yata ledre gí ro Yésù, zí 'yì ga bi Lomo geléogù yée go káa do mbigí 'yì ené e ní. Gí ro zíye ngúngu ledre Yésù káa do Ngére eyé nda za kíngaya, zíye ndìsìyè dùú méngì ledre ga bi bi ni ndìsì éme ro Lomo gí zíye miéme ní.

²Bilámá 'dódo ledre bi gí ro Yésù née, ni óto 'yì e zíye ndìsìyè óto komoyé kídí, ma'díi karanée Lomo ni íbì trìdrì bi za fí ní zíye, gí zía Lomo ma'dáa uku kóo go fúo kídí, 'yì ené e niyí karanée ídì kí trìdrì bi za fí ní.

³Buzé Lomo bi 'Yì yómo 'yì e mbá ní, 'dodoogù ledre née go sìmí bilámá sìnđí kadra, zía gélé máa ya máídí ndìsì 'dódo ledre máa née kenée zí 'yì e mbá.

⁴Máéké ledre ba rí zíyì Tító, áyí zíma go káa zí owú bi gí sìmímá ní, gí zía ngúngu ledre 'bi Lomo go kpá káa zíma ní. Gí zí kényì née ní, zíma ndìsímá íni ini zí 'Buzé Lomo kpá kí Kírésìto Yésù 'Yì yómo zée, idíní méngì bilámá ledre zíyì, zíye íbì úndru zíyì, gí ro zíyì ndìsìyì bilámáne.

Páwulo íbì moko zí Tító sìmí kuréto

⁵Moko bi kóo 'bi ótoyéme moko 'bi Lomo sìmí Keréto, bi kóo idíaká gí zíma ngará sìnđí kadra ndaá kóo zíma méngìónzó a wá ní, ni bilámáne ídì ótoyéme yée tí káa zí bi kóo máúku zíyì ní. Ídì géléogù ngíti géyì 'yì e gí sìmí gara ga bi niyí sìmìyè ní, zíyì óto yée káa do manda 'dá'dá zí lafúye.

⁶'Yì bi áyí gélé wo káa do manda 'dá'dá ní, míméngì ledre ené idí idí bilámáne do komo 'yì e za mbá. Idí idí dùú o'do 'bi kára kíé'do. Ndìsì ené kí me'bené idí idí bilámáne do komo 'yì e. Owú 'bi ené e idíní kpá idí owú ga bi ngúnguní ledre Ngére Yésù go bilámáne ní, káa bi 'yì e niyí ndìsì úku sínyi ìrì Lomo gí zí bisinyí míméngì ledre eyé ke.

⁷Gí zía togú 'yì ni go manda 'dá'dá moko 'bi Lomo yá, ndaá idí 'yì lúyú ledre wá. Ndaá kpá idí 'yì bi ili 'yì e idíní ndìsì méngì dùú ledre ené ní wá. Ndaá idí 'yì mbírí wá. Ndaá kpá idí 'yì éwé le'yí kí ndìsì kóyó kíe kpá kí ndìsì méngì okó wá. Ndaá idí 'yì mongú mimbé'de gí ro késí wá.

⁸Ndaá kpá idí 'yì bi 'yì e ndìsíní éré 'be 'bi ené miéré gí zí bisinyí míméngì ledre ní wá. Idí idí 'yì bi 'bú míméngì bilámá ledre ni doa kíngaya zí 'yì e za mbá ní. Zía ídine 'yì bi ndìsì 'bá'bá roné gí zí bisinyí ledre mì'bá'bá ní, míméngì ledre ené e idíní idí mbá bilámáye, ndaá idí 'yì lúyú ledre wá.

⁹Idí idí 'yì bi ngúngu ledre Yésù go kíngaya tí káa zí bi 'dodoní zía ní, gí ro zía útúásáne ndìsì 'dódoyéme ledre a do bilámá mìsì'diné zí 'yì ga bi ndìsíní kála a míkála ní gí ro zíye ówoyéme a, zíye ngúngu a.

Páwulo i'bí roko'bụ zí Tító

¹⁰Tító, máúku ledre née zíyị kenée, gị zía tú'dụ ngíti géyị 'yị e asiní kí úwú mbigí 'dódo ledre bì gị ro Ngére Yésu 'yị yómo zée ní go, ambá ledre eyé nda yí ené go lá gbékpí ódro kí ndịsị ịranga zí 'yị e. 'Yị ga bì máúku ledreyé zíyị née, ndaá ngíti géyị 'yị e sikala wá, kpá tí akpa Yúda ga kóna ukuní ledre ya yée nṅunṅuní ledre Yésu go káa do ngére 'yị yómo yée ní, oyóní sogoyé zí Yésu née akpa ye.

¹¹Ndá ótoómo 'yị ịanga ga gére née zíyē ndịsịyē 'dódo ledre zí 'yị ga bì nṅunṅuní ledre Yésu go ní wá. Bìsinyí mī'dódo ledre káa zí ga gére née, nì óto 'yị e zíyē ótoómo kí lódú kací Yésu. 'Yị ịanga ga gére née, 'dodoní eyé née mbigí ledre wá. Ndịsịnị lá gámásó'do mīsi'di gị ro zí 'yị e ndịsịyē í'bí kēsí zíyē.

¹²Tító, 'yị 'bì Kuréto ga gére née ngúru mongú 'yị gị dongaráye, nì nēbì sīmì Kuréto íri uku kóo ledreyé go 'desí kídí, 'yị ga bì 'bì Kuréto ní, mongú ledre eyé yí ené ịanga. Niyí 'yị ga bì mīmébé'deyé emengú, yí eyé káa zí bangá sinyí e ní. Niyí kpá 'yị ngidri e, iliní eyé méngi moko wá. Ambá ledre eyé yí ené lá dụú anu.

¹³Máowo go kídí, ledre bì mongú 'yị née uku gị royé 'yị ga bì 'bì Kuréto ní, nì ma'díí. Gị zí kēyí née ní, ídí ési sílíyí komoyé, idíní ótoómo ledre cayi ga gére née mbá 'dá'ba, zíyē nṅunṅu dụú mbigí ledre bì 'bì Yésu ní.

¹⁴Ndaní óto sómú ledre eyé ndịsị úwú ledre gị tara Yúda ga gére née wá, gị zía oyóní sogoyé go zí mbigí 'dódo ledre bì 'bì Yésu ní.

¹⁵'Yị ga bì ngárá ndaní 'yị lúyú ledre e wá ní, bìsinyí ledre kí bìsinyí éyí ndaá 'bì ené lolu zíyē wá. 'Yị máa yée ga bì nṅunṅuní ledre Yésu káa do Ngére eyé wá ní, ménginí eyé éyí ga bì bì ndịsị éme ro Lomo gị zíyē mīéme ní kú wá. Sīmì doyé nì yí ené lá rịj káa, owoní eyé dongará bilámá ledre kí bìsinyí a wá, gị zía mīméngi ledre eyé nì yí ené go bìsinyíne.

¹⁶'Yị ịanga máa ga gére née ndịsịnị úku ledre ya yée niyí go mbigí 'yị ga bì 'bì Lomo ní, í'í, mīméngi ledre eyé nì yí ené kpí gị zí ledre ga bì ukuní yée ní. Niyí nda yí eyé 'yị sógó 'yị e kíngaya. Eréní eyé ngịrị lorụ 'bì Lomo kpá wá. Gị zí kēyí née ní, utúasání eyé méngi bilámá ledre wá.

Tító 2

Bilámá 'dódo ledre emene zí 'yị ga bì 'bì Kírēsīto ní

¹Tító máúku zíyị, káa zí bì ówoyéme 'bì eyí ledre gị ro Ngére Yésu go bú ní, ídí ndịsị 'dódo zí 'yị e dụú ledre bì utúasá mīútúasá bì 'bì Ngére Yésu ma'dáa ní.

²Ídí úku ledre zí mīngburoko ya'dá e, idíní ndịsị 'dí'bióyó royé gị sīmì bīcayi ledre e za mbá 'dá'ba. Zíyē ndịsịyē méngi dụú ledre ga bì utúasání mīútúasá ní. Kpá kí 'búó'bú royé mī'búó'bú, gị ro zíyē ídíyē 'yị óto 'bú 'yị e za mbá. Do ídíyē kpá 'yị útụsimiyé kíngaya sīmì ledre e za mbá.

³Gị ro mīngburoko kará e kpá kenée, ídí úku ledre zíyē idíní ndịsị méngi dụú mīméngi ledre máa yée ga bì niyí mīútúasáye, tí toso mīméngi ledre 'bì kará máa

yée ga bi ɲuɲuɲuɲi ledre Ngére Yésu go ní. Ndaní ídí 'yi tara sinyí zí lafúye, zíye ídíye 'yi ndísi éwé le'yi kɛngaya wá. Idíní ídí 'yi 'dódo bilámá ledre e zí lafúye, gɛ ro zí lafúye maáge ídíye kpá 'yi méngi bilámá ledre e.

⁴Mɛngburoko kará e idíní 'dódo bilámá ledre zí owúkará e, gɛ ro zí owúkará maáge ndísiyé óto 'bú ya'dá 'bi eyé e, do ndísiyé kí lúru bi kací owú 'bi eyé e bilámáne.

⁵Zíye ndísiyé kí 'búó'bú royé mɛ'búó'bú simi ledre e za mbá, do ídíye mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Zíye ídíye kará 'yi úwú kúru ya'dá 'bi eyé e gɛ ro zí 'yi e lúrutóko bilámá ndísi gɛ zíye. Kenée, utúasání óto 'yi e zíye ndísiyé úku sinyi ledre gɛ do bi 'Buzé Lomo wá.

⁶Ídí 'dódo ledre zí owú ya'dá e kpá kenée. Mɛndísiyé kí mɛmɛngi ledre eyé e za mbá, ídí ídí bilámáne.

⁷Kuɲu'buyí idí ídí zíye mongú sáká éyi. Zíye lúrutóko bilámá mɛmɛngi ledre gɛ royí, gɛ ro zíye ndísiyé méngi lódú a.

⁸Simi bi áyi ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e ní, ídí 'dódo zaá mbigí ledre, káa bi 'yi e niyi lúru'dófu bi gɛ doyi zíye ndísiyé úkucayi ledre gɛ do biyi ke.

⁹Ídí kpá 'dódo ledre zí owúkúlú e. Idíní ndísi méngi kéyi dɛú kací kúru mɛngburoko 'yi eyé e, gɛ ro zí mɛngburoko 'yi eyé maáge ídíye kí rokinyi gɛ zíye. Ndaní ndísi kí tarakafa zí mɛngburoko 'yi eyé e wá.

¹⁰Ndaní kpá ndísi kí 'dí'biúgu éyi e kací mɛngburoko 'yi eyé maáge wá. Idíní ídí bilámá 'yi e zí mɛngburoko 'yi eyé e ówo a mbá, gɛ ro zí 'yi e óto úndru ledre ga bi ndísi 'dódo yée gɛ ro 'Buzé Lomo bi 'Yi yómo zée ní.

¹¹Gɛ zía Lomo ma'dáa mɛngi bilámá ledre go zí 'yi e za mbá, zía kásaógu bikéři Owú 'bi ené óguné yómo 'yi e za mbá.

¹²Bilámá ledre bi Lomo mɛngi née ofu go. Ili zíze ótoómo ledre máa yée ga bi 'yi ga iliní ledre 'bi Lomo wá ndísiní méngi yée ní za mbá 'dá'ba, zíze ndísiyé méngi dɛú ledre ga bi utúasání mɛútúásá ní, gɛ ro zíze ídíze mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ma'dáa.

¹³Ndísiyé go óto komozé gɛ ro sɛndí kadra 'bi bilámá ledre bi ni ógu méngi roné zíze, bi ni mɛndá'baógu Lomo ezé bi kí mongú roko'buné, kí Kírésito Yésu 'Yi yómo zée.

¹⁴Yésu ma'dáa i'bí koo roné do úyuné née nda gbékpí wá, gɛ ro yómo zée gɛ simi umbu bi koo azé úyu a ze gɛ zí lúyú ledre ezé e ní. Yomo zée gɛ ro zíze ídíze dɛú mbigí 'yi ené e, 'yi méngi bilámá ledre e.

¹⁵Títo, ga gére née za mbá ledre ga bi máli ídí 'dódo yée zí 'yi e ní. Ídí 'dódo yée do bilámá mɛsi'diné gɛ ro zí 'yi e lúru roko'bú moko ma'dáa gɛ royí káa bi niyi lúru'dófu bi gɛ doyi ke.

Títo 3

Bilámá mɛmɛngi ledre emene

- ¹Tító, ídí úku ledre zí 'yì ga bì 'bì Kírésìto íri ní, idíní óto úndru 'yì ga bì sìmi akúma, niyí kí roko'bu 'bì lúru bì kací káṅgá do sílìye ní. Idíní ndìsì kéye bìlámáne kí mímbé'deyé kíé'do. 'Yì ga bì 'bì Kírésìto ní, idíní fú lá ndìsì méngì bìlámá ledre e kací kadra za mbá.
- ²Ndaní ndìsì kí úku sínyi ledre zí 'yì e wá. Idíní ndìsì méngì zí 'yì e za mbá bìlámá ledre e, zíye ndìsìyè 'búó'bu royé zí 'yì e kpá mbá m'búó'bu, zí míméngì ledre eyé e ídíye bìlámáne do komo 'yì e za mbá.
- ³Kóo 'desí, sìmi bì kóo ngára ṅuṅguzé aka ledre Yésu káa do ngére ezé wá ní, ndazé ezé kóo 'yì komokenzì e wá, ndìsìzé kóo kála ledre 'bì Lomo mìkála, zíze ndìsìzé kpá méngì ledre ga bì Lomo ndaá kí rokinyi gì royé wá ní. Mongú ledre ezé yì ené kóo lá dujú méngì bìsinyí ledre e kí ndìsì óto bìsinyí mímbé'dezé ro lafúze e. Gì zí bìsinyí ledre ga bì ndìsìzé méngì yéé ní, zí 'yì e ndìsìyè sógó zéé mìsógó. Sìmi bì lurúzé kenée ní, zíze kpá ndìsìzé sógó yéé.
- ⁴Abú kenée ndotó, sìmi ledre ga gére née mbá, zí 'búze kpá fú ídíne do 'Buzé Lomo 'Yì yómo 'yì e kíngaya zía méngì bìlámá ledre zíze, zía yómo zéé.
- ⁵Yomo zéé née, ndaá 'bì ené gì zía bì ya kídí mēngìzé bìlámá ledre ní wá, yì ené gì zí bìlámá mímbé'dea bì rozé ní, zía lúguoyó lúyú ledre ezé sìmi roko'bu 'bì 'Dówúne, gì ro zíze ídíze dujú zíne, mbigí 'yì ené e.
- ⁶Lomo kasaogu 'Dówúne zía ndìsìné sìmìzé gì zí bìlámá ledre bì Kírésìto Yésu 'Yì yómo zéé mēngì zíze, zía úyuné gì rozé ní,
- ⁷gì ro zíze ídíze owú ga bì 'bì Lomo ní, zíze ídíze do bì kíé'do kí 'Buzé Lomo ma'dáa sìmi trídri bì za fí ndìsìzé óto komozé gì roa ní.
- ⁸Tító, ga gére née za mbá mbigí ledre e, idíní ídí zíyì kí ledreyé owóowó. Sìmi bì áyí go ndìsì 'dódo ledre zí 'yì ga bì ṅuṅguní ledre 'bì Lomo go ní, ledre ga bì za mbá máúku yéé zíyì ní, ídí kpá fú ndìsì úkutátá yéé zí 'yì e gì ro zíye óto sómú ledre eyé mbá ndìsì méngì bìlámá ledre e. Bìlámá ledre ga gére née nì óto yéé zíye ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.
- ⁹Tú'dú ngíti géyì 'yì e niyí bo ambá ódro eyé yì ené dujú 'bì kangú gì ro ledre ga bì 'bì ndíkíogú 'yì e do sogo káṅgá ona, zíye ndìsìyè kí ófúye gì ro lorú bì kóo Lomo i'bíogú zí Músa éké a ní. Máúku zíyì Tító, ndá olú dongará bìcayi 'yì ga gére née zíse ndìsìsé méngì bìcayi kangú kéye wá, gì zía ledre ga bì ndìsìní úku yéé née ndaní eyé ledre ga bì niyí sáká 'yì e ní wá.
- ¹⁰'Yì ga bì ndìsì 'dódo ledre zíye íri née, togú ngíti 'yì gì dongaráye ili 'dí'biógú ledre 'bì ífi dongará 'yì e yá, ídí éšì sílìyì komoa, ndaá méngì kéyì kenée wá. Togú uwú wá, ídí kpá éšì ándá sílìyì komoa. Gì do kací a née togú uwú kpá fú wá, ídí 'dí'bióyó sómú ledre eyì gì roa zíyì ndìsì eyì.
- ¹¹Ídí ówo a kídí, togú 'yì nì go kenée ukuní ledre zía má, nì yì ené go 'yì bì sómú ledre ené sinyí go mìsinyí ní. 'Yì e niyí ówo wo mbá kídí, 'yì née ndaá cóngó 'yì wá, míméngì ledre ené eme ené e ngú.

Odu lorụ zí Tító

¹²Ba ngíti ledre zíyí Tító, máíli ídí aka ngásáógụ zíma yáa 'diya. 'Dá'dá zíyí kí ñnyíyí girí, mááyí aka kása ngúru 'yí gí dongará Aratéma e kí Takíka, zía ndéré ndíshiné méngí moko do bi kacíyí íri, gí ro zíyí ógụyí. Ndá lú'bú wá, sìmí bì ngúru 'yí gí dongará 'yí ga gére née ogụ go íri ní, ídí geré ñnyí ógụ, áyí ógụ ndiki máa sìmí gara Nìkopólì yáa. Ídí ógụ 'dá'dá gí zí yana ndumu. Gí zía, kí ndumu ba máíli ndíshì bì sìmí Nìkopólì ore mágámá wá.

¹³Káa zí bì ówo bú togú 'yí ili ndéré do ngíti bì, ili tí sáká éyí ní, nì bílámáne ídí sáká mongú 'yí, Zená e kí Apólo kí éyí ga bì iliní yéé ní, gí zí 'do'dó kí ndíki yéé do m̀isi'di ke.

¹⁴Ídí úku ledre zí 'yí ezé ga bì 'bì Kírésìto sìmí Kuréto íri ní, ndaní 'dó'dó kí méngí bílámá ledre wá. Idíní ndíshì méngí bílámá ledre kací kadra za mbá, zí 'yí ga bì iliní sáká éyí ní.

¹⁵'Yí ga bì yáa ní, i'bíní mandá zíse íri za mbá. Máí'bí kpá mandá zíse kí 'yí ga bì íri ní mbá. Lomo idí ídí kíse kéye za mbá.

Felemúna

Felemúna 1

Wáraga bi Páwulo eké zí Felemúna ní

¹Áko Felemúna lúndu 'bi ené e, máa Páwulo bi otoní máa sìmì sígìni gí zía bi mándìsì 'dódo ledre 'bi Kírésìto Yésu zí 'yì e ní. Máéké ledre ba máa zíyì Felemúna, azé kí lúnduzé Timatíyo bi ni kpá eze 'yì moko zé ní.

²Ledre bi ekézé ba ndaá kpá lá dùú zíyì ngúcuyí wá, kpá zí Afíya bi ni zíze káa zí mbigí lémizé ní, kpá zí Arakípo bi ndìsìzè méngì moko 'bi Ngére Yésu ndro kéye ní.

³Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé idíní lúru bi kacíse gí do bi zíse ndìsìsé bilámáse.

Páwulo i'bi mbófo éyì zí Lomo gí ro Felemúna

⁴Felemúna, kací kadra za mbá, ìrìyì 'decì gí taramá wá. Kí'dí bi mááyì go ìni ini zí 'Buzé Lomo ní, mándìsì fú lá óto yì kó'dù a, idí ndìsì lúru bi kacíyì.

⁵Ndaá gbékpíe wá, gí zía, máúwú ledre bilámá ledre ga bi ndìsì méngì yé zí 'yì e ní go mbá. Tù'dù 'yì e ndìsìni go úku ledreyì zíma kídí, ngúngu ledre Ngére Yésu go cú kí sìmìyì, zí 'bú 'yì e kpá ídine doyì kíngaya.

⁶Mándìsì ìni ini zí Lomo, idí sáká yì, gí ro zíyì ndìsìyì méngì bilámá ledre zí 'yì e nda za kíngaya rómoné mírómo, gí do bi zíye ndìsìyé mbófo Kírésìto.

⁷Bú 'yì e bi óto doyì kíngaya née, oto máa go zíma ídíma kí mongú rokinyi. Gí zía óto 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní go zíye ngúngu ledrea nda za kíngaya.

Páwulo ngúngu roné gí ro Onésìmo

⁸Gí zí kényì née ní, zíma ngúngu romá zíyì kí roko'bu bi Kírésìto i'bi zíma ní, idí méngítátá bilámá ledre née kenée ndéré kíe 'dá'dá kíngaya.

⁹Káa zí bi mááyì 'yìmíkása 'bi Yésu ní, mááyì kóo úku ledre née zíyì kenée za kí roko'bu bi 'bi moko ní, í'í, utúasá zíma í'bi lorú zíyì kenée wá, gí zía máówo bú, óto 'bú lafúyì e, 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní go doyì, mááyì lá ndú'yú yì gí ro zíyì méngì ledre ma'dáa.

¹⁰Mángúngu romá zíyì, gí ro Onésìmo. Sìmì bi mááyì sìmì sígìni yáa ní, mándìsì 'dódo ledre gí ro Ngére Yésu zía. Bi ba ní, ngúngu ledre Yésu go káa do Ngére ené. Gí zí kényì née ní, ni zíma go owú 'bi amá sìmì moko 'bi Ngére Yésu.

¹¹Togú míméngì ledre 'bi Onésìmo ndaá kóo zíyì bilámáne wá, káa zí bi ngúngu nda ledre 'bi Lomo go ní, idí nda kpá ówo a kídí, ni nda idí go 'yì méngì yéme ledre zíze kényì gbengará.

¹²Abú 'búa ni domá kíngaya ndaá kóo miútúasáne zía ndéréoyó roné gí cigíma wá yá, málúru kenée, máyá í'í, utúasá miútúasá zíma kása wo zíyì íri.

13Ni kóo ídí bilámáne zí Onésimo ndịsịné zíma yáa kí sáká máa do bi kacíyí káa zí bi mááyí aka fú sìmì sígìnì gị zí bilámá ledre 'bi Ngére Yésu bi mándịsị 'dódo a zí 'yí e ní.

14^fi, máli méngì kényi kenée wá, káa bi ni nda ídí káa zí éyí bi mágága yíi mīgága gị ro méngì bilámá ledre zíma ní ke, 'búó togú ledre bi ụngụ go yíi ní.

15Ambí owone, ngíti géyí yá, Lomo yeme kóo ne kenée kídí, Onésimo ídí aka kóo ínyí gị cigíyí cúku'dée, sìmì bi ni ndá'baógu ní, zíse ndịsịsé kéne bilámáne za fí.

16Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolu lúru Onésimo ma'dáa zíyí fú káa do owụkụlụ wá, ídí nda ídí zíyí cé káa zí lúnduyí owụ 'bi 'bụyí ní, gị zífa ụngụ ledre Ngére Yésu go.

17Felemúna, káa zí bi 'dí'bi máa sìmì sụmụ káa do bilámá eze 'yí mokoyí ní, mándú'yú yíi, ídí mu 'dí'bilúgu Onésimo zíyí sìmì sụmụ káa do bilámá eze 'yí mokoyí.

18Togú Onésimo ma'dáa méngì kóo bisinyí ledre zíyí, togú 'di'bi kóo mbú késí gị zíyí, i'bilugu wá yá, ídí úku ledre a zíma gị ro zíma í'bilúgu a zíyí.

19Máuku zíyí ma'díi, togú éyí ni bo Onésimo 'di'bi gị zíyí i'bilugu wá, ídí úku a zíma mááyí í'bilúgu a zíyí. Kpá káa zí bilámá ledre kóo máméngì, zíma 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zíyí ní, éyí bi méngilúgu zíma kací a ní ndaá.

20Lúndu 'bi ené e, káa zí bi azé kíyí 'yí lódú kací Kírésito Yésu Ngére ezé ní, ídí mu 'dí'bilúgu Onésimo zíyí, gị ro zíma ídíma kí rokinyi.

21Abú mándú'yú yíi mĩndú'yú wá, máówo bú kídí, áyí tí méngì ledre née zíma kenée.

22Ídí óto komoyí kacíma, mááyí yáa kí mĩsómú ledre togú Lomo likpí mĩsì'di zíma, zíye 'dí'biógụ máa gị sìmì sígìnì yá, mááyí ógụ zíyí íri.

Mandá gị zí tú'dú 'yí e zí Felemúna

23Epáfura ezemá bi azé kéne sìmì sígìnì yáa gị zífa bi ndịsị kpá 'dódo ledre 'bi Kírésito Yésu zí 'yí e ní, i'bí mandá zíse íri za mbá kíngaya.

24Márikó e kí Arisitáka e kí Démasi e kí Lúka e bi ndịsịnì sáká máa kí moko 'bi Kírésito yáa ní, i'bíni kpá mandá zíse íri za mbá.

25Kírésito Yésu Ngére ezé ídí í'bí úndru zíse íri za mbá, gị ro zíse ndịsịsé bilámáne.

Ébere

Ébere 1

Owú 'bi Lomo ogu ódro zize

¹Simi sɪndí kakra ga kóo 'desí ní, 'Buzé Lomo ndisí kóo úkuí'bí ledre ené zí 'yí kasa ené ga bi nébi e ní, zíye ndisíyé úkutátá a zí bulúnduzé e do ríki tú'dú misi'di e mɪngúngúcu.

²Bi nda simi sɪndí kakra máa 'bi ezé ba ní, kasaogu nda go za cú mbigí Owú 'bi ené 'dódoyéme née zize. Otooguní kóo ere kí do sogo káṅgá kí éyí e za mbá kéne. Gi zí kéyí née, zía i'bí roko'bu ledre e za mbá zí Owú 'bi ené máa née.

³Owú máa née ni za nyé káa zí 'Buné Lomo ní. 'Dodo mongú roko'bu 'Buné go kí miméngi ledre ené e za mbá. Éyí e za mbá niyí sí roko'bu ené. Simi bi uyu, zía 'dí'bióyó lúyú ledre ezé 'bi 'yima'dí e ní, zí 'Bu a 'dí'bilúgu wo komo ere zíye ndisíyé kéne do bi kíé'do gi zía mengionzó moko ené go.

⁴Owú máa née ni go kí ledrené owóowó rómo do 'bi maláyika e, gi zía Lomo i'bí roko'bu ledre e go za mbá zía. Gi zí kéyí née zí iria ówú rómoné gi do 'bi maláyika e za mbá.

Owú 'bi Lomo romo do maláyika e

⁵Maláyika be 'di Lomo uku ledre go zía kídí, “Áyí Owú 'bi amá, karaba mááyí go 'Buyí”? Togú mbú maláyika máa wo be 'di bi uku ledre zía kídí, “Mááyí 'Buyí, áyí Owú 'bi amá”?

⁶Simi bi kóo Lomo kasaogu owú 'bi ené née do sogo káṅgá ní, zí Lomo ma'dáa kóo úku ledre kídí, “Máíli maláyika e mbá idíní óto úndru owú 'bi amá née káa zí bi ndisíní óto úndrumá ní.”

⁷Zí Lomo kpá úku ngíti ledre kídí, “Mááyí kí roko'bu zíma óyóló'bó maláyika e kíe, zíye ndisí ílye káa zí síli ilí ne ní. Togú kenée wá, zíma óyóló'bó yée, zíye ndisí ndícíye káa zí pho'du ndící ne ní.”

⁸Zía kpá úku ledre zí Owú 'bi ené née kídí, “Áyí Lomo, áyí ídí Ngére za fí. Úndru 'bi roko'bu bi máí'bí zíyí née, áyí ndisí méngi kíe tí fú ledre ga bi miútúásáye ní.

⁹Gi zía bi íli bisinyí ledre wá, íli ndisí méngi dujú ledre ga bi ndisíní óto máa zíma ídíma kí rokinyi ní, máa 'Buyí bi Lomo ní, máoto yí go zí ledreyí ídíne owóowó rómo do 'bi 'yí e mbá gi ro zíyí ídíyí kí rokinyi.”

¹⁰Lomo uku kóo ledre gi ro Owú 'bi ené simi miéké kúrú Lomo kídí, “Éyí ga bi za mbá ba, Ngére, ótoógu yée yí. Ere kí do sogo káṅgá niyí kací síllyi.

¹¹Sɪndí kakra ni ógu zí éyí ga gére née úkúye mbá, gi zía niyí káa zí bongó e ní, zíyí ídíákáyí dujú yí gi zía áyí yí eyí tridri za fí.

¹²Ma'díi, éyí ga gére née niyí léli káa zí nzenze bongó ga bi ucuyóní yée 'dá'ba ní, áyí ídíáká dujú yí gi zía áyí yí eyí tridriyí za fí.”

¹³Lomo uku ledre zí maláyika be 'di kídí, “Ndísi do sílǐma 'bì anú ona, gị sìmì sǐndí kadra bì Mááyí óto ezeokóyì e mbá sí sǐndíyì káa zí owù gbá'dá bì ndísi óto sǐndíyì doa ní.”

¹⁴Maláyika niyí 'bì eyé 'yì kasa 'bì Lomo. Lomo ndísi kása yé zíye ndéréye kí sáká 'yì ga bì nṅunṅuní Kírésìto go niyí go nzíyiyé gị ro trǐdrǐ bì za fí ní.

Èbere 2

Lomo yeme ledre goó gị rozé

¹Owù 'bì Babá e, káa zí bì Lomo yeme ledre go gị rozé kenée ní, idí zé 'dí'bi sílǐze sokó ro ledre 'bì Lomo bì 'dodoní zíze ní gị ro zí cýyí a ídine sìmizé ngírì káa bì azé lúyú ledre ke.

²Gị zía lorù bì kóo Lomo kasa maláyika ené e ógù 'dodo a, zí bulúnduzé ga bì kóo 'desí ní, nì lorù bì kí ledrené owóowó ní, Lomo ili ené do ndítí 'dófù 'yì doa wá. 'Yì ga bì kóo ndítí'dofuní do lorù née ní, Lomo 'do'do kóo yé go.

³Máúku zíse, ledre bì Ngére Yésù ogù 'dódo a gị ro trǐdrǐ ní, owó romo do lorù bì kóo maláyika e 'dodoní zí Músa éké a ní. 'Yì ga bì kóo uwúní Ngére Yésù kí 'dódo ledre née gị zíze 'dá'dá ní, owoní kóo go kídí nì ma'díi zíye 'dódotátá a zíze. Sómúsé togù nṅunṅuzé ledre née zíze 'dí'bi sílǐze ro a sokó wá ní, azé ómo?

⁴Idí zé ówo a kídí mǐngburoko ledre ga bì Lomo mengì yé kí roko'búyé, nda kpá kí 'Dówù Lomo bì kasa zía ndísiné kí sáká 'yì e ní 'dodo go kídí ledre ga bì 'dodoní yé gị ro Yésù ní, niyí za mbá ma'díi ledre e.

Yésù oyólo'bó roné káa do 'yìma'dí

⁵Máúku zíse, sìmì bì karanée Lomo nì óyóló'bó do sogo káṅgá ba, zí ledre ga bì sìmì a ídíye mbá mǐkándayé ní, maláyika e utúasání eyé ídíye 'yì ga bì niyí lúru bì kací a ye ní wá.

⁶Nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Áko Lomo, 'yìma'dí 'be kpá éyí kí ledrené owóowó zíyì ndísiyì sómù ledre a kí mǐmbé'deyì mbá kí ndísi lúru bì kací a ní?

⁷Ótoómo kóo wo zía ídine sí roko'bù 'bì maláyika e kí owù sǐndí kadra cúku'dée. Nda gị 'dá'ba zíyì í'bí roko'bù zía, zía nda ídine kí ledrené owóowó,

⁸do óto éyí e goó za mbá sí sǐndí.” Mítóto a bì Ngére do éyí e mbá, nì go kenée ma'díi, abú lurú zé aka ledre máa née kí méngì roné kenée wá ndotó.

⁹Owozé bú kídí Lomo oto kóo Yésù zía ídine káa zí éyí bì maláyika e niyí kí roko'bù doa kí owù sǐndí kadra cúku'dée ndotó. Sìmì bì uyu zía úrúne gị sìmì umbu ní, zí Lomo í'bí roko'bù ledre e za mbá zía. Gị zí bǐlámá mǐmbé'de Lomo bì ro 'yìma'dí e za mbá ní, zía yéme ledre kídí Yésù idí úyu ne do bi kacíye.

¹⁰Gị zía bì Lomo otoogù éyí e za mbá ne ní, zía yéme ledre zí Yésù úyuné gị ro 'yìma'dí e za mbá gị do bì zíye ndá'baoguyé zí Lomo. Gị zí kényì née zía ídine zí Lomo kí ledrené owóowó.

- 11** 'Yì ga bì za mbá Yésù uyu gí royé ní, niyí go mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, ndanfí lolu 'yì lúyú ledre e wá. Née sí ledre bì dokuwu mengi Yésù ma'dáa kí ndìsì ndólo yée lúnduné e kí lémìné e gí zía wá ní.
- 12** Zía úku ledre kídí, “Babá, mááyí ndìsì kófó ìrìyí dongará lúndumá kí lémimá ga gére ní. Zíma kpá ndìsímá kí mbófo yì dongará tú'dú 'yì e.”
- 13** Nì kpá miékéne do ngíti bì simi miéké kúrú Lomo, Yésù uku ledre kídí, “Mááyí óto mimbé'demá dùú ro Lomo.” Zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Zée kí lúndumá e kí lémimá ga bì í'bí yée zíma ba, azé go do komoyí.”
- 14** Káa zí bì owú ga bì 'bì Lomo née niyí 'yìma'dí e ní, zí Yésù ógùnè do sogo kàngá ídínè káa do 'yìma'dí káa zí yée ní. Mengi kenée gí ro togú née uyu go yá, zíne rómo komo ngére 'bì bicayi lomo e bì nì kí roko'buné do umbu ní.
- 15** Mengi kenée gí ro zí owú ga bì 'bì Lomo ní ówo a mbá kídí née romo komo umbu go káa bì niyí ndìsì éré ngiri umbu ke.
- 16** Owoyemezé go bilámáne kídí Yésù ogú ené kóo gí ro sáká maláyika e wá, ogú yí ené gí ro sáká zée 'yìma'dí ga bì bulúndu Abarayáma ní.
- 17** Gí zí kéyì née ní, utúasá miútúasá zí Yésù ídínè cé káa zí lúnduné e kí lémìné e ní, gí zía i'bí roné go mbá kí mimbé'dené kíé'do ídínè ne mongú 'yì 'dáná éyí ezé do komo Lomo gí ro zí Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre ezé e gí zía.
- 18** Abú Satána uzu kóo wo zía 'dó'dóne yá, romo kóo komo Satána ma'dáa go. Nì cakaba go ndìsì sáká 'yì ga bì ngununí ledre ené go ní simi bì Satána nì go ndìsì úzu yée ní.

Ébere 3

Ledre Yésù owó romo do ledre Músa

- 1** Owú 'bì Babá e, káa zí bì Lomo ndolo sée go ndásé lolu, 'yì lúyú ledre e wá, azé kése go kíé'do simi Lomo ní, idízé óto komozé kése kíngaya ro Yésù bì 'yìmikása kpá mongú 'yì 'dáná éyí e ní.
- 2** Kací kadra mbá, Yésù ndìsì méngi dùú éyí ga bì Lomo kasaogu wo gí royé ní kí mimbé'dené mbá kíé'do, cé káa zí bì kóo Músa ndìsì méngi moko 'bì Lomo kpá kí mimbé'dené mbá kíé'do ní.
- 3** Abú kenée ndotó, Lomo oto Yésù go zí ledrea ídínè owóowó rómo do ledre Músa. Lílì ledre née nì káa zí, togú 'yì ubú bilámá 'dící ené yá, 'yì e niyí mbófo wo rómo do 'dící bì ubú née.
- 4** Dící e za mbá 'yìma'dí e ndìsiní ubú yée ye, tí lá Lomo otoogu éyí e za mbá ne.
- 5** Músa ndìsì kóo méngi moko bì Lomo i'bí zía gí ro 'yì ené ga bì 'bì Lomo ní kí mimbé'dené kíé'do. Zía kóo kpá ndìsiné úku 'dódo ledre zí 'yì máa ga gére née kídí, karanée Lomo nì méngi bilámá ledre zíye.

- ⁶Yésu ndaá 'bi ené lá 'yi méngi moko zí Lomo wá, ni 'bi ené za cù mbigí Owù 'bi Lomo kpá Ngére 'bi 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Togù otozé komozé kpá fú ngbúo roa, bilámá ledre bi ndişizé óto komozé gi roa ní, ni karanée méngi yée zíze.
- ⁷Née sí ledre bi 'Dówù Lomo uku ledre gi zía kídí, “Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togù Lomo odro go zíse yá,
- ⁸ndásé ésì 'dùtù mbílise 'du'dorù káa zí bi kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí Lomo, simi şindí kadra bi kóo 'bi úzu éyí simi súwú ní wá.
- ⁹Bulúndusé e uzuní máa simi súwú íri kí simibi cí gbre abú owoní tí ledre ga bi mándíşì méngi yée ní bú.
- ¹⁰Née sí ledre bi kóo zí mimbé'demá ésíne royé, zíma kóo úku ledre zíye máyá, 'Ndíşiní 'dùtù mbílíye kí úwú ledre ga bi mándíşì úku yée zíye ní.’
- ¹¹Gi zí mimbé'demá bi esí royé ní, zíma kóo móócù éyí máyá, 'Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye ógù 'dówùroyé doa ní, utúasání lolù ógù doa wá.’ ”
- ¹²Máúku zíse owù 'bi Babá e, komosé idí ídí rosé káa bi Satána ni lóndo ngíti 'yi gi dongarásé zía ótoómo ledre 'bi Lomo zía ndá'bané lúyú ledre.
- ¹³Mé bi káa zí bi şindí kadra ni aka bo ba ní, ídíse ndíşì sáká lafúse e kí bilámá sómù ledre káa bi niyí ótoómo ledre 'bi Lomo zíye ndá'bayé lúyú ledre ke.
- ¹⁴Káa zí bi ngunzuzé ledre Kírésito Yésu go, azé kéye go kíe'do ní, idíze tóro kpá fú ngbúo kenée gi simi şindí kadra bi karanée Yésu ma'dáa ni í'bí tridri bi za fí zíze simia ní.
- ¹⁵Miéké kúrú Lomo uku kídí, “Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togù Lomo odro go zíse yá, ndásé ésì 'dùtù mbílise 'du'dorù káa zí bi kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí Lomo ní wá.”
- ¹⁶'Yi ga bi kóo Lomo odro zíye, zíye 'dùtù mbílíye 'du'dorù, do óyó sogoyé zía ní 'be kóo náambi e? Kpá tí akpa bulúnduzé ga bi kóo Músa olúogù kíye gi simi Ízibiti ní.
- ¹⁷Sara 'yi ga bi kóo mimbé'de Lomo esí royé kí simibi cí gbre ní nda yée wá? Née kpá tí yée ga bi kóo oyóní sogoyé zí Lomo zíye úyuyé cikí simi súwú íri ní.
- ¹⁸Sara yée ga bi Lomo lolóbù gi royé kídí née utúasá 'dí'biógù yée do bilámá bi bi née yemeomo gi ro zíye ógù 'dówùroyé doa ní wá ní 'be náambi e? Kpá tí fú bulúnduzé ga bi kóo oyóní sogoyé zía ní.
- ¹⁹Owoyemezé go kídí oguní eyé kóo 'be 'bi Lomo wá, gi zía bi ngununí eyé kóo ledre ené e wá ní.

Ébere 4

Bilámá 'dówùro ni wo bi gi zí Lomo ní

- ¹Bilámá ledre bi Lomo yemeomo gi rozé kídí karanée, née ni í'bí 'dówúro zíze ní, ni aka fú lá bo do biné. Idízé tóro ngbúó káa bi ngúru 'yi gi dongaráze ni lúyú ledre, karanée zía zángá 'dówúro máa née ke.
- ²Bilámá ledre 'bi Lomo bi ukuní zíze karaba ní ní, ni kpá wo bi kóo ukuní zí bulúnduzé ga bi kóna ní. Iliní eyé kóo ngúnṅu ledre ma'dáa wá gi zía moko ndaá 'bi ené kóo simi a zíye wá.
- ³Ni zíze karaba go bilámáne gi zía ngunṅuzé bilámá ledre máa née go. Uku kóo ledre zí bulúnduzé ga bi kóo ngunṅuní bilámá ledre máa née wá ní. “Gi zía bi kóo mimbé'demá esí royé ní, zíma kóo mójú éyí máyá, ‘Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye óḡu 'dówúroyé doa ní, utúasání lolu óḡu doa wá.’” Abú kenée ndotó, moko ené ukú kóo go kú simi sɪndí kadra 'bi ótoóḡu do sogo káṅgá.
- ⁴Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Lomo 'dowú kóo roné gi simi moko bi kóo ndisi méngi a ní, simi sílì inyi doa gbre (7).”
- ⁵Ni kpá miékéne simi ngíti bi simi miéké kúrú Lomo kídí, “Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye óḡu 'dówúroyé doa ní, utúasání lolu óḡu doa wá.”
- ⁶Ni kpá fú miyémené kídí 'dówúro née ngíti géyi 'yi e niyí karanée ndíki a ye. Yée ga bi kóo ukuní bilámá ledre née zíye ngára iliní ngúnṅu a wá ní, Lomo utúasá í'bí 'dówúro née zíye wá.
- ⁷Nda gi 'dá'ba gi do kací tɔ'dú simibi zí Lomo úku ledre zí Dawídi káa zí bi kóo odro zí bulúnduzé ga kóo 'desí ní kídí, “Karaba ndéréne 'dá'dá, togú Lomo odro go zíse yá, ndásé esí 'dútu mbílise 'du'dorú kí úwú a wá.”
- ⁸Idí kóo Yósuwa í'bí 'dówúro bi kóo Lomo uku ledre a née bo zí owú 'bi Isiréle ga kóo nderé kíye do bi bi kóo Lomo uku ledre a ní, káa bi Lomo uku andá ené lolu ledre ngíti sɪndí kadra 'bi 'dówúro wá.
- ⁹Ledre née 'dodo kídí, ngíti bilámá 'dówúro ni bo Lomo ni í'bí a zí 'yi ga bi ngunṅuní ledre ené go ní.
- ¹⁰'Yi máa yée ga bi Lomo ni í'bí 'dówúro née zíye ní, kúrú moko méngi lolu yée wá, cé káa zí bi kóo Lomo 'dowú roné simi bi kóo méngionzó moko 'bi ótoóḡu éyí e ní.
- ¹¹Káa zí bi goó kenée ní, idízé tóro ngbúó gi ro zí Lomo í'bí 'dówúro née zíze káa bi azé zángá a káa zí bi kóo bulúnduzé ga kóna zangání ní.
- ¹²Owú 'bi Babá e, ledre 'bi Lomo ni kí roko'buné, zía ídine kpá afaáfa káa zí bikafu maku ní. Idí óṅgolóko simisé gberé zía olú ndisíné simi mimbé'desé, zía ówoónzó ledre ga bi íri kí sómú ledre esé e kpá mbá gi ro zí Lomo 'deciyéme ngbanga gi roa káa zí bi owoyeme ní.
- ¹³Lomo owoofu ledre go, éyí bi kíe'do káa azé útúásá ótoéci a yaá owo wá ní ndaá. Ledre e niyí zí Lomo mbá do nyára bi. Née 'yi bi karanée azé tóro kó'dú a kadra 'decí ngbanga ní.

Ndazé ótoómo kací Yésu wá

¹⁴Káa zí bì ɲɔɲɔguzé ledre Yésu Owú 'bì Lomo go, nì ne Mongú 'yì 'dáná éyí e, nda'balugu roné go zí 'Buzé Lomo komo ere ní, idízá tí fú 'dí'bi sílize roa ngbúo ndazé ótoómo kací a wá.

¹⁵Mongú 'yì 'dáná éyí ezé nées owoyeme ledre gí do bizé duú ne. Tí bì ngára ndaá 'yì lúyú ledre wá ní, zía ótoómo roné 'dó'dóne káa zí 'yì lúyú ledre ní sìmì lúyú ledre ezé e.

¹⁶Ndazé éré ɲìrì wá, idízá ódó mímbe'dezé zíze ndéré ndíszíé sí sìnǵí Lomo gí ro zía ǵdrì mímbe'dené rozé, gí do bì zía sáká zée karanée kí éyí ga bì ilízé yée ní.

Ébere 5

Lomo yemeomo Yésu káa do mbigí 'yì 'dáná éyí

¹Mongú 'yì 'dáná éyí, Lomo ndíszí gélé wo ne gí tara mbotu 'bì Isiréle e gí ro zía ndíszíne íni ini zíne gí ro lúyú ledre 'bì 'yì ené e kpá gí ro 'bì ené lúyú ledre. Zía kpá ndíszíne kí í'bí tákpásílí kpá kí 'dáná éyí zí Lomo gí ro lúyú eyé e mbá.

²Gí zía bì nì kpá 'yìma'dí kí sómú ledre 'bì 'yìma'dí e sìmíné ní, togú ili go 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì ga bì luyúní go ní yá, zía ndíszí ónzó mímbe'dené mióonzó ndoo.

³Gí zí kéyí nées ní, zía ndíszíne 'dáná éyí zí Lomo, idí ótoómo lúyú ledre ené kpá kí lúyú ledre 'bì 'yì e 'dá'ba.

⁴'Yìma'dí utúásá óto roné kí roné káa do 'yì 'dáná éyí wá, Lomo ndíszí gélé 'yì e gí ro moko káa zí wo nées ne cé káa zí bì kóo gelé ɲúru mongú 'yì kí ǵríné Aróna káa do 'yì 'dáná éyí ní.

⁵Ledre nì gí ro Kírésito kpá kenée, gelé ené roné kí roné gí ro ídine káa do mongú 'yì 'dáná éyí wá, Lomo gelé wo ne. Káa zí bì ukuní sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Áyí Owú 'bì amá, karaba mááyí go 'Buyí.”

⁶Nì kpá miékéne do ɲítì bì sìmì miéké kúrú Lomo, Lomo uku kídí, “Áyí ídì 'yì 'dáná éyí za fí, káa zí Malekesédeke kóna ní.”

⁷Sìmì bì kóo Yésu nì aka do sogo káɲgá ona ní, ndíszí kóo íni ini zí Lomo za cù kí iní komoné gí zía owo bú kídí Lomo nì duú ne 'yì 'dí'bióyó umbu gí komo 'yì. Gí zía bì kóo ootoomo roné za mbá zí Lomo ní, zí Lomo úwú ini ené.

⁸Abú Yésu nì ba za cù Owú 'bì Lomo ní, ndíszí úwú kúrú Lomo zía ndíszíne útusímíné kíngaya sìmì 'do'dó ga bì ndíszí kí ndíki wo ní.

⁹Gí zí kéyí nées zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yì 'dáná éyí, kpá 'yì í'bí trǵdrì bì za fí ní zí 'yì ga bì ndíszíní óto úndrua ní.

¹⁰Nées sí ledre bì Lomo í'bí roko'bu zía, zía ídine mongú 'yì 'dáná éyí kí ndíszí ótoyéme ledre gí ro 'yìma'dí e káa zí bì kóo Malekesédeke ndíszí méngí a ní.

Idízá í'bí rozé gí ro ledre 'bì Lomo

¹¹Owú 'bì Babá e, tǔ'dù ledre e niyí bo gí ro zíze 'dódo yé zíse, utúasání ólú símì dosé wá gí zía bì nyikiri dosé ni yí ené ndoo ní.

¹²Káa bì ásé ídí ba kóo goó se 'yí 'dódo ledre 'bì Yésù zí ngíti géyí 'yí e. Sími ledre ga gére née mbá, ílisé idíní kpá fú ndìsì 'dódo ledre mìnzénzéré ledre 'bì Lomo zíse m'í'dódo. Ásé aka yí esé fú lá káa zí owú ga bì soyé ụtụ aka gí ro zíye ánu ndụkụ kée wá ní, ílisé aka yí esé fú lá umba gí ro ụlụ a.

¹³Ídísé ówo a kídí owú owo ené dongará bilámá ledre kí bisinyí a wá, owo yí ené dụnụ umba ené bì ndìsì ụlụ a ní.

¹⁴Mìngburoko 'yí e ndìsìní ánu ndụkụ ye gí zía owoní dongará bilámá ledre kí bisinyí a go bú sími ledre ga bì ndìsìní sómù yé kpó kpó kpó ní.

Ébere 6

¹Káa zí bì goó kenée ní, odu ledre esé ndaá ídí lá dụnụ mizefi ledre 'bì Kírésìto kóo 'dodoní zíse ní, ledre 'bì ótoómo lúyú ledre do ngúnḡu ledre 'bì Lomo ní wá. Ídísé ówo rómo ledre nda gí do yé ga gére née 'dá'dá. Cíyí ledre 'bì Lomo idí ngbóró símisé rómo wo née kíngaya gí ro zíse ídise kí roko'bùsé.

²Ledre máa yé ga bì kóo 'dodoní yé zíse gí ro babatiza kí ledre 'bì óto sílì do'yí, kí ledre 'bì úru 'yí e nda kpá kí ledre ngbanga bì karanée Lomo ni 'déci a sími odu síndí kandra ní, ndásé tóro tí fú lá dụnụ do yé ga gére née wá.

³Cíyí ledre 'bì Lomo idí ngbóró símisé rómo yé ga gére née kée gí zía née ledre bì Lomo ma'dáa ili gí zíze ní.

⁴Togú 'yí bì kóo 'dodoní ledre 'bì Lomo go zía, zía ngúnḡu a go, zí 'Dówú Lomo ógu ndìsìné go sími a,

⁵uwú yeme kóo kúrú Lomo go bilámáne, owoyeme kpá go kídí karanée, née ni ídí kí roko'bù ledre e zíne.

⁶Zía ndá'bané óyó sogoné zí ledre ga gére née yá, Lomo utúasá ídí kí rokinyi gí ro 'dí'bilúgu wo wá gí zía ni nda yí ené go káa zí éyí bì 'dí'biní Owú 'bì Lomo kpá úfu ándá wo míkándané ní.

⁷Togú 'yí o'do yáká zí iní é'dìné do kífú ené bilámáne, zía 'dí'bi éyí miánu kíngaya yá, née úndru 'bì Lomo.

⁸Yáká bì ngára éyí miánu ndaá sími a wá, tó'dó ụ'bù 'dụtu wo lá ne yeré ní, úndru 'bì Lomo ndaá sími a wá, niyí óngbóoyó a mbá 'dá'ba.

⁹Owú 'bì Babá e, abú ukuzé ledre káa zí ga gére née zíse yá, owozé yí ezé bú kídí tridri bì za fí ní Lomo ni í'bí a zíse.

¹⁰Lomo ni 'yí méngi yeme ledre zí 'yí e. Bilámá ledre ga bì za mbá méngisé yé zía, zíse í'bí rosé kí 'búne ndìsì sáká 'yí ené e ní, ledreyé lìgì wo wá. Ni karanée 'déci ngbanga esé bilámáne.

¹¹Ídísé kpá fú ndísi óto 'bú lafúse e kenée gị simi odu sịndí kadra bi karanée Yésu ni í'bí trịdrị bi za fí zíse simi a ní.

¹²Ngịdrị ndaá méngi sée wá. Ídísé ídí káa zí lafúse ga bi kóo ụngụngụ ledre Yésu gị zíse 'dá'dá, niyí ba ndísi ụtụsimiyé do tóroyé kpá fú ngbúo gị simi sịndí kadra bi karanée zí Lomo í'bí trịdrị bi za fí zíye simi a ní.

Éyí bi Lomo uku go ní, ni méngi roné

¹³Lomo uku kóo ledre zí bulúnduzé Abarayáma, nda lá gị zía bi ngíti Lomo bi romo do Lomo ma'dáa ndaá ní, zía lóbú roné kí roné kídí,

¹⁴” Maa Lomo, ledre bi máúku go ní, mááyí méngi a. Mááyí í'bí úndru zíyí, zí bulúnduyí e étriyé do ídíye tų'dų tų'dų tų'dų.”

¹⁵Simi bi kóo Abarayáma uwú ledre née kenée ní, sịkpị ené kóo mimbé'dené 'dága wá, onzó kóo mimbé'dené ndoo, gị zí Lomo kóo í'bí éyí bi mocú ledre a ní zía.

¹⁶Yíma'dí e ndịsíní lólóbú kí ịrị mịngburoko 'yí eyé e gị ro do ówo a kídí ledre bi yée ukuní ba ni ma'dí.

¹⁷Ni kpá kenée gị ro Lomo. Togú uku ledre go, ili zí 'yí ené ga bi née uku ledre zíye née ówo a kídí ledre bi née uku ní ni ma'dí, zía lóló'bú.

¹⁸Togú Lomo uku ledre go yá oyólo'bó ené e wá zía lólóbú gị ro zíne ódóngéři ledre bi née uku go ní zía ídíne kenée. Née sị ledre bi kací kadra mbá ndịsízé óto komozé gị ro ledre bi uku go ní.

¹⁹Mioto komozé bi otozé ro Lomo ní i'bí roko'bu go zíze gị ro zíze ólúókpóze do mongú bi 'bi Lomo kpurú gị tara mbotu bi odó'dutuní kí mongú mbílí bongó ní.

²⁰Yésu nderéutu roné gị zíze go fị ne íri kpurú gị tara mbotu máa née káa do mongú 'yí 'dáná éyí e za fí cé káa zí Malekesédeke ní.

Ébere 7

Malekesédeke 'yí 'dáná éyí

¹Malekesédeke ni kóo ngére 'bi ngíti gara ndoloní Salímu, ni kpá 'yí 'dáná éyí zí mbigí Lomo. Simi bi kóo Abarayáma nda'baogu gị simi okó bi kóo romo komo ezeokó née simi a ní, zí Malekesédeke ndéréne zía úku ledre zí Abarayáma kídí, “Lomo bi roko'bu ofu go ní, bi ootogu ere kí do sogo kángá ní idí ídí kíyí.”

²Nda gị ore zí Abarayáma 'dí'bi tákpásílí kíf'do gị simi sokó 'bi éyí ga bi ngakaní yée gị simi okó ní í'bí yée zí Malekesédeke. Ịrị bi Malekesédeke ní, ini ledre gị simi a kídí, “Mbigí 'yí 'bi Lomo.” Kpá kí ledre bi kídí ngére 'bi Salímu ní, ini ledre gị simi a kídí, “Ngére 'bi bikịdrí.”

³Ịrị 'buá kí ịrị mbágáa kpá kí bulúnduga ndaní miékéye simi miéké kúrú Lomo wá. Gbawá ledre gị ro miárá a kí miúyu a 'yí ówo a ndaá. Ni yí ené cé káa zí Owú 'bi Lomo ní, 'yí 'dáná éyí 'bi Lomo za fí odu a ndaá.

- ⁴Lúrúsé aka ledre Malekesédeke kí ówó zí Abarayáma. Zíá ìnyìné za cù ne 'dí'bi tákpásílí í'bí a zí Malekesédeke gí ro óto úndru Lomo kíe.
- ⁵Gí zí kényí nées, nì miékéne simì lorù bì Mùsa eké ní kídí 'yì 'dáná éyí ga bì gí simì bulúndu Léví ní, idíní ndísi 'dó'dù tákpásílí gí zí 'yì e za mbá abú kpá yée ga bì niyí kéye do lúndu gí simì bulúnduyé Abarayáma ní.
- ⁶Abú Malekesédeke ndaá gí simì bulúndu Léví wá, zíá 'dí'bi tákpásílí gí zí Abarayáma zíá kpá úku ledre, Lomo idí í'bí úndru zí Abarayáma tí bì Lomo í'bí úndru go zí Abarayáma ma'dáa ní.
- ⁷Nì miówoné kídí, 'yì í'bí úndru romo do 'yì bì 'di'bi úndru ní.
- ⁸Abú 'yì 'dáná éyí ga bì gí simì bulúndu Léví ndìsiní nées 'dí'bi tákpásílí yá, niyí úyu miúyu gí zíá niyí 'yìma'dí e. Tí lá Malekesédeke nì 'bì ené yí ené trìdrìné za fí.
- ⁹Abú bulúndu Léví ndìsiní kóo 'dó'dù tákpásílí ga gére nées ye yá, nées kpá fú tákpásílí bì kóo Léví í'bí zí Abarayáma í'bí a zí Malekesédeke ní.
- ¹⁰Ukuní ledre nées kenées gí zíá simì bì Abarayáma nì í'bí tákpásílí zí Malekesédeke ní, ndikiní aka kóo Léví wá.

'Dáná éyí 'bì 'yìma'dí e 'di'bioyó ené lúyú ledre wá

- ¹¹Abú lorù bì kóo Mùsa eké ní uku kídí 'yì 'dáná éyí idíní idí dùjì gí simì kífú Léví yá, 'dáná éyí eyé 'di'bioyó ené lúyú ledre gí ro 'yì e wá. Nées sí ledre bì kasaoguní mìkànda 'yì 'dáná éyí káa zí Malekesédeke ndaá kífú Léví kí Aróna gí zíá wá ní.
- ¹²Nì lengbe kenées togù mìkànda 'yì 'dáná éyí nì go ógù wo bì ngárá ndaá gí simì bulúndu Léví wá ní, niyí aka óyóló'bó lorù bì 'bì Mùsa ní kí.
- ¹³Máúku ledre nées gí ro Ngére Yésù, ndaá 'bì ené gí tara mbotù 'bì 'yì 'dáná éyí sí mbayi 'bì Lomo gí do sogo kángá ba wá, 'bì ené miméngì moko ené nì kpí.
- ¹⁴Ngére ezé Yésù bì ukuní ledre a nées ndaá 'bì ené gí tara mbotù máa bì 'bì Léví ní wá, nì 'bì ené yí ené gí tara mbotù bì 'bì Zúda ní. Simì ledre ga bì za mbá Mùsa eké yée ní, ifí ené ìrì kífú bì Zúda ní káa do 'yì 'dáná éyí wá.
- ¹⁵Ma'díi, nì miútúásáne gí ro zí mìkànda yéme ledre ídíne togù ngíti mìkànda 'yì 'dáná éyí káa zí Malekesédeke nì goó bo ní.
- ¹⁶Miógù a bì zíá ídíne 'yì 'dáná éyí nées ní, ndaá 'bì ené gí zíá bì yaá tara mbotù ené nì kú 'bì 'yì 'dáná éyí káa zí tara mbotù 'bì Léví ní wá. Yí ené gí zíá nì 'bì ené yí ené trìdrìné za fí uyu ené e wá ní.
- ¹⁷Nì miékéne simì miéké kúrú Lomo gí ro Yésù kídí, “Áyí idí 'yì 'dáná éyí za fí, káa zí Malekesédeke kóna ní.”
- ¹⁸Miyéme ledre kóo yemení 'dádá gí ro do ndísi géle 'yì 'dáná éyí e kíe ní oyólo'bóní go gí zíá utúasá ené óto 'yì zíá ídíne mbigí 'yì 'bì Lomo wá.

¹⁹Miméngi ledre ga bi kací lorù bi Mùsa eké ní, oto ené 'yi zía ídíne mbigí 'yi 'bi Lomo wá, éyí bi ni nda goó bo ní, mikánda yéme ledre 'di'bi nda bi goó ne. Née nda go miyéme ledre máa bi ni 'dí'biógù zée gbóo kí Lomo ní.

Yésu ni 'yi 'dáná éyí bi ni tridriné za fí ní

²⁰Miógù Yésu bi káa do 'yi 'dáná éyí ní ndaá 'bi ené káa zí 'bi ngíti géyí 'yi 'dáná éyí e ní wá. Lomo lobù 'bi ené gí roa za cú lóbù gí ro zía ídíne káa do 'yi 'dáná éyí.

²¹Zí Lomo úku ledre gí ro Yésu kídí, “Ledre 'bi Ngére Lomo bi mááyí úku a ba, mááyóló'bó wá, ‘Áyí ídí 'yi 'dáná éyí za fí.’ ”

²²Káa zí bi Lomo lobù kóo lóbù gí ro zí Yésu ídíne káa do 'yi 'dáná éyí ní, bi ba ní Yésu yeme mikánda ledre go kí roko'buné kíngaya.

²³'Yi 'dáná éyí ga kóna ní niyí lengbe tú'dù gí zía niyí 'yima'dí e ndişiní úyu miúyu, togú ngíti a uyu go yá, geré zí eze a 'dí'bi bi kací a.

²⁴Gí ro Yésu ní ndaá 'bi ené kenée wá, ni 'bi ené yí ené 'yi 'dáná éyí za fí gí zía uyu ené 'bi ené e wá.

²⁵Káa zí bi goó kenée ní, togú ndişizé kací kadra mbá ini ini zí Lomo kí iri Yésu yá, Lomo ni yómo zée gí zía Yésu ma'dáa ndişí kpá fú ódro zí Lomo gí rozé kídí Lomo idí yómo zée.

²⁶Idízé ówo a kídí Yésu ni ne mongú 'yi 'dáná éyí bi azé óto komozé roa ní, gí zía kémbí lúyú ledre ndaá roa wá. 'Yi e za mbá ndişiní óto úndru a romo do 'bi maláyika e komo ere mbá.

²⁷Ndaá 'bi ené káa zí ngíti géyí mingburoko 'yi 'dáná éyí e zía ndişiné 'dáná éyí kací kadra mbá ní wá. 'Yi ga bi ndişiní 'dáná éyí kací kadra mbá ní ndişiní 'dáná éyí née kpá gí ro 'bi eyé lúyú ledre kpá gí ro 'bi 'yima'dí e. Yésu 'daná 'bi ené éyí dùú kí'dí kéré simi bi i'bí roné do úyuné do mingbúngu kágá ní.

²⁸'Yi máa yée ga bi niyí mingburoko 'yi 'dáná éyí e kací lorù bi Mùsa eké ní, niyí née lá gbékpí 'yima'dí e roko'bu ndaá royé wá. Simi bi Lomo i'biógù nda mikánda lorù ní, zía 'dí'bi mbigí Owú 'bi ené Yésu bi utúasá miútúasá kací komoa ní zía ídíne káa do 'yi 'dáná éyí za fí.

Ébere 8

Mikánda yéme ledre

¹Simi tú'dù ledre ga bi 'dodozé yée zise ní za mbá, idisé ówo a kídí wo bi ni kí roko'buné ní, ni kídí Yésu ni mongú 'yi 'dáná éyí, niyí cakaba mindisiyé kí Lomo do bi kíé'do komo ere.

²Ni ndişí 'dáná éyí simi mbigí 'Dí'bi Lomo bi komo ere ní. Mbigí 'Dí'bi née Ngére ubù ne, ndaá 'bi ené 'yima'dí wá.

³Káa zí bi mongú 'yi 'dáná éyí ndişí i'bí tákpásílí e kpá kí 'dáná éyí e ní, Yésu bi ni kpá mongú 'yi 'dáná éyí ní, ni kpá i'bí 'bi ené éyí zía kpá 'dáná éyí.

⁴Ídí Yésu ma'dáa ni koo ba do sogo kángá ona yá, káa bi sí ledre bi zía kpá ídíne 'yi 'dáná éyí gi roa ní ndaá, gi zía 'yi 'dáná éyí e niyí yi eyé goó bo ndíşiní 'dáná éyí kací lorú bi 'bi Músa ní.

⁵Moko 'bi 'dáná éyí bi ndíşiní méngi a simi 'Díçí 'bi Lomo do sogo kángá ona ní, ni lá dụú lílì moko 'bi 'dáná éyí bi komo ere ní. Née sí ledre bi simi bi koo Músa ni ndíşí ùbù kùtù gi ro ndíşí ini ini zí Lomo simi a, zí Lomo koo éşí sílìne komo a kídí, “Ídí méngi moko ga gére née tí za cé káa zí bi koo máúku ledreyé zýyi do landa bi Sináyi ní.”

⁶Moko 'bi 'dáná éyí bi Lomo i'bí zí Yésu méngi a ní, romo do 'bi ngíti géyi 'yi 'dáná éyí e go mbá. Kpá káa zí mikánda ledre bi Lomo yeme gi rozé ní, ni kí ledrené owóowó rómo do kuşú a bi koo 'dá'dá ní mbá. Gi zía Yésu toro 'dá'dá ne.

⁷Ídí mizefi yéme ledre koo 'dá'dá ní méngi koo moko bo bilámáne, káa bi Lomo yeme ené koo ngíti mikánda ledre wá.

⁸Lomo owo bú bilámáne kídí ledre koo née yeme ní, 'yima'dí e nderení eyé kací a wá, gi zí kéyi née ní, zía úku ledre kídí, “Sindí kadra ni ógu, zíma yéme mikánda miyéme ledre kí kufú Isiréle kpá kí bulúndu Zúda e.

⁹Mikánda ledre bi mááyí yéme a ní ni kpí gi zí wo bi koo máyéme gi ro bulúndusé e simi bi máútú zýye 'dá'dá zíma 'dí'biógu yé gi simi Ízibiti ní. Gi zía ledre bi máyéme gi royé ní ndaá 'bi ené zýye kí ledrené owóowó wá. Gi zía bi ménginí ledre kenée ní, zíma óyó sogomá zýye.

¹⁰Ba nda go mikánda miyéme ledre bi mááyí yéme a kí 'yi 'bi Isiréle e gi kací a ba. Mááyí 'dódo lorú amá e zýye ówoyéme a, zí cýyí a ólúne ngírí simi mimbé'deyé. Nda née zíma ídíma Lomo bi zýye ndíşiyé óto úndru a, gi zía niyí go 'yi amá e.

¹¹Nda gi ore, 'yi bi ni ídíáká yaá owoyeme máa káa do Ngére eyé wá, ili kpá fú do 'dódo ledre amá zíne ní ndaá. Niyí go za mbá 'yi ga bi owoyemení máa go ní, mingburoko 'yi e kí minzéré owú e mbá.

¹²Gi zía bi owoyemení máa go ní, ledre ga bi koo luyúní yé 'dá'dá ní mbá máótoómo yé go mbá, mááyí lùlùóyó yé gi royé za mbá 'dá'ba.”

¹³Ledre máa wo bi Lomo yeme ba ní, ni mikánda yéme ledre. Gi zía ledre máa wo bi koo yeme 'dá'dá née ni yi eyé go kuşúne, moko ndaá lolu simi a wá ni úkú ené miúkú.

Ébere 9

Lorú gi ro mizefi yéme ledre

¹Ídísé ówo a kídí, mizefi ledre koo Lomo yeme zí bulúndusé ga kóna ní, i'bí koo lorú káa do misi'di 'bi ndíşí óto úndruné zýye, zía kpá úku ledre idíní ùbù kùtù káa do 'díçí zíne gi ro do ndíşí ini ini simi a zíne.

²Simi bi ùbúní kùtù née ní ní, zýye ífi simi a gbre kí mbílí bongó. Mizefi simi a bi mi'dí tara mbotu ní, zýye 'dí'bióto éyí bi ndíşiní úndúoto pho'du doa ní, kí tarabíza

kpá kǐ ambata bi yemení kǐ ịrị Lomo ní mbá sìmì a ore. Ndişiní ndólo sìmì 'dǐcǐ máa née kǐdǐ, Bi 'bi Lomo.

³Nda sogo mbílí bongó bi ingí'dụtụnǐ zaá yana ịrị ní, ndoloní 'bi eyé sìmì 'dǐcǐ máa wo née kǐdǐ, Mongú Bi 'bi Lomo.

⁴Éyí ga bi 'di'biotóní yée sìmì bi máa wo née ịrị ní, niyí 'bi eyé mbá kpí. Niyí mбайi bi o'bóní gǐ sìmì dábu gǐ ro ndǐşǐ óngbó abúřengú kǐ bilámá ndonyoné doa gǐ ro zǐ cika a ndǐşǐ ndéréne zǐ Lomo ní, nda kǐ sondúu bi kuřuruní sìmì a kǐ roa mbá kǐ dábu, née sondúu 'bi yéme ledre. Do 'dí'bióto owú pheré bi o'bóní gǐ sìmì dábu kǐ éyí miánu bi kóo Lomo ndǐşǐ úcuógu a gǐ komo ere ndoloní mána ní, kǐ ngbángbá 'bi Aróna bi mbílía ndǐşǐ ń'bu miń'bu gǐ zǐ roko'bu 'bi Lomo ní, nda kpá kǐ misisilekpe tutú bi ekéní lorú 'bi miyéme ledre 'bi Lomo bi sokó ní roa.

⁵Do yéme lílǐ éyí e gbre káa zǐ lílǐ maláyika e ní, zǐye yáya fúndúye mbá miyáya do sondúu kǐ'dǐ bi ndǐşiní óyụ sáma bi gǐ ro zǐ Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yima'dí e ní. Utúasázé úku yéme ledre gǐ ro ledre máa née wá.

⁶Sìmì bi 'yi 'dáná éyí e yemeonzóní éyí ga gére née go mbá kenée ní, zǐye nda ndǐşǐ ólúye sìmì mizefí sìmì kútú née ndǐşǐ ını ini zǐ Lomo kacǐ kadra mbá.

⁷Sìmì odu sìmì 'Dǐcǐ 'bi Lomo máa bi 'bi ené Mongú Bi 'bi Lomo ní, mongú 'yi 'dáná éyí e ndǐşǐ lengbe ólú sìmì a ịrị duý ne sìmì sìmibi kǐé'do kpá kǐ'dǐ kéré. Togú olú go ịrị yá, ndǐşǐ lengbe ını ini zǐ Lomo kǐ óyụ sáma bangá bi gáa oņgoonzóní ní gǐ ro zǐ Lomo lúlúoyó lúyú ledre ené, kpá kǐ lúyú ledre bi 'yi e luyúní ngára owoní wá ní.

⁸Dówú Lomo ndǐşǐ 'dódo ledre máa ga ba zǐze ne, kǐdǐ 'yi ndaá ólú do Mongú Bi 'bi Lomo née wá, káa zǐ bi 'yi e ndǐşiní aka lódú ba fú mǐsi'di bi kóo lorú 'bi Músa 'dodo ndǐşiní ını ini kǐe zǐ Lomo sìmì kútú ní.

⁹Lílǐ ledre née 'dodo karaba zǐze kǐdǐ, bangá ga bi kóo ndǐşiní oņgoonzó yée 'dáná éyí kǐe zǐ Lomo ní, utúasá ené óto 'yi zǐa ídíne mbigí 'yi 'bi Lomo wá.

¹⁰Lorú ga gére née ni yí eyé lá gǐ ro zǐ 'yima'dí e ánu éyí kpá kǐ éwé éyí e nda kpá kǐ ledre 'bi lúgu éyí e. Ambá yéme ledre née ni duý gǐ ro kuřu'bu 'yima'dí, 'búo togú sindí kadra ogu go zǐ Lomo óyóló'bó ledre ga gére née ne.

Ledre sáma Yésu owó romo do 'bi bangá

¹¹Bi ba ní Yésu ogu nda go cú ne. Ni goó ne mongú 'yi 'dáná éyí zǐze sìmì 'Dǐcǐ 'bi Lomo komo ere. Moko ené ndaá kǐ bi máa yée ga bi 'yima'dí yemení ye kǐ ịrị Lomo do sogo kángá ona ní wá.

¹²I'bí mbigí kuřu'buné bi romo do bangá e ní do úyuné káa do mongú 'yi 'dáná éyí. Zǐa ólúne sìmì Mongú Bi 'bi Lomo kǐ mbigí sámané. Gǐ zǐ kǐyí née, zǐ Lomo geré lúlúoyó lúyú ledre ezé 'bi 'yima'dí e za fí.

¹³Sáma bangá kǐ mbukú bangá ga bi ongbóní yée zǐ 'yi 'dáná éyí ndǐşǐ óyụ yée ní, ndǐşiní lúgu lá duý gbékpí ro 'yima'dí.

- 14**Sáma Kírésìto utúasá dùú ne lúguráyi 'yì e gì sìmì lúyú ledre gì zía 'Dówú Lomo i'bí roko'bu ne zí Yésu ma'dáa zía í'bí roné zí umbu do úyuné káa do mongú 'dáná éyí zí Lomo. Gì ro zí sáma née lúguráyi sómú ledre ezé káa bì azé ndìsì sómú ledre ga bì nì 'dí'biógu zíze umbu ní, gì do bì zíze ndìsìzé méngì moko zí Lomo bì trìdri ní.
- 15**Gì zía bì i'bí roné zí umbu ní, zía ndìsì ódroné do bì kací 'yìma'dí e zí Lomo gì zía 'dí'biogu mìkànda mìyéme ledre 'bì Lomo go zí 'yìma'dí e gì ro zíye ndíki trìdri bì za fí ní. Sì ledre bì uyu gì roa ní, nì gì ro úgú go 'yì e gì sìmì lúyú ledre bì kóo luyúní sìmì kurú mìyéme ledre kóna ní.
- 16**Káa zí ledre bì gì ro odu kúrú 'yì ní. Togú 'yì ukuomo ledre zía úyuné yá, 'yì ga bì 'yì née ukuomo ledre née zíye ní, idíní méngì a tí kenée gì zía née ledre bì 'yì née ili ní.
- 17**Togú 'yì nì aka kí komoné yá, ledre bì nì úku a ní owó ené e wá, ledre née nì ówó komo 'yì e zíye méngì a nda gì do kací umbua.
- 18**Née sí ledre bì sìmì mìzefì mìyéme ledre bì dongará Lomo kí 'yìma'dí e gì ro zía ídíne kí roko'buné yá, ili zí sáma ndé'yíne gì zía té kí ní.
- 19**Sìmì bì Músa 'dodo asá lorù 'bì Lomo go zí 'yì 'bì Isiréle ní, zía 'dí'bi mbílí tìyí kí mìmolì kálá bangá zía ési yée sìmì sáma owú ítí kí ina gáa oṅgoonzóní ní, óyù yée ro búkù 'bì lorù 'bì Lomo nda kpá kí 'yìma'dí e.
- 20**Sìmì bì nì ndìsì óyù sáma ma'dáa ní, “Zía úku ledre kídí, sáma ba 'dodo go kídí ledre bì Lomo yeme wo dongaráne kíse 'yìma'dí e ní nì ma'díi.”
- 21**Zía kpá óyù sáma née ro kútù kpá kí éyí ga bì ore ndìsìní ìni ini káe zí Lomo ní mbá.
- 22**Nì kenée gì zía lorù 'bì Lomo uku kídí éyí e mbá nìyí útúasá kací komo Lomo 'búó togú sáma nde'yí go gì royé. Kpá kenée née Lomo nì ótoómo lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e 'búó togú sáma nde'yí go gì royé.
- 23**'Dáná éyí ga bì za mbá 'yì 'dáná éyí e ndìsìní 'dáná yée kí bangá do sogo káṅgá ona gì ro óto 'yì e ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, ndaní née mbigí a wá, née lílì a. Mbigí 'dáná éyí nì wo bì kí éyí bì gì komo ere ní.
- 24**Kírésìto 'daná 'bì ené éyí do bì máa wo bì 'yìma'dí e yemení ye kí sílìye kídí née bì 'bì Lomo ní wá. Bì máa wo bì 'yìma'dí yemení ye ní, née lá lílì 'Díçí 'bì Lomo bì komo ere ní. Ndìsì 'bì ené yí ené geré sìmì mbigí 'Díçí bì 'bì Lomo ní kí Lomo do bì kíé'do komo ere íri za fí.
- 25**Nderé ené 'bì ené do Mongú Bì 'bì Lomo kí'dí tú'dú gì ro úyuné káa do 'dáná éyí gì rozé káa zí bì Mongú 'yì 'dáná éyí e bì do sogo káṅgá ndìsìní ndéré ándá royé m̀ndéré ándá kací sìmìbi e mbá do Mongú Bì 'bì Lomo ní kí sáma bangá e ndìsì óyù yée wá.

²⁶Idí née kóo mbigí ledre bi Lomo yeme ne kídí 'dáná éyí idí méngí roné k'ídí tú'dú ní yá, káa bi Yésu ni úyu ándá roné miúyu ándá tónóne kú gí simi kadra bi kóo Lomo yeme do sogo káṅgá ba ní ní. ƒi, ogu do sogo káṅgá lá duú k'ídí kéréj do úyuné gí ro 'dí'bióyó lúyú ledre ezé za ƒi.

²⁷Gí zía Lomo yeme go kenée kídí 'yíma'dí e idíní úyu duú k'ídí kéréj nda gí do kací mizefí umbu née zíne nda 'déci ngbangayé.

²⁸Cé káa zí bi kóo Kírésito uyu duú k'ídí kéréj gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e gí ro karanée zíne kpá ndá'baógu ándá roné do sogo káṅgá. Míndá'baógu a née ndaá lolu kpá gí ro 'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e wá, nda gí ro í'bí trídri bi za ƒi ní zí 'yí máa yée ga bi ndişiní oto komoyé gí ro míndá'baógu a ní.

Ébere 10

Yésu ni mbigí 'yí 'dáná éyí

¹Tú'dú ledre ga bi za mbá Músa eké yée káa do lorú ní, ndaní eyé mbigí ledre ma'dáa wá, née za mbá lílì bilámá ledre bi miúyu Yésu káa do mbigí 'dáná éyí 'dí'biógu ní. Abú 'yí 'dáná éyí e ndişiní 'dáná ándá éyí mi'dáná ándá kací simibi e mbá yá, kuṛú misi'di bi ndişiní 'dí'bi a ndéré kée ini ini zí Lomo ní, oto ené Lomo zía ídine kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e wá.

²Idí kóo kuṛú misi'di bi 'bi ini ini zí Lomo ní oto kóo Lomo bo zía ídine kí rokinyi zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e, káa bi 'yí 'dáná éyí e ootoomoní kí 'dáná éyí go gí zía 'yí ga bi 'yí 'dáná éyí e ndişiní 'dáná éyí kpá gí royé ní ndaní lolu ba fú lá kí ngiri 'bi lúyú ledre royé wá.

³Ngiri ndişí méngí yée gí zía 'dáná éyí ga bi 'yí 'dáná éyí ndişiní 'dáná a kací kadra kí simibi e mbá née ní ndişí oto 'yí e zíye ndişiyé éré ngiri kídí togú 'danání éyí zí Lomo gí royé wá yá, lúyú ledre ukú gí royé wá.

⁴Dáná éyí bi 'yí 'dáná éyí e ndişiní 'dáná a kí sáma ítí e kí ina e ní, Lomo 'di'bioyó ené lúyú ledre gí ro 'yíma'dí e gí zía wá.

⁵Simi bi Kírésito Yésu ogú ní, zía kóo úku ledre zí Lomo kídí, “Lomo íli eyí zíma óṅgoónzó bangá zíyí káa do éyí 'dáná wá, née sí ledre bi óto máa káa do 'yíma'dí ní.

⁶Ndá 'bi eyí kí rokinyi gí ro do ndişí óṅgoónzó bangá e kpá kí ngíti géyí éyí e óngbó yée káa do 'dáná éyí zíyí gí ro lúyú ledre wá.

⁷Née sí ledre bi máuku ledre gí zía máyá mááyí ba ní ní, gí zía ekéní kóo ledre go kenée gí romá simi miéké kúrúyí. ‘Máógu go méngí éyí bi íli ní.’ ”

⁸Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, “Dáná éyí bi ndişiní 'dáná yée zíyí kí bangá, togú mbú mikánda éyí gí yáká, togú mbú bangá bi oṅgoonzóní do óngbó a zíyí sí mбай ní, ndá 'bi eyí kí rokinyi gí ro éyí ga gére née mbá wá.” Abú Músa eké kóo go simi lorú kenée ní.

⁹Wo Yésu, zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Lomo máogu go do sogo káṅgá méngí éyí b́i ili ní.” Née ní, zía ìnyìné 'dùtù tù'dù m̀isi'di ga b́i kóo 'b́i m̀izefi m̀iyéme ledre ní mbá 'dá'ba zía líkpí m̀isi'di 'b́i m̀bigí 'dáná éyí b́i 'b́i gbre yéme ledre ní.

¹⁰Ma'díi, née ledre b́i Lomo ili ní. Umbu b́i Kírésito Yésu uyu wo ḱ'dí kéré káa do m̀bigí 'dáná éyí ní, oto zée go káa m̀bigí 'yì ga b́i 'b́i Lomo ní, g̀i zía lúyú ledre ndáá lolu rozé wá.

¹¹Kací kadra mbá, 'yì 'dáná éyí e ndìshíní tóro 'dáná éyí e źi Lomo kací lorù 'b́i 'dáná éyí b́i M̀usa eké ní. Abú ndìshíní 'dáná éyí ga gére née t́ kenée yá ní, f́i, oto ené Lomo zía ídine kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'b́i 'yìma'dí e g̀i royé fú lá wá.

¹²Sìmi b́i Ngére Yésu ogù káa do m̀bigí 'yì 'dáná éyí ní, i'b́i roné do úyuné káa do m̀bigí 'dáná éyí dùú ḱ'dí kéré, geré źi Lomo ídine kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'b́i 'yìma'dí e g̀i royé za f́i. Yésu ma'dáa niyí cakaba m̀ndìsiyé kí Lomo do bi ḱ'é'do za f́i.

¹³Tónóne g̀i sìmi s̀indí kadra máa b́i kóo née, ndéréoguné g̀i karaba ní, ǹi m̀ndìshíné s̀ongó s̀indí kadra b́i g̀i ro źine ídine Ngére do ezeokóne e za mbá ní.

¹⁴I'b́i roné do úyuné káa do m̀bigí 'dáná éyí ḱ'di kéré g̀i ro źi 'yì ga b́i ṅunṅuní ledre 'b́i Lomo go ní ídíye m̀bigí 'yì ga b́i 'b́i Lomo ní za f́i.

¹⁵Ledre née utúasá go kp̀iní kí ledre b́i kóo 'Dówù Lomo uku ní,

¹⁶” Ba m̀iyéme ledre b́i mááyí yéme a kíye g̀i do kací a ba. Mááyí 'dódo lorù amá e źíye ówoyéme a, źi cíyí a ólúne ng̀irí sìmi m̀imbé'deyé.”

¹⁷Zía kpá úku ándá ledre kídí, “Mááyí l̀l̀l̀l̀yóyó lúyú ledre esé e za mbá 'dá'ba, g̀i zía má'dí'bilúgu sée go źima káa do m̀bigí 'yì amá e.”

¹⁸Káa źi b́i Lomo l̀l̀l̀yóyó lúyú ledre ezé e go, azé nda go m̀bigí 'yì ené ní, śi ledre b́i źize ndá'bazé kpá fú ndìsì óṅgoónzó bangá ndìsì 'dáná éyí ḱe zía ní ndáá lolu wá.

Ndazé óyó sogozé źi Lomo wá

¹⁹Owù 'b́i Babá e, ndazé lolu ónzó komozé m̀ionzó g̀i ro ndéréze sìmi Mongù Bi 'b́i Lomo b́i komo ere ní wá, g̀i źi sáma Yésu b́i lefe bi g̀i rozé ní, m̀isi'di ere likpí go źize fúó.

²⁰G̀i zía b́i Yésu i'b́i roné káa do m̀bigí 'dáná éyí do úyuné g̀i rozé ní, ǹi źize go káa źi mbílí bongó b́i ingíní 'Díjí 'b́i Lomo źize ólúze kp̀urú g̀i sìmi a ndéréoguzé źi Lomo ní.

²¹Káa źi b́i Yésu ǹi nda goó ne Mongù 'yì 'dáná éyí g̀i rozé sìmi 'Díjí 'b́i Lomo ní,

²²idíze kpá fú ndìsì ndéré źi Lomo kí m̀imbé'dezé ḱ'é'do kací kadra za mbá. G̀i zía umbu b́i Yésu uyu wo g̀i rozé ní, sáma a lugurayi zée káa źi éyí b́i luguní kí iní b́i kí komoné drá ní.

²³Idíze lánýá ro ledre máa née kí m̀imbé'dezé ḱ'é'do g̀i zía togù Lomo uku ledre go yá, ǹi t́ méngí a ma'díi.

- 24**Idízé ódó rozé káa do éyí kíé'do kí lafúze e, zíze ndíszé óto 'búye kpá kí sáká yée kí bilámá míméngi ledre.
- 25**Togú go sındí kadra 'bì ini zí Lomo yá, ídísé yóko rosé ndro kí lafúze e. Ndásé ídí káa zí ngíti géyì 'yì ga bì iliní yóko royé kí lafúye ndísi ini ini zí Lomo wá ní wá. Ídísé ndísi sáká lafúze e kpá kí lórụ rosé dengbíse gị zía sındí kadra 'bì mindá'baógụ Ngére Yésu ni go gbóo.
- 26**Káa zí bì nṅunṅuzé ledre Yésu go, togú zíze ndá'bazé ndísi lúyú ledre káa zí éyí bì owozé aka fú lá wo wá ní, ngíti 'dáná éyí bì niyí 'dáná a gị rozé gị ro zí lúyú née úkúne ní ndaá lolu wá. Gị zía Yésu ma'dáa uyu kóo gị rozé dujú k'ídi kéréí.
- 27**Togú úwúsé ledre ba wá, zíze 'dútu mbílise 'du'dorú do ndá'basé lúyú ledre yá, ídísé ówo a kídí ásé go ezeokó Lomo ndísisé go dujú sǒngó umbu 'bì pho'du bì owoofu go ni úfu ezeokó née kíe ní.
- 28**Ídísé ówo a kídí ledre ba ni ma'díi, lílì a ni káa zí lorụ 'bì Lomo bì kóo Músa ekéní kídí, togú 'yì mēngi lúyú ledre go, zí ngíti géyì 'yì e, togú gbre kí ota úku ledre go kídí ma'díi 'yì née luyú tǐ ledre go kenée yá, niyí tǐ geré úfu wo 'dá'ba.
- 29**Togú ledre ni kóo kenée bo gị ro lorụ, ídísé ówo a kídí togú 'yì lurúcayi Owú 'bì Lomo, kí umbu bì kóo uyu káa do míkánda miyéme ledre bì gị ro 'yìma'dí e ní yá, kídí 'yì née ndísi go úkucayi roko'bu 'bì 'Dówú Lomo bì oto mímbe'de Lomo zía ídríne ro 'yìma'dí e ní. Lomo ni 'dēcì ngbanga 'yì máa née bisinyíne kíngaya.
- 30**Ídísé ówo a bilámáne kídí togú Lomo uku ledre kídí, “Mááyí dujú máa wo bì ni miútúásáne gị ro méngi lúgu bisinyí ledre zí 'yì ní.” Zí úku ándá ledre kídí, “Ngére Lomo ni 'dēcì ngbanga 'yì ené e.”
- 31**Ídísé ówo a kídí roko'bu 'bì Lomo ofu go. 'Yì bì ni lúru komoa kí ledre ní ndaá, togú 'dēcì ngbanga 'yì go yá, ni ídí zí 'yì ma'dáa bisinyíne kíngaya.
- 32**'Do'dó ga bì kóo 'dó'dósé yée gị zí lerí, zí ngíti géyì 'yì e kpá 'dó'do sée gị zía bì nṅunṅusé ledre Ngére Yésu ní, ndaá lígì sée wá.
- 33**Simi ngíti géyì sındí kadra, 'yì ga bì nṅunṅuní ledre Ngére Yésu wá ní, ndísiní kóo 'dó'do sée kí ényí komosé, kí ócò sée do komo tú'dú 'yì e. Ngíti géyì yá, zíze ndísisé kí sáká lafúze e togú 'yì ga bì nṅunṅuní ledre 'bì Lomo wá ní niyí go méngi yée bisinyíne ní.
- 34**Bi ndísi kóo sínyí rosé misínyí kí lúru lafúze ga bì otoní yée simi sígini gị zía bì nṅunṅuní ledre 'bì Ngére Yésu ní. Zíze ndísisé útusimisé kíngaya simi bì 'yì ga bì ndísiní méngi sée 'yì ga bì 'bì Kírésito bisinyíne zíye ndísiyé kí ngáka éyí esé e gị zíze ní. Útusé simisé née gị zía ówosé yí esé bú kídí Lomo yemeomo bilámá ledre bì ngará ukú wá ní go zíze komo ere.
- 35**Ídísé 'dí'bi sílìse ro Lomo kpá fú ngbúó, ndásé óyó sogosé zía wá gị zía ówosé go bú kídí bilámá ledre ni go ndísi sǒngó sée komo ere.

³⁶Ídísé ndìsì ùtùsìmisé kíngaya gị do bì zíse ndìsìsé méngì moko 'bì Lomo ndéré kíe kpá fú 'dá'dá gị ro zí Lomo í'bí úndru bì yemeomo gị rosé ní zíse.

³⁷Gị zía ekéní ledre gị ro Ngére Yésù sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Ngítí sílí idíaká go lá cúku'dée gị ro zía ndá'baógụné, lụ'bú lolụ wá.

³⁸Tí lá mbigí 'yì amá e nìyí ndíki trìdrì bì za fí ní gị zía ụngụngụnì ledre amá go ní. Wo bì nì oyó sogoné zíma ní, máútúásá ídì kí rokinyi kíe wá.”

³⁹Ndazé ezé káa zí 'yì máa yée ga bì oyóní sogoyé go zí Lomo bì Lomo nì úfu yée ní wá. Zée ga bì ụngụguzé ledre 'bì Kírésìto go ní, azé ídì dụnụ ze trìdrì za fí.

Ébere 11

Ngụngu ledre 'bì Lomo

¹Ngụngu ledre nì ówoyéme a kídí ledre bì Lomo uku go ní, abú lurúzá aka kí komozé wá, ledre ma'dáa nì tí méngì roné.

²Née sí ledre bì karaba mĩngburoko 'yì ga bì kóo 'dá'dá ụngụngụnì ledre 'bì Lomo ní ìriyè nì miékéne sìmì miéké kúrú Lomo gị zía ní.

³Gị zía bì ụngụguzé go kídí Lomo nì bo ní, zíze kpá ụngụngu a kídí Lomo ma'dáa otoogu ere kí do sogo káṅgá za mbá ne. Uku lá ledre zí éyí maáge méngì royé tí kenée. Owozé go bilámáne kídí éyí ga bì za mbá ndìsìzé lúrú yée ba ní, Lomo bì ngára lurúzá aka wá ní, otoogu yée ne.

⁴Gị zía bì kóo Ábele ụngụngu ledre 'bì Lomo ní, zía kóo 'dí'bi mizefì yì ené e káa do tákpásílí í'bí a zí Lomo kí mĩmbé'dené kíé'do. 'Bì ené éyí máa ga gére emeromoní kóo gị do 'bì Káyina. Zí Lomo kóo ídìne kí rokinyi gị ro éyí ga gére née gị zía wo Lomo, owo go kídí Ábele ụngụngu ledrené go nì go mbigí 'yì ené. Abú karaba Ábele ndáá lolụ do sogo káṅgá ona wá yá, éyí ga bì kóo méngì yée ní, azé aka fú ówotátá ledre gị royé.

⁵Gị zía bì kóo ndìsì 'bì Enóka kí mĩméngì ledre ené nì kóo bilámáne do Lomo ní, zí Lomo 'dí'bi wo nyé trìdrì komo ere káa bì nì úyu kí ke. Lomo méngì ledre née zía kenée, gị zía mĩméngì ledre ené oto kóo Lomo go kí rokinyi.

⁶Togú 'yì ụngụngu ledre 'bì Lomo kí wá, utúásá óto Lomo zía ídìne kí rokinyi wá. Mbigí 'yì 'bì Lomo nì ídì dụnụ 'yì bì ụngụngu go kídí Lomo nì bo ma'díi, zía kpá ụngụngu a kídí ma'díi, Lomo ndìsì lengbe í'bí tákpásílí zí 'yì ga bì nìyí mbigí 'yì ené e ní.

⁷Gị zía bì kóo Nówa ụngụngu ledre 'bì Lomo ní, zía kóo yéme kurúngba zíye ómoyé sìmì a kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e gị zí mongú iní kóo ucu ní. Omoní née kóo gị zía uwú ledre bì kóo Lomo uku zía ní. Gị zía bì ụngụngu kóo ledre 'bì Lomo dụnụ ne sìmì sịndí kadra máa bì kóo née ní ní, zí Lomo kóo 'dəcì ngbanga tụtụ'dụ 'yì e. Úndru bì Lomo ndìsì í'bí a zí 'yì ga bì ndìsìnì óto wo zía ídìne kí rokinyi ní, zía kóo í'bí a zí Nówa.

⁸Gị zía bì kóo Abarayáma ụngụngu ledre 'bì Lomo ní, zía kóo úwú ledre bì Lomo uku zía kídí idí ndéré ndìsì sìmì ngítì káṅgá kpí zí káṅgá máa née nda ídìne káa do

káṅgá ené ní. Sìmi bì Abarayáma uwú ledre née kenée ní, zía tí geré ìnyìné ndéréne. Abú owo kóo bi bì Lomo uku ledre a zía née wá.

⁹Sìmi bì kóo Abarayáma nderéogù sìmi káṅgá bì kóo Lomo uku ledre a zía ní, ndìsì kóo ìrì kí sòmù ledre bì kídí née ni ona 'yì miógù, née ndìsì ndìsì sìmi kùtù. Nda gí do kací tù'dù sìmbi e, zí wotía Isáka kí owù 'bì ené Yakóbo kóo kpá ndìsì 'bì eyé sìmi kùtù. Ledre bì Lomo uku zí Abarayáma ní, ni kpá kémbí ledre bì kóo uku zí Isáka e kí owù 'bì ené Yakóbo ní.

¹⁰Sìmi bì Abarayáma nderéogù sìmi káṅgá bì Lomo uku ledre a zía ní, zía kóo kpá fú ndìsì óto komoné gí ro 'be máa wo bì Lomo yeme cù ne bì ni ídí 'bì ené za fí odu a ndaá ní.

¹¹Gì zía bì kóo Sára e kí o'do 'bì ené Abarayáma ṅuṅuní ledre 'bì Lomo ní, abú niyí kóo go ngokoyé yá, zí Lomo kóo í'bí owù zíye ndíki a abú Sára ni kóo kára míkoto ndotó. Abarayáma owo bú kídí togù Lomo uku ledre go yá, ledre ma'dáa ni méngì roné.

¹²Tí ma'díi kpurù gí sìmi owù bì Abarayáma ndikiní wo kí me'bené Sára nda do ngokoyé ní, zí owù máa née nda ndíkiógù ríkí sí do 'yìma'dí do sogo káṅgá tù'dù tù'dù tù'dù, 'yì óloónzó yée ndaá.

¹³Mìngburoko 'yì ezé ga kóna ṅuṅuní ledre 'bì Lomo ní, abú uyuní kóo go mbá 'dá'dá zíye kí ndíki trìdrì bì za fí Lomo uku ledre a zíye ní yá, owoní kpá fú bú kídí Lomo ni karanée í'bí trìdrì née zíye gí zía yée niyí yí eyé kóo do sogo káṅgá lá 'yì miógù e.

¹⁴Togù 'yì e káa zí ga gére ukuní ledre ya yée niyí do sogo káṅgá lá 'yì miógù e yá, ndìsìní née lúrú bì gí ro mbigí bì bì yée niyí ndìsì doa za fí odu a ndaá ní.

¹⁵Togù ukuní née ledre bì bì kóo oguní gí doa do sogo káṅgá yáa ní yá, éyí bì ni ùcùómo yée kí ndá'balúgu royé sìmi a 'dága ìrì ní ndaá.

¹⁶Gì zía yí ené ṅúṅgu ledre eyé zí 'bú bì bì komo ere ní ídìne doyé. Gí zí kényì née zí Lomo ídìne kí rokinyi káye sìmi bì niyí ndìsì ndólo wo Lomo eyé ní gí zía Lomo ma'dáa yemeomo bì máa née go zíye.

¹⁷Gì zía bì kóo Abarayáma ṅuṅgu ledre 'bì Lomo ní, abú Lomo uzu kóo wo kídí idí óṅgoónzó Isáka káa do 'dáná éyí zíne yá, asi ené kóo wá ni kóo go nzíyiné gí ro óṅgoónzó Isáka.

¹⁸Abú Lomo uku kóo ledre gí ro Isáka ma'dáa kenée yá, “Ìrìyí ni ówù do Isáka e kí owù 'bì ené e.”

¹⁹Sìmi bì Lomo ya Abarayáma idí óṅgoónzó Isáka káa do 'dáná éyí ní, Abarayáma owo yí ené kóo bú kídí, Lomo ni úrulúgu wo. Tí ma'díi, zí Lomo kóo yómo Isáka.

²⁰Gì zía bì kóo Isáka ṅuṅgu ledre 'bì Lomo ní, zía kóo í'bí úndru zí owù 'bì ené ga bì kóo gbre, Yakóbo e kí Ésawu ní kídí, Lomo idí í'bí úndru zíye karanée zíye ídíye mìngburoko 'yì e.

- 21**Gi zía bi Yakóbo ɲuɲgu ledre 'bi Lomo ní, sìmì bi kóo lurú roné née ngoko go kíngaya née utúasá lolu méngì tǔ'dǔ sìmìbi 'dá'dá wá ní, zía 'dí'biógù owù 'bi owù 'bi ené ga bi gbre ní, wotí Yoséfa zía ìnyìógùné 'dága 'dókó roné ro ngbángbá ené bi do sǐlìne ní ìni ini zǐ Lomo kídí Lomo idí í'bí úndru zǐ owù ga gére née.
- 22**Gi zía bi kóo Yoséfa ɲuɲgu ledre 'bi Lomo, sìmì bi lurú roné, née ngoko go kíngaya née utúasá lolu méngì tǔ'dǔ sìmìbi e 'dá'dá wá ní, zía ìnyìné úku ledre zǐ lafúne Isiréle e bi kóo ɲiyí kéye mbá sìmì Ízibiti íri ní kídí, togù karanée ɲiyí go ólúógù gi sìmì Ízibiti gi ona ndéréye do bi bi Lomo ili idíní ndéré ndìsì doa ní yá, ndaní óyó sogoyé zǐ cóngóne wá, idíní 'dí'biútú a kpa ndéré kǐe.
- 23**Gi zía bi kóo 'bu Músa kí mbágáa ɲuɲguní ledre 'bi Lomo ní, zíye kóo kála bicayi lorù bi ngére 'bi Ízibiti í'bí kídí idíní úfu owù 'bi Isiréle e bi owù ya'dá e ní mìkála. Zíye 'dí'bi Músa ndéré ótoécì a, zía méngìné íri éfé ota káa bi ɲiyí úfu a gi zía ni kí lámá roné kíngaya.
- 24**Gi zía bi Músa ɲuɲgu ledre 'bi Lomo ní, sìmì bi lurú roné ngboróogù nda yí ené go ya'dá 'yì ní, zía ási ené kídí ndaní lolu fú lá ndìsì ndólo née wotí nyí ngére 'bi Ízibiti wá.
- 25**Ili ené óyó sogoné zǐ 'yì ga bi 'bi Lomo zǐne ndìsìné 'be 'bi ngére gi ro ídìne kí rokinyi sìmì bi née ni ndìsì méngì bisinyí ledre ní wá, née ili ndá'ba zíye gi ro zíye 'dó'dóye ndro kéye.
- 26**Owo bú kídí Isiréle ga gére née ɲiyí mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní, yée idíní 'dó'dó ndro kéye gi ro Kírésìto bi karanée ni óto yée zíye ídíye kí rokinyi, gi zǐ wo bi née ni ídí kí rokinyi gi zǐ éyí ga bi 'bi Ízibiti bi ndìsìní í'bí yée zǐne bi ɲiyí úkù eyé miúkù ní.
- 27**Gi zía bi Músa ɲuɲgu ledre 'bi Lomo ní, kí ndéréóyó roné gi sìmì Ízibiti eré ené ngìrì wá. Gi zía oto yí ené komoné dǔtù ro Lomo bi ngará lurú wo kí komoné wá, ndaá ro ngére née wá.
- 28**Gi zía bi Músa ɲuɲgu ledre 'bi Lomo ní, zía úku ledre zǐ Isiréle e kídí idíní ndìsì sómùndíki Ayímbi Umbuokpó bi kóo ɲuɲgunzóní kábìrìkì e zíye óró sámáyé ro kágá mbotù e gi ro togù maláyika ga bi Lomo ni kása yée kí okó do 'yì 'bi Ízibiti e ní oguní go yá, ɲiyí ówo sáma bi ro kágá mbotù 'bi Isiréle e ní, zíye ókpóye geré miókpó ufuní owù e kírí née wá.
- 29**Gi zía bi Isiréle e ɲuɲguní ledre 'bi Lomo ní, zíye 'dógu Bìkesì mìkavu káa zǐ éyí bi nderéní yí eyé gi do ngáká bi ní. Sìmì bi asikíri 'bi Ízibiti oguní kpá gi ro 'dógu lódù kacíye ní, zǐ iní kúkù'dùtù yée yeré, zíye úyuyé mbá.
- 30**Gi zía bi Isiréle e ɲuɲguní ledre 'bi Lomo ní, ledre bi Lomo uku zíye ní, zíye méngì a. Zíye gámá 'díki gara bi kí ìrìné Zérìko ní gbaá kí sǐlì ìnyì doa gbre. Geré, zǐ gara bi o'bó'dikíní gara máa née kǐe gbaá ní, zía ndùrùónzó roné rù bi.
- 31**Sìmì sǐndí kadra máa bi kóo née ní, ngítì kára ni kóo bo 'yì gámá kací ya'dá e faa, kí ìrìné Rába, gi zía bi ɲuɲgu ledre 'bi Lomo ní, zía yómo Isiréle e ga bi lafúye

kasaní yée káa do mbeze e simi Zérìko ní. Nda gí zí kényi nées, simi bí Isiréle e ufuní 'yì e simi Zérìko ní, zíye kóo ótoómo Rába ufuní eyé wo wá.

³²Owú 'bí Babá e, ɲɔŋɔ ledre 'bí Lomo tonó ené lá geré kíze kése wá. Tú'dú tú'dú tú'dú ngíti géyì 'yì e gí zíze 'dá'dá ɲɔŋɔnɔ kóo ledre 'bí Lomo go, máútúásá óloónzó yée zíse wá. Yée ga bí ca gí dongaraye mááyí ólo yée zíse ní go káa zí, Gìdiyóna, Baráka, Samasóna, Zéfete, Dawídi, Sámele nda kí nébì e.

³³Gí zía bí 'yì ga gére nées ɲɔŋɔnɔ ledre 'bí Lomo ní, zí Lomo í'bí roko'bu zíye. Zí ngíti géyì ndísì rómo ezeokóye. Zí ngíti géyì ídíye ngére e ndísì 'dəcìyème ngbanga zí 'yì e. Ledre ga bí kóo Lomo mocú zí ngíti géyì ní, zía tí méngì a zíye. Yée ga bí kóo bangá sinyí ga bí káa zí kemì ayíní nánáónzó yée ní, zí Lomo yómo yée, bangá sinyí oto soné royé wá.

³⁴Ngíti géyì ezeokó yée ayíní kóo 'dí'bí yée úcú yée ku pho'dú gí ro zíye áráónzó royé 'dá'ba. Zí Lomo yómo yée gí simi bisinyí pho'dú nées arání wá. Ngíti géyì roko'bu nda zíye wá, zí Lomo í'bí roko'bu zíye, zíye ndísìyè rómo komo ezeokóye.

³⁵Ngíti géyì kará ga bí ɲɔŋɔnɔ ledre 'bí Lomo ní, zí Lomo kóo úru sùmuyé ga bí uyuní ní gí simi umbu. Yée ga bí 'di'biní yée gí ro 'dó'do yée gí zía bí ɲɔŋɔnɔ ledre 'bí Lomo ní, zíye tóroyé ngbúo oyóní sogoyé zí Lomo wá gí zía owoní bú kídí abú ufuní yée yá, Lomo nì úru yée karanée.

³⁶Odóní ngíti géyì miódó, 'dí'biógú yée dongará tú'dú 'yì e do ndísì úkucáyì yée kí ócò yée bisinyíne. Do 'dí'bí ngíti géyì ndéré ónzó yée simi sígìní.

³⁷Ongboonzóní 'bí eyé ngíti géyì mióngboónzó kí tutú. Do óŋgo 'dəcì simi ngíti géyì mióngo'dəcì tú. Do óŋgoónzó ngíti géyì mióngoónzó kí maku e. Zí ngíti géyì ídíye 'yì lerí e, zíye ndísì ésì royé dújú saná ndísì kée gí zí lerí. Do ndísì 'dó'do yée do tú'dú mìsì'di e zíye ndúwúye mindúwú kíngaya.

³⁸'Yì ga bí 'bí Lomo nées, ngíti 'yì bí zía ídíne bílámáne do komo Lomo káa zí yée ní ndaá. 'Yì ga bí ilíní ledre 'bí Lomo wá ní gíragá báyiní bílámá 'yì ga gére nées go. Zí ngíti géyì ídíye simi súwú faa, zí ngíti géyì ndéré kí ndísìyè do landa e faa, ngíti géyì olú ndísìní 'bí eyé simi gu landa e, zí ngíti géyì olú ndísì 'bí eyé simi gu e simi káŋgá.

³⁹'Yì ga gére nées utúasání komo Lomo go kpìní gí zía ɲɔŋɔnɔ ledre 'bí Lomo go za cú kí mimbé'deyé. Bílámá ledre bí Lomo yemeomo gí royé ní, niyí karanée ndíki a.

⁴⁰'Yì ga bí ɲɔŋɔnɔ ledre 'bí Lomo nées, Lomo ili idíní karanée ndiki trìdrì bí za fí ní. Ledre máa nées nì méngì roné simi bí mengionzózé moko bí Lomo í'bí zíze méngì a ní go gí ro zíze ídíze ndro kí lafúze máa ga gére nées.

Ébere 12

Ndásé óyó sogosé zí Lomo wá

¹Káa zí bí azé go méngì moko 'bí Lomo dongará tú'dú 'yì ga bí kóo ɲɔŋɔnɔ ledre ené go 'dá'dá gí zíze káa zí ndísìzé ngásá midogelígèlì ní, idízé ótoómo ledre ga bí

niyí ụcụọmo zée kí mēngiǒnzó moko máa née ní ní mbá 'dá'ba, gị ro zíze mēngiǒgụ a gị do oduné.

²Bi goó kenée ní, idíze óto komozé kíngaya ro Yésu bì nì cìyí nḡunḡu ledre ezé ní. Otoomo kóo roné káa zí éyí bì ledre romo wo go ní zí 'yí ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo wá ní úfu née do mīngbúngbu kágá. Mēngi kenée, gị zía owo bú kídí gị do kací a née, née nì ídí kí rokinyi. Tí kenée ma'díi, niyí karaba mīndīsiyé kí Lomo do bi kǐé'do.

³Káa zí bì azé kése karaba go kpá 'yí ga bì 'bì Yésu ní, idíze lúru tóko mitóro a bì kóo toro nḡbúó sīmī 'do'dó bì 'yí ga bì ngára nḡunḡuní ledre 'bì Lomo wá 'do'doní wo kǐe ní, zíze ndīsi tórozé kpá kenée sīmī bì togú 'do'dó nì ógụ rozé ní káa bì azé óyó sogoze zía ke.

⁴Máúku zíse, káa zí bì 'do'dó ndiki aka sée kí ási gị ro lúyú ledre wá ní, togú ndiki sée go yá ídísé tóro nḡbúó, togú umbu yá ídísé úyu.

⁵Ledre bì miéké kúrú Lomo uku zíze gị ro zía í'bí roko'bụ zíze ní lḡi sée go? Bì uku kídí, “Owú 'bì amáa e, togú Ngére nì go lóru yí yá, ndá lúru a káa zí owú ledre wá, togú ụcụọmo mbú yí káa bì áyí ndīsi lúyú ledre yá, bi ndáá sínyí royí wá.

⁶Ngére ndīsi lengbe lóru owú 'bì ené e kpá kí 'dó'do yée kíngaya tí káa zí 'būmíowú ndīsi lóru owú 'bì ené e ní gị zía 'búye nì doa.”

⁷Togú ngíti géyí 'do'dó oguní rosé yá, ídísé ówo a kídí Lomo ndīsi née énzí komosé gị zía áse owú 'bì ené e. Owú e za mbá, 'búyé e ndīsiní lóru yée mīlóru.

⁸Owú 'bì Lomo niyí tǔ'dú, togú lorú sée káa zí bì ndīsi lóru ngíti géyí owú 'bì ené e ní wá, kídí ndásé esé née mbigí owú 'bì ené e wá.

⁹Káa zí bì ndīsizé óto úndru 'Buzé máa yée ga bì niyí 'yíma'dí e do sogo káḡá ona ndīsiní lóru zée gị ro zíze ídíze mbí ní, idíze óto úndru 'Buzé máa wo bì Lomo komo ere ní kpá kenée gị ro zíze ídíze kí trīdrī bì za fí ní.

¹⁰'Buzé máa yée ga bì niyí 'yíma'dí e do sogo káḡá ní, ndīsiní lóru zée kí 'bì eyé sómú ledre 'bì 'yíma'dí e 'diya káa ní zíye úyu eyé. 'Buzé máa wo bì Lomo nì komo ere ní, ndīsi 'bì ené lóru zée za cǔ kí sómú ledre bì 'bì Lomo ní gị ro zíze ídíze mbigí owú 'bì ené e.

¹¹Sīmī bì niyí ndīsi lólorú ní, 'yí ndáá kí rokinyi wá gị zía owo yí ené mīówo. 'Yí bì loruní wo née, togú 'dì'bi tí lorú máa née yá, nì ndīsi mēngi bīlámá ledre zía ídīne kí rokinyi gị zí Lomo.

¹²Bi goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sǐlǐse ro Yésu ndá gị ro zíze ndīsi tórosé kpá fú nḡbúó.

¹³” Ídísé ndīsi mēngi moko 'bì Lomo tí káa zí bì Lomo ma'dáa ili ní.” Gị ro zí lafúse máa yée ga bì nḡunḡuní aka ledre 'bì Lomo kíngaya wá ní ndīsiyé mēngi lódú kacíse, káa bì niyí lúyú gị do mīsi'di 'bì Lomo ke.

Ídísé ndīsi mēngi dǔú ledre ga bì Lomo ili yée ní

14Ídísé ndísi ndísi kí 'yi e mbá kí mimbé'desé kíé'do. Zíse ndísisé méngi dudu éyí ga bí Lomo ili zíse méngi yéé ní gí ro zíse ídise mbigí 'yi ené e. Togú 'yi ndaá mbigí 'yi 'bí Lomo wá yá, utúásá lúru Ngére wá.

15Ídísé ndísi kí sáká rosé kí lafúse káa bí ngíti 'yi gí dongarásé ní lúyú gí do mǐsi'di 'bí Lomo ke. Togú ngíti 'yi oyólo'bó roné go ídine bisinyíne káa do gúrú mbiya dongarásé yá, ní sínyi símì do ngíti géyí 'yi e zíye ótoómo bílámá ledre bí 'dodoní zíye ní kenée zíye óyó sogoyé zí Yésu.

16Ídísé 'bá'ba rosé káa bí ásé lúyú ledre ke. 'Yi bí ngára ófúsé rosé kéne wá ní, ndásé só'do rosé kéne wá. Ndásé ónzóoto ledre 'bí Lomo lá gí ro gbékpí éyí ga bí 'bí sága ba káa zí bí kóo Ésawu mengíní wá. Tí bí kóo ní ne ndíká, ní 'dí'bi 'be kací 'buné zí Lomo í'bí úndru zía ní, onzóoto kóo ledre née lá gí ro owú éyí miánu bí lá cúku'dée ní.

17Nda gí 'dá'ba símì bí ili úndru gí zí 'buné ní, úndru ogú ené lolu zía wá. Ini ini má, 'bua i'bí ené lolu kóo úndru zía wá.

18Ndérésé esé 'bí esé zí Lomo té do landa bí Sináyi kí'dí bí kóo ndísi ódro zí Isiréle e zí roko'bua ndísi 'bílé'bené káa zí mbílí pho'du ní wá. Sími síndí kadra máa bí kóo née ní, zí mǐtúlurú kóo útúne mbúú zí bí ídine mbírí, zí mongú síli ílíne káa zí mǐgombi ní,

19togú mbú díbilí owúne. Sími bí Lomo ndísi ódro ní, zí sími kúrúa ndísi ówúne kí roko'buné 'dága. Bí tóro Isiréle e ndaá kóo gí ro ndísi úwú a wá. Zíye úku ledre zí mongú 'yi eyé Músa kídí, Lomo ma'dáa idí lá úku'bí ledre taraa zía óguné úku a zíye, yéé níyí úwú a.

20Ukuní ledre née kenée gí zía ledre bí Lomo uku zíye ní, ngírí a olú go royé. Bí Lomo uku kídí, “Togú 'yi, togú bangá ekí go do landa ba yáa yá, idíní óngboónzó wo kí tutú 'dá'ba ní.”

21Zí ngírí ledre née ólúne kpá za cú ro Músa bí ní manda 'bí Isiréle maáge ní. Zía úku ledre kídí, “Ngírí ledre née olú go kpá za cú romá.”

22Lomo méngi bílámá ledre go zíse owú 'bí Babá e. Likpí mǐsi'di go zíse ógusé kó'dúne sími bílámá gara ené bí Yerusaléma do landa bí Záyono ní. Ógusé go dongará tú'dú maláyika ené ga bí komo ere íri ní gí ro zíse ndísisé kéye sími rokinyi.

23Ásé go ndísi mbófo Lomo ndro kí ngíti géyí 'yi ené ga bí níyí komo ere íri bí iriyé ní miékéne sími búku 'bí trídri ní. Ógusé go zí Lomo ma'dáa gí zía ní ne 'yi 'déci ngbanga 'yima'dí e mbá. Lúyú ledre ndaá lolu rosé wá, útúásásé kací komoa gí zía ásé go ndro kí 'yi ené ga bí níyí go zía íri ní.

24Ógusé kpá go zí Yésu gí zía ní ne wo bí yeme mǐkanda ledre go dongarásé 'yima'dí e kí Lomo ní. Zía léfe sámané 'di'bioyó umbu bí kóo azé úyu a ze gí zí lúyú ledre ezé e ní gí komozé 'dá'ba. 'Bí ené ledre bí sámaa méngi ní ní bílámáne gí zí ledre bí kóo sáma Ábele méngi zía ndá'bané do lúndua Káyina bí kóo ufu wo ní.

²⁵Bi goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sǐlǐse ro ledre 'bi Lomo ngbúó. Togú bi Lomo 'do'do kóo Isiréle e gi zǐa bi kalaní ledre bi kóo kasa Músa úku a zǐye mǐkála ní, sara togú bi uku nda kúrúne cǐ ne gi komo ere zǐze kála a ní ni nda 'dó'do zée cǐ káa be 'di? Ni rómo mirómo.

²⁶Simi bi kóo Lomo odro zǐ Isiréle e do landa Sináyi ní, kǐ'dǐ kǎngá ndǐsi kóo méngi roné geré ne gi zǐ roko'bụa. Zǐa úku ándá ledre kídí, “Simi bi karanée mááyí úku ándá kúrúma gi ro zǐ ledre e óyóló'bó royé mbá mǐkándayé ní, do sogo kǎngá kǐ ere niyí kǐzi mbá mǐkǐzi gi zǐ roko'bụmá.”

²⁷Ledre née uku kídí, Lomo ni kǐzi éyí ga bi otoogu yée ní, zǐa 'dí'bíoyó yée za mbá 'dá'ba. Éyí máa yée ga bi kǐziní wá ní, niyí ídíáká duú ye 'di'bioyoní yée wá.

²⁸Káa zǐ bi azé go ndéréogu simi Kǎngá 'bi Lomo kǐ'dí bi ngíti éyí utúasá kǐzi zée íri wá ní, idízé íni ini kpá kǐ í'bí mbófo éyí zǐ Lomo ma'dáa za kǐ mǐmbé'dezé mbá gi zǐa azé go sǐ sǐlǐa ni go Ngére ezé za fí.

²⁹” Lomo bi ndǐszé íni ini zǐa ba roko'bụa ni káa pho'du 'boro bi ndǐsi ánuónzó ngánza bi ro késí ní.” Ni ánuónzó lúyú ledre e kenée.

Ébere 13

Ídísé óto 'bú lafúse

¹Káa zǐ bi ńgúnḡusé ledre Kírésito go ní, ídísé ndǐsi óto 'bú lafúse kacǐ kadra za mbá.

²Togú ńgu oguní go zǐse 'be, ídísé 'dí'bi yée simi sụmụ. Ambí owone éyí née kenée yí ené maláyika e, Lomo kasa yée ne. Ngíti géyí 'yí e 'di'biní kóo maláyika e go kenée simi sụmụ owoní eyé bi kídí née maláyika e ní wá.

³Lafúse ga bi otoní yée simi sǐḡini gi zǐa bi ńgúnḡuní ledre Ngére Yésu ní, ídísé ndǐsi sómúndíki ledreyé kpá kǐ sáká yée. Ídísé ndǐsi 'dó'dó gi royé káa zǐ ásé kéye mbá simi sǐḡini ní. Ngíti géyí lafúse ga bi ngíti géyí 'yí e ndǐsiní 'dó'do yée kpá gi zǐa bi ńgúnḡuní ledre Kírésito ní, 'do'dó bi royé née idí ndǐsi ówoogu gi mǐmbé'desé zǐse ídise kéye ndro simi 'do'dó ma'dáa.

⁴Sée ga bi ófúsé rosé go ní, ídísé óto úndru ófú ro'yí. Ngíti 'yí ndaá ólúogu 'dí sogo só'do 'yí bi ngára ofúní royé kéne wá ní wá. Lomo ndǐsi lengbe 'dəcǐ nḡbanga 'yí ga bi ndǐsiní só'do royé kǐ 'yí ga bi ofúní royé kéye wá ní mǐ'dəcǐ.

⁵'Yí ndaá ídí kǐ mongú mǐmbé'de gi ro késí wá. Ídí ídí kǐ rokinyi gi ro wo bi ni go zǐyi ní. Gi zǐa Lomo uku kídí, “Máútúásá amá ótoómo yí zǐ ledre rómo yí wá. Máútúásá óyó sogomá zǐyi kpá wá.”

⁶Née sǐ ledre bi 'yí utúasá bú úku ledre kídí, “Ngére ni ne 'yí sáká máa, gi zǐ keyí née, sǐ ledre bi zǐma éré ngiri éyí bi 'yima'dí ni méngi a kǐma ní ndaá.”

⁷Ledre manda ga bi kóo ńgúnḡuní ledre 'bi Lomo gi zǐse 'dá'dá zǐye ndǐsiyé 'dódotátá a zǐse ní, ndaá líḡi sée wá. Ídísé lúru tóko mǐndǐsiyé bi kóna ní, zǐse ndǐsisé méngi a kpá kenée.

⁸Gi zía, Kírésito Yésu oyólo'bo ené roné wá, ni 'bi ené yí ené fú lá mbí kací kadra mbá. Ni ídí kenée za fí.

⁹Togú ngíti géyí 'yí e oguní go kí ngíti míkánda 'dódo ledre kpí yá, ndásé ngúnḡu a wá. Roko'bu bi ndisizé méngí moko 'bi Lomo kíe ní, Lomo ma'dáa i'bí ne kací bilámá mimbé'dené. Lorú 'bi Músa ndisí úku ledre gi ro ngíti géyí éyí e idíní ánu a, ngíti géyí ndaní ánu a wá. 'Yí ga bi kóo otoní komoyé ro lorú nées ní ní, ndikiní eyé kóo éyí gi simi a wá.

¹⁰Kírésito Yésu ni mbigí Mongú 'yí 'dáná éyí, i'bí za cú kuru'buné zí Lomo káa do 'dáná éyí gi rozé. 'Yí 'dáná éyí ga bi ndisíní 'dáná éyí sí mbayi simi kútú bi do sogo káḡá ona ní, utúasání ndíki sáká éyí gi zía wá.

¹¹Mongú 'yí 'dáná éyí 'bi Yúda e ndisí lengbe 'dí'bi sáma bangá bi ongoonzóní ní, ndéré kíe do Mongú Bi 'bi Lomo. Ndísí 'dáná a zí Lomo gi do bi zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e. Umbu bangá máa nées do 'dí'bi a ndéré óngbóoyó a do bi bi ngará 'yí ndaní doa wá ní gi zía moko ndaá lolu simi a wá.

¹²Di'bioyóní kóo Yésu gi dongará 'yí e kpá kenée káa zí éyí bi moko ndaá simi a wá ní ndéréye úfu wo gi ro zí 'yíma'dí e ídíye mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní kpuru gi simi sámaa bi lefe gi royé ní.

¹³Idízé lánýá ro Yésu za kíngaya. Abú 'yí ga bi ngunḡuní ledre ené wá ní niyí 'dó'do zée yá méngí éyí wá, idízé útusimízé gi ro zíze ídíze simi 'do'dó máa nées ndro kí Yésu ma'dáa.

¹⁴Do sogo káḡá ba ndaá 'bi ené 'be 'bi ezé wá. 'Be 'bi ezé ni yí ené komo ere. Ndisizé ba óto komozé gi ro zíze ndéréze íri.

¹⁵Gi zí bilámá ledre bi Yésu méngí zíze ní, idízé ndisí kófó iri Lomo kací kadra mbá ni óto Lomo zía ídíne kí rokinyi gi zía ndisizé nées go 'dódo a zí 'yí e kídí azé go mbigí 'yí ga bi 'bi Kírésito ní.

¹⁶Ídíse ndisí sómú ledre lafúse kí sáká yée kí mimbé'desé kíé'do. Nées ngíti éyí bi bi ndisí éme ro Lomo gi zía ní.

¹⁷'Yí ga bi niyí manda e ndisíní 'dódo ledre 'bi Lomo zíse ní, ídíse ndisí úwú yée gi zía nées moko bi Lomo gelé yée ne zíye ndisiyé méngí a gi rosé ní. Ídíse óto yée zíye ndisiyé méngí moko nées kí bikídrí mimbé'deyé gi ro zí Lomo ídíne kíse kí rokinyi.

Odu kúru

¹⁸Ídíse ndisí ini ini zí Lomo gi rozé. Owozé go kídí mimbé'dezé ni go kíé'do zí Lomo, ilizé ndisí méngí duḡ éyí bi ili ní.

¹⁹Ídíse kpá ini ini gi romá, idí líkpí misi'di gi ro zíma ógumá zíse íri 'diya.

²⁰Lomo 'yí méngí bilámá ledre zí 'yí e, ni ne wo bi kóo uru Yésu bi kóo kasaogu wo ógu léfe sámané káa do míkánda yéme ledre bi za fí dongaráne Lomo kí 'yíma'dí e ní. Yésu ni Ngére ezé kpá Mongú 'yí 'bá'bá zée.

²¹Buzé Lomo idí í'bí bilámá éyí e zíse gí do bi zíse ndísisé méngí moko ené bilámáne. Idí kpá í'bí roko'bu zíze gí do bi zíze ndísisé méngí moko ené bilámáne. Owú 'bi ené Kírésito Yésu bi kóo ogu í'bí roné do úyuné do bi kacíze káa do mikánda yéme ledre dongaráze kí Lomo ní, 'yíma'dí e idíní ndísi mbófo wo za fí. Idí kenée.

²²Owú 'bi Babá e, ledre bi máéké kása zíse ba ní, ídísé í'bí mbílíse ndísi úwú a. Idí í'bí roko'bu sımísé gí ro ledre e za mbá.

²³Otoomoní sílì 'yì gí ro lúnduzé Timatíyo gí sımì sígìní go. Togú ogú go 'diya zíma yáa yá, kí'dí bi mááyí go ndéré lúru sée íri ní, mááyí 'dí'biútú wo kpa zíze óguzé kéne zíse íri.

²⁴Mandá zíse kí manda esé ga bi ásé kéye íri ní mbá. Lafúze 'yì ga bi ɲuɲuɲí ledre 'bi Kírésito, oguní gí sımì káɲgá bi Ítali ní i'bí'kpá mandá zíse íri kíngaya.

²⁵Lomo idí lúru bi kacíse gí do bi zíse ndísisé bilámáne.

Yakóbo

Yakóbo 1

¹Máa Yakóbo bi 'yi moko 'bi Lomo kí Kírésito Yésu Ngére ezé ní. Máéké ledre ba máa zíse, sée 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu, bi báyisé ndéré kí ndísi kací bi e faa ní. Mandá zíse za mbá kíngaya do bi ga bi ásé doyé íri ní.

Útṣimi simi ledre

²Lúndumá e simi Lomo, togú úzu éyí kí 'do'dó niyí ndísi ndiki sée yá, ndásé 'dí'bi a káa do bisinyí ledre wá.

³Simi úzu éyí ga gére née mbá, togú komosé ni yí ené kpá fú lá ngbúo ro Lomo kí Ngére Yésu yá, Lomo ni í'bí roko'bu zíse ódó mimbé'desé kíngaya.

⁴Káa zí bi goó kenée ní, utúasá miútúasá, ídísé ndísi útṣimisé za kíngaya simi ledre e za mbá gi ro zíse ídísé kí roko'busé, zíse útúasásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené e éyí bi lerí a ni méngi sée ní ndaá.

⁵Togú 'yi gi dongarásé owo'di'bi éyí bi Lomo ili zíne méngi a ní wá yá, idí ini ini zí Lomo, Lomo ni í'bí cóngó sómú ledre zía. Gi zía wo Lomo ndísi lengbe í'bí bilámá sómú ledre zí 'yi ené e kí mimbé'dené kíé'do.

⁶Mongú ledre ni wo ba. Togú 'yi ni go ini ini zí Lomo gi ro éyí yá, 'yi máa née misómú ledre ené ndaá ídí gbre gbre wá. 'Yi bi ni kí misómú ledre gbre gbre ní, bi tóro ené ndaá kíé'do wá. Ni yí ené go cé káa zí mikáda mikavu bi ndísi ílíló'bó roné gi zí mongú síli 'dáa 'dáa 'dáa ní.

⁷'Yi bi ni kí misómú ledre gbre gbre kenée ní, Ngére ndaá 'bi ené kí rokinyi gi ro í'bí éyí zía wá.

⁸Gi zía, misómú ledre 'bi 'yi máa née ndaá 'bi ené kíé'do wá.

⁹Máúku zíse lúndumá e simi Lomo, abú 'yi ndaá kí ledrené owóowó wá, bi ndaá sínyí roa wá, ni zí Lomo kí ledrené owóowó.

¹⁰Tí lá 'yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní, simi bi Lomo oyólo'bó wo go zía ídíne káa do 'yi lerí ní, bi ndaá sínyí roa wá, gi zía ni gágáoyó roné káa zí misúru kágá ní.

¹¹Gi zía kadra ndísi olúogú kí pho'duné do óngbó kágá. Zí misúru ga gágáoyó royé kí lámá ga bi royé née mbá. 'Yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní ni gágáoyó roné kpá kenée simi bi ni ndísi ngásá kací moko ené e ní.

¹²Úndru ni ídí zí 'yi bi ndísi ódó mimbé'dené simi úzu ledre ní, gi zía simi bi toro go ngbúo simi úzu ledre ní, Lomo ni í'bí tridri bi za fí bi mocú ledre a ní zí 'yi ga bi otoní 'búa ní.

¹³Simi bi 'do'dó ndiki ngíti 'yi go gi dongarásé ní, 'yi née ndaá sómú a bi ya kídí, Lomo uzu née ne ní wá. Gi zía bisinyí ledre uzu ené Lomo wá, Lomo uzu ené kpá kú 'yi wá.

- 14**Bisinyí misómú ledre 'bì 'yì nì yì ené óto 'yì ma'dáa ne zía lúyú ledre. Zí lúyú ledre nda 'dí'bióyó wo gbála gị ro Lomo.
- 15**Gị zía 'bú bisinyí ledre ndịsị óto 'yì, zí 'yì ma'dáa tí lúyú ledre. Sìmì bì 'yì máa née luyú ledre go ní, zí lúyú ledre ma'dáa nda 'dí'biógụ umbu do 'yì máa née.
- 16**Lúndumá e sìmì Lomo, 'yì ndaá lóndo sée zise lúyú ledre wá.
- 17**Bilámá éyí e kí bilámá tákpásílí e za mbá, 'Buzé bì komo ere otoogu bimiónḡo ne ngára oyólo'bó ené roné káa zí línđí wá ní, otoogu yée ne.
- 18**Lomo gelé zée go zize ídíze káa do owú 'bì ené e gị zía bì nḡunḡuzé ledre ené bì ma'díí ní go ní. Gị zí kényì née ní, azé zía go mizefì éyí ga bì kí ledreyé owóowó gị dongará éyí ga bì za mbá 'yì e ndịsìní í'bí yée zí Lomo ma'dáa káa do mizefì éyí gị yáká ní.

Ledre ga bì Lomo ili yée ní

- 19**Lúndumá e sìmì Lomo, ídíse úwú ledre ba bilámáne. 'Yì e idíní ídí 'díya gị ro úwú ledre, togú nda gị ro úkulúgu ledre yá, idíní ídí ndo, mímbe'deyé nda kpá ndịsị ésí 'diya wá,
- 20**gị zía, togú ílisé gị ro zise ídíse mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní yá, ndásé ídí 'yì mímbe'dekesí e 'di'diya wá.
- 21**Gị zí kényì née ní, ledre cayi ga bì kóo ndịsísé méngì yée, kí bisinyí sómú ledre ga bì kóo sìmísé ní, ídíse ótoómo yée za mbá 'dá'ba. Zise nḡunḡu ledre 'bì Lomo kí mímbe'desé kíé'do, gị zía wo Lomo oto ledre née kenée gị ro zíne yómo sée.
- 22**Míméngì ledre esé e idíní ídí za mbá kací kúrú Lomo bì ndịsísé úwú a ní. Ndásé úwú kúrú Lomo lá kí mbílise káa zí ndịsìní ócò gbékpí gboru éyí ní wá.
- 23**Togú méngì kényì kací ledre 'bì Lomo bì ndịsị úwú a ní wá yá, áyí ídí cé káa zí 'yì bì 'di'bi miráyi lúru komoné sìmì a,
- 24**kpálá bì oto miráyi bi zía ñnyiné ndéréóyó roné ní, geré zí tosoa bì gáa lurú ní lịgì wo.
- 25**Togú ndịsị méngì kényì kací loru 'bì Lomo bì oto yíi zíyí ídíyí kí ro doyí ní yá, Lomo nì í'bí úndru 'bì tų'dų ledre e zíyí togú úwúómo ledre ené lá kí mbílíyí lịgì yíi wá ní.
- 26**Togú yá née nì mbigí 'yì 'bì Lomo, útúásá lolu úku bilámá ledre zí 'yì e wá lóndo royí go, moko ndaá sìmì éyí ga bì ndịsị méngì yée ní mbá wá.
- 27**Mbigí 'yì bì 'bì Lomo ní, nì 'yì máa wo bì ndịsị méngì ledre ga bì 'Buzé Lomo uku yée ní, káa zí sáká kará umbu e kí owúsala e ní. Nda kpá kí ótoómo méngì bisinyí ledre e za mbá 'dá'ba.

Yakóbo 2

'Yì e niyí za mbá kí ledreyé owóowó

¹Lúndumá e simi Lomo, káa zí bi ɲuɲguzé ledre Kírésito Yésu Ngére ezé bi roko'bua romo do ngíti géyi ngére e do sogo káŋgá ba go za mbá ní, ndazé méngi bilámá ledre lá kpara zí ngíti géyi 'yi e wá.

²Togú 'yi e gbre oguní do bi kótruro, ngíti a esi roné bilámá bongó kpá kí ngo'di gi simi dábu ro sílĩne, zí ngíti a ídí 'bi ené 'yi lerí kí nzenze bongó roné,

³togú zise úku ledre zí wo bi kí bilámá bongó roné ní kídí, “Mongú 'yi, bilámá bi ndĩsi ni bi yáa ba,” tí lá nda zí 'yi lerí née yá, zise úku ledre zía kídí, “Bi ndĩsi ndaá gi royí yáa wá, ndĩsi 'bi eyí bi ore,”

⁴ndaá 'bi ené bi ndĩsise née ífi simise dengbise zise ndĩsi 'decì ngbanga 'yi e kí bisinyí sómú ledre bi simise ní wá?

⁵Lúndumá e simi Lomo, ówosé esé bi kídí Lomo gelé 'yi ga bi 'yi e ndĩsiní lúru yée káa do 'yi lerí e née ne zíye tóroyé ngbúo simi ɲuɲgu ledre eyé, gi ro zíye óguyé do bi bi wo Lomo uku ledre a gi ro 'yi ga bi kí 'búne doyé ní wá?

⁶Tí lá ndĩsise née lúru'dófu bi do 'yi lerí e. Ndaá 'bi ené bi 'yi ga bi kí tų'dų éyí e zíye née ndĩsiní méngi láráse yée ní wá? Ndaá 'bi ené bi ndĩsiní ndéré kise ye do ngbanga ní wá?

⁷Ndaá 'bi ené bi ndĩsiní kpá ye úkucáyi ledre gi do bi Ngére esé Yésu ní wá?

⁸Togú ndĩsise go méngi ledre kací lorú bi miéké kúru Lomo uku kídí, “Ídí óto 'bú lafúyi e káa zí bi óto 'búyi kí royí ní,” ndĩsise née go méngi cóngó ledre.

⁹Togú ndĩsise lúru'dófu bi gi do 'yi lerí e, lúyúsé née go ledre, Lomo ni 'decì ngbangasé gi zía ndítí'dófusé do lorú go.

¹⁰Togú 'yi ndĩsi méngi ledre kací lorú ga gére zía lé'bé'dófu gi do wo kídí'do ní yá, 'déwe née go zaá lorú ga gére née mbá.

¹¹Káa zí bi Lomo uku ledre kídí, “Ndá só'do me'be 'yi wá,” zía kpá úku a kídí, “Ndá úfu 'yi wá.” Simi ledre ga gére née mbá, togú só'dosé rosé kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá tí lá zíyi úfu 'yi yá, Lomo ni 'decì ngbanga royí bisinyíne gi zía lé'bé'dófu do lorú 'bi Lomo go.

¹²Miódrosé kí miméngi ledre esé e mbá, idí ídí káa zí 'bi 'yi ga bi owoní go kídí ngbanga bi niyi 'decì a royé ní ni óto yée zíye ídiye kí ro doyé.

¹³Gi zía 'yi bi lerí lafúga méngi wo wá ní, lería utúasá méngi Lomo kadra 'decì ngbanga wá. Gba kadra 'decì ngbanga Lomo lúru lerí 'yi bú.

Ngúngu ledre 'bi Lomo kí méngi moko a

¹⁴Lúndumá e simi Lomo, togú 'yi uku ledre kídí née ɲuɲgu ledre 'bi Lomo go méngi moko a wá ní, bilámá a ni ore wo be? Toso ɲuɲgu ledre 'bi Lomo máa wo née ní utúasá goó yómo wo?

¹⁵Lúrusé aka, togú ezesé gi dongarásé ni do lerí bongó kpá kí 'bú roné kíngaya,

16Zí ngúrusé úku ledre zí 'yì lerì née kídí, “Lomo idí kíyì, idí í'bí éyì miánu kí bongó zíyì.” Togú 'yì née uku lá ledre kí tarané saká 'yì lerì née wá ní, mengì née go ledre bì Lomo iliní ní?

17Ni kpá kenée gì rosé. Togú ngíti 'yì ya née ñgunṅu ledre 'bì Lomo go togú mengì ené bilámá ledre zí 'yì e wá, 'yì née ɾanga yì ené ɾanga, ñgunṅu ené aka ledre 'bì Lomo wá.

18Togú ngíti 'yì uku ledre kídí, “Áyí 'yì bì ñgunṅu ledre 'bì Lomo go, mááyí 'bì amá 'yì méngì bilámá ledre.” Mááyí úku ledre zía kídí 'dódo aka ñgunṅu ledre 'bì Lomo bì ndìṣiní úku a lá kí tara 'yì ní zíma, gì ro zíma 'dódo ñgunṅu ledre 'bì Lomo amá zíyì kí bilámá ledre bì mándìṣì méngì a ní.

19Ñgunṅusé go kídí mbigí Lomo ni dujú kíé'do, née bilámá ledre. Ídísé ówo a kídí, bicayi lomo e ñgunṅuní kpá kenée kídí mbigí Lomo ni dujú kíé'do. Zíye ndìṣiyé ére ngìrì a.

20Ówosé nzíyi ledre née wá gì zí 'di? Mááyí 'dódo a zíse ma'díi kídí togú 'yì ñgunṅu lá ledre 'bì Lomo, mengì moko a wá moko ndaá sìmì ñgunṅu ledre ené née wá.

21Lúrúsé aka éyì bì kóo bulúnduzé Abarayáma mengì zía útúásáne gì zía komo Lomo ní. Mengì ené kóo lá éyì kíé'do wá, í'bí za cù owù 'bì ené Isáka káa do éyì 'dáná zí Lomo.

22Ñgunṅu ledre 'bì Lomo ené ndìṣì kóo ndéré ndro kí míméngì ledre ené. Zí ñgunṅu ledre ené útúásáne kpìnjì kací ledre bì mengì wo ní.

23Ledre née utúasá go kpìnjì kí ledre bì miéké kúrú Lomo uku kídí, “Abarayáma ñgunṅu ledre 'bì Lomo, zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené,” do ndìṣì ndólo wo gì zía ezegámá Lomo ní.

24Ídísé ówo a kídí 'yì ndìṣì útúasá kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené yì ené kací míméngì ledre ené bì bilámáne ní ndaá 'bì ené lá gì zía bì ñgunṅu ledre 'bì Lomo ní wá.

25Lúrúsé aka Rába bì kóo kára 'yì gámá kací ya'dá e faa ní, utúasá kóo kací komo Lomo gì zí bilámá míméngì ledre ené bì kóo 'dì'bi mbeze 'bì Isiréle e óto yée zíne 'be káa bì niyí úfu yée, do kásalúgu yée gì do ngíti mìsi'di kpí ní.

26Káa zí bì ówosé bú, 'yì bì 'dówù ndáa sìmì a wá ní ni yì ené goó umbuné. Kpá kenée ñgunṅu ledre 'bì Lomo ni yì ené umbuné togú moko ndaá ní.

Yakóbo 3

'Yì idí bándá dondené

1Lúndumá e sìmì Lomo, ndaá 'bì ené bì ya kídí tú'dù se niyí ídì mbá 'yì 'dódo ledre zí 'yì ga bì ñgunṅuní ledre 'bì Kírésìto go ní wá, gì zía ówosé bú kídí zée ga bì í'bíze rozé 'dódo ledre 'bì Kírésìto zí lafúze ní, togú 'dodozé do bilámá mìsi'diné wá, Lomo ni 'dó'do zée kíngaya rómo 'bì ngíti géyì 'yì e.

- ²Másómú ówosé bú bilámáne kídí zée 'yìma'dí e do sogo káṅgá za mbá azé 'yì lúyú ledre e, do m̀isi'di e m̀ingúngúcu. Togú 'yì b̀i taraa uku lúyú ledre wá ní, kídí née go cóngó 'yì. Utúasá go nd̀is̀i 'bá'bá roné g̀i z̀í b̀isinyí ledre.
- ³Nd̀is̀izé ódóoto ká'dá ro tara usáni e g̀i ro óyó komoyé k̀ie z̀íye ndéreye k̀í'dí b̀i ilizé ní.
- ⁴Ǹi kpá kenée g̀i ro mongú kuṙúngba. Abú t̀í b̀i ǹi mongúne k̀ingaya mongú síli b̀i roko'buné nd̀is̀i ítrí a ne ndéré k̀ie yá, 'yì kpúrónyó a ǹi óyó komo mongú kuṙúngba née lá k̀í owú ngodru cúku'dée b̀i nd̀is̀iní kpúrónyó a k̀ie z̀ía ndérene do b̀i b̀i ili ní.
- ⁵Ledre née ǹi kpá kenée g̀i ro dondene. Dondene ǹi owú éyí cúku'dée rozé t̀í lá nd̀is̀i mbófo roné m̀imbófo. Ǹi éyí b̀i k̀í roko'buné k̀ingaya cé káa z̀í so pho'du b̀i cúku'dée ní, togú utú sím̀i ngáká súwú yá, z̀ía árá mongú b̀i ndéré k̀ie m̀indéré.
- ⁶Dondene nd̀is̀i óngbó 'yì káa z̀í pho'du ní. Ǹi b̀isinyí éyí k̀ingaya g̀i dongará éyí ga b̀i rozé ní. Nd̀is̀i sínýiónzó kuṙu'bu 'yì nyé, z̀ía ónzó a vuu ku pho'du. Z̀í dondene ma'dáa nda árá 'b̀i ené ku pho'du b̀i ilí wá ní.
- ⁷Ỳi e utúasání bú 'dí'bi r̀íkí sí do bangá e, solú e, k̀í éyí tr̀idri ga b̀i nd̀is̀iní ndéré k̀í do sím̀iyé b̀i k̀í ngíti géyí éyí tr̀i ga b̀i sím̀i iní ní do ̀lú yée 'be,
- ⁸t̀í lá 'yì b̀i ǹi útúasá 'dí'bingéri dondene ní ndaá. Ǹi b̀isinyíne k̀ingaya sím̀i nd̀is̀i ené kpá b̀isinyí súrú éyí b̀i nd̀is̀i 'dí'biógu umbu ní.
- ⁹Ledre ǹi g̀i ro dondene ore kpá káa, nd̀is̀izé kófó iri Ngére Yésu k̀í 'Buzé Lomo k̀í dondenezé. Z̀íze nd̀is̀izé úku sínýi ledre g̀i do b̀i lafúze kpá k̀ie, káa z̀í éyí b̀i Lomo otoogu yée née sím̀i tosoné wá ní.
- ¹⁰Kémbí tarazé b̀i k̀íé'do ba nd̀is̀izé í'bí mbófo eyí k̀í úku b̀isinyí ledre e mbá k̀ie. Owú 'b̀i babá e sím̀i Lomo, ndaá m̀iútúasáne z̀íze nd̀is̀izé méngi kéyí kenée wá.
- ¹¹Bilámá iní miéwé k̀í b̀isinyí iní utúasání bú kúkúogu mbá g̀i sím̀i gu 'dawú k̀íé'do?
- ¹²Owú 'b̀i babá e sím̀i Lomo, bongó utúasá go ánaógu miáná olíva, togú mbú z̀í kóró ánaógu miáná bongó? Kpá kenée, b̀isinyí 'dawú utúasá ené 'dí'biógu bilámá iní miéwé wá.

Komokenzi b̀i g̀i z̀í Lomo ní

- ¹³Ambí niyí 'yì ówo ledre kpá 'yì komokenzi dongaráse ní ye? 'Ỳi idí 'dódo a sím̀i bilámá nd̀is̀i ené k̀í m̀iméngi ledre b̀i ndoo b̀i nd̀is̀i ógu g̀i z̀í komokenzi ené ní.
- ¹⁴T̀í lá togú m̀imbé'desé eme ro lafúse e ngú kpá k̀í mongú 'bú éyí ndásé nd̀is̀i síkpi fúndúse g̀i z̀ía 'dága, togú mbú ásisé g̀i ro ledre b̀i cóngóne ní wá.
- ¹⁵Toso komokenzi máa wo née ní ogu ené g̀i z̀í Lomo komo ere wá, ogu ỳi ené g̀i z̀í Satána do sogo káṅgá ona.
- ¹⁶G̀i z̀ía togú nd̀is̀isé óto b̀isinyí m̀imbé'desé ro lafúse e, z̀íse ídise 'ỳi 'bú éyí e yá, nd̀is̀i esé utúasá ídí bilámáne wá, komo b̀isinyí ledre ǹi nd̀is̀i óngó dosé duú ne.

¹⁷Tí lá komokenzi máa wo bi ndisi ógu gi zí Lomo gi komo ere ní mizefi ledre ené, luyú ndaá simi wá, yi ené 'yi méngi bilámá ledre zí 'yi e, mimbé'dea ni zí 'yi e mbá bilámáne, ni 'yi bi ndisi lúru bi simi ledre e cii kí, zía ídine 'yi úwú ledre e gi zí lafúne ní. Ni kpá 'yi bi lerí 'yi e ndisi méngi wo miméngi ní, zía ídine 'yi sáká 'yi lerí e. Ndaá 'yi lónodo 'yi e wá.

¹⁸Yi ga bi ndisiní oto 'yi e zí mindisi 'yi e ídine bilámáne ní, simi odu sindi kadra niyi idi mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

Yakóbo 4

'Bú éyí ndisi sínyi dongará 'yi e

¹Éyí bi ndisi 'dí'biógu ofú kí okó dongarase ní 'di? Ndaá 'bú éyí bi dosé ní ndisi 'dí'biógu ledre ga gére née ne wá?

²Ílisé éyí e tí lá útúásásé ndíki yée wá. Zise ndisise úfu 'yi e kpá kí oto 'bú éyí 'bi lafúse e, tí lá útúásásé esé ndíki éyí bi ílisé ní wá. Ndísise kpá ofú kí ndisi méngi okó. Ndíkisé wá gi zía ínisé esé ini gi roa zí Lomo wá.

³Togú ini ini gi ro éyí zí Lomo má ndíki wá, yi ené gi zía sómú ledre eyí ni yi ené bisinyíne. Íli yi eyí éyí ga gére née lá gi rokinyi eyí.

⁴Sée 'yi méngi bisinyí ledre e, ówosé esé bi kídí togú otosé 'bú do sogo kángá ba yá ní ásé go ezeokó Lomo ní wá? 'Yi bi oto roné go káa do ezegamá do sogo kángá ba ní ní, ni goó ezeokó Lomo.

⁵Sómúsé kídí ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí, Lomo kasa 'dówúne zía ógu ndisiné simizé ní ni gbékpíne? Yi ené gi ro zize ídize káa do mbigi 'yi ené e.

⁶Tí lá Lomo ndisi sáká zée ne kíngaya. Née sí ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí, “Lomo ndaá kí rokinyi kí 'yi ga bi ndisiní oto ledreyé kí royé owóowó ní wá, tí lá zía ndisiné sáká 'yi ga bi ndisiní 'bú' 'bú royé m' 'bú' 'bú ní.”

⁷Gi zí keyi née ní, ídísé 'bí rosé ngungu dujú ledre 'bi Lomo. Zise óyó sogosé zí ngere 'bi bicayi lomo e geré za fí gi ro zía otoómo kacise.

⁸Ídísé ídí gbóo kí Lomo gi ro zía ídine gbóo kise. Sée 'yi luyú ledre e ídísé otoómo kí luyú ledre. Zise óyóló'bó mimbé'desé ngungu ledre 'bi Lomo kí mimbé'desé kité'do sée ga bi sómú ledre esé ndaá kité'do wá ní.

⁹Ídísé ídí kí lerí zise ndisise ini ini kí mbumbúdú. Zise óyóló'bó kugú esé káa do ini do óyóló'bó rokinyi esé káa do lerí.

¹⁰Ídísé 'bú' 'bú rosé zí Ngere Yésu gi ro zía oto sée zí ledresé ídine owóowó.

¹¹Owú 'bi babá e, ndásé ndisi lílìkpí wá. 'Yi bi ndisi lílìkpí ro lúnduné simi Lomo, togú mbú úku sínyi ledre roa ní, ndisi née úku sínyi ledre ro lorú kpá kí 'dèci ngbanga a. Togú ndisi 'dèci ngbanga ro lorú yá, oto royí go kí ledreyí owóowó rómo do lorú, lodú eyí née kací lorú wá.

¹²Lomo ni dujú ne 'yi í'bí lorú kpá 'yi 'dəcì ngbanga. Ni ne kí roko'bu 'bi yómo 'yi, togú úfu 'yi zíne. Sara áyí 'bi eyí náambi zíyí ndísiyí 'dəcì ngbanga ro lafúyí e ní?

Ledre gi óto ro'yi kí ledre 'yi owóowó

¹³Úwúsé aka ledre bi mááyí úku a ba, ásé náambi zíse úku ledre kídí, “Karaba togú kílondó azé ndéré simi gara bi 'dáa zíse ndísiyé íri simibi kí'edo, do ndísiyé méngi moko íri zíse ídíze kí késí zíse kíngaya.”

¹⁴Ndísiyé úku ledre kenée gi zí 'di? Ngára ówosé gbawá éyí bi ni méngi roné kílondó ní. Ówosé káa zí bi ásé ógu ídí trídri ní bú? Trídriyé ni lá káa zí múkú bi 'dutu bi kuu kpá ba ní oṅgó yí ené go ní.

¹⁵Ledre bi kóo ásé útúásá úku a ní ni kídí, “Togú Ngére Lomo ṅuṅgu zíse yá, azé méngi éyí ba togú mbú wo bi 'dáa.”

¹⁶Ndísiyé nda yí esé óto rosé kí ledresé owóowó. Míméngi ledre bi 'bi síkpi fúndú'yí kenée née ni bisinyíne.

¹⁷Togú 'yi owo tí bilámá ledre bi gi ro méngi a ní bú, zía ótoómo a kenée, luyú ledre go.

Yakóbo 5

Lorú zí 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní

¹Sée 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíse ní, úwúsé aka ledre bi mááyí úku a zíse ba, ídíse íni ini kí mbúmbú'dú gi zí mongú bisinyí 'do'dó bi ni go ógu dosé ba.

²Tú'dú éyí ga bi zíse née, enyeonzóní royé go mbá, mimbúréde e anu sinyiní bongó e kacíse kpá go mbá.

³Ngánza anu sinyi dábu kí mīrīrīrī késí esé e kpá go mbá. Ngánza née ni 'dódoyéme ledre gi rosé zía ndísiné óngbó sanáse káa zí pho'du ní. Simi ledre ga gére née mbá ásé ba fú lá bándáoto tú'dú éyí e kacíse simi odu sīndí kadra ba.

⁴Lúrúsé aka, késí 'bi 'yi ga bi kóo ménginí moko gi roa zíse simi yáká esé e zíse ásisé kí í'bí a zíye ní ni go ndísi íni ini kí irísé. Ini 'bi ngíti géyí 'yi ga bi ndísiní 'dó'dú'ogú éyí e gi yáká esé e ní owú ndiki mbílí Ngére Lomo bi roko'bu ofu go ní go.

⁵Ndísiyé do sogo káṅgá ona ndísi ánu láya éyí e kí mongú rokinyi. Zíse ótosé gi zía káa zí kábīrīkī bi otoyeme roné go bilámáne ni go nzíyiné gi ro do óṅgoónzó a ní.

⁶Simi ledre ga gére née mbá, zíse ndísiyé í'bí ngbángá 'yi ga bi ngára ledre eyé ndaa kíse wá ní do úfu yée lá gbékpīne abú ndaní ezeokóse e wá.

Útusiimi simi 'do'dó

⁷Lúndumá e simi Lomo, ídíse útusiimisé zíse tórosé ngbúo gi simi sīndí kadra bi Ngére Yésu ni ndá'baogú simi a ní. Lúrúsé aka 'yi ó'do yáká, síkpi ené mimbé'desé 'dága wá. Ndísi sóngó té ndumu ni fú 'díyí éyí kí sīndí kadra bi éyí ga gére née niyí aná zíye ngókoyé té kí ni fú tónó ánu a ní.

⁸Gi rosé kpá kenée, ídísé útụsímísé zíse tórosé ngbúó gi zía sìnđí kadra bi Ngére Yésu ni ndá'baógụ sìmí a ní ni go gbóo.

⁹Lúndumá e sìmí Lomo ndásé ndísí sínyi ìrì lafúse e gi zí bisinyí ledre ga bi ndìsìní mēngì yée zíse ní wá, káa bi Lomo ni 'dēcì ngbangasé. Kadra 'dēcì ngbanga 'yì e ni go gbóo.

¹⁰Lúndumá e sìmí Lomo, káa do lílì ledre 'bi útụsímí sìmí 'do'dó zíse, ídísé lúrútóko ledre née gi ro nébì ga kóna ndìsìní 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yì e ní.

¹¹Káa zí bi ówosé bú ní, ndìsízé mbófo kíngaya 'yì ga bi ndìsìní ódó mímbe'deyé zíye tóroyé ngbúó sìmí ledre e ní. Úwúsé ledre 'do'dó bi kóo Eyóbo útụsímíné sìmí a ní go. Zíse kpá lúrú ledre bi Ngére Lomo mēngì zía kací a ní. Ngére Lomo ni 'yì lúrú lerí 'yì kpá 'yì mēngì bílámá ledre zí 'yì e.

¹²Wo bi mbá ní, ndásé lólóbú wá. Ndásé kpá lóbú ìrì éyí ga bi komo ere togú mbú kí ìrì éyí ga bi do sogo kángá ba togú kpá ìrì ngíti géyí éyí e wá. Ledre esé idí idí dudu "fi," togú "fi," káa bi Lomo ni 'dēcì ngbanga rosé.

Ini 'bi 'yì ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Lomo go ní

¹³'Yì ni bo dongarásé bi bisinyí ledre mēngì zía ní? Idí ìni ini zí Lomo. Sara 'yì ni bo sìmí rokinyi? Idí úku ke'bi kófó ìrì Lomo kíe.

¹⁴Togú ngúrusé ni kí ndíyá yá, idí ndólo manda ga bi 'bi kanísa ní zíye óguyé ìni ini doa zí Lomo do súsụ sụ'bù roa kí ìrì Ngére Yésu.

¹⁵Togú ìniní ini gi ro 'yì ndíyá kí mímbe'de 'yì kíé'do yá, ndíyá ni ùkú gi roa zí Ngére Yésu yómo wo. Togú 'yì née luyú ledre, Ngére Yésu ni ótoómo ledre zía.

¹⁶Bi goó kenée ní, ídísé úkuógụ luyú ledre esé e kó'dú lafúse zí Lomo, zíse ìni ini zí Lomo gi rosé míkēkeríga gi ro zí Lomo yómo sée. Ìni 'bi mbigí 'yì 'bi Lomo zí Lomo ni kí roko'buné kíngaya zí Lomo ndìsíné mēngì ledre kací a.

¹⁷Lúrúsé aka, Ilíya kóo kpá 'yìma'dí káa zíze ní. Zía Ìni ini zí Lomo cú kí mímbe'dené kídí ìní ndaá é'dì wá, zí Lomo úwú ìni ené, zí ìní óroné kí símibi ota kí yanané.

¹⁸Gi do kací ledre máa wo née ní, zí Ilíya ìni ini kídí ìní idí mu é'dì, zí Lomo kása ìní gi komo ere é'díné do sogo kángá za mbá, zí futú éyí e útụóguyé.

¹⁹Máúku zíse lúndumá e sìmí Lomo, togú ngúrusé luyú gi do mīsì'di 'bi Lomo go yá, ndásé lúrú wo lá mílúrú kí komosé wá, ídísé sáká wo zíse 'dí'bilúgu wo óto wo do mīsì'di 'bi Lomo.

²⁰Ídísé ówo a kídí, togú sákásé 'yì luyú ledre, zía ótoómo kí luyú ledre yá, sáká née go wo zía ómoné gi sìmí umbu. Tù'dú luyú ledre ga bi mēngì yée ní, Lomo ni lùlùoyó yée gi roa.

1 Pétero

1 Pétero 1

¹Máa Pétero bi 'yìmikása 'bi Kírésìto Yésu ní. Máéké ledre ba máa zíse, sée ga bi Lomo geléogù zée go kése káa do mbigí 'yì ené e ní. Nda gí zí okó zíse báyisè faa sìmì kánḡá ga bi Pánato, Galatíya, Kapadósiya, Ásiya, nda kí Beteníya ní.

²Abú kenée ndotó, máúku zíse 'Buzé Lomo geléogù yì ené kóo sée kú go 'desí, zí 'Dówù Lomo lá lùlùoyó lúyú ledre esé gí ro zíse ídíse káa do mbigí 'yì ené 'bi Lomo, kpá 'yì úwú kúrú Kírésìto Yésu gí zí sámaa bi kóo nde'yì lúguoyó lúyú ledre esé e ní. 'Buzé Lomo idí lúru bi kacíse kángaya gí ro zíse ndísisè kpá fú bilámase.

Mbófo éyí zí Lomo gí ro Kírésìto Yésu

³Idízé í'bí mbófo éyí zí Lomo bi 'Bu Kírésìto Yésu Ngére ezé ní. Kací bilámá mímbe'dea bi rozé ní, í'bí mikánda trídri kí óto komo bi za fí ní go zíse kpurú gí sìmì miúru Kírésìto Yésu gí sìmì umbu.

⁴Lomo yemeomo éyí go zíse nzíyiné komo ere do bi bi ngára éyí utúasá sínýí zía ényené do úkúne doa wá ní.

⁵Nda gbékpíe wá, yì ené gí zía ngúnḡusé ledre 'bi Lomo go ní. Ni ndísi lúru bi kacíse kí roko'buné mbá gí odu sındí kadra. Nda gí ore ni yómo sée káa zí bi yemeomo go nzíyiné gí ro zíne méngi a ní.

⁶Kadra née ní mímbe'desé ni ídri, abú cakaba áse aka tí ndísi 'do'dó gí zí tú'dú ríki úzu ledre e ndotó.

⁷Ledre 'bi Lomo bi ngúnḡusé ní ni káa zí dábu bi kí ngánza roné do ési a ku pho'du zí pho'du ánuónzó ngánza née ní ní. 'Do'dó ga gére née óḡuní rosé kenée, gí ro 'dódo a kídí ledre 'bi Lomo bi ngúnḡusé ní romo goó gí do dábu bi utúasá go ndísi sínýí ní. Gí zí kéyi née ní Lomo ni mbófo sée do óto úndrusé gí zía áse zía go kí ledresé owóowó sìmì sındí kadra bi Kírésìto Yésu ni ndá'baogù sìmì a ní.

⁸Méngisè bilámá ledre go, zíse óto 'búa dosé 'dá'dá zíse kí lúru wo cú kí komosé kí, ndaá kpá lá dujú wo née wá, zíse kpá ngúnḡu ledre ené tí bi ngára lúrúsé aka wo cú kí komosé kí wá ní. Ndísisè go kpá drú kófó írja kpá kí mbófo wo kí mongú rokinyi kángaya.

⁹Gí zí kéyi née, ni go ndéré í'bí trídri bi za fí ní zíse gí zía bi ngúnḡusé ledre ené go ní.

¹⁰Nébí e tonóní kóo íci royé gí ro zíye ówoyème ledre gí ro trídri née go kú 'desí. Née sí ledre bi kóo ukuoguní ledre sáká éyí bi Lomo yemeomo go zíse ní gí roa ní.

¹¹Iciní kóo royé kángaya gí ro zíye ówoyème sındí kadra bi ledre máa née ni méngi roné sìmì a ní gí zía, 'Dówù Lomo tonó kóo go ódro gí ro ledre 'do'dó bi Kírésìto ni óḡu 'dó'dó a kpá kí ledre rokinyi bi ni óḡu ídí gí do kací 'do'dó née ní ní zíse.

12Lomo uku kóo go zí nébì ga gére née fúó kídí ledre bì 'Dówù Lomo uku zíye née nì ógù méngì roné gì do kací umbuyé, nda yí ené zíse ndaá lolù zíye wá. Bì ba ní, 'yì ga bì ndìsìní 'dódo bìlámá ledre 'bì Lomo ní, nìyí go ndìsì 'dódo ledre máa ga gére née zíse sìmi roko'bu 'bì 'Dówù Lomo gì komo ere. Ledre ma'dáa nì kí ledrené owóowó, maláyika e iliní ba kpá cù ye gì ro ówoyéme ledre máa née.

Ndásé ídí 'yì lúyú ledre e wá

13Káa zí bì éyí nì bo kenée ní, ídíse ódó mímbe'desé ndá, zíse óto komosé kíngaya gì ro bìlámá ledre bì Lomo mengì zíse sìmi bì Kírésìto Yésù nì ndá'baógù ní.

14Káa zí bì ásé go kí mikánda bìlámá sómù ledre kpí ní, ndásé lolù ótoómo mìsì'di zí bisinyí míméngì ledre ga kóna ní ndá'baógùyé sìmisé wá.

15Gì zía Lomo bì gelé sée ndaá 'yì lúyú ledre wá ní, ndásé lolù ídí 'yì lúyú ledre sìmi ledre ga bì ásé kí ndìsì méngì yée ní wá.

16Gì zía miéké kúrú Lomo uku kídí, “Ndásé lúyú ledre wá gì zía, mánda 'bì amá 'yì lúyú ledre wá.”

17Káa zí bì ndìsìsé ndólo Lomo, Babá ní, ifi ené sìmi 'yì e wá. Ndìsì 'dècì ngbanga 'bì 'yì e dujú kací míméngì ledre eyé. Káa zí bì go kenée ní, tí mé bì ásé aka trìdrì née ní, ídíse ndìsì méngì dujú ledre ga bì nìyí óto wo zía ídíne kíse kí rokinyi ní.

18Ówosé bú bìlámáne kídí, Lomo ugú ené gosé gì sìmi bisinyí míméngì ledre bì ówosé kací a gì zí bulúndusé ní kí éyí ga bì ndìsìní sínyí mìsìnyí káa zí mìrìrìrì kèsì togú mbú dábu ní wá.

19Ugú gosé kí sáma Kírésìto bì kí ledre née owóowó bì nì káa zí owù kábìrìkì bì ngára kémbì lúyú ledre ndaá roa wá ní.

20Lomo geléomo kóo Kírésìto Yésù go kú 'desì 'dá'dá, zía kóo kí ótoógù do sogo káṅgá ba. Bì ba ní, kasaogù nda Yésù ma'dáa go cù do sogo káṅgá ona gì rosé.

21Yésù ma'dáa likpí mìsì'di ne zíse ṅúṅgu ledre 'bì Lomo bì uru Yésù ma'dáa gì sìmi umbu, do óto wo kí ledrené owóowó kíngaya, bì kenée ní nì go miówoné kídí, ótoómosé rosé go mbá zí Lomo.

22Káa zí bì ṅúṅgusé nda bìlámá ledre bì 'bì Lomo ní go ní, ndásé lolù 'yì lúyú ledre e kpá wá ní, ndìsìsé go óto 'bú lafúse e ní, ídíse ndìsì óto 'bú lafúse e za kí mímbe'desé mbá.

23Gì zía Lomo óto sée go zíse ídíse mikándasé. Ndásé lolù káa zí kífú 'yì ga bì nìyí ńgbù mĩńgbù ní wá, yí ené nda go kífú 'yì ga bì utúasá ńgbù wá ní. Gì zía ṅúṅgusé bìlámá ledre 'bì Lomo bì trìdrìné za fí ní go kí mímbe'desé kíé'do.

24Née ledre bì miéké kúrú Lomo uku gì zía kídí, “Yìma'dí e nìyí yí eyé lá káa zí súwú ní, lámá bì ro 'yì máa ga gére née ní, nì yí ené lá káa zí mìsúrú kágá ní. 'Diya káa ní súwú gagá yí ené go, kpá 'diya káa ní mìsúrú kágá rereoyó yí ené roné go.

²⁵Éyí bî ndîşî ndîşî za fî ní yí ené dujú kúrú Ngére.” Née bilámá ledre ga bî ndîşîní 'dódo yée zîse ní.

1 Pétero 2

¹Bî nda goó kenée ní, ídísé 'dí'bióyó ledre ga bî ndîşîní óto dongará 'yî e zîa sínyíne kí lafúye ní gî simísé za mbá 'dá'ba. Ndásé lolu ndîşî r̄angaóto r̄anga ro lafúse, togú mbú lóndo yée gî ro yí eyé e wá.

²Ówosé éyí bî m̄nzéré owú e ndîşîní méngî a ní bú, ndîşîní íni ini gî ro umba ini. Ásé cakaba zî Lomo káa zî m̄nzéré owú e ní. Ídísé ndîşî íni ini zîa gî ro ledre ené, nî í'bî roko'bu simísé zîse ówo wo nda za kíngaya gî ro zîse ídise kí tr̄dr̄î bî za fî ní.

³Bî ba ní, ówoyemesé go bilámáne kídí, ma'díi, Ngére Yésu nî yí ené tí bilámá 'yî.

Kírésito Yésu kí migélé 'yî ené e

⁴Ídísé ógu zî Kírésito Yésu. Nî kí roko'buné káa zî cóngó tutú bî 'yî ó'bó 'díçî e asiní gî roa, tí lá Lomo géléogú cóngó tutú ené née go zîne kí ledrené owóowó.

⁵Bî ba ní, áse nda go ídí zî Lomo kí ledresé owóowó káa zî bilámá tutú gî ro ó'bó éyí kîe ní. Lomo idí ó'bótátá moko ené kîse, zîse ídise zîa káa zî 'yî 'dáná éyí ené e, zîse ndîşîsé 'dáná éyí e zîa simi roko'bu 'bî 'Dówú Lomo kpá kí Kírésito Yésu gî ro zî Lomo ma'dáa ídine kí rokinyi.

⁶Nî miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí Lomo uku kóo kídí, “Lúrúsé aka mááyí go óto tutú amá simi mongú gara amá bî Záyono ní, nî migéléoguné kpá kí ledrené owóowó káa zî cóngó tutú zî 'yî ó'bó 'díçî e ní, 'yî ga bî niyí ngun̄gu ledre a ní komokenyí utúasá ídí ro doyé e wá.”

⁷Sée ga bî ngun̄gusé ledre 'yî máa née go ní, ledrea nî zîse owóowó. Tí lá 'yî ga bî ngun̄guní ledrea wá ní, “Tutú bî 'yî ó'bó 'díçî e asiní gî roa ní, ogú nda yí ené go tutú bî kí ledrené owóowó ní,”

⁸nî kpá “Tutú bî nî óto 'yî e zîye ndîşî 'díçî roa kpá tutú bî 'yî e niyí ndîşî léseútú doa ní.” Ndîşîní 'díçî kí útú gî zîa asiní kí úwú kúrú Lomo go. Gî zî kényí née ní 'do'dó nî ndíki yée.

⁹Ásé go 'yî ga bî Lomo geléogú sée go zîne káa do 'yî 'dáná éyí e zî mongú Ngére eyé, kífú 'yî ga bî Lomo yemeomo yée dujú zîne gî ro moko ené gî ro zîye ndîşiyé méngî m̄ngburoko ledre ga bî Lomo ndîşî méngî yée ní zî 'yî e.

¹⁰Ga kóo 'desí ní, Lomo gelé aka ené kóo sée káa do 'yî ené e wá, bî nda ba ní áse nda go mbigí 'yî ené e, bî kóo ngará ledresé nda zîa zaá owóowó wá ní, bî nda ba ní ledresé nî go zîa owóowó kíngaya.

¹¹Áko owú 'bî babá e, káa zî bî azé kése 'yî ga bî ngun̄guní ledre 'bî Kírésito go ní, m̄ngun̄gú romá zîse, káa zî bî ngará do sogo k̄ngá ba ndaá 'bî azé za fî ní wá ní, ndásé ótoómo rosé zî 'bú sága ba ulu sée wá. Togú ulu sée go yá, karanée 'dá'dá íri, tr̄dr̄îsé nî ídí simi 'do'dó.

12Miméngi ledre esé idí idí bilámáne dongará 'yi ga bi iliní ledre 'bi Lomo wá ní. Abú niyí r̄aranga rosé 'du'dorú yá, bilámá ledre ga bi nd̄is̄is̄é méngi yée ní, niyí fú lá nd̄is̄i 'dódoóḡu royé. Gi z̄i ledre née ní, 'yi ga bi kóo nd̄is̄iní r̄aranga rosé ní, z̄iye ndá'baóḡuyé í'bí mbófo éyí z̄i Lomo simi bi karanée Yésu ni ndá'baóḡu 'd̄eci ngbanga 'yi e za mbá ní.

Ídísé óto úndru mingburoko 'yi esé e

13Gi ro z̄i moko 'bi Kírés̄ito ndéréne bilámáne káa z̄i bi ásé 'yi ené e ní, ídísé kpá idí bilámáse kí 'yi ga bi Lomo oto yée go mingburoko 'yi e simi akúma togú mbú ngére e yá ní.

14Nda kpálá dujú mingburoko 'yi e wá kpá yée ga bi nd̄is̄iní méngi moko sí s̄ilí mingburoko 'yi ga gére née gi ro nd̄is̄i 'dó'do 'yi méngi bisinyí ledre e nda kpá kí yéme ledre z̄i 'yi máa yée ga bi miméngi ledre eyé ni bilámáne ní.

15Bilámá miméngi ledre esé idí 'dí'bi'dút̄u tara 'yi ga bi ngárá n̄gun̄uní ledre 'bi Lomo wá ní. Idíní gámásó'do ledre e má gi ro úkuóto yée rosé.

16Ndásé esé sí s̄ilí nḡiti géyí 'yi e wá, ásé yí esé kí ro dosé. Bi kenée ní, ndásé lolu méngi kéyí bisinyíne gi z̄iá bi ásé kí ro dosé ní wá. Miméngi ledre esé e idí idí bilámáne, tí miméngi ledre 'bi 'yi ga bi 'bi moko Lomo ní.

17'Yi e za mbá idíní idí z̄ise kí ledreyé owóowó kpá kí 'yi ga bi ngére e ní. Ídísé nd̄is̄i kí óto 'búse dengb̄ise tí káa z̄i 'yi ga bi n̄gun̄uní ledre 'bi Lomo go ní.

18'Yi 'bi moko e za mbá, ledre mingburoko 'yi eyé e idí idí z̄iye owóowó. Idíní í'bí royé mbá z̄i mingburoko 'yi eyé máa ga gére née. Tí lá 'yi bi ni m̄ngi moko ní, togú miméngi ledre ené ni bilámáne, togú mbú bisinyíne, ledrea idí idí z̄i 'yi 'bi moko owóowó.

19Togú ódósé mimbé'desé ndá simi 'do'dó bi nḡiti géyí 'yi e niyí nd̄is̄i 'dó'do s̄ee k̄ie ní méngilúgusé bisinyí ledre z̄iye mbá wá gi ro z̄i ledre 'bi Lomo ndéréne bilámáne yá, Lomo ni méngi bilámá ledre z̄ise.

20Bilámá a ndaní 'dó'do s̄ee gi z̄i lúyú ledre bi méngis̄é se ní wá. Togú 'do'doní s̄ee gi z̄i bilámá ledre bi nd̄is̄is̄é méngi a ní yá, Lomo ni méngi bilámá ledre z̄ise.

21Née sí ledre bi Lomo ndolo s̄ee gi roa ní, gi z̄iá, k̄ur̄u'bu Kírés̄ito 'do'dó kóo gi rosé kpá kenée, ásé karaba go 'yi méngilód̄u kací a kí ledre ga bi kóo nd̄is̄i méngi yée ní.

22” Yésu ma'dáa luyú ené ledre kú wá. 'Yi e uwúní kóo gbawá r̄anga gi taraa.”

23Simi bi kóo nd̄is̄iní úku wo ní, ukulugu ené kóo kese z̄i 'yi ga bi nd̄is̄iní úku wo ní wá. Simi bi kóo niyí nd̄is̄i 'dó'do wo ní, méngilugu ené bisinyí ledre z̄iye kpá wá, ootomo roné lá dujú z̄i Lomo 'yi 'd̄eci yéme ngbanga z̄i 'yi e.

24Yésu ma'dáa oto kóo roné gi ro 'yima'dí e káa do 'yi lúyú ledre, z̄iá kóo ótoómo roné do kóo úfu wo do mingbúngu kágá. Ugúoyó umbu bi kóo 'yi e niyí úyu a ye gi z̄i lúyú ledre eyé ní gi komoyé gi ro z̄iye ídíye tr̄idriyé mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

²⁵Ásé kóo káa zí kábiríki ga bi luyúni gi do kací mǐngíye go, zíye ídíye nda lá faa ní. Bi ba ní ndá'balúgusé rosé zí mǐngíse 'yi lúru bi kacíse kotrúlu gu sée go tré sí sílíne.

1 Pétero 3

Kará e kí ya'dá 'bi eyé e

¹Ledre ba ni kpá zíse, sée kará ga bi áse me'be ya'dá e ní, ídíse ndísi méngi kéyi dudu kací kúru ya'dá 'bi esé e gi ro zíye ídíye kí rokinyi zíye ngúngu ledre 'bi Lomo gi zí bilámá míméngi ledre esé bi zíye ní. Ndaá bi ya kídí áse rókpó yée mǐrókpó ní wá,

²niyí lúru lá bilámá míméngi ledre esé bi zíye ní, zíye ngúngu ledre 'bi Lomo.

³Ndásé gága lámá mǐgága rosé gi ro zíse émesé wá, kíngaya lará toso únzu do 'yi kí ésióto lará éyi e ro sílí 'yi kí íngióto ngíti géyi ro mbílí 'yi kpá kí ési ngíti géyi bongó ga bi kí lará tosoyé ní.

⁴Lámá esé idí idí bilámá míméngi ledre esé kí mǐtúsímísé sími ledre, zíse kí ídíse ndoo sími míméngi ledre.

⁵Kará ga bi kóo 'desí ní, lámá eyé ogú kóo idí kíngaya gi zía sími bi ngúguní ledre 'bi Lomo ní, zíye óto sómú ledre eyé za mbá ro ya'dá 'bi eyé e do ndísiyé méngi kéyi dudu kací kúru ya'dá 'bi eyé maáge.

⁶Sára me'be Abarayáma ni kóo kenée ndísi úwú kúru Abarayáma kíngaya, zía ndísiné méngi dudu ledre bi o'do 'bi ené uku go zía ní. Káa zí bi áyi kára ní, idí ówo a kídí nées ni go nyí Sára. Togú ndísi méngi yi eyí dudu bilámá ledre yá, ngiri mengi ené yi wá.

⁷Sée ya'dá ga bi ngúngusé ledre 'bi Lomo go ní, ídíse ndísi kí mǐmbé'desé bilámáne kí mǐsómú ledre esé kǐé'do. Ídíse ótoyéme ledre e zíye bilámáne gi zía, roko'búyé ndaá káa zí 'bi esé 'bi ya'dá e wá. Nda kpá lá dudu wo nées wá, Lomo ni í'bí trídri zíse kéye za mbá cee kǐé'do. Ídíse ndísi méngi kéyi kenée gi ro togú áse go ini ini zí Lomo yá, zía ídíne kí rokinyi gi ro méngi kéyi kací a zíse.

'Do'dó gi ro moko 'bi Lomo

⁸Míméngi ledre esé kí mǐsómú ledre esé idí idí mbá kǐé'do, zíse ídíse dudu lúndu e do ídíse bilámáse kpá kí ndísi 'búó'bú rosé mǐ'búó'bú zí lafúse e.

⁹Ndásé méngilúgu bisinyí ledre zí 'yi e káa do kulú bisinyí ledre bi 'yi e menginí sée kǐe ní wá, kulú ledre esé do bi kací bisinyí a idí idí bilámá ledre, gi zía ledre bi Lomo yeme gi ro méngi a zíse káa zí bi ndoloogu sée go zíne ní, ni yi ené bilámá ledre.

¹⁰Káa zí bi mǐéké kúru Lomo uku ní, “Togú ílisé gi ro zí mǐndísiyé ídíne bilámáne káa zí bi áse aka trídri do sogo kánga ba ní ní, ndásé ndísi kí tarasinyí kpá kí ndísi rára wá.

11Ndásé méngi bisinyí ledre wá, odu miméngi ledre esé idí idí duú bilámá ledre, zise méngi kéyi za kí roko'busé mbá gi ro zí mindísísé kí lafúse ídíne bilámáne.

12Gi zía, Ngére ndisi yí ené óto komoné duú ro 'yi ga bi ndişiní méngi duú ledre ga bi mimbé'de Lomo ma'dáa ili ní, zía ndişiné úwú kpá duú ini eyé. 'Yi máa yée ga bi ngára iliní ndişí méngi bilámá ledre wá ní, Lomo ndaá lengbe kí rokinyi káye wá, zía ndişiné 'dí'bióyó sómú ledre ené gi royé 'dá'ba."

13Togú miméngi ledre esé ni yí ené bilámáne ní, ambí ni ógu óto sílìne rosé kí bisinyí ledre ní ne?

14'Yi máa yée ga bi ndişiní 'dí'biógu 'do'dó rosé gi zía bi ndişísé méngi bilámá ledre ní. "Ndásé éré ngiri gi zí ledre eyé née wá, née gbékpí ledre." Lomo ni óto sée zí bi émené rosé.

15Simi mindísi esé, ídíse ótoómo sómú ledre esé za mbá zí Kírésito káa zí bi ni Ngére esé ní. Zise kpá ídíse nzíyisé gi ro úkulúgu ledre zí 'yi ga bi togú ndu'yúní sée kídí ngúnusé ledre Yésu gi ro 'díya ní.

16Ídíse idí ndoo simi ledre bi ásé úkulúgu a zí 'yi bi ogu ndú'yú sée ní káa bi ásé úkuógu ngíti géyi ledre ga bi zíye ídíye zise káa do lúyú ledre ní ke. Nda simi bi ngára lúyúsé esé ledre mbá wá ní, 'yi ga kóo ndişiní úku sée kpá kí ráranga rosé gi zía bi ngúnusé ledre Kírésito go ní, zí dokuwu méngi yée kíngaya.

17Ni miútúásáne togú 'do'doní yí gi zía bi méngi bilámá ledre ní, gi zí wo bi niyí 'dó'do yí gi zía bi méngi bisinyí ledre ní.

18Toso a ni káa zí bi Kírésito mengi ní, tí bi ngára ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá ní, zía úyuné simi lúyú ledre 'bi 'yima'dí e gi ro likpí misi'di bilámá miméngi ledre dongaráze kí 'Buzé Lomo. Simi bi kóo ayíní úfu wo ní, zía óto roné káa do 'yima'dí do úfu wo. Nda simi bi Lomo uru wo gi simi umbu ní, zía nda ídíne tridriné kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo 'yi úfu ándá wo ndaá lolu wá.

19Simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zí Yésu ma'dáa kóo ndéréne 'dódo ledre zí ngíti géyi 'yi ga bi kóo ngunúní ledre 'bi Lomo wá uyuní go 'desí ndişiní nda lá sóngó ngbanga ní.

20Née 'yi ga bi kóo iliní úwú kúrú Lomo wá simi bi kóo Lomo ma'dáa odro zíye simi sindí kadra 'bi Nówa geré zí Nówa kóo 'bi ené tónóne yéme kurúngba ní. Gi zí kéyi née ní, odu 'yi ga bi kóo omoní ní kpá lá duú Nówa ma'dáa kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e mbá niyí duú 'yi e inyí doa ota.

21Née mi'dódo ledre gi ro babatíza bi 'dí'bisé, bi zise ómosé gi zía ba. Ndaá 'bi ené mi'lúguóyó indri gi ro'yi wá, yí ené mbigí ledre bi úkusé zí Lomo gi yana mimbé'desé ní. Ómosé gi zía bi Kírésito Yésu urú gi simi umbu go ní.

22Yésu ma'dáa nda'balugu kóo roné go komo ere, ni go mindísiné cigí Lomo do sílía 'bi anú, káa do Ngére do maláyika e kpá kí ngíti géyi lomo ga bi kí roko'buyé ní.

1 Pétero 4

Miméngi ledre ga bi Lomo ili yéé ní

- ¹Káa zí bi kóo Yésu ootomo roné zí 'yima'dí e 'dó'do nées ní, ídísé óto mimbé'desé zíse méngi kéyí kpá kenée, gí zía, 'yí bi i'bí roné go gí ro zí kuru'buné 'dó'done kenée ní, 'yí nées ndaá 'bi ené lolu 'yí luyú ledre wá.
- ²Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, miméngi ledre esé idí idí dujú ledre ga bi Lomo ili yéé ní, ndaá ledre ga bi rosé ili yéé ní wá.
- ³Ndísísé kóo go kí tú'dú simibi e lá dujú ndísi méngi éyí ga bi 'yí ga bi ngára iliní ledre 'bi Lomo wá ndísiní méngi yéé ní, máúku zíse ndásé lolu méngi ándá ledre ga bi kóo ndísísé méngi yéé 'desí, ledre 'bi só'do ro'yí kí 'yí bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, kí ngíti géyí ledre ga bi 'bi dokuwu, kí éwé le'yí do bisinyí misí'diné, kpá kí ini ini zí lomo ga bi 'yima'dí e yemení ye ní, ledre ga gére nées mbá, ndásé lolu méngi ándá yéé wá.
- ⁴Káa zí bi ngára ndísi kótrusé lolu rosé kí 'yí ga bi niyí aka fú lá méngi bisinyí ledre káa zí ga gére nées wá ní, mimbé'deyé ndísi nda ésí rosé go miésí, zíye ndísiyé úku sínyi ledre zíse.
- ⁵Abú mengíní kenée ndotó, Lomo bi 'yí 'déci ngbanga 'yí ga bi niyí tridri kí yéé ga bi uyuní go ní, ni karanée 'déci ngbanga 'yí ga bi ndísiní úku tarasinyí zíse nées bisinyíne.
- ⁶Nées sí ledre bi Yésu nderé kóo kpá 'dódo bilámá ledre zí 'yí ga bi kóo uyuní go ní. Abú kuru'bu royé uyu go miúyu ndotó, ukuní ledre 'bi Lomo zíye gí ro zí lomo royé ídine káa zí bi Lomo ili ní.
- ⁷Ndásé ndísi lígí rosé wá, ídísé ndísi ini ini zí Lomo kíngaya, gí zía, sindí kadra bi zí Yésu óguné 'déci ngbanga bisinyí ledre ga bi do sogo kángá ba simi a ní ni goó gbóo.
- ⁸Ídísé óto 'bú lafúse dosé kíngaya, gí zía, 'yí bi 'búa ni doyi ní, abú mengi kóo bisinyí ledre zíyí yá, áyí ótoómo ledre nées gí ro zí ndísi esé kí 'yí máa nées ídine bilámáne.
- ⁹Míndísísé 'be 'bi esé, komosé idí idí zí 'yí e fúó.
- ¹⁰Lomo i'bí misí'di ledre e zíse go mbá mingúngúcuá, 'yí idí ówo kací méngi kéyí kací misí'di ledre bi Lomo i'bí zía ní do bilámá misí'diné.
- ¹¹'Yí máa wo bi moko ené ni 'bi ené 'bi úku kúru Lomo zí 'yí e ní, idí úku a zía ídine tí mbigí kúru Lomo. 'Yí máa wo bi moko ené ni 'bi ené 'bi sáká 'yí e ní, idí ndísi sáká 'yí e za kí mbigí roko'bu bi Lomo i'bí zía ní. Gí ro zí 'yí e ndísiyé mbófo Lomo kpuru gí simi Kírésito Yésu bi ni kí roko'bu ledre e zíne za mbá ní. Zí mbófo éyí máa nées ndísi ídine kenée za fí odu a ndaá. Idí kenée.

'Dó'dó gí zía bi ngungu ledre Kírésito ní

- ¹²Bilámá ezelámáma e, 'do'dó ga bi áse ndísi 'dó'dó yéé za mbá nées ní, ndásé ónzóló'bó komosé gí zíye káa zí éyí bi niyí ngíti mikánda ledre kpí ndísiní méngi royé ye zíse ní wá.

¹³Abú 'dó'dósé káa zí bì kóo Kírésito 'do'dó ní yá, ásé ógụ ídí kí rokinyi sìmì bì karanée Yésu ma'dáa nì ndá'baógụ kí mongụ roko'buné ní.

¹⁴Ídísé ídí kí rokinyi togú 'yì e ndìshíní úku sée gị zía bì nḡngusé ledre Kírésito ní yá, roko'bù 'bì 'Dówù Lomo nì ndìshì sáká sée.

¹⁵Togú 'do'dó ogụ ro ngíti 'yì gị dongaráse yá, ndaá ídí gị zía ya kídí 'yì máa née ufu 'yì, togú mbú 'yì ugu, togú mbú 'yì bì ndìshì éshì tarané sìmì ledre 'bì 'yì e ní wá.

¹⁶Togú 'do'doní sée gị zía bì ásé 'yì ga bì 'bì Kírésito ní yá, dokuwu ndaá méngì sée gị zí ledre née wá, ídísé í'bí mbófo éyí zí Lomo gị zía, ndìshìsè née go 'dódo Yésu zí 'yì ga bì ngára owoní aka wo wá ní.

¹⁷Ídísé ówo a kídí kadra 'dècì ngbanga nì go gbóo, Lomo nì 'dècìùtù ngbanga 'yì ené e 'dá'dá. Azé ídí ze 'yì ga bì Lomo nì 'dècìùtù ngbanga eyé 'dá'dá ní. Ngbanga nì 'dí'bi 'yì ga bì nḡnguní bìlámá ledre ené wá ní bisinyíne.

¹⁸Nì sìmì miéké kúrú Lomo kídí, “Togú bì nì miórúné zí 'yì ga bì nḡnguní ledre 'bì Lomo go zíye ndíki trìdrì 'diya ní, sara 'yì ga bì ngára nḡnguní ledre 'bì Lomo wá ní 'bì eyé 'do'dó nì nda ídí 'bì ené cù káa be 'di?”

¹⁹'Yì máa yée ga bì 'do'dóní gị zía Lomo yeme kú ne zíye kenée ní, idíní ótoómo royé za mbá zí Lomo, zíye ndìshiyé méngítátá bìlámá ledre nda 'dá'dá za kíngaya.

1 Pétero 5

Lorù zí manda ga bì 'bì kanísa ní

¹Máa Pétero, málúru kóo komo kadra go 'desí, ba gị yáa kúrúma zíse, sée mḡngburoko 'yì ga bì 'bì kanísa ní. Ídísé ówo a kídí mááyí kpá ngúru manda 'dá'dá 'bì 'yì ga bì 'bì Kírésito ní. Málúru kóo 'do'dó bì ndìshíní 'dó'do Yésu kíe ní cù kí komomá. Sìmì bì karanée Yésu ma'dáa nì ndá'baógụ kí mongụ roko'buné zí 'yì e lúru a mbá ní, mááyí ídí ngúru 'yì bì nì ídí sìmì rokinyi máa née ní ní.

²Káa zí Lomo geléogụ sée go káa do 'yì lúru bi kací kábìrìkì ené e ní, ídísé lúru bi kacíye za kí roko'bùsé mbá kí 'búne káa zí bì Lomo ili zíse méngì moko máa née ní ní. Ídísé méngì moko máa née kí 'búne gị yana mímbe'desé, ndaá lá gị zía bì ílisé do í'bí éyí zíse ní wá.

³'Yì ga bì ndìshìsè lúru bi kacíye ní, ídísé lúru bi kacíye tí fú bìlámáne káa zí mḡngì kábìrìkì bì ndìshì lúru bi kací kábìrìkì ené e kí 'búne ní.

⁴Sìmì bì Ngére Yésu 'yì 'bá'bá 'yì e nì ógụ ní, nì ídí kí rokinyi, zía í'bí mongụ bìlámá éyí zíse, éyí bì ngára utúasá sínyí kú wá ní.

⁵Sée ga bì ásé aka 'bì esé owúphìrangá e ní, ídísé óto komosé ro 'yì ga bì nìyí manda 'dá'dá zíse ní. Ídísé ndìshì méngì ledre e zí 'yì e za mbá kí bìlámá mímbe'desé, gị ro zí Lomo ídíne kí rokinyi, gị zía, “Lomo ndaá kí rokinyi kí 'yì ga bì ndìshíní óto ledreyé kí royé owóowó ní wá, tí lá zía ndìshíné sáká 'yì ga bì ndìshíní 'búó'bù royé mì'búó'bù ní.”

⁶Ídísé 'bó'bu rosé zíse ídise zí Lomo ndoo simi roko'bu ené, ni síkpì sée ne kí roko'bu ené zíse ídise kí ledresé owóowó.

⁷Lomo ni bilámá 'yì lúru bi kací 'yì e, ídísé ótoómo rosé kí ledre esé e za mbá zía, ni sáká sée gí simiyé.

⁸Komosé idí idí rosé kací kadra za mbá gí zí ngére 'bi bicayi lomo e bi ezeokó 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Gí zía kací kadra mbá wo ngére 'bi bicayi lomo e, ndìsì gámásó'do mìsi'di gí ro zíne lóndo 'yì ga bi 'bi Lomo ní gí ro zíye lúyú ledre.

⁹Ndásé ótoómo rosé zí Satána ma'dáa lóndo sée wá. Ídísé ndìsì ngúngú rosé zí Lomo kíngaya. Ídísé ówo a kídí lafúse ga bi do ngíti géyì bi e ní, 'do'dó ndìsì ndíki yée kpá kenée, zíye ndìsìyé útusimiyé kíngaya.

¹⁰Mbigí Lomo bi 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e, bi geléogù sée káa do 'yì ené e ní, oto sée go zíse ídise kí Kírésìto Yésù za fí. Abú 'dó'dósé kenée ndotó, 'do'dó née méngì éyí wá. Lomo ni 'dí'bióyó a, zía óto sée zí ledre ené ídíne nda kí roko'buné simisè kíngaya, zíse ndìsì tórosé ngbúó.

¹¹Lomo idí idí kí roko'buné do sogo káṅgá za fí. Idí kenée.

Odu kúrúma zíse

¹²Ledre bi máéké ba Siliváno ngúru lúnduzé bi ngungu ledre 'bi Kírésìto go ní saká máa kíe ne. Kídí Lomo ni 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e. Ídísé fú ngungu a zíse lányáse roa.

¹³Lafúse 'yì 'bi Kírésìto ga bi simi kanísa 'bi Babelóniya yáa ní, kpá kí Mária bi má'dódo ledre 'bi Lomo zía, zía nda ídíne go káa zí mbigí owú 'bi amá ní, i'bíní mandá zíse za mbá.

¹⁴Sée ga bi za mbá ngungusé ledre 'bi Kírésìto go ní, Lomo idí lúru bi kacíse zíse ndìsìsè bilámáse. Ídísé ndìsì bilámáse kí lafúse kí mimbé'desé za mbá kíé'do.

2 Pétero

2 Pétero 1

Pétero i'bi mandá zí 'yì ga bi 'bi Kírésito ní

¹Máa Simúna Pétero, bi owúkúlú kpá 'yìmikása 'bi Kírésito Yésu ní. Máéké ledre ba máa zíse, sée ga bi ɲúɲgusé bilámá ledre 'bi Ngére Yésu go kpá cé káa zí bi ɲuɲguzé ní. Yésu ma'dáa ni kpá mbigí Lomo bi ndisizé ini ini zía ní, kpá 'Yì yómo 'yì e. Oyólo'bó zée ne, bi karaba zíze ɲúɲgu ledre ené ní. Mengi ledre née kenée, gi zía bi ni yì ené kú 'yì méngi bilámá ledre zí 'yì e ní.

²Lomo ma'dáa idí méngi bilámá ledre zíse. Idí óto mimbé'desé zía ídine teé teké káa zí bi ɲúɲgusé ledre ené go, zíse go kpá ɲúɲgu ledre Ngére Yésu káa do 'yì yómo sée ní.

Misi'di bi 'yì 'bi Kírésito niyí ndisj doa ní

³Gi zía bi owoyemezé Lomo go bilámáne ní, éyì ga bi za mbá ilizé yée gi ro zíze ídíze mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo, kpá gi ro zíze ídíze tridrisé za fí ní, i'bi yée go mbá zíze.

⁴Mengi ledre née kenée, gi ro zíse ótoómo méngi bisinyí ledre ga bi 'bi 'yì ga bi iliní ledre 'bi Lomo wá ní 'dá'ba, zíse ídíse mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní.

⁵Káa zí bi ɲúɲgusé ledre Yésu go ní, odu ledre ma'dáa nda ídí lá dujú wo née wá, ídíse kpá í'bi rosé ndisj méngi bilámá ledre e zí 'yì e mbá.

⁶Káa zí bi áse go 'yì komokenzi e ówosé nda ledre go bú ní, ídíse kpá ndisj kí 'bá'bá rosé kí útusimisé, gi ro zíse ndisj méngi dujú ledre ga bi Lomo ni ndisj ídí gi royé kí rokinyi ní.

⁷Kí'dí bi áse go ndisj méngi éyì ga bi zí Lomo ndisj ídine gi royé kí rokinyi ní, ídíse kpá ndisj óto 'bú 'yì e za mbá mióto káa zí bi ótosé 'bú 'yì 'bi 'be 'bi esé e ní.

⁸Ga gére née miméngi ledre ga bi máili zíse ídíse kée ní. Máuku zíse ma'díi, togú méngisé ledre ga gére née tí fú kenée ndéré kée 'dá'dá, ledre 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé bi ɲúɲgusé ní, ni ndíkiógu tú'djú bilámá ledre e.

⁹'Yì máa yée ga bi iliní méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní wá ní, niyí yì eyé go cé káa zí 'yì ga bi komoyé ndaá ní. Mongú bilámá ledre bi Lomo méngi zíye, bi zía lúguoyo lúyú ledre eyé ní, ligi yì ené yée go.

¹⁰Káa zí bi goó kenée ní, owú 'bi Babá e simi Lomo, miméngi ledre esé e idiní nda ídí mbá bilámáye kíngaya, gi ro zí 'yì e ówo a mbá kídí, ma'díi, Lomo gelé sée go tí ne gi ro zíse ídíse káa do mbigí 'yì ené e.

¹¹Gi do kací ledre ga gére née mbá, kí'dí bi sɛndí kadra utúasá go ní, Lomo ni 'dí'bi sée kí mongú rokinyi zía óto sée do bi bi Kírésito Yésu Ngére ezé 'Yì yómo 'yì e ni ídí doa káa do ngére za fí ní, gi ro zíse ídíse sí sílía tridrisé za fí.

Úkuógu ini ledre gi simi miéké kúru Lomo

12Abú ówosé tí ledre ga gére née go kenée, ndịsịsè go tí lánýá ro ledre 'bì Yésù bì ndịsịnì 'dódo yée zíse ní yá, ndaá 'bì ené lúyú ledre wá, utúasá m̀iútúásá zíma kpá fú ndịsịmá úku ándá yée zíse.

13Tí káa zí bì mááyí aka ḱ komomá ní, utúasá m̀iútúásá zíma ndịsịmá úku ándá ledre ga gére née zíse.

14Máúku ledre née kenée, g̀ zía máówo bú, s̀m̀b̀i ndaá lolu domá kpá fú t̀t̀'̀d̀ú 'dá'dá wá, káa zí bì Kírésìto Yésù Ngére ezé 'dodo go zíma kenée ní.

15G̀ zí ḱỳi née ní, zíma ndịsịmá 'dódo ledre ga gére née zíse kenée za ḱ roko'b̀m̀má mbá, abú karanée g̀ do kací umbumá yá, ledre ga gére née, lanyání go s̀m̀i dosé.

Roko'b̀u 'bì Kírésìto

16S̀m̀i bì kóo ukuzé ledre zíse kídí, Kírésìto Yésù Ngére ezé ǹi karanée ndá'baógu ḱ mongú roko'b̀uné ní, ukuzé ezé kóo née lá gbékpí ledre bì uwúzé lá ḱ mbílize g̀ tara ngítì 'ỳi ní wá, ukuzé m̀bigí ledre, g̀ zía lurúzé Yésù ma'dáa go c̀j ḱ komozé, roko'b̀ua ofu tí go ma'díi.

17Owozé ledre née, g̀ zía s̀m̀i bì kóo 'B̀uzé Lomo 'dodo roné zíse do mongú landa ní azé kóo ḱ Yésù maáge. Zí Lomo ma'dáa kóo ndịsịné óto úndrua, zí Lomo ma'dáa úku ledre kídí, “Ba Owú 'bì amá, 'b̀ua ofu domá go ní, Mááyí ḱ rokinyi g̀ zía.”

18Ndaá bì ené lá d̀j̀ bì lurúzé wo ḱ komozé ní wá, s̀m̀i bì odro zíse g̀ komo ere g̀ ro Yésù ní, zíse kóo úwú kúrú a kpá za c̀j ḱ mbílize.

19G̀ zí ledre ga gére née ní, ledre ga kóo néb̀i e ukuní g̀ ro Yésù ma'dáa, do ékéómo yée bì ní, ǹỳi ỳi eyé zaá m̀bigí ledre. Ledre ga gére née utúasání go kp̀ǹi ḱ ledre ga bì ndịsịzé 'dódo yée zíse ba.

20S̀m̀i ledre ga gére née mbá, ídísé ówo a bilámáne kídí, ledre ga bì kóo mbá néb̀i e ukuní yée do ékéómo yée bì ní, ndaá 'bì ené lá ódro g̀ tarayé wá, ỳi ené ledre bì g̀ zí Lomo ní.

21'Dówú Lomo ndịsị úku'̀b̀i ledre ga gére née tarayé ne, zíye ndịsịyé lá úkutátá nzíyì a zí 'ỳi e.

2 Pétero 2

'Ỳi 'dódo ledre ga bì 'ỳi ̀rangá e ní

1Ídísé ówo a bilámáne kídí, néb̀i 'ỳi ̀rangá e ǹỳi kóo bo dongará 'ỳi e 'desí, cé káa zí 'ỳi 'dódo ledre ga bì 'ỳi ̀rangá e ǹỳi ógu ídì dongarése ní. Ǹỳi lólo ndoo ndịsị 'dódo bisinyí ledre zí 'ỳi e do ásiyé g̀ ro Lomo bì otoogu yée ní. G̀ zí ḱỳi née ní, ledre née ǹi 'dí'biógu umbu komoyé.

2T̀t̀'̀d̀ú 'ỳi ga bì 'b̀i Kírésìto ní, ǹỳi karanée ndịsị lódú kací 'ỳi ̀rangá ga gére née, ǹỳi óto lafúye zíye ndịsịyé úku sínýi ledre g̀ do bì ma'díi ledre 'b̀i Lomo bì ndịsịnì 'dódo a zí 'ỳi e ní.

³Yì ɾanga ga gére née, niyí kpá 'yì mimbé'de e. Niyí ndísi lónodo sée gɪ ro zíse ndísisé í'bí tú'dú éyí e zíye. Ledre bi kóo Lomo uku kídí, née ni 'dó'do yée ní, ledre née ni fú bo. Ma'díi, Lomo ni 'dó'do yée.

⁴Ówosé go bilámáne kídí, simi bi kóo ngíti géyí maláyika e luyúní ledre ní, Lomo lurúomo ené kóo yée lá kí komoné wá, 'di'bi kóo yée ónzó yée simi bi 'bi 'do'dó. Niyí aka ídí fú simi 'do'dó máa née kenée íri gɪ simi odu sɪndí kadra 'bi 'déci ngbanga.

⁵Cé káa zí bi kóo mengi roné simi sɪndí kadra 'bi Nówa ní. Lomo lurúomo ené kóo 'yì ga bi asiní kí úwú ledre ené ní wá. Zíá ufuonzó yée kí mongú iní kóo ucu ní. Zíá kóo yómo dùú Nówa kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e ìnyì doa gbre, gɪ zíá Nówa ma'dáa ndísi kóo úku mbigí ledre zí 'yì e.

⁶Lomo ongbóonzó kóo mingburoko gara ga bi Sodóma kí Gomóra zí mbuluyé ídíákáne lá dùú ne gɪ ro 'dódo a kídí née ledre bi ni méngi roné zí 'yì ga bi niyí ási kí úwú ledre 'bi Lomo ní.

⁷Zí Lomo yómo lá Lóto e kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e, gɪ zíá Lóto ma'dáa ni yì ené mbigí 'yì 'bi Lomo. Zí bi kóo ndísi sínýíne roa kíngaya kí ndísi lúru bisinyí miméngi ledre 'bi 'yì e bi ofu nda go ní.

⁸Lóto ma'dáa ndísi kóo dongará bisinyí 'yì ga gére ní. Kací kadra mbá, zí bi ndísi sínýí roa kí lúru bisinyí miméngi ledre 'bi 'yì ga gére ní, zí mbíliá kpá ndísi íwíne miíwí kí úwú bisinyí ódro bi gɪ tarayé.

⁹Togú kenée yá Ngére Lomo owo ofu kací yómo 'yì ené e go simi bi ledre ni ndísi úzu yée ní, zíá ndísiné 'dó'do 'yì máa yée ga bi asiní kí úwú ledre ené ní simi bi niyí ndísi sɔngó sɪndí kadra ngbanga ní.

¹⁰Simi ledre ga gére née mbá, Lomo ni karanée 'dó'do 'yì ga bi ndísiní méngi ledre cayi ga bi kuxu'bu royé ili ní, née 'yì ga bi iliní zí Lomo ídíne káa do Ngére eyé wá ní. 'Yì ɾanga ga bi mándísi úku ledreyé zíse née, ngiri mengi ené yée kí méngi bisinyí ledre bi togú iliní go méngi a ní wá. Bi ndísi éme ené royé miéme kí méngi bisinyí ledre. Iliní gbawá óto úndru maláyika e.

¹¹Lúrúsé aka, maláyika e, kí mbágá roko'buyé ga gére née mbá, romoní tí do 'yì ɾanga ga gére née, simi bi ndísiní úku ledre bisinyí ledre 'bi 'yì ɾanga ga gére née zí Ngére Yésu ní, ukuní eyé kóo 'yì ɾanga máa ga gére née miúku kí kese wá.

¹²'Yì ɾanga ga gére née ndísiní úku sínýi ledre gɪ do bi ledre bi ngára owoyemení wá ní. Niyí yì eyé káa zí bangá rará ga bi ndikiní yée lá gɪ ro ndísi 'dí'bi lafúye bangá e kí ndísi úfu yée ní. Kí rará née mbá ndísiní kpá úyu.

¹³Lomo ni karanée 'dó'do 'yì ɾanga ga gére née bisinyíne, gɪ zíá ndísiní óto 'yì e zíye ndísi 'dó'dóye. Ambá ledre eyé lá anu, zíye ndísiyé kí méngi ledre cayi e 'duo faa do ndéré kíe mindéré.

14'Yì ɾanga ga gére née, otoní yí eyé komoyé lá duú ro só'do royé kí 'yì ga bì ofúní royé kéye wá ní, ko'dóní eyé kpá kí méngì bisinyí ledre wá. Zíye ndísiyé óto 'yì máa yée ga bì cíyí ledre 'bì Lomo ndaá aka sìmiyé wá ní, ndísiyé lúyú ledre. Owoní kací méngì bisinyí ledre go kíngaya zíye ídíye kpá 'yì mongú mímbe'de e.

15Asiní kí méngì bilámá ledre go do útú eyé nda go ndísi méngì bisinyí ledre cé káa zí ledre ga bì kóo Baláma wotí Bowéra ndísi méngì yée, 'bì óto 'bú késí kí ndísi 'dí'bi késí gí zí 'yì e do bisinyí mìsi'di ní.

16Tí lá zí dongí máda Baláma gí ro bisinyí ledre ga bì kóo ndísi méngì yée ní, sìmi bì odro zía káa zí 'yìma'dí odrone gí ro zía ótoómo kí méngì bisinyí ledre bì utúasá zí nébì méngì a wá ní.

17'Yì ɾanga ga gére née niyí yí eyé káa zí gu 'dawú bì iní ndaá sìmi a wá kpá káa zí mongú iní bì ụlụ zí síli ìmbíókpo a ní. Mongú gu bì kí mìtùluru sìminé mbírì ní ni goó miyémeómoné nzíyiné gí royé.

18Ndísiní úku ledre e kí roko'buyé ledre máa ga gére née yí ené mbá ledre cayi. Zíye ndísiyé úku ledre gí ro ledre ga bì royé ili ní káa zí cóngó ledre ní ábuwá ndaní eyé cóngó ledre e wá. Ndísiní née lóndo komo 'yì ga bì ootoomóní aka lúyú ledre lá mìkándané ní drú 'dá'ba, gí ro zíye ndá'bayé lúyú ledre.

19Ndísiní úku ledre ídí kí ro do'yì zí 'yì e, ábuwá niyí yí eyé owúkùlù 'bì lúyú ledre, gí zía lúyú ledre ni go míngíye.

20Togú olúoguní kóo gí sìmi méngì bisinyí ledre e 'bì sága ba go gí zía bì ñgununí ledre Kírésìto Yésù Ngére ezé bì ni 'Yì yómo 'yì e ní, zíye ndá'bayé drú 'dá'ba ndísi lúyú ledre, 'do'dó bì ni ídí royé sìmi odu sındí kadra ní ni nda rórómó.

21Ni kóo ídí bilámáne ndaní ówo ledre gí ro ídí káa do mbigí 'yì 'bì Lomo wá gí zí wo bì owoní nda go zíye ndá'bayé óyó sogoyé zí bilámá ledre ga bì kóo ndísiní 'dódo a zíye ní.

22Ledre ga gére née, utúasání go kí muruwayi ga bì gbre bì kídí, “Ísì nda'ba ánulúgu si'dí ne.” Kpá kí wo bì kídí, “Mùkùrù nda'ba ló'dó roné sìmi monyó gí do kací ndúgú” ní.

2 Pétero 3

Yésù ni ndá'baógu ma'dii

1Owú 'bì Babá e, ba goó gbre ledre bì máéké zíse ní. Máéké yée gbrengrá gí ro sáká sée zí sómù ledre esé ídíne kpá fú bilámáne.

2Máíli zíse ndísisé fú sómùndíki kúrú Lomo bì kóo nébì e ukuní yée 'desí ní, kpá kí ledre 'bì Ngére Yésù 'Yì yómo zée bì kóo 'yìmikása ené e 'dodoní yée zíse ní.

3Mìzefì ledre bì ili zíse ówoyème a ní ni, sìmi odu sındí kadra 'yì e niyí ógu zíye ndísiyé fólo sée kí kúgú sée kací bisinyí ledre eyé ga bì royé ili ní.

⁴Niyí úku ledre kídí, “Óo, Yésu mocú kóo ledre kídí née ni ndá'baógu ní, ni kí ndá'baógu goó 'dáa? 'Buzé e uyuonzóní royé go mbá simi ledre née, ledre niyí yí eyé fú lá do biyé káa zí ga kóo 'desí ní.”

⁵Tí lá zíye sómúlígi ledre bi kídí Lomo i'bí kóo lá lorú zí ere ídíne zía ótoógu do sogo káṅgá gi simi iní kí iní ní 'du'dorú.

⁶Kpá akpa kí iní née ní zí Lomo úfuónzó éyí tridri ga bi do sogo káṅgá ní mbá.

⁷Née kpá lorú bi Lomo 'di'bingeri ere kí do sogo káṅgá kfe gi ro óngbóoyó a kí pho'du ní. 'Di'bingeri sǎngó sǎndí kadra 'bi 'déci ngbanga gi ro zíne úfuónzó 'yi ga bi asiní gi ro ledre ené ní.

⁸Owú 'bi Babá e, ndásé sómúlígi ledre ba wá. Sílí kǎ' do ni yí ené zí Ngére Lomo káa zí tú'dú simibi e ní, zí tú'dú simibi e ídíye zía káa zí sǎlǎ kǎ' do ní.

⁹Ngíti géyi 'yi e ndisini 'bi eyé sómú a kídí, Ngére ndisi ówó miówó kí méngi ledre ga bi uku yée go ní, née sí ledre bi kasalugu Yésu gi zía 'diya wá ní. 'Ii, ledre ma'dáa ndaa 'bi ené káa zí bi 'yi ga gére née ndisini sómú a née wá. Oto yí ené mimbé'dené ndoo gi ro 'yima'dí e mbá. I'bi yí ené sǎndí kadra zí 'yima'dí e óyóló'bó mimbé'deyé gi ro zíye ṅúṅgu ledrené.

¹⁰Kadra mindá'baógu Ngére kémbí 'yi ówo a ndaa. Ni ógu káa zí 'yi ugu ogu ne ní. Kadra miógu a mongú gboru éyí ni ídí kǎngaya komo ere, geré zí ere ma'dáa lélíne sií. Zí éyí ga bi ndisini ndisi komo ere, kadra, éfé nda kí kele e ní, zí Lomo óngbóoyó yée mbá. Zía 'dódoógu bisinyí ledre ga bi 'bi 'yima'dí e ní za mbá, zía nda 'déci ngbangayé.

¹¹Ma'díi, káa zí bi née go misi'di bi Lomo ni síniónzó éyí e doa ní, ili nda go zise ówo a togú miméngi ledre esé ni ídí káa be 'diya káa bi Lomo ni 'déci ngbangasé. Miméngi ledre esé idí idí mbá bilámáne gi ro zí Lomo ídíne kí rokinyi kǎse.

¹²Káa zí bi ásé go ndisi sǎngó Lomo togú ni ógu 'déci ngbanga do sogo káṅgá ba kí be 'diya ní, ndisise óto sǎlǎ 'bi ledre máa née gi ro zía méngi roné 'diya. 'Ii tí mbí káa zí bi ndisise sómú a ní, tí lá ídise ówo a kídí Lomo ni óngbó ere zí éyí ga bi 'dága íri kǎráónzó royé za mbá.

¹³Zée 'yi ga bi ṅuṅguzé ledre Ngére Yésu go ní, ledre ezé ndaa. Azé 'bi ezé lá ndisi óto komozé gi ro mikánda ere kí mikánda do sogo káṅgá bi Lomo uku ledre a zíze, gi ro zíze ndisize simi a méngi ledre ené ní.

¹⁴Owú 'bi Babá e, káa zí bi ásé go ndisi sǎngó ledre ga gére née gi ro zíye méngi royé ní, ídise méngi kéyi za kí roko'busé mbá gi ro zí miméngi ledre esé ídíye mbá bilámáye kadra bi Yésu ni ndá'baógu simi a ní gi ro zí Lomo ídíne kí rokinyi gi zía ásé go mbigí 'yi ené e.

¹⁵Idí idí simi dosé kídí, Ngére Yésu lu'bú gi zía mimbé'dea ni gi ro 'yi e, i'bi sǎndí kadra zí 'yi e gi ro zíye óyóló'bó sómú ledre eyé gi ro zíye ṅúṅgu ledrené gi do bi zíne yómo yée. Ídise lúru toso ledre ga gére née tí lá gi ro lúnduzé Páwulo bi kí

'búne dozé kése mbá ní. Sìmi bì kóo eké ledre zíse ní, uku zíse ledre ga bì kí roko'bùyé bì Lomo ukui'bí yée zíá ní. Uku kpá té ledre ga bì máúku yée zíse ní.

16Zaá ledre ga bì eké yée kí yée ga bì uku yée zí ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, eké zíse ba kpá té ledre ga gére née. Ngíti géyì ledre ga bì eké yée ní, oruní yì eyé miórù ngíti géyì 'yì e utúasání eyé ówo ini ledre gí simiyé 'diya wá. 'Yì ga bì owoyemení ledre gí ro ledre 'bì Ngére Yésù mbí wá ní, zíye ndísiyé óyóló'bó ini ledre ga gére née nda do ngíti misi'diné kpí, káa zí bì oyólo'bóní ngíti géyì ledre e sìmi búkù ga bì 'bì miéké kúrú Lomo ní. Ledre bì ndísiní méngì a née nì 'dí'biógu 'do'dó royé.

17Káa zí bì sée, ówosé 'bì esé ledre ga gére née bú kídí, niyí méngì royé tí kenée ní, idísé tóro ngbúó káa bì gbékpí 'yì ranga e káa zí ga gére née niyí lóndo sée, zíse lúyúse gí do bílámá misi'di 'bì Lomo bì ásé go ndísi lódù a ní ke.

18Tí lá sáká éyì kí ówo kací ledre bì ndísi ógu gí zí Kírésìto Yésù Ngére ezé bì 'Yì yómo 'yì e ní idí sáká sée zí ledre ené ngbóróne simisé ndéréne 'dá'dá. 'Yì e idíní ndísi óto úndru a za fí odù a ndaá. Idí kenée.

1 Yiwáni

1 Yiwáni 1

Ledre gi ro tridri bi za fi ní

¹Máa Yiwáni, mááyí kí rokinyi kí éké ledre ba zíse. Ni ledre gi ro 'yi bi ogu kí tridri bi za fi ní. 'Yi máa née ni kóo kú go bo 'desí. Zée 'yi kasa ené e, lurúze wo go cú kí komozé, zíze óto sílize kpá za cú ro kuru'buá, zíze úwú ledre ga bi ndisi úku yée ní za cú kí mbílize.

²Ni dudu ne 'yi íb'í tridri bi za fi ní zí 'yi e. Zée 'yi ené e, ndisize ba úku ma'díi ledre bi gi do bi a ní zíse. Gi zía kací kadra za mbá ni kóo kí 'Buzé do bi k'íe'do. 'Buzé Lomo 'dodoyeme wo go zíse.

³Ukuzé zíse ba ledre bi lurúze go cú kí komozé, zíze úwú a kpá za cú kí mbílize ní, gi ro zí mimbé'dezé ídine kése k'íe'do, kí 'bi 'Buzé Lomo kpá kí 'bi owú 'bi ené Kírésito Yésu.

⁴Née sí ledre bi ekézé ledre ba zíse gi roa ní, gi ro zíze ídize kése ndro mbá kí rokinyi gi ro ledre máa née.

Idize lanyá dudu ro ledre 'bi Lomo

⁵Ledre bi ukuzé zíse ba ní, ni ledre bi kóo uwúze gi zí Yésu ma'dáa ní kídí, Lomo ni bimióngó, ledre ené e za mbá, mituluru ndaá simi a wá.

⁶Togú ukuzé go kídí mimbé'dezé ni kí Lomo go k'íe'do, zíze ndá'bazé ndisi méngi ledre ga bi 'bi mituluru ní, rangazé ranga go, mengizé ezé née mbigí ledre bi 'bi Lomo ní wá.

⁷Tí lá togú ndisize méngi ledre ga bi 'bi bimióngó, gi zía bi Lomo ni yi ené bimióngó ní yá, ma'díi, mimbé'dezé ni ídí kí lafúze k'íe'do. Lomo ni lúgurayi zée drá gi simi luyú ledre ezé e kí sáma owú 'bi ené Yésu.

⁸Togú itize kangú kídí, ndazé 'yi luyú ledre e wá, rangazé ranga go. Mengizé aka ezé mbigí ledre 'bi Lomo wá.

⁹Idize úkuogu luyú ledre ezé e za mbá zí Lomo, ni yi ené bilámá 'yi, ledre ga bi uku yée ní, ni méngi yée za mbá zíze, zía lúgurayi zée drá gi simi luyú ledre ezé e.

¹⁰Togú itize kangú kídí ndazé ezé 'yi luyú ledre e wá yá, rangazé ranga go roa, otoze wo go káa do 'yi ranga, ngunzúze aka ezé ledre ené kí mimbé'dezé k'íe'do wá.

1 Yiwáni 2

Yésu ni dudu ne 'yi 'dí'bióyó luyú ledre

¹Owú 'bi amáa e, máéké ledre ba zíse káa bi áse luyú ledre ke. Togú ngiti 'yi gi dongarase luyú kóo ledre go yá, ndaá éré ngiri wá, idí úku 'dódo a. Kírésito Yésu ni bo, bi ni dudu ne mbigí 'yi 'bi Lomo ní, ni ngungú roné gi rozé zí 'Buné Lomo.

- ²Yésu ma'dáa ni ne 'yi bi koo i'bi roné zí umbu do úyuné nda lá dụ́ gí ro lúyú ledre ezé wá, zaá gí ro lúyú ledre 'bi 'yima'dí e do sogo káńgá za mbá.
- ³Éyí bi ni 'dódo a kídí owozé Lomo go ní, 'búo togú ndísizé go méngi dụ́ ledre ga bi ili yée ní.
- ⁴Togú 'yi ya née owo Lomo go, méngi lolu ledre ga bi Lomo ili yée ní wá yá, ɾaɾanga go. Uku ené née ma'díi wá.
- ⁵Togú 'yi ndísi go úwú ledre 'bi Lomo, 'bú Lomo ni go doa ma'díi. Née ledre bi ni 'dódo a kídí azé go kí Lomo kíf'do ní.
- ⁶Kpá kenée, togú 'yi ya yée niyí go kí Lomo kíf'do yá, 'yi ma'dáa idí dụ́ ndísi méngi ledre ga bi koo Ngére Yésu ndísi méngi yée ní.
- ⁷Sée ga bi mándísi óto 'búse kíngaya, lorú bi mándísi í'bi a zíse ba, ndaá 'bi ené míkánda lorú wá. Ni lorú bi koo ndísisé úwú a go 'desí ndéréógúné gí karaba ní ní.
- ⁸Hi, ni kpá idí zíse káa do míkánda lorú ma'díi. Gí zía éyí bi Yésu méngi ní ni go míkándané. Gí zí kényi née ní, miméngi ledre esé ni go kpá míkándané. Cakaba mituluru bi koo áse simi a ní okpó go, mbigí bimióńgó ndísi nda óńgó goó ne.
- ⁹Gí zí kényi née, togú 'yi ya née ni go simi bimióńgó 'bi Lomo, ni kpá fú ndísi sógó lafúne e yá, 'yi née ni aka yi ené fú simi mituluru.
- ¹⁰Yi bi óto 'bú lafúne go ní, 'yi née ni go simi bimióńgó 'bi Lomo. Utúasá lolu ndísi lúyú ledre wá.
- ¹¹Yi bi oto 'bú lafúne wá ní, miméngi ledre ené kí gámá ené e niyí aka yi eyé fú lá 'bi mituluru. Owoyeme aka ené mbí éyí bi née ni ndísi méngi a ní wá, gí zía mituluru 'dutu yi ené komoa go.
- ¹²Owú 'bi amáa e, máéké ledre ba zíse gbékpíe wá gí zía máówo go, Lomo lulúoyó lúyú ledre esé go gí zía Yésu uyu umbu bi koo áse úyu a se gí zí lúyú ledre esé e ní go.
- ¹³Máéké ledre ba kpá zíse, sée ga bi komosé enzi go ní, gí zía ówoyemesé Ngére Yésu bi koo ni yi ené kú bo gí dosíne ní go. Kpá zíse ga bi áse owúphirangá e rómosé komo Satána go ní. Nda kpá kíse ga bi áse aka minzéré owú e ní, gí zía, ówosé Lomo go káa do 'Buzé ma'díi.
- ¹⁴Ma'díi, sée mingburoko 'yi e utúasá miútúasá zíma úku ledre ba zíse, gí zía, ówoyemesé Ngére Yésu bi koo ni yi ené kú bo gí dosíne ní go. Máéké kpá zíse owúphirangá e, gí zía áse kí roko'búsé cíyí ledre 'bi Lomo ni go simisé, rómosé komo Satána go.
- ¹⁵Ndá óto 'bú do sogo káńgá togú mbú éyí ga bi simi a ní wá. Togú 'yi oto 'bú do sogo káńgá togú mbú éyí ga bi simi a ní yá, 'bú 'Buzé Lomo utúasá idí doa wá.

16Toso bisinyí míméngì ledre ga bi 'yì e ndìşiní méngì yéè gi zí 'bú ledre ga bi doyé ní, mongú mímbé'de gi ro éyí 'bi lafú'yì, nda kí síkpì fúndú'yì oguní eyé gi zí 'Buzé Lomo wá yì ené gi zí do sogo káṅgá.

17Do sogo káṅgá kí éyí ga bi simíné bi 'yì e ndìşiní óto 'búa kíngaya ní ni úkú ené miúkú. Tí lá 'yì máa wo bi ndìşì méngì ledre ga bi Lomo ili yéè ní ni ídí trìdrìné za fí.

'Yì ga bi ezeokó Yésu ní

18Owú 'bi amáa e, odu do sogo káṅgá ba ni go gbóo. Káa zí bi úwúsé kídí ezeokó Kírésìto ni ógu ní, bi ba ní tú'dú ezeokóga oguní go. Née ledre bi owozé gi zía kídí odu do sogo káṅgá ba ni go gbóo ní.

19'Yì ga gére née olúoguní gi dongaráze, tí lá ndaní eyé mbigí lafúze e wá. Idí ṅuṅguní kóo ledre Yésu bo, káa bi azé ba tí kéye. Miólúóguyé 'dodo go kídí ndaní eyé lafúze wá.

20Owú 'bi amáa e, áse go kí 'Dówú Lomo simísé gi zí Kírésìto Yésu bi ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, bi ba ní ówosé ma'díi go bú.

21Máéké ledre ba zíse ndaá 'bi ené gi zía bi ya ówosé ma'díi wá ní wá, yì ené gi zía bi ówosé bú ní. Kpá gi zía bi 'yì úku ṛanga uku ené ma'díi wá ní.

22Ambí ni 'yì ṛanga ne? 'Yì ṛanga ni 'yì bi uku ledre yaá, "Yésu ndaá 'bi ené Kírésìto wá ní." 'Yì máa née ni ezeokó Kírésìto. Asi goó gi ro 'Buzé Lomo kpá gi ro Owú 'bi ené Yésu bi Ngere ezé ní.

23'Yì bi asi gi ro Yésu go ní, asi go kpá gi ro Lomo bi 'Bú Yésu ní. 'Yì bi ṅuṅgu ledre Yésu owú 'bi Lomo go ní, ṅuṅgu kpá ledre Lomo go.

24Nda gi rosé ní, ledre 'bi Lomo bi tonózé kóo 'dódo a zíse kú gi dosíne zíse lúru a káa do ma'díi ledre do tónóse ṅuṅgu a ní, ídísé lánýá roa fú kenée ndéré káe 'dá'dá. Togú méngísé go tí kenée, Yésu kí 'Buné Lomo niyí káse kíé'do.

25Née sí ledre bi Yésu mocú éyí zíze gi roa kídí azé ídí kí trìdrìzé bi za fí ní.

26Máéké ledre ba zíse gi ro 'yì ga bi iliní ndìşì lóndo sée ní kí lóndo sée ke.

27Bi gi rosé ní owú 'bi amáa e, 'Dówú Lomo bi Yésu i'bi zíse ní idí ídí simísé gi zía ílisé esé lolu ngítì 'yì gi ro zía 'dódo ledre zíse wá. Káa zí bi 'Dówú Lomo ni 'yì úku ma'díi ní, ni go ógu 'dódo ledre e za mbá zíse. Kí'dí bi 'dodo go zíse ní, ídísé 'dí'bi ledre née gi ro zíse ídise kí Yésu kíé'do.

Lomo oto 'búze go kíngaya

28Owú 'bi amáa e, ídísé óto komosé fú lá ro Yésu gi ro zíse ídise kéne kíé'do. Togú méngísé tí go kenée, kadra bi karanée ni ndá'baógu simi a ní, azé ídí kí mongú rokinyi dokuwu mengi zée wá.

29Togú ówosé go kídí Kírésìto ni 'yì méngì ma'díi, née ní ídísé kpá ówo a kídí 'yì ga bi ndìşiní méngì ma'díi ní niyí owú 'bi Lomo.

1 Yiwáni 3

- 1**Lúrúsé aka mongú bilámá ledre bi Lomo mengi zíze, zía óto 'búze kíngaya, zía ndíşiné ndólo zée kídí, owú 'bi ené e ní. Ma'díi azé tí owú 'bi ené e. Tù'dú ngíti géyí 'yi e owoní eyé kenée wá, gi zía owoní eyé Lomo wá.
- 2**Máéké ledre ba zíse owú 'bi amáa e, azé go owú ga bi 'bi Lomo ní ma'díi. Owozé aka azé éyí ga bi Lomo ni méngi yée zíze ní wá. Éyí bi kíé'do owozé ní, ni togú Yésu ogú go yá, Lomo ni óyóló'bó zée zíze ídíze káa zía ní. Gi zía azé lúru Yésu ma'dáa za cú kí komozé.
- 3**Bi goó kenée ní, idíze óto komozé ro ledre máa née, zíze ótoómo lúyú ledre e za mbá 'dá'ba zíze ídíze drá káa zí Yésu bi lúyú ledre ndaá roa wá ní.
- 4**'Yi bi ndíşí lúyú ledre ní, 'dewe lorú 'bi Lomo go, gi zí lúyú ledre ni cé káa zí 'dewe lorú 'bi Lomo ní.
- 5**Tí lá ídíse ówo a kídí Yésu ogú kóo do sogo káṅgá gi ro lùlùóyó lúyú ledre e ezé 'dá'ba, gi zía ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá.
- 6**'Yi bi oto komoné go ro Yésu ní, niyí kéne go kíé'do, ndaá lolú kpá fú ndíşí méngi lúyú ledre wá. Gi zía, 'yi bi ndíşí méngi lúyú ledre ní, ṅunṅu aka ené ledre Yésu wá, owo aka kpá wo wá.
- 7**Owú 'bi amáa e, ngíti 'yi ndaá lóndo sée wá. 'Yi bi ndíşí méngi ma'díi ledre ní ni 'yi bi lúyú ledre ndaá roa wá ní gi zía Kírésito ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá.
- 8**'Yi bi ndíşí méngi bisinyí ledre ní, ni yí ené 'yi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e, gi zía ngére 'bi bicayi lomo e ma'dáa ni yí ené 'yi méngi bisinyí ledre kú gi dosíne. Née sí ledre bi kóo Yésu Owú 'bi Lomo ogú gi roa do sogo káṅgá ona gi ro síniónzó moko 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní.
- 9**'Yi bi ni go owú 'bi Lomo ní, ndíşí ené lolú fú lá luyú ledre wá, gi zía bilámá miméngi ledre 'bi 'bua Lomo ni go simi a. Utúasá ené lolú méngi lúyú ledre wá, gi zía ni go mbigí owú 'bi Lomo.
- 10**Ba ledre bi ndíşíze ówo dongará owú ga bi 'bi Lomo kí owú ga bi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e gi roa ní. 'Yi bi mengi bilámá ledre wá, oto 'bú lafúne kpá wá ní, née ndaá mbigí owú 'bi Lomo wá.

Óto 'bú lafú 'yi e

- 11**Úwúsé kóo ledre ba go kú gi dosíne kídí, idíze óto 'bú lafúze e dozé.
- 12**Ndásé ídí káa zí Káyina wá. Ni yí ené 'yi 'bi Satána ufu kóo lúnduné Ábele. Ufu kóo wo gi ro 'di? Gi zía miméngi ledre ené ni yí ené bisinyíne, miméngi ledre 'bi lúndua ni 'bi ené yí ené za mbá bilámáne.
- 13**Owú 'bi Babá e, togú do sogo káṅgá ba ni go sógó sée yá, ndásé síkpí mimbé'desé 'dága wá.

- 14**Owozé go kídí okpózé gị sìmì umbu go, azé go trịdrị gị zía azé 'yì óto 'bú lafúze. Tí lá 'yì máa wo bì oto 'bú lafúne wá ní, idíaká 'bì ené go sị sílí umbu.
- 15**'Yì bì 'yì sógó lafúne ní, nì 'yì úfu 'yì e. Ówoyémesé go kídí 'yì úfu 'yì e ndiki ené trịdrị bì za fí ní wá.
- 16**Ba ledre bì azé lúrútoóko óto 'bú lafú 'yì e gị roa ní. Kírésìto Yésù í'bí roné úyuné gị rozé. Káa zí bì goó kenée ní, idízé kpá í'bí rozé zí umbu gị ro lafúze.
- 17**Togú 'yì nì kí éyí e zíne, zí lúndua ndịsìné ánu lerí cigí a somụ ledre a wá ní, nì úku ledre bì kídí 'bú Lomo nì doné ní lárá káa be 'dì?
- 18**Owú 'bì amáa e, ndazé ndịsị ódro lá miódro kí tarazé gbékpíne wá. Idízé óto 'bú lafúze e zíze kí sáká yée gị ro zía 'dódo a kídí otozé 'búye go ma'díi.
- 19**Sìmi bì azé go ndịsị óto 'bú lafúze ní, azé ówo a kídí azé go 'yì méngì ma'díi ledre. Nì óto mímbe'dezé zía útúásáne kpìnì utúasá ndósó sìmi bì azé ógụ kó'dụ Lomo ní wá.
- 20**Togú mímbe'dezé ndịsị ndósó sìmi bì azé ógụ kó'dụ Lomo ní, roko'bu Lomo romo do mímbe'dezé, owo ledre gị ro éyí e mbá bú.
- 21**Owú 'bì amáa e, togú mímbe'dezé ndósó lolu kí ógụ kó'dụ Lomo wá, nì óto mímbe'dezé zía útúásáne kpìnì ngịrì utúasá méngì zée wá.
- 22**Éyí ga bì azé íni ini zía gị royé ní, nì méngì yée zíze gị zía ndịsìzé úwú lorụ ené zíze ndịsìzé méngì éyí ga bì bì ndịsì éme roa gị zíye miéme ní.
- 23**Ba ledre bì kúrú Lomo uku zíze ní kídí, idízé ngúngu ledre Owú 'bì ené Kírésìto Yésù kíngaya. Zíze kpá óto 'bú lafúze dozé káa zí bì Yésù ma'dáa uku zíze ní.
- 24**Ma'díi togú ndịsìzé tí úwú kúrú Lomo, zíze ndịsìzé lánýáze roa kíngaya, azé ídì kéye éyí kíé'do. Kasa 'Dówúne go zía ídine simizé. Née éyí bì 'dodo yeme kídí, azé go éyí kíé'do kí Lomo ní.

1 Yiwáni 4

Ledre gị ro nébì 'yì ịanga e

- 1**Sée ga bì máóto 'búse kíngaya ní, ndásé ngúngu ledre ga bì za mbá nìyí ndịsị úku yée zíse kídí 'Dówú Lomo ukui'bí ne ní wá. Ídísé lúrú bì sìmì ledre ga bì ndịsìní úku yée née bìlámáne kí gị ro zíse ówo dongará togú née ledre bì ogụ gị zí Lomo ní yá. Gị zía túbù nébì ga bì 'yì ịanga e ní bayíní go do sogo kángá mbá.
- 2**Ásé ówoyéme ledre bì gị zí 'Dówú Lomo ní gị ro ledre ba. 'Yì bì nì ngúngu a kídí, Yésù nì Kírésìto bì Lomo kasaogu wo káa do 'yìma'dí ní ogụ gị zí Lomo ní.
- 3**Tí lá 'yì bì ngúngu ledre née kenée gị ro Yésù wá ní, 'Dówú Lomo bì sìmì a ní ogụ ené gị zí Lomo wá. 'Dówú bì sìmì a née nì gị zí ezeokó Kírésìto, bì kóo úwúsé ledreyé kídí nìyí ógụ ní. Bì ba ní, oguní go. Nìyí go do sogo kángá ona.

⁴Owú 'bì amáa e, ásé yí esé go mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní. Rómosé komo nébì ga bì 'yì ɾanga e ní go, gí zía 'Dówú Lomo bì simísé ní, nì kí roko'buné rómo do roko'bu 'dówú bì simì lomo ga bì 'bì do sogo káṅgá ní.

⁵Nébì 'yì ɾanga ga gére ní, niyí 'yì ga bì 'bì do sogo káṅgá ní. Ledre ga bì ndìsìní úku yée ní, yí eyé ledre ga bì 'bì do sogo káṅgá ní, zí 'yì ga bì 'bì do sogo káṅgá ní ndìsìyè úwú ledre máa ga gére née dùú ye.

⁶Gì rozé, azé yí ezé mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní. 'Yì ga bì owoní Lomo bú ndìsìní úwú ledre ga bì ndìsìzé úku yée ní. Yée ga bì owoní Lomo wá ní, uwúní eyé ledre ezé e wá. Bì goó kenée ní, née go éyí bì azé ówo dongará ma'díi ledre bì 'Dówú Lomo ndìsì úku yée ní kí wo bì 'dówú bì simì 'yì ɾanga ga gére ndìsìní úku yée ní.

Óto 'bú lafú 'yì e

⁷Sée ga bì máóto 'búse kíngaya ní, ídíze ídí 'yì óto 'bú lafúze. Gí zía roko'bu bì ndìsìzé óto 'bú lafúze kíe ní ogú gí zí Lomo. Togú ndìsìzé kací kadra mbá fú lá kí 'bú lafúze dozé yá, ma'díi azé ídí mbigí owú ga bì 'bì Lomo ní gí zía owoyemezé wo go.

⁸'Yì bì oto 'bú lafúne wá ní, owo ené Lomo wá, gí zía Lomo nì yí ené 'yì óto 'bú 'yì e.

⁹Lomo oto 'búze 'yìma'dí e káa, kasaogu bìkérí Owú 'bì ené Yésu ógu úyuné do sogo káṅgá ona gí ro zíze ídíze trìdrìzé za fí.

¹⁰Óto 'bú 'yì e nì káa, ndaá 'bì ené bì yaá otozé 'bú Lomo ze ní wá. Oto yí ené 'búze ne zía kásaógu bìkérí Owú 'bì ené bì 'búa ofu doa go ní ógu úyuné gí ro lúyú ledre ezé.

¹¹Sée ga bì máóto 'búse kíngaya ní, káa zí bì Lomo oto 'búze go kíngaya kenée ní, idíze kpá óto 'bú lafúze.

¹²'Yì bì kíé'do káa lurú Lomo go kí komoné ní ndaá. Tí lá togú otozé 'bú lafúze go yá, azé kí Lomo go éyí kíé'do. Ma'díi óto 'yì bì 'bì Lomo ní nì go do mimbé'dezé.

¹³Owozé bì kídí ndìsìzé go méngì ledre bì Lomo ili ní zíze ídíze kéye go éyí kíé'do ní, gí zía kasa 'Dówúne ógu ndìsìné simízé.

¹⁴Lurúze wo go cú kí komozé, zíze ndìsìzé úkutátá ledrea zí 'yì e kídí, Lomo bì 'Bu ní kasaogu Owú 'bì ené káa do 'Yì yómo 'yì e do sogo káṅgá.

¹⁵Togú 'yì ṅuṅgu ledre Yésu kídí nì Owú 'bì Lomo yá, 'yì née niyí kí Lomo go éyí kíé'do ndìsì go méngì ledre bì Lomo ili ní.

¹⁶Owozé go zíze ṅuṅgu a ma'díi kídí Lomo oto 'búze go kíngaya. Lomo nì 'yì oto 'bú 'yì e. 'Yì bì nì 'yì óto 'bú 'yì e ní, ndìsì méngì ledre ga bì Lomo ili yée ní zíye ídíye kí Lomo go éyí kíé'do.

¹⁷Káa zí bì azé go kí Lomo éyí kíé'do ní, azé ndìsì óto 'bú lafúze káa zí bì ili ní. Gí ro karanée kadra 'dècì ngbanga, ṅìrì méngì zée wá. Gí zía m̀ndìsìzé do sogo ona nì yí ené kíé'do kí Lomo.

¹⁸'Yì óto 'bú 'yì e eré ené ngìrì wá. Tí lá mbigí óto 'bú 'yì e ndìṣì lágaóyó ngìrì gì sìmì 'yì 'dá'ba, gì zía ngìrì nì éyì bì ndìṣìní 'dècì ngbanga roa ní. 'Yì bì 'yì ngìrì ndaá 'bì ené mbigí 'yì óto 'bú 'yì e wá.

¹⁹Ndìṣìzè óto 'bú lafúze, gì zía Lomo otoṣṣṣ 'búze ne.

²⁰Togù 'yì uku ledre kídí, “Máoto 'bú Lomo go” zía ndìṣìné sógó lafúne ní nì 'yì ẝanga. Gì zía 'yì bì oto 'bú 'yì bì lurú wo go cù kí komoné wá ní, útúásá óto 'bú Lomo bì lurú wo kí komoné wá ní wá.

²¹Ba kúrú Ngére Yésù zíze kídí, “Yì bì oto 'bú Lomo go ní, idí kpá óto 'bú lafúne kenée.”

1 Yiwáni 5

Idízè ngúṅgu ledre Owù 'bì Lomo

¹'Yì bì ngúṅgu go kídí Yésù nì Kírésìto ní, nì go owù 'bì Lomo. 'Yì bì oto 'bú 'buzé Lomo go ní, oto kpá 'bú owù 'bì Lomo go.

²Ba ledre bì azé ówo a gì roa kídí otozè 'bú owù ga bì 'bì Lomo ní go ní, nì óto 'bú Lomo kí méngì ledre ga bì lorù ené ili yée ní.

³Óto 'bú Lomo nì úwù lorù ené. Lorù bì Lomo i'bí zíze ní, utúásá rómo zée wá.

⁴Gì zía 'yì bì nì go owù 'bì Lomo ní, romo komo do sogo káṅgá go. Ngúṅgu ledre ezé i'bí roko'bu née ne zíze romo komo do sogo káṅgá kíe.

⁵Ambí nì romo komo do sogo káṅgá ba ne? Duù 'yì máa wo bì ngúṅgu go kídí, Yésù nì Owù 'bì Lomo ní.

⁶Kírésìto Yésù ma'dáa nì ne wo bì kóo ogù do bábátízí wo kí iní zí sámaa ndé'yíne gì rozé ní. Ndaá 'bì ené lá babatíza bì kí iní ní wá kpá sámaa bì nde'yí ní. Ledre née mengì roné go káa zí bì 'Dówù Lomo 'dodo ní gì zía 'Dówù Lomo nì yí ené 'yì úku ma'díi.

⁷Éyì ga bì 'dodo yemení sí ledre e ní niyí ota.

⁸Mìzefì a, nì 'Dówù Lomo, gbre a, nì iní, ota a (3) 'bì ené sáma. Éyì ga bì ota (3) née 'dodoní ledre mbá kíé'do kídí, Ngére Yésù nì owù 'bì Lomo ma'díi.

⁹Abú azé tí úwù ledre gì tara 'yìma'dí e yá, ledre bì gì zí Lomo ní romo do ledre 'bì 'yìma'dí e. Gì zía niyí ledre bì gì ro Owù 'bì ené ní.

¹⁰'Yì bì ngúṅgu go kídí Yésù nì owù 'bì Lomo ní, ledre bì Lomo uku ní utúásá do mímbe'dea go kpìni. 'Yì bì ngúṅgu kenée wá ní, oto Lomo go káa do 'yì ẝanga. Gì zía ngúṅgu ené ledre bì Lomo uku gì ro Owù 'bì ené ní wá.

¹¹Lomo uku kpá go kídí née i'bí trìdrì bì za fí ní go zíze. Trìdrì máa née ogù gì zí Owù 'bì ené.

¹²'Yì bì niyí kí Owù 'bì Lomo kíé'do ní, nì idí kí trìdrì bì za fí ní. 'Yì bì ndaní kí owù 'bì Lomo kíé'do wá ní, utúásá ndíki trìdrì bì za fí ní wá.

Odu kúru Yiwáni

- 13**Máéké ledre ba zíse gi ro zíse ówoyéme a kídí, sée ga bi ɲúɲusé ledre Owú 'bi Lomo go ní, ásé go kí trɪdrɪ bi za fí ní.
- 14**Ngirɪ ndaá rozé kí ógu kó'dú Lomo wá. Gi zía owozé go kídí éyí ga bi azé ndú'yú wo gi royé ní, ni úwú a zía méngi yée zíze kací ili ledre ené.
- 15**Togú owozé bú kídí Lomo ni uwú ini ezé, idíze kpá ówo a kídí, éyí bi azé ndú'yú wo gi roa ní, ni í'bí a zíze.
- 16**Togú 'yi gi dongarase luyú ledre bi ni 'di'biogu umbu wá ní, ídísé ini ini gi roa. Lomo ni yómo wo. Máúku née ledre 'yi ga bi luyú ledre eyé 'dí'biogu umbu wá ní. 'Yi ni bo luyú ledre ené ndiṣi 'dí'biogu umbu. Máúku amá ba kídí, ídísé ini ini zí Lomo gi ro 'yi máa wo née wá.
- 17**Bisinyí miméngi ledre niyí za mbá luyú ledre. Tí lá luyú ledre ni bo wo bi 'di'biogu umbu wá.
- 18**Owozé go kídí 'yi bi ni go mbigí owú 'bi Lomo ní, ndiṣi ené lolu fú lá luyú ledre wá. Gi zía, Ngére Yésu owú 'bi Lomo ni nda ndiṣi lúru bi kací a goó ne. Satána utúasá méngi lará kéyi kée wá.
- 19**Owozé bú kídí azé owú ga bi 'bi Lomo ní. Do sogo káɲgá za mbá ni 'bi ené sí sílɪ roko'bu 'bi Satána.
- 20**Owozé kpá go kídí Owú 'bi Lomo ogu koo go, í'bí ówo ledre go zíze gi ro zíze ówo mbigí Lomo. Azé go kí Lomo kíé'do kpurú gi simi Owú 'bi ené Kírésito Yésu. Ni ne mbigí Lomo kpá 'yi í'bí trɪdrɪ bi za fí ní.
- 21**Owú 'bi amáa e, ídísé ígí rosé gi zí lomo ga bi yemení yée kí sílɪ 'yi ní.

2 Yiwáni

2 Yiwáni 1

- ¹Nyíma símì Lomo, máa ngúru 'búyí máéké ledre ba máa zýyí kí owú 'bì eyí e, zée kí 'yì ga bì za mbá owoní ledre 'bì Lomo go ní, otozè 'búse go kíngaya,
- ²gì zía cýyí ledre 'bì Lomo olú go do mímbe'dezé kíngaya, éyí bì nì 'dí'bióyó a ní ndaá.
- ³Buzé Lomo kí owú 'bì ené Kírésìto Yésu idíní ìdrì mímbe'deyé zýye méngì bilámá ledre zíze. Idíní óto zée zíze ídíze símì bikìdrí, zíze ówo mbigí ledre ené zíze kí óto 'bú lafúze.
- ⁴Mááyí kí mongú rokinyi kí úwú ledre kídí, ngítì géyí 'yì e gí dongarase íri ndìshíní go kpá fú méngì ledre ga bì utúasání miútúásá ní kací lorù bì 'Buzé Lomo i'bí zíze ní.
- ⁵Cakaba ní Nyíma, máéké amá ba mìkándá lorù wá. Née lorù bì kóo uwúze go 'desí kú gí dosíne ní. Mángúnú romá zíze kídí idíze óto 'bú lafúze kí mímbe'dezé kíé'do.
- ⁶Éyí bì óto 'bú 'yì ba ní, nì lódú kací lorù bì Lomo i'bí zíze ní. Káa zí bì kóo úwúse go kú gí dosíne kídí, lorù bì Lomo i'bí zíze ní, nì idíze óto 'bú lafúze.
- ⁷Máúku zíse tú'dú 'yì ranga e bayíní go do sogo káṅgá mbá. 'Yì ranga ga gére née ṅunṅuní eyé bì kídí ndikiní kóo Kírésìto Yésu káa do 'yíma'dí ní wá. Ídíse ówo a kídí, 'yì káa zí ga gére ní niyí 'yì ranga e kpá ezeokó Kírésìto.
- ⁸Gí zí keyí née, máyá komosé idí ídí rosé, káa bì ásé zángá éyí bì kóo méngìsé moko gí roa ní, togú kenée wá Lomo utúasá í'bí tákpásílí esé née karanée nyé wá.
- ⁹'Yì ndaá óyóló'bó ledre bì 'dodoní zía gí ro Kírésìto Yésu ní wá. 'Yì bì ndìshì óyóló'bó ledre bì 'dodoní gí ro Kírésìto ní do misi'diné kpí ní, ndaní eyé kíé'do kí Lomo wá. 'Yì máa wo bì ndìshì 'dódo 'bì ené dujú ledre 'bì Kírésìto Yésu ní, niyí kí 'Buzé Lomo kí Owú 'bì ené Kírésìto Yésu go kíé'do.
- ¹⁰Bì goó kenée ní, togú 'yì ogú zíse 'be kí 'dódo ledre kpí gí ro 'bì Kírésìto Yésu ní yá, ndásé 'dí'bi wo símì sùmù pírí wá.
- ¹¹'Yì bì 'dí'bi 'yì káa zí née go símì sùmù ní, niyí ndro kéne go 'yì méngì bisinyí ledre.
- ¹²Tú'dú ledre niyí taramá gí ro zíma éké kása yée zíse, tí lá máíli amá éké yée mbá miéké wá. Mááyí kí óto komo Lomo idí likpí misi'di gí ro zíma ógú zíse íri. Zíze ndìshìzé kése bì, zíma líkpí ledre ga bì do mímbe'demá ní gí ro zíze ídíze kése mbá kí rokinyi.
- ¹³Owú 'bì lémiyí ga bì yáa símì Lomo ní, i'bíní mandá zýyí íri.

3 Yiwáni

3 Yiwáni 1

- ¹Gáyo bilámá eze lámáma, máa bi manda eyí ní, máéké ledre ba máa zíyí, 'búyí ni domá kíngaya gi zía ngúngu ledre 'bi Kírésìto go ní.
- ²Lomo idí kíyí yíi bi máoto 'búyí kíngaya ní. Zí simi sanáyí kí miméngi ledre eyí ídíye bilámáye kpá káa zí bi lomo royí ni bilámáne simi Lomo ní.
- ³Mááyí kí mongú rokinyi kí úwú bilámá ledre bi lúnduzé e simi Lomo oguní úku yée gi ro ledre ga bi ndísi méngi yée íri kídí áyí fú méngi ledre ga bi Kírésìto ili yée ní.
- ⁴Ngíti éyí bi ni óto máa kí mongú rokinyi gi do kací úwú ledresé owú 'bi amáa e kídí, ásé fú ndísi lódú kací ledre ga bi Kírésìto ili yée ní ndaá.
- ⁵Bilámá ezelámáma bi máoto 'búyí kíngaya ní, mbófo éyí zíyí kíngaya gi ro bilámá ledre bi ndísi méngi yée zí 'yi ga bi 'bi Kírésìto ní abú niyí 'yi lóngó e.
- ⁶'Yi ga gére née mbofoní yíi go simi 'Díci Kótruro zí 'yi ga bi 'bi Kírésìto yáa ní kíngaya. Mángúngú romá zíyí ídí kpá fú ndísi sáká yée kí sáká éyí bi ni miútúásáne zí 'yi kasa ga bi 'bi Lomo ní simi bi niyí go ndéréókpo kací moko eyé ní.
- ⁷Gi zía gamání eyé née lá gbékpí gámá wá. Ndisini gámá née kí 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yi e. Gi zí kényí née, iliní eyé 'dí'bi sáká éyí gi zí 'yi ga bi ngára ngunguní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní wá.
- ⁸Utúasá miútúásá zíze ndísizé sáká 'yi 'bi Lomo káa zí ga gére née ze, gi ro zíze ídíze ndro kéye simi moko 'bi Ngére Yésu.
- ⁹Máéké kóo ledre go kása a zí 'yi ga bi 'bi Kírésìto íri ní mbá. Tí lá Diyoteréfe bi ili zíne ídíne ne káa do manda zíse ní, utúasá ené ngungu ledre ezé née wá.
- ¹⁰Togú máogu go zíse íri yá, ledre ga bi ndísi méngi yée ní mbá mááyí úkuogu yée. Bisinyí ledre ga bi ndísi úku yée rozé ní kpá kí ranga ga bi ndísi ranga yée ní. Ndaá kpá lá duú ledre máa wo née wá, ili gbawá 'dí'bi 'yi ga bi 'bi Kírésìto ní simi sumu. Zí Diyoteréfe ndísiné úcuómo 'yi ga bi iliní ndísi sáká 'yi ga bi 'bi Kírésìto ní do ndísiné kpá úcuómo yée kí olú simi 'Díci 'bi Lomo.
- ¹¹Bilámá ezelámáma, toso ledre káa zí bi Diyoteréfe ndísi méngi a née, éyí ndaá lóndo yíi zíyí 'dí'bi a píri wá. Ídí méngi duú bilámá ledre. 'Yi bi ndísi méngi bilámá ledre ní ni mbigí owú 'bi Lomo. 'Yi máa wo ndísi méngi 'bi ené bisinyí ledre ní, owo ené Lomo wá.
- ¹²Tú'dú 'yi e ndísiní go úku ledre bilámá miméngi ledre 'bi Demetiriyo. Bilámá ledre bi ndísi 'dódo a gi ro Yésu ní 'dodo go kpá kenée. Ndisizé úku bilámá ledre gi roa kpá kenée. Ówosé bú bilámáne éyí ga bi mándísi úku yée ní niyí mbá ma'díi.
- ¹³Tú'dú ledre e niyí bo taramá, máili éké kása yée mbá miéké kása wá.

14Málú' bú wá, mááyí ógụ írì zíze ndísìzé m̀ndísì bì źma líkpí ledre máa ga gére née źyì kpìní kpìní kpìní kací m̀mbé'demá.

15Lomo idí ḱyì. 'Yì ga bì 'bì Kírésìto yáa ní i'bíní mandá źyì ḱngaya. Mál'bí kpá mandá go źise írì kékíé'do mbá.

Yúda

Yúda 1

¹Máa Yúda lúndu Yakóbo, máa bi 'yi moko 'bi Kírésito Yésu ní. Máéké ledre ba máa zíse, sée 'yi ga bi 'Buzé Lomo oto 'búse go, zía gélé sée káa do mbigí 'yi ené e, zí Kírésito Yésu ndísiné go lúru bi kacíse ní.

²'Buzé Lomo idí óto 'búse, zía méngi bilámá ledre e zíse rómoné mirómo gi ro zíse ndísisé bilámáse.

'Yi ɾanga e

³Owú 'bi Babá e simi Lomo, mándisi kóo go yéme romá gi ro éké ledre gi ro tridri bi za fi bi gi rozé ní zíse. Máyá fi, utúasá miútúasá zíma éké ledre máa wo ba ngungú romá káe zíse gi ro zíse tórosé ngbúo simi ngungu ledre esé bi Lomo i'bi zíse mbigí 'yi ené e ní za fi.

⁴Gi zía 'yi ɾanga ga bi kóo ukuní ledreyé simi miéké kúru Lomo ní olú uguní royé go dongarase. 'Yi ga gére ní oyólo'bóni bilámá 'dódo ledre bi kóo 'dodozé zíse ní go nda yi eyé gi ro bisinyi 'dódo ledre eyé. Zíye kpá ásiyé gi ro Kírésito Yésu bi ni Ngére ezé ní.

⁵Máúku zíse, ledre bi kóo méngi roné zí Isiréle e simi bi kóo Ngére Lomo 'di'bioyó yéé gi simi Ízibiti ní, ndaá lígi sée wá. Gi 'dá'ba, zí mimbé'de Lomo ésié royé do úfu yéé ga bi kóo ngunguní ledre ené wá ní mbá 'dá'ba.

⁶Ówosé kpá ledre bi kóo méngi roné zí ngiti géyi maláyika ga bi kóo toroní do bi eyé kací moko bi i'bi zíye ní wá ní go. Lomo odó yéé go kí ká'dá kési bi utúasá 'dési kú wá ní, do ónzó yéé simi mongú gu bi kí mituluru siminé ní, ndísi sǒngó kadra ngbanga.

⁷Kpá kenée, idíse aka sómúndiki ledre Sodóma kí Gomóra kí gara ga bi gbóo gbóo ore ní. 'Yi ga bi simi gara ga gére née i'biní kóo royé kíngaya lá gi ro ndísi só'do royé kí 'yi ga bi ofuní royé kéye wá ní, kpá kí méngi ledre ga bi utúasá óto Lomo zía idíne kí rokinyi wá ní. Gi zí ledre née ní, zí Lomo óngbóonzó yéé kí pho'du bi utúasá ilí wá ní gi ro zí 'yi e lúrutóko ledre gi roa.

⁸'Yi ga bi máési sílma komosé gi royé née, ndísiní méngi kéyi cé káa zí 'yi ga bi ndísiní ɾaranga kídí Lomo ndísi ódro zíye simi 'duru bi ufuní royé go kí royé ní. Asiní kpá kí úwú kúru mingburoko 'yi eyé e go do ndísiyé kpá úku maláyika e.

⁹Gba ngére maláyika e bi kí iriné Máyikolo ní, simi bi ndísiní ófú kí ngére 'bi bicayi lomo e gi ro ledre umbu Músa ní, uku ené kóo kese wá. Uku lá dujú kídí, "Lomo idí 'dési ngbanga eyí ne"

¹⁰Tí lá 'yi ɾanga ga gére née ndísiní úku tara sínyi kí úku kese simi ledre bi owoní wá ní. Niyí yi eyé káa zí bangá rará ga bi ndísi ówo éyi e lá kí समयé somú 'dikíní sogo ledre kí wá ní. Née sí kókó umbuyé.

11Mongú nduwú ni karanée ógụ ro 'yi ɾanga ga gére née. Gi zía 'di'biní go nyé bisinyí mimbé'de bi kóo 'bi Káyina ní. 'Bú késí oto yée go zíye ndísiyé méngi bisinyí ledre e káa zí 'bi o'do bi kóo kí ịríné Baláma ní. Oyóní kpá sogoyé go zí Lomo cé káa zí ngíti o'do bi kóo kí ịríné Kóra ní. Gi zí kényi née Lomo ni karanée úfu yée mbá.

12'Yi ɾanga ga gére née dokuwu ndaá royé wá. Símì bi togú oguní go dongarase simi ayímbi ní, sómúní eyé do lafúye kí'dí bi 'yi niyí go ánu éyí ní wá. Niyí yí eyé káa zí iní bi ulu zí síli ịmbíókpo a e'di wá ní. Kpá káa zí kágá bi mbílía ndaá, ị'biní cýyía uyu go utúasá lolu áná wá ní.

13Dokuwu ledre ga bi ndísiní méngi yée ní oto yée go zíye ídíye káa zí iní bi ucu zía únzu cící éyí e doné sụu ndéré ḱe kpá káa zí cící éyí bi síli ndísi ílì a moko ndaá simi a wá ní. Máúku zíse, Lomo ni karanée 'dó'do yée zíye úyuónzó royé kí bisinyí ledre eyé ga gére née mbá 'dá'ba za fí.

14Enóka bi kóo bulúndu bulúndu Ádama gbála gi 'dá'ba girí ní, uku'dodo kóo ledre bi Lomo ni méngi a kí 'yi e káa zí 'yi ɾanga ga gére ní go 'desí kí'dí, “Karanée Ngére Lomo ni ógụ, tų'dų maláyika ené e,

15gi ro 'dəcì ngbanga 'yi e do í'bí bisinyí 'do'dó ro 'yi ga bi za mbá ndísiní méngi bisinyí ledre e ní. Lomo ni 'dódo 'yi méngi bisinyí ledre ga gére née gi zí tarasinyí bi ndísiní úku a roa ní.”

16'Yi ga gére née kací kadra mbá, mongú ledre eyé tí lá ndísi á'bá ledre. Zíye ndísiyé méngi ledre ga bi royé ili ní. Do ndísiyé óto royé kí ledreyé owóowó zí 'yi e mbá. Ndísiní úku mbá m̀ngburoko ledre e lóndo 'yi e ḱe gi ro zí 'yi e ndísiyé méngi ledre ga bi royé iliní zíye.

Komosé idí idí rosé

17Owụ 'bi Babá e, tí lá ledre ga bi kóo 'yimikása ga bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ukuní zíse ní ndaní lígi sée wá.

18Ukuní kóo zíse kí'dí, “Símì odu sındí kadra, 'yi ɾanga e kí 'bú ledre bi royé ili doyé ní, niyí ógụ do tónóye úkucáyi ledre gi ro Ngére Yésu.”

19'Yi ga gére née niyí ye 'yi ga bi ndísiní óto 'yi ga bi 'bi Kírésito ní ndísi ifi simiyé. 'Bú ledre bi royé ili ní romo komoyé go, gi zía 'Dówụ Lomo ndaá simiyé wá.

20Máúku zíse, ídísé 'dí'bi sílìse sokó (10) ro ledre 'bi Yésu bi ngúnğusé ní. Zíse ndísisé ini ini zí Lomo káa zí bi 'Dówụ Lomo ni 'dódo a ní kí mimbé'desé kí'do.

21Ídísé lánýá ro ledre 'bi Lomo kíngaya. Zíse ndísisé óto komosé gi ro kadra mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére ezé gi ro zía í'bí trıdrı bi za fí ní zíse, gi zía mimbé'de a ni yí ené bilámáne ro 'yi e za mbá.

22'Yi máa yée ga bi sómú ledre eyé ni goó gbre gbre ní, ídísé sáká yée kí bilámá sómú ledre.

²³Ídísé 'dí'bilúgu 'yí ga bî luyúní gî do mîsî'dî 'bî Lomo go ní káa zî 'dî'bioguní éyí gî ku pho'dù ní gî ro zíye ómoyé. Ngîrî méngî bisinyí ledre idí ídí rosé zî mîmbé'desé ídíne ro lafúse bîlámáne. Ídísé sógó gba bongó eyé bî lúyú ledre nî go roa gî zî bisinyí mîméngî ledre eyé ní.

Ini kí í'bí mbófo éyí zí Lomo

²⁴Buzé Lomo bî roko'bù a ofù go ní, idízá ndíjí kófó ìrî a. Gî zîa nî ne 'yí bî nî yómo sée káa bî ásé lúyú gî do mîsî'dî 'bî Yésu, gî ro karanée zîse ídíse kí rokinyi kí'dí bî ásé ógù kó'dù a lúyú ledre ndaá rosé wá ní.

²⁵Lomo, ndíjízé kófó ìrîyí gî zîa áyí mbigí Lomo, bî yómo zée kpurú gî sîmî Kírésîto Yésu bî nî Ngére ezé ní. Otozé úndrúyí gî zîa áyí dùyí yí Ngére 'bî 'yîma'dí e do sogo kángá mbá, cóngóro kí roko'bù bî zíyí ní odù a ndaá. Idí kenée.

'Dódoógú

'Dódoógú 1

Ledre ga bi 'dodoní yée zí Yiwáni ní

- ¹Ba ledre ga bi Lomo i'bí yée zí Kírésìto Yésù gí ro zía 'dódo yée zí 'yì kasa ené kídí niyí méngì royé 'diya ní. Kasa maláyika ndéré 'dódo yée zí 'yì kasa ené Yiwáni.
- ²Eké ga ba tí za mbá ledre ga bi lúru yée za cù kí komoné niyí za mbá ma'dí ledre e 'bi Lomo bi Kírésìto Yésù 'dodo yée zía ní.
- ³Úndru ni ídí zí 'yì bi ni ólo miúkutátá ledre ba, úndru ni kpá ídí zí yée ga bi niyí úwú ledre bi ekéni ba zíye 'dí'bióto a do mímbe'deyé ní, gí zía sɛndí kadra ni go gbóo.

Mandá zí kanísa ga bi nguṅguní ledre Kírésìto ní

- ⁴Máa Yiwáni, máéké ledre ba zíse, sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto, áse simi Kanísa ga bi ìnyì doa gbre simi káṅgá bi Ásiya ní. Lomo bi ni yì ené kóo kú bo 'desí, ni karaba kpá fú bo, ni ídí ené kpá fú bo ní. Idí ówo ledre kíse gí do bi zíse ndísisé bilámáse. 'Dówú Lomo idí kpá ídí kíse gí zía kací kadra mbá ni fú lá ndísi tóro kó'dù kítì ngére 'bi Lomo.
- ⁵Kírésìto Yésù bi 'yì ótoyéme ledre e, bi ni ne mizefì 'yì bi urú gí simi umbu ní, ni kpá ne Ngére do ngére e do sogo káṅgá za mbá. Idí kpá ídí kíse. Oto 'búze go kíngaya zía í'bí roné zí umbu úyuné gí rozé.
- ⁶Oto zée go zíze ídíze káa zí ngére e kpá káa zí 'yì 'dáná éyí e ní ndísi méngì moko zí 'Buné Lomo. 'Yì e za mbá idíní ndísi í'bí mbófo éyí zía za fí. Idí kenée.
- ⁷Lúrúsé aka, Yésù ni go ndá'baógú simi buṅṅgú, 'Yì e za mbá niyí lúru wo, abú kpá 'yì ga bi kóo ufuní wo ní, 'yì e do sogo káṅgá mbá niyí útú ndísi íni ini gí zí ngìrì miógú a née. Ledre ma'dáa ni ídí kenée.
- ⁸Zí Ngére Lomo úku ledre kídí, “Mááyí dosí éyí e kpá odu éyí e.” Nda kpá lá dùú née wá, “Mááyí kpá wo ni bo, ni kóo kú bo, kpá wo bi ni ógú ní. Mááyí Lomo bi roko'bua ofu go ní.”

Kírésìto 'dodo roné zí Yiwáni

- ⁹Máa Yiwáni, lúndusé, ndísisé 'dó'dó ndro kése gí zía bi Yésù ni Ngére ezé, i'bí roko'bú 'bi útusimi ne zíze gí ro zíze ndísisé útusimizé. Onzóní máa simi sígìni simi cúkú bi Pátomosa ní gí zía mándísi úku bilámá ledre 'bi Lomo kpá kí ma'dí ledre gí ro Yésù zí 'yì e.
- ¹⁰Simi ngíti sɛndí kadra 'bi ini zí Ngére Lomo, simi roko'bú 'bi 'Dówú Lomo, zíma úwú kúru 'yì kí ódro zíma 'dága gí 'dí sogomá káa zí dɛbilì owúne ní.
- ¹¹Zía úku ledre kídí, “Ídí éké ledre ga bi áyí lúru yée ba zíyì kása yée simi kanísa ga bi ìnyì doa gbre (7), Éfeso, Samuróna, Peragamóna, Tayatíra, Saradísi, Filadelifíya nda kí Lawudikíya ní.”

12Zíma óyó komomá lúru 'yì bì ndìsì ódro ba. Mááyí lúru bì káa ní, zíma lúru ndíki éyí bì ndìsì ní óto lámba doa ní, ìnyì doa gbre yemení yéè gí sìmì dábu.

13Zíma lúru ndíki 'yì káa zì “Owù 'bì 'yìma'dí ní,” mìtóróné dongará éyí ga bì ndìsì ní óto lámba doa ìnyì doa gbre nées. Esì roné mongù ngbángbá bongó bì akpaogu gí do sogo sùndíja ní. Zíja 'dí'bi bongó bì káa zì yemení gí sìmì dábu ní ónzó ngílífi a do kó'dùne.

14Bì doa nì 'duo bìkenyíne káa zì bìkenyí buṛungù ní, togù wá, 'dófi ní, zì kuru'bu komoa ndìsì ndícíne káa zì mbílí pho'du ní.

15Zì sùndíga ésiye káa zì késì gí zì pho'du 'boro ní, zì sìmì kúrú ndìsì ngúndruné kí ódro káa zì mongù vuru ní.

16'Dì'bi kele e go ìnyì doa gbre do sílìne 'bì anú, zì mongù bukafu maku ndìsì ólúóguné gí kua. Zì sìmì komoa ndìsì rírìne káa zì bì kadra bì nì kpítèrè sìmì do ní.

17Sìmì bì málúru wo ní, zíma ndúrúma bì kó'dù a kenée káa zì éyí bì máúyu go miúyu ní. Zíja óto sílìne 'bì anú romá, zíja úku ledre kídí, “Ndá éré ngìrì wá. Mááyí dosí éyí e kpá odu éyí e.”

18Mááyí nda go trìdrìmá za fí. Ufuní kóo máa, zíma úrúma. Bì ba ní, mááyí nda yí amá go trìdrìmá za fí. Roko'bùma romo 'bì umbu go, mááyí go ngére do umbu za fí.

19Ledre ga bì áyì ndìsì lúru yéè nées, yéè ga bì niyí méngì royé cakaba, kí yéè ga bì niyí méngì royé karanées ní, ídí éké yéè za mbá miéké ndaá ótoómo bìkérì a wá.

20Mááyí ba 'dódo ini ledre gí sìmì kele ga bì ìnyì doa gbre (7) do sílìma 'bì anú ba, kpá kí éyí ga bì ìnyì doa gbre (7) ndìsì ní óto lámba doyé yemení yéè gí sìmì dábu ní zíyì. Kele ga gére, niyí manda e sìmì kanísa ga bì ìnyì doa gbre (7) ní. Éyí ga bì ìnyì doa gbre (7) ndìsì ní óto lámba doyé yemení yéè gí sìmì dábu nées niyí 'bì eyé kanísa ga bì ìnyì doa gbre (7) ní.

'Dódoógu 2

Sanda zì manda 'bì kanísa bì sìmì Éfeso ní

1Zíja úku ledre zíma kídí, “Ídí éké ledre ga ba zì manda 'bì kanísa bì sìmì Éfeso ní kídí, “Ba kúrú 'yì bì nì kí kele e do sílìne 'bì anú ìnyì doa gbre, zíja ndìsì gámáne dongará éyí ga bì ìnyì doa gbre ndìsì ní óto lámba doyé yemení yéè gí sìmì dábu ní.

2Máówo míméngì ledre eyí e go, moko ga bì méngì yéè kíngaya, zíyì ídíyì kí mongù útusimí ní. Íli eyí kpá zíse ndìsì kótru rosé kí 'yì méngì bisinyí ledre e wá. Sìmì bì úzu 'yì ga bì ndìsì ní úku ledre kídí yéè niyí 'yìmikása amá e ní, zíyì ówo a kídí, íi, ranganí yí eyé ranga ndaní eyé 'yìmikása amá e wá.

3Máówo bú bìlámáne kídí í'bí royí go ndìsì 'dó'dó gí romá. Sìmì 'do'dó ga bì ndìsì 'dó'dó yéè nées mbá, zíyì ndìsìyì útusimiyí kíngaya óyó sogoyí zíma wá.

4" Tí lá ngíti ledre ni bo mándá kí rokinyi gí zíyí gí roa wá, óto lolu 'búma doyí káa zí wo bi kóo 'dá'dá ní wá.

5Ídí ówo lúyú ledre eyí, zíyí óyóló'bó sómú ledre eyí zíyí ndá'baóguyí méngí ledre ga bi kóo ndísi méngí yée 'dá'dá ní. Togú óyóló'bó sómú ledre eyí wá, mááyí ógú 'dí'bióyó éyí ga bi ndísiní óto lámba doyé née gí zíyí 'dá'ba.

6Ngíti éyí ni bo méngí wo mááyí kí rokinyi gí zíyí gí roa. Née ledre bi sógó bisinyí miméngí ledre ga bi 'bi 'yí 'bi Nikóla e ní. Maa, másógó bisinyí miméngí ledre eyé née kpá misógó.

7" Togú mbílíyí ni tí bo yá, ídí úwú ledre bi 'Dówú Lomo uku zí kanísa ní. 'Yí bi ni tóro ngbúó zía rómo komo Satána ní, mááyí í'bí misí'di zía ólúne sí kágá 'bi trídri bi simi yáká 'bi Lomo ní."

Sanda zí manda 'bi kanísa bi simi Samuróna ní

8" Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanísa bi simi Samuróna ní kídí, "Ba sanda gí zí wo bi ni mizefí 'yí, bi ni kpá odu 'yí ní, wo bi kóo uyu zía kpá úrúne ní.

9Máówo 'do'dó kí lerí eyí go. Abú kenée ndá 'bi eyí 'yí lerí e wá. Máówo kpá bisinyí ledre 'bi 'yí ga bi ya yée niyí Yúda e ní go, ndaní eyé Yúda e wá. Niyí yí eyé 'yí ga bi 'bi Satána ní.

10Ndá éré ngirí gí zí 'do'dó bi ni go ógú royí ní wá. Máúku zíyí ngére 'bi bicayi lomo e ni ónzó ngíti géyí lafúyí e simi sígini gí ro úzu yí. Áyí ógú 'dó'dó kí sílì sokó (10). Abú ayíní úfu yí za cú miúfu, ídí tóro ngbúó. Odu a mááyí í'bí trídri zíyí káa do tákpásílì.

11" Togú mbílíyí uwú ledre bú, ídí úwú ledre bi 'Dówú Lomo ni ndísi úku a zí kanísa ní. 'Yí máa wo bi ni tóro ngbúó simi 'do'dó ní, utúasá 'dó'dó gí zí miówo gbre umbu lolu wá."

Sanda zí manda 'bi kanísa bi simi Peragamóna ní

12" Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanísa bi simi Peragamóna ní kídí, "Ledre ba ni gí zí wo ni kí mongú bikafu maku zíne ní.

13Máówo bi ndísiyí bú, ndísi dongará 'yí ga bi kídí bi Satána oto kítí ngére ené ní. Abú kenée ndotó, óyósé esé sogosé zíma wá, abú gba simi bi kóo 'di'biní ezesé Andipá bi ni ngúru 'yí amá zíye úfu wo za cú do komosé kídí bi Satána ni ore ní.

14" Simi ledre ga gére née mbá, ngíti owú lúyú ledre ni bo rosé. Ngíti géyí 'yí e niyí dongarase íri lanyání go fú ro 'dódo ledre bi kóo Baláma 'dodo zí Baláka ní kídí, togú Isiréle e anuní éyí bi 'danání lomo ga bi yemení kí sílì 'yí ní, kpá kí ndísi méngí 'berí yá, née ndaá 'bi ené lúyú ledre wá.

15Kpá séré kenée, ngíti géyí 'yí e gí dongarase ndísiní go méngí ledre ga bi 'yí 'bi Nikóla ndísiní 'dódo yée ní.

16 Bìlámá a, ídísé mu óyóló'bó mimbé'desé. Togú ílisé úwú ledre née wá, mááyí ógụ méngì okó káye kí mongú bíkafa maku bì nì ndìsì ólúógụ gị komá ní.

17” Togú mbílíse nì tǐ bo yá, ídísé úwú ledre bì 'Dówú Lomo uku zǐ kanísa ní kídí, 'yì bì nì tóro ngbúó oyó sogoné zǐma wá ní, mááyí í'bí miótoécì mána zǐa. Mááyí kpá ífì mikánda ìrì bì miékéne ro misisilekpe bikenyí owú tutú ní doa. Ngítì 'yì kpí utúasá ówo ìrì née wá duú 'yì bì máífí ìrì née doa ní.”

Sanda zǐ manda 'bì kanísa bì simì Tayatíra ní

18” Ídí éké ledre ba zǐ manda 'bì kanísa bì simì Tayatíra ní kídí, “Ledre ba nì gị zǐ Owú 'bì Lomo, bì kuru'bu komoa ndìsì ndící káa zǐ mbílí pho'du, zǐ nzísindíga ésíye káa zǐ so pho'du ní.

19 Máówo miméngì ledre eyí e, 'bú 'yì e bì ndìsì óto a, kí ledremá bì ngúngu, bìlámá moko ga bì ndìsì méngì yée, nda kí simikutu bì áyí kée ní bú. Máówoyéme kpá go kídí cakaba ní, ndìsì go méngì moko rómo yée ga bì kóo 'dá'dá ní mbá.

20” Abú kenée ndotó, ledre nì kpá fú bo simimá royí. Nì ledre bì ótoómo bisinyí kára née Izibéle, bì oto roné káa do Nébì ìrì ní. Kí bisinyí 'dó'do ledre ené, londo tú'dú 'yì 'bì moko amá e go zǐye ndìsìyé só'do royé kí 'yì ga bì ofúní royé kéye wá kpá kí ánu éyí ga bì 'danání zǐ lomo ga bì yemení yée kí sílì 'yì ní.

21 Máí'bí tǐ sǐndí kadra go zǐa gị ro zǐa óyóló'bó sómú ledre ené gị simì bisinyí miméngì ledre ga gére ní, tǐ lá ili ené e wá.

22 Mááyí ódóngéřì wo kí bisinyí ndíyá zǐa ídine mǐ'dú'duné do rangba bi gamá wá. Zǐma kpá í'bí 'do'dó ro ya'dá ga bì so'doní royé kéne ní, 'búó togú oyólo'bóní sómú ledre eyé go.

23 Mááyí kpá úfu 'yì ga bì ngunguní ledre ené ní 'dá'ba. Gị ro zǐ 'yì ga bì ngunguní ledre amá go ní ówo a kídí ma'díi máówo sómú ledre 'bì 'yì kí ledre ga bì do mimbé'dea ní mbá bú. Gị zǐ kényì née mááyí í'bí tákpásílì zǐ 'yì kací miméngì ledre ené.

24” Sée ngítì géyì 'yì ga bì 'bì Tayatíra, ásisé gị ro bisinyí 'dódo ledre 'bì kára née ní ní, ówosé esé éyì bì 'yì 'bì Satána ndìsìní ndólo a miótoécì ledre 'bì Satána ní wá. Gị zǐ kényì née ní, máóto ngítì lorú dosé owóowó lolu wá.

25 Ídísé lánýá ro ledre bì 'dodoní zǐse ní gị simì sǐndí kadra 'bì mǐndá'baógumá.

26” 'Yì bì nì tóro kǐma simì ledre kací kadra mbá gị simì odu sǐndí kadra ní, mááyí í'bí roko'bu zǐa. Zǐa ídine ngére do sí do 'yìma'dí e mbá.

27” ‘Nì ídí Ngére do rǐkí sí do 'yì e kí mongú roko'buné káa zǐ késí ní. Zǐa ndìsìne kánya yée káa zǐ phéré ndoko ne ní.’ Ledre née nì ídí kenée gị zǐa bì Babá í'bí roko'bu go zǐma ní.

28 Mááyí kpá í'bí bimióngó zǐye káa zǐ kérékobi bì ndìsì ólúógụ ne kí simì bì ní.

²⁹Togú ásé tí 'yì úwú ledre e, ídísé úwú ledre bì 'Dówú Lomo ndìsì úku a zíse ní.”

'Dódoógu 3

Sanda zí manda 'bì kanísa bì sìmì Saradísì ní

¹” Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bì kanísa bì sìmì Saradísì ní kídí, “Ba sanda gí zí wo bì nì kí 'Dówú 'bì Lomo zíne ìnyì doa gbre (7) kpá kí kele e ìnyì doa gbre (7) ní. Máówo míméngì ledre eyí e go bú. 'Yì e mbá nìyí sómù ledre kídí áyí trìdrì, ábuwá úyu yí eyí go.

²Káa zí bì goó kenée ní, úrú mu zíyì ó'bu ngítíyì née gí zía idíaká go lá cúku'dée zíyì úyu ókpó royí za fí. Máówo go kídí éyí bì ndìsì méngì a ní ndaá 'bì ené bìlámáne do komo Lomo wá.

³Ídí sómùndíki ledre kóo 'dodoní zíyì bì kóo úwú ní. Ídí lánýá roa zíyì óyóló'bó sómù ledre eyí gí sìmì lúyú ledre. Togú méngì ledre née kenée wá, mìn dá'baógumá mááyí lỳyì yì m̀lỳyì káa zí bì 'yì ugu ndìsì lỳyì 'yì e ní.

⁴” Abú kenée ndotó, sée ngíti géyì 'yì e sìmì Saradísì ìrì bongó esé ndaá 'bì ené kí ìndrì roné wá. Gí zí kéyì née azé ndìsì gámá kése kí bikenyì bongó rozé gí zía útúásásé go m̀túásá.

⁵'Yì máa wo bì toro go ngbúo ní, nì kpá ésì bikenyì bongó roné. Málùlùoyó ìrì gí sìmì búkù 'bì trìdrì wá. Mááyí úku ledre zí Babá kí maláyika ené e máyá née 'yì amá.

⁶Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bì 'Dówú Lomo ndìsì úku a zíse ní.”

Sanda zí manda 'bì kanísa bì sìmì Filadelífíya ní

⁷” Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bì kanísa bì sìmì Filadelífíya ní kídí, “Ba kúrúma bì mán dá 'yì lúyú ledre wá, kpá 'yì méngì cóngó ledre do komo Lomo kpá go Ngére do bi kací Dawídi ní. Sìmì bì málíkpí mbotù ledre go ní, 'yì 'dùtù a ndaá. Sìmì bì má'dùtù mbotù ledre go ní, 'yì líkpí a ndaá.

⁸Máówo míméngì ledre esé e za mbá bú. Lúrúsé aka málíkpí mbotù ere go zíse 'yì bì nì 'dùtù a gí zíse ní ndaá. Máówo kpá bú abú owù roko'busé nì cúku'dée yá, óyósé esé sogosé zíma wá. Ásé kpá fú mítórosé ngbúo sogomá do bìlámá 'dódo ledre bì kóo 'dodoní zíse gí romá ní.

⁹'Yì 'bì Satána ga gére ní ndìsìní úku ledre kídí yée nìyí Yúda e, yì ené ranga ndaní eyé Yúda e wá. Mááyí óto yée zíye ídíye káa do mbigí sìmì s̀ndìse gí ro zíye ówo a kídí, 'búse ofù domá go.

¹⁰Mbófo éyí zíse, gí zía ngúnusé ledremá zíse go útù sìmìsé kíngaya. Mááyí kpá lúru bì kacíse kadra úzu éyí bì nì ógu do sogo kán gá úzu 'yì ga bì ngunúní ledremá wá ní.

¹¹” Ídísé ówo a bìlámáne kídí mááyí go 'duo gbóo gí ro ndá'baógu. Ídísé tóro fú lá ngbúo sogomá káa bì nìyí 'dí'bióyó tákpásílí bì nì trìdrì bì za fí ní gí zíse.

12'Yì máa wo bì ni rómo komo Satána ní, mááyí óto wo kí ledrené owóowó simi 'Dìcì 'bì Lomo. Utúasání 'dì'bioyó wo gí do bì máa née wá. Mááyí ékéóto ìrì Lomo amá kí ìrì mongú gara bì mìkándá Yerusaléma bì ni ógù gí komo ere gí zí Lomo ní simi komoa. Mááyí ékéóto mìkándá ìrì amá simi komoa.

13Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bì 'Dówú Lomo ni ndìsì úku a zíse ní.”

Sanda zí manda 'bì kanísa bì simi Lawudikiya ní

14” Ídí éké ledre ba zí manda bì simi kanísa 'bì Lawudikiya ní kídí, “Ba kúrú 'yì bì togú uku ledre go yá, zí ledre née ídíne tí kenée ní. Ni 'Yì bì ndìsì méngì dọú ledre bì Lomo ili ní, kpá Ngére do éyí e za mbá ní.

15Máówo míméngì ledre eyí e bú. Ndá 'bì eyí bikìdrí 'yì togú mífí 'yì wá. Máílì kóo zíyì ídíyì ngúrúyé.

16Gì zía bì ndá 'bì eyí lolu bikìdríyì, ndá kpá mífíyì wá ní mááyí sí'diógù yì gí komá 'dá'ba.

17Ndìsì úku ledre yá éyí ofuní zíyì go, ili lolu ngíti éyí e wá. Ówo bì kídí kémbí éyí ndaá zíyì wá, áyí mongú 'yì lerí, komoyí ndaá, ndìsì gámá kpá ngírà ní wá gí zí 'dì?

18Ídí 'dì'bi somú ledre gí zíma, ni óto yì zíyì ídíyì mbigí 'yì 'bì Lomo, kémbí lúyú ledre ndaá royí wá. Éyí ga bì kóo ndìsìní 'dì'biógù dokuwu zíyì, kí yée ga bì ndìsìní 'dùtù komoyí ní, Lomo ni 'dì'bióyó yée mbá 'dá'ba gí zía áyí go mbigí 'yì ené.

19” 'Yì ga bì máílì ófù yée go ní, mándìsì lórù yée zíma ndìsì 'dó'do yée mì'dó'do káa bì niyì lúyú ledre. Mé ba, ídísé óyóló'bó sómù ledre esé zíse ótoómo kí lúyú ledre.

20Mááyí goó mìtóromá tara mbotù ndìsì kóko mbotù ba, 'yì bì uwú domá go zía líkpí mbotù zíma ní, mááyí ólù zía 'dìcì ìrì zíze ánu éyí kéne.

21” 'Yì bì ni tóro ngbúó zía rómo komo ezeokóne e ní, azé ndìsì kéne do kítì ngére amá, cé káa zí bì márómo komo ezeokóma zíze go ndìsì ndìsìzé kí Babá do kítì ngére ené ní.

22Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bì 'Dówú Lomo ni ndìsì úku a zí 'yì ené e ní.”

'Dódoógù 4

'Yì e otoní úndru Lomo komo ere

1Gì do kací a née zíma lúrúndíki bifúó komo ere káa zí mbotù ní líkpíní go fúó. Zí kúrú 'yì gáa máúwú 'dá'dá ní ówúne zíma gírì káa zí dībīlì ní kídí, “Ógù gírì yáa zíma 'dódo ngíti éyì bì ni méngì roné ní zíyì.”

2'Diya káa ní, zí roko'bu 'Dówú Lomo sólù máa yeré, zíma lúrúndíki kítì ngére komo ere ngíti 'yì ni mīndīsīné doa.

³Yì bì ndìsì do kítì írì nées, sìmì komoa ndìsì rírí káa owú tutú bì ndìsì rírí mìrírí ní. Zí bì óngóné cigí kítì ngére nées gbaá do ndìsì ndícíne káa zí bì óngó gí zí m̀kórú ní.

⁴Zí ngítì géyì kítì ngére e c̀kérí doa eso (24) ídíye cigí wo máa nées gbaá. M̀ngburoko 'yì e niyí do kítì máa ga gére nées kpá c̀kérí doa eso (24). Niyí mbá ḱ bikenyí bongó royé kpá mbá ḱ tagíya ga bì mìríríye gí sìmì dábu ní ro doyé.

⁵Gí 'dí zí kítì ngére nées girí 'duo mongú bimíóngó wées. Zí kúrú 'yì ndìsì ówúne girí káa zí nzagba ndìsì émbé nées ní. Zí lámba e ìnyì doa gbre ídíye m̀ndícíye kó'dù kítì ngére nées írì. Ga gére nées 'Dówù Lomo.

⁶Zíma kpá lúrúndíki mongú nyára bì wées kó'dù kítì nées írì. Zí éyì trídri e eso (4) ídíye gbaá cigí kítì ngére máa nées, zí komo ídíne royé mbá.

⁷Mìzefì éyì trídri máa ga gére nées toso a nì káa zí kemì ní. Gbre, toso a 'bì ené káa zí ya'dá ítì ní. Ota (3), toso a 'bì ené káa zí 'yìma'dí ní. Eso (4), toso a nda 'bì ené káa zí gú'dù ní.

⁸Éyì trídri ga bì eso (4) nées, niyí mbá ḱ fúndúye ìnyì doa kérí (6), ìnyì doa kérí (6) kacíye eso (4) cé. Zíye ídíye ḱ tú'dù komoyé royé gbaá kpá gba sí fúndúye mbá. Zíye ndìsìyé kófó ìrì Lomo ḱ ndùlù ḱ kadra mbá kídí, “Mbigí Lomo, Mbigí Lomo, Mbigí Lomo, nì Ngére. Nì Lomo bì ḱ mongú roko'buné k̀ngaya ní, nì kóo kú bo, nì cakaba kpá bo, nì ne wo bì nì ógù ní.”

⁹Sìmì bì éyì trídri ga gére nées niyí ndìsì kófó ìrì mbigí Lomo, ḱ ndìsì óto úndru a zíye ndìsìyé ḱ mbófo wo bì nì ídí trídri né za fí ní,

¹⁰geré zí m̀ngburoko 'yì ga bì c̀ kérí a doa eso m̀ndìsìyé cigí Lomo do kítì ngére ní, ìnyiyé útúye do ngúrú s̀ndíye bì ótù doyé óto úndru wo bì nì trídri né za fí ní. Zíye óto tagíya gí ro doyé bì kó'dù kítì ngére do ndìsìyé úku ledre zía kídí,

¹¹” Áyì Ngére ezé kpá Lomo ezé, utúasá m̀útúasá zíze kófó ìrìyì, zíze kpá óto úndruyì gí zía roko'buyì ofù go. Ótoogù éyì e mbá yì, gí zí m̀iyéme ledre eyì zíye ídíye kenée, káa zí bì otoogù yée ní.”

'Dódoógù 5

'Yì e mbofoní Yésù

¹Nées ní zíma lúrúndíki m̀kúrúkú mbílí wáraga do s̀lì anú 'bì 'yì bì nì m̀ndìsìné do kítì ngére ní. Ekéní ledre ro mbílí wáraga máa nées gí 'dí kó'dù a kpá gí 'dí sogo a, do kúrúru tara a ḱ ko'dó e ìnyì doa gbre.

²Zíma lúrúndíki ngítì maláyika bì ḱ mongú roko'buné ní ḱ ndìsì ótrù ledre kídí, “Ambí nì útúasá sókooyó ko'dó ga bì ro wáraga ba ne?”

³Tí lá 'yì bì togù komo ere, togù do sogo k̀ngá ona, togù mbú sí k̀ngá bì nì útúasá líkpí wáraga nées zía ólo ledre bì sìmì a ní ndaá.

⁴Gí zía bì 'yì bì zía útúasáne líkpí mbílí wáraga nées ólo a ndaá ní, zí lerí méngì máa zíma ìni ini k̀ngaya.

⁵Zí ngúru mongú 'yì úku ledre zíma kídí, “Ndá íni ini wá, lúru aka wo bì ndìşiní ndólo wo kemì bì gí simì sí do Zúda e bì bulúndu ngére Dawídi ní nì útúásá líkpí wáraga née.”

⁶Née ní, zíma lúruńdíki Owú Kábíríkí káa zí éyí bì oṅgoonzóní go miṅgoónzó ní dongará kíti ngére ga gére née. Zí éyí trídri e eso (4) kpá kí mṅgburoko 'yì e ídíye gbaá cigí a. Nì kí ngírí e ìnyì doa gbre (7), kí komo e ìnyì doa gbre (7) niyí 'Dówú Lomo ga bì Lomo ifi bayi yée go do sogo káṅgá mbá ní.

⁷Zí Owú Kábíríkí née ndéréne 'dí'bi míkúrókú wáraga bì sílì anú 'bì 'yì bì ndìşì do kíti ngére ní.

⁸Simì bì 'dí'bi wáraga née ní ní, zí éyí trídri ga bì eso (4) nda kpá kí mṅgburoko 'yì ga bì cí kéré a doa eso (24) ní útú ló'bu komoyé bi kó'dú Owú Kábíríkí née. Yée kékíé'do mbá niyí kí ku'dú do sílìye kpá kí kó'do bì yemení gí simì dábu ní kí abúrèngú simiyé. Née ini zí Lomo 'bì mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

⁹Zíye úku míkánda ke'bì kídí, “Útúásá go 'dí'bi wáraga née, zíyì líkpí taraa, Gí zía oṅgoónzóńí kóo yì go, zíyì úgú lúgu 'yìma'dí e zí Lomo kí sámayí kací ríkí sí do 'yìma'dí e kí tara eyé e mbá do ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

¹⁰Óto 'yì e go gí ro zíye ídíye 'yì 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e káa zí 'yì 'dáná éyì e ní, zíye ídíye zí 'yì e do sogo káṅgá káa zí mṅgburoko ngére e ní.”

¹¹Mááyí ídí kíe ní, zíma úwú do tú'dú maláyika e, toro'dikíní kíti ngére kí éyí trídri e kí mṅgburoko 'yì ga gére née go gbaá.

¹²Zí maláyika máa ga gére née ndìşiyé úku ke'bì kídí, “Owú kábíríkí bì kóo ufuní wo ní, utúásá miútúásá zía ídíne kí cóngóro, kí tú'dú éyí e, kí komokenzì nda kí roko'bu zíne. Zí 'yì e ndìşiyé óto úndrua kí kófó ìria.”

¹³Zíma kpá úwú do éyí trídri ga bì komo ere ní mbá, kí yée ga bì do sogo káṅgá ní kí yée ga bì sí káṅgá ní, kí yée ga bì simì mṅgburoko iní e ní, nda kí ngíti géyì éyì trídri e mbá, zíye ndìşiyé úku ke'bì kídí, “Kófó ìri kí mongú úndru, idí ídí zí Lomo kpá zí Owú kábíríkí za fí.”

¹⁴Zí éyí trídri ga bì eso née ìnyiyé ṅúṅgu a yiii kídí, “Ídí kenée.” Geré zí mṅgburoko 'yì ga gére née útú ándá royé bi ndìşiyé óto úndru Lomo kí Ngére Yésu.

'Dódoógu 6

Mizefì Ko'dó

¹Mááyí ídí kíe ní, Owú Kábíríkí líkpí mizefì ko'dó bì odó'dutuní tara wáraga née kíe ní. Zí ngúru éyí trídri gí dongará éyí trídri ga bì eso (4) ní ndóndóló kí kúrúne 'dága káa zí nzagba embéne ní kídí, “Ógu mu.”

²Mááyí lúru bí káa ní, bíkenyí usáni nì mitóroné kó'dúma. O'do bì ekí ndìşì doa ní nì kí sama do sílìne kpá kí tagíya doné. Zí usáni née ndìşì ngásáne kíe zí 'yì e ówo a mbá gí zía romo komo ezeokóne e go.

- ³Simi bi Owú kábiriṣiṣi likpí gbere ká'dá ní, zíma úwú kúrú gbere éyí tridiṣi kídí, “Ógụ mu.”
- ⁴Zí ngíti bakesi birará usáni kpá ógúné. 'Yi bi ndisi ngásá káa ní ni kí mongú maku do sílíné 'di'biogu 'bi ené mimbé'de kési zía óto 'yi e ndisiyé úfu royé.
- ⁵Simi bi Owú kábiriṣiṣi likpí ota (3) ko'dó ní, zíma úwú kúrú ota (3) éyí tridiṣi kídí, “Ógụ mu.” Mááyí lúru bi káa ní, bukụlụ usáni ni mitóroné kó'dúma. 'Yi bi ekí doa ní kí kakpá 'bi únzụ éyí do sílíné.
- ⁶Zíma úwú kúrú gí dongará éyí tridiṣi ga bi eso (4) née kídí, “Éyí bi niyí únzụ a zí 'yi kí owú kakpá née ni ídí kí tų'dú kési. Áyí ótoómo dųú yáká ga bi kí éyí ga bi simiyé gí ro ndisi lúru yée káa do sų'bú kí yée ga bi gí ro le'yi kóró ní.”
- ⁷Simi bi Owú Kábiriṣiṣi likpí eso (4) ká'dá ní, zíma úwú kúrú eso (4) éyí tridiṣi kídí, “Ógụ mu.”
- ⁸Mááyí lúru bi káa ní, usáni bi kí roné káa zí mbụkụ ní ni go ógụ. 'Yi bi ndisi doa ní iriá Owú Umbu. Iri ezegámá a 'bi ené Zíumbu. I'biní roko'bu zíye do kí'do gí simi eso (4) 'bi do sogo kángá zíye ndisiyé úfu 'yi e kí mingburoko maku e, kí mongú 'bú, kí ndiyá, zí bangá sinyí e ánu ngíti géyi ye.
- ⁹Simi bi likpí inyi (5) ko'dó ní, mááyí lúru bi sí mbayi bi káa ní, zíma lúru ndiki lafúze ga bi ufuní yée gí zía bi ngununí ledre 'bi Lomo zíye ndisiyé úku ledre a kíngaya ní.
- ¹⁰Zíye úku ledre kí kúrúye 'dága zí Lomo bi roko'buné kíngaya ní kídí, “Ngére ezé Lomo, yi bi kémbí lúyú ledre ndaá royí wá ní. 'Yi ga bi 'do'doní zée zíye úfu zée ba, áyí í'bi 'do'dó royé nda kíbe'di?”
- ¹¹Zí Lomo í'bi bikenyi bongó zí 'yi ga bi ufuní yée ní. Zía úku ledre zíye kídí, ndisié aka kí 'búo togú ufu asání 'yi amá ga bi ngununí ledre amá go niyí lúndu e mbá gí ro zí 'do'dó ma'dáa útúásáne kpini.
- ¹²Simi bi likpíní inyi doa keri (6) ká'dá ní, zí kí'di kángá méngi roné, geré zí kadra ilíne mbụ, zí komo éfé ésiṣe káa zí sáma ní.
- ¹³Zí kele e ndisi útúogụyé káa zí miáná kágá ndisiṣi útúogụyé gí zí mongú síli ní.
- ¹⁴Do kírókúoyó ere káa zí kírókúní sáka ní. Zí landa e kí cúkú e lélíye mbá.
- ¹⁵Zí mingburoko ngére e, kí 'yi 'bi 'be 'bi eyé e, kí mingburoko manda 'bi asikiri eyé e, kí 'yi ga bi kí tų'dú éyí e zíye ní, kí 'yi ga bi kí roko'bu ledre e zíye ní, kí owúkụlụ e kí gbékpí 'yi e mbá zíye ídiye kí ngiri royé bisinyíne zíye ndisiyé kí ló'boyé simi gu landa e ngíti géyi sogo landa e.
- ¹⁶Zíye ndisi ngásaye kí úku ledre kídí, “Áko landa ga ba, inyisé giri ógụ útú'dutu zée wá gí zí 'di, líkpísé rosé mu zíze ólú ló'bozé simisé gí zí simikesi 'bi Lomo e kí Owú kábiriṣiṣi.

¹⁷Sìndí kadra 'bì sìmìkesí eyé utúásá go zía gí ro úfuónzó zée. Ambí nì yómo zée gí zía née?"

'Dódoógu 7

Otoní kací sǐlǐ Lomo simi komo 'yi e (144,000)

¹Gí do kací ledre née ní, zíma lúrúndíki maláyika e eso kí toro do sogo káṅgá do bi e mǐngúngúcú a. 'Dì'bingeṛiní bísinyí síli bì kí roko'buné ayí ógu ílí do sogo káṅgá, togú do mǐkavu e kí kágá e ní go ndá.

²Zíma kpá lúrúndíki ngíti maláyika kí ógu 'díyí roné gí 'dí gbére, gí ro óto kací sǐlǐ Lomo simi komo 'yi ga bì 'bì Lomo ní. Zía úku ledre kí kúrúne 'dága zí maláyika ga bì eso i'bíní roko'bu zíye gí ro sínyíónzó do sogo káṅgá kí mǐkavu ní kídí,

³" Ndásé aka sínyíónzó do sogo káṅgá kí mǐkavu e kí kágá e wá, 'búó togú otozé kací sǐlǐ Lomo go simi komo mbigí 'yi ené e za mbá."

⁴Zíye úku ledre kídí, otozé kací sǐlǐ Lomo go simi komo 'yi e álifú kí' do doa cí gbre doa eso (144,000) née sí do Isiréle e.

⁵Gí tara mbotu 'bì Zúda 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Rúbene 'bì ené, álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Gáda 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000),

⁶gí tara mbotu 'bì Aséra 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Nafatáli 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Manási 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000),

⁷gí tara mbotu 'bì Simiyóna 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Lévi 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Isakára 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000),

⁸gí tara mbotu 'bì Zebulúna 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Yoséfa 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotu 'bì Benzemúna 'bì ené álifú sokó doa gbre (12,000).

Tú'dú rǐkǐ sí do 'yíma'dí e

⁹Gí do kací ledre née ní, zíma lúrúndíki tú'dú tú'dú 'yi e, 'yi bì nì utúásá óloónzó yée ní ndaá. Tú'dú sí do 'yíma'dí e do sogo káṅgá, kací kúfúye kí tara eyé e mǐngúngúcú nìyí kenée mbá mítóroyé kó'dú Lomo kí Owú kábìrǐkǐ. Esiní royé mbá bikenyí bongó, kpá kí mbílí mbíró do sílǐye.

¹⁰Zí 'yi ga gére née úku ke'bì kí kúrúye 'dága kídí, "Lomo ezé bì nì mǐndísiné do kǐtǐ ngére ní nì kí roko'bu zíne 'bì yómo 'yi ené e. Owú kábìrǐkǐ nì kpá kenée."

¹¹Zí maláyika e ga bì toro'dikíní kǐtǐ Ngére née gbaá ní, kí ngíti géyí mǐngburoko 'yi ga bì ore, nda kpá kí ngíti géyí mǐngburoko éyí trǐdrǐ ga bì eso (4) ní ìnyiyé mbá útúló'bu komoyé bi ndíshiyé óto úndru Lomo.

¹²Zíye úku ledre kídí, “Idí kenée. Azé ndísi mbófo yí kí kófó ìrìyí, áyí 'yí komokenzi, azé mbófo yí kí ndísi óto úndrúyí, áyí kí roko'bu ledre e za mbá zíyí, azé ndísi óto úndrúyí kenée za fí. Idí kenée.”

¹³Zí ngúru m̀ngburoko 'yí ga gére née ndú'yú máa kídí, “Ówo 'yí ga bí kí bikenyí bongó royé née bú? Ogúní gí 'da?”

¹⁴Zíma úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, ówo yée yí.” Zía úku ledre zíma kídí, “Ga gére née 'yí ga bí kóo nduwúní ḱngaya ní. Luguní bongó eyé go drá kí sáma Owú Kábiríki.

¹⁵Gí zí ḱyí née, “utúasání go tóroyé cigí kítí ngére 'bí Lomo ndísiyé óto úndrua símí 'd́ćí ené kí kadra kpá kí ndulú mbá, gí zía owoní bú kídí Lomo ma'dáa ndísi sáká yée ne gí símí ledre e.

¹⁶Éyí bí 'bú ní mengí lolú yée wá, kodró mengí yée wá. Pho'du kadra ongbó lolú yée wá, gba bisinyí bimírí ogú lolú royé kpá wá.

¹⁷Owú kábiríki bí toro kó'dú kítí ngére ní ní ndísi lúru bí kacíye, zía ndísi ndéré kíye do 'dawú 'bí trídri bí za fí ní. Lomo ní ó'dó iní ini gí komoyé drá.”

'Dódoógu 8

Ledre gí ro odú ko'dó bí líkpíní ní

¹Símí bí Owú kábiríki líkpí ìnyí doa gbre ko'dó ní, zí bí ídine komo ere síí gbóo kí yana s̀ndí kadra.

²Mááyí ídí ḱe ní, i'bíní d̀bílí go zí maláyika ga bí ìnyí doa gbre ndísiní tóro kó'dú Lomo ní kacíye mbá.

³Zí ngítí maláyika bí kí saáni bí gí símí dábu do síĺne kí abúřengú símíné ní ógu tóroné cigí mbayi 'bí Lomo. Zía óngbó a 'dáná a zí Lomo káa zí bí mbigí 'yí 'bí Lomo ndísiní ini ini zí Lomo ní do mbayi bí gí símí dábu ní kó'dú kítí ngére née.

⁴Zí cika abúřengú née kí ini 'bí 'yí ga gére née ndéréne gí do síĺ maláyika née zí Lomo 'dága.

⁵Née ní zí maláyika née 'dí'bí saáni do únzu 'dúcu a kí so pho'du bí gí sí mbayi 'bí Lomo ní, zía léfe a ruu bí do sogo káṅgá. Gí ore geré zí pho'du née ndícíphútrú roné kí mongú roko'buné zía ndísi 'b́lé'bené zí káṅgá kpá ndísi kízíné.

Maláyika imíní d̀bílí e

⁶Nda gí ore, zí maláyika ga bí gáa ìnyí doa gbre (7) i'bíní d̀bílí e ìnyí doa gbre do síĺye ní, yéme royé gí ro ímí yée.

⁷Zí mizefí maláyika ímí 'bí ené d̀bílí. Geré zí m̀ngurogó iní káa zí mongú 'dófí ní kí ngítí éyí b́kesí pho'du ní kpá kí sáma útúoguyé gí komo ere do káṅgá. Zí dogború do sogo káṅgá ḱé'do gí símí ota kí kágá e kí súwú e áráye mbá.

⁸Zí gbre maláyika ímí 'bì ené, zí mongú so pho'dụ káa zí landa ní útúógụné bu sìmí mongú mìkavu. Zí komo dogboṛụ mìkavu néesé ́síné káa zí sáma ní.

⁹Zí tú'dụ ngíti géyí éyí trídri ga bì sìmí a ní úyuyé mbá, zí dogboṛụ kuṛúngba e 'déweyé gí zí roko'bu iní.

¹⁰Zí ota maláyika ímí 'bì ené dībīlī. Zí mongú kele bì ndīshī ndící 'bì ené káa zí mīúndụ pho'dụ ní útúógụné ́ree buu sìmí ngbuṛu e kí dokú'dụ ngbuṛu e.

¹¹Iṛi kele néesé nī Átá. Gí zí kéyí néesé, zí dogboṛụ iní e átáye mīátá, zí tú'dụ ngíti géyí 'yí ga bì ewéní ní úyuyé mbá.

¹²Zí eso maláyika ímí 'bì ené dībīlī. Zí dogboṛụ kadra kí dogboṛụ éfé kí kele e ídíye nda lụlụ'dụ oṅoní lolu bi mbí wá. Zí bi rīrīfī néesé ídíne gbóo kí yana kadra kpá gbóo kí yana ndulụ.

¹³Gí do kací ledre néesé, zíma lúrúndíki agi komo kadra 'dága, zía ndīshī gbúrógbóne 'dága kídí, “Nduwú, nduwú, nduwú ro 'yí ga bì do sogo káṅgá ní gí zía maláyika ga bì ota ní nīyí go gí ro ímí 'bì eyé dībīlī cakaba.”

'Dódoógu 9

Ịnyí maláyika ímí 'bì ené dībīlī

¹Zí ịnyí (5) maláyika ímí 'bì ené dībīlī. Kpá lá bì ímí ní, geré zíma lúrúndíki kele bì utúogu do sogo káṅgá ní. 'Dí'biogu mafutáa 'bì líkpí tara gu bì olu olu kíngaya ní kpa kíne.

²Sìmí bì líkpí tara gu néesé ní, zí bukulụ cika ólúógụné kụụ káa zí cika mī'dutú ní, zía 'dútụ komo kadra kí ere yeré.

³Zí mbíra e ólúógụyé gí sìmí cika néesé sụụ ógụyé do káṅgá. Nīyí kí roko'bu 'bì é'be 'yí zíye káa zí ágarabu ní.

⁴Ukuní zíye kídí ndaní é'be súwú e kí éyí ga bì ụtuní ní kí kágá e wá. Idíní é'be dụú 'yí ga bì ngára otoní kací sílí Lomo sìmí komoyé wá ní.

⁵Ukuní zíye kídí ndaní úfu 'yí ga bì nīyí é'be yée néesé mīúfu wá. Idíní tí lá 'dó'do yée mī'dódo kí éyí mīówo bì káa zí 'bì ágarabu ní kí éfé e ịnyí.

⁶Sìmí sīndí kadra néesé gí zí éyí mīówo, zí tú'dụ 'yí e ndīshiyé ngúnú umbu, é'e umbu ogụ ené 'dí'bi yée wá, zíye ídíye tí nzíyiyé gí ro úyuyé, umbu ngásá nda yí ené gí zíye mīngásá.

⁷Mbíra ga gére néesé, tosoyé káa zí usáni ga bì yemeomoní yée go nzíyiyé gí ro okó ní. Nīyí mbá kí tagíya ro doyé gí sìmí dábú. Sìmí komoyé nī mbá káa zí sìmí komo 'yíma'dí ní.

⁸Zí bì doyé ídíne mbá káa zí bì do kará e ní. Zí soyé ídíne mbá kí mīngburoko ngīríné káa zí so kemí ní.

- ⁹Zí do kó'dúye óruné gbigaga káa zí kẹ́sì ní. Zí ngboṛu fúndúye kí ìnyì 'dága ndìsì ngúndruné káa zí gboṛu tú'dù usáni e kí ndéréye sìmì okó ní.
- ¹⁰Sono mbíra ga gére née ni kí wowóne káa zí ágarabu ní. Niyí ndìsì é'be 'yì e kí sonoyé née kí éfé ìnyì (5).
- ¹¹Maláyika bì ndìsì lúru bi kací mongú gu ní, ni ne ngére doyé. Iṛia sìmì tara Ébere ni Abadóno, sìmì Gírígi 'bì ené Apolónoledre gi sìmì kídí, 'do'dó.
- ¹²Mizefi 'do'dó ukú aka née lá ne. Ngíti géyì 'do'dó e gbre niyí kpá ógu.
- ¹³Zí ìnyì doa kẹ́rì (6) maláyika ímì 'bì ené dībīlì. Zíma úwú kúru 'yì kí ódroné gi sí mbayi kídí bì ndìsì 'dáná éyì zí Lomo sí mbayi 'bì Lomo bì gi sìmì dábu ní.
- ¹⁴Zí 'yì née úku ledre zí ìnyì doa kẹ́rì (6) maláyika née kídí, “Líkpi maláyika ga bì eso (4) 'dì'bingeṛiní yée sìmì ngbuṛu Efaráta ní mu.”
- ¹⁵Née ní do líkpí maláyika ga bì eso (4) yemeotoní yée nzíyiyé gi ro sīndí kadra, kí éfé nda kí sīmībì 'bì ledre née ní ní, ìnyiyé ndéréye úfu tú'dù ngíti géyì 'yìma'dí e do sogo káṅgá.
- ¹⁶Maláyika ga bì eso (4) née, niyí kí tú'dù asikíri e do usáni e, oloní yée zíma úwú a romoní cí sokó mīlīyono (200,000,000) go.
- ¹⁷Zíma lúru usáni e kí 'yì ga bì doyé ní, odóní mbá sókó kẹ́sì e do kó'dúye ngíti géyì bīkesīne, ngíti géyì káa zí cika ní, zí ngíti géyì ídì 'bì eyé rerebeyé káa. Usáni ga gére née toso doyé ni káa zí do kemì ní. Zí pho'du kí cika nda kí barútu ndìsì olúóguyé gi koyé.
- ¹⁸Zí éyì ga bì olúoguní gi ku bangá ga gére née úfu tú'dù tú'dù 'yì e.
- ¹⁹Bangá ga gére née, roko'bu 'bì úfu 'yì e ni sìmì koyé, kpá ro sonoyé. Sonoyé ni kí doné káa zí do kámá ní togú naná 'yì go yá, zí wowó a ídine kíngaya.
- ²⁰'Yì máa yée ga bì omoní gi sìmì umbu ga gére née, iliní eyé óyóló'bó mīmbe'deyé wá. Ootoomoní eyé óto úndru dokéké e, kí lomo ga bì 'yìma'dí yemení yée gi sìmì mīrīrīrī kẹ́sì e kí dábu togú mbú yée ga bì gi sìmì tutú kí kágá, bì ngára lurúní bi wá, uwúní ledre wá, gamání kpá wá ní wá.
- ²¹Ootoomoní eyé ledre 'bì úfu 'yì e, lóndù, 'berì, kpá kí ledre 'bì ugu ní wá.

'Dódoógu 10

Maláyika kí Owú Wáraga do sílìne

- ¹Nda née ní, zíma lúruńdiki ngíti maláyika bì kí roko'buné kíngaya ní kí óguné gi komo ere do káṅgá, buṛungú solu wo go yeré, zí mīkórú ídine ro doa gbaá. Zí sìmì komoa ndìsì rīrīne káa zí sùlú kadra ní, zí kágá sīndí ga ídíye mbá káa zí ngbuṛu ngírì ga bì kí pho'du royé ní.
- ²Maláyika máa née ogu kí owú wáraga do sílìne kí tarané mīlīkpíne fúó. Zíá ógu tóroné óto sīndíne 'bì anú do mīkavu, sīndí a 'bì ngelì 'bì ené do káṅgá.

³Zíá gbúrógbóne 'dága káa zí kemí gburogbóne ní. Sìmi bì gburogbó ní, geré zí nzagba émbéne kí'dí ìnyì doa gbre (7).

⁴Sìmi bì nzagba ga bì ìnyì doa gbre (7) nées embéni girí ní, geré zíma ìnyimá gí ro éké ledre ga bì ukuní yée nées. Zí ngíti 'yì ótrú kása ledre zíma girí kí'dí, "Ndá aka éké 'dódo ledre ga bì úwú yée nées wá, idíní aka ídì miótoécijé."

⁵Zí maláyika bì gáa toro do mikavu kí ngíti sìnđíne do iní, ngíti a do káṅgá ní ìnyìné síkpì sílíné 'bì anú 'dága.

⁶Zíá lólóbù kí ìrì Lomo bì ni trìdrì za fí, bì otoogu ere kí éyì ga bì sìminé ní mbá, kpá kí do sogo káṅgá za kí éyì ga bì sìminé ní mbá, mikavu e kí éyì ga bì sìmiyè ní mbá kí'dí, "Sìnđí kadra ogu go.

⁷Sìmi bì sìnđí kadra ogu go gí ro zí ìnyì doa gbre (7) maláyika ímí 'bì ené dībīlì ní, ledre ga bì kóo Lomo yemeomo yée sìmi roko'bu ené ní geré zíye méngì royé tí káa zí kóo ukui'bí zí ngíti géyì 'yì kasa ené ga bì nébì e ní."

⁸Zí kúrú bì gáa miúwú gí komo ere ní kpá ówú ándá roné zíma kí'dí, "Ndéré mu zíyì 'dí'bi wáraga bì likpíomoní tara go fúó do sílì maláyika bì tóro kí kémbì sìnđíne do iní kpá do káṅgá ní."

⁹Zíma ndéréma úku ledre owú wáraga nées zí maláyika nées gí ro zíá í'bí a zíma. Zíá úkulúgu ledre zíma kí'dí, "Dí'bi mu, ídì esì a koyì zíyì ánu a. Sìmi bì áyì ndìsì ánu a ní, ni ídì koyì ngbéngbeté káa zí tezi ní, ni ndéréókpo sìmiyì nda mindogóne."

¹⁰Zíma 'dí'bi owú wáraga gí do sílì maláyika nées esì a komá ánu a. Ni komá tí ngbéngbeté káa zí tezi ní, máùlù nda ní, okpó nda sìmimá mindogóne.

¹¹Do úku kása ledre zíma kí'dí, "Ídì kpá fú úku ledre bì ni ógu méngì roné zí rí'kí kufú 'yìma'dí e, kí rí'kí sí doyé kí tara eyé e mīngúngúcuá kí ngére eyé e ní za mbá."

'Dódoógu 11

Ledre gí ro 'dícì 'bì ini zí Lomo

¹Zí Maláyika í'bíógú kágá 'bì ndarába éyì e zíma. Do úku ledre zíma kí'dí, "Ndéré mu ndarába sìmi 'dícì 'bì Lomo, zíyì kpá ndarába mbayi 'bì Lomo, zíyì kpá ólo 'yì ga bì ndìsìní óto úndru Lomo íri ní mbá.

²Tí lá, ndá ndarába ligá 'dícì máa nées wá gí zíá í'biní go zí 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní. Niyí ndìsì 'dítì sìmi gara bì lúyú ledre ndaá sìmi a wá ní kí éfé e cí gbre doa gbre (42).

³Mááyí í'bí roko'bu zí 'yì amá e gbre niyí esì royé mbá nzenze bongó zíye ndìsìyè úku bilámá ledre amá zí 'yì e kí sílì álifu kí'edo míya gbre doa cí ota (1,260)."

⁴'Yì ga bì gbre nées niyí káa zí kágá bì kí ìrìné olíva ní, kpá káa zí lámba bì 'dícì kacé Ngére 'bì do sogo káṅgá ní.

⁵Togú 'yì ili méngì bisinyí ledre kí 'yì amá ga gére née yá, pho'du ni ólúógu gí koyé óngbóonzó 'yì máa née. Née mîsi'di bì 'yì bì ni méngì bisinyí ledre kí 'yì amá ga gére née ní ni úyu doa ní.

⁶Ya'dá ga gére née niyí kí roko'bu zíye úku ledre zí iní tóroné kí é'dì sîmî bì niyí ndîsî úku bilámá ledre amá zí 'yì e ní. Niyí kpá kí roko'bu zíye úku ledre zí iní óyóló'bó roné káa zí sáma ní gí ro zí bisinyí rîkî ndíyá e útúye do 'yì e 'diya káa zí bì iliní ní.

⁷Sîmî bì mengìonzóní moko bì mákása yée kíe née go ní, bangá sinyí bì ni ólúógu gí sîmî mongú gu ní ni útú kí okó doyé do rómo komoyé zía úfu yée.

⁸Umbuyé ni ídí sága do mongú mîsi'di sîmî Yerusaléma ore. Née sí ledre bì ndoloní gara née gí zía kpá “Sodóma” do ndólo a kpá kídí, “Ízibiti ní.” Née gara bì kóo pephéonzóní Ngére eyé sîmî a ní.

⁹Umbu ga gére née niyí ídí sága kenée kí sîlî ota kí yanané gí ro zí rîkî kúfú 'yîma'dí e, kí rîkî sí doyé kí tara eyé e mîngúngúcua ndîsî óguyé lúru cáyi yée. Née sí ledre bì yaá ndaní óto yée gu gí zía wá ní.

¹⁰Zí 'yì 'bì do sogo káṅgá e ídíye mbá kí rokinyi gí ro umbu ya'dá ga bì gbre née. Do ndîsîyé méngì ayîmbi kí í'bí tákpásîlî zí lafúye gí zía ya'dá ga gére née i'bíní kóo 'do'dó go ro 'yì e do sogo káṅgá kíngaya.

¹¹Nda gí do kací sîlî ota (3) kí yanané, zí Lomo úru yée. Zí tú'dú 'yì ga bì lurúní ya'dá ga gére née uruní yí eyé gí sîmî umbu go ní, ídíye kí mongú ngîrî royé.

¹²Zíye úwú kúru 'yì gí komo ere kí ndólo yée kídí, “Ógusé gîrî mu yáa.” Zíye ìnyiyé tí do komo ezeokóye ga gére née ndéréye komo ere 'dága kpurú gí sîmî burungú.

¹³Sîmî sîndî kadra née ní, zí kî'dî káṅgá ídíne zí tú'dú ngíti géyi kútú e sîmî gara ore ndúrúyé mbá. Zí 'yì e úyuyé álfu ìnyî doa gbre (7,000), zí yée ga bì omoní ní ndîsîyé mbófo Lomo bì ni komo ere ní gí zí ngîrî.

¹⁴Gbre 'do'dó ukú aka née lá ne, otayé (3) ni go kpá ógu cakaba.

Ìnyî doa gbre maláyika imí dîbîlî

¹⁵Zí ìnyî doa gbre (7) maláyika imí 'bì ené dîbîlî. Zíma úwú kúru tú'dú 'yì e komo ere kí úku ledre kídí, “Do sogo káṅgá ba ni sí sîlî Ngére Lomo, kpá sí sîlî Kírésito, Nî goó ne Ngére doa za fí.”

¹⁶Geré zí mîngburoko 'yì ga bì cîkérî a doa eso (24) ndîsîní gbaá cigí Lomo ní, ìnyiyé útúye do ngúrú sîndíye bì óto úndru Lomo,

¹⁷kídí, “Mbófo éyí zíyî Ngére Lomo bì roko'buyí ofu go ní, Áyí cakaba bo, gí zía áyí kóo kú yí eyí bo, Áyí 'yì mongú roko'bu tónó moko eyí 'bì Ngére go.

¹⁸'Yì ga bì kóo mîmbé'deyé ni royí bisinyíne ní, sîndî kadra 'bì 'dó'do yée ogu go. Sîndî kadra ogu 'déci ngbanga 'yì ga bì kóo uyuní go ní, kpá gí ro í'bí tákpásîlî zí 'yì ìnyî kasa eyí ga bì nébî e ní kpá mbigí 'yì eyí ga bì kóo ndîsîní óto úndru ìrîyí ní,

mìngburoko yée kí mìnzéréye, kpá sìnḍí kadra 'bì úfu yée ga bì kóo ndìṣìní úfu lafúye do sogo káṅgá ní.”

¹⁹Nda gí ore, do líkpí mbotu 'dìcì 'bì Lomo komo ere. 'Dìcì íri zíma lúrúndíki sondúu bì kí miyéme ledre 'bì Lomo gí ro 'yì e ní sìmíné. Zí bimíòṅgó 'bílé'bené, zí mongú gboru éyí ówúne káa zí nzagba embéne ní, zí káṅgá ndìṣì kízìné zí 'dófí e ndìṣì rèreóguyé gí komo ere bi.

'Dódoógu 12

Kára 'yì lará

¹Mongú lará ledre mengí komo ere. Kára esì kadra roné, zía óto sìnḍíne e gá do éfé, tagíya bì oto doné ní, yemení gí sìmí kele e sokó doa gbre (12).

²Nì kí sìmíné, owú nì go ówo gí ro árá. Gí zí miówo owú, zía mbúmbúdú 'dága.

³Zí ngíti mìlára kámá bíkésíne 'dódoógu roné komo ere. Doa 'dényé ìnyì doa gbre (7), kí ngíríne e sokó (10), zí tagíya e ídíye ro doa ga bì ìnyì doa gbre (7) née kékíé'do mbá.

⁴Zía sìkpì sononé ndìṣì kpírákpì tù'dú kele e kíe, zíye ndìṣì rèreóguyé gí komo ere do sogo káṅgá. Zí kámá née ndéré tóroné mbí kó'dú kára bì ayí árá née, gí ro togú árá go yá, zíne 'dí'bi owú née úlu a.

⁵Zí kára née árá owúo'do bì nì ógu ídíne ngére do kúfú 'yìma'dí e mbá kí mongú roko'buné káa zí késí ní. Sìmí bì ará ní, geré do 'dí'bi wo ndéré kíe zí Lomo 'dága óto wo do kítì ngére.

⁶Zí mbága owú née ngásá ndìṣìné sìmí súwú gbála do bì bì Lomo yemeomo zía ní gí ro do lúru bì kací a kí sílí álifú kíé'do míya gbre doa cí ota (1,260) doné.

⁷Zí okó útúne komo ere. Zí Máyikolo ìnyìné kí tù'dú maláyika ené e ícì okó kí lará kámá née kí lafúga ga bì gí do kací a ní.

⁸Tí lá zí maláyika e rómo komo kámá née, do ógóoyó wo gí komo ere gírì cù 'dá'ba.

⁹Do úcúogú lará kámá née bi. Bì kóo ndìṣìní ndólo a 'desí ngére 'bì bìcayi lomo e togú mbú Satána ní, bì 'yì lóndo 'yì e do sogo káṅgá mbá ní. Ucuoguní wo do sogo káṅgá kí maláyika ené e.

¹⁰Zí kúrú 'yì ówúne komo ere gbélí kídí, “Mbófo éyí, Lomo bì kí roko'buné 'yì yómo 'yì e ní 'dodo roko'buné go, nì go ngére 'bì 'yìma'dí e mbá. Wo bì kóo oto roné kací kadra kí ndulú mbá ndìṣì úkuóto ledre ro lúndu zée kí lémì zée ní, ndaá lolu karaba komo ere wá, ogóoyóní wo go, nì nda goó bi do sogo káṅgá.

¹¹Lafúze ga gére née romoní komo Satána gí zía oyóní sogoyé zí Owú kábìrìkì kí úku ledre umbu bì uyu gí royé ní wá. Gí zí kényì née, ngírì umbu mengí ené yée wá.

¹²Sée ga bì ndìṣìsè ndìṣì komo ere ní mbá, ídísé mu ídí kí rokinyi. Lerí zí do sogo káṅgá kí mìkavu, gí zía Satána nì go zíse íri kí mongú mimbé'dekesí sìmíné. Gí zía owo go kídí ngítì sílí ené nì nda go lá cúku'dée.”

¹³Simi bi Satána owoyeme kídí ụ̀çụ̀oguní née go do sogo káṅgá ní, zía ndị̀sị̀né gámásó'do kára bi ndikiogu owúo'do ní.

¹⁴Zí Ngére Lomo í'bí fúndú e gbre zí kára née káa zí 'bi agi ní gị ro zía ịnyịné ḱe ndéréne gbála simi súwú, do ndị̀sị̀ lúru bi kací kára née ịri ḱ simibi ota ḱ yanané gị zí kámá.

¹⁵Zí Satána née sí'dí 'dịyị iní kpúya káa zí ngburu ní ma'díi do bi bi kára née ngasá doa ní, gị ro zí iní née ndéré úfu wo 'dá'ba.

¹⁶Zí káṅgá líkpí roné, zí iní bi Satána si'dí née kúkúne mbá simi a, zí kára née ómoné.

¹⁷Zí mimbé'de Satána ésí tátá roné ro kára née nda 'dá'dá. Zía nda ídíne go kpá ezeokó ngíti géyị owú ga bi 'bi kára née ní gị zía nịyí née go mbá 'yị úwú kúru Lomo zíye ndị̀sị̀yé méngi ledre ga bi Yésu 'dodo zíye ní.

¹⁸Zí Satána née ndéré tóroné kó'dú ngburu née ndị̀sị̀ óndó bi.

'Dódoógu 13

Bangá sinyí e gbre

¹Zíma lúru lára bangá sinyí káa zí bangá iní ní ḱ olúogụ gị simi mikavu. Doa 'dényé ịnyị doa gbre (7) ḱ ngiríne sokó (10). Zí tagíya e ídíye do ngiríga ga bi sokó (10) née mbá. Ekéotoní kese ga bi ndị̀sị̀ úku Lomo ḱe ní ro doa ga bi ịnyị doa gbre (7) née mbá.

²Bangá sinyí née, tífi a ni káa zí tífi kéri ní, sokó sındíga 'bi eyé nda mbá mingburokoyé káa zí 'bi ngíti bangá sinyí bi ḱ ịríné bíya ní, zí taraa ídíne káa zí tara kemí ní. Zí lára kámá née i'bí roko'bu bi ni ḱe káa do ngére ní zía gị ro zía ndị̀sị̀né méngi lára ledre e ḱe.

³Ngúru do lára kámá née ni ḱ mongú mbiři roné. Zí tara 'yima'dí e do sogo káṅgá ịdríye mbá mịdrí ḱ lúru mbiři née. Gị zí kényi née zí 'yị e do sogo káṅgá mbá ngungu ledre bangá sinyí née.

⁴'Yima'dí e ndị̀sị̀ní óto úndru lára kámá née gị zía bi i'bí roko'bu zí bangá sinyí née ní ní. Zíye ndị̀sị̀yé óto úndru bangá sinyí née kídí, “Ambi ni káa zía ne? Ambi ni útúásá méngi okó ḱe ne?”

⁵Lomo otoomo aka sındí kadra ne zí bangá sinyí née ndị̀sị̀ úku née ḱ bisinyi kese e kpá ḱ ndị̀sị̀ 'dódo roko'buné ḱ éfé e cí gbre doa gbre.

⁶Ni ndị̀sị̀ úku Lomo ḱ úku sinyi ledre gị do bi ere ḱ 'yị ga bi komo ere ịri ní mbá.

⁷Otoomoní aka wo zía ndị̀sị̀né ịcị okó ro 'yị ga bi ngunguní ledre Lomo go ní gị ro zía rómo komoyé. Lomo i'bí aka kpá roko'bu go zía gị ro zía aka ídíne káa zí éyị bi ni go ngére do 'yima'dí e do sogo káṅgá za mbá ní.

⁸'Yị ga bi ndị̀sị̀ní óto úndru bangá sinyí née nịyí ye yée ga bi ịrìyé ndaá miékéne kú gị do sịne simi búku 'bi tridri bi za fi 'bi Owú kábiri ḱi bi kóo ufuní wo ní wá.

⁹Yì bì mbílí a uwú ledre bú ní ídí úwú ledre née.

¹⁰Togú Lomo ɲuɲu ne kídí idíní 'dí'bi 'yì yá, ɲiyí 'dí'bi wo. Togú ɲuɲu kídí idíní ɔ̀ngoónzó 'yì miɔ̀ngoónzó yá, ɲiyí tí ɔ̀ngoónzó wo. Ledre née 'dodo kídí 'yì ga bì ɲuɲuní ledre 'bì Lomo go ní idíní ndìsì útụ sìmìyè źyè ndìsì tóroyé ngbúó.

Milára bangá olúogu gí simi káṅgá

¹¹Zíma kpá lúrúndíki ngíti mílára bangá sinyí kí olúoguné gí simi káṅgá. Nì kí ngíríne e gbre káa ź ngírí kábíríkí ní, źa ndìsì ɔ̀droné káa ź lára kámá ní.

¹²Bangá máa wo née ndìsì méngì moko kí roko'bu 'bì bangá sinyí máa wo bì kí mongú mbirì ro doné ní. Ili ndìsì lóndo 'yì e gí ro źyè ɲuɲu mbá ledre 'bì bangá máa wo bì kí mbirì ro doné née.

¹³Bangá máa wo bì olúogu gí simi gu née, nì kí roko'bu 'bì méngì lára ledre źne, oto pho'dụ źa útúoguné gí komo ere ź tų'dụ 'yìma'dí e lúru a mbá cù kí komoyé.

¹⁴Gí ź roko'bu ledre ga bì ndìsì méngì yée do bi kací mizefì bangá sinyí née ní, źa lóndo tų'dụ 'yìma'dí e do sogo káṅgá. Oto 'yì e źyè yéme lílì mizefì bangá sinyí bì kí mongú mbirì ro doné ní, źyè ndìsìyè ɔ̀to úndrua.

¹⁵I'bíní roko'bu źa gí ro źa ɔ̀to lílì mizefì bangá sinyí bì 'yì e yemení ní gí ro ź lílìga máa née ídíyè mbá trídri do ndìsìyè ɔ̀droyé miódro. Gí ro źyè úku ledre gí ro 'yì ga bì ɔ̀toní úndru lílì máa ga gére née wá ní, idíní úfu yée 'dá'ba.

¹⁶Źa kpá úku ledre kídí, 'yì e za mbá, yée ga bì kí ledreyé owóowó kí yée ga bì ledreyé owó wá, yée ga bì kí éyí e źyè kí yée ga bì 'yì lerí e ní, gbékpí 'yì e kí owúkúlú e mbá, idíní éké lílì mizefì bangá sinyí née ro kágá sílìyè 'bì anú togú simi komoyé,

¹⁷gí ro 'yì bì lílì née togú mbú éyí miólo do bi kací lílì née ndaá miékéne roa wá ní, ndaá ndéré úgú éyí, togú úgúoyó éyí e wá.

¹⁸Ekéní lílì mizefì bangá sinyí née kí námba. Miólo a nì míya ɲnyì doa kéří kí cì ota doa ɲnyì doa kéří doné (666). Ídí sómú sì ledre 'bì miólo ɲri bangá née bílámáne gí ro źyì ɔ̀wo ledre gí simi a, gí źa, miólo a née 'dodo ɲri 'yì.

'Dódoógu 14

Owú kábíríkí kí 'yì ené e

¹Zíma lúrúndíki Owú kábíríkí kí tóro do Landa Záyono kí 'yì ené e míya kíé'do cì gbre doa eso álifu (144,000). 'Yì maáge ɲiyí mbá kí ɲri kpá kí ɲri 'Bua miékéne simi komoyé.

²Zíma úwú kúru 'yì kí ndìsì ɲuɲruné komo ere káa ź mongú vuru ní, kpá káa ź nzagba ndìsì émbé ne ní. Gboru éyí bì máuwú ní nì káa ź 'yì ímí káṅgá e ndìsìní tólo kófó ke'bì kí káṅgá ní.

³Ź tų'dụ 'yì ga gére née ndìsìyè úku míkanda ke'bì kófó ɲri Lomo kó'dụ kítì ngére kpá kó'dụ éyí trídri ga bì eso nda kí mɲngburoko 'yì ga bì ɲiyí mɲndìsìyè ore ní. 'Yì

bì útúásá ówo ke'bi nées ní ndaá dudu 'yi ga bi míya kí'do cí gbredoa eso álfu (144,000) omoní go do sogo kángá ní.

⁴Nées 'yi ga bi ootomoní royé kí sómú ledre eyé e mbá zíye ndísiyé méngi dudu ledre ga bi Owú kábiriṙiki ili yée ní. Gi zía i'bi roné do úyuné gi royé 'dí'bióyó umbu bi kóo ayíní úyu a ye gi zí lúyú ledre eyé ní, niyí nda go zí Lomo kí Owú kábiriṙiki kí ledreyé owóowó.

⁵Kémbi ɾanga owúogu gi tarayé wá, niyí yi eyé go mbigí 'yi 'bi Lomo.

Maláyika e ota

⁶Zíma lúrúndíki ngíti maláyika kí ñnyí kí fúndúne komo ere. Nderé kí ótrú bílámá ledre bi za fí ní zí kúfú 'yima'dí e kací sí doyé kí tara eyé e mǎngúngúcu do sogo kángá za mbá.

⁷Ndishi ótrú a kídí, “Sée 'yima'dí e za mbá, ídísé óto úndru Lomo zíse ndísisé kófó ñri a, gi zía sǎndí kadra ené 'bi 'déci ngbanga ogu go. Ídísé mu óto úndru Lomo zíse ndísisé kófó ñri a gi zía bi otoogu ere kí do sogo kángá kí ngbuɾu e kí dokú'du ngbuɾu e mbá ne ní.”

⁸Zí gbredoa maláyika óguné gi do kací ezené nées ndísiné úku ledre kídí, “Mongú gara bi Babelóniya ba ukú go, ukú go. Gi zía tú'dú ríkí sí do 'yi e mbá 'di'biní nda yi eyé go bisinyí míméngi ledre ga bi simi mongú gara máa nées ní ní.”

⁹Zí ota maláyika óguné ndísiné úku ledre kídí, “Togú 'yi e ngunṙuní ledre 'bi bangá sinyí nées, zíye ndísiyé óto úndru a, zí ñriá ídine miékéne simi komoyé togú mbú ro síllye yá,

¹⁰Lomo ni 'dó'do yée kí 'do'dó 'bi odu a ndaá ní, zíye ndúwúye kíngaya, zíye ndísiyé náná do soyé gi zí miówo pho'du do komo Owú Kábiriṙiki kí maláyika e.

¹¹Cika pho'du bi gi doyé ní ukú wá ni ídí fú lá gúndru. 'Yi ga bi ngunṙuní ledre 'bi bangá sinyí nées, zíye ndísiyé óto úndru a, zí ñriá ídine miékéne simi komoyé togú mbú ro síllye ní, 'do'dó eyé ni ídí kí ndulu kí kadra 'dowúní royé wá.”

¹²Káa zí bi goó kenée ní, 'yi ga bi ngunṙuní ledre 'bi Lomo go, niyí go mbigí 'yi ené e ní, kací kadra mbá, idíní ndísi úwú kúru Lomo zíye ndísi tóroyé ngbúó tí káa do 'yi lódú kací Yésu.

¹³Zíma úwú kúru gi komo ere kídí, “Ídí éké ledre ba kídí tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá 'yi ga bi umbu ni 'dí'bi yée kí lódú kací Yésu oyóní sogoyé zía mbá wá ní, Lomo ni i'bi úndru zíye.” Zí 'Dówú Lomo úku ledre kídí, “Ni kenée ma'díi, niyí 'dówú royé gi zí kúru zí bílámá míméngi ledre eyé 'dí'biógu rokinyi zíye.”

Nduwú ro 'yi lúyú ledre e

¹⁴Nda gi ore, zíma lúrúndíki bikenyí buɾungú kí 'yi doné “káa zí owú 'bi 'yima'dí ní.” Ni kenée kí tagíya gi simi dábu doné, kí bikafa maku do síllye.

¹⁵Zí ngíti maláyika ólúóguné gí 'Díjí 'bí Lomo ótrú ledre zía kídí, “Sìndí kadra ogu go gí ro zíyí 'dəcí ngbanga 'yí e kí maku eyí née káa zí sìndí kadra ogu ne zí mǐngí yáká tónóne óngo kére gí yáká ní.”

¹⁶Tí ma'díi, zía tónóne óngo kére ga bí 'bí do sogo káṅgá ní mbá 'dá'ba.

¹⁷Zí ngíti maláyika kpá ólúóguné gí 'Díjí 'bí Lomo komo ere kpá kí 'bí ené bíkafa maku do sílǐne.

¹⁸Nda gí ore, zí maláyika máa wo bí ndíşí lúru bí kací pho'du kí'dí bí ndíşíní 'dáná mbayi 'bí Lomo ní ólúóguné ótrú ledre zí maláyika bí kí bíkafa maku do sílǐne ní kídí, “Ndéré mu zíyí líkpí miáná kóró ga bí yáká kóró íri née mbá 'dá'ba gí zía sìndí kadra 'bí líkpí yée ogu go.”

¹⁹Zí maláyika née tí ìnyí ndéréne do sogo káṅgá, zía líkpí miáná kóró ga bí yáká kóró íri née mbá do léfe yée símí tóyí do útru yée gí ro 'dódo mímbe'dekesí 'bí Lomo.

²⁰Zí maláyika née ìnyiyé kí lafúne e únzú miáná kóró ga gére née mbá ólúogu kíye gí símí yana gara 'dí sogo do ndíşiyé útru kánya yée. Zí sámáyé ndíşí kúkúne bí kpúya káa zí mongú ngbuṛu bí olú miólú ní.

'Dódoógu 15

Maláyika bí kí odu nduwú ní

¹Zíma kpá lúru ngíti lára ledre komo ere. Maláyika e ìnyí doa gbre kí ríjí 'do'dó e ìnyí doa gbre kpá gí ro 'dó'do 'yí e kée. Togú wo née mengíní royé go yá, zí mímbe'de Lomo nda ídríne.

²Málúru éyí kí rírí káa zí do míkavu kí mǐndící pho'du ní gí gbála. 'Yí ga bí mítóroyé kó'dú míkavu née íri, nìyí 'yí ga bí romoní komo bangá sinyí née kí lílǐa nda kí námba bí ndíşí 'dódo ìrì bangá sinyí née ní ní. Nìyí kenée kí ku'dú bí Lomo i'bí zíye ní do sílǐye.

³Ndíşíní úku ke'bí ga bí kóo Músa 'yí 'bí moko 'bí Lomo ndíşí kóo úku yée 'desí, kpá kí kófó ìrì Owú kábíríkí kídí, “Ngére Lomo, áyí 'yí roko'bu, ndíşí méngí mbá mǐnbguroko ledre e. Kací kadra mbá, ndíşí méngí ledre ga bí utúasání mǐútúasá ní, gí zía áyí yí eyí 'yí méngí ma'díi, gí zí kényí née, áyí Ngére 'bí kúfú 'yíma'dí e mbá.

⁴Ngére Lomo, ambi utúasá ndíşí óto úndruyí, kí ndíşí kófó ìrìyí wá ní ne? Áyí dùyí yí 'yí bí lúyú ledre ndaá roa wá ní. Zée 'yíma'dí e do sogo káṅgá za mbá, azé ndíşí kófó ìrìyí gí zía owozé go kídí ndíşí méngí dùyí bílámá ledre e.”

⁵Gí do kací a née, zíma kpá lúru ndíki ngíti ledre kpí komo ere. Née kútú bí yemení káa do lílǐ 'Díjí 'bí Lomo ní, líkpíní mbotu a go fúo.

⁶Zíma lúru ndíki maláyika e ìnyí doa gbre yemení yée gí ro 'dí'biógu 'do'dó do 'yíma'dí e do sogo káṅgá kí ólúogu gí do mbotu bí líkpíní née gírí. Esíní royé mbá bíkenyí bongó, zíye ódó royé ká'dá bí yemení gí símí dábu ní.

⁷Zí ngúru éyí trìdrì ga bì eso ní, 'dí'bi kó'do e ga bì gí sìmi dábu ìnyì doa gbre (7) mbá kí 'do'dó e sìmiyé ní í'bí yé zí maláyika ga bì ìnyì doa gbre (7) née. Ga gére née bìsinyí ledre ga bì Lomo bì ì trìdrì za fí ili 'dó'do 'yìma'dí e kíe ní.

⁸Zí cika mongú roko'bu 'bì Lomo ídìne 'dìcì íri kù. 'Yì utúasá ndéré ólùne íri wá, 'búó togú maláyika ga bì ìnyì doa gbre née mengìonzóní moko eyé go.

'Dódoógu 16

Kó'do 'do'dó e ìnyì doa gbre

¹Gí do kací ledre née ní, zíma úwú kúrú 'yì kí úku ledre gí 'Dìcì 'bì Lomo gírì zí maláyika ga bì ìnyì doa gbre (7) née kídí, “Ndérésé mu léfe 'do'dó ga gére née do 'yìma'dí e do sogo káṅgá.”

²Zí mizefì maláyika ìnyìné ndéréne léfe 'bì ené 'do'dó do sogo káṅgá. Zí éyí ko'bo e ndìsì óto royé ro 'yì ga bì lílíní lílì bangá sinyí royé zíye ndìsì óto úndrua ní.

³Zí ngítì a ndéréne léfe 'bì ené sìmi mìkavu. Zí komo iní óyóló'bó roné káa zí sáma umbu 'yì ní, zí éyí trìdrì ga bì sìmi iní máa née úyuyé mbá.

⁴Zí otayé (3) ndéré léfe 'bì ené sìmi ngbuṛu e kí dokú'du ngbuṛu e mbá. Zí komo iní ga gére née óyóló'bó royé kpá mbá káa zí sáma ní.

⁵Zí maláyika bì kí roko'bu 'bì do iní ní úku ledre kídí, “Áyí yí eyí kóo kú bo, áyí ídí fú lá bo. Ndá 'bì eyí 'yì lúyú ledre wá. Utúasá miútúasá zíyì kása 'do'dó ro 'yì e káa zí née.

⁶Ufuní kóo tú'dú 'yì eyí ga bì kóo ṅuṅuní ledre eyí ní kí nébì eyí e. Méngì go bìlámáne, zíyì óyóló'bó iní káa do sáma zíye ndìsìyé éwé a. Née ledre bì iliní ní utúasá go kpìní kíye.”

⁷Zíma úwú kúrú 'yì gí sí mbayi 'bì Lomo gírì kídí, “Ma'dí, Ngére Lomo, roko'buyí ofu go, mì'décì ngbanga eyí ì miútúasáne.”

⁸Zí eso (4) maláyika née léfe 'bì ené komo kadra. Zí 'yì e ndìsì áṛáye gí zía káa zí pho'du ní.

⁹Zí 'yì e ndìsì áṛáye gí zí pho'du kadra bìsinyíne, iliní eyé nda oyólo'bó mimbé'deyé zíye ṅúṅgu ledre 'bì Lomo wá, iliní eyé zíye mbófo Lomo wá. Ndìsìní nda yí eyé úku sinyí ledre kí mimbé'de késí zí Lomo bì ì kí roko'bu 'bì úcuómo 'do'dó née ní ní.

¹⁰Zí ìnyì maláyika léfe 'bì ené mbá do kítì ngére 'bì bangá sinyí, zí mìtùlurù útúne sìmi bì ì ìni doa káa do ngére ní mbá. Zí 'yì ené ndìsìyé náná do soyé gí zí éyí miówo.

¹¹Gí zí bìsinyí éyí miówo bì royé gí zí éyí ko'bo ní, zíye ndìsìyé úku bìsinyí ledre gí do bì Lomo bì ì Ngére 'bì komo ere ní. Zíye kpá fú ndìsì eyé nda méngì bìsinyí ledre e.

- ¹²Zí ìnyì doa kéré (6) maláyika léfe 'bì ené sìmì mongú nḡburu bì kí ìrìné Efaráta ní, zí mongú nḡburu nées ndúkúne ḡ ro yéme mìsì'di zí ngére ga bì 'dí gbére ní.
- ¹³Zíma lúrúndíki bìcayi lomo e ota (3) káa zí mbó'dó e ní. Ngíti a olúogú 'bì ené ḡ ku mongú kámá, ngíti a olúogú 'bì ené ḡ ku bangá sinyí, zí ngíti a olúogú 'bì ené ḡ ku nébì bì 'yì ranga ní.
- ¹⁴Bìcayi lomo ga bì ota nées niyí kí roko'buyé ḡ ro méngì ledre ga bì kí roko'buyé ní kíe. Ìnyìní ndéré zí ngére 'bì káḡgá e mīngúngúcuá yéme ledre kéye ḡ ro asikíri e ḡ ro zíye ídíye nzíyiyé ícì okó sìmì bì Lomo bì roko'bua ofu go ili go 'déci nḡbanga ní.
- ¹⁵” Mīndá'baógumá, nì líyì 'yì e mbá mīlíyì. Yée ga bì niyí ndìsì kí komoyé kacíma ní, Lomo nì í'bí úndru zíye. Yée ga bì ndìsìní yì eyé síkala ní, dukuwu nì méngì yée gbála káa zí éyì bì ndìsìní ngírà do nyára bì ní.”
- ¹⁶Zíye yóko ngére e mbá do bì bì ndìsìní ndolo a kí tara Ébere e, Aramagédo ní.
- ¹⁷Zí ìnyì doa gbre (7) maláyika léfe 'bì ené kùḡ sìmì síli 'dága. Zí kúrú 'yì ówúne ḡ 'dícì 'bì Lomo ḡrì kídí, “Utúasá go.”
- ¹⁸Zí zangba 'bílé'bené, zía ndìsì émbéne, zí bìsinyí kì'dì káḡgá ídíne 'dá'dá a ndaá aka kenée kú wá.
- ¹⁹Ḡi zí kì'dì káḡgá nées ní, zí mongú gara bì Babelóniya ní ndúrú ífi sīmíné za 'dényé ota. Zí gara 'bì kífú ngíti géyì 'yì e kpá ndúrúné. Ledre lúyú ledre bì 'yì 'bì Babelóniya lìḡ Lomo wá, 'do'do yée bìsinyíne ḡ zí sīmìkesì.
- ²⁰Zí mīngburoko cúkú e kpá kí mīngburoko landa e lélíye za mbá ḡ zí mongú roko'bu bì 'bì Lomo ní.
- ²¹Zí mīngburoko 'dófi e káa zí mīsīsìlekpe tutú e owóowó kíngaya ní ndìsìyé útúkanya 'yìma'dí e. Zí 'yì ga bì uyuní aka wá ní ndìsìyé úku sinyi ledre zí Lomo ḡ zí 'do'dó bì í'bíogú doyé ní.

'Dódoógu 17

Kára kí bangá sinyí

- ¹Zí ngúru maláyika ga bì ìnyì doa gbre (7), wo bì lefe bìsinyí éyì ḡ sìmì kó'do ené ní óḡuné úku ledre zíma kídí, “Óḡu mu zíma 'dódo 'do'dó bì Lomo ili 'dó'do kéré kára 'yì ḡmá kací ya'dá e bì ndìsì ndìsì do tú'dù iní e ní zíyì.
- ²Kára nées ngére ga bì 'bì do sogo káḡgá ní ndìsìní go mbá kíe káa do kára. Mīmēngì ledre ené 'yì e ndìsìní nda kóyó ḡ zía mīkóyó.”
- ³Sìmì roko'bu 'bì 'Dówú Lomo, zí maláyika bì gáa nées 'dí'bì máa ndéré kíma gbála sìmì súwú. Zíma lúru kára nées ekí ndìsì go gá do bìkesì bangá sinyí. Bangá sinyí máa nées nì kí doné 'dényé ìnyì doa gbre (7) kpá kí ngíríne e sokó (10). Ekéní kese bì ndìsì úku Lomo kíe ní go roa yeré.

⁴Kára née esì roné bilámá bikesì bongó, do kpá íngí ngíti géyì éyì ga bì yemení gí simi dábú kí tutú ga bì rìrìní mìrìrì ní roné. Zíá 'dí'bi kó'do bì yemení gí simi dábú ní do sílíne. Kó'do máa née ni 'bé kí bisinyí ledre ga bì 'bì Satána ní, kpá kí 'bì kára máa née siminé.

⁵Miéké ledre ni simi komoa kídí, BABELÓNIYA BÌ MONGÚ GARA NÍ, NÌ MBÁGÁ RÍKÍ BÌSINYÍ MÌMÉNGÌ LEDRE E DO SOGO KÁNGÁ.

⁶Mááyí úku a máyá kára née ufu túbù 'yì ga bì 'yì lódù kací Yésu ní go, koyó nda gí zí sámáyé go míkóyó. Simi bì málúró wo ní, zí bì sinyíne romá gí zía gbála.

⁷Zí maláyika née úku ledre zíma kídí, “Bì sinyí royí gí zí ledre 'bì kára née kenée gí ro 'dí? Mááyí 'dódo bisinyí míméngì ledre 'bì kára née, kpá kí 'bì bangá sinyí bì kí doné ìnyì doa gbre kí ngìrìne sokó bì kára máa née ndìsì ndìsì doa ní zíyì.

⁸Bangá sinyí née ni kóo trìdrì, bì ba ní, ndaá lolù wá. Sìndì kadra ni go gbóo do úru wo gí simi mongú gu bì kóo 'dùtùnì wo simi a ní do nda kpá úfu ándá wo zía úyuné bisinyí umbu. 'Yì ga bì ìnyé ndaá miékéne simi búkù 'bì trìdrì bì kóo ni goó miyémeómoné 'desì 'dá'dá do sogo kángá ba ndaá aka wá ní, tarayé ni ìdrì mbá mìdrì kí lúró bangá sinyí née trìdrì.

⁹Ídí ówo'dí'bi ini ledre gí simi ledre 'bì bangá sinyí née. Doa ga bì ìnyì doa gbre (7) née, 'dodo bi ekìekì ga bì ìnyì doa gbre bì kára née ndìsì doyé ní.

¹⁰Dodo ledre kpá gí ro ngére e ìnyì doa gbre (7). Yée ga bì ìnyì ní uyuní go mbá. Ìnyì doa kéréye (6) ni aka bo. Ngítíye bì kíé'do ní ogù aka wá. Togù ogù go yá, ni ndìsì lá ca, zía úyuné.

¹¹Bangá sinyí née ni kóo 'dá'dá ngére, bì ba ní ndaá aka lolù ngére wá. Ni kóo ngúru ngére ga bì ìnyì doa gbre (7) ní. Ni ógù ídíne káa zí ìnyì doa ota (8) ngére ní. Zí Lomo nda úfu wo geré 'dá'ba za fí simi bì sìndì kadra ogù go ní.

¹²” Ngìrì ga bì lúró yée sokó (10) née, née mìngburoko ngére e sokó tonóní aka moko eyé wá. Niyí karanée tónó moko ndro kí bangá sinyí née, tí lá kacíye akpa kíe wá.

¹³Míméngì ledre eyé ni za mbá kíé'do, zíye ndìsìyé 'bí cóngóro kí roko'bu bì zíye ní zí bangá bisinyí née.

¹⁴Niyí ícì okó ro Owù kábìrìkì, zía rómo komoyé gí zía ni Ngére 'bì ngére e za mbá. 'Yì lódù kacíga niyí mìgéléye gí zía bì 'bínì royé ndìsì lódù wo ní.”

¹⁵Maláyika née ya zíma ní, “Mongú iní bì lúró kára née ndìsì ndìsì doa ní, née ríkì sí do 'yìma'dí e kí tara eyé e mìngúncua.

¹⁶Bangá sinyí bì kí ngìrìne sokó (10) née ni karanée sógó bisinyí kára née. Niyí karanée 'dódo wo zíye 'díógu bongó ené gí roa do ótoómo wo wořóne. Zíye ánu wo, zíye 'dí'bi ngítí a do úcù a bu ku pho'dù.

¹⁷Lomo yeme ledre née kenée ne gi ro zí m̄ngburoko ngére ga gére née óto sómú ledre eyé kí'èdo z̄íye í'bí roko'bù bì z̄íye ní z̄í bangá sinyí née gi ro z̄íá ídíne ngére 'búó togú ledre bì Lomo uku ní mengi roné go.

¹⁸Kára bì lúru wo née, ni go káa z̄í mongú gara bì ngére ené ni kí roko'buné do lafúne ngére e do sogo káṅgá mbá ní.”

'Dódoógu 18

Miútú gara Babelóniya

¹Gi do kací ledre née ní, z̄íma lúruńdíki ngíti maláyika kí ógu gi komo ere. Ni kí mongú roko'buné, z̄í bi óṅóne do sogo káṅgá wé gi z̄í roko'bua née.

²Z̄íá ótrú ledre 'dága kídí, “Utú go, mongú gara Babelóniya utú go. Ni nda go 'be 'bì r̄íkí dokéké e mbá, solú ku'dú e kpá kí ngíti géyì bicayi lomo e niyí ógu óto 'be 'bì eyé nda simi a ye.

³R̄íkí sí do 'yima'dí e mbá koyóní go mikóyó, koyóní gi z̄í bisinyí miméngi ledre 'bì kára née. M̄ngburoko ngére ga bì 'bì do sogo káṅgá ní 'di'biní go mbá bisinyí miméngi ledre ené, gi z̄í bisinyí 'dódo ledre 'bì kára née, z̄í t̄ú'dú 'yì úgúóyó éyì e ídíye kí t̄ú'dú éyì e z̄íye kíngaya.”

⁴Z̄íma kpá úwú ngíti kúru gi komo ere kídí, “Sée 'yì amá e, ídíse ólúógu gi simi Babelóniya 'dá'ba, káa bì áse 'dí'bi bisinyí miméngi ledre ené, do 'dó'do kótru sée ndro kéye ke.

⁵Bisinyí miméngi ledre 'bì Babelóniya ni go miówoné gi komo ere, Lomo owoyeme lúyú ledre ené e go bilámáne.

⁶Ídíse méngilúgu z̄íá kpá ledre bì mengi z̄íse ní, z̄íse 'dó'do wo bisinyíne káa z̄í bì 'do'do sée ní. Idí ndúwú káa z̄í bì nduwu sée ní.

⁷Ídíse 'dó'do wo z̄íá nd̄is̄iné ini ini gi z̄í éyì miówo útúásáne kp̄in̄i kí mongú rokinyi bì kóo ni simi a ní. Nd̄is̄i íl̄i kíngaya z̄íá nd̄is̄iné úku ledre kídí, ‘Mááyí yì amá káa z̄í me'be mongú ngére ní, mándá 'bì amá 'yì lerí káa z̄í kára umbu wá, éyì bì mááyí nd̄is̄i ini ini gi roa ní ndaá.’

⁸Kadra kí'èdo ledre ga ba niyí ógu z̄íá, umbu, ini kí 'bú niyí ógu z̄íá. Ni áráónzó roné za mbá, Ngére Lomo, 'yì roko'bù ni 'dəc̄i ngbanga roa ne.

⁹” Ngére ga bì 'bì do sogo káṅgá 'di'biní bisinyí méngi ledre 'bì Babelóniya z̄íye ídíye kí rokinyi gi roa ní, simi bì niyí lúru cika pho'du gi doa ḡundru ní geré z̄íye útúye nd̄is̄i ini wo.

¹⁰Z̄í mongú ngiri útúne simiyé, z̄íye ngásá tóroyé gbála nd̄is̄i nd̄is̄i ótrú kása ini kí ledre kídí, “Bì káa laká nduwú 'di, áko Babelóniya, áyí t̄í go úkú do komozé ba, lá simi owú s̄ind̄i kadra cúku'dée ba ke.’

¹¹” Z̄í 'yì úgúóyó éyì e kpá nd̄is̄iyé ini ini gi z̄íá 'yì úgú éyì eyé e niyí go úyuónzó royé.

12'Yì bì nì úgú éyí eyé ga bì dábu e, miříriri kési e, tutú ga bì kí lámá royé ní, bongó ga bì kí lámá royé ní, kágá ga bì kí ndonyoyé ní, bilámá éyí ga bì yemení yée gí simi kágá kí so ki'di ní, kpá kí bilámá éyí ga bì yemení yée gí simi kési e kí tutú e ní ndaá.

13Gba su'bù mindonyo, kí kágá mindonyo e, kí kágá ukú, le'yí e, su'bù e, tudu e, kére e, íťí e, kábiriķi e, usáni e, arabíya ga bì bangá ndişiní lála yée ye ní, owúkúlú e, kpá kí 'yì ga bì niyí bo ní 'yì úgú ndaá.

14" Zí 'yì úgúoyó éyí e ndişiyé ini ini kí mbúmbúđú wáwá, wáwá, kí úku ledre kídí, 'Sée 'yì 'bì Babelóniya e, née kenée laká lerí 'di. Mbágá éyí ga bì kóo zíse ba ndúkúní gí zíse go mbá, nda'baoguní lolu wá.'

15" Zí 'yì ga bì ndişiní úgúoyó éyí ga gére née zíye ndişì ndíki tú'dú kési e ní ídiye kí ngiri royé. Do ngásá tóroyé gbála ini kása ini gí zí ngiri ledre bì nì ndişì méngi roné ní.

16Zíye ndişiyé mbúmbúđú wáwá wáwá kí úku ledre kídí, "Bì káa lerí 'di, Babelóniya mongú gara, tú'dú éyí ga bì kóo zíyì kí ledreyé owóowó káa zí ledre dábu e, kési e, kí tutú ga bì řirińi miříriri ní ndaní lolu mbá wá.

17Káa zí ledre izi ní, tú'dú éyí ga bì kóo simi Babelóniya ba ndúkúní go mbá.' "Zí 'yì lála kurúngba e, kpá kí 'yì máa yée ga bì ndişiní gámá kí kurúngba maáge ní, kpá kí yée ga bì ndişiní méngi moko simi iní ní, iniyé ngásá tóroyé gbála ndişì lúrukása bi íri.

18Simi bì lurúní cika pho'du gí do Babelóniya gúndru káa zí cika řindí ní, zíye ndişiyé mbúmbúđú kí úku ledre kídí, 'Ngíti mongú gara bì zía rómoné gí do wo bì nì go áráonzó roné ba ndaá.'

19Zíye ndişiyé ini ini kí mbúmbúđú kí léfe káńgá kí mbuku simi doyé, kí úku ledre kídí, "Bì káa lerí 'di, Babelóniya ukú go. 'Yì ga bì za mbá ndişiní gámá kací komo ngburu ní, niyí kóo go mbá kí éyí e zíye gí zía. Káa zí ledre izi ní, éyí ga gére née ukúní go mbá.

20Sée 'yì 'bì komo ere e, ídísé ídí kí rokinyi. 'Yì ga bì 'bì Lomo ní, 'yimikása e kí nébì e mbá, ídísé ídí kí rokinyi, Gí zía Lomo 'do'do Babelóniya go gí zí bisinyí ledre ga bì méngi sée kée ní.' "

21Zí maláyika bì kí mongú roko'buné ní 'dí'bi mongú tutú káa zí 'bì úsu éyí ní, úcu a bu simi mongú iní zía úku ledre kídí, "Kí mimbé'dekesí, Lomo nì úcuoyó mongú gara ga bì Babelóniya ní kenée, utúasá ndá'baogu ídine lolu káa zí wo bì 'dá'dá ní wá.

22Do 'yì úku ke'bì e kí ku'dú, kí káńgá, utúasání lolu úwú a íri wá. 'Yì 'bì moko 'bì 'yì úgúoyó éyí e, utúasá lolu ídí íri wá. Utúasání lolu úwú gboru tutú kí úsu éyí ówú íri wá.

²³Bimióngó utúasá lolu ídí íri wá. Kúru o'do kí mikánda me'bené utúasá lolu ówú simi gara née íri wá. 'Yi ga bi koo ndişiní úgúoyó éyí e ore ní niyí koo ye kí roko'buyé. Londoní ríkí sí do 'yima'dí e go zíye 'dí'bióyó komoyé gi ro Lomo.

²⁴'Yi ga bi 'bi Babelóniya ní ndişiní koo go úfu nébi e kí 'yi ga bi 'bi Lomo ní kpá kí ngíti géyi do sogo kángá."

'Dódoógu 19

Mbófo éyí zí Lomo

¹Gi do kací a née, zíma úwú kúru tú'dú 'yi e komo ere kí úku ledre kídí, "Idízé mbófo Lomo. Gi zía ni kí roko'bu 'bi yómo 'yi e zíne. Roko'bu gi ro ledre e mbá ni zía.

²Idízé mbófo wo gi zía ndişí 'déciyéme ngbanga. Gi zía ni bilámá ngére, owoofu kací 'déci ngbanga go. 'Deci ngbanga mongú gara bi ndişí sínnyiónzó 'yi e ní go. Idízé mbófo wo gi zía 'do'do mongú gara née go gi ro 'yi ené ga bi ufuní yée simi a íri ní."

³Zíye kpá úku ándá ledre kídí, "Idízé mbófo Lomo gi zía cika bi gi simi Babelóniya ní ukú wá."

⁴Zí mingburoko 'yi ga bi cíkéří a doa eso (24) kpá kí éyí tridri ga bi eso (4) ní mbá útúye do ngúrú şindíye bi óto úndru Lomo do kítí Ngére ené. Do iniyé mbá ngungu a kídí, "Ídí kenée, Mbófo éyí zí Lomo."

⁵Zí kúru 'yi ówúne gi kó'dú kítí ngére girí kídí, "Ídísé í'bí mbófo éyí zí Lomo, sée 'yi kasa ené e ga bi ndişisé óto úndru a ní, mingburokoyé kí minzéréye mbá."

⁶Zíma úwú kúru kí ngúndru káa zí kúru tú'dú 'yi e ní, kpá káa zí gboru mongú vuru ní, nda kpá káa zí nzagba embéne ní kídí, "Mbófo éyí zí Lomo. Lomo bi kí mongú roko'buné ní ni goó ne Ngére ezé.

⁷Idízé ídí kí mongú rokinyi, zíze ndişizé óto úndrua. Şindí kadra 'bi ófú ro 'bi Owú Kábiríkí ni go ógu. Me'bea yeme roné go nzíyiné.

⁸I'biní bilámá mikánda bikenyí bongó go zía éşí a roné." Bikenyí bongó née ini ledre gi simi a kídí bilámá miméngi ledre 'bi mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

⁹Zí maláyika úku ledre zíma kídí, "Ídí éké ledre ga gére née miéké, 'Lomo ni í'bí úndru zí 'yi ga bi oguní simi ayímbi 'bi ófú ro 'bi Owú Kábiríkí ní.' " Zí maláyika née kpá úku ándá ledre kídí, "Ledre ga bi Lomo uku yée née niyí mbá ma'díi."

¹⁰Zíma útúma bi óto úndrua. Zía úku ledre zíma kídí, "Ndá óto úndrumá wá, gi zía mándişí méngi 'bi amá kpá moko zí Lomo, káa zíyi kpá káa zí ngíti géyi lúnduzé e kí lémižé e yée ga bi ndişiní úku ledre Yésu zí 'yi e ní. Ídí óto úndru Lomo gi zía 'yi bi ndişí úku ledre gi ro Yésu zí 'yi e ní, ni kí 'Dówú Lomo siminé."

'Yi do bikenyí Usáni

11Zíma lúró ere líkpí roné go fúó, bíkenyí usáni, ñi go tóro kó'dúma kenée. 'Yí bí ndíṣi doa ní ndoloní wo, Bílámá 'yí kpá 'Yí méngí ma'díi. Ñi 'yí 'dècì yéme ngbanga kpá 'yí méngí yéme okó.

12Kurububú komoa éṣí 'duo pho'du, zía éṣí tagíya e ro doné, zí ìrì ídíne miékéótoné roa. 'Yí ówo'dí'bi ini ledre gí simi ìrì máa née ndaá, owo yí ené dūú ne.

13Esí roné bongó bí pha'daní simi sáma ní, ìrìja ñi, “Kúró Lomo.”

14Zí tǔ'dú asikíri ga bí komo ere ní útúye do kací a, esíní royé kpá mbá bílámá bíkenyí bongó, do ékíye kpá mbá do bíkenyí usáni.

15Odro bí olúogú gí kua ní ñi káa zí bíkafu maku bí gí ro úfu ríkí sí do 'yíma'dí e kíe ní. “Ñi ídí Ngére do ríkí sí do 'yíma'dí e kí mongú roko'buné káa zí késí.” Zía 'dódo simikesí 'bí Ngére Lomo bí royé gí zí bisinyí miméngí ledre eyé ní zíye. Ñi ndíṣi 'dítí kánya yé káa zí 'yí 'dití kanya miáná kóró ní.

16Bongó bí esí roné ní, miéké ledre ñi roa kídí, “BA NGÉRE 'Bí ngére e ZA MBÁ.”

17Zíma lúró maláyika kí tóroné do kadra, zía ótrú ledre zí solú ga bí ndíṣiní ìnyí simi síli ní kídí, “Ógusé mu simi mongú ayímbi bí Lomo yeme zíse ní.

18Ógusé mu ánu umbu ngére e kí umbu manda 'bí asikíri e, umbu 'yí ga bí kí roko'bú zíye ní, umbu usáni e kí 'yí ngásá kíye, umbu 'yí e mbá, yé ga bí kí ro doyé, kí owúkúlú e mingburoko 'yí e kí minzéréye e mbá.”

19Zíma lúrúndíki bangá sinyí kí ngíti géyí ngére ga bí 'bí do sogo kángá ní kí asikíri eyé e, yokoní royé go, nzíyiyé gí ro útú kí okó do 'yí bí do usáni ní kí asikíri ené e.

20Do 'dí'bingéřì bangá bisinyí kí nébì bí 'yí ranga ní. Née nébì bí ndíṣi méngí mingburoko ledre e do bí kací bangá sinyí née gí ro lóndo 'yí ga bí kí lílì bangá sinyí née royé ní zíye óto úndru lílì a. Uçuní yé go gbengárá simi mongú pho'du bí ngárá ìlì kú wá ní.

21Ufuní 'bí eyé ngíti géyí kí mongú maku bí ndíṣi olúogú gí ku 'yí bí do bíkenyí usáni ní. Zí solú e óguyé sū ndíṣi ánu umbu e gí bí.

'Dódoógú 20

Simibi e álfu

1Zíma lúrúndíki maláyika kí óguné gí komo ere, ñi kí mafutáa 'bí mbotu mongú gu kpá kí mongú ká'dá késí do sílìne.

2Zía 'dí'bingéřì mongú kámá bí kpá Satána ní do ódó wo kí ká'dá késí née ngířì zía ndíṣiné kíe roné kí simibi e álfu.

3Do úcu wo simi mongú gu, do 'dútu mbotu gu née kací a ngbúrú káa bí ñi fú ndíṣi lóndo 'yí e ke. 'Búo togú simibi bí álfu (1,000) ní ukú go, do nda líkpí mbotu kací a kí owú sílì cúku'dée.

⁴Zíma lúrúndíki 'yì ga bì i'bíní roko'bu zíye gí ro 'dəcì ngbanga ní kí ndísi do kítì ngére. Zíma kpá lúru 'yì ga bì kóo ufuní yée gí zía bì ndísiní kóo úku ledre Yésu kpá kí ledre 'bì Lomo ní. 'Yì ga gére née iliní eyé kóo ɲúngu ledre bangá sinyí née wá. Iliní kóo kpá gbawá do éké ịria ro sílíye togú mbú sìmì komoyé. Zíye ídíye trìdrì kí Kírésìto Yésu do bì kíé'do 'dəcìyème ngbanga kí tú'dù sìmìbi e éyí 'bì álifú kíé'do (1,000).

⁵Ngíti géyì 'yì e ɲíyí aka ídí 'bì eyé fú sìmì bì 'búó togú gí do kací sìmìbi álifú kíé'do (1,000) zí Lomo nda úru yée gí sìmì umbu. Née aka lá mizefì úru 'yì e.

⁶'Yì ga bì i'bíní úndru zíye ɲíyí go mbigí ga bì 'bì Lomo ní, ɲíyí yée 'yì ga bì urúní go gí sìmì mizefì úru gí sìmì umbu ní. Gbre umbu ndaá lolu kí roko'bu doyé wá, ɲíyí nda yí eyé go 'yì 'dáná éyí 'bì Lomo kpá 'bì Kírésìto, zíye ídíye kéye ngére e kí sìmìbi e álifú (1,000).

Kírésìto kí 'yì ené e romoní komo Satána

⁷Gí do kací sìmìbi álifú (1,000), do líkpí Satána gí sìmì sígìni,

⁸zía tónó gámáne kí lónodo 'yì e do bì eyé e do sogo káṅgá, kí káṅgá ga bì ndoloní Gógo kí Magógo ní mbá gí ro zíye ídíye nzíyiyé gí ro méngì okó. ɲíyí ídí káa zí sayi ní 'yì óloónzó yée ndaá.

⁹Zíye ázayé do sogo káṅgá mbá ndéré 'díkí táya 'bì 'yì ga bì 'bì Lomo ní kpíkí, née gara bì kí 'búne do Lomo ní. Tí lá zí pho'du ógùnè gí komo ere óngbóónzó yée za mbá.

¹⁰Do úcu ngére 'bì bícayi lomo e bì londo 'yì ga gére née ku mongú pho'du bì ngára ịlì kú wá ní, kídí bì uçuní bangá sinyí kí nébì ga bì 'yì ɾanga e íri ní. Zíye ndísi ndúwúye íri kí ndulú kí kadra e mbá za fí.

Lomo oto Satána kí tú'dù sìmìbi e sìmì sígìni

¹¹Zíma lúrúndíki bikenyí usáni kí 'yì bì ekí ndísi doa ní. Zí káṅgá kí ere ngásáoyó royé gí kó'dúá 'dá'ba, bì bì zíye ndéré ndísiyé doa ní ndaá.

¹²Zíma lúrúndíki 'yì ga bì kóo uyuní go ní mɛngburokoyé kí mɛnzéréye mitóroyé kó'dú kítì ngére née, líkpíní búku e go fúó, ngíti a 'bì ené búku 'bì trìdrì. Do ndísi 'dəcì ngbanga 'yì ga bì uyuní ní kací míméngì ledre eyé e sìmì bì kóo ɲíyí aka trìdrì ní káa zí bì ñi miékéne sìmì búku ma'dáa ní.

¹³Umbu ga bì kóo ɲíyí sìmì iní kí yée ga bì otoní yée mióto ní, zíye ólúóguyé mbá do 'dəcì ngbangayé kací míméngì ledre eyé e sìmì bì kóo ɲíyí aka trìdrì ní.

¹⁴Nda gí ore do 'dí'bi umbu kí roko'bu ené bì do 'yì e ní, do úcu yée sìmì mongú pho'du bì ịlì kú wá ní. Née go gbre umbu.

¹⁵'Yì bì ịria ndaá miékéne sìmì búku 'bì trìdrì wá ní, ɲíyí úcu wo komo mongú pho'du bì ịlì kú wá ní.

'Dódoógu 21

Mikánda ere kí mikánda do sogo kángá

- ¹Zíma lúrúndíki mikánda ere kí mikánda do sogo kángá, yée ga bi 'dá'dá ní lelíní go mbá. Míngburoko ngbuṛu e lelíní go mbá.
- ²Zíma lúrúndíki mbigí gara 'bi Lomo bi Yerusaléma ní kí ógúné gi komo ere bi. Ni kí lámá roné kíngaya káa zí mikánda kára bi yeme roné gi zía o'do 'bi ené ni go ógu kí lafa kací a ní.
- ³Zíma úwú kúrú 'yi gi do kíti ngére girí kídí, “Lomo oto 'be 'bi ené go dongará 'yi ené e, niyí go ndísi kéye gi zía niyí 'yi ené e. Ni ídí Lomo eyé za fí.
- ⁴Ni ndísi ó'dóoyó iní komo gi komoyé. Éyí bi kí iriné umbu, ini, éyí miówo ní ndaní lolu wá gi zía miyéme ledre ga bi kóo 'dá'dá ní ndaní lolu wá.”
- ⁵Zí 'yi bi ndísi do kíti ngére ní úku ledre kídí, “Mááyí go méngi éyí e za mbá mikándayé.” Zía úku ledre zíma kídí, “Ídí éké ledre ga bi úwú yée née mbá, gi zía niyí kí ledreyé owóowó kpá ma'díi ledre e.”
- ⁶Zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Utúasá go kenée, mengíní royé go. Mááyí Álafa kpá Ómega, dosí éyí e kí odu éyí e. 'Yi bi kí kodró roné ní mááyí í'bí iní miéwé zía, gi simi 'dawú 'bi tridri bi za fí ní zía éwé a gbékpíe.
- ⁷” 'Yi ga bi niyí tóro ngbúó ní, mááyí í'bí úndru zíye, zíma ídíma Lomo eyé, zíye ídíye owú 'bi amá e.
- ⁸” Tí lá 'yi ga bi toroní ngbúó wá kí yée ga bi ngununí ledremá wá, 'yi óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yi ní, 'yi úfu 'yi e, 'yi 'berí e, 'yi lóndó e, 'yi mála e, 'yi kágá e, kí 'yi ranga e, niyí úcu yée mbá simi mongú pho'du bi ngára ilí kú wá ní. Née go gbre umbu.”
- ⁹Zí ngúru maláyika ga bi inyi doa gbre wo bi kí odu kó'do 'do'dó e inyi doa gbre ní ógúné úku ledre zíma kídí, “Ógu mu zíma 'dódo mikánda kára bi iliní ófú a ba zíyi. Née me'be Owú kábiriiki.”
- ¹⁰Zía 'dí'bi máa simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ndéré kíma do mongú ngbángbá landa 'dága, zía 'dódo Mbigí gara bi Yerusaléma ní kí ógu gi zí Lomo gi komo ere bi.
- ¹¹Gara máa née ndísi ríri gi zí lámá roko'bu 'bi Lomo bi roa ní míriri káa zí míriri owú tutú bi kí ledrené owóowó ní.
- ¹²Gara bi o'bó'dikíní gbaá ro mongú gara née miólóne 'dága kí mbotuné sokó doa gbre (12). Zí maláyika e kpá sokó doa gbre (12) ndísiyé do mbotu máa ga gére née kí óndó bi. Do mbotu ga gére née do ekéoto iri sí do Isiréle ga bi sokó doa gbre (12) ní.
- ¹³Mbotu máa ga gére née, ifiní yée káa, ota (3) 'dí gbére, ota (3) 'dí gólú, ota (3) 'dí do ngeli, ota (3) 'dí do anú.

- 14**Otoní dosí gara máa née do tutú e sokó doa gbre (12). Tutú máa ga gére née, niyí mbá kí ìrì 'yìmikása ga bì sokó do a gbre 'bì Owù Kábìrìkì ní miékéye royé.
- 15**Maláyika bì ndìsì ódro zíma née, ni cù kí ngbángbá bì yemení gí sìmì dábu ní do sílìne gí ro ndíràbì mongù gara née, kí mbotù a nda kí gara bì o'bóní dikíní kíe ní.
- 16**Miákpa mongù gara née kí miáya kí mióló gara bì o'bóní roa ní niyí mbá ndro, kilomíta álfu gbre doa míya eso (2,400).
- 17**Zíá ndíràbì miíndí gara née kí mióló a, káa zí 'yìma'dí ndíràbì éyí née ní zíá ndíki a kídí miíndí a kí mióló a ni mbá mítiri cí ota (60).
- 18**Éyí ga bì o'bóní gara née kíe ní, rìríní mbá miṛírí káa zí éyí bì yemení yé mbá gí sìmì dábu togú késí bì ndìsì rìrì miṛírí kíngaya ní.
- 19**Tutú ga bì o'bóní gara née doyé ní, farání yé mbá kí tosoyé m̀ngúngúcuá kpá mbá miṛíríyè kíngaya. Mìzefiyé ndoloní zásepa, gbreyé ndoloní saffra, otayé (3) ndoloní kalasedóni, esoyé (4) ndoloní emeraláda,
- 20**inyiyé (5) ndoloní saradoníkì, ìnyì doa kèrìyè (6) ndoloní karaneliyána, ìnyì doa gbreyé (7) ndoloní kirisolíte, ìnyì doa otayé (8) ndoloní beriyále, ìnyì doa esoyé (9) ndoloní topáza, sokóyè (10) ndoloní kirisoparèze, sokó doa kèrìyè (11) ndoloní zasínita, sokó doa gbreyé (12) ndoloní ametayiséte.
- 21**Mbotù ga bì sokó doa gbre 'bì gara née o'bóní yé mbá kí lísá. Mìsì'di ga bì sìmì Yerusaléma ní mbá o'bóní yé kí dábu, zíá ndìsì rìrìne káa zí do mongù iní gí gbála ní.
- 22**Málúrúndíkì 'Dící 'bì Lomo ndaá sìmì gara ore wá, gí zíá Ngére Lomo bì roko'bù ofù go ní niyí go ye kí Owù kábìrìkì 'Dící 'bì Lomo ma'dáa.
- 23**Sí ledre bì ili kadra togú éfé gí ro zíá ídìne sìmì gara ore ní ndaá gí zíá roko'bù Lomo kí Owù kábìrìkì ndìsìní nda óngó bì ore goó ye.
- 24**Rìkì sí do 'yìma'dí e niyí ndìsì gámá kací bimíòngó máa née, zí t̀'̀dù m̀ngburoko ngére e ndìsì óguyé kí t̀'̀dù éyí ga bì zíyè ní ore.
- 25**Kací kadra mbá, mbotù gara bì roa née ni fú lá fúó gí zíá bì bimíùlù bì do 'dùtu mbotù gí zíá ní ndaá.
- 26**Rìkì sí do 'yìma'dí e do sogo kàngá mbá niyí ndìsì ndéré kí t̀'̀dù éyí ga bì zíyè ní sìmì mongù gara née íri.
- 27**Mìsì'di ndaá zí bisinyí ledre ólùne sìmì gara née íri wá. 'Yì ga bì ndìsìní m̀ngì bisinyí ledre e kí 'yì ranga e utúasání ólù íri kpá wá. 'Yì ga bì niyí ólù sìmì gara née íri ní dùy yé ga bì ìriyè ni go miékéne sìmì búkù trìdrì 'bì Owù kábìrìkì ní.

'Dódoógu 22

Ngburu bì iní a ndìsì í'bí trìdrì zí 'yì e ní

¹Zí maláyika née 'dódo ngburu bi iní a ndịsi í'bí trịdri zí 'yi e ní zíma. Komo iní máa née ni 'duo drá ngbeé ngbeé káa. Ndịsi kúkúogụ gi sí kítì ngére 'bi Lomo kí Owú kábiriiki.

²Iní máa née ndịsi kúkú kpurú gi yana mongú misi'di bi simi gara ore ní. Zí kágá trịdri útuyé dogboru ngburu née gi 'dí keji kpá gi 'dí keji. Ndịsiní áná kí'dí sokó doa gbre simi simibi kíé'do kací simibi e mbá. Mbílía ni kágá ndíyá zí 'yima'dí e do sogo kángá mbá

³Yi ga bi 'bi gara née éyí bi kíé'do bi ni sínýí ro Lomo gi zíye gi ro a ní ndaá. Lomo kí Owú kábiriiki ndịsiní nda ndịsi goó ye ore zí 'yi 'bi moko ené e ndịsiyé óto úndru a.

⁴Niyí ndịsi lúru Lomo za cù kí komoyé, zí iria ídine miékéne simi komoyé mikékeji mbá.

⁵Mituluru ndaá lolu simi gara née iri wá. Gi zí kéyi née, éyí bi zíye ídiye kí somú ledre gi ro ngíti bimióngó kpí gi roa ní ndaá. Ngére Lomo ndịsi nda óngó bi zíye goó ne. Zíye nda ídiye káa zí ngére e ní za fí.

⁶Zí maláyika née úku ledre zíma kídí, “Ba zaá ma'dí ledre e, Ngére Lomo ndịsi kóo úku'í'bi ledre zí nébi e, úkutátá a, bi nda ba ní, kasa nda go maláyika ené ógu úku ledre ga bi niyí méngi royé 'diya ní.”

Yésu ni ndá'baógu cakaba

⁷Zí Yésu Úku ledre kídí, “Lúrúsé aka, mááyí go ógu cakaba. Lomo ni í'bí úndru zí 'yi ga bi niyí 'dí'bi ledre bi simi bukú ba kí 'búne ní.”

⁸Máa, Yiwáni, máúwú ledre ga gére née, zíma lúru yé za cù kí komomá. Simi bi máúwú, zíma lúru yé kpá za cù kí komomá ní, zíma útúma bi óto úndru maláyika bi 'dodo ledre ga gére née zíma ní.

⁹Zíá úku ledre zíma kídí, “Ndá óto úndrumá wá. Mándisi méngi 'bi amá kpá moko káa zíyi, kpá káa zí bi ngíti géyi lúnduyí ga bi nébi e kpá kí ngíti géyi 'yi ga bi 'di'biní ledre bi simi bukú ba kí 'búne ní. Ídí óto dụú úndru Lomo.”

¹⁰Zí maláyika née kpá úku ledre kídí, “Ledre ga bi éké yé née, ídí ólo yé zí 'yi e gi zía sındí kadra bi zíye méngi royé simi a ní ni go gbóo.

¹¹Yi méngi bisinyí ledre e idí fú ndịsi méngi bisinyí ledre e, 'yi lará ídí fú ídí 'yi lará, 'yi méngi bilámá ledre e idí fú ndịsi méngi bilámá ledre e, mbigí 'yi 'bi Lomo idí fú ídí 'yi 'bi Lomo.”

¹²Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, “Mááyí go ógu cakaba. Tákpásíli ni bo mááyí í'bí a zí 'yi kací miméngi ledre ené.”

¹³Mááyí Álafa kpá Ómega, Mizefi 'yi, kpá Odu 'yi, Dosí éyí kpá Odu éyí.

¹⁴Yi ga bi niyí lúgu bongó eyé drá ní, Lomo ni í'bí úndru zíye. Niyí ndịsi ánu miáná kágá 'bi trịdri, zíye ndịsi ólúye simi mongú gara kpurú gi tara mbotu gara.

15'Yì méngì bisinyí ledre e, 'yì lará e, 'yì ga bì ndìşiní só'do royé kí 'yì bì ofúní royé kéye wá ní, 'yì mála e, 'yì úfu 'yì e, 'yì óto úndru lomo ga bì yemení yéé kí sílì 'yì ní, 'yì ɾanga e kpá kí ngíti géyì 'yì méngì bisinyí ledre e, nìyí idí 'bì eyé sága.

16Zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Máa Yésu, mákása maláyika amá go gí ro zía ndéréne 'dódo ledre ga gére née zí 'yì amá e za mbá. Máa bulúndu ngére Dawídi, bì kpá kérékobi ní.”

17Zí 'Dówù Lomo kí míkánda kára úku ledre kídí, “Ógù mu.” 'Yì máa wo bì uwú ledre ba go ní idí úku ledre kídí, “Ógù mu.” Yì bì kí kodró royí ní ógù mu, 'yì bì ili go ní ogù mu ewé iní 'bì trìdrì bì za fí ní gbékpíne.

Odu ledre gi zì Yiwáni

18'Yì bì uwú ledre bì miékéne sìmì búkù ba go, zía 'dí'bi gbékpí ledre éşì a sìmì a ní, Lomo nì í'bí yata 'dó'do bì ekéní ledre a sìmì búkù ba zía.

19Kpá kenée, 'yì bì uwú ledre bì miékéne sìmì búkù ba go, zía 'dí'bióyó ngíti a gí sìmì a ní, Lomo nì 'dí'bióyó tákpásílì bì trìdrì bì za fí ukuní ledre a sìmì búkù ba gí zía 'dá'ba. Do 'dí'bióyó wo gí sìmì mongú gara bì ukuní ledre a sìmì búkù ba kpá 'dá'ba.

20Zí wo bì ndìşì úku ledre née úku ledre kídí, “Mááyí go ógù cakaba.” Máa, Yiwáni, zíma úku ledre máyá, “Ídí kenée, Ngére Yésu ógù mu.”

21Ngére Yésu idí méngì bilámá ledre zíse gí do bì zíse ndìşisé bilámáse. Idí kenée.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil